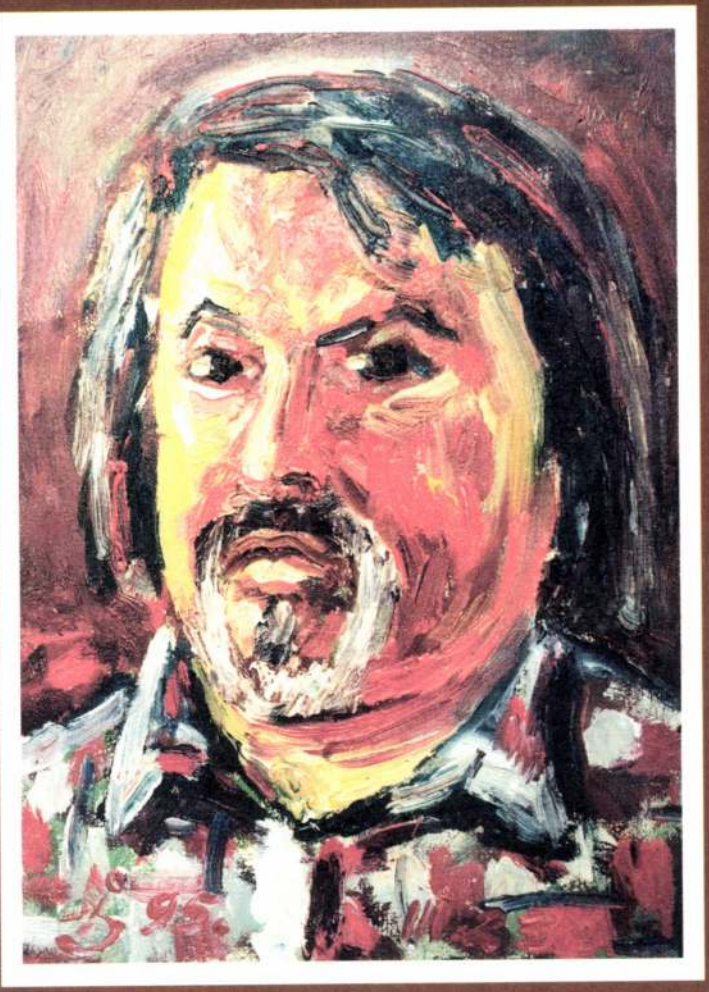

Yamiga

Životopisné údaje – Életrajzi adatok – Biographical notes

* *Narodil sa 21. 3. 1946 v Parkane–Štúrovo*
1946. III. 21-én született Párkányban
Born in Parkan–Štúrovo, 21st March, 1946

* *V r. 1964–68 je poslucháčom Pedagogickej fakulty v Nitre*
1964–68 között a Nyitrai Pedagógiai Főiskola hallgatója
1964–68 – studies at Pedagogical University in Nitra

* *Od r. 1971 ilustruje v domácich časopisoch, učebniciach aj v rozprávkových knihách*
1971-től jelennek meg rajzai-illusztrációi a hazai sajtóban, tankönyvekben és meséskönyvekben
Since 1971 he has been publishing drawings and illustrations in national newspapers, periodical reviews and text-books

* *Je členom Slovenskej výtvarnej únie a Spoločnosti maďarských výtvarných umelcov v SR*
Tagja a Szlovák Képzőművészeti Uniónak és a Szlovákiai Magyar Képzőművészek Társaságának
Member of Union of Fine Arts in Slovakia and of Society of Hungarian Artists in Slovakia

* *Žije vo Veľkom Mederi, pracuje ako výtvarný pedagóg na ZUŠ*
Nagymegyeren él, a művészeti alapiskola képzőművészeti pedagógusa
Lives in Veľký Meder–Nagymegyer, works as a teacher of fine arts in the local art school

* *Jeho obrazy sa nachádzajú v domácich múzeach a v súkromných zbierkach doma i v zahraničí*
Képei megtalálhatók múzeumokban, külföldi és hazai magángyűjteményekben
His paintings could be found in museums, in foreign and home private collections

Na titulnej strane: Autoportrét
A címoldalon: Önarckép (1995, olaj, 40 x 30 cm)
On the cover: Self-portrait

***Žitný ostrov – Csallóköz – Landscape in Žitný ostrov* (1994, akvarell, 45 x 65 cm)**

Poslaním maliara je, aby maľoval. Aby ukladal farby a formy vedľa seba, aby z krajiny nášho srdca, z charakterov našich milovaných a priateľov vysníval a vyčaroval nový obraz reality, aby ho naplnil životom, nenápadným súhlasným gestom, tichými záchvevmi duše – pokorne, ako sa veriaci skláňa pred svojím Stvoriteľom.

Maľovanie všeobecne – a tridsaťpäťročné umelecké úsilie Józsefa Janigu obzvlášť – je gestom úžasu nad každodenne sa obnovujúcim Životom, nad mnohofarebnosťou Sveta, nad exaktnosťou Prírody.

Umelecká dráha Józsefa Janigu začína tam a tak, ako začínajú dráhy mnohých súčasných umelcov na Slovensku, na nitrianskej Vysokej škole pedagocickej. Diplom učiteľa výtvarnej výchovy tu dostáva roku 1968. Jeho život a videnie sveta je modelované dunajskou krajinou – v detstve okolím Štúrova, neskôr od roku 1968 v Zemianskej Olči a od r. 1984 prastarými vŕbami mŕtvych ramien v srdci Žitného ostrova, vo Veľkom Mederi, nedohľadnými pšeničnými lánmi, nekonečnou rovinou, stopami ľudských rúk poznačenou temnohnedou životodarnou Zemou, ku ktorej sa hlboko skláňa Nebo. V tejto božskej symbióze – berúc svoje poslanie vážne – si vytváral svojou usilovnosťou a cieľavedomým prístupom svoj imidž József Janiga.

Jeho rané práce, ktoré vznikali v strede sedemdesiatych rokov, charakterizuje „tvrdšie" stvárnenie, kde je hlavný dôraz kladený na formálne prvky. Jeho neskoršie práce sa vyznačujú väčšou uvoľnenosťou, absentuje v nich akýkoľvek manierizmus, vyumelkovanosť. Umelecký vrchol Józsefa Janigu znamenajú jeho diela z deväťdesiatych rokov. Kresba je dôsledne realistická, hoci na posledných akvareloch je motív pojednaný takmer monochromaticky, jednou-dvoma farbami, a stáva sa nonfiguratívnym. Janigov rukopis je svojský, originálny a „vypísaný" – jeho štetec vedie presvedčenie a viera, nech už zaznamenáva výpoveď, znak, motív olejom, temperou, vodovými farbami či tušom.

József Janiga je maliarom-kronikárom Žitného ostrova konca dvadsiateho storočia. Vidí a cíti niečo z diela Univerza, z veľkej pravdy, z absolútnej krásy. Spolu s maďarským prozaikom Andrásom Sütőm by sme mohli povedať: „Všímam si, čo si si všimol, aj pre mňa si objavil a zvečnil" neznámy svet, krajinu, Žitný ostrov.

Veronika Farkas

***Počas žatvy – Aratáskor – Harvest* (1994, olaj, 10 x 21 cm)**

A festő dolga, hogy fessen. Rakja egymás mellé a színeket, formákat és a szívünkbe vésődött hazai tájból, szeretteink, embertársaink karakteréből megálmodjon, ujjávarázsoljon egy valóságképet, s azt élettel töltse meg, a lélek rezdülésének halk, apró igenjeivel, ahogy a hívő ember leborul Teremtője előtt.

A festészet, és Janiga József festészete is, valamint a harmincöt éve tartó munkálkodása a művészet berkeiben egy nagy hódolat a nap mint nap újrateremtődő Élet előtt, a Világ sokszínűsége előtt, a Természet egzakt léte előtt.

Janiga József pályáját úgy és ott kezdi, mint a kortárs szlovákiai művészek legtöbbje, a Nyitrai Pedagógiai Főiskolán. 1968-ban szerzi meg rajztanári oklevelét. Élete, látásvilága a Duna mellett alakult, formálódott. Gyermekkorában Párkányban és környékén, majd 1968-tól Nemesócsán, és 1984-től, a Csallóköz szívében, Nagymegyeren, a fűzfás Vénfolyam partján, az aranyló búzatáblák, a nádasok között, a végeláthatatlan rónán, az emberkéz nyomát viselő mélybarna, életet hordozó Földön, amelyhez mélyen lehajlik az ég. Janiga József ebben az isteni szimbiózisban alakította, szorgalmával, saját küldetését komolyan véve, festői image-át.

Korai munkáit, az 1976 körül készülteket a keményebb megfogalmazás jellemzi, ahol a képfelület szerkesztettségén van az egyik fő hangsúly. A későbbi képein oldottabban dolgozik. Ezek a művek mentesek minden darabosságtól, minden manírtól. Művészete a kilencvenes években teljesedett ki. Piktúrája mindvégig realisztikus jellegű, bár legutolsó akvarelljein, önfejlődése révén, a motívum egy-két színben oldódik fel, nonfiguratívvá válik. Kézjegye kiírt, sajátos, egyedi, igaz meggyőződés és hit mozdítja ecsetjét, akár olajjal, olajtemperával, akvarellel, akár tussal jegyzi fel a „közlést", a jelet, a motívumot.

Janiga József festői krónikása a Csallóköznek a XX. század végéről. Lát és érez valamit a TELJESSÉG művéből, a nagy igazságból, a nagy szépségből. Sütő Andrással együtt mondjuk: „Elnézem, amit elnéztél, nekem is megláttál, megörökítettél" egy világot, földjét, a Csallóközt.

Farkas Veronika

Függedi Jenőnek a „Festőnek"
kedves jóbarátomnak
sok szeretettel és Tisztelettel:
Jóska

Janiga 1996. IV. 6.

Felhős égbolt – Mračné nebo – Cloudy sky **(1994, olaj, 12 x 18 cm)**

The painter's task is painting. Putting colours to colours, forms to forms, dreaming and remaking a picture of reality from native countryside impressed on our heart. He brings us the character of our loved ones and fellow-men, fills up this picture with life touching our very soul as the believing man falls on his knees before the Creator.

The painting, and also the painting of József Janiga and his activity in the field of art, which began thirty-five years ago, is a great homage to the daily reborning Life, to the multi-coloured World, to the exact existence of Nature.

József Janiga began his profession like most of the contemporary artist in Slovakia, at the Pedagogical University, Nitra, where he earned his degree in art-teaching in 1968. His life and attitude is shaped by the side of the Danube, at Štúrovo–Párkány and also in the outskirts of this little town, where he spent his childhood; thereafter, since 1968 in Zemianska Olča–Nemesócsa, since 1984 in the heart of Žitný ostrov–Csallóköz, at Veľký Meder–Nagymegyer, on the bank of the Old River surrounded by willows, among the wheat-fields shining like gold, among the reeds, on the vast plain, on the deep-brown Earth that carries the mark of the human hand and life, too. On the Earth that meets the sky at the distant horizon. József Janiga shaped his image as a landscape painter in this heavenly symbiosis, with diligence, taking his mission seriously.

His early canvases painted in the middle of seventies, are harder compositions, where one of the cardinal stresses is on the construction. Later softens the contours, the composition becomes rather unfastened. These Janiga's works are free from all rugedness and affectedness. His art accomplishments perfected in the nineties. This painting has always been realistic, although the motif in the latest aquarelles melts in one or two colours and becomes non-figurative, thanks to selfeducation. Janiga's sign-manual is specific and individual; true conviction and faith leads his brush, when he "notes" the message, the sign, the motif with oil-colour, tempera, water-colour or waterproof-ink.

József Janiga is a painter-chronicler of Žitný ostrov–Csallóköz near to the end of the 20th century. He sees and feels something from the ENTIRETY, from the great truth, from the great beauty. We are saying together with András Sütő: "I look at, what You looked at, what You perceived for me, what You eternized for me, too", a world and a piece of it, called Žitný ostrov–Csallóköz.

Veronika Farkas

Zima – Tél – Winter **(1994, akvarell, 43 x 61 cm)**

Sponzori – Szponzorok – Sponzors

MESTSKÉ ZASTUPITEĽSTVO VO VEĽKOM MEDERI
NAGYMEGYER VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
THE SELF-GOVERNMENT OF VEĽKÝ MEDER–NAGYMEGYER

KULTÚRNA NADÁCIA MESTSKEJ ORGANIZÁCIE CSEMADOKU A MESTA VEĽKÝ MEDER
NAGYMEGYER VÁROS ÉS A HELYI CSEMADOK KULTURÁLIS ALAPÍTVÁNYA
THE CULTURAL FOUNDATION OF VEĽKÝ MEDER–NAGYMEGYER AND LOCAL ORGANIZATION OF CSEMADOK

VYDAVATEĽSTVO NAP, DUNAJSKÁ STREDA
NAP KIADÓ, DUNASZERDAHELY
PUBLISHERS NAP, DUNAJSKÁ STREDA

Dôležitejšie výstavy – Fontosabb kiállítások – The main exhibitions

Individuálne – Egyéni – Individual

1967. DPaM, Nitra–Nyitra, Úttörőház
1974. Podunajské múzeum, Komárno–Komárom, Duna Menti Múzeum
1977. Zemianska Olča–Nemesócsa
Žitnoostrovské múzeum, Dunajská Streda–Dunaszerdahely, Csallóközi Múzeum
1982. Štúrovo–Párkány
1983. Nové Zámky–Érsekújvár
1985. Veľký Meder–Nagymegyer
Bátorové Kosihy–Bátorkeszi
1986. Podunajské múzeum, Komárno–Komárom, Duna Menti Múzeum
1988. Veľký Meder–Nagymegyer
1989. Marcelová–Marcelháza
Chotín–Hetény
Svodín–Szőgyén
1992. Žitnoostrovské múzeum, Dunajská Streda–Dunaszerdahely, Csallóközi Múzeum
1994. Bratislava–Pozsony, Madách Posonium Galéria
1995. Maďarské kultúrne stredisko, Bratislava–Pozsony, Magyar Kulturális Központ
1996. Žitnoostrovské múzeum, Dunajská Streda–Dunaszerdahely, Csallóközi Múzeum
Podunajské múzeum, Komárno–Komárom, Duna Menti Múzeum
Veľký Meder–Nagymegyer

Kolektívne – Csoportos – Collective

1968. Nitra–Nyitra
1973. Šamorín–Somorja
1976. Budapest
1979. Bratislava–Pozsony
1984. Komárno–Komárom
1985. Bardejov–Bártfa
1990. Komárno–Komárom
Wien–Bécs–Vienna
1992. Lučenec–Losonc
1993. Litea Budapest
1994. Kašt. múzeum, Tata–Tata, Vármúzeum
Ansbach

Foto: Sylvia, Veľký Meder–Nagymegyer
Tlač – Nyomda – Print: Valeur spol. s r. o., Veľký Meder–Nagymegyer

1996 Jaruga

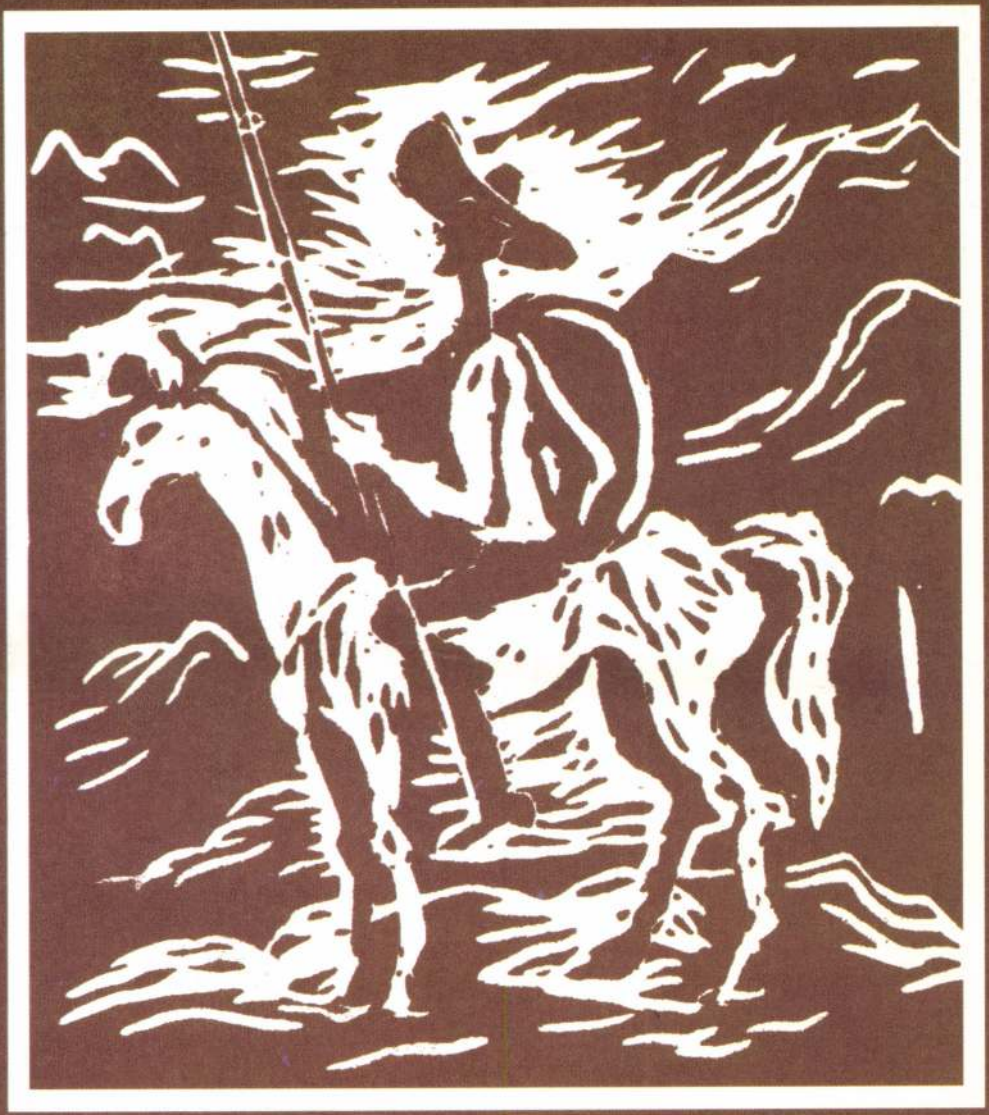

Jancsó Ernő

1897/98.

Ferkèpzomfoiskèvk

95-l-

Jancsó Erzsébet dr

festő Szeged

irod

Z

NémedySzeged 419. l.

Jancsó Erzsébet dr

Szegedi festő

Pipacsvirág, of.

Szeged 1937/6.

Jancsó Erzsébet dr
Szeged
Pipacsvirág of

Szeged 1937

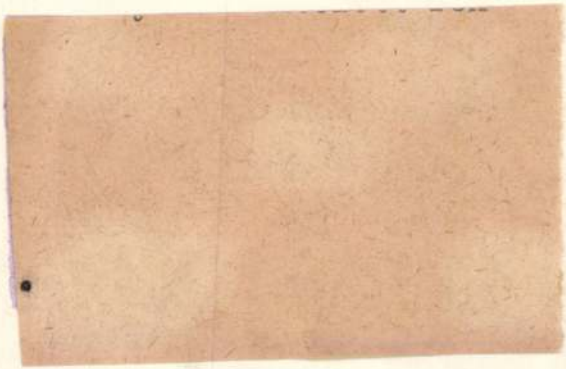

évi junius hó 26-án. A miniszt

helyettes államtitkár.

A hiv

min

Jancsó János

1.

Művészi Ipar

1894. 69. l.
71. l.

bahelyezésével ezennel r
beszélt 500 :/ötszáz:/pe
lenében.

A restaurálási mun
a kép legkésöbb f.évi sz

Jancsó Gyula

III. é. ép. hallg. 1942/43

Kotsis-tanszék

Szőlőbirtokos hazá-
nak terve,
távl. kép,
alaprajzok

Technika 1943

547. 8

vegjes

g. 17

1 Kot. 16 r.

(Deschmann)

Die bisherigen Pfahlbautenfunde
aus dem Laibacher Moore.

(Separatabdruck aus dem „Laibacher Tagblatt" Nr. 240. vom 19. Oktober 1876).

Janeső Ulstikó

A Nagy István Képzőművész csoport
Ruállítasan résztvesz mint
Rikulstott munkatárs.

Pestmegyei Hirlap, Jo. 1970. Feb. 13.

Jancsó Ferenc

stud. jur.

Nagyváradról, 1771-ben

iratkozott be.

Jancsó Ferenc, stud. jur., Nagyváradról, 1771 febr. 25-én iratkozott be.

lásd Fleischer Béla. 54. l.

T. 4007.

az ostromló császári csapatok ro-
a jobbra erőd látszik és a tón túl
en pedig a hid körül katonaság és
lirata:

TIS

0 és 241.

10.3 : 14.3 cm.
ia chronol. Pannoniae, Franco[illegible]. 1608.

M.D.K.

Fancsó István, ceri festő

1780-ban szerepel az adózók névjegyzékében. „működéséről és tevékenységéről semmi más adatunk nincs."

Heves megye müemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 344. old.

JANCSÓ István egri festő. Egerben 1780-ban szerepel az adózók névjegyzékében, működéséről és tevékenységéről semmi más adatunk nincs.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

Jehő

Jancsó Ixxxán festő M.D.K.

Müvét a Müvészeti és Muzeumi Direktórium megvásárolta, 1919.

2 Tájkép,

Önarckép.

Gerelyes Ede: A magyar muzeumügy a két forradalom időszakában 1918-1919. Bp. 1967. 361.l.

Janesó Jenő ci

tovább
2

Mikes Ödön

nagyváradi mű-
vészek már 1906-ban
képzőművészet isko-
lát akartak Nagy-
váradon létesíteni.

Nagyváradi Napló

1914. jun. 14.
(Nagybányai mű-
vészek kiállítása
Nagyváradon.)

2/Tg

M.A.-K

JANCSÓ Jenő Jakó

Nagybányán Jakott

Felvinczy Takáts Zoltán. Kolóry Simonról

Művészettörténeti Értesítő 1961. 2-4. sz. 207-e

Tancsó Zenó

Jestő

U. 451.

Jancsó Istvánné, Limző
népművész

MDK

A Népművészet Mestere.

– Népművészeket és népszerelőket
tüntettek ki 1.

ESTI HIRLAP, bp. 1964. aug. 18

JANCSÓ JÁNOS

M.D.K.

1930-ban Nagybányán a Szépmívészeti Iskola tagja

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 340.l.

Jancsó György

Parisi utca; Naplemente; hosoni
Lártető c. képe (eml.) szerepel az
alábbi ~~[illegible]~~ tárlaton

Medve Imola: hosonmagyaróvári
festők. Kiállítás a muzeumban

Kisalföld 1969 XI. 2

Jancsó Erzsébet dr

festő v. grafikus

Szegeden

Emlitve

Szeged 1937

104 / 1946
V. / 21.

nal utaljon ki a M.O.B.m
mány címén
beszerzési költségekre: 5
elhelyezési " 7
összesen: 1.2
százharminemillió pengőt
sége címére/ Budapest, IX

Budapest, 1946.

A hivatalos másolat hitel

irodavezető

JANCSÓ GÁBOR

FIS 32.0.

megjelenítés metaforái. ~ kiállítása a Műhely G.-ban, ÚM, 1992/7. *(BE. ZS.)*

Ernst Múzeum (Bp., VI., Nagymező u. 8.)
Ernst Lajos műgyűjtő építette 1912-ben magángyűjteménye befogadására, valamint időszakos tárlatok és aukciók megrendezésére. 1939–44 között Almásy-Teleki Éva Művészeti Intézeteként működött, aukciós kínálatát ipar- és népművészettel kibővítve. Az Ernst Múzeumban összesen 316 kiállítást rendeztek (1944-ig). A Műcsarnok Kiállítási Intézményekhez 1953-ban, a Nemzeti Szalonnal egyidejűleg csatolták. Azóta a Műcsarnok kiállítóhelyeként képző-, fotó- és iparművészeti kiállításoknak, életmű-bemutatóknak, egyéni és csoportos tárlatoknak ad helyet.
Irod.: Sz. K.: *Az Ernst-Múzeum,* MI, 1912; *Ernst-Múzeum,* Bp., az Ernst M. kiadása, 1912; FRANK J.: *A Műcsarnok negyven éve (1950–1990),* in: Műcsarnok, Bp., 1996. *(S. GY.)*

ERNYEI Sándor tervezőgrafikus
(Bp., 1924. máj. 3.)
1946–47: MIF, 1948–51: MKF, mesterei: Konecsni György, Kádár György, Ék Sándor. 1959: Az év legjobb plakátja verseny nívódíja; 1967: Munkácsy-díj; 1965–67 között az Iparműv. Tanács titkárságának műv. ösztöndíjasa; 1967–93-ig a MIF tanársegédje, adjunktusa, docense; 1993-ban egyetemi tanára, az Elméleti Int. igazgatója. Oktatótevékenysége mellett 1975–88 között az IM főigazgató helyettese; 1988–92-ig a Rubik Stúdió tudományos tanácsadója; 1992–93 között az OMFB főtanácsosa; 1983–90-ben az *Ipari Forma,* 1992–94-ig a *Design,* 1994-től a

Irod.: SINKOVITS P.: *Érdekeltség és hagyománytisztelet. Beszélgetés ~tal,* MŰV, 1986/5. *(B. K.)*

ERNYEY Gyula belsőépítész, ipari formatervező
(Hódmezővásárhely, 1941. jan. 19.)
1960–65: MIF, belsőépítészet, majd 1974: BME, építészettörténet, Dr. Techn., 1981: a műv. történet tud. kandidátusa. 1997: Apáczai Csere János-díj.

Ernyei Sándor: Foncsorgratikáim

Jancsó Jenő

aradi festő

Atyja a biharmegyei Vaskó községben volt ügyvéd. Külföldön tanult festeni. Állitólag fővárosi tárlatokon szerepelt. 1911-ben idegbeteg lett, Pojana községben keresett gyógyulást. 1912 októberében kitört rajta a tébely, saz aradi Közkorház megfigyelő osztályára szállitottak -

Aradi Közlöny

1912. okt. 15. (Elmebajos festőnüvész)

U. 451 -

1100. Velenczei iskola a XV. századból.
Krisztus [illegible].

Az előtérben [illegible] keresz
nek kezeit [illegible] szögezték. Nyil
haja, szeme, szemöldöke, bajusz
sének szegélye és derekát szori
A [illegible] tövében serleg [illegible]
hevernek. [illegible] mögötte kör
A háttér folyotól átszelt hegy
Fa
[illegible], méretei
Vétetett 1893: XI. 21-én
frt. 40 kr.)
Elszámoltatott 1894: XII
Az elszámolásra nézve l.
1894: VII. 5-én Szalay I
járultak.

904: IV. 25.

Jancsó Jenő

~~aradi~~ festő

vod

z

Nagyváradi Napló

1912. okt. 16.

(Jancsó Jenő tragédiája.)

U. 450.

1101. Lombard iskola.
A XV. századból.
Éneklő angyalok.

A ábrázolt mennyei lé
(közül ~~A fénysugarakat szóró f~~
~~angyalka~~ ~~még~~ és a balról repülő,
~~chorub~~ énekel~~nek~~ míg, ~~a~~ kissé odá
nekik. ~~A felhők között jobbra~~
~~[illegible]~~ Fejet dicsfény

garin

(tempera)
Fa, méretei 55: 54.
Vétetett 1893: XI. 21-é
Elszámoltatott 1894: XI
Az elszámolásra nézve 1
1894: VII. 12-én SzalayI.

904: IV. 27.

Jancsó Jenő

festő

Nagybányán tanult.

Megvárult még a

hatom előbbi évét

ben.

Takács Kosztera

1925-II. 20

~~[illegible]~~

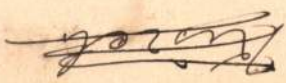

Jancsó Jenő

szül. Vaskoh (Bihar m.)
1879 márc. 23. Rg.
7 gim.
1897/98. I. vendéptat
1897/98 II. művezetőv
(szül. Nagyvárad Bihar m.)

Domaszewski II. 111

1904. december 6. 612

Számvevőségnek: Szalay Imre h. ors. főfelügyelő, Wodinszky Kár ors. felügyelő és dr. Schönherr Gyula előadó-bizbár pécsi adjszámlái jóváhagyólag végett jóváhagyólag végett jóváhagyólag végett

Jancsó Jenő

Önarckepe a

kép. Muzemba

5461. lett sz. a

Tagkép 5460 lett sz

m. ott.

Ashland, Ky. 82

Szabadság. (Nagyvárad) 1907 évf. 58 sz.

* **A nagyváradi képtárlat megnyitása.** Nagy ambicióval dolgozik Valentin Béla, az Uránia titkára a vármegyeháza nagytermében, a vasárnap megnyiló képtárlat elrendezésén. Segitségére vannak ebben Jancsó Jenő és Pál Ágoston nagyváradi festőmüvészek, akik — mint emlitettük — több képpel szerepelnek a kiállitáson. Jancsónak legérdekesebb müve egy tájkép, amely tavaly nagy feltünést keltett a párisi Szalon kiállitásán A festő a kép eladási árát 20000 koronában szabta meg. Értékesebb és nagyobb szabásu képtárlat nem volt még Nagyváradon, mint az Uránia kiállitása. A százötven képből álló gyüjteményben a legjelesebb festők szerepelnek: Bihari, Heves, báró Medgyanszky, Zempléni, Peske, Knapp Imre, Ufferbach Alajos, Jancsó Jenő stb. Bihari Sándornak, a nemrégiben elhunyt zseniális zsáner festőnek gyönyörü és értékes képeit a festő özvegye rendezi el. Özv. Bihari Sándorné tegnap érkezett e célból Nagyváradra. A kiállitást, mint ismeretes, Glacz Antal főispán nyitja meg vasárnap délelőtt tizenegy órakor. Nyomban ezután megnyilik a tárlat a nagyközönségnek is. A belépő dijat mérsékelten 40 fillérben szabta meg az Uránia. Bizonyos tehát, hogy a közönség nagy számban fogja felkeresni a magas nivóju kiállitást.

fiukra, viszont ő is igen jól érezte magát kö-
öttük. És hogy tanultak! Neveljék együtt a gyer-
nekeket — ide konkludál felszólalása.

Moskovits Miksáné ellene van az együtt-
evelésnek. Poétikus képet fest a gyermekek szüz
iszta ártatlanságáról, a leány szobák fehérségéről,
mit ő mindennél többre tart. S a leányszobák
atisztfüggönyeit még jobban összevonná . . .

Szőke Berta szintén a közös nevelés ellen
an, ugyszintén Rigó Szeréna is, aki szellemes
s találó hasonlatokkal mutatta ki a közös neve-
ós káros voltát.

Huzella Gyuláné nagy előadói készséggel
ejtegeti a szőnyegen forgó kérdést és az együtt-
evelés mellett foglal állást. Reflektálva a föl-
angzott ellenvéleményekre, hangsulyozza, hogy
zt a bizonyos gyermeki hamvat nem kell félteni
felvilágositástól, amelyet az iskolában ugy sem
nitanának külön tantárgyképen. A gyermekek
özös nevelésében nem lát semmi veszedelmet.

Edelmann Menyhértné végtelenül ötlete-
en vezette be mondanivalóját, amely mindvégig
ekötette a hallgatóság figyelmét. A gyermekek fo-
ozatos nemi fölvilágositását a szülők részéről
ltétlenül szükségesnek tartja, mivelhogy minden-
él előbbre való az igazság. Ám a közös nevelés-
ek mégis ellene van, mert az ember termész-

JANCSO 1. *Jenő*, festő, * Vaskoh (Bihar vm.) 1879 márc. 23. Budapesten és Nagybányán tanult, azután Nagyváradon működött. Főleg tájképeket festett. Tagja volt a Miénknek. Önarcképe és egy tájképe a Szépművészeti Múzeumban van.

E. G. I. 5041

Th. Russer

Mükodött a XIX szarad

~~721.~~ Perczel Mór tábornok.

Látható, kissé balra fo

Csaknem térdig, ~~jobbra néz~~
val pedig az asztalra támaszkodik. H
kálla barna. Ingének kézelői ~~kissé~~ l
lája kék, az oldalán logó kard bojto
se alól jobbra: Th. Russer.

Vászon, méretei 119.5: 79.
Festette: Th. Russer.
Az 1848/9-iki szabadsághar
Átvétetett az 1896: IV. 8-

904: V. 4.

MDK

Jancsó Jenő

nagyváradi müvész, már 1906-ban képzőmüvészeti iskolát akart létesiteni Nagyváradon.

Nagyváradi Napló, 1914, jun. 14. /Nagybányai müvésze
kiáll. Nagyváradon./

MDK.

Jancsó József

Tizenöt tájkép, olajf.-ek

Szt.György Céh XVII. auk. 1914. márc.

65 l.

JANCSÓ JÓZSEF

Tizenöt tájkép. Olajf.

Szent György Céh XVII.aukc.kat. 1914. márc.
65.oldal

JANCSÓ József térképsz

Gál 1939 No.42.1846

MDK

Jancsó Lajos

Orsy Gábor: Alig ér rá ünnepelni a 40 éves szolgánoki müv.telep. Uj Magyarság, 1940. aug. 18.

Jancsó Lajos

tállyai

nurszabó Debrecen

XIX – XX. n.

Görffyszür

137. l.

Janeso Sajós

debreceni nur-
nabó

1906.

Grörfhy nur

149. l.

Gy. Jancsó Lajos

rajzoló

Török és magyar fegy-
verek a XVII. századból

Repr.

Kiadási: Magy. nemzeti
tört. VII. k. 5. l.

választó kerület. **szavazókör.**

....., lakhelye (telepe): ..... ker. ..... utca ..... szám.

| A választói jogosultság alapja * | | |

Jancsó Sajós

török és magyar

fegyverek a XVII. stá-

zadból

Fenti tollrajza

után.

repr.

Széchy Károly

Gróf Zrínyi Miklós

1620–1664. V. k.

M. Tört. Elet.

Bp. 1902. 107. l.

ar.P.	1.-	7.-
	-.40	4.80
	-.30	14.10
	3.-	201.-
	3.-	36.-
	3.-	9.-
	3.-	3.-
	3.-	3.-
		277.90
		-.50
		ar.P. 278.40

.00 aranypengő.

M. T. I. rt. nyomdája 30626

Jancsó Lajos

1891/92 - 1893/94

Ferkèpzomfoiskèvk

95. l.

polaja).

F., 2. *Marcantonio*, bolognai festő, * Bologna 1648., † u. o. 1729. Cignani tanítványa, kinek túlfinomult, érzelgős művészetét folytatta. Híres volt mint dekorativ festő is: főmunkája e téren Génuában (Sala del Consiglio) elégett, de fogalmat adnak művészete ez irányáról munkái Bolognában (Pal. di Giustizia), valamint a Liechtenstein-palota freskói (Bécs). Járt Rómában is (kartonok a Szt. Péter-templom mozaikjaihoz). Múzeumokban lévő képei közül a leghíresebb: Bűnbánó Magdolna 3 szolgálójával (Drezda), továbbá ugyancsak egy Magdolna és Caritas (Bécs, Kunsthist. Mus.).

FRANCESCO DA SANT'AGATA, északolaszországi ötvös, bronzöntő és fafaragó, aki a XVI. sz. első évtizedeiben Páduában működik. Igen szépek fából faragott vagy bronzból öntött, nyúlánk, kellemes arányú, gyönyörű mozdulatú, finoman munkált akt-szobrocskái.

FRANCESCO DI ANTONIO, ciszterci-rendű szerzetes, a XIV. sz. végén neves üvegfestő és mozaikkészítő. Az orvietói székesegyházban a főoltár mögötti ablakokat állítólag ő készítette.

FRANCESCO DI GIORGIO (1439—1502), sienai építész, szobrász, festő, éremkészítő és tudományos író, aki mint hadi mérnök és várépítő örvendett különös becsülésnek. Főleg az urbinói herceg vette igénybe F. ebbeli tudását. Univerzalitásáról már kortársai nagy elismeréssel szólnak. Festményei Botticelli stílusával rokon kalligrafikus fölfogást, poézist, idegesen előkelő szellemet árulnak el. Festészeti főművei Mária megkoronázása a sienai akadémiában és a kis Jézus imádása a S. Domenicóban u. o. Két bronz angyala a sienai főoltáron, szintén nemes vonalaival, finom kidolgo-

Jancsó Lajos

szül. Kolozsvárt 1866

Ref. vegyes vallású

1891/92 I. osztály

1892/93 I. III. " (2x)

1892/93 II " "

1893/94 I IV " "

1893/94 II " "

Teinniger, Hansz l. Deiniger, H.

Janicsó

J. 2. *Mihály*, festő, * Kézdivásárhely 1877 szept. 8. Budapesten végezte tanulmányait, okl. rajztanár. Tájképeket fest, melyek közül néhányat a Nemzeti Szalónban is kiállított.

E. G. I. 5041

Varga. Gizi Budafok, Benicky Ferencz. ut.
Barna. Maagit. Kelenföld I. ker Góka utca I. 56.

Jancsó Mihály

Nemzeti Szalon 1900 tavaszi kiáll.

Falu vége, olajf. 100 kor.

Vallás- és Közokt. minisztér

X. 223

Jancsó Mihály

szül. Kezdivásárhely 1877 szept. 8. Ref. M. kir. állami középfaszpari szakiskolán Siklódy Istvánnál tanuk-

1897/98 I. I. é. rajztanító jelölt

1897/98 II. " "

1898/99 I-II. II. é. " "

1899/900 I-II. 3. é. " "

Marosi Arnold V. 200.

Jancsó Mihály

1897/98 – 1900/1, 1902/3 II.

Ferképzőintézet

95. l.

Egy [illegible]
rocska (férfi akt) van a budapesti Wittmann-gyüjteményben. Élete utolsó négy évében a sienai székesegyház capomaestrója. Hiteles építészeti munkái a Cortona melletti Madonna del

Jancsó Miklós

Falu vége, olaff.
100 K.

Nemzeti Szalon
1900. tav. kiáll.

Jancsó Mária
csipkekészítő
amsterdami kiáll-
1937. jan.
l. 4 1

MAGYAR IPARMUVESZET

1937. 38. l.

Jancsó Mária, csipkék

Magyar Iparművészet 1935.3.sz. 71 l.
/A magyar népművészet és iparmüv. ünnepnapjai Bécsben./

MDK

Jancsó Mária ,ip.müv.

a háziipari anyag második csoportjában voltak láthatók munkáinak java.

Az Iparm.Társulatnak az Iparm.Muz.-ban rendezett 50 éves jub.kiállitásának résztvevöi.
Magyar Iparmüvészet. 1935. 266.l.

MDK

Jancsó Mária

Radisics E.: A Népszövetség palotájának magyar terme.
Magyar Iparművészet 1936. 193.l.

Jancsó Mária

Szerepelt a varsói magyar kiállításon.

NM 1939. V. 2.

Jancsó Mária

Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán csipkéivel nyerpelt

PH. 932. XII. 4.

Moncsó Mária

Csipkékkel nezegel az Orn. Magy. Ipazmüvészeti Társulat karácsonyi kiállításán a régi műcsarnokban

Magyarság 1927 XI. 27

Jancsó Mária

Textil-munkái az Iparműv.Társ.kiáll.-án.

Ujság, 934.V.18.

MDK

Jancsó Mária

textilmunkával résztvett az alábbi kiállításon

Karácsonyi vásár akadályokkal. Magyar Iparművészet 1937. 247.l.

MDK

K. Jancsó Mária

Művészet 1938. III. évf. 22. sz. 16o.l.

Jancsó Miháy

Műcsarnok diákpályázatán dicsérő elismerést kapott.

M.933.II.22.

Fancsó Mihály

Műcsarnok diákpályázatán dicséző elismerést kapott.

NU.933.II.22.

Jancsó Mihály

rajz tanár jelolt

Ferkipzomfoisk vk

1939–41. 151 l.

321. kép. *12. Missale Za*

325

MDK

Jancsó Mihály, Szeged

Kiskunfélegyházi részlet, of.

Kiskunsági itató, of.

Szegedi, Képzőműv. Egyes. kiáll. Hungária-szálló

1943. okt. 5 l.

ntes, csehsüveg-boltozatu kapu-

Jancsó Mihalyné, Szepesy Edit
festő

M.D.K.

A XIII kerületi szakszervezeti
bizottság rendezett kiállítást
munkáiból.

Művészet, 1961. március – 41 l.

Jancsó Mihály

Műcsarnok diákpályázatán di-
cséró elismerésben részesült.

804.933.II.22.

Jancsó Miklós (Werbőczy reálgimn. VII. o.)

Műcsarnok diákpályázatán dicséretet elismerést kapott.

PH. 933. II. 22.

Jancsó Mihály

középiskolai rajztanári oklevelet kapott 1941-ben

Ferképzomfoisk vk
1939 - 41. 176. l.

génylési lap

Igazolom,hogy a felsorolt 7 személy a Pedagógus Szövetkezet tagja és az üzletrész árát forintban teljes összegben befizette.

Budapest,1948.augusztus 25.

gazdasági összekötő

Jancsó Mihály

1.

Ferkpzomfoiskvk

1939-41. 178. l.

HÁZIOLTÁR,
középen a keresztrefeszítés jelenetével. Románstílű utánzat.
XIX. század.
Réz.

DÁVID KIRÁLY
Domború, álló alak, zománcos-indadíszes, félkörű felső záródású lapon, melyen DAVIT PPHTA olvasható. Limogesi románstílű munkák utánzata.
XIX. század.
Réz, mag. 32·5 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
A magyar történeti ötvösmű-kiállítás lajstroma. Bp. 1884., második terem, 11. l. — Ipolyi. Biharvármegye, 398/11. szám. — Radisics Ipolyi, 57. szám.

PÁSZTORBOT KAMPÓJA,
egész felülete zománcozva. Limogesi románstílű munkák utánzata.
XIX. század.
Réz, mag. 21·5 cm.
Az Ipolyi-gyüjteményből.
I. A.: Magyar mű- és történeti emlékek kiál-

Jancsó Lúhály,

festő Szeged

lárd

Szeged őszi tárl. 1943

felv

1944 febr.

Jancsó Miklós

II. évf. fest. szakos hallg.

Képzőm. Főisk. Évk.

1936/37. 73. l.

Ferk pzomfoisk vk

Jancsó Mihály

I. é.

Ferk pzomfoisk vk

1935-36. 69: l

yesületeknek száma több százra rug,
ly az alapitandó egyesület céljaival
proni Városszépitő Egyesület, amely kb.
ssza, évek óta szolgálja a tervezett
t. Az egyesület helyi osztályának a
nék leküzdhetetlen akadályokba, mégis
k a rokonszenvét, mert ez az alakitan-
amosan haladhatnék a már fenálló egye-
hogy az ujonnan alakitandó osztály
olyan gyökeret verni, amely eredményes

az alapszabály-tervezetet oly irány-
ott, ahol már hasonló célokat szol-
ebbe az országos szervezetbe bele-
hogy egyesületük multját megtagadniok
volna ez megoldható, hogy az alap-

Jancsó Mihály
festő

l. Ferkápzomfoiskávk
1939–41, 145 l.

MŰZMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
108 / 1944 szám.
Kelt 1944 hó 26 n.

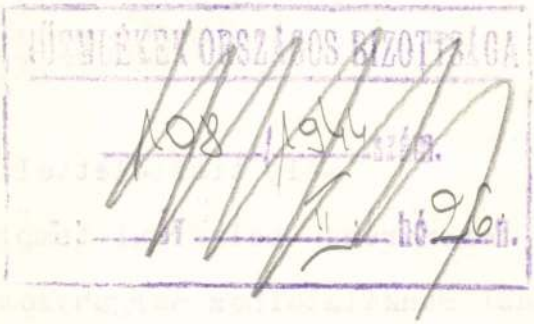

Müemlékek tekintetes O

Mély tisztelettel ké
a Ferencrend belvárosi templom
tási munkálataihoz horganyzott
pontból sürgősen szükséges.

Budapest, 1944, február

ESZTERGOM

Niccolo di Tommaso : Próféta. Freskó a királyi kápoln
XIV. század.

Ismeretlen.
Inconnu.

Müemlékek Országos Bizottsága kiadása.

Igen tisztelt Művészb
Hálára kötelezne, ha most
készülő nagy művészlexikonom.-
ban való felhasználás céljá-
ból nagybecsü életrajzi adata-
it beküldeni szives volna.
Az életrajz beküldése
sem előfizetési, sem semmi
néven nevezendő egyéb köte-
lezettséggel nem jár.
Kiváló tisztelettel
Dr Szentiványi Gyula
Budapest, XI. Lágymányosi
utca 16.

O.S.O.
MAGYAR FILM IRODA
KIADÁSA

Nagyságos
Jancsó Mihály
festőművész úrnak
Szeged
Anna

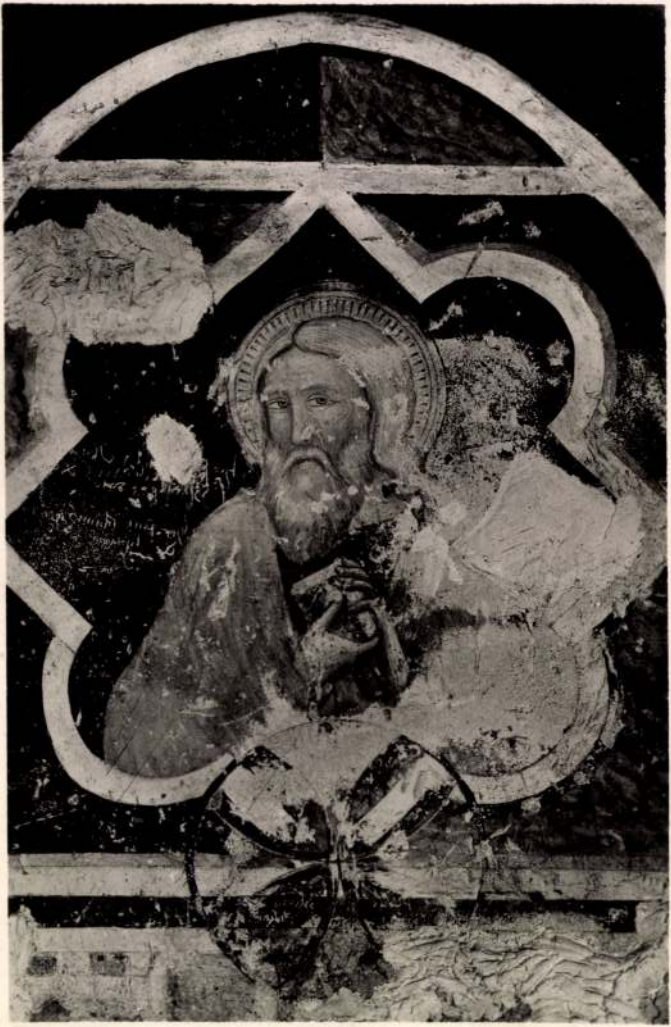

JANCSÓ Mihály festő

Magyar Nemzet, 1992. okt.24.

A gyászoló család fájdalommal tudatja, hogy **JANCSÓ MIHÁLY** festőművész, rajztanár október 2-án elhunyt. Hamvait a Kelenföldi Szt. Gellért-főplébánia-templomban (Bartók Béla út 149.) október 27-én 17 órakor helyezzük örök nyugalomra. (X)

Mély fáidalommal tudatiuk, hogy

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.

1968 JUL 20

NÉPSZABADSÁG

Rézplakett üdvözlő kártyák

A Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata reprezentatív üdvözlő kártyákat jelentetett meg.

A kártyákat díszítő domborított rézplakett iparművészek munkája: a Lánchíd, az Erzsébet-híd és a Mátyás-templom Jankó Miklós, a Halászbástya és a Parlament Gecsey Gyula iparművész alkotása. A sokszorosítást az Iparművészeti Vállalat ötvösüzeme végzi, s ez biztosítja, hogy a kártyák minden egyes darabja hű másolata az eredeti műnek. Rövidesen elkészülnek és forgalomba kerülnek balatoni, valamint szegedi témájú domborított rézplakettes üdvözlő kártyák is.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Budapest V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HÍRLAP

Vasárnapi levelek
1968 JUL 13

DOMBORÍTOTT RÉZPLAKETTES ÜDVÖZLŐKÁRTYÁK. A Képzőművészeti Alap Kiadó Vállalata domborított rézplakettes üdvözlőkártyákat ad ki. A kártyák Jancsó Miklós iparművész megrajzolásában a Lánchidat, az Erzsébet-hidat és a Mátyás-templomot, Gecsey Gyula iparművész alkotásaként pedig a Halászbástyát és a Parlamentet ábrázolják. A plakettet a Iparművészeti Vállalat ötvösüzeme sokszorosítja az eredeti mű hű másolataként. Rövidesen elkészítik a balatoni és szegedi témájú domborított rézplakettes üdvözlőkártyákat is. Tervezik más művészek alkotásainak sokszorosítását is karácsonyi, újévi és más ünnepi alkalmakra, domborított rézplakettes üdvözlőkártyákon.

rülményeket és formákat, amelyek erre
az országra jellemzőek. Bizalmat kér a

Jancsó Miklós, építész

Helyesbítés:

E lap 1987/3. számában a nyírbátori műv. i központ és zeneiskola pályázatának ismertetésében tévesen közölte a pályázók csoportját. A pályázók felsorolása helyesen:

„Cságoly Ferencék": ~~Magyar Adám~~ Jancsó Miklós

Keller Ferenc, Kolba Mihály, Boda Ilona, Kotschy András és Buáci László

Magyar Építőművészet, 1987., 6., 62-old.

MDK

Jancsó Miklós újabb munkái

↑ Lánchíd, Erzsébet-híd, Mátyás-templom – réz plakett alkotója.

— : Réz plakett üdvözlő kártyák 13

Népszabadság, Bp. 1968. júl. 20.

Jancsó Miklós ipari formatervező M.D.K.

SZOT üdülőhajó terve

Társtervező: Nagy Tibor, Szabó Gyula, Dáás István
Czerny József, Kelemen József

F.Á.:Narancsszinü hajó a Dunán , Elkészült az uj uszó üdülő terve
Magyar Nemzet 1963. augusztus 9. 4.l.

MDK.

Jańcsó Miklós

Óbudai ipparmüv.kiáll. megh. 1967 szept.24.

MDK.

Jancsó Miklós

Óbudai Pparmüv.Kiáll. megb. 1967 szept.24.

M.D.K.

Jancsó Miklós
Cerveró

Betongyári gépegysége szerepel a
Formatervek bemutatóján.

Geszti László: Formatervek az V. Iparművészeti Kiállitáson
Művészet, 1966. április - 28 lap.

Jancsó Miklós

Remek képekben a művészi alkotómunka mélségeit kutató beszámolót találunk Jancsó Miklós filmjének forgatásáról (Csillagosok, katonák).

Bodri Ferenc: A Fotóművészet című folyóiratról.

Jelenkor XII. évf. 4. sz. 1969. ápr., 370. l.

Jancsó Miklós

ipermüvész mintázásában, a Lánchidat, az Erzsébet hidat és a Mátyás templomot ábrázoló, domborított rézplakettes üdvözlőkártyákat ad ki a Képzőművészeti Alap kiadó vállalata.

Domborított rézplakettes üdvözlőkártyák
(A nap híreí)

Magyar Hírlap, 1968 július 13 8. l.

Jancsó Miklós, ötvös

- tervezte a Kőbányai Gyógy-
szergyár ötvösnaptárának dom-
borművét.

hobby
Magyar Ifjúság, 1968. XII. 20. 25. l.

Jancsó Miklós M.D.K.

BUVÁTI

Balatonfüred-Arács . Strandfürdő és bisztró , területrendezés és kertészet.

Épitész: Farkasdy Zoltán, munkatársa: Balla Gyula

Magyar Épitőművészet 1963/5. 54.l.

Jancsó Miklós, építész 1.) Folytatás.

Nyíregyházi Művelődési Központ és zeneiskola tervpályázat, 1986.

Rangsorolás nélküli II. díj: 6. bírálati sorszámú pályamű.

Szerzői: Cságoly Ferenc, Jancsó Miklós, Kellár Ferenc, Kalba Mihály, Boda Ilona, Kotschy András, Budai László.

Aeonometria | repr. |
A művelődési központ homlokzatai. | repr. |
A zeneiskola metszetei és —"— | repr. |

Magyar Építőművészet, 1987. 3., 5-old.

Jancsó Miklós, építész 1.) Folytatás

Tapolca, lakóház és eszpresszó

Diplomaterv, 1986. Tervezte: Jancsó Miklós

1. Tapolca, Arany János utca 1/b. Pince alaprajza

Nagyon hosszú idő kellett a beépítés kialakításához, ennek oka leginkább a helyszín bonyolultságában keresendő. A telek a Malom-tó és a város főtere között helyezkedik el. A tópart körüli földszintes, falusias beépítés a főtér felé közeledve fokozatosan átvált emeletes, városi jellegű beépítésre úgy, hogy az Arany János utca 1. sz. tömbtelek körül igen eltérő nagyságú és jellegű épületek találhatók. A tóra csak egy kis sávból lehet rálátni, de ezt a lehetőséget mindenképpen ki kell használni.

A tervezési feladat eszpresszóra és négy lakásra szólt. Ezen kívül biztosítani kellett az Arany János utca és a tópart közötti gyalogosforgalom átvezetését és az udvar megközelítését gépkocsival.

Az épület két erősen elkülönülő részből áll, szinte azt is lehet mondani, két ház összeépítése. Az egyik az eszpresszó és disco, a másik az erre ráhelyezett négylakásos ház — a kettőt a kőburkolat tetején végigfutó tagozat vonala választja el. Tömegében a lakóházrész az utcai beépítéshez igazodik.

Érdekes a tagozat alatti és feletti rész elválasztása és összekötése. A kőburkolat és az egyszerű profilú kőtagozat egyértelműen az elválasztást hangsúlyozza, viszont vannak összekötőelemek is, ilyen a lépcsőház toronyszerű kidomborodása, a tóra kinéző sarokerkély, amely az eszpresszó bejárata fölé esik. A két rész nyílásrendszere alapjában független egymástól, de néhány fontosabb ponton találkozik egymással.

Fontos eleme az épületnek az eszpresszó köríves fala. Ez választja el egymástól a magán- és közösségi tereket (lakók udvara — eszpresszó, átvezetés a tóparti sétányhoz.) Az udvar szempontjából előnyös az íves forma, mert viszonylag megőrzi annak egységét, az eszpresszó belső terében pedig — az érdekes hatás mellett — ad bizonyos irányultságot is. A pinceszinten — amely a tóparti sétány szintje — az íves fal egyszerű eszközzel köti össze a disco-klubot a meglevő ifjúsági házzal. (Az egyetlen programbővítés a disco-klub. Az alapozási síkkal igazodni kellett a szomszédos épülethez, így szinte magától adódott a lehetőség, amit kár lett volna kihagyni.)

J. M.

Magyar Építőművészet, 1987. 2. sz.

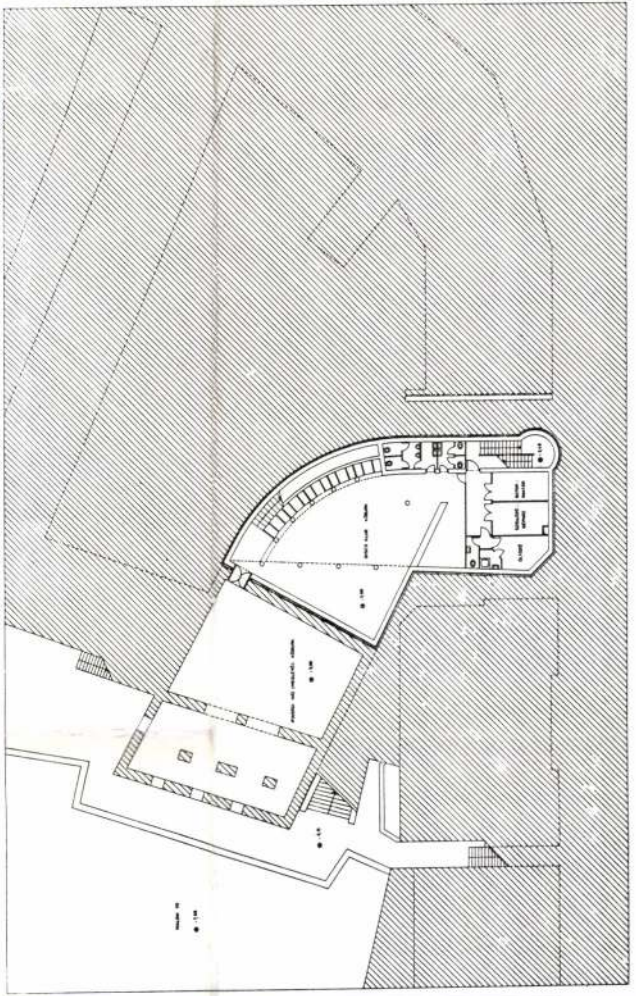

Diplomaterv Topolca presszó és lakóház Homlokzatok m 1:100

Jancsó Miklós, építész 2.) Folytatás.

Nyírbátor Művelődési Központ és zeneiskola tervpályázat, 1986.
Rangsorolás nélküli II. díj: 6. bírálati sorszámú pályamű.

7 szerző
műve.

A művelődési központ földszinti alaprajza

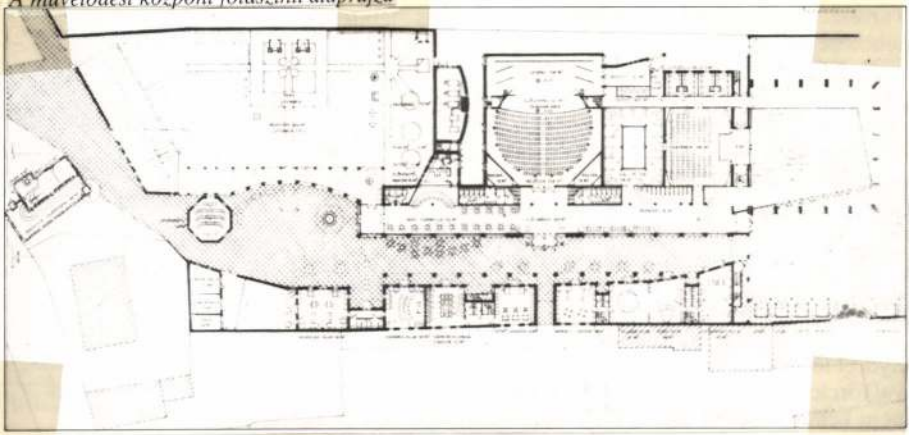

Magyar Építőművészet, 1987. 3., 5-old.

Jancsó Sámuel

ötvös

1784

I.

Schoen Óbuda

55 r. l

~~Patera~~ VII. 39.

MDK

Jancsó Pál kolozsvári kőmüves, Sebes-~~xxxxxxxxxxxx~~
várán dolgozott

Kós Károly: Régi Kalotaszeg. MMÉE XLV.köt.5o.sz.
1911. évf. 642 l.

Jancsó Pál
Drótostót, olaj

Reformkor művészete. Főv.képt. XXXVI.kiáll.
1948. jul. 9 l.

Janvró Vilmos építész

Egyik tervezője a II. díjas (40.000 ft.) pályamunkának az alábbi pályázatban

N.N.: Ujpalota szinvonalas város – Képét pályázat útján alakítják ki.

Magyar Nemzet 1969 XII. 11

FŐVÁROSI KÉPTÁR
KIÁLLÍTÁSAI
XXXVI.

A REFORMKOR MŰVÉSZETE

BUDAPEST
1948 JÚLIUS—SZEPTEMBER

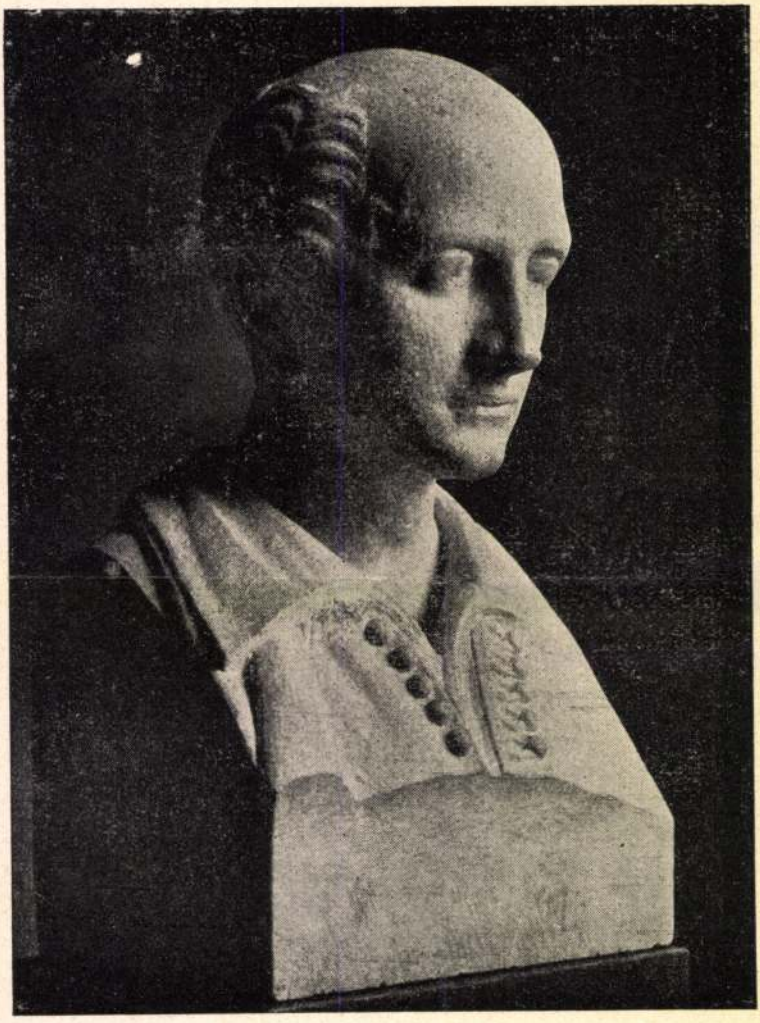

Ferenczy István: Kölcsey

Évszázados szunnyadás után a tizenkilencedik század fordulóján a magyar közművelődés, különösen pedig az irodalom nagy fejlődésbe lendült. A nemzet politikai és szellemi öntudatraébredésének a kora volt ez: a reformkor, amely az egész magyarság összefogásával a szabadságharcban teljesedett ki. Évtizedek alatt virágzó magyar irodalom fejlődött ki, hajlékonyabbá tették a nyelvet, elhintették a műveltség elemeit, felmérték a nép kultúrkincseit, ujságokkal hatékonyan terjesztették a haladó eszméket: Széchenyi, majd Kossuth eszméit az ország gazdasági, politikai és szellemi újjáépítésének érdekében.

A felvilágosodás humanisztikus eszméi adták meg az első lökést gondolkozó kiválóságainknak. Hatalmas öntudatraébredés rázta meg az országot, amelynek első megnyilvánulása a magyar elmaradottság konstatálása volt. A Habsburgok elnyomása nem tudta megfojtani ezt a mozgalmat, hiába ítélkeztek példát mutatóan a Martinovics-féle összeesküvésben, a haladó eszmék mindjobban elterjednek. Ennek az elterjedésnek az irodalom a leghatékonyabb eszköze. Kazinczy Ferenc hatalmas életműve nem irodalmi alkotásokból, hanem az irodalmi élet megszervezéséből, a műveltség iránti igény felébresztéséből áll. Ő a kor szellemi középpontja, széleskörű levelezésével, nyelvújításával, műfordításaival mindenféle szellemi megmozdulás mótorja. Tevékenysége a képzőművészet egészére is átterjed; a képzőművészetet a magyar művelődés szerves részévé akarja tenni, ezért lelkesen agitál azok között, akik még csak irodalmi események iránt érdeklődnek. Magyar művészek még nincsenek, a barokk-kor exportművészete nem engedte meg a hazai tehetségek kifejlődését, de a kor igényei is

olyan nagyok voltak, különösen a nagy templomépítkezésekkel kapcsolatosan, hogy a magyar képzőművészet még nem felelhetett meg ezeknek. Az idegen művészek bevándorlása a XIX. század elején is nagymértékű, de sok közülük meg is telepszik nálunk és lassan hozzáidomul a helyi hagyományokhoz. (Donát János.)

Kazinczy a portréigény fokozásával akarta a közönség és a képzőművészet kapcsolatát elmélyíteni. Emellett azonban gondja volt arra, hogy a tehetséges magyarok külföldön történő iskoláztatásával a magyar művészet alapjait is megvesse. Kér és agitál, támogatást eszközöl ki sok fiatal ember számára, akik bécsbe mennek és szükös anyagi viszonyok között tanulnak. Sok tanítványa volt az egri származású Hesz János Mihály bécsi professzornak, de más tanároktól is tanultak az első generáció tagjai.

Ezek közé tartozik a magyar szobrászat első jelentős képviselője: Ferenczy István. A népi származású művész Bécsből Rómába utazik és az ott uralkodó klasszicizmus vezéreitől, Canovától és Thorwaldsentől tanul. Az írók lelkesedéssel foglalkoznak tanulmányaival, bőségesen elárasztják a közönséget a róla szóló hírekkel. Tanulmányútjáról hazatérve, nagy szorgalommal hozzáfog, hogy tudását a hazai képzőművészeti feladatokban kamatoztassa. Hatalmas tervek foglalkoztatják, de a hazai körülmények még nem engedik meg a monumentális szobrászatot (Mátyás-emlékmű). De tehetsége is kevés hozzá, száraz, vonalas alkotásai kevés eredetiségről bizonykodnak. Jelentősége a képzőművészet ügyeiben történt lelkes munkásságon alapszik. Éppúgy, mint Hesz János Mihály, ő is mindent megmozgat, hogy »magyar képzőművészeti akadémia szerveztessék«, de eredménytelenül. Néhány jelentéktelen pesti és budai rajziskolát kivéve, csak a negyvenes évek végén kap a főváros »rajzakadémiát«, amelyet egy elmagyarosodott olasz művész, Marastoni Jakab szervez meg. Itt tanulnak a fiatalok, akik közül Zichy és Lotz emelkedett ki.

Ferenczy indítása szerencsés pillanat volt, szerencsés az egész magyar művészetre is. Az Európában uralkodó klasszicizmus puritán utánérzéssel, szerencsésebb elgondolással, mint kivitelbeli sikerrel igyekezett a polgárosodó Európa művészeti igényeinek megfelelni. Ferenczy klasszicizmusa egybevág a polgárság térhódításával. Az új műbarátok egyszerűbb, józanabb képzőművészeti szem-

lélettel rendelkeznek, a barokk nyugtalansága, extatikussága és mindenséget összefogni akaró végtelenbe törő lendülete idegen a számukra. A klasszicizáló képzőművészet a görög-római művészet utánzásából fakadt : világosságával szélesebb tömegek mindennapi élményévé válhatott. A fő műfaj a portré, amely kicsinyes realizmussal és naiv szépítgetéssel a családi ősöket akarta fenköltebb régiókba emelni· A száraz vonalasság korszakát hamarosan felváltja az idealizáló szentimentálizmus, amely a XIX. századi Középeurópa jellegzetes stílusa : a biedermeyer. A konvencionálissá vált előkelősködést az életszerűségre való törekvés követi. Az életszerűség elve azonban csak banális helyzetek, a külső jellemsajátságok szolgai, összefüggéstelen ábrázolására szorítkozik, nem látják a humánus és az esztétikai egészet : azt a fajta realizmust, amelynek a jó portréban a külső és a belső világ egybevágó ábrázolása a célja. A kor nagyobbméretű vásznain is erősen érezni a divatos műfaj, a miniatűr befolyását. A miniatűrök minuciózus részletezésében sok báj és finomság van. Elsősorban Melegh Gábort kell megemlíteni, akinek korai halála a magyar képzőművészet egyik nagy vesztesége.

A portrén kívül a legkeresettebb cikkek az iparművészeti alkotások, a raffinált technikával készült üvegek, porcellánok, ötvösművek, amelyek a kor külsőségességének megfelelően elsősorban technikai nehézségeikkel és bravúrjaikkal keltenek figyelmet. (Libay Sámuel filigránportréi, Szentpétery ötvösművei.)

Azok a művészek, akik minőségbeli szándékokkal lépnek fel, nem tudnak megélni, felhagynak a képzőművészettel, vagy külföldre vándorolnak. Így hagyja el hazánkat Markó Károly, a klasszicista szellemű tájképfestészet európai hírű mestere, aki fiatalkori tájképein a magyar táj jellegzetességeinek rendkívül eleven és megragadó kifejezője. Brocky Károly rendkívüli festői kultúráját a kicsinyességekkel bibelődő kispolgári szemlélet nem értette meg : Angliába telepszik és ott fejleszti ki a nagymesterek tanulmányozásából fakadó finom kolorizmusát.

Kisfaludy Károly nagy fantáziával és alkotóerővel megáldott mester. Ecsetjét azonban a tollal cseréli fel és az irodalmi romantika vezére lesz, mivel romantikus festészete a biedermeyerrel szemben csatát veszt. Tengeri

viharokat, hajótöréseket ábrázoló képein a reformkor irodalmi nyugtalanságának legkiválóbb kifejezője. Ő az egyetlen képzőművészünk, aki lépést tart a nyugati fejlődéssel: romantikus képein a kispolgári korlátozottság és az elsikkasztott francia forradalom miatt ágáló francia művészekkel rokon vonások jelentkeznek.

A hazai portréfestők (Szentgyörgyi, Pesky, Tikos stb.) közül messze kiemelkedik Barabás Miklós életműve. Barabás szintén Bécsben tanul, de megjárta Olaszországot is. Művészetén mindvégig megőriz valami biedermeyerrel szembenálló józanságot, amelyet még Erdélyből hoz magával. A reformkor írói lelkesedéssel fogadják, művelődésbeli feladatnak tekintik foglalkoztatását. Alkotásaiban találják meg először azoknak a képzőművészeti igényeknek a megvalósulását, amelyeket az előző nemzedéktől hiába vártak. Személyével vonul be a képzőművészet a nemzet széles tudatába, kétezernyi portréja a festészet magyarországi diadala.

A mellette fellépő festők már könnyebben tudnak érvényesülni. Ehhez hozzájárul a Nemzeti Műegylet megalakulása, amely 1840-től rendszeres tárlatokat rendez. A lassan kialakuló közgyüjtemények hozzáférhetősége pedig hatalmasan kifinomítja a közízlést. A képzőművészeti kritika is befolyást nyer. E téren oroszlánrésze volt Henszlmann Imrének, aki a honi régészeti kutatás megindítója is egyben. A negyvenes években már nemcsak a portré keresett, hanem a tájképek, csendélet, életkép is. Az életképeken jelentkezik először a népélet ábrázolása. A történelmet dicsőítő irodalmi romantika hatására megindul a történelmi festészet is, amelyben a magyar művészet «ezermestere«, Wándza Mihályon kívül Spiró Ede, Kiss Bálint, Heinrich Ede szereznek érdemeket. A történelmi festészet igazi kibontakozása a szabadságharcos nemzedékkel kezdődik. Wéber Henrik, Kovács Mihály, Molnár József, Orlay Petrich Soma, Than Mór a legkiválóbb művelői ennek a műfajnak. Java munkásságuk azonban a Bach-korszak elnyomatási idejére esik és műveikkel a forradalmi gondolatot tartják ébren.

Borsos József, a bécsi biedermeyer legtipikusabb képviselője, aki még népieskedő életképein is a szalónok felfogását tükrözi. Zichy Mihály fiatalkori képein új hangot szólaltat meg. Művészi nagysága »Mentőcsónak«-ján nyilvánul meg legtisztábban. Ebben látjuk a magyar

képzőművészet új útjának első határozott megnyilvánulását. A mű a francia igazodás hatása alatt született meg és ezzel elméletben le is gyűrte a még évtizedekig uralkodó szűklátókörű biedermeyert. Az ő úttörése nyomán rázza le majd a magyar művészet a konvencionálisság nyárspolgári bilincseit és a francia művészet segítségével közelebb jut a művészibb és valószerű ábrázoláshoz.

Szobrászatban nem találkozunk nagyobb tehetséggel. Czélkuti (Züllich) Rudolf, Dunaiszky Lőrinc, Huber József, Bauer Mihály a helyi monumentális igények kielégítői, Ferenczy István nagyratörő szelleme nélkül Alexy Károly figyelemreméltó próbálkozásokat végzett a történelmi kisplasztika terén.

A reformkor legmaradandóbb alkotásai az építészeti emlékek, amelyek Pestet klasszicista jellegű várossá formálták. Hatalmas építményei közül kiemelkedik a Nemzeti Múzeum épülete (Pollák Mihály), amely a magyar szabadság gondolatával örökre egybeforrott, a Lánchíd pedig a reformkor nagyotakarásának jelképes emléke.

A reformkor művészete elsősorban kultúrtörténeti jelentőségű. A nemzeti képzőművészeti megújhódása, a magyar művelődés nagyszerű fellendülése. Ezért a kiállításnál is művelődéstörténeti szempontok vezették a Fővárosi Képtárt. A centenáris év kapcsán tanulságos példát akart adni a magyar képzőművészet teljesítőképességéről, mely a semmiből három évtized alatt virágzó képzőművészetet teremtett.

Végvári Lajos

Barabás Miklós: Galambposta

KÉPEK

Adler Mór :

1. **Kettős arckép.** Of. 1848.

Alconiere Tivadar :

2. **Széchenyi a Vaskapunál.** Of.

Alexics Miklós :

3. **Magyar testőrtiszt.** Of.

Balkay Pál :

4. **Imádkozó.** Of.

Barabás Miklós :

5. **Férfiarckép.** Of.
6. **Önarckép.** Of. 1841.
7. **Galambposta.** Of. 1843.
8. **Női képmás.** Of. 1837.
9. **Ormay-Aufenbergné.** Of. 1850.
10. **Utazó román család.** Of. Szépm. Múz. tul. 1843.
11. **Felvidéki tótok.** Of.
12. **Fiatal férfi.** Of.
13. **Tájkép.** Vízfestmény. 1835.
14. **Fiatal lány.** Ceruzarajz.
15. **Alexy szobrászművész.** Ceruzarajz.

Borsos József :

16. **Férfiarckép.** Of.
17. **Szőlőt vagy csókot.** Of.

Brocky Károly :

18. **Szeret engem?** Of.
19. **Sárgaruhás nő.** Of.
20. **Ébredés.** Of.
21. **Női fejtanulmány.** Of.
22. **Női fejtanulmány.** Of.
23. **Önarckép.** Vízfestmény.
24. **Férfiarckép.** Vízfestmény.
25. **Női arckép.** Miniatűr.
26. **Kéztanulmány.** Kréta.

Cansi Ágoston :

27. **Arab leány.** Of.
28. **Magyarruhás férfi.** Vízfestmény. 1848.
29. **Arszlán karikatúrája.** Vízfestm.

Clarot János :

30. **Női arckép.** Vízfestmény. 1834.

Czauczig József :

31. **A művész szülei.** Miniatűr olajf.
32. **Három testvér.** Of.

Decker György :

33. **Női arckép.** Színes ceruza.

Doctor Albert :

34. **Mandello Vilmos arcképe.** Vízfestm.

Donáth János :

35. **Férfiarckép.** Of.
36. **Nő lyrával.** Of.

Engerth Vilmos :

37. **Férfiképmás.** Vízfestmény. 1845.

Ferenczy István :

38. **Mátyás-emlék terve.** Rajz.

Gschwindt József :

39. **Csáky Rudolfné.** Of. 1839.

Hóra János Alajos :

40. **Női képmás.** Of. 1844.

Hesz János :

41. **Szent család szentekkel.** Of.

Ismeretlen festők :

42. **Miniáló pap önarcképe.** Miniatűr. 1816.
43. **Budai vár a pesti partról.** Of. A Főv. Tört. Múz. tul.
44. **Pesti oldal.** Of. A Főv. Tört. Múz. tul.
45. **Cégtábla.** Of. A Főv. Tört. Múz. tul.

Jancsó Pál :

46. **Drótostót.** Of.

Jenny Alajos :

47. **Jelenet a római történelemből.** Olajfestmény. 1817.
48. **Gyermekminiatűrök.** Vízfestmény.

Kaerling Henriette :

49. **Csendélet.** Of.

Kisfaludy Károly :

50. **Hajótöröttek.** Of.
51. **Viharos tenger.** Of.

Kiss Bálint :

52. **Vérszerződés.** Ceruzarajz.

Klette Károly :

53. **A budai erdőből.** Ceruzarajz.

Kovács Mihály :

54. **Ifj. Markó Károly arcképe.** Of.

55. **Önarckép.** Of.

Kozina Sándor :

56. **Női arckép.** Of.

Lacaratis Demeter :

57. **Férfiarckép.** Of. 1841.

Lányi Sámuel :

58. **Önarckép.** Of. 1840.

59. **Tájkép.** Of. 1842.

Lestyán János :

60. **Gyermekek a vízparton.** Of. 1840.

Libay Károly :

61. **Parasztudvar.** Of.

Lieder Frigyes :

62. **Női arckép.** Vízfestmény.

Lütgendorf Ferdinánd :

63. **Női képmás.** Guache.

Marastoni Jakab :

64. **Görög nő.** Of. 1843.

65. **Család.** Of.

Markó Károly :

66. **Visegrád.** Of. Szépm. Múz. tul.
67. **A puszta.** Of.
68. **Bibliai jelenet.** Of.
69. **Tájkép.** Miniatűr olajfestmény.
70. **Krisztus és a szamariai nő.** Min. of.
71. **Önarckép.** Ceruzarajz.
72. **Naplemente.** Szépiarajz.

Medvey Ágotson :

73. **Női arckép.** Miniatűr vízfestmény.

Melegh Gábor :

74. **Női arckép.** Miniatűr vízfestm.

75. **Károlyi Gabriella.** Vízfestmény. 1825.

Mertz János :

76. **Férfifej.** Vízfestmény.

Mezey József :

77. **Petőfi.** Of. A Magyar Nemzeti Múzeum tulajdona.

Mezey Lajos :

78. **Női arckép.** Miniatűr vízf. 1834.

Molnár József :

79. **Női arckép.** Miniatűr vízfestm.
80. **Női arckép.** Vízfestmény.

Müller János :

81. **Férfiportré.** Olajminiatűr.

Nákó János :

82. **Tengeri táj.** Of.

Orlay-Petrich Soma :

83. **Édesanyám.**

Pajzán Dávid :

84. **Női képmás.** Of.

Palinay György :

85. **Rabság.** Of. 184

Pesky József :

86. **Női arckép.** Of.

Petrich András :

87. **Vásári jelenet a Dunaparton.** 1834.

Raffalt :

88. **Pesti divatképek.** Of. A Főv. Tört. Múz. tul.

Riprecht János :

89. **Magyar testőr.** Miniatűr.

Rombauer János :

90. **Női arckép.** Of. Henszelmann Aladárné tulajdona. 1834.

Sandhof :

91. **A Svábhegyen.** Of. A Főv. Tört. Múz. tul.

Ságody :

92. **Barlangos tájkép.** Of. 1841.

Schäffer Adalbert :

93. **Eisler Fanny szobra.** Of. 1845.

Schimon Ferdinánd :

94. **Önarckép.** Of. 1843.

Sikó Miklós :

95. **Női arckép.** Vízfestmény.

Simó Ferenc :

96. **Ámor.** Of. 1830.

Spiro Ede :

97. **Imádkozó leány.** Of.

Sterio Károly :

98. **Férfiarckép.** Vízfestmény.

Szále István János :

99. **Déryné.** Miniatür vízfestmény.

Szentgyörgyi István János :

100. **Magyar nemes arcképe.** Of. 1833.
101. **Nő virággal.** Vízfestmény. 1837.
102. **Virágcsendélet.** Of. 1828.

Tikos Albert :

103. **Női arckép.** Of.

Teleky Blanka :

104. **Önarckép.** Ceruzarajz.

Vizkelety Imre :

105. **Győri mátkapár.** Of. 1842.

Wágner Mária :

106. **Önarckép.** Ceruzarajz. 1847.

Wándza Mihály :

107. **Női arckép.** Of. 1835.

Wéber Henrik :

108. **Női arckép.** Of.
109. **Fezes nő.** Of.
110. **Salamon király.** Of. 1847.

Weixelgärtner Ede :

111. **Virágtanulmány.** Vízfestmény. 1841.

Zichy Mihály :

112. **Mentőcsónakban.** Of. A Szépm. Múz. tul. 1847.
113. **Apáca.** Of.

SZOBROK

Alexy Károly :

114. **Savoyai Eugén.** Bronz. A Főv. Tört. Múz. tul.

Ferenczy István :

115. **Kölcsey Ferenc.** Márvány.
116. **Kazinczy Ferenc.** Márvány.
117. **Ürményi József.** Márvány. A Főv. Tört. Múz. tul.

Ismeretlen szobrász :

118. **Apolló. Épületlpasztika.**

Ismeretlen szobrász :

119. **A Thimi síremlék.** Kő. A Főv. Tört. Múz. tul.

Messerschmidt Franz Xaver :

122. **Alvó férfi.** Ólom.

Schoszel András :

121. **Kossuth Lajos.** Vas.

Züllich (Czélkuty) Rudolf :

122. **Kisfaludy Sándor.** Vas.
123. **Széchenyi István.** Vas.
124. **Petőfi Sándor.** Vas.

TÁROLÓ

Kiállítási katalógusok, kritikák és művészettörténeti munkák a Reformkorból. A Reformkor iparművészeti termékei.

*

A biedermeyer interieur magyar asztalosmunka a XIX. sz. elejéről. Az Iparművészeti Múzeum tulajdona. A vitrinben levő tárgyak az Iparművészeti Múzeum és műgyüjtők tulajdona.

Ahol a tulajdon jelezve nincs, a műtárgy a Fővárosi Képtár tulajdona.

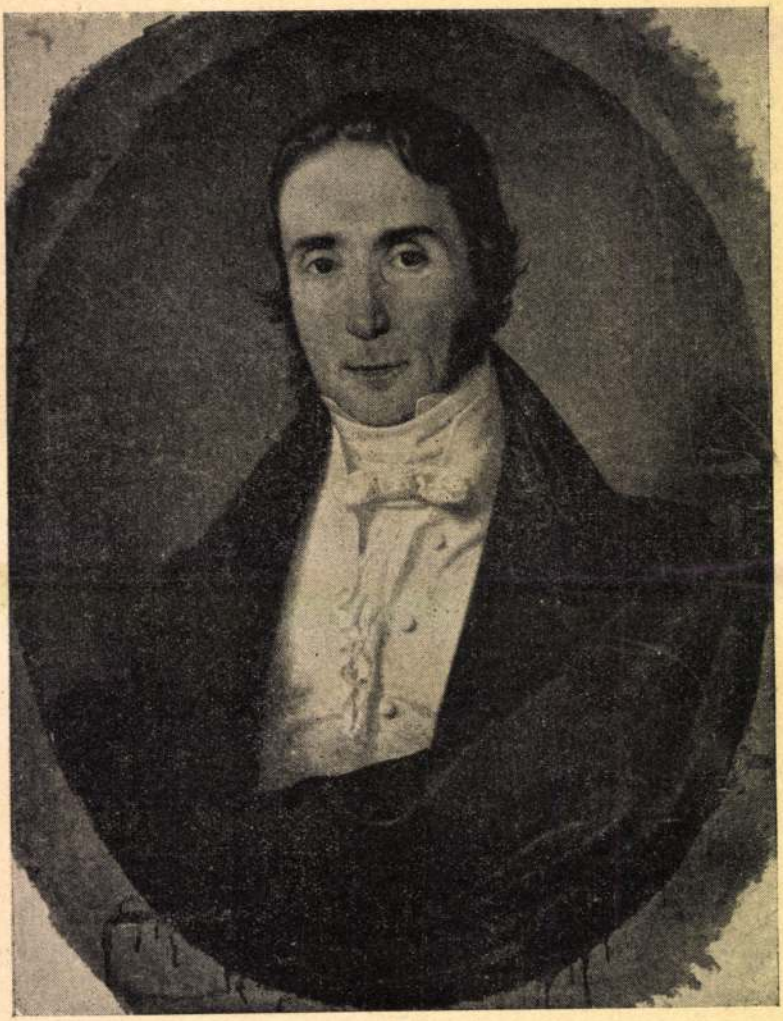

Borsos József: Férfiarckép

Felelős kiadó: dr Katona Lajos
Székesfővárosi házinyomda Budapest, IV., Közp. városháza — 111141
Felelős vezető: dr Mihalik Gusztáv

Jancsó Pál
Jancsó Katalin

Olasz nő Sienából. (250 frt. Kiállítva a pesti Műegyletben, májusban.) Ismeretlen.

Stéger Ferenc tenorista arcképe. (A Tört. Képcsarnok tulajdona.)

1855. A galambposta. Első példány. (Magyarul szignálva. Bécs. Magántulajdon. Megvették 1851-ben Pesten a Műegyletből. 580 frtért.)

A galambposta. Második példány. (Németül szignálva. Megjelent metszetben. Bécs. Magántulajdon.)

Elefántcsontpohár. (350 frt. Kiállítva a bécsi Kunstvereinban.) Ismeretlen.

1856. A kíváncsiság. (800 frt. Kiállítva a bécsi Kunstvereinban, februárban pedig a Műegyletben.) Ismeretlen.

Csendélet. (560 frt.) Ismeretlen.

Virágjóslás. (Kiállítva a bécsi Kunstvereinban.) Ismeretlen.

1862. Önarcképe. (Kiállítva az Ernst-múzeumban. 34*a*.)

Női arckép. (A Szépművészeti Múzeum tulajdona.)

Leánya arcképe. (Kiállítva az Ernst-múzeumban. 53*a*.)

SZIGNÁLATLAN ÉS ÉVSZÁM NÉLKÜLI.

a) Olajfestmények:

Két gyermekfej. Leánya (Bársony Istvánné) tulajdona.

Női arckép. (Kiállítva az Ernst-múzeumban. 53. sz.)

Imrédy arcképe. Vízfestmény. (Kiállítva az Ernst-múzeumban. 52. sz.)

Főúr (áll. gr. Keglevics Pál) arcképe. (Kiállítva az Ernst-múzeumban. 45. sz.)

Két olasz lány. (Nagy példány. Kiállítva az Ernst-múzeumban. 50*a* sz. a.)

Lendvayné Fáncsy Ilka arcképe. (Kiállítva az Ernst-múzeumban. 17. sz.)

Felesége apotheozisa. (Kiállítva az Ernst-múzeumban. 43. sz.)

Önarcképe. (1860 ?) A Szépművészeti Múzeum tulajd.)

Önarcképe. (Kiállítva az Ernst-múzeumban. 41*a* sz. a.)

b) Litografiák:

Gróf Teleki Sándor. (Tört. Arcképcsarnok.)

Az 1848-iki országgyűlés megnyitása. Tervezte Borsos. Nyomta Bécsben Köfelich János. Köre rajzolta Pettenkofen Károly. Kulcscsal. (Szépműv. Múzeum.)

Ikonografia:

1. Pettenkofen: Borsos József arcképe. Olajfestmény. (Szépművészeti Múzeum tulajd.)

2. Pettenkofen; Borsos József. Vízfestmény 1847. Bécs. Magántulajdon.)

3. Marastoni József: Borsos József, 1861. (Litografia.) Szerző tulajdona.

4. Kriehuber: Borsos. (Litográfia.) 1853. (L. Würzbach, Kriehuber-jegyzék. 200. sz. a. bécsi Városi Múzeumban az egyetlen példány.)

5. Arckép. (Fotogr.) Felvéve Borsos modorában, Borsos és Doctor műtermében, 1863. Fia tulajdona.

DR. LÁZÁR BÉLA

RÉGI MAGYAR MŰVÉSZEK. «Ungarns Männer der Zeit» címen megjelent névtelen szerzőjü könyvben, amely azonban Kertbeny egyik munkája, az 1800-as évek elejéről számos olyan magyar művész nevével találkozunk, akikről vajmi keveset tudtak. Egész névsort közöl azokról a művészekről, akik az ötvenes és hatvanas évekig szerepet játszottak Magyarországon. A sok ismert név között többek között említést tesz a szerző Boutibonne Károlyról, egy 1820-ban Pesten született francia származású festőről. Boutibonne Pestről ismét Franciaországba került, de hogy egészen kis gyermekkorában vagy később hagyta-e itt Pestet, erről nem tesz említést. Boutibonne később udvari festője lett III. Napoleonnak s mint nagy routinier, különös hírnévre tett szert. Annyit mondhatunk, hogy Párisban tanult s hogy több képen megfestette III. Napoleont és a császárnét. Egy nagyobb vászna, amelyen lovon ülve festette meg a császári párt, nagy feltünést keltett Párisban. A művész később Európa több nagyobb városában kiállította ezt a lovas képet s mindenütt jól fogadták.

1825-ben ugyancsak Pesten született Gschwind Ágostonról is megemlékezik, akihez különben személyes barátság is fűzte. Pestről Párisba került Couturehez, aki megszerette a talentumos fiatal művészt. Erős, pasztózus felrakással festett arcképeit Párisban is szivesen vették. Innét Münchenbe került, ahol 1859-ben tanulmányfejeket állított ki s keltett velük feltünést.

Jancsó Pál, egy debreceni származású fiatal magyar művész, szintén a mult század elején

Művészet
1915.

született. Kezdetben egészen a naturalisztikus iránynak hódolt s a népéletet festette különösen nagy előszeretettel. Később Rahlhoz került, de itt is a magyar népélethez tért vissza.

Erős humor és élet lüktetett képeiben, amelyekből a bécsi közönség sokat vásárolt.

Schäfferről, aki 1820-ban Pesten született s aki Bécsben telepedett meg, úgy emlékszik meg, mint a monarchia egyik legerősebb csendéletfestőjéről. Később Pétervárott élt, ahol csendéletképeivel szépen fenn is tartotta magát. A pesti muzeum több képet vásárolt tőle.

Két nőről is tesz említést Kertbeny. Az egyik Joanovics Katalin, Székesfehérvárott született. A történelmi pikturára adta magát s a nemzet multjából merített témáit nagy kartonokra festette. Egy életnagyságú képét, amely Ferdinánd császárt ábrázolja, a múzeum vett meg tőle.

Kärgling Henrietta 1835-ben Pesten született, apja a hasonló nevű festő volt. Kärgling Henrietta Pestről Bécsbe került, ahol csaknem kizárólag portréfestéssel foglalkozott. Száznál több arcképet festett s különösen Bécsben keresték föl sok megrendeléssel. Erősen megmodellirozott formáival s széles technikájával tünt fel. Később egy ismert zongoraművésznek lett a felesége. (=n)

BELLAÁGH JÓZSEF, a kassai normális iskola rajztanárához egyik tanítványa a következő levelet írja :

Szatmár, Januárius 15-én, 1850.

Nagyérdemű jó tanítóm !

Mindazon régen vett jókért sok ezer hálákat bocsájtott ki lelkem minden mozdulatimban, melyet e földön nem hálálhatom meg eléggé erántam tett sok jó szívességeket, mert még eddig nem voltam semmi bizonyos állapotba, hogy sorsomról engedelemmel kérve bátor lettem volna tudósítani, mert mindeddig az ideig most értem el a legnehezebben várt célomat, tudniillik a megtelepedést, mely minden elérésem mellett mostan nem a legjobban megy, mert senki sem épit, de a jó Istenre hagyom a jövendőket, reménylem, hogy hasznát fogom venni minden igyekezetimnek, melyeket érdemes jó tanítómtól szereztem s mindazokat visszaszolgálni engedje meg nekem a jó Isten mindig arra kérem, mert szívem s lelkem el nem felejtheti azon erántam tett sok jótéteményeit, kedves tanítómnak, amelyben én sok gyönyörű napjaimat töltöttem, tudniillik a rajzba, melyre most is ha reágondolok vagy reánézek, megújulok örömömbe, melyben hajdan igyekeztem. Kérem nagy alázatossággal a többi rajzdarabjaimba, melyek még az oskolába maradtak, azokba szeretnék még örvendeni, melyet reménylem, hogy elfelejthetetlen drága jó tanítóm szíveskedni fog öcsémnek általadni.

Mindezek után be sem tudom levelemet végezni és köszönetemet eléggé kifejezni, mint igazán szeretett tanítványa hosszú életet kívánok szivemből

Lechner Antal kőműves mester

Cím : Tekintetes Bellágh József úrnak tisztelettel Kassán.

A levelet Kassa város levéltára őrzi. K. L.

TYROLER. A gróf Teleky József Hunyadiák kora című munka X. kötetében «Albert és Erzsébet fiatal korukban» című metszet látható, melyet «Tyroler m.(etszett) Pesten» és «Nyom.(tatta) Frey». A mű XI-ik kötetében «V. László király» képét «Tyroler S. metsz.(ette) 1855» és «Nyom.(tatta) Lorber Pesten». A XII. kötet «Szilágyi Erzsébet»-e «Metszetett Axmann Józs.(ef) igazg.(atása) alatt». A Szalkay Gergely és Németh János által az 1847-ik évre kiadott s Budapesten megjelent Iparcímtárban Luka Sándor arcképén «Barabás rajz.(olta)» és «Tyróler metsz.(ette) acél.(ba) Pesten» aláírások. Az eredeti papirkötésű fedélnek rokokóstilben tartott keretét «Rajz.(olta) Glembay» és «Met.(szette) Tyróler». KEMÉNY LAJOS

MŰVÉSZETI IRODALOM

SCHILLER OTTO : A SZÉPSÉG LÉNYEGE ÉS ÉRTÉKE. A «Modern könyvtár» kiadása (387—388. sz füzet). Budapest, 1914. Ritkaságszámba megy nálunk ez a kis füzet, mely élettani alapon tárgyalja az esztétikai érzések létrejöttét és értékét. A könyvecske első tanulmányát Schiller dr. elmondta az I. nemzetközi esztétikai kongresszuson, mely tavaly folyt le Berlinben. Címe, mint egy jó természettudo-

hogy mégis csorganának s a szép friss drága mennyezetű házakban miattok sok károk volnának az olasz fokokat mind lehányatván, szép magas szarufás cserép alatt való héjjazatokba vetette vala mindenütt.

Mikoron ezeket olvasám krónikában, eszembe jutott, hogy Istenem, hány tudományos magyar építésznek jó volna ösmernie ezeket a régi építéseket, akkor talán nem volna annyi lapos fedelű ház Magyarországon és annyi attika, de kevesebb volna a nedves fal, beázott mennyezet és egészségtelen lakás. Mert lám, öreg Rákóczi György tudott magyarul építeni ennekelőtte 250 esztendőkkel.

Eltekintve kolozsvári és tordai templom építésétől, deési hatalmas hídépítésétől, székelyhidi és görgényi vár és palotaépítésétől, még ideírom egykorú leírását a Rákóczi György által és személyes útmutatásai szerint építtetett fejérvári országházának.

Országgyűlésire csináltatott vala egy nagy öreg palotát, melynek szép üvegablakai észak felé, a belső város piaccára hagyatván, azon egész öreg palotának külső része alatt tizenkét jó boltok építtettek és minden ajtajokkal, zárjokkal, nagy öreg vasrúdjokkal mindenképpen elkészíttettek vala, úgy, hogy ha a piac az külső városbul oda beköltöztetnék is, azokban mindenfelé árús emberek nagy alkalmatossággal árulhatnának. (Rákóczi Györgyöt a história jó gazdaembernek ösmeri és amint látjuk, ez nagyon igaz dolog) Azon országházára ugyanonnan a piacról is az vár harmadik udvarának kapuja felett szép kőorsós folyosós grádicson mehetnek fel s azon házbul által a fejedelem házára minden palotában általmehetnek vala. Az táblaház ismét mingyárt mellette vala. Az országházában mindkét végöl való egy-egy szegletiben igen nagy, öreg, szép, friss kívülfűtő kemencét építtettek vala, úgy, hogy midőn az üdő úgy kívánná, mindenik felől befűttethetnék. Mely házbul az tanácsnak és táblák számára való asztal és üléshelyek középben helyheztelvén, azonkívül vármegyék, székelység, szászság és városok követeinek helyek elrendeltettek vala. Az házakat szép, mesterséges képírással megíratta vala.

Ez volt Erdélyországa első parlament épülete és egyúttal az első magyarul és magyar mesterek által épített országháza. Hogy milyen praktikusan gondolkozott a fejedelem magyar esze, azt mutatja a fűtésre való gond és az egész alaprajzi elrendezés gondolata.

De I. Rákóczi György építkezései be is zárják az erdélyi nagyarányú magyar irányú építkezés sorát. 1657 ben II. Rákóczi György szerencsétlen végű lengyelországi királyság-keresése hat esztendeig tartó polgárháborúba keveri a jómódú szabad Erdélyt és annak a testvérháborúnak sebeiből mai napig sem gyógyultunk ki. Mert azután jön a német invázió, idegen divatok, új áramlatok, nyugati kultura és csirájában fojtja meg a már-már megszületett magyar architekturát.

A nemzeti irány azonban nem hal meg, csak visszavonul a városokba, főurak kastélyaiból eldugott völgyekbe, hegyek oldalába, kurta-nemesek kuriáiba, bocskoros-nemesek portájába és a protestáns magyar jobbágyság falvaiba, templomaiba. Ott pedig az akkortól kezdődő nyughatatlan, harcos időkben, amikor török és német és kuruc-magyar mind osztozkodni akart ezen a szerencsétlen országon és egymást kergetvén, mindig az erdélyi magyaron ütöttek egyet-egyet; abban a keserves 60—70 esztendőben alakult az erdélyi magyar építészet azzá, amilyennek azt ma még látjuk kevés számú megmaradt példából és egykorú leírások nyomán.

Kalotaszegi várakról, templomokról és régi nemes familiákról, I. és II. Rákóczi György fejedelmek idejében. Napnyugat felé ha nézek a toronyból tiszta időben ide mifelénk, a Sebes vize mellet meredek parton áll a sebesi rom, északra tőlünk az almási vár öreg tornyát látom a Csonkahegyről, többi része kőhalom csak.

Közel hozzánk, alig két mérföldnyire Egeres vára áll épségben még, de kopottan, rongyosan.

Napkeletre tőlünk a két Szamos szegelletiben Gyalu vára. Tovább Kalotaszeg alsó részén Léta mellett a Jára vize felett meredek kősziklán a Géci-vára romja áll. Ezek voltak Kalotaszeg várai a Rákócziak idejében. De egyik sem uralja ma régi gazdáját. Sebes a Bánffyaké volt, ma a baglyoké. Egeres az erdélyi katholikus státusé volt, ma örményé. Géci-vára romjai között ma kecskék legelnek.

De amiképpen a várak elpusztultak, avagy idegen kézre kerültek, úgy pusztultak el régi nagy familiák is, vagy elszóródtak másfelé. Elpusztult, idegen kézre került sok udvarház és birtok, aki itt valaha volt. Innen származtak Gyerőffiek, Kabosok, Mikolák, Valkaiak, mind nagy nemes családok: tanácsúr, királybíró került belőlük nem egy. De innen származnak egy tőbül a Kabosokkal, Mikolákkal. Kemények, akik fejedelmet is adtak az országnak és a Bánffyak is idevalók voltak, akik gubernátorokat adtak és a Csákyak egyrésze is itt volt nagybirtokos nemes, meg a Jósikák egyik ága is. Ma már csak a Bánffyak és Csákyak birtokosok Kalotaszegen meg a Jósikák a havason.

De élt egykoron Kalotaszögében sok kisebb nemesség is. Sokan a falvakat lakták, de sokan a havasoldalt szabad kuriákban, udvarházakban fel a Vlegyásziig és az Almás vizétől a Járáig. Ezek is azonban legtöbbnyire elpusztultak, elnyomorodtak, vagy leszállottak a hegyekről a völgyekbe és be a városba hivatalokba húzódtak a szabad birtokos nemesek.

S amiképpen elpusztult a nemesség, akképpen pusztul a havas-oldalból a magyar parasztság is. Szorulnak le a hegyekről a völgybe és szóródnak el Kolozsvár felé és a Királyhágón túlra.

A magyar helyibe aztán jön az oláh, az örmény és a galiciai zsidó. Sok száz esztendeje már, hogy a mokánság a magyar nyomában van és ahol összeomlik egy-egy magyar templom, már épül is az új oláh beszerika helyette. És ünnepnapon a dászkel kemény kalapácscsal veri büszkén a csattogó tókát.

Géci-vára hogy mikor épült, nem tudom, csak azt, hogy Géci János gubernátornak inskribálta az ország és azelőtt a Balassáké volt. A gubernátor után Gyulai Pál örökölte felesége után, ki Géczi János leánya volt. Mikor pusztult el, nem tudom és nem is olvastam róla.

Almás-váráról sem tudok sokat. Királyi vár volt régen. Azután sok gazdát cserélt. Balassák is ültek benne, amikor Balassa Imre Erdély vajdája volt. Azután a fejedelmek vára lőn. Majd a Csáky-nemzetségé. De tudom azt, hogy gróf Vass Samu rontatta le és köveiből lóiskolát csináltatott Almáson. Egeres-vára emeletes négyszögben körülfolyó bástyás épület, öt szobáját lakják ma is, de más része romlik, sok helyütt hiányzik is belőle... Egykoron a kolozsmonostori apátság monostora volt és bencések lakták. Amikor a pápistavagyont az országgyűlés felosztotta, Bocskay István vajda kapta a várat. Utána Bánffy László... Most az örményé.

A gyulai vár valamikor a váradi püspökség vára volt. Azután az erdélyi püspökségé. Majd Géczi Jánosnak inskribálták minden hozzátartozóval együtt. Gyalu, Jegenye, Daróc, Gorbó, Mákó, Bács, Solyomtelke, Meleg-

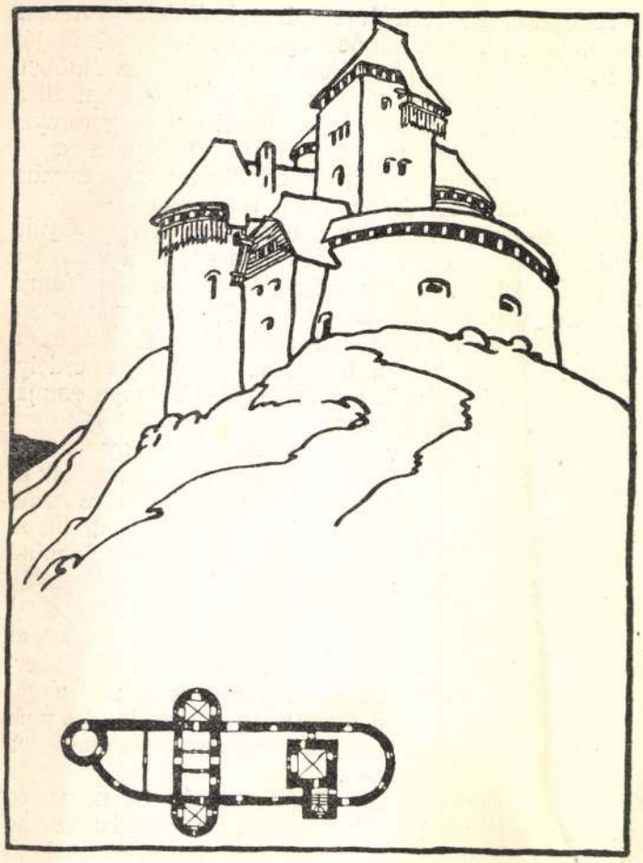

1. ábra. Sebes vára 1670. esztendőben.

szamos, Hidegszamos, Szászlóna, Szászfenes, Asszonyfalva, Magyarkályán, Oláhkályán, Felsőfüle, Alsófüle és Léta tartozott akkor Gyaluhoz egészen és több rész jószág. Azután a fiskusé a vár, majd ismét sok gazdát cserélt, míg Bethlen Gábor fejedelemé lészen, kitől öccsének veje, Zolyomi Miklós örökli. Zolyomit I. Rákóczi György vasba vereti és Kővárban hal meg és a vár Rákócziaké lészen. Az öreg fejedelem mingyárt építtetni is kezdi és erről olvastam krónikában a következőket: *Gyalu-vára az mint régen építtetett volt az négy torony bástyák közi mind környül vártákra lövőlyukakra és azon belül az házak egy kis szoros piaccával azokat épen az várnak belső kőfalai mellé vétetvén és az vár piaccát nagyon megbővítvén és az házakat merőül mind alatt és fennt szép friss boltokra építtetvén, az házak ablakait mind az külső kőfalakon hagyatta s az házak belső boltozatin felül ismét körösköril mind lövőlyukakra, vártákra, építtette vala úgy, hogy szükségnek idején mind onnan felül s mind az házakon környül levő ablakokrúl szakállásokkal, muskatályokkal s az bástyák felül tarackokkal is egyaránt lőhetnéjek. Az árakbul napkelet felül az vár kapuját ejtvén alatta egy tornyot is rakatott vala.*

Igy a krónikás. És így is maradt a vár mai napig. Négyszegletű udvar körülépítve, négyszegletén egy-egy hatalmas bástya. Homloka és balszárnya régi, a többi része újabb épület már. Későbbi sorsáról így ír a krónika: *Az fenesi csata után hol az fejedelem (II. Rákóczi György) halálos sebet vőn, az vásárhelyi gyűlésen az rendek Gyalu-várát minden hozzátartozó falukkal és jószágokkal együtt losonci Bánffy Dénes uramnak inskribálták.* Sokáig volt Bánffy-birtok, de ma a Rosenberger-család a gazdája.

Végezetül emlékezem Sebes-váráról is. 1660. esztendőben, augusztus hava 27. napján a váradi őrség másfélhónapi reménytelen harc után feladja a rommá lőtt Váradot Ali pasának. Erdély legfontosabb végvára elesett; Kolozsvárig az út nyitva. Mikor azután Apafy Mihály fejedelemmé választatott, első dolga volt az elhagyagolt várat felépíteni és őrséggel megrakni. A krónika erről így emlékezik:

Az csonka tornyot az falu felől legelőször megépítteté, azután két bástyát s két nagy öreg pincéket csináltatott vala az várban és az új ház mellett, akit darabontok házának emeltetett. Egy öreg kutat is csináltatni rendelt, de az kemény kősziklának miatta félbenhagyták. Az vár körül hitvány palánkot lerontatá és új rakott fallal keritteté, másodesztendőre pedig igen-igen erős kasamátás kőrakású öreg kerek tornyot indíttatott vala. Az palotás házat, ki leszakodóban vala már akkor, mind nádával, szarufáival, kötéseivel egyetemben csuda mesterséggel felcsaptatá és följül az palotán öreg gerendákhoz sok vasakkal csatoltatá erősen. Mesteri pedig ez munkának valának kolozsvári kőművesek Biró Máté és Jancsó Pál, ácsmestere pedig Fülöp Moyses kolozsvári.

Ma ebből a derék kis várból is csak a kerek öreg torony ép még. De azt jól megcsinálták annak idejében a magyarok, mert még a fala belsejében fölmenő grádicsa is jó; csak az emeletek között volt gerendák hiányoznak. Sebes vára ma Bánffy-birtok.

Régi időben, még pápisták által idegen mintára építtettve öt templom maradt meg máig Kalotaszegen: a hunyadi, gyerőmonostori, valkói, kiskapusi és daróci. Mind csúcsíves stílusban épült templomok; köztük a monostori és valkói kolostortemplom volt. Ez a kettő ma is a legszebb. Ezek mind boltozatosak voltak,

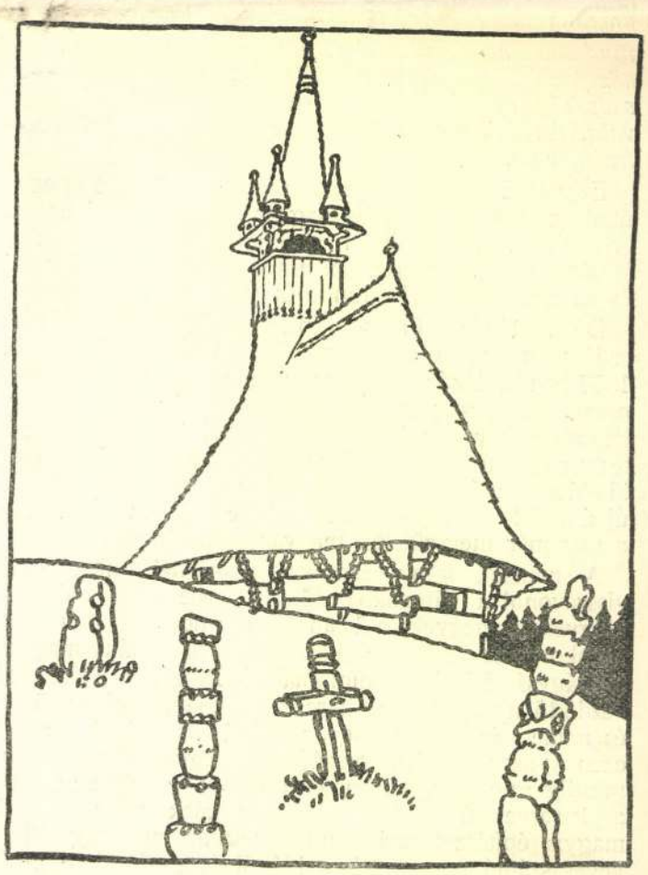

2. ábra. Türei templom.

faragott gyámkövekkel, profilos bordákkal, halhólyagos (tehát késői csúcsíves) ablakokkal, külső támasztó pillérekkel. Ilyen formában kerültek a XVII. század magyarjainak kezébe.

Ami templom ezeken kívül volt (és bizonyára volt) már idevaló csinálmány lehetett. Lehettek tölgyfából rótt kis fatemplomaink, amiket zavaros időben költöztetni lehetett föl a hegyekbe; ilyen a XVII. században készült, ma Türében levő fatemplom. Voltak kőből épített templomaink is nagyobb völgyi falvakban, körívés ablakokkal és ajtókkal, alacsony falakkal, magas, csúpos, zsindelyes tetővel, iratos famennyezettel, faragott, festett oszlopokkal, alátámasztott kórussal, hegyes, sisakos tornyokkal.

Hogy pedig mennyire más észjárás, más gondolkodás vezette a magyart temploma építésekor, mint a külső országbeli mestert, avagy a külső országbeli templomokat másoló magyart, látjuk abból, hogy ezeken a kálvinista időben épült templomokon tipikusan jelenik meg a bejáró eresz, tipikus a félköríves nyílás, festett famennyezett, csúpos fedél (sohasem oromfalas nyeregfedél) és a templom mellé épített tornácos harangláb. A templomtesthez szorosan hozzáépített kőtorony újabb csinálmány, illetőleg idegen utánzat; eredetileg a magyar haranglábat épített kőből, még gyakrabban (aljáig zsindelylyel borítván) fából.

Erdőkről, fákról és kövekről. Erdélyországnak boldog, régi állapotából, romlásra és nyomorúságba való fordulásáról, az akkori időben Kalotaszegen épült templomokról és udvarházakról. Egy hete már olyan kemény a tél, hogy ez még nálunk is sok. Sápadtan süt a nap sápadt égboltozatról és a kopasz nyírfák bolyhosan hófehérek a zuzmarától. Tegnap pedig a nagy jegenyefa, a kerítés szélén aki állott, kettédurrant, széjjelvetette a fagy.

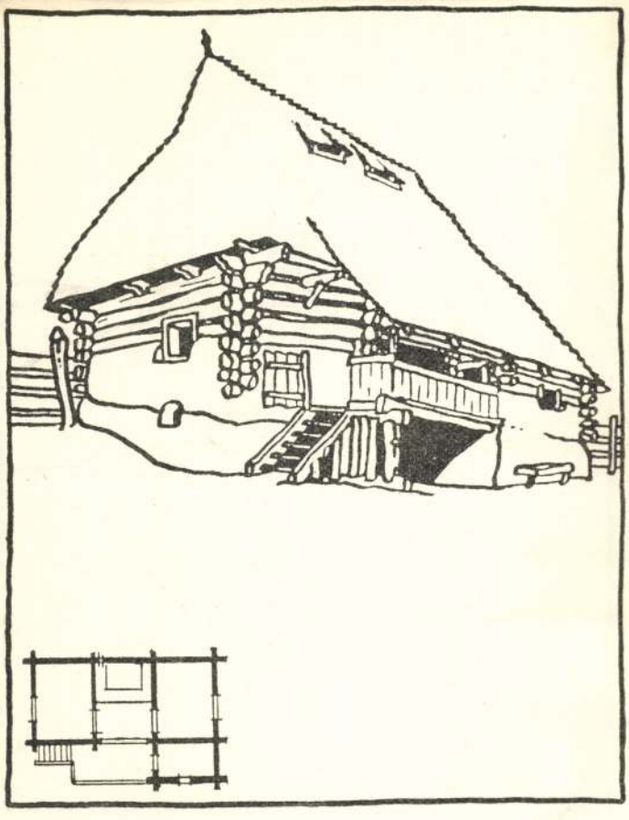

3. ábra. Toroczkói tipusú nemesi porta a szentlászlói határból.

4. ábra Régi fajta pajta-csür.

Hanem a szánút jó ám. Es a havasból megint sok fát hoznak le a mokányok a vízhez meg a vasúthoz. Gyönyörűséges tölgyet és sugaras, karcsú fenyőt. Különösen ezt, lucfenyőt, mert nálunk csupa lucfenyő a havas és annak jó az ára most. Szántalpra kötik a fát és jönnek vele le a hegyről. Vagy csak úgy láncolják össze őket és vontatják a víz mellé. Ha aztán tél végével megindul a víz, akkor úszik le a sok talp és rönk az Aranyoson, Szamoson, Sebes vizén és Körösön, a Jára vizén és Jád vizén. Viszik a mi vizeink vígan a havas fáját; esztendőről-esztendőre mind többet és többet; mostanában erdőszámra már. Marad itt kopasz kőszikla és esőmosott oldal.

Régen nem ment tőlünk úgy el az erdő. Talán mert a mi embereink sem mentek úgy el innét. De nekünk adott fát a havas, amennyi csak kellett. Építettünk belőle és eladtunk belőle mi. Ma idegeneké a legtöbb havas és a fűrészek is idetelepedtek s az őserdő közepén füstöl feketén kormos, magas kürtőjük, hangos sivításuktól sír a hegy.

Régen mi vágtuk a fát és az gyönyörű volt. Olvadáskor volt a vágás, lenn a völgyben zsendült a tavasz, de a hegyeken még hó ült és téli mozdulatlanság. Kimértük a nyilat, amit ki akartunk baltázni, azután neki kétszázan is sokszor, baltások. Hetekig suhogtak a hosszúnyelű erdővágó balták és ropogtak a fák és recsegtek. Lefeküdtek az óriások egymás mellé sorjába és besütött a vágásba a tavaszi nap; századok óta talán akkor először a nedves, párolgó mohafűre.

Másik télig meghántva, levágva ott maradtak a fák a napos gyepen. A fának egy esztendeig száradnia kell. Csak az ágakat, ha hazavittük tűzrevalónak, a vágásban pedig felburjánzott a málna és szeder meg a fiatal fenyő.

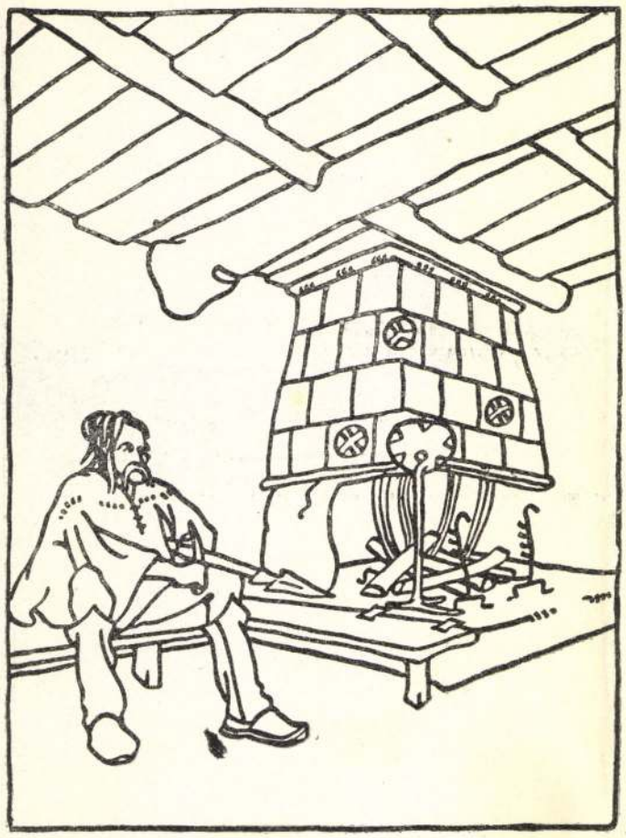

5. ábra. Mázas cseréppel kirakott kemence.

Másik télen aztán szánkával vontattuk le a fákat a vízig, aki tutajozni való volt; ami meg nekünk kellett, az haza került, vagy a vízi fűrészhez. Boronának valót mingyárt hazahoztuk, deszkát, pallót, lécet, szarufát, oszlopot a fűrész vágott ki a fából. De ritka volt régen a fűrész, ezért renden mi magunk dolgoztuk meg a fát: bárdoltuk és vonókéssel simítottuk. Csak szekercével és vonókéssel, minden deszkát is, pallót is, gerendát is. Kézi fűrészszel fűrészeltük kisebbre, meg vésővel írtuk rá a faragást.

Tölgyfa ritkásabban került mint fenyő. Ezt csak akkor vágtuk, amikor nekünk kellett, bár dongának valót árultunk belőle néha. Ebből készült a ház talpa, egy-egy mestergerenda; néha templom, avagy ház boronája is, a házba való bútor, láda és himes halotti fejfa. Igy a fa. De ilyenformán a kő is. Fundamentumnak, kerítésfalnak, házfalának, templomnak, bástyának, toronynak való kő van nálunk bőségben. Csupa jó mészkő egész Kalotaszeg. Puha, de falba jó és a legjobb meszet égetjük belőle. A bácsi követ drága pénzen veszik és viszik Pestre is, mert szép sárga és úgy faragódik, mint a zsiros agyag. Már téglánk nincs jó. Kevés fazekasnak való agyag van Hunyad határában és Monostoron talán, de a legtöbb agyag meszes, nem arra való. Nem is építtetünk soha téglával, csak fával és kővel régi idő óta. És nem került az épületbe idegen anyag, mint zsindelyhez való vasszeg, de olyan régi házat is ösmerek, akibe még a zsindelyszeg is fából csinálódott. Boltból, városból semmit sem hoztunk és tanácsot se igen kértünk idegentől; de építettünk úgy, ahogyan azt apáinktól tanultuk és amiképpen azt megkívánta az élet.

Hírét sem hallották apáink olasz fokoknak, sem pléhcsatornának, sem semmiféle idegen költséges és nékünk nem való dolognak, de mindig olyan materiával építettek, amit ez a föld adott: fával és nyers kővel.

A XVII. század első fele Erdélyország legboldogabb, legmagyarabb korszaka volt. Ami nagyobb dolog magyar mester kezeiből került, mind akkor készült, kivált Bethlen Gábor és I. Rákóczi György idejében. De II. Rákóczi György királyi koronára vágyódott és egyre-másra rövid egypár esztendő alatt elpusztul minden, amit századok munkájával szereztek az ősök: az ország függetlensége, magyarsága, gazdagsága. Erdélyi krónikás így kesereg:

Ifjú Rákóczi György, ki is bolond kevélységből az erdélyi dicső fejedelemséggel meg nem elégedvén, holmi levis lengyel uraknak biztatásából Lengyelországba feles hadakkal bémenvén (1657. jan. 1.), királyságot akarván magának halászni; gyalázattal onnan kiszaladott (jul. 22.) és az vitézlő rendeket pogány tatár elrabolta.

Igy vesztette el magát II. Rákóczi György Erdélyországgal együtt királyságvadászással.

Huszonkétezer erdélyi vitéz pusztult el akkoron, vagy került nehéz tatár-rabságba. Erdély katonaság nélkül, védelem nélkül maradt és magára vonta a hatalmas szultán haragját: ami végeredményben teljes pusztulását okozta. Betetőzte mindezt a fejedelem kapzsisága, irigysége s gyávasága által előidézett hat esztendeig tartó polgárháború, mely négy fejedelmet és Erdélyországot temette el. A lengyel háború után két fejedelme volt az országnak: Rákóczi György, aki ugyan lemondott a szamosújvári gyűlésen (a rendek kényszerítették a szultán parancsára), de benmaradt az országban, hadat gyüjtött és nem adta ki az ország várait; és Rédey Ferenc, az újonnan megválasztott fejedelem. De már a medgyesi gyűlést ágyúkkal és katonákkal verte széjjel

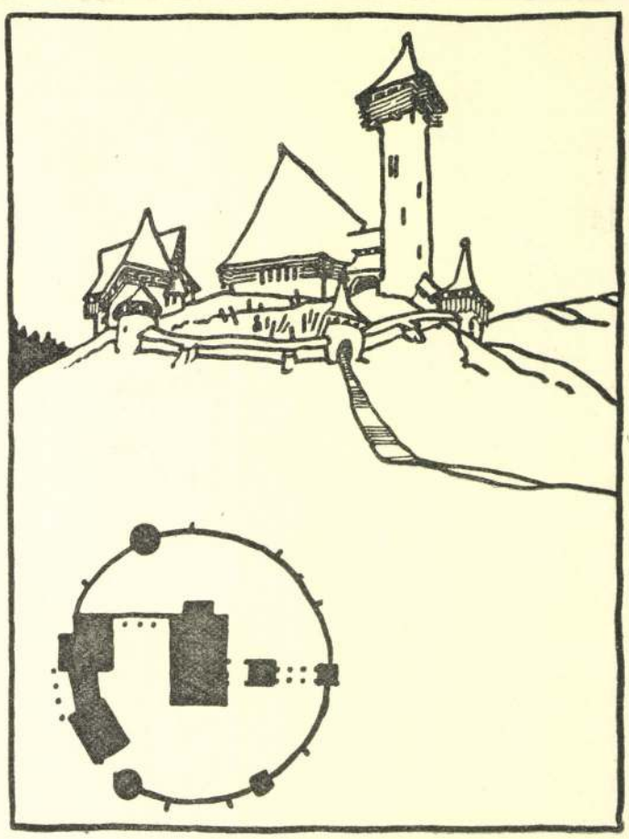

6. ábra. Kalotaszegi kerített magyar templom.

Rákóczi és Rédeyt a maga javára lemondatta. Egyúttal felbontatta az országgal a török szövetséget és Erdélyt a Habsburgok oltalmába ajánlotta.

A szultán haragjában 150.000 tatárt küld Erdélyre és a budai pasát a magyarországi részek elfoglalására. A császár ellenben egy szál katonát sem küld; Rákóczi pedig egész haderejét magyarországi birtokainak védelmére kiviszi az országból. Három hónapig pusztította a védelem nélkül maradt országot a tatár. A királyföldi városok sarccal szabadulnak. Gyulafehérvár, -Torda, Torockó, Marosvásárhely egészen, Kolozsvár részben leég és 100.000 tallér sarcot fizet. Szilágyság, a Maros és Küküllő mente pusztasággá változik. Ekkor pusztul el a védelem nélkül maradt Kalotaszeg is, Gyalu várát Rákóczi katonái megvédelmezik, de leég Hunyad, Monostor, Valkó, Kapus templomának egy része, sok templom egészen, a községeket feldúlják, az udvarházakat, kastélyokat felgyujtják, kirabolják; jobbágyot, nemest, aki elég gyorsan menekülni nem tud, leölik vagy rabszíjra fűzve magukkal viszik. Almás várát, sok odamenekült ember védelmezőjét, árulással elfoglalják. Kalotaszeg füstölgő és vértől párolgó pusztasággá változik őszire. A szultán kegyetlenül büntette Rákóczi miatt Erdélyt. De csak büntetni akart, Erdélyt elfoglalni nem akarta; de fejedelmi botot és kaftánt küld a gubernátornak, Barcsaynak, mire az őszi segesvári gyűlés egyhangúlag őt választja fejedelemmé. Rákóczi György ekkor haddal jő Erdélyország ellen.

Akkor kezdődött csudálatos szabadságharca és szomorú haláltánca Kalotaszegnek, hogy három hosszú esztendeig tartson, mely idő alatt négy fejedelme pusztult el Erdélynek. De elpusztult az ország is, úgy, hogy soha többé igazán össze nem szedte magát. E három hosszú esztendő alatt kezdett Kalotaszeg olyannak épülni,

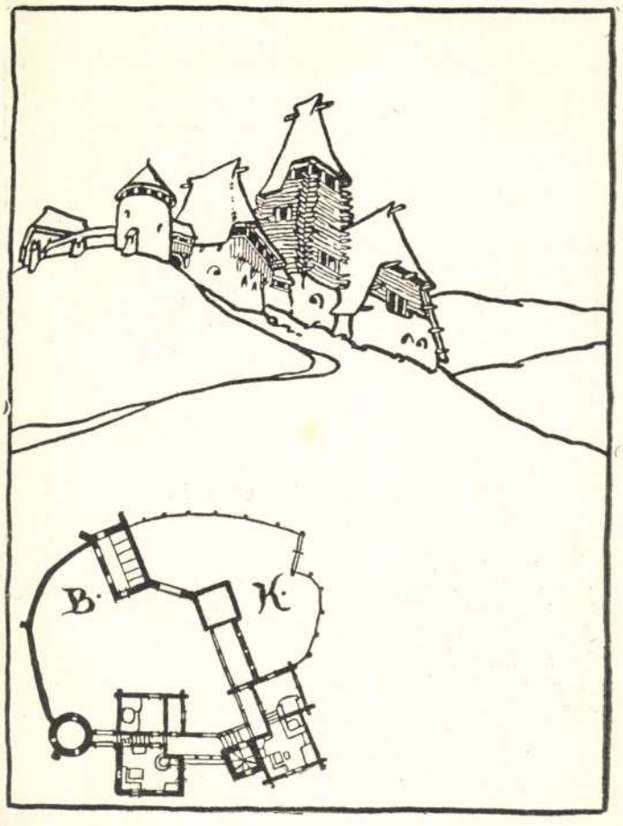

8. ábra. Kerített udvarház.
B = belső udvar, *K* = külső udvar.

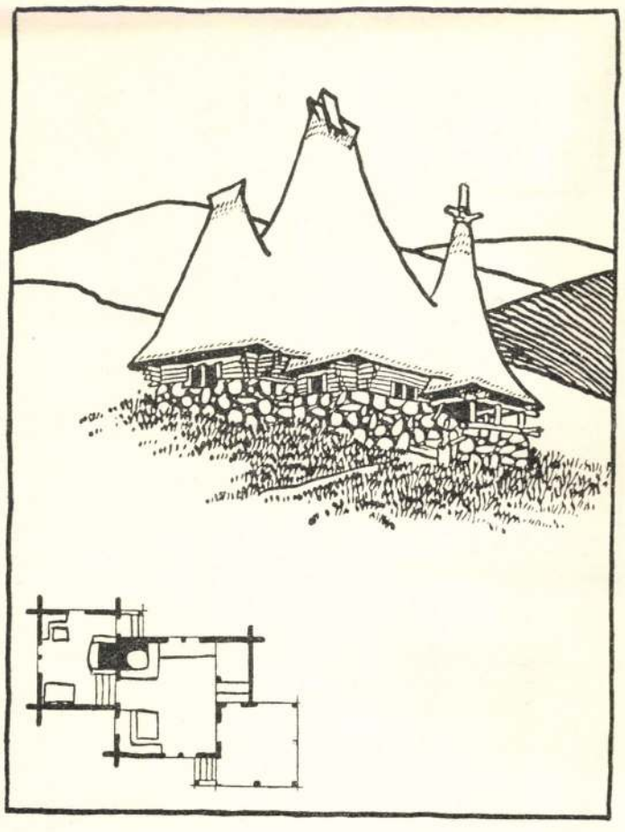

7. ábra. Magyar porta a Vlegyász alján.

amilyenül részben még ránk is maradt. Akkor kezdett teljesen a védelmi harcra berendezkedni ez a makacs, szíjas nép. Megtanul templomvárakat és kerített udvarházakat építeni . . . megtanult a maga eszétől és az itteni várak mintájára támaszfalakat, bástyákat, tornyokat, védelmi kapukat csinálni. Elpusztult templomait így építette újra az új viszonyoknak megfelelően; megtartotta a régi, el nem pusztult részeket, de pótolta a hiányokat a maga esze szerint. Vastag és alacsony falakat épített, a boltozott mennyezet helyett egyenes festett famennyezetet csinált; az összeomlott torony helyébe zömök, ölesfalu bástyaszerűt emelt, vagy a templomtól elválasztott karcsú haranglábat; torony vagy haranglábak tetejére merészen hegyes sisak alá pedig most már mindig falból kiugró, körüljáró tornác került figyelmező őr számára és védelmező puskások részére. A templom ablakait és ajtóit köríves boltövvel borította, és az egész templomteremre lehetőleg egyetlenegy magas zsindelyes sátorfedelet rakott, melynek kötőgerendáira akasztotta a színesen festett, kazettás mennyezetet, a festett karzatot iratos tölgyfaoszlopokkal támasztotta meg. A templom körüli cintermet pillérekkel sűrűn támasztott kőfallal övezte; a bejáró kapukat tornácos bástyák alá építette, úgy, hogy minden bástya alá külső és belső ajtó is került, melyeket szükség esetén egy, a falban szemben egymással hagyott lyukakba dugott gerendával is el lehetett torlaszolni. És mindezt megcsinálta magyarul; belevitte a középkor kőarchitektúrájába a maga ősi anyagát: a fát, rátette a maga díszítő formáit; a maga virító vidám színeit; a maga egész szívét, lelkét.

De ideirok egy akkori templomépítésről szóló egykorú feljegyzését.

9. ábra. Kerített udvarház.

Az templomot is környékbeli emberek segedelmekkel rendben megépítők vala. Szegény község is parancsolás nélkül nagy sokasággal jó munkára féltében, hallván, hogy az fejedelem haddal jöne és az tatárság is készül újra bé Havasalföldéből. Először az cinterem palánkját állítottuk derekasan kőből és erősítettük támogató falakkal a lövőlyukakat hagyván, sendelylyel fedjük vala. Két udvart szakasztánk, egyiket cinteremnek s egyet predikátornak, külön-külön közbül fonott palánkkal, jól megsározván, kövekkel bérakván. Két derék bástyát is, kaput ejtvén alattok, feljül penig tornácot és templom tornyától (kit külen építettük vala) külső kapuig fedeles tornáccal építők. Templom falát pedig, minthogy erősen nyiladozott, támogató falakkal erősen megépítők. Uj palánk mellé, ki észak felől vagyon, leveles szint csináltunk; az sokaságnak eső ellen valót. Két derék boronaházat is raktunk gabonának s szalonnának valókat.

Hogy akkoriban udvarházat miképpen építettek, azt ideírom egy akkoriból való memoriálé szerint:

A. d. 1659. Kezdettem csináltatni az szakai hodályt esztánai ácscsal, Bot Jánossal. Az régi házat frissen sindelyeztetém és tornácot csináltattam hozzája. Fiamnak pedig új házat építtettünk derék boronákból kőfundementummal; régi és új ház közé pedig derék vigyázó tornyot tornáccal ugyancsak boronákkal . . . Vagyon régi hodályos házban pitvar és ház az falu felé, aki volt új házban pedig tornác végiben palotás ház és pitvar meg kamara. Ezt penig nagy szorgalmatossággal és jó mesterséggel derekasan megcsinálók úgy, hogy mostan párja alig volna az környékünkön valók közül. Mert az palotán fejül emeletesen két ház vagyon tornáccal napkelet felé, vendégeknek hálásra való házak és az palota mennyezetét öreg gerendákkal és tölgyfából való mestergerendával csinálók, úgy, hogy a mestergerendát is iratos oszloppal ügyesen megtámogattuk. Az felső házakba penig kétfelől tölgyfába fogott grádicson mehetnek fel, a grádics alatt is penig dufla kapu közé kimehetnéjek. Felső házakból kapu felett való tornácon mehetnek az kerek toronyba, akit út fele raktunk kőből; köröskörnyül lövőlyukakra és vártákra; fejül is fedél alatt puskás embereknek való helyekkel. Azon kerek bástyatoronytól penig az öreg kőistállóig újból rakattam az kőkertet, sok gonddal; onnan az régi csűrig új kaput hagyattam az palánkon, akit belülről szükségnek idején földdel behányni lehessen. Csűrt megtámasztatám és a színhez külről palánkot állíték, fonatám, sároztatám, gyorsasággal. Külső udvar palánkját is felállatám, de csak fonott kaput csináltattam hozzá.

Ebből és megmaradt régi lakóépületekből megkunstruálhatom a kalotaszegi kurtanemesi udvarház alaprajzát: fődolog a pitvar, ez az első helyiség; régen nemesnek, jobbágynak főlakóhelyisége, ebédlője, társalgója, konyhája, sokszor hálószobája is. Itt áll a nagy sütőkemence, vagy füleskemence, vagy egyszerű nyitott tűzhely, néha mázas cseréppel, kályhával kirakott cserepes kemence. Itt ebédel a család, ha nincs mezei munkán; itt fogadja ösmerőseit, ha átjönnek egy szóra, vagy estebéd utáni csendes beszélgetésre. Valamikor ez lehetett a ház egyetlen helyisége; megfelel az ó-angol hallnak, de viszont lényegesen különbözik is attól... A pitvarból nyílik egy, esetleg két szoba: az első ház és a hátulsó ház. Az első ház (nagyobb nemeseknél palota) a ház díszhelyisége s egyszersmind a szülők hálószobája. Itt hálnak el mint új házasok. Itt fogadják az előkelő vendéget; ezt adják át vendégszobául annak, akit megtisztel a gazda. Berendezése ugyanaz parasztnál, kisnemesnél: belső szegeletben kályhás kemence, amit gyakran a pitvarból fűtöttek, esetleg úgy, hogy télen együtt fűlt a pitvar főzőkemencéjével, nyáron viszont elrekeszthető volt a tüze (magyar találmányú középponti fűtés), a másik oldalon a kiskertre nyíló ablakok alatti egyik szegeletben padláda előtt áll az asztal, a kemence oldalán lévő külső másik szegeletben a nagy tornyos ágy (nem Bett, hanem Bettstatt), ágy és kemence között pad. A szoba negyedik szegletében pohárszék; ha nincsen: gyontáros láda és szelletéka a falon. Körül a falon tálas. Ünnepkor, vagy vendégség alkalmával a szobán keresztül, a mennyezet alatt iratos rudat húzott az asszony, erre akasztotta a rúdra való

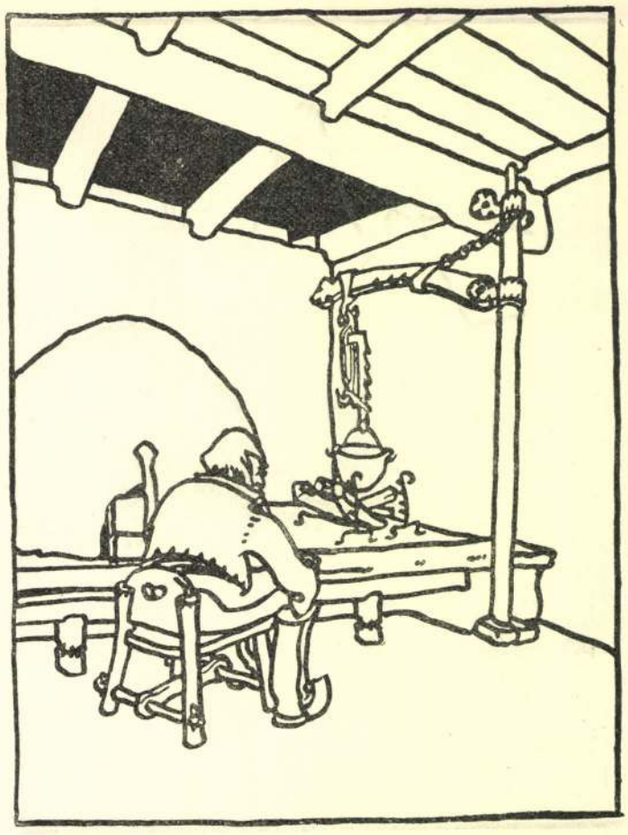

10. ábra. Régi kalotaszegi pitvar.

varrottast. (Akárcsak a svéd-norvég házban.) Ha volt hátulsó ház, akkor az az öregek számára való helyiség, amikor az első házat elfoglalja az új házaspár. Fontos alkotórésze a háznak az eresz, ami előszobát pótolt, illetőleg megnagyobbította a pitvart; és csak a legszegényebb embereknél maradt el. Ez bővült később oszlopos tornáccal is, mely néha az eresz mindkét oldalán az épület egész hosszú oldalát, sőt néha elejét is köríti. Újabban az eresz verendává alakult át legtöbb helyütt... A ház fedele alá került ezenkívül egy kamara is.

Előkelőbb, gazdagabb nemeseknél a pitvar két helyiséggé válik: ebédlő palota és konyha, ezek mellett hálószobák és vendégszobák alkotják a ház lényegét. Ha a talaj egyenetlensége miatt emeletet kapott a ház egy része, ami gyakran előfordult, akkor a földszinten volt egy konyha és kamra, az emeleten megmaradt a pitvar és első ház meg a hátulsó ház. Építettek olyan házat is, hogy alul volt a lakás, fejül pedig másik lakás a fiataloknak, vagy valami közel atyafinak, vagy pedig az emeleten csak vendégszobák voltak és talán kamra is. De az mindig úgy volt, hogy emeletes ház földszintjén volták a főhelyiségek, itt lakott a ház fő ura, akié a telek is, aki parancsol a házban.

A ház bútorozására vonatkozólag hadd szólaljon meg újból egy régi erdélyi krónikás, aki az erdélyi nemesség régi szokásait, életét írta meg:

Kerek asztalnak pedig híre sem vala, hanem négyszegletű asztal vala az embereknek eleinél, olyan volt, hogy mind alól, mind feljül kihúzhatták az mint a vendég jött. Ha annyi vendég jött volt, hogy annál el nem tért, tolddst tettek az asztalhoz. Az asztal a fal mellett állott; belül az fal mellett padok voltanak, körül pedig karosszékek... Tálaló nem volt az fejedelemnél sem, az ételt az konyhából hozták egyenessel. De pohárszék volt az házban, kissebb nemességnél egy, de nagyuraknál több is. Pohárszéken állottak az aranyos, virágos fedeles kupák, ezüst poharak, ezüst serlegek, azután az nagy hólyagos ezüstös, aranyos kupák. Lakodalomkor ott álottanak az ezüstös mosdókorsók és mosdómedencék is, az mit étkezéskor használtak, körülhordván az vendégeknek. Pohárszéken állottak az segesvári éjteles viaszos kupák, járai hólyagos csuprok az alábvalóknál... ... Gazdagoknál ezüst gyertyatartó, ezüst sótartó, szegényeknél irott fából való gyertyatartó és fából való sótartó... Ón tángyér igen ritka volt, mindinkább fatángyérről ettenek... ... Ón tángyérból ettenek még az nagy uraknál is, mert az egy fejedelmen kívül senkinek ezüst tálból nem szabad volt ennie... ... Az nagyjánál az embereknek ezüst mosdókorsó volt s ezüst medence, az alávalóknál vagy réz, vagy ón, de medence nem volt... Kést, kalánt nem adtak az asztalra, azt férfi, asszony magával hordta...

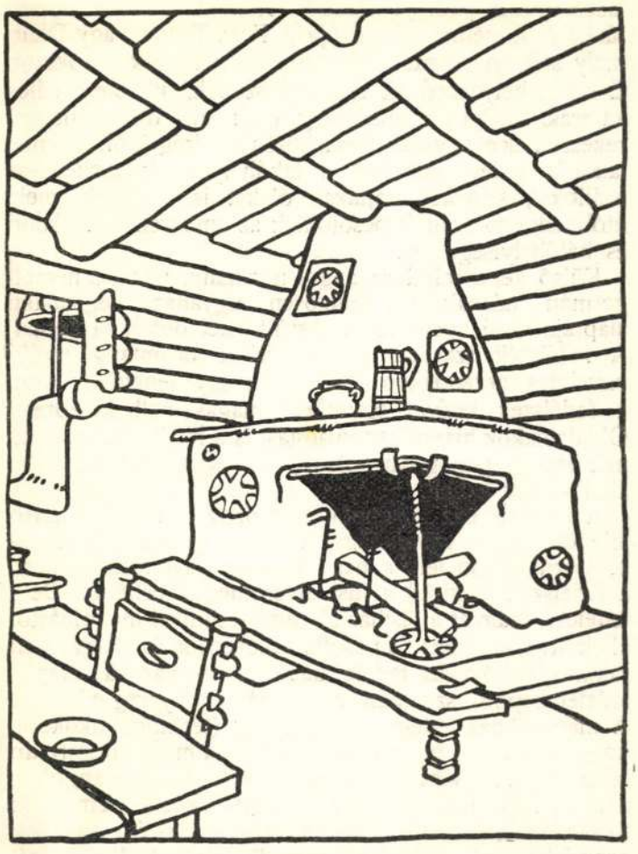

12. ábra. Kalotaszegi lakószoba.

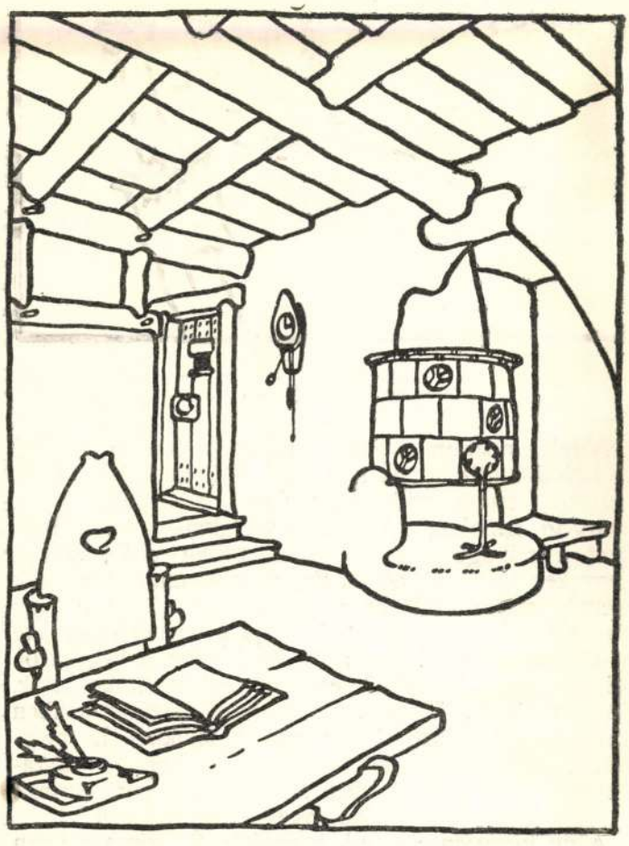

11. ábra. Kalotaszegi lakószoba.

Halovány képét adom itt a kalotaszegi nemesember házának, de azért, ha homályosan is, látni vélem benne ez egykori lakóház körvonalait. Bizonyosnak látom, hogy a tipikus vidéki magyar lakóház csirája meg volt már, de későbbi szerencsétlenségek, idegen hatások, idegen befolyás és idegen fejlettebb kultura majmolása megakasztotta tovább való fejlődését. Összehasonlítva azt idegen nemzetek nemzeti háztípusaival, következőket merem mondani. Az angol, norvég és svéd ház csirája és mai napig középpontja a hall. Ez egy, a fedélszéket is magában foglaló tágas nagyarányú helyiség. De ez a hall mindjárt fejlődése kezdetén két részből áll: a ház ura és előkelő vendégei részére fentartott magasított részből és a kisebb, cselédség részére hagyott nagyobb,

alacsonyabb padlójú részből. Közbül állott a nyitott tűzhely. A német ház alapja a Flur, Tenne, vagy Diele, mely szintén magában foglalja a fedélszéket sokszor. E körül helyezkednek el a hálószobák, illetőleg hálókamrák, melyeket eredetileg csak kis deszkafalakkal rekesztettek el egymástól és a közös helyiségektől. A német lakóház fedele azonban a lakóhelyiségek mellett az istállókat, szineket, pajtákat, ólakat is borította, mely utóbbiak szorosan kapcsolódtak az emberek tartózkodó és hálóhelyiségeihez.

Külső képe mind az angol-normann, mind a német-germán háznak meglehetősen ugyanaz; téglaalakú alaprajz fölé nyeregfedél került, két oldalt orommal. A fedélszék szarufái az oromfaltól oromfalig nyúló vízszintes gerendákon feküsznek; így lehetővé vált a fedélszék terével egyesített magas hall kiképzése. Oldalablakok hiányában világítást is a fedélszék borításának egy négyszögletű helyen való egyszerű kihagyása által kapott a hall.

A magyar ház középpontja a pitvar, melynek külső fele fölé (pitvar világossága) vizszntes gerendás mennyezet borul, belső fele a nagy tűzhely helye fölött nyitott, a fedélszék (füstház) a füst elvezethetése céljából. De a fedelet a magyar a füstháztól, mint technikai megoldástól eltekintve, sohasem kapcsolta lakóházába és állatját sem rakta soha lakóháza fedele alá... A magyar ház csupos fedelet kapott, szemben a germánok nyeregfedelével. A magyar ház fedele meredek volt (technikai okokból, hogy a hó, eső be ne áztassa a szalmát), a germán házé lapos. Később a germán népek közül az angolok, németek, hollandusok, de a román népek közül is a franciák a csúcsíves stílussal átvették a favázas építést és a meredek oromfalat, ami egyúttal a manzardhelyiségek elhelyezését tette lehetővé... A magyar tanult a szászok útján, gótikus formákat szerkesztett is, de sem a favázat, sem az oromfalat nem fogadta el, sem padlástérbe nem épített lakást. Végül ha összehasonlítjuk a magyar lakóházat a külföldi nemzetek lakóházaival építőanyag szempontjából (és ez a fontos, mert az anyag fejleszti ki a díszítést, szerkesztéstudást és befolyásolja a fejlődést), akkor a következő eredményre jutunk: A tőlünk napkeletre, valamint északra lakó népek, különösen a szlávok és a velök együtt, avagy szomszédságukban lakó finnek, ugorok, kaukázusi, turáni fajú törzsek, de a norvégek és svédek is boronaházakat építettek és ahol szükséges volt, nyerskövet alkalmaztak; a germánok, északi franciák és angolok kedvelt építőanyaga a tégla, kisebb mértékben a fa, a követ is faragva szeretik inkább alkalmazni; olaszok, spanyolok, délfranciák téglával, faragott kővel szeretnek építeni, de a téglafalat fehérre meszelik be, nyerstéglát, mint a germánok nem szeretnek mutatni, favázat nem alkalmaznak, egyáltalan a fát kerülik. Mi erdélyi magyarok a boronaépítést fogadtuk magunkénak és ahol szükséges, nyerskővel dolgoztunk.

Ami keveset tudok apáink építéséről, elmondtam. Azért, hogy lássa, aki akarja, hogy mit csináltak ők másképpen, mint más nemzetek, hogy apáink másképpen éltek, másképpen laktak, másképpen építettek mint mások. Hogy tehát a mi apáink nemcsak a maguk eszével gondolkoztak, de a maguk esze szerint éltek és dolgoztak is. És talán nem is olyan rosszul. De ez régen volt. És ma nincsen így már.

Vizekről és virágos, vidám temetőkről és még egyszer, de utoljára az új magyar művészekről és új magyar kulturáról. Magábanéző, kevésbeszédű ember a vlegyászaalji magyar és ritkán mosolygó. De ilyen volt régen is mindig: magábanéző, kevésbeszédű, nehézjárású. Ez a havasalji, elmulandó magyar. Ilyen. Örökké elvágyódó, messzevágyódó. Mint a vizek, mint éppen a mi vizeink itt. Sok gyönyörű víz fakad hegyeinkben, friss, tiszta vizek, fiatalok, sietők, örökké beszélők: a Szamosok, a Körös, Kalota, Sebes, Aranyos, Jára; és elfutnak tőlünk mind, el sebesen rohanva, zúgva. Napnyugatra, északra, keletre: ahányan, annyi felé. Sötéten zúgó fenyvesek közül kifutnak a napos világba. Amilyennek ritkaszép nyárvégi napokon a Vlegyászáról látszik a föld, csupa csillogó ragyogás, meleg, élő virágos világ. De vissza nem jön egy is. A mi vizeink gyorsan élnek és fiatalon halnak meg, mind meghalnak. A tengerig nem jut el egy sem. Elnyeli mindegyiket egy nálánál nagyobb idegen víz, akinek sárga és piszkos a színe, aki lomhán, lustán, fiatal, erős és vidám vizekre éhesen, hömpölyög az alföldeken.

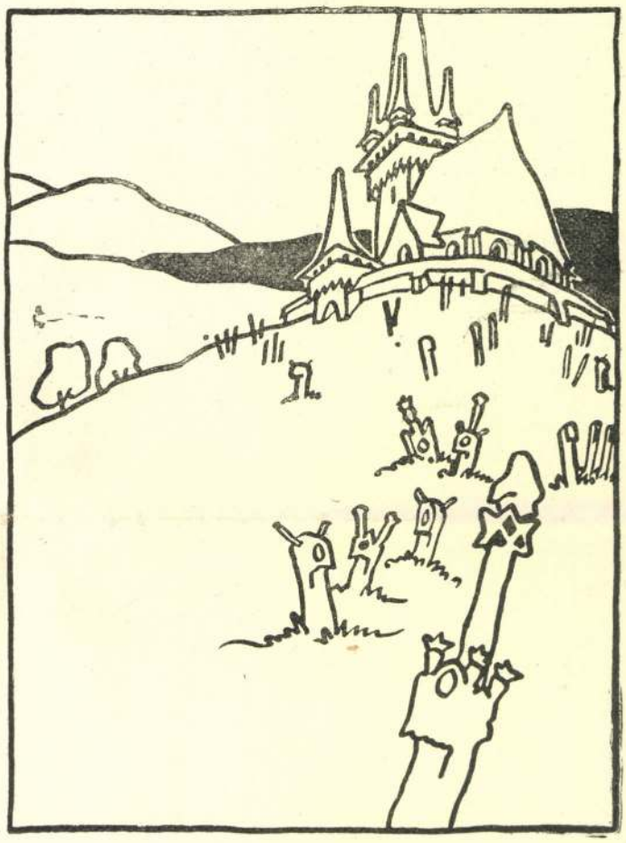

13. ábra. Temető.

A mi embereink olyanok, mint a vizeink: örökké elvágyódók. Szeretnek leszállani a hegyekről abba a ragyogó, csupa csillogás világba, amilyennek ritka nyárvégi napokon a Vlegyászáról látszik a föld. Hívja őket a csillogó élet, a vidám, meleg világ, ami a hegyeken túlról idelátszik. És sokan mennek el a vizek mentén, sokan szállanak le a völgyekbe. Régen is így volt ez. A hegyi ember lefelé tartja a szemét és örökké a völgyeket ügyeli. De akik leszállottak a hegyekről, mind, mind visszajöttek egyszer. Sokan holtan csak, de visszajöttek. Itt nyugosznak mind a cintermekben virágos domb alatt, iratos fejfa a fejüknél. Es megemlékezünk róluk, akik elmentek egykor és visszajöttek, megemlegetjük őket, amíg csak el nem pusztul az utolsó magyar is a kalotaszegi hegyvilágból.

A mi históriánk: a mi temetőnk. És nincsen ilyen gyönyörű temetője senki más nemzetnek. Históriája sem...

A mi temetőink nem bús-bánatos halotti házak, a mi temetőink nem halálra emlékeztetők, nem néznek az élőkre gödrös halotti szemmel. A mi temetőink nem hirdetnek elmúlást, de életet, örökkévalót. A mi vénséges domboldali kálvinista temetőink. És nincsen a világnak olyan vidám temetője, mint a miénkek. Az egész havasalján ott a legtöbb tarka virág és ott kaszálódik a legkövérebb széna. A cintermekben. Az udvarházak mellett öreg fekete fenyők állanak, avagy hosszú, komoly jegenyék, az udvarra hársat ültetünk vagy eperfát, de a cinterembe gyümölcsfát, csupa-csupa termő, nemes gyümölcsfát. Amikor a temető virágzik, ez a legszebb kertje a világnak, fehér és rózsaszínű minden fa, mintha hó lepné és véges-végig az egész cinterem földje csupa-csupa hófehér és rózsaszínű szagos virágszirom. Mintha minden ott nyugvó örökember följárna május végén nászt ülni, mámoros, illatosan hajnalos menyegzőt.

Halottaink fejéhez nem állítunk komoly keresztet, sem rideg márványt, mi régi, harcos pogány unokák: csillagos-, buzogányos fejfát tűzünk halottaink dombjára, selyemlobogósat szüzek sírjára, tollbokrétákat gyermekek fejéhez. És ahány fejfa, mind színesre festődik szelíd pávakékkel és csattanó pirossal íródik a faragott hím. És nem írjuk a fejfára, hogy meghalt ekkor és akkor, de komoly öreg betűkkel rárovódik az ősi írás: *Itt várja Jézusát*... A mi temetőinknél nincsen vidámabb kertje az Úristennek. A mi temetőinkbe nem halni mennek az emberek, csak stációt tartanak, csak várják az eljövendő Jézust...

Ezért nem félünk mi a haláltól. Ezért adtuk nekik a legszebb kertünket. Mert magunknak adtuk ezt és mindazoknak, akik a mienkek ott alant... Az ő csontjukból a mi számunkra virág virágzik és gyümölcsözik a fa... Velük beszélgetünk, ha fejfáik között járunk...

Bevégezem immár hosszúra nyúlt írásomat. Nem mesélek többet öreg, elmullott dolgairól elporladt embereknek.

... Valamikor én is elindultam, hogy új utakat járjak, hogy legyek valaki s aztán mentem, kerestem, vágtam a sűrűt addig-addig, amíg csak lám, újra itt vagyok. Itt a nagy hegyek között, apáim himes fejfái között s folytatom ott, ahol ők abbanhagyták. De erős a hitem, hogy így van ez jól. Mert azt tanultam mindenütt, azt láttam minden nagy nyugati nemzetnél, hogy az apák dolgát folytatják az utódok. Még ha ez nem a legjobb is, nem a legszebb volna is, ha nem is volna olyan tökéletes az, mint egy másik nemzet hasonló alkotása. Mert az övék ez. Az angolok nemzeti házépítése nem az olasz ház, sem a francia palota utánzása, hanem unokája az együgyű angolszász manornak, vagy fia a skót toronyháznak és édestestvére az angol falusi parasztháznak. De a nekünk talán kopasznak, sőt dísztelennek, mogorvának látszó dán és hollandi téglaházak sem egyebek, mint a puritán ősök puritán utódai. Ugyanezt látjuk északon és délen minden olyan nemzetnél, akihez mi tanulni járunk, hogy hazajőve — lebecsülhessünk mindent, ami a miénk.

Mert hogy itthon nincsen készen akkora kultura, akkora művészet, mint amilyent — hozhatunk könnyen készen — külföldről. Mert nekünk azt előbb csinálnunk kellene. Mert össze kellene szednünk nagy fáradsággal az ország minden részéből a széjjelhordott köveket, hogy azokkal a magunk képére építhessünk. És ehhez hit is kellene és vak fanatizmus. Es rettenetesen sok munka.

Igaz, hogy aztán akkor a magunk gúnyájába öltözhetnénk... De könnyebb, ugyé sokkal könnyebb idegen kulturák levetett vagy kölcsönkért ruháiban feszíteni és kacagni és gúnyolni és lenézni és szidni mindent, ami a miénk — de daróc csak még. Tudom, hogy minket, napkeleti magyar hegyeket járókat csak kacagnak, csak lenéznek ezért. Tudom, hogy a mi apáinkban hivő munkásságunkkal sohasem érhetjük el azt, amit az idegen ruhákat viselők játszva elérhetnek nálunk: a sikert. Mert apáink daróca nem úri viselet az új magyaroknál, mivel az ő idegenből kikölcsönzött ruhatárukban nincsen olyan. De boltban sem árulják. És fáradságos dolog a hegyi utakat kutatva bejárni, hogy darócot szerezhessünk és hinni abban igaz hittel, hogy az az igazi ruhánk; hogy abból lesz még udvarképes posztó is. Hát akkor mi jogon legyen udvarképes az ilyen ruha? Hát nem egyszerűbb akkor fölvenni az angol posztót, francia selymet, német vásznat?

De bizony egyszerűbb. Az készen van. Csak ügyesen kell feldolgozni. Egy kis sujtást rá, egy kevéske zsinórt is, avagy sok-sok sujtást és zsinórt. Hadd káprázzék a szegény magyar daróchoz szokott szeme az ilyen magyar gúnyától. Így lehet dicsőséget szerezni, hírt, nevet, mindent. Így lesz az emberből nemzeti művész. És kacagni való, aki szegény, ügyefogyott ősök együgyű munkáin rágódik bízó hittel. Lenézni való, aki többre tartja az apáitól öröklött szegényes just, mint a mástól kölcsönzött kész pompát. Kacagni való, aki nem akar idegen uraságoktól levetett kulturával élni.

Hát mi ilyen félretenni való emberek vagyunk. Mind, mi, kalotaszegi magyarok. De régi idők óta nálunk csak a cigány és talán valami városi salakemberek viselik a másoktól levetett ruhát, de a legszegényebb parasztember föl nem venné magára azt a világ minden kincséért sem. Szégyennek tartaná azt mindenki. Mert a szegénység nem szégyen, sem a szegényes kultura. Hanem a kolduspénz: a kölcsönkért kultura. Az szégyen és kulturátlanság ...

Egyedül maradtam hát.

Egy csepp kicsit fáj is, hogy így vagyok... Hogy úgy elhagyta mindenki a nagy hegyeket, kivált ha öreg krónikákat forgatván, elgondolom, hogy valamikor ezért a köves, veres hideg földért elporladt apáink, mennyi bolondságot és istentelenséget cselekedtek. Ezért a hegyes, köves földért. Ahol olyan merő egyedül maradtam. De lesznek, akik utánam jönnek, az én maradékaim. Amikor én már elpihentem, erős, ifjú lábakkal nyomomba lépnek ők... És nem szállanak le a hegyről, hogy láncos rabjai legyenek hírnek, dicsőségnek és idegen kulturának. Mert erősek lesznek. Hatalmasak és magyarok. És szerezni fognak, építeni fognak és gyermekeik lesznek és unokáik.

És boldogok lesznek... Az én lábam nyomát pedig eltemetheti a hó, de síromon sohasem lesz korhadt a a fejfa, és a fölém boruló domb virágos lesz mindig, tudom. Es emlegtni fognak engem is, apáimat is az én véreim, unokáim unokái, mint ahogyan én is megemlékezem nagyapáim, dédapáim, ükeim és őseim dolgairól.

Inni fogják a bort, mint én, pipázni fognak és járni fogják az erdőt és a hegyeket, ahol az én lábam taposott egykoron és nyugodni fognak mellettem majdan egyszer. Az én munkámat folytatják ők és az én életem örökkévaló lesz bennük.

Mert én itthon maradtam. Mert én csak folytatása akarok lenni apáimnak és munkám folytatása az ő munkájuknak.

Cserháti Jenő emlékezete a kir. József-műegyetemen.

Volt alelnökünknek, *Cserháti* Jenőnek, mint néhai műegyetemi tanárnak emlékezetére, a kir. József-műegyetem f. évi november hó 19-én, vasárnap délelőtt díszközgyűlést tartott, amelyen a társadalom és a közélet számos előkelősége jelent meg. A műegyetem tanácsán és tanári karán kívül ott volt a tudományegyetem és az állatorvosi főiskola rektora, a M. Á. V. igazgatósága részéről *Hegyeshalmy* Lajos helyettes elnökigazgató, a Technológiai Iparmúzeum részéről *Gaul* Károly s még sokan. Egyesületünket *Kájlinger* Mihály, *Zelovich* Kornél, *Nagy* Virgil, *Bresztovszky* Béla dr., több szakosztályi elnök és választmányi tag képviselte.

Az emlékünnepet *Rados* Gusztáv dr. rektor nyitotta meg, aki az emlékünnep céljának ismertetése után a következőket mondotta:

Cserháti, aki hazánk mérnöki karának egyik dísze volt, egész életén át szóval és tettel, fényes példaadással és becsületes törekvéssel, de mindig a legnemesebb fegyverekkel küzdött a magyar mérnöki karnak a köztéren való érvényesülése érdekében. A kezéből kihullott fegyvert fölveszszük most mi és megfogadjuk, hogy a nagy és nemes küzdelemben követői leszünk mindvégig hazánk üdvére és javára.

A rektor szavai után *Schimanek* Emil műegyetemi tanár mondotta el következő emlékbeszédét:

Ma egy éve állottunk szeretett kartársunk és kedves barátunk: *Cserháti* Jenő ravatala körül. Az idő, mely minden fájdalomra írt és megnyugvást hoz, még nem csökkenthette a legkevésbbé sem annak a veszteségnek tudatát, amely bennünket akkor a ravatal mellett áthatott. Midőn ma, a műegyetem tanári karának megtisztelő megbízásából, *Cserháti* Jenő emlékének szentelt ünnepen, felújítom az ő emlékét, bizonyos elfogódottsággal jellemzem egyéniségét, gondolkodását, tetteit és sikereit, mert érzem, hogy fenkölt lelke, mely itt jár közöttünk, az ő végtelen szerénységével tiltakoznék az elismerésnek és hálának még ama mértéke ellen is, melylyel neki tartozunk, ha a történetíró legszigorúbb objektivitásával bíráljuk is őt. Nékem pedig lehetetlen, végigpillantva élete folyásán, megválnom attól a szubjektív befolyástól, melylyel reám az ő szeretetreméltó egyénisége volt, mely oly élénken él szivemben, mintha csak most váltunk volna el egymástól.

Ismerve az ő vonzódását mindenhez, ami őszinte, becsületes és nyílt, minden ékes szóvirág nélkül, a maga nemes egyszerűségében igyekszem őt jellemezni.

Vannak egyéniségek, akiknek első látása, akikkel való érintkezés első benyomása, mindjárt megnyitja szivünket. Bizonyos harmóniája ez az egyéni és lelki tulajdonságoknak, amely szuggesztív hatással van reánk, amely elhiteti velünk, hogy az ő lelkükben ugyanazok az érzések, eszmék és törekvések forronganak, mint a mieinkben és így a lelki közösség érzetét, vagy hitét ébresztik bennünk.

Ilyen egyéniség volt *Cserháti* Jenő. Bizalmat keltő varázsával lekötött mindenkit, akivel érintkezett és mentől hosszabb ideig, mentől jobban ismertük őt, annál inkább becsültük és tiszteltük. A Gondviselés csak kevés halandót teremt a testi és szellemi adományok oly sokaságával, mint őt.

Nem csoda, hogy élete folyton emelkedő volt sikerekben és elismerésben. Hanyatlást, visszaesést, de még stagnálást sem látunk élete fejlődésének vonalán. Tiszteletben, tekintélyben, egyénisége súlyában folyton emelkedett, míg intenzív munkája közepette, alkotó és szervező erejének teljességében elragadta körünkből a halál. És ez a tény, bár e veszteségünk súlyát csak növeli, mégis az a tudat, hogy ő szíve utolsó dobbanásáig hanyatlást nem érzett és élete munkáján, halála órájáig büszke megelégedettséggel tekinthetett végig, bennünk bizonyos megnyugvásnak ad helyet. *Cserháti* Jenő 1855 március 5-ikén született *Győrött*. Eredetileg lakatosnak készült és mint inas, *Pettenkoffer* akkor híres győri lakatosmester műhelyében dolgozott. Kétségtelen, hogy a műhelyben töltött idő *Cserháti* ifjú és benyomások iránt fogékony lelkére mélyreható befolyással volt. A munka tiszteletét és a tisztességes munkás megbecsülését már a műhely levegőjével szívta magába. És ezeket a benyomásokat megőrizte élete végéig. Talán ez az oka, hogy későbbi gyakorlati működésében, az üzleti életben az emberek megismerésével szerzett keserű tapasztalatai sem vették el idealizmusát, fogékonyságát a mélyebb emberi érzések iránt.

A győri lutheránus püspöknek — nem tudom hogyan és milyen úton — feltűntek *Cserháti* rendkívüli szellemi képességei és miután szülei kivették őt a lakatosműhelyből, a püspök pártfogása mellett folytatta tanulmányait *Győrött*, majd később *Pozsonyban*. Mivel szüleinek anyagi helyzete időközben javult, *Cserháti* a mérnöki tudományok iránti vágyát követve, *Zürichbe* ment és az ottani műegyetemen végezte el műszaki tanulmányait. *Zürich* akkor Európa-szerte híres volt műegyetemének gépészeti szakosztályáról. Ott tanítottak akkor a technikai tudományok úttörői. *Cserháti* hivatottságát a mérnöki pályára, szorgalmát és lelkiismeretességét mutatja az is, hogy e műegyetemet kitünő eredménynyel végezte el. Csak kevesen vannak, akik annak idején *Zürichben* hasonló sikerre hivatkozhattak.

Mikor *Cserháti* tanulmányait befejezte, a gazdasági viszonyok Magyarországon igen kedvezőtlenek voltak. Az ipar kezdetleges állapotban sínylődött, úgy hogy *Cserháti*, mint akkor a mérnökök legnagyobb része, állami alkalmaztatást keresett. A szab. osztrák-magyar államvasutak szolgálatába lépett 1876-ban. Itt 1881-ben a győri, majd később a budapesti fűtőház főnökévé nevezték ki. Akkortájban *Baross* Gábor állott a kereskedelemügyi minisztérium élén, aki rendkívüli emberismeretével meglátta *Cserháti* kitünő kvalitásait és kinevezte őt 1890-ben a vasúti és hajózási főfelügyelőséghez biztosnak, alig egy évvel később pedig főfelügyelőnek. A fejlődő ipar akkor szűkölködött szakértő, tapasztalt mérnökök nélkül s így *Cserhátit*, kit már szélesebb körben ismertek kiváló képességeiről, hívták meg 1893-ban a *Fegyver és Gépgyár r.-t.* igazgatói állására. Alig volt alkalma azonban ebben a minőségben még nagyobbszerű alkotásokra, amikor *Mechwart* András őt a *Ganz és Társa Vasöntő és Gépgyár r.-t.* számára nyerte meg, ahol a villamos gyárnak igazgatását vette át.

Baross Gábor és *Mechwart* András, a mult század két szellemi óriása, ez a két nagy szervező és alkotó zseni, akik a magyar közgazdaság és ipar történelmében korszakot jeleznek, gyakoroltak Cserháti Jenő életére döntő, irányító befolyást. Ezek a nagy szellemek munkatársuk megválasztásában nem tévedtek.

Tizenhárom évig állott *Cserháti* a jelzett két nagy iparvállalat élén. Az ő vezetése alatt ezekbe a vállalatokba új erő, friss lélek és lüktető élet költözött. Az ő vezetése alatt és kitünő munkatársai utján e vállalat termékei Európa-szerte hirdették a magyar mérnöki tudást és a magyar elektrotechnikai ipar fejlettségét.

Megbecsülte minden egyes munkatársának személyi értékét és minden sikeres munkájáért kapott elismerést megosztott velük.

Valamely iparvállalat vezetése olyan feladat, amely gyakran a vezető személyes kvalitásaitól függetlenül jár sikerrel, vagy eredménytelenséggel. A közgazdasági életben előforduló esélyek kedvező, vagy kedvezőtlen alakulása, szerencsés véletlenek gyakran sokkal mélyebbre ható befolyással vannak egy iparvállalat érvényesülésére, semhogy azoknak ellensúlyozására egy ember, legyen az bár a legnagyobb mértékben az állásra rátermett, képes lenne.

Innen van az, hogy sok elítélés és gáncs, vagy viszont sok dicséret és elismerés jut érdemteleneknek aszerint, amint, — bár törvényszerűség nélkül, de mégis természetszerűleg változóan, — a gazdasági viszonyok, vagy egyéb véletlen körülmények alakulása folytán a vállalat a fejlődés, stangálás, vagy visszaesés periodusain megy át. *Cserhátiban* kétségtelenül megvoltak azok a képességek, melyeket egy vállalat prosperálása érdekében a vezetőtől megkívánnak. Megvolt benne az initiativa, a szakismeret, az előrelátás és a felelősség tudatán alapuló lelkiismeretes kötelességérzet. Tekintélyt biztosított neki szellemi és testi munkatársai szemében étikai értéke, szellemi fölénye, melyet tudományos képzettsége, értékes tapasztalatainak bősége, műveltsége és törekvéseinek nemessége kölcsönöztek neki. Ő nem volt a félelmetes, szigorú, rideg főnök, akitől rettegnek alkalmazottai, mert ő elnéző és nagylelkű lehetett mások gyöngéd-

DR. JANCSÓ Pál /

E. Ü. Irin. felügyelő

Résztvett az Épitésügyi Minisztérium Épitészi és Épitéstervezési Tanácsa, valamint a Müvelődésügyi Minisztérium Müszaki Bizottsága együttes ülésein, melyek határozatai elősegitették a Nemzeti Szinház tervezését.

A Budapesti Nemzetik Szinház terve 1966. kidolg. Hofer Miklós Halmágyi Ildikó, stb. Bp. 1966.

Jancso Sámuel

ötvös

l.

Schoenfabáni

11. l –

Jancsó Vilmos
Jásztér László
epitek

MN.
1949 nov. 12.

K
tovább

24/Pg

Szombat, 1949 november 12 — Magyar Nemzet

Épül, szépül fővárosunk

93

A Fővárosi Tervezőintézet lelkes munkafelajánlásai Sztálin születésnapjára

A *Főváros Tervező Intézetében* szünet nélkül folyik a lázas munka Különösen most, amikor a hároméves terv utolsó befejező mozzanatait végzik és az ötéves terv hamarosan meginduló nagyszabású munkálatainak előkészítésén dolgoznak és *Sztálin* közeledő születésnapjának méltó megünnepléséből hatalmas arányú, rendkívüli munkafelajánlásokkal akarják kivenni részüket.

A több osztályra tagozódó Tervező Intézet magasépítési osztályának mérnökei *a tervprogrammon kívül 500 romlakás helyreállítási terveinek elkészítését vállalták olyan időre, hogy Sztálin születésnapján ezeknek a lakásoknak helyreállítása megkezdődhessen.*

A tervezők soronkívül és programmon felül vállalták számos nagyfontosságú városrendezési terv kidolgozását, ugyanebből az alkalomból. *Schömer* Ervin, *Plann* Egon, *Gebhardt* Béla és *Svastits* Géza mérnökök a pesti dunaparti út forgalmi rendezési tervét dolgozzák ki Sztálin születésnapjáig. *Gebhardt* Béla a dunaparti látkép esztétikai rajzmunkáinak elkészítését vállalta. *Heim* Ernő, *Jásztér* László és *Perneczky* Sándor együttesen készítik el Nagy-Budapest általános városrendezés. tervei nyomán az ipari övezetek beosztását *Kismarty* L. Gyula fontos városrendezési tervek kidolgozása mellett tíz műegyetemi előadást vállalt. *Menczer* Mihály a földalatti gyorsvasút vonalvezetési terveit készíti el a határidő előtt. *Jancsó* Vilmos és *Prodán* Lászlóné a Fehér-úti sporttelep terveit dolgozzák ki munkafelajánlásuk keretében.

Igen érdekes munkát vállalt *Csemegi* József, *Pogány* Frigyes és *Vákár* Tibor, akik a műemlékjellegű épületek helyreállítási tervei mellett műegyetemi előadásokra is vállalkoznak. *Horler* Miklós és *Riedlmayer* Gyula brigádmunkával készítik el a Vár helyreállítási terveit. *Borsos* László egy budai műemlék-épület helyreállításának terveit vállalta.

Kovácsházy Frigyes, *Cserhalmi* Sándor és *Ohotniczky* Kamill mérnökök kötelezték magukat a Dózsa György-úti támfal tervrajzainak és a balatonújhelyi üdülőtelep ivóvíz-ellátó berendezési terveinek elkészítésére. *Turczer* László és *Mérő* Frigyesné munkafelajánlásuk során már december 1-ére bemutatják a Viziváros részletes városrendezési terveit. *Gáldi* Gyula és *Kovács* Tibor az angyalföldi kultúrház modelljét készítik el.

Ezenkívül számos érdekes városrendezési és forgalmi terv kidolgozását vállalták a FÖTI lelkes tervezőmérnökei és munkatársai, akik gyorsasági és minőségi versenyt is rendeznek egymás között. A Tervező Intézet újabban több tehetséges fizikai munkást alkalmazott, akik eddig a városmérésnél foglalatoskodtak és ott kitűntek. *Ezeket most tervezői, technikai munkára képezik át és a munkafelajánlások során a FÖTI több mérnöke vállalkozott továbbképzésükre, tanulmányuk elősegítésére.*

A FÖTI statikai csoportja több bérház újjáépítési munkálatainak, a Ganz Wagongyár átalakításának, a Dózsa-mozi ujjáépítésének, a *Magyar-Szovjet Társaság* székházának, a Vá-

rosi Színház átalakításának statikai terveivel kapcsolatban vállalt rendkívüli munkateljesítményt.

Magyar Nemzet

Ki hány gólt lő?

5000 forintos sportpályázatunk I. fordulójának nyertesei

30 Toto-szelvényt kapnak.

A II. dij nyertesei 20—20 ponttal:

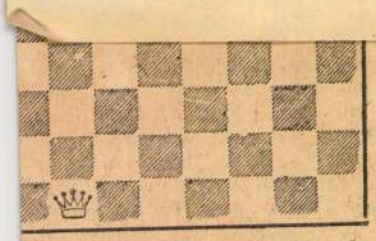

A B C D E F G H

Világos nyer.

Megoldás „Csapatbajnokság" után.

Csapatbajnokság

A vasárnapi IV. forduló sorsolása:

Nemzeti Bajnokság I. osztály: Diósgyőr—Elzet, Tatabánya MMSK, Győri Vasas—KAOSZ, Chinoin—Pesterzsébeti Vasas, BSE—UTE (Tungsram), Budapesti Vasas—Budapesti Lokomotiv, Közlek. Alkalm.—Közalkalm., Magánalkalm.—Dohányjöv. Lendület.

Nemzeti Bajnokság II. osztály: MÁSZ—Szeged, Nyomdász—Megőgazd. Balkeresk., Pécsi Bőrgyár—Kistext, MÁVAG—Postások, Cseperi WM—Közalkalm. II., Budapesti Bőrösök—Kispesti Vasas, Ujpesti Bőrösök—Emke, Magánalkalm. II.—Debreceni Lokomotiv.

Az előállók a helyválasztók.

Vezércsere: A Van Vliet tanulmány megoldása: **Kuteslépés 1. Vb4!** 1. Vh1 2. Va3† Kb6 3. Vb2† Kc3 4. Ka7 Vh7 5. Vb6† Kd5 6. Ka6 Vd3† 7. Vb5† **vezércsere és a gyalogátváltozás, nyer.** Ha 3. Kc7, úgy 4 Vh2† Vh2: 5. b8V† **(gyalogátváltozással nyeri a Vezért!)** 1. Ve2 2. Va3† Kb6 3. Vb2† Vb2: 4 b8V† **(Vezért nyer!)** 1. Vd5 (vagy Vf3) 2. Va4† Kb6 3. Vb3† Vb3: 4. b8V† **(És Vezért nyer!)**

Játszma a XVII. szovjet bajnokság elődöntőjéből

Bondarevszkij — Zagorovszkij

Meráni védelem

1. d4 d5 2. c4 c6 3. Hc3 Hf6 4. é3 é6 5. Hf3 Hbd7 6. Fd3 dc4: 7. Fc4: b5 8. Fé2 b4 9. Ha4 Fb7 10. 0—0 Fé7 11. Fd2 Hé4 12. Ve2 c5 13. He5: He5: 14. dc5: Fc5: 15. Fb5 Fd6. (Ha 15. 0—0, úgy 16. Fd7: Hf3 17. Ve5: Vd7: 18. Fb4: következik. A szövetfolytatásra Bondarevszkij nagymester szellemes fordulatokkal matttámadással győz.)

16. Fb4:! Fb4 17. Bfd1 0—0. (17. Vb6-ra 18. Fd7:† vagy 17. Fd5-re 18. é4 következik.)

18. Bd7: Vb6 19. Hg5! g6 20 Vc4 Fd6 21. Hé6: Fb2:†

(21. Bfc8-ra 22. Vd4 vagy 2. fé6:-ra 22. Vé6:† Kh8 23. Vd6: Vb5: 24. Vd4† a válasz.)

22. Kb2: fé6: 23. Vh4 h5 24. Vé7 és sötét feladta.

Bondarevszkij nagymester szakszerű egyszerűséggel használta ki a lehetőségeket.

VELENCE

Prins — Barcza

Nimzóindiai védelem.

1. d4 Hf6 2. c4 é6 3. Hc3 Fb4 4. Hf3 c5 5. Fd2 cd 6. H:d4: Hc6 7. Hc2 Fé7 8. g3? d5 9. Fg2 d4 10. Hé4 H:d4 11. f4 é5 12. b4! f5 13. He2 Ff6 14. 0—0 é4 15. b5 Hé7 16. Fb4 Hf8 17. Fé4: fé 18. Hé4: Kf7! 19. Hd6† Ke8 20. H:f4: Hd6 21. Hé6: Fé6: 22. f5 Hf5:! 23. Hf5: Ff5: 24. Bf5: Vd4†! 25. Kg2 Vé4†? 26. Bf3 Bd8? (Fa1:!) 27. Vb1 Vé2:† 28. Bf2 Ve4!?? (Vé6!) 29. Vf5!! h6 30. Bé1 Vd5† 31. Vd5: B:d5: 32. Fé7 Fe3? (Kf7!) 33. Be1 Fé5 34. Be5 Be5: 35. Fe5: h6 (a6-ra b4!) 36. Fe3 g5 37. Bd2 Kf7 38. Ba7† Ké8 39. Ba7: Bc8 40. Ba6? Kf8! 41. b3 b5 42. Ba4 Bc3! 43. g4† Ké6! 44. Fg5: Bc3† 45. Kf2 Bh3: 46. Fé3 hg 47. Fb6: Bh2† remis.

★

SAKKHIREK

A november 18-án kezdődő bukaresti mesterversenyen Benkő dr. Barcsay és Jenei mesterek mellett Flórián mester képviseli színeinket. Flórián Tibor Moszkvából, — ahol szolgálatot teljesít, — utazik Bukarestbe.

Jancsó Zsuzsanna

Jancsó Zsuzsanna iparművész-
nő, szalontul., IV. Kecskeméti-u. 14.
180-173

Budapest
1940. sept.

F,Kákay Szabó György Budapest I. Attila u. 87.

BUDAPEST
VII. 23

<Jancsó Vilmos> cikke
mindertéz (?)

< > Budapest kert-
épitési feladatai.
ME. 1943. 17-
19. l. képekkel.

Der deutsche Einzelhandel im totalen Kriege

Berlin, im Februar 1943

(W.-H.) Durch die jüngsten Maßnahmen, ist der Einzelhandel berufen worden, einen wesentlichen Beitrag zur äußersten Mobilisierung der deutschen Kraftreserven zu leisten. Trotz akutem Warenmangel, bei dem viele Einzelhandelsbetriebe eigentlich schon längst ihre Daseinsberechtigung verloren hatten, ist man bisher hinsichtlich dieses wichtigen Wirtschaftszweiges recht schonend vorgegangen. Erst die unerbittlichen Ansprüche des totalen Krieges haben nunmehr die deutsche Wirtschaftsführung veranlaßt, auch die *im Einzelhandel vorhandenen Reserven an Menschen, Material und Räumen* rücksichtslos auszuschöpfen. Diesem Zweck dient die angekündigte Schließung von nicht lebenswichtigen Betrieben des Einzelhandels, des Handwerkes und des Gaststättengewerbes.

Nach einer im Jahre 1939, also unmittelbar vor dem Kriege durchgeführten statistischen Erhebung gab es im Deutschen Reiche rund 833.000 Betriebe des Detailhandels, in denen rund 2.2 Millionen Personen beschäftigt wurden. Da von diesen Betrieben ungefähr 10 Prozent oder 80.000 im bisherigen Verlauf des Krieges geschlossen worden sind, verbleiben rund 750.000 Betriebe, von denen durch die angekündigte Stillegungsaktion weitere 100.000 bis 120.000 betroffen werden sollen. Man rechnet in amtlichen Kreisen damit, daß durch diese Maßnahme *Arbeitskräfte in Höhe von etwa 300.000 für die Rüstungsindustrie freigemacht werden können.* Die Freistellung von Arbeitskräften ist jedoch nicht das einzige Ziel dieser Aktion. Jeder arbeitende Betrieb nimmt auch Arbeitskräfte und Leistungen außerhalb des Betriebes in Anspruch. Er verbraucht elektrischen Strom und Verpackungsmaterial und stellt Ansprüche an die Leistungen der Post und der Eisenbahn. Auch lassen sich Teile des Inventars, z. B. Schreibmaschinen, Telephonapparate, Lampen usw. anderweitig verwenden. Ferner hofft man insbesondere durch die Schließung von Warenhäusern wertvolle Räume zu gewinnen, die für kriegswichtige Zwecke Verwendung finden können. Notwendige Abteilungen, wie z. B. für den Lebensmittelverkauf sollen zwar aufrechterhalten werden, aber in Städten mit mehreren Warenhäusern wird es möglich sein, einige von diesen vollständig zu schließen.

Die Einzelheiten der nunmehr beschlossenen Stillegungsaktion werden durch drei Anordnungen des Reichswirtschaftsministers geregelt, die sich mit dem Einzelhandel, dem Handwerk und dem Gaststättengewerbe befassen. Die erste Anordnung schreibt die Schließung *aller Betriebe des Handels* vor, die für die Versorgung der Bevölkerung nicht unbedingt erforderlich sind. Bei der Durchführung soll unbedingt darauf geachtet werden, daß die kriegsnotwendige Versorgung der Bevölkerung und die Belieferung der Wirtschaft nicht gefährdet wird. Der Lebensmittelhandel, der Kohlenhandel und der Handel mit Saatgut, Dünge- und Futtermittel, sowie der Landmaschinenhandel sind daher von der Stillegung ausgenommen. Nach der Erhebung von 1939 entfielen allein auf den Detailhandel mit Lebensmitteln nicht weniger als 330.000 Betriebe oder rund 40 Prozent der Gesamtzahl. Die Zahl der in diesen Betrieben beschäftigten Personen betrug rund 680.000 oder 30 Prozent der Gesamtzahl. Andererseits, so heißt es in der Anordnung weiter, ist es nicht zu verantworten, wenn z. B. *Verkaufsstellen für teures Porzellan, Juwelen, Gold- und Silberwaren, Briefmarken oder auch Süßwarengeschäfte* u. a. m. weiter geöffnet bleiben, besonders da die in diesen Betrieben beschäftigten Arbeitskräfte infolge der herrschenden Warenknappheit längst nicht mehr voll eingesetzt sind. Eine weitere Gruppe bilden solche Handelszweige, die zwar auch heute noch eine gewisse Berechtigung haben, jedoch nicht in vollem Umfange notwendig sind. Hiezu gehört der *Handel mit Möbeln, Antiquitäten, Büchern, Tabak- und Spielwaren.* In diesen Zweigen soll nur eine beschränkte Anzahl von Betrieben geöffnet bleiben. Bei der Schließung solcher Betriebe, die sich neben dem Handel auch mit Reparaturen befassen, soll auf die Erhaltung lebenswichtiger *Reparaturmöglichkeiten* Rücksicht genommen werden.

Die zweite Anordnung des Reichswirtschaftsministers befaßt sich mit dem Handwerk und schreibt eine *Überprüfung aller Handwerksbetriebe* vor, wobei für die Handwerksbetriebe der Ernährungswirtschaft (Bäcker, Fleischer, Müller usw.) eine besondere Regelung erfolgen soll. Für das Handwerk wird die Zahl der freizusetzenden Arbeitskräfte wesentlich niedriger liegen als für den Einzelhandel, da die meisten Handwerksbetriebe heute bereits mit kriegswichtigen Aufgaben beschäftigt sind. Jedoch sollen handwerkliche Arbeiten, die für die Kriegswirtschaft nicht notwendig sind oder die nicht dem lebenswichtigen Bedarf der Bevölkerung dienen, eingestellt werden, wie z. B. Juweliere, Gold- und Silberschmiede, Plisseebrenner, Luxusschneidereien und Luxusmodegeschäfte sowie die Betriebe der Schönheitspflege und hier insbesondere alle Schönheitssalons.

Schließlich bestimmt eine dritte Anordnung, daß alle *Betriebe des Gaststätten- und Beherbergungsgewerbes,* die für die Kriegswirtschaft oder die Versorgung der Bevölkerung nicht unbedingt erforderlich sind, stillgelegt werden sollen. So sollen vor allem alle *Nachtlokale, Bars und Luxusrestaurants* geschlossen werden. Hotels und die mit ihnen verbundenen Gaststätten kommen jedoch für die Schließung grundsätzlich nicht in Betracht, da sie vor allem für kriegswichtige Reisen, Aufgaben der Wehrmacht, Kinderlandverschickung usw. zur Verfügung stehen müssen.

Bei dem einschneidenden Charakter der neuen Maßnahmen mußten selbstverständlich Vorkehrungen getroffen werden, um die Interessen der Inhaber geschlossener Betriebe zu wahren und um sie für die ihnen auferlegten Opfer im Interesse der totalen Kriegsführung zu entschädigen. So behalten die betroffenen Betriebsinhaber grundsätzlich die *Berechtigung zur Ausübung ihres Handels oder Gewerbes* und bedürfen bei späterer Wiedereröffnung keiner neuen Genehmigung. Detailhändler erhalten auf Antrag einen *Mietausgleich.* Die Bestimmungen hierüber sind erst vor kurzem geändert und erweitert worden. Außerdem soll in den Fällen, in denen der Betrieb geschlossen wird, ohne daß der Inhaber einen anderweitigen Arbeitseinsatz findet, von der Reichsgruppe Handel, eine besondere *Unterstützung* gewährt werden. Ebenso tritt bei den stillgelegten Handwerksbetrieben die *Gemeinschaftshilfe* der Reichsgruppe Handwerk in Aktion, während die Inhaber von geschlossenen Gaststätten besondere *Entschädigungen* von der Reichsgruppe Fremdenverkehr erhalten sollen.

Ein wichtiges Problem bildet schließlich die *Verfügung über die Warenlager der geschlossenen Betriebe,* wenn auch in den betroffenen Branchen diese Bestände in der Regel nicht besonders groß sein dürften. Über die Verwertung von Waren in einzelnen geschlossenen Betrieben sind bereits vor kurzem besondere Anweisungen des Reichswirtschaftsministers ergangen, wonach die Entscheidung über diese Verwendung den zuständigen Wirtschaftsämtern zusteht. Wenn jetzt die Einzelhandelsgeschäfte ganzer Branchen geschlossen werden sollen, so wird auch dieses Verfahren erweitert werden müssen. Beachtung findet der in diesem Zusammenhang in einem Artikel des *Völkischen Beobachters* gemachte Vorschlag, die jetzt bei den Betriebsschließungen anfallenden Waren global aufzunehmen und zu exportieren.

Landwirtschaft und öffentliche Versorgung*)

Von Dr. Artur Siebelka-Perleberg

Die Zusammenhänge zwischen Agrarproduktion und öffentlicher Versorgung gehören zu den bemerkenswertesten Problemen der Kriegswirtschaft, zumal sie einen grundlegenden Widerspruch aufweisen. Die Landwirtschaft ist im Grunde genommen eine freie Beschäftigung und der Bauer ist viel weniger Bindungen unterworfen als es die Produzenten der sonstigen Produktionszweige sind: gegenüber der Natur stützt er sich mehr oder weniger ausschließlich auf die eigene Kraft, Erfahrung und Überlegungen. Andererseits erfordern die Gesichtspunkte der öffentlichen Versorgung die Einmischung der Staatsgewalt in sämtliche Gebiete der Wirtschaft. Die Schwierigkeiten und die zu lösenden Probleme, die sich daraus ergeben, stellen sich in sämtlichen kriegführenden Ländern ein, selbst in denjenigen, die der Krieg nur mittelbar berührt. Ein näheres Studium dieser Probleme ergibt, daß es keine vollkommene, allgemein gültige Lösung gibt, vielmehr jedes Land die für seine besonderen Verhältnisse am meisten geeignete Lösung selber zu finden hat. Und wenn auch die einzelnen Lösungen sich in dem Lande bewähren, das sie als erstes versuchsweise angewendet hat, bedeutet das noch immer nicht, daß sie einfach ohne Kritik übernommen oder nachgeahmt werden könnten. Die staatliche Versorgungspolitik wird überall stark kritisiert, und zwar nicht nur von der Seite des täglichen Lebens her durch die mittelbar oder unmittelbar berührten Volks- und Berufskreise, sondern angesichts der oft anscheinend widerspruchsvollen Maßnahmen auch auf theoretischer Grundlage. Die Kritiker denken nur selten daran, daß die ständig wechselnden Verhältnisse, die Spärlichkeit der verwendbaren Erfahrungen das Ergreifen von stets neuen, der jeweiligen Lage angepaßten Lösungen erzwingen.

Die staatliche Einmischung berührt die Landwirtschaft sowohl im Bereiche der Produktion, wie in dem der Verwertung, schließlich auch im Hinblick auf den Verbrauch, obgleich in dieser letzten Beziehung der Unterschied zwischen dem Landwirten und dem unversorgten Stadtbewohner geringer ist als man es annehmen könnte. Hinsichtlich der Produktion stellt jeder Staat als erstes Gebot auf, daß mehr und dasjenige erzeugt werde, was zur Kriegsführung benötigt wird. Hiezu ist die Überbrückung der kriegsbedingten Schwierigkeiten und vor allem des Arbeitermangels notwendig. Im Interesse der Mehrproduktion entfaltet jeder Staat eine starke Propaganda, die jedoch allein keineswegs auszureichen vermag. Fast überall begegnet man daher auch Maßnahmen, die für den Fall einer nicht vollständigen Ausnützung des Bodens mit bis zur Beschlagnahme gehenden Strafen drohen. Es gibt ferner Maßnahmen, die obligatorische Mindesterträge nach jeder Flächeneinheit vorschreiben.

Die Umstellung der Produktion erscheint auf den ersten Blick als eine verhältnismäßig leichte Aufgabe, mehr Sorgen bereiten schon die Organisationsarbeiten der Verwertung. Dabei muß auch beachtet werden, daß als der Krieg ausbrach, eine Absatzkrise gerade nur überstanden war. Während dieser Krise mußten ja die Landwirte noch überredet werden, auf gewisse Produktionszweige zu verzichten, da man kaum Absatzmärkte finden konnte. Der Wechsel war viel zu rasch, um nicht auch psychologische Spuren im Wirtschaftsleben zurückzulassen. In der Kriegswirtschaft tritt schon der Staat als Universalkäufer auf, der auf alles Anspruch erhebt und die Ernte zu einem überwiegenden Teil oder sogar restlos abzunehmen wünscht.

Auch die Ausmaße dieser Käufe für die Zwecke der öffentlichen Versorgung sind von Land zu Land sehr verschieden. Um nur die beiden extremen Fälle anzuführen, wird einmal die ablieferungspflichtige Mindestmenge, das andere Mal jene Höchstmenge festgesetzt, die der Landwirt behalten darf. Im letzten Falle fährt der Landwirt besser, denn mit Ausnahme der kleinsten Existenzen, kann er sich selbst versorgen und um die Versorgung der übrigen Bevölkerung kümmert er sich nur wenig. Die Methode der abzuliefernden Mindestmengen hat wiederum für sich den Vorteil, daß sie zur Mehrproduktion anspornt, bleiben doch dem Landwirt die Überschüsse, die er über die Pflichtquoten hinausgehend produziert, zur freien Verfügung belassen. Zwischen diesen beiden Extremen gibt es freilich vielgestaltige Variationen, wie beispielsweise das System der prozentualen Ablieferung, bei dem ein bestimmter Anteil der Ernte abgefordert wird. Oder die Systeme, bei denen die Ablieferungsmengen nach der Flächeneinheit oder nach der Art der Kopfsteuer abgenommen werden. Die Ermittlung der richtigen Quote stellt freilich eine heikle Aufgabe dar und sie wird daher oft den Behörden unterer Stufe übertragen. Diese vermögen ja die lokalen Verhältnisse besser zu überblicken, allerdings dürfte die neue Aufgabe kaum zur Erhöhung der Popularität der betreffenden Behörden beitragen.

Ist schon die Ermittlung der Ablieferungsquoten an sich keine leichte Aufgabe, so stellt das Preisproblem einen noch verwickelteren Fragenkomplex dar. Bekanntlich wollte man auf Grund der Erfahrungen der Vergangenheit nirgend Preiserhöhungen zugestehen und mit dem Beginn des neuen Weltkrieges führte man überall Preisstopmaßnahmen ein. Einerseits wollte man dadurch den Gefahren einer Inflation vorbeugen, andererseits den Verbrauchern Schutz gewähren. Gewichtige Argumente können jedoch auch dafür sprechen, daß den Landwirten als Anreiz zur Mehrproduktion und als Entgelt für ihre schweren Mühen und Sorgen höhere Preise zugestanden werden. Eine weitere Komplikation verursacht, daß die zunehmende Kauflust und Kaufkraft der Konsumenten sich angesichts der versiegenden Einkaufsquellen in steigendem Maße dem schwarzen Markt zuwendet. Damit wird dem amtlichen Preissystem eine Konkurrenz bereitet, die selbst durch Androhung der strengsten Strafen nicht vollständig beseitigt werden kann. Die staatlichen Sanktionen vermochten sich nirgends vollauf zu bewähren, hauptsächlich aus dem Grunde nicht, weil die Geschädigten unterlassen, die Einmischung der Polizei anzurufen. Der Staat muß infolgedessen zugleich auf zwei Fronten kämpfen. Würde er nicht so vorgehen, so blieben die ärmeren Volksschichten unversorgt, was zu einer unabsehbaren Steigerung der sozialen Unzufriedenheit führen könnte, da doch die bemittelten Schichten alles ankaufen würden, selbst wenn man von den Möglichkeiten absieht, die in diesem Falle für spekulative Warenhäufungen bestünden.

Im Endergebnis trachtet sodann der Staat selbst den Landwirten höhere Erlöse zuzusichern, in irgendeiner Form, durch die das Preisgefüge dem Verbraucher gegenüber nicht umgestoßen und das Gleichgewicht der Versorgung nicht gestört wird. Eine solche Lösung bieten die aus öffentlichen Mitteln zugebilligten Preiszuschüsse, die zwar mit zur Steigerung der staatlichen Verschuldung beitragen, andererseits jedoch weniger Störungen verursachen als eine allgemeine Preiserhöhung.

Zu den sonstigen kriegswirtschaftlichen Erscheinungen gehört auch die Erfahrung, daß das Vertrauen zur Wertbeständigkeit des Geldes begründet oder unbegründet erschüttert wird. Andererseits darf man auch nicht vergessen, daß selbst der freigebigst bemessene Preis an Kaufkraft verliert, wenn ihm gegenüber eine Kargheit an Waren besteht. Störungen in der Versorgung mit Fertigwaren sind eine allgemeine kriegswirtschaftliche Erscheinung, die einerseits durch den steigenden Rüstungsbedarf, andererseits durch die Schwierigkeiten der Rohstoffbeschaffung hervorgerufen werden. Es gibt denn auch mehrere Beispiele dafür, daß der Staat dem Landwirt statt solcher Sonderprämien Anweisungen auf Fertigwaren oder gleich solche Waren zuteilt. Das System besitzt den Vorteil, daß damit einer Unlust der Landwirte vorgegriffen wird. Das System besitzt bis zu einem gewissen Grade auch den Vorteil, daß dadurch die Kontinuität der Betriebsführung sichergestellt wird.

Überblickt man den gesamten verzweigten Fragenkomplex, so kommt man zum Ergebnis, daß sich eine vollkommene öffentliche Versorgung weder vom Gesichtspunkt der Landwirtschaft, noch von dem der Konsumenten erzielen läßt. Würde eine Versorgung einwandfrei und ungestört funktionieren, so würde der ganze Apparat überflüssig werden. Andererseits, und dies ist der wichtigste Gesichtspunkt, ist die öffentliche Versorgung seinem Wesen nach ein Problem der Produktionspolitik. Nur wenn man das Augenmerk auf die Zukunft richtet und die Schwierigkeiten der Gegenwart als vorübergehende Erscheinungen ansieht, werden sich Erfolge erzielen lassen, die nach dem Aufhören des Krieges als Grundlage zu dem Wiederaufbau dienen werden.

*) Aus einem in der Ignaz Darányi Agrarwissenschaftlichen Gesellschaft gehaltenen Vortrag des Verfassers.

SÜDOST-ECONOMIST

Die führende Wirtschaftszeitschrift der Donau- und Balkanländer

Herausgegeben in Zusammenarbeit des Pester Lloyd mit dem Ungarischen Institut für Wirtschaftsforschung

*

Aus dem Inhalt der am 19. Februar erschienenen Nr. 4 des V. Jahrganges:

Vorbereitung der Übergangswirtschaft in Ungarn — Zur Verwendung der ungarischen Reichsmarkguthaben — Ungarische Handelspolitik — Steuerkraft und Steuermoral in der Slowakei — Neue Handelsabkommen Kroatiens — Die Getreideablieferung in Rumänien — Das neue Aktienrecht in Bulgarien — Deutsch-bulgarische Industriebesprechungen — Die Eintreibung der türkischen Vermögenssteuer — Grosse Baumwollernte in der Türkei usw.

*

Erscheint jeden zweiten Freitag, die nächste Nummer am 5. März

Jahresabonnement ... P 25.—
Im Ausland der Gegenwert von Sfrs 28.—

Redaktion und Verlag:
Budapest, VI., Eötvös-ucca 12
Telephon 424-546

Verlustabschluß der Dänischen Nationalbank. *(Kopenhagen)* Das Geschäftsergebnis der dänischen Nationalbank weist für das Jahr 1942 einen Verlust von rund 309.000 Kronen gegenüber einem Überschuß von 2.8 Millionen Kronen in 1941 aus. Der genannte Verlust wird aus dem Übertrag aus 1941 in Höhe von 2 Millionen gedeckt. Der Rest von 1.7 Millionen wird vorgetragen. Der Kursgewinn aus Obligationen und Aktien ging gegenüber 1941 um 5.5 Millionen zurück und betrug nur 632.000 Kronen gegen mehr als 6 Mill. im Vorjahre. *(B. É.)*

New-Yorker Börsensitz wieder teurer. *(Lissabon)* Ein Sitz an der New-Yorker Effektenbörse wurde am Mittwoch um 32.000 Dollar abgegeben, womit sich der Anlagepreis gegen den letzten Verkauf um 3000 Dollar erhöhte. *(B. É.)*

Gewerbescheine zum Militärdienst einbezogener Personen bedürfen keiner Erneuerung. Infolge des Kriegseintritts Ungarns wurden auch zahlreiche Gewerbetreibende (Kaufleute) zum Militärdienst eingezogen, die infolgedessen ihr Gewerbe vorübergehend nicht ausüben hönnen. Nach den geltenden Rechtsnormen hätte jedoch die Nichtausübung des Gewerbes, sofern sie längere Zeit (im allgemeinen ein Jahr) enthält, den Verlust des Gewerbescheines zur Folge. Die Beschaffung einer neuen Gewerbelizenz ist jedoch mit Kosten verbunden und kann unter Umständen auch auf Hindernisse stoßen. Es wäre daher nicht billig, daß gerade diejenigen Personen solchen Schwierigkeiten gegenüber stünden, die die Ausübung ihres Gewerbes nicht fortsetzen können, weil sie Militärdienst geleistet haben. Der Handels- und Verkehrsminister erließ daher eine Verordnung, wonach die in den betreffenden Gesetzesstellen vorgesehenen Fristen während des Kriegsdienstes ruhen. Wenn der Betreffende in der Ausübung seines Gewerbes durch die Folgen des Militärdienstes (Kriegsgefangenschaft, Krankheit usw.) auch nach Aufhören des Krieges, bzw. der drohenden Kriegsgefahr verhindert ist, so können die erwähnten Fristen jeweils für ein Jahr sogar wiederholt verlängert werden. Die allgemeine Verlängerung dieser Fristen beginnt mit dem 26. Juni 1941. Infolgedessen können die Militärdienst leistenden Kaufleute und Gewerbetreibenden ihren Beruf nach Beendigung des Krieges, bzw. nach ihrer Abrüstung auf Grund ihres alten Gewerbescheines (Gewerbelizenz) weiter ausüben. Die Verordnung wurde in der Samstagnummer des Amtsblattes veröffentlicht.

Qualitätsvorschriften für Kraftfutter. Wie *MTI* meldet, erließ der Ackerbauminister eine Verordnung über die Regelung der Inverkehrsetzung von einer wichtigen Gruppe der Kraftfutter: Sonnenblumen- und Kürbiskernkuchen sowie extrahierten Sonnenblumen- und Kürbiskerngrieß. Beim Pressen und bei der Extraktion wird bekanntlich die äußere Schale der Kerne mittels technischer Verfahren größtenteils entfernt. Dennoch ist es in der Praxis vorgekommen, daß Grieße in Verkehr gesetzt wurden, die einen für die Gesundheit der Tiere schädlichen, hohen Gehalt an Schalen enthielten. Zur Wahrung der Interessen der Käufer wird in der Verordnung das erforderliche Mindestmaß an Roheiweiß festgesetzt und die Anführung des garantierten Roheiweißgehalts vorgeschrieben. Auch bis die Fabriken sich auf die Herstellung von feingemahlenem extrahierten Sonnenblumengrieß einrichten, wird vorgeschrieben, daß die Qualität durch die chemischen Versuchsstellen geprüft werde. Diesen Versuchsstellen wird es zur Pflicht gemacht, die in den Extrahierungsbetrieben erzeugten Grießmengen auf ihre Qualität von Amts wegen zu prüfen. Auch am Bestimmungsort der Ladungen sollen auf Antrag der Empfänger zwecks Qualitätsprüfung nach Tunlichkeit amtliche Muster gezogen werden. Die Übertretung der Qualitätsbestimmungen der Verordnung wird unbeschadet der etwaigen privatrechtlichen Schadenansprüche der Käufer von Amts wegen verfolgt.

Luzernensaatgut kann auch ohne Transportzertifikat verladen werden. Der Ackerbauminister hat durch eine Verordnung die Beschränkung, wonach Luzernensaatgut nur an Hand von Transportzertifikaten verladen werden darf, mit sofortiger Frist aufgehoben.

Die Erdölproduktion der Welt. *(W. B.-H., Kopenhagen.* Die Weltproduktion von Erdöl, die in den Jahren 1938—1941 von 276 auf 307 Mill. Tonnen gestiegen ist, ist im vergangenen Jahre, wie aus einer von *Norges Handels- og Sjöfartstidende* veröffentlichten Übersicht zu entnehmen ist, wieder auf 287 Mill. Tonnen zurückgegangen und erreichte damit wieder das gleiche Niveau wie 1939. Die nachstehende Tabelle des norwegischen Blattes veranschaulicht die seitherige Entwicklung (in Mill. Tonnen)

	1939	1940	1941	1942
Nordamerika	177.6	187.9	199.2	189.0
Südamerika	40.8	39.6	41.4	41.0
Asien	26.3	26.9	22.5	16.0
Europa	41.5	42.4	43.0	40.0
Afrika	0.7	0.9	0.9	1.0
Insgesamt	286.9	297.7	307.0	287.0

Hieraus geht hervor, daß von dem 20 Mill. Tonnen betragenden Produktionsrückgang etwas über die Hälfte auf die USA entfällt, während der Rest sich auf die europäischen und asiatischen Produktionsgebiete verteilt.

Türkische Tabakernte zu Höchstpreisen verkauft. *(Istanbul)* Wie aus Izmin berichtet wird, sind von der diesjährigen Tabakernte bereits 80 Prozent verkauft, und zwar zu so hohen Preisen, wie sie bisher niemals erreicht wurden. Die Tabakbauern dieses Gebiets haben etwa 50 Millionen türkische Pfund eingenommen, was sich sehr stark auf das Geschäftsleben von Izmir auswirkt. *(B. É.)*

Sparen heisst Wiederaufbauen!

Zum Zusammenschluß der amerikanischen Gewerkschaften. Nach Meldungen aus Washington haben sich die größeren Gewerschaften der Vereinigten Staaten unter Führung des vor sieben Jahren von John L. Lewis gegründeten und jetzt von Philippe Murray geleiteten Komitees für industrielle Organisation (CiO) zu einer Arbeitsgemeinschaft zusammengeschlossen. Dieser nach langjährigen Verhandlungen zustande gekommenen Koalition der bisher einander scharf bekämpfenden amerikanischen Gewerkschaften haben sich bis 1886 als ehemalige Zentrale der Gewerkschaftsbewegung der USA gegründete American Federation of Labor, die Gewerkschaft der Eisenbahner und die Landarbeitergewerkschaft angeschlossen. Dagegen ist die von Lewis seit seinem Rücktritt von der Leitung des CIO geführte Gewerkschaft der Bergarbeiter der neuen Interessengemeinschaft nicht beigetreten.

In diesem Zusammenhange dürfte die unlängst veröffentlichten Ergebnisse einer amtlichen Untersuchung der Stellung der Gewerkschaften in der amerikanischen Rüstungsindustrie interessieren. Danach sind von den erfaßten 922 Rüstungsbetrieben mit zusammen 2.05 Mill. Arbeitern 552 Betriebe mit 1.47 Mill. Mann, d. h. rund 72 Prozent der Gesamtbelegschaft der untersuchten Werke, gewerkschaftlich organisiert. An der Spitze der Gewerkschaften steht das Komitee für industrielle Organisation, das 310 Betriebe mit 789.000 Mann, also 52 Prozent der organisierten Rüstungsarbeiter, erfaßt. Auf die American Federation of Labor, die älteste zentrale Gewerschaftsorganisation der USA, entfallen dagegen nur 132 Rüstungsbetriebe mit 248.000 Arbeitern. *(AMENS)*

DEVISEN

Budapest, 20. Februar. Amtlich notierten: *Valuten:* 100 slowakische Kronen 11.45—11.75, 100 Lei —.—, 100 Lire 17.40—17.90, 100 Schweizer Francs 79.60—80.60, 100 schwedische Kronen 81.70—82.70. — *Devisen:* Amsterdam*) 180.075—181.40, Athen*) 2.21—2.24, Belgrad*) 6.785—6.835, Berlin 135.70—136.70, Pozsony 11.64—11.78, Brüssel*) 54.28—54.68, Bukarest 2.75—2.82, Helsinki 6.87—6.93, Istanbul 268.685—270.665, Kopenhagen 70.84—71.36, Madrid*) 32—32.24, Mailand 17.66—17.8864, Oslo 77.10—77.67, Paris*) 6.785—6.835, Prag 13.57—13.67, Sofia 4.14—4.17, Stockholm 82—82.80, Zagreb 6.79—6.83, Zürich 79.80—80.60.

Zürich, 20. Februar. (Schluß.) Paris 4.50, London 17.35, New York 431.— Brüssel 69.25, Mailand 22.66¼, Madrid 39.75, Amsterdam 229.37½, Berlin 172.55, Stockholm 102.66½, Oslo 98.62½, Kopenhagen 90.37½, Sofia 5.37½, Prag 17.30, Zagreb 8.75, Istanbul 3.37½, Bukarest 2.37¼, Helsinki 8.77½, Lissabon 17.81½, Buenos Aires 100¼, Jokohama 101.—, Rio de Janeiro 22.50.

London, 20. Februar. (Schluß.) New York 4.02½—4.03½, Montreal 4.43—4.47, Zürich 17.30—17.40, Stockholm 16.85—16.95, Lissabon 99.80—100.20, Buenos Aires 16.95¾—17.13, Rio de Janeiro 83.64⅞, Madrid 40.50.

*) Die Kurse für *Amsterdam, Belgrad, Brüssel* und *Oslo* gelten für Zahlungen im Rahmen der ungarisch-deutschen Devisenkompensation mit Ausnahme derjenigen alten Forderungen und Schulden für deren Abrechnung besondere Bestimmungen gelten — die für *Athen* gelten für Zahlungen im Rahmen des ungarisch-italienischen Zahlungsverkehrs. — Von den *Valutenkursen* bezieht sich die Notierung der slowakischen Krone auf Abschnitte von 20 K und mehr, die der *Lira* nur auf kleine Abschnitte einschließlich der Zehnlire-Noten und die der *schwedischen* Krone auf solche von 50 Kr. und darunter.

BUDAPESTER WARENMARKT

Getreide

Wochenübersicht

Umsätze:

Die Abwicklung der aus der Ernte 1942 herrührenden Hauptprodukte kann größtenteils bereits als beendet betrachtet werden. Lediglich die erst vor kurzem (vorschriftmäßig bis 10. Februar) angedienten Maismengen werden noch an ihre Bestimmungsstelle befördert. Sonst ist nur ein minimaler Getreideverkehr zu verzeichnen.

Holz

Bericht von Oskar Milch

Der Engrosverkehr in *Nadelschnittholz* ist in der Berichtswoche in Ungarn ziemlich unverändert geblieben. Auch die Bahnzufuhren von den heimischen Erzeugungsstellen blieben in den bereits gewohnten engen Rahmen. Die in den Empfangsstationen einlangenden Nadelschnitthölzer und beheilten Kanthölzer werden von den Verbrauchern rasch vergriffen, so daß der Einzelhandel mit zumeist geringen Vorräten dastehend, gut aufnahmefähig ist.

Laubholz. Der Verkehr weist, verglichen mit der Vorwoche, keine nennenswerte Änderung auf.

Brennholz. Die Brennholzzufuhr aus den Waldungen zu den Eisenbahnverladestellen wird weiter forciert.

Sämereien

Wochenbericht der Ungarischen Samenzucht A.-G., Budapest - Monor.

Die Nachfrage für landwirtschaftliche, wie auch für Gartensämereien ist lebhaft und die Befriedigung des Bedarfes erfolgt in zufriedenstellender Weise, mit Ausnahme einiger Futtersämereien, insbesondere Sommerwicken und Moharsamen, welche auf dem Markte fehlen. Seitens der Produzenten ist in Rohware wenig Angebot zu verzeichnen. Die Preise der Gartensämereien sind ebenfalls festgesetzt worden, so daß die Preislisten der Samenhandlungen in den nächsten Tagen zum Versand kommen können.

Amtliche Rohwarenpreise pro 100 kg ab Station: Hirse, weiße, rote, japanische 33, Buchweizen 37, Hanfsamen, Usancequalität 120, hochwüchs. für Saatzwecke 150, Blaumohn 181, Senfsamen, weiße 165, schwarze 105, Kümmelsamen 390, Koriandersamen 85, Viktoriaerbsen, steril. 53.80, Expreßerbsen, steril. 45.80, Linsen, kleinkörnig, steril. 54.80, mittelkörnig, steril. 64.80, großkörnig, steril. 74.80, Bohnen, weiße, Usancequal. 59.80, Rotkleesamen, roh, 90% 230, Luzernensamen, roh, 90% 385, Esparsettesamen, ungeschält, 90% 80, Inkarnatkleesamen, 95% 150, Gelbkleesamen, 95% 200, Wundkleesamen, 90% 220, Moharsamen, 95% 40, Sudangrassamen, 95% 70, Weißkleesamen, 94% 360, Schwedenkleesamen, 94% 340, Hornschotenkleesamen, 94% 260, Winterwickensamen, 96% 115, Pannon. Wicken, 96% 50.80, Sommerwicken, 96% 40.80, Wintererbsen, 96% 60.80, Futterrübensamen 160.

DOLDENFUCHSIA

Von Wilhelm Jancsó,
Vizedirektor der Hauptstädtischen Gärtnerei

Mitte des 18. Jahrhunderts entdeckte der Botaniker und Arzt Leonhard Fuchs eine in den dunklen Urwäldern Mexikos und Chiles heimische Pflanze, die man nach ihrem Entdecker Fuchsia benannte. Rasch verbreitete sie sich auch in Europa. Die anspruchslose Pflanze mit den herrlichen Blumen wurde von den Gärtnern in London und Paris gezüchtet, und durch allerlei Kreuzungen entstanden Hunderte von Spielarten in den herrlichsten Farben. Im Jahre 1894 gelang es durch Kreuzung der beiden Stammformen, Fuchsia triphylla und Fuchsia corymbiflora, die erste Doldenfuchsie — die den Namen Mary erhielt — hervorzubringen.

Die Mary trägt — abweichend von den übrigen Fuchsia-Hybriden — ihre Blüten auf langen, röhrenförmigen Blumenkelchen, in endständigen dichten Dolden. Sie blüht überaus fleißig und ist dekorativ. Allerdings ist sie etwas empfindlicher, wie die übrigen Spielarten, und fordert mehr Wärme. Das Blühen setzt zu Beginn des Sommers ein, und hält bis zum Frosteintritt an. Die Fortpflanzung geschieht durch Stecklinge, welche Arbeit man Ende Januar, Anfang Februar vornimmt. Zu diesem Zweck trägt man die gesunden, älteren Pflanzen, die den Winter gut überdauert haben, vom Winterstandort in die warme Stube (16—18 Grad C). Zuerst schneiden wir sie allerdings stark zurück, wodurch die frischen Triebe gesund und kräftig werden. Nach dem Zurückschneiden werden die Mutterstämme reichlich begossen, um die erforderliche Nahrung der jungen Sprossen zu sichern.

Haben die Triebe eine Länge von 5—6 Zentimeter erreicht, nehmen wir die Setzlinge heraus und stecken sie in reinen Wellsand in die Aussaatkiste (18—20 Grad C). Natürlich ist die erforderliche Wärme und Luftfeuchtigkeit nur mit Hilfe einer Glasglocke zu sichern. Sie werden nach Bedarf bestäubt und fassen in 2—3 Wochen starke Wurzeln.

Die eingewurzelten Setzlinge werden dann aus dem Sand in die Erde umgesetzt. Zu diesem Zweck lösen wir eine Seite der Aussaatkiste, langen mit der Hand vorsichtig in den Sand, und heben die jungen Pflanzen samt Sand vorsichtig in den Blumentopf (4—6 cm Durchmesser) in folgende Erdmischung: Ein Teil Lauberde, ein Teil Sand, ½ Teil Torf, worin sie locker sitzen müssen. Rascher Erfolg wird erzielt, wenn man die Glasglocke auf weitere 2—3 Wochen über die Pflanzen stülpt. Nach einem Monat dehnen sich die Pflanzen schon aus. Um buschige Stämme zu bekommen, werden die Triebe gekapnt, was das Sprießen von Seitentrieben nach sich zieht. Vorläufig wird mit Vorsicht begossen, denn allzuviel Wasser würde ein Verfaulen herbeiführen. Auch vor starker Sonnenbestrahlung sind die Fuchsien zu beschützen. Sie sehnen sich eher nach Halbschatten. Im Mai wird zum zweitenmal umgetopft. Der Boden ist nunmehr kräftiger. Man nimmt: zu zwei Teilen Lauberde, einen Teil sehr reife Warmbeeterde, ½ Teil Torf, einen Teil Sand und ½ Teil Holzkohlenstaub. Es ist gut, zu etwa 5 Kilogramm Erde eine Hand voll Hornspäne zu mischen, was sich güstig auf die Blütenpracht auswirkt. Ist die Gefahr der Nachtfröste vorbei, kann man sie ins Freiland in Halbschatten versenken, sehr reichlich begießen und späterhin je mehr phosphorhältige Nährsalzlösung geben. Auch Jauche ist gut. Natürlich kappen wir im Laufe des Sommers öfter die Triebe, um ein recht buschiges Bäumchen zu bekommen. Stellen wir das Kappen im Juni ein, blühen unsere Fuchsien, wenn auch noch schwach, aber doch schon im selben Jahr. Wollen wir aber eine kräftig verästelte Pflanze haben, setzen wir das Zurückzwicken der Triebe den ganzen Sommer fort. Für einen hellen Winterraum (6—8 Grad C) ist zu sorgen. Natürlich muß er durchaus frostfrei sein. Frost kann ebenso gefährlich werden, wie ein überheizter Raum. Im Winter ruht die Fuchsie. Das Laub fällt zum größten Teil ab, begossen wird sie nur jede zweite, dritte Woche. Nach der glücklichen Überwinterung kommt sie, zugleich mit den Pelargonien, auf die weniger besonnten Fenster oder auf den Erker. Von nun an wird sie fleißig begossen, wöchentlich einmal mit Nährsalzlösung oder Jauche versorgt, und der Lohn der geringen Mühe, eine herrliche Blütenpracht, bleibt nicht aus.

*

Antwort auf Anfragen aus dem Leserkreis:

L. Sch. Kolozsvár: Laut Beschreibung wurden die Hyazinthen von der Fäulnis, hervorgerufen durch die gelben Bakterien, befallen. Die Zwiebelblätter vergilben, die Schuppenblätter werden schlapp und verfaulen, beziehungsweise werden zu einem gelblichweißen, schleimigen Brei, die Blume bleibt in dem Zwiebel sitzen und auch sie trägt Anzeichen der Krankheit. Dagegen gibt es nur eine Präventivmaßnahme: Gesunde Zwiebel zum Antreiben verwenden, die man sich aus verläßlicher Quelle besorgt. Vor dem Einsetzen, oder Antreiben, badet man sie in einer zweiprozentigen Formalinlösung, und desinfiziert auch den Boden mit einer 0.5 oder 1prozentigen Lösung, indem man die Erde in 1 Zentimeter Höhe ausbreitet und mit der entsprechend verdünnten Formaldehidlösung bestäubt. Nun wird die Erde zu einem kleinen Hügel zusammengezogen. Nach zwei, drei Tagen wird die Erde mehrmals gestürzt, um sie gut durchzulüften, schließlich wird sie wieder 1—2 Zentimeter hoch ausgebreitet und einige Tage zwecks Lüftung so gelassen. Der während des Treibens abgebrochene Tulpenschaft treibt heuer nicht mehr. Die Wasserzufuhr und die Pflege ist einzustellen. Mit dem Schwinden des Frostes kann die Pflanze ins Freiland auf einen schattigen Ort gebracht werden, wo sie sich ganz zurückzieht. Möglich, daß sie dann im nächsten Jahr in Ordnung kommt.

Camelia, Tihany: Der Knospenfall der Kamelia ist nicht in einer Krankheit, sondern in der unrichtigen Pflege zu suchen. Sowohl die Wasserzufuhr, wie auch die Schwankung der Temperatur wirkt sich böse aus. Die Kamelie erheischt 10—12 Grad C gleichmäßiger Wärme und jedem dritten, vierten Tag reichliche Begießung. Hält man die Kamelie auf diese Weise, dann hört der Knospenfall auf und die Pflanze trägt die schönsten Blüten.

Wasserstandsbericht. Die hydrographische Abteilung des Ackerbauministeriums meldet: Die Donau steigt zwischen Budapest und Gombos, sie fällt in den übrigen Abschnitten bei tiefem Wasserstand. Pegelstand vom Samstag: Passau 406, Aschach 108, Struden 247, Krems 244, Wien 226, Pozsony 290, Komárom 240, Esztergom 226, Budapest 284, Paks 267, Baja 326, Mohács 340, Bezdán 379, Gombos 293, Palánka 164, Ujvidék 353. Die Raab ist bei Szentgotthárd — 24, die Drau bei Varasd 114, bei Barcs 84, bei Drávaszabolcs 105. — Die Tisza steigt zwischen Vásárosnamény und Tokaj, sowie bei Szolnok, sie fällt in den übrigen Abschnitten bei tiefem Wasserstand. Pegelstand vom Samstag: Máramarossziget 127, Visk 85, Tekeháza 80, Tiszaujlak 142, Vásárosnamény 314, Tokaj 347, Tiszafüred 240, Szolnok 220, Csongrád 262, Zenta 268, Titel 259. Auf der Tisza zwischen Vásárosnamény und Záhony Treibeis, unterhalb bis Martfü in kleineren-größeren Abschnitten festes Eis, im übrigen bis zur Mündung eisfrei. — Die Szamos ist bei Dés 28, bei Szatmárnémeti — 54, die Bodrog bei Bodrogszerdahely 310, die Sajó bei Bánréve 62, die Hernád bei Hidasnémeti 25, die Berettyó bei Margitta 34, die Körös bei Csucsa 43, bei Nagyvárad — 116, bei Békés 114, bei Gyoma 108, die Maros bei Marosvásárhely — 40, bei Makó 13. — Der Balaton ist bei Siófok 77, der Velenceer See bei Agárd 110.

Schneebericht. Das Meteorologische Institut meldet am 20. Februar: In den Budaer Bergen: Svábhegy Schneeflecke, Jánoshegy Schneeflecke; im Börzsöny: Kisinóc Schneeflecke; bei der Salgótarjáner Schutzhütte: Schneeflecke; in der Mátra: Kékes 38, Gallyatető 20 cm; im Bükk-Gebirge: Bánkut 30, cm, im Bakony: Farkasgyepü Schneeflecken, im Mecsek-Gebirge kein Schnee; in den Bergen der Umgebung von Kassa: Bankó 4, Ottilien-Schutzhütte 30, Ludwig-Schutzhütte 35, Felsőtőkés 5, Kavecsányer Wiese 6 cm; in den Bergen der Umgebung von Rozsnyó: Örökhegy 20 cm; im Karpathenland: Uzsók 38, Rahó 8 cm, in Volóc kein Schnee; in Siebenbürgen: Csikszereda 22, Sepsiszentgyörgy 15, Gyergyószentmiklós 12, Szováta 4, Tusnádfürdő 4 cm.

Lesen Sie auch unser ABENDBLATT

Janeso Vilmos

a Kertészeti Intézet igazgatója. 1948. okt. azonnali hatállyal elbocsátotta a főváros.

Magyar Nemzet

1948. okt. 29.

(Hivatalos jelentés a fővárosi vinzaelésekkel kapcsolatban.)

a köteles ellenőrzés elmulasztása miatt. Alantosa sikkasztott.

narom darab, Batthyány, Sc... szky és S
prímásoké volt.
XVIII—XIX. század.

ÉRSEKI SAPKÁK,
két darab.
XVIII. század.
A Capese Zurlo- és San Marco-gyüjteményből

RECE,
négy darab, Kronosz, Vénusz, Szaturnusz é
Mars alakjával, gazdag kerettel és fent Habsburg
címerrel.
Északolasz munka, 1850 körül. Simor prímá
szerzeménye.
440×350 cm.
Újabban a főszékesegyházi kincstárban.
Rényi 50—51. l. — Lepold Katalógus
141—144. sz.

PALLIUM
és érseki birétum.
Csernoch prímás tulajdonából.

PÁPAI SAPKÁK
két darab, fehér selyemből. XIII. Leóé és
X. Piusé.
XIX. század.

BÍBOROSI CÍMER,
textilből és virágokból.
XIX. század.

NÉPI HÍMZÉS,
24 darab, többszínű gyapjúfonállal hímzett
növényi mustrás, részben állatalakos lepedőszé
és párnavéghímzések.
Félvidéki munkák, XVIII—XIX. század.

Jancsó ~~Ø~~ Vilmos MDK

építész

A Preisich Gábornak, Budapest főépitészének irányitásával készült "Budapest általános városrendezési tervjavaslatá"-n többekkel együtt dolgozott.

Magyép 1945-55

körülbelül a 30-32. lapon (a könyv lapjai nincsenek számozva.)

Jancsó Vilmos

A Világifjúsági Találkozó
építészeti létesítményeiből
A városligeti Kulturpark
kosárlabda-pályái, Ter-
verte fenti

Építés-Építészet 1949, I. évf.
3. sz. 14. l.
Képpel

AZ UJ IDŐK
A MŰVÉSZET
AZ ÉN UJSÁGOM
A MAGYAR LÁNYOK
szerkesztősége és kiadóhivatala.
AZ EGYETEMES REGÉNYTÁR
kiadóhivatala.
TELEFON
27-71.

SINGER és WOLFNER

KÖNYVKERESKEDÉSE ÉS KÖNYVKIADÓHIVATALA

BUDAPESTEN.

Budapest, 190 7. 7/5

VI., Andrássy-út 10.

A Műemlékek tekintetes országos bizottságának

Helyben

A hirlapokból tudomásunkra jutott,

Jancsó Vilmos

a fővárosi kertészeti igazgatót 1948-ban állásától elmozdítottak.

1949-ben a fővárosi tervhivatal az előbbi javadalmazásánál nagyobb fizetéssel alkalmazta, s a fővárosi kertészeti ügyek irányításával bízta meg:

Dr Dercsényi Dezső
pőzlése
1949. márc. 24.

Könyveink e

Címhez beterjesztett sz

392.28 k

kiegyenlitetlenül tal

Tisztelettel felkérjü

folyósitani sziveskedje

Megtisztelő rendeléseike

MDK

Jancsó Vilmos épitész

Épül, szépül fővárosunk. Magy. Nemz. 1949. nov.12.

JAN CSÓ 'ilmos épitész M.É.K.

mint társtervező

Budapest és környéke általános rendezési terve

Szerző: Perényi Imre ,Presich Gábor, Heim Ernő

Tástervező: Berczik András, Brenner János, Dr. Prinz Gyula

Főmunkatárs: Gulácsy Béla, Horváth Sándor, Dr. Kovácsházy Frigye. Dr, Szabó Ödző, Turczer László

H elyesbetés

Magyar Épitőművészet 1962/2. 64.l.

Janeso Tál

Nincsét 1915

93.

Suvi ev. iskolaszék VI. 227

Jancsó

J. 3. *Pál*, festő, * Debrecenben (?) 1840 körül. Autodidakta volt, majd Rahl követője lett. A magyar népélet jeleneteit festette erőteljes színekkel, mozgalmasan, olykor egészséges humorral.

E. G. I, 504 p.

Magyar kérdések.

72 Az ébredés korának jellemzése?

73. E kor irodalma kinek milyen művével kezdődik?

74 Hány irányú irdalmi iskola letesült?

75. Ki volt a francia iskola művelője?

76 " " " klaszikus " " ?

77. " " " németes " " ?

78. A népies iskola jelemzése? ?

79. Kazinczy korának jellemzése ?

Jancsó Pál

Művészet 1915. 93

Szücs Zsigmond, birtokos † III. 176.

Jancsó Pál

festő, Debrecenből, naturalista, majd Rahl követő, magyar népjeleneteket festett, erőteljes sinekkel, tele elettel, mozdulattal humorral.

irod

Kert. Ung. 127. l.

Rugós rajzos Rapcsolótű, hallstatti kori

IV. 71.

Jancsó Pál

Pesth

aus Debreczin ist ein geschickter Genremaler, der fast nur ungarische Volksscenen, mit schwachen sonstigen Mitteln, doch stark in der Farbe, voll Leben, Charakteristik und Humor in der Composition malt. Noch sehr jung, „dürfte er eine schöne Zukunft und gerade als nationaler Genremaler haben." Man vergleiche übrigens die Kurze Biographie eines Malers Janko zu den Quellen zu Ambros Janko [S. 73.] [Ungarns Männer der Zeit. Biografia und Karakteristika hervorragendster Persönlichkeiten. Prag 1862. 12°. l

Wurzbach. Biograph. Lex. Wien. 1863. X. K. 65. l.

Camicia, Chimenti

---

obraz

XV. okrad.

Jancsó Pál

debreceni származású festő

írod

Művészet 1915

93. l. (Régi magyar művészek.)

Ungarns Männer der Feit adatait is

született. Kezdetben egészen a naturalisztikus iránynak hódolt s a népéletet festette különösen nagy előszeretettel. Később Rahlhoz került, de itt is a magyar népélethez tért vissza.

Erős humor és élet lüktetett képeiben, amelyekből a bécsi közönség sokat vásárolt.

Kőre rajzolta Pettenkofen Károly. Kulcsosal. (Szépműv. Múzeum.)

Ikonografia:

1. Pettenkofen: Borsos József arcképe. Olajfestmény (Szépművészeti Múzeum tulajd.)

2. Pettenkofen: Borsos [illegible]

Jancsó Pál

Pekre

1844.

l.

Szépmüvészet

1943. Gy. l.

42 I.

Jancsó Pál festő.

A XIX. no. elején miletet Debrecenben Karl Rahlnál tanult. Főleg népéletképeket festett.

A képzőművészetek Debrecenben, 1961

52 oldal

MDK

Jancsó Pál

Drótostót, of.

Reformkor művészete. Főv. Képt. 36. kiáll. 1948. jul.

9. l.

MDK

Jancsó Pál, festö

19. sz. elején szül.Debrecenben.

Kezdetben egészen a naturalisztikus irány-
nak hódolt s a népéletet festette elöszere-
tettel. Késöbb Rahlhoz került de itt is a
népéletet festette.
Erös humor és élet lüktetett képeiben.

/"Ungarns Männer der Zeit" c.Kertbeny munkájából.
Művészekről,kikről vajmi keveset tudtak./

/-n/:Régi magyar müvészek. Müvészet. 1915. 93.l.
Adatok müvészetünk történetéhez.

Jancsó Pál

XIX. sz. elején Debrecenben született festő. Naturalista népéletképeket festett. Karl Rahlhez került. Magyar népélet-képeit Bécsben is vásárolták.

/szerk. Bőgel József/
A képzőművészetek Debrecenben 1961. Debrecen 52. l.

Jancsó Pál F.M.19.2.

Rahl tanitv. Debreceni szül. Állitólag népéletképeket festett. /Ly.N.r. 112./

Jancsurák Gusztáv ifj.

rézmüves

Egy darab vörösréz-
ből Ezvert kapu
figurális és ornamentális
képe rep. duszel.

Építészet és Iparmüvészet

1914. XIII. évf. jan. szám

lalom újból több írben körlevé tételek s a templom őr az esetleges rongálások megakadály ozására s bejelentésére újból a legszigorubban utasítatok

Kelt Zsámbék, 1920 évi augusztus hó 16 napján.

Jamady Imre
főjegyző.

34129 Kner Izidor, Gyoma.

Juncsurák Gusztáv ifj.

ivód

♀ A Magyar Gyógyszerész tudományi Társaság Értesítője. 1938. 5. 4. Keppel.

♀ Horváth Jenő dr.: Budapest Székesfőváros Közkorházi Gyógyszertárak Központi Laboratoriuma.

Az összes fém műszereket fenti készítette, és a háborus sérülésket is ő javította ki.

Az idősebb Juncsurák aranykoszorus mester volt.

Az idősebb Juncsurák készítette a nyregyházi gör. kat. templom neoromán kerítelő kut vörösvez fedelét

Jancsurák Gusztáv

I. és II. Apafi Mihály erdélyi fejedelmeknek és feleségeiknek Bornemissza Annának és Bethlen Katának az almakeréki ág. ev. templom sírboltjában felfedezett hamvai részére fenti 2 vörösrez koporsót, készített sarokat a Kolozsvári Farkas-utcai ref. templomban helyezték el. A koporsók gondos kivitelűek és a címerek rajtuk rendkívül szépen vannak domborítva.

MOB akta 1124/1909.

D7

A vallás és közokataásügyi miniszte
sz.a. kelt s a budapesti IX.ker. ál
másolata.

Utasitem az állapé
bizottságának a csatolt k
alkalmazottai részére az
alapján az 1920 évi II.la
pénzpótlék fejében a kimu
összegeket egy összegben
alapján járó és a kimutat
lakáspénzpótlékot pedig f
ges fővárosi lakbérnegyed
nek bélyeges nyugtákra fi
alnaplójában kiadáskép sz

Jancsurák Gustáv

l

Építészet és Ipar-
művészet

1914. január hó

5. l.

8. RUDNAY SÁNDOR 1819—1831.

E) PRINC · PRIMAS ALEXANDER DE RUDNA ARCHI EPISC · STRIGONIENSIS Mellkép jobbra kapuciummal, csuklyás gallérral, rendjellel és mellkereszttel. Karszelvényben J · LANG · F · Lent XVI MAII MDCCCXX INAUGURATUS ·

H) D · O · M · AUSPICE · | AUGUSTA · REGIS · APOSTOLICI · FRANCISCI · I · PROVIDENTIA · | SEDE · PRIMATIALI · | CUM · CAPITULO · METROPOLITANO · | POST · TRIUM · PROPE · SECULORUM . | EXILIUM · | LOCO · NATALI · RESTITUTIS · | PRINCIPI · ECCLESIAE · HUNGARICAE · | HONORIBUS · | MAGNAE · HUNGARORUM · DOMINAE · | DIVORUMQUE · | STEPH · PROTOREGIS · ET · ADALB · E · M · | PANNONIAE · APOSTOLORUM · | A FUNDAMENTIS · EXCITANDAE · | PRIMUM · HUNC · LAPIDEM · | SOLEMNI · RITU · DEDICAVIT · | IX CALENDAS MAII | MDCCCXXII ·

Arany. 46 mm. *Weszerle J.*, Érmészeti Táblái G. 30. t. 4. sz., *Num. Közl.* X., 1911. 98. l. 50. sz — Lepold Katalógus 104. sz. — Josef, Nicolaus Lang (1776—1835) bécsi éremművész műve 1822-ből.

9. SCITOVSZKY JÁNOS, 1849—1866.

E) JOANNES · BAPT : CARD : SCITOVSZKY . PRINC : PRIMAS . AEPPUS : STRIGON : Mellkép balra áldást osztva, kapuciummal, csuklyás gallérral, érdemrenddel és lán-

Jancsurák Gusztáv

rézmüves

ingyen készítette a Bpesti fasori luteránus templom keresztelőmedencéjének fedőjét.

Győry Aranka dr.

Evangelikus templomunüvészet Budapesten

Bpest, 1935. 53. l.

61. l.

Az első rávonatkozó hiteles adat l
ből származik,amikor a Tudományos
temény szerint /*/ "Richter N.kép
és metsző Ur,Pesten,a melly-képekn
rajzolásával és kőre metszésével s
rentsés próbákat tett.Ilyenek Herm
Ő Herczegségének,és G. Illésházy Ő Ex
lentiájának mellyképei különösen".
metszetei közül megemliti a Pe
generális által felvett Buda és Pe
"rajzolatját".Kitünik ebből az ada
hogy ekkor több portrét is
rajzolt kőre.Ebből,valamint a Tudo
Gyüjtemény 1819.évi cikkéből arra
keztethetünk,hogy Richter -miután
rézmetszéssel nem sok sikere lenet
1816-ban alakitotta át réznyomó üz
kőnyomdává,abban az évben,amikor a

Jancsurák Gusztáv

arany koszorus
vérmüves

l.

Ladányi II -

189, 190. l.

A KONFERENCIA PROGRAMJA: SZ

MÁRCIUS 25

8. Istentisztelet a Kálvin téren
István püspök, a Szövetség vé
9. A konferenciát megnyitja: Dr.
11-11.30: "SZÁNTSATOK MAGATOKNAK
12-2: E b é d .
2-5: Mezőgazdasági kiállitás meg
6.45: Templomi ünnepély a Kálvin-
TAVASZY Sándor dr., theol. ig

MÁRCIUS 26

8: Vezetői összejövetel.
9-10.30: "VESSETEK MAGATOKNAK IG
11: Főiskolásoknak: "NE SZABJÁTOK
főlelkész /OMGE diszterem/. Kö
Károly RKIE missziói lelkész /
nak: "MEDDIG SÁNTIKÁLTOK KETFE
kész /Theol. diszterem/. Alsós
Erzsébet SDG titkár /Gimnázium
EMELEM" DORÓ László theol. /Th
12.30-2: E b é d.
2-5: A Studió és a Lakihegyi rádió
5.30: Nyilvános ünnepély. "FELTÁM
főjegyző. Bibliát magyaráz: PA

CTUS 27

Jancsurák Gusztáv

ID. JANCSURÁK GUSZTÁV. A magyar kézműves iparosság egyik kiváló egyénisége, id. Jancsurák Gusztáv, Magyarország aranykoszorús rézműves mestere, számos bel- és külföldi kitüntetés birtokosa, nemes alkotó munkában eltöltött életének 84-iki évében elhúnyt.

A megboldogult kiváló típusa volt annak a régi iparosgárdának, mely keze munkájával szerez magának hírnevet, elismerést és szakmájának művelésében lelki gyönyörűséget lel és áraszt maga körül.

Társulatunk, mint hosszú évtizedeken át volt hűséges tagja, pártolója és kiállítója emlékét híven őrzi. Az ő alkotásai mindennél maradandóbb kegyeletet biztosítanak az elismert mester számára.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1932. 80. l.

Bochland (Berlin). — Poster by John Boehland, Berlin.

Jancsovák Gusztáv id

vezérőrnagy

† 1932.

Magyar Zsidó Lexikon

1933. 80. l.

Jancsurák Gustáv

Művészet 1904. 130

Flesch Luma: Krisztus imá
Ja 16i (612), 2067 (270).

Jancsurák Gusztáv

Müvészet 1904

130

724/906.

ipót és fiá.

—

i szobafestés.

Jancsurák Gusztáv

réznüves

Aranyhoszorus mester

Életrajz, bő,

Lamagyiparalm. 189, 190 l.

191. l.

Jancsurák Gusztáv

U. 1868.

Kurgánok földrajza II. 143

Jancsurák Gusztáv

vézmives

Élet. arck.

Szefelflex 707. C.

DANTE KÖNYVKIADÓ
BUDAPEST, VI., Ó-UTCA 27
TELEFON: 16-1-16 ÉS 16-9-76

MÉLYEN TISZT

A magyar írók, kulturális e
könyvkiadók bevonásával az el
az 1936. évi könyvnapot. A kön
rális munkájában jelentős ál
KÖNYVKIADÓ is résztvett

Kulturális célt szolgáló ál
elsősorban azoknak szántuk, a
ban is kitüntettek bennünke
nyokat olvastak.

Éppen ezért elhatároztuk, h
alkalmából 1000 darab értéke
dékul olvasóink között.

Az 1000 ajándékból egyet Önne
lettel kérjük, szíveskedjék b

Jancovák Gustáv

DDJ 1900

vegyes

V. 28

1 kot. 8 ív

Kuzsinszky

Bálint dr.

Aquincum

és az ó-budai ásatások.

Újra leírta —

Egy melléklettel és 12 szövegképpel.

Jancsurák Gusztáv

tovább Sztehlo Ottó

2 U. 1868

Vas. ujs.

1906. 254. l.

199/1905/k-hoz.

PÁRIS 1900.

BUDAPEST 1887.

JANCSURÁK GUSZTÁV

RÉZMÜVES — MAYER F. utóda — KUPFERSCHMIED

IX., SOROKSÁRI-UTCZA 22. BUDAPEST IX., SOROKSÁRI-UTCZA 22.

KITÜNTETVE:

1885. orsz. kiállitáson
ARANY OKLEVÉL.

1896. ezredéves orsz. kiállitáson
ELSŐ DIJJAL.

Készitményei:

RÉZEDÉNYEK
urasági, szállodai, vendéglői és kávéházi konyhák részére.

Továbbá
IPARMÜVÉSZETI DISZ- és DOMBORMÜTÁRGYAK
rajz szerint minden kivitelben.

RÉZCSÖVEK
PÁLINKAÜSTÖK
FŐZŐ- és MOSÓ-ÜSTÖK
minden méretben stb. stb.

Mindennemű
ÓNOZÁSOK
lelkiismeretesen és legnagyobb pontossággal készittetnek.

Budapest, 1905 márcz 31.

A műemlékek országos Bizottsága
Tekintetes Elnökségének
Budapest

Mellékelten van szerencsém a Rákóczi kopor-sók vörösrézmunkáira vonatkozó költség-vetésemet tisztelettel átszármaztatni, egyúttal bátorkodom magamat nagyrabecsült pártfogásá ba ajánlani, maradok

Kiváló tisztelettel
Jancsurák Gusztáv
Rézmüves Mester

BIBLER RÉSZV. TÁRS. BUDAPESTEN

Jancsurák Gustav

vérmüves

Kiselejtezés

Az ezredéves országos kiállítás
ELSŐ DIJA.
PÁRIS 1900.

JANCSURÁK GUSZTÁV
MAYER F. UTÓDA
RÉZMŰVES — KUPFERSCHMIED
BUDAPEST, IX., SOROKSÁRI-UTCZA 22.

Az 1885. évi országos kiállítás
ARANY OKLEVELE.
BUDAPEST 1887.

Budapest, 1906. oktober 6.

Magy. Orsz. Müemlékek
Nagys. Bizottságának
Budapest.

Tisztelettel felkérem, szivesked-
jenek e sorok átadojának az ott
levő egy drb. v. réz koporsot ki adni.

Kitünő tisztelettel
Jancsurák Gusztáv

Visszatott.

Oktober 8 án

Janczurák Gusztáv

Jancsurák Gusztáv id

U. 3463

rézmüvesmester, aranykoszorus † Budapesten 1932. márc. 7.-én 84 éves korában. Szamos bel és külföldi kiállitáson szerepelt és több kitüntetést nyert. II. Rákóczi Ferenc és bujdosó társainak szárkófágjait készitette és a hamvakat hazaszállitó bizottságnak is tagja volt.

Pesti Hirlap 1932. márc. 9. (Halálozás)

M.

MAGYAR F

CZVEK

Telefon: 145-510 BUDAPEST, VIII,

Műterem és laboratórium. Műtermi, műszaki és egyéb fényképfelvételek. Reprodukciók. Másolások. Nagyítások. Diapozitívek. Filmdiapozitívek. Amatőrmunkák kidolgozása

Rendelés száma.....

Tekintetes

Sz

.....Műemlékek Or

Van szerencsénk .....nb. megrendelésük

az alanti felállítás szerinti számlával szolgálni.

.....*melléklet*

Munkalap száma 25

Jancsurák Gusztáv id

rézmüves mester

Szül. 1848 aug. 1. Hunfalván (Szepes vm). Szegeden Jancsurák Pál rézmüvesnél tanult, aki nagybátyja volt neki. Nem járt külföldön. Felszabadult, azután mint segéd kis év mulva Pestre és Mayer Ferdinánd-hires rézmüves mester műhelyékerült. A mester halálaig (1897 körül) ennek annak műhelyében dolgozott utóbb főnökhelyettesi minőségben. E mesternél 32 évig dolgozott 1898 önállósította magát és azóta Pesten saját neve alatt működött. 1885-ben már a segédek kiállításán szerepelt az országos kiállítás Ezeteben és díjat nyert. 1900-ban Párisban érüstérnyert. 1903-ban a Rákóczi-féle sarkófagok készítője.

Meghalt 1932 márc. 7. Budapesten. 78 70 éve, korái és vénettes minőhelyt. Fia Gy. Jancsurák Gusztáv Ezüstérmet 1949. márc. 17.

férfi	nöi	gyermek	Ault?	a kiadó	nek elismerése.
8	9	10	11	12	13
–	–	–	egy		
–	–	–	egy		
–	–	–	egy		
–	–	–	egy		
Összesen:			négy		

P.H.

Kiadó

Jancsurák Gusztáv ig.

szül. 1878 márc. 26. Budapesten. Atyjának tanult és Havel dipét építőmesternél kőműves mesterséget is. 12 évig dolgozott Havelnél, és építőmesteri képesítést is szerett. Megigérte, hogy életrajzi adait beküldi. A rezmivességet atyjának tanulta ki.

Az Esterházyak gannai sírboltjában két díszes szarkofagja van, Életrajza elég tartalmasnak látszik.

Saját közlése
1949. márc. 17.

Lakik XIII. k. Ország-
biró u. 35.

2516 sz.
1920

Tekintetes

Járási Jószolgabíró Ur

Zia

a 4957-920 számhoz.

A kiadott ügyiratok csatolása mellett tisztelettel jelentem, hogy a számbéki templomrom dombjának partján számottevő ásások nem eszközöltettek. Mindenneck dacára a községben dobszó utján az ásatási ti-

MDK

Jancsurák és Sárváry
örökmécsesek készitése

Lukács Zs: Egyházművészeti kiáll. Magy. Iparművészet
1908. 257-258 l.

MDK

Jancsurák

bőrkazetta , fakeret, bőrmappa

Kormányvásárlások az Iparm. Társ. karácsonyi kiáll. Műcsarnok, 1899. 3.sz. 42 l.

Jancsurák MDK

készitette a domboritott rézmunkát a Herti Pál által tervezett vert lemezből tervezett kandallón.

Kép. 15.1.

Diener Dénes József: A karácsonyi kiállitás. Magyar Iparkövészet. 1900 körül? 11-20.1.

MDK

Jánosurák, ip.müv.

Iomboritott rézmunkáival szerepel a kiállitáson.

A karácsonyi iparmüv.kiáll.

Magyar Iparmüvészet. ~~1908~~. 1906. 14.1.

MDK.

Jancsurák Gusztáv rézmüves mester:.
Pécsi Kiállitás II. Állami aranyérem.

Magyar Iparmüvészet, 19o7. 3oo. l.

MDK

Jancsurák Gusztáv

Diszedény vert vörösrézből, készitette Jancsurák Gusztáv, kiállitva az Iparmüv.Tars.1899. évi tárlatán. A műtárgy az Iparmüv.Muz.részére vásároltak között.

Cikk: A miniszter vásárlásai.

Magyar Iparművészet, 1899. 38.l.

MDK

Jancsurák Gusztáv budapesti rézkovács

-i-: A nyíregyházi rk. uj pléb.templom. Épitő ipar, 1905. ápr. 9. 31. l.

MDA

Jancsurák Gusztáv

Ezüstéremmel tüntették ki a párisi világkiállitáson. /Művészi bronz- és vasöntvények oszt./

Cikk: Kitüntetések a párisi világkiállitáson.

Magyar Iparművészet 1900. 357.l.

MDK

Jancsurák Gusztáv, ip.müv.

domborittt rézmunkákkal szerepelt.

A kraácsonyi iparmüvészeti kiáll. 19o5.
MIP.19o6. 14.1.

MDK

Jancsurák Gusztáv
örökmécses, rézlemezből domboritva

Magy. Iparmüvészet, 1908. 231 l. képek.

MDK

Jancsurák Gusztáv
1900. Páris, ezüstérem
1902. Torino, diplome de mérite

Az Iparm. Társ. kiállitásainak kitüntetettjei.
M.I. 1903. 153.1.

MDK

Jancsurák Gusztáv

rézből domboritott pálmavázák

Czakó K: A torinói kiállitás. Magy. Iparműv. 1902. 166. l.

MDK

Csaki,M: Baron Bruckenthalisches Museum in Hermannstadt. Führer durch die Gemäldegalerie. VI. Auflage Hermannstadt, 1909.

MDK

Jancsurák Gusztáv

Koporsó, melyben Rákóczi hamvait hazaszállitják. Sztehló Ottó tervei után készitette fenti. Repr.

Vasárnapi Ujság 1906. 16. sz. 254.l.

MDK

Jancsurák Gusztáv, ip.m.

kat. 33.l. 43.l.

Miskolci Iparművészeti Kiállitás. Kat. Ip. 1904.

MDK

Jancsurák Gusztáv

Diner-Dénes: Lakberendezési tav. kiáll. M.I. 1903.
május. 3.sz. 121 l.

MDK

Jancsurák Gusztáv, diplome de mérite

A torinói kiállitás kitüntetései. Magyar Iparmüvészet 1902. 246.1.

MDK

Jancsurák Gusztáv

készitette Sztehló Ottó tervei után azt a koporsót, melyben Rákóczi hamvait hazaszállitották. Repr.

Vasárnapi Ujság 1906. 16. sz. 254.l.

MDK

Jancsurák Gusztáv

Kitüntetései:
1898-ban kifogástalan jó munkaért 50 koronás dijat.
1900.Páris, ezüst-érem.
Rézdiszművekért, 1902.Torino, diplome de mérite.

Cikk: A magyar iparművészek törzskönyve.

Magyar Iparművészet,1903. 153.l.

MDK

Jancsurák Gusztáv.

1903-ban kitüntetett müiparos /A Beck Ö.F. által tervezett éremmel/.

A Kereskedelemügyi miniszter érme.

Magy.Ip.müf. 1905. 167.1.

MDK

Jancsurák Gusztáv rézmüves

Magyar Iparmüvészet 1908. 4. sz.

MDK

Jancsurák Gusztáv

domboritott rézmunkák

Magyar Iparmüvészet 1901. 289.l.

Jancsurák Gusztáv, rézmüves

Müvészet, III., 1904. 130.

Kitüntetések.

A LAKBERENDEZÉSI TAVASZI KIÁLLÍTÁS.

ERŐTELJES kulturális mozgalom idején jó, ha néha egy pillanatra megállunk és körültekintünk. Csak akkor állapíthatjuk meg, hogy körülbelül hová jutunk, ha meggondoltuk, hogy honnan jöttünk.

Ily erőteljes mozgalom van nálunk már évek óta az iparművészetben, és a jelenlegi, eseményszámba menő lakásberendezési kiállítás eléggé indokolja, ha egy pillanatra megállunk és körültekintést tartunk. Így tán bepillanthatunk iparművészetünk további fejlődésébe.

Hivatottak és nem hivatottak már ismételten megkisérelték, hogy a műiparnak egy meghatározott utat írjanak elő és e sorok irója sem szabadulhatott ettől a hibától. Megkiséreltem már többször, hogy a műipart egy elméletileg kiszabott irányba tereljem, de be kell vallanom, hogy sikertelenül. A gyakorlati élet és az abban működő ezerféle erők hatalmasabbak, mint az egyesek eszméi, legyenek ezek még oly jók is. A művészetben is érvényt szerez magának az a hatalmas materialisztikus törvény, mely szerint a gazdasági viszonyokból eredő helyzetek mindenkor legyőzik az eszményi irányzatokat.

Tessék csak visszaemlékezni, hogy milyen volt a fejlődés az utolsó évtizedekben. A kilencvenes évek elejéig műipari piacunkat oly annyira uralta a külföld, különösen Bécs, hogy alig tartották lehetségesnek, hogy valamikor magyar műipar legyen. Különben a magyar műipar megteremtése hazánkban is bizonyos ellenállásra talált, mert sokan — kik nem a szavak tartalmát, hanem azoknak hangzását vizsgálják — azt hitték, hogy nevetséges lenne műiparról s ólni ott, hol még ipar sincs.

Azonban a fenköltebb gondolkozásu és bátor férfiak, kik át voltak hatva a magyar műipar fontosságának eszméjétől, nem riadtak vissza semmiféle ellenvetéstől vagy nehézségtől. A kicsinyes és korlátolt körülmények ellenére is bátran hozzáfogtak a munkához.

Még mindannyian emlékszünk azokra a karácsonyi kiállításokra, melyek az Andrássy-úti Iparművészeti Muzeum régi helyiségeiben voltak. Természetesen akkor még nem fektettek súlyt a nemzeti stílus megteremtésére, vagy az eredetiségre, sőt még a kiállított tárgyak igazi művészi jelentőségére sem; a fődolog a „Made in Hungary“ volt. Mindenekelőtt meg akarták mutatni, hogy Magyarországon is tudnak készíteni bizonyos munkákat, melyekről azt hitte a közönség, hogy azok csakis külföldön állíthatók elő.

Ily körülmények között természetesen nagyobb súlyt kellett fektetni a tehnikai, mint a művészi részre. Egyszerüen utánoztuk a külföldi sablonokat, gondolkozás nélkül eveztünk a történelmi stílusok kiszapult medrében és csak egygyel törődtünk, a gondos tehnikával, a csinálás módjával. A tehnikai haladás és új tehnikai eljárásoknak meghonosítása volt a jelszó, s őszintén örvendtünk, ha e téren valamelyes eredményt tudtunk felmutatni.

Ennek az irányzatát elősegítették a kilencvenes évek első felének kedvező gazdasági viszonyai. Mert ezek a gazdasági viszonyok nemcsak egy csomó új iparüzemet teremtettek, melyek fölvették a versenyt a külfölddel, hanem gyarapították a közönség fogyasztóképességét is. A termelés és a fogyasztás fokozásával a tehnika mellett természetesen a művészieség is kezdett előtérbe nyomulni.

Megerősítette ezt az a nagy művészi reformmozgalom, mely akkor indult meg Nyugat-Európában.

Noha nehéz dolog ilyen mozgalmaknak időpontját egész pontosan meghatározni, azonban aligha tévedek, ha azt állítom, hogy műiparunk forduló pontja a millenniumi kiállítás idejére esik.

Ekkor szorult először háttérbe a tehnikai rész, sőt mondhatnám inkább házi discussio tárgyává lett, míg kifelé inkább a művészi esség fektették a fősúlyt.

Ugyanebben az időben kezdődött meg a stílus-harc, jobban mondva a harc a művészi kifejezésért.

A művészi iparosok, valamint a vevő közönségnek nagyobb része még teljesen a mult hatalmában volt és egyedüli üdvét a történelmi stílusokban látta. A művészek és a műbarátok vezető szellemei azonban másként gondolkoztak. Ezek már akkor belátták, hogy valamint Nyugat-Európában, úgy nálunk is csak akkor van jövője a műiparnak, ha modern úton halad. Habár ezt senki nem vitatta, még sem tudta közülük egy sem biztosan megmondani, hogy milyennek kell a modern stílusnak lenni. Vegyük-e át egyszerűen azt, a mit másutt megteremtettek, vagy valami újat teremtsünk sajátunkból? Közülük egy egész sereg, e sorok irója is, igaz meggyőződéssel az utóbbiért szállt síkra. Így keletkezett a magyar stílus eszméje, mely ellen oly sokat küzdtek és melyen oly sokat gúnyolódtak. Engem ehhez az eszméhez semmi esetre sem a sovinizmus vezetett, hanem tisztán a művészi és esztétikai szempont. Egyrészt, a modern eszmével szemben ellenmondást láttam abban, hogy egyszerűen átvegyük azt, a mit másutt teremtettek. Hisz a modern eszme magva az egyéniség érvényesülésében gyökerezik, mely mindegyik művésztől megköveteli, hogy műveiben a saját Én-jét, a saját fölfogását juttassa kifejezésre. És a mi egyesekre áll, sokkal inkább áll egy nemzetre. Minthogy azonfelül a régebbi magyar műiparban sok igen érdekes és feldolgozható motivumot találtam, nagyon természetes, hogy teljes erőmből egy magyar népies stílus érdekében szálltam síkra.

Hogy gondolat-menetem nem volt felületes, bizonyítja az a körülmény, hogy később, külföldön sokfelé ugyanaz az eszme merült fel, t. i. mindenütt népies nemzeti művészetet akartak teremteni. Ha mind ennek ellenére nem volt ennek nálunk olyan sikere, mint azt reméltük, úgy ennek semmi esetre sem maga az eszme az oka, hanem csakis a mi gazdasági és az ebből eredő szellemi állapotaink.

Habár nagy soviniszták vagyunk a politikában, gazdaságilag — és ennek következtében szellemileg — mégis folytonfolyvást külföldi forrásokra vagyunk utalva. Gazdasági és társadalmi hátramaradottságunk következtében még nem rendelkezünk annyi erővel, hogy egy önmagunkból kiindult modern szellemi mozgalom számára elég táplálékot nyujthassunk. Már most akár akarjuk, akár nem, be kell ismernünk, hogy a művészetben is a külföld hatása alatt állunk. Ezzel még semmi esetre sem mondtam azt, hogy a külföldit egyszerűen utánozzuk. Ellenkezőleg. Mert azt, hogy ez sem művészi, sem célszerűségi szempontból sem engedhető meg, legjobban az a körülmény bizonyítja, hogy a külföld egyszerű imitatorjai ép úgy hajótörést szenvedtek, mint azok, kik a kizárólagos magyar stílusért szállottak síkra. Modern művészeink közül ezt nagyon sokan nem fogják elhinni. Mert látszólag nálunk a nemzetközi modern szellem győzött.

Ha azonban közelebbről vizsgáljuk a dolgot, majd meggyőződünk, hogy nálunk mégis különös irányban fejlődik a modern szellem. A szakember a jelenlegi bútorkiállításon valószinűleg meglátja, hogy egyik-másik dolog hasonlít ehez vagy ahoz az irányhoz; emlékeztet egyik-másik művész munkájára; azonban egy tárgyról sem állíthatja, hogy ez teljesen német, vagy angol, belga, vagy franczia,

mint ez az előbbeni kiállításokon elég gyakran előfordult.

Ennek oka ismét viszonyainkban keresendő.

A mi közönségünk még sokkal kevésbé ítél önállóan, semhogy az abszolut eredetiséget be tudná fogadni. — A pièce unique-nek még nincs nálunk valódi értéke. Sőt a közönség nagy része inkább azt kívánja, a mi már jónak bizonyult, vagy általában amit szépnek ismernek. Minthogy külföldön sok előkelő házban már otthont talált a modern műipar, ennélfogva művelt közönségünk szintén megbarátkozik vele. E mellett azonban egyidejűleg valósággal ösztönszerűen azt követelik, hogy ez a modernség különös viszonyainkhoz alkalmazkodjék.

Az angol célszerűség és kényelem mindenkinek imponál és a legtöbben épp oly széles, hatalmas, massziv berendezéseket szeretnének, mint az angolok. De minthogy lakóhelyünk beosztása, életmódunk és a rendelkezésünkre álló anyagi eszközök nincsenek angol mintára szabva, tehát ha mi átveszszük az angol célszerűséget és kényelmet, úgy ennek, viszonyainknak megfelelőleg, változtatásokon kell átmennie.

Hasonlóképen áll a dolog a tehnikai és művészi kivitel tekintetében, melyet nemrég csodáltunk meg a skót lakásberendezésnél, mely az Iparművészeti Muzeumban volt kiállítva. Mindnyájan megbámultuk a skótok ügyességét, a melylyel egyszerű diszítő motivumokkal tudtak hatni, legyőzve az anyag részéről fennálló legnagyobb nehézségeket. Épp úgy megcsodálták azt, hogy még a legkisebb, legjelentéktelenebb részlet is a lehető legpontosabban készült. Ha azonban arról volt szó, hogy mennyibe kerül az ilyen munka, akkor még a legkényesebbek is a fejüket rázták.

És ez érthető is. Még a legraffináltabb műbarátaink sem élnek Londonban a „páva-szem“ korszakában, mint az esztétikusok South-Kensingtonban mondani szokták. Nem érzik szükségét ama kicsiny és titokzatos szenzációknak és nuance-oknak, melyeket csak a legelkényeztetettebb szemek vesznek észre. Hiányzik nekik a hyperkultura által előállott csaknem túlvilágias érzékenység. Műérzékük reálisabb, sőt mondhatni nyersebb és egészségesebb és azt kívánják, hogy a mi a művész intenciója, azt minden tépelődés nélkül az érzékek észrevegyék. Azért ama skót raffinementből csak bizonyos, inkább külsőségek és részletek voltak alkalmasak arra, hogy viszonyainknak megfeleljenek. Ha majd egyenkint tárgyaljuk a kiállított szobákat, látni fogjuk, hogy a skót befolyás mily módon érvényesült nálunk.

A francia modernitás természetszerűleg még kevesebb befolyással volt műiparunkra. A XV. és XVI. Lajos korából fönmaradott stílusok, melyek hagyományosan az Objet d'art-ra törekszenek, a modernebb stílusok közül a legszeszélyesebb luxus-stílusok és rendkivüli anyagi áldozatokat követelnek. Ez persze, tisztán pénzügyi okokból is ellentmond viszonyainknak és a mellett nem is felel meg a vevő közönségünk egész mivoltának és ízlésének, — még az igen jó módúaknak sem — hogy a fősúlyt egyes dísztárgyakra fektessék.

A belga Van der Velde által megindított modern stílusnak volt a legnagyobb kilátása nálunk sikerre. Minthogy elvben tisztán a szükségszerűségen alapszik, a szépséget csak a logikus konstrukcióban és az anyag helyes alkalmazásában keresi, úgy látszott, hogy ez illik leginkább jellemünkhöz. Mert valamint ez a stílus a normális szokástól eltérő vonalvezetésének ellenére, alapjában véve mégis józan, épp úgy mi is, a többi kulturnéptől eltérő páthosunk és hevesebb véralkatunk mellett is voltaképpen józanok vagyunk. Hisz mi — kiket mindenütt lovagias nemzetnek neveznek — egyenesen melegágya vagyunk az okosan kiszámított politikai taktikának, jogi fogásoknak és művésziesen konstruált államformáknak.

Ezért sokáig azt hittem, hogy lehetséges lenne Van der Velde elveit a mi műiparunk irányadójává tenni.

Azonban ez csak félig sikerült. Mint a tények bizonyították, kénytelenek voltak ezek az — esztétikai, valamint praktikus szempontból kifogástalan — eszmék viszonyainkhoz alkalmazkodni. Valamint anyagilag még nem haladtunk annyira, hogy viszonyainkat nyiltan, a maguk valóságukban föltárhatnók az egész világ elé és szeretünk egy kevés port hinteni a világ szemébe, hogy ne hallja a panaszt, mely nemcsak egyesekre, hanem az egész államra és az összes állami intézkedésekre vonatkozik — épp úgy áll a dolog kulturális életünkkel, mely még nem eléggé előrehaladott, hogy ne szorulna bizonyos csillogó csecse-becsékre és elavult lim-lomokra. Ugyanez megvan a műérzéknél is. Az egyszerűt, mely csak strukturájával és logikus szükségszerűségével hat, nálunk nem tartják szépnek. Valamint a szónoklatot rhetorikai frázisokkal, úgy minden műipari munkát művészi frázisokkal kell fölcicomázni, hogy nálunk igazán értékesnek tartsák.

Azért érthetőnek tartjuk, ha művészeink és műiparosaink munkáikat némely, a valódi esztétikával nem épen megegyező frazeologiával megtoldják. Ezt nem úgy kell venni, mintha művészeink bizonyos engedményt tennének a vevőközönségnek. Nem, művészeink — kik miként a közönség is, az egész környezetünk befolyása alatt állnak — és ezért igaz meggyőződésükből erednek ezek a frázisok.

De még tovább megyek. Nem tartozom a teoretikus esztétikusok közé, kik egy művészi teoriát fogadnak el és aztán azon keresztül-kasul lovagolnak a valódi életen, tekintet nélkül annak követelményeire. Nálam nem az adja az irányt, hogy milyennek kell valaminek lenni, vagy hogyan kell valaminek fejlődni, hanem hogy valóban hogyan fejlődött. És e szempontból végül azt is ki kell jelentenem, hogy bizonyos feltételek mellett még a történelmi stílusok maradványaival is megbékülök. Hisz mi nagyban és egészben konzervativ nemzet vagyunk. Nálunk az előttünk lejátszódó jelen motivumait is a multban keresik. Lépten-nyomon ősi alkotmányunkkal, őseink hősi tetteivel és ehez hasonlókkal dicsekszünk. Ily, teljesen a multtól átitatott szellemi irányzat mellett, hogyan volna lehetséges ép a művészetben teljesen szakítani a multtal? Mint a modernség híve ugyan fájlalhatom ezt, de mint kritikus, kire nem a maga óhaja, hanem a tények a mérvadók, egész érthetőnek találom, hogy nálunk nemcsak a művészileg ki nem képezett vevők, hanem a művészek és műipar-üzök sem szabadulhatnak teljesen a történelmi stílusok hatása alól.

II.

E fejtegetések után bizonyára érthető lesz, ha a kiállított lakberendezések egyenkinti ismertetésénél nemcsak más szempontokból indulok ki, hanem egészen más módszert követek, mint az előző években ugyanezen a helyen tenni szoktam.

Akkor két mozanatra fektettem a fősúlyt. A tervező művésznél fontosnak tartottam egyrészt, hogy az uralkodó irányok közül melyikhez csatlakozik az illető, és másrészt, hogy az általa tervezett bútor megfelel-e céljának. Ily módon meg akartam vizsgálni, hogy művészeink mennyiben alkalmazkodnak a praktikus életben a művészet követelményeihez. Mert akkor még a legtehetségesebb művészeink is csak kisérleteztek. Hasonlóképpen gondosan megfigyeltem a készítés módját is, mert műiparosaink is akkor még kezdők voltak az új irány szellemében való munkálkodásban.

Ma már azonban szerencsésen túlestünk mindezeken a nehézségeken. Művészeink már nem kisérleteznek többé, hanem csaknem mindannyian teljesen

céltudatosan dolgoznak. Ennek következtében már nem az a feladata a kritikusnak, hogy minden egyes részletet megvizsgáljon, hanem azt kell megállapítania, hogy a művész elérte-e intencióját? Míg kezdetben a művészeknek szükségük volt szigorú önfegyelmezésre, addig a mai előrehaladottabb fokon még némely szeszélyt is meg lehet nekik bocsátani. Azelőtt, ha egy művész csak egy lépéssel is eltért az útról, az a veszély forgott fenn, hogy az illető nem halad a helyes úton és többé nem találja meg a helyes utat. Ha pl. az előző években azt láttam, hogy valamely szekrénynél a kapcsok nincsenek szervi összefüggésben a szerkezeti részekkel, vagy hogy az ékítményes részek túlságosan gazdagok, vagy hogy az összforma ellentmond a szerkezetnek, akkor ezt mindig kiemeltem és elitéltem. Nem azért, mintha szeretnék gáncsoskodni, hanem hogy ha a kritika azt akarja, hogy értéke legyen, úgy nevelő hatással kell birnia. Ezt a nevelő hatását azonban kétféleképpen érheti el. Meg lehet kisérleni, hogy vagy a művészekre hassunk nevelőleg, vagy a közönségre. Az első akkor van helyén, ha a művészet és a művészek még kezdő fokon, a kisérletezés stádiumában vannak. Az utóbbinak akkor kell életbe lépni, ha a művészet és a művész már bizonyos önállóságra jutottak.

Nevetséges volna, ha ma valaki a modern impresszionisztikus művészet megkritizálásával azt akarná elérni, hogy ebből fejlődjenek a művészetek. Ez épp oly esztelen és haszontalan lenne, mintha valaki a rennaisance-ot és empir-művészetet, ebből a — mondhatnám — német professzorszerű nézőpontból akarná megitélni.

Nem. Ily bevégzett tényekkel szemben nézetem szerint a kritikusnak csak az az egy feladata lehet, hogy azokat megmagyarázza és közelebb hozza a közönség érzelméhez és értelméhez.

És ha műiparunk, amennyiben ezt a mostani kiállítás keretében megállapítani lehet, még nem érte el azt a teljes érettségét (mint az általam felhozott analógiák), mégis azt hiszem, hogy nálunk is ideje már, hogy a művészeket magukra hagyjuk és arra kell törekednünk, hogy a közönséget neveljük a művészetre.

A következő sorok csakis a közönségnek szólnak. És *ha e soroknak sikerülni fog* e lap olvasói közül csak egyet is fölvilágosítani műiparunk lényegéről és egyes művész tulajdonságairól és az illető ennek révén jobban meg fogja érteni ama művész munkáit: akkor elérték céljukat.

III.

E fejezetet, mint a hogy illik, Horti Pállal kezdem, minthogy őt érte ama megtisztelő feladat, hogy tervezze és berendezze az Iparművészeti Társaság által rendezett sorsjáték főnyereményét képező díszes kelengye-ebédlőt.

Horti tanárra még mindannyian emlékezünk abból az időből, a mikor még kezdő volt. Noha sokféle változáson és befolyáson ment keresztül, mindamellett mindenkor és mindenütt volt benne egy jó adag sajátosság. Elsősorban számítom ide vonalait. Saját hatalmas testi terjedelmének megfelelően tervezeteiben is mindig hiányzott a női takarosság és kecsesség. Akár a belgáktól, akár az angoloktól, vagy akár a szeszélyes bécsiektől nyert impresszióját követte, az idegen művészeten mindig utat tört magának nyomós egyénisége. Mindig férfias, erőteljes volt, sőt néha sok is volt a jóból. Hányszor nem kellett székeinek, fauteuil-jeinek vagy divánjainak túlszéles alakját szemére vetnem. Ezzel a férfias lényeggel volt összefüggésben az, hogy mindig a praktikus célt tolta előtérbe. Érzékeny hangulatok, finom, aprólékos részletek sohasem voltak Horti sajátosságai. Ő úgyszólván a grand-bourgeois azok között a művészeink között, akik műiparral foglalkoznak. Munkáinak, minthogy komolyak, külseje sohasem nagyon pompázó, min-

dig tekintettel van a bútor praktikus céljára, hogy azok leginkább a nagybourgeois szükségleteinek és igényeinek feleljenek meg, ki nem épít magának külön palotákat, hanem még saját házában is nagy bérlakással elégszik meg; ki első sorban bútorainak használhatóságára és jóságára van tekintettel, és minden áron távol akar állani a különlegességektől.

Ez a cél vezette Horti tanárt, mikor a mostani ebédlőjét csinálta. Ő maga a katalógusban a következőkép fejezi ezt ki:

„Az ebédlő alapeszméje a könnyen kezelhető gyakorlati céloknak megfelelő formákból indul ki. A bútorok profilok nélkül legömbölyített élekkel készültek és a fényezésre való tekintettel szétszedhetően lettek megalkotva."

Célját teljesen el is érte. Minden egyes tárgy célszerű. Az asztal szilárd konstrukciója mellett is könnyen kezelhető, a székek fölötte kényelmesek. Minden szekrényszerű bútor nagyszerűen helyezhető el egy ebédlő számára szükséges berendezésben. A praktikus feladatok mellett a diszítési célokat semmiképpen sem hanyagolta el. Horti tanár mindenesetre joggal távol tartja magát mindenféle pompától, azonban érvényre juttatja azt a gazdagságot, melylyel jogosan lehet dicsekedni. És pedig egyrészt akkor, mikor a zárt szekrény fölé nagyon ügyesen üvegszekrényeket tesz, hol az ezüstfélék dekorativ hatása érvényesülhet, anélkül, hogy kihívóan hatnának, és másrészt nemcsak a fölhasznált fa kiválasztása, hanem a vasalás és a többi hozzátartozó dolgok által is.

A fényezett palizanderfa mindenesetre komolyan és előkelően hat és ez a hatás még fokozódik a széles vonalokban és a diszkrét szinezésü művészies intarzia diszítés által, mely rózsafából és ébenfából készült. Ehhez nagyon jól illik az egészen lapos ezüst veret, melynek bágyadt fénye enyhíti a bútor sötét szinét.

Külön dicséretet érdemelnek a világítótestek, melyek világítás tekintetében nemcsak felette célszerüek, hanem a mellett igazi művészi izlésre is vallanak.

Habár teljes elismeréssel adózom Horti tanárnak, mert ebben az ebédlőben művészi tudását és akaratát csaknem teljes érettségében juttatta kifejezésre, mindamellett igazságtalanság lenne, ha nem látnám be, hogy mily nagy része van a sikerben azoknak a műiparosoknak is, kik Horti tanár tervezetét megvalósították.

Mert, hogy egy műipari tárgy elkészüljön, ahhoz nem elegendő, hogy egy jó művész elkészítse a tervezetet és egy jó iparos gondoskodjék a kivitelről. Ehhez még egy harmadik dolog szükséges: az iparosnak a művészt meg is kell értenie, alkalmazkodnia kell annak eszméjéhez és egyéniségéhez.

Horti tanárnak ez alkalommal szerencséje volt, hogy csaknem mind ilyen iparosokkal dolgozhatott. Az asztalosmunka, melyet Vukovics és Kaufmann szállított, minden tekintetben kitünő és épp oly jelesek a bútorvasalások — melyeket Ludwig Ede készített — valamint a vitrinák fémmunkái.

Fölötte nehéz feladata volt Kiessling Rudolf és fiai cégnek, mely az öt — antik ezüsteléssel és csiszolt üvegekkel ellátott — elektromos csillárt szállította és a cég legnagyobb dicséretére válik, hogy feladatát igazán kifogástalanul teljesítette. Épp ily dicséretet érdemel Burger A. és Hoser Viktor is.

Az előbbi műhelyéből kerültek ki a köszörült szegélyü üvegezés, a tükör, valamint a fémfoglalatok, az utóbbitól pedig az óra. Az összes — egyszerüsége által kitünő — ezüst eszköz, bárkié is legyen a főnyeremény, bizonyára rendkivüli örömet fog neki szerezni. Az ezüst eszközöket Horti tervezete után a dicséretesen ismert Bachruch A. cég szállította, az elegáns üvegkészletet Kossuch J.; mig a porcellán készletnek igen pontos és finoman kivitt rajza Hüttl Tivadar edényfestészeti műhelyében készült. Ezen előkelő ebédlő keretéhez igen jól illik

Agbaba Odelának — Horti tanár tervezete szerint — szőtt szőnyege.

Végül meg kell említenem, hogy a tarka ablakokat Waltherr Gida, és az ablakfüggönyöket valamint a kárpitosmunkákat a jelességéről ismert Gelb M. és fia cég állította elő. Ez a szoba, melyet mindenképen hazai erők készítették, vevőközönségünk legnagyobb igényü és legtartózkodóbb részét is két dologról fogja meggyőzni. Először arról, hogy a nálunk annyira kigúnyolt „Secessio"-tól nincs mit félni. E szobában, hol a multnak, a történelmi stílusnak a legkisebb viszhangja sem található, de a mely egyszersmind távol áll minden modern túlzástól, valószinüleg még a konzervativabb izlés is kiengesztelődik a modernítással. E szobában mindenki arra a meggyőződésre juthat, hogy lehet az ember teljesen modern és a mellett polgáriasan komoly és egyszerű.

És ha ez a szoba remélhetőleg a modernitás egynémely eddigi ellenségét meg fogja nyerni a modern eszmének, egyben az illetők valószinüleg arról is meggyőződnek, hogy semmi esetre sem kell külföldre menni, ha jól, szépen és a jelen kor izlésének megfelelően akarnak berendezkedni, hanem, hogy művészeink és műipar-üzőink ma már oly jó dolgokat készítenek, hogy még a legelkényeztettebb izlést is kielégíthetik.

Különös sajátosságú művész Wiegand Ede, kinek a kiállításon 3 összefüggően berendezett szobája és egy fogadóterme van. Wiegand eddig — Hortival teljesen ellentétben — a nuance, a csaknem feminisztikus szeszély hangulatnak volt a művésze. Nagyon szivesen emlékszünk vissza ama csaknem nippes-szerü boudoirokra, melyeket Wiegand az azelőtti kiállításokon mutatott be. Szerkezeti eszméi mindig gyöngédek, diszesek és csaknem idegesen karcsúak voltak. Mintha ifjú leányillat — bizonyos csipkedő, csaknem perverz parfummel vegyítve — áradna Wiegand munkáiról. Azonban való igaz, hogy mindig volt rajtuk bizonyos művészi „je ne sais pas quoi", melyet csak érezni lehet, de megmagyarázni nem.

Ez utóbbi sajátosságok megvannak most is szobáiban, noha egyébként nagyban különböznek Wiegand régebbi munkáitól. A karcsú szerkezeti eszme helyébe mindenütt a szélesség és a nehéz súly lépett, fiatal leányillat helyett csaknem túlságos erőteljesség lep meg bennünket és csak egy dolog marad a régi Wiegandból: az artistikus „je ne sais pais quoi", valamint a csípős csaknem perverz parfum.

A három szobát — egy háló-, egy reggelizö- és egy uri dolgozószoba — egy mindenképpen egységes gondolat és egységes hangulat uralja. Az első két fényezett mahagonifából készült szobát, valamint a fényezett padukkfából készült dolgozószobát, majdnem kizárólag sík lapokból rótták össze. Alig lehet észrevenni egy szerkezeti vonalat, oly széles és vaskos mindegyik rész kivétel nélkül. És hogy benyomásunkat erősitse, a szobákat aránylag kissé magasabbra vette, az ablakokat pedig szélesre szabta, a hálószobában és az ebédlőben a szekrényeket és a tálakat a falba eresztette, hogy ez által a laposszerüség benyomását még jobban fokozza. Ugyanaz a célja a hálószobában a két négyzetes prizma alakú pillérnek, a melylyel az erőteljes benyomást akarja fokozni.

Hogy milyen hangulat árad ezekben a szobákban, azt nehéz meghatározni. Bár ezek a bútorok mindenképpen modernek, bár kiméletlenül szakítanak mindenféle történelmi stílussal, mégis van bennük valami középkori grandseigneuri hangulat. Ha a feudalizmus mégegyszer föléledne, úgy nagyon jól el tudnám képzelni azt, hogy egy modern feudalis úr — kinél azonban a régi fegyvereket a coupon-vágó olló helyettesíti és a büszke vértezett paripák helyébe az őrülten száguldó automobil lép, a ki mindamellett tudatában volna az egykori várurak teljes hatalmának és méltóságának — jól érezné magát ezen berendezkedésben.

Ugyanily szellemi állapotnak felel meg a dolgozószoba, mely igen alkalmas arra, hogy méltóságával és arányaival minden belépőnek imponáljon.

Elárulja azonban azt, hogy a tulajdonos nem valami nagy szellemi kapacitás, mert a hatalmas bútor-konstrukció közt fölállított könyvszekrény csak semmitmondó duodez kiadások számára van berendezve. Minden — a három szobában levő további tárgy — a hatalmas világító-testek az ágyaknál, az előkelő kárpitozások, nagyszerűen alkalmazkodnak az összhangulathoz. Minthogy ezenfelül a tehnikai kidolgozás, (a háló- és reggeliző-szoba Schmidt Miksa bútorgyárából, a dolgozó-szoba pedig Mócsay József kiváló műhelyéből származik) teljesen megegyezik a művész intencióival, elhallgathatom egyik-másik kifogásomat és minden további nélkül szerencsét kívánhatok Wiegand Edének ehhez a munkájához.

A művész sajátossága azonban leginkább fogadó-termében domborodik ki. Mindjárt a belépésnél meglepetve állunk meg és különös érzés szállja meg az embert. Első pillanatban nem tudjuk, valjon elragadtatva csodálkozzunk-e, vagy haragudjunk? Azonban nem lehet oly gyorsan szabadulni e teremből. Az ember késik egy darabig és aztán bizonyos hidegséget érez, mely azonban nem hat fölfrissítőleg, hanem valami különös bűnös hatással van az emberre. Ez a fehér szoba olyan, mint az ártatlan gyermekálom, melyet perverz áradat vesz körül. Ezt a benyomást tette legalább én rám.

Én azonban e benyomás okairól számot akartam magamnak adni. Azt hiszem, az ok főleg abban keresendő, hogy az összes formák, melyeket Wiegand ez alkalommal használ, szélesek, hatalmasak és férfiasak, míg az áthuzatuk mindenképpen leányos. Itt vannak pl. a divánok és fauteuilök. Formák, melyeket — egy komoly dolgozószobából kikerülve — barna vagy zöld bőrrel szoktak bevonni, míg Wiegand fehér angorabőrrel vonja be azokat. És valamint a pamlagok, úgy minden más tárgy is fehér e szalonban. Fehér bőrök födik a padlót; a falakat fehér, durván fröcskölt mészhabarcscsal vakolták és fehér a lamberia is, melyet itt csak fehéren fényezett fából készítettek, eredetileg azonban fehér márványból terveztek. Kiegészíti a termet a szintén fehér márványból készült nyitott kandalló és a világos, jávorfából készült asztalok. A nőies jelleg még az által is fokozódik, hogy az összes berendezett tárgyak sarkai gömbölydedek, az asztaloknak nincs egyetlen szögletük sem; még a lamberiából hatalmasan előretörő négyszögletes konzolok is gömbölydedek.

Az erős fehéret még fokozza a menynyezetről beáradó fény; csak félénken vegyülnek e fehér szímfóniába más színek. Így a kiálló konzolokon zöld kúszónövénynyel diszített böcklinkék Zsolnay-féle eozinvázák állnak és a keskeny oldalon a kéménynyel szemben egy kék tükrű, virágdíszszel gazdagon ékesített, kicsiny félköralakú vízmedence van.

A márványburkolatba azonkivül minden egyes konzol közé dombormű van beillesztve (modern lapos dombormű sokkal jobban illet volna ide, mint az olasz renaissance munkák öntvényei, miután ezek nem is illenek a plafond alatti körben futó domborművekhez.)

Habár az egyes formák és az egyes motivumok, melyeket Wiegand e teremben alkalmaz, semmiképpen sem tarthatnak számot különös eredetiségre, a terem nagyban és kicsinyben mégis magán hordja Wiegand sajátosságának bélyegét. Ama finom érzék, amaz artistikus „je ne sais pas quoi“, melyről az előbb beszéltem, itt még fokozottabb mértékben jut kifejezésre. És akár szimpatizál az ember velök, akár nem, a művészies benyomást nem lehet tőlük megtagadni.

Wiegand egy konyhaberendezést is állított ki, melyet Mócsay József kitü-

nően készített ama tervezet szerint, melylyel Wiegand az iparművészeti társulatnak a múlt évben kiírt pályázatán az első díjat nyerte. A konyha jó benyomást tesz a háziasszonyokra, épp úgy, mint Réyai Oszkárnak valóban praktikus gáz-takaréktűzhelye és Jancsurák Gusztáv szép rézedényei.

Mielőtt átmennék ama négy szobához, melyek az előcsarnok és a mellette lévő kupolacsarnok körül csoportosul-

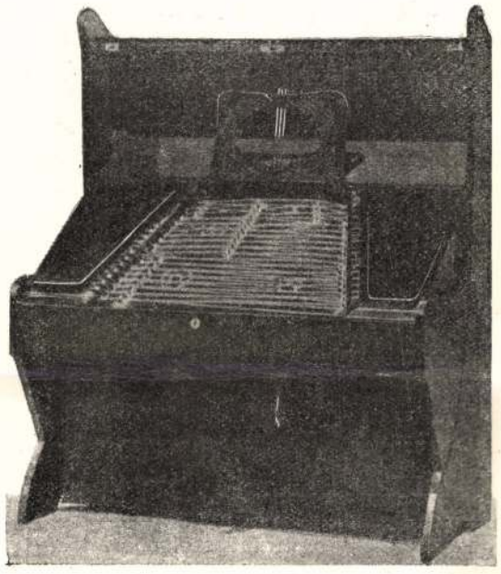

FERDE HELYZETBE HOZHATÓ CIMBALOM.
TERVEZTE JENEY JENŐ.
KÉSZÍTETTE BÁNYAY VIKTOR.

nak, előbb az előcsarnokról és a kupolacsarnokról akarnék egyet-mást elmondani.

Maróthy (Rintel) Géza által tervezett, egy kissé a bécsi szecessióra emlékeztető kapun át — (melynek szép reliefjet Kann Gyula tervezte) — az előcsarnokba jutunk, melynek Rabitz-falait Maróthy igen érdekes fényhatásokra használja fel. A mennyezet alatt áttört szalagot vezet, melynek nyilásaiban különféle színű üvegek vannak elhelyezve. Ebbe nyílik a Horti Pál által tervezett s Maróthy által diszített kupolacsarnok, melyet nyolc román márványoszlop tart. Az oszlopok körül széles ornamentum kúszik egész modern ízlésben, mely az oszlopok fölött virágos, lombkoszorúzott domborulatba megy át. A művész ezzel jelképezni akarta, a mint a modern művészet átfonja és új virágzásra fakasztja a régi művészetet.

A kupola közepén áll Maróthy (Rintel) Géza kútja, melyről a katalógus következőket mond: A síró nők kútja cseppenkint pergeti a vizet, olyanformán, mint a könyhullás. Kávája aranyozott alapra helyezett, áttört mintával van diszítve. A kút feneke üveg és alulról kapja a világosságot.

A kút alapeszméjében van valami fájdalomszerű és e miatt alig illik a lakberendezkedésbe, habár kivitelében, mely Minne belga szobrász munkájára emlékeztet, érdekesen és művésziesen hat.

Ha ki is tudnék engesztelődni a kúttal, de az oszlopok fölötti maskarónokkal, (melyek szintén Maróthytól származnak) — melyeknek fájdalmasan félrevont szemeik és szájüregeik világítási célra szolgálnak — soha, de soha. Ez a sajátságos ötlet valóságos testi fájdalom érzését kelti bennem.

E berendezkedés körül csoportosuló négy szoba — melyeknek bútora Thék Endre gyárából származik, míg a kárpitos-munkákat Gelb M. és Fia állította elő — a történelmi stílusnak a modern stílussal való kiengesztelődését akarja jelképezni. Habár én — mint a modern eszmének a föltétlen híve — teljesen lehetetlennek tartom az eszmének ily úton, azaz történelmi és modern motivumok kombinációja által való megvalósulását — mégis be kell látnom, hogy e négy szobában sok dolog nagyon művészies, ízléses és teljes elismerésre érdemes.

Ha eltekintünk az elvi követeléstől és ha a bevezetésben fölemlített okoknál fogva elismerjük a történelmi hangulat jogosultságát, úgy e négy szoba teljesen igazolva van, különösen, ha az iroda-

lomban használt azt a mondást, hogy „minden genre meg van engedve, csak az unalmas nem", a műiparban oda módosítjuk, hogy minden genre jogosult, csak a művészietlen nem.

A hálószoba a történelmi stílusnak a modern stílussal való legszervesebb összeolvadását mutatja. Habár bútorai empire-alakokban vannak tervezve, még sincs bennük semmiféle építészeti motivum, úgy hogy az ember a modern vonalvezetés benyomását nyeri. Hogy a famunkálatok, valamint a betétek, melyek ébenfából, padukkfából, elefántcsontból és gyöngyházból készültek, tehnikailag kitünők, nem szorul külön dicséretre, minthogy Thék munkáinál ezt már megszoktuk. Ízléses a kárpitosmunka is, mely nemcsak a nyoszolyánál, hanem a fali diszítésnél is a lamberia és szalag helyébe olasz csipkét és selymet alkalmaz. Egészen empirestílusban készült a szalon is, csak kevés vegyülék van benne egyrészt XVI. Lajosból, és másrészt Biedermayerből. Eltekintve az empirformától — melyről tán különbözők a vélemények — meg kell adni, hogy itt a szineknek igen ízléses összhangulatát találták el, mely e teremnek határozottan előkelő nyugodt karakterét biztosítja.

Az ebédlő naturalisztikus faragványoknak gazdag alkalmazása által tűnik ki és általában arra törekszik, hogy bizonyos kényelmes luxust mutasson, amilyet gazdag polgárházakban gyakran lehet látni. Ugyanez áll az uri dolgozószobáról is.

Míg azonban az étkezőben a formák inkább a modern irányhoz közelednek, addig a dolgozószobában inkább a renaissance, barok és modern formák vegyülékét találjuk.

A bevezetés fejtegetéseinek megfelelőleg praktikusan igazoltnak találjuk e négy szobában többé-kevésbé nyilvánuló konzervativizmust, különösen azért, mert kitünő tehnikai munkával párosul.

Ezek után áttérek a kiállítás többi berendezkedéseire. Horti ebédlője mellett egy billiard-termet találunk Lefkovics J. és társa budapesti gyárából. Tervezője, Messinger Lajos megkisérelte, hogy ezt az eddig csak nagyobb kastélyokban és magánpalotákban föltalálható berendezkedést, gazdagabb *polgári* viszonyok keretébe is beilleszsze. A szoba modern stílusban készült, meglehetősen egyszerű és a középutat tartja be a társalgó- és játékterem közt. A billiárd szintén modern stílusban készült, mely ellentétben az eddig szokásos, csaknem várszerű és otromba lábú billiárdokkal, könnyű, mondhatni kiváló szerkezetet mutat. Ily módon nem volna valami nehéz dolog bérlakásokba is billiárd-szobákat berendezni, míg eddig tudvalevőleg alig lehetett találni alkalmas szobát a billiárd számára, és akinek volt billiárdja, az alig gondolhatott költözködésre.

E helyen említem az étkező-teremben levő modernizált formáju érdekes és okosan megszerkesztett cimbalmot, melyet Jeney Jenő terve nyomán Bányay Viktor készített.

Jó női lakószobát állított ki Menyhért (Méderl) J. Miklós terve nyomán Hajts Jakab, mint a Bútorcsarnok tagja. Menyhértnek az volt a célja, hogy egy egyedül álló hölgy számára alkalmas szobát csináljon, mely egyaránt szolgáljon lakó- és hálószobául. Célját el is érte, a mennyiben az egyszerű praktikus bútorok a szalonszerűekkel váltakoznak, a nélkül, hogy — bizonyos luxus kifejtése mellett is — az egyszerű, szerény polgári viszonyok határát túllépnék. Különösen örvendetes azonban az, hogy az egyszerűsége mellett sem könnyű feladatot a készítő ízléssel és gondos munkával oldotta meg.

E női lakószoba párja, a szintén Menyhért (Méderl) J. Miklós által tervezet garszonszoba, mely ugyancsak lakó- és hálószobát egyesít magában, csakhogy választófal osztja ketté a szobát. Az asztalosmunkát König Izidor, a kárpitosmunkát Burányi Lajos (mindketten a Bútorcsarnok tagjai) készítették. Itt ugyanazokat

az előnyöket találjuk, melyekkel már az előző szobában találkoztunk, tehát az ott elmondottak erre is vonatkoznak.

Soraimat Undi (Springholz) Mariska fölötte kedves gyermekszobájával zárom be. Úgy formailag, mint diszítés tekintetében nagyon jól illik a gyermeki kedély naivitásához, a nélkül, hogy mellőzte volna azokat a praktikus követelményeket, melyeket ily szoba igényel.

APPLIKÁCIÓS MUNKÁVAL DISZÍTETT PÁRNÁK. TERVEZTE ÉS VARRTA UNDI S. MARISKA.

Az egyedüli, melyet megváltoztatva szeretnék látni, az az összhang, mely egy kissé komolynak tűnik fel nekem. Meg kell azonban jegyeznem, hogy ennek főleg a színes ablak az oka, és ha azt onnan elvennénk, akkor megkapnánk a kellő világosságot, mely nélkülözhetetlen egy gyermekszobában. Megjegyzem, hogy az asztalosmunkát Petrik és Morent asztalosok készítették, a bútorokon levő összes festés, a szobának függönyei, párnái, hímzései stb. mind jórészben maga a tervező művésznőnek kézimunkája.

Ime befejeztem kiállítási sétámat. Talán azt fogják találni, hogy én, aki az előző években a kritikában oly szigorú voltam, ki a mellett, hogy elismertem a jót, mindig kiméletlenül kerestem a hibákat és nyilvánosan meg is róttam — egyszerre a „jó bácsi“ lettem és mindent dicsérek, még azt is, a mi ellenkezik személyes ízlésemmel.

Be kell vallanom, hogy nehezemre esett a dolog. Minden lépten-nyomon kritizálni akartam, és elég gyakran teljes írói fegyelmezettségemre volt szükség, hogy kritikai megjegyzéseimet elnyomjam. De megtettem. Nem azért, mintha tekintettel lettem volna a művészekre és műiparosokra, hanem a közönségre voltam tekintettel. Mert azt akarom, hogy e sorok neki magyarázzák meg e kiállítást, és nem a szakértőknek. És a közönségre amúgy is meglehetősen közömbösek a szakszerű részletek.

Diner-Dénes József.

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM EX-LIBRIS KIÁLLÍTÁSA.

AMIKOR néhány évvel ezelőtt egy-egy gyűjtő, könyvbarát, avagy címertudós az ex-librisre terelte a figyelmet, mindig meg kellett neki magyaráznia, hogy mi is az voltaképpen. Hogy az nem más, mint az a cédulácska, a mit régi könyvekbe ragasztva látunk s a melyen a könyvgyűjtő címere vagy esetleg csak neve van fába vagy rézbe metszve, itt-ott díszszel és rendesen azzal a felirattal ellátva, hogy „Ex-libris meis“ (könyveimből), — a honnét az egész ex-libris nevét is nyerte.

Nagyon világos, hogy az ex-libris nemcsak a tulajdonjog jelzésére szorítkozik, hanem a mellett díszítő szerepe is van. S ebből a szempontból tekintve tartozik tulajdonképpen az iparművészet körébe. Közelről érinti a sokszorosító-művészeteket. Mert a könyvtábla bélésére ragasztott lapocskán a névjelzésen kívül látható még legtöbbször címer, ambléma, szimbólum stb. is, szóval olyan kompozició, a mely alkalmúl szolgálhat grafikus művészeti alkotás létrehozására.

Mindezeknél fogva az Iparművészeti Múzeum ex-libris kiállítása nemcsak művelődéstörténeti, hanem művészettörténeti jelentőséggel is bír. A kiállítás három fő része: I. magyarországi ex-librisek; II. külföldi modern ex-librisek, és végül III. bepillantás a sokszorosító technikába átöleli lehetőleg azt az anyagot, a mit az ex-libriséről tudnunk kell. A régi magyar ex-librisek azoknak az elkallódott szellemi kincstáraknak az emlékeit tartják fenn számunkra, a melyek ha a szélrózsa irányában szétszóródtak is idők múltán, mindenkor figyelmeztetnek bennünket, hogy a magyar kultúra alapköveit ott rakták le, azok, a kik tudományszeretetből könyveket gyűjtöttek. Ez egy fejezet a magyar művelődés történetéből. A külföldi modern ex-librisek csoportja bemutatja azt, hogy mily széles alapon folytatódik külföldön az, a mit Dürer, Burgkmair, Holbein, Lucas Cranach, Jost Amman, Bartolozzi, Boucher, Chodowiecki stb. a múltban gyakoroltak. Ez pedig egy darab a jelen művészetéből.

A régi magyar ex-libriseket megelőzőleg a kiállítás keretén belül be lettek még mutatva szintén magyar anyaggal az ex-libris előzményei és testvérei is. Eredetileg ugyanis a könyvgyűjtő nevét kézírással jelezte a könyvön, vagy mint a reneszánsz színdús alkotásain a Korvin-kodexeken látjuk, címerét festette bele. Érdekes ezek közt Waloch Mátyás lőcsei plébános 1517-ből való kéziratos bejegyzése a könyv hovátartozása felől, a melynél az írás kolofonszerűleg háromszög alakban van elrendezve. Zlÿwarich figyelmeztetése 1555-ből inkább jó ízű tréfa, három „prÿchket“ igér benne a könyvtolvajnak. Mindezek az igen tiszteletre méltó sárga lapok abból a korból valók, mikor még vagyont értek a könyvek s az iránt való szeretetet kezdték már diszítő kedvteléssel kifejezni.

Ugyane csoporthoz tartozik Rákóczy György erdélyi fejedelem komoly és előkelő rézveretű címerrel diszített bibliája, valamint Brandenburgi Katalin olvasókönyve és néhány super-ex-libris (kötéstáblára nyomott) diszítésű könyv is.

Az igazi ex-librisek a könyvnyomtatással egyidejűleg lépnek fel. Már az első nyomtatott könyvek megjelenésével szokás volt részint a tolvajok ellen, részint hiúságból a táblára ragasztani kis cédulán azt, hogy kinek tulajdona a könyv. Gazdagabb emberek és könyvtárak megengedhették maguknak azt a fényűzést, hogy a réz- vagy fametsző mesterrel szép képecskével keretezett vignettát csináltattak könyveik számára, a melyet aztán minden egyes példányba maguk ragasztottak be. Ezek különálló cédulácskák voltak, többé-kevésbbé nagyobb gonddal készítve.

Az ex-libris jelentősége egyrészt tehát abban áll, hogy az elveszéstől óvja a könyvet; másrészt abból a szempontból is fontos, hogy egy-egy könyvtár anyagát szétszóródás után is összeállíthatóvá teszi; végül pedig fokozza a könyvgyűjtő önérzetét, a ki oly módon jelöli meg ezáltal a tulajdonába kerülő könyveket, hogy azok mindenike az ő személyének emlékét lesz hivatva fentartani.

Az ex-libris így nagy adag személyi motivumot tartalmaz. Elárulja a könyvbarát származását (címeres ex-librisek), ízlését, sőt nem egyszer bepillantást enged lelkébe is. Epigrammszerű rövidséggel megalkotott képecske illusztrálja rendesen, hogy a gyűjtő minő alapgondolattal szerzi be könyveit és szellemi élete milyen irányban mozog. Nem rit-

cellángyár jelent meg kevés új alkotással ugyan, de a régivel is jó vásárt csapva; kemény anyagú, elmosódó máz alatti színekkel diszített tárgyai csaknem mind elkeltek. Frida Hansen sem hozott új szőnyeget. Lerche szobrászművész pápája s néhány kerámiai dolga a jobbak és kapósabbak közül való. Svédországot és Japánt is csak néhány kereskedője képviseli, de az elsőnek ízléses rendezését ki kell emelnünk és ugyanott a jóhírű Rörstrand porcellángyár finom tárgyait, a melyek megőrizték síma elegánciájukat. Ugyancsak a svédeknél figyelemreméltóak még a Boberg-féle szőnyegek és a Gustavsberg-gyár engobos porcellánedényei.

A belgák is talán jobban tették volna, ha kevesebbet és jobbat állítottak volna ki. Iparművészetük, úgy látszik, nem annyira az iparosok, mint inkább a művészek hiányát érzi, a kiknek legnagyobb része Van de Velde hagyatékával próbál szerencsét. Horta fehér jávorfa úri dolgozószobája a fa konstrukcióit mellőzi, a sok él, a mit bútorain hagyott, kellemetlen. I. Hobé ebédlője egyszerűbb, ha nem is olyan individuális, de kényelmes úri szoba, Oscar Van de Voorde empir-os szalonja, Crespin szerkezetietlen hallja sem nagy igényű alkotások. Az itt kiállított Bischoffsheim-féle leányiskola kézimunka és síkdiszítmény tervezete közt már több az érdekes. (Vezető tanár szintén Crespin.) Philippe Wolfers brüsszeli ékszerész is már jobban megközelíti a modern ötvösművészet nagyságait. Különösen szép tárgya a világhírű czégnek a pávás tündér, mely világítás czéljára szolgál.

Hátra van még a kiállításból két nemzet csoportja: az olaszoké és a magyaroké. Ez utóbbiak csak azért kerülnek a végére, hogy bizalmasabban beszélgethessünk róluk, rangban különben más hely illetné meg őket.

A házigazdák, az *olaszok*, azonban tényleg a legeslegutolsó helyre valók. Kiállításuk egy vásári bazár, a melynek tömegéből roppant bajos kihalászni a valóságos iparművészeti alkotásokat. Az Aemilia Ars című iparművészetet űző egyesület tárgyait némi jóakarattal művészinek lehet nevezni. De itt is általános forrongás mutatkozik, úgy mint az olasz rész többi osztályain. Míg egyik részük külföldi ízlés után igazodik minden magasabb törekvés nélkül variálván mások gondolatait, addig a másik rész a maga hajhászott eredetiségében átlép minden megengedhető határt. Az elsőkhöz tartozik Carlo Golia (Palermo) ebédlőjével, Martinotti (Turin), Quarti (Milano) s még néhány jelentéktelenebb. Ezekkel ellentétben Carlo Zen és Issel minden szerkezeti törvényt fejtetőre állító munkákkal tünnek fel. Bútoraik többnyire túl vannak halmozva faragványokkal. Az egyszerűség finom hatását még nem értik, sem a színek kifejező összeválogatását. Túlzásaiknál csak Carlo Bugatti milanói mester szobaberendezései különösebbek. Ez a jó úr a maga zseniális bolondságában új bútortípusokkal lepi meg a világot. Mindennél a körből indúl ki. Természetes, hogy a formák kavarodása szédítő hatású nála. Mintha óriásgyermekek tésztából gyúrt játékszere volna mindegyik bútora, habár némelyiknek felépítése a tehetség jelét mutatják. Bugatti mindenik szobaberendezésének anyaga fehér pergamenttel befödött fából áll, a melyek miniatür széldíszekkel vannak ékesítve. A hálószobájában túlzásának mérséklése folytán alkotott még legelfogadhatóbbat.

Látjuk tehát, hogy az olaszok iparművészete nem sok pozitiv tanúlságot rejt magában, csupán csak a kerámiai társaság (Arte della Ceramica) tárgyai és a milanói művészi plakátok képeznek dicséretes kivételt.

A mi magunk, *magyarok*, osztálya a torinói kiállításon a jobbak közül való. Sikerünk annál becsesebb, mivel eszközökben s tárgyakban nem nagy módunk volt válogatni és kevés pénzzel meg kevés kiállítóval is imponáló képét tudjuk mégis adni a magyar iparművészet-

nek. Ez természetesen nagyrészt azoknak az érdeme, a kik a kiállítás szervezését véghezvitték.

Különösen Horti Pál tett ki magáért az installációval. Úgy össze tudta hangolni a magyar osztály bazári részét a szobaberendezésekkel, hogy egységes művészi hatást kelt. Az általa tervezett diadalkapu képezi a koronát s az egybefoglalás nagy munkáját pedig a művészi falfestések és szobavázak végzik. Horti segítőtársai az installációnál Roth és Scholtz. Az előbbi a mozaikkapu mestere. Vaspántokba szorított részletekből, tehát szállítható módon építette fel a nagy kaput, melynek művészi koncepciója Hortitól való, de tehnikai kiválóságát csakis Róthnak tudhatjuk be. Újszerű ennél az eozinnak alkalmazása mozaik céljára. Scholtz Róbert falfestéséről is csak a legnagyobb dícséret hangján szólhatunk. Szinte sajnáljuk annak ilyen időleges szereplésre való pazarlását, nagy kár, hogy azoknak pár hónap múlva a csákányok áldozatául kell esnie. A diadalkapuhoz készítettek Forreider és Schiller kovácsolt vasmunkákat, továbbá Jancsurák rézből domborított pálmavázákat. A Horti installációja közelebb viszi a megoldáshoz a modern kiállítási rendszerek problémáját, a mennyiben a szobaberendezések kedvéért nem áldoz fel mindent s viszont a bazárszerű kiállítási módot annyira diszkréten tudja alkalmazni, hogy a legkisebb tárgy is érvényre jut s a mellett mégis egy nagy egységes benyomásba olvad az egész csoport képe.

A magyar osztályon kiállított művek nagy része újdonság. Szobaberendezésekből négy teljes példányt mutatunk be: két úri szobát és két ebédlőt. S azonkívül van még ott Wiegandnak egy úgynevezett „villaszobája“, melyet magyar temetői fejfák motivumaiból kísérlett meg összekomponálni a tehetséges művész.

Ugyancsak tőle való a kék ebédlő, az Iparművészeti Társulat szép interiőrjének nagyobb kiadása (készítette Lindner Manó). Arányaiban ezúttal kellemesebb Wiegand s a színekkel is harmonikusabb hangulatot tud elérni. Sok híve van úgy e szobájának, mint néhány különálló bútordarabjának Torinóban is. Horti ebédlője és dolgozó szobája az ő monumentális vonásaival egyik legegészségesebb terméke a modern magyar ízlésnek. Ebédlőjében (készítette Mahunka Imre) van valami kedélyesség, úri dolgozójában pedig (készítették Horváth E. és Petrassevits J.) munkára hangoló nyugalom. Mindkettőt lakni szeretné az ember s nemcsak megnézni. Különösen becsessé teszi őket az elegáns egyszerűség és a kiváló megmunkálás. Ugyanez áll Faragó díszesebb dolgozószobájáról is (készítette a Bútorcsarnok-Szövetkezet), melyet már volt alkalmunk látni s méltányolni karácsonyi iparművészeti kiállításunkon.

A lakásberendezésen kívül főleg az ötvösség és a kerámia az, a melyre a magyar osztály büszke lehet.

Azokat az igénytelen paraszt fazekasmunkákat, a melyeknek művészi terveit Horti és Groh tanárok készítették, csak úgy kapkodják. Petridesz és Pillich mázalatti festésű zöld edényei is igen kedveltek. Általában a torinói kiállítás vevői különösen kedvelik a keramiát. Sehol annyi „venduto“ felirat, mint a porcellán- és cserépedényeknél. Az igaz, hogy az olcsóbbak azok, a melyek jobban kelnek. De a Horti és Groh-féle edényekért, Torinóban szívesen megadják háromszorosát a budapesti áraknak. Ebből az látszik, hogy a külföld meg tudja becsülni a művészettel ápolt nemzeti sajátságainkat.

Zsolnay sokat és szépet hozott Torinóba. Az ő edényei régi fényükben ragyognak és szintén megtalálják vevőiket a legfinomabb ízlésű közönség soraiban. Mázainak változatossága ma nagyobb, mint valaha volt. Mindjárt elsőnek kell megneveznünk kobalt-kék díszedényeit, ehhez csatlakoznak még a fényes, fénytelen és lüszteres mázak kombinációiból előállított változatos ere-

deti újdonságai. Vögerl ezúttal először állított ki külföldön s a jó anyag, jó máz és művészi formák használata folytán bíztató kezdettel indul a sikerek felé. Roth mozaikművei nagyszabású csoportját képezik a torinói kiállítás magyar osztályának. Az ifjú magyar mozaikművészet meglepő magaslaton áll és a lehető legelőnyösebb példákkal mutatkozik be. Új eszme kandallónak felhasználni, a tartós és tűz által meg nem sérülő mozaikanyagot. S szintén újdonságszámba megy a kapumozaik dísze. Általában e tehnikában készült másnemű dekorativ kompozicióknak is színdús hatása igen figyelemreméltó.

Az ötvösség terén Horti, Hibján, Huber a mi nagyságaink. Mindhárom igazi művész, kiknél a színeken és formákon való uralkodás mellett a tehnikai készség is megvan. Horti és Hibján ezuttal szövetkezve, együttesen állítottak ki. Násfáik, hajékeik, tűik és gyűrűik egyaránt gracziózusak, ékítményeik jobbára a növényvilágból vannak merítve. A zománc alá rakott gyöngyház és a Zsolnay-eozin alkalmazása tehnikai újságok nálunk. Különösen ez utóbbi anyag használata nagy jövőnek nézhet elébe. Hibján és Horti mellett csak Huber Oszkár áll, a kinek egész életpályája az ötvösséghez van kötve. Hubernél a múlthoz képest nagyfokú fejlődés és finomodás érezhető. Közkedveltségű zománcos dolgai, tálcái, különösen pedig ékszerei formáikban elegánsabbak, színeikben pedig változasabbak és összhangzóbbak lettek. Tiffany első nap nyolcat vett meg a Huber-féle násfából, Lalique s más híres ízlésű urak is siettek néhány darabot lefoglalni. Általában a zománcos ékszerek a magyar osztály legkeresettebb portékái. Tehnikai s anyagbeli szolidságuk, főleg pedig olcsóságuk szerez számukra sikert a művészi kiválóság mellett.

Wiesinger magyarosságra törekvő ékszereinek is van kelete, néhány zománcos műve Horti és Hirschler tervezete után készült.

Egyéb anyag a magyar csoportban a keramián és az ötvösségen kívül nem sok van, s a mi van, abból is egy rész nem eladó.

Telcs Ede, Damkó, Vastagh, Bethlen kisplasztikai műveinek egy része és Wartha Vince kiválóan érdekes mázas edényei csak szemléletre vannak kiállítva.

Az egymagában kiállított Zala-Bálint- és Jámborféle Erzsébet királynő pályamű és Ligetinek kitünő Anonymusa előnyösen képviseli Torinóban a magyar képzőművészetet.

Bőrmunkákat Gottermayer és Fischhof állítottak ki, az utóbbi részben Nagy Sándor, részben a saját tervei után. Fischhof magyaros stílusa és olcsósága kiemelendő erények. Tehnikailag többnyire a bőrmetszést alkalmazza, bőrdomborítást csak itt-ott látunk nála. Pác-színeinek tartóssága és gazdagsága nagyban elősegíti sikerét, úgyszintén az elegáns montirozás. A Margó által mintázott „Munkás“, melyet Steiner Ármin és Ferenc cég vitt ki bronzban, szép példánya a magyar plasztikai művészetnek. Sovánka üvegedényei a finom színtónusoknak maratás és köszörülés által való napfényrehozatalában jeleskedik. Mirkovszkyné égetett és vasalt bársony műveinek sok kedvelője akadt Torinóban. A bársonydiszítésnek ez a módozata egyedül álló az egész kiállításon és olcsóságával általános szenzációt keltett. Maga a komoly művészeti folyóirat, a Studio, is kért több példány vasalt bársonyt londoni lapjában való közlés céljára. Grafikus művészetünk egyáltalán nincs képviselve a kiállításon, úgy látszik, az idő rövidsége miatt vagyunk kénytelenek azt nélkülözni, pedig akkora magaslaton vagyunk már e téren is, hogy szégyenkezés nélkül mutathatjuk magunkat.

Még egy sajnálatos körülményre kell felhívni a figyelmet, t. i. magyar iparművészeink magyartalan neveire. Épp Olaszországban (a velencei műkiállításon) egyszer már megjártuk evvel, a hol kiállító művészeink kétséget támasztot-

tak idegen nevükkel a külföld előtt magyarságuk iránt. Ez a panasz most is fennállhat. Vagy a gáncsolók nem joggal akadhatnak-e meg a Fischhof, Forreider, Hibján, Huber, Kiessling, Michl, Róth, Taussig, Vögerl, Wiesinger, Wiegand stb. neveken?

A maga összeségében azonban jogosan állíthatjuk, hogy szép sikert arattunk Torinóban. Különösen fontosnak tartjuk kelendő cikkeink szaporodását. Mert ideje már, hogy nemzetgazdasági álláspontra helyezkedjünk és a világvásárokból mi is kivegyük a magunk részét. A reprezentáló művészet nem növeli közvetlen a nemzeti vagyont és annak a jóhírnévnek, a melyet az ipar és művészet kapcsolata szerez, térfoglalását kell egyúttal jelentenie a kereskedelmi érdekeknek is.

Czakó Elemér.

KÜLÖNFÉLÉK.

A FŐVÁROSI FELSŐ IPARRAJZISKOLA KIÁLLÍTÁSA. Erősen fejlődő iskolát mutat be ez a kiállítás. A fejlődés főkép két irányban mutatkozik: Meglep elsőben is a műszaki tárgyaknak (ábrázoló mértan, építészet, géprajz) alapos tanítása, a mire az iskola rendeltetésénél fogva igen nagy szükség van, másodsorban az az üde modern szellem, mely az artisztikus tárgyakban megnyilatkozik. Minket főkép ez utóbbi érdekel, azért mellőzve a tehnikai osztályokat, e helyen a kiállítás csak azon osztályaival foglalkozunk, melyeknek tárgya az iparművészet körébe tartozik.

A figurális rajzosztály Prenoszil Sándor vezetése alatt élő természet után rajzolt fejeket, aktokat és kisebb vázlatokat mutat be. Sok művészi érzék, kifogástalan gondosság, rajzbeli fegyelem teszi becsessé a fejtanulmányokat; hiszszük azonban, hogy az akt rajzolás mihamar ugyanerre a fokra fog fejlődni. Ebben a teremben mutatkoznak be Horti Pál tervező osztályának növendékei. A mit csináltak, az mind ízléses szép dolog. Azt a körülményt, hogy a növendéktervek összetévesztésig hasonlók, a mester kivitt s már ismert eszméihez, az osztály fejletlenségéből magyarázom, a mi minduntalan szükségessé teszi a tanári beavatkozást tervezés közben.

A szobrász osztályban a régi jó renesszánsz-ékítményeket ép oly gonddal másolják növendékei, mint annak előtte, sőt a modern irány első hajtásaiból is láthatunk néhány szemelvényt, a miből remélhetjük, hogy az — eddig kissé konzervativ osztály — is tért enged a modern felfogásnak.

A Györgyi Kálmán vezette női osztály munkái a kiállításnak egyik legérdekesebb részét teszik. Az élő növény után készült tanulmányok gondosak s a mellett meglepő üdék; az ezek után készült diszítőtervek ötletesek és elevenek. Azt pedig, hogy a növendékek saját terveiket (női kézimunkákat) valósággal megcsinálják, kitünő gondolatnak kell tartanunk. Erre kellene alapítani a jövőben az egész női osztály munkásságát. Himzőgépek és szövőszékek beszerzésével kellene lehetővé tenni azt, hogy a növendék maga tervezte eszméit meg is valósítsa s ily módon az életben kenyérhez jusson. Úgy hallom, az intézet igazgatója tervbe s vette ilyen gépnek beszerzését.

Hiányát érzem azonban Györgyi osztályában a régi magyar hímzések gondos és kiterjedt tanulmányozásának. Elvégre is, a magyar stílus abban a szakban fejleszthető első sorban, a melyben hagyományos formákkal rendelkezünk. Ilyen a női kézimunka, a hol a régi magyar hímzések egész tömege kinálkozik tanulmányanyagul. Különben is a természetből vett elemek egymagukban alig alkalmazhatók erős elváltoztatás nélkül a női kézimunkába. Egynémely tehnika (keresztöltéses hímzés, csipkeverés stb.) egyenesen megkivánják a ridegen stilizált formákat. Ezeknél szeretném én bevezetve látni régi magyar hímzési motivumainkat.

Modern törekvések mutatkoznak Telegdy tanár osztályában is a szobrászok előkészítő tanfolyamában, a hol egynéhány csinos tervezet tünik föl. Kár, hogy az élő természetről készült növénytanulmányok tudatosan geometrikus merevséggel s elfogultan adják vissza az elevennek formáit.

A nyilvános rajztanfolyam más osztályaiban is mutatkoznak jelei a szabadabb

~~Dékáni Árpád~~

Jancsurák Gusztáv

(4)

KITÜNTETETT KIÁLLÍTÓK. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter a f. évi március hó 8-án kelt 10.975. sz. rendeletével értesítette a M. Iparművészeti Társulatot, hogy a 2000 koronás állami nagy díjat a *Dékáni*-féle halasi csipkevarró-műhelynek adományozta, állami éremmel pedig *Fischhof* Jenő bőrdíszművest, *Jancsurák* Gusztáv rézművest és *Simay* Lajos asztalosmestert tünteti ki. A kitüntetett kiállítók a legutóbbi karácsonyi kiállításon szereplő munkáikkal szolgáltak rá e jelentős elismerésre, amely őket bizonyára további buzgó munkásságra ösztönzi.

Magyar Iparművészet

1904. 96. l

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

III. ÉVFOLYAM.
1900. JANUÁR–MÁRC.
1–2. SZÁM.

HORTI.

A KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁS.

Az ezidei karácsonyi iparművészeti kiállítás sem terjedelménél fogva, sem a kiállított tárgyaknak nagyobb becsénél fogva, nem szárnyalta túl az előzőket s mégis több mint közönséges jelentősége volt neki, sőt egyenesen határjelzőnek tekinthetjük iparművészetünknek történetében. Az volt ugyanis e kiállításnak jellegzetes tulajdonsága, a mit művészeti határvonalnak szeretnék nevezni. Ez alatt én azt a határvonalat értem, amely az igazi műipar, vagyis az alkalmazott művészet — art appliqué — és a közönséges ipari, vásári és selejtes árú közt fennáll, aminőt különösen az utóbbi évtizedekben csináltak mindenfelé. Már az utolsó három évben rendezett iparművészeti kiállításokon találkoztunk több olyan művel, a melyek nemcsak modern, de igazi művészeti szellemről tettek tanuságot. Mégis mindez csak kivétel volt s a kiállított tárgyak zöme, a mely olcsó áron volt kapható s így mintegy a nagyban való eladásra volt szánva, az eddigi kitaposott, művészietlen csapáson haladt. Ezúttal azonban éppen ez a köznapi vásári árú a kivétel s a túlnyomó rész pedig azon a magaslaton áll, a mely a modern művészet követelményeinek megfelel.

Hogy a kiállítás sem túlbő tartalmú, sem egyes darabjainál fogva kiváló, annak oka abban van, hogy mind a művészek, mind az iparosok, a kik a magyar iparművészet szolgálatában állanak, ezúttal sokfelé voltak igénybe véve. Ha már egyrészt az egyidejűleg Szt-Pétervárott rendezett magyar iparművészeti kiállítás meglehetősen sok erőt fogyasztott, a mely másképp a karácsonyi tárlat javára vált volna, úgy másrészt a párisi világkiállításra való készülődés művészi iparosainkat annyira igénybeveszi, hogy valóban csodálni való, hogy ilyen sikerült kiállítást nyélbe tudtak ütni.

* *

Egyike a legfontosabb kérdéseknek, a mely a karácsonyi tárlat ötletéből a magyar iparművészet minden barátja előtt felmerül, az: „Minő szerepe lesz iparművészetünknek a párisi világkiállításon?“ Noha még csak szórványosan láthattunk a párisi tárlatra

VILLAMOS ASZTALI LÁMPA.
TERVEZTE HORTI PÁL.
KÉSZÍTETTE KISSLING RUDOLF ÉS FIA.

ELŐSZOBA SZÉK.
TERVEZTE HORTI PÁL.

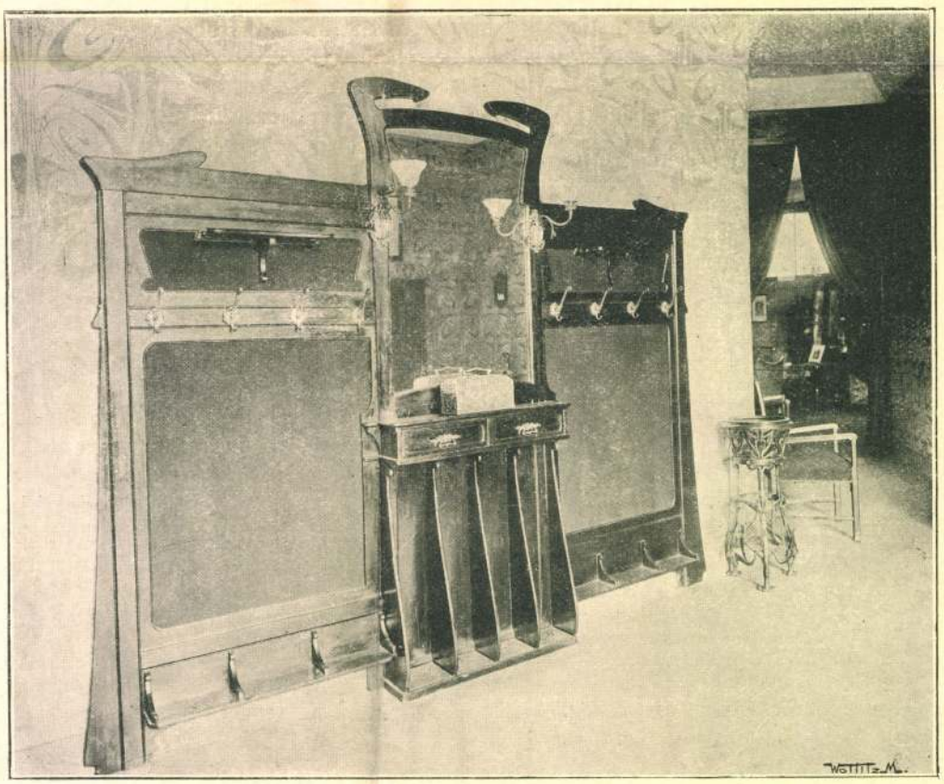

RUHAFOGAS AZ ELŐSZOBÁBAN.
TERVEZTE HORTI PÁL. KÉSZÍTETTE KŐNIG IZIDOR.

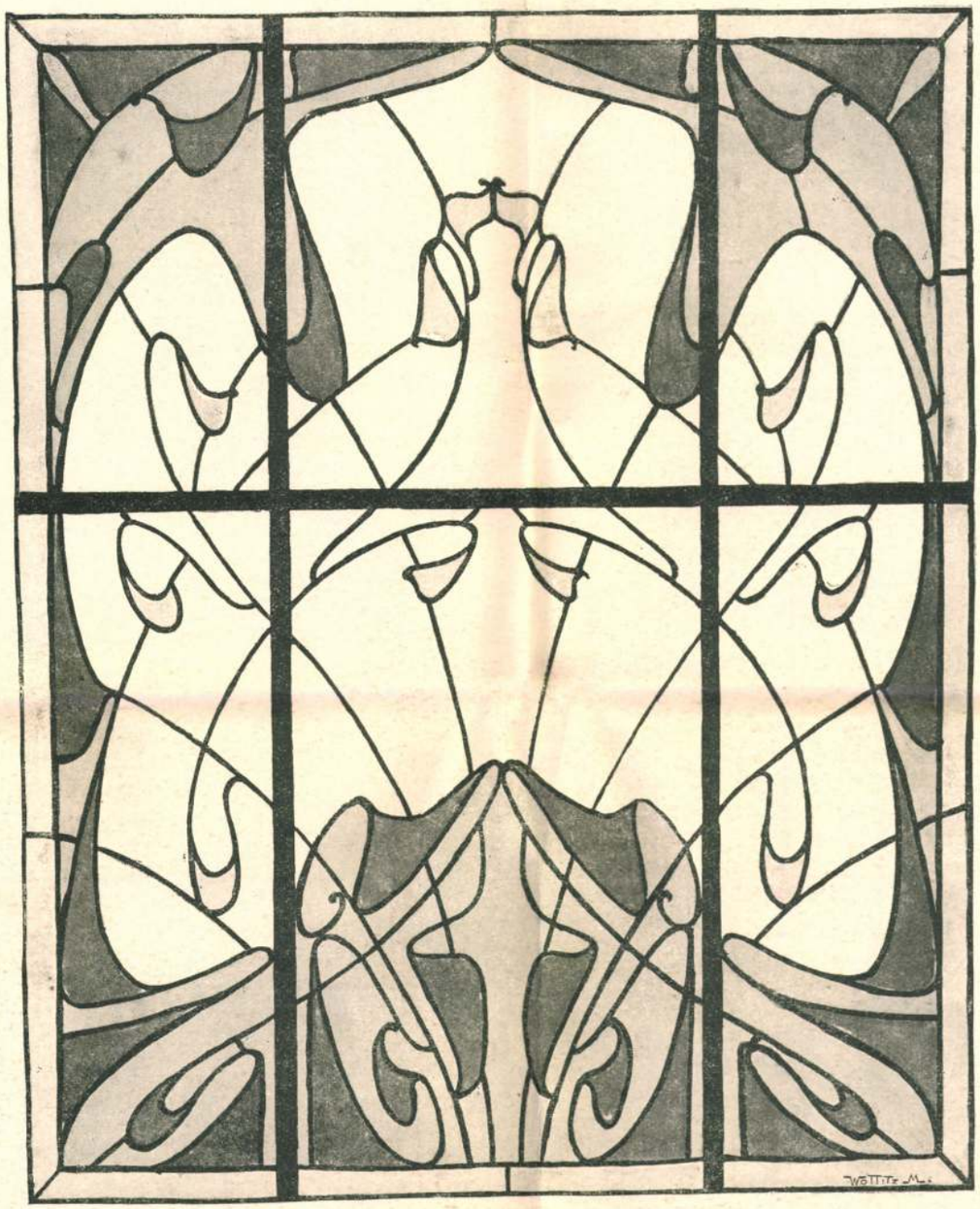

ooo ELŐSZOBA ABLAK. ooo

TERVEZTE HORTI PÁL. ooooo

KÉSZÍTETTE FORGÓ ÉS TÁRSA.

szánt egyes műtárgyakat a karácsonyi kiállításon: mégis elég tiszta képet alkothatunk már magunknak. Az most már minden kétségen felül áll, hogy teljesen modernek leszünk. Másodsorban az is bizonyos, hogy nem leszünk pusztán utánzói a nyugat-európai modern iránynak, nem leszünk azok, a mit a német lefordíthatatlanul „Nachempfinder"-nek nevez, hanem a magunk lábán fogunk állani. Ezt a reményt a következő két okból merítem: Egyrészt a párisi kiállítás számára készült tervezetek, noha teljesen modernek, szerencsére nagyrészt nemzeti motivumokon alapulnak, úgy, hogy e tárgyakkal Magyarország az iparművészet modern irányzatának oly sajátságos jelleget kölcsönzött, mint teszem a belgák, hollandusok, franciák vagy skandinávok, a kik pedig az általános modern jelleget, sajátos motivumaikkal élénkítették.

Korábbi években ismételten utaltam arra, mily kiválóan alkalmasak az ó-magyar motivumok a modernizálásra és a modern ízlésbe való beillesztésre. Első ilynemű kisérleteink eleinte szorosan hozzásimúltak a modern angol diszítőstílhez, a mely hiszen szintén majdnem teljesen floreális. De valamint a modern angol virágékes diszítő-stílus gyakran abba a hibába esik, hogy a diszítmény túltömött, azonképpen a magyar stílus modernizálására irányuló régebbi kisérletek is a túltengés hibájában leledzettek. Ám az a modernizált magyar virágdísz, a melylyel az ezidei kiállításon találkoztunk, az már e hibától majdnem teljesen ment volt s nem simúlt annyira az angol mintákhoz, hanem iparkodott belevinni a virágdíszbe is bizonyos könnyed és elegáns vonást.

A második indok, a mely megerősít abbeli hitemben, hogy Párisban nem fogunk kudarcot vallani, abban van, hogy akadt szerencsére néhány olyan tehetséges magyar művész, a ki noha alkotásaiban a régibb magyar nemzeti motivumoknak nem enged semmi befolyást, mégsem pusztán utánzója valamelyes híres nyugateurópai iparművésznek, hanem megvan mindegyiknek a maga sajátságos egyéni művészi jellege. Ezekhez a talentumokhoz számítom első sorban Hortit. Sokáig keresett és küzdött, a mig megtalálta önmagát. Ma már meglehetős tisztán kidomborodó egyéniség. Nála is akad ugyan rokonvonás egyes belga és délnémet művészszel, itt-ott más művésztől nyer impulzust, de ezt mindig önállóan dolgozza fel. Van benne valami széles, vaskos vonás. Szerencsére majdnem teljesen elszakadt a virágékes diszítési módtól, ebben csak ártalmára volt ez a széles, tömör vonás, a mennyiben mindig túlontúl tömött, érthetetlen és túltengő ornamentumokhoz vezette őt. Szerkezetében még ma is kellemetlenül érezhető néha az említett széles, öblös jelleg, s ezáltal különösen a bútorai, majdnem mindig túlszélesekké, terjedelmesekké válnak. De ezt a hibáját enyhíti az az erő, a melyet bele tud vinni mindig a dekorációjába. Bútorainak vonalai, az a mód, a melylyel területeit cifrázza, de leginkább a veretei, azt mindig kifejezésre juttatják. Csak egyetlen nyugat-európai művészt tudnék, a kinél a lineáris diszítésnek ez a szélessége, ereje megvan: *Behrens* Pétert értem, Münchenben. De míg Behrens még mindig ragaszkodik bizonyos geométriai és szimmétrikus formákhoz, Horti lineái mindenkor szabadon folynak.

Kitünően fejlődik a *Spiegel* Frigyes tehetsége. Nála is erőteljesek a körvonalok, csak néha kissé túlságosan szeszélyesek, s a diszítő vonalok túlsúlyban vannak, a szerkezetnek rovására.

Faragó Ödön is elhagyta bútorainál a finom, szabad körvonalú, egyenes lineákat, a melyek a magyar motivumok beillesztése által, mint első fecske hirdették az újabb irány bevonulását, és tehetségét újabb pályákra terelte.

* *

Áttérek ezzel a kiállításnak részletes megbeszélésére. S úgy akarok cselekedni ez idén is, mint tavaly. Nem csupán rövidebb-hosszabb jellemzést és tájékoztatást akarok adni a kiállításról, hanem foglalkozni fogok, amennyire lehetséges, az egyes tárgyakkal, a melyeket úgy szerkezeti, mind művészeti tekintetben meg akarok birálni. Ha szigorúan

találok birálni s néha egészen apró részletekbe bocsátkozom: ezt azért teszem, mert hiszem, hogy egy valóban lelkiismeretes és figyelmes szemlélőnek megjegyzéseiből iparművészeink talán egyet-mást tanulhatnak.

Első sorban a kiállított hat intérieur keltette fel a közérdeklődést. Már az ezekhez vezető ajtónak homlokfala is teljesen modern és stílszerű volt. *Horti* diszítette. Bármily elegáns és lendületes volt is az ornamentikának vonala, a frizet, a mely egyébként szerintem kissé túlangolos, túltömöttnek tartom, a mely hiba megvan a Horti által tervezett majdnem minden virágékes diszítményben. Az első intérieur a Horti által tervezett előszoba. Benyomásra nem rossz; egyszerű, éppen nem tolakodó hatású s e mellett bizonyos előkelő hátást is tesz. De nem eléggé célszerű. A ruhaszekrény túlontúl kicsiny. A ki ismeri a háziasszonyoknak kívánságát, hogy minél nagyobb ruhaszekrény álljon rendelkezésükre, s a ki ismeri a fővárosi lakások korlátolt térviszonyait, a melyek még igen jómódú embereknek is lehetetlenné teszik, hogy külön ruhaszobájuk legyen, (vestiaire), az felfogja, hogy milyen tökéletlen egy mindössze hatfogasos ruhaszekrény, a mely ezenfelül korántsem eléggé tágas, úgy hogy benne az egyes ruhadarabok, teszem prémeskabátok, vagy más terjedelmesb öltönyök összegyűrődnek.

Még kevésbbé célszerű a ruhaállvány. A fogasok oly mélyen vannak alkalmazva, kb. egy középmagasságú férfi válla magasságában, hogy egész hosszú télikabátoknak okvetetlenül a földet kell érniök, ha ott függnek. Az ernyőtartót szintén célszerűtlenül alkalmazta, mert majdnem közvetetlenül fölötte van egy tolós fiók, úgy hogy hosszabb ernyő vagy bot ott aligha helyezhető el. Ugyancsak nem célszerű az előszobában levő pillérszekrényhez hasonló almáriom, a melynek alsó nyitott része egészen haszontalanul elpazarolt tér, mivel sem dísztárgyaknak elhelyezésére nem alkalmas, sem pedig használati tárgyak tartására nem való, a mely utóbbiakat tudvalevőleg nem szokás szabadon hagyni az előszobában. Aztán az összes fogantyúk sarkai rendkívül élesek, ha pedig a kulcs a zárban van, akkor alig nyúlhatunk a fogantyúkhoz, a mi kétszeresen hátrányos az előszobában, a hol hiszen mindennek zár alatt kell lennie. Hogy a székek és padok igen kényelmesek, az Hortinál, a ki minden ülő-alkalmatosságot a saját hatalmas testéhez szokta szabni, nem éppen feltünő.

Ha volt is gáncsolni valóm: még több a dicsérni valóm. Első sorban meg kell említenem a rendkívül finom fali kárpitot és az ízléses frizt. Határozottan fényes alkotás, a *Forgó* és társa színes ablaka, a mely mind vonalaiban, mind színhatásában egyaránt kitünő. Ebben az ablakban Horti széles, hatalmas, de mindvégig nagy képzelő erejű tehetsége legjobban jut kifejezésre. Épp oly kitünő a *Kissling* Rudolf készítette csillár, a melynél Horti, egyszerűséget elegánciával tudott párosítani.

Az is nem eléggé dicsérhető, hogy Horti előszoba-szekrényeinél szakít a párkányszerű felülső végződéssel s ennek helyébe egy meglehetősen széles vájt lécet alkalmaz, s így még az utolsó arhitektónikus emléket is mellőzi. El nem szabad felednem a *Ludwig* és *Stetka* készítette virágállványt vert vasból. Itt végre szakított Horti azzal a régi, már-már tűrhetetlen visszaéléssel, hogy virágokat és fűzéreket naturalisztikusan vasból kovácsolva mutassunk be s megadta a vasnak a maga természetes, lapos szalagszerű alakját.

Az előszobánál egészben véve még sokkal jobb, a szintén Horti által tervezett úriszoba. Kitünő hatású az ablaka, nemcsak dekorative jellegzetes széles vonalaival, hanem színösszetételével. Nagyon dicséretes ezen az ablakon az is, hogy ellentétben a most főleg Amerikában és részben Angolországban is dívó modorral, a mely szerint annyi színes üveget alkalmaznak az ablakokon, hogy ezek nem felelnek meg a rendeltetésüknek t. i. hogy világosság forrásai legyenek, Horti elegendő szintelen üveget alkalmaz, s így megfelelő világítással látta el a szobát.

DOHÁNYZÓ ASZTAL. KÁRTYÁZÓ ASZTAL.

∘∘ TERVEZTE HORTI PÁL.
KÉSZÍTETTE KŐNIG IZIDOR.

∘ ÚRI DOLGOZÓSZOBA.

TERVEZTE HORTI PÁL. ∘∘
A BÚTOROKAT KÉSZÍTETTE
KŐNIG IZIDOR. ∘∘∘∘∘∘∘

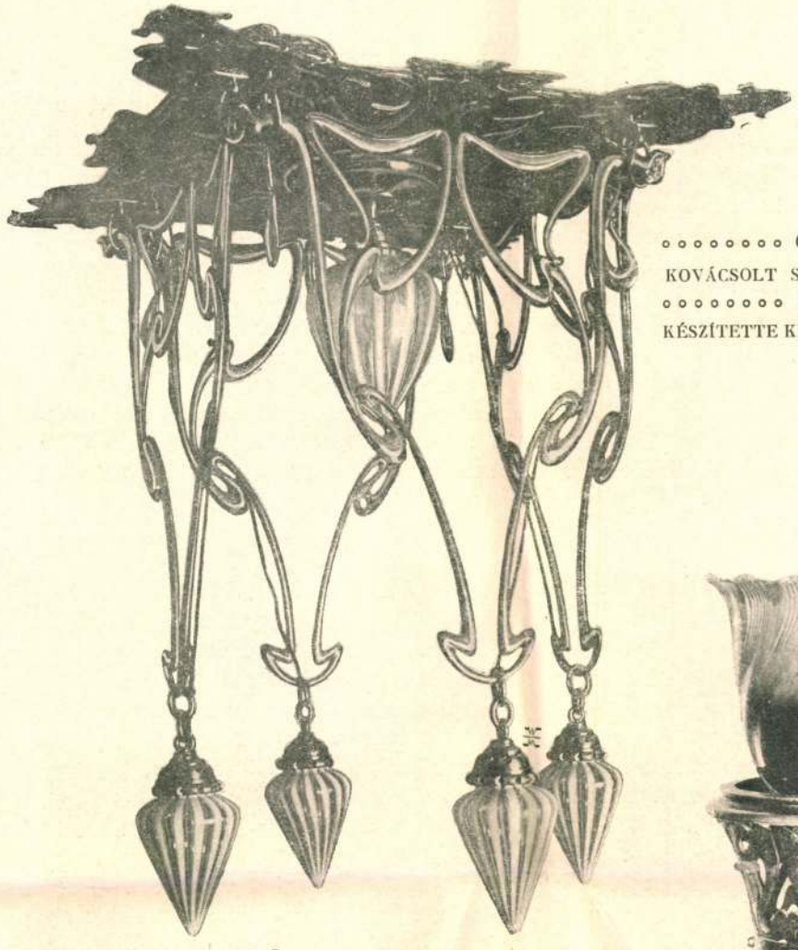

CSILLÁR
KOVÁCSOLT SÁRGA RÉZBŐL.
TERVEZTE HORTI PÁL.
KÉSZÍTETTE KISSLING RUDOLF ÉS FIA.

TŰZI SZERSZÁM-TARTÓ.
TERVEZTE SPIEGEL FRIGYES.
KÉSZÍTETTE JUNGFER GYULA.

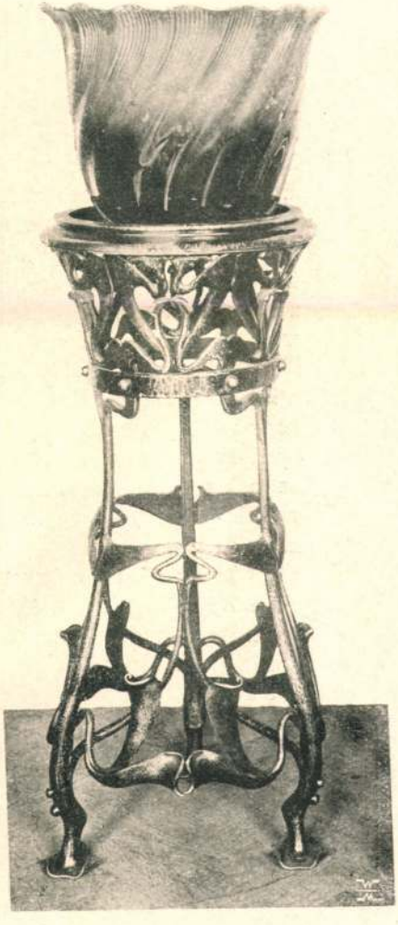

PÁLMAÁLLVÁNY
KOVÁCSOLT VASBÓL.
TERVEZTE HORTI PÁL.
KÉSZÍTETTE LUDWIG ÉS STETKA.

A pamlag széles és hatalmas, s különös dicséretet érdemel a faszerkezete, a mely körvonalaiban és diszítményeiben nemcsak hogy eredeti, hanem mindenféle csinos és célszerű berendezéssel bir. Ugyanez áll a szivarszekrényre is, a melynél főképp a széles vonású, a szerkezethez szervesen alkalmazkodó veretek sikerültek. A berendezés legkiválóbb darabja azonban kétségtelenül a nagy könyves-szekrény, a mely nemcsak kiválóan célszerű, hanem tagozásában teljesen eredeti. Sehol nem látja az ember az átvitt arhitektónikai formákat, hanem tisztán kiérezni, hogy itt pusztán egy asztalos által készített tartó van előttünk. Az egész teljesen struktiv. Egyetlen kifogásom a felső befejezés ellen van, a mely hasonlít egy felfordított, alacsony zsámolyhoz. Kiválóan ízléses modorban vezeti Horti a vereteket széles, finom vonalalakban az ajtókon keresztül, úgy, hogy nemcsak a nagy, tiszta űrlapdiszítményeinek látszanak, hanem színhatásuk is van, azonkívül az ajtó üveglapjainak is mintegy védelmül szolgálnak. Az iróasztal szerintem túlkicsi, különösen a tulajdonképpeni írólap keskeny. Aztán azt is kifogásolhatnám, hogy az aránylag kis középfiók kivételével, az egész asztalban egyetlen fiók sincs, holott pedig mindenkinek egész csomó olyan holmija van, a melyet nem lehet felállítani, hanem fiókba kell tenni.

Nagyon hatásos a kandalló, a melynél ismét kitünően érvényesül a Hortinak főleg vonalakban kifejezésre jutó dekorativ érzése. Csak kár, hogy mihelyt a virágékes díszbe csap át, rögtön elveszti mind a hatás, mind a viszonyok iránt való finom érzékét. Így p. o. a kandalló feletti tükörkeretnek kissé naturalisztikus hatású virágdísze éppen nem illeszkedik be az egész szobának stilisztikus jellegébe. Éppen így a virág-ékes tűzvédő nemcsak a diszítés-, hanem a használhatóság szempontjából is egészen el van vétve. Nem említve, hogy az aranyozás az egész szobaberendezésnek különben oly diskrét színeitől erősen elüt, e tárgy egész konstrukciója nem szerves. Ez a sok virág és levél a maga sokféle hegyével és élével, nemcsak hogy nem nyújt erős támpontot a lábnak, a mely pedig, ha a kandalló előtt ül az ember, gyakran nekitámasztódik, hanem a cipőnek éppen veszedelmes. Igen finom a fali kárpit-minta, valamint a szövött függöny, a melyeknél Horti tisztán lineáris diszítménye kitünően érvényesül. Jó a csillár, a mely a felső világítás elve szerint készült. Némi kifogásaim volnának a szoba különböző apróbb berendezési tárgyai ellen. Igy pl. a körülhordozásra szánt kézi gyertyatartónál, a nyél oly erősen működik mint emeltyű, hogy valóságos erőmegfeszítésbe kerül a gyertyatartó egyenesen való tartása. A két álló gyertyatartó viszont nem szép és nem is szervesen kontemplált. Dekorative igen szépen hat a két lámpa, de az a hibája, hogy nem illik jól a kézbe, úgy hogy szinte műfogásokkal kell élni, ha egyik helyről a másikra akarjuk azokat vinni, anélkül, hogy ez a kéznek fájna.

Egészben véve azonban ez az úri szoba nemcsak egészen egyéni, hanem művésziesen előkelő alkotás; és itt csak annak az őszinte kivánságomnak adhatok kifejezést, vajha Horti megmaradna a megkezdett úton. Igaztalanság volna azonban meg nem emlékezni azokról a műiparosokról, a kik Horti tervezeteit végrehajtották. *Balogh* Jánosnak faragott és aranyozási munkái, *Forgó* és társának üvegmozaikjai, *Jancsurák* Gusztávnak ércmunkái (főleg pedig a *Ludvig* és *Stetkáé*-i), és a *Scholz* Róbert festőmunkái, mindannyi dicséretet érdemel. A *König* Izidor asztalosmunkája is általában jó, legfölebb valamivel több szabatosságot kivánnék.

A szomszédos szoba a *Spiegel* Frigyes tervezte szalón. Megjegyzéseimet itt se vegye senki gáncsoskodásnak, hiszen Spiegel tehetségét a maga teljességében szivesen elismerem, s tőle még sok szépet remélek. Kárpitozott bútorai alakjukra nézve eredetiek ugyan, csakhogy kissé nagyon is józanul struktívek, a mi által a hatásuk túltömör. Valamivel szabadabb körvonalokkal ezen könnyen segített volna. Mint ülő alkalmatosságok ellen azonban, formailag semmi kifogás sem emelhető. Egyébként a Spiegel famunkáiban is

van bizonyos nehéz, tömör karakter, leszámítva a szalonasztalkát, a mely viszont túlságosan könnyű. Az étagère-szerű állványok igen komoly és becsületes hatásuak, nemcsak tömöttségüknél, de a silhouette-vonalak szélességénél fogva is, mégis, nem tanácslom Spiegelnek, hogy ezt a formát erőltesse, mert ismételt megtekintésre nagyon széjjelmegyen s végül oly benyomást kelt, mint egy mosdószekrényre helyezett karosszék. Rendkívül jónak találom a kályhát, valamint a vaskossága dacára igen könnyen kezelhető tüziszerszámot. A csillár, a mely szintén a felülső világítás elméletéből indúl ki, kitünően illeszkedik be az egészbe. Az ablak túlságosan finom és színében erőtelen e szalón komoly jellegéhez, nem is elég erőteljesek a dekorativ vonalai. Igen jó hatású a falifestés, csak a faburkolat vonalai nagyon közönségesek, a miért is inkább egészen elmaradhattak volna. Az állólámpák nagyon eredetiek és a formájukra nézve tetszetősek, széles, élesen megtört vonalaik, a melyeket Spiegel különben mindenkor kedvel, igen jól hatnak, de okvetetlenül apró oldaltámaszokat kivánnék e lámpákhoz, másképp túlságosan könnyen oldalt dőlnek. A kiállított ebédlőt *Förk* Ernő tervezte. Száraz és kemény, sem a szerkesztését, sem pedig a művészi kiképzését nem tartom érdekesnek. Látni való ugyan, hogy Förk a modern iparművészetben, azaz ennek elméleteiben járatos, de nem igen érti, hogy hogyan kell a teóriáknak életet adni. Elkerüli ugyan, hogy valamely históriai stílusba essék, és azon van, hogy kikerülje a műépítőre mint a bútorművészre nézve oly veszedelmes zátonyt, hogy építészeti motivumokat vigyen át a bútorokra. Valamelyes különösen szembeötlő hibát ugyan ebben az ebédlőszobában fel nem fedezhetünk, de nincs is benne semmi igazán érdekes részlet. Förknek ezúttal egyetlen ötlete sem volt, annyi az egész. És ha volt is egy, ez is teljesen csütörtököt mondott. Bőrvonatú székeket ad, be nem vont hátsótámlával, a mi különösen ebédlőben, a hol a székek egy része az asztal körül áll, nagyon csunyán hat. Hogy pedig e székeket kissé kellemesebbé tegye, egészen fönt a támlán, valami fogantyúfélével látja el azokat. Elfeledi azonban, hogy legnehezebb egy széket úgy felemelni, hogy egészen fönt a támlán fogja meg az ember, a mi különben csak az úgynevezett erőművészeknek kedvelt mutatványa. A fabútor díszeül egy minden darabon egyenlően ismétlődő, meglehetősen tarka virágék szolgál, mely magyarosnak mondható s a modern iránynyal annyiban számol, hogy a stilizálásban hozzá alkalmazkodik. Csinos a mintázott párkány, de kissé nagyon is „utána van érezve“ a bécsi szecessziónak, különösen Olbrichnak. Struktive teljesen el van hibázva a csillár, a mely, hogy öt könnyed izzólámpácskát tarthasson, olyan hatalmas méretű s annyi fémanyag van rajta, mintha valami nagy, nehéz lámpákról volna szó. Igen dicséretes a tiszta, szabatos asztalosmunka, a mely *Reinhardt* Fülöp aradi iparosnak a műhelyét dicséri.

Az intérieuröknek negyedike egy női hálószoba, a melyet *Huszár* Ilona bárónő tervezett, a kinek felügyelete mellett azt el is készítették. Első pillantásra – a túlnyomó lilaszín tónusok miatt – bizonyos báj ömlik el rajta s a következetesen alkalmazott stilizált virágéknél fogva, meglehetős egységesen és modernül hat. De ha jobban megfigyeljük, sok dilettánsszerü, nem gyakorlati dolgot fedezünk föl benne. Igy, teszem, nincs értelme annak, hogy a szekrények és egyéb bútordarabok falait, a helyett, hogy megfestenék, színes mustrás kretonnal vonták be. A modern iparművészet egyik alapelvével ellenkezik, hogy pótlásokat, szurrogátumokat alkalmazzanak és optikai csalódásba ejtsenek. De ezt le is számítva, a dolog nem célszerű, minthogy a kretonon hamar fog a piszok és könnyen szakad, úgy hogy azt évenkint okvetetlenül meg kellene újítani, a mi meglehetősen költséges. Épp ilyen hibás a fakandalló is hímzett plüss-bevonatával. Sem gyakorlati haszna nincs, sem igazi szobadísznek nem való. A *Sulyok* Ylda úrnő vezetése alatt készült különféle háziipar hímzések és varrottasok általában jól alkalmazkodnak a bútorokhoz. A hibák mellett, a miket mint lelkiismeretes bíráló itt el nem hallgathattam, be kell ismernem,

Horti Pál

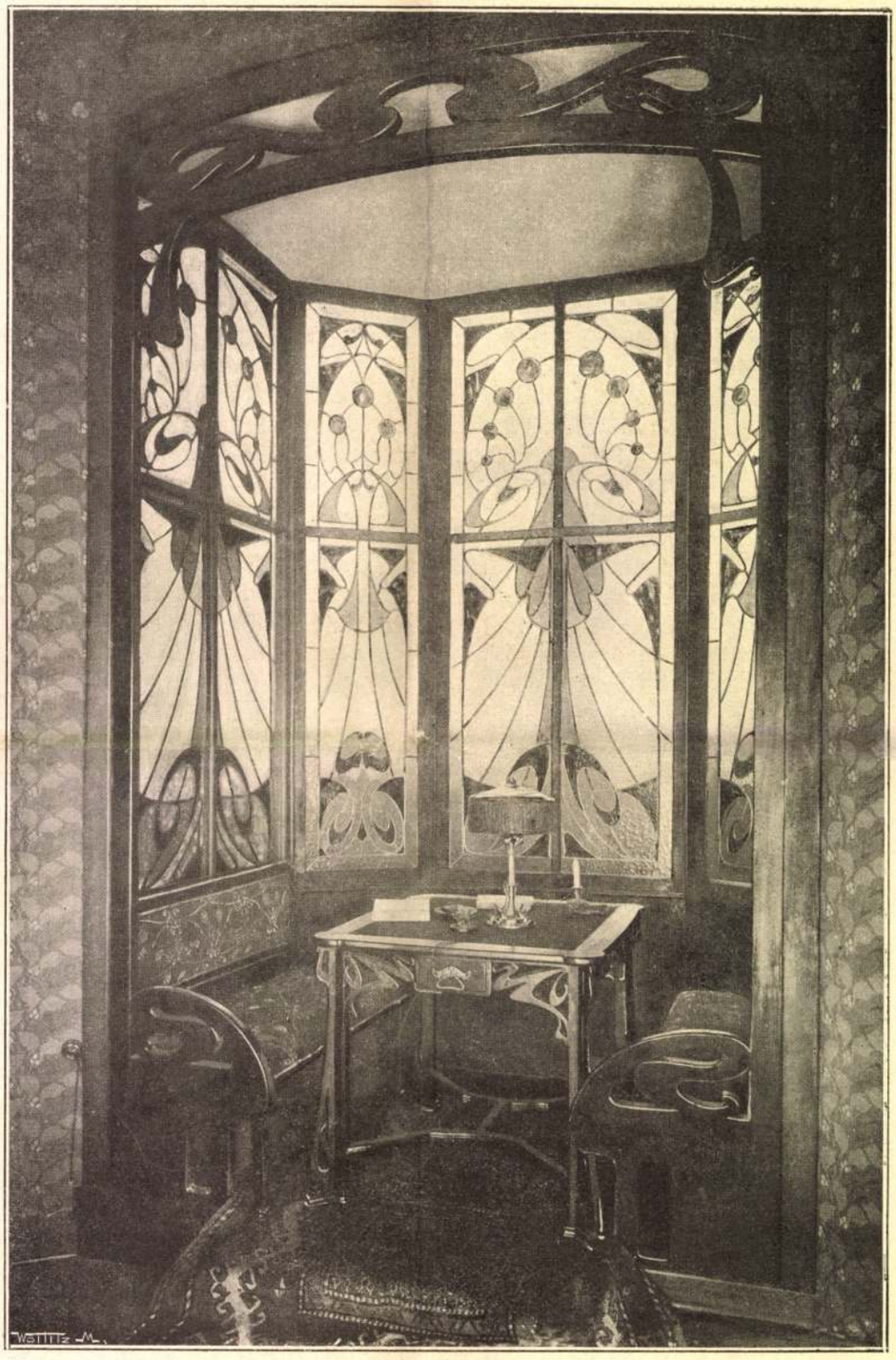

ooo ERKÉLY AZ ÚRI DOLGOZÓSZOBÁBAN. ooo
TERVEZTE HORTI PÁL. oooooooooooooooooooo
AZ ÜVEGMOZAIK MUNKÁT KÉSZÍTETTE FORGÓ ÉS TSA.
ooooooooo A BÚTORT KÉSZÍTETTE KŐNIG IZIDOR.

MDK

Jancsurák Gusztáv rézmüves, állami érem

Kitüntetett kiállitók. Magyar Iparmüvészet.
1904. 96 l.

Janesurak Gusztáv

rézmüves
telj. élet-

lásd

A m. ipar al-
manachja.
1929.
189.190.l.

Könyvtáramban.

U.o. 1930.
189.190.l

Jancsurák Gusztáv

---

jó életrajza

A m. ipar alma-
nachja. Bp.
1929. 189-191. l.

aranykonovus

Jancsurák Gusztáv

2 év előtt trév-
tril hudés ben meg-
halt. Felesége és
leánya Egerbe
költözött, Szomo-
lényi u. 9 alá

meghalt 1950.
Budapesten.

Az Országkiró utca
35. sz. ház
házmesterek
közlése

Janczurák Gusztáv

réznimves

l

Ladányi M. A

m. ipar almanach-

ja Bp. 1930

189, 190. l

életrajz

[illegible]

Jancsurák Gusztáv

lásd
z Ladányi M.
Magyar ipar almanachja. Bp. 1929.

189. l.
190. l
191. l.

Tovább

Jancsurák Gusztáv

~~[illegible]~~

38. l.

~~[illegible]~~ 37. l. 39. l.

38. l.

~~Fardaó Ödön~~

~~32. l. n. képekkel, 36,~~

45,

~~Haraszti József 38, 39. l.~~

~~Hibján Samu~~

32. l. n. képekkel, 37. l.

Jancsurák Gusztáv

33. l. 43. l.

Kovalszky Sarolta

39. l. 40. l.

Roger Adolf

35. l.

Wisinger Mór

37. l.

Miskolci ipar. kiáll. Sat.

Mo. 1904.

MOB. fotó

43

ágos Bizottsága

ny { száma: 19
kelte: 19
beérkezése: 19

ek száma:

elintézett szám:

áma:

záma:

MDK

id. Jancsurák Gusztáv, tézműves.

fájdalmasan vesszük tudomásul tagtársunk 1932-ben történt elhunytát.

Halottaink.
Magyar Iparművészet. 1933. 80.1.

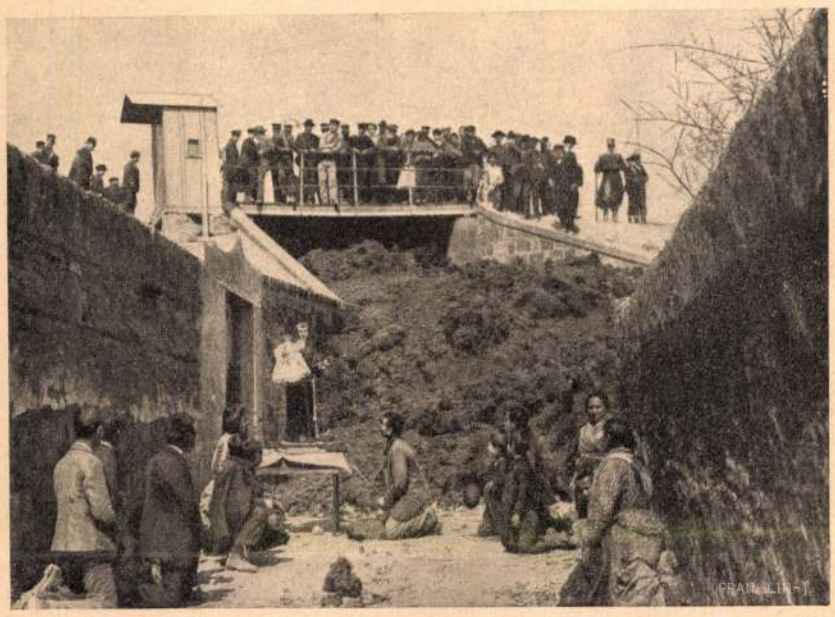

OTTAJANO LAKOSAI SZENT ANTALHOZ IMÁDKOZNAK.

OTTAJANO KÖZSÉG ROMJAI.

pedig öt lábnyi vastagságú. A tenger felőli oldalán 27 láb szélességben, hatalmas kőtömbökből épített hullámtörő van alkalmazva.

A szinte emberfölötti munkának egyik része tehát elkészült: útját állották a tenger hullámainak. Hátra volt a nagy feladat fontosabbik része, a város területének felemelése, melynél különösen az okozott óriási gondot, hogy ott, a mexikói Golf háborgó hullámai és a galvestoni öböl csendes vizei között honnan fogják előteremteni a feltöltéshez szükséges tizenegy és egynegyed millió köb-yardnyi anyagot?

A mint W. Dawis ügyesen leirja a fentebb említett folyóiratban, — a felemelés problemájában három alap-feladat várt megoldásra: a szükséges anyag megszerzése, annak szállítása és szétosztása. Ámde a zseniális mérnökök ennél a kérdésnél sem jöttek zavarba a legkevésbbé sem s fényes tanuságot tettek a mérnöki gyakorlat rendkívüli előhaladottságáról. Hiába, Kolumbus Kristóf óta nem egyszer volt alkalma meggyőződni az emberiségnek arról, hogy az úgynevezett kivihetetlen problemák megoldási kulcsa sokszor mily végtelenül egyszerű a gyakorlatban! Szereztek négy óriási teher-hajófélét, melyek közül az egyik 550, a többi három pedig egyenként 1500 köbméter ürtartalommal bir. (Watson Davis meg is nevezi őket: a *Holm, Texas, Leviathan* és a *Galveston*). Ezeket hatalmas kotró-gép szerkezettel szerelték fel s hozzáláttak a 3¼ angol mértföldnyi hosszúságú tengeri-fal mögött egy hajó-csatorna létesítéséhez, mely ha teljesen készen lesz, két és fél angol mértföld hosszú, 200 láb széles és 21 láb mély kanálist fog képezni. Ezzel a csatornával lesz aztán megoldva az anyag elszállításának és szétosztásának nagy kérdése is. Az elpusztított város területének felemeléséhez szükséges anyagot az fogja szolgáltatni, a mi a pusztulást előidézte: maga a *tenger*, t. i. ennek homokja a galvestoni öbölben. A hatalmas kotró-hajó a tengerre megy, elmés szerkezettel annak fenekére sülyeszti roppant edényeit s gőzgépje működésével megtölti tágas belsejét fövénynyel és vízzel, aztán jól megrakodva, a csatornába megy. A csatorna mentén aztán a hajók minden ott végződő utcza kezdeténél ugyanannyi állomást képeznek, mely állomásokon minden egyes utczára kinyúló óriási, 42 hüvelyk átmérőjü csöveken zúdítják ki az utczákra a tenger vizét és homokját. A homok leülepszik, a víz pedig tovább folyik. És ez igy megy most napról-napra szakadatlanul, sőt a munka egyetlenegy éjszakán át sem szünetel. A talaj feltöltése a csatorna szélétől az öböl felé halad. Maga a már fentebb leirt tengeri fal, melynek hoszszában ez a hajó-csatorna húzódik, — 16 láb magas, — a város egész területének felemelt része pedig a fal mellett 17 láb, az öbölnél pedig 8 láb magasságú. Képzelhetni,

AZ 1890-BEN NYÍLT ÚJ KRÁTER.

A VEZÚV KITÖRÉSE.

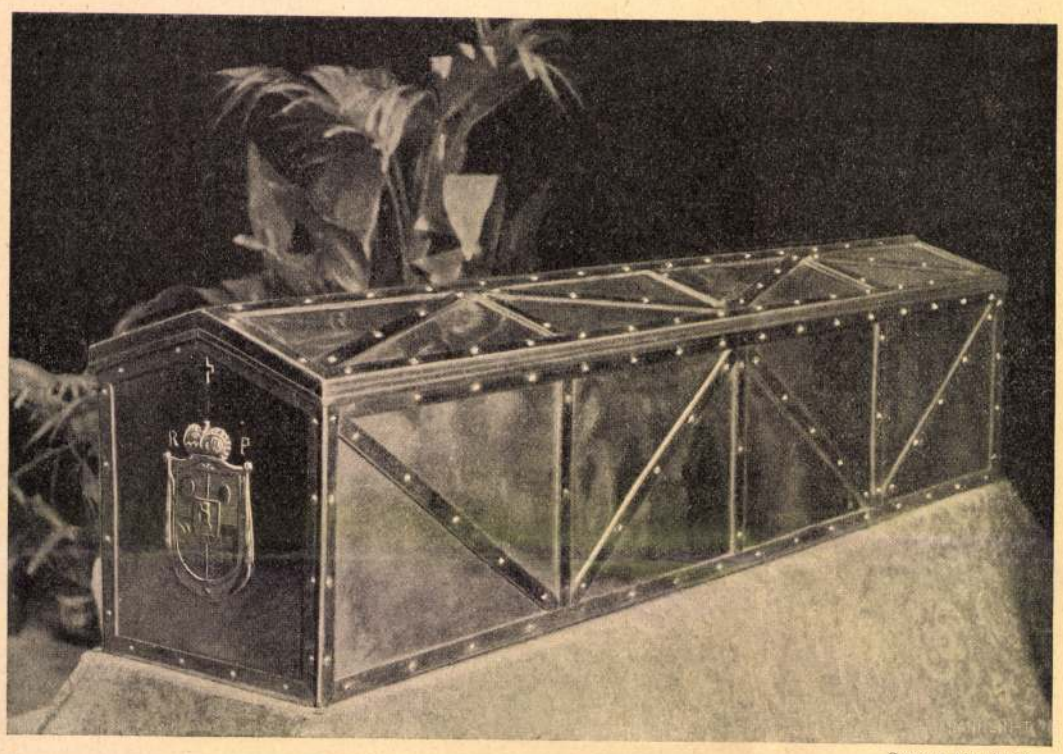

Soryer fényképe.

AZ A KOPORSÓ, MELYBEN RÁKÓCZI HAMVAIT HAZASZÁLLÍTJÁK. — Sztehló Ottó tervei után készítette Jancsurák Gusztáv.

mily rengeteg mennyiségű anyagot kell kimeríteni a tengerből, míg a sziget talaját ekkorára felemelik! Mikor ez meglesz, az említett kotrószörnyetegek a már leirt módszer szerint magát a fal melletti csatornát fogják betölteni.

Ebben az esztendőben tehát lázas lesz az építkezés Galvestonban. A 250 embernek nem is egészen két év alatt kifejtett hangyaszorgalma folytán felemelt területen mintegy háromezer épületet építenek, melynek költségeit mind az illető telek-tulajdonosok viselik.

Épen e sorok irása közben kapom a chicagói *World To-Day* februári füzetét, mely George W. *Boschke*-nak, a galvestoni tengeri-fal vezetőmérnökének arczképét hozza, C. M. Hyskellnek e zseniális mérnökről irt meleghangú ismertetésével egyetemben. Jól táplált úriember, — még nincs 40 éves. A fal építéséért évenkint 10,000 dollárt kapott, a mi megfelel 50,000 koronának. Boschke különben az Észak-nyugati Pacific-vasút harriman-i vonalának a főmérnöke. A tengeri falhoz szükséges gránitot (körül-belül 120,000 tonnát) a helyszinétől 285 angol mértföldnyire levő hegyből hozatta, a négy millió pillért pedig Luisiánában válogatták és faragták ki.

Tagadhatlanul az egész szinte emberfeletti munka. A jövő év január elseje nemcsak Amerikának, hanem az egész művelt világ műszaki köreinek ünnepnapja, s mindenesetre emlékezetes mozzanat lesz majd az emberi szellem előhaladásának történetében.

Zsoldos Benő.

RÁKÓCZI UJSÁGJA.

Az első magyarországi hirlapról.

A magyar kulturhistória valamennyi eseményének és valamennyi eredményének politikai okok voltak létrehozói. Küzdelmes politikai viszonyaink szülték a XVIII. és XIX. század legnagyobb irodalmi és művelődési mozgalmait s ezek a viszonyok adtak életet egy-egy olyan kiválóbb szellemnek, kinek működése kifejezésre juttatta aztán a maga korának minden kulturális vágyódását. A magyar haza «együgyű hadi szolgáit», a kozmopolita világ pompájában élő «magyar nemes testőrzőket», valamint a küzdők hosszú sorát, a Kazinczyakat, Csokonaiakat, Kisfaludyakat, Vörösmartyt, Czuczort ez a szellem avatta egyképen a legtüzesebb agitátorrá s ez csinált belőlük lelkes patriotákat, irodalmi martirokat és felejthetetlen harczosokat a magyarságnak. A XVIII-ik század elején hasonló politikai motivum volt a megteremtője a magyar zsurnalisztika alakulásának, úgy hogy az a harcz, melyet Rákóczi Ferencz a nemzeti szabadságjogok érdekében vívott, egyúttal nagyjelentőségű kultureseménynek is vált a forrásává. A kurucz mozgalmak szülték ugyanis a magyar művelődéstörténelem egyik legnevezetesebb tényét, az első hazai hirlap megalapitását, melynek április 14-én volt kétszázados évfordulója.

Ki voltak már bontva a Rákóczi zászlói s közel két évig folyt a háború, mikor gróf *Esterházy* Antal altábornagy, Rákóczi leghivebb katonáinak egyike, 1705 április 14-ikén Kassáról levelet küldött egy általa készitett és kinyomatott ujság kiséretében a fejedelemhez, hogy ennek tovább való folytatására Rákóczi beleegyezését megnyerje. A kurucz altábornagyot a hazafias méltatlankodás és bántodás érzése késztette az akkoriban Magyarországon szokatlan vállalat sürgetésére. Azt kellett ugyanis tapasztalnia, hogy a bécsi *Wiennerisches Diarium* és az ezt követő külföldi lapok a kurucz hadjáratról állandóan hazug, a valóságnak sohasem megfelelő hireket közölnek s minden törekvésük abban összpontosul, hogy a nemzeti küzdelmet a külföld előtt kompromittálják. «Ne láttassék mind igaznak lenni — irja Esterházy Rákóczinak — az kit az idegen nemzet szokott promugalni novellákban. Azért javallanám, Kegyelmes Uram, ha tovább is egy bizonyos novellista (ujságíró) subordinaltatnék, az ki is *pure et praecise* csak ebben industriálván, mindeneket seriesben venne. Magam is, a mennyire lehet, abban cooperalódom.» Rákóczi elfogadta Esterházy ajánlatát s igy született meg *Mercurius Hungaricus* czimmel az első magyar hirlap, melynek második számát május havában, valószinűleg Egerben ki is nyomtatták. Mai viszonyok szempontjából kiválóan tanulságos ennek az érdekes vállalatnak megindulása. Kétszáz év óta a helyzet nem sokat változott s valahányszor a nemzet életében valamely erélyesebb mozgalom keletkezett, rögtön szemben találta magát Ausztria legelszántabb visszautasításával. A hazugságokat hiresztelő német lapokkal szemben a védekezés egyetlen módja volt tehát szellemi téren is hasonló harcz felvétele, hogy a valótlanságok erejét meggyöngitsék a valóság okainak és tényeinek igaz elmondásával.

Gróf Esterházy Antal programmja ujságírói szempontból is figyelmet érdemel, mert rámutat a derék kurucz generális gyakorlati érzékére, a ki Rákóczihoz irott levelében egy kis hazugságot sem tart nagy vételnek, ha a nemzeti ügynek ezzel szolgálatot tehet. A lapot ugyanis nem a közönségnek készitették, hanem főképen az európai udvarok számára, melyek addig a német lapok koholt hírei után értesültek a kurucz hadjárat egyes momentumairól. Lengyelországba, Berlinbe, Bécsbe, XV. Károly svéd király udvarába, Porosz-, Orosz-, Francziaországba jártak a kurucz ujságok s mindama államokhoz, melyek Rákóczival barátságos viszonyban éltek. Rendesen megküldték még a kurucz táboroknak, sőt valószínű, hogy a törvényhatóságok is kaptak egyes számokat belőlük. Pár hónap alatt annyira közszükségletté vált a «Mercurius Hungaricus» a külföldi diplomácziában, hogy angol, holland diplomaták nem egyszer sürgették megküldését. A kurucz lap tehát elterjedt, diplomácziai tárgyalásoknál szerepet vitt s ez magyarázza meg latin nyelven való megjelenése kényszerű tényét. A nemzetközi érintkezés számára a latin volt a XVIII. században még a legalkalmasabb, minélfogva a «Mercurius Hungaricus» szerkesztősége a táborokból érkező magyar tudósításokat latin nyelvre lefordította, a kéziratokat pedig az udvari kanczellária levéltárába helyezte. Ismerünk azonban magyar nyelvű tudósításokat is, az egyiknek irója maga gróf *Bercsényi* Miklós, a ki 1705 junius 14-ikén kelt levelében a következő érdekes epizódot közli Rákóczival:

«Két hadnagya Ebeczky (brigadéros) uramnak fogadást tettek: *németet ki fog előbb?* Fridrich (Borbély Frigyes) tizenöt lóval (huszárral) kivágta Posonnak az kilső hóstát-kapuját, kihajtotta az marhát, németet nem kaphatott fogni: de öltek hármat. Az másik Szabó István által úsztatott az Dunán lopva: kettőt vágtak, egyet hozott. Mellyik az nyertes? Ez lopva (alattomban) próbált, úsztatva rabot hozott, amaz nyilván próbált az városon, nyert, de rabot nem hozott. Quis palmam obtinuit? *Szép volna ilyen kérdés formában nyomtattatni az Diariumban.* Én tőlem ugyan mindenik nyér, mert mindeniket megajándékozom.»

A kéziratban levő tudósításokból érdekesek még a vak Bottyán generális fogalmazványai, a ki Bercsényivel együtt a leglelkiismeretesebb riportere volt a Mercurius Veredicusnak. A zsurnalisztikai szellem a hadban nevelkedett, irással, olvasással vajmi keveset foglalkozó kurucz brigadérosok, generálisok, kapitányok és más tisztek között elég éberen élt. A kardforgatás mellett a tollforgatást is elsajátitották s igy állottak szemben 1703-tól 1711-ig — kilencz éven át — az osztrák hadsereggel, melyet hosszú csaták során tartottak féken nemzetellenes munkájában. A Rákóczi-kor levelezése 1705-től a hadjárat végéig számos adattal bizonyítja a kuruczoktól szerkesztett hirlap fennállását, népszerűségét és a diplomácziában való jelentőségét. A tudósításokat Rákóczi megbizásából magyar nyelven hétről-hétre beküldötték az udvari kanczellária, hol latin nyelvre fordították s kezdetben az Esterházy Antal gróf, 1705 júliustól kezdve pedig Lócsén, Bártfán, majd 1710 áprilistól ismét Kassán gróf *Berthóti* Ferencz felügyeletével kiadták. Külső formája egyezett a bécsi lapokéval, rendesen négy oldalon, kvart alakban jelent meg és hadi tudósításokat tartalmazott. 1705 augusztus havában új czímet kapott s «Mercurius Veredicus ex Hungária» néven (Magyarországi Igazmondó Mercurius) a hadjárat végeig fennállott.

A mennyire nevezetes azonban, mint művelődéstörténeti tény, épen annyira becses bibliografiai és könyvtári szempontból rendkivüli ritkaságánál fogva. Az első kurucz ujságot Szalay László fedezte fel, de a feldolgozás és a többi példányok felkutatásának érdeme Thaly Kálmáné, a ki a magyar históriának megbecsülhetetlen szolgálatot tett az érdekes ujságlevelek ismertetésével. Pár darabra megy igy is még a számuk, miket a hazai és külföldi levéltárakban fel lehetett fedezni, de remélhető, hogy idővel ujabbak is előkerülnek, melyek majd teljesebbé fogják tenni a magyar ujságirodalom kezdetéről való tudásunkat. A további kutatások napvilágra hozzák idővel a még szerte levő egyes példányokat, de a miket Thaly Kálmán hazafias lelkesedése eddig felkutatott, azok a magyar művelődéstörténelem és a nemzeti törekvések egyik legnevezetesebb korának továbbra is megbecsülhetetlen ereklyéi maradnak. Szimbolumai olyan törekvéseknek, melyeknek nemes voltát az egész nemzet átérezte, síkra szállott értük s a csatamezőn és szellemi téren küzdött érvényükért olyan gyűlölet ellenében, mely két száz év előtt is a — régi sebek megujulását keltette életre.

Zuboly.

A PÁPA MISÉJE.

Saját levelezőnktől.

Róma, április közepén.

A nagyhét az utcza arczát is erősen megváltoztatta. A piazzákon, viákon, stradákon, mindenütt vörös, lila, barna és fehér szinű reverendájú papok járkáltak, kezükben a barka, vagy pálmaág mellett vaskos imakönyvek és olvasók. A templomok ajtói

főoltárára Roskovics, a mellékoltárokra pedig Hegedüs László és Tury Gyula festett olajfestésü képet. A homlokzat és külső szobor díszeit Damkó, Donáth, Fadrusz, Füredi, Holló, Horvay, Jankovits, Köllő, Ligeti, Mayer, Mátrai, Róna, Sennyei, Stróbl, Vasadi és ifj. Vastagh György alkották meg. A Habsburg-terem számára Sennyei készít mellszobrokat. A nyugati szárnyépület lépcsőcsarnokában a Fadrusz által mintázott atlantok, Radnai márvány amorettjei és Jankovits libatolvaja képviselik a szobrászművészetet. Két előcsarnokban Deák és Andrássy bronzszobrát állították fel. E szobrokat Zala György mintázta. *Cs.*

A ST.-LOUISI VILÁGKIÁLLÍTÁS magyar csoportjaiban eladatlanul maradt tárgyaknak hazaszállítása, az amerikai körülményes vámkezelés miatt sokáig késett úgy, hogy az első szállítmány csak április hó 13-án érkezhetett a Cunard Line Ultonia gőzösén Fiumébe. A második szállítmány, melyet a Slavonia hajó hoz, valószínűleg április 26-án érkezik meg, az utolsó szállítmány pedig, mely két megrakott bútorkocsiból áll, s amely magában foglalja a képzőművészeti csoport egész anyagát és az iparművészeti csoport értékesebb és kényesebb tárgyait, csak április hó 11-én indulhatott el Newyorkból s ennélfogva előreláthatóan május hó elején érkezik vissza. E szállítmányt a Pannonia nevű gőzös hozza.

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM ismeretterjesztő előadásai során *Gróh* István, az iparművészeti iskola tanára, „Középkori falfestészetünk“ cím alatt három előadást tartott. Körülbelül 160 darabból álló falképmásolatot állított ki már az első előadást megelőző héten, melyeket a Műemlékek Országos Bizottságának megbizásából készített hazánk középkori műemlékein található falfestményekről.

E művek is igazolják, hogy a fáradhatatlan kutatókedv egyre újabb adalékokkal gyarapítja sokáig oly szegénynek hitt művészetünk történetét. Nem puszta nevek váltak ismertekké, melyek művei elkallódtak, vagy idegen kézre kerültek, hanem értékes és a maguk korára jellemző alkotások. A román, gót és korai renesszánsz idejéből való falfestményeket talált meg és sikerült neki sokszor a többszörös mészrétegtől is megszabadítania, melyekről részint akvarellben, részint temperával művészi, néha az eredetihez csalódásig hasonló másolatokat készített. Kutatásainak módját, a falfestmények eredetét és viszontagságait ismertette a képek bemutatásával kapcsolatban.

Gróh tanár január 7-én tartott első előadásának vázlata a következő: A legnagyobbrészt kicsiny falusi templomokban talált képek betöltik a szentély, sőt sokszor a templomhajó egész falfelületét. Céljuk nem csupán a dekorálás, hanem első sorban a tanítás. Az egyház ily módon mutatta be leghatásosabban az olvasni nem tudók számára g megváltás művének jeleneteit, az evanaelistákat, egyházatyákat és apostolokat, végre az utolsó ítéletet. Kedvenc képtárgya középkori mestereinknek a cserhalmi ütközet is szent Lászlóval. Hogy mennyire tisztelték ezt a szentet, mutatja az, hogy vitézi cselekedeteit megfestve megtaláljuk a Mura mellékén (Turnissán) csak úgy, mint északon, Nyitra-Porubán; leggyakrabban azonban a székelyek festették meg nemzeti szentjöket. Legbecsesebb része annak a körülbelül 160 darabból álló falképmásolatnak a szepeshelyi templom Róbert királyt ábrázoló falképe, mely egyetlen igazi históriai falképünk. A román stíl kezdetleges fölfogása, naiv technikája ellenére erős komponáló képesség látszik az alakok elhelyezésén. A király ezen térden állva fogadja a koronát a szent Szűz kezéből, körülötte térdelnek Tamás, esztergomi érsek, Semsei Frank szepesi várnagy, a ma is virágzó Semsey-család egyik őse, Henrik szepesi prépost, a kép festetője, mind a király legbuzgóbb hívei. A kép 1317-ben készült a rozgonyi csata emlékére, mely végkép megerősítette az ifjú király trónját. A szepesi templomban levő eme festményt a mult század hatvanas éveiben találták meg.

Gróh István a január 14-én tartott második előadásán áttért középkori falképeink ama csoportjának jellemzésére, amely a román művészi korszakból maradt reánk, s mely a felfogás kötöttségével, a stílus szigorúságával lényegesen különbözik a csucsiveskori képeken megnyilatkozó lágy, érzelmes, szinte édeskés művészi felfogástól. Románkori falképünk, fájdalom, kevés van, ami van, az is e kor végéről való. Deákmonostoron, Veszprémben csak töredékek maradtak. Többet őriztek meg a jáki, ócsai és szepeshelyi templomok, és van remény arra is, hogy a tótlaki templomban még több

A KERESKEDELEMÜGYI M. kir. miniszter iparművészeti érme végre elkészült. Az érem mintáját Beck Ö. Fülöp készítette, sokszorosítását a körmöcbányai m. kir. pénzverő intézet fogja végezni. A kitüntetett kiállító nevét esetről-esetre vésik majd az érem hátsó lapjára. Az érmet eddig a következő műiparosoknak ítélték oda: 1901-ben Forreider és Schiller, Tarján Oszkár, Torontáli szőnyeggyár, Rainer Károly (Szeged), első magyar üveggyár r. társ.; 1902-ben Mócsay József, Hibján Samu, F. Fischer Jenő, Koválszky Sarolta (Német-Elemér); 1903-ban Fischhof Jenő, Jancsurák Gusztáv, Simay Lajos; 1904-ben Fekete Bertalan (Miskolc), Bányay Viktor, Máramarosi szövő- és hímző-tanfolyam és Haraszti József.

A KERESKEDELEMÜGYI M. K. MINISZTER IPARMŰVÉSZETI ÉRME.

TERVEZTE ÉS MINTÁZTA BECK Ö. FÜLÖP.

KÉPEK ÉS SZOBROK A KIRÁLYI PALOTÁBAN. A nemrég megtartott világítási próba alkalmával a meghivottak nagy megelégedéssel tapasztalhatták, hogy a művészi architektura hatását magyar művészek legjelesebb alkotásai méltóképpen fokozzák, illetőleg teljessé teszik. Évenként a műcsarnok kiállításain vásárolt képeken kívül, melyeket a várpalota különböző termeiben helyeznek el, az új termekben Hauszmann tanár nagyobbszabású dekorativ képeknek is biztosított helyet. Szobrászati alkotások a lépcsőházakban, előcsarnokokban, a kertben és a homlokzaton kaptak helyet. Ez alkalommal megelégszünk a képek és szobrok egyszerű felsorolásával, reméljük azonban, hogy a mű alkotója — ki erre leginkább hivatott, — egy nagyobb monografiában mind e műveket méltóképpen, részletesen ismertetni fogja. A Duna jobb partjáról szemlélve a várat, a hatalmas kupola ötlik szemünkbe. Ez alatt van a Habsburg-terem, melynek boltozatos mennyezetét a freskófestés nagymesterének, Lotz Károlynak a Habsburg-ház dicsőítését ábrázoló, legutolsó nagy műve ékesíti. A szomszédos kisebb terem ajtói fölött Karlovszky zenélő múzsái díszlenek. A nagy táncteremmel kapcsolatos buffetterem mennyezetén Feszty Árpád Argirus királyfi és Tündér Ilona regéjét festette meg. Az egyik gyülekező teremben Munkácsy kolpachi tájképét, az udvar gyülekező termében Magyar-Mannheimer Gusztáv néhány képét és egy közeli négyzetes teremben Spányi Béla Vajda-Hunyad, Visegrád és Buda várát ábrázoló képeit helyezték el. A krisztinavárosi épületrész főhercegi ebédlőjét Ujvári Ignác „Szarvasbőgés“ című képe díszíti. A román stílű Szent István terem faburkolatába Roskovics Ignác festményei nyomán készült Zsolnay-féle majolika-képeket illesztették, az egyik nagy szalon mennyezetére Vajda Zsigmond festette a drámai, egyházi, lyrai és népies zenét jelképező freskóit, a Hunyadi-terem részére pedig Benczur Gyula festi a Mátyás király életéből vett jeleneteket. A krisztinavárosi szárny főlépcsőjének és a régi épületrész audiencia-lépcsőjének födiszét Deák-Ebner művészi freskói. A kápolna

Magyar Iparművészet
1905. 167. l. L7

238.

238. CIBORIUM, FESZÜLET, GYERTYATARTÓ ÉS KEHELY, ARANYOZOTT BRONZBÓL,
TERVEZTE: HENDRICH ANTAL.
KÉSZÍTETTE BITTNER JÁNOS.

CIBOIRE, CRUCIFIX, CHANDELIER ET CALICE EN BRONZE DORÉ.

239.

240.

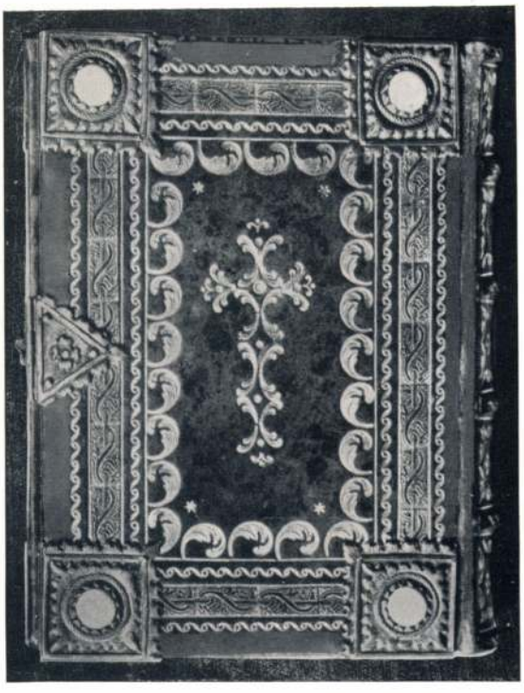

239—240.
GOTTERMAYER NÁNDOR:
IMAKÖNYVFEDELEK.

RELIURES DE LIVRES DE PRIÈRE.

236.

237.

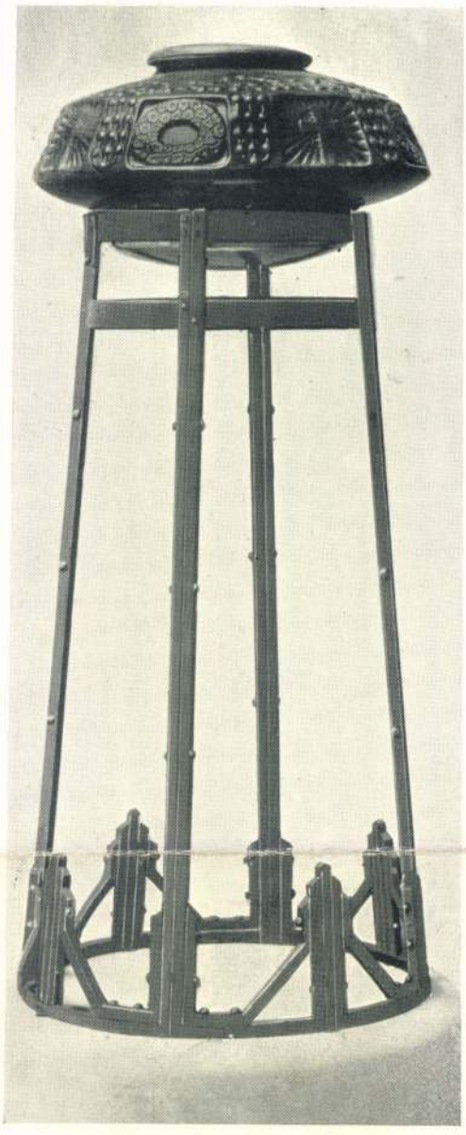

236. ZSOLNAY-GYÁR.
A MEGVÁLTÓ. EOZIN-SZOBOR.

LE RÉDEMPTEUR.
STATUE EN GRÈS LUSTRÉ.

237. ÖRÖKMÉCSES.
TERVEZTE: VÉRTES REZSŐ.
RÉZLEMEZBŐL DOMBORÍTOTTA:
JANCSURÁK GUSZTÁV.
ÁLLVÁNYÁT VASBÓL KOVÁCSOLTA:
SÁRVÁRY JÁNOS.

LAMPE INEXTINGUIBLE
EN CUIVRE REPOUSSÉ.

EGYHÁZMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS.

Magyar Iparművészet.

1908. 236. l

csolatosan a mű az iránytadó jelenkori legkiválóbb építőművészeknek már megvalósított alkotásait mutatja be; tulajdonképeni illusztrativ része pedig művészi hatású színes reprodukciókban mutat be számos eredeti és ötletes tervet, amelyet a folyóirat szerkesztősége kiváló szakértelemmel válogatott össze, úgy hogy valamennyi közvetlenül meg is valósítható.

Így tehát a szóban forgó munka jeles nevelő eszköze a jelenkor szellemében dolgozó építőművészeknek, akik abból sok tekintetben inspirációt és útbaigazítást nyerhetnek. A középületeknek, lakóházaknak, nyaralóknak hosszú sora, valamint az épületek belső kiképzésének művésziesen megoldott részletei, becses példatárrá avatják e munkát. Ára aránylag oly csekély, hogy vevője búsás kárpótlást kap abban a valóban magas színvonalú, sokféleképen felhasználható remek anyagban, amelyet e mű magában foglal. Ezért legmelegebben ajánlhatjuk építőművészeinknek.

PÁLYÁZATI ÜGYEK.

PÁLYÁZAT. A M. Iparművészeti Társulat a kereskedelemügyi minisztertől kapott alapból a f. hó 10-én lejárt pályázat eredménytelen volta miatt a következő pályázatot újból hirdeti:

1. Terveztessék egy *fali, függő ingaórának fából készült,* a hozzátartozó számlapot, súlyt és ingát is magába foglaló üvegezett szekrénye:

A szekrény belső magassága legyen 740 mm., mélysége 100 mm., a számlap átmérője pedig 185 mm.

A társulat e pályázat kiírásával, azt a célt akarja elérni, hogy az évenkint ezer meg ezerszámra készülő ízléstelen óraszekrények helyébe a finomult ízlést is kielégítő óraszekrényekre mintákat szerezzen be, s azokat az illető iparosoknak rendelkezésére bocsáthassa.

Ezt csak úgy érheti el, ha a pályázók szem előtt tartják a most közforgalomban levő óraszekrényeknek előállítási árát, s tervezeteiket úgy alkotják meg, hogy azoknak megvalósítása ne kerüljön többe, mint a mennyibe az eddig készült szekrények kerülnek.

VIRÁGTARTÓ DOMBORITOTT RÉZLEMEZBŐL KÉSZITETTE JANCSURÁK GUSZTÁV.

TALAPZATÁT VASBÓL KOVÁCSOLTA FORREIDER ÉS SCHILLER

Szükséges ezenkívül, hogy a tervezők legyenek figyelemmel arra, hogy a közönség általában némi díszítést óhajt a szekényen és pedig, leginkább faragott díszítést, ezért a forgalomban ilyenek a legkelendőbbek.

2. A tervrajz 1:5 arányban tüntesse föl az óra homlokrajzát és oldalnézetét; de a faragott díszítési részleteket, úgyszintén az esetleges párkány-tagozások profiljait természetes nagyságban kell megrajzolni, úgy hogy a tervrajzok alapján a tervezett óraszekrény elkészíthető legyen.

3. A fentírt követelményeknek és a jogos művészi igényeknek megfelelő legjobb pályamű díjazására két pályadíj szolgál, és pedig I. díj 300 korona, II. díj 200 korona. A pályadíjak valamelyikének kiadása esetén a társulat fenntartja magának a jogot, hogy a pályaművek bármelyikét 150 koronáért megvásárolhassa.

4. A társulat csupán teljesen eredeti munkákat díjaz vagy vásárol meg, ennélfogva sablonos munkák és utánzatok pályadíjat nem kaphatnak.

5. A pályázaton csak magyar állampolgár vehet részt.

6. Pályázni lehet névvel vagy jeligés levéllel.

7. A pályázat 1905. március hó 27-én déli 12 órakor jár le, amikorra a pályaműveket be kell küldeni a Magyar Iparművészeti Társulat titkári hivatalába (Budapest, IX. Üllői-út 33/37.

8. A pályázatot a Magyar Iparművészeti Társulat állandó biráló-bizottsága dönti el.

9. A pályadíjjal jutalmazott pályaműveknek tulajdonjoga, beleértve a korlátlan sokszorosítási jogot, a Magyar Iparművészeti Társulatot illeti meg.

10. A társulat valamennyi pályaművet legalább 3 napig kiállítja az Orsz. Iparművészeti Múzeumban.

11. A „Magyar Iparművészet“ szerkesztősége a pályázó művek bármelyikét lapjában díjmentesen közölheti.

Budapest, 1905. január hó 25-án.

A M. Iparművészeti Társulat elnöksége.

ELDŐLT PÁLYÁZATOK. Az Iparművészeti Társulat állandó biráló bizottsága e hó 4-én tartott ülésén döntött a *csempe-kályha* tervére kiírt pályázat felett. A zsűri elnöke *Radisics* Jenő, tagjai *Faragó* Ödön, *Gelléri* Mór, *Nádler* Róbert, *Telcs* Ede és *Vig* Albert voltak, mint meghívott szakértő *Sattler* József budapesti kályhakereskedő vett részt az ülésen. A pályázatra 42 tervezőtől 93 pályamunka érkezett be, amelyeknek alapos és beható megbírálása után a bizottság úgy a 200 koronás első, mint a 100 koronás második díjat ~~*Fehérkuthy* Bálint és *Dósa* Lu~~kács tervének ítélte oda. Megvette továbbá hatvan koronáért *Petrányi* Miklós tervét.

A pályamunkák az Iparművészeti múzeum könyvtárában nyolc napig ki voltak állítva.

Ugyanez alkalommal döntött a biráló bizottság a karácsonyi kiállítás alkalmából kiírt *szállodaszoba-pályázat* felett. Pályázott a ~~*Gelb* M. és fia~~ cég három szobával, amelyek *Hoepfner* ~~Guidó és *Györgyi* Géza~~ építészek tervei szerint készültek, továbbá a *Gregersen*-cég egy, ~~*Fehérkuthy* és *Dósa*~~ tervei szerint készült szobával.

A biráló bizottság a 300 koronás első díjat Hoepfner és Györgyi egyik tervének, a 200 koronás második díjat pedig Fehérkuthy és Dósa tervének ítélte oda.

*

A biráló bizottság e hó 19-én tartott ülésén ismét négy pályázat sorsáról határozott, amelyek január 10-én jártak le. A *csomózott szőnyeg* tervére kiírt pályázatra beérkezett 45 pályamunka, amelyek közül a 300 koronás *első díjat Lakatos* Artur, a 200 koronás második díjat pedig *Schuszlik* Dezső és *Oetzlberger* István művei nyerték el. Ezeken kívül a zsűri három tervet elismeréssel tüntetett ki. A *sodronyzománcos díszítésű* tárgyak, mint serleg, kancsó, tál, szekrényke, váza stb. tervére kiírt pályázatra beérkezett 36 pályamunka közül a bizottság a 400 koronás első díjat *Muhits* Sándor tervének ítéle oda. A 300 koronás második díjat nem adta ki, ellenben 200 koronáért megvette *Tálos* Gyula tervét.

A *fali függő inga-óra szekrényének* és a hozzátartozó számlapnak, ingának és súlynak rajzára 36 pályamunkát küldtek be amelyek közül egyesek ugyan megfeleltek volna a művészi igényeknek, de a pályázók az előírt követelményeket nem vették minden tekintetben figyelembe s így a zsűri a díjakat nem adhatta ki; elismerésben részesített azonban hat pályamunkát és elhatározta, hogy a pályázatot újból kiírja.

A *faragott aranyozott képkeret* tervére kiírt pályázat teljesen eredménytelen maradt, mert a beérkezett 6 pályamunka közül egyik sem volt figyelembe vehető.

MDK

Jancsurák K. iparmüv.

Diener-Dénes: Magy. Iparm. Társ. karácsonyi kiáll. Magy. Iparmüvészet, 1900.

16 l.

Jancsó Benedek

szerepelt a Budai Képművészeti Társulat
kiállításán.

EK. 1932. XI. 9.

Dürer-Dénes J.:

A MAGYAR IPARMŰVÉSZETI TÁRSULAT KARÁCSONYI KIÁLLÍTÁSA.

Igaz örömmel fogadtam e szemle szerkesztőjének azt a megtisztelő fölszólítását, hogy kritikai ismertetést írjak a mostani karácsonyi iparművészeti kiállításról. Hogy azonban a kiállítás alapos tanulmányozása után, de meg a látottak komoly megfontolása után is, hozzá akarok fogni föladatom teljesítéséhez: valamelyes aggodalom fog el. Azon tünődöm, hogy a becsületes, szókimondó bírálat nem ad-e félreértésre és neheztelésre okot?

Műiparunk fiatalnak még nagyon fiatal, de azonkívül nem is igen jövedelmező dolog. Mívelőinek kevés belőle a hasznuk, sőt jórészt áldozatot is kell hozniok érdekében. Ezt a szempontot tekintve, az a kérdés aggaszt, hogy vajjon helyes dolog-e a magunk iparművészetének megkritizálása? Hogy nem volna-e okosabb, ha azoknak, akiknek a műipar a mesterségük, egyszerűen megköszönnők jó szándékukat és áldozatra való készségüket. Mert az efajta köszönet buzdítás is, bátorítás is lehetne a jövő számára, míg a szókimondó bírálat, amely korholástól nem tartózkodhatnék, talán elkedvetlenítheti vagy bátortalanná teheti az embereket.

De még egy más tekintetre is ügyet kell vetnünk. Ha ugyanis műiparunk azért, amiért fiatal, rászorul a bátorításra, nem lehet meg a szigorú vezetés nélkül sem. Ha azt nem akarjuk, hogy műiparunk örökkön-örökké a dilettantizmus színvonalán maradjon, ha igazán azt akarjuk, hogy kulturánknak faktorává s vele egyidejűleg keresetágává legyen, nem kerülhetjük el a szigorú, nyilt bírálatot. Mert a műiparral is úgy vagyunk mint a művészet minden egyéb ágával: csak a legjobbját fogadhatjuk el jónak. Nem elégedhetünk meg apró-cseprő, vagy aránylag elfogadható, vagy egymagában álló eredményekkel. Az a hitünk tehát, hogy a nyilt, őszinte beszéd, ha nem is esik jól mindenfelé, hasznosabb dolog mint az a dicsőítgetés és elismerés, amely jórészt csak önámítás.

Erre való tekintettel fogtam az itt következő ismertetéshez. Kérem is e lapok olvasóit, hogy tartsák ezt szem előtt, amikor cikkelyemet elolvassák.

Magyar Iparművészet

1899.

külföldi árúval kereskedő boltosunk, ki ne kapna a műveken, ha látja, hogy vannak, hogy kelendők, hogy mindenkit érdeklők. Egy-egy bájos, művészi magyar tárgyacskának az lehet a sorsa, hogy nem sokára ezrével kell reprodukálni. Kell az idegeneknek, kell magunknak.

Budapesti emlék. Kegyetek, fiatal művész-iparosok, talán irtóznak ettől a két szótól. Rettentően közönséges valami. Afféle *ricordo di Venezia.* Kegyetek a kis plasztikai szakosztályban szeretik azt mondani vagy legalább gondolni: *„Anch'io . . .“* És csupa nagy alkotástól fő a fejök. Én meg azt mondom: ostromolják meg a kirakatokat tudásuk és ízlésök apró műveivel, ha nem is ép budapesti emlékekkel, de magyar tárgyakkal. És érezni fogják vállalkozásuk sikerességét mind az égiekben, mind a földiekben. Mert keresi nálunk a magyarságot mindenki; s hiányt érez, mikor nem találja. S ez, mint többször mondottam, nemcsak az idegenekre, hanem magunkra nézve is igaz.

Mindnyájan keresgélünk a kirakatokban; s ha a lélek mélyét kutatjuk: mind nemzeti vonásokra szomjúhozunk. Mikor Szegeden járok, felsóhajtok magamban: „Hej, ha volna itt valami más szegedi is, necsak a papucs!“ Ez a kívánság együgyűnek látszik; mert vajon van-e szegedi stilus? Bizony aligha van. De csak a szó a helytelen. Maga a gondolat szép és bölcs: a jó ízlésű ember nem éri be az ethnographiával, a művészetté lett népiest, szóval a magyar művészetet kívánja. Ezt a szükséget minden művelt lélek érzi.

Legyen a magyar iparművészet nagy a nagyokban és nagy a kicsinyekben.

Tóth Béla.

Beck Ö. F. rajza.

Még csak azt a megjegyzést teszem, hogy nem emelkedtem föl a máskülönben dicséseges tárgyilagosság magaslatára. Bevallom, hogy nem is törekedtem rája. Aminek az okait könnyen meg lehet érteni. Hiszen, csakúgy mint a művészet valamennyi becsületes hivének, jómagamnak is megvan a maga sajátos, individuális műízlése. Nem tudnék tőle megszabadulni, mint ahogy az ember nem tud a bőréből kibújni. Hogy azonban a magam ítéletének természetszerű egyoldalúságát lehetőleg mérsékeljem, a legtöbb esetben nem formulázom egyszerűen az ítéletemet, nem mondom, hogy ez vagy amaz jó vagy szép vagy rossz vagy csunya, hanem meg is mondom, hogy miért tartom annak.

Mint mindazoknak, akik a művészet ügyeivel buzgón foglalkoznak, nekem is megvan a magam álláspontja a művészet és műipar céljai és föladatai dolgában. Hanem ebben a dologban nem vagyok intranzigens. Szívesen győzetem meg magamat, ha nem szóval, hanem tettel azt bizonyítják nekem, hogy íme a magamétól eltérő úton is jót lehet elérni.

Ezt a néhány megjegyzést szükségesnek tartottam. Nem úgy mint captatio benevolentiae-t hanem csak azért, hogy a félreértéseket elkerüljem.

*

Műiparunknak a legutóbbi három-négy esztendőben történt fejlődése bennem is, másokban is, azt a reménységet keltette, hogy lehetséges lesz műiparunkat nemcsak teljesen modern, de teljesen nemzeti irányba is terelni, s hogy ennek folytán módunkban lesz a párisi világkiállításon külön individualitásképen megjelenhetni, hogy ezzel kiegyenlítsük azt a fogyatékosságunkat, amely mennyiség, de esetleg minőség dolgában is nyilvánulni fog.

Hanem ezt a reménységünket ez a mostani karácsonyi kiállítás majd hogy semmivé nem tette. A modern irányzatok olyan hirtelen vehemenciával köszöntöttek ránk, hogy szinte egészen megakasztották utjában a nemzeti irányzatot. Ez pedig nagy kárunkra van. Valahány népnek csak része van a modern művészi mozgalomban, egytől-egyig valami újjal járult hozzá. Ha nem adhatott a magáéból, idegenből kért kölcsön. Az amerikaiak a Keleten szereztek be ösztökélést, és modern szellemben dolgozták föl. A franciák Japánban jártak kölcsönért, az angolok a gotikát, a prerafaelizmust, a maguk mult századbeli és a japán művészetet értékesítették. A legmodernebb belgák és hollandusok, messze, Európán kívül levő gyarmataikból szerzik be inspirációjukat. A németek, akik jó ideig úgy gondolkoztak, hogy elégséges ha az ember egyszerűen csak modern, azaz ha utánozza az amerikaikat, az angolokat vagy a németalföldieket, most a magukéból is hozzájárulni igyekeznek a modernséghez, s visszatérnek legjobb régi és új néphagyományaikhoz. Még Ausztriában, azaz hogy Bécsben, is ehhez hasonló törekvések nyilvánulnak, csak mi magyarok hagytuk el hamar a jó utat, amelyre már egyszer rátértünk, s mondtunk le arról a törekvésről, hogy a modernségnek a magunk házában lokális jelleget adjunk.

Jól tudom, hogy igen sok művészetet szerető, alapos hozzáértő a mult idők magyar stilusáról azt tartja, hogy a sovinismus képzeleténél nem egyéb, a jövő magyar stilusáról pedig azt, hogy merőben fölösleges. Nem ez a helye annak, hogy azon vitatkozzunk, volt-e a multakbanmagyar stilus. Aki az ezredévi történelmi kiállítást kutatva nézegette, bizony meggyőződhetett róla, hogy igen sok dologban egész sajátos, jellemzetes díszítés volt nálunk járatos, amelyben a nagyon is félreértett tulipán és százszorszép motivumain kivül egyebeknek is részük volt. Majd meglátják akkor, ha a most készülő nagyszabású díszmunka, amely a történelmi kiállítást ismerteti, egészen meg lesz, hogy mennyi ösztökélés szerezhető nemcsak parasztjaink indusztriájából, de egész régi műiparunkból is. Már pedig ezek a motivumok szinte beleesnek a modern dekoráló szellem kerékvágásába, mert ugyancsak szigorú, merő stilizálásnak művei. Kétségtelen dolognak tartom, hogy módunkban volna a modern stilust a magunkéból, valamelyes

magyar tónussal gazdagítani. Természetesen, csakis a díszítőstilusról szólok. Már a modern szerkesztő stilussal máskép vagyunk. Ámbátor neki is nem egy hasznos szerzeményt juttathatnánk a székely és a többi parasztindusztria beható tanulmányozása révén: a modernségnek egyedül helyes fölfogása szerint neki mégis csak mindenfelé egyugyanazok a szabályai vannak. Bármennyire stilizáló is a modern díszítőstilus, ugyanolyan mértékben naturalisztikus a modern szerkesztő, structiv stilus. Az a fő követelménye, hogy a műnek mirevalósága s a fölhasznált matéria sajátosságai mindenekfölött mértékadók legyenek. Azt kívánja továbbá, hogy az egyes részek tisztán, világosan, észszerűen fejezzék ki a maguk struktiv alkalmazását, s hogy azonkivül szervesen összefüggjenek. Az áll róla, amit a belga Henry van De Velde, a műiparnak ez időszerint legnagyobb művésze, önmagáról mondott: „Nem fedeztem fel semmit, ha csak az a megismerés nem megy fölfedezés számba, hogy teljesen elégséges, ha az ember józaneszű ember, hogy elszakadjon a mai iparművészek egész nagy rajától. Minden munkám jellegének csak egyetlen egy forrása van, s ez az észszerűség, a dolgok mivoltának megfelelő és a formájukban nyilvánuló észszerűség."

Nem nehéz dolog annak az állításnak a helytelenségét bebizonyítani, hogy a jövőben sem szorulunk magyar stilusra, s hogy műiparunknak teljesen elégséges, ha egyszerűen modernségre iparkodik. Ha ugyanis műiparunk nem egyéb csakis modern, az a veszedelem fenyegeti, hogy, ha csak a véletlen nem szolgál neki egész sor iparművész-genievel, közönséges utánzássá lesz. Ezzel pedig műiparunk máris a hanyatlás utjára térne, még mielőtt első virágzását elérhetné. Mert utánzással és a látottaknak utánaérzésével nem birjuk a versenyt az eredetiséggel. Az ilyen iparművészeti munkákkal bizony odahaza se konkurrálhatunk a külföld termékeivel, nem hogy odakint híveket toborozzunk nekik. Ha azonban műiparunknak nemcsak modern, de nemzeti jelleget is tudunk adni, akkor a magunk termékeivel, amelyek akkor a magunk sajátosságának leginkább megfelelnek, nemcsak teljesen uraivá lehetünk a hazai piacnak, de bizonyára sok hívet és amateurt szerezhetünk nekik a külföldön, ahol sok az olyan ember, aki szívesen vásárol új, sajátos, jellemzetes dolgokat.

*

Noha nem egy kifogásom van, ami különben az eddig mondattakból könnyen sejthető, az ellen az irányzat ellen, amely — úgy látszik — műiparunkban lábra kapni készülődik, s a kiállított tárgyak közül is néhány ellen, mégis szívesen elismerem, hogy a tehnikai kivitel dolgában, a javarészük kifogástalan. De éppen az a körülmény, hogy a tehnikai nehézségeket, amelyek művészetünk fejlődése elé eddig legnagyobb akadályként gördültek, jórészt szerencsésen legyőztük, megkettőzi azt a kötelességünket, hogy komolyan hozzáfogjunk a kérdés művészi oldalának megoldásához.

A modernség mozgalma azon van, hogy a *műipar*nak eddig dívó fogalmát a lexikonból kiküszöbölje.

Mikor azután a gyilkos támadás után, amelyet e század első felében a gépipar a mesterségek ellen intézett, egyes körökben az az óhajtás támadt, bárcsak megint egy kis művészet uralkodhatnék az iparban: természetesen nem arra gondoltak, hogy az egész nagy ipart fejleszszék művészi irányban. Csak egy kis részét sajátították ki a művészet számára, csak azt, amely a gazdagok fényüző szükségleteit elégíti ki. És lassan-lassan három teljesen elkülönített fogalom támadt: a művészeté, az iparművészeté és az iparé. A művészet körébe a festményeket és szobrokat sorolták, az iparművészetébe azokat a munkákat, a melyeket különösen ügyes mesteremberek akadémiai művészek és iparművészeti professzorok tervei szerint készítettek. Minden egyéb csak ipar volt, s ez a minden egyéb ízléstelen és furcsa, de gyakran a legcélszerűtlenebb ipari termékek sokasága volt.

És megindult egyszerre a modernművészek mozgalma. A jó sokáig művészietlennek és ízléstelennek mondott Angliában támadt. Ruskin, az emberiség panaceájának az abszolut művészeti hangulatban, a levegőben folyó életet mondotta. Nem elégedett meg egyes nagy műalkotások vagy nagy gyűjteményeknek nevelő hatásával, hanem azt kivánta, hogy mindenen, ami az embert környékezi, a mindennapi élet legapróbb dolgain is, uralkodjék a művészet szelleme. Akadt is rögtön olyan nagy művész, aki nemcsak hogy maga is vallotta ezt a szépséges igét, de meg is valósította. Ez a művész Morris William volt és vele éreztek és cselekedtek lelkes barátai és tanítványai. Nem a régi értelemben tartották magukat művészeknek, akiknek csak az a föladatuk, hogy szép tervezeteket készítsenek, amelyek szerint a mesteremberek dolgozzanak, hanem már modern művészek voltak, akik magukhoz méltó dolognak tartották azt is, hogy művészi tehetségüket házi dolgainkban is érvényesítsék. Csak olyan méltónak, mint a képek festését vagy szobrok mintázását, faragását.

Nem sülyedtek le az iparhoz, hanem azt fölemelték magukhoz, s aztán, ilyen módon bútort, szőnyegeket, kárpitokat, könyvbekötéseket s a ház sok egyéb dolgát készítették. Mivelhogy pedig majd mind ezt a dolgot maguk csinálták, művészetüket alkalmazták; ezt az új fajta művészeti irányt Angliában teljes joggal már nem a műipar névvel illeték, hanem elnevezték „art applied"-nak.

Mindaz azonban, amit Morris és köre alkottak, alapjában véve nem volt egyéb fényűzés-művészeténél, noha ők maguk a szociálista utopiáknak voltak ábrándozói. Csak kevesek művészete volt, kevesek számára. Csakis a nagyon gazdag emberek számára való volt. Morris, a maga művészetének minden üdvösségét, a kézművességben kereste. Az volt a hite, hogy a művészet kárát vallja annak, ha nem a kéz dolgozik, hanem egyéb mehanikai erő is résztvesz a munkában. Nyomába mások léptek, akik nála tovább mentek, s a művészetet nemcsak mindenre, hanem mindenkire kiterjeszteni igyekeztek; szóval a művészetet a szónak legjobb értelmében demokratizálni akarták. Törekvésüknek két célja volt. Az, hogy a művészeket necsak magával a kézművességgel, hanem az általában vett iparral is megbarátkoztassák, s hogy a mesteremberekeket és iparűzőket a művészet szellemével megtermékenyítsék. Művészek és a művészetek barátai sokféleképen igyekeztek e célok megvalósítására. A maguk erejéből is, vagy pedig úgy, hogy iskolákat, testületeket, céheket, műtermeket alapítottak. És törekvésüknek majd mindenütt sikere volt. Ezek az emberek, mint pl. *Voysey* Londonban, *Tiffany* New-Yorkban, *Van de Velde* Brüsselben, *Gallé* Nancyban s ezek a testületek mint pl. a Bing által alapított *L'art nouveau* Párisban, az Ashbee-féle *Guild and School of Handikraft* Londonban, a müncheni *Vereinigte Werkstätten*, hogy csak egynehányat emlegessek azok közül a legnevezetesebbek közül, a melyek hirtelen eszembe jutottak, — nemcsak hogy az ipar minden ágába eddig lehetetlennek tartott művészeti szellemet vittek, de mindegyikük új impulzusokat, új ösztökélést is adott az alkalmazott művészetnek, úgy, hogy már ma is, alig néhány esztendő munkája után Angliában, Belgiumban, Hollandiában, Franciaországban, jórészt Németországban és Amerikában is teljesen új, de minden izében művészi szellemtől áthatott, terjedelem és mélység dolgában egyaránt impozáns iparral állunk szemben.

Azoknak a testületeknek a feladatát nálunk az *Iparművészeti Társulat* az *Iparművészeti Múzeum*mal egyetemben vállalta magára. Csakis a rosszakarat állíthatná, hogy föladatuk megvalósítására nem művészi lelkiismeretességgel és célját tudó buzgalommal törekesznek. Sikerült nekik egész sor jeles művészt, kitünő iparost és lelkes műbarátot a táborukba sorozni. Nekik köszönhető az a nagy fejlődés, a melyről műiparunk az ezredéves kiállításon és a tavalyi karácsonyi kiállításon tanuságot tett. És az ő érdemük mind az, amit jót az ezidei kiállításon látunk, míg ellenben a benne észlelhető elhibázottságok jórészt annak a körülménynek tudhatók be, hogy néhány művész és iparos ahelyett,

hogy ahhoz a közös modern-mozgalomhoz sorakoznék, a melynek ösztökélő központja: az *Iparművészeti Társulat* és az *Iparművészeti Múzeum:* más úton járnak, még pedig, vagy tovább is a régi sablonos művészet kitaposott útján, vagy pedig a maguk törte, de csak olyan rossz ösvényen.

A kiállításban a bútorzat foglalja el a legtöbb teret. A tárlatnak evvel a részével hosszasabban akarok foglalkozni és megjegyzéseimmel nemcsak a reprodukált tárgyakra fogok szorítkozni. Aminek az az oka, mert a bútorzat művészete a modern iparművészeti mozgalomnak szinte a centrumává lett, s mert e téren adható és szerezhető a legtöbb tanúság.

A bútorosztály elején a *Komor* Marcell építész tervei szerint *Heumann* Mór által készített ebédlőszoba-butorzás ötlik az ember szemébe. Az asztal képét a 46. sz. lapon közöljük. A tehnikai kivitel, amely meglehetősen nehéz föladat volt, igen dicséretes. Igazán kár, hogy annyi fáradságot és akkora gondosságot olyan elhibázott tervezetre kellett forditani. A tálaló-szekrény (Kredenz) egész ugynevezett fölépitése, de diszítése is nem egyéb, mint építészeti szerkezetnek és építészeti motivumoknak a butorasztalosságba való átvitele. Komor úr, akinek az Iparművészeti Múzeum palotájának építésében része volt, alkalmazta a palotán fölhasznált jórészt keleti motivumokat. De ugyanaz, ami a középcsarnok és a foyer nagy méreteinél szépen hat, s ott a magyar, tehát egyuttal keleti diszítéssel harmonikusan megfér, bántóan hat, ha a butor kis területén koncentrálják, sőt ez még rosszabbnak, még célszerűtlenebbnek, teljesen inpraktikusnak is látszik. A szekrény felső záradéka ugy hat, mint valami hatalmas koszorupárkányzat, amely az alatta levő részeket tökéletesen elnyomja. A fönt alkalmazott indiai madárkonzolok pedig, amelyek a múzeum előcsarnokában mint könnyed diszítő csecsebecsék bájosan hatnak, azt az említett hatást még fokozzák. A diszítés túlterhelt és sehogy sem illeszkedik a tér méreteihez. Ennél a butorzatnál sehogy sem voltak figyelemmel arra, hogy a diszítés a butoroknál csakis arra való, hogy bizonyos nagy területeket megfoszszon az egyhanguságtól, vagy hogy a szerkezeti átmeneteket a szemnek tetszetős módon közvetitse. Ennélfogva a butor diszítésének a butor szerkezetéhez szervesen kell illeszkednie. Ezt a hibát legjobban ott látjuk, ahol a diszités egyenesen utjában áll a butor használhatóságának. Az alsó Kredenz nyilt középső részén például, amelynek pedig az volna a rendeltetése, hogy nagyobb tárgyakat helyezzenek el benne, áttört betét van, amely önmagában egészen csinos, de sehogyan sem illik oda, ahol van, mert szinte lehetetlen miatta annak a szekrényrésznek a használása. Az a kredenz különben is a maga faragásaival, számtalan zeg-zugával, amelyek jórésze szinte hozzáférhetetlen, valóságos csapás volna minden jóravaló gazdasszonynak, akinek annak leporolása elég gondot adna. Csakolyan hibái vannak szerkezet, diszítés és használhatóság dolgában az asztalnak és székeknek is. Nem tekintve azt, hogy az asztalnak ugyancsak indiai motivumok szerint kidolgozott lábai vaskosak: a négy lábnak alsó összekötése, amely rendesen arra való, hogy a terhet hordó lábakat erősítse, itt a lábak méreteire való tekintettel nemcsak hogy szinte szükségtelen, de határozottan kényelmetlen. Hiszen annyira kinyúlik, hogy az asztal körül ülők egyre beléütnék a bokájukat. A kényelmetlenséget megtoldja az is, hogy az asztaltáblát tulajdonképen hordó párkányzat alsó széle fogazott, úgy, hogy minden kissé magasabb térdű úrnak vagy minden bodrosabb ruháju hölgynek a ruhája épségét kell féltenie a különös asztaltól. A szertelenül magas támláju székek tálalás közben akadályként szolgálnak, de már azért is kellemetlenek, mert a támlájuk hátsó lapja teljesen kidolgozatlan. Az olyan butorzat, amelynek föltétlenül a fal mellett kell állania, falnak néző oldala kidolgozatlan, durva maradhat, de a szék, legkivált pedig az ebédlő széke nem ilyen butor. Szabadon áll, hadd legyen tehát minden oldalán szemnek tetsző.

Előre is megcáfolok néhány olyan ellenvetést, amelylyel bizonyára nem fognak késni. Azt mondhatják, hogy az ismert régi butorok javarésze, amelyeket a műbarátok oly nagyra becsülnek és drágán megfizetnek, s amelyeket évtizedeken által mint utánzásra méltó mintákat hirdettek, az elébb elmondott elvekre alaposan rácáfolnak. Múzeumainkban temérdek az olyan butor, amely túl van terhelve mindenféle faragványnyal és dekorativ elemekkel, s amelynek szerkezete nemcsak hogy nem alkalmazkodik a gyakorlati célhoz, hanem éppenséggel ellenkezik vele. Hát bizony ez igaz. De az is igaz, hogy azok a holmik, amelyek most a gyűjtésnek objektumai, a maguk idejében sem szolgáltak a mindennapi gyakorlati használat céljaira, hanem jórészt parádés, díszítő tárgyak voltak. Nem egy olyan fínom faragványu pad, pompás, de impraktikus iróasztal, nem egy ajtóbéllet (mező), amely inkább reliefműnek mondható, mint helyiséget záró szerkezetnek, nem egy remekül faragott kilincs vagy kezelhetetlen kulcs van köztük, amely már a maga idejében is „objet d'art" volt, nem pedig használat tárgya. A műbarátok úgy vásárolták őket, akár a festményt vagy a szobrokat. Csakis a művészeti dekadence idején, a XVII. század vége felé gondoltak olyat, hogy a mindennapi élet tárgyain is alkalmazzanak a praktikus szükségességgel ellenkező cikornyát és fejtetőre állítsák a szerkezet logikus törvényeit. Az allonge parókával és a toronyfrizurával, amelyek a természetességnek merő ellentétei voltak, minden egyéb is, amivel az embernek az életben dolga akadt, értelmetlenné és impraktikussá lett, mig végre ez a hóbort a Louis quinze-el a tetőpontjára ért. Az izlés ekkor egyszerre nagyot fordult és fagyos, művészietlen, de praktikus józanságot vitt az elcsapott hóbort helyébe. Az, hogy a legutóbb mult harminc-negyven esztendőben ennek a sokféle stilusnak és hóbortnak utánzása uralkodott volt a műiparon, korántsem azt bizonyítja, hogy az utánzás helyén való dolog. Az emberek csak azért utánozták, mert nem alkothattak a magukéból. Most azonban abba akarják hagyni az utánzást. Ami jóval a régi hagyomány szolgálni tud, azt ezután is megtartják, s a modernség szolgálatára rendelik. De megint érvényre akarják juttatni a szerkezet logikus törvényeit, a díszítés természetes alapeiveit. Már nem az a cél, hogy butor formájában abstract „Objets d'art" alkossanak, hanem az, hogy minden butor használható és művészies is legyen. Hogy ezek necsak megfeleljenek azoknak az elveknek, amelyeket a lángeszű Ruskin propagált, hanem hogy kivetkőztessenek excluziv jellegükből, hogy a nép széles rétegei közé kerülhessenek, hogy egyszóval demokratizáltassanak.

Rátérek megint a kiállított tárgyak ismertetésére. A Komor-Heumann ebédlőbutorzata mellett van a *Ruprich* Károly szobaberendezése. Angol mintákat követ, de sehogysem tud szert tenni azok fínom, intim bájára. A tálaló szekrény (Kredenz) a maga magos kettős rátétjével, szinte azzal ijeszti az embert, hogy egyszerre csak kibillen az egyensúlyából. Ez a butor, amely pedig egész konstruktiójával a nálunk szokásos fanemeknek felel meg, csakugy mint sok más ujabb butorunk, mahagoni-külsővel készült. Azt hiszik nálunk, hogy a mahagoni a modern stilnek föltétlen kelléke. Pedig ebben nincs igazuk. Mint luxus-fa nagyon sokat ér a maga fényes felülethatásával és jeles strukturájával; csakhogy az angolok nem azért használják annyira a mahagonit és imitációját, mert talán azt hiszik, hogy művészi eszméiket ezzel az anyaggal jobban tudják kifejezni, hanem azért, mert a mahagoni vagy a hozzáhasonló fényes lakkozás a jórészt nedves, párás angol levegő hatásának jobban tud ellentállni. Egész sora a modern butorzó-művészeknek már abba is hagyta a mahagoni alkalmazását, legkivált a nancy-i, a belga és hollandi művészek, akik a butorok szerkezeti részeihez igen gyakran európai fanemeket használnak, dekorativ részeihez pedig különböző színű, drága, nem európai fanemeket. Nálunk is jobban tennék, ha ott, ahol nem nagy fényűzést vagy nagy pompát kell kifejteni, nem alkalmaznának mahagonit, hanem jóféle belföldi fát, amelyen megfelelő színezéssel sokféle színhatást is el lehet érni.

Ruprich Károly kiállított még egy másik, zöld színnel pácolt ebédlőbutorzást is, amely nagyon is tanuskodik róla, hogy még az olyan kitünő iparos is, amilyen ő, milyen utakra tévedhet, ha a szükséges művészi ösztökélésnek híján van. Ez az ebédlőbutor gotikus reminiscenciákkal szolgál, amelyek azonban nem származnak, mint a londoni Guild and School of Handikraft-nak olyan sok műve, gotikus butorokról, hogy azután modern praktikus szükségleteinkhez alkalmazkodjanak (hiszen még ebben a módosított formában is otrombáknak és vaskosnak látja őket az elkényeztetett modern szem), hanem minden átdolgozás nélkül az építészetből. Különösnek tartom azt is, hogy a kredenz ajtai tulajdonképen színes üvegablakok. Ezt a helytelenséget legjobban az az egyszerű munkás bírálta el, aki a szekrény előtt állva, azt tudakolta, hogy tulajdonképen hová néznek azok az ablakok? A modern üvegfestésben vannak ugyan olyan színes ablakok, amelyek már önmagukban kolorisztikusan hatnak, hanem ez csak kivételes esetekre szól, még pedig kis méreteknél. Általában az áll, hogy a színes üvegablaknak szemben kell lennie a fény eredetével, mert csakis akkor érvényesül kolorisztikus és dekorativ hatása, s csak akkor felel meg rendeltetésének.

Ruprich még egy harmadik tárgyat, egy nagy szekrényt is küldött a kiállításra. Ezt kellett volna legelsőnek említenem, mert arról tanuskodik, hogy micsoda kitünő munkával tud Ruprich úr szolgálni, ha művészi a vezetése. A kredencszerű szekrényt László Fülöp festőművész vázlata alapján csinálta. Formája, a maga sok kedves változatosságával, amelyek majd mindig struktivek, igen kellemesen hat, noha nem igen kinálkozik új dolgokkal, mert majdnem valamennyi részletére hasonló mintákat a modern belgáknál és franciáknál bőven találunk. Selmersheim Pál, Majorelle és Serurier Booy a tulajdonképen való szellemi apái ennek az érdekes szekrénynek, de már a mesteri munka s a brillians zöld fényezés, amely hír szerint egészen új és sajátos eljárás szerint készült, Ruprich mester érdemei.

A butorzat-osztály legkülönb dísze kétségtelenül az a pohárszék és az a tömör mahagoniból készült asztal (47. lap), amelyet *Thék* Endre *Rippl-Rónainak*, az ismert festőnek tervei szerint csinált. Ez a két butor gróf Andrássy Tivadarnak egy most készülő ebédlő berendezéséhez tartozik. Nemcsak külső hatás dolgában kitünőek, de konstructió szempontjából is kifogástalanok. Sokat vitatkoztak legutóbb, hogy ezek a művek, amelyek a maguk nemében remekművek, tulajdonképen kinek az érdeme? Azt hiszem, hogy az, aki a szóban forgó urakat ismeri, rögtön eldöntheti a kérdést. Az, hogy tulajdonképen kevés eszközzel a művészi előkelőség hatását lehetett elérni, kétségtelenül Rippl-Rónai érdeme. Ilyen egyszerű, de éppen egyszerűségével impozáns ötlet, csakis művész fejében támadhatott. Az azonban, hogy e műveknél a fának különösen pedig a mahagoninak szerkezeti sajátosságaival olyan logikusan, következetesen vetettek számot, bizonyára Thék érdeme, aki, ami különben ismeretes, bárkinél is jobban ismeri a fát és ennek struktiv törvényeit. Minden tekintetben kitünő a pohárszék helybeosztása, a nyitott és csukható mélyedéseké, amelyekben mindenféle nagyságu és formáju tárgy elfér, s amelyek lehetővé teszik, hogy a különösen finom fényűzési tárgyakat kint tartsák, a közönségesebb használati tárgyakat pedig bent a szekrényben tarthassák. A pohárszék fölépítése logikusan egyszerű, hiján van mindenféle cikornyának és eredetiségre való hajszának, és nagy méretei dacára könnyed, szinte csinos. Ajtóinak és felső képszékének diszítése pompás ötlet. Egész lapos, belső lapjukon megerősített oxidált fémlemez ornamensekből áll, amelyek felhőzetesen stilizált fákat ábrázolnak, még pedig éles körvonalak nélkül. Ez a diszítés a nagy ajtófelületeknek nagyon is erős fényét mérsékli és tisztán ornamentálisan hat. Az, hogy ezek a burkolások nem kapcsolódnak szervesen az ajtó csuklóihoz (Scharnier) vagy zárórészeihez, ahogy ezt a korrektség kivánná: itt nem akkora baj, mint egyebütt, mert hiszen ezeknek a burkolásoknak nem

az a föladatuk, mint rendesen, hogy szerkezeti erősítést markirozzanak, hanem csak az, hogy úgy hassanak, mint a felületen elhelyezett minden egyéb ornamens. Az asztalnál, amelynek — tizenkét karosszékben ülő személynek lévén szánva — szokatlanul nagy a táblája, remekül sikerült az asztalláb kérdését megoldani. Egy középtörzsből ágakként jobbra-balra támasztó dúcok nőnek ki: ez a láb. És könnyen, a teljes biztosság hatását keltve hordja a nehéz asztaltáblát.

Figyelemreméltó munkákkal állott ki a sorompóba *Polgár* Alajos. Egyebek közt olyan hálószobabutorzással is, amely nemcsak tehnikai kivitelével, de legkivált a csinosság hatásával rászolgál a figyelembe való vételre. A butorzat két olyan darabját reprodukáljuk, amely arról tanuskodik, hogy Polgárnak a szerkezet, de a diszítés iránt is jó érzéke van. Nem igen jár a maga utján, egy kis kölcsönért elnéz a japániakhoz és a modern franciákhoz, de jól ért ahhoz a mesterséghez, hogy ezt a kölcsönt nagyjában illően és izléssel fölhasználja. Ha a terveit szigorú művészi kritikával fölülvizsgálnák, igen jeles munkák alkotására nevelhetnék az ő tehetségét. Ott, ahol azelőtt oszlopokat és pilasztereket alkalmaztak, Polgár a nádcsomó motivumával él. Nem egészen uj ez a motivum, konstruktiv szempontból nem is látom nagyon szivesen. Nem tartom éppenséggel logikus dolognak, ha a törékeny nádat, bármekkora csomóban is, terhek hordására használják. Mintha tiz beteges, gyönge asszonyra bíznának olyan munkát, amelylyel egyetlen erős ember is megbirhatna. A tiz gyönge teremtés elvégzi ugyan a dolgot, de bizony a fáradozó beteges nők nem kellemes látványosság.

Polgár ezt a szerkezeti motivumot érdekesen viszi át a diszítésbe, ahogy ez az ábrázoltuk mosdóasztal tükörkeretében látható. Csakhogy nem használja ki dekorative a nád hajlékonyságát, hanem a végeit minden fajtájú naturalisztikus virággal, még szivarcsomókhoz hasonló erősítésekkel is zárja. Ami hiba. Mig egyébütt is tesz róla tanuságot, hogy bizonyos motivumok struktiv elemeire semmi figyelemmel sincs. Amikor például könnyű, elegáns, naturalisztikus virágokat, amelyek diszítésül szolgálhatnak, konzolok hordására alkalmaz. Az ember attól fél, hogy ha azokra a konzolokra valami tárgyat állítanak, a csinos virágfonadékok rögtönösen összenyomódnak. A felület színes ornamentei marketterie munka: virágmotivumaik jórészt japániasak, de tarkábbak és kevésbbé graciozusok mint ahogy azt ez a stilforma megengedi, illetőleg megköveteli. Leginkább az ágyakon látszik ez, amelyeken Polgár, csakúgy mint ahogy ezt a párisi l'Art nouveau néhány munkáján láttuk, a marketterie-munka fölé még nádszálakat visz, amelyek azonban az által, hogy ez az ornament a nagy dekorativ hatásnak hiján van, zavarólag hatnak. Végül igaz dicsérettel emlékezem meg a tükörszekrény japánias körülkeretezéséről. Igen jeles munkát végzett vele.

Hirschler és *Faragó*, ez a két jeles bútorrajzoló, az idén csak keveset mutatott be. Azelőbbi egy *Engel* Lajos által igen jól munkált bájos szalonberendezést, amely ugyan Chependale nyomain támadt, de Chependalenak merev vonalait diskret faragványokkal megeleveníti. De már a szövet nem illik a berendezéshez, mert bár modern, mégis nagyon rikító ezekhez a csinos munkákhoz. *Faragó* egy Lukacsovics által készített etagère-szekrényt állított ki, a mely, néhány kisebb hibáját nem tekintve, eléggé csinosan hat.

Hörti professzor, aki egy idő óta nemcsak nagy buzgalommal, de sikeresen is azon fárad, hogy a mesterségek legkülönfélébb ágait művészi szellem hassa át, két karosszéket állított ki. Az egyik kárpitozott, a másik bőrös szék (a 48. sz. lapon). A kárpitos támlásszék (készítette Gelb M.) struktiv tekintetben kitűnő. A támla, a maga finoman hajló vonásaival nem illik ugyan nagyon a szék vaskosságához, de önmagában olyan csinos s olyan pompásan illeszkedik a széken ülő hátához, hogy az ember ezt az össze nem függést szívesen megbocsájtja. De már a bőrös karosszék

(készítette Lukácsovics J.) fölépítés, valamint az áttört fabéllet és a bőrornamens vonalrajza dolgában is teljesen harmonikus. Csak az a baja, hogy az űlése nagyon is széles. Egy kissé zavaróan hat a szék támlájának koronája is, amelyet bizonyára a munkás túlbuzgalma futó levelekből, tisztán ornamentálisan olyan kagylóformában képzett ki, mely nagyon is barokkó-ízű.

Egyszerűségével és logikus szerkezetével igen jól hat *Nagy* Jenőnek az 52. sz. lapon közölt kis szivarszekrénye. (Készítette Lukácsovics J.) Kár hogy a gyámok, anélkül hogy erre szükségük volna, egész helytelenül, oszlopfejekben végződnek; azért is kár, hogy a máskülönben szép vonalu kapocsburkolás túlon túlterhelt. Az ajtóbéllet zöld, hullámos üvegből van, amelynek itt igen szép a diszítő és a kolorisztikus hatása.

Meg kell emlékeznem arról a könyves szekrényről és íróasztalról is, amelyet *Vágó* László építész tervei szerint *Wener* készített. Ezek a bútordarabok szintén azt bizonyítják, hogy milyen helytelen dolog az, amikor tisztán építészeti motivumokat bútorokon alkalmazunk. Vágó nemcsak a könyves szekrényét, de még az íróasztalát is, akárcsak régi várak volnának, bástyaoromzattal díszítette, amelyen könyv is, papiros is hamarosan elszakadna. *Mahunka* ebédlőbútorzást küldött, amely külsőség dolgában a belgák nyomait mutatja, amennyiben ezeknek egy bizonyos vonalrajzát utánozza, de máskülönben nagyon is messze elmaradt a belgák csodálatosan struktiv szellemétől. A fabélletnek ama szinte szeszélyes vonalai, melyek Van de Veldenél vagy Serurier Bovy-nál a konstrukcióból organikusan származnak, Mahunká-nál nem egyebek játéknál. Az ajtóbélletekkel is szakasztott úgy van, pedig a belga Hankar genialis burkolásairól és üvegajtóburkolatairól leste el őket, annélkül azonban, hogy a belgának akár az eleganciáját, akár a struktiv szükségesség iránt való érzékét ki tudná fejezni.

Egész sor csinos tükörkeret is van a kiállításban; egynehányat reprodukálunk is. Majd valamennyi modern jellegű, noha a modernség igazi magaslatától még messze elmaradtak. Csakis amolyan neki-iramodásfélék a magasság felé. A virág ornamensek alkalmazásánál jobban kellene ügyet vetni a szigorubb stilizálásra de egyuttal egyszerűbb vonalrajzra is kellene törekedni.

*

Igen szép haladást konstatálhatunk a szőnyegipar és a tűmunka terén. A *Kovalszki* Sarolta úrnő dicséretes vezetése alatt álló eleméri *Torontálmegyei Háziipar* a maga régi dolgain kivül újnemű tárgyakkal is beállított. Kovalszkiné egész új szövőtehnikát honosított meg, olyant, amilyent Scheerebeckben űznek, s igen jeles, modernül stilizált mintákat dolgoztatott föl. Az 53. sz. lapon egy *Vaszary* Jánostól tervezett és Elemérben készített szőnyegvég képét közöljük, amely színek és kidolgozás dolgában egyaránt kitünő. Ha Kovalszkiné ezután is ezen az úton halad, bizonyára nagy eredményeket fog elérni. Mégis azt a tanácsot adjuk neki is, azoknak a művészeknek is, akikkel rajzokat készíttet, hogy ne kövessék olyan nagyon az angol, német és északi mintákat, s hogy inkább a lineáris ornamentikát alkalmazzák, mint az állatokból és növényekből stilizáltat. Hiszen annak sem kell, mint annyi sok keleti munkánál, éppen geometrikusnak lennie. Megtűri a legeredetibb és legérdekesebb kombinatiókat is, amit legjobban a németalföldi szőnyegművészek munkái, köztük első sorban a *Lemmén* Györgyéi, biznyítanak.

A *Torontálmegyei Szőnyegipar Részvénytársaság* és a *Pozsonyi Állami Szövőipariskola* még mindig az úgynevezett perzsa szőnyegek szövésére vetik a fősúlyt. Mind a két intézet jól tenné, ha inkább szép, modern munkák készítésére adná magát. Hiszen kezdőkisérletek már történtek is, de meg jeles rajzolókban sincs hiány.

Igen érdekesek a Rippl-Róna hímzései. Témáit nem dolgozza föl se naturalisztikusan, se tisztán lineárisan vagy sematikusan stilizálva, hanem a fölmerülő stilisztikai nehézségeket

úgy küzdi le, hogy a tulajdonképen való rajzot csakis vázlatosan, éles körvonalozás nélkül rakja föl, s a képhatás elérését, de általában az általános főhatást is a színezésre bizza.

Érdekes két applikátió-munkát küldött *Mirkovsky* Gézáné a kiállításba. A kézimunkának ezt a technikáját, amely pedig a maga kitünő kolorisztikus hatásával nagyobb felületek díszítésére nagyon is alkalmas, alig ápolják nálunk. A két kiállított tárgy közül (az 53. és 54. sz. lapon) az elsőt tartjuk a jobbnak. Erőteljesen, bár kissé nagyon schematikusan stilizált munka. A másikat rajz és szín dolgában kissé túlzottan naturalisztikusnak tartom. Hatása egészen képszerű, már pedig az effajta munkák, amelyek csakis nagyobb felületekre illenek és amelyeknek díszítés a feladatuk, csakis a nagyobb ornamentális lineáris rajzot birják el.

Tűvel dolgozott kitünő munkákat állítottak ki a *Magy. Kir. Állami Nőipariskola* és az Izabella főhercegasszony védnöksége alatt álló *Pozsonyi Nőegyesület* is. Mind a két intézet nagy buzgalommal és ugyanakkora ügyességgel, a nemzeti motivumok fejlesztésén fáradozik. Szívesen látnám, ha az alkalmazott nemzeti motivumok stilizálásán valamelyest változtatnának, mert a két intézetben szigorúan követik azt a sematikus szellemet, amelylyel a letünt századokban stilizáltak volt. Valamivel több szabadság a rajzban és valamivel több egyéniség a stilizált elemek csoportosításában, azonkívül egy kis eltérés a néha a renaissancera emlékeztető szimetriától, bizony elkelne a munkáikon. Egyéniebbekké és ezzel eredetiebbekké is válnának általuk.

Az agyag- és üvegipar terén is láttunk egynehány ujítást. Nem sokat, de érdekeset. Legelsőnek a *Róth* Miksáéit említem. Két új műiparág meghonosításával jókora érdemet szerzett magának. Ő az első, aki nálunk megpróbálkozott az amerikai Tiffany módszere szerint készitett szines üvegablakokkal. Az 58. és 59. sz. lapon levő ábra, sajnos, csakis az ablakok rajzát mutatja be, de nem is sejteti kolorisztikus hatásukat. Ezt a két ablakot Róth tervei szerint Tiffany által készített üvegdarabokból nálunk állították össsze. A rajzok nem nagyon eredetiek, mert hiszen jórészt modern angol és német témák nyomait követik, de van bennük a kolorisztikus hatás iránt való jókora érzék. Az eredeti Tiffany-munkáknak elragadó kolorisztikus hatását persze még megközelítőleg sem érik el, aminek két oka is van. Először is az, hogy Tiffany nem takarékoskodik az üveggel; hogy a rajz témáját a legritkább esetben tartván olyan fontosnak mint a színhatást, nem egyszer három-négy különböző szinü üvegdarabot is rak egymás fölé, csak azért, hogy a keresett színhatást elérje. Azt hiszem, — legalább az az impresszióm, — hogy Róth a maga üvegablakaihoz nemcsak Tiffany-üveget használt, hanem francia üveget is, amit különben sok francia és belga üveges művész is meg szokott tenni, még pedig azért, mert a Tiffany-üvegnek nagyon kevés a világos árnyalata, úgy hogy gyakran kevés világosságot bocsájt a szobákba. Hát bizony a más fajta üveg alkalmazása olcsóbb is, sőt a gyakorlati célnak jobban meg is felel, hanem a kolorisztikus és művészi hatás határozottan csorbát szenved tőle.

Róth Miksa még a velencei üvegmozaik-művességet is meghonosította nálunk, s a 60. sz. lapon reprodukált két műtárgy arról tanuskodik, hogy ebben a tehnikában is sokra vitte. Úgy reméljük azonban, hogy Róth nem fogja a velencei mozaikok puszta utánzásával beérni. Mert bármily érdemes dolog is ennek az iparágnak nálunk való meghonosítása, bármennyire nevezetes dolog gazdasági szempontból is, — különösen több, munkában levő megrendelésre való tekintettel, — az bizonyos, hogy a modern belső diszítés nem veszi valami nagy hasznát ennek a tehnikának, amelynek a hatásai csakis nagy méretekre és igen messze levő nézőpontokra szólnak. Annak azonban, hogy igenis az üveginkrustatiónak nagy szerepe juthat a belső dekorációban nemcsak Tiffany de a nancy-i Panu is a bizonysága. Az ő nyomdokaikban haladva Róth is nagyobb eredményeket érhet el, mint a bizony már elcsépelt velencei mozaikokkal.

A kiállításban ezidén is részt vettek *Schreiber* örökösök üveggyárai valamint a *Kossuch* Jánoséi. Csakhogy egyikük se mutatott be új, figyelemre méltóbb használati vagy fényűzési tárgyat. Rippl-Rónai ismét kiállította a maga üvegmodelljeit, de ezek bizony nem igen felelnek meg annak a céljuknak, hogy használati áruk számára művészi modellekül szolgáljanak. (A 47. sz. lapon a Rippl-Rónai-féle bútorzat reproduktiójában láthatók.)

Zsolnay az idén nemcsak jeleskedett, amit különben mindig tett, hanem művészi tekintetben fölülmúlta minden eddig bemutatott művét. Végre-valahára eltért a kis virágos keletieskedő, valamint a sematikus magyar motivumoktól, és áttért a nagy dekorativ vonalakkal kifejeződő, félig naturalisztikus virágornamentre, amely, noha semmiképp sem utánzás, az emberben emlékezést kelt a kopenhágaiaknak s a velük egyívású művészeknek modern dekorációjára. Van néhány kiállított olyan darabja is, amelynek egyáltalában nincs ornamentációja, amely csakis szántszándékkal foltosnak, bolyhosnak csinált zománcával hat. Zsolnay ezekkel az egymástól nagyon eltérő árnyalatokat képviselő tárgyakkal olyan hatást ér el, amely gyakran felülmulja a legjobb modern fayenceokét. A fémszerű lustre-el ellátott darabokkal felért a tehnika lagnagyobb magaslatára, de ezt talán már el is hagyta velük, mert hiszen reájuk tekintve az ember már nem is azt látja, hogy fayence munkák vannak előtte, hanem azt hiszi, hogy csiszolt fémet lát.

A porcellánipar terén csakis egyetlen egy ujítást jegyezhetünk fel. *Fischer* Emil megpróbálkozott a kopenhágai porcellángyár munkáinak utánzásával. Egyelőre csak kisebb méretekben. Az utánzatok természetesen nem érnek föl az eredetiekkel, sőt messze elmaradnak tőlük – aminek az is az oka, hogy Fischer híján van a megfelelő művészeknek, – mindazonáltal ezek az apró-cseprő tárgyak igen csinosak és, – ez pedig különös javukra szolgál, – igen olcsók. E munkákban főérdem a tehnikai kivitelt illeti. Azt, hogy Fischernek sikerült az alzománc-festés nehézségeivel megbirkoznia. Jóideig a kopenhágai gyár egymagában állt ezzel a mesterséggel. Nemrég a meiszeni gyár ezen a téren még nagyobb sikert ért el, amennyiben az alzománcfestést kemény porcellánon is alkalmaznia sikerült (puha porcellánnál 1200–1300 foknyi melegség, kemény porcellánnál már 1600–1700 foknyi melegség kell hozzá), de az olyan fiatal gyár, amilyen a Fischer-féle, még a maga vékony eredményeivel is nagyra lehet. Egyebekben Fischer munkálkodása is tekintettel van keserves piaci viszonyainkra, s még mindig azokat a sablonos ó-meiszeni utánzásokat produkálja mint azelőtt. A *Herendi porcellángyár* is hű maradt a régi kerékvágáshoz, sőt a legrégibbhez. Illik rá nagyon az az ismeretes paradoxon, hogy: szépséges mult van előtte. Csak annyit változott, hogy a tehnikája fogyatékosabb lett. A szinezése rikító, a szinei és aranyozása egyenetlenek, a vonalai nem tiszták, és gyakran még a zománca is hibás.

Egész sor igen különféle dologgal köszöntött be *Horti* Pál professzor. A már említett támlásszékeken kivül majolika-, bőr- és fémmunkákkal is megpróbálkozott. Majolikái, amelyeket reprodukciókban közlünk, tehnika dolgában fogyatékosak ugyan, de a maguk jórészt eredeti formáikkal elég érdekesek. Kivánatos dolog, hogy Hortit az első balsiker ne riassza vissza s hogy kisérleteit, próbálkozását ezután is folytassa. Forma dolgában igen jók az egy darabból kivert rézedények, amelyek különben készítőjük *Jancsurák* K. munkás művészi ügyességének is becsületére válnak. Dicséretet, elismerést érdemel értük.

Hortinak legnagyobb érdeme, hogy a dekoráció iránt való érzékével a vonal felé hajlik, amelynek lendületet és ornamentalis jelentőséget is tud adni. De már azzal a móddal ahogy a virágornamenssel bánik, nem értek egyet. Keze alatt olyan túlterheltté lesz, hogy dekorativ jellegét néha el is veszti egészen.

A bőrdíszműárukat készítő ipar terén az idén nagy a haladás. Az érdem javarésze *Gottermayeré*, aki nagy iparkodással törekszik azon, hogy a maga mesterségét a modernizálás útján fölvirágoztassa. *Boros* Rudolf tervei alapján néhány nagyon finom à petit fer

aranynyomással diszített bőrmunkát készített, azonkívül még néhány igen jól sikerült bőrmozaikmunkát is.

Azok a mesteremberek, akik bőrmetszéssel foglalkoznak, jórészt sajnos még mindig a régi művészietlen álláspontón maradtak. Metszett bőrben egész képeket vagy banális domborműveket imitálnak, pedig az ő tehnikájuk nem tűr meg más diszítést, csakis a meglehetősen laposan dolgozott ornamentális dekorációt. Azt, hogy ilyen módon jeles dolgok alkothatók, az a két bőrmetszésű munka is bizonyítja, amelyet *Horti* terve nyomán *Walter* és *Howindt* készített, valamint a *Fischhof* Jenő laposan metszett táskája is, amelynek azonban alaposan elhibázott a sujetje.

Ötvösmunkát ezuttal csakis *Roger* Adolf állított ki. Még mindig hűségesen ragaszkodik a régi formákhoz és a régi rekeszzománchoz. Megpróbálkozott ugyan vele, hogy díszgarnitúráján és különféle keretein a filigránrészek és a zománcdiszítések rajzait valamelyest modernebben stilizálja, de nem nagy eredményt ért vele. Új alakjukban csak oly túlterheltek és rikítók, mint annak előtte. De azok az ékszerek, amelyeket *Förk* Ernő és *Havranek* Ferenc rajzai nyomán készített, komoly figyelmet érdemelnek. Reprodukáljuk is őket. Arról tanuskodnak, hogy a tervezőknek jó érzékük van a vonal stilizálása és a növényornamens dekorativ fölhasználása iránt, s hogy jó ízléssel rendezik el a növények kombinációt. Csak azt az egyet kifogásolnók az ékszereken, hogy a drágakövek alkalmazása, de meg organikus beillesztésük is, nem nagyon sikerült. Mindazoknak, akik szivükön hordják ennek a művességnek érdekét, azt ajánljuk, hogy tanulmányozzák a belga *Van der Velde* és Morren, valamint a francia *Colonna* és *Lalique* munkáit. Megtanulhatják rajtuk, hogy a drágakövek helyes alkalmazásával, másrészt a tisztán lineáris ornamentatióval milyen csudálatos hatások érhetők el. Még az is hibájuk a Roger-féle munkáknak, hogy zománcuk sokhelyütt nem eléggé finom, aminek pedig a kolorisztikus hatás vallja a kárát, s hogy gyakran olyan helyütt, ahol a zománc viszi a rajzot, még a körvonalakat sem tartatja be kellő szigorúan.

Sokat várunk, a kiállított dolgai alapján, *Rappaport és társának* csak nemrég megnyilt zománcműves műhelyétől, ámbátor most bemutatott rekeszzománc munkái nagyon közönségesek. De már festett zománcmunkái tehnika dolgában nagyrészt kitünőek. Különösen az en grisaille és az aranyszerű tónusú darabok. Igazán kivánatos dolog volna, ha a terveiket valami jeles művész rajzolná. Igen jó munkának mondható az a két kis lemez is, amely guillochirozott alapon email translucideból készült. Az új cég újfajta, saját találmányu zománcozással is megpróbálkozott. Olyannal, amelyben rekeszbeosztás nélkül nagyobb felületeken fölrakott zománc, felhős árnyalatokra tesz szert. A kiállításon csakis egy kisebb vázát látunk, amelyet teljesen ezen a módon zománcoztak, és még csak a jövő titkai közé kell sorolnom annak a kérdésnek a megoldását, hogy ezzel az új zománccal valamelyes művészi hatást el lehet-e majd valamikor érni? Teljesen fölösleges dolgoknak tartom azokat az egész sötét, egyszinű zománccal bevont vázákat, amelyeknek lustre-jéből az embernek bizonyos majolika munkák jutnak az eszébe. Csak nem pótolhatja ez a drága matéria az olcsó és szép majolikát?

Érdekes művész számba megy *Beck Ö. Fülöp*, aki nehány rendkivül fínom bronz-munkát küldött a kiállításra. A reprodukált (66–67. sz. lapokon levő ábrák) munkák első pillantásra azt tanusítják, hogy készítőjük a modern franciák tanítványa. De bármennyit tanult légyen is *Vallgreen*-től, *Charpentier*-től vagy *Carabin*-től, mégis egészen önálló a művészete. Rendkívüli nagy érzéke van a figurális elemnek ornamentális alkalmazása, valamint a formák organikus kiképzése iránt. Az ő munkáin a korsó füle-lába nem amolyan a tárgyhoz mehanikusan ragasztott valami, hanem az egésznek szerves része, amely a dekorációból természetszerűleg nő ki. Milyen érdekesen ad praktikus alakot az ornamentnek, amikor például villává, de még gyertyatartóvá is formálja! Hallottam,

nem is egyszer, hogy a munkáinak fölhányják nagyon is drága árukat. Ugylátszik, nem gondolnak arra, hogy ezek a tárgyak nemcsak tehnika dolgában rendkívül nehéz és finom munkák, de azonkívül igazi műremekek is, amelyeknél mindegy, bronzból vagy nemesebb fémből készítették-e őket.

A fémtehnika terén a kiállítás még két más újítással is szolgál. A *Magyar-Belga Fémgyár R. T.*-nak galvanoplasztikai módon bronzozott gipsztárgyaiból és *Beschorner A. M. és fia* műbronzaival. Amazoknak is az a céljuk, hogy ilyen szurrogatum gyanánt szolgáljanak. Azt ugyan nem tudom, hogy a gipsz az ilyenféle kezelés folytán ellentállóbbá lesz-e, de azt a kijelölt áruk alapján látom, hogy kisebb szobrászmunkákra ez a matéria nem alkalmas. Sokkal különbek a Beschornerék bronzot pótló tárgyai. Néhányat közülök reprodukálunk is. Tehnika dolgában kitünőek, öntésük pontos, az áraik sem felette drágák. Csak éppen a patina megválasztása és kivitele dolgában nem mindig sikerültek. Azért azonban igaz dicséretet érdemelnek, hogy nem adták magukat régi, elcsépelt piaci áruk másolására, hanem csakis művészi értékes modelleket sokszorosítanak.

Világító iparunkat, sajnos, ezúttal se dicsérhetjük meg. A *Magyar Lámpagyár R. T.* még egyre a maga régi művészietlen modelljeit dolgozgatja föl, amelyeket évekkel ezelőtt valamelyik berlini, modellekkel kereskedő zsibárusnál vasárolt. Kivüle még *Rex* is küldött néhány világító-tárgyat a kiállításba. Nem igen hiszem, hogy itt eszelték ki őket, inkább azt, hogy a londoni *Benson* és *Ashbee* munkáinak egyszerű másolatai. A reprodukált *Hochmann* József-féle üvegcsillárt *Körösy* és *Sebestyén* tervezte. Sokkal jobban hatna, ha nem terhelték volna túl indákkal, amelyek éppenséggel nem hatnak ornamentálisan.

Lakatosművességünk sem haladt nagyot. *Forreider* József aluminium-bronzból kovácsolt kandalló-állványt állított ki, a mely tehnika dolgában igen sikerült, amely azonban inkább a fémművességben való remeklés, mint műalkotás; mindenféle stilusoknak és témáknak valóságos konverzációs lexikona, csak éppen kandalló-állvány nem. *Sárkári* a maga kovácsolt vasmunkáival régi nyomon jár. Még mindig azt tartja, hogy a vaskovácsolásnak az a művészi föladata, még pedig legfőbb föladata, hogy természetes virágokat utánozzon. Sikerültebbek a stilizált diszítményekkel ellátott tárgyai.

Befejezem ismertetésemet. Nem egy elavult sablont, nem egy észszerűtlenséget korholtam benne. De megvigasztal, ha ugyan vigasztalás számba mehet az effajta tapasztalat, az a tudat, hogy nem vagyunk magunkban régi sablonok és észszerűtlenség dolgában.

Tavaly Berlinben is láttam a magunkéhoz hasonló kiállítást. Nagyobb volt, de aránylag se volt jobb. Hasonlót tapasztaltam az osztrák iparművészeti múzeumban, Bécsben, a minapi karácsonyi kiállításon. Néhány kifogástalan, igazi művészi szellemtől áthatott intérieuren kívül, az egész bécsi bútoripar kiállítása nem egyéb utánzásnál. Gondolkozás nélkül, szinte gépiesen utánozzák az ó-németet, a Louis quinze-t vagy legjobb esetben az úgynevezett angol mintát. És a mesterségek minden egyéb ágában is, az alsó-ausztriai műiparegyesület védnöksége alatt, (ezt az egyesületet a múzeum igazgatója *Scala* udvari tanácsos a múzeumból szerencsésen kiakolbolította) a legművészietlenebb, a legelcsépeltebb piaci ízlés dominál.

Ha a párisi világkiállításon csakis Bécscsel kellene versenyre kelnünk, dehogy is aggódnám. De bizony ott más országok is szembe szállnak velünk. A még hátralevő másfél esztendőben rendkívül szorgalmasan és komolyan kell dolgoznunk, mert ez a karácsonyi kiállítás, amely a párisi szereplésünk főpróbájának tekinthető, sok örvendetes jelenség mellett, nem egy fogyatékosságunkról tett tanúságot.

Diner-Dénes József.

Janesurák Pál

negedi rézmives
1878 Bodvai-ra ma-
gyarosította nevét.
Janesurák Gusztáv
bires pesti rézmi-
ves nála tanult.
Az 1879-es negedi árvíz Eö-
rüli tevékenyegéért kormás
erany érdemkeresztet kapott
Boldvai Pál a Király-
tól.

ifj. Janesurák Gusztáv
közlése
1949. márc. 17
Bodvai Pál
alatt közöltem.

H. Janesurák Pál l. Bodvai P.

által közvetve a külföldön is ke
- miként a nevezett miniszter úr
külpolitikai viszonyainkat érint
Erre való tekintettel
hez képest felhivom Czimedet- -
sziveskedjék megfelelően rendelk
személyzet részéről a Budapesten
alkalmazottai irányában - akkor
séges, - mindenkor a megkivánt e
Budapest, 1
A miniszt
miniszte

Jancsurák Vilmos

l.

Fitt György

46. l.

MDK

Jancsurák Vilmos vasmüves

xxxxxxxx vasmüve világváza

Edvi Illés A: A vasmüvesség a párisi világkiáll.
MMÉE Közl. 1900. 19.sz.

466 l.

MDK

Jancsurák Vilmos

vörösrézváza

Edvi Illés A: A vasművesség a párisi világkiáll.
MMÉE Közl. 1900. 19.sz.

468 l.

Jancsurák Vilmos M.D.K.

Vörösréz váza

repr.

György Kálmán: Az iparmüvészet a párisi kiállitáson
Azx A világ ipatmüvészete Párisban . 1900. Szerk. Pittle
Kamill és György Kálmán
Klyn Magyar Iparmüvészet 190⁰. évi folyamából 145.1.

MDK

Janca urák Vilmos, ip.müv.

rézbázát domboritotta, mely a 137 oldalon
van illusztrálva .

A magyar iparmüvészet Párisban.
MIP. 1900. 137.old.

el, hatalmas arányaival lepi meg a látogatót. Óriási oszlopos csarnokon keresztül az udvarra lépve, egy szobor-erdő közepén találjuk magunkat. A bejárattal szemben levő kupolás üveggel fedett terem, melybe az emeletre két oldalt vezető lépcsőházak torkolnak, hagy mélyebb benyomást az emberben.

Az Esplanades des Invalides, a Manufactures Nationales és a művészi iparnak tanyája. Pompás barok paloták utcája, óriási falfestményekkel, aranyozással borítva, vakítóan fehér összbenyomással, melynek ragyogó fehérségét még emeli a Palais des Invalides sötét tömege, patinás arany kupolája, mely az utcát befejezi.

Egy másik szép pontja a kiállításnak a Champs de Mars patkó alakú hatalmas csarnoka.

A patkó közepét a Salle des Fêtes és a Chateau d'eaux képezik, ágai az Eiffel toronynál végződnek.

Az ünnepélyek csarnoka a francia dekorativ művészet egy remeke úgy szín, mint forma tekintetében. Óriási kupoláját a nemzetek címerei, galeriáit a nemzeteket jellemző szoboralakokkal a lex, pax, labor, fas allegóriái diszítik. E terem, melyet áhítattal szemlél mindenki, suggeráló hatással bir, ünnepélyes hangulatba ejti a nézőt.

Homlokzatát a Chateau d'Eau képezi, óriási kapu alaku nyilás, melyből a víz esését szabályozó terasszok és kiszögelések pompás dekorativ szobrokkal fejlődnek ki, csipkeszerűen finom silhuettel betetőzve.

A harmadik kiváló arhitektonikus csoportja a kiállításnak a Rue des Nations a Szajna partján, az idegen hatalmak pavillonjai, tizenöt egész húsz többé-kevésbé sikerült palota sora, a part felé egy összefüggő teraszszal egyesítve, a paloták pincéiben nemzeti vendéglőkkel. Világosan látszik, hogy minden nemzet lehetőleg arra törekedett, hogy nemzeti építészetének eredetiségeivel, sajátságaival hasson és ezért a kiállítás e része változatosságánál fogva igen érdekes. Így Olaszország egy, Velence monumentális építményeire emlékeztető palotát emelt – talán a legnagyobb társai közt – a Palazzo Ducale, a Márk templom formáinak, aranyos kupoláinak felhasználásával.

A törökök, az Egyesült-Államok épületei banálisak, érdektelenek, üresek.

Ausztria egy Mária Terézia stílusú palotával képviselte magát.

A mi pavillonunk, minden nemzeti elfogultság nélkül mondva, egyike a legsikerültebbeknek. Bővebb leirásába nem bocsátkozom, tervei úgy kiállításainkról, mint reprodukciókból eléggé ismertek.

A belgák saját izű gótikájokban igen szerencsésen megoldott városházat építettek fel.

Norvégia egy fából készült polgári lakóház tipusát mutatja be, egy feltünően szép, halakból komponált frízzel diszítve.

Németország egy sikerült német renaissance házat emelt gazdag falfestéssel, mely az ismeretes „Deutsches Haus“ képviselője.

Svédország pavillonja egy faépület, az ottan divó építészeti tipusokból összeróva, originális alakú toronnyal.

E törekvéssel és célzattal tervezték a többi népek is pavillonjaikat.

Sajnos, csak a paloták külsejét élvezheti eddigelé az idegen, mert azok még nem nyíltak meg a közönség számára, így tehát belsejökről mitsem irhatok. Pedig érdekes volna azt is összehasonlítani, mert meglepő a versengés, melyet az egyes nemzetek ízlés, művészi koncepció és kivitel tekintetében csoportjaik installácionális munkáiban kifejtettek.

Tagadhatlanul a jól megoldott installáció a kiállítás fél sikere; ez annak csak dekorativ része ugyan, de a csoport külső foglalatja, elrendezése az, a mi a szemlélőt megragadja s a mi leginkább megmarad emlékében; a tartalma a szakembert vonzza és érdekli, s ez a tárgyait felkeresi, bármiféle környezetben és foglalatban legyenek is.

A szép és jó installáció dokumentuma az egyes nemzetek ízlésének és önkéntelenül vonzza a néző tömeget. Igen gyakran egy jól sikerült kiállítási szekrény okozója annak,

° FARAGOTT TÜKÖRKERET. °
°° TERVEZTE HORTI PÁL. °°
MINTÁZTA FANTUSZ JÁKAB.

°°°°°°°° PÁLMATARTÓ. TERVEZTE HORTI PÁL. °°°°°°°°
°°°° A RÉZVÁZÁT DOMBORÍTOTTA JANCSURÁK VILMOS. °°°°
AZ ALUMINIUM BRONZ-ASZTALT KOVÁCSOLTA FORREIDER JÓZSEF.

A SZ. FŐVÁROSI POLGÁRMESTERI
° SZOBÁNAK IRATSZEKRÉNYE. °
° TERVEZTE NÁDLER RÓBERT. °
KÉSZÍTETTE THURNHERR JÁNOS.
A BRONZVERETEKET KÉSZÍTETTE VANDRÁK LÁSZLÓ.
°° A PLAQUETTEKET MINTÁZTA BECK Ö. FÜLÖP °°

Magyar Iparművészet
1900. 179 kép

Janczi István

ács

1666. Mákó

Bal Hel 12 b. l.

51. l.

Hirlap bizomanyos
Mezőkövesd

MEZŐKÖVESD
12 MAGYAR KIR.
3
F

Europa

Film könyv laptergesztő vallalat

Budapest

VI ker Eötvös ut 43

Nyomtatvány

97—98. Jánd, ev. ref. fatorony.

1791. „Az egyháznak eleinte kisebbszerű fatornya volt, ezt 1792-dik évben a parosznyai Egyháznak eladván — nagyobb torony építésére 1786ik évben februárius 15-kén nyert báró Révai Siman Beregi Administrátor és királyi Biztos Elnöklete alatt — Markovics Ferencz megyei aljegyző kiadása szerént a Tekintetes Vármegyétől engedelmet és ugy épített Kakuk Imre jándi paraszt lakos ácsi kezelése s vezérlése alatt a mostani derék erős és jól idomított fa torony 1791dik évben Kancza József ács mester utasítása nyomán." (Jándi anyakönyv 1764—1840. I. p. 380.)

1895. az új kőtemplom építésekor bontották le. Állítólag 35 m magas volt. (Horváth Z. s. lelkész dolgozata.)

Lásd még: Vas. Ujs. 1866. 45. sz. képpel; Nagy III. p. 330. képpel; Lehoczky IIIb. p. 306—307.; Gerecze p. 187.; Balogh p. 133.

La

Ld

(Bereg m.)

Domfaép.

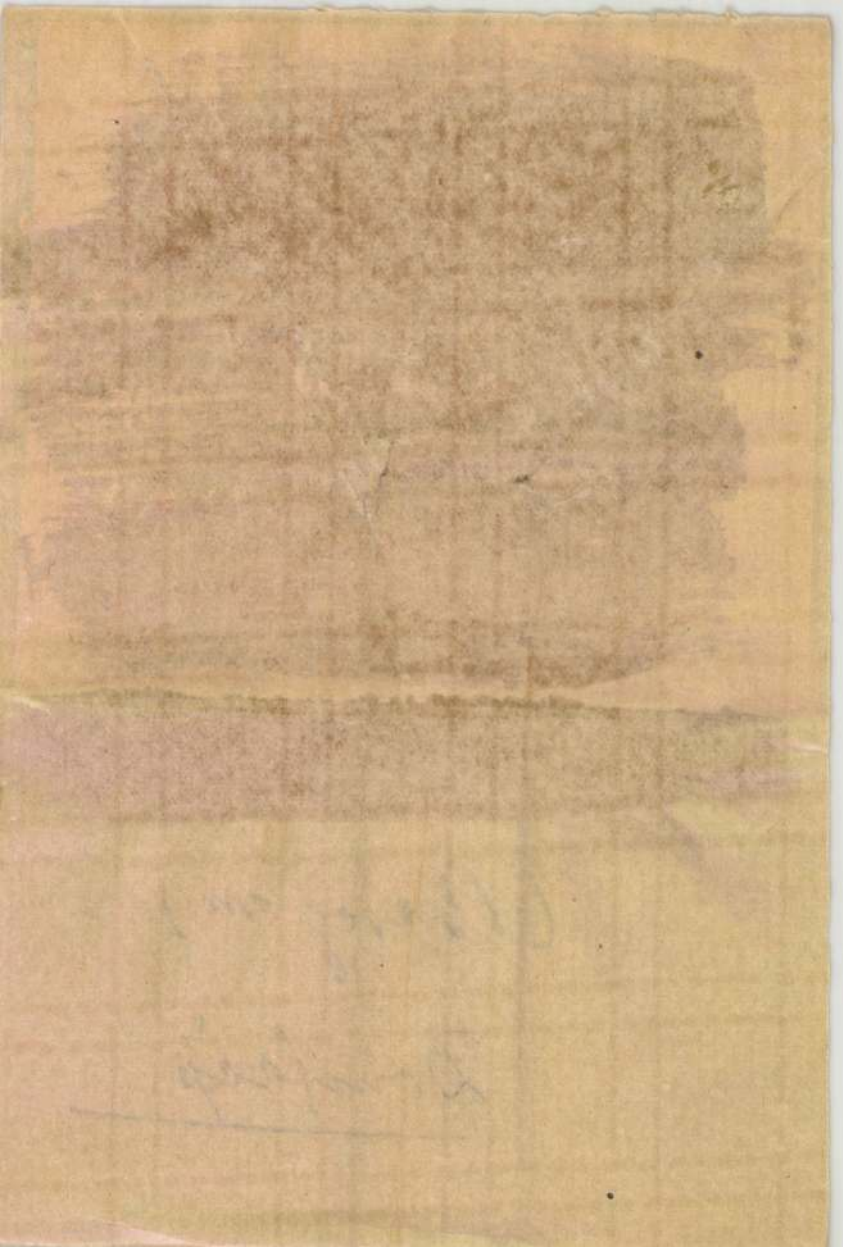

Vas. Ujs. 1866.

c) a görög-római s egyéb régi népek mythologiájából; d) a nyelvészet, bölcsészet, különösen az aesthetika és erkölcstanból; e) a szépmüvészetek és ipartan széles mezejéről; a földirat, statistika, gazdászat s *idevonatkozó ismeretek* mezejéről — mindezek a lap czéljának megfelelőleg előadva. 2) *Költemények*, verses vagy prózai alakban, a költészet minden nemei- s fajaiból, mint: novellák, beszélyek, mondák, regék, regények, mesék stb. 3) Életképek, vagyis a különféle népek közéleti szokásaik, ünnepies szertartásaik, családi s társalgási viszonyaik, viseletök stb. ismertetése, értekező czikkek- vagy levelezésekben. 4) Itészetek, azaz rövidebb vagy hosszabb ismertetései a bárhol és bármily nyelven megjelenő könyveknek; vagy a tudományok szépmüvészet, ipartan, gazdászat stb. körébe tartozó felfedezéseknek; birálata a szinházi előadásoknak az egész birodalomból, külön álló czikkek és levelezésekben. 5) Iró- és müvészélet; vagyis az irodalmat és müvészetet s általában e lapok olvasóit érdeklő nevezetes irói vagy müvészi egyéniségek ismertetése. 6) Hirek, levelezések, s rokon rövid értesitések a budapesti, birodalmi vagy külföldi eseményekről. 7) Divatvilág; azaz: tudósitások a helybeli, bécsi, párisi stb. divatokról. 8) Képek: havonkint két divatkép, s határozatlan időben más arcz-, táj-, genreképek s rokon mümellékletek. 9) Jelentések: felsőbbleg engedélyezett társulatok, egyletek, akademiák, kaszinók stb. üléseiről, hangversenyek, szini és egyéb müvészi mutatványok s előadásokról. 10) Hirdetmények az irodalom, szépmüvészetek, divat- és iparvilág mindennemü termékeiről, czikkeiről, áruiról stb. a lapba nyomtatva vagy mellékletkép.

A beszélyeket irták: Berecz Károly, Császár, Csatáry Ottó, Degré Alajos, Hegedüs Lajos, Kelemen Mór, Kis László és Vadnai Károly; humoreszkeket Bernát Gáspár és Dienes Lajos; költeményeket: Balogh Zoltán, Berecz Kár., Császár F., Ferenczy Teréz, Flóra, Garay, Kiss László, Lisznyai Kálmán, Mentovich, Ney, Nyilas Samu, Repiczky János, Szász Károly, Szelestey, Szemere, Vadnai Károly, Vecsey Sándor és Vörösz Miklós; vegyes czikkeket: Brassai, Császár, Csatáry Ottó, Kubinyi Ágost, Lonkay Antal, Podminiczky Frigyes, Szvorényi és Télfy János.

Megjelent minden vasárnap és csütörtökön lila boritékban 8-rét másfél iven, finom velinen, legujabb párisi divatképek s egyéb mümellékletekkel; nyomtatta Müller Emil 1853. 1—78 sz. 1592 lap, félévi ára helyben 7 ft. postán 7 ft. 40 kr. volt p. p. (Folyt. követk.)

Szinnyei József.

A jándi ref. templom.

(Beregmegyében.)

A Beregszász körül terjedő helységekben számos régi korbeli templom létezik, mikhez a mellékelt képünkön jelölt *jándi templomot* is sorozhatjuk, azon megjegyzéssel, hogy ennek fatornya bár ujabb alkotásu, mégis megtartván a hagyományos alakot, ezáltal leköti a nézők figyelmét.

Az ily fatornyok mindig érdekes látványt nyujtanak, mert a régi kor sajátságait hordják magukon. Az ily tornyok alant többnyire a faépitészet elvéhez ragaszkodnak, de a templomon túl érve, a kőtornyot utánozzák. A torony felső részén rendesen széles karzat szökik ki, melynek árkádjai tetején emelkedik az igen magas toronytető, mely rendesen nyolczszögü és csak kivételesen (leginkább a Tisza körüli helységekben) képez igen hegyes csürköt; e tető-sisak négy sarkán, mint a jándin is, kisebb tornyocska emelkedik.

(Kivánatos lenne, a Beregmegye felvidékén még maiglan is itt-ott létező diszes, kupokkal ellátott és az oroszok épitészeti módjára emlékeztető fatemplomok rajzait az utókor számára összegyüjteni s fentartani; mert e faépitmények helyébe főkép jelen időkben sürün keletkeznek kőtemplomok, mik az ősi időkből eredő faépitményeket egészen elpusztitják).

Jánd, mely a Szamosnak a Tiszába való ömlésénél fekszik, kevés más vallásbeli lakoson kivül, mintegy 650 *reformatus* lelket számlál s ilyen anyatemplommal bir.

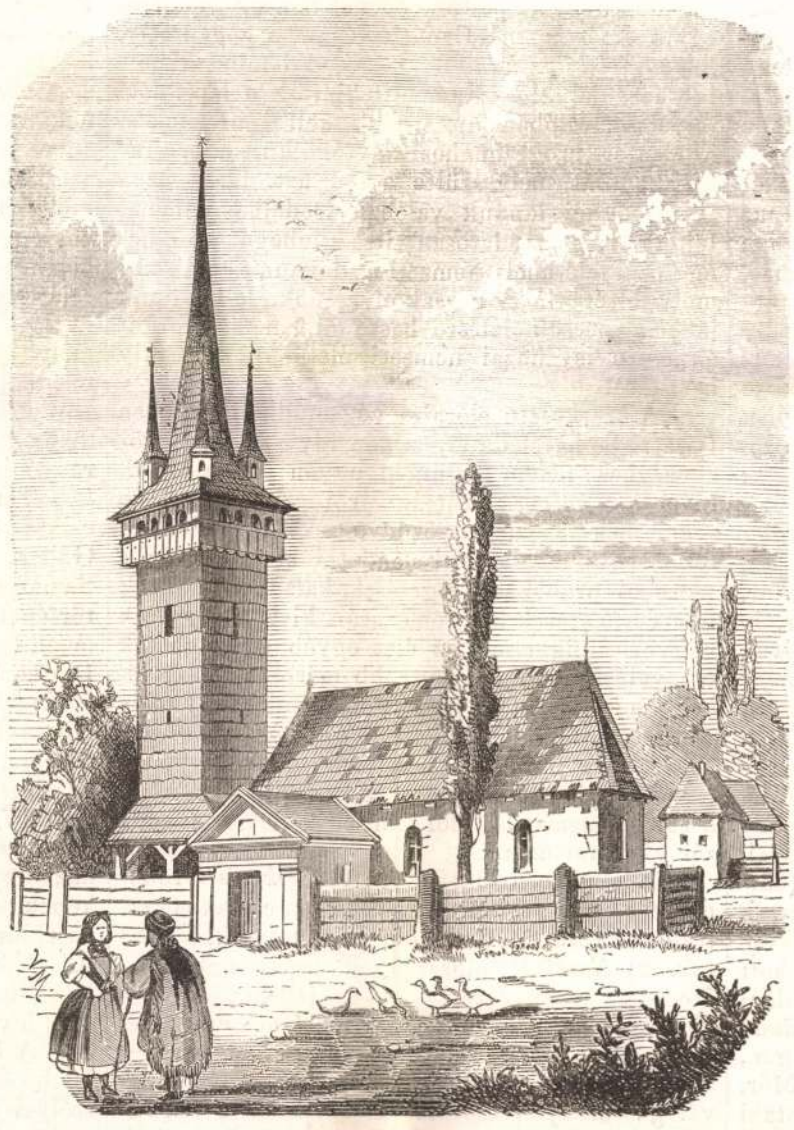

A jándi ref. templom. (Beregmegyében.) — *Miskovszky* V. rajza.

Egy kezeimben levő okmány szerint, mely 1665. márczius 12-kén kelt, ez idő előtt *Jándon* lelkészség nem létezvén, mert Ugornyáról járt oda, mint fiókegyházba, a prédikátor, — *Barkony Ferencz és neje Sulyok Borbála* megengedték, hogy a község Péter Mihály nevü jobbágytelken épithessen lelkészi lakot, oly módon, hogy a lakosok azért viszonszolgálatképen az ő „Sulimos“ (Solymos? Sulymos?) tóháton levő, „Mezőkert“ nevezetü kertjöket kiirtsák, kaszálható állapotba tegyék, karókkal jól bekeritsék és három éven át megmunkálják; kötelesek levén azontul is szolgálattal kedveskedni az adomány emlékezetéül. A falu birája volt akkor Lantos Balázs; főesküdtjei pedig: Koncz Miklós, Kajos Gáspár, Tót István, Kónya Gergely, Gofár Tamás, Balog István, Fazokas Mihály, Medve Mihály és mások.

Lehoczky Tivadar.

A fekete rémke a pesti állatkertben.

(Lemur niger. Der schwarze Maki.)

Fekete rémke (a pesti állatkertben.)

A pesti állatkert majomháza előtt rendszerint nagy társaság gyül össze, mely gyönyörködik a majmok pajkoskodásaiban. Mindig is tudnak azok valami ujat feltalálni, a mivel látogatóikat mulattassák, kik viszont, hálás elösmerésük jeleül, kedvencz négykezü bohóczaikat gazdagon ellátják mindennemü nyalánkságokkal. Az igazgatóság időről időre uj szereplőkkel szaporitotta eme helyiség vidám lakóinak számát.

Pár hét előtt is nehány uj vendég érkezett s a terjedelmes majomház addig üres rekeszei is benépesittettek. — Ezen ujabban érkezettek közül egy fényes fekete szörméjü állat vonta magára a közönség figyelmét.

— Mit keres itt eme sajátságos kinézésü állat? kérdi az egyik látogató.

— No ezt csak nem tettem volna eme rekeszbe, hisz azt a vak is látja, hogy ez nem majom, következésképen nincs helye a majomházban — jegyzé meg egy sokat tudó ur.

A másik helyeslőleg bólint fejével, egy ott álló kis fiu pedig anyjától kér felvilágositást.

A mama először nem akarja észrevenni az interpellatiót, de a fiu, ruháját huzogatva, hangosabban kiáltja:

— Mama, hogy hivják ezt a morgó állatot?

A mama feltekint a rekeszen levő pléhtáblára, melyre az állat neve fel van irva.

— Ez a fekete rémke, kis fiam.

— De mi az a rémke, mama?

A természetrajzban nem igen jártas asszonyság egy perczig haboz, aztán eszébe jut, hogy hisz a majomház előtt állanak, tehát minden egyes lakójának majomnak kell lenni.

— Majom, kis fiam.

— De édes mama, hisz nem olyan, mint a többi majmok.

A mama hallgat s egy mellette álló uriember okos képpel a tudvágyó gyereket felvilágositani siet:

— Mókus az, édes fiam.

Kinek van már itt igaza?

Ha amaz asszonyság, meg amaz urak valaha átlapoztak volna egy természetrajzi munkát, vagy bele tekintettek volna azon füzetkébe, mely az állatkert ismertetését adja, megfejtve találták volna a rejtélyt s meggyőződtek volna a felől, hogy tulajdonképen egyikük sem találta el a valót.

A rémkék — eme sajátságos állatok — nem tartoznak sem a majmok, sem a mókusokhoz, hanem ezek között mintegy középen állva, a két rend összekötő kapcsát képezik. Külsejöket futólag tekintve, csakugyan a mókusokhoz hasonlitanak, életmódjukat észlelve, azt tapasztaljuk, hogy a *peléhez* (sciurus glis, Siebenschläfer) közelednek, a mennyiben éji állatok. Végtagjaikat tüzetesebben véve szemügyre, nem tagadhatjuk, hogy a majmokkal is rokonságban vannak, ezért neveztetnek teljes joggal *félmajmoknak.*

De a rémkék a majmoktól abban különböznek, hogy fejük hosszukás és orruknál összevont, mint a rókánál, hosszu farkuk bozontos szőrmével fedett, — füleik rövidek, hosszu szőr-szegélyzettel. A mókusoktól viszont abban tér el testalkatuk, hogy hátulsó lábaik rövidebbek az elsőknél, és hogy ezek teljesen kifejlett hüvelykkel és az előlábak ujjain *karmok* helyett *körmökkel* birnak.

Ezen éjjeli állatok Madagaskarban és a körülte fekvő szigeteken laknak s gyümölcscsel és rovarokkal táplálkoznak.

Hirlapirodalmunk a 19-ik században.

Ötödik közlés.

(A forradalom után 1850—53.)

(Folytatás.)

„*Budapesti Viszhang*, az élet és irodalom köréből," szerkeszté Szilágyi Virgil, kiadta (1852. jul.-tól) Lukács László Pesten. Megindult 1852. máj. 1-jén. Az Értesitőből átalakult lap a reál irány mellőzésével, némi közgazdászati érdekü napi hireken s czikkeken kivül kizárólag a szépművészettel és társasélettel foglalkozott; czélja tisztább, rendeltetése határozottabb lett. A közmiveltségbe vágó czikkelyek, beszélyek, költemények, és tarka s elég érdekes Tárcza tették az állandó rovatokat, melyek utóbbikának viszont: Napi kérdések, Irodalmi élet, Nemzeti szinház, Levelezés, Hirek tették tartalmát. A dolgozótársak közt az emlitett változás óta báró Kemény Zsigmond tünik fel, ki legszellemdusabb, az életben és tudományban legtájékozottabb iróink közé tartozott. A lap segédszerkesztője volt 1852-ben Szilágyi Sándor; munkatársai pedig következőkép sorakoztak. Beszélyeket és humoreszkeket irtak: Abonyi, Asmodi, Balázs Sándor, Bérczy Károly, Bernáth Gáspár, Bodossy Gyula, Bulcsu Károly, Császár Ferencz, Degré Alajos, Dobsa Lajos, Gámán Zsigm., Győrffy Gyula, Halmágyi Sándor, Hosszufalusi Kálmán (Száva), Kelemen Mór, b. Kemény Zsigmond, Kiss László, Lauka, Lévai, Obernyik, Orbán Pető, Roboz, P. Szathmáry Károly (Kucsuk), Szilágyi Sándor, Szilágyi Virgil, Szőllősi Benő, Tassi Ede és Vadnai Károly, Kaján Ábel (Pákh Albert), Szinnyei József; költemenyeket irtak: Arany, Bozzai Pál, Bulcsu Károly, Császár Ferencz, Erdélyi János, Flóra, Garay János, Győrffy, Gyulai, Lauka, Lévai, Lisznyai, Losonczy, Mentovich, Nyilas, Petőfi Sándor (hátrahagyott verseiből), Orbán Pető, Örömhegyi, Pap Gábor, Sükei Károly, Szász Károly, Székely József, Szelestey, Tompa, Tóth Kálmán, Vachott Sándor, Vajda János, Vecsey Sándor és Zalár; irodalmi s vegyes czikkeket: Alpári, Balázs Sánd., Bánffai Simon, Császár Ferencz, Gámán Zsigm., Gyulai Pál, P. Horváth Miklós, Kelemen Mór, Lonkai Antal, Majer Károly, Pákh Albert, Pataki Ferencz, Repiczky János, Roboz, Szilágyi Sánd., Szilágyi Virgil és Vályi Károly.

A B. V. a „Délibáb"-ba olvadt, „hogy, — saját kifejezése szerint — miután hat szépirodalmi folyóiratot folytonos oly munkálatokkal ellátni, melyek a müvelt magyar közönség legmagasabb igényeinek megfeleljenek, szinte lehetlen, áldozatot hozzon az irodalomnak, mint hozott a mult évben, midőn megindult, s hogy előfizetőinek a legjobb magyar szépirodalmi folyóiratot küldhesse meg . . ."

Megjelent a B. V. hetenkint egyszer vasárnap két és fél iven boritékosan nagy 4-rétben finom velinen, minden hóban egy műmelléklettel és egy párisi divatképpel; 1853-ban kétszer jelent meg hetenkint másfél iven: vasárnap és csütörtökön reggel, de kevesebb változatossággal és gondossággal vala ekkor szerkesztve. Nyomatott Kozmánál, 1852. jul.-tól Lukács Lászlónál. 1852: 1—8. sz. és 1.—26. sz. 680 lap, 1853: 1.—29. szám 348 lap. Előfizetési ára félévre helyben 6 ft., vidéken 7 ft., 1853-ban 6 ft. 30 kr., illetőleg 7 ft. 30 kr. volt pp. Megszünt 1853. april 10-én.

„*Családi Lapok*, tudományos és szépirodalmi folyóirat a valláserkölcsi müveltség s kath. hitélet emelésére," *Klezsó* József szerkesztése alatt kiadta a jó és olcsó könyvkiadó-társulat Pesten. Gróf Károlyi István a Cs. L. megindítására 500 ftot ajándékozott, sőt azt később is nagylelküleg segélé. Megindult 1852. april 15-én félhavi füzetekben. A jó és olcsó könyvkiadó-társaság, mely tagjai feladatául tüzé a többek között, hogy katholikus szellemü természetrajzot irjanak, e lapot is tisztán katholikus szellemben inditá meg. Tarka és érdekes álló rovatai voltak: Szemle az élet, iskola, irodalom és művészet terén; Egyházi élet, Tanitási és nevelési ügy, Irodalom, Művészet.

Megjelent havonkint kétszer, legalább 3 ivnyi 8-rét füzetekben, kék boritékban, koronkint fametszetek vagy kőnyomatok kiséretében, a kiállitás izletes volt; nyomatott Emich Gusztávnál 1852. I. 1—6 sz. 328 lap. II. 1—12 sz. 604 lap; 1853 I. 1—12 szám 615 lap; előfizetési dija félévre helyben 3 ft. 30 kr. vidéken 4 ft., boritékkal 4 ft. 30 kr. volt p. p.

„*Szépirodalmi Lapok*." Értekezések, novellák költemények, birálatok. Tárcza: irodalmi, müvészeti és társasélети szemle. Kiadó-tulajdonos: Emich Gusztáv; felelős szerkesztő *Pákh Albert*, szerkesztőtárs *Gyulai Pál*. Keletkezett 1853. jan. 2-án Pesten. A Sz. L. szerkesztője már előfizetési programmjában nyiltan bevallja, hogy a sulyt nem annyira tárgyakba, mint a *szellembe* akarja fektetni, s hogy mint sok vállalatnak, mit elődeink lehetetlennek tartottak, ugy be fog következni *komoly irodalmunk* ideje is, melyhez e lapok *átmeneti hidul* kivántak szolgálni; és továbbá, hogy „a pajtáskodásnak mint az irodalom egyik emésztő mételyének tér nem engedtetik, hanem *irodalmi hang* fog uralkodni mindenkor e lap hasábjain." — És ha áttekintjük e lap félévi folyamát, valóban dicsérnünk kell irányának a kijelentett programmhozi folytonosan szigoru ragaszkodását, mely szülte aztán azt, hogy ezen szépirodalmi lapunk valóban irodalmi jellemet fejtett ki; s öntudatosan vitte a lobogót azon nemes czél felé, mely nemzeti irodalmunk egyik komoly feltéte, hogy necsak olvassunk, de okuljunk is, hogy necsak izlésre hassunk, hanem ezen át az észre is, hazai nemzeti életünknek positiv hasznára.

A szerkesztő előrajza végsoraiban bővebben fejté ki lapja feladatát, midőn igy szólott a közönséghez: „Nem tüztük ki ugyan feladatunkul, kiválólag *hölgyek* számára irni czikkeinket, de régen meg vagyunk győződve, mikép ama valódi felfedezői buzgalommal előadatni szokott örökös szerelmi problémafejtegetések, kalandvadászatok és szépitő szerek lajstromozásán kivül, hölgyeink nagybecsü figyelmét az élet egyéb viszonyainak tárgyalásával sokkal nagyobb mértékben fog lehetni megnyernünk. Végül hiszszük, hogy minden családfő, ki tanulságos és élvezetes olvasmányt akar nyujtani családja körének, lapjainkban fel fogja ezt találhatni, még pedig ugy, hogy a serdülő nemzedék elől sem fog kellenie azt soha zár alatt tartania."

E lapok tartamát tevék: 1) *Értekezések* tudományos és müvészeti tárgyak felett, e szakba tartozó korszerü inditványok, ismertetések, birálatok. 2) *Novellák*, elbeszélések, humoreszkek. — Irodalmi s müvészeti élet és jellemrajzok. — Közlemények a természet, történelem s társasélet köréből, ép oly tanulságos, mint kedélynemesitő modorban. 3) *Költemények*, szigoruan megválogatva. 4) Változatos és élénk *tárcza*, melynek tárgyai voltak: a) a budapesti társasélети, irodalmi s müvészeti mozgalmak; b) a vidéki élet hasonnemü mozzanatai; c) a nemzeti szinház előadásainak minden pártnézeten felül álló, részrehajlatlan műbirálatai, szintugy a többi budapesti szinházak jelentékenyebb tüneményeinek rövid ismertetései; d) az Akademia s egyéb tudományos és müvészeti intézetek, közhasznu egyletek működéseinek folytonos szemmeltartása. 5) A magyar irodalom ujabb termékeinek, hazai műtárgyaknak ismertetései. 6) A külföldi szépirodalmi s művészeti ujabb jelenségek folytonos és tanulságos naplója.

A prózai részt irták: gr. Andrássy Manó, Atádi Vilmos, Bérczy Károly, Brassai (kinek *Canus* álnév alatt irt opera- és zenebirálatai még most is utól nem ért példányokként ragyognak irodalmunkban), Csengery Antal, Degré Alajos, Gyulai, Hunfalvy János, Hunfalvy Pál, Irinyi József, Kaján Ábel (Pákh Albert), Kazinczy Gábor, b. Kemény Zsigmond, Kertbeny, Lauka, Samarjay, Sükey Károly, Szabó Károly, Urházy György, Vályi Károly, Zsámbokréti Gyula; a költői részt: Arany, Beöthy Zsigmond, Erdélyi János, Gyulai, Iduna, Kriza János, Petőfi (hátramaradt költeményeiből), Szabó Károly, Szász Károly, Szeberényi Lajos, Sükey Kár. és Vecsey Sándor.

A „Szépirodalmi Lapok" csaknem minden száma hozott egy-egy mélyebbre ható értekezést a szépészet, irodalom, népisme stb. mezején; a szinházi előadások, hangversenyek s egyéb mutatványokról közlött jelentései többnyire avatottsággal s vidor elevenséggel voltak irva; ujabban megjelent magyar könyvek — szépirodalmiak — valóban csodálatos részrehajlatlansággal birálták, ugy hogy most is haszonnal és gyönyörrel lehet forgatni lapjait.

Megjelent hetenkint kétszer kéthasábos egy-egy legnagyobb 8-rét iven, párisi divatképekkel; nyomatott Emich Gusztávnál 1853. I. felében 1.—52. sz., 832 lap; előfizetési dija félévre helyben 5 ft., postán küldve 6 ft., divatképekkel 6 ft. 40 kr., illetőleg 7 ft. 40 kr. volt pp. — Körülbelől 500-ra ment az előfizetők száma, minek egyik főoka az lehetett, hogy az év utolsó napjaiban, midőn az akkori csekély számu olvasó-közönség már más lapokhoz csatlakozott, későn érkezvén felsőbb helyről a kiadhatási engedély, a lap megindulása is rögtönözve történt. — A szerkesztő személyes viszonyai miatt a szerkesztésről lemondván, a lap az első félév végével, az irodalom kárára, végkép megszünt s az előfizetők nagyobb része a „Délibáb"-hoz csatlakozott.

„*Délibáb*, nemzeti szinházi lap," felelős szerkesztő és kiadó Tolnai *Festetics Leo*, szerkesztőtárs *Jókai Mór*. Keletkezett 1853. január 2-kán Pesten. Az első szám hozta a szerkesztők rövid „előszavát," melyben megemliték, hogy midőn lapjok fölé az irodalom és művészet neveit kitüzék, oly kincsét vevék kezükbe nemzeti létünknek, miknek föntartása erős kötelesség, de teljesitése a legtisztább öröm, „s lehet, — mondja a szerkesztőség — hogy kincseink, gazdagabb szomszédokhoz hasonlitva magunkat, összegyüjtötten is szegényül hagynak bennünket, de tudnunk jó, hogy e kevés — mindenünk; s az előszeretet sajátunk iránt minket meg nem szégyenit. Öröm és tisztelet ünnepe leend ránk nézve minden nap, melyben közönségünk előtt megjelenünk, s nem feledjük soha, hogy e hely, melynek küszöbét átléptük, — szentély, melyen belől vigság és küzdelmek szavai hallhatók lesznek ugyan, de botrányé és szenvedélyé soha."

Tartalmát tevék: I. Irány- és aesthetikai czikkek: Bulcsu Károly, Csengery Antal, Egressy Gábor, Kőváry László, Ney Ferencz, Orlai és Samarjay Károlytól. — II. Beszélyek, életképek, történeti korrajzok: Bérczy Károly, Czakó Zsigmond („Sz. László," tört. rajz 5 felv.), Degré, Dobsa, Dózsa Dániel, Győri Vilm., Gyulai, Jókai, b. Kemény Zsigmond, Komáromy Ferencz, Lauka, Obernyik, Szathmáry Károly, Szilágyi Sándor, Vadnai, Vályi Károly, Vas Gereben és Vecsei Sándortól. III. Versek, balladák és költői beszélyek. IV. Utazási naplók és levelek. V. Történeti, müvészeti életrajzok és régiségek. VI. Nemzeti szinházi ügyek. VII. Műbirálati rovat. VIII. Tarka képek, nagyobb része Jókai tollából. IX. Budapesti hirek. X. Külföldi szinészet és országjárás. XI. Vidéki szemle. XII. Irodalmi értesitések, felszólitások, kérelmek. XIII. Szerkesztői értesitő, hivatalos nyilatkozatok és czáfolatok.

A Délibáb, szépirodalmi tartalmát tekintve, a jobb lapok közé sorolandó. Költeményei s beszélyei között találtatnak szép számmal, melyek a hirlapi dicsőséget tulélendik. — A Délibáb egyszersmind a nemzeti szinház hivatalos közlönye lévén, mint ilyen a szinpadra került uj darabokról s a fellépett művészekről hozott részletesebb s néha birálati jelentéseket. Figyelemmel kisérte a vidéki szinészetet is. Közkedvességét leginkább főmunkatársa s tulajdonképeni szerkesztője Jókai Mór eleven képzelmének s tetszetes előadásának tulajdonithatni.

Megjelent minden vasárnapon két 8-rét ivben finom velinen piros boritékkal ellátva 1853. I. 1.—26. sz. 844 lap. II. 1.—26 sz. 834 lap, több arczkép, szinpadi jelmezkép és párisi divatképpel; nyomtatta Emich Gusztáv; félévi előfizetési dija helyben 6 ft., vidéken 7 ft. 36 kr. volt pp. A Délibábnak eleinte 800 előfizetője volt; az első év vége felé azonban ezek száma nagyon leolvadt, s az előfizetők a lap megszünte után a „Hölgyfutárral" kárpótoltattak.

„*Divatcsarnok*. Tudományos, szépirodalmi, művészeti és divatközlöny." 1853. april 3-kán alapitá *Császár Ferencz* mint tulajdonos szerkesztő; kiadta Müller Emil Pesten. A lap irányát következő szavakban tolmácsolja maga a szerkesztő: „Szent áhitattal fogok csüggni nemzetem azon eredeti nemes sajátságain, melyeket hosszu ittléte óta, annyi vihar között, szerencsésen megőrze, s a nélkül, hogy lapomban az ősi ereklyére legparányibb szeplőt vetni hagynék, iparkodni fogok: annak hasábjait a művészet, szép tudományok és müvelt társalgás csarnokává tenni, melyből számüzve maradjon minden, mi az illedelmet, főleg pedig a női szemérmet, s általában azon szabályokat, melyeket a „jó nevelés" önmagától szokott önmagának felállitani, csak távolról is sérthetné. Ez irányt hüségesen, szilárdan követvén: remélem, meg fogom legalább közelithetni azon czélt melyet lapom által részben szintén elérni óhajtok: megszüntetni, t. i. azon itt-ott most is mutatkozó előitéletet, hogy a mi gyönyörü magyar nyelvünk ép oly kevéssé alkalmas a tudományoknak kellemes modorban előadására s a csinnal társalgásra, mint romlatlan lelkünk s ép erős kedélyünk a művelődésre" . . .

Tartalmát tevék — az előrajz szerint — kirekesztve minden politikát és „egélytant": 1) *Értekezések*, a) történelem és rokon tudományokból, mint életirások, utazások, emlékezetek stb.; b) a természettan és természettörténet egész köréből;

*

Hirlapirodalmunk a 19-ik században.

Ötödik közlés.

(A forradalom után 1850—53.)

(Folytatás.)

„*Budapesti Viszhang*, az élet és irodalom köréből," szerkeszté Szilágyi Virgil, kiadta (1852. jul.-tól) Lukács László Pesten. Megindult 1852. máj. 1-jén. Az Értesitőből átalakult lap a reál irány mellőzésével, némi közgazdászati érdekü napi hireken s czikkeken kivül kizárólag a szépművészettel és társasélettel foglalkozott; czélja tisztább, rendeltetése határozottabb lett. A közmiveltségbe vágó czikkelyek, beszélyek, költemények, és tarka s elég érdekes Tárcza tették az állandó rovatokat, melyek utóbbikának viszont: Napi kérdések, Irodalmi élet, Nemzeti szinház, Levelezés, Hirek tették tartalmát. A dolgozótársak közt az emlitett változás óta báró Kemény Zsigmond tünik fel, ki legszellemdusabb, az életben és tudományban legtájékozottabb iróink közé tartozott. A lap segédszerkesztője volt 1852-ben Szilágyi Sándor; munkatársai pedig következőkép sorakoztak. Beszélyeket és humoreszkeket irtak: Abonyi, Asmodi, Balázs Sándor, Bérczy Károly, Bernáth Gáspár, Bodossy Gyula, Bulcsu Károly, Császár Ferencz, Degré Alajos, Dobsa Lajos, Gámán Zsigm., Győrffy Gyula, Halmágyi Sándor, Hosszufalusi Kálmán (Száva), Kelemen Mór, b. Kemény Zsigmond, Kiss László, Lauka, Lévai, Obernyik, Orbán Pető, Roboz, P. Szathmáry Károly (Kucsuk), Szilágyi Sándor, Szilágyi Virgil, Szőllősi Benő, Tassi Ede és Vadnai Károly, Kaján Ábel (Pákh Albert), Szinnyei József; költeményeket irtak: Arany, Bozzai Pál, Bulcsu Károly, Császár Ferencz, Erdélyi János, Flóra, Garay János, Győrffy, Gyulai, Lauka, Lévai, Lisznyai, Losonczy, Mentovich, Nyilas, Petőfi Sándor (hátrahagyott verseiből), Orbán Pető, Örömhegyi, Pap Gábor, Sükei Károly, Szász Károly, Székely József, Szelestey, Tompa, Tóth Kálmán, Vachott Sándor, Vajda János, Vecsey Sándor és Zalár; irodalmi s vegyes czikkeket: Alpári, Balázs Sánd., Bánffai Simon, Császár Ferencz, Gámán Zsigm., Gyulai Pál, P. Horváth Miklós, Kelemen Mór, Lonkai Antal, Majer Károly, Pákh Albert, Pataki Ferencz, Repiczky János, Roboz, Szilágyi Sánd., Szilágyi Virgil és Vályi Károly.

A B. V. a „Délibáb"-ba olvadt, „hogy, — saját kifejezése szerint — miután hat szépirodalmi folyóiratot folytonos oly munkálatokkal ellátni, melyek a müvelt magyar közönség legmagasabb igényeinek megfeleljenek, szinte lehetlen, áldozatot hozzon az irodalomnak, mint hozott a mult évben, midőn megindult, s hogy előfizetőinek a legjobb magyar szépirodalmi folyóiratot küldhesse meg . . ."

Megjelent a B. V. hetenkint egyszer vasárnap két és fél iven boritékosan nagy 4-rétben finom velinen, minden hóban egy műmelléklettel és egy párisi divatképpel; 1853-ban kétszer jelent meg hetenkint másfél iven: vasárnap és csütörtökön reggel, de kevesebb változatossággal és gondossággal vala ekkor szerkesztve. Nyomatott Kozmánál, 1852. jul.-tól Lukács Lászlónál. 1852: 1—8. sz. és 1.—26. sz. 680 lap, 1853: 1.—29. szám 348 lap. Előfizetési ára félévre helyben 6 ft., vidéken 7 ft., 1853-ban 6 ft. 30 kr., illetőleg 7 ft. 30 kr. volt pp. Megszünt 1853. april 10-én.

„*Családi Lapok*, tudományos és szépirodalmi folyóirat a valláserkölcsi müveltség s kath. hitélet emelésére," *Klezsó* József szerkesztése alatt kiadta a jó és olcsó könyvkiadó-társulat Pesten. Gróf Károlyi István a Cs. L. megindítására 500 ftot ajándékozott, sőt azt később is nagylelküleg segélé. Megindult 1852. april 15-én félhavi füzetekben. A jó és olcsó könyvkiadó-társaság, mely tagjai feladatául tüzé a többek között, hogy katholikus szellemü természetrajzot irjanak, e lapot is tisztán katholikus szellemben inditá meg. Tarka és érdekes álló rovatai voltak: Szemle az élet, iskola, irodalom és művészet terén; Egyházi élet, Tanitási és nevelési ügy, Irodalom, Művészet.

Megjelent havonkint kétszer, legalább 3 ivnyi 8-rét füzetekben, kék boritékban, koronkint fametszetek vagy kőnyomatok kiséretében, a kiállitás izletes volt; nyomatott Emich Gusztávnál 1852. I. 1—6 sz. 328 lap. II. 1—12 sz. 604 lap; 1853 I. 1—12 szám 615 lap; előfizetési dija félévre helyben 3 ft. 30 kr. vidéken 4 ft., boritékkal 4 ft. 30 kr. volt p. p.

„*Szépirodalmi Lapok*." Értekezések, novellák költemények, birálatok. Tárcza: irodalmi, müvészeti és társaséleti szemle. Kiadó-tulajdonos: Emich Gusztáv; felelős szerkesztő *Pákh Albert*, szerkesztőtárs *Gyulai Pál*. Keletkezett 1853. jan. 2-án Pesten. A Sz. L. szerkesztője már előfizetési programmjában nyiltan bevallja, hogy a sulyt nem annyira tárgyakba, mint a *szellembe* akarja fektetni, s hogy mint sok vállalatnak, mit elődeink lehetetlennek tartottak, ugy be fog következni *komoly irodalmunk* ideje is, melyhez e lapok *átmeneti hidul* kivántak szolgálni; és továbbá, hogy „a pajtáskodásnak mint az irodalom egyik emésztő mételyének tér nem engedtetik, hanem *irodalmi hang* fog uralkodni mindenkor e lap hasábjain." — És ha áttekintjük e lap félévi folyamát, valóban dicsérnünk kell irányának a kijelentett programmhozi folytonosan szigoru ragaszkodását, mely szülte aztán azt, hogy ezen szépirodalmi lapunk valóban irodalmi jellemet fejtett ki; s öntudatosan vitte a lobogót azon nemes czél felé, mely nemzeti irodalmunk egyik komoly feltéte, hogy necsak olvassunk, de okuljunk is, hogy necsak izlésre hassunk, hanem ezen át az észre is, hazai nemzeti életünknek positiv hasznára.

A szerkesztő előrajza végsoraiban bővebben fejté ki lapja feladatát, midőn igy szólott a közönséghez: „Nem tüztük ki ugyan feladatunkul, kiválólag *hölgyek* számára irni czikkeinket, de régen meg vagyunk győződve, mikép ama valódi felfedezői buzgalommal előadatni szokott örökös szerelmi problémafejtegetések, kalandvadászatok és szépitő szerek lajstromozásán kivül, hölgyeink nagybecsü figyelmét az élet egyéb viszonyainak tárgyalásával sokkal nagyobb mértékben fog lehetni megnyernünk. Végül hiszszük, hogy minden családfő, ki tanulságos és élvezetes olvasmányt akar nyujtani családja körének, lapjainkban fel fogja ezt találhatni, még pedig ugy, hogy a serdülő nemzedék elől sem fog kellenie azt soha zár alatt tartania."

E lapok tartamát tevék: 1) *Értekezések* tudományos és müvészeti tárgyak felett, e szakba tartozó korszerű inditványok, ismertetések, birálatok. 2) *Novellák*, elbeszélések, humoreszkek. — Irodalmi s müvészeti élet és jellemrajzok. — Közlemények a természet, történelem s társasélet köréből, ép oly tanulságos, mint kedélynemesitő modorban. 3) *Költemények*, szigoruan megválogatva. 4) Változatos és élénk *tárcza*, melynek tárgyai voltak: a) a budapesti társaséleti, irodalmi s müvészeti mozgalmak; b) a vidéki élet hasonnemü mozzanatai; c) a nemzeti szinház előadásainak minden pártnézeten felül álló, részrehajlatlan műbirálatai, szintugy a többi budapesti szinházak jelentékenyebb tüneményeinek rövid ismertetései; d) az Akademia s egyéb tudományos és müvészeti intézetek, közhasznu egyletek működéseinek folytonos szemmeltartása. 5) A magyar irodalom ujabb termékeinek, hazai műtárgyaknak ismertetései. 6) A külföldi szépirodalmi s művészeti ujabb jelenségek folytonos és tanulságos naplója.

A prózai részt irták: gr. Andrássy Manó, Atádi Vilmos, Bérczy Károly, Brassai (kinek *Canus* álnév alatt irt opera- és zenebirálatai még most is utól nem ért példányokként ragyognak irodalmunkban), Csengery Antal, Degré Alajos, Gyulai, Hunfalvy János, Hunfalvy Pál, Irinyi József, Kaján Ábel (Pákh Albert), Kazinczy Gábor, b. Kemény Zsigmond, Kertbeny, Lauka, Samarjay, Sükey Károly, Szabó Károly, Urházy György, Vályi Károly, Zsámbokréti Gyula; a költői részt: Arany, Beöthy Zsigmond, Erdélyi János, Gyulai, Iduna, Kriza János, Petőfi (hátramaradt költeményeiből), Szabó Károly, Szász Károly, Szeberényi Lajos, Sükey Kár. és Vecsey Sándor.

A „Szépirodalmi Lapok" csaknem minden száma hozott egy-egy mélyebbre ható értekezést a szépészet, irodalom, népisme stb. mezején; a szinházi előadások, hangversenyek s egyéb mutatványokról közlött jelentései többnyire avatottsággal s vidor elevenséggel voltak irva; ujabban megjelent magyar könyvek — szépirodalmiak — valóban csodálatos részrehajlatlansággal biráltattak, ugy hogy most is haszonnal és gyönyörrel lehet forgatni lapjait.

Megjelent hetenkint kétszer kéthasábos egy-egy legnagyobb 8-rét iven, párisi divatképekkel; nyomatott Emich Gusztávnál 1853. I. felében 1.—52. sz., 832 lap; előfizetési dija félévre helyben 5 ft., postán küldve 6 ft., divatképekkel 6 ft. 40 kr., illetőleg 7 ft. 40 kr. volt pp. — Körülbelől 500-ra ment az előfizetők száma, minek egyik főoka az lehetett, hogy az év utolsó napjaiban, midőn az akkori csekély számu olvasó-közönség már más lapokhoz csatlakozott, későn érkezvén felsőbb helyről a kiadhatási engedély, a lap megindulása is rögtönözve történt. — A szerkesztő személyes viszonyai miatt a szerkesztésről lemondván, a lap az első félév végével, az irodalom kárára, végkép megszünt s az előfizetők nagyobb része a „Délibáb"-hoz csatlakozott.

„*Délibáb*, nemzeti szinházi lap," felelős szerkesztő és kiadó Tolnai *Festetics Leo*, szerkesztőtárs *Jókai Mór*. Keletkezett 1853. január 2-kán Pesten. Az első szám hozta a szerkesztők rövid „előszavát," melyben megemliték, hogy midőn lapjok fölé az irodalom és művészet neveit kitüzék, oly kincsét vevék kezükbe nemzeti létünknek, miknek föntartása erős kötelesség, de teljesitése a legtisztább öröm, „s lehet, — mondja a szerkesztőség — hogy kincseink, gazdagabb szomszédokhoz hasonlitva magunkat, összegyüjtötten is szegényül hagynak bennünket, de tudnunk jó, hogy e kevés — mindenünk; s az előszeretet sajátunk iránt minket meg nem szégyenit. Öröm és tisztelet ünnepe leend ránk nézve minden nap, melyben közönségünk előtt megjelenünk, s nem feledjük soha, hogy e hely, melynek küszöbét átléptük, — szentély, melyen belől vigság és küzdelmek szavai hallhatók lesznek ugyan, de botrányé és szenvedélyé soha."

Tartalmát tevék: I. Irány- és aesthetikai czikkek: Bulcsu Károly, Csengery Antal, Egressy Gábor, Kőváry László, Ney Ferencz, Orlai és Samarjay Károlytól. — II. Beszélyek, életképek, történeti korrajzok: Bérczy Károly, Czakó Zsigmond („Sz. László," tört. rajz 5 felv.), Degré, Dobsa, Dózsa Dániel, Győri Vilm., Gyulai, Jókai, b. Kemény Zsigmond, Komáromy Ferencz, Lauka, Obernyik, Szathmáry Károly, Szilágyi Sándor, Vadnai, Vályi Károly, Vas Gereben és Vecsei Sándortól. III. Versek, balladák és költői beszélyek. IV. Utazási naplók és levelek. V. Történeti, művészeti életrajzok és régiségek. VI. Nemzeti szinházi ügyek. VII. Műbirálati rovat. VIII. Tarka képek, nagyobb része Jókai tollából. IX. Budapesti hirek. X. Külföldi szinészet és országjárás. XI. Vidéki szemle. XII. Irodalmi értesitések, felszólitások, kérelmek. XIII. Szerkesztői értesitő, hivatalos nyilatkozatok és czáfolatok.

A Délibáb, szépirodalmi tartalmát tekintve, a jobb lapok közé sorolandó. Költeményei s beszélyei között találtatnak szép számmal, melyek a hirlapi dicsőséget tulélendik. — A Délibáb egyszersmind a nemzeti szinház hivatalos közlönye lévén, mint ilyen a szinpadra került uj darabokról s a fellépett művészekről hozott részletesebb s néha birálati jelentéseket. Figyelemmel kisérte a vidéki szinészetet is. Közkedvességét leginkább főmunkatársa s tulajdonképeni szerkesztője Jókai Mór eleven képzelmének s tetszetes előadásának tulajdonithatni.

Megjelent minden vasárnapon két 8-rét ivben finom velinen piros boritékkal ellátva 1853. I. 1.—26. sz. 844 lap. II. 1.—26 sz. 834 lap, több arczkép, szinpadi jelmezkép és párisi divatképpel; nyomtatta Emich Gusztáv; félévi előfizetési dija helyben 6 ft., vidéken 7 ft. 36 kr. volt pp. A Délibábnak eleinte 800 előfizetője volt; az első év vége felé azonban ezek száma nagyon leolvadt, s az előfizetők a lap megszünte után a „Hölgyfutárral" kárpótoltattak.

„*Divatcsarnok*. Tudományos, szépirodalmi, művészeti és divatközlöny." 1853. april 3-kán alapitá *Császár Ferencz* mint tulajdonos szerkesztő; kiadta Müller Emil Pesten. A lap irányát következő szavakban tolmácsolja maga a szerkesztő: „Szent áhitattal fogok csüggni nemzetem azon eredeti nemes sajátságain, melyeket hosszu ittléte óta, annyi vihar között, szerencsésen megőrze, s a nélkül, hogy lapomban az ősi ereklyére legparányibb szeplőt vetni hagynék, iparkodni fogok: annak hasábjait a művészet, szép tudományok és művelt társalgás csarnokává tenni, melyből számüzve maradjon minden, mi az illedelmet, főleg pedig a női szemérmet, s általában azon szabályokat, melyeket a „jó nevelés" önmagától szokott önmagának felállitani, csak távolról is sérthetné. Ez irányt hüségesen, szilárdan követvén: remélem, meg fogom legalább közelithetni azon czélt melyet lapom által részben szintén elérni óhajtok: megszüntetni, t. i. azon itt-ott most is mutatkozó előitéletet, hogy a mi gyönyörü magyar nyelvünk ép oly kevéssé alkalmas a tudományoknak kellemes modorban előadására s a csinnal társalgásra, mint romlatlan lelkünk s ép erős kedélyünk a művelődésre" . . .

Tartalmát tevék — az előrajz szerint — kirekesztve minden politikát és „egélytant": 1) *Értekezések*, a) történelem és rokon tudományokból, mint életirások, utazások, emlékezetek stb.; b) a természettan és természettörténet egész köréből;

*

c) a görög-római s egyéb régi népek mythologiájából; d) a nyelvészet, bölcsészet, különösen az aesthetika és erkölcstanból; e) a szépmüvészetek és ipartan széles mezejéről; a földirat, statistika, gazdászat s *idevonatkozó ismeretek* mezejéről — mindezek a lap czéljának megfelelőleg előadva. 2) *Költemények*, verses vagy prózai alakban, a költészet minden nemei- s fajaiból, mint: novellák, beszélyek, mondák, regék, regények, mesék stb. 3) Életképek, vagyis a különféle népek közéleti szokásaik, ünnepies szertartásaik, családi s társalgási viszonyaik, viseletök stb. ismertetése, értekező czikkek- vagy levelezésekben. 4) Itészetek, azaz rövidebb vagy hosszabb ismertetései a bárhol és bármily nyelven megjelenő könyveknek; vagy a tudományok szépmüvészet, ipartan, gazdászat stb. körébe tartozó felfedezéseknek; birálata a szinházi előadásoknak az egész birodalomból, külön álló czikkek és levelezésekben. 5) Iró- és müvészélet; vagyis az irodalmat és müvészetet s általában e lapok olvasóit érdeklő nevezetes irói vagy müvészi egyéniségek ismertetése. 6) Hirek, levelezések, s rokon rövid értesitések a budapesti, birodalmi vagy külföldi eseményekről. 7) Divatvilág; azaz: tudósitások a helybeli, bécsi, párisi stb. divatokról. 8) Képek: havonkint két divatkép, s határozatlan időben más arcz-, táj-, genreképek s rokon mümellékletek. 9) Jelentések: felsőbbleg engedélyezett társulatok, egyletek, akademiák, kaszinók stb. üléseiről, hangversenyek, szini és egyéb müvészi mutatványok s előadásokról. 10) Hirdetmények az irodalom, szépmüvészetek, divat- és iparvilág mindennemü termékeiről, czikkeiről, áruiról stb. a lapba nyomtatva vagy mellékletkép.

A beszélyeket irták: Berecz Károly, Császár, Csatáry Ottó, Degré Alajos, Hegedüs Lajos, Kelemen Mór, Kis László és Vadnai Károly; humoreszkeket Bernát Gáspár és Dienes Lajos; költeményeket: Balogh Zoltán, Berecz Kár., Császár F., Ferenczy Teréz, Flóra, Garay, Kiss László, Lisznyai Kálmán, Mentovich, Ney, Nyilas Samu, Repiczky János, Szász Károly, Szelestey, Szemere, Vadnai Károly, Vecsey Sándor és Vörösz Miklós; vegyes czikkeket: Brassai, Császár, Csatáry Ottó, Kubinyi Ágost, Lonkay Antal, Podminiczky Frigyes, Szvorényi és Télfy János.

Megjelent minden vasárnap és csütörtökön lila boritékban 8-rét másfél iven, finom velinen, legujabb párisi divatképek s egyéb mümellékletekkel; nyomtatta Müller Emil 1853. 1—78 sz. 1592 lap, félévi ára helyben 7 ft. postán 7 ft. 40 kr. volt p. p. (Folyt. követk.)

Szinnyei József.

A jándi ref. templom.

(Beregmegyében.)

A Beregszász körül terjedő helységekben számos régi korbeli templom létezik, mikhez a mellékelt képünkön jelölt *jándi templomot* is sorozhatjuk, azon megjegyzéssel, hogy ennek fatornya bár ujabb alkotásu, mégis megtartván a hagyományos alakot, ezáltal leköti a nézők figyelmét.

Az ily fatornyok mindig érdekes látványt nyujtanak, mert a régi kor sajátságait hordják magukon. Az ily tornyok alant többnyire a faépitészet elvéhez ragaszkodnak, de a templomon túl érve, a kőtornyot utánozzák. A torony felső részén rendesen széles karzat szökik ki, melynek árkádjai tetején emelkedik az igen magas toronytető, mely rendesen nyolczszögü és csak kivételesen (leginkább a Tisza körüli helységekben) képez igen hegyes csürköt; e tető-sisak négy sarkán, mint a jándin is, kisebb tornyocska emelkedik.

(Kivánatos lenne, a Beregmegye felvidékén még maiglan is itt-ott létező diszes, kupokkal ellátott és az oroszok épitészeti módjára emlékeztető fatemplomok rajzait az utókor számára összegyüjteni s fentartani; mert e faépitmények helyébe főkép jelen időkben sürün keletkeznek kőtemplomok, mik az ősi időkből eredő faépitményeket egészen elpusztitják).

Ránd, mely a Szamosnak a Tiszába való ömlésénél fekszik, kevés más vallásbeli lakoson kivül, mintegy 650 *reformatus* lelket számlál s ilyen anyatemplommal bir.

A jándi ref. templom. (Beregmegyében.) — *Miskovszky* V. rajza.

Egy kezeimben levő okmány szerint, mely 1665. márczius 12-kén kelt, ez idő előtt *Jándon* lelkészség nem létezvén, mert Ugornyáról járt oda, mint fiókegyházba, a prédikátor, — *Barkony Ferencz és neje Sulyok Borbála* megengedték, hogy a község Péter Mihály nevü jobbágytelken épithessen lelkészi lakot, oly módon, hogy a lakosok azért viszonszolgálatképen az ő „Sulimos“ (Solymos? Sulymos?) tóháton levő, „Mezőkert“ nevezetü kertjöket kiirtsák, kaszálható állapotba tegyék, karókkal jól bekeritsék és három éven át megmunkálják; kötelesek levén azontul is szolgálattal kedveskedni az adomány emlékezetéül. A falu birája volt akkor Lantos Balázs; főesküdtjei pedig: Koncz Miklós, Kajos Gáspár, Tót István, Kónya Gergely, Gofár Tamás, Balog István, Fazokas Mihály, Medve Mihály és mások.

Lehoczky Tivadar.

Fekete rémke (a pesti állatkertben.)

A fekete rémke a pesti állatkertben.

(Lemur niger. Der schwarze Maki.)

A pesti állatkert majomháza előtt rendszerint nagy társaság gyül össze, mely gyönyörködik a majmok pajkoskodásaiban. Mindig is tudnak azok valami ujat feltalálni, a mivel látogatóikat mulattassák, kik viszont, hálás elösmerésük jeleül, kedvencz négykezü bohóczaikat gazdagon ellátják mindennemü nyalánkságokkal. Az igazgatóság időről időre uj szereplőkkel szaporitotta eme helyiség vidám lakóinak számát.

Pár hét előtt is nehány uj vendég érkezett s a terjedelmes majomház addig üres rekeszei is benépesittettek. — Ezen ujabban érkezettek közül egy fényes fekete szörméjü állat vonta magára a közönség figyelmét.

— Mit keres itt eme sajátságos kinézésü állat? kérdi az egyik látogató.

— No ezt csak nem tettem volna eme rekeszbe, hisz azt a vak is látja, hogy ez nem majom, következésképen nincs helye a majomházban — jegyzé meg egy sokat tudó ur.

A másik helyeslőleg bólint fejével, egy ott álló kis fiu pedig anyjától kér felvilágositást.

A mama először nem akarja észrevenni az interpellatiót, de a fiu, ruháját huzogatva, hangosabban kiáltja:

— Mama, hogy hivják ezt a morgó állatot?

A mama feltekint a rekeszen levő pléhtáblára, melyre az állat neve fel van irva.

— Ez a fekete rémke, kis fiam.

— De mi az a rémke, mama?

A természetrajzban nem igen jártas asszonyság egy perczig haboz, aztán eszébe jut, hogy hisz a majomház előtt állanak, tehát minden egyes lakójának majomnak kell lenni.

— Majom, kis fiam.

— De édes mama, hisz nem olyan, mint a többi majmok.

A mama hallgat s egy mellette álló uriember okos képpel a tudvágyó gyereket felvilágositani siet:

— Mókus az, édes fiam.

Kinek van már itt igaza?

Ha amaz asszonyság, meg amaz urak valaha átlapoztak volna egy természetrajzi munkát, vagy bele tekintettek volna azon füzetkébe, mely az állatkert ismertetését adja, megfejtve találták volna a rejtélyt s meggyőződtek volna a felől, hogy tulajdonképen egyikük sem találta el a valót.

A rémkék — eme sajátságos állatok — nem tartoznak sem a majmok, sem a mókusokhoz, hanem ezek között mintegy középen állva, a két rend összekötő kapcsát képezik. Külsejöket futólag tekintve, csakugyan a mókusokhoz hasonlitanak, életmódjukat észlelve, azt tapasztaljuk, hogy a *peléhez* (sciurus glis, Siebenschläfer) közelednek, a mennyiben éji állatok. Végtagjaikat tüzetesebben véve szemügyre, nem tagadhatjuk, hogy a majmokkal is rokonságban vannak, ezért neveztetnek teljes joggal *félmajmoknak*.

De a rémkék a majmoktól abban különböznek, hogy fejük hosszukás és orruknál összevont, mint a rókánál, hosszu farkuk bozontos szőrmével fedett, — füleik rövidek, hosszu szőr-szegélyzettel. A mókusoktól viszont abban tér el testalkatuk, hogy hátulsó lábaik rövidebbek az elsőknél, és hogy ezek teljesen kifejlett hüvelykkel és az előlábak ujjain *karmok* helyett *körmökkel* birnak.

Ezen éjjeli állatok Madagaskarban és a körülte fekvő szigeteken laknak s gyümölcscsel és rovarokkal táplálkoznak.

Vas. Ujs. 1866.

136 Jánd (Szatmár)

1938 Vásárosnamenytől 6 km

Junius 30. vasut nincs

17336.

Ref. templom.

Épitet 1896 Neogót.

Nyirségi utam 1938

33

Körsch

Eppel Hallás:

Vásárosnamenyi

VIII

9-ik nap

Egyetértel kb 250 km

1938

Junius 30

Körzet

Ez Bereg megjeben van.

Jánk van Szatmárban

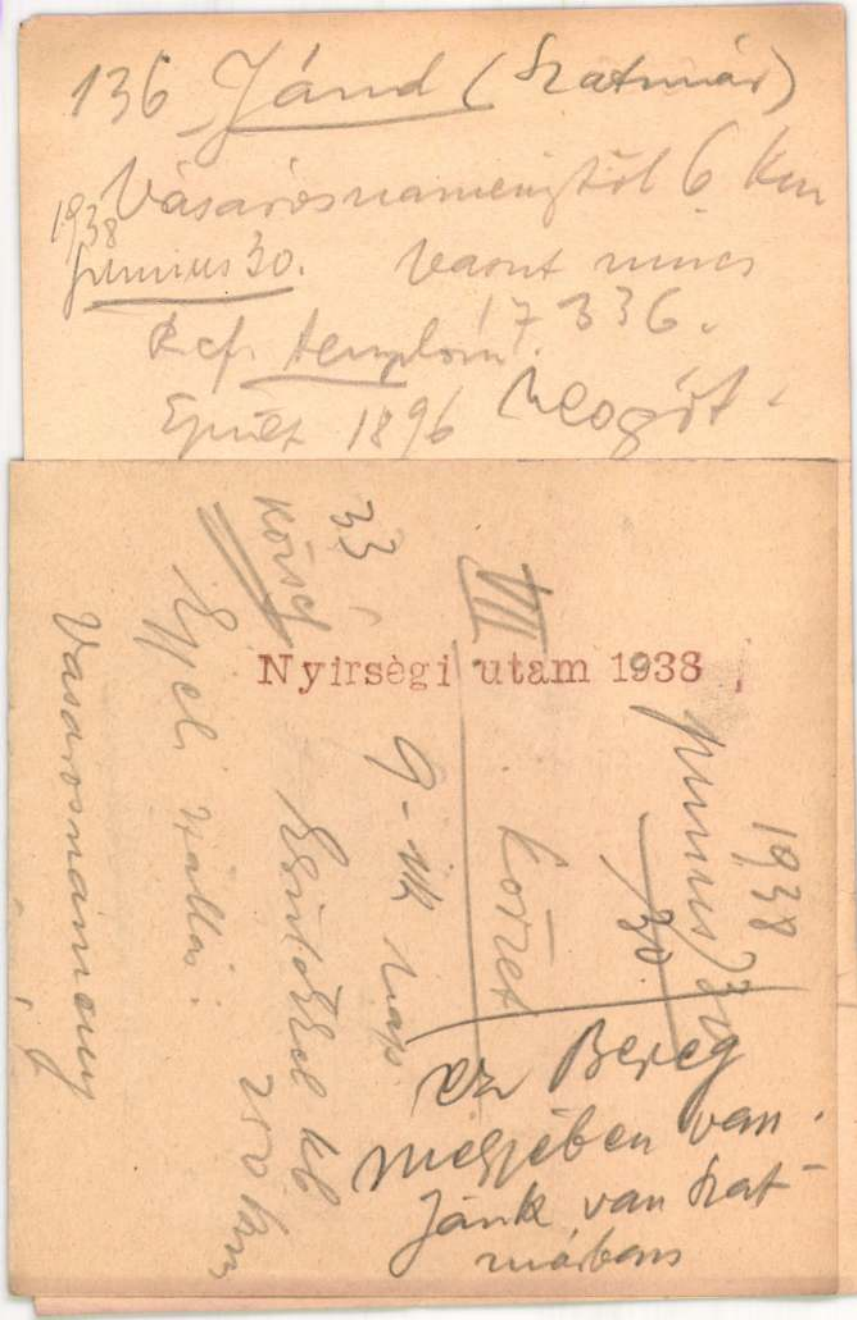

Hatarzona

Feinszépérni tilos

Befagott!

Felolvasztottam VI/30.

Jándi ref. templom

JÁND (Bereg)

Ref. templom (és fatorony)

Lehoczky Tivadar: A jándi ref. templom. W 1866, 544 l.
(képe 544 l)

JÁND. (Bereg.)

Ev. ref. templom fatoronyai.

Gerecze, 1906, 184 l.

Jánd, ref. templom

Jándi ref. templom

Bereg vm.

Nagy Magyarország

II r. 327, 328,

330. l.

HELYSÉG

BUDAPEST.

VÁRMEGYE

SZAKCSOPORT

Festu

KOR

149

ŐRZÉSI HELYISÉG

MÉRET

TULAJDONOS

br. Herzog Mór Lipót.

TÁRGY

Mad. a gyermekkel Ker. Jó

LEIRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELIRAT, JELZÉS)

szt. Jeromossal

FÉNYKÉP, RAJZ

JÁNDEKNÉ Borbély Edit építész

ÁGOSTHÁZI László: Jándekné Borbély Edit 1954-1984. - Müemlékvédelem, XXVII.évf. 4.sz. 1984 314 - 315.p. ill.

Mindig

(MTI) Tele
volt, de nem
di világszeml
nem a jó érte
ciák, értékek
kedett — h
József minis
Gödöllőn, a T
50. évforduló
dezett ünneps
volt *Göncz*
elnök és *Szab*
országgyűlés el
terelnök kife
az ország geo
pontos ismer
megfelelő po
szumokat k
óvott attól,
életművét a
gadott részein
bi események

M.D.K.

Farad Antal, ác.

1750-ben szerepel az egri adóírás névsorában.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 344. old.

JAND Antal ács. Egerben 1750-ben irják összesen az adózók között.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

Janda Géza

kisplasztikus

1902 - 6

Éinisk 1930. 84. l.

s Wheatley.

† 1801 június 28-án.

bában szemlélhető, melynek feleségével, ki jobbrafordult szőke hajú kis leányka áll. t asztal sarkán látható vörösgött sütemény, füles kancsó nkbe. Körülöttük egy macska, , egy négy lábú ülőke és két lról a kandalló polczán edé- a falon vadászatot ábrázoló míg jobbról az ablakon át a t teteje látszik. Öltözete a nemezkalap, egyelejű kabát, az asszonynak: kék pántlikás agas ruha és finom kötény. »FV« monogramm és »1792«

m. — Lelt. sz. 4048. — Értéke vné ajándéka 1911 november y elfogadtatott 1911 deczemtetett 1912 márczius 21-én

582

III

582 (4048),
660 (572).

Aj.

Janda Hermine MDK

Sopron vidékéről, olf.

Műcsarnok 1893/94. téli kiáll.

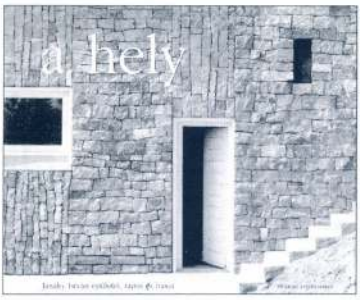

A hely. Janáky István épületei, rajzai és írásai

Műszaki Könyvkiadó, Budapest 1999

A szerző már a bevezetőben kijelenti: nem afféle építész-albumot tart kezében az olvasó. Vagyis ne várjon ábraszövegekkel illusztrált épület-bemutatót: Janáky István építész házainak és terveinek kronologikus rendbe illesztett elősorolásánál fontosabbnak tartja, hogy megossza velünk gondolatait a világról, a formákról, házakról, anyagokról, Istenről és emberről. Jól teszi. A rendhagyó kötetben így ugyanis arra kerül a hangsúly, ami igazán fontos. A házak persze egy építész életművében a leginkább kézzelfogható dolgok, afféle szakmai bizonyítékok, magát a pálya értelmét jelentik. De építész is, olvasó is nagyon jól tudja, hogy egy épület megvalósulása ritkán történik kizárólag az építész vágyai, szándéka, ízlése, világnézete stb. szerint. Janáky tehát ezzel a módszerrel, a rajzok, fotók és szövegek egymásra vetítésével – olykor szembeállításával – kivételes pontossággal rajzolta meg saját szellemi kontúrjait. A tétova útirajzok csakúgy, mint a fiatalkori lázadásban harciasan (műfajából fakadóan néha nem elég körültekintően) kinyilatkoztatott elvek és irányvonalak, afféle generációs manifesztum-fogalmazványok, majd az évtizedek alatt egyre finomabb szövetű gondolatok (s velük párhuzamosan a rusztikus kőfalakba, balatoni nyaralókba, barokk falusi templomokba való belefeledkezés) egy alaposan megdolgozott, kreatív alkotóként és gondolkodóként egyaránt jelentős személyiség portréját jelenítik meg.

Két fő vonulat követhető végig a köteten, mindkettő alapvető fontosságú a magyar kultúrában. Janáky terveiben, házaiban a Bauhaustól az újmodernen át a mai, leginkább a spirituális jelzővel illethető épületeiig ívelő építészeti irányt látjuk kifejlődni – ami nemzedéke több képviselőjére jellemző –; írásaiban pedig tételesen és érzékenyen állítja össze a 20. század második felének magyar építészettörténetét. Olyan pontosan, hogy a cikkeket, visszaemlékezéseket, naplójegyzeteket vagy vitairatokat összességében akár egy önálló műtörténeti munka alapjának is tekinthetjük. Vagyis amit a szerző az előszóban olvasókönyvnek javasol, az maga a korszak historikus elemzése, képben és szóban. Figyelemre méltó, hogy ez az összeszedettség, ez a precíz, strukturalista helyzetelemzés a jelen felé haladva, az utolsó évek írásai és tervei alapján lassan költőivé, anyagtalanná válik. Az elemző kedv helyett önanalízis, a struktúrák keresése helyett felületi játékok, a kinyilatkoztatás helyett elrejtőzés, az anyagok és folyamatok mögé való elbújás vehető észre. A '80-as évek végén még konkrét politikai vonatkozásokkal köti össze az építészet helyzetét, majd a '90-es évek elején finom levélváltásban, cikk-idézésben jelenik meg a jelenkori építész szakma tíz évvel ezelőtti, első súlyos etikai veresége, a sevillai világkiállításra Janáky által tervezett Lepkeház végzetes sorsa. Aztán a 90-es évek újabb kudarca, a budapesti EXPO elmaradása (az ehhez kapcsolódó fantasztikus Janáky-tervek így együtt igazi szenzációnak mutatkoznak) utáni tervek és írások egyre jobban ráközelítenek a dolgokra. A jelentőség és a szerep című, 1997-es írás több aforizma-szerű magyarázatot nyújt e folyamatra: „A tárgyak mind jobban veszítenek jelentőségükből, de egyre nő a szerepük." Vagy: „A jelentőség – ezoterikus volta miatt – ma már nem köztudott, de azért létezik, ne vonjuk kétségbe a létét. A remete is élő ember." „A tárgyak piszkos, elrongyolódott szemét- és lomállapotában a szerep győzelem lesz nyilvánvalóvá. A lomtalanítás esőverte halmaiban a jelentőség utolsó parazsai is hamar kialszanak."

A remete is élő ember, figyelmeztet Janáky. Ugyanígy mondhatná: az anyag is él, ha nem is így kezeljük. És a világ is eleven, ha az ember meg is tesz mindent, hogy élettelen dologgá torzítsa. Janáky filozófiája tudatosan a remeteség felé indul. Amit pályája kezdetén a divatnak ellenszegülő, egyéni utat választó építészek dicséretében megfogalmazott, azt ma ezzel a képpel folytatja. Építészként nem túl bizakodón látja a jelent és a jövőt. Ez a kötet azonban egészében bizakodásra ad okot. Azt jelzi, hogy a kortárs magyar kultúra büszkélkedhet olyan alkotókkal, akik munkáikban és szellemiségükben képesek átlátni saját koruk bonyolult folyamatait, képesek túllépni a szakma belügyein, de látni is annak káros vagy hasznos törekvéseit, életművük etikai, stílusbeli, elvi vonatkozásban egyformán megalapozott.

■ G.E.

új magyar építőművészet

A MAGYAR ÉPÍTÉSZEK SZÖVETSÉGÉNEK
KULTURÁLIS FOLYÓIRATA ■ 2000. 4. SZÁM

Megjelenik kéthavonta

ISSN 1417 - 9288

KIADJA: © GYORSJELENTÉS Kiadó Kft.
FELELŐS KIADÓ: dr. Máté Jánosné

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
1075 Budapest, Rumbach Sebestyén u. 14.
TEL./FAX: 344-5147; TEL.: 341-5500/265
ÚJ MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET: www.meszorg.hu/me/
MAGYAR ÉPÍTÉSZEK SZÖVETSÉGE:www.meszorg.hu/
SZERKESZTŐSÉGI NAPOK: hétfő, szerda, péntek

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG
dr. Finta József
Kerényi József
Lőrinczi Zsuzsanna
Szalai András
Szegő György
Wéber László

FŐSZERKESZTŐ
Vargha Mihály

SZERKESZTŐ
Götz Eszter

MUNKATÁRS
Makádi Lászlóné
Tukarcs Jánosné

FORDÍTÁS
Németh Anikó
Seleanu Magdaléna

LOGOTERV
Nádai Ferenc

LAPTERV
Kálmán Tünde

TÖRDELÉS, NYOMDAI ELŐKÉSZÍTÉS
Dupla Stúdió, Budapest (316-2297)
NYOMTATÁS
Publicitás Print Kft., Budapest (200-7329)
TERJESZTÉS
Benyó Kft., Budaörs, tel./fax: 06-23-420-477
ELŐFIZETHETŐ a szerkesztőségben vagy átutalással a Gyorsjelentés Kiadó Kft. Budapest Bank 10102244-05983206-00000003 számú egyszámlájára, továbbá a hírlapkézbesítőknél és a Hírlap-előfizetési és Elektronikus Posta Igazgatóság (1089 Budapest VIII., Orczy tér 1., levélcím: 1900 Budapest, Orczy tér 1.), ezenkívül Budapesten a Magyar Posta Rt. Hírlapüzletági Igazgatósága (Postabank Rt. 219-98636 MP-HI telepi számla: 021-42795) kerületi ügyfélszolgálati irodáiban, vidéken a postahivatalokban.

EGYES PÉLDÁNYOK BESZEREZHETŐK
a Magyar Építészek Szövetségében
(1088 Budapest, Ötpacsirta utca 2., tel.: 318-24-44, fax: 318-46-99),
a nagyobb könyvesboltokban és
az Új Magyar Építőművészet szerkesztőségében.

ELŐFIZETÉSI DÍJ EGY ÉVRE (ÁFÁ-VAL): **5340,–** Ft
KÜLFÖLDRE: **10 200,–** Ft vagy **88 DM**
FÉL ÉVRE (ÁFÁ-VAL): **2670,–** Ft
KÜLFÖLDRE: **5100,–** Ft vagy **44 DM**
EGY PÉLDÁNY ÁRA (ÁFÁ-VAL): **890,–** Ft

Lapunkat rendszeresen szemlézi
Magyarország legnagyobb médiafigyelője az
»OBSERVER«
OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest, VIII. ker. Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738 • Fax: 303-4744
http://www.observer.hu

1 After
1 György

2 Farewe
3 Europe
3 Archit
3 World
4 Farewe
5 Csonka
5 Peking
6 Enviro

10 Film –
A film
11 Farkas
12 WESTE
13 Weste
15 Prefac
16 The gr
20 INFOP
21 MATÁV
25 Discip
27 Landsc
30 Nice w
– Győz
34 Tolcsv
35 A Tene
38 Palm
39 Keszth
40 Hévíz,

42 Past li

46 A trea

50 Art, te
51 Archit

52 Two p
55 On the
59 Mária

56 Interf
57 After

60 Olgya
61 Pierre

62 Finta:
62 Topog
63 László
63 István

HELY

Lapun
hiányos
Kochy Ar

ELŐ
■ Hanno
■ 7. Vel
■ Vadás
■ II. vil

Szokás Óbudát borzongva nézni. Ámulni az egymást konok rendben követő tízemeleteseken, utálni a római romokra és a néhány megmaradt, igazi „óbudai" háztömbre ráboruló betonmonstrumokat. Aligha van ember, aki rosszallás nélkül képes rápillantani a Flórián teret határoló, véget nem érő szalagházra.

Pedig alakulhatott volna úgy is, hogy még az a néhány macskaköves utácska, vendéglő és templom sem ússza meg a városrész újjáépítését. Az 1937-es tervpályázaton győztes elképzelés kidolgozóinak legalábbis feltett szándékuk volt, hogy mindent letarolnak a tervezett óbudai hídfő körül, új helyen húzzák meg a Vörösvári utat, és a földszintes házikók helyére az újlipótvárosi mintát követő, keretes tömböket építenek. Ezt a sem a régi, sem a mai Óbudára nem emlékeztető várost csak még monumentálisabbá tette volna az Olgyay testvérek Via Antiqua-elképzelése. A terv értelmében nyílegyenes, negyven méter széles utat nyitottak volna a polgárvárosi és az – akkoriban frissen föltárt – katonavárosi amfiteátrum között.

Legközelebb az ötvenes években, az óbudai (akkortájt Sztálin) híd befejezése után került újra szóba a terület rekonstrukciója. Az akkori felmérések szerint a térség 1850 lakóépületének 75 százaléka volt földszintes, 46 százalékuk műszakilag elavultnak, 17 százalékuk azonnal bontandónak minősült. Az új tervet elkészítő Janáky István a Szőlő utcán vezette volna végig a forgalom nagyját, a Duna-partra pedig szellősen elhelyezett magasházakat tervezett. Az ezt követő, 1957-es tervpályázat nyomán elkészült részletes rendezési terv megőrizte az elképzelés néhány elemét: ez három- és nyolcemeletes, tömbökbe rendezett lakóházakkal számolt, és egy új városközponttal a Flórián tér közelében.

Az építkezés azonban csak lassan indult meg. A volt téglagyári telkeken elkészült ugyan egy új lakónegyed – 1961-re tető alá került a tömeges lakásépítés távlatai bemutató, úgynevezett kísérleti lakótelep –, de a központhoz, az igazi Óbudához egyelőre nem nyúltak. A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség III. kerületi bizottságának szervezésében – a Tanács VB és a Hazafias Népfront támogatásával –, 1963-ban kiadott Óbuda jelene és jövője című füzet is (innen vettük képünket) csak a tervekről szólt. „A közeljövő tervei hatalmas fejlődés irányelveivé váltak. És nem utópisztikusak ezek a tervek, hanem reális lehetőségek figyelembevételével készültek. Emellett azonban

figyelembe veszik a helyi lehetőségek kihasználásával az esztétikai igényességet is" – írták például a szerzők.

Mit értettek ezen? Azt például, hogy „a híddal szemben hatásosan érvényesülő budai hegyek panorámája megkívánja, hogy a hídfő beépítése a kilátást ne akadályozza. Így egyetlen hatásosan elhelyezett toronyház körül az új városközpont – Óbuda tengelye – a Korvin Ottó utca mentén fog kiépülni".

Önök persze most azt kérdezik, akkor mit keres a szalagház a Flórián téri kietlen pusztaság mögött. A megoldás a technikai haladásban keresendő. Még 1963-ban eldőlt ugyanis, hogy az óbudai rekonstrukció alapja a Szentendrei úti házgyár lesz. Ennek megfelelően a következő évben új rendezési tervet fogadtak el, melynek egyik központi eleme a Flórián térre szánt, pontházakból és változatos formájú kisebb épületekből álló városközpont lett. Ebből azonban csak a mozgalmas épületegyüttes hátteréül szolgáló keret, a Kiscelli utcai sávház és a Flórián téri szalagház készült el. Mindkettő jól rímelt a térség többi épületére, a korántsem magától értetődő, mégis meggyökeresedett házgyári igénytelenség egyenfalanszterére.

A régi Óbudából nem sok maradt. A hídtól északra a Főtér és környéke, tőle délre pedig, a Lajos utcában egy háztömbnyi zárvány. Hivatalosan ezt úgy hívják, „óbudai rezervátum". Preisich Gábor városépítés-történeti könyvében erről az olvasható, a korabeli fővárosi vezetés komoly ellenállását győzték le a helyi vezetők, hogy ennyi, legalább mutatóba, megmaradhasson. Mivel úgysem tehetünk semmit, legalább örüljünk neki.

N. Kósa Judit

AB®
MEG A
OK MÁS
AGFA
9,- Ft-tól
FÉNYKÉPKIDOLGOZÁS
IBUSZ
UTAZÁSI IRODÁK
ISO 9002
Hagyomány és megbízhatóság 99 éve!
Fotópályázat
az IBUSZ irodáiban!

Német 2001. július 26.

Jön a Fekete Vonat

Harlemi éjszakák című lemezbemutató koncertjén először lép fel a Fekete Vonat önálló műsorral. *Fatima, Beat* és a zenekarból már kivált *Junior* korábban csak fesztiválokon muzsikált. A Budai Parkszínpadon bemutatkozik a csapat új tagja, *Báró.* A szombat esti koncert vendége a cigány folklórzenét játszó Ternipe és a BlackJack.

D. V. G.

Feld Mátyás szellemében

Opera- és operettparódiák a Millenáris Parkban

Ma este feltűnik a három tenor Budán. Ám *ez* a három tenor nem *az* a három tenor, szó sincs tehát arról, hogy Plácido Domingóék tennék itt tiszteletüket. *Meskó Zsolt* filmrendező és *Litkay Gergely* humorista ötleteiből született az Operett- és operaparódiák, avagy a Három Tenor Budán című előadás, amely ma este 9 órakor kerül színre a Millenáris Park éjszakai kabarésorozatában. Fiatal művészek tesznek kísérletet arra, hogy felidézzék a Feld Mátyás Városligeti Színkörben a múlt század harmincas éveiben bemutatott paródiákat. Amelyek görbe tükröt tartottak a sikerrel futó darabok elé, a Csárdáskirálynőből Csámpás királynőt, a Víg özvegyből Bús özvegyet csináltak, és megmutatták, hogy a klaszszikusokat sem kell ájulásig tisztelni.

Meskó ígéri: lesz operettszöveg-magyarázat, tapsbemutató, kiderül, hogy a bonviván mitől bonviván. Megnézhetjük, milyen a Csárdáskirálynő egy alternatív pinceszínház előadásában, realista drámaként vagy abban a modorban, amelyben egy délutáni matinén játszanak az operett iparosai. Természetesen felcsendülnek opera- és operettslágerek is, a Rigolettótól az O sole mión át a Cintányéros cudar világig. Közreműködik a Pannon Kamarazenekar, *Derzsi György* és *Ocsovai János* operaénekes, valamint *Mesko Tímea* és *Takács Zoltán.*

T. Z.

Vízi karaván a Dunán

Lampionos hajófelvonulás, utcabál, tűzijáték és több zenés szórakoztató program várja azokat, akik július 27-e és augusztus 20-a között Szigetszentmártonra látogatnak.

A Kis-Duna Menti Kulturális, Ifjúsági és Nemzetiségi Napokat az idén rendezik meg hatodszor a Csepel-szigeti kistelepülésen. A rendezvénysorozat kiemelkedő eseménye a holnapi Nemzetiségi Néptáncfesztivál és az Anna-bál. Péntek estéken sramlizene mulattatja az idősebbeket a Jókai Mór Művelődési Ház kertjében, a fiatalok pedig diszkózenére szórakozhatnak a ház színháztermében. Augusztus elején tárlatok nyílnak: *Tihanyi Péteré* és *Szentesiné B. Margité* a Szent Márton Galériában; *Márkly Ferenc* és *Laczy Pál* képei a művelődési ház kiállítótermében láthatók.

A rendezvény leghangulatosabb estjének – *Ray Rudolf,* a Jókai Mór Művelődési Ház igazgatója szerint – az augusztus 19-i rendezvény ígérkezik, amely ünnepi műsorral indul a Duna-parton. Ezt követi a lampionokkal ékesített csónakok és hajók felvonulása. Utána hatalmas tábortüzet raknak a strandon, majd kezdetét veszi az utcabál. Az este tűzijátékkal zárul. A Kis-Duna Menti Kulturális, Ifjúsági és Nemzetiségi Napok a Budapest Brass Quintet koncertjével és egy németországi kórus hangversenyével érnek véget.

Artzt Tímea

teknek, gyerekeknek, a pult melletti söröző kedvelőknek és az elegáns barokk lakomára vágyóknak, a komolyzene barátainak, a slágerek híveinek, azoknak, akik a bohócokra kíváncsiak, és azoknak is, akik ez alkalommal szeretnének képet kapni Vác képzőművészetéről. A mintegy száz program ajándék a város lakóinak és az idelátogatóknak. Képletesen ma este fél nyolckor, a város főterén nyújtja át a megjelenteknek *Lábai László* polgármester, *Pap Jánosnak,* Békéscsaba első emberének társaságában.

Az idei háromnapos vigalom vendége ugyanis Békéscsaba. A város – a Békés-

ÚJONNAN INDULÓ
MENEDZSER-ÉLETMÓD MAGAZIN
budapesti és Pest megyei hirdetésszervezéshez magas jutalékkal
munkatársakat keres.
06-30/298-5412

A
baumax
barkácsáruház-lánc **XVIII. kerületi áruháza** felvételt hirdet az alábbi munkakörökbe:

KERTOSZTÁLYOS ELADÓ, ADMINISZTRÁTOR, PÉNZTÁROS

Elvárásaink: szakirányú középfokú végzettség, és/vagy kereskedelmi gyakorlat, kereskedelmi érzék, vevőorientált szemlélet. Jelentkezését a munkakör feltüntetésével az alábbi címen várjuk:
Baumax Áruház
1182 Budapest, Üllői út 661.
Tel.: 292-4973, 294-3064

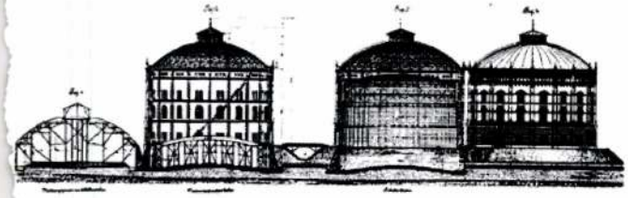

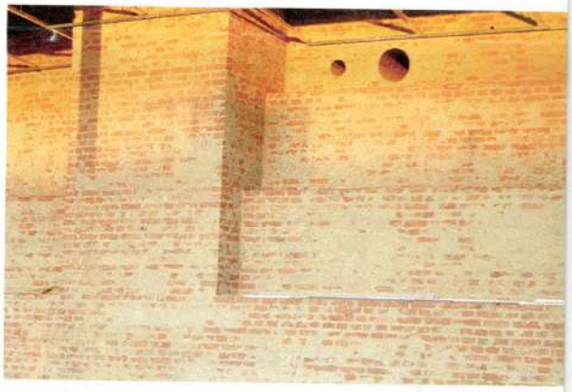

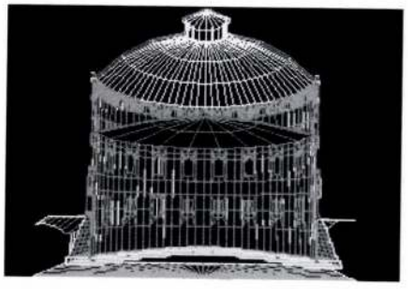

CET: Lakóépület-koncepciótervek / Millenneumi Városközpont. Opponensi vélemény

„Vessünk egy pillantást gondolatban Hofstätter Béla és Domány Ferenc 1937 körül épült Szent István parkjára. Levegős és mégis városias telepítés, jól tájolt lakások, a lakóépületekben is elegáns, barátságos belső közlekedőterek, mindent tudó lakásalaprajzok. És nem követelik nagyképűen és szajkózva a „városközpont" elnevezést. Egy városközpontban ugyanis utcák, terek, sarkok szokat lenni, szűkülő és táguló térségek, mozgalmasság és intimitás. Mindennek itt, a „Millenniumi városközpont"-nak nevezett területen nyomát sem látom. Különálló torzonborz épületeket látok minden városképi, stilisztikai összefüggés nélkül. Dromedárok sorakoznak, közelítve a szörnyű középponthoz. A változatos egységességről, ami a Szent István park legfőbb bája, itt már nem is merünk beszélni. Az építészeket rángatják, mint a marionettfigurákat. Akik pedig cibálják őket, azok – talán önhibájukon kívül – már nem tudnak Mediciek, Podmaniczkyk, vagy Közmunka Tanácsok lenni. Az építészek pedig enerváltan hagyják magukat...

Egy másik elégedetlenség: kérem, egy valamirevaló koncepciótervhez tartozik egy átnézeti távlati kép, ez esetben minimum a Lágymányosi hídtól a Petőfi hídig terjedő teljes területről, Nemzeti Színházzal, MOL állomással stb. (Én nem kaptam ilyet.)

A tervezett épülettömegeket építészeti logikájával is nagy baj van. Ha már nagyméretű teraszokat képzel az építész, azok miért nem a Duna felé fordulnak? Ahhoz nem kellene a peremükre az elképesztően morbid álfalakat felhúzni, amik a terasz voltukat még inkább komikussá teszik. A HÉV forgalma sokkal kevésbé zavaró, mint a Soroksári út hatalmas autóáradata. Ezek a teraszok funkcionális szempontból sem érthetők: egyes lakásokból és klubból ugyanarra a nagy sivár teraszra lehet kilépni, ahol zavarosan összekeveredne a használatok. Csak azért, mert a földszint szélesebb, mint az emeletek?! A lepényre állított magas ház amúgy is eléggé elcsépelt építészeti közhely...

Nem tetszik a lakóépületek alaprajzi rendszere sem:

- Vajon milyen városrendezési előny indokolhatja az „A" épületek lakásainak tisztán északi tájolását? Nem létezik ilyen előny, egy teljesen nyílt, beépítetlen területen!
- Vajon miért középfolyosósak ezek az épületek, miért nem fogatosak? Ilyen hosszakon 1,40-es, természetes világítás, kitekintés nélküli lakófolyósokat tervezni elfogadhatatlan udvariatlanság.
- A hatalmas, barokkos lépcsők két külön karja két folyosócskára visz fel, azután a nagy semmi.
- A felvonókat alig lehet megtalálni (talán csak nagy piktogramok segítségével). Nincs előterük sem ahol várakozni lehetne, amellett, hogy az előcsarnok pedig pazarló terjedelmű.
- Mennyivel jobb lett volna fogatos épületekkel operálni. Azonban a lakások jól tájolhatók, a tömegképzésben nem kell erőltetett ki-be ugrásokat csinálni, mert a tömegjáték lehetősége ott szinte magától adódik, a közös közlekedők teresebben, gazdaságosabban, méltóbban alakíthatók.
- Fogatosság esetén a 30-35 méteres beépítési szélességet úgy lehetett volna kihasználni, hogy nem állt volna elő az indokolatlan méretű, kétes funkciójú első emeleti teraszok kényszere.

A „B" épületnél a földszinten két éttermet rajzol a tervező, de egyiknek sem lehetséges a megfelelő kiszolgálása. Konyhára, az áruszállítás módjára nem utal a terv. Ha ez utóbbi a pinceszinten történne, ott helyet kellett volna biztosítani. A két épület közös pincéjében van még egy rendellenesség: két szűkületet látunk, amelyek a két gépkocsinyomot egyre csökkentik és ezek a gátak ráadásul éppen a személyközlekedést szolgáló lépcsőházak közelébe esnek, ahol elfogják a sofőrök kilátását.

Nem tetszik a lakásalaprajzok egy része sem:

- Zsákszobák szerepelnek számosan, egy vadonatúj épületben. (Nézzük a hálókat például az E-1 2/1 terven.)
- A konyhák nagy része csak a nappaliból érhető el, pedig nem térbeli konyhákról, hanem külön helyiségekről van szó.
- Az étkezők a lakások ablaktalan mélyén vannak, pedig tudjuk, hogy az étkezőben történő leülés az otthonlét egyik legbukolikusabb jelenete.
- Vegyük szemügyre például az „A" épület 4. emeletén baloldalt a 71,90 m²-es lakást: a nappali egy nagy része közlekedőtérré degradálódik, ahonnan zsákháló, zsákkonyha, zsákfürdő nyílik.

A tervben csak egy helyen csillan fel valamiféle gazdagabb belső térképzés reménye: az „A" épület uszodájánál. De ez is csak futó ötlet, kidolgozottság nélkül, hiszen a nagy terasszal e térnek nincs kapcsolata, holott ez annak jó használata lehetne. Az uszodatér másik oldalán pedig van ugyan egy galéria, de az valójában egy szűk folyosó csak.

És végül a homlokzatokról. Sok íves formát látunk, anyagváltásokat, ki-be ugrásokat, amelyek mind csak kulisszák és morálisan ellentétben állnak a felső képzés felemlített hiányosságaival. Visszatérve megint a Szent István parkra: milyen kevés eszközzel és milyen természetes gesztusokkal tudtak ott elérni finom mozgalmasságot az építészek. Aztán ezek a fák az álfalak mögött a Soroksári úti oldalon, milyen szomorú sors vár rájuk. És megint egy tetőkert, amelynek haszna a terven nincs kimutatva.

Sajnálom, de nem tudtam sok jót mondani a tervről, pedig alapjában véve szelíd ember vagyok és vén koromra a kompromisszumokkal is egész jó barátságba keveredtem."

■ JANÁKY ISTVÁN

építész

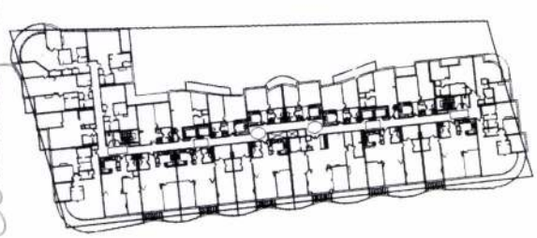

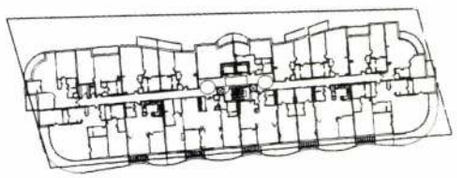

BUDAPEST FŐVÁROS ÖNKORMÁNYZATA
FŐPOLGÁRMESTERI HIVATAL
Főépítészi Iroda
FŐVÁROSI TERVTANÁCS

Iktató szám: 21-639/2/2001.
Szakmai titkár: Somogyi Judit
Tel.: 327-1672

ÁLLÁSFOGLALÁS

Az ülés ideje és helye: **2001. május 30-án**
Főpolgármesteri Hivatal, Budapest V. Városház u. 9-11. IV. em. 2. tárgyaló

Tárgy: IX. kerület, Millenniumi Városközpont 2 és 3 számú tömbjére tervezett lakóépületek építési engedély terve
Felelős tervező: Gáspár Tibor
Opponens: Janáky István

Jelen voltak: Gazdag Imre, dr.Meggyesi Tamás, Gáspár Anna, Skardelli György, Locsmándi Gábor, Koris János, Görföl János, S. Kócsi Kati, dr.Muszbek András, Papp Katalin, Apáti-Nagy Mariann, Pongrácz Katalin, Albrecht Ute, Konc Imre, András István, dr.Bényei András, Janáky István, Gáspár Tibor, Z. Halmágyi Judit, Ilter István, Ráday Mihály, Schneller István, Somogyi Judit

A Duna part, Boráros tér és Lágymányosi híd közötti területe a Budapesti Városrendezési és Építési Keretszabályzat 2. számú mellékletében a városkép szempontjából kiemelt területek között szerepel ezért az itt létesülő új épületek terveit, a hatályos jogszabályok alapján kötelezően be kell mutatni a Fővárosi Tervtanács előtt. Tárgyi tervet a tervező kérésére tűzte napirendjére a Tervtanács.

A Tervtanács a tervezői ismertetés és az opponens véleményének meghallgatása után az alábbi állásfoglalást alakította ki:

A Tervtanács egyhangú véleményt alkotott arról, hogy a tervezési terület mint a pesti Duna part, a Világörökség részét képező, történelmi belváros folytatásaként értelmezhető része, különösen kiemelt szerepe miatt csak egy nagyon átgondolt építészeti koncepció alapján építhető be.

Ebből kiindulva a Tervtanács úgy ítéli meg, hogy a város és a szakma komoly hibát követne el abban az esetben, ha támogatását adná egy közel tíz éve jóváhagyott, szakmailag is kifogásolható részletes rendezési terv alapján a Soroksári út és a Duna közötti terület épületenkénti beépítéséhez, anélkül, hogy ez a teljes koncepciójába ne lenne illesztve.

A Tervtanács javasolja a beruházó, illetve a terület tulajdonosa számára a teljes Duna parti területre egy városépítészeti tervpályázat lebonyolítását, ami megfelelő alapot jelenthet egy a hatályos jogszabályoknak is megfelelő és a jövő nemzedéke felé is felvállalható, a hely kiemelt szerepköréhez méltó beépítés számára, azaz teremtődjön meg a városépítészeti koordináció a teljes területre.

A Tervtanács ülésén jelenlévők teljes mértékben egyetértettek a bemutatott tervek részletes szakmai bírálatára felkért opponens véleményében elhangzott kifogásokkal, amelyek közül csak a leglényegesebbeket emeljük ki:

A Tervtanács véleménye szerint a hatályos részletes rendezési tervben javasolt keretes beépítés megvalósítása ezen a helyen nehezen megvalósítható építészeti koncepció és ezért el lehetne térni tőle, de a tervezett épületek magassági viszonyai és az őket összekötő emelt folyosó miatt az RRT más feltételeit sem teljesítik.

A tervezett épületek alaprajz-szervezési rendszere számtalan ponton kifogásolható, állásfoglalásunkban az opponens részletes elemzését nem megismételve csupán a középfolyosós kialakításból adódó, nagy számban megjelenő kedvezőtlen tájolású és nehezen megvilágítható szűk belső folyosóra nyíló lakásokra hívjuk fel a figyelmet.

Tudomásul véve a befektetői szándékot a telek kihasználására, a Tervtanács jelezni kívánja, hogy az épület belső kialakítása alapvetően meghatározza a homlokzati megoldást is, ami ebben az esetben, a Duna parti elhelyezkedése miatt döntő, éppen emiatt a bemutatott változattal a Tervtanács nem tudott egyetérteni.

A Tervtanács a terv hiányosságaként értékelte, hogy a tervezési terület városképi kialakítása nem került teljes körűen bemutatásra, a térség „indító" elemeként jelenik meg a már megépült Duna-ház, annak azonban, sem minősége, sem építészeti színvonala nem tekinthető követendő példának. A Tervtanács javasolja, készüljön egy olyan beépítési terv, amely tartalmazza a Duna part, Petőfi híd és Lágymányosi híd közötti teljes szakának jelenleg tervezett beépítési elképzeléseit.

A Tervtanács az ülésen elhangzottak és az opponens véleményében foglaltak alapján a bemutatott tervvel kapcsolatban megállapította, hogy az **építészeti megfogalmazásában sem Budapest tervezett jövőjéhez, sem a telepítés helyszínéhez nem méltó ezért alapvető átdolgozását, továbbtervezését tartja szükségesnek, engedélyezésre nem javasolja.**

Budapest, 2001. május 21.

dr.Schneller István
elnök

Kifordított barlang

Családi ház, Remeteszőlős

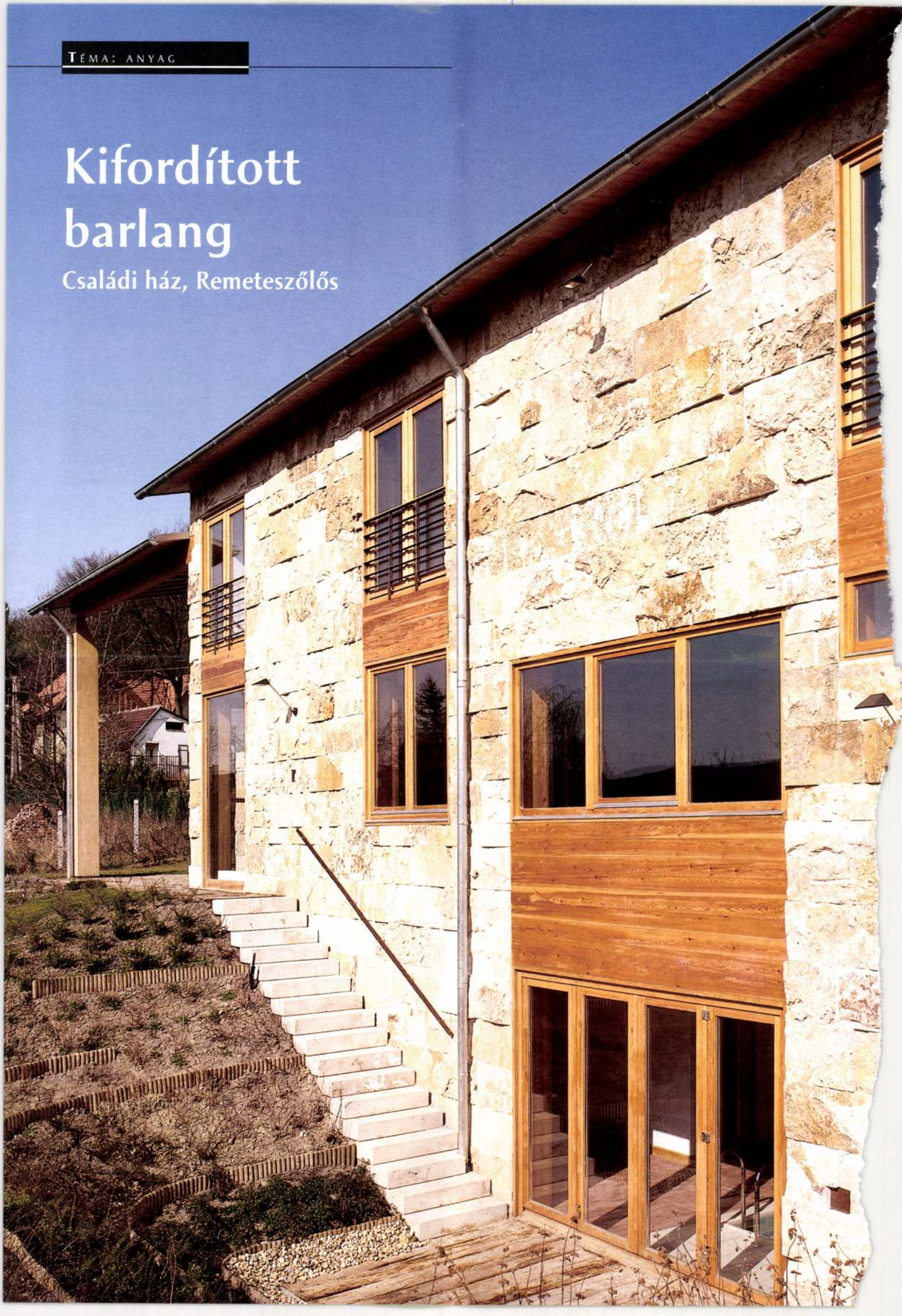

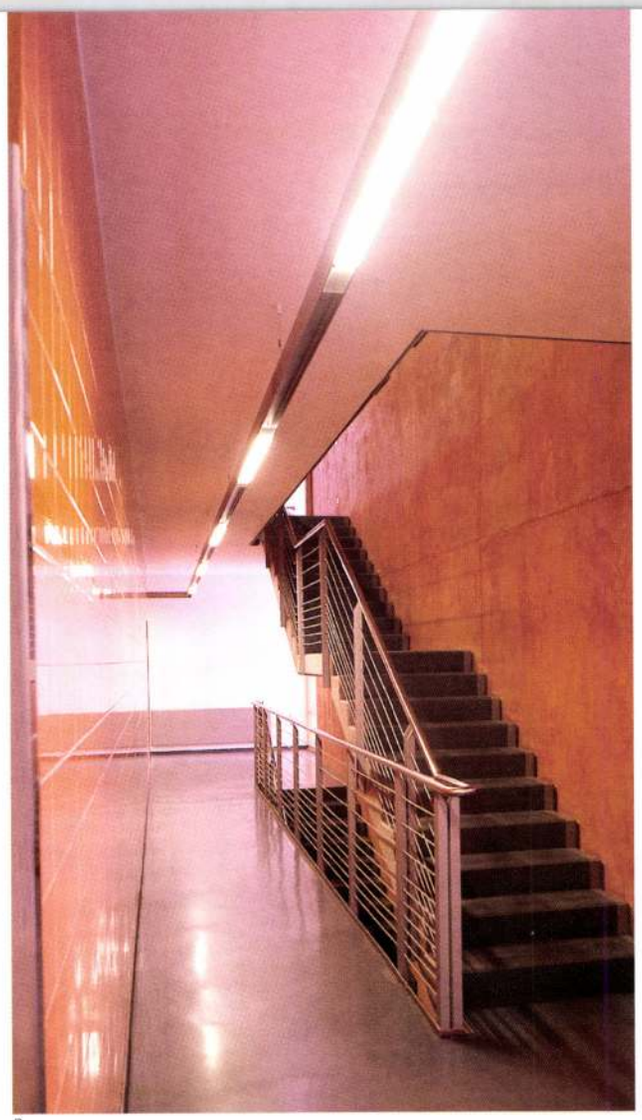

3

4

5

1

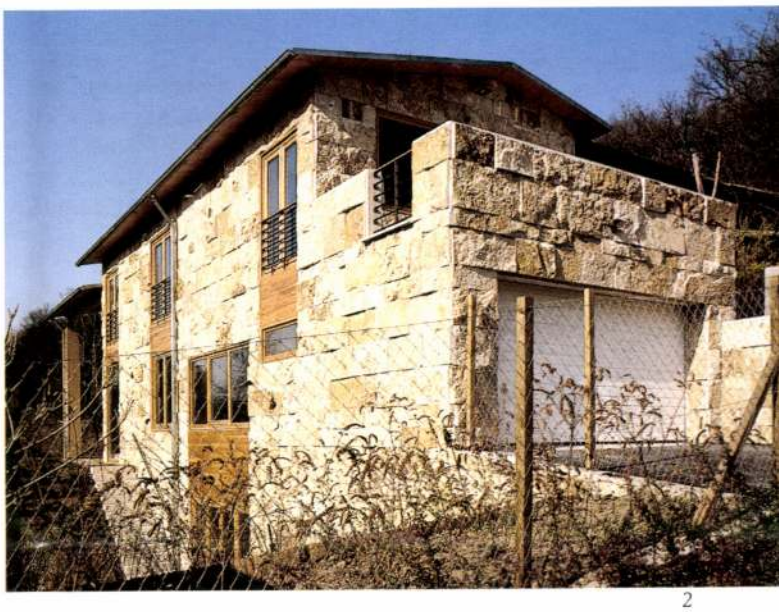

2

1. Jókora darabokból szabták a kőburkolatot – a garázs feletti terasz részlete

2. A garázskapu – egy kissé mintha gyengítené a tervezett összképet

3. Alaprajz

Wesselényi-Garay Andor

Janáky István háza a tervezettség ígéretét hordozza, „értő szeműeknek" szól, szakmagyakorlási problémákat tárgyal. Egyébként Janáky az a rendkívül ritka alkotó, aki írásaival nem egyes épületeket mesél el, hanem mondandójával a tárgy felett köröz. Nála a szavak és tárgyak ugyanazt a valamit tárgyalják, ami az ő esetében az építészet önmaga. Ezért nagy Janáky hatása, épületeit pedig jól memorizálható képi hatásuk teszi alkalmassá a normakövetésre. Ez a tárgyszerelmes, tárgykutató létállapot – amint azt az itt bemutatott végeredmény bizonyítja – ezúttal kalandos darab kialakulásához vezetett.

A jókora darabokból szabott kőburkolat szándékos léptéktörése, a fa síntalpak burkolati megjelenése, a faragott kőtömbök lépcsővé válása az egyedi egyes és az összeálló halmaz közötti határt mossa el. Ez a ház tehát egyfajta tárgyhalmaz, melynek alapelemeit ténylegesen „talált tárgyak" alkotják, ám mindez nélkülözi a Duchamp gondolatára utólag rakódott fetisizmust. Janákynak a dolgokat a maguk dologiságában bemutató szándéka egy-két ponton túlterheltté válik. Itt van például a borospince, ami egyfajta variációja a mindenkori borospince archetípusnak. A mennyezete ugyan sík, nyersen hagyott kerámiabetétes födémgerenda, amely tárgyszerűségével „kerül helyzetbe", és a ház már említett tárgyhalmaz-koncepcióját erősíti. Csakhogy ez az icipici borospince megmosolyogtató, kissé Madame Tussaud panoptikumához hasonlít, ráadásul érződik szájbarágós íze annak, hogy „hogyan kell pincét csinálni egy kertre megnyitott medencetér szomszédságában". Ezt, és a bejárati homlokzatra helyezett fehér gyártmány garázskapu vizuális bűntettét leszámítva nem lehet egyéb, építészeti okokra támaszkodó kritikai megjegyzést tenni a házhoz. Ennek egyszerű oka az, hogy ma az építészeti alkotás filozófiai háttere, illetve annak ellentétes ideológiája is könnyedén előrántható. Mivel ma a mindenkori építészetteória alapját jelentő filozófia messze az építészet előtt jár, már az eseti darabokra is műszavakat lehet gyártani. Az építészet, mint hordozó médium sajátlagos lassúsága következtében az esetek többségében már ott áll a „definíció". Ebbe az egyébként hálás műszógyártási

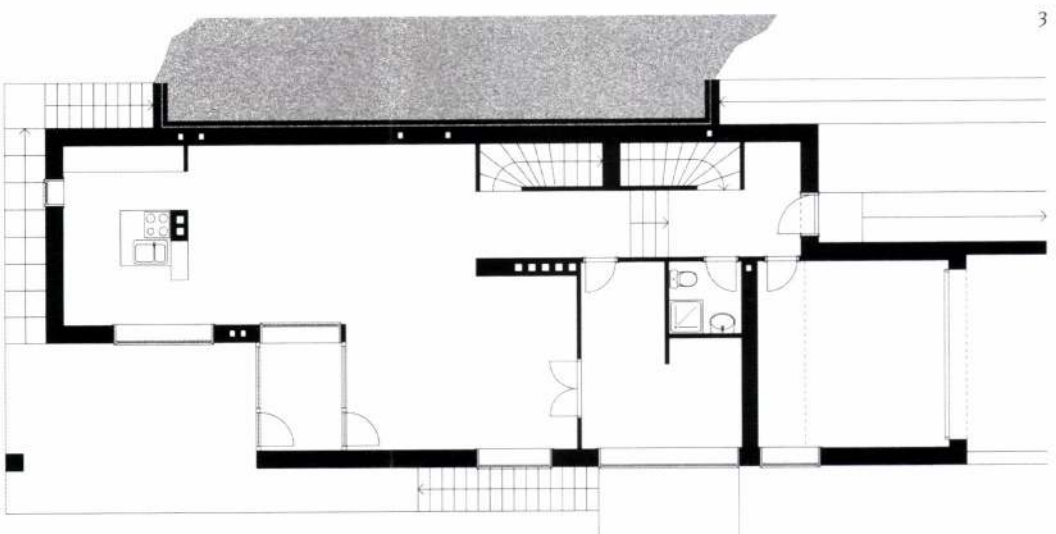

3

Építész: Janáky István

Belsőépítész társtervező: Simon Zsolt

Tartószerkezet: Erdélyi Péter

Gépészet: Marosi Zsolt

Elektromos tervező: Tornallyai Miklós

Kivitelező: Zsibek Pál

Fotó: Häider Andrea

1-2. Vasúti talpfa mint kritikai regionalizmus

3. A franciaerkély... kő, fa, üveg, fém

4. Étkező, háttérben a konyhával. Az egy légtér ellenére a térbe állított falelem a vizuális szeparációt biztosítja

1

versenybe történő beszállással Janáky épületére például a lírikus archaizmus a jellemző. Visszatérve a tárgy szavakkal történő leírásának és értelmezhetőségének sikerességéhez: az egyes rendszereken vagy előképeken kívüli megoldások miértje az építész autonóm művészstátuszát elfogadva egy egyszerű „csak"-kal is elintézhető. A fentiek illusztrálásaként: semmi, de semmi nem indokolja a generációs lakrész konzolos kilógatását. Ellentmond a szélvágott travertin által sugallt tektonikának, ráadásul, míg a bejárat tömegkezelése additív, ez a „forma követi a funkciót" sullivani paradigmája – a' la Remeteszőlős. Folytatva: a kerti homlokzaton nincs ablak, csak úgy. A lyukkezelés, a függőlegesen összefogott nyílászárók a fal nyitottságát sugallnák, ami rendben is van. Nagy kérdés viszont, hogy a külső tér érzékelése szempontjából ezekkel az ablakokkal egyenrangú télikert-teraszkijárat

2

miért történik esetlegesen. Miért értelmezhető külön tömegként a tetőkezelésben az étkező-konyha egysége, ha az szerves részét képezi a nappalinak, ráadásul az emeleten sem jelentkezik ilyen mértékű funkcióváltás. A terasz hatásával együtt úgy tűnik, mintha ezt az egységet külön bővítményként tapasztották volna az épülethez. Az épületen egyébként tényleg világraszóló bravúrként jelentkező kőburkolat mérete nem alkalmas az ablakok közötti kis távolságok leképezésére. Az épületet a kőburkolattól megfosztva az elképzelt végeredmény már döbbenetesen más. Akárcsak az eklektikában az ornamens. Amit itt látunk, az az öltöztetésnek és a díszítésnek rendkívül rafinált, ugyanakkor automatikus (építészes) módja. Ez egyébként a szerelt téglaépítészetre általában jellemző, így érdemes egy pillanatnyi összevetést végezni Répás Ferenc „anyagmanierizmusával". Ferencz István avasi temploma, annak közel egyméteres falvastagsága miatt, a ritka ellenpéldák egyike.

Itt a végeredmény a Janáky írásaiból megismert „vizuális köznyelv", „spontán", „nem valamilyen", de nem is „semmilyen" tárgyi lenyomata. Janáky írásaiban többször hangsúlyozza, hogy a szavak elváltak a tárgyaktól, mégsem zárható ki annak a lehetősége, hogy az építészet, illetve egy szöveg keltette vizuális kép átfedjék egymást. Mindezek tetejében Janáky esetében különleges jelentőséggel bírnak a szinte önálló grafikai védjeggyel bíró, speciális metanyelven kommunikáló rajzok. Eltérő médiumként ugyan, de – lévén láttatás a céljuk – állhatnának közelebb is az adott tárgyhoz. Amire fel szeretném hívni a figyelmet, az az, hogy nem állnak Janáky épületei messzebb a szövegeitől, mint a rajzaitól. Sőt, úgy tűnik, hogy az építés folyamatában van egy bizonyos pont, ahol rendre végzetes töréssel válik el a ház a rajztól. Végzetesebbel, mint az írástól, így nem véletlen talán, hogy a félkész épületek oly magasröptű írás alkotására ihlették. Ha nem vagyunk olyan mérhetetlen rosszindulatúak, hogy Janákyt program-, ezáltal életműépítésznek tituláljuk – aki tudatos koherenciával rendeli egymás mellé írásait, rajzait, illetve épületeit, hogy egy majdani könyvben (például „A Hely" című albumban) izgalmasan lapozgatható legyen –, akkor felmerül a kérdés: a Janáky által oly tökélyre fejlesztett „önkéntelenséget" vajon mi különbözteti meg attól a parasztemberétől, akinek a házát építész nem is látta? Festészeti analógiával élve, a gyermekrajzok elképesztően sűrű és tömény mondanivalója párosulva a szellőkönnyedségű grafikával vajon

3

ugyanazt jelentené-e Anton Molnár újrafestett vásznán?
Janáky individuális alapokról táplálkozó elfogultsága ugyanakkor segít közelebb hozni az elmúlt száz esztendő „nemzeti középszerhez" tartozó alkotásait. Az élő hagyományból merítve azt a típusú esztétikumot emeli a „magas" építészet tárgyává, amit előszeretettel űzünk emlékezetünk padlására, és ami bizony közelebb vihet ahhoz, hogy rájöhessünk, mi is a magyar építészet.

Janáky István – páratlan módon – kifejezetten kritika megírására kérte lapunkat. Míg egy elemző esszében a szerző elbújhat az okosság mögé, addig a kritika alapja a személyes ítélet meghozatala. Személyes véleményem alapján pedig a Janáky István jelen bemutatott családi háza kapcsán tárgyalt jelenség és a hozzá fűzhető bölcselet érdekesebb és izgalmasabb, mint maga az épület.

4

Családi biznisz

Lakóház, Máriaremete

1

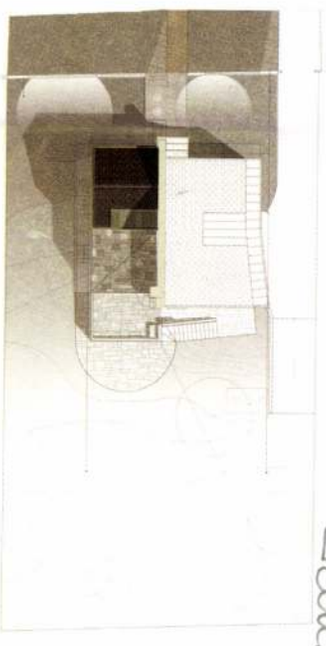

Dr. Pávó József, a BME Villamosmérnöki Karának tanára egy, az oktatásról szóló magánbeszélgetés során viccesen jegyezte meg: „A kérdés az, hogy év közben tisztességesen föl volt-e föstve a pálya? Mert ha nem volt fölföstve, akkor az a te hibád. De ha föl volt föstve, és a gyerek kívül maradt, akkor rosszat teszel vele, ha nem buktatod meg!!!"

Dorottya Galéria

Janáky István kiállítása
1998. február 13 - március 14.

Janáky István építész, gondolkodó, író. Sorsát kevés megépült és sok megvalósítatlan terv kíséri. Sajátos építészeti világát rajzai és írásai is jól mutatják. A Dorottya utcában látható munkái nem egy szokványos építészeti dokumentáció tervlapjai, hanem olyan rajzok, melyeket a hirtelen mozdulat vagy az aprólékos munka rögzített a papírra. Janáky rajzai a megépülttel közvetlen és megfogalmazhatatlan metafizikai kapcsolatban vannak. Az építészet egy része mára személyes üggyé vált. Az építészeti rajz az építészeti gondolkodás maga, mely nem a verbalitás, hanem a vizuális érzékelés síkján zajlik. Janáky István rajzai az alkotás folyamatába engednek bepillantani.

Lévai-Kanyó Judit

A kiállítás rendezője: Lévai-Kanyó Judit
Szervező: Petrányi Zsolt

Dorottya Galéria

Janáky István kiállítása
1998. február 13. – március 14.

Janáky István épületek, gondolatok, tér. Soraink közös megegyezés és sok megvalósításban tartott kiállítás. Sajátos építészeti világot ragadott ki és bizonyított. A Dorottya utcában található munkái nem egy szokványos építészeti dokumentáció terjedelmét, hanem olyan tárgyak, melyeket a hiteles arányok és arculat rögzített a térben. Janáky István a megépültet kozvetlen és megkérdőjelezhetetlen metaforákat használva vannak. Az építészet egy része mára szemlélyes ügyre vált. Az építészet rajz az építészeti gondolkodás magas, mely mentes verbalitás, bátran a virtuális érzékelés világa felé. Janáky István is tartott az alkotás folyamatába engedtek bepillantást.

A kiállítás rendezője: Lévai-Kanyó Judit
Szervező: Petrányi Zsolt

ŽANÁKY ISTVÁN

Farkasrét

2003.

151.o.

```
blk= kue
3000= 40137166
3100= Demeter (1500)
3140= m
3162= Baumeister &
Bildhauer
2194= Ungarn
3200= Ungarn
3300= (um) 1500
3320= P,cs
309a= Mu^BSvLex I, 1965
kenn= hg
redk= Nov ky, A^B0gnes
9906= un
9908= H
katg= 5
9900= 16.08.99
revi= created 15 Jul 1998/BRANDT
9990= xxx0
knde= kndakl
```

1000/920

JANÁKY István

Meghívom
a Múcsarnok
Dorottya utca 8. alatti
kiállítótermében
1998. február 13.-án
18 órakor
Janesch Péter építész
által megnyitandó
kiállításomra.
Nyitva március 14.-ig.
Janáky István

Dorottya Galéria

Janáky István kiállítása
1998. február 13 – március 14.

Janáky István építész, gondolkodó, író. Sorsát kevés megépült és sok megvalósítatlan terv kíséri. Sajátos építészeti világát rajzai és írásai is jól mutatják. A Dorottya utcában látható munkái nem egy szokványos építészeti dokumentáció tervlapjai, hanem olyan rajzok, melyeket a hirtelen mozdulat vagy az aprólékos munka rögzített a papírra. Janáky rajzai a megépülttel közvetlen és megfogalmazhatatlan metafizikai kapcsolatban vannak. Az építészet egy része mára személyes üggyé vált. Az építészeti rajz az építészeti gondolkodás maga, mely nem a verbalitás, hanem a vizuális érzékelés síkján zajlik. Janáky István rajzai az alkotás folyamatába engednek bepillantani.

Lévai-Kanyó Judit

A kiállítás rendezője: Lévai-Kanyó Judit
Szervező: Petrányi Zsolt

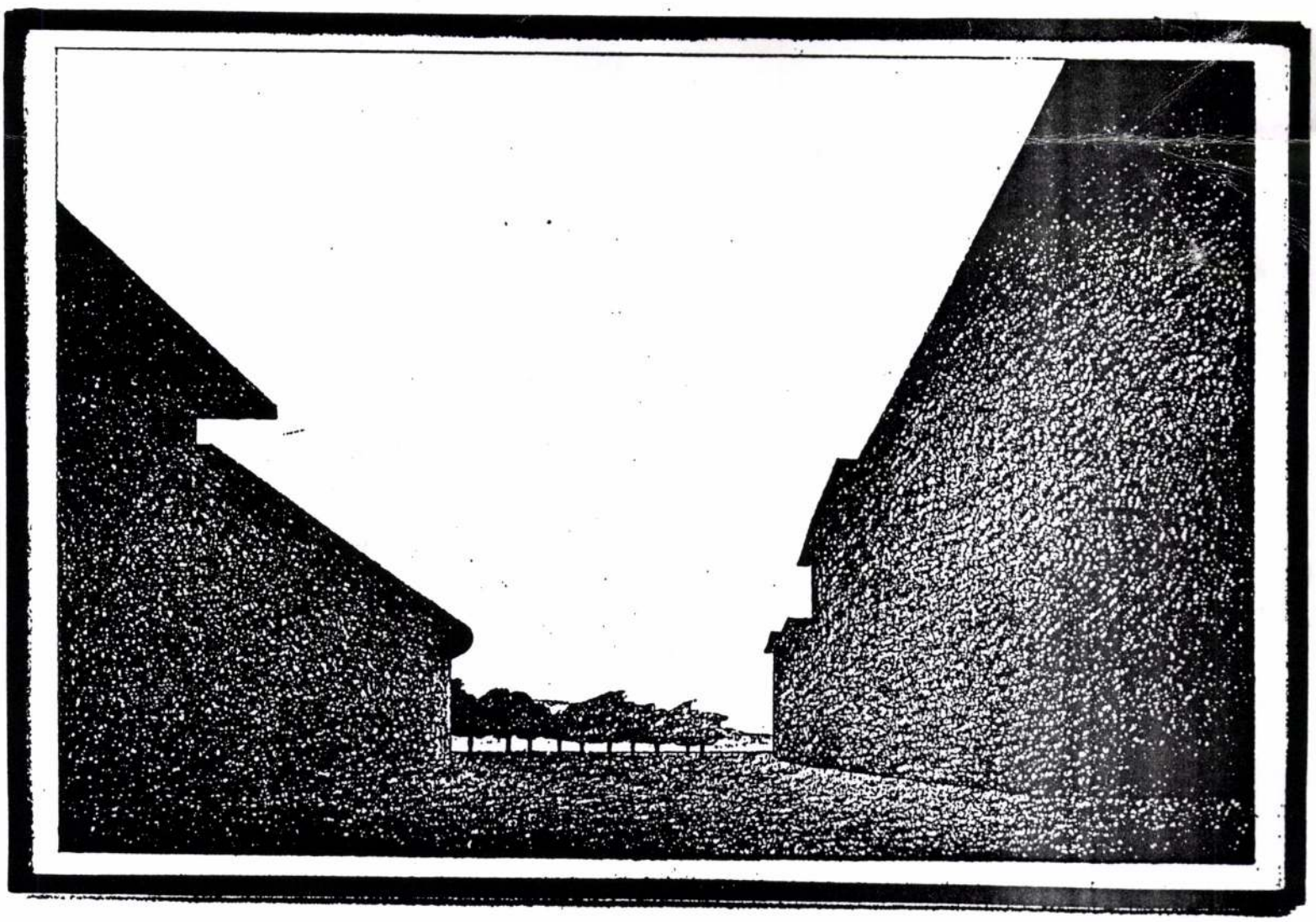

Expo '96 - A pesti Dunapart beépítése

A jelentőség és a szerep

JANÁKY ISTVÁN

(Ennek az írásnak a formája az egy témára írt zenei variációsorozatokét kívánja utánozni.)

1

A tárgyak mind jobban veszítenek jelentőségükből, de egyre nő a szerepük.

2

A szerep a szervetlen világhoz tartozik, a jelentőség az élővilágból bukkant elő.

3

Egy régi tárgynak nem csak szerepe volt, mert szerepe és alakítása együttesen jelentőssé is tették őt.

4

A tárgyak jelentősége ma mind primitívebbé válik, míg a számukkal növekszik a szerepük. A jelentőség – elszegényedve – szereppé korcsosul.

5

A tárgyak jelentősége annak idején arányosan osztozott a szerepükkel, mára többnyire csak a szerep maradt, a jelentőségnek hűlt helye.

6

A jelentőség a létbe való bepillantás szerepe. A puszta szerep csak a tárgyak egyszerű részvétele az emberi tevés-vevésben.

7

A jelentőség a jelentések társulása a tárgyban, a szerep csak mechanikus ottlét.

8

A jelentőség mulandónak bizonyult, a szerep állandó és szenvtelen, mint a kvarcóra ütése.

9

A művészet nem örök. Volt és egyre kevésbé van. A jelentőség a művészet bizonyítéka volt. A szerep uralma a művészet pusztulásának szimptómája.

10

A művészet közreműködésével a jelentőség nemcsak szerepként, hanem az isten megsejtésének eszközeként is képes volt munkálni.

11

A jelentőségteljes tárgyak száma fogy, a tárgyszereplőké mértéktelenül növekszik, mert egy tárgynak ma már nincs szüksége jelentőségre ahhoz, hogy létrejöjjön, és szerephez jusson.

12

A jelentőséggel bíró tárgyak úgyszólván éltek, és cinkosaink voltak. A szerep-tárgyak holtak, mégis – mint valami rémtörténetben – támadnak.

13

A tárgyi jelentőség egyik záloga az arányosság, a hierarchikus részletek és az azokból összeálló egészek arányossága volt. A jelentőség eltűnésének jele, hogy az arányosság elvész, a részletek egyenrangúakká lesznek, társulásaik halmazokká.

14

A jelentős tárgyakat ma már keresgélni kell. Ritkán pillanthatók meg a szereplők áradatában.

15

Kutatóexpedíciónk eredményes lehet, ha a jelentőséggel és szereppel egyaránt dicsekvő tárgyak után például az önkéntelen építészeti gesztusok területén vadászunk.

16

Hajdan a tárgyak jelentősége és szerepe is a létrehozás természetességével, közvetlenségével volt frigyben.

17

Az önkéntelenség a természetesség, a közvetlenség menekítője. A létrehozás önkéntelensége egy-egy tárgyat néha ma is jelentőséghez juttat.

18

A jelentőség nélküli tárgyak erdejében a jelentőség egyre rejtettebb valami. Csak a tárgyak szerepére figyelünk, és elrobogunk a jelentőségük mellett.

19

A jelentőség – ezoterikus volta miatt – ma már nem köztudott, de azért ahol létezik, ne vonjuk kétségbe a létét. A remete is élő ember.

20

Az önkéntelen művészi mozzanatok valaha a mozgalmak – a stílus – gyermekei voltak, ma viszont meg éppenhogy a mozgalmaktól elfordulók azilumaiban születnek.

21

A jelentős tárgyakat keresgélők felfedezőútja dicséretes, mégis egyre reménytelenebb. A jelentőség idővel teljesen kimúlik. Magából a jelentőségből pereg ki a jelentősége.

22

A jelentőségnek a sugárzása is egyre kisebb terjedelmű, és egyre halványabb.

23

Gondoljunk a Kempinski Hotelre. Bármilyen nagy a szerep, a jelentőség mértékét ez a méret nem befolyásolja.

24

Ha egy kültelki ember maga építette házának szépségére lelünk, ez a szépség az első pillanatban igen jelentősnek tűnhet. De hamar kiderül, hogy ez a jelentőség nem mérhető egy régi parasztházéhoz, mert a szerepének nincs jelentősége.

25

Volt úgy, hogy a szerepnek jelentősége volt, a jelentőségnek pedig szerepe – mint az előbbi parasztháznál. Ma nincs jelentősége sem a szerepnek, sem a jelentőségnek.

26

A jelentőség nélküli szerepek sokasága egyre önállóbban fejlődik, és fejleszt ki ijesztő térfogatú lomhalmazokat. A jelentőség nélküli tárgyak milliárdjai körülfalaznak bennünket.

27

A tárgyak piszkos, elrongyolódott szemét- és lomállapotában a szerep győzedelme lesz nyilvánvalóvá. A lomtalanítás esőverte halmaiban a jelentőség utolsó parazsai is hamar kialszanak.

28

A világ mezejét a jelentőség tárgy-tetemei borítják.

TANÁRY István

Búcsú Janáky Viktor keramikusművésztől

Nehéz szívvel írom e sorokat, mikor elköszönök kedves barátomtól és kollégámtól Janáky Viktor keramikusművésztől.

1952-ben az Iparművészeti Főiskolán együtt tanultunk Borsos Miklós, Gádor István, Kiss Roóz Ilona növendékeként a kerámia szakon. A kerámia és porcelán szakosok azonos órákon ismerkedtek meg a szakmával. Az osztályra a szakmaszeretet, a vidámság és egymás segítése volt jellemző. Viktor barátom sok derűs órával ajándékozott meg minket. Már főiskolás korunkban is több díjat nyert iskolánk pályázatain. Nemzetközi elismerésben 1972-ben, 74-ben, 76-ban Vallaurisban, itthon 78 Pro Urbe kitüntetésben, 86-ban Munkácsy-díjban részesült. Fővárosunkban és az ország sok városában láthatók munkái. Eredményei elérésében nagy segítője volt hűséges társa Marik Eszter textiltervező iparművész és imádott orvos lánya. Nem mulaszthatom el, hogy le ne írjam ennek a nagyszerű osztály névsorát: Csekovszky Árpád, Fekete János, Janáky Viktor, Rozsos Janka, Török János, Vértesi Nándor, VeressMiklós. Az osztály létszáma már csak egy fő, aki most mély megrendüléssel és tisztelettel emlékezik és búcsúzik eltávozott tehetséges társaitól.

VeressMiklós
keramikus

2000. január

MAGYAR ALKOTÓMŰVÉSZEK ORSZ. EGYESÜLETE LAPJÁBÓL.

JÁNDI Dávid festő

OMIKE 1909-1944

282
283
299
301
505
527
549
563

Jándi Dávid

115.▲
Jándi Dávid (1893-1944)

Szimbolikus önarckép
Olaj, vászon 74x97,5 cm
Jelezve jobbra lent: Jándi D.
Kikiáltási ár: 550.000 Ft

116.▲
Váza, Zsolnay, 1898 és 1900 között

Porcelánfajansz, magastüzű színes eozin mázak, savmaratott.
Magasság: 39 cm.
Jelzés: bélyegzett gyöngykörös Zsolnay, Pécs márkajelzés.
restaurált
Kikiáltási ár: 550.000 Ft

JÁNDI DÁVID

2

2 ▪ JÁNDI DÁVID (1893–1944)

Faluszéle

32 x 49 cm
Pasztell, papír
Jelezve balra lent: Jándi

Kikiáltási ár: 120 000 Ft

3

4

3 ▪ MOLNÁR C. PÁL (1894–1981)

Itáliai város főtere

16 x 20,5 cm
Tempera, papír
Jelezve jobbra lent: MCP

Kikiáltási ár: 120 000 Ft

4 ▪ SZŐNYI ISTVÁN (1894–1960)

Udvarban

27 x 40,5 cm
Vegyestechnika, papír
Jelezve jobbra lent: Szőnyi 1928
Hátoldalán: Nemzeti Szalon
Kiállítási címke

Kikiáltási ár: 120 000 Ft

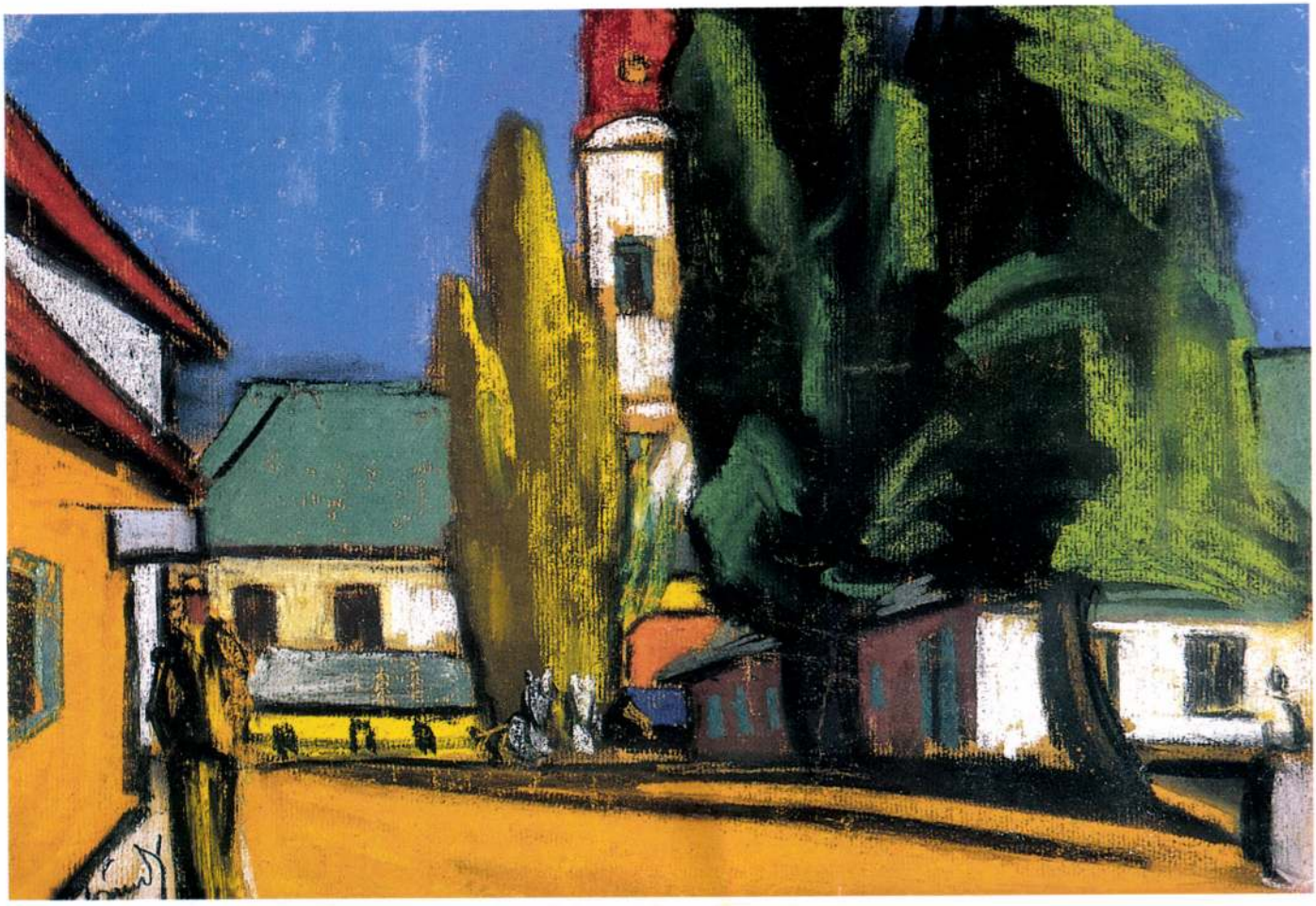

1

1 ▪ JÁNDI DÁVID (1893–1944)

Falusi utca

31,5 x 44,5 cm
Pasztell, papír
Jelezve balra lent: Jándi

Kikiáltási ár: 120 000 Ft

CONDITIONS OF SALE

1 ▪ Kieselbach Gallery and Auctions House (auctioneer) organises and conducts a public auction at the auctioneer's own expense in order to sell the objects listed in this catalogue either offered by the vendors or the auctioneer's own possession. The auction is organised, handled and conducted by the auctioneer, acting as a trading agent on behalf of the vendor.
The conditions of sale are included in the catalogue which is available at the exhibition or at the scene of the auction.

2 ▪ The lots called up are presented in succession in the catalogue. The auctioneer announces the catalogue number of the lot and buyers indicate their wish to bid by raising their hand.

3 ▪ The highest bidder acknowledged by the auctioneer shall be the buyer at the hammer price.However, in case of protected lots marked "VÉDETT" (protected) in the catalogue. Hungarian museums are entitled to buy the item at hammer price.

4 ▪ On behalf of the commissioning party and in the capacity of agent thereof, the Auctions House is fully authorised to enter into an agreement of sale with the highest bidder and to receive the purchase price on behalf of, and to the benefit of, the commissioning party and the buyer.
The buyer shall pay the purchase price in cash immediately after the sale or pay.

5 ▪ 20% of the purchase price in deposit. Credit cards are subjected to a 3% commission. The bought item can be handed over to the buyer on condition that the total purchase price is fully paid up in one lump after the sale.
The indicated put-up price is without tax, fees and costs.

6 ▪ The Auctions House allows a 10 day grace period to pay the residual amount after the deposit has been provided. (Address: 1055 Budapest, Szent István krt.)
In such cases the buyer may only enter into possession of the item when the full purchase price has been paid up within 10 days from the auction.
The amount of the deposit will be included in the purchase price if the said timeline has been observed.

7 ▪ The Auctions House reserves the right to consider the bid of the purchaser null and void and keep the deposit if the buyer fails to take over the item within the timeline hereunder.

8 ▪ The buyer shall pay an agency fee of 20% of the hammer price.

9 ▪ The buyer shall transport the item purchased at his own risk and cost immediately after the purchase price has been paid. Failure to do so will release the Auctions House who will not be liable for any loss or damage. Further, the Auctions House will charge a monthly 5 % storage fee after the 20th day from the auction. If the buyer fails to take away the goods within 6 months from the auction, the Auctions House will call on the buyer to do so. In case of non-compliance the Auctions House will be free to sell the item, deduct its costs and expenses and keep the residual amount to and for the benefit of buyer.

10 ▪ The bid item may not be reauctioned unless the identity of the buyer is impossible to establish.

11 ▪ No seller may bid, nor may any third party bid on seller's bahalf in order to reach an unreasonably high price and thus inflict loss on any other party. No prior collusion or agreement is allowed to impact the course of the auction. Parties may not share or promise any gains resulting from such collusion or otherwise.

12 ▪ All the lots are exhibited for inspection prior to and after the sale. All goods are sold without warranty with all the imperfections they may have at the time of the sale.Descriptions and illustrations in the catalogue are for identification only. Buyers shall satisfy themselves prior to the sale as to the order and condition of each lot and shall rely on their own judgement as to whether the lot accords with its own description.
In case of orders to buy of the same amount the Auctions House favours the order to buy which is received earlier.

13 ▪ In case the identity of the buyer and the vendor is the same, the contract of the sale shall not be concluded. However, the bidder shall pay agency fee determined below.

14 ▪ The Auctions House will not accept any complaints after the lot has been knocked down unless the item is not genuine despite being so marked in the catalogue. In such case the buyer may file a complaint in accordance with the Civil Code of Hungary. The court responsible is: Fővárosi Bíróság.

15 ▪ The items auctioned may not be sold under the estimate price in the catalogue. The Auctions House will not bear any liability in respect of the bid or the purchase price paid. The Auctions House may not be compelled to reoffer the same item or market it at any time.
If the vendor is not qualified as inlander under the Foreign Exchanges Act on the basis of the hungarian provisions of law, for the validity of the contract between the vendor and the auctioneer who became the buyer after the knocking-down, is necessary the permission of the foreign exchange authority.Obtaining the above mentioned permission is the vendor's duty.The Auctions House handles the lot and the paid purchase price by the buyer as a deposit, and only after the permission hands them over the person entitled thereto.

16 ▪ For absentee bids the auctioneer may be commissioned by the buyer to bid on his/her behalf. You may submit your bid personally in the Kieselbach Gallery from 10 a.m. to 6 p.m. every day before the auction. If it is not possible, for a satisfactory service it is strongly recommended that you submit your bids at least 24 hours prior to auction. Please fax us at: +36-1-2692219. An advance payment of 50% of the bid shall be transferred which will be refunded if the bid fails to succeed. You may also bid over the phone, which requires that a bank guarantee be attached. In case of identical bids the earlier will take precedence. You are kindly requested to transfer the amount of your absentee bids to our bank account Nr.: 10900011-00000002-23080197 kept with Bank Austria Creditanstalt. (Adress: Hungary 1054 Budapest Alkotmány u. 4.)

17 ▪ No item marked "VÉDETT" (protected) may be taken outside of Hungary. Owners of protected lots will be registered by the museum. In case of any change in ownership, the museum must be notified immediately.

18 ▪ If the sold item is exported, 3 % of the purchase price will be charged for the export license.

19 ▪ Unsold goods may be reauctioned after the sale upon request.

20 ▪ To assist the sale all prospective buyers are kindly requested to use their bidding paddle.

The above terms and conditions were drawn up as of October 2001.
Kieselbach Auctions House

Jándi Dávid

Tamás Gal.

82. kézi

1937 márc

A TAMÁS-GALÉRIA
LXXXII. KIÁLLITÁSA

V, AKADÉMIA UCCA 8

Bokros-Birman Dezső szobrai:

1. Fej	Terakotta	magánt.	P 250.—
2. Pálmai J.	,,	Főv. Képt. tulajd.	,, 250.—
3. Horváth I.	,,	magánt.	,, 300.—
4. Csorbafülü	,,		,, 300.—
5. Pán I.-né	,,	magánt.	
6. M. Éva	,,	,,	
7. Ibolya	,,	,,	
8. Fiúfej	,,	,,	
9. Leányfej	bronz	Fővárosi Képt. tulajd.	
10. Sasa	,,	magánt.	
11. Baba	,,	,,	
12. M. R.-né	,,	,,	
13. beckói Biró Henrik	,,	,,	
14. Frankfurtné	,,	,,	
15. Ságelné	,,	,,	P 450.—
16. Akt	,,	,,	,, 350.—
17. Akt	gipsz patinázva		eladó
18. Bányászfiú fényben			eladó
19. M. R.	bronz		magántulajdon

Gyenes Gitta képei:

1. Mi történt?	olaj		P 120.—
2. Vasárnap délután	,,		,, 100.—
3. Jégpálya	,,		,, 130.—
4. Női akt	pasztell		,, 80.—
5. Hétköznap	olaj		,, 130.—
6. Hangverseny	,,		,, 250.—
7. Érettségi találkozó	,,		,, 400.—
8. Luca	pasztell		,, 90.—
9. Páholyban	olaj		,, 300.—
10. Tangó	,,		,, 110.—
11. Füstös kávéház	,,		,, 130.—
12. Terraszon	,,		,, 120.—
13. Kánikula	,,		,, 300.—
14. Tenniszezök	,,		,, 120.—
15. Reggel	,,		,, 150.—

Jándi Dávid képei:

16. Szabad strandolók	pasztell		P 250.—
17. Csendélet	,,		,, 250.—
18. Interieur	,,		,, 300.—
19. Ucca alkonyatkor	,,		,, 220.—
20. Nagybányai ucca	,,		,, 250.—
21. ,, ,,	,,		,, 300.—
22. ,, ,,	,,		,, 250.—
23. Liget-részlet	,,		,, 250.—
24. Nagybányai ucca	,,		,, 250.—
25. ,, táj	,,		,, 250.—
26. Nagybánya	,,		,, 250.—
27. Nagybányai hegyek	,,		,, 220.—
28. Fürdőzők	,,		,, 200.—
29. Nagybányai ucca	,,		,, 250.—
30. Piac Nagybányán	,,		,, 220.—
31. Cigány	,,		,, 200.—

Ára 30 fillér

JÁNDI DÁVID
festő
SCHÖNBAUER HENRIK
szobrász
gyűjteményes kiállítása

MEGNYILIK JANUÁR 28-ÁN

Nyitva hétköznap 9-3 és 4-6
Vasárnap és ünnepnap 9-1

1923 JANUÁR 28 — FEBRUÁR 11

BELVEDERE

Művészeti igazgató: Fónagy Béla

„GLOBUS" BUDAPEST,

NYOMTATVÁNY

IV. VÁCI-UTCA 11/B
FÉLEMELET TEL. 171-56

Ngs.

Szentiványi Gyula úr

H.

Arénaút 41.

Képművészeti múzeum

Jándi Dávid

XI. Kiállítás

Fókusz Galéria

MEGHÍVÓ

JÁNDI DÁVID
festőművész

ÖRKÉNYI STRASSER ISTVÁN
szobrászművész

EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁRA

A kiállítás megnyílik 1947 szeptember hó 7-én, vasárnap 11 órakor

A kiállítás nyitva szeptember hó 7-től 17-ig, naponta 10—2 óráig

FÓKUSZ GALÉRIA

HETÉNYI TIBOR — HEGEDŰS LÁSZLÓ

BUDAPEST V, SZTÁLIN (VOLT ERZSÉBET)-TÉR 3, FÉLEMELET (BEJÁRAT A CZIRÁKY-KÖZBŐL)

FÓKUSZ FESTŐISKOLA

ALAKRAJZ ÉS FESTÉS
naponta d. u. 1/23 — 1/25-ig

Mozdulatrajzolás (kroki)
naponta 5—8

Részvételi díj 2 Ft 50 fillér
10 jegyből álló füzet 20 Ft

Vízfestés és grafika

Művészeti anatómia

festés a szabadban

Nyomtatvány

Lajta nobrát
Művéz

úrnőnek
úrnak

BUDAPEST

Csóky
ker.

~~út~~
utca 17 sz.
~~tér~~

Ismeretlen.
Ismeretlen.

Paggetlen-nyomda, Budapest.

Jándi Dávid

74

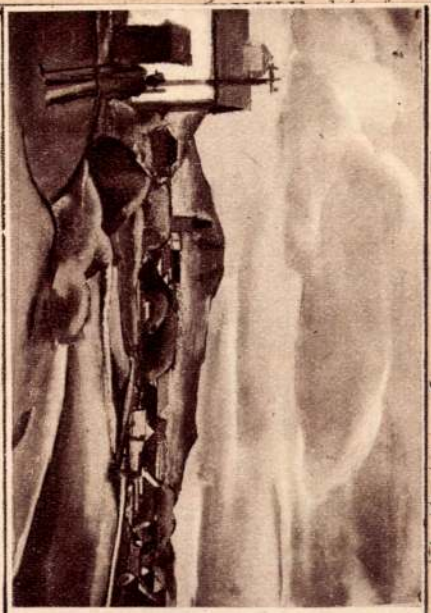

Jándi Dávid: Tájkép (László fotók)

Szinházi Élet 1937. 13. sz. 74 l.

Fenti kolt. kiállításáról

M. 58 cm.

817. TÁMLÁSSZÉK, barok fa
M. 115 cm.

818. ZONGORA, cseresznyefa

819. ÜVEGSZEKRÉNY, cser

820. BUTORKÉSZLET, cser
négy szék és egy kerek

821. ZONGORAPAD, cseresz

égla vörös ripsz alapon paszománt és arany

letompitott sarkokkal, rézveretekkel. XVIII.

XIX. sz. e. f.

al, sárgás márványlappal. XVIII. sz.
s gyöngyház berakással.

ives, felnyiló ajtóval és fiókokkal. Francia.

Louis XVI., fehér márványlappal. Francia.

ire.

a, kerek lappal. Empire.

aranyozva, nyilvesszőkkel. Empire.

, lakkfestésü empire diszitéssel, párnával.

yös ajtóval. XVIII. sz. v.

edermeier.

ott diszitéssel. Olasz renaissance stilusban.

Jándi Dávid

P.N.932.V.8.
M.H.932.V.8.
M.O.932.V.8.
N.U.932.V.10.
Est,932.V.10.8.
E.K.932.V.10.

932. V. 10

MŰVÉSZET

Az Ernst-muzeum csoportkiállitása

Hét festő és egy szobrász adja az Ernst-muzeum uj kiállitásának anyagát. Ezek között *Fried* Pál festőművészt a most zárult kiállitásról mentették át, teljes joggal, mert öröm nézni ennek a talentumos müvésznek munkáját. Hasonlóképpen helyes volt az elmult kiállitásról *Mikus* Sándor szobrász néhány kétségtelenül értékes művével gazdagitani ezt a gyüjteményt.

Teremsorban *Sugár* Andor vizfestményeivel találkozunk. A művész egyelőre még csak nem is sejteti, hogy mit akar. Homályos, ködlő szándék, finom tónusok, ahol a forma mellékes. Más nem olvasható le a lapokról. *Feiks* Alfréd a bravurok mozgalmát örökiti meg forma- és szinimpressziókban, de ezen a téren valójában egyedül áll. *A bikaviadal* cimü képe muzeális érték. Fivére, *Jenő*, mutat némi hasonlatosságot öccse művészi szándékaihoz, az ő ereje azonban inkább a portré felé mutat. Itt értéket látunk. *Leszner* Anna megjelenése a piktura terén meglepetés. A mese torzitó, szépitő, fantáziát kergető, mozgalmas és bizarr természetet kiváló technikával és szindus előadással érzékiti. Mondanivalóiban gazdag s fordulatos, témája mindig érdekes. Diszes kiállitásuak.

Fried Pálról már megemlékeztünk, ezuttal több a grafikája, mint az előző kiállitáson s éppen ez a nemes grafikai anyag az, amely mementóként állhat ezen a kiállitáson is. *Jándi* Dávid drámai erőt, vérbő gondolatot és komor éleslátást hoz erősszinü vizfestményeiben. Zsufolt, szinte lázas türelmetlenséggel akar mindent egyszerre elmondani. A levegő, a napfény kell ebbe a pikturába s *Jándi* beérkezett.

A nagyteremben látjuk *Batthyány* Gyula képeit. *Batthyány* torzfestő. Nincs előtte semmi sem, aminek torz oldalát meg ne látná s alá-húzottan ki ne élezné. Az anyaság, az apácák, a hajtinczes zsidók, a nők és férfiak egymásnakteremtése, sőt még a tájak is, alakokkal benépesitve, a torzitás szabadosságával jelennek meg vásznain. Portréi karikaturák s az egész pikturáján ott ül a mindenség szuverén lenézése figurázása. Erre az áhitat nélküli fi[illegible] csak egyetlen egy elismerést jelen[illegible] lunk. Érdekes.

mentesitik a kutyák elszállitása alól.

A földbirtokos *nyugtát kért és kifizette a detektivnek az 1200 pengőt,* csakhogy megmentse a két kedvenc kutyáját. A detektiv elővett *egy elkészitett nyugtát, azt aláirta és átadta Hechtnek.*

A földbirtokos **még szombaton este átgondolta a vele történteket és *arra a meggyőződésre jutott, hogy egy ravasz csaló áldozata lett.*** Megjelent a főkapitányságon, elmondta a történteket, mire ott

hamarosan megállapitották, hogy vitéz Lányi Károly nevü tagja egyáltalában nincs a detektivtestületnek.

Kétségtelenné vált, hogy egy *áldetektivként fellépő szélhámos találta ki a kutyahistóriát,* amelynek segitségével kicsalta az 1200 pengőt.

A rendőrség rögtön megkezdte a nyomozást. *Hecht pontos személyleirást is adott az áldetektivről.* Eszerint *az állitólagos Lányi Károly* [illegible] *termetü, 40 év körüli férfi, aki hadarva, beszél és az egyik kezén a köröm* [illegible] *elváltozott.* A személyleirás

Jándi Dávid

Jándi Dávid, aki szintén régi tagja a nagybányai festőkolóniának, a maga egészen újszerű kifejezési eszközeivel kissé meghökkenti azt, aki az impresszionista látást más látást kizáró módon idegezte be magába. Reprezentatív vászna: az *Ego sum*. Családi kép tárul elénk, a körkompozició fokusá-

Ligeti Ernő: A Barabás Miklós Cék kolozsvári bemutatkozása. Pásztortűz 1930 ápr. 6

ban a mester maga, előtte egy anya a gyermekkel, jobbra is, balra is női aktok, az egyik fehér, a másik indián vörös bőrrel. A figurák formái szétesőek, bő, renaissance tagok. Mindegyiken a tiszta színek dominálnak, szemmel láthatólag elmellőzve az átmenetet egyik színből a másikba, amelyre pedig a megszokott értelemben vett perspektiva törvénye kötelezne. Két kérdés merül fel e méreteiben is az egész falat domináló kép láttára. Az egyik: *mit* akart kifejezésre juttatni a festő? A másik: és ha tudjuk, hogy mit akar, miért kellett ezt *így* megcsinálni? Ego sum... — mondja Jándi és egy család beszél a vásznon egyes szám helyett. Bizonyára azt a nagy összefüggést akarta érzékeltetni, amely fennáll közötte és a különböző életkorokat reprezentáló

alakok között. A maga különböző figurákba kivetített kollektiv egyéniségét. Az egyik figura rézvörös, a másik fehér, a harmadik szerecsen fekete. Ez az egyéniség kiszélezési törekvés úgy látszik a festő agyában az emberiségre, mint a különböző népfajok szintézisére tevődik át — gondoljuk. Igy, együtt az egész, a festő összes eleven színeivel, az „ént" reprezentálja. Ami pedig az alapgondolat életrekeltését illeti, a megcsinálás tekintetében vannak igen meglepő dolgok. Ösztönösen nagy művészi megrögzítések, de amellett, legalább is e vásznon, laikus szemét sem elkerülő részlethibák. Viszont ez alighanem abból a festői vizióból ered, amely mindezt a képen csak a vizió szolgálatába állít be és így a munka frenézisében nem veszi észre az apróbb, ha lehet e szóval élnünk, toaletthibákat. Ám Jándi tehetsége nem mindennapi originálitása letagadhatatlan. Birkózása, temperamentumának állandó ízzása, mondanivalójának hömpölygőssége, színeinek orgasztikus csillogása állandóan sejtetni engedik egyéni kiválóságát. Kisebb képei, így például *Cigánylány*, teljesen érett, ritka értékességü alkotás, pasztelljei pedig azt bizonyítják, hogy hűsítve, sőt fagyasztva sem gyengül alkotásainak intenzitása.

Szolnay Sándor ezuttal mint portréfestő nyújtott meglepetéseket. E portrék újabb fejlődési szakaszra figyelmeztetnek. Vonalvezetése biztos, különösen kéz-studiumai azok, amelyeken keresztül eszmélünk rá e sokoldalu és mindig saját útján járó művész akarásának a komolyságára. Egyik tájképe, amely fehér, afrikai napsütésre emlékeztető tónusával az exotikum érzését ébreszti fel bennünk, nagyon tetszett. Miután Szolnay képzelődései révén már régi ismerőse a mi közönségünknek, engedtessék meg nekünk, hogy ezuttal rövidebben foglalkozzunk képeivel, mint ahogyan megérdemelné.

Jándi David

Jándi Dávid képei:

16.	Szabad strandolók	pasztell	P 250.—
17.	Csendélet	„	„ 250.—
18.	Interieur	„	„ 300.—
19.	Ucca alkonyatkor	„	„ 220.—
20.	Nagybányai ucca	„	„ 250.—
21.	„ „	„	„ 300 —
22.	„ „	„	„ 250.—
23.	Liget-részlet	„	„ 250.—
24.	Nagybányai ucca	„	„ 250.—
25.	„ táj	„	„ 250.—
26.	Nagybánya	„	„ 250.—
27.	Nagybányai hegyek	„	„ 220.—
28.	Fürdőzők	„	„ 200.—
29.	Nagybányai ucca	„	„ 250.—
30.	Piac Nagybányán	„	„ 220.—
31.	Cigány	„	„ 200.—

A Tamás Galéria 82. kiáll.

tanítványa Barcsay Jenő is. Mesteréhez méltó tanítvány. Óriási horizontú képeinek tulajdonképpeni tárgya a felhők drámai küzdelme. Két vázlatos „Keresztrefeszítés"-én a vad felhőkkel borított hatalmas ég alatt csaknem elvesznek az emberi alakok. A szinekben vergődő egek megfestése a kedves témája ennek a bizonyára nagyjövőjű fiatal festőnek.

Kevésbbé teljesen mutatkozik meg a kiállításon a többi müvész. *Medgyesi Schwartz* Antal tehetséges grafikus. „Cigányélet" című lapja egy kicsit Goyára emlékeztető, de nagyon finom kompozició. Érdekes és újszerű kompozició „A vég" című olajfestménye is, amely a mészárszék előtt sorsuk beteljesedését váró lovak bús csapatját ábrázolja. Szinesség és festői előadás tekintetében még további fejlődésre kell törekednie ennek a szépen felkészült művésznek.

Miháltz Pál kissé modoros olajfestményeinél külömb munkák szines pasztelfejei. Biztos rajztudás érzik rajtuk. Festői lágyságra törekszik képein *Heintz* Henrik és *Bánáti Schwerák* József. *Farkas* András, *Lajos* Béla és *Székely* Móric személyében három tehetséges szobrásza is van a kiállításnak, amelynek nem utolsó érdekessége, hogy szinte csupa egykorú fiatal művésznek, jóformán egy iskolapadból kikerült bajtársnak munkáit mutatja be.

Elek Artúr

JÁNDI DÁVID FARKASHÁZI MIKLÓS

A Nemzeti Szalón legutóbbi csoportkiállításából ezt a két művészt ragadjuk ki.

Jándi Dávidot a Belvedere egy kiállításán mutatta be néhány évvel ezelőtt a lelkes Fónagy Béla. Akkori festményein a téma — a nyüzgő emberalakok gomolya — alig hogy átderengett a sűrű és sötét tónuson. A tónusérzéke látszott akkor Jándi leginkább figyelmet érdemlő tulajdonságának. Egyben takarója is volt bizonytalanságainak és fogyatékosságainak. Azóta a sűrű tónus ködéből a világosság felé verekedte át magát. Kompoziciós képein most már jól megkülönböztethető a művészi szándék és a megvalós!tás mértéke. Hatalmas tömegekké fokozott aktok, igazi húskolosszusok vannak rajtok heves mozgásban. Tónus már alig fogja be őket, mégis sötétes és nem igazán színes hatásúak ezek a munkái. A formai túlzások sem hatnak rajtok meggyőzően. Sokkal szándékoltabbak és elhatározásból támadtak annál. A kifejezés ereje — és keserűsége — érzik azonban önarcképeiben. Jövőjének útjait mégsem ezek a munkái mutatják, hanem paszteljei. Azokon nincsen emberi figura, nincsen semmiféle mesterséges kompozíciós törekvés. Nagybányának hagyománytól megszentelt tájait idézi rajtuk a művész, de nem úgy, mint ahogyan azt Nagybánya művészete szokta. Nem a természethez zárkózott hűséggel és áhítattal, hanem a színkomponálás elragadó önkényességével és lendületével. A sötét türkíz kékségében virítanak rajta a hegyek s a színkompozíciónak ez a lilás kékség az akkordkezdő hangja. Hozzá alkalmazkodik a többi szín. S azok is olyan tündérálomból életre csalt fantasztikus színek. Szebbnél-szebb képek s művészüknek eddig nem is sejtett tulajdonságát, sokat ígérő színképzeletét árulják el.

Farkasházi Miklósban vérbeli grafikus ütközik. A világot rajzos mivoltában látja — színtelennek, vagy kevésszínűnek — de rajza nem részletező, hanem egybefoglaló. Igen fejlett az érzéke a jellemző iránt és van bátorsága és megfelelő tehetsége is, a jellemzőnek kellő hangsúlyozásához. Enyhén torzító fantáziája jó segítője ebben. Fantáziája különben a legértékesebb tulajdonsága. Bár a japán fametszet hatása ma még megérzik rajta, azért nem kevésbé eredeti elképzelésekre képes. Felülről nézett és torzzá rövidült emberi alakjai, kozmikus tája, stilizált utcaképei megannyi érdekes és eredeti nyilvánulása sajátos képzeletének. Még alig ítélhető meg, hová fejlődik tehetsége, de annyi látnivaló, hogy ennek a fiatal művésznek már is stílusa van és hogy stílusa nem zsákutcára nyílik.

Elek Artúr

Cód Nyugat. 1926. ápr. 1. 7. 17.

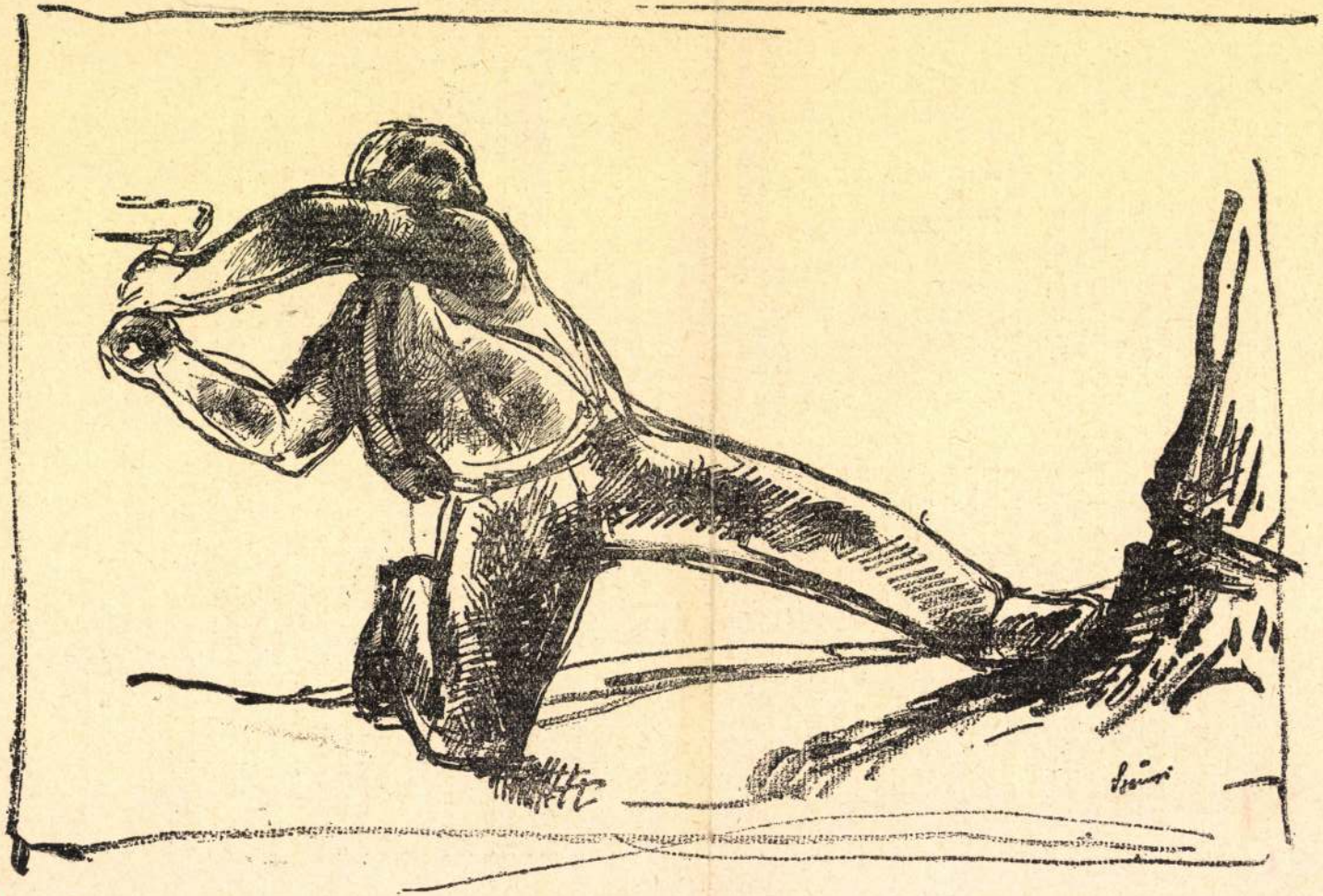

Szőnyi István toll- és tusrajza: Favágó

Plebániai közösség.

Irta: Veress Ernő.

SZÁNDÉKOSAN NEM IRTAM egyházközséget. Ez a szó nálunk le van foglalva a plebániai közösség bizonyos képviselete részére, melyet a püspök intézkedési joggal ruház fel s amellett mint a plébános tanácsadója szerepel főleg anyagi vonatkozású ügyekben.

Nem írtam címül azt sem, hogy egyesületek. A kat. egyesület, de még azok együttese sem a plebániai közösség. Pedig hitéletet élő plebániákon főleg az egyesületekben lendül meg az életerő; azok működése emészt elképesztően sok energiát nem ritkán szerény eredmények mellett.

A lelkipásztori vezetés művészetének problémája nem az egyházközség, nem is az egyesületek, hanem a plebániai közösség.

A plebániai közösség bizonyos totalitás. Szemelőtt tartása állandóan a hivők egész tömegének. Nem kiválasztás, nem képviselet, nem egy-egy csoport összefogása, hanem szerető figyelemmel kísérése annak: mennyire sugározza át a lélek a masszát, ébreszti a kovász a lisztet. Egyházközség, egyesületek, kat. akció csak utak az ideális plebániai közésség felé. Hibás vezetés vagy fejlődés mellett azonban akadályul is szolgálhatnak: ha erejük nem missziós lendület, hanem különöző, klikk felé hajló és olyan igénynyel föllépő, mely miatt a nagy masszát el kell hanyagolni.

A kat. egyház, mely az igazi szabadságot és egyéniséget nagyrabecsüli, az egyetemesség, mely sok színt képes egységbe foglalni, nem barátja a gleichantolásnak. Ezért szükséges, hogy különböző korú, műveltségű, társadalmi állású rétegekkel különkülön is foglalkozzék. Hogy elitcsapatja legyen s ugyanazt a kat. lelkiséget a sajátos adottságú léleknek sajátosan közvetítse.

Csakhogy itt megállani nem lehet. Virágzó egyházközségi vagy egyesületi élet sem mindig virágzó plebániai közösség. Ez csak akkor történik meg, ha mindenfajta csoportosulásnak a maga rétege felé s az egész kat. akciónak a totalitás felé lendítő és átsugárzotató ereje van.

Talán a család eszméje az, mely legjobban megközelíti a plebániai közösséget. Milyen különbözőségek vannak ott is korban, műveltségben, gyakran társadalmi rendben, lelki feszültségben! Mégis a gyermekszoba világa nem lehet a családban csak gyermeküggy, mely elzárkózhatik a felnőttekétől; a kamaszódó diák dolga nem ifjúsági kérdés, mely a többit nem érdekli. Az elszegényedett, vagy elaggott szülők sorsa sem rokkantügy csupán, hanem mindez a sok különböző feszültség, családi ügy lesz, kölcsönhatásokat kiváltó és igénylő s mindig az egészről gondoskodó misztikus közösség.

Kétségbe nem vonható, hogy egy tervszerű anyagbeosztású, rendszeresen fejlesztett képtár könnyen eligazítaná a közönséget a festői irányok között, megismertetné a korjelző nevekkel és kiművelné az ízlését. De a valóság az, hogy Erdélyben csak képtár-töredékek vannak, Kolozsvárt, Nagyváradon, Aradon, a szentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeumban. Igazságtalanság ne essék: Marosvásárhelyt a városi képtárban tervszerűen össze vannak gyűjtve a magyar festészet legnagyobb nevei. Persze a világháború e képtár sorsát is megpecsételte. Azonkívül van még Erdélyben egy számra nézve is tekintélyes anyaggal rendelkező gazdag gyűjtemény, a szebeni *Brukenthal-Múzeum* képtára: minden szászok büszkesége. Ahol hét lakat alatt egy milliós értékű *van Eyck-képet* is őriznek. Ezt a gyűjteményt, mint Brukenthal báró hagyatékát, sok odaadással gondozzák, de, úgy tudom, anyagi források hiányában tervszerűen azóta sem fejlesztették, ma sem gyarapítják. Így hát aki, erdélyi ember, képtárat akar látni, nyugatabbra kell tájékozódnia.

Csöppet sem biztatóbb a helyzet, ha a kritika mezőire vetjük tekintetünket. És pedig egyszerűen azért, mert nincs Erdélyben műtörténészünk, aki a modern festészettel foglalkoznék. Idevágó, széleskörű felkészültséggel nem rendelkezik más, legfönnebb néhány kivételes tudású festőművészünk. S mivel a napi sajtó nem egyszer köznevetségbe fulladó kritikái több kárt tesznek, mint hasznot hajtanak, gondolom, szerencsésebb volna, ha napilapjaink csak a kiállítások beharangozására szorítkoznának s az ítéletmondást átengednék az irodalmi folyóiratoknak.

NEM KIVIHETETLEN...

AZ ERDÉLYI KÉPZŐMŰVÉSZETI ÉLET megújhodását — hitem szerint — mégis csak a művészetnek önmagából meritett erői hozhatják meg. Senki mástól e tekintetben többet nem várhatunk, mint amennyit festőink, szobrászaink tesznek. Áldozatokra képes pártfogó nincs a láthatáron. Az erdélyi magyarságnál tervszerű kulturpolitikáról ugyancsak nem beszélhetünk. Kinek a gondjai közé tartozik hát az erdélyi képzőművészet istápolása?

Nem tartom kivihetetlennek a következő elképzelést: újítsák föl a Barabás Miklós-Céhet s keretei közt valósuljon meg *az erdélyi magyar festők és szobrászok kollektiv kiállitása*. Komoly összefogás esetén valószínű, hogy sikerülne társadalmi szervezeteink segítségével a kiállítás rendezési költségeit előteremteni. Kétségtelen, hogy sikert aratna s akkor évenként rendszeresíteni kellene. A képzőművészek 1930-as kollektiv kiállítására emlékeztető tárlatot pedig minden második esztendőben lehetne tartani. Ez volna *a biennális erdélyi kiállitás*, amelyre magyarok, románok, szászok Erdély minden szögletéből összesereglenének. Úgy hiszem, e kiállítások anyagára kiváncsiak volnának akár Bukarestben, vagy akár Budapesten is. És gondoljuk csak el, mekkora eseménye volna az erdélyi képzőművészetnek a budapesti látogatás: bemutatni, mit dolgozott, mit végzett az erdélyi piktura másfél évtized óta. Fölajzott érdeklődés lesné a pesti birálatot. Ami föltétlenül erős hatást is tenne, mert a *Farkas Zoltánok és Genthon Istvánok* kritikája biztos ítélettel választaná el a festők értéktelenjét, viszont fémjelezné azoknak a nevét, kiknek a vászna, szobra aranyat ér.

tást rendeztek *Peielle Károly és Gáll Ferenc*. Peielle munkái rögtön elárulják, hogy milyen művészeti irányok divatoztak abban az időben, amikor mesterük rajzolni tanult, körülbelül negyven évvel ezelőtt. Annál meglepőbb, hogy a fiatal, roppant ügyeskezű Gáll Ferenc, aki Rómában is végzett tanulmányokat, úgy fest, hogy még csak sejteni sem engedi a képzőművészet évtizedes forrongását. Ellenkezőleg a nagyobb kasszasiker reményében attól sem riad vissza, hogy Munkácsy vagy Rembrandt világszerte ismert képeit utánozza. *Negoşanu* művészi szándékaiban és technikájában biztos festő, de színeiben sok a közönség kegyeit kereső hazugság. Kollektiv kiállítással rándultak fel *a bukaresti festők* Kolozsvárra úgy heten-nyolcan. Azt hiszem, jobban lenézték, alacsonyabbra becsülték az erdélyi közönséget, mint megérdemli. S ezzel önmagukról mondtak ítéletet. De térjek rá e kiállítások tömegében egyedül vigasztaló eseményre: *Marchini Tasso* képeire és *Szervátiusz* szobraira. Marchini olajfestményei kiforrottak, egyéniek. Önmagára talált, expresszionista törekvésű festőt mutatnak. Sajátságos színeiben van legfőbb varázsa. Szervátiusz Jenő igen gazdag, változatos anyaggal szerepelt. Legjobb munkái fából faragott, valószínűtlenül nyúlánk, finomságban utólérhetlen alakjai voltak. De mintha elhűtlenednék ezektől. Ha a téma úgy kívánja, az ellenkező végletben keresi a megoldást, példa rá a robusztus, többszörös nagyságú Ady-fej. A népművészettel rokonságot tartó csempéi közül csak önarcképe tetszett. Szerencsésebbnek találnám, ha visszakanyarodnék a kifinomult, áhítatos, középkori szobrokra emlékeztető formákhoz. Madonna-szobra előtt arra gondoltam, miért kell templomaink részére a szobrokat külföldről hozatni nagy pénzáldozatok árán, amikor ilyen művészünk dolgozik idehaza, Erdélyben.

Ebből a beszámolóból két-három kiállító neve kimaradt, de nem bánt értük a lelkiismeret, mert éppen ezt érdemelték. Annál fájóbban nélkülöztük azokat, akiknek a neve értéket jelent, de nem állottak ki ennek a karácsonyi vásárnak a piacára.

MIT TEHETÜNK?

CIKKEM ELSŐ FELÉBEN erősítettem, hogy közönségünk növekvő figyelmet tanusít, tájékozódni kíván, sőt, ha csak távolból is, de határozottan utána indult a képzőművészetek fejlődésének. Ezzel szemben jól látjuk, hogy a szép örökségű erdélyi magyar képzőművészet erősségei meginogtak, létrejött egyetlenben egy összefogás, hogy annál lehangolóbb legyen a széthullás folyamata, mely a kolozsvári kiállítások zavaráig vezetett. Ha erről diagrammot rajzolnék, azt hiszem, éppen a mai idők helyén találkoznának s metszenék egymást a képzőművészeti élet hanyatlásának és az ízlésfejlődés emelkedésének görbéi. Ha ez tényleg igaz, akkor már holtpontra is jutottunk.

. . .Mit tehetünk? Vegyük számba a tényezőket, amelyek az egészséges művészeti életben nem nélkülözhetők. Bizonyára az erdélyi képzőművészet gondjain is enyhítene:

ha évenként bemutatnák a művészi termelést kollektiv kiállításokon;
ha a sajtó megbízható kritikával látná el a közönséget;
és ha sikerülne Erdélyben egy képtár megteremtése.

tendeje: 1930. Ebben az évben rendezi meg bemutatkozó tavaszi kiállítását a Barabás Miklós-Céh, melynek keretében *Szolnay Sándor*, *Jándi Dávid*, a csíkmegyei Zsögödre hazaköltözött *Nagy Imre*, *Kós Károly*, *Podlipny*, *Udvardy*, *Varga Albert* és a szobrász *Gallas* állítanak ki. És 1930 decemberében megnyílik a várva-várt kollektiv tárlat: az Erdélyi Képzőművészek Kiállítása. Ahol a három erdélyi nép legjobb művészei adtak egymásnak találkozót. Nagysikerű, hatásos megnyilatkozás. Feledhetetlen emlék! Itt vannak a szászok közül négyen *Mattis-Teutsch* vezetésével, eljöttek a románok úgy tizenöten, kik közül már akkor messze kimagaslott *Demian Tassy* és fölvonultak a magyarok, — különböző irányok hívei, — közel harmincan.

De hol maradt ennek a kiemelkedő sikerű bemutatkozásnak a folytatása? Miért kellett hosszú esztendőknek elmulniok kollektiv kiállítás nélkül? Rendezett ugyan a Károlyi Gáspár Társaság 1933 telén egy kollektiv célzatú tárlatot, de elhibázott volt a gondolat, melynek alapján megszervezték. Még így is hozott eredményt: a fiatal, hirtelen beérkezett grafikus-tehetség, *Gy. Szabó Béla* fölfedezését. Utána ismét mélységes hallgatás. És az elmult év nyarán, — néhány fiatal művész kiállítása adott reá okot — Szentimrei Jenő ankétot indít Erdély „mostoha gyermeke": a képzőművészet érdekében. Nyomában egyetlen reménykeltő, vígasztaló mozdulat nincs. Sajtónk hanyagabbul végzi kötelességét, mint valaha. Senki gátat nem vet a művészietlenség, üzleti szellem betolakodásának. A közönség pedig tétován áll a hamis színezésű tájképek, középkort idéző Madonna-szobrok, Munkácsy-utánzatok, expresszionista törekvések zürzavarában.

KOLOZSVÁRI KIÁLLÍTÁSOK

A SZABAD PRÉDA TERÜLETE ma Erdély a képzőművészeti alkotások értékesítése szempontjából is. Szomorú igazolást nyert ez a kolozsvári kiállításokon, amelyek karácsony táján zajlottak le. Megfordultak itt festők és tagadhatatlanul ügyeskezű festők, akik hazug, édeskés színekben tartott, problémátlan képeikkel kizárólag a közönség fejletlen ízlésére építették számításaikat. És beütött nekik! Meg is koppasztották a közönséget úgy, hogy a komoly értékű, festészetünkben fejlődést jelentő művészek számára a közönségnek sem pénze, de még érdeklődése, figyelme sem maradt Ezért szomorkodnak eladatlanul a kiállítási terem falán képek, melyeknek az értéke az idővel és a festő nevével együtt csak növekedhetik.

De vessünk futólagos pillantást a kiállítókra.

A sort *Poppea Elena* nyitotta meg, aki modern törekvésű olajképeket és akvarelleket állított ki. Jellemzője, hogy tobzódik a színekben. *Gâsca* kiforratlan expresszionista fiatal. Képei lelki síkon mozgó igéretes tehetségnek mutatják. Mellette mindjárt az ugyancsak tehetséges *Braneat* említem, aki szüntelen fejlődésben van, nyugtalanul keres. Irreális formái, kavargó színei jelzik, hogy az ő útja is az expresszionizmus felé vezet. *Zágoni Szabó Lili* kitünő technikájú, ügyeskezű művésznő. Aquarelleket állított ki tömegesen és néhány olajfestményt. Művészi ízlés dolgában a közönséggel és a naturalizmussal tart. Pikturájának alapvető problémája: minél több képet eladni. Elmélyültebb a *Berde Amália* művészete, viszont kisebb a technikai fölénye. Együttes kiállí-

lagos, egyetlen eszköze az értéktelen olajnyomat volt. Persze a bronzzal bevont, cirádás keret sem hiányozhatott! E téren jönnie kellett az ízlésváltozásnak, a magyar festészet csodálatos virágzása is serkentette. És valóban mostanság, évtizedek multán már megnyugvással tapasztaljuk, hogy a középosztály vagyonosabb részével is számolhatunk, mint *képvásárlóval.* Nem tartják többé az eredeti képről, akár olajfestmény, akár aquarell, pasztell vagy szénrajz legyen, hogy csak a gazdag műgyüjtő szerezheti meg vagy csupán főúri lakások pompájának a tartozéka volna. Hanem leakasztják a falról a divatjamult, ócska olajnyomatot s helyébe a festők, grafikusok kiállításain vásárolt művészi értékű kép kerül. Ez a tünet, bár nem sokat mond, mégis amellett tanuskodik, hogy lassanként *a képzőművészet irányában is szélesül a közönség műveltsége.* Csakhogy ezt az öntudatosodó érdeklődést, javuló ízlést most a fejlődés helyes útjára kell rávezetni s ott előre vinni. Itt következnék a képzőművészeti élet szervezőinek meg a nevelő hatású kritikának a feladata. Eléggé sajnálatos, hogy Erdélyben mind a kettő hiányzik. S ennek nemcsak a közönség, de az erdélyi piktura is kárát látja.

KURTA VISSZAPILLANTÁS

PEDIG A TEREBÉLYES MAGYAR MŰVÉSZET e leszakadt ága: az erdélyi képzőművészet gazdag örökséggel indult. Több fémjelzett érték mellett örökül kapta a nagybányai festőkoloniát: a Hollósy, Iványi-Grünwald, Réti, Thorma, Ferenczy Károly alapította világhírű Nagybányát. Ez a művésztelep naturalista meg impresszionista hagyományaival és az alapítók közül egyedül kitartó *Thormával* az élén irányt szabott, színvonalat őrzött, egyáltalában döntő fölénnyel vezetett az erdélyi festészetben. Később azonban, néhány év multán Thorma visszavonult. Tőle *Mikola* vette át a vezetés gondjait. Rajta kívül *Ziffer, Rátz Péter, Krizsán* és a korán elhunyt *Börtsök Samu* dolgoztak Nagybányán. De feltünő, hogy a fiatalokat nem hódították magukhoz. Talán furcsán hangzik, de sietek hozzátenni: így kellett lennie. Mert Nagybánya túljutott már fejlődése csúcspontján. Amint négy évtizeddel előbb a nagybányaiak vívtak kemény küzdelmet festői irányuk elfogadásáért és kiharcolták a győzelmet, úgy most az ő hagyományaik kerültek az új forradalmi irányok keresztttüzébe. Nézetem szerint pedig hiábavaló volna a naturalizmussal és impresszionizmussal szembefordult irányokat éppen Nagybányára ráerőltetni. Gondoljuk csak meg: mi hozta ott létre a festőkoloniát? A táj pazar színei, egének, levegőjének különös világításai vonzották oda a magyar naturálistákat. De van-e ott gyökerük az új irányoknak? Hagyják meg Nagybányát Nagybányának: a magyar müvészettörténet egyik zárt fejezetének, ahol Nagybánya neve a naturalizmussal és impeszszionizmussal szorosan egybeforrva él.

A felbukkanó új irányok hívei és a büszke multú nagybányaiak mindenkép arról győznek meg, hogy sokat várhatunk az erdélyi képzőművészettől. Közbevetem, hogy ezidőtájt robban be a zseniális székely festő, *Nagy István.* Végtelen kár, hogy nyugtalan természete innen is továbbüzi. Nagy erők feszülnek Erdélyben! Csak hiányzik az irányító kéz, amelyik összegyűjtse a festőket és szobrászokat — seregszemlére. Míg el nem érkezik az erdélyi képzőművészet emlékezetes, nagy esz-

reszténységre neveli. Hamar belátja, hogy ma, a világnézetek harcos korában, semlegesnek maradni nem lehet, a küzdelmet páholyból végignézi nem szabad, hogy a világ alakulásáért mind felelősek vagyunk Isten és ember, a történelem előtt. A lelkébe vág a tudat, hogy tulajdonképen nincs is sors és végzet, hanem csak vétek és erény, érdem vagy felelősség és számadás. De mert egységben, szervezkedésben az erő, önkéntes vállalkozások, dilletántizmus nem lesz urrá rajta. A kat. akció szervezeteibe való bekapcsolódás számára egészen természetes. Tudja és belátja, hogy ma csak így lehet diadalra juttatni eszmét és mozgalmakat. S ezért szívesen lesz közkatona s egyéni vágyait, hajlamait a köz kívánalmainak készségesen alárendeli. Összefog s a közös munkára egyéniségében s egyéb szervezeteinek munkájával is kapható. A kat. akció irányító szerepét, egyletfelettiségét, univerzálitását mind elismeri. Akkor aztán biztos is, hogy a jó úton halad, hogy százszorosan, ezerszeresen, milliószorosan talál reá is az evangéliumi mondás: Ahol ketten vagy hárman összejönnek, összefognak az én nevemben, ott vagyok közöttük. S ha a Krisztus velünk, ki akkor ellenünk?!

AZ ERDÉLYI KÉPZŐMŰVÉSZET GONDJA.

Beszámoló a kolozsvári kiállításokról.

Irta: KÉKI BÉLA.

SOHA ENNYI KÉPKIÁLLÍTAST! Kolozsvárt ma képtárlatok hirdetései ötlenek szembe lépten-nyomon. Egyszerre négy-öt kiállítás közt válogathatunk. A kiállítási termekben egyik festő még össze sem csomagolt s már a másik aggatja ki képeit. Társadalmi előkelőségek tartják a tárlatnyitó beszédeket. Mintha tüzet fogott volna a művészek alkotó kedve. Másfél honap leforgása alatt Kolozsváron több mint húsz művész szerepelt úgy tíz-tizenkét képkiállításon. Akarva-akaratlan föl kell tennünk a kérdést: mindez a hirtelen emelkedő fejlődést jelzi? Új lendületre kapott képzőművészeti életünk? Dehogy . . .

Ez a közönséget vadászó vásári zaj csupa üres látszat. Mögötte hiába keresnők a kilátásokkal biztató, komoly fejlődés nyomait. Ellenkezőleg, úgy látom, sohasem volt az erdélyi festészetben nagyobb mértékű a széthullottság, szervezetlenség, a fejvesztett zavar. Csalhatatlan tünetként a kiállítások felszökő száma is ezt jelzi.

A KÉPVÁSÁRLÓ KÖZÖNSÉG...?

ÉS ELMONDHATJUK, ha hivatott kezekbe nem kerül az irányítás, ez a széthullás hamarosan nagy károkat tesz a közönség érdeklődésében is. Annál könnyebben, mert ez az érdeklődés nem régi keletű s nincs eléggé meggyökeresedve. Hiszen ismeretes dolog, hogy a világháború előtt középosztályunknál a lakásdíszítés csaknem kizáró-

Erdélyi Tudósító
1935. január. 25. l.

SÜMEGI GYÖRGY:

Könyv

Jándi Dávid és Nagybánya

Jándi Dávid halálának 50. évfordulóján rendezték meg emlékkiállítását (Miskolci Galéria) és egyidejűleg megjelent az első könyv munkásságáról (Szűcs György-Zwickl András: *Jándi Dávid*. Nagybánya könyvek 4. MissionArt Galéria, Miskolc). A fontos dátum tragikus is egyúttal: 1944; a holocaust áldozata lett az eddig alig ismert munkásságú Jándi. Az Aba Novák-Derkovits-Szőnyi generációhoz tartozó Jándit (született 1893. április 3.) kismesternek, a nagybányai művésztelep, a nagybányai iskola és stílus vonzáskörébe tartozónak tudtuk korábban is. A képkereskedésekben (bizományi boltokban) a hatvanas-hetvenes években ritkásan föl-föl-bukkanó pasztelljei azonban sajátos egyéniséget, egyéni színhasználatot és alkotói attitűdöt sejtettek. E sejtéseket árnyaltan igazolja a monografikus igényű földolgozás. A két fiatal művészettörténész közös munkájában telítődik a Jándi életmű-sziluett tartalmas munkásságú életművé, önmagával azonos s önnönmaga belső értékeiben megmérhető oeuvre-ré.

A tanulmányszerzők Jándi művészi indulása idejének művészeti akusztikáját, a tizes évek Nagybányáját is fontosnak tartják bemutatni, hiszen az életmű egésze Nagybánya vonzásában, az ottani törekvések fölhasználásával, egyénivé szabásával formálódott. Ámbár a par excellence nagybányaiak (ott születtek s éltek) közé (Réti István volt ilyen, meg Maticska Jenő) ő sem számítható, ahogy a Nagybányán megfordultak nagy része sem. Műveivel, művészete karakterével (esetleg motívumaival) azonban oda tartozik. A modern magyar képzőművészetnek indító állomása (1896) volt Nagybánya és évekig zászlóshajója is tudott lenni. Az első világháború utáni békeszerződések következtében Romániához átkerült Nagybányán megváltozott körülmények között működött a művésztelep. Több szállal kötődött most már a román művészethez, de megmaradt a magyar művészethez való kapcsolódása is (máig így van ez) az ott dolgozó magyar (vagy magyar nemzetiségű) művészek révén.

Jándi élete a húszas-harmincas években a főváros, Budapest és a bányaváros között oszlott meg; s csupán itáliai tanulmányutakkal egészült ki a húszas évek második felében. A monográfikus igényű tanulmányban a szerzők arányosan, a kor magyar képzőművészetének szükséges és indokolt háttérrajzából kiindulva tárgyalják Jándi témáit és műfajait (önarcképek, biblikus, mitológikus kompozíciók, tájképek), és azok lassú, az életműben tetten érhető változásait. Bemutatják kiállítási szerepléseit egészen az OMIKE (Országos Magyar Izraelita Kulturális Egyesület) művészakcióiig.

Jándi — s végül is a nagybányai művészkolónia — újrafelfedezéséhez, a kutatások dinamizálódásához jó lehetőséget teremtettek az 1989-90-es politikai változások. Réti István Nagybánya-összefoglalójának (*A nagybányai művésztelep*, Budapest, 1954) a megjelenése óta eltelt évtizedekben nem történt annyi Nagybánya ügyben, mint a utóbbi négy évben. A politikai légkörváltozás mellett fontos motivációt jelent a művésztelep közelgő centenáriuma is, hiszen megalapításától, Hollósy Simon müncheni szabadiskolája megtelepedésétől a művészek korszerű együttélésére, együttdolgozására szolgáltatott kiemelkedő példát egész Közép-Európában — évtizedeken át.

A Nagybánya-kutatás e mostani föllendülésében a klasszikus nagymesterek (Hollósy, Ferenczy Károly, Réti) ismert életművéről a tanítványok, elsősorban a neósok (*Nagybányai festészet a neósok fellépésétől 1944-ig*. MissionArt Galéria, Miskolc, 1992.), majd a két háború között dolgozók munkásságára (Jándi Dávid, Nagy Oszkár — Kishonthy Zsolt-Murádin Jenő: *Nagy Oszkár*. Nagybánya könyvek 2. MissionArt Galéria, Miskolc, 1993.) irányult a figyelem.

A nagybányai művésztelep centenáriumára való fölkészülés lehetőségét rögzítette a román-magyar kulturális egyezmény (1990-1993). A konkrét megvalósítást egy magyar-román, művészettörténészekből álló tárcaközi bizottság egyengette. S egyengetheti majd, ha lesz újra magyar-román kulturális megállapodás (1994-1996), amelyben szerepel a megkezdett munka, a közös centenáriumi fölkészülés folytatása.

16.p

nemzeti küldéstudat legpocsékabb hagyománya, az a tehetetlen szobor-póz, amelynek emblematikus toposzai Nagy Lászlóéval bezárólag a magyar költészet legnagyobb életműveit is terhelik.

Hopp Lajos könyvének problematikája tehát mélységesen aktuális és közérdekű, hiszen úgy szenvedjük el egy történelmi jelenség következményeit, hogy magát a jelenséget már nem ismerjük. Ezért tartom megengedhetetlennek a szerző és a kiadó olvasókkal szembeni elzárkózó gesztusait: az érdeklődőt elrettentő címet, a következetesen fordítás nélkül idézett latin oklevélszövegeket, az olvasót tájékoztató valamiféle fülszöveg hiányát.

A könyvkiadástól — azt gondolom — joggal várhatnak el az olvasók nagyobb segítőkészséget. *(Balassi Kiadó, 210 oldal, 180,- Ft)*

Római szerzők 17. századi magyar fordításai

(Régi Magyar Prózai Emlékek, Balassi Kiadó, 828 oldal, 660,- Ft)

Galagonya magyarok. Szemelvények a magyar nyelvű filozófiából Apáczaitól Böhmig

Régi és részben megalapozott vélekedés, hogy a magyar nyelvtől, életmódtól és mentalitástól idegen a filozófia. Ha igazán kritikusan olvassuk a 18-19. század bölcseleti irodalmát, annak legértékesebb rétegét is alig láthatjuk többnek, mint a kanti gondolatrendszer lábjegyzet-gyűjteményének.

ságához mérve igen elavult, platonista munka második díjat nyert, és rövidesen meg is jelent. Az első díjat kapott Bárány Péter-mű kiadásával azonban a kiadó késlekedett, és a késlekedés végzetesnek bizonyult: a megkeményedő cenzúra a könyv megjelenését végleg megtiltotta.

A pályamű megírásakor alig huszonhét éves Bárány, aki a pesti egyetemen szerzett bölcsészdiplomát, természetesen maga is a cenzúra tiltása alatt álló könyveken, főként Kanton nevelkedett. A tiltott művek kéziratai ekkoriban számtalan másolatban keringtek, és nagyobb hatásuk volt, mint az igénytelenebb nyomtatványoknak. Ezek jóvoltából — és ezt támasztja alá nemcsak a névmutató címjegyzéke, hanem a szövegben található gondolatok vagy konkrét idézetek sora is — Bárány birtokában volt a

Bálint István rajza

phiának kútfeje a nemzet saját szelleme, s ha az egyezményes rendszer, mint kiviláglik, csakugyan sajátlagos magyar philosophia: úgy más kútfőből nem is eredhet, mint saját nemzeti szellemünkből."

Erről a nemzeti szellemből (állítólag) fakadó filozófiáról is el lehet mondani, amit Lukácsy Sándor „nemzeti irodalmunk kezdőkoráról" állít: „Törekvéseiket nem autochton ihlet, hanem a hiányok felismerése mozgatta." Szontágh és társai nagyon szerették volna, ha lett volna magyar nemzeti filozófia, így hát a fellelhető szövegekből összekombináltak valamit, ami lehetőleg sem Kant, sem Hegel nem volt, és nem lehetett olyan lapos szamárság — mint itt a „harmónia elve" —, hogy ünnepelni ne kezdték volna. A függelékben közölt *A filozófia Magyarországon* című dolgozatában Riedl Szende kíméletlen élességgel értékeli ezeket a próbálkozásokat. Amit azonban nem vesz észre, az a mindkét köteten — és a kimaradt szövegeken — vékony, de látható fonalként Bárány Pétertől Mihályi Károlyon, Szárics Jenőn, Komjáthy Jenőn és másokon át a huszadik századig — húzódó törekvés, hogy a lelki és a tudatalatti történéseket a társadalmi jelenségekkel való kapcsolatukban próbálják elemezni (mintha a társadalom élőlény volna, és a történelem maga is életjelenségeket mutatna). Ha nemzeti filozófia nem is lett ebből a gondolatból, a maga szerény módján (és török kori gyökereivel) mégis csak hozzájárult ahhoz a bölcseleti rendszerhez, amit *bécsi* pszichoanalitikus iskola néven emlegetünk. *(Comitatus Kiadó—Pannónia Panteon, Veszprém, 320 oldal, 330,- Ft)*

Természetesen a tudományos elismerésre nem pályázó hipotézisek, gondolatkísérletek esetében is szükség van valamifajta próbára. Ahogy Hawking mondja, jósolnunk kell valamit az elmélet segítségével, és a jóslatnak be kell teljesülnie. Ha azt állítom, hogy a Zsigmond utáni korszakban a magyarság metaforikus önképe *tárgyra* vetül, akkor a hódoltságot követő eszmélés időszakában ugyanennek a folyamatnak az ellenkezőjét: a társadalomkép *antropomorfizálódását* lehet megjósolnunk.

Látomások a Bibliáról

Október 16-ig látogathatja a közönség a Miskolci Galériában *Jándi Dávid* (1893-1944) emlékkiállítását. Deportálása előtt ölték meg Nagybányán, s a nagybányai iskola egyik méltatlanul elfeledett tagja volt. Kitűnő festő, akit művészi törekvései és értékei Szőnyi Istvánhoz, Korb Erzsébethez, Aba Novák Vilmoshoz és Patkó Károlyhoz teszik hasonlatossá. A miskolci bemutató budapesti, miskolci és pécsi múzeumokból gyűjtötte anyagát, amely így figyelemre méltó keresztmetszetét adhatta az életműnek, jóllehet annak teljességét meg sem közelíthette.

Jándi Dávid komoly rajzi alapokkal rendelkezett, hiszen egykor Thorma János és Ferenczy Károly korrigálták rajzait, képeit, s fölényes rajzkézsége festményein is érzékelhető. Rendkívül érdekes például nagybányai és taorminai látványa; az utóbbinál az előtér egy pompás női test, a középtér a görög színház fenséges romja, a háttér az Etna fehér izzása. Egy-egy másik képén intenzív árnyalatokkal idézte az „Anyaság" meghitt mozdulatait, Velencét, Firenzét, a „Vízhordó" szimbolikus alakját.

Megrendülés és dinamika hatja át biblikus képeit, melyeken a képi felületet a figurák drámája telíti. Remeklés „Az irgalmas szamaritánus", valamint a „Golgota", melyen mintha a saját sorsát is megérezte volna: János a Mester lábaihoz borul, és a szintén fehér tömb Mária összeroskad a fájdalomtól.

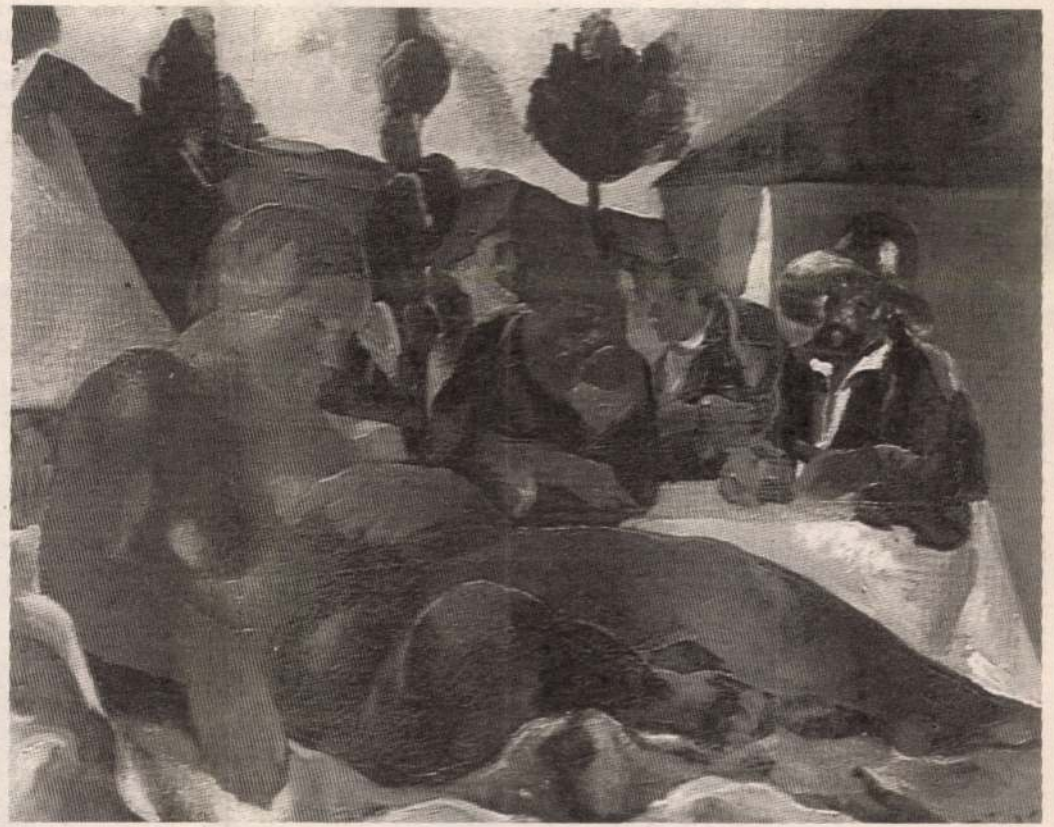

JÁNDI DÁVID: TAORMINAI TÁJ

Életművének szerves tartozékai a „Keresztre feszítés", több változatban, a „Levétel a keresztről" és a Sírbatétel", valamint a „Judit Holofernesz fejével" és a „Mene Tekel Ufarszin" jelenet.

Az 1926-ban komponált „Keresztlevétel" kínlódó-küzdő emberei az üdvtörténet fájdalmas részletébe engednek bepillantást, s rejtett személyes vallomást tartalmaz a „Krisztus Emmauszban", a „Próféta" alakját megörökítő jelenet. Festészetében jelentős helyet foglal el a Nagybánya környezetéről és templomtornyairól, bensőséges utcáiról festett ciklusa. Időszerű lenne ezt a figyelemre méltó festői gyűjteményt kiegészíteni a békéscsabai, szombathelyi, kaposvári, nagybányai, kolozsvári, marosvásárhelyi, nagyváradi múzeumokban őrzött műveivel, és a lehető legteljesebb életművet Budapesten a Műcsarnokban bemutatni.

Losonci Miklós

JÁNDI Dávid

Ny Ember 1994 okt. 9

... székesfő- de úgy megszokta börtönét, hogy nem kí- lehetnék szerelmi történeteket írnék rózsa-

Várszegi Asztrik főapát szobájában fogadta a svájci Geberit cég magyarországi igazgatóját, *Denk Andrást*. A történet azonban korábban kezdődött...

Szennay András, az előző főapát még 1978-ban megnyerte az akkori Parlament támogatását: a Szent Márton monostort, amely ezer esztendeje nemzeti szentélyünk, hogy méltóképpen ünnepelhesse meg millenniumát, egészében föl kell újítani. A rekonstrukció tehát akkoriban kezdődött; az ből származó román stílusú — úgynevezett — királykapu.

A régészeti, művészettörténeti föltárások aprólékosságot és szakértelmet igényelnek, ennek ellenére a bencések remélik, hogy 1996-ra az egykori végvárvonalon belül fekvő épületegyüttes teljes egészében megújul.

— *Mindehhez további anyagi segítségre van szükségünk. Három évvel ezelőtt — 1996-ig szólóan — a Parlament évi százmillió forintot szavazott meg a rekonstrukció tam, kedvezményes áron szállítanánk anyagainkat az apátságnak, mire azt válaszolta: keressük meg annak a módját, hogy az anyagokat — a Gebert család szokásához híven, amely mindig támogatta a bencés rendet —, adományként juttassuk a Szent Márton monostornak.*

Svájcban, az einsiedelni bencés kolostor felújítása során a szerelési munkákat teljes egészében adományként Geberit termékekkel végezték.

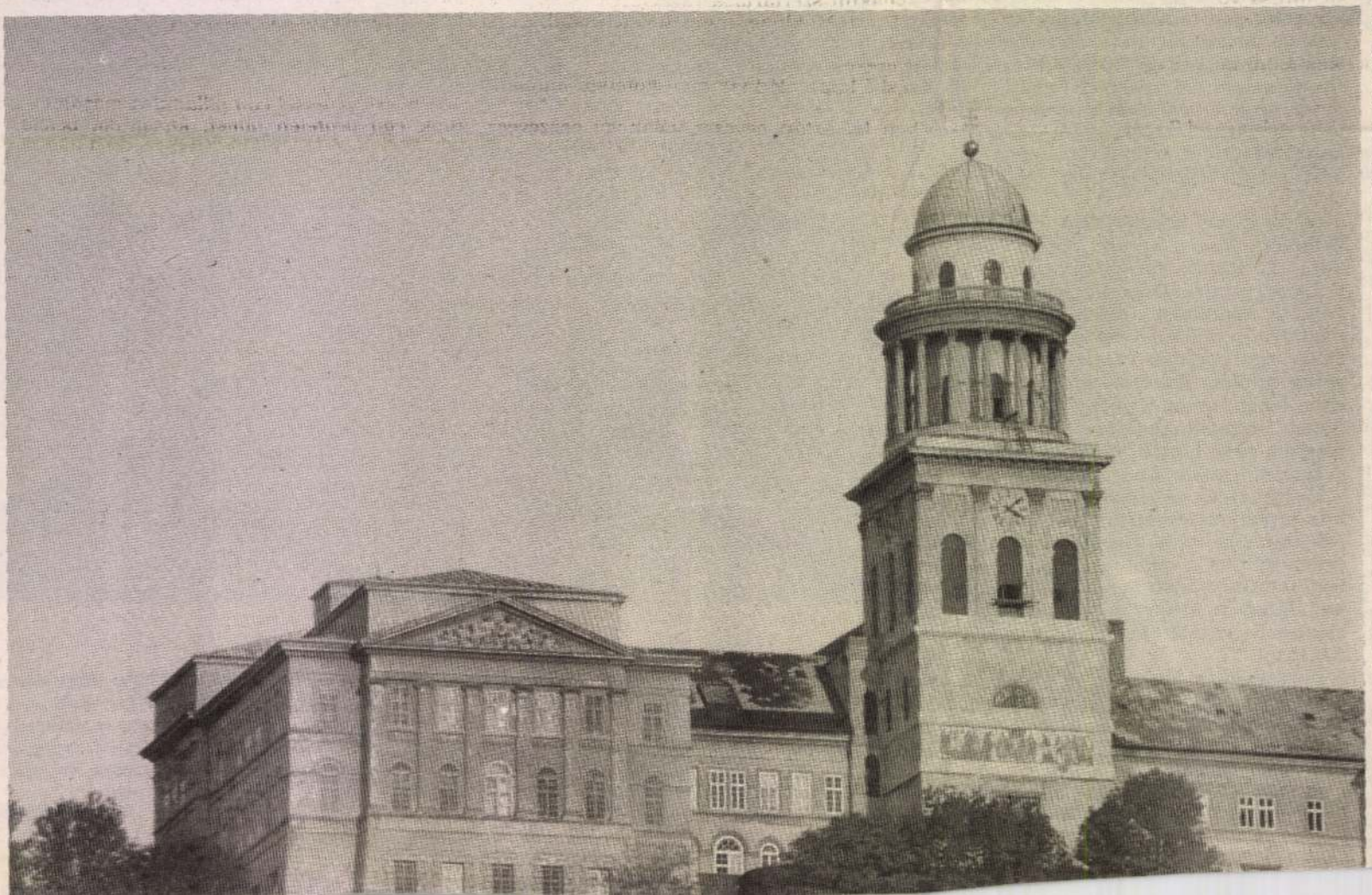

temáról: „A Billings-módszer

A

Képzőművészek Uj Társasága (KUT)

TAVASZI KIÁLLITÁSÁNAK

KATALÓGUSA

(A NEMZETI SZALÓN 375-ik KIÁLLITÁSA)

1927 április hó

A KIÁLLITOTT MŰTÁRGYAK JEGYZÉKE:

Aba-Novák Vilmos

1 Gyártelep, olajf. 600.—
2 Kubikusok, olajf. 500.—
3 Komédia, olajf. 500.—

D. Bacher Rózsi

4 Viforlások, krétarajz 140.—
5 Rakodó munkások, vizf. 140.—

Bán-Kuszka Lili

6 Férfi fej, pasztell 160.—

Beck Ö. Fülöp

7 Beethoven, bronz 300.—
8 Tanulmány Ady Endre siremlékéhez, gipsz

Blattner Géza

9 Tengeri strandfürdő, vizf. 70.—
10 Anyu, vizf. 120.—

Bokros-Birmann Dezső

11 Önarckép, tusrajz 45.—
12 Gádor Istvánné, tusrajz 35.—
13 Dr. Molnár Ferenc, tusrajz 35.—
14 Dr. Gedő Simon, tusrajz 80.—
15 Hidy Kálmánné, gipsz 1000.—
16 H. úr, gipszportré 1000.—
17 Női fej, bronz
18 Anya és lánya, gipsz 5000.—

Bornemisza Géza

19 Páris esőben, vizf. 160.—
20 Kis olcsó hotelszoba, vizf. 120.—
21 Egy pad a Luxembourgban, vizf. 150.—
22 A Luxembourg-kert tavasszal, vizf. 160.—
23 A terraszon, vizf. 70.—
24 Este Párisban, vizf. 150.—
25 Kertrészlet szoborral, vizf. 70.—
26 A kert egyik lépcsője, vizf. 70.—
27 Pont St.-Michel, vizf. 100.—
28 Quai St.-Michel, vizf. 70.—

Cser Károly

29 Zsuzsanna, bronz 800.—
30 Táncoló, bronz 480.—
31 Menekülő, bronz 800.—

Csorba Géza

32 Beethoven, kőben 4500.—
33 Anyaföld, gránitteív, gipszben 120.—
34 Fohászkodó, (gipsz) bronzban 2000.—
35 Álgya-Papp Marianne, szobormű 2000.—
36 Fáraó szolgája, kőben 3000.—
37 Urnás nő, bronzban

Czóbel Béla

38 Ülő nő ingben, olajf.
39 Szajna, vizf.
40 Hársfák között, vizf.
41 Piros tetők fák közt, vizf.

Dely Antal

42 Szerpentin ut, olajf. 600.—
43 Völgykatlan, aquarell 140.—
44 Monte Pertuso, olajf. 140.—

Derkovits Gyula

45 Topolyák, tempera 320.—
46 Hitzingi táj, tempera 300.—
47 Virágok, tempera 240.—
48 Női fej, Tempera 200.—
49 Kintornások, olajf. 1200.—
50 Az élet, olajf. 300.—
51 Táncoló cigányasszonyok, olajf. 320.—

Detre Szilárd

52 Korzón, vizf. 100.—
53 Séta, olajf. 200.—
54 Piroskalapos nő, olajf. 500.—

Egry József

55 Táncolók, tusrajz 80.—
56 Szüretelők, tusrajz 80.—
57 Tájkép figurákkal, tusrajz 80.—
58 Keszthelyi öböl, olajf. 1200.—
59 Kain és Ábel, olajpaszteil 1000.—
60 Hajók, olajpasztell 700.—
61 Párás fények, olajf. 1500.—
62 Balatoni pásztor, olajpasztell 800.—
63 Őszi fények, pasztell 1200.—
64 Csónakkikötő, tus és pasztell 80.—
65 Menő munkások, tusrajz 80.—
66 Fények a Balatonon, pasztell 640.—
67 Mély út, pasztell 640.—
68 Fények a Balatonon, tusrajz 80.—

Erdős Lajos

69 Férfifej, kréta 60.—
70 Olvasó férfi, kréta 60.—
71 Heggel, krétarajz 80.—
72 Utcarészlet, olajf. 250.—

Farkasházi Miklós

73 Munkásasszonyok, rajz 250.—
74 Gyárkémény, rajz 250.—

Ferenczy Noémi

75 Parasztlány, gobelin 500.—
76 Arató, gobelin 3000.—

Föglein István János

77 Piros szőnyeg a parkban, vizf. 50.—
78 Pályaudvar, vizf. 50.—

Földes Lenke

79 Női képmás, márvány 400.—

Gábor Jenő

80 Kötörő munkások, olajf. 320.—
81 Cirkusz, vizf. 100.—

19-28-ig szünet nélkül

82 Tavaszi táj, vizf. 100.—
83 Város szélén, vizf. 80.—

Halász Ferenc

84 Nyári lomb, olajf. 700.—
85 Strand, olajf. 900.—

Jándy Dávid

86 Tájkép, olajf. 80.—

Johan Hugó

87 Cyklamen, vizf. 200.—

Kövesházi-Kalmár Elza

88 Szomoru árnyék, faszobormű 150.—
89 Leány macskával, szobormű 300.—
90 Olasz parasztnő, szobormű 400.—
91 Dekorativ tanulmány, szobormű 150.—
92 Táncosnő, szobormű 400.—
93 Dárdavető, szobormű 400.—

Kádár Béla

94 Interieur, tempera 600.—
95 Asztal körül, tempera 1500.—
96 Szoptatás, tempera 1000.—

Kiss Vilma

97 Mária és Márta, olajf. 40.—
98 Önarckép, olajf.
99 Zsófi arcképe, olajf. 800.—
100 Piéta, grafika
101 Krisztus a tengeren jár, grafika 40.—

Kmetty János

102 Tájkép, vizf.

Kolozsváry Sándor

103 Anya, olajf. 140.—
104 Erdő szélén, olajf. 140.—

Kolozsváry Zsigmond

105 Varró leány, olajf. 300.—

Korda Vince

106 Félakt, olajf. 500.—
107 Fekvő akt, olajf. 600.—
108 Iró férfi, olajf. 500.—

Koszta József

109 Kazlak, olajf.
110 Itatás, olajf.
111 Baromfi-udvar, olajf.
112 Tanya, olajf. (Mind a négy Tamás Henrik ur gyüjteményéből)

Kovács Gina

113 Menekülés Egyiptomból, kéziszövésü szőnyeg 3000.—
114 Paraszt Mária, kéziszövésü szőnyeg 2500.—

Márffy Ödön

115 Tájkép, olajf. 700.—
116 Havas táj, olajf. 1000.—
117 Interieur, olajf. 1000.—
118 Vizpartján, vizf. 250.—
119 Női akt, vizf. 250.—
120 Csendélet, olajf. 650.—
121 Budai táj, olajf. 800.—
121/a Gyümölcshordó leány, olajfestmény 1200.—
122 Csinszka, pasztell 600.—

Medgyessy Ferenc

123 Kislány fej, bronz 500.—
124 Női portré, (gipsz) márványban 1200.—

Molnár C. Pál

125 Az én uccám, olajf. 300.—
126 Kompozició II., olajf. 400.—
127 Tabáni táj, olajf. 300.—
128 Szent Ferenc, olajf. 800.—
129 Kilátás a Citadelláról, olajf. 1000.—
130 Kompozició I., olajf. 1000.—
131 Zöld diván, olajf. 800.—
132 Aktos kompozició, olajf. 100.—

Molnár Farkas

133 Reklám-város, tusrajz
134 Villaterv, tervrajz
135 Kis családi lakóház, tervrajz

Novotny Emil Róbert

136 Farkasvölgy, olajf. 800.—
137 Önarckép, olajf. 300.—
138 Intéricur, olajf. 800.—
139 Lányfej, olajf. 500.—
140 Kompozició, olajf. 300.—

Papp Géza

141 Budaőrsi hegyek, olajf. 350.—
142 Parasztudver, olajf. 400.—
143 Kilátás a Gellérthegyről, olajf. 450.—

Pál István

144 Pala-utca, metszet 20.—
145 Utcarészlet, vizfestmény 100.—
146 Tulipánok, szinezett metszet 20.—
147 Óbudai hajógyár, szinezett metszet 30.—
148 Női fej, olajf., mag. tul.

Pátzay Pál

149 Kis bronz 300.—
150 Dr. M. L.-né képmása (gipszszobor), mag. tul.
151 Dr. M. E. képmása szobormű, mag. tul.
152 Faszobor modellje (gipsz), fában 1500.—
153 Cigánylány, bronzban 400.—

Perlrott-Csaba Vilmos

154 Férfi-arckép, rajz, m. tul.
155 Csendélet, szines rajz 160.—

K. Radnai Margit

156 Zene, kerámia 360.—
157 Óra, kerámia 120.—
158 Virágtartó, kerámia 96.—

G. Raidl Ida

159 Dombos táj, szines tusrajz 100.—

Rauscher György

160 Arckép, olajf. mag. tul.
161 Férfi és nő mezőn, olajf. 800.—
162 Gyerekek, olajf. 800.—
163 Csókolózók, olajf. 800.—

Rippl-Rónai József

164 Női arckép, mag. tul.

Schadl János

165 Naplemente, olajf. 500.—
166 Az emberek és a temető, olajfestmény 800.—

Schönberger Armand

167 Ucca, olajf. 300.—
168 Vásár, olajf. 800.—
169 Koncert, olajf. 1000.—
170 Korcsma, olajf. 300.—
171 Hajó, tempera, mag. tul.

Szenes András

172 Női fej, olajf.
173 Női fej, olajf.
174 Akt-tanulmány, ceruzarajz

Szente János

175 Parkrészlet, olajf. 600.—
176 Vörösteteju ház, olajf. 600.—
177 Csillagvölgyi részlet, olajf. 800.—
178 Udvarrészlet, olajf. 500.—

Szobotka Imre

179 Rakodás, vizf. 100.—
180 Gyártelep, vizf. 100.—
181 Tavaszi táj, vizf. 120.—
182 Tüzijáték, olajf. 1000.—
183 Budai tavasz, vizf. 100.—
184 Elhagyott ut, olajf. 500.—
185 Dülő, olajf. 600.—
186 Szemafor, olajf. 450.—
187 Kikötő, olajf. 500.—
188 Öreg majom, olajf. 500.—
189 Uzsona, olajf. 560.—
190 Hajón, olajf. 800.—

Szőnyi István

191 Zebegényi táj, olajf. 600.—
192 Tavaszi szántás, olajf. 400.—
193 Freskó-vázlat, vizf. 250.—
194 Napnyugta, tusrajz 100.—
195 Tanya, vizf. 150.—
196 Duna partján, olajf. 300.—
197 Estefelé, szénrajz 100.—

Tipary Dezső

198 Tavaszi reggel, pasztell 500.—
199 Duna Esztergomnál, pasztell 500.—
200 Vizpart, pasztell 500.—

Varga Oszkár

201 Női fej, szobormű
202 Leányfej, szobormű

Varga-Takács Julianna

203 Leányfej, gipsz szobormű 250.—

Vilt Tibor

204 Női fej (gipsz), bronzban 320.—
205 Beethoven, bronz 480.—

Cs. Walleshausen Zsigmond

206 Csendélet, vizf. 120.—
207 Mária és Anna, olajf. 400.—
208 Tájkép, vizf. 120.—
209 Müterem, olajf. 800.—
210 Ablakban, olajf. 800.—
211 Könyvek, olajf. 500.—

Ziffer Sándor

212 Virághegy ősz utólján, olajfestmény 700.—
213 Klastromrét Nagybányán, olajfestmény 400.—

Zilzer Gyula

214 A kut, rajz 350.—

Zilzer Hajnalka

215 Szt.-Ferenc, gipsz 280.—
216 Fájdalom, gipsz 240.—

Zsótér Ákos

217 Csendélet, olajf. 200.—

KÉPZŐMŰVÉSZEK UJ TÁRSASÁGA (KUT):

ELNÖKSÉG:

BÁRÓ SKERLECZ IVÁN v. b. t. t.
elnök

Beck Ö. Fülöp — Ifj. Kováts Gyula — Liber Endre
Lucich Károly — Márffy Ödön — Rippl-Rónai József
társelnökök

Rózsa Miklós dr.
ügyvezető-igazgató

ELNÖKI TANÁCS:

Ártinger Imre dr. — Egry József — Kernstok Károly — Rippl-Rónai József
Bánóczy László dr. — Fenyő Miksa — Márffy Ödön — Szobotka Imre
Bartha Ferenc dr. — Gonda Illés dr. — Pátzay Pál — Szőnyi István
Hohenlohe Egon herceg — Rassay Károly dr.

MŰVÉSZTANÁCS (TÖRZSTAGOK, SOCIETAIREK)

Rippl-Rónai József
elnök

Egry József
társelnök

Aba Novák Vilmos — Csorba Géza — Koszta József — Schönberger Armand
Beck Ö. Fülöp — Derkovits Gyula — Kozma Lajos — Szenes András
Bokros-Biermann Dezső — Ferenczy Béni — Márffy Ödön — Szobotka Imre
Bornemisza Géza — Ferenczy Noémi — Medgyessy Ferenc — Szőnyi István
Czigány Dezső — Gádor István — Molnár C. Pál — Varga Oszkár
Czóbel Béla — Kádár Béla — Novotny Emil — Vedres Márk
Csáky József — Kernstock Károly — Pátzay Pál — Walleshausen Zsigm.
Cser Károly — Kmetty János — Perlrott-Csaba Vilmos — Ziffer Sándor

Weigl Géza dr.
főtitkár

Magyar Jelzálog Hitelbank
pénztáros

Oravetz Károly
ellenőr

Csemiczky Gusztáv
műtáros

Kelemen Viktor dr.
ügyész

A KUT TAVASZI KIÁLLITÁSÁT A ZSÜRI MEGBIZÁSÁBÓL RENDEZTÉK:

Márffy Ödön — Beck Ö. Fülöp — Rózsa Miklós dr.

Ezen a kiállitáson a Képzőművészek Uj Társasága a következő dijakat fogja kiadni:

Bartha Ferenc dr.	200	pengős díjat
Déghy Ernő	300	„ „
Gonda Illés dr.	400	„ „
König és Bayer kliségyár	120	„ „
Rózsa Miklós dr.	200	„ „
Szinházi és Irodalmi Kulturszövetkezet (Sziksz)	100	„ „
Zoltán Viktor	400	„ „

Ezenkivül a Társaság több elismerő kitüntetést ad ki.

A KIÁLLITÁSI ZSÜRI:

Márffy Ödön
elnök

Szobotka Imre
társelnök

Bornemisza Géza — Medgyessy Ferenc — Cser Károly — Perlrott-Csaba Vilmos
Beck Ö. Fülöp — Pátzay Pál — Kmetty János — Varga Oszkár
póttagok

A NEMZETI SZALÓN IGAZGATÓSÁGA:

Gróf ANDRASSY GYULA v. b. t. t.
elnök

Horvai János
művészeti alelnök

Déry Béla
igazgató

IGAZGATÓSÁGI TAGOK:

Edvi Illés Aladár — Katona Nándor — Kézdi Kovács László
Rubovics Márk — Vajda Zsigmond
művészek

Bauman Márton — Gellért Jenő — Dr. Ilosvay Lajos
alelnöki teendőkkel megbízva
műpártolók

Kató Kálmán — Dr. Képessy József — Bende János — Eckstein M. Miklós
műtáros — ügyész — titkár — főpénztárnok

TISZTELETBELI TAGOK:

† Benczur Gyula
† Munkácsy Mihály
† Szinnyei Merse Pál
Eugen svéd királyi herceg

SOCIETAIREK:

Baditz Ottó
Déry Béla
Edvi Illés Aladár
Endrey Sándor
Gellért Jenő
Horvai János
dr. Ilosvay Lajos
Kacziány Ödön
Katona Nándor
Kézdi Kovács László
dr. Képessy József
† Kőrösfői Kriesch Aladár
László Fülöp Elek
† Br. Mednyánszky László
Mendlik Oszkár
Nádler Róbert
Rubovics Márk
† Székely Bertalan
† Szikszay Ferencz
Vajda Zsigmond

KÜLFÖLDI SOCIETAIREK:

Epstein Jehuda (Osztrák)
Goltz A. D. „
Harta Felix „
Hofner Otto „
Karlinsky Stephan „
Krausz Wilhelm „
Liljefors Bruno (Svéd)
Lindberg Erik (Svéd)
Milles Carl „
Ranzoni Hans (Osztrák)
Schönthal Otto „
Schultzberg Anshelm (Svéd)
Skocylas Ladislav (Lengyel)
Wilhelmson Carl (Svéd)
Wyczolkowski Leo (Lengyel)

VÁSÁRLÁSI TUDNIVALÓK

A műtárgyak eladását kizárólag **Kató Kálmán** műtáros eszközli.
A vételár 50%-a a vásárláskor, a többi 50% pedig 8 napon belül, legkésőbb azonban a kiállítás bezárásakor fizetendő.

Az árak pengő értékben vannak feltüntetve.

SCHÖNBAUER HENRIK

született 1894-ben Kőszegen. Művészeti tanulmányait a müncheni képzőművészeti akadémián Balthasar Schmittnél kezdte (1913—1915). Első jelentősebb kiállítása 1922-ben a Belvederében volt. Mostani gyüjteménye újabb fejlődését mutatja be.

80. Rabszolga, bronzban	500.000
gipszben	100.000
81. Ádám, bronzban	300.000
gipszben	50.000
82. Éva, bronzban	350.000
gipszben	60.000
83. Pihenő női akt, műkőben	200.000
gipszben	80.000
84. Fájdalom, műkőben	140.000
gipszben	50.000
85. Miss. F. M. Rose (Chicago) képmása. Magántulajdon.	
86. Leányfej, bronzban	220.000
gipszben	40.000
87. Scholtz J.-né úrnő képmása. Magántulajdon.	
88. Férfiképmás. Magántulajdon.	
89. Férfifej. Műkőben	120.000
gipszben	40.000
90. Freyberger F.-né úrnő képmása. Magántulajdon.	

A BELVEDERE EDDIGI KIÁLLITÁSAI

1. KÖRÖSFŐI-KRIESCH ALADÁR emlékkiállítása
2. SZOBOTKA IMRE festő és VARGA OSZKÁR szobrász
3. ZOMBORY LAJOS festő
4. KMETTY JÁNOS festő és CSORBA GÉZA szobrász
5. PATKÓ KÁROLY festő és SCHÖNBAUER HENRIK szobrász
6. BORNEMISZA GÉZA festő
7. WALLESHAUSEN ZSIGMOND festő és GÁDOR ISTVÁN szobrász
8. KÁDÁR BÉLA festő (grafikák) és CSER KÁROLY szobrász
9. BEER KÁROLY RICHÁRD festő
10. SCHEIBER HUGÓ festő
11. RÉTH ALFRÉD festő
12. DERKOVITS GYULA festő
13. EGRY JÓZSEF festő
14. PERLROTT CSABA VILMOS festő és CSORBA GÉZA szobrász

Globus Budapest

BELVEDERE

IV., VÁCI UCCA 11/B FÉLEMELET
TELEFON 171—56

JÁNDI DÁVID

FESTŐ

SCHÖNBAUER HENRIK

SZOBRÁSZ

BELVEDERE BUDAPEST

XV. Kiáll

1923 JANUÁR 28—FEBRUÁR 11

NYITVA HÉTKÖZNAPON 9—3 ÉS 4—6 VASÁRNAP ÉS ÜNNEPNAPON 9—1

ÁRA 50 KORONA

JÁNDI DÁVID

született 1893-ban, Jándon (Beregmegye). Művészeti tanulmányait Nagybányán végezte, ahol Ferenczy, Réti és Thorma tanítványa volt (1911—1916). Kiállításon eddig nem szerepelt.

1. Krisztus siratása	140.000
2. Judás eladja Jézust	120.000
3. Fekvő akt	80.000
4. Bacchanália	120.000
5. Önarckép tájjal	50.000
6. Szenvedély	200.000
7. Krisztus Emmauszban	80.000
8. Tivornya	50.000
9. Levétel a keresztről	25.000
10. Krisztus sirbatétele	150.000
11. Sztrájk	60.000
12. A városligeti tó	25.000
13. Madonna	50.000
14. Városliget	30.000
15. Kompozició. Magántulajdon.	
16. Bacchánsok	80.000
17. Önarckép	40.000
18. Alkonyat	50.000
19. Mária imádása	40.000
20. Idill	20.000
21. Városligeti részlet	30.000
22. Belsazár	25.000
23. Nőrablás	25.000
24. Tanácskozók. Magántulajdon.	
25. Ecce homo	25.000
26. Vázlat a „Szenvedély"-hez	20.000
27. Dűlőút	30.000
28. Parton	30.000
29. Sétálók	20.000
30. Önarckép	25.000
31. Nőrablás	25.000
32. Fekvő akt	25.000
33. Munkásotthon	20.000
34. Orgia, tempera	20.000
35. Kompozició, vízfestmény	25.000
36. Bábel tornya, tus	16.000
37. Orgia, tus	16.000
38. A vének, vízfestmény	15.000
39. Bacchanália, vízfestmény	16.000
40. Tömegkompozició, rajz	14.000
41. Két apostol, tempera	10.000
42. A tanitványok, vízfestmény	10.000
43. Ucca, vízfestmény	8.000
44. Andrássy-út, vízfestmény	6.000
45. Kompozició, tus	10.000
46. Levétel a keresztről, vízfestmény	8.000
47. Judás eladja Jézust, tus	10.000
48. Anya, vízfestmény	8.000
49. Aszfaltozók, vízfestmény	8.000
50. Ecce homo, vízfestmény	10.000
51. Fekvő akt, színes kréta	8.000
52. Apostolok, vízfestmény	10.000
53. Bacchanália, vízfestmény	8.000
54. Kompozició, vízfestmény	10.000
55. Juda vénei, vízfestmény	10.000
56. Fák alatt, színes kréta	5.000
57. Uccarészlet, vízfestmény	8.000
58. Városliget, vízfestmény	8.000
59. Levétel a keresztről, vízfestmény	10.000
60. Álló női akt, színes kréta	5.000
61. Kompozició, vízfestmény	10.000
62. Nőrablás, vízfestmény	6.000
63. Tivornya, vízfestmény	8.000
64. Juda vénei, vízfestmény	10.000
65. Tóparti fák, színes rajz	5.000
66. Ucca, vízfestmény	8.000
67. Idill, vízfestmény	6.000
68. Kompozició, vízfestmény	6.000
69. A vének tanácsa, rajz	6.000
70. Orgia, tus	8.000
71. A tanítványok, vízfestmény	10.000
72. Kompozició, vízfestmény	8.000
73. Nőrablás, színes kréta	6.000
74. Orgia, vízfestmény	10.000
75. Bacchánsok, tus	6.000
76. Kompozició, rajz	6.000
77. Levétel a keresztről, színes kréta	6.000
78. Pályaudvar, vízfestmény	8.000
79. Gyárvidék, vízfestmény	6.000

A graflkák ára a 41—79. számig keret nélkül értendő.

SZOBRÁSZOK:

BOKROS BIRMAN DEZSŐ:

176. L. M. úr képmása, bronz. Magántulajdon.
177. Franciska, bronz. Magántulajdon.

CSER KÁROLY:

178. Táncolók, gipsz. Eladó.
179. Táncosnő, bronz. Eladó.

CSORBA GÉZA:

180. Női maszk, gipsz. Eladó.
181. Homérosz, bronz. Nem eladó.
182. Női fej, gipsz. Eladó.

GÁDOR ISTVÁN:

183. Nő madárral, kerámia. Eladó.
184. Föld, kerámia. Eladó.
185. Viziló, kerámia. Eladó.

SCHÖNBAUER HENRIK:

186. Kőhuzó, bronz. Nem eladó.
187. Fájdalom, gipsz. Eladó.

VARGA OSZKÁR:

188. Női fej, gipsz. Eladó.

Minden szombaton ½5-kor Fónagy Béla magyarázó vezetése.

Globus, Budapest.

BELVEDERE

IV, SZERVITA-TÉR 3, FÉLEMELET TELEFON 171—56

MŰVÉSZETI IGAZGATÓ: FÓNAGY BÉLA

CSOPORTKIÁLLITÁS

RÉSZTVESZNEK A BELVEDERÉBEN EDDIG KIÁLLITOTT MŰVÉSZEK

XXIX. KIÁLLITÁS

1924 OKTÓBER

NYITVA HÉTKÖZNAPON 9—2 ÉS 4—6, VASÁRNAP ÉS ÜNNEPNAPON 9—1

ÁRA 8.000 KORONA

A BELVEDERE

XXIX. kiállításunkkal uj helyiségünket avatjuk föl. Ezen a kiállításon azokat a művészeket mutatjuk be egy csoportban, akik hároméves fennállásunk óta egész gyüjteménnyel szerepeltek egyes kiállításainkon. Örömmel tesszük ezt azokkal szemben, akik hangzást adtak vállalkozásunknak s akiknek elismertetéséhez némileg talán mi is hozzájárultunk müveik bemutatásával. A kiállításon szereplő művészek többnyire 30—40-ik életévük körül járnak és müködésük a nagy háborut követő vagy azt közvetlenül megelőző évekbe esik, ezért müvészetük is ezeknek az időknek szellemét juttatja kifejezésre. Egyesek neve már éles körvonalu egyéniséget jelent, mások első megjelenésükkor tett igéreteket váltanak be. Mondanivalóik, előadási módjuk nagyon különbözőek, de közös bennük, hogy nem könnyü utakon és nem áldozatok nélkül adják a meggyőződésüket. Idő és hely korlátozott bennünket sokszor, hogy több olyan művészt, akiket szellemben ezekhez tartozóknak érzünk, nem állithattunk ki, ugy hogy azok máshol kerültek a közönség elé. Különös hiányát érezzük ezeknek mostani kiállításunkon, melynek korlátai a jelzett körülmények folytán önként adódtak. Ha a közönség megérzi és méltányolja a hitet és komoly akarást, melyet a jelen súlyos viszonyok sem tudtak megölni e művészek lelkében, akkor e kiállitás rendezése nem volt hiábavaló.

Fónagy Béla

FESTŐK:

BLATTNER GÉZA:

1. Paprikamalom belseje 3,500.000
2. Hálóvivők 3,500.000
3. Önarckép 2,500.000
4. Voloscai táj 2,000.000
5. Kubikosok 2,000.000
6. Osztéria, szines kréta 1,000.000
7. Komp, szines kréta 1,200.000
8. Voloscai ucca, vizfestmény 1,000.000
9—11. Vizfestmények, egyenkint 600.000

BORNEMISZA GÉZA:

12. Villefranchei kikötő. Eladó.
13. Nábrádi táj. Eladó.
14. Csendélet szoborral 2,500.000

RÉTH ALFRÉD:

133. Aktok tájban 6,000.000
134. Férfifej 2,500.000
135. Kőbánya 2,500.000
136. Akt-kompozició, vizfestmény 2,000.000

SCHÖNBERGER ARMAND:

137. Mulatozók. Eladó.
138. Külváros 3,000.000
139. Társaság, vizfestmény 800.000
140. Vásár, vizfestmény 800.000
141—143. Grafikák, egyenkint 600.000

SZENES ANDRÁS:

144. Gát az Isaron, vizfestmény 800.000
145. Park ősszel, vizfestmény 800.000
146—148. Grafikák, egyenkint 600.000

SZIGETHY ISTVÁN:

149. Menekülők 5,000.000
150. Önarckép 2,500.000
151. Öreg koldus 2,500.000
152—154. Grafikák, egyenkint 800.000
155—158. Grafikák, egyenkint 600.000

SZOBOTKA IMRE:

159. Önarckép 4,500.000
160. Házak 6,000.000
161. Fekvő akt 4,000.000
162. Tájkép 3,000.000
163. Templom-tér 1,000.000
164. Kert, vizfestmény 800.000
165. Táj hiddal, vizfestmény 800.000

WALLESHAUSEN ZSIGMOND:

166. Család. Eladó.
167. Külvárosi táj 2,500.000
168. Mária 4,000.000
169. Önarckép, szines kréta 800.000
170—172. Grafikák, egyenkint 700.000
173—175. Grafikák, egyenkint 600.000

A képek és grafikák ára keret nélkül értendő.

M.D.K.

Jándi Dávid

Akt-festményének rerp.-ját hozza a lap, amely a Munkácsy Céh kiállitásán szerepelt. A kép abból az alkalomból került bemutatásra a lapban, hogy helyre igazitson egy korábbi tévedést, amely szerint Dr. Lázár Béla az Ernst-muzeum igazgatója késsel megsebesitette volna a képet. Az igazgató szerint a kép érintetlen csupán az Ernst-muzeumban való kiállitása ellen tiltakozott, minthogy azt a zsüri visszautasitotta.

Szinházi Élet. Bp. 1934. juni 24-3o. XXIV. évf. 27. sz. 74. lap

Jándi Dávid

"K.U.T." kiállításán a Nemzeti Szalonban szerepelt.

Jándi

Dávid fürdő meztelenjei között még lilaszínűek is vannak, fénynek és világításnak finom egységében és harmóniájában. A *Nagybányai piac* is nagyon kedves. Az ember Csók Istvánt s Iványi Grünwaldot keresné e vásznon, a sziluettek tömegében! S végül, balról is Vilt Tibor, utoljára, egy *Siremlék* reliefjével.

Meg kell nézni ezt a kiállítást és szeretni és pártolni. S megérteni benne a fiatalok nagy vágyait s művészi törekvését.

Est 934. IV. 15.

Jándi Dávid

M. 930. I. 8.

* **Az erdélyi Barabás Miklós-Céh.** Az erdélyi képzőművészek *Barabás Miklós-Céh* néven egyesülésbe tömörültek. Évente Kolozsvárott, Bukarestben és külföldön szándékoznak rendezni művészi tárlatokat. A sokatigérő Barabás-Céhbe eddig az alábbi művészek jelentkeztek: *Jándi* Dávid, *Juhász* Ernő, *Mund* Hugó, *Nagy* Imre, *Podlipny* Gyula, *Szolnay* Sándor, *Udvardi* Ignác, *Varga* Albert, *Litteczky* Endre festőművészek, *Gallas* Nándor szobrászművész és *Koós* Károly építőművész. Az erdélyrészi művészetnek különben nagy, érdekes megmozdulását várják.

M. 930. I. 8.

Jándy Dávid

Megalakult Erdélyben a Barabás Miklós-céh

Kolozsvár, március 21.

(*A Nemzeti Ujság tudósitójától.*) Az erdélyi magyar képzőművészet sorsának jobbrafordulását várják a *Barabás Miklós-céhtől*, amelyet nemrég alapitott meg kilenc magyar képzőművész: *Jándy* Dávid, *Juhász* Ernő, *Nagy* Imre, *Udvardy* Ignác, *Podlipny* Gyula *Szolnay* Sándor, *Varga* Albert festők, *Gallas* Nándor szobrász és *Koós* Károly épitész.

A céh alapitóinak az a terve, hogy az Erdélyben élő fiatal magyar képzőművészeket megszervezik és tárlatok rendezésével kiemelik őket az ismeretlenség homályából. A céh sorozatos kiállitásokat akar rendezni nemcsak Erdélyben, hanem külföldön is. A céh meghivást is kapott egy budapesti kiállitás rendezésére.

Erdélyben nagy várakozással tekintenek a *Barabás Miklós-céh* működése elé és óriási érdeklődés nyilvánul meg első kiállitása iránt, amelyen több mint kétszáz festmény, azonkivül grafikai és szobrászati alkotás kerül bemutatásra. *A kiállitást Kolozsvárott rendezik.*

NU.930.III.22

Jándi Dávid

M. 930. III. 22

* **Erdélyben Barabás Miklós Képzőművész-Céh alakult.** *Kolozsvárról* jelentik, hogy ott kilenc erdélyi képzőművész, névszerint: *Jándi* Dávid, *Juhász* Ernő, *Nagy* Imre, *Polipny* Gyula, *Szolnay* Gábor, *Udvardi* Ignác, *Varga* Albert festők, továbbá *Gallas* Nándor szobrász és *Koós* Károly építész — Barabás Miklós, a nagy erdélyi portréfestő, neve alatt és emlékére — megalakitották a *Barabás Miklós-Céhet*. Az első kiállitásokat e hó 23-án Kolozsvárott nyitják meg, mintegy 150 képet, ezenkivül grafikai és szobormüvészeti alkotásokat állitanak ki.

M. 930. III. 22.

NU. 930. III. 22.

Jándy Dávid

930. III 22 **NEMZET**

SZINHÁZ, MŰVÉSZET

Megalakult Erdélyben a Barabás Miklós-céh

Kolozsvár, március 21.

(*A Nemzeti Ujság tudósitójától.*) Az erdélyi magyar képzőművészet sorsának jobbrafordulását várják a *Barabás Miklós-céhtől*, amelyet nemrég alapitott meg kilenc magyar képzőművész: *Jándy* Dávid, *Juhász* Ernő, *Nagy* Imre, *Udvardy* Ignác, *Podlipny* Gyula *Szolnay* Sándor, *Varga* Albert festők, *Gallas* Nándor szobrász és *Koós* Károly épitész.

A céh alapitóinak az a terve, hogy az Erdélyben élő fiatal magyar képzőművészeket megszervezik és tárlatok rendezésével kiemelik őket az ismeretlenség homályából. A céh sorozatos kiállitásokat akar rendezni nemcsak Erdélyben, hanem külföldön is. A céh meghivást is kapott egy budapesti kiállitás rendezésére.

Erdélyben nagy várakozással tekintenek a *Barabás Miklós-céh* működése elé és óriási érdeklődés nyilvánul meg első kiállitása iránt, amelyen több mint kétszáz festmény, azonkivül grafikai és szobrászati alkotás kerül bemutatásra. *A kiállitást Kolozsvárott rendezik.*

Jándy Dávid

*** A Munkácsy-céh kiállítása.** Kezdődött ez a kiállítás azzal, hogy *Jándy* Dávid képét *Lázár* Béla dr., az *Ernst*-muzeum igazgatója el akarta távolitani és minden igyekezetével azon volt, hogy ez a festmény ne szerepeljen a *Munkácsy-céh* katalógusában. Függetlenül mindentől, csakis objektiv szemmel nézve a dolgot, *Lázár* Bélának igaza volt, hogy tiltakozott *Jándy* festményének kiállitása ellen. A kép bizony szomoru fényt vet magára a tehetségesnek indult festőre s amolyan lilatestü hipermodern akt, amit ma már nem szivesen lát az ember... Ezzel a kis előzménnyel tehát térjünk rá magára a kiállitásra és szögezzük le mindjárt, hogy mindenki többet várt volna azoktól, akik kiállitanak. A *Munkácsy-céh* kiállitásai valamikor ugy indultak el a magyar képzőművészeti életben, hogy jelentőségük lesz, sulyuk, esetleg osztani, vagy szorozni fognak, de eredményt mutatnak majd fel. Sajnos, a dolog meglehetősen ellaposodott és most is ugy van, hogy még a jobbnevü márkák is egészen átlagon aluli munkákkal szerepelnek itt. Hogy miért? Azt nem tudni, de mindenesetre nagy hiba részükről, hogy *ilyen* munkákkal jöttek el erre a kiállitásra. A régebbi müvészek közül *Glatz* Oszkár, *Márk* Lajos, *Bayer* Ágost, *Kernstock* Károly, *Pólya* Iván munkáit kell megemliteni. *Magyar-Mannheimer* hihetetlenül gyenge, fád és unalmas a maga kis tájképeivel, amelyeket már százszor és százszor elcsépelt. A fiatalok közül aránylag erőteljesebb a felvonulás: *Biai Föglein* István, *Darvassy* István képei, *Weil* Erzsébet grafikái, *Szőnyi* István, *Molnár* C. Pál, *Pohárnok* Zoltán, *Medveczky* Jenő, *Wellisch* Margit, *Márffi* Ödön és *Patkó* Károly anyaga igazán figyelemreméltó. A szobrászok között *Botfai Hüvös* László nagyobb kollekcióval szerepel, mindegyiknél különböző tipus dominál és az eredőt fel lehet ismerni. *Lányi* Dezső és *Szomor* László munkái emelkednek még ki a szobrászati anyagból. A kiállitás egyébként vasárnap délelőtt nyilik meg. *(D. A.)*

Jándi Dávid

— **Jándi Dávid nyilatkozata.** Jándi Dávid festőművész Lázár Béla dr. cikkére válaszul a következő sorok közlését kéri:

— Lázár Béla dr. nyilatkozatában tulhosszadalmasan értekezik művészi teóriákról, ahelyett, hogy a lényegről beszélne. Ő az én képemet tettleg inzultálta, illetve az „ökől jogán gyakorot kritikát", ami nem illik egy muzeumigazgatóhoz. Ha mégis elragadtatta magát, egy muzeumigazgatóhoz az illik, hogy nem értekezik olyan sokat, de bocsánatot kér.

N. Ú. 934. V. 13.

V. U. 934. V. 25.

Ujság, 934. V. 17.

Ujság, 934. V. 13.

Ujság, 934. V. 16.

Ujság, 934. V. 25

M. 934. V. 13.

Jándi Dávid

Két festő Tamásnál

A *Tamás Galériában* szintén Nagybányának egy fiatal és mai leszármazottjával találkozunk, *Jándi Dáviddal*, aki, ha nem tévedünk, székely eredetű. Ezt a sulyos vérmérsékletet érezzük képein, a nagybányai levegő erőteljességével, komorságra hajló fény-árnyjátékával és tömör szineivel elkeveredve. Tartalmas pasztellkezelés, itt-ott kissé zsufolt, de érdekes kifejezésmód jellemzi Jándit, akinek két legjobb munkája a formákban, szinekben egyformán erős *Interieur* és a friss tájhangulatu *Nagybánya*. A kiállitás másik festője *Gyenes Gitta*, aki az élet legmindennapibb jelenségeit valami elvont, szinte megszállott rémületben és révületben ábrázolja. Nem mindig hiszünk őszinteségében, ezért inkább azokat a munkáit fogadjuk el, amelyeken az életet nemcsak a saját, nehezen követhető lelkiállapotán keresztül mutatja. Ezek közé tartoznak *Jégpálya* és *Hangverseny* cimü képei.

Fóthy János

Pesti Hirlap
1937 marc. 7.

2 Pg Jándi Dávid

2. Gyenes Gitta és Jándi Dávid

A Tamás-Galériában két nagyon rokonszenves művész vonul fel legújabb alkotásaival. Alig van közöttük valamilyen rokonvonás — azon az egyetlen külsőségen kívül, hogy mind a kettő nagyszerűen érti: hogyan lehet az ezerszer látott és »unalomig ismert« motívumokat egészen egyéni szempontból, eleven frisseséggel úgy feldolgozni, hogy a néző számára egy-egy kép szinte már a felfedezés erejével hat. *Gyenes Gitta* mindennapos alakokat, mindennapos jeleneteket mintáz; az azután már a művész műhelytitka, hogy ezekben olyan momentumokat lát meg, amelyek mellett mások értetlenül elhaladtak. Ott van mindenekelőtt az *Érettségi találkozó* a maga tökéletesen megkomponált alakjaival, — gyilkos társadalmi persziflázs ez, kérem! — azután a *Füstös kávéház*, a *Jégpálya* vagy a *Hangverseny:* mennyi mindent tud kifejezni az olaj, ha megfelelő kézbe kerül... *Jándi* Dávid Nagybánya piktora: pasztelljein a jól ismert nagybányai tájak vonulnak el mégegyszer szemünk előtt, azzal a romantikus többlettel gazdagítva, amelyet ez a nagyon tehetséges festő önmagából kivetít. Nagybánya, ahogyan én látom: írhatná képei alá és ha valaki szépen, lassan, figyelmesen, az ő útmutatása mellett végigjárja a hegyeket és völgyeket — még ha sohasem hallott is művészettörténetről, éreznie kell: ezt a vidéket művészek számára teremtette az Isten. Jándi szemléltetően érzékelteti: miért lett Nagybányából Nagybánya...

Pesti Napló képes mell
1937. márc. 7, képekkel

AZ EST kö

BUDAPEST, VII.
Telefon: 1-4

E heti olc

Az Illustrated London News Angc
kivül diszes kiá
képet és 24 olda
Amit a kutyáról mindenkinek tud
tisztántartás, f
Benedek M.: Délsziget, avagy a m
Ambrus: Giroflé és Girofla. Reg
M.Barrés: Greco élete 3 képmell
Benedek M.: A francia irodalom
dr.Bognár C.: Értékelmélet (Erk
Braun O.: Bevezetés a történetf
Csathó K.: Mi van a kulisz k mö
Enslén J.: A motorcsónak vezető
Erdős T.:Olasz nyelvtan. Most j
Farkas S.: Ipari vegyészet. Kb.
dr.Fenyves: Angol magyar szótár
Dosztojevszkij: A nagyváros hon

Jándi (Dénes) Dávid

K

Tamás galéria

Jándi Dénes és *Gyenes* Gitta a *Tamás*-galériában mutatnak be egy-egy sorozatot új munkáikból. *Jándi* Dénes a zsíros kréta legmélyebb színeivel keres és talál új színhatásokat. Szokatlanul tömör ez az előadása a pasztellben, anélkül, hogy e festői anyag rendeltetését csak hatásában is meghamisítaná. Egészséges és tiszta hatású képek ezek szonorus zengésükkel és komoly elgondolásukkal. Köztük egy falusi ucca, az erdő mélye, egy csendélet s egy ötfigurás kompozíció megkövetelik a külön figyelmet.

Gyenes Gitta — aki ismert név — tovább keresi annak az évtizedes dekoratívizmusnak útjait, amely festői feladataiban is olyan közel áll az illusztratív rajzossághoz. Hangsúlyozza ezt a jellegzetességét, hogy színeiben egészen szükszavú, legtöbb képe egy — legföljebb két szín — dominánsán épül fel. Leginkább a szürke és fekete eszközeivel megoldott zenekari képén érezzük ezt s egy kékbe vetett társasági asztalon. Fölényes technikai tudás, sok rajzbeli és festői ötlet s egy-egy dolgán, mint a *„billiárdozók"*, kedves derű szereznek számára sikert.

Bálint Lajos

Magyar Hirlap

1937. márc. 7.

Jándi David

A Tamási galériában *Jándi* Dávid, nagybányai vízióinak egész gyüjteményét mutatja be. Mingyárt meg kell mondanom: ezek gyönyörű dolgok. Egy szerény, kedves, nagyon értelmes és nagyon tehetséges festőnek egész lelke s szíve érzik rajtuk. Nincs szerencsém ezt a kitünő művészt személyesen ismerni, de esküdni mernék, hogy nagyon hű és odaadó természet. Csak aki nagyon odavan művészi álmoktól s vágyaktól, tudhat így érezni és látni. Csak aki nagyon tud szeretni, tudhat ilyen képeket festeni. Ilyen elragadó, szinte zenei hangzatosságú képeket, a kék, lila és piros szineknek olyan meglepő árnyalatosságával, hogy valósággal úgy hatnak, mint új harmoniák, mint szűzi új akkordok a zenében. Az egész gyüjtemény mesteri egységéből külön ki kell emelni az *Erdei idill* és a *Nagybányai fürdőzők* című festményeket.

Szomory Dezső: Kék kiállítás. Az Est 1937. márc. 7.

Jánky David

Ujság, 934.

Felbomlik a Munkácsy-céh

Sorra kilépnek az egyesületből a művészek, mert az idei kiállítás erkölcsi és anyagi bukással járt

Néhány esztendeje a művészek különböző csoportjai *Márk* Lajos kezdeményezésére elhatározták művészi irányoktól független olyan egyesület alakitását, amelynek egyedüli célja a festők és szobrászok anyagi érdekeinek előmozditása. Praktikusan minden esztendőben sorsolással egybekapcsolt kiállitásnak a megrendezésével akarták ezt a célt elérni. A céh a különböző irányokat képviselő festők képeit és szobrászok szobrait megvásárolta és azokat a kiállitás látogatói között kisorsolta, hogy igy emelje a tárlatok látogatottságát. *Az elgondolást általánosan igen helyesnek tartották, mert egy ujabb alkalom kinálkozott arra, hogy a közönség figyelmét a képzőművészekre felhivják és módot adjanak vásárlásokra.* A Munkácsy-céh meg is alakult, első kiállitásait a sajtó és a közönség igen nagy rokonszenvvel fogadták, mert valóban sikerült egyesitenie a konzervativ festők frontjától az egészen modernekig mindenkit. Két hét előtt megnyilt az idei kiállitása is a céhnek, de ez *már feltünő visszaesést mutatott.* A mult évben ugyanis részben a céh rendelkezésére álló kevés pénz miatt eltértek az eredeti célkitüzésektől, vásároltak ugyan képeket, de azok árát, bár a rendes forgalmi összegnél alacsonyabban állapitották meg, nem készpénzben fizették ki, hanem részben sorsjegyekkel egyenlitették ki a vételár teljes összegét, ugy hogy a festőművészeknek a maguk ismeretségük körében kellett értékesitniök a sorsjegyeket, hogy hozzá jussanak a pénzükhöz. Ez az eljárás a kiválóbbakat és önérzetesebbeket elidegenitette a céhtől és az idei tárlatra beküldött anyagból már kimutatkozott, hogy *a Munkácsy-céh tárlatán szerepelni kivánó művészek sem a legjobb képeiket adták a zsüri birálata alá.* Ennél az elkedvetlenedésből folyó tünetnél is sulyosabb hiba volt az, hogy *a zsüri az elébe bocsátott képeket nem a jóságuk szerint itélte meg, hanem aszerint, milyen művészi stilust fejeznek ki.* Jórészt konzervativ irányu festőknek alkotásait fogadták el, viszont a modernek közül csak mutatóba került egy-egy kép a falakra. Még inkább fokozta a művészek elkeseredését az a botrány, amelyet Lázár Béla — aki anyagilag érdekelve van a tárlat eredményében — rendezett, amikor *Jánky* Dávidnak egy aktját erőszakkal el akarta távolitani a kiállitási teremből.

A botrány körül támadt polémia arra az elhatározásra birta rá a művészek egy részét, hogy kivonják magukat a Munkácsy-céh munkájából és kilépnek, mert abban nem látják már az eredeti célkitüzésnek megfelelő irányitást. Eddig tiz művész jelentette be a kilépését, köztük *Hüvös* László, *Tornyay* János, *Vörös* Géza és még többen mások. Tárgyalások vannak folyamatban, hogy a további kiválásokat megakadályozzák, bár hir szerint maga az elnök, *Márk* Lajos is elkedvetlenedett. A fiatalabb művészek viszont azt sürgetik, hogy a Munkácsy-céh vezetőségét alakitsák át, *távolitsák el belőle azokat a művészi életben szereplő férfiakat, akik a művészek egyetemének érdekeivel szembe helyezkedve, pusztán egyetlen irány képviselőinek akarják a Munkácsy-céhet kisajátitani.*

benne villanyos gyujtoteleppel felsze
bombát. Amikor a fiucska felemelte a
bozt, tartalma felrobbant és a fiu o
sulyosan megsebesült, hogy a félszemé
kellett távolitani. Néhány falubeli nem
szocialistát a wöllersdorfi gyüjtőtábo
szállitottak.

A felsőausztriai Dorfban is letartózta
két Heimwehr-tag ellen elkövetett mer
let értelmi szerzőit. Az egyik egy isı
nemzeti szocialista, a másik, aki még r
rég a szociáldemokratákkal tartott, m

Ujság

Egy sikk
bünügye oko
polgármest

Pest vármegye bünvádi feljelentést tett a szentendrei botrányban

Starzsinszky László polgármester lemondása ügyében csütörtökön délelőtt — mint *az Ujság csütörtök reggeli számában előre jeleztük* — döntő lépés történt. *Erdélyi* Loránt alispán ugyanis egyelőre ismeretlen tettesek ellen *okirathamisitás és csalás büntette cimén bünvádi feljelentést tett a pestvidéki királyi ügyészségen.* És ezzel a szentendrei polgármester különös lemondási ügye *uj kerékvágásba* terelődött.

A bünvádi eljárás során kétségenkivül tisztázódni fognak azok a bizonyos kérdések, amelyekre vonatkozóan eddig *kétféle feltevés* is izgatja egyrészt a szentendrei *pénztár Részvénytársasággal*, amely az egyes községektől és városoktól járó követeléseiket is folyósitotta — sokszor idő előtt —, tehát Bienenstockék most is idefordultak pénzért.

Még tisztázásra szorul, hogy milyen módon és mi célból, de tény, hogy *a 40.000 pengős kölcsön fedezetére szolgáló biztositékok között szerepeltetett a Bienenstock cég két ugynevezett engedély-okiratot is, amelyeket Szentendre városa, illetve ennek polgármestere, Starzsinszky László bocsátott a rendelkezésére.*

Egy hónappal a 40.000 pengős kölcsön felvétele után, 1932 juliusában a Bienen-

JÁNDI *Dávid*, festő, • Jánd (Bereg m.) 1893. Nagybányán Ferenczy, Réti és Thorma mellett tanult (1911—1916). Első kiállítása 1923 januárban a Belvederében volt. Stílusa a formák térbeliségének kihangsúlyozásán alapul.

K

E. G. I. 5041

80. Nyelvújítás. ?

81. Kik voltak Kazinczy barátai ?

82. Mit tudunk Kölcsey Ferencről ?

83. " " Kisfaludy Sándorról ?

84 Az átalakulás korának jellemzés ?

85. Mit tudunk Kisfaludy életéről ?

8.6 " " " munkáiról ?

87 " " Vörösmarty életéről ?

88 " " " munkáiról ?

Jándi Dávid

Jándi Dávid tájképeinek sötétes, néhol kissé borongós színei, mély, homályos vörösei és zöldjei romantikus lelkivilágot sejtetnek. Ezzel a romantikával látszólag ellentétben áll a képek biztos, világos megszerkesztése, a kemény, határozott rajzmódszer. A látszólagos ellentét tehetségesen és megnyugtatóan oldódik fel a szép nagybányai tájképekben. Az derül ki belőlük, hogy Jándi nemcsak lelkesen imádja a természetet, hanem józanul érti és látja örök kemény törvényeit is. *(B.J*

Magyarország.
1937. márc. 7.
(Új kiállítás a Tamás-
Galériában.)

ASÁRNAP **28** Kat. Oculi Prot. Elemér	N. k. 6 ó. 44 p. N. ny. 17 ó. 43 p.
HÉTFŐ **1** Kat. Albin pk. Prot. Albin	**III. HÓ MÁRCIUS** N. k. 6 ó. 42 p. N. ny. 17 ó. 44 p.
KEDD **2** Kat. Simplic Prot. Lujza	N. k. 6 ó. 40 p. N. ny. 17 ó. 46 p.
SZERDA **3** at. Kunigunda Prot. Kornélia	N. k. 6 ó. 38 p. N. ny. 17 ó. 48 p.
CSÜTÖRT. **4** Kat. Kázmér Prot. Kázmér	N. k. 6 ó. 37 p. N. ny. 17 ó. 48 p.
PÉNTEK **5** Kat. Özséb Prot. Adorján	N. k. 6 ó. 34 p. N. ny. 17 ó. 50 p.
SZOMBAT **6** Kat. Perpetua Prot. Gottlieb	N. k. 6 ó. 32 p. N. ny. 17 ó. 51 p. Izr. 23. S. Vajakhel P.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
MAGYAR NEMZET
1960 AUG 24

1021

Magyar

Jándi Dávid emlékkiállítása

A *Fényes Adolf-teremben* megrendezett *Jándi Dávid kiállítással* újra »ismeretlen«, sokak számára új művész bemutatására vállalkoztak a Nemzeti Galéria munkatársai. Az 1944-ben elhunyt festő művei halála óta nem kerültek a nyilvánosság elé. Művészetének sorsa azoké a két világháború közötti művészeké, akiknek műveit elhomályosították a náluk sokkal jelentősebb egyéniségek. Nélkülük azonban háttér nélkül marad a korszak művészete, ismeretlenek a művészeti élet mindennapjai. Munkáinak kiállítása egy eddig hiányzó mozaikszemcsét tesz helyére a korszak körképén.

Az 1893-ban született Jándi Dávid a második nagybányai nemzedékhez tartozik. 1911-től 1916-ig tanult a híres művésztelepen Thorma János, Ferenczy Károly és Réti István keze alatt. A városhoz mindvégig hű maradt, ott dolgozott a legtöbbet és a legszívesebben, de sokat tartózkodott Budapesten és Olaszországban is.

Mostani kiállításán pasztellképeinek sorozata vonul fel. Tanúságuk szerint Jándi Nagybánya hűséges tanítványa. Tájképeinek hangulatában szerencsésen ötvözi a művésztelep hagyományait saját, bizonyos mértékig élénkebb, erősebb színvilágával. Olaszországban született művein általában a halkabb, oldottabb tónusokat választja. Az emberi és állati figurákkal kissé nehézkesen bánik. Kompozíciói néha zsúfoltak, a dinamikus mozgású alakok, s a rendelkezésre álló tér egyensúlya nem minden képen teremtődik meg.

h. gy.

Nemzet

Grúz vendégek Győrött

A hazánkban tartózkodó grúz vendégek egy csoportja kedden Győrbe látogatott. Usangi *Oboladzét*, a Grúz Szovjet Szocialista Köztársaság oktatásügyi miniszterének első helyettesét, Sota *Dzidziguri* professzort, a Szovjet—Magyar Baráti Társaság grúz tagozatának elnökhelyettesét, Jelena *Szakvarelidze* színművésznőt és Marina *Cselidzét*, a Szovjet—Magyar Baráti Társaság grúz tagozatának titkárát a városi párt-, állami és társadalmi szervek vezetői fogadták.

Délután a város vezetőinek társaságában a győri textilművekben tettek látogatást a vendégek, este a Grúz Kulturális Napok keretében a Magyar—Szovjet Baráti Társaság és a Hazafias Népfront megyei szervezete *magyar—grúz barátsági estet* rendezett.

Ülésezik az Intranszmas igazgató tanácsa

Szófiában kedden megkezdődött az Intranszmas bolgár—magyar közös vállalat igazgató tanácsának ülése. A tárgyalást *György* Gyula kohó- és gépipari miniszterhelyettes, az igazgató tanács elnöke vezeti. Jelen van Penju *Kiracov*, a bolgár gépipari miniszter első helyettese, az igazgató tanács alelnöke is.

A tanács napirendjén a vállalat 1966. első félévi tevékenységének értékelése, a második félévi terv megtárgyalása és az 1967. évi terv előkészítése szerepel.

A teljes egyetértésben folyó megbeszélésen eddig már megtárgyalták az anyagmozgató gépek és berendezések gyártásszakosításával kapcsolatos

KÜLÖNÖS RÉGI KÖNYVEK

Kossuth és Perczel

Ez a két történelmi név áll a címlapján egy kékfedelű könyvnek, vagy inkább röpiratnak, amely 1868-ban jelent meg Pesten, a Heckenast-nyomdában, szerzője Áldor Imre.

A 90 oldalas füzetet meglepetéssel lapozza végig az az olvasó, aki nem foglalkozott az átlagosnál többet a 48-as események és a későbbi idők történetével. Sokak, különösen a fiatalabb nemzedék szemében a 48-as napok, majd a magyar emigráció kérdései és ebben az eseménysorozatban *Kossuth Lajos* szerepe teljesen földerítettnek és egyvonalúnak mutatkozik, Kossuth Lajos alakjának történelmi helyzete véglegesen meghatározottnak látszik.

Pedig már a szabadságharc drámai eseményeinek idején *mélyreható ellentétek* nyilvánultak meg egyes személyek és csoportok között, akik akkor Magyarország sorsát irányították. Ezek az ellentétek *kimélyültek és rendkívül élessé váltak* az emigráció éveiben és a kíméletlen harc hullámai átcsaptak Magyarországra is.

Szemere Bertalan volt eleinte a legkiemelkedőbb képviselője a Kossuth-ellenes irányzatnak, mellette, majd utána sokan akadtak mások is, akik külföldön és itthon Kossuth ellen fordultak, vádakkal illették és támadásokat intéztek ellene. Még a 900-as évek elején is tartott ez a háborúság, amikor *Zimándy Ignác* törökbálinti plébános csaknem húsz kötetből álló sorozatban támadt a legélesebb, legkíméletlenebb hangon Kossuth politikai működése és személye ellen.

Könyvismertető cikksorozatunkban mindig azon igyekezetünk, hogy az *ismertetés* határai között maradjunk, most is azt tartjuk csak feladatunknak, hogy a címben megnevezett, kevéssé ismert könyvről beszámoljunk. A „Kossuth és Perczel" egyik figyelemreméltó megnyilvánulása a Kossuth személye körül évtizedekig folyt harcnak.

Perczel Móric támad

A könyv beszámol arról, hogy a szabadságharc egykori tábornoka, *Perczel Móric*, Pestre visszatértekor nagy beszédet mondott a Honvédegylet közgyűlésén, ebben a beszédben a 49-es eseményekkel foglalkozott és ennek során Kossuth akkori működését élesen bírálta. A beszéd elején Perczel arra hivatkozott, hogy *„kimondhatatlan bántalmakat szenvedett 1848—49-ben"*, hogy *ő alakította meg a magyar honvédsereget.*

Kossuth *külföldi szereplésével* is foglalkozott Perczel és az emigrációs kérdésekkel kapcsolatban is szenvedélyesen támadta.

Valószínű, hogy Kossuth támadói között sokan akadtak olyanok, akik a vesztett ügy bukása fölött érzett elkeseredésükben meggyőződésüket követve keresték a hibát benne és ez a meggyőződés indította őket keserű kifakadásaikra, az is valószínű, hogy az emigrációk örök törvénye szerint ebben a fonák állapotban be kell következnie a meghasonlásnak és viszálynak, ezt a helyzetet sokszor alantas célok érdekében felhasználják egyesek és vádakat, sőt bizonyítékokat kovácsolnak, de az is valószínű, hogy a bécsi kormánynak egyáltalán nem volt kedve ellenére a Kossuth ellen folytatott hadjárat.

A honvédsereg felállításának kérdése

A röpirat *ugyancsak* erőteljes hangot üt meg Perczel Móric személyével kapcsolatban, bár a tábornok egykori érdemeit elismeri. A szerző szerint azonban Perczel összeférhetetlen, békétlen természetű ember, aki *támadásaiban valótlan alapokra helyezkedett.* Perczelnek arra az állítására, hogy ő szervezte volna meg a honvédsereget, idézi Kossuth július 11-i emlékezetes beszédét, amelyben kifejtette az önálló hadsereg felállításának szükségességét.

Ennek a beszédnek elhangzása után szavazta meg az országgyűlés az önálló honvédsereg felállítását. A *gyakorlati kivitellel*, a toborzással is foglalkozik a könyv és felhívja a figyelmet Kossuth híres toborzó-útjaira.

A *Honvédelmi Bizottmány* megszervezésének kérdésénél a szerző *Horváth Mihályra*, a „Függetlenségi harc története" írójára hivatkozva hangsúlyozza, hogy az országgyűlés Kossuth indítványára ruházta ideiglenesen a bizottmányra az egész kormányhatalmat, a bizottmány működése során pedig Perczel semmi szerepet nem töltött be.

Levélváltás

Perczel egyik, 1849 május 15-én kelt levelében felháborodottan tiltakozik bizonyos hadügyminiszteri és kormányzóelnöki intézkedések ellen. Levelét szokatlanul éles hangon fejezte be:

„Önök csak kajánkodnak, ármánykodnak ellenem! E nemtelen bánásmód ellen csak megvetéssel lehete eddigelé tiltakoznom. Hanem a napokban találni fogok módot magamnak a közvélemény előtt oly elégtételt szerezni, minőt polgári és hadi cselekvéseim igényelnek."

A könyv közli Kossuth *„Édes Barátom!"* megszólítású válaszlevelét, amelyben a többi között így felel a tábornoknak:

„Hivatalos leveledre, mielőtt azt a miniszteri tanácsnak előterjeszteném, barátságosan felelek... ha te jónak látod ellenemben parlamentaris oppositiót bemondani előre, — úgy természetes, hogy a seregparancsnokságot a követi állással cserélended föl, mert a kormány politikája felett változtató ítéletet csak a nemzetgyűlés mondhat... én vagyok az ország kormányzatáért felelős, s a státus minden hivatalnokának azon politikai irányban kell működni — vagy lelépni... zsarnokságot sem nem gyakorlok, sem nem tűrök... hivatalos gorombáskodást a nemzet által reám ruházott állás tűrnöm nem enged... Barátom! ezeket nem a kormányzó írja, hanem régi barátod, ki tőled a haza kedvéért sokat eltűr, de egyet ép a haza érdekében nem tűrhet el, azt: hogy anarchiát csinálj és zavart idézz elő a sokat hányatott hazában... száz panasz érkezik egymás után sereged indisciplinája iránt. Panasz érkezik az iránt, hogy nagyitod bulletinjeidet: 1000 halottról beszélsz a római sáncokban, ahol 50 halott volt, Bácsot, Bánátot elfoglalva mondod, holott a Bánátban jóformán még maradandó eredmény sincs. Bácsban pedig, amint kivontad erődet, a római sáncok ismét a rác birtokában s a Csajkáskerülettel a rác lázadás fészke még épségben van... odalent húzódnak a dolgok avró falufoglalásokkal, maradandó eredmény nélkül és idefent emiatt zsibbasztva vagyunk és te nekem gorombaságokat írsz, miket én szolgámnak sem mondanék."

JÁNDY DÁVID RAJZA

Kossuth külföldi szerepe

Percel beszédének arra a részére, amely Kossuthot emigrációs tevékenységéért támadja, a könyv *Irányi Dánielt* idézi:

„A legérzékenyebb s egyúttal legméltatlanabb azon vádja Perczelnek, mely a pénzkezelést illeti. Anélkül, hogy egyenesen hűtlen sáfárkodással terhelné Kossuthot, azt gonosz insinuatióval mégis sejdíttetni kívánja, mit legnagyobb ellenségei sem mertek kétségbevonni soha: Kossuthnak kezei tisztaságát, azt egy honfitársa nem restelte cselekedni. Szabadjon nekem, nem ugyan Kossuth védelmére, ki arra nem szorul, hanem az igazság felderítésére, az idetartozó tényeket előadnom."

Irányi ezekután *számszerű felvilágosításokat ad* az emigráció pénzügyeinek kezeléséről és Kossuthnak előadások tartásából származott jövedelmeiről, majd így folytatja:

„Ami Kossuth külföldi működésének politikai oldalát illeti, azt a nézőpont különbözősége szerint, helyeselni vagy kárhoztatni igen, de jóhiszeműségét, az akarat tisztaságát s részben a munkásság nagyszerűségét tagadni nem lehet.

A külföldre menekülés kérdéséről ezt mondja Irányi:

„Azon ráfogást minek nevezzük, mintha ‚Kossuth szökött volna ki elsőnek a hazából' — holott Horváth Mihály tanusága szerint első, ki augusztus 14-én török földre lépett, éppen maga Perczel volt, míg Kossuth csak ötödnapra, augusztus 18-án érkezett Turnul-Szeverinbe."

*

A könyv befejező része a Honvédegylet központi választmányának 1868 április 8-án kelt határozata, amely Perczel Móric tábornok március 29-én elmondott beszédét *a legsúlyosabb szavakkal elítéli és minden tekintetben ellene foglal állást.*

A mult nagy politikai pöre volt a Kossuth-vita. Részleteinek felderítése a történettudósok munkája, az ítéletet pedig a politikusnak kell kimondania. (—dy —s)

Főszerkesztő: Szakasits Árpád
Felelős szerkesztő: Millok Sándor
Felelős kiadó: Kőműves József

„Világosság" Könyvnyomda Rt., Budapest VIII., Conti utca 4
Felelős vezető: Dukai Károly

ÍLYENKOR POMPÁS A STRANDOLÁS A SZENT GELLÉRT PEZSGŐFÜRDŐ RAGYOGÓ NAPFÉNYLÁMPÁI ALATT.

közel egyidőben temették el. Mind a hét férficsontváz, amit a koponya és medence alkata, valamint a csontvázak egyéb sajátságai bizonyítanak. A hét csontváz közül az egykorú leírásoknak megfelelően három külön egyes sírban s négy közös sírban feküdt s személyazonosságukat nagy valószínűséggel már a sírok és csontvázak elhelyezése, egymáshoz való viszonya alapján meg lehetett állapítani, amit azután a tudományos vizsgálat teljesen kétségtelenné tett. A csontvázak már a sírokban úgy feküdtek, hogy *a koponya a megfelelő nyakcsigolyákkal a térdek, illetve a lábak között foglal helyet*, tehát a lefejezést már ott konstatálni lehetett. A megtisztított nyakcsigolyákon pedig egész jól lehetett látni *a pallósvágás nyomait*, sőt megvannak a pallóssal leszelt csigolyadarabok is. A vágási felület patinája bizonyítja, hogy a vágás az eltemetéssel egykorú.

Ezután Bartucz Lajos sorban ismerteti az egyes csontvázak fontosabb személyazonossági bélyegét:

A IV. számú egyes sír csontváza: *Martinovics Ignác.* Termete, a koponya alapján megállapítható életkora, koponyájának és arcának jellegei teljesen megegyeznek az egykorú forrásokban található személyi adatokkal s egykorú képekkel.

A közös sír 1. számú csontváza: gróf *Sigray Jakab.* Legfőbb ismertető jele a nyakcsigolyákon látható *három pallósvágás nyoma.* De a csontváz termete, életkora, arcának vonásai s a csontok egyéb jellegei is teljesen megegyeznek az egykorú adatokkal.

A közös sír 2. számú csontváza *Hajnóczy József.* Alacsony termetű, 45 év körüli, beteges szervezetű férfi csontváza. Ilyen volt a kortársak szerint Hajnóczi. Emellett agykoponyája és arca is hasonlít az egykorú primitív képhez.

A közös sír 4. számú csontváza: *Laczkovics János.* Magastermetű, erőteljes, 40—45 év körüli, elég szép arcú férfi csontváza. Ilyennek írják le Laczkovicsot a kortársak. Azonkívül agykoponyájának és arcának főbb vonásai is megegyeznek az egykorú képekkel.

Az I. számú egyes sír csontváza: *Szolarcsik Sándor.* Termete, életkora, koponyája és arcának főbb vonásai is megegyeznek az egykorú adatokal.

A II. számú egyes sír csontváza: *Őz Pál.* Személyazonosságának legfőbb bizonyítéka a nyakcsigolyákon látható *két pallósvágás nyoma.* Emellett termete, a koponya alapján megállapítható életkora, agykoponyájának és arcának főbb jellegei s a csontváz egyéb sajátságai is megegyeznek az egykorú adatokkal és képekkel.

Az egyes csontvázak között levő termet és életkorbeli különbségek, kapcsolatban a sírok elhelyezésével, *kizárnak minden tévedést.* Ezután dr Bartucz Lajos bemutatja az egyes csontvázak mellett talált sírmellékleteket, koporsódarabokat, szegeket, gombokat, ruhafoszlányokat. A bizottság mindezt egyhangúlag és örömmel tudomásul veszi, az előadottak alapján a csontvázakat csakugyan a lefejezett hét magyar jakobinusának tartja s javasolja, hogy a főváros őket ünnepélyesen megtalálási helyükre temettesse."

Hol legyen a vértanuk emlékműve?

A hét tölgyfaládába zárt vértanucsontokat lepecsételve, kulcsokkal átadták megőrzés végett. Egy héttel ezután, július 7-én, a főváros pénzügyi bizottságában Martinovics és vértanutársai földi maradványainak felkutatásáról és végleges elhelyezéséről tárgyaltak.

Wildner Ödön tanácsnok bejelentette, hogy a magyar jakobinusok földi maradványai egy hivatali helyiségben várják a végleges elhelyezést, melyet nem lehet hosszabb időre elhalasztani.

Hozzászólások hangzottak el. *Vázsonyi Vilmos* a kerepesiúti temetőbe kívánta elhelyezni a hamvakat. *Feleki Béla* közforgalom mellett lévő helyre kívánta az emlékművet felállítani. „Martinovics és társai — mondotta — azokért az ideálokért szenvedtek vértanuhalált, melyeken a mai polgári társadalom nyugszik." *Vázsonyi* közbeszólt: „Kossuth, Deák mauzoleuma is temetőben van." *Feleki Béla* erre azt válaszolta: „De kinn az uccán szobraik is vannak." *Ehrlich G. Gusztáv* a Szabadság teret ajánlotta, mire az elnök közbeszólt: „Akkor sohasem lesz meg, annyi pénzbe kerül." *Szilágyi Károly* a Vérmezőt ajánlotta. *Szekula Gyula* is felszólalt: „A temető csak arra lenne alkalmas — mondotta —, hogy évente egyszer törődjenek csak az emlékkel, pedig annak állandóan a polgárok szeme előtt kell lenni."

A Martinovics és társai sírjának felkutatására megindított akciónak, melyet 1914 január 22-én *Benedek Dezső* és *Bródy Ernő* indítványára indított el a főváros, egy fejezete lezárult. Július 9-én a főváros közgyűlése Martinovics Ignác és vértanutársai földi maradványainak elhelyezésére és emlékük megörökítésére 30 ezer koronát szavazott meg. Azóta is rejtély, *mi lett a megajánlott 30.000 koronából.*

A *Népszavában* a „Martinovicspör névtelen tanuja" címmel nemrégiben *Erdődy János* közölt egy cikket a magyar jakobinusok kivégzéséről. Több levél érkezett ezután a szerkesztőségbe, az olvasók írták és emlékművet kérnek a magyar jakobinusoknak. Legutóbb a „Pesti Hirlap"-ban 1939 augusztus 26-án *Tamás Ernő* sürgette, hogy állítsanak emlékművet a vértanuknak. A kerepesiúti temetőben nemrég elhúnyt politikusok kaptak monumentális síremléket, Martinovics és hat társa sokat hányatott csontja *egy gazdátlanul maradt kriptában* pihen, az Almády-Altmann fővárosi tanácsnok őseinek: a Sperlagh és Grechenek sírboltjában, a kerepesiúti temető 412-es számú kriptájában, ahová *nagy csöndben, észrevétlen* helyezték el a mártírokat 1926 augusztus 13-án. Csöndben, észrevétlen.

Andreánszky István

KÁLLAI GYULA:

FALUSI LEVELEK

A független Magyarország és a népi demokrácia megvalósításának az ipari munkásság mellett a parasztság a leghatalmasabb bázisa. Számtalan cikkben kifejtettük már e lap hasábjain, hogy a parasztság megmozdulása nélkül az ipari munkásság erőfeszítése csak kudarc és bukás, jobb esetben tiszteletreméltó történelmi torzó, amelyből a kései utódok talán hitet és vigaszt merítenek. Kifejtettük, hogy a magyar jövő nemcsak a gyárak futószalagjain épül, hanem ott szunnyad és csirázik a trágyás mezőkön is s a paraszti tömegek évszázados építő szenvedélyeikkel készen állanak, hogy a népből nemzetet, a hazából boldog otthont, a földből kenyeret és a lélekből kultúrát csináljanak.

Érdekes és rendkívül tanulságos dolog ebből a szempontból a „Szabad Szó" néhány legutóbbi számát figyelmesen átolvasni. A lap földmunkás- és kisparasztolvasói több levélben kifejtik benne, hogy milyen nagy szükség van ma az erős paraszti szervezetek kiépítésére. Szervezkedést sürgetnek ezek a levélírók, mert látják, hogy a háború után megoldandó nagy feladatokra már most fel kell készülni, a megoldást már most elő kell készíteni. *Mostani munkájuktól függ, hogy milyen körülmények között kezdhetik el az újjáépítést.*

Örvendetes jelenség ezeknek a cikkeknek, ezeknek a paraszti vallomásoknak a megjelenése. A szegényparaszti és a kisparaszti rétegek olyan tisztán látják társadalmi helyzetüket, ahogyan azt életkörülményeik eléjük tárják s abba az irányba fordítják tekintetüket, amerre sorsuk parancsolja. *Osztályhelyzetüknek megfelelő egyedül helyes és természetes orientáció ez.*

És mit mondanak, mit mutatnak ezek a parasztlevelek? Mindenekelőtt azt, hogy dolgozó paraszti rétegünk érett, a nemzeti és népi feladatok megértésére, vállalására és megoldására felkészült, iskolázott tömeg. Kilépett az osztályérdek egyoldalú szemléletéből s a nemzeti és az osztályérdek helyes viszonyában vizsgálja magát, mai és jövőbeli szerepét. *Úgy védi osztályérdekét, hogy azzal a nemzet ellenállóképességét növeli és úgy harcol a nemzeti érdekekért, hogy azzal a népi szociális felszabadulás útját egyengeti.* A nemzeti és népi érdekek egymást feltételező egységében látja a maga és nemzete sorsát, életét és jövőjét.

Azt kell mondanunk, hogy *diadalmasabb utat Magyarországon kevés politikai gondolat futott be ennél.* Nem arról van itt szó, hogy hányan bólintanak helyeslőleg elgondolásainkra, hanem egyre inkább arról, hogy hányan értik meg teljesen a paraszti elemek közül is a nemzeti függetlenség és népi felszabadulás igazi, mély történelmi egységét és jelentőségét. *És kell-e magasabb fokú szellemi erőpróba annál, hogy parasztságunk kitűnően válaszol a történelem mai kérdéseire?*

Érdemes közelebbről megnézni ezeket a megnyilatkozásokat. A célt talán *Iharos Ferenc* fogalmazta meg legtisztábban: „A szervezés nagy munkáját mindenképpen el kell végezni, mert fajtánk jövője, magyarságunk szabadsága, függetlensége, munkásságunk értelme, nyugodt családi életünk és a műveltség emelése nélkül üres ábránd marad." *Veres Péter* ugyane lap hasábjain a parasztság előtt álló feladatokkal kapcsolatban azt írja, hogy a többi rétegekben nagy érdeklődés, szeretet és jóakarat van a parasztság irányában, a parasztságnak azonban tudnia kell, hogy saját szellemi és társadalmi erőfeszítése nélkül senki sem tud rajta segíteni. Mi hozzátehetjük: *még az ipari munkásság sem.*

Jólesik ezeket a megállapításokat olvasni a parasztság lapjában. Kitűnik ezekből, hogy a dolgozó parasztság helyesen látja az ipari munkásság és parasztság egymáshoz való viszonyát a társadalmi küzdelmekben. Világosan látja, hogy az ipari munkásság vezető szerepe nem azt jelenti, hogy magában a faluban és a parasztságban is az övé a vezető szerep. *A parasztságnak magának kell az előtteálló feladatokat megoldania. Az ipari munkásság és parasztság együttműködése azt jelenti, hogy külön-külön egyik osztály sem tudja a maga problémáit megoldani, együttesen azonban mindkettőjük, sőt az egész nemzeti közösség kérdéseit is nyugvópontra tudják hozni.*

De van ezeknek a cikkeknek más tanulsága is. Az egyik cikkíró, *Gerei Péter* például így érvel: „A Parasztszövetség ne csak az olvasókörök és gazdag parasztok beszervezését tartsa fontosnak, gondoljon elsősorban a szegény paraszti réteg beszervezésére, a földmunkásokra, kisbérlőkre. Mert köztük található meg a parasztság legértékesebb rétege, a vezetésre alkalmasak nagyrésze. Gondoljon az ifjúságra, akikre lehet építeni s akik hajlandók is résztvenni a közös munkában. A Parasztszövetség ne legyen pislákoló szalmaláng, mint eddig még minden igazi paraszti megmozdulás. Erőt kell gyüjteni, anyagi és szellemi erőt, felvenni a harcot s kivívni a parasztságot megillető jogokat." *Ebből a gondolatból kiindulva aztán számosan sürgetik a Parasztszövetségen belül a szegényparaszti szakosztály felállítását.*

A parasztság hangadó, öntudatos elemei tehát *a parasztegység* megteremtésén fáradoznak. Újabb örvendetes jel. Azt mutatja ez, hogy a parasztság legöntudatosabb képviselői saját gazdasági és kulturális fölemelkedésüket is a nemzeti függetlenség s a széles nemzeti egység érdekeinek rendeli alá. Mintahogy a nemzeti függetlenség védelmében együtt megy az ipari munkásság a társadalom többi haladó és építő osztályaival, *ugyanúgy a parasztság legöntudatosabb rétege, a szegényparasztság együtt akar haladani a dolgozó parasztság többi részével, a nemzet előtt álló önvédelmi s a parasztság előtt álló szociális és kulturális törekvések megvalósítása terén.*

A parasztság nagy szellemi és politikai előrehaladottságát jelzi mindez, valamint az is, hogy egyesek a Parasztszövetségen belül kulturális munkaközösségek felállítását sürgetik. Sokan a parasztság megadóztatását javasolják ennek érdekében. El kell mondanunk a parasztságnak, hogy az ipari munkásság is *így* kezdte, *az anyagi áldozatok vállalásával.* Rajta sem segített senki. Neki is egyedül, a saját szerény anyagi erejéből kellett érdekvédelmét, gazdasági és kulturális felemelkedését megszervezni és biztosítani, hogy aztán a munkásjóléti intézmények egész sorával tegye képessé magát a nagyobb, a nemzeti közösséget közvetlenül is érintő feladatok vállalására. Sőt, az ipari munkásság esetében még rosszabb volt a helyzet. *Mert amíg az ipari munkásság mögött vagy mellett nem állt senki, addig a szervezkedő parasztság az ipari munkásság egész erejére, társadalmi és politikai tapasztalataira támaszkodhatik.*

Ezekből a levelekből világosan kiderül, hogy a parasztságnak a Parasztszövetségben és a Kisgazdapártban tömörült része egyre élesebben sürgeti az ipari munkásság és parasztság együttműködésének megteremtése mellett a dolgozó parasztok egységét is a nemzeti függetlenség és népi felszabadulás érdekében. A haladó értelmiség bátor kiállása mellett ez a legörvendetesebb jelenség napjainkban. Ha a szegényparaszti tábor kezdeményezésére a parasztegység s ezen túlmenően az ország demokratikus erőinek összefogása megvalósul, se vihar, se árvíz nem mosbatja ki lábunk alól a talajt, az igazi népképviseleten felépülő, szociális, önálló Magyarország megszületése — *bizonyos*

konyhába, nagyapóhoz, aztán a konyhából elvitték Moszkvába, Aljáchinhoz, a csizmadiához...

„Gyere, drága nagyapó" — folytatta Ványka. — „A Jóistenre, Krisztus Urunkra könyörgök, végy el innen. Könyörülj meg rajtam, szerencsétlen árván, akit folyvást vernek és szörnyen éhes vagyok, meg unalmas is itt, mindig csak sírok. A minap meg a gazda kaptafával verte a fejem. Úgy vert, hogy leestem és bizony nehezen tértem magamhoz. Elveszett az én életem, rosszabb a kutyáénál... Üdvözletem küldöm még Alénának, meg a sánta Jegorkának és a kocsisnak, a harmonikámat meg ne add ám oda senkinek. Maradok a te unokád, Iván Zsukov. Drága nagyapó, gyere értem..."

Ványka négyrét összehajtotta a teleírt papírt, betette a borítékba, melyet az előző nap vásárolt egy kopejkáért. Kissé elgondolkozott, bemártotta a tollat és megcímezte a borítékot: „A faluba nagyapónak." Aztán megvakarta a fejét, gondolkodott és hozzáírta: „Konsztantin Makárovicsnak". Majd megelégedetten, azzal, hogy az írásban nem zavarták meg, feltette sapkáját és anélkül, hogy a kabátját felvette volna, egyingben kiszaladt az uccára...

A mészárosboltból a segédek, akiket előzőleg megkérdezett, azt mondták, hogy a levelet a postaládába kell bedobni, onnan kiveszik és úgy hordják szét az egész világon háromlovas postakocsin, melyen részeg kocsis ül és csengetyű cseng. Ványka elszaladt az első postaszekrényig és egyenest a nyílásba dobta a fontos levelet.

Szép reményekkel ringatták el és egy óra mulva már mélyen aludt... Az otthoni kemencéről álmodott. A kemencén nagyapó ült, meztelen lábát lelógatta és Ványka levelét olvasta fel a szakácsnénak... A kemence körül Sólyom somfordált és a farkát lóbálta.

(Fordította: V. T.)

SZŐNYI ISTVÁN (sz. 1894): Szénarakodás (rézkarc, 1930)

KIÁLLÍTÁSOK

A **Szalmássy-galéria Szőnyi István** rézkarcaival nyitott, **Forbáth Róbert rendezésében.** Szőnyi a grafika e nemes igényteljes műfajának eszközei felett olsy mesterien uralkodik, hogy — fiatalkori természetes túláradása után — lemondhatott a hatástkeltő elemekkel való pazarlásról, mert egyre takarékosabb, koncentráltabb és biztosabb vonásaival gazdagon ki tudja magát fejezni. Szőnyi karcai magukon viselik a frissesség jegyét, mintha rögtönzöttek lennének, de ugyanakkor minden lapja teljes, kiegyensúlyozott, többékevésbbé rejtetten megszerkesztett. Ritkán fejeznek ki cselekvést; rendszerint a csend, a szemlélődés, a természet előtti szemérmes megilletődöttség hangulatát sugározzák. Szőnyinél az emberi alak is, a szobabelső is a természet része és meleg fény szövődik minden jelenség felett. Ha Szőnyi embert ábrázol, rendszerint a szegény embert jeleníti meg, az alkonyi órában pihenő-tünődő parasztot, a csendesen szoptató anyát, a beszélgető öregeket. Fiatal korában igényesebb aktkompozíciókat szerkesztett, kissé dagályos, erős

BENCZE LÁSZLÓ (sz. 1907):

Asztalnál (rajz)

ellentéteken alapuló modorban. Később egyre kitárulkozóbb, spontánabb, egyszerűbb lett. Művészete szeretetteljes odaadást igényel a műbaráttól és gazdagon fizet a szeretetért.

A **Szabadszervezet** helyiségében **Bencze László** fiatal rajzoló műveivel ismerkedünk meg. Bencze erős egyéniség s eredeti tehetség s a kifejezés eszközeiben, a technikában, a modern grafika kijárt, de bevált útját választotta. Lomhatestű, törődött munkásokat, robottól elnyűtt asszonyokat rajzol, egyes lapjain csak vékony, egyenletes körvonalakkal, más lapokon packásan sűrűsödő, majd szilánkosan széttöredező vonásokkal, nyugtalan pettyekkel. Bencze emberei nem öntudatos és küzdő proletárok, hanem megviselt, elfáradt emberek, akiket valami tompa, fojtott erő köt mégis az élet nyomorúságához. Súlyos társadalmi kritika ez a rajz és éppen azért hatékony kritika, mert csak a művészet nyelvén szól, mert nem üz más propagandát, mint amit a vonal, a folt a maga tiszta érzelmi eszközeivel kivált.

A fasizmus két áldozatának szentelte szeptemberi megnyitó kiállítását a Fókusz-galéria. **Örkényi-Strasser István** szobrász igen fiatalon halt meg, abban a korban, amikor a mai művész még az ellentétes benyomások, a stílus-csábítások rengetegében önmagát keresi. Valódi, őszinte tehetsége bizonyára hamarosan kikristályosította volna szükséges kifejező-formáját, megtalálta volna a helyes egyensúlyt érzelem és önfegyelem között, ha túlélhette volna a háborút. Szobraiból hit és melegség sugárzik és az a szándék, hogy úrrá váljék minden lágyság felett; ezért törekedett, különösen utolsó szobraiban, szigorúan szerkesztett tömegelosztásra, világos, néha kiélezett vonalvezetésre, leegyszerűsített felületmintázásra. Néhány szobra építészeti környezetbe kívánkozik.

Jándi Dávid Örkényinél idősebb nemzedék tagja volt, aki — a nagybányai hagyományból kiindulóan — megtalálta a maga művészi nyelvét. Körülhatárolta a puha, ködös

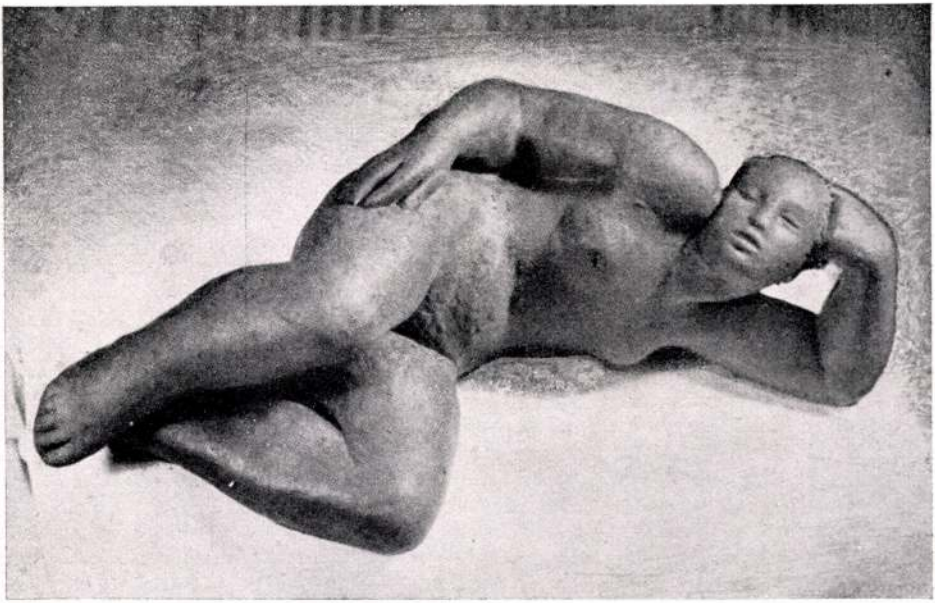

ÖRKÉNYI STRASSER ISTVÁN (1911—1944): Fekvő nő (bronz)

JÁNDI DÁVID (1893—1944): Tájkép (pasztell)

anyagot, építő szándékkal fogta össze hegyek vonulatát, fák koronáját s az emberi alakot. Meleg, túláradó, mindig fájdalmas, fojtott, néha az elkínzottságig nyugtalan érzések hatották át a szilárdnak szánt szerkezetet és sötétítették borongóssá a színeket.

A Nemzeti Szalonban rendezett **angol grafikai kiállítás** olyan bepillantást enged az angol néplélekbe, hogy a művészeti érdeken túl is a legnagyobb figyelmet érdemli. Nem szolgált meglepetéssel a tiszta és becsületes művesség szelleme, amely e lapokról felénk ragyog, sem a hűvös, tartózkodó realizmus, amely megelégszik az élet képének tárgyilagos feljegyzéseivel; aki ismeri a grafika történetét, ezt várta az angoloktól. Igy együttvéve mégis szinte felfedezésszámba ment, hogy ily sokan vannak a modern angol grafikusok s ennyire ragaszkodnak a becsületes mesterség tiszteletének nemzeti hagyományához. Valamennyiük közül nálunk **Brangwyn** (szül. 1867) a legismertebb és legbecsültebb; temperamentumos, erőteljes vonásai, széles fény-árny-foltokon alapuló tónus-hatásai nagy benyomást tettek az első világháború előtti magyar rézkarcolókra. Terjedelmes lapjai túlnyomóan a modern munka, a dokkok és építőállványok himnuszát zengik. Ám nem az ő művészete a legjellemzőbb az angol törekvésekre, hanem például — hogy kiragadjunk egy nevet a húsz vagy harminc hasonló irányt követőé közül — Harold **Thornton**é (sz. 1863), aki élesen figyeli meg a táj arculatát, jól összefoglalja a fényt s az árnyat és pontos körvonallal, „adatszerűen" rögzíti az egyes tárgyak, alakok elhatárolását. E stílust, hol fukarabb és szárazabb eszközökkel, hol valamivel lazábban és levegősebben, néha dekorativitásra hajlón, nemcsak a nyolcvanévesek követik, de a hatvan- és negyvenévesek közül is sokan: rézkarcolók, fametszők, kőrajzolók. Az angolok annyira becsülik a szigorú és nehéz mesterséget, hogy még ma is akad közöttük rézmetsző, a technikailag legnehezebb műfaj gyakorlója. A rézmetszet a tisztán körülhatárolt, zárt formát teszi lehetővé. Csekély az angol impresszionista grafikusok száma; gyakoribbak az impresszionizmus-utáni Páris-követők. Az új irányok bátorító, pezsdítő hatása érződik nem egy raffinált gonddal, szellemesen és jó építőérzékkel készült lapon.

Remek illusztrált könyveik gyüjteményét az angolok csak üveg alatt mutatják be. Csak hozzávetőleges méltatásuk is külön tanulmányt igényelne.

A francia kultúrpropaganda egyik magyarországi szerve, az Alliance Française Galamb-u. 4. sz. alatti helyiségében kitünő színes reprodukciók közvetítésével mutatja be, havonta váltakozón, egy-egy kíváló modern francia festő művészetét, ezúttal **Dufyét.** Annakidején, a huszas évek derekán, Vaszary János került Dufy varázsos hatása alá s mondhatjuk, hogy a magyar közönség rajta keresztül ismerkedett meg először a francia mester ragyogó stílusával. Nem mély Dufy művészete, de annál pezsdítőbb. Dufy ma hetven éves mult; valamikor, az 1910 körüli években, a „Fauve"-ok, a „vadállatok" csoportjával — mint Matisse, Derain stb. küzdőtársa — keltett kinél-kinél lelkesedést vagy iszonyodást. Számunkra ebben a friss, színgazdag, lendületes, lazakötésű festészetben már nincs semmi elijesztő, mint ahogyan harminc évvel ezelőtt a felháborodni kész sajtóra és közönségre részben hatott. Alapjában impresszionista érzésen alapul művészete, formabontáson; de a színek szivárványos egyvelegében kivirít mindig egy-egy terjedelmesebb, uralkodó színfolt, amihez a többi összhangban igazodik s ebben a mozzanatban rejlik egy új szerkesztési szándék. Ez a művészet játékos fantáziából fakad, termékeny játékból és szerfelett gyönyörködtető, üdítő, csupa öröm a szemnek. Mégis az az érzésünk, hogy ez a gondtalan, lüktető színpompa valahogy visszahozhatatlanul egy letűnt világ életérzését tükrözi.

A Fórum-Klub erre kevéssé alkalmas helyiségében négy tehetséges fiatal művészünk állított ki. Közöttük **Hantai** Simon a legmarkánsabb egyéniség; színkultúrája fejlett, szerkesztőkészsége sokatígérő; rajza még több odaadást igényel. **Fiedler** Ferenc sok tekintetben rokon jelenség Hantaival; ő azonban tompább színekkel fest és lendülettel ugyan, de keze alatt nem mindig áll össze a forma. **Rózsa** György finom, gazdag színhatásait a rossz világítás mellett inkább csak sejteni lehetett. Egyéni mondanivalója most bontakozik ki Bernáth Aurél és a párisi expresszionisták hatása alól. **Sjöholm** Ádám két jól tagolt szobrot mutatott be.

A K. U. T. KIÁLLITÁSA A NEMZETI SZALONBAN

Az összbenyomás, amit a K. U. T. legújabb kiállitásán kap az ember, kétségtelenül az, hogy legszerencsésebbnek mondható válogatás és rendezés tekintetében a legutóbbi csoportkiállítások közül. Ez azonban csak a „külzet". Mélyebb, maradandóbb s egyben leverőbb — eltekintve néhány igazán súlyos értéktől — azonban az, hogy az egész kiállítás valami lankadt, beteges, bágyadt s szinte ősziesőszerű monotonságot lehel. Bágyadtság; a teremtő férfierő minden jelentkezése, az élettel viselős művész minden háborgása, zivatara, mennydörgése nélkül. Negatívumokkal kockázatos és felelősséges meghatározni, egyedüli mentség: hogy ez így van, *ez a jellemző*, ez a negatívum. S épp a fiataloknál. Mintha valami vérnélküli, effeminált élet volna az, ami a művészekben képpé tolmácsolódik. Férfierő, férfitett nélkül... Nem, mintha a fájdalom s az élet leverő lázai nem volnának ott — ma különösen — a művészi termés fogamzásánál — de ez az erőnélküli, lázadásnélküli, keménység-nélküli életszemlélet s e szemlélet kivetítése nem lehet — s főként egyedüli! — célja a művészetnek.

Derkovits meg is mutatta, mennyire akarattá, életszemléléssé s főként: művészi formával — telítettséggé válhatik minden emberi gyötrelem, kín, sőt célzatos állásfoglalás is; de mennyire ízmos mégis, élet, ember egyaránt, gyűlöletre, szeretetre, munkára — s ő ezt abszolut művészi eszközökkel mutatta meg; ő valóban „életes művész" volt. Az Ernst-múzeumban rendezett nagy kiállításának két szép darabja van itt: Bútorkészítő és Önarckép.

Bernáth mindinkább a fénynek, dolgoknak, formáknak önmagukból szüremlése, a fénynek eme *rembrandti* életteremtő ereje felé hajlik s egyre mélyebb kútjaiba mer lebocsátkozni a formák, fények, víziók világának. Merengő-jét a fény misztikumával, lágy, áhitatos szerelmével, e szerelem minden hatóságával tudja körülölelni s ugyanezzel a lélegző, teremtő fénnyel övezi Vöröshajú leány-át. Férfiportréja s Társasága e fénynek már egészen a formák belsejébe visszahúzódó s csak azon át derengő, settenkedő halk, szigorú színével tud igézni. Az álmodók s önmagukba leszállók másikja *Szőnyi*, halk húrra fogott tájképe mellett a Testvérek sárgákban zengő kettős portréja egyik legszebb darabja a kiállításnak. *Aba-Novák* e kiállításon egy régebbi s nem éppen erős képével szerepel. *Márffy* a túlszélesre nyitott formaelmosódások után meghúzza ezt a széles szájú pányvát s akarja húrokra fogni az elszabadult formákat. S ez neki s nekünk is jólesik. *Egry* nem lett újabbá, sem mélyebbé, se nem is tud úgylátszik megkedvelt útjáról letérni; bár 40. sz. képe méltó társa e terembeli legjobbaknak... A szobrászok közül itt *Medgyessy* Római férfi feje, Bikája és *Csorba* Kőrösi Csoma Sándor — magányos utak merője — ad a szokványos — bár konzervatív, bár modern — szobroknál mélyebbet, többet — s főként: szobrászibbat. Mert *Goldmann* brutális otromba s még hozzá csak nem is nyers-erős síremlékét, *Borbereki K. Zoltán* Aba-Novák portréját, mely csak tömegével robusztus, valamint *Vedres-Márk* merev, skolasztikus, élettelen aktját s a többi plasztikákat igazán bajos volna a „szobrászi" s főleg az egyszerű „jó szobor" jelzővel illetni. Szerencsés kivétel *Boda* és *Szomor*, kikben sok életérzés, fiatalság (elégedjünk meg e szimpla, de hízelgő jelzővel) párosul a formák kissé ázsiai, zárt felfogásával. Előbbinek Sebesült parasztasszony-a, utóbbinak Halászok-ja állítja meg az embert.

A fiatal festők közül még inkább *Sugár* Andor ad tehetségről ízelítőt. Az ismertek közül *Pekáry* már teljesen egy textilre vagy kerámiára kivánkozó üres iparművészetiességbe sülyed (amely mint iparművészet más elbírálás alá esne), *Per-*

Gráber Margit: Parasztfiú

A K. U. T. kiállításáról

lott Csaba színkultúrátlan, bántó brutálissága, *Dézsy Huber* merev műparasztjai s mind a többi képek elárulnak szerzőjükről valamit; valamit — hogy époly kevéssé élnek, mint festenek. Általában azt a tapasztalatot szűrhetjük le, hogy úgy életszemléletükben, mint művészi temperamentumukban vérszegények, csak — művészek, csak — sápadtak s az élet boldog s keserű tavait még csak nem is ismerők.

Avagy élet és művészet nem egybefonódva, egyetjelentve, egymást át- és áthasonítva adják-e értékmérőjét, súlyát a művészi alkotásnak? S nem ugyanazt jelenti-e életre-szegénynek s művészetre-szegénynek lenni?

Az iparművészek közül *Gádor* terrakotta-figurácskái kedvesek s ízesek; kérámiai plakettjeiben a zománcos tűzességgel kísérletezik.

A névsor teljességéért ideírjuk a többi kiállító művész névsorát:

Barcsay Jenő, Baksa Soós György, Beck Judit, Bene Géza, Bor Pál, Bornemissza Géza, Bródyné P. Lili, Cser Károly, Cserepes István, Cigány Dezső, Diener Dénes Rudolf, Donner G. Mária, Fenyő A. Endre, Fenyő György, Ferenczy Noémi, Forgach Erzsébet, Gárdonyi Jenő, Gergely Tibor, Gömöri Ida, Graber Margit, Halászy Takács Julia, Heisz Géza, Hollós Eszter, Jándi Dávid, Körmendi András, Lesznai Anna, Modok Mária, Novotny Róbert, Schaár Erzsébet, Schönberger Armand, Szandai Sándor, Szobotka Imre, Varga Oszkár, Vörös Géza.

Bencze László.

Az ERNST-MÚZEUMBAN a kiscelli kastély régi műtárgyaiból és más magántárgyakból igen gazdag aukció-kiállítást rendeztek. A magyar művészet néhány jelesének kiváló alkotásai voltak itt láthatók. Különös meglepetést keltett egy Corot-nak szignált kép, mely feltétlenül Paál László festménye volt, s érdekes példája annak, hogy Paál halála után mint szignálták át műveit lelkiismeretlen francia műkereskedők nagy nevekkel, hogy túladjanak a képeken, melyeket az 1880.-i hagyatéki árverésen összevásároltak. Nagyon szép Csók, Fényes, Rippl-Rónai, Paái és Munkácsy, Borsós és Hollósy, Lotz és Márffy, Markó és Mednyánszky, Mészöly és Pállik, Székely és Szinyei voltak kiállítva, a külföldi mesterek között pedig jók a francia mesterek Bastien, Lepage, Courbet, Ribot stb. Az iparművészeti tárgyak között a nagyon gazdag régi ezüstön kívül hatalmas kínai és japán vázagyűjtemény volt látható, ami, mivel igen alacsony árban voltak licitálva, majdnem egészen el is kelt. A szőnyegek remek példányai és néhány értékes bútor zárta be a gyűjteményt. Az Ernst-múzeum legközelebbi kiállítása *Csók* István nagy gyűjteményes bemutatása lesz. A jeles mester most lesz hetven éves és az Ernst-múzeum nagy kiállítással akar hódolni a mester előtt.

Borsos József: Kislány virágokkal
Az Ernst Múzeum Aukció-kiállításáról

PLAKÁTKIÁLLÍTÁS SZEGEDEN. Figyelemreméltó plakátkiállítás volt decemberben Szegeden. Mintegy ezerhatszáz, a világ minden tájáról beérkezett plakát tarkította a kultúrpalota termeit, érdekes színpompás látványt nyújtva.

Örvendetes megállapítanunk, hogy a reklámgrafika ma már túlnyomórészt lépést tart a korral s a pálma a modern plakáté. Ahogy a néma film hangosfilmmé lett, úgy követi ma az ecsettechnikát a festékszórógép, mely nélkül finomság, kontraszt és anyagszerűség, vagyis komoly, művészi értékű reklámgrafikai munka el sem képzelhető. Sajnos, hogy Cassandre, Colin, Dransy és a többi nagy francia mesterek plakátjait sem láthattuk, így talán Olaszország és Svájc művészei mutatták a legnagyobb tudást, bár sok tehetséges fiatal magyar művész kellemes színharmóniákkal, ötletes és merész vonalakkal előkelő helyet foglalt el ebben a magas színvonalú nemzetközi plakáttársaságban. Szeretnők, ha a szegedi plakátkiállítás a jövőben új anyaggal és minél sűrűbben ismétlődnék meg (esetleg az ország egyéb városaiban is), mint mindenki számára komoly és tanulságos művészi élmény.

L. J.

JÁNDI DÁVID

(1893-1944)

A MissionArt Galéria és a Miskolci Galéria
tisztelettel meghívja Önt

JÁNDI DÁVID

(1893-1944)

emlékkiállításának megnyitójára
1994. szeptember 10-én szombaton ½1 órára
a Miskolci Galériába
(Miskolc, Déryné utca 5.)

A kiállítást megnyitja

Sümegi György

művészettörténész
a Művelődési és Közoktatási Minisztérium
Képzőművészeti Főosztálynak Vezetője

A kiállítás megtekinthető október 16-ig

MISSIONART GALÉRIA

Miskolc, Széchenyi u. 14. tel./fax: (46) 326 906

MISKOLCI GALÉRIA

Miskolc, Déryné u. 5. tel.: (46) 347-895

Novák Ágnes
MTA Müntort. Kutató Intézete
Budapest
Úri u. 49.

1014

Jándi Dávid

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR NEMZET

1966 AUG 19.

dig súlyosan megsérült.

— Jándi Dávid emlékkiállítása csütörtökön megnyílt a Rákóczi úti Fényes Adolf teremben.

43. tételszám: JÁNDI DÁVID (Jánd, 1893–?1944) Nagybányai utca olaj, vászon, 74x100 j. j. l. Jándi D. Kikiáltási ár: 50 000 Ft

FÉNYES ADOLF: Dombos táj lovakkal 51x74 cm o.v. 60 000 Ft a kikiáltási ára

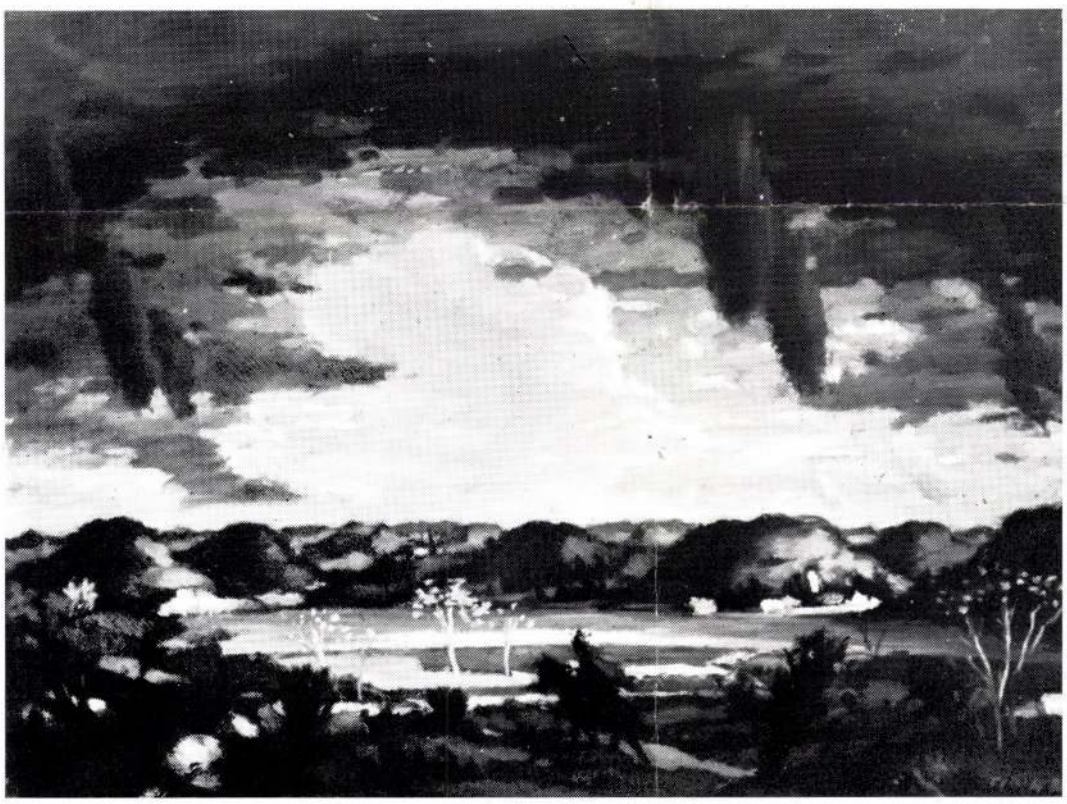

A Gresham csoport lírai plein-air festőjétől, Szőnyi Istvántól egy-egy olaj és akvarell kép kerül árverésre (Dombok, Falu a Sajó mentén).

Az aukció egyik erőssége a nyugat-európai avantgarde irányzatokhoz csatlakozó művészek, Gadányi Jenő (Fekete táj), Farkasházy Miklós (Pihenő), Kádár Béla (Címer, Kislányportré), Vörös Géza (Aszfaltozók, Virágcsendélet) és Pál István (Csendélet) alkotásai.

Farkas István művei is igazi aukciós ritkaságnak számítanak. Az öreg hölgy gitárral látomásos erejű, drámai kép, a Társaság c. rajz a festő mediterrán utazásának emléke.

Az aukció antik anyagának kiemelkedő darabja a XVII. századi flamand festő mozgalmasan megkomponált festménye.

Meg kell említeni még két igen finoman, nemesen rajzolt kisméretű képet a XIX. századból, a francia Henrie Harpignies (Rocca Priora) és az osztrák Joseph Hasselwander (Őrangyal) művét.

A felújított Jókai Klub méltó otthont nyújt az ötletesen megrendezett kiállításhoz és aukcióhoz, ahol minden bizonnyal egymásra talál gyűjtő, eladó és az érdeklődő nagyközönség.

MŰGYŰJTŐK GALÉRIÁJÁNAK 4. AUKCIÓJA A JÓKAI KLUBBAN

A Műgyűjtők Galériája Kft. május 12-én ismét nagyszabású aukciót rendez Budapest egyik exkluziv kiállítási termében, a Szabadság-hegyen lévő Jókai Klubban.

A megvételre kínált 101 festményt bemutató tárlat ezúttal is egyidőben nyílik a hagyományos BÁV rendezte aukciós kiállítással. Az egybeesés nem a véletlen műve: a kis létszámú vállalkozás egyik fő célkitűzése ugyanis az eddigi műkereskedelmi kínálat bővítése, valamint a műtárgyat eladók és vásárlók választási lehetőségének szélesítése. Az ügyvezető igazgató, Pátzay Vilma hitvallása szerint épp ez az egészséges pezsgés hiányzott az elmúlt néhány évtized gyakorlatából.

Mely alkotások kerülnek tehát kalapács alá május 12-én?

A kiválasztott 101 mű a legjobb magyar festők műveiből nyújt ízelítőt, szem előtt tartva a század festészeti mozgásának sokoldalúságát, hangsúlyt fektetve arra is, hogy az aukciós gyakorlatból kevéssé ismert festők műveivel is megismerkedhessen a műértő közönség. A XIX. századi anyag hívogató érdekessége a klasszicizáló tájképfestészet nagy mesterének, id. Markó Károlynak, és a hazai művészet fellendüléséért oly sokat tett Barabás Miklósnak egy-egy képe. (Ut Emmaus felé, — Férfi portré).

Meg kell említenünk romantikus tájképfestészetünk kiváló művelőjének, Brodszky Sándornak képét is. (Tiroli táj). Ide kívánkozik még László Fülöp leheletfinoman festett női portréja is.

A XX. századi alkotásokat gyűjtők változatos, a század első felének szinte valamennyi festészeti irányzatát képviselő anyagból válogathatnak.

Az aukció egyik kiemelkedő darabja, Ferenczy Károlynak az oeuvre katalógusban reprodukált képe (Női akt korállal). A nagybányai iskolát rajta kívül Iványi Grünwald műve (Fürdőzők) képviseli, Szolnokot pedig maga Fényes Adolf, (Dombos táj lovakkal c. képe), a művésztelep meghatározó egyénisége.

Az alföldi festők csoportját, a magyar nemzeti festészet önálló fejezetét Rudnay Gyula (Menekülők, Tanulmányrajz), Koszta József (Tanya), Tornyai János (Aratók) és Nagy István (Kislány piros szoknyában, Erdőrészlet, Szénaboglyák) neve fémjelzi

A változatos Mednyánszky és Vaszary oeuvre-t több jeles alkotás is képviseli, felvillantva a két festőóriás sokoldalúságát (Erdőrészlet, Lövészárok, Hegyi falu — Aktok, Ligetben, Sirbatétel).

A nyolcakat Kernstok Károly és Czóbel Béla egy-egy portréja (Idős rabbi — Női portré) képviseli, Berény Róbert finom akvarellje mellett.

Az aukció egyik érdekessége Aba-Novák Vilmos egy igen korai, elmélyülten megfogalmazott képe (Csendélet). Molnár C. Pál alkotása (Olasz táj) már a római iskola szellemét idézi.

33. tételszám: HASSELWANDER, Joseph (Wien, 1812—Schleibbs, 1878) Őrangyal (Védett) szürkével lavírozott ceruzarajz, 14x5x10. Védési szám: 143/84 Szépművészeti Múzeum Kikiáltási ár: 12 000 Ft

64. tételszám: id. MARKÓ KÁROLY (Lőcse, 1791— Villa Appeggi, 1860) Ut Emmaus felé. olaj, vászon, 44x60 Bírálati szám: 5939/88 (Előtanulmány az 1845-ben festett azonos c. képéhez) Kikiáltási ár: 300 000 Ft

JÁNDI DÁVID

(1893—1944)

EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA 1957

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

JÁNDI DÁVID

FESTŐMŰVÉSZ

(1893—1944)

EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

FÉNYES ADOLF TEREM

1966

BUDAPEST

GALERIE NATIONALE HONGROISE

DÁVID JÁNDI

(1893—1944)

RETROSPECTIVE

BUDAPEST
1966

A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE ÉS
A KATALÓGUST ÖSSZEÁLLÍTOTTA
KISDÉGINÉ KIRIMI IRÉN DR.

A FOTÓKAT
PETRÁS ISTVÁN
KÉSZÍTETTE

A CÍMLAPON
HÁZAK KERESZTHEGGYEL

JÁNDI DÁVID
(1893–1944)

JÁNDI DÁVID 1893-BAN SZÜLETETT JÁNDON (BEREG M.). FESTŐI KIKÉPZÉSÉT NAGYBÁNYÁN (BAIA MARE) SZEREZTE MEG, 1911–1916 KÖZÖTT, TANÍTVÁNYA VOLT THORMA JÁNOSNAK, FERENCZY KÁROLYNAK ÉS RÉTI ISTVÁNNAK.

A FALUSI KÖRNYEZET, AMELYBEN GYERMEKKORÁT TÖLTÖTTE, MINDVÉGIG REÁNYOMTA BÉLYEGÉT LÉNYÉRE. AKI A KIS MOKÁNY FESTŐ ÍZES BESZÉDÉT HALLGATTA ÉS TEMPÓS LÉPTEIT LÁTTA, ÖNKÉNTELEN SÁRDAGASZTÓ CSIZMÁT KERESETT LÁBAIN. HA EHHEZ MÉG EGY KEVÉS BOHÉMES HETYKESÉGET KÉPZELÜNK HOZZÁ, MEGKAPJUK KÜLSŐ LÉNYÉNEK KÉPÉT.

TEHETSÉGÉT MESTEREI KORÁN FELISMERTÉK, KÜLÖNÖSEN SOKSZOR MEGLEPETÉSEKKEL SZOLGÁLÓ KOLORITJA TŰNT FEL. A NAGYBÁNYAI VIDÉK, AMELYHEZ ÉLETE VÉGÉIG HŰ MARADT, ENNEK KIFEJLŐDÉSÉHEZ BŐ ALKALMAT NYÚJTOTT. A SZÍNEK VÍZIÓI MELLETT AZONBAN ÉRDEKESEN ÖSSZEFOGÓ FORMAMEGOLDÁSOKKAL IS GYAKRAN TALÁLKOZUNK MŰVEIBEN ÉS GONDOS TANULMÁNYOKKAL ELŐKÉSZÍTETT SZÁMOS FIGURÁLIS KOMPOZÍCIÓT IS FESTETT.

OLASZORSZÁGI ÚTJAIRÓL A TŰZES SZÍNÉLMÉNYEKEN KÍVÜL LÁTHATÓAN A RENAISSANCE TÖMEGJELENETEINEK HATÁSÁT HOZTA MAGÁVAL. A TÖMEGEK ÁBRÁZOLÁSÁBAN UGYANOLYAN VÍZIÓSZERŰ MEGJELENÍTÉSRE VOLT KÉPES, MINT A SZÍNHARMÓNIÁK MEGÁLMODÁSÁBAN. EZEK A HARMÓNIÁK SZÍNES KÉPEK RAGYOGÁSA MELLETT MÁSKOR SZÜRKE BORULATOK ÁRNYALATAIBAN JELENNEK MEG. KÉPEINEK TARTALMI RÉSZE NEM VOLT HANGSÚLYOZOTT ÉRDEKŰ, INKÁBB ALKALMAT JELENTETT A KÉP MEGKOMPONÁLÁSÁRA.

JÁNDI DÁVID, BÁR ANYAGIAKBAN SZŰKKEBLŰ VOLT IRÁNYÁBAN A SORS, NEM VOLT ISMERETLEN SZÉLESEBB KÖRBEN SEM. MÁR 1923-BAN VOLT KOLLEKTÍV KIÁLLÍTÁSA A BELVEDERBEN, AZUTÁN 1926-BAN A NEMZETI SZALONBAN, 1932-BEN AZ ERNST MÚZEUM ÁLLÍTOTTA KI VÍZFESTMÉNYEIT, 1937-BEN A TAMÁS GALÉRIÁBAN VOLT KIÁLLÍTÁSA. TÖBBSZÖR SZEREPELT A KUT KIÁLLÍTÁSAIN ÉS ERDÉLYI KIÁLLÍTÁSOKON.

SOKAT TARTÓZKODOTT BUDAPESTEN, DE MÉG TÖBBET NAGYBÁNYÁN. KÉSŐBB, ÚGY MONDJÁK, ÉJJEL RÉMLÁTÁSOKKAL KÜZDÖTT, MELYEK SAJNOS BEIGAZOLÓDTAK. 1944-BEN NAGYBÁNYÁRÓL ELHURCOLTÁK.

E KIÁLLÍTÁS, BÁR SOK OLAJKÉPE IS VAN, JÁNDI DÁVID PASZTELLJEINEK EGY SORÁT VÁLASZTOTTA A REÁ VALÓ EMLÉKEZÉS TÁRGYÁUL. EZT RÉSZBEN AZ TETTE INDOKOLTTÁ, HOGY EZEK TÖRETLENÜL MUTATJÁK PIKTÚRÁJÁNAK ÉRDEKES OLDALAIT, MÁSRÉSZT ALKALMAT ADNAK ANNAK FELISMERÉSÉRE, HOGY A MAGYAR PASZTELLFESTÉS TERÉN A TECHNIKAILAG TÖKÉLETES POLL HUGÓ, A RANGOS MŰVÉSZETTEL TÜNDÖKLŐ RIPPL-RÓNAI ÉS MÁS JELES MŰVÉSZEK MELLETT, KIVÁLÓ HELY ILLETI MEG JÁNDI DÁVIDOT IS.

BEDŐ RUDOLF

DÁVID JÁNDI
(1893—1944)

DÁVID JÁNDI NAQUIT À JÁND (COMITAT BEREG) EN 1893. IL FIT SES ÉTUDES À LA COLONIE D'ARTISTES DE NAGYBÁNYA (BAIA MARE) DE 1911 À 1916 ET FUT ÉLÈVE DE JÁNOS THORMA, KÁROLY FERENCZY ET ISTVÁN RÉTI.

LA CAMPAGNE OÙ IL AVAIT PASSÉ SON ENFANCE, L'AVAIT MARQUÉ DE SON EMPREINTE INEFFAÇABLE. SI L'ON ÉCOUTAIT LE LANGAGE SAVOUREUX DE CE PETIT PEINTRE COSTAUD, SI L'ON LE REGARDAIT MARCHER DE SON PAS MESURÉ, ON ÉTAIT TENTÉ DE LE PRENDRE POUR UN PAYSAN BOTTÉ, TRAÎNANT DANS LA BOUE. AJOUTEZ À CES TRAITS DE SON EXTÉRIEUR UN PEU DE CRÂNERIE QUI ÉTAIT ALORS À LA MODE DANS LA BOHÊME, ET VOUS AUREZ UNE IDÉE DE CE QU'IL ÉTAIT PHYSIQUEMENT.

SON TALENT FUT, DE BONNE HEURE, RECONNU PAR SES MAÎTRES. IL REMARQUÈRENT AVANT TOUT SON COLORIS QUI RÉSERVAIT PLUS D'UNE SURPRISE. LA RÉGION DE NAGYBÁNYA À LAQUELLE JÁNDI RESTA FIDÈLEMENT ATTACHÉ JUSQU' À SA MORT, CONTRIBUAIT À ENRICHIR LA GAMME DE SES COULEURS. EN DEHORS DE REMARQUABLES VISIONS EN COULEURS QUE L'ON LUI DOIT,ON RENCONTRE SOUVENT DANS SON OEUVRE DES ESSAIS HEUREUX DE REPRÉSENTER LES FORMES D'UNE MANIÈRE CONCISE, RAMASSÉE ET AUSSI UN GRAND NOMBRE DE COMPOGIONS À FIGURES, QU'IL AVAIT SOINEUSEMENT PRÉPARÉES PAR DES ÉTUDES POUSSÉES.

DE SES VOYAGES EN ITALIE IL A RAPPORTÉ, EN PLUS DU SOUVENIR TOUJOURS VIVANT DE SA RENCONTRE AVEC UN MONDE DE COULEURS ÉCLATANTES, L'IMPRESSION QUE LES SCÈNES DE MASSES DE L'ART DE LA RENAISSANCE AVAIENT EXERCÉE SUR LUI. PLUS TARD, DANS LA REPRÉSENTATION DES SCÈNES DE MASSES IL EST PARVENU, LUI AUSSI, À LA MÊME ÉVOCATION VISIONNAIRE QUE DANS SES HARMONIES DE COULEURS ENTREVUES COMME DANS UN SONGE. CES HARMONIES APPARAISSENT NON SEULEMENT DANS L'ÉCLAT DES TABLEAUX D'UN COLORIS ARDENT, MAIS AUSSI DANS DES NUANCES DE GRIS SOMBRES. LE CONTENU, L'IDÉE DE SES COMPOSITIONS N'AVAIT PAS UNE IMPORTANCE EN SOI-MÊME: L'ARTISTE Y TROUVAIT L'OCCASION DE FAIRE UNE OEUVRE.

DÁVID JÁNDI QUE SON DESTIN MESQUIN CONDAMNAIT À VIVRE À L'ÉTROIT, N'EN ÉTAIT PAS MOINS CONNU D'UN PUBLIC ASSEZ LARGE. IL EUT SA PREMIÈRE EXPOSITION RÉTROSPECTIVE DÉJÀ EN 1923 DANS LES SALLES DU BELVÉDÈRE, SUIVIE D'UNE AUTRE EN 1926 AU SALON NATIONAL. IL EXPOSA DES AQUARELLES EN 1932 AU MUSÉE ERNST ET SE PRÉSENTA DE NOUVEAU AU PUBLIC EN 1937 DANS LA GALERIE TAMÁS. IL PARTICIPA PLUS D'UNE FOIS AUX EXPOSITIONS DE LA SOCIÉTÉ KUT ET AUX EXPOSITIONS ORGANISÉES DANS SA PETITE PATRIE, EN TRANSYLVANIE.

IL SÉJOURNA SOUVENT À BUDAPEST ET DAVANTAGE À NAGYBÁNYA. DANS SES DERNIÈRES ANNÉES IL AVAIT DES CAUCHEMARS QUI, HÉLAS, SE SONT VÉRIFIÉS PAR LA SUITE: EN 1944 JÁNDI FUT DÉPORTÉ DE NAGYBÁNYA.

JÁNDI A PEINT BEAUCOUP DE TABLEAUX À L'HUILE. POURTANT, L'EXPOSITION QUE NOUS CONSACRONS À SA MÉMOIRE, RÉUNIT UNE SÉRIE DE PASTELS. NOTRE CHOIX PEUT SE JUSTIFIER PAR DEUX CONSIDÉRATIONS: D'UNE PART CES PASTELS MONTRENT INDÉFECTIBLEMENT LES CÔTÉS INTÉRESSANTS DE SON ART, D'AUTRE PART ILS PERMETTENT DE RECONNAÎTRE QUE DANS L'HISTOIRE DU PASTEL HONGROIS UNE PLACE IMPORTANTE DOIT ÊTRE RÉSERVÉE, À CÔTÉ DE HUGO POLL REMARQUABLE PAR SA TECHNIQUE ET RIPPL RÓNAI, VIRTUOSE DU GENRE, À DÁVID JÁNDI AUSSI.

RUDOLF BEDŐ

KIÁLLÍTOTT MŰVEK JEGYZÉKE

1. SZABADBAN
   Papír, pasztell, 70x100 cm
   Mgt.
   J. b. l.: Jándi

2. KERESZTLEVÉTEL
   Papír, pasztell, 48x62 cm
   Mgt.
   J. j. l.: Jándi 926.

3. PATAK PARTJÁN
   Papír, pasztell, 46,5x62,5 cm
   Mgt.
   J. j. l.: Jándi

4. KERESZTHEGY ELŐTT LEGELTETŐ
   Papír, pasztell, 47,5x66 cm
   Mgt.
   J. j. l.: Jándi

5. NAPLEMENTE A VIRÁGHEGYEN
   Papír, pasztell, 48x66,5 cm
   Mgt.
   J. j. l.: Jándi

6. ALKONYAT AZ ÚTON
   Papír, pasztell, 48,5x64 cm
   Mgt.
   J. j. l.: Jándi

7. VIRÁGHEGY ALKONYATKOR
   Papír, pasztell, 50x70 cm
   Mgt.
   J. b. l.: Jándi

8. NAPLEMENTE
   Papír, pasztell, 48,5x62,5 cm
   Mgt.
   J. j. l.: Jándi

9. SÍRBATÉTEL
   Papír, pasztell, 51x66 cm
   Mgt.
   J. j. l.: Jándi

10. VIRÁGHEGY LILA HÁZZAL
    Papír, pasztell, 50x66 cm
    Mgt.
    J. j. l.: Jándi

11. KERESZTHEGY
    Papír, pasztell, 32,5x48 cm
    Mgt.
    J. b. l.: Jándi

12. KUBIKUSOK
    Papír, pasztell, 35x50 cm
    Mgt.
    J. b. l.: Jándi

13. GUTIN HEGYSÉG
    Papír, pasztell, 35x49 cm
    Mgt.
    J. b. l.: Jándi

14. FEHÉR HÁZ
    Papír, pasztell, 31x49 cm
    Mgt.
    J. j. l.: Jándi

15. FÜRDŐZŐK TEHENEKKEL
    Papír, pasztell, 32,5x49 cm
    J. b. l.: Jándi

16. SZÍNES VELENCE
    Papír, pasztell, 33x50 cm
    Mgt.
    J. b. l.: Jándi

17. FELHŐS TÁJ
    Papír, pasztell, 32,5x48 cm
    Mgt.
    J. j. l.: Jándi

18. ÚTMENTI HÁZ ESTE
    Papír, pasztell, 31,5x48 cm
    Mgt,
    J. j. l.: Jándi

19. ÚT A FALUN ÁT
    Papír, pasztell, 35x50 cm
    Mgt.
    J. j. l.: Jándi

20. FIRENZE
    Papír, pasztell, 31,5x48 cm
    Mgt.
    J. n.

21. HINTÓ A HÁZ ELŐTT
Papír, pasztell, 35x50 cm
Mgt.
J. j. l.: Jándi

22. VELENCE
Papír, pasztell, 33,5x50 cm
Mgt.
J. n.

23. VIRÁGHEGY BORULÁSBAN
Papír, pasztell, 35x49,5 cm
Mgt.
J. b. l.: Jándi

24. HÁZAK KERESZTHEGGYEL
Papír, pasztell, 31,5x45 cm
Mgt.
J. j. l.: Jándi

25. FIRENZE – ARNO HÍDJA
Papír, pasztell, 24x37,5 cm
Mgt.
J. n.

26. MALOMUDVAR
Papír, pasztell, 30x46,5 cm
Mgt.
J. j. l.: Jándi

27. DOMBOK FELHŐKKEL
Papír, pasztell, 32x46,5 cm
Mgt.
J. b. l.: Jándi 925.

28. BORÚS TÁJ HÁZAKKAL
Papír, pasztell, 23,4x31,5 cm
Mgt.
J. n.

29. KERESZTHEGY SÖTÉT FELHŐKKEL
Papír, pasztell, 25x33,7 cm
Mgt.
J. b. l.: Jándi

30. LOVAK
Papír, pasztell, 25x32,5 cm
Mgt.
J. j. f.: Jándi

31. TÖMEGJELENET I.
Papír, barna kréta, 28x31,5 cm
Mgt.
J. n.

32. TÖMEGJELENET II.
Papír, akvarell, 13,5x18,5 cm
Mgt.
J. b. l.: Jándi 922.

33. TÖMEGJELENET III.
Papír, akvarell, 28x32,5 cm
Mgt.
J. n.

34. EGO SUM
Papír, tusrajz, 22x27,5 cm
Mgt.
J. b. l.: Jándi 922.

35. FIRENZEI RÉSZLET
Papír, tusrajz, 31,5x22,5 cm
Mgt.
J. b. l.: Jándi

36. ANYA GYERMEKÉVEL
Papír, kréta, 28,5x22,5 cm
Mgt.
J. j. f.: Jándi D.

A KATALÓGUSBAN ELŐFORDULÓ RÖVIDÍTÉSEK

Mgt. = magántulajdon

J. j. l. = jelezve jobbra lent

J. b. l. = jelezve balra lent

J. j. f. = jelezve jobbra fent

J. n. = jelzés nélkül

REPRODUKCIÓK

NAPLEMENTE
COUCHER DE SOLEIL

KERESZTHEGY

KERESZTHEGY

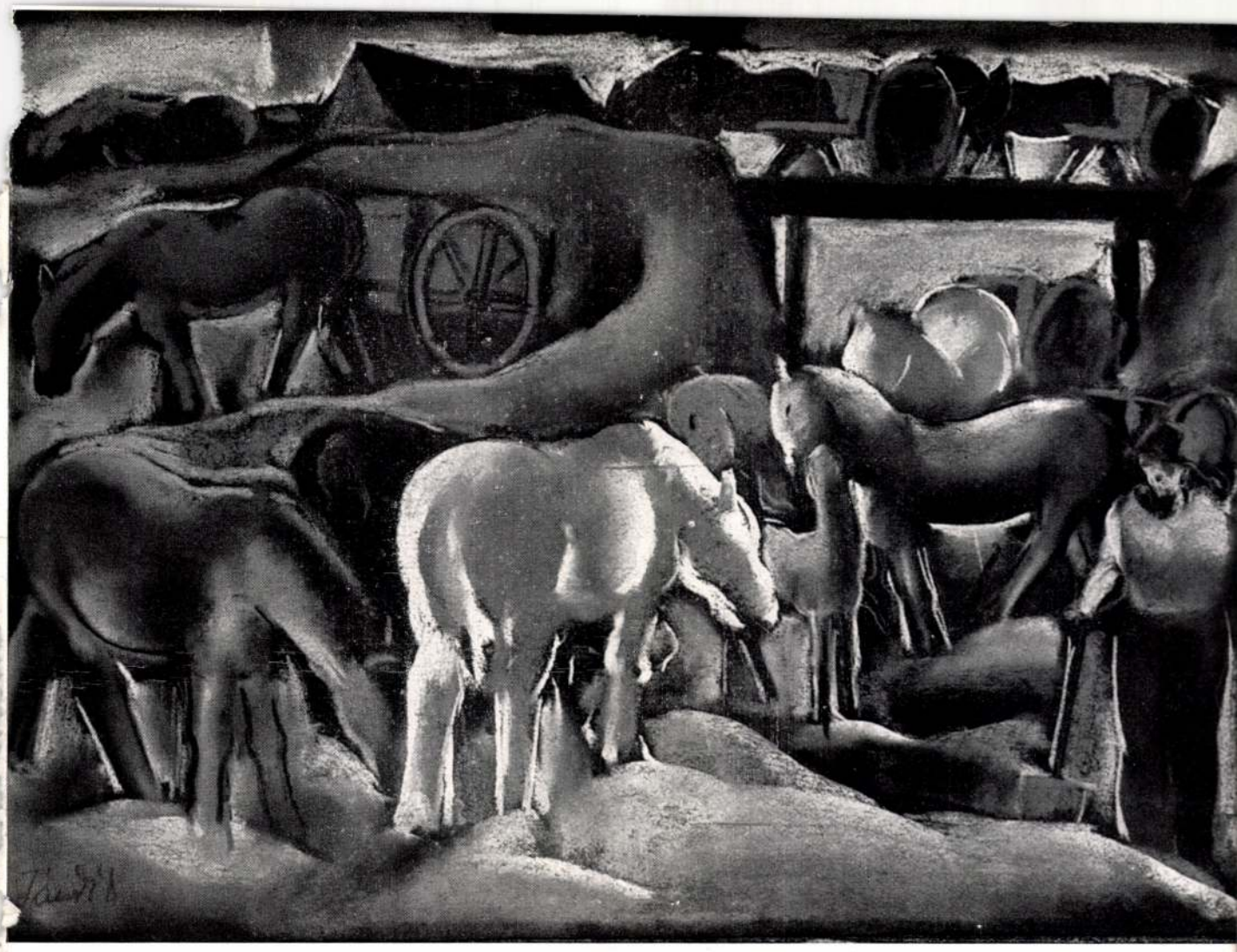

KUBIKUSOK
TERRASSIERS

FEHÉR HÁZ
MAISON BLANCHE

SZÍNES VELENCE
VENISE PITTORE

FELHÖS TÁJ
PAYSAGE PAR TEMPS NUAGEUX

ÚT A FALUN ÁT
CHEMIN À TRAVERS LE VILLAGE

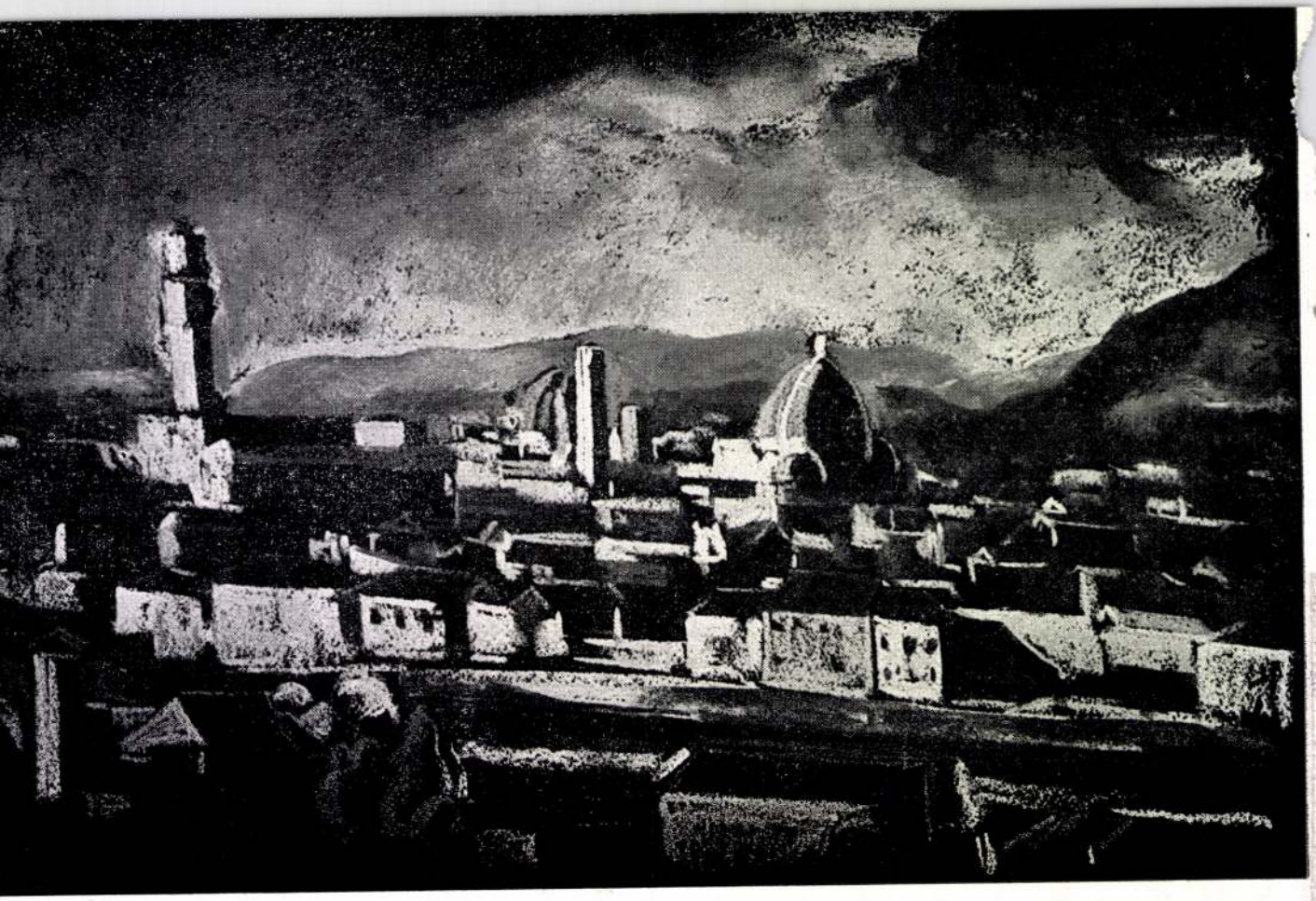

FIRENZE
FLORENCE

MALOMUDVAR
COUR DE MOULIN

LOVAK
CHEVAUX

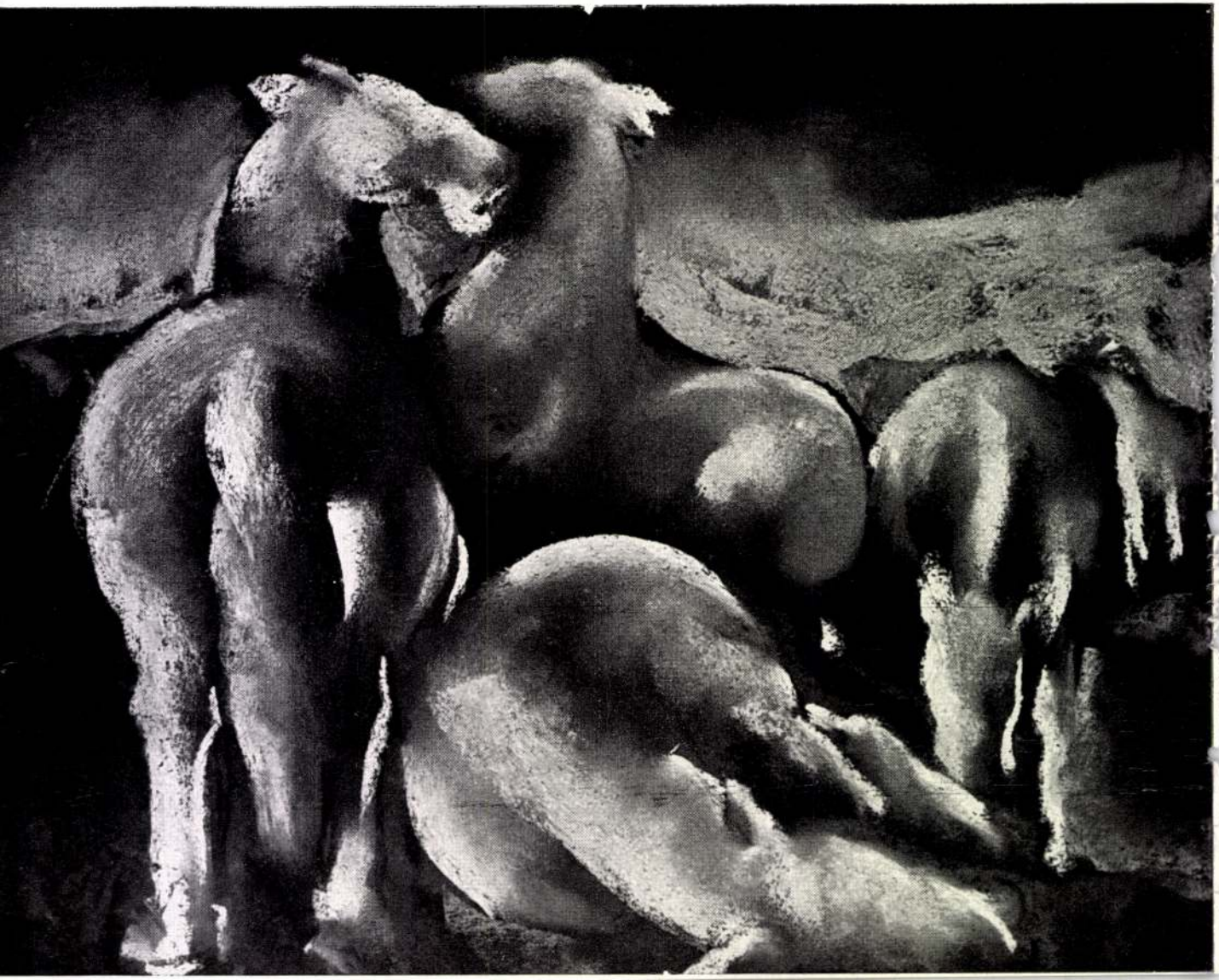

FIRENZEI RÉSZLET
QUARTIER DE
FLORENCE

66 8 FNyV 14 – 14330 – Fv.: Patyi Árpád

CSERDÍTÉS ÉS TÜLKÖLÉS

Irta: Pásztor Árpád

Tapolca, május.

Falu, község, vagy város?

Ez a hármasbogú kérdés merül fel sokszor a vándorban, ha magyar kisvárosokba érkezik, mint amilyen Tapolca is. Hivatalosan *»nagyközség«*, de a végeken nádfedeles házikók arról suttognak, hogy *falu*-nak is hívhatnák, ha a piactéren nem ágaskodnék az ég felé a *VÁROSHÁZ* felírású nagy sárga épület a szomszédságában kupolás, többemeletes bérházzal!

A mellékuccákon csirkekapirgálás, falusi hangulat, a házikók előtt kis tereferélő padok, a főucca térbe tágasodó öblében utasra váró béreautók, a hűs oldalon pompás lovú úri csézák. *Szóval falu is, nagyközség is, város is.* Hétezer főnyi lakossága válogathat a rangban, hogy paraszt-e, polgár, vagy úr?

Várossá az teszi, hogy *van vízvezetéke.* Bár ne volna! — mondják az adó alatt nyögő tapolcaiak. Nagyközség jellegét az menti, hogy *nincs csatornázása*, falu voltát pedig...

De erről szóljon a következő feljegyzés.

Fenn voltunk a *VÁROSHÁZ*-án a főjegyző úr hivatalában. Dr. *Fehér* Károly a linzi Bacsányi-napokról beszélt, mert ő is tagja volt annak a küldöttségnek, amely Linzbe utazott a tapolcai születésű költő hamvaiért.

— Egy valamit soha se felejtek el, — mesélte a többi között.

Nagyon figyeltünk.

— Már az osztrák vonalon száguldott a vonat Linz felé, amikor megszólít bennünket egy osztrák fiatalember. Hová megyünk, minek megyünk? — kérdezi. Elmondom neki, hogy Linzbe, ahonnan egy csaknem száz éve kinn porladó költőnk hamvait szállítjuk *haza, szülőföldjére.* Az osztrák úr megilletődve hallotta ezt és megjegyezte: *»Hiába, a magyarok nagyszerű nép. Nincs párja a hagyományok, a hazaszeretet ápolásában!«*... Nekem pedig eszembe jutott nem egy tapolcai kifakadása, mikor egypár fillért kértünk a Bacsányi-költségekre... *»Mi közünk Bacsányihoz?«* — mondták és megtagadták azt a pár fillért is...

Még be sem fejezte mondanivalóját, mikor nyílott a főjegyzői szoba ajtaja és egy remekbe termett zalai gazdaember lépett be. A televény magyar föld igazi szülötte, lehet úgy jó ötvenes, őszesderes sűrű bajusza kihúzva is kajlán keretezi be száját, arca napbarnított, bőre alól mintha a humusz zsírja csillogna elő, haja dús választékba fésülve, szeméből ész és okosság ragyog. Egész megjelenése lassú mozgású, kicsit potrohos.

Elfogultságnak semmi nyoma, ahogy belép. Látszik, hogy nem újság neki a hivatal, hogy ismeri az úri huncutságot.

— Mi jót hoz, *Boday uram?* — köszönti a főjegyző.

Boday uram megáll a főjegyzői asztal előtt és a világ legtermészetesebb hangján feleli:

— Nem hozok... *Vinnék*... Hivatalos írást arról, hogy a *tapolcai pásztoroknak ősi joga és hagyománya a pattogtatás, valamint a kanászoknak a tülkölés.*

Csodálkozva hallgattam az érdekes beszédet, de csodálatomat még növelte az, hogy a főjegyző úr egészen komolyan rámondta:

— Meglesz!

— De kérem most mingyárt, mert sürgős! — kérelmezte Boday uram.

A főjegyző behívta a gépírónőt, — mégis város Tapolca, — és valami ilyesfélét diktált neki:

»Boday Lajos úrnak, mint a tapolcai közbirtokosság vezetőjének kérésére hivatalból kijelentem, hogy Tapolcán ősi joga és hagyománya a pásztornak a pattogtatás...«

— *Cserdítést* tessék íratni *pattogtatás helyett*, — vágott közbe Boday Lajos...

Nem tudtam ellenállni, hogy meg ne kérdezzem:

— Miért?

— Mert a tilalomban is úgy van, hogy *»cserdítés«.*

— Miféle tilalomban?

— Akit a városi főbíró adott ki, hogy *hajnali félnégy órakor ezentúl tilos a községi pásztornak ostort pattogtatni a kapuk előtt, amikor legelőre tereli a csordát. Valamint tilos a kanásznak hat órakor a tülkölés... Ezentúl szóval kell kikiabálni, hogy gyűjjék a csorda meg a konda.*

(Falu, vagy város?)

— És mi okból?

— Mert a pattogtatás, azaz cserdítés és tülkölés *csendháborításnak vétetik!*

Elkészült a hivatalos írás, de Boday uramnak nem elég. Ismeri ő a hivatalos szokásokat, nemhiába volt főkortes a képviselőválasztásokon.

— Tessen még utána íratni, hogy *»közérdekből«.*

— De ha megleletezik? — vélte a főjegyző.

— Csak tesssen odaíratni, úgy *nyomatékosabb.*

És mint aki jól végezte dolgát, összehajtogatta a hivatalos írást, *a cserdítés és tülkölés jogának hatósági bizonyítványát* és ment a bírói hivatalba beadni a közbirtokosság fellebbezését az igazságtalan rendelet ellen.

Utána eredtem és megállítottam:

— Mért ragaszkodnak az ostorpattogtatáshoz...

— *Cserdítéshez!* — javította ki.

—... és tülköléshez?

— Nem mi ragaszkodunk, *hanem a jószág.* Mink nem vagyunk se jobbpártiak, se balpártiak, *mink jószágpártiak vagyunk... A jószágnak öröktül fogva patt... azaz cserdítettek és tülköltek, ezzel a hajnali szóval ébred évszázadok óta, a véribe' van.* Most nem kezdhetünk vele új szokást, bekiabálást... Elpanaszoltuk a dolgot kegyelmes képviselő urunknak, gróf *Esterházy* Móricnak is, ő is azt mondta, hogy ha az egész országban ilyen rendelet volna, *pásztor és kondáslázadás törne ki. Az pedig nem volna illő dolog!*

Az aszfaltos, vízvezetékes Tapolca a cserdítés ellen van, a zsupfedeles a tülkölés mellett... De alighanem a jószágpárt győz!

— **Címadományozás.** Mint a Magyar Távirati Iroda jelenti, a kormányzó a kereskedelemügyi miniszter előterjesztésére *Gessler* János likőrgyárosnak, *Neszmély* Lajosnak, az Ulrich B. J.-féle ólom- és ónárugyár nyugalmazott igazgatójának, továbbá *Pürner* Rudolf terménynagykereskedőnek a Magyar Kereskedelmi Statisztikai Értékmegállapító Bizottságban kifejtett értékes működésük elismeréséül a magyar királyi kereskedelmi főtanácsosi címet adományozta.

— **Dollfuss és Starhemberg bejelentették, hogy teljes a hazafias front.** *Bécsből* jelentik: *Dollfuss* szövetségi kancellár, a hazafias front országos vezére és *Starhemberg* alkancellár, a hazafias front helyettes vezére együttesen aláírt felhívásban közlik Ausztria lakosságával, hogy a legközelebbi időben megtörténik az összes hazafias szervezetek és csoportok összeolvadása s ezzel *az osztrák Heimatschutz az eddiginél nagyobb mértékben bocsáthatja erejét az építőmunka és a hazafias front törekvéseinek szolgálatába.* Az ezzel kapcsolatos szervezeti intézkedések a legközelebbi napokban megtörténnek. Ausztria minden fiát felhívják, hogy vegyen részt e nagy osztrák harci frontban.

— **Meghalt Szigeti János felsőházi tag.** Szombaton reggel hosszú szenvedés után meghalt *Szigeti* János felsőházi tag. Politikai pályája 1909-ben kezdődött, amikor székesfővárosi bizottsági tag lett. 1917-ben képviselője lett a budai kerületnek. 1930-ban a főváros közgyűlése a felsőházba küldte. *Sokat harcolt a főváros, különösen pedig szűkebb hazája, Buda érdekeiért.* Régebben a kassa—oderbergi vasút főfelügyelője volt és ő volt egyik legfőbb szervezője az Országos Vasutas Szövetségnek. Hatvanötéves korában halt meg. Elhunytát felesége és két fia, *Szigeti* Endre hírlapíró és *Szigeti* Béla fővárosi fogalmazó gyászolja. Hétfőn délután 5 órakor temetik a farkasréti temető halottasházából a róm. kat. egyház szertartása szerint. Temetésén a felsőház is képviselteti magát.

— **A kormányzó kitüntetett hősi magatartásáért egy gépkocsivezetőt.** *Sopronból* jelentik: Tavaly ősszel *Sopron* és *Pinnye* között a motorosvonatnak nekirepült egy *fácánkakas*, bezúzta a sínautó ablakát és a szálinkok súlyosan megsebesítették *Drescher* Károly vezető szemét. A gépkocsivezető nem veszítette el lélekjelenlétét, hanem tovább vezette a gépet a legközelebbi állomásig és hősi magatartásával nagy szerencsétlenséget hárított el. *Drescher egyik szemét műtéttel távolították el, a másik szemére is erősen megsérült.* A kormányzó hősi magatartásáért az V. osztályú magyar érdemkereszttel tüntette ki, amit ünnepélyes keretek között szombaton adott át a kitüntetettnek meleg szavak kíséretében *Simon* Elemér főispán. A kitüntetésnél jelen volt édesapja *Drescher Károly nyugalmazott postaaltiszt is, akinek a kormányzó nyugalombavonulásakor ugyancsak az V. osztályú érdemkeresztet adományozta és akinek a gépkocsivezetővel együtt 26 gyermeke volt.*

= **Szabály:** Mossa meg este gyengéden a *Leton*-szappan krémszerű habjával arcbőrét. Hagyja rajta e gyengéden ható krémes habot néhány másodpercig. Ezután bőven öblítse arcát meleg vízzel, utána közvetlenül hideg vízzel! Ennyi az egész! Reggelre kelve friss, üde, bársonyos arc fog a tükörből visszamosolyogni.

= **Közfeltűnést keltett** a háziasszonyok és víkendezők körében az új, modern *»Tetra«* szeszgázfőzőkészülék olcsósága, üzembiztonsága, csinos külsejénél fogva. Részletre kapható kizárólag a Morvai rádió, villamossági és műszaki kft.-nél, Budapest, VII. Erzsébet körút 40. Telefon: 343—64.

= **Akinek a szívműködése rendetlen, úgyszintén az,** akinél a vérnyomás emelkedésének tünetei mutatkoznak, úgy érhet el erőlködés nélkül megfelelő könnyű székelést, ha reggel éhgyomorra egy kis pohár természetes *»Ferenc József«* keserűvizet iszik.

= **Urak! Most önökhöz szólunk.** Eddig főleg a hölgyeket halmozta el kedvezőbbnél kedvezőbb ajánlataival a Fenyves Áruház; most az uraknak akar kedveskedni: az áruház férfiruha osztályán gyönyörű tropikál szövetöltönyöket (kabát, nadrág) hoz forgalomba darabonként 36 pengőért. Finom könnyű öltönyök ezek, melyek a mostani nagy hőségben mindenki részére csak örömet szereznek. A jó mosóöltöny 21 pengő 50 fillérbe és a praktikus burettöltöny 6 pengő 75 fillérbe kerül. Nem sajtóhiba! Tényleg csak 6 pengő 75 fillér. Az öltönyök kitűnő szabásúak, komplett méretek és feltétlenül megbízható jó minőségek, amit már a cég jó hírneve is garantál. Rövidesen azt hisszük, a férfiak körében époly kedvelt lesz a Kálvin téri Fenyves Áruház, mint eddig a hölgyek között.

= **Megmondjuk mire gondolt ma reggel?** Hogy *Diana-fogkrémet* kell vásárolnia, mert a Diana-fogkrém kitűnő s tubusa csak 48 fillér.

Balzsamos, oxigénes fürdőtől
négy nap alatt a lábak visszanyerik szép egészséges formájukat!

Dagadt bokák, elferdült és kínosan járó lábak teljesen lerontják azt a kedvező véleményt, amelyet egy kedves arc és jó termet gyakorolnak. Minden nő szert tehet szép bokákra és lábakra, mert elegendő egy lavór melegvízben néhány dekagram valódi **RÓKUS LÁBSÓT** feloldani. Ebben a balzsamos lábvízben áztatja lábait vagy tíz percig. Azonnali megkönnyülés áll be: az első fürdő után a fájdalmak, a lábak égető érzései, nyilallásai elmúlnak, a fáradtság és ólomnehéz járás egy csapásra megszűnik; a bokák duzzadása lelohad. A legmakacsabb tyúkszemek és bőrkeményedések megpuhulnak, kézzel eltávolíthatók. Nem szorít a cipő, állhat egyhelyben, vagy gyalogolhat órákig a legcsekélyebb fáradtságérzet nélkül. Egy kiadós csomag SZENT RÓKUS SÓ már 70 fillérért beszerezhető.

— **Mussolini a »preventív háborúról«.** A Berliner Börsenzeitung vasárnapi számában Mussolininak cikke jelent meg »Leszerelés vagy fegyverkezés« címmel. A cikk ismerteti a helyzetet és arra a megállapításra jut, hogy vagy elfogadják az olasz tervet, vagy megkezdődhetik a fegyverkezés. A leszerelési értekezlet bukásával Németországot csak preventív háború akadályozhatja meg a fegyverkezésben és ebben Franciaország kevés rokonszenvvel találkoznék. Németország pedig minden erejével védekeznék s *így a preventív háború hamarosan valódi háborúvá fajulna.* A leszerelési értekezlet kimenetelével áll vagy bukik a Népszövetség tekintélye.

— **Kitüntetett mentőorvosok.** A pestszenterzsébeti önkéntes mentőegyesület elnöksége önzetlen és különös szorgalmukért *Fekete* László örsparancsnok-mentőorvost ezüst éremmel, *Bollobás* Béla és *de Sorgo* Miklós mentőorvosokat elismerő oklevéllel tüntette ki. A kitüntetéseket rendkívüli közgyűlés keretében vasárnap nyujtják át.

— **Krudy Gyula halálának évfordulója.** Ma egy éve temettük el a magyar neoromantika legédesebb szavú, felejthetetlen mesterét, modern elbeszélőirodalmunk egyik legjelentősebb, tragikus korán elmult értékét, *Krudy* Gyulát. Jókai bűvös aranytollának örököse volt ő, kinek tintájában mesék szivárványa színesedett. Elpergett magyar évek, elporlott, régi magyar urak keltek életre bővenömlő írásai nyomán, csodálatos álmok, amelyek valóságnál hívebben, igazabban tükrözik mindazt, ami egykor élő élet volt. Könyvei, regényei és novellái időálló értékei maradnak irodalmunknak, ő maga azonban már csak emlékezetünkben él tovább. Halálának első évfordulóján, szombaton délben, tisztelői, barátai és szerettei felkeresték *Krudy* Gyula sírját a kerepesi temetőben. Megilletődött csendben állták körül sírdombját, letéve kegyeletük és hálájuk koszorúját arra a fejfára, amelyen az ő neve van felírva, immár egy hosszú esztendő óta.

— **Kormányzói elismerés.** A kormányzó megengedte, hogy gróf *Pálffy-Daun* József földbirtokos, bicskei lakosnak nemzeti szempontból értékes szolgálataiért elismerését tudtul adják. — A kormányzó megengedte, hogy *Perényi* Rezső nyugalmazott aszódi ágostai hitvallású evangélikus elemi iskolai igazgatótanítónak elismerését tudtul adják.

— **Magyar sikerek a KMAC második dört-trek versenyén.** Mintegy 6000 néző előtt rendezte meg az Autóklub második dört-trekk versenyét az elsőhöz hasonló sikerrel. Nagy sikert aratott a magyar *Zamecsnik* Tivadar, aki megnyerte az 500 köbcentiméteres kategóriát. Az egyik futamban ugyan az osztrák Killmeyer győzött, összeredményben azonban Zamecsnik volt a jobb. A harmadik helyre az abesszinai *Tella* került, aki viszont a 250 kem-es kategóriát nyerte a multkori győztes, a kecskeméti Kiss László előtt. A 300 kem-es kategóriát ismét az osztrák *Schörg* nyerte, aki mind a két futamban legyőzte Tellát. A második nagy magyar siker *Pathó* Gyula győzelme volt az oldalkocsis motorkerékpárok versenyében. Az első futamot ugyan a bécsi *Benesch* nyerte 2 p 57.5 mp-es idővel, a második futamban azonban Pathó legyőzte és ideje 2 p 56.2 mp, jobb lévén, ő nyerte a versenyt. A kisautók versenyében *Hartmann* László különböző előnyöket adott, az első futamban behozta az előnyöket, a második futamban azonban a tehetséges *Bodor* István 300 méter előnnyel legyőzte. A nemzeti futamot ismét Zamecsnik nyerte.

— **Kertészeti és víkendkiállításra** kedvezményes belépőjegy kapható 60 fillérért *Az Est* kiadóhivatalaiban: Erzsébet körút 18—20. és Vilmos császár út 62.

Abbazia Hotel Imperial (Südstrándon) **Lauraua** Hotel Excelsior
Egyéni utazás minden költséggel és vasútjeggyel, **7 napi** ottartózkodással **P 138.—**
A magyar úriközönség kedvenc szállodái. Közös képviselet: **Rudolf Mosse-ház,** Váci ucca 18 félemelet. Tel.: 83-5-83 és 83-5-85.

ENYHE BIZTOS OLCSÓ ÁRTALMATLAN PURGO
PURGO
A VILÁGHÍRŰ HASHAJTÓ
BAYER

Családi értesítések:

Gremsperger Máriát
eljegyezte
Szurkovszky József
szobrászművész, Kispest

Fischer Piri
és Haas Hugó
a Haas sportcég tulajdonosa
e hó 15-én házasságot kötnek.
(Minden külön értesítés helyett)

Kertész Mária
(Dévaványa) és
dr. Péter György
(Budapest) házasságot kötöttek
Minden külön értesítés helyett)

Stern Ilonkát
(Ujfehértó) eljegyezte
Lichtmann Ernő
földbirtokos (Gesztréd-Ujfehértó)

Hörk Tibor
(Budapest) és
Steiner Anci
(Rákospalota)
május hó 6-án házasságot kötöttek
(Minden külön értesítés helyett)

Dózsa Adrienne
okl. középiskolai tanárnő és
Eisler János
okl. gépészmérnök
házasságot kötöttek
(Minden külön értesítés helyett)

Dr. Verzár Gyula
a debreceni egyetem orvostanára
és Schober Ilona
házasságot kötöttek
(Minden külön értesítés helyett)

Tycho Magda
(Sopron) és
Sárosi István
(Budapest—Sopron) e hó 15-én
tartják Sopronban esküvőjüket.
(Minden külön értesítés helyett)

Boskovitz Klára
Magyaratád és
Goldberger Manó
Szekszárd, jegyesek.
(Minden külön értesítés helyett)

Lukács Erzsi
és Bakos István
építész
e hó 9-én házasságot kötöttek
(Minden külön értesítés helyett)

Weisz Macát
eljegyezte
Laufer László
Rita Friedlt
(Brünn) eljegyezte
Laufer Zoltán
Budapest

Székely Sándor
és
Katz Margitka
jegyesek

NÁSZUTASOK
Rómába 70%-kal olcsóbban utazhatnak, közben Velencét, Paduát, Bolognát, Firenzét is megnézhetik
Felvilágosítással szolgál Az Est utazási irodája, Erzsébet körút 18—20

— **Gróf Bem Szaniszló a Bem-szobor leleplezésére Budapestre érkezett.** Ma délelőtt leplezik le a *Pálffy* téren *Bem apónak*, a szabadságharc nagy tábornokának szobrát. A leleplezési ünnepségen *a kormányzó is* részt vesz. Szombaton lengyel tiszti küldöttség érkezett Budapestre az ünnepségre. A Bem-család képviseletében gróf *Bem* Szaniszló lengyel őrnagy vesz részt az ünnepségen. A lengyel kormány *Kertzinszky* Szaniszló meghatalmazott miniszterrel képviselteti magát. A Bem-szobor leleplezési ünnepélye alkalmából a varsói hirlapirók szindikátusa *üdvözlő táviratot* intézett a szoborbizottsághoz. *Beck* József lengyel külügyminiszter *ugyancsak üdvözlő táviratot küldött.*

— **Lovaspólómérkőzések a Margitszigeten.** Május 16-án kezdődik a Magyar Polo Club idei szezónja. Már az első hetekben *három—négy budai csapat* részvételére lehet számítani. Részt vesznek a játékban a *ceglédi* és *komáromi* klubok csapatai és kilátás van arra is, hogy később a *pápai, nyiregyházi* és *ceglédi* csapatok is bekapcsolódnak a versenyekbe. Több külföldi játékos is bejelentette részvételi szándékát *Indiából, Egyiptomból, Angliából, Németországból* és *Ausztriából*. A mérkőzéseket május 16-tól kezdve *hetenként háromszor rendezik. Henrik* herceg, a holland királynő férje, *Borwin* mecklenburgi hercegnek nagybátyja, aki jelenleg Budapesten tartózkodik, a míting első napjaiban a mérkőzések állandó látogatója lesz.

— **Aljechin—Bogoljubov: döntetlen.** *Münchenből* jelentik: *Aljechin* és *Bogoljubov* 15-ik mérkőzése is *döntetlenül* végződött. Bogoljubovnak a játszma megszakításakor ugyanis rosszabb hadállása volt, de el tudta hárítani a játszmavesztést. A 70-ik húzás után Aljechin indítványára a játszmát döntetlennek nyilvánították. A 16-ik játszmát vasárnap játsszák Bayreuthban. A mérkőzés állása 9:6 Aljechin javára.

— **Orvosi hír.** Dr. *Winkler* Erzsébet, belgyógyász rendelőjét V., Katona József ucca 39. I. em. 5. alá helyezte át. Rendel 3—5-ig. Telefon 184—78.

— **Május 19-én indul az első társashajó az Aldunára.** A MFTR »Erzsébet Királyné« hatalmas termes gőzöse már készen áll első 11 napos társasutazására, amelyet május 19-én kezd meg. Az aldunai társas hajóutak iránt igen nagy az érdeklődés és a magyarbarát bolgárok máris nagy előkészületeket tesznek a hajó utasainak fogadására. Részvételi díj 75 P-től. A Rustsukból induló szárazföldi kirándulásokra (a világhírű rózsavidék, Várna, turisztikai kirándulás) a részvételi költségek Budapesten pengőben fizethetők. Az »Erzsébet Királyné« gőzös az első dunai hajó, amely fedélzetén zuhanyfürdővel rendelkezik és strandolásra és sok szórakozásra is alkalom lesz. Menetjegyek kaphatók a menetjegyirodákban és a MFTR igazgatóságánál.

— **Öngyilkos lett Mikes József, Rákosliget jegyzője.** A Rudasfürdő egyik kabinjában szombat délelőtt borotvával elvágta a torkát és karján az ereit dr. *Mikes* József, Rákosliget 39 éves jegyzője. Eszméletlen állapotban volt, amikor rátaláltak, a Rókus-kórházba vitték, de ott már segíteni nem tudtak rajta, a vérveszteség következtében *meghalt.* Mikes öngyilkosságának hátterében valószínűleg *idegösszeroppanás* áll. Búcsúlevelet írt dr. *Endre* László főszolgabírónak: *öngyilkosságának oka Trianon.* Mikes ugyanis ismert erdélyi családból származik, Erdélyből el kellett nekik jönni. Valószínűnek tartják, hogy idegei az utóbbi időben összeroppantak és *pillanatnyi elmezavarában* követte el tettét.

Dr. Mikes József, az öngyilkos rákosligeti jegyző

— **Filléres vonatok.** A MÁV május 20-án és 21-én, azaz pünkösd vasárnapján és hétfőjén, legalább ötszáz utas jelentkezése esetén a következő filléres gyorsvonatokat helyezi forgalomba: 1. Nyiregyházáról és Debrecenből Szegedre (1 napos). A menettérti jegy ára Nyiregyházáról 5.90 pengő, Debrecenből 5.30 pengő. 2. Miskolcról Sopronba (2 napos). A menettérti jegy ára 8.20 pengő. Ennél a vonatnál a Budapesten való fel- és leszállás nincsen megengedve. 3. Debrecenből Sopronba (2 napos). A menettérti jegy ára 8.70 pengő. A Budapesten való fel- és leszállás ennél a vonatnál sincsen megengedve.

— **Meleg van az Ernst-múzeumban is.** A forró májusi levegő, úgylátszik, az idegekre is kihat, amint ezt az a parázs kis képzőművészeti »eset« is bizonyítja, amely az *Ernst*-múzeumban lejátszódott, ahol ugyanis a *Munkácsy-céhnek* van most nagy tavaszi kiállítása. A céh igazgatója dr *Lázár* Béla, a közismert kritikus és képzőművészeti író, aki természetesen a kiállítás zsűrijének is tagja volt. *Lázár zsűrizés közben visszautasította Jándy Dávid festőművész »Akt« című festményét, amely különben se jobb, se rosszabb nem volt, mint a kiállítás festményeinek egy része is.* De Lázár mégse fogadta el. Jándy nem nyugodott bele a döntésbe *és Lázár háta mögött elérte azt, hogy képét mégis kiakasztották.* Mielőtt a kiállítás megnyílt, Lázár, aki az Ernst-múzeum igazgatója is, végig ment a termeken és *nagy megrökönyödésére a falon látta a Jándy Akt-ot.*

Kinn az uccán tűzött a nap, benn a teremben megállott a forró levegő és Lázár Béla részint a meglepetéstől, részint a melegtől olyan dühre gerjedt, hogy *Jándy képét letépte a helyéről és messze a sarokba hajította.* Aztán, mint ki jól végezte dolgát, elment. Körüljárta a kiállítási termeket és rövid idő mulva visszaérkezett az ominózus helyre. *Nem akart hinni a szemének, hogy Jándy vagy a káprázat játszik-e vele, a kép megint kinn és fenn lógott.*

— Ez már több, mint sok! — fakadt ki és a hőségtől és izgalomtól kipirultan *most már valamivel vehemensebben esett neki a képnek, letépte, bele vágott és a földhöz verte.*

Megkérdeztük tőle, hogy igazán tönkretette-e a képet?

— Dehogy, — felelte— *csak a ceruzámmal végighúztam rajta néhányszor.* Az nem igaz, hogy zsebkésemmel végighasítottam volna. A képet most se fogadom el!

De az Akt megint kinn lóg. Állja a meleget.

— **Iskolai találkozók.** *A Rökk Szilárd uccai felsőkereskedelmi iskolában 1909-ben érettségizett diákok a 25 éves találkozó megbeszélésére* kedden, május 15-én este 9 órakor találkoznak a Vig-sörözőben, Berlini tér 5. — *Dömötör* Ádám és *Kertész* István felkérik volt osztálytársaikat, *akik 1924-ben a győri felsőkereskedelmi iskolában érettségiztek,* hogy a pünkösdvasárnapi *találkozón* Győrött, a Kertész-féle vendéglőben délelőtt féltíz órakor jelenjenek meg. — *A mesteruccai polgári leányiskola 1928—29. évben végzett IV. c. osztályú tanulói* pünkösd hétfőjén az iskola tornatermében találkoznak. — *Darvas* Zsuzsa és *Farkas* Ibolya felkérik osztálytársnőiket, *akik 1924-ben a váciuccai leánygimnázium IV. a. osztályába jártak,* hogy pünkösd vasárnapján, a felsőmargitszigeti tejcsarnokban tartandó *tízéves találkozón* délután 5 órakor jelenjenek meg.

— **Házasság.** *Szántó* Olga jobbágyi és *Römer* Kamilló hatvani reálgimnáziumi tanár jegyesek.

A vizes fürdőtrikó rontja alakját
NIENTE
a vízhatlan fürdő-melltartó ideális alakot ad
Egyed-árusító VARGA finom kötöttáruk,
Kossuth Lajos ucca 11., Petőfi Sándor ucca 6

— **Az OMKE levele a Pesti Naplóhoz.** A *Pesti Napló* a következő levelet kapta: Harmincadik évi közgyűlésünk alkalmából a vezetése alatt álló *Az Est-lapok* részéről törekvéseink támogatásának olyan újabb hathatós tanuságtételével találkoztunk, amely kötelességünkké teszi, hogy ezért igen tisztelt Főszerkesztő úrnak és kitűnő munkatársainak hálás köszönetünket nyilvánítsuk. A *Pesti Napló* brilliáns vezércikke nagy bátorítás a kereskedők számára. A kereskedők tízezrei hálás szívvel olvasták el azt. *Az Est* életteli tudósítása és külön cikke, a *Magyarország* beszámolója, mindmegannyi kiváló zsurnalisztikai teljesítmény, amely hathatósan világítja meg a közvélemény előtt a kereskedelem törekvéseit, közgazdasági jelentőségét és nemzetépítő munkáját. És ez alkalommal hálásan emlékezünk meg arról is, hogy mily erős támaszunk voltak *Az Est-lapok* mindazokban az akciókban, amelyeket a kereskedelem érdekében indítottunk, legyen szabad csak a legutóbbi akcióra utalnunk, a teleföndíjak leszállítására irányuló mozgalomra, amelyet *Az Est-lapok* páratlan lendülettel mozdítottak elő kitűnő cikkeikkel és mindig helytálló és az egyetemesség érdekeit szem előtt tartó argumentációjukkal. Amidőn kérjük, hogy a kereskedelemért folytatott további küzdelmünkben bennünket a közvéleményre való hatalmas befolyásával továbbra is támogatni méltóztassék, vagyunk köszönetünk ismételt kifejezése mellett igen tisztelt Főszerkesztő úrnak Budapest, 1934 május 9. kész hívei, Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés: *Balkányi Kálmán* ügyv. igazgató.

— **Lábcsók és szidalom közben távozott Trebitsch-Lincoln Angliából.** *Londonból* jelentik: Zajos jelenetek játszódtak le a kikötőben, amikor Trebitsch-Lincoln, a magyar származású kalandor, aki most mint buddhista apostol járja a világot, a Duchess of York nevű hajó fedélzetére szállították, hogy eltávolítsák Anglia területéről. Amikor Trebitsch a hatóság képviselőinek kíséretében megjelent a kikötőben, a vele együtt Angliába érkezett nők, akik Trebitsch-Lincolnt »mesterüknek«, magukat »tanítványoknak« nevezik, a földre vetették magukat és megcsókolták a kalandor papucsbabujtatott lábát és ruhája szegélyét. A parton összecsődült tömeg viszont részint hahotázott, részint pedig szidalmazta a »buddhista prédikátort« és »tanítványait«.

— **Utazás Nagy-Magyarországon.** *Sajó* Aladárné nyilvános jellegű elemi iskolája szombat délután a *Szekeres Margit* leányliceum dísztermében ötletes műsoros délutánt rendezett. A hat-, tízéves növendékekkel bemutatott — *Kukoricafosztás, Kampóhúzás, Magyar tánc, Svéb tánc, Lucázás, Kosáradás* eredete, *Pünkösdi király* és *királynő* választás a dunántúli, székelyföldi, dunatiszaközi jóformán feledésbe ment népszokásokat ismertette kedvesen, ötletesen, tehetséges felfogásban. A kis előadók egyáltalán nem voltak lámpalázasak. Valóságos »méltóságteljes« királyné volt *deberdoi Bánlaky Edit*, temperamentumos milimári *Erős* Juci, fess huszár *Schwarz* Pali, komoly bakter *Ambrus* Gyuri s nagyon telivér parasztlegény *Praznovszky* Gérard.

— **Albach-Rettyt szombaton éjjel Ádám tanár megoperálta.** Ádám tanár szombaton József főhercegnél volt estélyen. Ott kapta az értesítést, hogy Wolf *Albach-Retty*, a Budapesten tartózkodó német filmszínész hirtelen rosszul lett. Ádám tanár azonnal a beteg színészhez sietett, aki vele együtt a Fasor-szanatóriumba ment. Itt Ádám tanár megvizsgálta a filmsztárt. Egy régebbi operációból származó olyan kisebb jelentőségű bajt állapított meg nála, amelyen *azonnal operációval kellett segíteni.* Ádám tanár az operációt azonnal végre is hajtotta. Utána a beteg állapota annyira javult, hogy hamarosan el is hagyhatta a szanatóriumot.

— **Megalakult az Uj Iskola Barátainak Köre.** Gróf *Károlyi* Viktorné *Széchenyi* Ilona grófnő elnöklete alatt megalakult az *Uj Iskola Barátainak Köre*, mely a Magyar Gyermektanulmányi Társasággal karöltve kívánja továbbfejleszteni a *Domokos* Lászlóné által alapított *Uj Iskola* úttörő tevékenységét. Az új kör társelnöke *Ugron* Gábor és *Gévay-Wolff* Nándor.

— **Halálozás.** Özv. *Schabert* Józsefné szül. *Kirst* Erzsébet e hónap 11-én, életének 58-ik évében, rövid szenvedés után elhúnyt. Temetése e hónap 13-án, vasárnap délután ½5 órakor lesz a rákoskeresztúri temető halottasházából az evangélikus egyház szertartása szerint.

Kishindi *Hindy* Istvánné sz. Nagy- és Kishindi Hindy Margit, ny. h. államtitkár özvegye, e hónap 12-én elhúnyt. A megboldogultat 14-én, hétfőn délután ½5 órakor szentelik be a kerepesiúti temető halottasházában és 15-én délelőtt 10 órakor fogják a váci családi sírboltba örök nyugalomra helyezni. Halálát gyermekei, Hindy Kálmán keresk. min. titkár, Hindy Edit, dr Tichy Kálmánné min. osztálytanácsos neje, Murányi Nándorné, a Magyar Általános Hitelbank főtisztviselőjének neje, valamint kiterjedt rokonság gyászolják.

Michelstädter Ármin, a pesti izr. hitközség választmányi tagja és elöljáróhelyettese pénteken, e hónap 11-én 72 éves korában rövid szenvedés után elhúnyt. Temetésén, mely vasárnap déli ½1 órakor lesz a rákoskeresztúri temetőben, úgy a pesti hitközség, mint a szentegyházi elöljáróság testületileg vesz részt.

Gleizes, Albert 11, 12, 19, 23, 24, 25, 124, 201, 203, 205, 206
Gogh, Vincent van 75, 101, 121, 124, 187
Greco, El 169, 193
Gris, Juan 201
Grosz, George 10, 12, 13, 16, 70, 81, 94, 99–100, 103–107, 200
Gulácsy Lajos 183–184

Hartnacke, Wilhelm 229, 230, 232
Hatvany Ferenc 159–160
Haulisch Lenke 241
Haupt, Albrecht 117
Heckel, Erich 7
Heemskerck, Jacoba van 101
Heine, Heinrich 148, 241
Hodler, Ferdinand 97, 118
Hofer, Karl 80, 118
Holbein, Hans 220
Hollósy Simon 139
Hummel, Erdmann 118
Huszár Vilmos 81, 201–203, 212

Imre Sándor 74, 238
Ingres, Jean Dominique 10, 70, 90, 159, 162
Iványi Grünwald Béla 126, 141, 142

Jándi Dávid 168

Kampmann, Walter 81
Kandinsky, Wasili 7, 9, 21, 31, 81, 101, 102, 118, 151, 207
Kassák Lajos 16–17, 28, 167, 198, 208, 212–213, 214, 235
Kádár Béla 82, 199, 200, 210
Kemény Alfréd 46, 241
Kernstok Károly 126, 163–164, 165, 171, 172
Kerschbaumer, Anton 80, 81
Kerschtein, Max 89
Kirchner, Ernst Ludwig 80, 81, 82
Klee, Paul 9, 81, 114, 118, 151
Kmetty János 160–161, 162, 163
Knaus, Ludwig 138
Kokoschka, Oskar 8, 156, 172
Komját Aladár 167, 198
Konijnenburg, Willem 201
Korda Vince 168
Koszta József 134, 141, 142
Körösfői–Kriesch Aladár 201
Kubin, Alfred 118
Kustodieff, Boris 45

Laurencin, Marie 161
Lehel Ferenc 184
Lehmbruck, Wilhelm 9, 74–80
Leibl, Wilhelm 89, 138
Lenin, Vladimir Iljics 44
Léger, Fernand 14, 19, 21, 25
Liebermann, Max 7, 80
Lindner, Werner 91
Lissitzky, El 32, 92, 95, 118
Lochner, Stephan 88, 89
Lotz Károly 136
Lukomskij, G.K. 117
Lunacsarszkij, Anatolij 45
Lyka Károly 132

Macke, August 8
Madarász Viktor 125, 131, 132–133, 137, 190
Maillol, Aristide 75, 77, 79
Manet, Edouard 7, 119, 120, 140
Marc, Franz 7, 124, 151, 191, 192, 195
Marcoussis, Louis Casimir 12, 25
Marées, Hans von 75, 97
Matisse, Henri 85, 87, 99, 118, 124, 151, 154, 158, 159, 161, 163, 173, 178, 180
Mattis Teutsch János 199
Márffy Ödön 96–99, 165, 173–174
Medgyes László 147, 157–158, 162, 182
Mednyánszky László 142
Meidner, Ludwig 8
Medunetzky, Konstantin 46
Mészöly Géza 139
Michelangelo 224
Millet, Jean Francois 176
Minne, George 77
Moholy–Nagy László 14–16, 28, 33, 46, 81, 92, 93, 96, 100, 102, 118, 203, 209–212, 213, 214, 241
Molnár Farkas 81, 213

Jándi David

festő

l:

Szabad Művészet

1947. 176, 177, 178 l.

9 – 10 w

ıkkori egész diáknemzedék legkitű-
A kolozsvári egyetemen is hasonlóan
rezte meg tanári diplomáját. Derék
et nevelt s igazgatása alatt felvirág-
si gimnázium. Erős oszlopa egyházá-
város és a vármegye életében. Róla
ileti közgyűlésünk volt alkotó tagjá-
emlékezünk. A B. F. R. A.

Kálmán gyomai református igazgató-
korában, március 20-án, rövid szen-

készséggel küld ilyen kisbronz-ermet. I
polgári isk. igazgatótanár.

HIVATALOS ÉRT

A tiszántúli református egyházkerület

1491—1941. szám. **Tárgy:** Líc

KÖRLEVÉL

líceumaink tekintetes Igazgató

Értesítem a líceumi Igazgató urak
vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr
szám alatt a székesfehérvári tankerületi
hoz a következő közérdekű rendeletet i

„A líceumi karének-órák száma
módja tárgyában tett felterjesztésére tu
eljárás céljából értesítem Főigazgató urat

A líceumi Részletes Utasítások szer
hogy a karénekórákon az összes osztályol
tanulói együttesen vegyenek részt. En
azonban semmiképpen sem jelentheti a
órák hetenkénti egy közös karénekó
zsugorítását.

A Részletes Utasításokból ugyanis vi

mazó Budapest 10 P. Kocsár Imre tanító, ...
Bajdor János Debrecen 5 P. Szombathy Istvá
Karcag 80 P. Mocsáry László ny. ig. tanító Debre
Debreceni Lajos kántortanító, Berettyóújfalu 10 I
Zoltán ny. b. főtanácsos, Nagybánya 10 P. Czir
lelkész' Túrkeve 10 P. Kovássy Kálmán Debre
Dr. Kardos Zoltán körorvos, Hajdúbagos 40 P
István igazgató-tanító, Gesztely 10 P. Dr. Kova
József ügyvéd, Budapest 200 P. Apostol Gábor Ki
2 P. Jónás Ilona tanítónő, Dévaványa (meghalt
néhai Jónás Imre helyett) 2 P. Id. Varga Antal köz
Nádudvar 50 P. Ifj. Varga Antal közs. tanító, Balm
10 P. Dr. Tatay Zoltán v. tanácsnok, Debrece
Császi Mihály ny. igazgató-tanító 20 P. Nagy G
főszolgabíró Makó 200 P. Horváth Lajos igazga

niteri konferenciák a máramaros-ugocsai egyház-

Az egyházmegyében minden esztendőben kör-
biteri konferenciákat tartunk. Az esztendőnként
ődő konferenciának mindig van egy átfogó köz-
dolata, amely köré csoportosulnak az előadások.
központi gondolat : *nyitott szemű prezsbiterekre van*

k a gondolatnak a körében tartott előadást
e esperes, *a máramarosszigeti főiskoláról*, melynek
se elsősorban is a máramaros-ugocsai egyház-
formátusságának a kötelessége, annál is inkább,
ünk fénye, drága dicsekedésünk a húszesztendős
felszabadult főiskola. Nem szabad elszalasztanunk
dott nagy alkalmat, hogy egészséges közélet meg-
történhessék *a tehetséges magyar parasztgyermekek*
fokú nevelésével. Egy új, szellemileg és testileg is
gészségesebb középosztályra van szükség. Nekünk
oskodnunk arról, hogy a nemzetiségi vidékeken
iség nyelvét tökéletesen beszélő, de magyarul
ak és nők vegyék át a népoktatást. Erre vállal-
d a máramarosszigeti főiskola. A református ember-
sos szemléletéből fakadó egészséges és törhetetlen
ga lesz a magyar jövendő legbiztosabb alapja.
tehát a nevelésnek református hitvallású alapo-
atása és koronázása. Így és ezért van nagy szük-
k nagy dicsekedésünk erőteljes megsegítésére :

XMKEX
MDK

Jándi Dávid festő

OMIKE Mártir műv. emlékkiáll. Régi Műcs.
1946. jun.

MDK

Jándi Dávid, Thorma János fedezte fel Nagybányán.

Tersánszky J.Jenő: A félbolond. Bp. 1947, 227 l.

MDK

Jándi Dávid

Bártfai E: Uj művészet? Magy. Nemz. 1942. ápr. 3. 6 l.

Rónay Mária

Jándi Dávid: Tájkép, pasztell.

SZABAD MÜVÉSZET

1947.okt. 9-10.sz. 177.l.

/Rabinovszky M.: Kiállitások. Fokusz Galéria./

Jándy Dávid 1893-1944.

Bányászcsalád, paszt.

Uj magyar képzőművészet. Fővá Képtár bányavidéki vándorkiáll. 1948. jun. 27-28 l.

Mártir Mürcsel Kiallitásán 1946

Jàndi Dàvid festő

Szöveg emlisi szervételet a

1966. Magyar Nemzet feb. 27

Jándi Dániel, Jestő MDK

Emlékkiállítása a fényes Adolf Teremben nézhető meg.

–: A hét végi kulturális programból 12

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1966. aug. 27.

Jándi Dániel, festő MDK

Emlékkiállítása a fényes Adolf Teremben nyílt meg.

–: A hét végi kulturális programból

22

NÉPSZABADSÁG, bp. 1966. aug. 20.

Jándi Dániel, [ ] MDG

A fémes Adolf Terembon van emlékkiállítása.

–: A két végi kulturális programból

12

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1966. szept. 3.

Jándi Dániel, [ ] MDG

Emlékkiállítása a Fényes Adolf Teremben látható

–: A hét végi kulturális programból 12.

NÉPSZABADSÁG Szk. 1966. szept. 10.

Jándi Dániel, [ ] MDK

Emlékkiállítása a fémes A. teremben látható.

– : A hét végi kulturális programból

12

NÉPSZABADSÁG bp. 1466. szept. 17.

Jándi Dániel, [ ] MDK

Emlékkiállítása a Fényes Adolf Teremben van.

— : A hét végi 12

NÉPSZABADSÁG Bp. 1966. nemt. 24

MDK

Jándi Dávid

Éjjeli utca, olajf.

Nemzeti Szalon. Aut. 1942.nov.

MDK

Jándi Dávid

Kut. 1943. okt.-nov. Nemzeti Szalon.

Jándi Dávid

Séta az új szombathely. Zéptórban

Magyar Nemzet 1985.11.23.

Jándi Dávid, festőművésze

Az alanti címmel indított kiállítássorozatot a Magyar Nemzeti Galéria, elsőként a két világháború közötti sokszorosító grafika rézkarcanyagának bemutatásával. — A klasszicizmus és romantika által megújított „Arkádia-gondolatkör" ott van ez a sajátos szemléleti-formanyelvi stádium Jándi Dávidnál, Patkó Károlynál.

Sarkantyú Aihály: A magyar grafika múltja.
Népszava, 1949. jún. 1.

Gádi Dávid, festőművész

A második háborút követően nehezen talál magára a hazai képzőművészeti élet. Alkotóink közül többen koncentrációs táborban pusztulnak el, mint Gádi Dávid, Klein József és még többen. Egy részben pedig csak évek múltán térnek haza a hadifogságból.

Murádi Jenő: Fáziskülönbség a nyugati élvonal és a kelet-európai eredmények között.
Kortárs, 1949. febr. 28. old.

MDK

Jándi Dávid

Rabinovszky M: kiállitások. Sz.M. 1947. 9-lo.sz.

176 l. képpel

Jándi (Léderer) Dávid festő 1

1893-1944

Művészeti tanulmányait a nagybányai szabadiskolában, Ferenczy Károly, Réti és Thorma irányításával végezte a 10-es években. A németek hurcolták el és ölték meg.

Mügyüjtő 1975/1

34. old.

Jándi Dávid 2

1923-ban és 1937-ben gyűjteményes kiállításai voltak, szerei azonban inkább erkelcsiek voltak, s a művész meglehetősen szerény körülmények között élt.

Mügyüjtő 1975/1

34. old.

Sándi Dávid 3

Halála után két ízben rendeztek emlékkiállítást fellelhető munkáiból (1947, 1966) de képeinek legtöbbje eltűnődött vagy megsemmisült.

Mügyüjtő 1975/1

34. old

Jándi Dávid 4

„Családi Zár"
„Utolsó vacsora"
„Jézus születése"
„Taormina" c. Zápei említve

Mügyüjtő 1975/1

34. old.

Jáudi Dávid

5

„Bányásztemetés"
„Hegyoldalon"
„Ebéd után" c. képei emlitve
(pasztellek)

Műgy ujtó 1975/1

34. old.

Sándi Dávid

6

Erdei Viktor Gestőmüvész
mutatta be Borsos Miklósnak

Mügy Ujtó 1975/1

34. old

Jándi Dávid 7

Önarcképe (30x26, olaj vászon)

Somoskeppi Anna gyűjteményében van (Korábban Rónai Dénes fotóművész tulajdonában volt.)

repro a 34. oldalon

Mügy Ujtó 1975/1

34. old.

Sándi Dávid

Önarcképének reprója
a 187. oldalon

Korunk Kolozsvár 1974/2

Jávdi Dávid

impresszionistaként kezdte, majd
eljutott az expresszionista stilizációig

Gazda József Expressziv művészetünk

Korunk Kolozsvár 1974/2 201.old.

MDK

Jándi Dávid

Szabadság és nép-kiáll. Csók-gal. 1962.V.

Jándi Dávid

festő

M.D.K

Festői hitépkeset Nagybányán szerezte meg 1893-ban született Jándon. (Bereg m.) 1944-ben Nagybányá-ról elhurcolták.

Bedő Rudolf: Jándi Dávid emlékkiállítása Művészet, 1967. január - 2 lap.

Jávidi Dávid
festő

M.D.K.

1937-ben a Tanuds-Galériában volt kiállítása. Többször szerepelt a KUT kiállításain és erdélyi kiállításokon.

Bedő Rudolf: Jávidi Dávid emlékkiállítása
Művészet, 1967. január - 26 kép

Jándi Dávid

festő

Már 1923-ban volt kollektív kiállítása a Belvedere-ben, 1926-ban a Nemzeti Szalonban, 1932-ben az Ernst Múzeumban állította ki művészetét.

Lauer Sándor: Jándi Dávid emlékkiállítása. Művészet, 1967. január - 26 lap.

Jándi Dávid festő M.D.K.

1944-ben bekövetkezett halála óta müvei nem voltak tárlaton.

1893-ban született.
A második nagybányai nemzedékhez tartozott. 1911-16-ig tanult Nagybányán. Ott dolgozott legtöbbet, de sokat tartózkodott Budapesten és Olaszországban is.

Pasztellképek, tájképek.
h.gy.: Jándi Dániel emlékkiállitása
Magyar Nemzet 1966. augusztus 24. 4.l.

Jándi Dávid MDK

Csendélet, olf.

Mücsarnok 1943 A magyar müvészetért c.kiáll.

MIK.

Jándi Dávid

Kiállitási ismertető

Utunk 1966 szept.16.

MDK.

Jándi Dávid

Emlékkiállitásának hirdetése

Szocialista Müvészetért 1966 szept.

MDK.

Jánd Dávid

Emlékkiállítások birdetése

Szocialista Művészetért 1956 szept.

MDK.

Jándi Dániel

Kiállitásának hirdetése

Népszabadság 1966 szept.17.

Jándi Dávid MDK

Ebédelő család

Vasáló nő

Műcsarnok 1940 Tavaszi tárlat

JÁUDI Dávid fertő

12. 20, 22. + ill

Új Művészet 1992

JÁNDI Dávid festő

Nagybánya : Nagybányai festészek a nagyok fellépésétől 1944-ig. Miskolc : Mission Art Galéria, 1992
29. kk. + ill
Szücs György - Zwickl András: Jándi Dávid (1893-1944)

JÁNDI Dávid

159

Cikványi 1951

al azonos fontosságu liturgikus
atin liturgiában használt paténának
ból készülhet. A legkorábbi ismert
n kerámia, fa és alabástrom diszkosz
emből, leginkább aranyozott ezüstből
bek. A paténával szemben a keleti
r alacsony, hengeres talppal bővül.
b az alábbi témáju ábrázolások
sa, a Három Ifju a tüzes kemencében,
ő ábrázolásai, mindenek előtt a
Báránya. A diszkoszon helyezi el a

JÁNDI Dávid

91 11.72

Új Művészet

MDK

Jándi Dávid, festöm.

Nagybányai részlet.	Pasztell.
Nagybányai szénapiac.	"
Borus napsütés.	"

OMZ sMuz.-OMIKE.Képzömüv.csop. V.kiáll.
1943. szept.24.-okt.17. Kat.

MDK

Jándi Dávid, festöm.

Nagybányai táj. Pasztell.

Budai Izr. Nöegyl.helys.-ben:OMIKE képzöm.csop. (téli) kiál
1944.febr 21. -márc.19. Kat.

Jándi Dávid festő.

Fürdőzők. Olajf.
Nagybányai piac. Olajf.

KUT. 1934.ápr. /N.Szal./

Jándi Dávid.

"Nagybányai táj" olajf.

Képzőművészek Uj Társasága/kiállitás, Nemzeti Szalón
1938 október 30-november 13./katalógusból.

MDK

Jándi Dávid

Két fej

Munkácsy céh 5.kiáll. Ernst Muz. 138.kiáll.

1933. márc. 11 l.

MDK

Jándi Dávid
Két fej

Ernst Muz. 138. kiáll. Munkácsy Céh V. kiáll.
1933. márc. 11 1.

Fándi Dávid

festőművész

Munkácsy-céh kiállitása - Ernst Muzeumban - képével szerepel.

Esti Kurir
1933.III.23

MDK

Jándi Dávid

Kompozició

Nagybányai táj, paszt.

Nagybányai táj, paszt.

Árverési Csarnok aukció kat. 1934. szept. 45.l.

MDK

Jándi Géza festőm.

Kut kiáll. N.Szal. Nemz.Ujs.1934.ápr.17. 11.1.

MTK

Jándi Dávid
Nagybányai piac, festm.

Szomory Dezső: Képzőműv. uj társ. a N. Szalonban. Az Est, 1934. ápr. 15. 12 l.

Jándi Dávid

"KUT." kiállításán a Nemzeti Szalonban képe szerepelt.

PN. 934. IV. 15.

Jándy

"K.U.T." kiállításán a Nemzeti Szalonban képével szerepelt.

PÓ u. 934. IV. 15.

MDK

Jándy Dénes

Müterem, paszt.

Uj Szalon ...karácsonyi kiáll. 1934. dec. 1o. 1.

Jándi Dávid

Nagybányai piac, olaj

KUT kiáll. N.Szal. 1934. dec. 5 l.

MDK

Jándi Dávid

Kéki Béla: Az erdélyi képzőművészet gondja.
Erdélyi Tudósitó, 1935. jan. 25 l.

MDK

Jándi Dávid

Kubikosok, paszt.

Műterem. 3. csop.kiáll. 1935. márc.

Jándi Dávid MDK

Nagybányai utca, pasztell

Műcsarnok 1936 Jubileumi kiállítás

Jándi Dávid MDK

Nagybányai táj, pasztell

Mücsarnok 1937 IV. Nemzeti Képzőm. Kiáll.

MDK

Jándi Dávid

Y.E.: A Tamásägaléria̋ban... Budapesti Hirlap 1937. márc. 7.

MDK

Jándi Dávid

Bálint L.: Tamás galéria. Magyar Hirlap 1937. márc. 7.

MDK

Jándi Dávid

Interieur

Nagybánya

Fóthi J.: Két festő Tamásnál. Pesti Hirlap 1937. márc. 7.

MDK

Jándi Dávid

e.a: Gy.G. és J.D. festményei.
Koll. kiáll. Tamás Galéria. Ujság, 1937. márc. 6.

MDK

Jándi Dávid

Firenze, of.

Árverési Közl. 1937. 2.rk.sz. 81.sz.
27 l.

MDK

Jándi Dávid

Család, paszt,

Anya gyerekkel, paszt.

KUT N.Szal. 1937. nov. 11 l.

Jándi Dávid, festö

Nagybányai hegyek.	Pasztel.
Nagybányai táj.	Pasztel.

CMKT.-Műcsarnok. IV. Nemzeti Képzőmüv. Kiáll.
Pp. 1937. ápr. 29.-jun. 6o. Kat. 16.l.

MDK

Jándi Dávid festő

pesti Napló képes mell. 1937. márc. 7.
képekkel

MDK

Jándi David

Tájkép, tempera

A Székesfővárosi Képtár és Történelmi Múzeum kiáll.-nak katalogusa. 1937.Jan.Nemzeti Szalon.

Jándi Dávid

Kiállít

N. V. 1937. III. 7

Jándi Dávid

Kiállítása

1937. III. 7 – 16 ig

a Tamás Galéria megbízója

JÁNDI DÁVID, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megvaltással 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtarba. festmény, grafika alkotja zömmel a kivalasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1977. 167.sz.-JÁNDI DÁVID: "FEKVŐ AKT", cimü müve. kart, lav. tus. 285-388 mm. 295.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtar története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Muzeum Evkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

JÁNDI DÁVID, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudoltf Gyüjteményének meghatarozott része 14 évi megvaltással 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtarba. Festmény, grafika alkotja zömmel az kivalasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1975. 119. sz. - JÁNDI DÁVID: "LOVASOK", c. müve. p. akv. 118+167 mm. Ltsz: 75.190. 294. old

KOMÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtar története
Uj szerzemények III. 287. old

A Janus Pannonius Múzeum Evkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

JÁNDI DÁVID, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megváltással 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtárba. Festmény, grafika alkotja zömmel a kiválasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1973. 99. sz.- JÁNDI DÁVID: "UTCAKÉP", c.müve. p. tus. 240+352 mm. Ltsz: 73.53. 294.old

KOMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1973.

JANDI DAVID, festo

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatarozott része 14 évi megvaltassal 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtarba. festmény, grafika alkotja zömmel a kivalasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1973.
101.sz.-JANDI DAVID: "TALICSKÁZÓ", c.müve. p.akv. tus. 300+248 mm. Ltsz: 73.55. 294.old

KOMVÁRY FERENC: A Nodern Magyar Képtar története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

JÁNDI DÁVID, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megváltással 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtárba. festmény, grafika alkotja zömmel a kiválasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1973. 100.sz.-JÁNDI DÁVID: "VIRÁGHEGY NAGYBÁNYÁN", c.müve. p. akv 22 +301 mm. Ltsz: 73.54. 294.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar képtár története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum Évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73, Pécs, 1975.

JÁNDI DÁVID, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megváltással 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtárba. Festmény, grafika alkotja zömmel a kiválasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1978. 174.s-JÁNDI DÁVID: " TÁJKÉP", c.müve.p.p. 70+50 cm-295.old

ROMVARY FERENC: A Modern Magyar Képtár története Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Múzeum évkönyve, XVII-XVIII. 1972-73. Pécs, 1973.

JANDI DAVID, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatarozott része 14 évi megvaltassal 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtarba. A festmény, grafika alkotja zömmel a kivalasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1980. 224.sz.-JANDI DAVID: "UDVARBAN", cimü müve. p.o. 35+42.5 cm. 296.old

KOMVARY FERENC: A Modern Magyar képtar története
Uj szerzemények XII. 287.old

A Janu[illegible]

JÁNDI DÁVID, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megvaltással 14 év alatt kerül a Modern Magyar Képtarba.festmény,grafika alkotja zömmel a kivalasztott anyagot.A Bedő-gyüjtemény, 1980. 223.sz.-JÁNDI DÁVID: "NORABLAS", cimü müve. v.o. 61+68 cm. 296.old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar Képtar története
Uj szerzemények III. 287.old

A Janus Pannonius Muzeum Evkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

JANDI DAVID, festő

Az 1969-es szerződés szerint Bedő Rudolf gyüjteményének meghatározott része 14 évi megvaltással 14 év alatt kerül a Modern Mag ar Képtarba. festmény, grafika alkotja zömmel a kivalasztott anyagot. A Bedő-gyüjtemény, 1978. 175. sz.- JANDI DAVID: " SIRBATÉTEL", e.müve. p. pasztell. 51+66 mm. 295. old

ROMVÁRY FERENC: A Modern Magyar éptar története
Uj szerzemények III. 287. old

A Janus Pannonius múzeum évkönyve, XVII-XVIII.
1972-73. Pécs, 1975.

Jándi Dávid

Szerepel a KVT jubilárei kiállításán a Nemzeti Szalonban

Pesti Napló 1937 XI-21

Jándi Dávid
Tájkép, temp.

Székesfővárosi Képtár és Történelmi Muz. kiáll.
Nemz. Szal. 1937. jan. 11 l.

Jándi Dávid festő

Nagybányai tájképeiből kiállítása nyílt a Tamás galériában

Pesti Napló 1937 III. 7

Jándi Dávid

festő

Kroll Kiáll. Tamás galéria

Ybl Ervin: Két kiállítás.

Budapest Hírlap –

1937.

Dátum levágva –

váráról való fényképfe

zok vételének elismeré

/ Mellékelve 4 drb. fényk

Jándi

Figurális kompozíciója szerepel a KUT kiállításán a Nemzeti Szalonban

Magyar Hírlap 1937 XI. 21

Jándi Dávid

Szerepel a KUT jubiláris kiállításán a Nemzeti Szalonban

Nemzeti Lipsing 1937 XI. 21.

Jándi Dávid

Anya gyermekével i. képe
nevezetes a KUT jubiláris
kiállítása a Nemzeti Szalonban
(emlitve)

Cyság 1937 XI. 20

MDK

Jándy Dávid

Utcarészlet, paszt.

Müteremben, of.

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.

22 l.

MDK

Jándy Dávid

Utcarészlet, paszt.

Pieta, paszt.

Árverési Közl. 1938. 4.rk.sz. 85.sz.

22 l.

MDK

Jándi Dávid

Nagybányai táj, of.

KUT; N.Szal, 1938. okt.

MDK

Jándi Dávid

Müteremben of.

Utcarészlet, paszt.

Utcarészlet, paszt.

Árverési közl. 1938. 6.rk.sz,

22 l.

MDK

Jándi Dávid

Müteremben, of.

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. aukc.

1.

22

Jándi Dávid

Nagybányai táj, olaj

KUT kiáll. N.Szal. 1938. okt. 1.

MDK

Jándi Dávid

Müteremben, olaj

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk.sz.88. aukció.
22 l.

MDK

Jándy Dávid

Család, of.

Horthy jub. kiáll. Műcs. 1939. dec.

26. 1.

378

Jándi Dávid

Nagybányai táj, of.

Horthy jub. kiáll. MTOE. 1939. dec.

26. l.

JÁNDI DÁVID festőművész

1. Önarckép /tinta/
2. Nagybányai táj /pasztell/
3. Utca /pasztell/
4. Fiáker /pasztell/
5. Vidéki táj. /Pasztell/

Fókusz Galéria XI.kiállitása 1947 szept.7-17-ig.
Emlékkiállitás

JÁNDI DÁVID festőművész

6. Falusi utca. Pasztell
7. Dombos táj. "
8. Legelő "
9. Hazafelé "
lo. Cirkusz "

Fókusz Galéria XI.kiállitása 1947 szept.7-17-ig.
Emlékkiállitás

JÁNDI DÁVID festőművész

11. Külváros. Pasztell.
12. Levétel a keresztről. Pasztell
13. Csenédlet. Olajf
14. Anya gyermekével. Olajf.
15. Anya gyermekével. "

Fókusz Galéria XI.kiállitása 1947 szept.7-17-ig.
Emlékkiállitás

JÁNDI DÁVID festőművész

16. Dombos táj. Pasztell
17. Aktok. Olajf.
18. Vizimalom. Paszt.
19. Tájkép. Olajf
2o. Dombos táj. Pasztell.

Fókusz Galéria XI.kiállitása 1947 szept.7-17-ig.
Emlékkiállitás

JÁNDI DÁVID festőművész

21. Hegyi legelő. Pasztell
22. Táj. "
23. Szabadban "
24. Utca "
25. Borus táj. "

Fókusz Galéria XI.kiállitása 1947 szept.7-17-ig.
Emlékkiállitás

JÁNDI DÁVID festőművész

26. Tájkép. Pasztell.
27. Kazlak "
28. Nagybányai táj. Pasztell
29. Tavaszi táj. "
3o. Tömegjelenet. Tempera

Fókusz Galéria XI. kiállitása 1947 szept. 7-17-ig.
Emlékkiállitás

JANDI DÁVID festőművész

31. Kompozició. Temp.
32. Anya gyermekével. Szén.
33. Ego sum. Diófapác.

Fókusz Galéria XI.kiállitása 1947.szept.7-17-ig.
Emlékkiállitás

MDK

Jándy Dávid
Velencei táj, paszt.
Karnevál, "

n. Szal. 574. kiáll. 1927. márc.
13 l.

MDK

Jándy Dávid festőm.

KUT 1927. II. 2.sz. 4. 1. képek

Gándy Dávid.

Munkáját szerepel a Szinyei-Merse Pál-Társaság kiállításán, a Nemzeti Szalonban.

Pesti Napló, 1927. márc. 25.

Jándi Dávid, festőm. MDK

Jó szerkesztőképességet szilvalekvárszerü festékfelrakással mázolta be.

A XVI. terem, a poroszos irányokat tulhaladó festőmodor néhány példányát mutatja be, helyesen.

Kende Béla: A Műcsarnok tavaszi tárlata. 1940. Művészet. 1940. 33.sz. 45.l.

MDK

Jándi Dávid: Nagybányai táj, pasztell

OMIKE Téli kiáll. A Budai Izr. Nőegylet helyiségeiben 1944. febr. 21 - márc. 19.

MDK

Jandi Dávid, festö

Nagybányai táj. Olajf.
Kosztoló család. "

Nemzeti Szalon. Kat. 1941. nov.-dec. Kat.

MDK

Jándi Dávid, graf.

287. Lakoma. Tusrajz. 18x21. Jelzett.

Festmények, rajzok, metszetek. - 97. aukció.
Árv. Közl. 1941. márc. 2. rk. sz. - Kat. 28. l.

MDK

Jándi Dávid, festö

Csendélet. Olajf.

Kücsarnok. IV. Képzömüv. kiáll. "A Magyar Művészetért".
1943 máj. 16-30. Kat. 22.1.

MDK

Jándi Dávid

Nyugat. 1926. ápr. 1. 7. sz. 679.l.

MDK

Jándi Dávid

N.Szal.-ban csop. kiáll.-on vett részt

Kiállitások. Magyar Művészet 1926, 126.o.

MDK

Jándi Dávid

Cigánylány

Ligeti E.: A Barabás Miklós Céh kolozsvári bemutatkozása. Pásztortüz 1930. ápr. 6.

MDK

Jándi Dávid

a Barabás Miklós Céh alapitó tagja, résztvett a kolozsvári bemutatkozó kiállitáson 193o. márciusában.

Müvészeti Szalon /Kolozsvár/ 193o. V.évf.3-4.sz.
Barabás Miklós Céh kiáll.

Fàndi Dávid festő

Erdélyben megalakult Barabás Miklós - céh alapító tagja.

MH.930.III.30.

Jándi Dávid

"Taormina" című műve az Ernst-muzeum csoport-kiállitásán.

P.H.932.V.8.

MDK

Jándi Dávid

Jajczay cikke. Képzőmüv. 1932. 51.sz.

133 l.

MDK

Jándi Dávid

Nagybányai táj, paszt.

KUT és UME kiáll. N.Szal. 1932. nov.

11 l.

Jándi Dávid

Interieur

Ernst-Museum CXXXI. /jubiláris/ kiállitása. 1932. május, 23 1.

Jándi Dávid

Szerepel az Ernst-muzeum csoportkiáll.-én.

Reggeli Ujság, 932.V.9.

Jándi Dávid

"Csendélet", "Tengeröböl" c. művei az Ernst-
múzeum csoportkiáll.-án.

Ujság, 932.V.8.

Jándi Dávid

Pasztell-képeivel szerepel az Ernst-muzeum csoportkiállitásán.

B.H.932.V.8.

Jándi Dávid

Taormina című tája, az Ernst-múzeum csoportkiállításán.

P.H.932.V.8.

Jándi Dávid

"Taormina" c. tájképe az Ernst-muzeum csoport-kiállitásán.

P.H.932.V.8.

MDK

Jándy Dávid

Művével résztvett a Munkácsy cén kiállitásán.

Művész-Élet, 1933. II. 5-6.sz. 9.l.

Jándi Dávid festö.

KUT.1926.márc.28.l.sz.19.old.

Jándi Dávid festő

Pesti Hirlap. 1926. márc. 21.10

k. k. h. Uj sportkiállítás

Jándi Dávid

Önarckép, pasz. 66×52
Jelenet, temp. és tus 23×33

30 Minéreti Képembeió
1973

MDK

Jándy Dávi d

Tájkép, olaj

KUT kiáll. N.Szal. 375.kiáll. 1927. ápr.

MDK

Jándi Dávid

Kompozició, rézk.

Magy. művészek rézk. kiáll. Katalógus. Aurora. 1922.

MDK

Jándi Dávid
Tömeg, rézk.

Magy. művészek rézk. kiáll. katalogus. Aurora.
1932.

MDK

Jándi Dávid

Levétel a keresztről, rézk.

Magy. művészek rézk. kiáll. Katalógus. Auróra. 1922.

M.D.K.

Jándi Dávid festőművész

A Belvedere kiállitásán szereplő müveiről a kritika azt irja: "...mozgalmas tömegkompoziciók felépitésére mutat tehetséget..."

Képzőművészet rovatban
Szinházi Élet. Bp. 1923. febr. 4.-10.
XII. évf. 6. sz. 33. lap.

Jándy Dávid

Tájkép /tussrajz/

Tájkép/ aquarell/

XVIII. Magyar grafikusok a "Magyar Mükiadó" anyagából kiállitás, Bp. 1923. katalogusa

Jándi Dávid festö.

Mübarát. 1923. III. 23. 1.

Jándi Dávid festö.

Mibarát.1923.III.52.1.

MDK

Jándi Dávid

1924. nov. Kolozsvárt és Nagyváradon gyüjt. kiállitása volt. 1924 nyarán Nagybányán dolgozott.

Keleti Ujság 1924. nov. 6.

+ A csomagban csupa erősen használt ruhanemű volt.

A Müv.Tört.Dok.Közp.Dok.Csop.jában dolgozom /XIV.Dózsa Gy.-ut 41/

MDK

Jándy Dávid, festőm.

1

két jól összeragott feltűnő hatású tájával szerepe

-szky: Magyar grafikusok.- A Magy. Műkiadó anyagából rendezett kiáll. 1924. dec. 25.-jan. 13. 166. l.

Vizfestmény. „Taormina-tój" Jándi

Pesti Hilap. 1932. máj. 8. 6

Fóthy János: Két kiállítás

Tándi Dávid fest."

Magyar Nemzet.

1946. VI. 28. · II. évf. 144. sz.

(: Kl. r. :)

Jándi Dávid festő, ?

Pásztortűr, 1930. 7 sz.

160. l.

Ligeti Ernő: A Barabás Miklós Céh kolozsvári bemutatkozása

Jándi Dávid, festő

Pásztortűz, 1930 7 sz.

160. l.

Ligeti Ernő: A Banabás Miklós Céh hon-
lozsvári bemutatkozása

Jándi, Pstő

Pásztortűz, 1930. 25 sz.
608. l.
Kós Károly: Erdélyi Képzőművészek Kiál-
litása.

MDK

Jándy Dávid, 1893-1944

Ego sum

M.grafika 1oo éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948. jan. 11 l.

MDK

Jándy Dávid, 1893-1944

Utcarészlet

M.grafika 1oo éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.
12 l.

Jándy Dávid festőművész

Bányászcsalád

Bányavidéki Vándorkiállitások katalógusa 1948

JÁNDI DÁVID

90 Nagybányai piac olajfestmény 500.— pengő

Nemzeti Szalon 1934. dec.

Kut

97. CSOPORT

KIÁLLITÁS

RÉSZTVEVŐK:

BÉNYI LÁSZLÓ
IFJ. CZENE BÉLA
CZ. HIKÁDY ERZSÉBET
DABÓCZI MIHÁLY
GÁBOR MARIANNE
KAZÁR LÁSZLÓ
LŐRINCZ ISTVÁN

Jándy Dávid
festő

Velencei táj, pasztell.
Karneval, pasztell

Nemzeti Szalon

Tavaszi Szalon

1927

Jándy Dávid

festőművész

Nemzeti Szalon 70.ik csoportkiállitása - képével vesz részt

Nemzeti Ujság 1931.III.6.

Jándi Dávid MDK

Nagybányai utca. pasztell

Műcsarnok 1936. máj.jun. Jub. kiáll.

MDK

Jándi Dávid
műve:

Nagybányai utca. Pasztel.

Az Orsz. Magy. Képzőm. Társ. jubileumi kiáll.
képes tárgymutatója. 1936. maj-jun. 35.1.

Jándi Dávid, MDK

a N.Sz. által rend. 63 csop.kiáll. egyik-másikán szerepelt műveivel. 1926.

A Nemz. Szal. 400-ik jub. és a KEVE XX-ik kiáll.-a 1929. febr.

MDK

Jándi Dávid, festöm.

Firenze. Olf. Jelz.

Árv. Közl. 1937. 4.rk.sz. 26.cld.

Jándi Dávid MDK

Tájkép, pastell

Munkácsy Céh IX. kiáll.
Nemzeti Szalon 1936. máj.

MDK

Jándi Dávid, festöm.

434. Padlásszobában. Olf. 42x5o J.l.j.
435. Csendélet. " 6ox85. J.l.j.

Árv. Közl. 1933. dec.hó 4.rk.sz. 68. aukció. 24.l.

MDK

Jándi Dávid, festőm.

Firence. Olf.. Jelz.

Árv. Cs. rn. 1937. okt. 83. sz./Árv. Közl. rk. sz./ 26.1.

Jánki Dávid festő

"KUT." kiállításán a Nemzeti Szalonban "Nagybányai piac" c. képével szerepelt.

Újság 934. IV. 15.

JÁNDI DÁVID

Nagybánya művészete (katalógus)
Magyar Nemzeti Galéria, 1996

502-503, 552
Szöveg : 21, 54, 188, *235/119*, 256, 257, 259, *264/101*, *264/103*, *264/104*, *265/109*, *266/124*, 341, *353/3*, 358, 362, *363/1*, *363/2*, *363/7*, *363/25*, 376, *377/2*,
Kép : 257, *461*,

Jándi Dávid

festő

szül. 1893. Jándon

Lásd

Osvát Kálmán dr.

Erdélyi Lexikon

Nagyvárad, 1928. 131. l.

Patay L:

4165. *Huszárroh*

A sík Alföld egyik k
hol a honvédhuszár-század
a jobb kezében lévő ka
rohamra. Jobbján a kürtö
a szürke lovon ülő közle
előre. Mindannyian teljes
egynek kivételével, minda
bolt felhőzött. Jelzése alól

Vászon, méretei 181·3
tetett az 1912 május 17-iki
(1167–912). — Kifizettetett
Elszámoltatott 1912 július 8
nézve lásd a 31993–912 s

Vét. 1912

Jándi Dávid

festő

Moll. kiáll.

Tamás Galéria 82. n

1937. márc.

sére is. Büszkén valljuk őket magunkénak és bár nehezen nélkülözzük tanszékükön, megkönnyíti helyzetünket az a tudat, hogy ha befejezik mostani küldetésüket, újból visszatérhetnek régi otthonukba.

Betöltésre vár ezidőszerint a pályázat lejártával a II. és IV. gépszerkezettani, a mezőgazdasági kémiai-technológiai, a II. számú matematikai és a német nyelvi és kereskedelmi üzemtani tanszék.

Az örvendetes események között teszek jelentést továbbá azokról a kitüntetésekről, melyek több magántanárunkat a nyilvános rendes és nyilvános rendkívüli tanári cím adományozásával ért. A Kormányzó Úr Ő Főméltósága a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak a műegyetemi tanács javaslata alapján tett előterjesztésére *dr. Jordán Károly* egyetemi rendkívüli tanári címmel felruházott műegyetemi m.-tanárnak az egyetemi ny. r. tanári címet, *dr. Boda István, dr. Szá-*

Jándy Dávid

vród
z

Ujság 1934. máj. 13
(N. J.: Jándy Dávid festőművész elmondja a képe körül kitört botrány előzményeit.)

Yöndi Dávid

Koll. kiáll. Tamás
Galéria

vrod
2

Ujság 1937. márc. 6.
(e. a Gyenes Gitta és
J. D. festménjei)

Koreszteny wobraszat IV. 166.

Jándi Dávid

koll. kiall. Belvedere
(Váci utca)

Irod
?

Az Ujság 1923, jan. 28
(e.a.: J. i D. és Schön-
bauer Henrik.)

Kolozsvár IV. 200

Jándi Dávid

Kol. kiáll.

Ujság 1932. máj. 8
(e. a.: Az Ernst-Mu-
zeum csoportkiállí-
tása.)

Esztétika és művészettörténet

1. A Magy. Psych. Társ. esztétikai szak
12-én tartott felolvasás.
2. Zeitschrift für Aesthetik und allge
3. KONNERTH, H.: *Die Kunstthe*
4. Kunstgeschichtliche Grundbegriffe,
5. Entwicklungsphasen der neueren B
philosophie und Kunstgeschichte.
I. 1925. 170—173.
6. A. E. BRINCKMANN: *Plastik*
Gestaltung. München, 1922.
7. Grundbegriffe der Kunstwissensch
u. a. Kunstwissenschaft u. Kultur
Zeitschrift für Aesthetik u. allgem
225—58.
8. Storia e teoria della storiografia.
9. Die Aufgabe unserer Zeit. Züric
10. ALOIS RIEGL: *Die spätrömisch*
Stilfragen. Berlin 1893.
11. HANS TIETZE: *Die Methode d*
12. W. WORRINGER: *Abstraktio un*
probleme der Gotik. München, 1
13. OSWALD SPENGLER: *Der U*
14. E. PANOFSKY: *Der Begriff d*
allgemeine Kunstwissenschaft. XI
15. Die Philosophie der Kunstgeschic

Jándi Dávid

l

Szépmüvészet

1942. 16-l.

Jándi Dávid

wod

Pesti Napló Kepes

mell. 1937 márc 7.

dr.Kepes E : A pénzről (Közgazd
Prohászka O.: A bünbocsánat sze
dr.Rubinyi: Mikszáth Kálmán éle
R.Stratz: Ki volt? Regény
A mai élet humora. Kb. 1000 vic
dr.Vende: A nemibetegségek okai
dr.Gratz Törs: Tejgazdasági jog
(Tartalmazza az
lévő rendeleteke
1937.) Kötve

Korszerü magyar ir

Vámbéry: Eretnek magyarázatok a
Sós Endre: Európa drámája
Szimonidesz: Napjaink vallási f
Vince O.: Nép és népesedés poli
Bálint György: Az idő rabságába

---

dr.Kraft-Ebing: Psychopatia sex
dr.Engländer: A reumás bajok hé
dr.Lukács: Hogyan éljen a veseb
dr.Preisich: Amit a gyermeknek
dr.Bucsányi: Az érelmeszesedés
dr.Bodon: Hogyan éljen a szivbe
dr.Feldmann: Az ideges félelem

Jándi Dávid

Nagybánya

l.

A Műgyűjtő

1930. 135. l.

136. l.

Jaindi David

Lvód

Z

Mult és Jövő

1923. jul. 7. (Képekkel)

Jándi Dávid

JÁNDI DÁVID:
Cigányleány (műmelléklet)

Erdélyi Helikon
1930, I. kötet

Jándi David

wod

Tabéry Géza: Nagy-
bánya: Erdélyi Helikon
1929. 67 z. l.

Nagyságos

Dr. Szentiványi

Jándi Dávid

vód

Korunk Szava

1937 ápr. 15.

(Tamás Galéria – Három kiállító.)

Jándi Dávid

festi

Belvedere
1923 jan 28. – febr. 11.
Koll. Eiätt.
Életr. 79 mm
Hul. 1893 Jándon (Bereg-
megye)
Nagybaczán Ferenczynél,
Rétinél és Thormánál
tanult. 1911 – 1916 ig.

Gyarapodás.

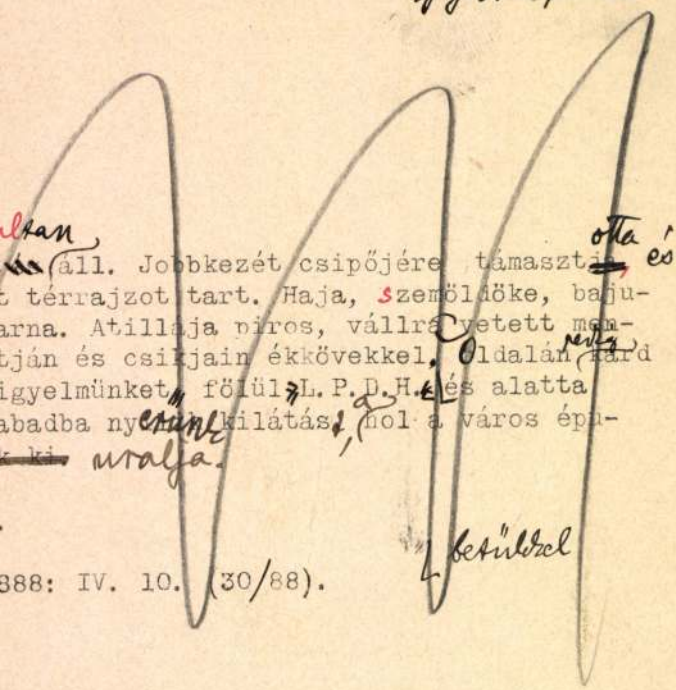

ltan
~~...~~ áll. Jobbkezét csipőjére támasztja, otta és
t térrajzot tart. Haja, szemöldöke, baju-
arna. Atillája piros, vállra vetett men-
tján és csikjain ékkövekkel. Oldalán redig kard
igyelmünket fölül L.P.D.H. és alatta
abadba nyerünk kilátás, a hol a város épu-
~~k ki.~~ uralja.

betűkkel

888: IV. 10. (30/88).

3)

11

Jándy David

U. 4194.

Elter János ásványgyűjteménye

IV. 128.

Jándi Dávid

l.

A Mühovát

1923.23.l.

Germán körtöcke II.89

1903 IX. 11.

~~Déva~~

A hunyadmegyei tört. és rég. társulat elnökségének ~~A pótló~~ ~~lag lekülldött~~ 1901. évi segély) pótlólag bemutatott számadásai kivételesen tudomásul vétetnek. (439/903)

Tándi Dávid

MAGYAR MÜVESZET

1926. 126
1931. 312
1932. 196

Jaindi Dávid

Hul. 1893. Jánd (Bereg vm).
1926. márc. Koll. Eiäll.
Nemzeti Szalon.
Életr.

22. HÉT

VASÁRNAP

27

Szenthároms., Szenthár.

HÉTFŐ

28

Ágoston, Emil

KEDD

29

Pazzi Magd., Maxim

SZERDA

Jávidi Dávid

élet. koll.

Belvedere

1923. jan.

Yándi

Kállai E. 74

JÁNDI DÁVID

100	Fürdőzők	olajfestmény	400.—
101	Nagybányai piac	olajfestmény	150.—

Nemzeti Szalon 1934
Kut apr.

Képkeretek

HOFFMANN FERENC

Jándi Dávid

l.

Művészeti hetek

Kolozsvár 1942.

38. l. 39. l.

Jándi David

500.-
550.-

JÁNDI DÁVID
98 Család, pasztel
99 Anya gyerekkel, pasztel

Nemzeti Szalon
1937.
nov.-dec.
Kut

SCHIFFER ÁRMIN
KÉPKERETGYÁRÁBAN KAPHATÓK
Budapest, Király-utca 79

Telefon: 144-485

JÁNDI DÁVID

85. Nagybányai táj olajf.

Nemzeti Szalon

1938. okt. nov

Kut

magyar művészek műveinek reprodukciója,
művészi disztárgyak,
a világhirű herendi diszkészletek,
jutányos kézifestésű asztali készletek.

●

21 VILÁGKIÁLLITÁSON NAGYDIJ.

KÖZPONTI IRODA:

BUDAPEST, IV., VÁCI UCCA 37.

Telefon: 182—755.

Gyártelep:

HEREND

(Veszprém megye.)

Ábrahám és Sugár, Bagó M. és Fia Utóda, Bpest — Felelős kiadó: Lehel Béla főtitkár.

Jándi Dávid (1893-1944)

„Csendélet" Paytell 33x50 cm

J. l. j.: Jándi D.

Utiáltási ár: 5000 ft.

BÁV 47.Képaukció Bp.1978.december

Jaindi Dániel

Csendélet és
Akt c. képei
Repr.
Rátsz. 171, 172. l.

MDK

Jándi Dávid

Csendélet, repr.

Akt, repr.

Rát Str. 171,172.1.

MDK

Jándi Dávid

RátStr. 643.l.

Jándi Dávid

Magyar Művészet
1926. 126.

Ewart-Bill VII. 219. 221.

Nem magyar honosokat nem

* A választói jogosultság az **illető rovatban** egy 1-es szám beírásával jelölendő meg.

Jándi Dávid

1926. Erdl. Kiáll a
Nemzeti Szalonban

Weszerle IV. 192

Jándi Dávid

Koll. Kiáll. az Ernstben
1932 május.
Vizfestmajer.

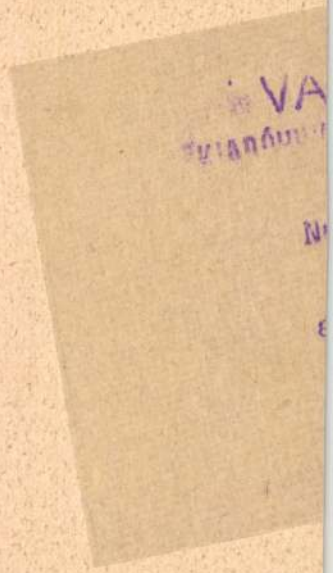

~~Gallas Nándor~~ ✓

Jándi Dávid ✓

Kós Károly ✓

Nagy Imre ✓

Podlipny Gyula ✓

Szolnay Sándor ✓

Udvardi Ignác ✓

Varga Albert ✓

a Barabás Miklós Céh alapító tagjai akik részt vettek a kolozsvári bemutatkozó kiállításon 1930. márcsusban

Müveszeti Szalon (Kolozsvár) 1930. V. ev. 3-4. sz. (A Barabás Miklós Céh kiállítása.)

Müv. ed.

Esetleg lásd, mert nincs vezet is felsorol. MOB Kft – ban

(8)

A választókerület-, szavazó-kör- és
kozó felső sor nem töltendő ki, a

.....választó kerület. .....szavaz

ÖSSZE

A VÁLASZTÓI JOGOSULTS

1. Az alkalmazott családi- és utóneve: .....
2. Állása, vagy foglalkozása: .....
3. Lakóhelye Budapesten.....kerület.....
4. Ha nem lakik Budapesten, hanem vidéken
   (hivatalának) helye: .....kerület.....
   s lakóhelye: .....község.
5. Születési éve: .....
6. Törzsfizetése: .....korona.
7. A bejelentett alkalmazott fel volt-e véve a
   Budapesten? .....; mely közigazgat
8. Tud-e írni és olvasni? .....

Jándi Dávid

~~Gyenes Gitta~~

Koll. Kiáll. Tamás

Galeria

vrod

2

Ujság 1937. márc. 6.

(c. a: Gyg. G. és Jándi Dávid festményei)

2/Pg

Klassischer Skulpturenschatz Tv. 166

Jándi Dávid

és Korda Vince

Déli Autóval

közösen 1924. nov.

Kolozsvári és

Nagyváradon gyűjt

kiállítást rendeznek

1924 nyarán

Nagybányán

dolgoztak

(3)

Kelet Népe

1924. nov. 6

MDK

Jándi Dávid

Szabad Müvészet, 1947. 11.sz. 222 l.

MDK

Jándi Dávid, festő, 1893-1944.

Tájkép, paszt. repr.

Rabinovszky M: Kiállitások. Szab. Müvészet, 1947. 9-10.sz. 176 **l.** képe 177 l.

Jándi Dávid

A „nagybányai" avantgarde művészet közt neve említve.

A Hét, 1973. dec. 21. 4. elf. 51 n. 10 p.

Jándi Dávid

A keresztheg alatt (grafika)

A Het, 1973. jan. 12. 4. evf. 2 sz. 9 p.

Jándi Dávid

A két világháboru között a nagybányai műveztelep tagjaként a Berger-, a Siller-, és a Jemesovics-cukrászdában állította ki műveit.

A Hét, 1973. jan. 12. 4. erf. 2 sz. 9 p.

Jóndi Dávid

a Váci utcai „Belvedere" kiállító-helyiségben mutatta be műveit.

Kassák Lajos: Az izmusok története, Budapest, 1972

2840

Jánski Dávid

Említve

Páll Géza: Rómiatol Nyíregyházáig
Keletmagyarország, 1970. aug. 30.

Jándy

Nagybánya Kispiacán működött a Berger-Cukrászda, melynek állandó művész-vendégei voltak és ott is rajzoltak Jándy, Klein Jóska és más művészek.

Bogdán Kálmán: Az én Nagybányám.

A Hét, 1975. szept. 19.

Jándi /Dávid/

Egry József Fónagy Bélához irt levelében kiállítása után érdeklődik /1923.II.17./.

Rácz István; Egry József kiadatlan levelei; Képzőművészeti Almanach 2, Corvina 197o, 128.1.

Jándi Dávid

festőművész emlékkiállitása. - Ism: Bedő Rudolf, Művészet, 1967.8.évf. 1.sz. 26.l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970.1.sz. 68-107. l./

91. l.

JÁNDI Dávid

SZÜCS György-ZWICKL András: Jándi Dávid (1893-1944) → Nygy-
bánya

tívumkincse igen változatos. Báthory István Faunten kötete nagyon egyszerű munka, csak az első kötéstá láját ékesítették a király címerével. Báthory Zsigmon díszesebb: az első kötéstáblán, ovális keretben Krisztu fej, profilban, hátul Báthory-címer; gerince díszítetle A leggazdagabban dekorált pergamenkötés a valószín leg Báthory András tulajdonában volt Warsewicius-köt *(Memorabilium rerum et hominum coaevorum descriptio . ad annum 1585.*, Cracoviae, 1585): első táblája két sz lagfonadékos léc között futó, függét, almát, makkot, sz lőt termő hullámzó inda keretelte tükörben, elszórt virá tövek között a farkasfogas Báthory-címer, hátsó köté tábláján, ugyanebben a kompozíciós rendben, középü a gyermek Jézus alakja; a gerincet is aranyozott, gazda ornamentika borítja.[49] A barna bőrkötések — a győ két Platón-[50] és két Thesaurus[51], meg a sárospata Heidenstein-kötet[52] — sokkal jobban hasonlítanak egy másra. Mindegyik kötéstábla sarkán bonyolult vona manierista indadísz, középütt ovális keretben Krisztu mellkép, vagy Báthory-címer. A kartus körül egy-eg virágtő, évszám, esetleg a mű címe is. Bár eltérnek egy mástól a pergamen- és a bőrkötések, méretükre, színük nézve, az eltérések mellett is a motívumkincs, sőt bélyegző-készlet kétségkívül azonos. Itt is, ott is ismé lődnek a virágtövek, a szalagfonadékos léc, az ovál kartus a jelmondatokkal, a farkasfogas Báthory-címe Ugyanabban a műhelyben készült az összes győri Báthor tulajdonban volt könyv kötése s ugyanott a sárospatak (s a budapesti) Heidenstein-köteté is. S ez a műhel Krakkóban működött. Az ívrét hajtott művek sarok mezejének egyetlen lemezzel nyomott, manierisztiku indafonatos dísze jelenik meg ugyanis azon a századunk elején varsói magántulajdonban lévő Plutarkhosz-köte ten is, amelyet — saját kezű ajánlása szerint — maga Báthory István király ajándékozott Báthory Andrásnak Írásos források alapján bizonyosra vehető, hogy ezt a kötetet 1580-ban Brutus János Mihály vásárolta és köt tette be Krakkóban, a király megbízásából.[53]

JÁNDI Dávid

AH 1995 329–331.

[51] A sugárúti homlok
hagyatékban. Ybl Erv
Ybl Miklós munkája 1
jegyzet.); Hevesi La
közkiállításon szere
Sugárút és Váci körú
Budapest és környéke
levágott sarokra ter
későbbi, 1881-es dát
Fonciére biztosító t
készített tervsoroza
leszármazottak tulaj
Feszty Adolf terve s
társaság székháza.
[52] A homlokzatrajz a
kettős szignójú távl
51.1.1. A Hétház (An
szerint épült fel, b
korai halála miatt a
Sisa J.: Unger Emil
221-223.; Ybl 1991 K
[53] VU XVIII. 1871. p.
előtérben látható -
többről van szó, mir
aug. 5. p. 735. ("Né
megnézni a sótéren é
pontnál közelébb viz
építendő híd végett.
[54] A 19. század máso
Ybl-féle irodák műkö

Jándi Dávid

életrajz

Murádin Jenő: Napybánya. A festőtelep
műrészei. Miskolc, 1994, 47 — 49.

Sándi Dávid (Sánd, 1893 - ? 1944)

„Hegyoldalon" pasztell 47x65 cm

J. l. j.: Sándi (Sérült, foltos)

Utáltási ár: 2500 ft.

BÁV 59.Képaukció Bp.1982.december

Sándi Dávid (Sánd, 1893- ? 1944)

„Kertben" o. v. 60 x 80 cm

J. l. b. Sándi D. 926. (Restaurált)

Kikiáltási ár: 8000 Ft

BÁV 56. Képaukció Bp. 1981. december

Jándi Dávid (1893-1944)

„Virágerendelet" o.v. 61,5 x 85 cm
J. l. j. Jándi D. Kiziáltási ár: 8000 ft

BÁV 53.Képaukció Bp.1980.december

Jandi Dávid (1897-1944)

„Tájkép" Pasztell 29x46 cm

J. e. p.: Jandi D. Vételár: 4000 Ft.

BÁV 54. Képaukció Bp. 1981. május

Jándi Dávid

Önarckép, pasztell, 66×52, 2500

Jelenet, tempera, tus, 23×33, 2000

30. Művészeti kiállítás, 1973.

Jándi Dávid 1893-1944

Családi tör Olaj, vászon 19x26

Kikiáltási ár: 1500 Ft.

M DÁV 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Sándi Dávid (1893 - 1944)

„Önarckép" Olaj, vászon 29 x 25
Jelesre lent balra: Sándi

Ziziáltási ár: 2500 ft.

BÁV 36. Müvészeti Képaukció Ktalógus 1975 25 május

Sándi Dávid (1893- 1944)

„Akt" Olaj, vászon 73 x 100

Jelzése lent balra: Sándi 927.

Védett. Vételi ár: 4000 Ft

BÁV 38. Képaukció Budapest 1975 december

Jándi Dávid

„Mütterem a festővel"

Olaj, vászon 81x100 Jelenve lent balra: Jándi

Védett. Kiviáltási ár: 4000 ft

BÁV 38. Képaukció Budapest 1975 december

Sándi Dávid (1893-1944)

„Öreg Zoldus" Parzfell

65 X 47 S. l. j. Sándi D.

Ti ár: 3500 ft.

BÁV 41. Képaukció Budapest 1976. december

Sándi Dávid (1893-1944)

„Tavasz" o.v. 40x50

J.l.j.: Sándi

Kikiáltási ár: 3000 ft.

BÁV 42.Képaukció Budapest,1977.május

Jándi Dávid (1893-1944)

„Ifatás" o. karton 51 x 70 cm

J. l. 6.: Jándi D. 914

Utalványi ár: 6000 Ft.

BÁV 43.Képaukció Budapest,1977.szeptember

Jándi Dávid

festő

Nagybánya

1929

Sulyfritz

XIII. l.

Jándi Dávid

1.

Szépm. Múz. Ért.

IX. 273. 1

Fénykép

Magyar Foto: 3665/1-5 Hegedűsné

Jándi Dávid: (Falusi utca-részlet)

festmény

Adorján

1947. IX. 12.

Neg. van

Jánoli Dávid
festő

Nyoranta Nagybányára látogatott,
a hol keresta Ziffer Sándor társa-
ságát

Borghida István: Ziffer Sándor, a pedagógus
Korunk, kolozsvár XIX. 1960. XI. 1363.

MDK

Jándi Dávid

Csendélet
o.,v. 53x47 cm. Mgt.Bpest.

Erdőrészlet
paszt.p. 49x55 cm. Mgt.Bpest.

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962.Kat. 33.1.

MDK

Jándi Dávid

Nagybányai táj
paszt.,p. 49x55 cm. Mgt.Bpest.

Kubikusok
paszt.,p 65x100 cm. Mgt.Bpest.

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962.Kat. 34.1.

MDK

Jándi Dávid

Mártirium
paszt.,p. 32x49 cm. Mgt.Bpest.

Nagybányai őszi táj paszt.,p. 35.5x48.5 cm.
Mgt.Bpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybanyai Festők.
Budapest 1962.Kat. 34.1.

MDK

Jándi Dávid

Nagybányai részlet, paszt.

Tájkép, paszt.

Viharos táj, o.

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

MDK

Jándi Dávid

Kubikosok, paszt.

Mártirium, "

Nagybányai őszi táj, paszt.

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

MDK

Jándi Dávid

Csendélet, o.

Erdőrészlet, pasz .

Nagybányai táj, "

Nagybányai festők. Nemz.Gal. 1962. jun.

Jándi Dávid

„Vávakozók" o.v. 70x90

J. l. Jándi D. 922. Védett.

Kiállítási ár: 6000 ft

BÁV 43.Képaukció Budapest,1977.szeptember

Sándy Dávid (1893-1944)

„Kordelyosok" Pastell 49x64 cm

J. l. j. Sándi

Utáltási ár: 3000 ft.

BÁV 44.Képaukció Budapest,1977.december

Sándi Dávid (1893-1944)

„Gyümölcsesendelet"

Pastell 51x65 cm s. l. j.: Sándi D.

Kiáltási ár: 4000 ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Sándi Dávid

„Fekvő akt" o. v. 55 x 68 cm

J. l. j.: Sándi

Kiállítási ár: 4000 ft.

BÁV 45.Képaukció Budapest,1978.május

Sándi Árpád

„Anya gyermekével" o.v. 46x29,5 cm

J. L. 6.: Sándi Védett.

Vételi ár: 4000 Ft.

BÁV 47.Képaukció Bp.1978.december

MDK

Jándy Dávid

Önarckép, graf.

Az Önarckép. Alkotás Művészház, 1923. márc.

23. 1.

MDK

Jándi Dávid

Nagybányai részlet
paszt.,p. 31x49 cm. Mgt.Dpest.

Tájkép
paszt.,p. 34x50 cm. Mgt.Dpest

Magyar Nemzeti Galéria.Nagybányai Festők.
Budapest 1962.Kat. 34.1.

Jándi Dávid

Thorma János federte
fel Nagybányai

Szód

Tersánszky J. Jenő
A félbolond.
Bp [1947. 227 l.]

2

I.–IV. +1.–803. M.

Leipzig
Woldemar Urban
1881.

MDK

Jándi Dávid

Csendélet, olaj

"A Magyar Művészetért" Képzom.kiall.kat.
Műcsarnok, 1940 Dec. 15 - 1941 Jan.12. 24.1.

Jándi Dávid, festö
1893-

Templomjárók. Jel. Olf. Vászon.

v. Ernst Muzeum VI.müvészeti aukció. Kiáll.1947 okt.
Kat. 16.1. 12-19.

MDK

Jándi Dávid

Ebédelő család.

Vasaló nő.

Tavaszi Tárlat. 1940. ápr.-máj. 21.l.
Mücs.

M.D.K.

Jándi Dávid /1893-

348. Nagybányai vásár. Temp. 56x49.5 fa.
349. Nagybányai utca. Pastel. 65x50 papir.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. IV. füzet.
MUMOK. Bp, 1952. 24. l.

Jándi Dávid (1893-)

Nagybányai vásár.
Temp.56x49.5 fa.Ltsz:2551.Sign.

Nagybányai utca.
Pastel 65x50 papir.Ltsz:3580.Sign.

A Fővárosi Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Budapest 1952.

Jándi Dávid

Éjjeli utca, olaj

KUT kiáll. N.Szal. 1942. nov.

Jándi Dávid, 1893-1944.

Nagybányai bányászcsalád, paszt.

Főv. Képtár XXXV. kiáll. 1948. ápr. 12 l.

Jándi Dávid MDK

Csendélet, olf.

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

Ján di Dáird
festő

M.D.K

A Fényes Adolf levemben
emlékkiállitását rendezték.

Szabó György: Kiállitás Amerikeknek.
Élet és Irodalom, 1966. aug. 27 - 8 lap.

Jándi Dávid
Pilisi hegyek között, olaj
Interieur, olaj

KUT kiáll. N.Szal. 194o. nov.

Jándi Dávid

Nagybányai táj, olaj
Kosztoló család, olaj

KUT kiáll. N.Szal. 1941. nov.

Jándi Dávid
festő

Jándon sinkelett és Nagybánya festői eredményét használta fel a művész, aki a pasztelltechnika kitűnő mestere volt.

Telepy Katalin: Szabolcs-Szatmár megye. –
Művészet, 1969. október – 45 kap.

Jánoli David
festő

Dolgozott Nagybányán

Marádin Jenő: Nagybányától – a mi, nagy-
kovanak, Kolozsvár 1968. X. 15 18.

Jándi Dávid

festőművész emléh kiállitása. Bp. Tényes Adolf Terem. — Ism. h. gy. Magyarhemzet, 1966. aug. 20.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-284.1./

267. 1.

Jándi Dávid

KUT 1943. ok. N.Szal.

MDK

Jándi Dávid

Csendélet, olaj
Nagybányai utca, olaj

KUT kiáll. M.Szal. 1943. okt. 31.

Jándi Dávid 1893-...

Gyümölcscsendélet, paszt.

Mű- és Régiségkereskedelmi Váll. IX.Művészeti aukció. Bp. 1948. 13 l.

Jándi Dávid festő

Egyik műkritikus szerint a pasztellnek az akkori Nagybanyán két kiváló művelője volt: Jándi Dávid és Sztelek Norbert.

Bogdán Kálmán: az én Nagybányám.

[illegible] 1975. szept. 19.

Jándi Dávid

1/1//

A Szociáldemokrata Párt 1942. febr. 1.-én a Népszava c. lapban, "Szabadság és nép" címmel freskópályázati felhivást tett közzé. A beérkezett művekből nagyarányu kiállitás rendezését tervezte a Szocialista Képzőművészek Csoportja. A pályázaton résztvevő képzőművészek közül a festők és grafikusok sora: Ámos Imre, Bálint Endre, Bán Béla, G. Beck Judit, Buti István, Dési Huber István , Diener Dénes Rezső, Faddi Förstner Dénes, Gedő Ilka, Gráber Margit, Háy Károly László, Jándi Dávid.
A művészek nevének folytatása a 2.-es cédulán következik.
Élet és Irodalom, Bp. 1976. márc. 13.
XX. évf. 11. sz. 6-7. lap.

Jándi Dávid

Az 1.-es cédula folytatása:
Kádár Béla, Kazár László, Kmetty János, / Kondor György, Molnár Piroska, Nolipa István Pál, Perlrott Csaba Vilmos, Redner Renée, Reichental Ferenc, Román György, Schnitzler János, Sikuta Gusztáv, Sugár Andor, Szántó Piroska, Szin György, Tauber Blanka, Weisz György.
Szobrászok: Beck András, Bokros Birman Dezső, Farkas Aladár, Gádor István, Goldmann György, Kenia István, László János, Révész Endre, Szabó Iván.
Pintér István: Szabadság és nép" c. részletes cikkét lásd: Ámos Imre nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1976. márc. 13.
XX. évf. 11. sz. 6-7. lap.

Jándi (Lederer) Dávid

A művész tájképeit, kompozícióit tömör, majdnem kristályos forma világ, meleg színskála jellemzi. 1966-ban volt önálló kiállítása a Nemzeti Galériában.

knay Gyula: Képzőművészet Szabolcs-Szatmárban.
észet, 1977. szeptember - 18. oldal.

JÁNDI DÁVID

Új művészet

1996/ ápr

12.o.

hoz[4] megiratta velem püspök úr, mell
akadémiai tagét. Körlevelet bocsát k
támogatását.[5] Püspök társaival is me
K[özoktatásügyi] M[inisztérium]-ban
K[özoktatásügyi] M[inisztérium]-hoz
Tasnádi[7] nem tudna-e tenni valamit a
kérvényt neki küldjem, őmaga adja át
tása felől. A budapesti lelkészértek
<u>félig</u> felelősséget vállaltak, hogy a
Ugyancsak Szabó Imrét megkértem, hog
ügyem - nem tudna-e az egyházmegye p
adni, amivel indulhatna a nyomdai mu
nem szeretné, ha esetleg teljesíteni
s ő gondolkozik addig s mindent megp

Jándi (Lédeven) Dávid

Jándi (Lédeven) Dávid Jándon
született.

Korcknay Gyula: Képzőművészet Szabolcs-Szatmárban.
Művészet, 1977. szeptember - 18. oldal.

Fáludi Dávid

így Szabó Béla, Gallas Nándor, Szőnyi István, Podlipny Gyula, Szolnay Sándor, Balázs Péter, Ziffer Sándor, Kunoritz András Pittner Olivér, Vida Géza, Klein József, Katz Sándor mellett szerepel a munkásmozgalmi tevékenységüket méltató cikkben.

Andrásy Edit: Képzőművészet - osztályharc

Ogaz Szó 1971/2 277 old

Jándi Dávid

„Portré" (pasztell), 1927.

13.4. Sép

Murádin Jenő: A Barabás Miklós Céh, ~~Budapest~~, Kriterion, Bukarest, 1973.

Jándi (Lederer) Dávid

A művész fiatalon került Nagybányára, 6 évig tanult itt a Szabadiskolában. Életének javarészét Nagybányán töltötte, 1944-ben innen hurcolták el.

Korcknay Gyula: Képzőművészet Szabolcs-Szatmárban.
Művészet, 1977. szeptember - 18. oldal.

M. D. K.

JÁNDI (Léderer) Dávid festő

Nagybányán dolgozott 6 éven ás

1911–1916.

1929. végén a Nagybányai Festők Társa-
tágának törzstagja.

Réti István: A nagybányai művésztelep
Bp. 1954. 267., 273., 322. l.

(178. l.

Jándi Dávid (176. l. képpel)

Grkényi-Strasser István (176. képpel)

Rózsa Györa (178. l.)

3/Pg

Rabinovszky M.

Miállitások, Sz. M. 1947

9-10. sz.

silvà unus arbor et ibi est aureus ramus.
Hic est deceptus qui in Tartarum descendere vellet," eum donò regnae ...

T: 2 K: 4

JÁNDI Dávid festő

M.D.K.

1914.-ben Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott

Vö.: Nagybánya, bp., 1954. 331.l.

MDK

Jándi Dávid

illusztrációk az alábbi műven:

Tersánszky J.Jenő: A félbolond. Bp. 1947.

M.D.K.

JÁNDI Dávid

1918-ban Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya..... Bp. 1954.333. l.

JÁNDI Dávid festő

M-D-K-

1915.ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya... Bp. 1954. 331.l.

MDK

Jándi Dávid, festő

45. Az aranyborje, pasztell

42. Mene, tekel, ufarszin, "

Ounke. - III. Stéprőm. kiall. - 1942 jan. - Tm.

JÁNDI Dávid *40, 51, 52, 61, 62, 64, 71, 87,* 7
Jánd, 1893.– ?, 1944.
Nagybánya, festő és grafikus

Banner Erdély

k tagjai, és gyermekkoruk óta a ke-
dtek. A század végén már hét pan-
yházközség: Singidunum /Belgrád/,
vci/, Siscia /Sziszek/, Poetovio
/Szombathely/, Scarbantia /Sopron/.
m, Cibalae, Siscia, Poetovio váro-
a hivek élén. A IV. század hozta
tovább növekedett.
en a tájon Eusebius volt, Cibalae
dtak fenn, a helyi hagyomány tar-
pannóniai mártirok közül először
zent", majd Szent Irenaeus szirmiumi
ntius által is megverselt Szent
szenvedéstörténetét érdemes föl-

MDK

Jándi Dávid

Család, paszt.

Anya gyermekkel, paszt.

OMIKE IV. kiáll. 1943. ápr.

M.D.K.

JÁNDI Dávid festő

1912-ben Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott.

Réti: Nagybánya.. Bp. 1954. 330.l.

MDK

Jándi Dávid, festö

Tájkép, pasztell.

Az Alkotás Művészház XXXII. kiállításának katalógusa.
"A Művész Két Arca". 1947.III.9-25.

Jándi Dávid

festő

gyűjt. kiáll

1947

Fokusz Galéria

1947. szept

könyvtáram-
ban

MDK

Jándi Dávid

Önarckép, tinta
Nagybányai táj, paszt.
Utca, paszt.
Fiáker, "
Vidéki táj,"
Falusi utca,"

Fókusz Galéria XI. kiáll. 1947. szept.

MDK

Jándi Dávid

Tájkép, olaj
Dombos táj, paszt.
Hegyi legelő, paszt.
Táj, paszt.
Szabadban, paszt.
Utca, paszt.

Fókusz Galéria XI. kiáll. 1947. szept.

Jándi David

b

Ernst Mur. 131. kiáll

254. sz

enzei iskola.
századból.

)s.

rafordult és bal térdére eresz-
imádkozik. A gyermekkorban
lör, ruhája kecskebőr.
ssága a talapzattal 43 cm. —
)5 július 4-én E. Costantinitől 300
ámoltatott 1895 augusztus 31-én

a nézve lásd az 54347–95 és az
sz. min. előadmányi ivet. — Az
00 november 28-iki 4561 (635–
-iki 373 eln. sz. leirat (464–901).
ajstr. 9. l. — Verzeichniss Nº 74.

-15

Jándi Dávid

Ernst Múz. kiállításai

CXXXI. 1932

254

Jándi Dávid

festő

Barabás Miklós Céh

tavaszi kiáll.
Kolozsvár 1930.

78 — 88. sz.

lásd. könyvtárunkban.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1942. JANUÁR 11—25.

Jándi Dávid

koll. kiáll

l.

Ernst Mur. kiáll

130. n.

1932

~~Torino b. n. IV. 208.~~

MDK

Jándi Dávid

Borus táj, paszt.
Tájkép, paszt.
Kazlak, "
Nagybányai táj, paszt.
Tavaszi táj, paszt.

Fókusz Galéria XI. kiáll. 1947. szept.

MDK

Jándi Dávid

Tömegjelenet, temp.
Kompozició, "
Anya gyermekével, szén
Ego sum, diófapác

Fókusz Galéria XI. kiáll. 1947. szept.

MDK

Jándi Dávid

Csendélet, olaj
Anya gyermekével, olaj
" " "
Dombos táj, paszt.
Aktok, olaj
Vizimalom, paszt.

Fókusz Galéria XI. kiáll. 1947. szept.

MDK

Jándi Dávid

Dombos táj, paszt.
Legelő, paszt.
Hazafelé, "
Cirkusz, ;"
Külváros, "
Levétel a keresztről, paszt.

Fókusz Galéria XI. kiáll. 1947. szept.

MDK

Jándi Dávid festő

V.Zs: Kiállitások. Magy.Nemz. 1947, szept. 7.
6 l.

Jaindi Dávid
festő

Szolnay Sándor barátí kőrékez tartozott. – 1930 márciusában létrejött kolozsvári Barabás Miklós Céh alapító tagja volt.

Sz.J.:Szolnay Sándor
Müvészet, 1971.március - 18.lap

Jándi Dávid, festő MDk

Emlékkiállítására nyílt meg a
Fényes Adolf Teremben.
A festőművészt 1944-ben elhurcol-
ták s nyomtalanul hallt halt.

— : Hír 8

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1966. aug. 19.

MDK

Jándi Dávid

részt vett a kiállításon

Benczo László: A K.U.T. kiállítása a Nemzeti Szalonban

Képzőművészet, 1935. 18.1. 80-8.

M.D.K.

Jándi Dávid
festő

Az 1942 május 29-én rendezett
„Szabadság és Wép" kiállításon
szerepelt

Vértes György: Művészek a szabadságért
Élet és Irodalom, 1962. május 17 – 3 l.

MDK

Jándy Dávid

Szegény emberek ebédje, diófapác

Szocialista képzőm.csop.kiáll. 1934-44.
N.Gal. 1964.

Jándi Dávid M.D.K.

1941 ben részt vett a szocialista művészek kiállításán a Vásárok Csarnokában.

Bokros Biermann. Bp. é.n. 15.

~~Graber Margit~~

(~~[illegible]~~)

Jándi Dávid

Kántor Andor

Kelemen Emil

Kmetty János

Modok Mária

Molnár Róza

Paizs Göbel Jenő

Racskó István

Réti István

Román György

Sassy Attila

valamennyien

Nagybán is működtek

Illusztrációi (1–1) az alábbi emben

Terzánszky T. Jenő: A félbolond

Bp. [1947]

Kovabb

B/P8

veges

C.36

1 Kön. 8r

Gooss

Carl

Studien zur Geografie und Geschichte des Trajanischen Daciens

(Separatabdruck aus dem Schässburger Gymnasial-programm [illegible]

tovább

Jándi David
Kohner Ida
Kondor György
Kun Sándor
Örkényi Strasser István
Porter Paula
Révész Pál
Sugár Andor
Szenes Fülöp
Szigeti Jenő
Szin György
Vadász Endre

l. Szabad Művészet
1947. 11. sz.
222. l.

12

Elgusztultak a II. ik. világháborúban
1944-45.

488.

óval bevont halmon az ágaskodó szürke
et és a szt. Istváuren det viselő király, ki a
feljáró előtt József nádort, az apostl kettős
ovát díszbeöltözött huszár fogja, a ~~pallost tar~~-
nygyapjas rend egyik vitézét s a többi zászlós
magyar királyi hirnök, több főúr s az ország
k helyet. Az zászlók feliratai közül csak:
rvia s Hungária s Cumania lobogójai lévő
három emeletes állványon, melyet az ország
jobbra az emeletes hai ablakaiból s tetejéről
. A házon ~~három~~ Két fekete sárga lobogó a két
felhős. Alól jobbra: „Weber H. 858. olvasható
éber Henriktől, méretei 120: 167 cm.

1859. aug. 18.
767 sz. leirat alapján
Áretetett 1893. szeptemberhó 2-án, mit
ndomásul.
minister 26767/93 sz. rend. 107/93 N=XIV.

Képt. 109
redjes Kiállitásra engedtetett át (39/96)
-án érkezett vissza (416/96)

MDK

Jándi Dávid

Nagybányai vásár, temp.

Főv. Képtár háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp. 1952.

Sándor szobrát /Balat
lyikről. Olaszo.-ból

JÁNDY Dávida festő

N.D.K.

1913.-ban Nagybányán a Szabadiskolában dolgozott

Kötl: Nagybánya... Bp., 1954. 330.l.

Jándi Dávid.

Kiállitotta müveit a Belvedere 1923-ban.

Bende J:
A Képzőművészeti egyesületek története,kézirat

szövarch 20.-220.lap

Jándi Dávid.

A Tamás Galéria kiállitásain szereplő müvész.

Bende J:
A Képzőmüvészeti egyesületek története,kézirat,

MDK

Jándi Dávid

Ferenczy, Réti és Thorma tanitványa volt

Jándi Dávid, festő. E. G. I. 504.1.

Jándi (Lederer) Dávid

1911-16 Nagybánya

Nagybányai Festő Tár
Festv 1929. Tól Törvény

X. 110

MOK

Jándi (Lederer) Dániel, festő

1911-16 Nagybányán

Nagybányai Festők Társ. tagja. 1929 tól tőrstag

28 • JÁNDI DÁVID (1893–1944)

Család

35,5 × 43 cm
Olaj, karton
J. b. l.: Jándi D 939
Kikiáltási ár: 320 000 Ft

28

30

30 • NEOGRÁDY LÁSZLÓ
(1861–1942)

Faluszélén

80 × 90,5 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: Nógrády Antal
Kikiáltási ár: 150 000 Ft

Jándi

festő

Lvod

Kállaineue

57. l.

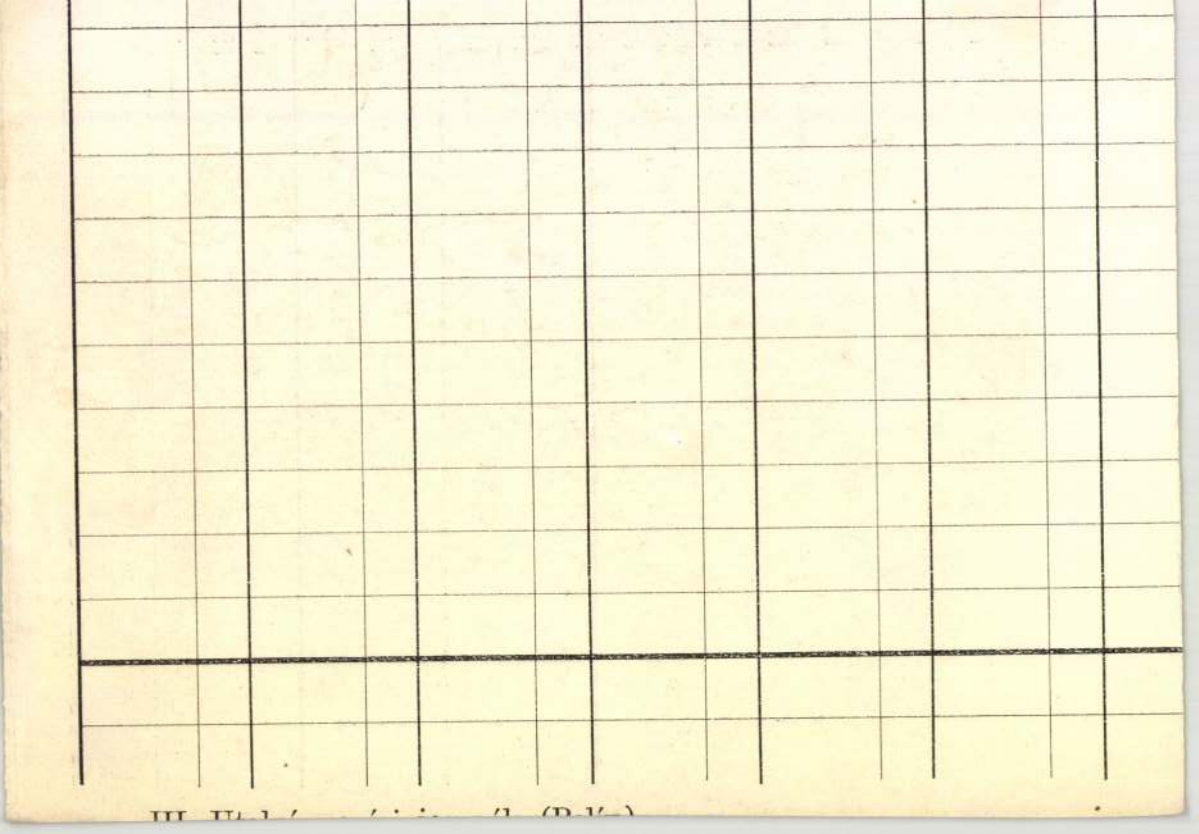

Jaindi David

fecsö

erod

Ujvelthsl.

405, l

MDK

Jándi Dávid
képei:

Szabad strandolók	pasztell
Csendélet	"
Interiuer	"
Ucca alkonyatkor	"
Nagybányai ucca	"
Nagybányai ucca	"
Nagybányai ucca	"

Tamás Gal. 82.kiáll. 1937.márc.

MDK

Jándi Dávid
képei:

Liget-részlet pasztell
Nagybányai ucca "
Nagybányai táj "
Nagybánya "
Nagybányai hegyek "
Fürdőzők "

Tamás Gal. 82.kiáll. 1937.márc.

MDK

Jándi Dávid
képei:

Nagybányai ucca pasztell
Piac Nagybányán "
Cigány "

Tamás Gal. 82.kiáll. 1937.márc.

JÁNDI DÁVID

81

81 ▪ JÁNDI DÁVID (1893–1944)

Nagybányai táj

30,5 × 47,5 cm
Pasztell, papír
Jelezve jobbra lent: Jándi

Kikiáltási ár: 220 000 Ft

82 ▪ JÁNDI DÁVID (1893–1944)

Nagybányai dombok

31,5 × 47,5 cm
Pasztell, papír
Jelezve jobbra lent: Jándi

Kikiáltási ár: 120 000 Ft

82

83 ▪ MATICSKA JENŐ (1885–1906)

Nagybánya

43,5 × 73,5 cm
Olaj, vászon
J. n.
Védett

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA MEGHÍVJA ÖNT

JÁNDI DÁVID EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK SAJTÓBEMUTATÓJÁRA

1966. AUGUSZTUS HÓ 18.-ÁN,
CSÜTÖRTÖKÖN D.E. 11 ÓRÁRA

A FÉNYES ADOLF TEREMBEN, VIII, RÁKÓCZI ÚT 30

A KIÁLLÍTÁST
KISDÉGINÉ KIRIMI IRÉN Dr.
ISMERTETI

66 8 — FNYV 14 — 14336 — Fv.: Patyi Árpád

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA MEGHÍVJA ÖNT

JÁNDI DÁVID EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1966. AUGUSZTUS HÓ 18.-ÁN,
CSÜTÖRTÖK D.U. FÉL 6 ÓRÁRA

A FÉNYES ADOLF TEREMBEN VIII, RÁKÓCZI ÚT 30

MEGNYITÓ BESZÉDET
BEDŐ RUDOLF
MOND

66 8 — FNYV 14 — 14336 — Fv.: Patyi Árpád

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA MEGHÍVJA ÖNT

JÁNDI DÁVID EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1966. AUGUSZTUS HÓ 18.-ÁN,
CSÜTÖRTÖK D.U. FÉL 6 ÓRÁRA

A FÉNYES ADOLF TEREMBEN VIII. RÁKÓCZI ÚT 30

MEGNYITÓ BESZÉDET
BEDŐ RUDOLF
MOND

66 8 — FNYV 14 — 14336 — Fv.: Patyi Árpád

Sándi Dávid

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA MEGHÍVJA ÖNT

JÁNDI DÁVID EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK SAJTÓBEMUTATÓJÁRA

1966. AUGUSZTUS HÓ 18.-ÁN,
CSÜTÖRTÖKÖN D.E. 11 ÓRÁRA

A FÉNYES ADOLF TEREMBEN, VIII, RÁKÓCZI ÚT 30

A KIÁLLÍTÁST
KISDÉGINÉ KIRIMI IRÉN Dr.
ISMERTETI

66 8 — FNYV 14 — 14336 — Fv.: Patyi Árpád

Sándi Dávid

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA MEGHÍVJA ÖNT

JÁNDI DÁVID EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK SAJTÓBEMUTATÓJÁRA

1966. AUGUSZTUS HÓ 18.-ÁN,
CSÜTÖRTÖKÖN D.E. 11 ÓRÁRA

A FÉNYES ADOLF TEREMBEN, VIII, RÁKÓCZI ÚT 30

A KIÁLLÍTÁST
KISDÉGINÉ KIRIMI IRÉN Dr.
ISMERTETI

66 8 — FNYV 14 — 14336 — Fv.: Patyi Árpád

A MAGYAR NEMZETI GALÉRIA MEGHÍVJA ÖNT

JÁNDI DÁVID EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1966. AUGUSZTUS HÓ 18.-ÁN,
CSÜTÖRTÖK D.U. FÉL 6 ÓRÁRA

A FÉNYES ADOLF TEREMBEN VIII. RÁKÓCZI ÚT 30

MEGNYITÓ BESZÉDET
BEDŐ RUDOLF
MOND

66 8 — FNYV 14 — 14336 — Fv.: Patyi Árpád

Jándi Dávid

MDK

Jándi Dávid

Krisztus siratása

Judás eladja Jézust

Fekvő akt

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

1.

Ténédi Dávid

Kriszta sirtedes

Tudás elodje dekuset

Fekvő akt

Belvedere XV. kiáll. Ujpest 1927. jan.

MDK

Jándi Dávid

Bacchanália

Önarckép tájjal

Szenvedély

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

7.

MDK

Jándi Dávid

Krisztus Emmausban

Tivornya

Levétel a keresztről

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

3.

MDK

Jándi Dávid

Krisztus sirbatétele

Sztrájk

A városligeti tó

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

4.

MDK

Jándi Dávid

Madonna

Városliget

Kompozició

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

5.

MDK

Jándi Dávid

Bacchánsok

Önarckép

Alkonyat

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

6.

MDK

Jándi Dávid

Mária imádása

Idill

Városligeti részlet

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

7.

MDK

Jándi Dávid

Belsazár

Nőrablás

Tanácskozók

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

8.

Gérard David

Delacroix

Rembrandt

Van Eyck

Belvedere XV. Middle Ages 1923. Jan.

MDK

Jándi Dávid

Ecce homo

Vázlat a "Szenvedély"-hez

Dülőut

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

9

MDK

Jándi Dávid

Parton

Sétálók

Önarckép

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

10.

MDK

Jándi Dávid

Nőrablás

Fekvő akt

Munkásotthon

Belvedere XV. kiáll. Epest 1923. jan.

11.

MDK

Jándi Dávid

Orgia, temp.

Kompozició, vf.

Bábel tornya, tus

Belvedere XV. kiáll. Budapest. 1923. jan.

12.

Belvedere XV. 41411. Budapest. 1929. Jan.

MDK

Jándi Dávid

Orgia, tus

A vének, vf.

Bacchanália, vf.

Belvedere XV. kiáll. Budapest. 1923. jan.

13.

MDK

Jándi Dávid

Tömegkompozició, rajz

Két apostol, temp.

A tanitványok, vf.

Belvedere XV. kiáll. Budapest. 1923. jan.

14.

MDK

Jándi Dávid

Utca, vf.

Andrássy-ut, vf.

Kompozició, tus

Belvedere XV. kiáll. Budapest. 1923. jan.

15.

MDK

Jándi Dávid

Levétel a keresztről, vf.

Judás eladja Jézust, tus

Anya, vf.

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

16.

Jándi Dávid

Aszfaltozók, vf.

Ecce homo, vf.

Fekvő akt, vf.

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

17.

MDK

Jándi Dávid

Apostolok, vf.

Bacchanália, vf.

Kompozició, vf.

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

18.

MDK

Jándi Dávid

Juda vénei, vf.

Fák alatt, szines kréta

Utcarészlet, vf.

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

19.

MDK

Jándi Dávid

Városliget, vf.

Levétel a keresztről, vf.

Álló női akt, szines kréta

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

70

MDK

Jándi Dávid

Kompozició, vf.

Nőrablás, vf.

Tivornya, vf.

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

71.

MDK

Jándi Dávid

Juda vénei, vf.

Tóparti ~~fák,xxf~~ fák.szines rajz

Utca, vf.

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

77.

MDK

Jándi Dávid

Idill, vf.

Kompozició, vf.

A vének tanácsa, rajz

Belvedere XV. kiáll. Bpest 1923. jan.

78

MDK

Jándi Dávid

Orgia, tus

A tanitványok, vf.

Kompozició, vf.

Belvedere XV. kiáll. kat. 1923. jan.

24.

HBK

MDK

Jándi Dávid

Nőrablás, szines kréta

Orgia, vf.

Bacchánsok, tus

Belvedere XV. kiáll. kat. 1923. jan.

75.

MDK

Jándi Dávid

Kompozició, rajz

Levétel a keresztről, sz. kréta

Belvedere XV. kiáll. kat. 1923. jan.

76.

MDK

Jándi Dávid

Pályaudvar, vf.

Gyárvidék, vf.

Belvedere XV. kiáll. kat. 1923. jan.

27

MDK

Jándi Dávid, festö

A tanitványok.
Nagybányai táj.
Hegyes táj.
82-86. Vizfestmények.
87-9o. Grafikák.

Belvedere. Bpest. XXIX. Kiállítás.-Csoportkiáll.
1924. okt. Katal.

Fándi Dávid (1893-1944)

1941. május elseje. (1941.) Tus, 405 x 295 mm.

1941. május elseje (1941.) Tus, 350 x 250 mm.

Antalnál. Tus, 210 x 285 mm.

Szerepelt a kiállításon.

Munkásélet. Kiállitás. Legujabbkori Történeti Museum. Kat. bev. Kiss Sándor. Bp. 1959., 48 l., ill.

16.l.

Jándi Dávid

Téglahordó. (repr.)

Munkásélet. Kiállitás. Legujabbkori Történeti Muzeum. Kat. bev. Kiss Sándor. Bp. 1959., 48 l., ill.

36. l.

Jándi Dávid

nem volt ~~a~~ tagja a Szocialista Képzőmű-vészek csoportjának.

Munkásélet. Kiállítás. Legujabbkori Történeti M zeum. Kat. bev. Kiss Sándor. Bp. 1959. 48 l., ill.

10.l.

2.

Jándi Dávid (1893-1944.)

Galád. Tus, 222 x 154 mm.

Kapálók. Tus. 306 x 229 mm.

Kovácsok munka közben. Tus, 305 x 230 mm.

Szerepeltek a kiállitáson.

Munkásélet. Kiállitás. Legujabbkori Történeti Muzeum. Kat. bev. Kiss Sándor. Bp. 1959., 48 l., ill.

17.l.

Jándi Dávid (1893-1944.) 3.

Téglahordó. Tus, 306 x 228 mm.

Építő munkások. Tus, 205 x 255 mm.

Építkezés. Tus, 205 x 270 mm.

Ébredő munkások. Tus, 205 x 272 mm.

Szerepeltek a kiállitáson.

Munkásélet. Kiállitás. Legujabbkori Történeti Muzeum. Kat. bev. Kiss Sándor. Bp. 1959., 48 l., ill.

17.1.

A

K. U. T.

KÉPZŐMŰVÉSZEK UJ TÁRSASÁGA

KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

NEMZETI SZALON
1934. ÁPRILIS HÓ

1 példány

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

ELNÖK:

Gróf ZICHY JÁNOS v. b. t. t.

ALELNÖKÖK:

CSÓK ISTVÁN HORVAY JÁNOS
FARKAS ZOLTÁN

IGAZGATÓ:

HUBAY ANDOR

MŰTÁROS:

KÉZDI-KOVÁCS ELEMÉR

ELÖSZÓ

ELŐSZÓ.

Ez a kiállitás a K. U. T. csoportkiállitása, de még sem az egész egyesületet képviseli és jelenti. Hogy miért nem, annak története van.

Az utóbbi évek tapasztalataiból azt a tanulságot kellett leszürnünk, hogy a kiállitási rendszerek elavultak, szellemi és gyakorlati okokból is olyan rendszert kell keresnünk, amely alkalmasabb és korszerübb. A tömeg felvonulás, a régi csoportrendszer óhatatlanul azzal a következménnyel jár, hogy az esztétikai kritériumok alárendelődnek a földrajzi adottságoknak, az opportunitásnak és az egy-egy képpel képviselt művészek hangja nem sürüsödik orchestralis hatásba, hanem zavaros kaoszba fullad. Nos, minthogy mi elég erősen és jellegzetesen akarjuk képviselni az egyéniséget, úgy hisszük az a kiállitási rendszer helyes, ha miniatür-kollektivek füzérén mutatjuk be azokat, akik a K. U. T. lelkét és lényegét jelentik.

Ez a programm, amelyből a gyakorlat még nem bontakozhatott ki tökéletesen. Helyszüke miatt együttesen és teljesen felvonulni nem tudunk, keresni kellett tehát a relative legigazságosabb megoldást. Minthogy a mértéken nem akartunk változtatni, legigazságosabb szempontnak azt találtuk, ha az első ilyen rendszerü bemutatkozásunkon azok képviseljenek bennünket, akiknek a közelmultban nem volt alkalmuk a kollektiv jellegü kiállitásra, akiknek tehát nagyobb igényük van a méltányosságra és akiket a közönség is régebben látott. Nem képviselődnek tehát ezen a kiállitáson a „Tizennyolcak" akik nemrégiben ugyancsak a *Nemzeti Szalonban* kép-

viselték más szempontok jegyében — a K. U. T. művészi hitvallását és nem szerepelnek azok sem, akik mostanában másutt mutatkoztak be gyüjteményes anyaggal. A távolmaradás tehát — ismételten hangsulyozzuk, nem tüntető elkülönülés, hanem a szolidaritás áldozata. Nem testvérharc, hanem közös megbeszélések békés eredménye.

Ez az előzménye annak, hogy a K. U. T. ezuttal nincs teljes keresztmetszetét-jellemzően képviselve. De akik itt vannak — véletlen, hogy igy alakult — a K. U. T. programmjának lényeges szempontjait képviselik: az útkeresést, a fejlődés folytonosságát, a fiatalságot. Merészségük nem hazárd vakmerőség, nem könnyelmű játék a jelszavakkal, ez a merészség etikus alapból sarjad, az őszinteség bátorságából. A művészetek vajjudnak, aminthogy alkotó, kereső korszakokban mindig és mindenütt vajjudott. Vajjudás nélkül nem születik semmi és legkevésbbé születik meg az uj. Sokan nem értik meg, sokan ellenszenves látványosságnak tartják, tudjuk azt is, hogy ez a hang nem mindig, nem teljesen kiforrott, de hiszen az emberi lélek legmélyéről feltörő hangok sem artikuláltak. Azok a tájak, ahol a világ szellemi életét irányitják, mindenütt hangosak ezektől, hát ki mondja ki ezeket nálunk, ha nem a haladó szellemű fiatalság. Mindenkit kérünk lássa be: A művészet motorja az élet, az élet kifejező formája a mozgás.

Ennyit erről a kiállitásról. Jövőre már reméljük egymást követő két, esetleg három kiállitáson bemutatkozik a K. U. T. egész gárdája, ugyancsak miniatürkollektivek gyöngyfüzérén.

Márjáss Viktor
a K. U. T. igazgatója

Márffy Ödön
a K. U. T. elnöke

A KIÁLLITOTT MŰTÁRGYAK JEGYZÉKE

NAGY TEREM

GADÁNYI JENŐ

1	Akt	olajfestmény	350.—
2	Kutyás akt	olajfestmény	400.—
3	Két fej	olajfestmény	250.—
4	Tájkép	olajfestmény	300.—
5	Farakás	olajfestmény	800.—

MEDVECZKY JENŐ

6	Háztetők	olajfestmény	800.—
7	Alföld	olajfestmény	700.—

VILT TIBOR

8	Kis leányfej	bronz	Mgtul.

MEDVECZKY JENŐ

9	Terassz	olajfestmény	1200.—

VILT TIBOR

10	Portré	gipsz	Mgtul.

MEDVECZKY JENŐ

11	Uj palánk	olajfestmény	1000.—

BÁRCSAY JENŐ

12	Csendélet	olajfestmény	500.—
13	Munkásleány	olajfestmény	500.—
14	Dombos táj	olajfestmény	400.—

VILT TIBOR

15	Női portré	bronz	500.—

BÁRCSAY JENŐ

16	Testvérek	olajfestmény	1500.—

VILT TIBOR

17	Férfi kalappal	ólom	500.—

BARCSAY JENŐ

18	Szentendrei táj	olajfestmény	500.—
19	Feketeruhás nő	olajfestmény	500.—

DÉSI HUBER ISTVÁN

20	Tájkép	tempera	250.—
21	Terez	tempera	300.—
22	Szénbányász	olajfestmény	500.—

VILT TIBOR

23	Portré	teracotta	Mgtul.

DÉSI HUBER ISTVÁN

24	Pihenés	olajfestmény	700.—

VILT TIBOR

25	Férfi fej	teracotta	Mgtul.

DÉSI HUBER ISTVÁN

26	Öreg csősz	tempera	500.—
27	Ásós ember	tempera	500.—

HINCZ GYULA

28	Csendélet I.	olajfestmény	300.—
29	Csendélet IV.	olajfestmény	300.—
30	Csendélet II.	olajfestmény	300.—
31	Csendélet III.	olajfestmény	500.—
32	Csendélet V.	olajfestmény	300.—
33	Csendélet VI.	olajfestmény	800.—

VILT TIBOR

34	Ülő nő		

JOBB TEREM I.

BOR PÁL

35	Tehének	olajfestmény	550.—

MÉSZÁROS LÁSZLÓ

36	Kisplasztika	bronz	–.—

BOR PÁL

37	Napkelte a Balatonon	olajf.	650.—
38	Kapások	pasztell	150.—
39	Hazatérés	olajfestmény	600.—

VILT TIBOR

40	Gubbaszkodó	ólom	200.—

BOR PÁL

41	Építkezés	olajfestmény	550.

VILT TIBOR

42	Lábmosó		Mgtul.

BOR PÁL

43	Favágók	olajfestmény	650.—
44	Hazafelé	pasztell	–.—
45	Strandon	pasztell	–.—
46	Éjszaka	pasztell	600.—
47	Balaton napkelte		150 —

HALÁPY JÁNOS

48	Tihany	vizfestmény	100.—
49	Csendélet		300.—
50	Fürdőmedence	vizfestmény	100.—

HOLLÓS MATTIONI ESZTER

51	Öregasszony		300. –
52	Csónakok	tempera	320. –

VILT TIBOR

53	Támaszkodó		Mgtul.

HOLLÓS MATTIONI ESZTER

54	Műterem		400. –

VILT TIBOR

55	Kisplasztika		Mgtul.

HOLLÓS MATTIONI ESZTER

56	Nyulas leány		350. –

GÖLLNER MIKLÓS

57	Kosarat vivő leány	tempera	700. –
58	Falu	tempera	400. –

VILT TIBOR

59	Gubbaszkodó		150. –

JOBB TEREM II.

	P. MODOK MÁRIA		
60	Csendélet		250.—
61	Anya gyermekkel	tempera	250.—
62	Szabadban	tempera	250.—
	BENE GÉZA		
63	Fekvő nő	tempera	200.—
64	Tájkép	tempera	300.—
65	Csendélet	tempera	500.—
66	Félakt	tempera	300.—
	VÖRÖS GÉZA		
67	Sárga, barna és rózsaszin	olajf.	500.—
68	Műterem aktokkal (vázlat)		500.—
69	Csendélet	olajfestmény	600.—
70	Strand	olajfestmény	1500.—
71	Bánat	olajfestmény	800.—
72	Sárga ing	olajfestmény	400.—
73	Kiki (Páris)	olajfestmény	350.—
	JARITZ JÓZSA		
74	Cigányanya gyerekkel	olajf.	600.—
75	Cigánygyerekek	olajfestmény	500.—
76	Cigányleány	olajfestmény	500.—
	GERGELY TIBOR		
77	Parasztasszony	olajfestmény	150.—
78	Mosónők	olajfestmény	400.—
79	Kert	olajfestmény	250.—
	HALÁPY TAKÁCS JULIA		
80	Kisbaba arcmása	teracotta	300.—
	KÁKAY SZABÓ GYÖRGY		
81	Női fej	gipsz	Mgtul.

BAL TEREM I.

B. POLLATSCHEK LILLY

82	Fiatal leány	olajfestmény	350.—
83	Meztelenül	kréta	400.—

SZÖLLÖSI E.

84	Birkozók	teracotta	120.—

NOVOTNY EMIL RÓBERT

85	Sashegyi ut	olajfestmény	150.—
86	Várhegy	olajfestmény	200.—
87	Akarattya	olajfestmény	400.—
88	Alvó	olajfestmény	300.—
89	Gyerek	olajfestmény	120.—

FENYŐ A. ENDRE

90	Gyárudvar	olajfestmény	300.—
91	Tüzfalak előtt	olajfestmény	300.—
92	Külvárosi részlet	olajfestmény	300.—

KÖRMENDI ANDRÁS

93	Tragédia	tempera	200.—
94	Sirató asszonyok	tempera	200.—

GOLDMANN GYÖRGY

95	Fiatal munkás	műkő	150.—

FREYTAG L. ZOLTÁN

96	Földgömb	olajfestmény	800.—
97	Maszk	olajfestmény	500.—
98	Görög táj	olajfestmény	600.—

FORGÁCS-HANN ERZSÉBET

99	Tanulmány a „Munkás és Munkásnő“ cimü szoborhoz, bronzban		1000.—

JÁNDI DÁVID

100	Fürdőzők	olajfestmény	400.—
101	Nagybányai piac	olajfestmény	150.—

Vitrinben ESSEŐ ERZSÉBET
kerámiái és plakettjei.

BAL TEREM II.

102-től 105-ig BARCSAY JENŐ grafikái.

106 HALÁPY TAKÁCS JULIA:
Cs. J. arcmása, gipsz 300.—

107-től 117-ig MEDVECZKY JENŐ temperái és grafikái.

118 VILT TIBOR: Siremlék relief Mgtul.

119-től 122-ig HINCZ GYULA grafikái.

123-től 129-ig BARCSAY JENŐ grafikái.

130-tól 140-ig VILT TIBOR grafikái.

Képkeretek

HOFFMANN FERENC

KÉPKERETGYÁR

IV., Gerlóczy-u. 5. IV, Károly-körut 28.

Alapittatott 1880.

Jándy Dávid,
Járitz Józsa

Kut
1934 ápr

Kut
1934 ápr
(N. Szal.)

A

K. U. T.

KÉPZŐMŰVÉSZEK ÚJ TÁRSASÁGA

KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

55

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1934. DECEMBER 1–17-IG.

17914 — Szepes nyomda. Telefon: 13-1-64.

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

ELNÖK:

Gróf ZICHY JÁNOS v. b. t. t.

ALELNÖKÖK:

CSÓK ISTVÁN HORVAI JÁNOS

FARKAS ZOLTÁN

IGAZGATÓ:

HUBAY ANDOR

FŐTITKÁR:

KÉZDI-KOVÁCS ELEMÉR

PÉNZTÁROS:

LEHEL BÉLA

K. U. T.

KÉPZŐMŰVÉSZEK ÚJ TÁRSASÁGA ELNÖKSÉGE:

ELNÖK:

MÁRFFY ÖDÖN

IGAZGATÓ:

MÁRJÁS VIKTOR

A kiállitást rendezték:

KMETTY JÁNOS

PÁTZAY PÁL

SZŐNYI ISTVÁN

MÁRJÁS VIKTOR

Fölhívás a műpártoló közönséghez!

A Nemzeti Szalon Művészeti Egyesület négy évtizede szolgálja lankadatlan buzgalommal a magyar művészet érdekeit. Mint altruista intézmény első sorban a magyar művészeket igyekszik erkölcsileg és anyagilag támogatni, de legfontosabb céljai közé tartozik az is, hogy a Szépet alkotók és a Szépért lelkesülők között fönntartsa az állandó kapcsolatot.

A magyar művészeket különösen sujtó világkrizis idején a Nemzeti Szalon Művészeti Egyesület igazgatósága azzal a tisztelettel teljes kérelemmel fordul kiállításainak lelkes látogatóihoz, hogy sziveskedjenek az Egyesület műpártoló tagjai sorába lépni. Az a csekély anyagi áldozat, amelyet ezzel magukra vállalnak, lehetővé teszi, hogy az Egyesület a mai katasztrófális anyagi viszonyok között is tovább folytathassa áldásos működését.

Műpártoló tagjaink díjmentesen látogathatják kiállításainkat és résztvesznek az évenként megismétlődő műtárgy-sorsolásban.

A műpártoló tagsági díj: évi 10 pengő.

Hazafiui üdvözlettel:

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET IGAZGATÓSÁGA.

A KIÁLLITOTT MŰTÁRGYAK JEGYZÉKE

ABA NOVÁK VILMOS			
1 Vándorcirkusz	tempera	magántulajdon	
BARCSAY JENŐ			
2 Szentendrei táj	olajfestmény	200.—	pengő
3 Dombos táj	„	300.—	„
4 Táj	„	200.—	„
BAKSA-SÓOS GYÖRGY			
5 Leányfej	teracotta	250.—	pengő
BECK JUDITH			
6 Álmodó	olajfestmény	150.—	pengő
7 Szomszéd néni levegőzik	olajf.	120.—	„
BENE GÉZA			
8 Csendélet	olajfestmény	200.—	pengő
9 Beszélgető asszonyok kavicsbányában	tempera	300.—	„
BERNÁTH AURÉL			
10 Társaság	pasztel	800.—	pengő
11 Merengő	„	800.—	„
12 Vöröshaju leány	„	800.—	„
13 Leány arckép	„	500.—	„
14 Arckép	„	800.—	„
BODA GÁBOR			
15 Öltözködő nő	bronz	120.—	pengő
16 Sebesült parasztasszony	gipsz bronzban	150.—	„
16/a Szegény asszony	műkő	300.—	„
BOR PÁL			
17 Szüret	olajfestmény	900.—	pengő
18 Kapálók	„	900.—	„

BORBEREKI K. ZOLTÁN

19	Aba-Novák Vilmos	bronz	1000.—	pengő

BORNEMISZA GÉZA

20	Parasztfiu	olajfestmény	600.—	pengő
21	Kilátás a műteremből	„	600.—	„
22	Aratás	„	500.—	„
23	Tájkép	„	400.—	„

BRODYNÉ POLLATSCHEK LILLY

24	Ablakban	olajfestmény	300.—	pengő

CSER KÁROLY

25	Flora	gipsz bronzban	2500.—	pengő
26	Fürdő után	„ „	1500.—	„

CSEREPES ISTVÁN

27	Kéményépitők	olajf. tempera	400.—	pengő

CSORBA GÉZA

29	Körösi Csoma Sándor	gipsz bronzban	1000.	pengő

CZIGÁNY DEZSŐ

30	Provence	olajfestmény	600.—	pengő
31	Mistrall	„	600.—	„
32	Ut	„	600.—	„
33	Tengeri öböl	„	550.—	„

† DERKOVITS GYULA

33/a	Butorkészitő	olajfestmény	800.—	pengő
33/b	Önarckép	tus	300.—	„

DÉSI HUBER ISTVÁN

34	Parasztok	tempera	400.—	pengő
35	Két asszony	olajfestmény	500.—	„

DIENER DÉNES RUDOLF

36	Csendélet	olajfestmény	500.—	pengő
37	Játszó gyermek	„	400.—	„

DONNER GERTRUD MÁRIA

38	Exotikus fej	szinezett gipsz	200.—	pengő

EGRY JÓZSEF

39	Hegyi ut	olaj pasztell	600.—	pengő
40	Festő	„ „	800.—	„
41	Nézők	„ „	250.—	„
42	Uton	„ „	400.—	„
43	Esti fényben	„ „	300.—	„
44	Fény-tolódás	„ „	350.—	„

FENYŐ A. ENDRE

46	Valami készül	olajfestmény	500.—	pengő
47	Ucca a külvárosban	„	500.—	„

FENYŐ GYÖRGY

48	Tengerparton ülő nő	olajfestmény	1500.—	pengő

FERENCZY NOÉMI

49	Madonna	gobelin Wilhelmb Tibor tulajdona		
50	Öntözés	„	1500.—	pengő
51	Öntözés	vizfestmény	80.—	„
52	Szüreti munkások	„	100.—	„
53	Madonna	„	100.—	„

FORGÁCS-HAÁN ERZSÉBET

54	Dr. Beleznay László	gipsz	mgt.

GADÁNYI JENŐ

55	Tájkép dinamika	olajfestmény	250.—	pengő
56	Akt szinkonstrukció	„	260.—	„

GÁDOR ISTVÁN

57	Krisztus a kereszten	kerámia kép	25.—	pengő
58	Szent család	„ „	25.—	„
59	Borozók	„ „	35.—	„
60	Munkások létrán	„ „	35.—	„
61	Megy a juhász	kerámia egyes pld.	25.—	„
62	Öreg asszony	szobor „ „	60.—	„
63	Kofa	„ „ „	40.—	„
64	Favágó	„ „ „	70.—	„
65	Halász	kerámia	25.—	„
66	Dinnyeevő	szobor egyes pld.	70.—	„
67	Dinnyeevő	„ „ „	70.—	„
68	Tejes asszony	„ „ „	80.—	„
69	Korongos	„ „ „	60.—	„
70	Pék	„ „ „	60.—	„
71	Halárus	„ „ „	70.—	„
72	Halárus	„ „ „	40.—	„
73	Hentes	„ „ „	100.—	„

GERGELY TIBOR

73/a	Krumplikapálók	olajfestmény	Eladó

GOLDMAN GYÖRGY

74	Könyöklő munkás	teracotta	50.—	pengő
75	Munkásleány síremléke	műkő	magántulajdon	

GÖMÖRI RAIDL IDA

76	Óbuda	vizfestmény	80.—	pengő

GRABER MARGIT

77	Konyha részlet	tempera	600.—	pengő
78	Parasztfiu	„	350.—	„

HALÁPY JÁNOS

79	Tükörben	olajfestmény	300.—	pengő
81	Tükör előtt	„	300.—	„

HALÁPY TAKÁCS JULIA

83	Fiatal nő aktja	műkő	200.—	pengő

HIESZ GÉZA

85	Hepke Elemér arcmása	gipsz	600.—	pengő
86	Hiesz Aurél arcmása	„	600.—	„
87	Dr. Nagy Károly ny. rendőr-kapitány arcmása	gipsz	600.—	„

HOLLOS MATTIONI ESZTER

88	Legelő állatok	tempera	80.—	pengő
89	Uszályok	„	80.—	„

JÁNDI DÁVID

90	Nagybányai piac	olajfestmény	500.—	pengő

KÖRMENDI ANDRÁS

91	Gyermekek a viz szélén	olajf.	200.—	pengő

LESZNAI ANNA

92	Mázsáló	gouache	300.—	pengő
93	Esküvő	olajfestmény	180.—	„
94	Tavaszelő	gouache		mgt.

MÁRFFY ÖDÖN

95	Piros virágok	olajfestmény		mgt.
96	Parkrészlet	„		eladó
97	Tájkép	„		„
98	Öreg kertész	„		„
99	Nő olvasóval	„		„

MEDGYESSY FERENCZ

100	Kisleány fej	bronz	400.—	pengő
101	Római férfi	„	600.—	„
102	Hortobágyi bika	„	400.—	„

MODOK MÁRIA

103	Anyaság	tempera	200.—	pengő
104	Szegény asszony	„	200.—	„

NOVOTNY EMIL RÓBERT

105	Női kép	olajfestmény	400.—	pengő
106	Fekvő gyerek	„	300.—	„

PEKÁRY ISTVÁN

107	Táj	olajfestmény	400.—	pengő

PERLROTT CSABA VILMOS

108	Cigány családok	tempera	800.—	pengő
109	Gyümölcstál	„	600.—	„
110	Kompozició	„	800.—	„

SUGÁR ANDOR

111	Kémény	olajfestmény	200.—	pengő
112	Paraszt kukoricával	„	200.—	„

SCHAÁR ERZSÉBET

113	Gyerekfej	gipsz	200.—	pengő
114	Női figura	„	200.—	„

SCHÖNBERGER ARMAND

115	Kártyázók	olajfestmény	600.—	pengő
116	Vöröshaju leány	pasztel	500.—	„

SZANDAI SÁNDOR

117	Női portrait		200.—	pengő

SZOBOTKA IMRE

118	Öreg templom	olajfestmény	600.—	pengő
119	Ut	„	700.—	„
120	Ucca	„	700.—	„

SZOMOR LÁSZLÓ

121	Halászok		beton	250.— pengő
122	Család		gipsz	250.— „

SZŐNYI ISTVÁN

123	Testvérek		tempera	500.— pengő
124	Duna partja		„	300.— „

VARGA OSZKÁR

125	Álló leány	akt	gipszben	100.— pengő
			bronzban	250.— „
126	Férfiarckép		bronz	magántulajdon

VEDRES MÁRK

127	Nő	akt	márvány	az Orsz. Szépművészeti Muzeum tulajdona

VÖRÖS GÉZA

128	Fátyolos nő	olajfestmény	mgt.
129	Ablak	„	500.— pengő

KÉPKERETEK

HOFFMANN FERENC

KÉPKERETGYÁR

IV., Gerlóczy-u. 5. IV, Károly-körút 28.

Alapittatott: 1880

K

KUT

KÉPZŐMŰVÉSZEK UJ TÁRSASÁGA

KIÁLLITÁSÁNAK

KATALOGUSA

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET
1940. NOVEMBER 3 — NOVEMBER 17.

1 pld-ben.

KÉPZŐMŰVÉSZEK UJ TÁRSASÁGA

ELNÖK:

EGRY JÓZSEF

ALELNÖKÖK:

BERNÁTH AURÉL, KMETTY JÁNOS,
MEDGYESSY FERENC

IGAZGATÓ:

FARKAS ZOLTÁN

TITKÁR:

Dr. GERGELY PÁL

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

ELNÖK

Gróf ZICHY JÁNOS

TÁRSELNÖK

PRESZLY ELEMÉR

ALELNÖKÖK

CSÓK ISTVÁN

GEREVICH TIBOR

FARKAS ZOLTÁN

HORVAI JÁNOS

IGAZGATÓ

HUBAY-CEBRIAN ANDOR

FŐTITKÁR

LEHEL BÉLA

TITKÁR

KANIZSAI NAGY ANTAL

A kiállított műtárgyak jegyzéke.

ANDRÁSSY KURTA JÁNOS	
1. »Vazul«, bronz,	mgt.
2. Háború, gipsz,	eladó
ÁMOS IMRE	
3. Sötét idők, olajf.	400.—
4. Alkony, olajf.	400.—
BARCSAY JENŐ	
5. Munkásnő, olajf.,	mgt.
6. Kertben, olajf.	400.—
7. Őszi hangulat, olajf.	400.—
nagyborosnyói BARTHA LÁSZLÓ	
8. Lovat vezető férfi, olajf.	750.—
9. Reggel, vízf.	150.—
10. Tájkép, vízf.	150.—
BARTHA MÁRIA	
11. Műteremből, olajf.	200.—
BASCH ANDOR	
12. Gyümölcsök, olajf.	700.—
14. Virágok, olajf.	700.—

BASCH EDIT

15. Félakt, olajf. 500.—

BÁLINT ENDRE

16. Önarckép, olajf. 150.—

BECK ANDRÁS

17. báró Madarassy B. Gyula, bronz mgt.
18. Női fej, gipsz mgt.
19. Asszony gyerekkel, gipsz, bronzban 250.—

G. BECK JUDIT

20. Ülő gyerek, olajf. 300.—
20/a B. Ö. F. arcképe, olajf. mgt.

BENE GÉZA

21. Feleségem, vízf. 600.—
22. Falusi utcasarok, olajf. 800.—

BERNÁTH AURÉL

23. Önarckép kék szobában (II. variáció), olajf. 800.—
24. Balatoni tájkép, olajf. mgt.
25. Badacsony, olajf. mgt.

BOR PÁL

26. Tehenek a Balatonon, olajf. 500.—
27. Egy szilvafa, olajf. 350.—

BRÓDYNÉ P. LILY

28. Kilátás az ablakból, olajf. 250.—
29. Leány a terraszon, olajf. 300.—

CZÓBEL BÉLA

30. Csendélet I., olajf. mgt.
31. Csendélet II., olajf. mgt.
32. Törökvölgy, olajf. mgt.
33. Cigánylány, olajf. mgt.

DELI B. RÓZSI

34. Tavaszi domboldal, olajf. 600.—

DÉSI HUBER ISTVÁN

35. Önarckép, olajf.-temp.	300.—
36. Csendélet és táj, olajf-temp.	300.—
37. Magányos nagy fa, olajf.-temp.	700.—

DIENER DÉNES RUDOLF

38. Virágok, olajf.	mgt.
39. Virágcsendélet, olajf.	mgt.
40. Interieur, olajf.	mgt.

DURAY TIBOR

41. Hajófenék, olajf.	mgt.

EGRY JÓZSEF

42. Szigligetből, olaj-pasztell,	700.—
43. Esti nap, olaj-pasztell	700.—
44. Fonyód felé, olaj-pasztell	700.—
45. Öblögető, vízf.	200.—
46. Szivárvány, vízf.	150.—

FARKAS ISTVÁNNÉ, KOHNER IDA

47. Lóvásár, temp.	300.—
48. Virágzó fák, temp.	200.—
49. Virágcsendélet, temp.	120.—

FERENCZY BÉNI

50. Női akt, vízf.	150.—
51. Ülő női akt, vízf.	120.—
52. Lap a vázlatkönyvből, vízf.	100.—
53. Női akt, ceruza	80.—
54. Női akt, szépiarajz	100.—
55. Női torzo, bronz	500.—
56. Női torzo, bronz	500.—
57. Érmék és plakettek (a vitrinben)	eladók

FERENCZY NOÉMI

58. Virágos rét, vízf.	mgt.

FORGÁCS-HANN ERZSÉBET

59. P. L. úrnő arcmása, gipsz	600.—
60. Lépő nő, gipsz	350.—

GADÁNYI JENŐ

61. Leányportré, grafika	150.—
62. Pihenő kislány, grafika	150.—
64. Tájkép, tempera	300.—

GRABER MARGIT

66. Kislány, olajf.	250.—
67. Tanulmány, olajf.	400.—

HALÁPY T. JÚLIA

68. Fekvő akt, műkő	500.—
69. Sz. R.-né arcmása, gipsz	mgt.

HOLLÓS MATTIONI ESZTER

70. Anya a gyerekkel, tempera	350.—

JÁNDI DÁVID

71. Pilisi hegyek között, olajf.	300.—
72. Intérieur, olajf.	450.—

JÁRITZ JÓZSA

73. Pirosruhás lány, olajf.	550.—

KELEMEN EMIL

74. Istálló, tempera-pasztell	200.—
75. Szakállas fej, tempera-pasztell	360.—

KLIE ZOLTÁN

76. Nyárfák, vízf.	300.—
77. Tisztás, vízf.	300.—

KMETTY JÁNOS

78. Falu végén, olajf.	800.—
79. Füzes part, olajf.	900.—
80. Csendélet, olajf.	800.—

KORNISS DEZSŐ

81. Szobám belseje, olajf.	250.—
82/a Szentendrei utca, olajf.	150.—

KUNVÁRY LILLA

82. B. Vera arcmása, bronz	mgt.

LEHEL MÁRIA

83. Mezei virágok, pasztell	300.—
84. Csendélet, pasztell	300.—

MAROSÁN GYULA

85. Borbereki szobrász arcképe, olajf.	500.—

MAROSÁN LÁSZLÓ

86. Kondásfiú, fa	600.—
87. Fej, gipsz	200.—
88. Kompozició, terrakotta	300.—

MÁRFFY ÖDÖN

89. Lovas kép, olajf.	3000.—
91. Alkony a hegyek között, olajf.	900.—
92. Reggelizö, olajf.	800.—
93. Önarckép, olajf.	500.—
94. Szoba belseje, vízf.	300.—
95. Viharban, olajf.	mgt.

MEDGYESSY FERENC

96. Ádám, Éva, Lucifer, bronz	700.—

MIKUS SÁNDOR

97. Merengő asszony, gipsz, fában	1800.—
98. Érmék, bronz	à 25.—

MODOK MÁRIA

99. Csendélet, olajf.	300.—
100. Kalapos önarckép, olajf.	300.—
101. Csendélet, olajf.	300.—

NOVOTNY EMIL RÓBERT

102. Nyárdélutáni fény félalakon, olajf.	350.—
103. Önarckép, olajf.	300.—
104. Nyári hajnal Szentendrén, olajf.	400.—
105. Szántóföld és boglya, olajf.	600.—
106. Az Erzsébet-tér Szentendrén, olajf.	250.—

PAIZS GOEBEL JENŐ

107. Napraforgók, olajf.	500.—
108. Koratavaszi táj, olajf.	500.—

PAP GÉZA

109. Utca Mátrafüreden, olajf.	350.—

PAP GYULA

110. Kohómunkások, olajf.	500.—

PÁLFFY PÉTER

111. Csendélet, olajf.	mgt.
112. Csendélet virágcseréppel, olajf.	400.—

PERLOTT CSABA

113. Tájkép, olajf.	1000.—
114. Csendélet, olajf.	700.—
115. Fürdő után, olajf.	1200.—

REDŐ FERENC

116. Virágcsendélet, vízf.	40.—
117. Dunai tájkép, vízf.	40.—

ROMÁN GYÖRGY

118. Városligeti tórészlet, pasztell	120.—
119. Kis híd a Városligetben, pasztell	90.—

SENYEI OLÁH ISTVÁN

120. Szőlőtőkék, pasztell 130.—
121. Késő ősz, pasztell 140.—

SUGÁR ANDOR

121/a Ülő férfi, olaj-temp. 500.—

SZANDAI SÁNDOR

122. Dési Huber István arcképe, terrakotta 400.—
123. Parasztleányka, terrakotta 350.—

S. SZÁNTÓ PIROSKA

124. Zöld kályha, olaj-tempera 250.—

SZIN GYÖRGY

125. Lugas, olajf. 600.—
126. Terraszon, olajf. 600.—

SZOBOTKA IMRE

127. Verandán, olajf. 700.—
128. Zebegényi utca, olajf. 500.—
129. Majorudvar, olajf. 700.—

SZŐNYI ISTVÁN

130. Vázlat, tempera 250.—
131. Ajtóban, tempera 600.—
132. Nyár, olajf. 1200.—
133. Borús idő, tempera 600.—

V. SCHAÁR ERZSÉBET

134. Gyermekfej, bronz 500.—
135. Női akt, gipsz 500.—

SCHÖNBERGER ARMAND

136. Két nő, tempera 400.—

ilosvai VARGA ISTVÁN

137. Kék csendélet, olajf. 500.—
138. Piros harmónia, olajf. 600.—

139. Háztetők és munkások, olajf. 600.—
141. Paraszt csendélet, olajf. 500.—

VEDRES MÁRK JÁNOS

142. Ülő nő, bronz 1000.—

VILT TIBOR

143. Önarckép, gipsz mgt.
144. Síremlék (vázlat), gipsz mgt.
145. Relief, bronz mgt.

VÖRÖS GÉZA

146. Cahiers d'art, olajf. 350.—
147. Alvó kutya, olajf. 500.—

ZEMPLÉNYI MAGDA

148. Cigánylány, olajf. 600.—

Artisztikus

KÉPKERETEK

SCHIFFER ÁRMIN

KÉPKERETGYÁRÁBAN KAPHATÓK

Budapest, Király-utca 79

Telefon : 221-841

Ábranám és Sugar, Bagó M. és Fia Utóda. Kiadó : Lehel Béla.

Jándi Dávid

Járitz Tóra KUT

K

1940

nov

Kut
1940
N Sal

KÉPZŐMŰVÉSZEK UJ TÁRSASÁGÁNAK KIÁLLITÁSA

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

1943. OKTÓBER 31. — NOVEMBER 14.

Jándi Dávid

Nemzeti Szalon

1943 okt – nov

KUT

duplum

otöredoboa

CSORBA GÉZA

35. Női fej, bronz — mgt.
36. Napozó, bronz — mgt.

CZÓBEL BÉLA

37. Támaszkodó kislány, olaj — mgt.
38. Interieur, olaj (+ 30% fény. adó) — 4000.—
39. Fehérblúzos lány, olaj — mgt.
40. Ülő fiú, olaj — mgt.

DELI B. RÓZSI

41. Gyümölcsszedők, olaj — 1500.—
42. Csendélet, olaj — 800.—

DÉSI HUBER ISTVÁN

43. Őszi táj, olajtempera — 900.—
44. Önarckép, olaj — 1200.—
45. Erdélyi kép, olajtempera — 1500.—

DIENER DÉNES RUDOLF

46. Csendélet, olaj — 1800.—
47. Kislányom, Zsófika, olaj — 1000.—
48. Malomudvar, olaj — 1500.—
49. Virágok, olaj — 900.—

DURAY TIBOR

50. Lenáztató, vizfestmény — 300.—
52. Anya, vizfestmény — 300.—
54. Vizi fűrész, vizfestmény — 300.—
55. Erdőn, vizfestmény — 300.—

EGRY JÓZSEF

56. Halász, olajpasztell — mgt.
57. Balatonpart, olajpasztell (+30% fény adó) — 3000.—
58. Eső után, olaj — mgt.
59. Mezsgyén, olaj — mgt.
60. Parton két figura, olaj — mgt.

EPPINGER MARGIT

61. Vízparton, olaj — 1000.—

ENDRESZ ALICE

62. Mély kút, tempera 800.—

FARAGÓ PÁL

63. Vörös virágok, olaj 800.—

FENYŐ GYÖRGY

64. Tájkép, olaj 900.—
65. Sashegy, olaj 900.—

FERENCZY BÉNI

66. Nővérek, bronz mgt.
67. Fürdő nő törülközővel, bronz mgt.
68. Nővérek, tölgyfa mgt.

FÓNYI GÉZA

69. Tihanyi táj, pasztell 400.—
70. Balatonnál, pasztell mgt.
71. Pihenés, pasztell 700.—

FORGÁCS-HANN ERZSÉBET

72. Fej, tollrajz 150.—
73. Akt, tollrajz 150.—
74. Kislány képmása, ólom 1000.—
75. Fésülködő, ólom 800.—

FRANK FRIGYES

76. Tájkép, olaj 1500.—

GADÁNYI JENŐ

77. Fekete-kék táj, olaj 1500.—
78. Virágok, olaj 1000.—
79. Csendélet gitárral, olaj 1000.—

GÁBOR MARIANNE

80. Kopárság, olaj 1200.—

GÁDORJÁNI SZABÓ KÁLMÁN

81. Lovak a Tiszán, olaj 1200.—

GÁCS GYÖRGY

83.	Csendélet, olaj	500.—

GÁDOR ISTVÁN

84.	Éneklő asszony, terrakotta	300.—

GLÜCK FÉLIX

86.	Csendélet, pasztell	350.—

GRABER MARGIT

87.	Csendélet, olaj	1000.—
88.	Töprengő, olaj	700.—

HALÁPY T. JÚLIA

89.	Viola, gipsz	800.—
90.	Teri, műkő	1000.—

HEGEDÜS LÁSZLÓ

91.	Margitsziget, vizfestmény	500.—

HINCZ GYULA

92.	Heverésző, tempera	2000.—
93.	Dekorativ kompozició, olaj	1600.—
94.	Festő,rajz	mgt.
95.	Világos szoba, olaj	1600.—

HOLLÓ LÁSZLÓ

96.	Önarckép, olaj (+30% fény. adó)	3000.—
97.	Csendélet, olaj (+30% fény. adó)	2500.—

HRABÉCZY ERNŐ

98.	Az ablak, olaj	750.—
99.	Gyuri és a kanári, olaj	1600.—
100.	Kútnál, olaj	1000.—

JÁNDI DÁVID

101.	Csendélet, olaj	700.—
102.	Nagybányai utca, olaj	600.—

KANDÓ GYULA

103. Csendélet, olaj 500.—

KARAY GYULA

104. Férfi-fej, olaj 600.—
105. Szegény ember, tollrajz 180.—
105/a Krisztus-fej, tollrajz 180.—

KÁNTOR ANDOR

106. Hegyoldal, pasztell 300.—
107. Szentendrei utca, pasztell 300.—

KERÉNYI JENŐ

108. Vetkőző leány, terrakotta 800.—
109. Arató leány, terrakotta 800.—
110. Mosónő, terrakotta 800.—

KLIE ZOLTÁN

111. Hazatérő leány, olaj 2000.—
112. Kis madár, olaj 1000.—

KMETTY JÁNOS

114. Csendélet, olaj 2000.—
115. Csendélet, olaj 2000.—
116. Kisváros, olaj (+30% fény. adó) 2500.—
117. Csendélet, olaj 2000.—

KOCSIS ANDRÁS

118. Vetkőző, gipsz alumíniumban 2000.—

KORNISS DEZSŐ

119. Szentendrei házak, olaj 400.—
120. Szobám ablaka, olaj 500.—
121. Szentendrei utca, olaj 400.—
122. Vizparton, olaj 500.—

KOSS LÁSZLÓ

123. Női fej, terrakotta 200.—

KÜHNER ILSE

125. Malomvölgy, olaj mgt.

S. KUNVÁRI LILLA
126. Kun Zsigmond arcmása, fém mgt.

LÁNG ERVIN
127. Önarckép, gipsz 600.—

LEHEL MÁRIA
128. Csendélet, pasztell 1200.—
128/a Pipacsok, pasztell 1200.—

MAROSÁN LÁSZLÓ
129. Plakettek, gipsz à 100.— 150.—
130. Olvasó leány, bronz 900.—
131. Leányakt, gipsz 1000.—

MAROSÁN GYULA
132. Fekete madár, kék ég előtt, tempera 600.—

H. MATTIONI ESZTER
133. Tiszai táj, tempera 2000.—
134. Virágcsendélet, tempera 1600.—

MÁGORI VARGHA BÉLA
135. Varrónő, olajtempera 2000.—

MÁRFFY ÖDÖN
136. Akt, vizfestmény 450.—
137. Lovak, vizfestmény 450.—
138. Akt, vizfestmény 450.—
139. Csendélet, olaj mgt.
140. Vágtató paripák mgt.

MEGYERI BARNABÁS
141. Aida, terrakotta 800.—
142. Balalajkás nő, terrakotta 700.—
143. Női fej, terrakotta 600.—

MIHÁLTZ PÁL
144. Zöld ház, olajtempera mgt.
145. Gellérthegy háta, olajtempera 800.—

MIKUS SÁNDOR
146. Női akt, bronz (Ez a példány nem eladó) 1300.—
147. Harisnyát húzó leány, bronz 1200.—

MODOK MÁRIA

148. Csendélet, olaj — eladó
149. Leányfej, olaj — eladó

NOLIPA ISTVÁN PÁL

150. Népliget, pasztell — 900.—

NOVOTNY EMIL RÓBERT

151. Park, olaj — 1200.—
152. A Tisza délután, olaj — 1000.—
153. A Tisza reggel, olaj — 1000.—

PAP GYULA

154. Templom előtt, olaj — 2000.—

PAIZS GOEBEL JENŐ

155. Szentendrei táj, vizfestmény — 400.—

PERLOTT CSABA VILMOS

156. Utcarészlet, olaj — 2000.—
157. Partrészlet, olaj (+30% fény. adó) — 2500.—
158. Csendélet, olaj — 900.—

REICHENTÁL FERENC

159. Utca, olaj — 1000.—

ROMÁN GYÖRGY

160. Mészkőhegyek Óbudán, pasztell — 300.—

SCHALK LÁSZLÓ

161. Virágok, olaj — 1000.—

SCHÖNBERGER ARMAND

163. Csendélet, tempera — 900.—

SZABÓ IVÁN

164. Támaszkodó, márvány — 1000.—
165. Dóra, gipsz kőben — 1500.—
166. Ülő nő, márvány — 1000.—

SZANDAI SÁNDOR

167. Gervay Marica portréja, bronz 2000.—
168. Parasztasszony, diófa (+30% fény. adó) 8000.—
169. Falusi lány, bronz 1400.—

SZÁNTÓ PIROSKA

170. Fonó lány, olaj 600.—

SZENT-GYÖRGYI KORNÉLIA

171. Jóska, bronz mgt.

SZIN GYÖRGY

172. Mutatványosok, olaj 800.—
174. A parkban, olaj 1200.—

SZOBOTKA IMRE

175. Patakpart, olaj 1500.—
176. Hegyoldal, olaj 1500.—
177. Zebegényi utca, olaj 2000.—

SZŐNYI ISTVÁN

178. Domboldal, tempera (+30% fény. adó) 3000.—

TAUBER BLANKA

179. Bulgáriai táj, olaj 350.—

TÖRZS ÉVA

180. Tájkép, olaj 900.—

VAJDA JÚLIA

181. Csendélet, olaj 350.—

ilosvai VARGA ISTVÁN

182. Csendélet, olaj 800.—

VARGA ÖSZKÁR

183. Házak hiddal, olaj 800.—
184. Arckép, bronzplakett mgt.
185. Ruhacsavaró, gipsz bronzban 1000.—
186. Ásó ember, bronzplakett 350.—
187. Arckép, bronzplakett mgt.
188. Arckép, bronzplakett mgt.

8

VEDRES MÁRK JÁNOS

189.	Halász, bronz	1200.—
190.	Ivó fiú, bronz	1900.—
191.	Pihenő nő, bronz	1200.—

VÖRÖS GÉZA

192.	Vöröstéglás veranda, olaj	1800.—
193.	Nő és virág, olaj	1600.—

HEREND!

ÖRÖKBECSŰ

Felelős kiadó: Kanizsai Nagy Antal.

özv. Ábrahám Józsefné nyomda, Budapest, II., Fő-u. 42. Felelős vezető: Schlier József

AZ ERNST-MÚZEUM KIÁLLITÁSAI

CXXXVIII. 139

A MUNKÁCSY-CÉH SORSOLÁSSAL EGYBEKÖTÖTT V. REPREZENTATIV KIÁLLITÁSA

1 pld a Munkácsy Céhnél

BUDAPEST, 1933 MÁRCIUS HÓ.

A MUNKÁCSY-CÉH EDDIG A KÖVETKEZŐ KIÁLLITÁSOKAT RENDEZTE:

I. kiállitás a Nemzeti Szalonban, 1928 novemberében.
II. kiállitás az Ernst-Muzeumban, 1929 októberében.
III. Ugyanott 1930 novemberében.
IV. Ugyanott 1932 áprilisában.

A MUNKÁCSY-CÉH VEZETŐSÉGE:

Márk Lajos
elnök.

Iványi-Grünwald Béla,
Kernstok Károly,
Sidló Ferenc
alelnökök.

szentgyörgyvári
Gyenes Lajos
főtitkár.

Dr. Lázár Béla
igazgató.

1933. 11981. Légrády Testvérek nyomdai műintézete Budapest. (Igazgató: Kertész Árpád).

Munkácsy Céh
— 1932.

Ujból — immár ötödször — áll a Munkácsy-Céh a közönség elé és ujból egy nagyon változatos és a magyar művészet minden irányát felölelő kiállítással, mely most is sorsolással van egybekötve. Miként előbbi reprezentativ kiállításainkon, most is arra törekedtünk, hogy az élő magyar művészet mai szinvonalát jelentse kiállításunk. Idősb és ifjabb művészeink seregszemléjévé váltak ilykép a Munkácsy-Céh kiállításai, hol békésen megférték a legkülönbözőbb művészi ideálok. Minden kiállító azon volt, hogy művészete legjavát nyujtsa. Most csak arra kérjük kiállításaink látogatóit, fogadják szeretettel művészeink törekvéseit, hagyják kivül a mindennap sulyos gondjait, érezzék bele magukat a művészek álmaiba, ábrándképeibe, látományaiba, melyek e falakon előttük feltárulnak. E kiállításunkat ujból az jellemzi, ami az előbbenieket: az idősb generáció kezet fog a legujabbal, hogy bemutassa legtitkosabb érzéseiben fogant elképzeléseit, melyek alkotás közben, a napi gondok ólomsullyal rájuk nehezedő terheitől erőszakkal kiszabadultan, lelküket betöltik. Amit itt látunk, csupa szin és átálmodott, megtisztult élet. A külföldi művészet formaküzdelme ide lehalkultan érkezik. Művészeink elhagyatva, elszigetelve, egy ellenséges világ kellő közepében élve, nyulnak a palettához és a mintázófához, hogy hangot adjanak a lelkükben felébredt érzelmeknek, melyeket bennük a körülöttük zajló élet keltett fel. Innét művészetük őszintesége. Nagy meglepetéssel figyelheti meg a néző, hogy egyes idősb mesterek felfrissülve, uj erőre kapva mutatkoznak be egyes kiváló alkotásaikban, hogy egy ujabb nemzedék mint lép a sarkukba és törekvéseik

mint igyekeznek egy cél felé, ugy hogy — mint azt a nagyteremben látható művek igazolják — minő egységes jellege, céljaikban mily sok közössége van alkotásaiknak, ami egy uj magyar művészeti irány kifejlődéséhez vezethet. Ebben mint vetélkedik — ha öntudatlanul is — ez az egész uj generáció! Vándorolnak seregestől egy uj, láthatatlan cél felé. Mint a darvak V-formában. Ki van elől, ki a vezér? Mindegyre más és más kerül az élre. Mily nemes e vetélkedés, mily biztató és lélekfelemelő, főleg ma, ez a mostoha viszonyok közt is élő, ható, serkentő, ideálizmust igazoló művészi rajongás!

A Munkácsy-Céh boldog, hogy a legkülönbözőbb táborokba széttagolt magyar művészsereget — ha egyszer egy évben is — összehozhatja, s a magyar közönséget csak arra kéri, hogy mint eddig, fogadja szeretettel ideális lelkü művészeinket és támogassa őket e nehéz napokban, hogy a magyar szellemiség fejlődése meg ne törjön, hogy ne kapjon léket a magyar művészet hajója, hogy megmentsük e drága kincsünket, a magyar nemzeti lélek költői kifejezőjét, a *magyar művészetet.*

Dr. Lázár Béla.

ELSŐ TEREM

1. FRIED PÁL: Táncosnő . . . . . 250.—
2. BAYER ÁGOST: Olasz városka . . . . 120.—
3. TIPARY DEZSŐ: Esztergomi táj . . . 100.—
4. DIENER-DÉNES RUDOLF: Gondolkozó . 100.—
5. GÁBOR TIBOR: Téli táj . . . . . 150.—
6. BAYER ÁGOST: Esztergom . . . . . 120.—
7. D. RÓNA EMY: Mese . . . . . 100.—
8. SZ. GYENES LAJOS: Velence . . . . 40.—
9. SZ. GYENES LAJOS: Rialto . . . . . 40.—
10. GÁBOR TIBOR: Betegek . . . . . 250.—
11. ORBÁN DEZSŐ: Budai részlet . . . . 400.—
12. SZ. GYENES LAJOS: Santa Maria della Salute' . . . . . 40.—
13. SZ. GYENES LAJOS: Canale Grande . . 40.—
14. SZÉKELY KOVÁCS OLGA: Tükör előtt 100.—
15. SZÉKELY KOVÁCS OLGA: Jutka. Magántulajdon.
16. KERNSTOK KÁROLY: Magányos fa. Rézkarc . . . . . 40.—
17. VADÁSZ ENDRE: Hótakaró . . . . . 150.—
18. SZ. GYENES LAJOS: Velence . . . . 40.—
19. HATVANY FERENC BÁRÓ: Virágcsendélet . . . . . 300.—
20. MÁRKUS IMRE: Hegedülő fiu . . . . . 160.—
21. TIPARY DEZSŐ: Farakodás . . . . . 100.—
22. SZ. GYENES LAJOS: Velence . . . . 40.—
23. PÉCSI PILCH DEZSŐ: Parkban . . . 200.—
24. BARZÓ ENDRE: Csendélet . . . . . 60.—
25. MÁRKUS IMRE: Megbeszélés . . . . 180.—
26. DUCSAY BÉLA: Zebegényi bucsu . . . 160.—
27. FRIED PÁL: Táncosnő . . . . . 400.—
28. LEHEL MÁRIA: Szagos bükköny . . . 180.—
29. DUCSAY BÉLA: Zebegény . . . . . 200.—

MÁSODIK TEREM.

30. ORBÁN DEZSŐ: Regensburg . . . . . 600.—
31. UDVARY PÁL: Szanatóriumban . . . . 500.—
32. ABA-NOVÁK VILMOS: Nyári vendéglő . 800.—
33. UDVARY PÁL: Lovak a Balatonban . . 600.—
34. BAND VIKTÓRIA: Üvegház . . . . . 300.—
35. CHIOVANI FERENC: Ringlispiel . . . 300.—
36. NÁDLER RÓBERT: Tutzing . . . . . 400.—
37. MAGYAR-MANNHEIMER NELY: Falu 150.—
38. HERMAN LIPÓT: A kelenhegyi ut . . . 800.—
39. MAGYAR-MANNHHEIMER NELY: Borus táj . . . . . 150.—
40. FÖRSTNER DÉNES: Önarckép . . . . 500.—
41. MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: Tavaszi hangulat . . . . . 200.—
42. GIMES LAJOS: Tél a Dunán . . . . . 600.—
43. MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: Tájkép . . . . . 200.—
44. GAÁL FERENC: Virágcsendélet . . . 900.—
45. KERNSTOK KÁROLY: Arckép. Huszár Károly ur tulajdona.
46. IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA: Virágok . 1000.—
47. IVÁNYI-GRÜNWALD BÉLA: Alkony a Balatonon . . . . . 800.—
48. GEDŐ LIPÓT: Sapkás önarckép . . . . 600.—

HARMADIK TEREM.

49. MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: Készülő zivatar . . . . . 500.—
50. MAGYAR-MANNHEIMER GUSZTÁV: Kora tavasz . . . . . 500.—
51. CSÓKA ISTVÁN: Cigányok . . . . . 150.—
52. VIDOVSZKY BÉLA: Szoba . . . . . 700.—
53. GLATZ OSZKÁR: Parasztlány . . . . 500.—
54. GAÁL FERENC: Alkony a Szamoson . . 350.—
55. GEDŐ LIPÓT: A tribün közönsége . . . 600.—
56. SZLÁNYI LAJOS: Völgy . . . . . 300.—
57. ORBÁN DEZSŐ: Párizsi részlet . . . . 300.—
58. ISTOKOVICS KÁLMÁN: Leányfej . . . 400.—
59. GY. SÁNDOR JÓZSEF: Piac . . . . . 220.—
60. LEHEL MÁRIA: Lido . . . . . 200.—
61. ORBÁN DEZSŐ: Montmartre . . . . . 800.—
62. KEMÉNY NÁNDOR: Táj . . . . . 300.—
63. VADÁSZ ENDRE: Téli kikötő . . . . . 250.—
64. CSÓK ISTVÁN: Báthory Erzsébet. Tanulmány . . . . . 1500.—
65. SZLÁNYI LAJOS: Alkony az Alpesekben 400.—
66. CSEREPES ISTVÁN: Tél a falun . . . . 350.—

NEGYEDIK TEREM.

67. GAÁL FERENC: Cigányok . . . . . 1500.—
68. PÁLLYA CELESTIN: Táj . . . . . 200.—
69. KRISTÓFI ÁRPÁD: Gondüző borocska mellett. Eladó.
70. SZÉKELY KOVÁCS OLGA: Fiu arckép. Magántulajdon.
71. KEMÉNY NÁNDOR: Zivatar . . . . . 600.—
72. TORNYAI JÁNOS: Téli táj . . . . . 150.—
73. PÁLLYA CELESTIN: Vásár . . . . . 300.—
74. HERMAN LIPÓT: Szerelmes ostrom . . 800.—
75. HERMAN LIPÓT: Alvó Vénus . . . . 200.—
76. RADNAY JÓZSEF: Duna Zebegénynél . 160.—
77. MEDVECZKY JENŐ: Tanya-udvar . . . 120.—
78. FÖRSTNER DÉNES: Festő őszi tájban . 400.—
79. MEDVECZKY JENŐ: Falusi templom . . 100.—
80. CSELLENYI-WALLESHAUSEN ZSIGMOND: Könyvek . . . . . 350.—
81. BELÁNYI VIKTOR: Félakt . . . . . 500.—
82. HOLLÓSNÉ MATTIONI ESZTER: Mátrai lombok . . . . . 200.—
83. PÉTER MÁRIA: Leányfej . . . . . 150.—
84. SOOSNÉ KORÁNYI ANNA BÁRÓNŐ: Ködös reggel a Balatonon . . . . . 80.—
85. ORSOS FERENC: Virágok . . . . . 700.—
86. HONTI PARISS ELZA: Julius . . . . . 250.—
87. SOÓSNÉ KORÁNYI ANNA BÁRÓNŐ: Délelőtt a Balatonon . . . . . 80.—
88. CEREPES ISTVÁN: Dunapart . . . . . 150.—
89. CSÓKA ISTVÁN: Pipacsok . . . . . 250.—
90. HONTI PARISS ELZA: Szántóföldek . . 250.—

91. CSERHÁTI ISTVÁN: Csendélet . . . . 150.—
92. VASS ELEMÉR: Tájkép . . . . . 500.—
92a GÁÁL FERENC: Városliget . . . . . 350.—
93. MÁRK LAJOS: Egyedül . . . . . 1500.—
94. MÁRK LAJOS: Csendélet . . . . . 1200.—
95. BORUTH ANDOR: Alvó öreg ur . . . . 1000.—
96. MÁRK LAJOS: Mülapok . . . . . 1500.—
97. VASS ELEMÉR: Borus táj . . . . . 600.—
97a KEMÉNY NÁNDOR: Táj . . . . . 500.—
98. HÁMOR ILONA: Itatás . . . . . 250.—
99. ZÁDOR ISTVÁN: Félakt . . . . . 300.—

ÖTÖDIK TEREM.

100. GY. SÁNDOR JÓZSEF: Riquano . . . 450.—
101. HARANGLÁBI NEMES JÓZSEF: Breton-utca . . . . . 300.—
102. HATVANI PERLUSZ GYULA: Hideg-kuti táj . . . . . 120.—
103. PÓLYA IVÁN: Akt . . . . . 800.—
104. HATVANI PERLUSZ GYULA: Hegyvidék 120.—
105. BELÁNY VIKTOR: Maszkok . . . . . 500.—
106. FENYŐ GYÖRGY: Táj . . . . . 300.—
107. DIENER DÉNES RUDOLF: Csendélet . 400.—
108. BÁNOVSZKY MIKLÓS: Fiatal hölgy . . 450.—
109. KELEMEN EMIL: Táj . . . . . 60.—
110. NÁDLER RÓBERT: Interieur . . . . . 400.—
111. MIKLÓS ISTVÁN: Fiatal nő . . . . . 150.—
112. BASILIDES SÁNDOR: Téli táj . . . . 300.—
113. NÁDLER RÓBERT: Öreg oliva . . . . 400.—
114. GLATZ OSZKÁR: Kézimunkázó . . . . 300.—
115. TOLNAY ÁKOS: Olvasó nő . . . . . 400.—
115a BELÁNYI VIKTOR: Virágcsendélet . . 500.—
117. BORUTH ANDOR: Falusi biró . . . . 1000.—
116. PAIS-GOEBEL JENŐ: Téli táj . . . . 300.—

9000 - 66.5 - 625158 Pátria ny.-

MDK

Jándi Dávid festő

repr.:

Firenze

Malomudvar

Lovak

Firenzei részlet

Jándi D. emlékkiáll. Fényes A. terem, 1966.

Rácalmás
Kalmár Mihályné

ogy... az juhász volt. Össze szok-
rdások, állás volt, meg a csikósok
voltak. Ott volt a nagy makkos er-

MDK

Jándi Dávid festő

Felhős táj, paszt.

Utmenti ház este,"

Ut a falun át, "

Firenze, "

Jándi D. emlékkiáll. Fónyed A. terem 1966.

MDK

Jándi Dávid festő

Szabadban, paszt.

Keresztlevétel,"

Patak partján, "

Jándi D. emlékkiáll. Fényes A. terem 1966.

MDK

Jándi Dávid festő

Kereszthegy előtt legeltető, paszt.

Naplemente a Virághegyen, "

Alkonyat az uton, "

Virághegy alkonyatkor, "

Jándi D. emlékkiáll. Fényes A. terem 1966.

MDK

Jándi Dávid festő

Naplemente, paszt.

Sirbatétel, "

Virághegy lila házzal, paszt.

Kereszthegy, "

Jándi D. emlékkiáll. Fényes A. terem 1966.

Jándi Dávid festő

Kubikosok, paszt.

" "

Gutin hegység, "

Jándi D. emlékkiáll. Fényes A. terem 1966.

MDK

Jándi Dávid festő

Fehér ház, paszt.

Fürdőzők tehenekkel, paszt.

Szines Velence, "

Jándi D. emlékkiáll. Fényes A. terem 1966.

MDK

Jándi Dávid festő

paszt.:

Hintó a ház előtt

Velence

Virághegy borulásban

Jándi D. emlékkiáll. Fényes A. terem 1966.

Rácalmás
Kalmár Mihályné

hogy... az juhász volt. Össze szok-
ordások, állás volt, meg a csikósok
t voltak. Ott volt a nagy makkos er-

MDK

Jándi Dávid festő

paszt.:

Házak Kereszthegggyel

Firenze - Arno hidja

Malomudvar.

Jándi D. emlékkiáll. Fényes A. terem 1966.

Rácalmás
Kalmár Mihályné

hogy... az juhász volt. Össze szok-
ordások, állás volt, meg a csikósok
t voltak. Ott volt a nagy makkos er-

MDK

Jándi Dávid festő

paszt.:

Dombok felhőkkel

Borus táj házakkal

Kereszthegy sötét felhőkkel

Jándi D. emlékkiáll. Fényes A. terem 1966.

MDK

Jándi Dávid festő

Lovak, paszt.

Tömegjelenet I., barna kr.

" II., akv.

Jándi D. emlékkiáll. Fényes A. terem 1966.

MDK

Jándi Dávid festő

Ego sum, tus

Firenzei részlet, tus

Anya gyermekével, kr.

Jándi D. emlékkiáll. Fényes A. terem, 1966.

MDK

Jándi Dávid festő

repr.:

Naplemente

Kereszthegy

Kubikosok

Fehér ház

Jándi D. emlékkiáll. Fényes A. terem, 1966.

9000 - 64,5 - 625158 Pátria ny.-

MDK

Jándi Dávid festő

repr.:

Szines Velence

Felhős táj

Ut a falun át

Jándi D. emlékkiáll. Fényes A. terén, 1966.

Rácalmás
Kalmár Mihályné

ogy... az juhász volt. Össze szok-
rdások, állás volt, meg a csikósok
voltak. Ott volt a nagy makkos er-

— **Bányay debreceni törvényszéki bíró tragikus halála.** *Debrecenből* jelentik: A mult héten dr. *Bányay* József debreceni törvényszéki bíró tárgyalás közben *hirtelen rosszul lett, eszméletét vesztette és a mentőknek kellett lakására szállítani.* Később állapították meg, hogy *előrehaladott vakbélgyulladása* van. A szerencsétlen bírón, aki általánosan becsült és szeretett tagja volt a debreceni társaságoknak, nem lehetett segíteni, annak ellenére, hogy a debreceni klinika orvosai hat napon keresztül hősiesen harcoltak megmentéséért. *Bányay* bíró pénteken este *kiszenvedett.*

— **Kertészeti és vikendkiállításra** kedvezményes belépőjegy kapható 60 fillérért *Az Est* kiadóhivatalaiban: Erzsébet körút 18—20 és Vilmos császár út 62.

— **Jenő főherceg visszatér Ausztriába.** *Bécsből* jelentik: A Habsburgház első tagja, aki az új alkotmány életbelépte után Ausztria területére lép, *Jenő* főherceg lesz. Az összeomlás óta tudvalevőleg Bázelben él. A szocialisták leküzdése és az új alkotmány életbeléptetése hírére elhatározta, hogy *visszatér Ausztriába és Gumpoldskirchenben telepszik le.* A főherceg a jövő hét valamelyik napján jön Bázelből Ausztriába. Tirol és Vorarlberg lakossága nagy előkészületeket tett fogadására.

— **Ruhatisztításhoz! Kulcsár és Huppert.**

— **A férj borzalmas vádja felesége ellen.** *Debrecenből* jelentik: *Kárász* Gyula sápi földmíves az ottani csendőrségen fejelentette a feleségét, hogy *újszülött, egészséges fiúgyermeküket az ő tudta nélkül kitette a rétre, ahol a kóbor kutyák felfalták a csecsemőt.* A csendőrség őrizetbe vette Kárásznét, aki ellen a debreceni ügyészség *gyermekgyilkosság* miatt eljárást indított.

— **Kizuhant a vonatból a mozdonyvezető.** *Bajai* tudósítónk írja: Különös baleset történt a Bajáról Pécsre induló filléres gyors útján. A filléres gyors mozdonyvezetője Pécs előtt kizuhant a vonatból. A fütő azonnal lefékezte a vonatot. A mozdonyvezető, aki a sinek melletti friss szántásba esett, kisebb ütődésétől eltekintve, épen menekült meg.

— **Házasság.** *Totis* Zsigmond és neje leánya, Ilonka és néhai *Harsányi* Emil és neje fia, Béla, e hó 10-én házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Lukács Erzsi és *Bakos* István építész e hó 9-én házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés nélkül.)

Tycho Magda (Sopron) és *Sárosi* István (Budapest—Sopron) e hó 15-én tartják Sopronban esküvőjüket. (Minden külön értesítés helyett.)

Pataky Lilly hegedűművésznő és Henry *Gesell*, a rotterdami Holland Triplex Import tulajdonosa Budapesten házasságot kötöttek.

— **Meghalt Franciaország első néger államtitkára.** *Párizsból* táviratozzák: Blaise *Diagne* néger képviselő, volt gyarmatügyi államtitkár — aki Franciaország első néger államtitkára volt, — 62 éves korában meghalt. Hamvait az északfranciaországi *Dekarban* helyezik örök nyugalomra.

— **Orvosi hír.** Dr. *Haáz* Stefánia orvosi rendelését Franzensbadban Haus Fasan újra megkezdte.

— **Könyv a kertészkedőknek.** *Petrányi* Ferenc, a Kertészeti Tanintézet kiváló tanára könyvet írt *Virág- és díszkertészet* címen. Nagy öröme ez a könyv nemcsak a kertészeknek, hanem minden kerttulajdonosnak is és mindazoknak, akik szeretik a virágot. Kertészeti szakirodalmunkban ezideig ilyen tárgyú könyv nem jelent meg, természetes tehát, hogy a munka megjelenését nagy érdeklődés előzte meg. A pompás kiállítású, 360 oldalas kötet tárgyalja *a kertépítést, a növényházak építését, fák és cserjék szaporítását, valamint az üvegházi és szabadföldi virágok nevelését.* 160 szövegközti kép díszíti Petrányi tanár könyvét, mely az Athenaeum kiadásában jelent meg. Kapható minden könyvkereskedésben. Ára 8 pengő.

x **Fáj a lába?** A Rókus lábsóval fürdő azonnal segít. Kiadós csomag Rókus só 70 fillértől.

— **Insullal nem bírnak.** *Csikágóból* jelentik: Egyheti vizsgálati fogság után az ügyészség tudvalévően szabadlábra helyezte *Insull* Sámuelt, mert barátai és egykori üzlettársai letétbe helyeztek érte *200.000 dollár kauciót.* De alighogy eltávozott ügyvédje kíséretében, *az ügyészség ismét két sikkasztás vádját emelte ellene és újból letartóztatta.* Ebben az esetben *50.000 dollár további biztosítékot követelt az igazságszolgáltatás* s ezt az összeget is hamarosan előteremtették az egykori üzletfelek, úgyhogy *Insull másodszor is szabadlábra került.*

x **Csehszlovákia legpompásabb gyógyhelye: Bad Luhacovice** önnek egészséget, üdülést stb. a legolcsóbb feltételek mellett nyujt. Felvilágosítások: Magyar-Cseh Iparbank (Budapest, V., Nádor ucca 6.) vagy a fürdőigazgatóság útján.

x **Megmondjuk mire gondolt ma reggel?** Hogy *Diana-fogkrémet* kell vásárolnia, mert a Diana-fogkrém kitünő s tubusa csak 48 fillér.

x **Közfeltünést keltett** a háziasszonyok és vikendezők körében az új, modern »*Tetra*« szeszgázfőzőkészülék olcsósága, üzembiztonsága, csinos külsejénél fogva. Részletre kapható kizárólag a Morvai rádió, villamossági és műszaki kft.-nél, Budapest, VII., Erzsébet körút 40. Telefon: 343—64.

NEMZETKÖZI VÁSÁR 1934

Ez a hirdetési rovat megbízható kalauz a Nemzetközi Vásár sokszázezer vendége számára. Tájékoztat, útbaigazít, tanácsot ad. Megjelenik a Vásár hetének minden napján.

NAGY ÉRTÉK KIS ÁR
ELEKTRA csillár
csak **Dob ucca 42.** Tel. 42-6-77

Jégszekrények
villamos hűtőkészülékek, sörkimérő készülékek, fagylaltgépek
HENNEFELD
jégszekrénygyár, Ó UCCA 6.
Kiállításon: Iparcsarnok 219—235. pavillon.
Különleges márványozott, külső és belső üvegburkolatú, higiénikus, speciális hűtésű jégszekrények

Fürdőszobaberendezési cikkek, mindennemű **csövek** legolcsóbban
BÖHM VII, Király ucca 81

IZSAK
GOMB FOGALOM
csak RÁKÓCZI UT 57/b

Viktoria-gallér
hidegvízzel lemosható, hónapokig hordható
valódi vászongallér.
Vásáron: Iparcsarnok 388. fülke.
Royal Ipari és Kereskedelmi Rt., VI, Székely Bertalan u. 11. T. 28-0-12

ERNYŐK
legújabb divatszínben, **olcsó árakon**
WERTHEIMER R.-nél
KECSKEMÉTI UCCA 15

CIPŐT
szépet, jót — olcsón vehet
VERESS-CIPŐK
IV, Múzeum körút 31
Címre ügyelni!

National
ellenőrző pénztárak
kiállítása az Iparcsarnok 173. számú pavillonjában
Központ: IV., Szarka ucca 4.
Telefon: 82-5-10
Jótállás! Csere! Részlet!

Zeiss-szemüvegek
lorgnettek, távcsövek, fényképészeti kamrák és kellékek.
LIBÁL és MÄRZ
Alapítva: 1846
VI., Teréz körút 54. Nyugatinál.

RÓKA, BUNDA
most legolcsóbb a **Belvárosi Szőrcsárudában**
IV., Kamermayer ucca 4
CIMRE ÜGYELNI!

Valódi és china-ezüst evőeszközök és díszтárgyak olcsón
Tillemann Sebestyén-nél, Vilmos császár út 12.

Női kalap
olcsó, szép, jó
VIRÁNYI
Ferenciek tere 3. szám

Joss-féle ing
oroszlán védjeggyel, la puplin sporting
Kardos István, Gr. Tisza István u. 24
7.20

Permetezőgépek
gumiocsolóvíztömlők
Szabó Gyula, V., Vilmos császár út 68. Telefon: 254-33. — Iparcsarnok

Női kalapok
legolcsóbb bevásárlási forrása
Szántónénál VII., Király u. 21 Kazár uccával szemben

Öntözőtömlők
Márkus Pál gyári raktár
Rákóczi út 57. Telefon 31-5-59

NE VEGYEN **CIPŐT** MÍG MEG NEM NÉZTE
DOCZI
KIRAKATAIT
RÁKÓCZI ÚT 10.

Jégszekrények
már **P 35**-től
Wiesel A. V. ker., Vilmos császár út 52
Telefon 18-9-86 Kiállításon az Iparcsarnokban

Ezüst evőeszközök
ékszerek, **karórák** legolcsóbban
Schwartz, Múzeum körút 7 és 21

Férfi kalap
Puha 6.50
100% nyúlszőr 12.50
VIRÁNYI
Ferenciek tere 3. szám

MARSCHALL CIPŐ IV., BÉCSI UCCA 1
Divat a gyík! (Tezsu). Érzékeny lábakra Patnas-sevró

Tegyen ajánlatot, hogy óhajt fizetni!
50-féle bútor, 60-féle szőnyeg, kárpitosáruk vásznak leghosszabb részletre.
Központi lakberendező
VI. ker., Liszt Ferenc tér 5.

Bocskorok
elsőrendű kivitelben
LÁSZLÓ CIPŐGYÁR,
Hajós ucca 25.
Csak viszonteladóknak!

»IDEÁL« MOS, FEST ÉS SZÁRAZON TISZTÍT
MOSÓGYÁR: VII., DAMJANICH UCCA 38—40. T. 424-48
VEGYIÜZEM: NÜRNBERG U. 8. T. 966-28
FIÓKOK A VÁROS MINDEN RÉSZÉBEN

Kombinált háló, ebédlő, úriszoba, irodabútorok
újak és használtak
»Universal«
Wesselényi ucca 8—9—10. Tel. 37-8-42

Nehéz márkás MŰBÚTOROK
használtak és újak, hihetetlen olcsón
BÚTORCSARNOK
Király ucca 112, Lövölde térnél

Bőrkabátok Raglánok
csak a készítőnél
Bőr- és sportruházat
József körút 14

SZÉP NŐI KALAPOK OLCSÓN **Szabónál**
IV., Egyetem ucca 11.

Kovács Bútorcsarnok
kiállítása
Üllői út 30. Saját üzem
Telefon: 44-6-66

KERÉKPÁROKAT
havi 16—20 P részletre, alkatrészek nagybani gyári árban.
Láng Jakab és Fia
kerékpárnagykereskedés
Budapest, József körút 41. sz.

ZONGORA PIANINÓ HARMÓNIUM
új és használt, dús választékban
legolcsóbban
DEHMAL Rákóczi út 19. félemelet

Tudja már, hogy mi a **Florida?** *Az egyetlen kánikularuha, gyűrhetetlen szövetből.....* **P 45**
Csak **REISZ** *férfiruházában,* **Rákóczi út 36.**

Jobb a tanács mindennél: **tőkét** *vegyen* **Müller-nél** *IV. Petőfi Sándor u. 6.*

Ízléses férfi és női FEHÉRNEMŰT OLCSÓN ÁRUSÍT
FEHÉRNEMŰGYÁR, Andrássy út 9

Olcsón jut raglánhoz, szép férfiruhához, ha meglátogat és azonnal határoz **Schnur Henrik, Rákóczi út 15**

AZ ÉLETÚNT ANGOL UJSÁGÍRÓ NŐ, Mrs. M. *Dongall*, tegnap estefelé *már sétált* a szanatórium kertjében. Jobboldalt megy férje, baloldalt a férj barátja

SOMOGYI SZILVESZTER, Szeged nagy, alkotó polgármestere, tegnap este meghalt

EZ AZ A FESTMÉNY, — JÁNDI DÁVID MÜVE — AMELY KÖRÜL OLYAN NAGY IZGALMAK VOLTAK A MUNKÁCSY CÉH TAGJAI KÖZÖTT

SUBHAS CHANDRA BOSE, Kalkutta volt főpolgármestere, Budapesten szállodai szobájában *Az Est képeit nézegeti*

NYOLCVANÉVES NAGYMAMÁT játszik *Gombaszögi* Ella a Belvárosi Színház új darabjában, a *Sas uccában*

Egy új csodagyerek: Zélig Tibor. A Zeneakadémia növendékhangversenyén fedezték fel a kritikusok

Török Sándor, az »Idegen város« szerzője

Az idegen városról

A Nemzeti Színház a jövő hónapban új szerzőt avat; *Török* Sándor fiatal erdélyi írót, akinek nevét két évvel ezelőtt ismerte meg a magyar közönség »*Az idegen város*« című regénye révén. Egy évre rá *Baumgarten-díjat kapott*, majd új regényei jelentek meg. A darab, amelyet a Nemzeti Színház bemutat »*Az idegen város*« című regényéből készült. Itt adunk egy részletet a darabból:

JOÓ ÁRON: Ne sírj, nevess. Ezután már mindig nevetni fogunk, csak nevetni... Nem leszek ám tanár... *(kis szomorúsággal)* nem leszek tanár... Se muzsikus, á, bolondság! A forgalom fontos. Na ne sírj... ej, hát nézd... vessek bukfencet? Figyeld muzsikálok. *(A kézimunkás selyempapírból letép egy darabot, Éva hajából kihúzza a fésűt rácsavarja és zümmögni kezd.)* Hát mit fújjak? Nézd csak, nekem van egy... valami olyan félig kész nótám... de már sosem lesz készen. Hallgasd csak... Tudja... tudod Évácska, én hatalmas zenekarra gondoltam ezt!... négyszáztagú zenekarra...

ÉVA: ... hatvan hegedű...

ÁRON: Eh!... nem is jó... nem is szép... kis semmi. Azért... gyereknek megteszi, bölcső mellé, fujdogálni... hallgasd csak, elfújom neked... figyeld.

Kovács Éva szép sikerrel vizsgázott a Troyanoff táncakadémián (Rónai foto)

Ez az az akt, amely körül az elmult héten a szenvedélyek vihara tombolt. Lázár Béla, az Ernst-múzeum igazgatója, több késszúrással súlyosan megsebesítette Jándy Dávid aktképét, amelyet a zsüri egyszer visszautasított ugyan, de aztán mégis a nyilvánosság elé bocsájtott. Lázár Béla azzal magyarázta túlzottan heves művészi kritikáját, hogy a kép folytonos föl- és leakasztásával fölizgatták. Mi nem mondunk ítéletet. Ítéljen a közönség, kinek van igaza.

Schwarz Vera május 17-én »Lehár-estet« ad Budapesten

Színházi Élet, 1934. 22. sz.

A FIATALOK JÖVÖJE

Ebben a szezónban egész sereg fiatal színésztehetség ugrott ki. Szeretettel és kíváncsian figyeljük az új magyar színészgeneráció sorsát. Elkértük tehát születési adataikat és kértünk tőlük két-két sor kéziratot. A születési adatokat kiadtuk Erik Frank asztrológusnak, a kéziratokat Forrai Zoltán grafológusnak. Sorrendben először a grafológus, aztán az asztrológus nyilatkozik itt a fiatalok jövőjéről és a bennük rejlő értékekről.

Brassó 1905. szeptember 3

Du holde Kunst in wie vielen grauen Stunden wo mich der Lebens wilder Kreis umstrickt hast du mein Herz zu warmer Lieb entzündet

Tutsek Piroska

Érzékeny, gyengéd, finom lélek, akit az élet kegyetlen valósága sokszor tartózkodásra, önmagába vonuló bizalmatlanságra késztet. De azért határozott, céltudatos ember, aki finom lelkének kicsit bánatos alaphangulatát nagy önfegyelemmel tudja elrejteni a kíváncsi világ elől. Művelt, nagy intelligenciájú. Idealista. Igazi elhivatottság él benne. Imádja hivatását.

TUTSEK PIROSKA

*

Igen mély érzésű, túlságosan beleéli magát egy-egy hangulatába. Tehetségének kifejlődésére meg van benne a szükséges alap. Két izben letér a művészpályáról és harmadszor a véletlen sodorja ismét vissza, mikoris (kb. 1937. évben) nagyon keresett »sztár« lesz belőle.

Budapest, 1913. szept. 7.

Vagyok, ergo sum;

Amo, ergo vivo!

Vagy

Dán Etelka

Egyenes, nyílt, őszinte. Mentes minden alattomosságtól. Sok finomság, szerénység, lelki nemesség van benne. Ha valaki jó volt hozzá, soha el nem felejti, törhetetlen ragaszkodással s ha kell, áldozatokkal is igyekszik meghálálni. Tehetsége még kiforratlan, de rendkívül gazdag. Jóindulatú irányítás mellett gyönyörű dolgokat fog produkálni.

*

Nagyon finomlelkű, nyugodt, harmonikus egyéniség. Vállakozó szellem hiányzik belőle. Túl szerénysége nagy hiba. De az átvergődött nagy erőfeszítések meg fogják változtatni és életének második felében valósul meg álma, a művészet terén.

DAN ETELKA

Születtem: Nagyváradon, 1918. június 21.

... Ki vitéz látni a csodát,
az a csodát magában hordja

Szombathely Blanka

Nagyon fiatal. Minden impresszióra frissen reagál. Őszinte, közvetlen és bizakodó. Nagy akaraterő lakik benne. Hisz magában és az életben, amelyik eddig jó volt hozzá. Megérdemelné, hogy ezentúl is jó legyen, rendkívüli képességei ezt teljes mértékben indokolják.

*

Szelídlelkű, tapintatos, kedves természet. Érzelmi élete szenvedélyekben gazdag. A művészet terén sikerei igen változók lesznek. Önállóságra való hajlama, türelme és kitartása meghozza döntő sikerét az 1935. évben.

SZOMBATHELYI BLANKA

Budapest, 1936. ápr. 23

Szeretnék magam épségével az életben minden ügynek
Sanyi-del az élet álom tiszta vele kis rózsád

Bognár Elek

Érzékeny természet. Egyaránt hajlamos bizakodásra és csüggedésre. Édes, gyerekes örömmel tud örülni kis dolgoknak, de ugyanakkor apró csalódások könnyen deprimálják. Nem tud könyökölni. Kizárólag művészetének él, néha a magánélete rovására is.

*

Bár mindent a saját szempontjából ítél meg, s látszólag beleéli magát hamar a legkomplikáltabb problémákba, ügyessége és diplomatikus gondolkozása segítségével rövid idő mulva karriert csinál.

BOGNÁR ELEK

Függetlenség 1934. V. 13

Kijavították a Munkácsy-céh kiállításának összeszurkált „Akt"-ját

Művészkörökben egyébről sem beszélnek ma, mint a *Függetlenség* szombati tudósításáról, amelyben részletesen beszámoltunk arról, hogy *Jándy* Dávid *Aktját*, amelyet a Munkácsy-céh az Ernst-múzeumban kiállított, *Lázár* Béla, a zsüri tagja

letépte a falról és bicskával összeszurkálta.

Az *Akt* ezzel azonban nem fejezte be karrierjét. *Jándy* Dávid a sérült képet néhány ecsetvonással

restaurálta és az ma is a kiállításon díszeleg.

Most már a közönség fogja kimondani az utolsó szót.

polgármester súlyos betegsége [illegible]
három évvel ezelőtt nőül vette ápolónőjét. A polgármester második házasságkötése után rövidesen meghalt és ekkor megindult a családi háborúskodás özv. Őry Jánosné és a polgármester özvegye között. Őryné azt követelte, hogy a hajdúböszörményi árvaszék neki ítélje a két árvát, akikkel természetesen együtt járt

érdemlik, hogy elevenen égessék el őket a krematóriumban.

Ezért felhatalmazással üldözendő rágalmazás miatt emelt vádat a debreceni ügyészség özv. Őryné ellen, akit a törvényszék Tóth-tanácsa 200 pengő pénzbüntetésre ítélt. Az elítélt fellebbezett.

BALTÁVAL VERT AGYON

egy öreg házaspárt 100 pengő

MDK

Jándi Dávid festő, sz. Jánd, Beregm. 1893.

Laokon,	olaj
Fürdőzők,	"
Önarckép, aktokkal,	"
Csendélet aktokkal,	"
Önarckép, virággal,	"
Önarckép, kalappal,	"

N. Szal. 48. csop. kiáll. 1926. márc. 12-13 l.

MDK

Jándi Dávid festő, sz. Jánd, Beregm. 1893.

Férfi képmása,	olaj
Csendélet,	"
Őszi tájkép,	"
Kereszthegy,	"
Fehér lovak,	"
Tájkép,	"

N. Szal. 48. csop.kiáll. 1926. márc. 12-13 l.

MDK

Jándi Dávid festő, sz. Jánd, Beregm. 1893.

Naplemente,	olaj
Eső után,	"
Nagybányai ucca,	"
Alkony,	"
Felhős táj,	"
~~Felhős táj,~~	"

N. Szal. 48. csop.kiáll. 1926. márc. 12-13 l.

MDK

Jándi Dávid festő, sz. Jánd, Beregm. 1893.

Nőrablás, vázl. olaj
Virághegy, "
Tájkép, "
Anya gyermekkel, "
~~xaxgkánxgxcxtáxjxcxpxaexc~~.
290-299. Nagybányai" táj, paszt.

N. Szal. 48. csop.kiáll. 1926. márc. 12-13 l.

MDK

Jándi Dávid festő, sz. Jánd, Beregm. 1893.

Kompozició, paszt.
Tájkép, "
" "

N. Szal. 48. csop.kiáll. 1926. márc. 12-13 l.

Jándi Dávid

festő, szül. 1893-ban Jándon (Bereg m.) Tanulmányait Réthy István, Thorma János, Ferenczy Károlynál, Nagybányai Fényes Adolfnál és több szabadiskolában végezte. 1923-ban gyüjteményes kiállitása volt a Belvederében, ugyanott ezenkivül több representativ kiállitáson is résztvett.

Olajfestmények:

269	Laókan		8000
270	Fürdőzők		6000
271	Önarckép aktokkal		5000
272	Csendélet aktokkal, keret nélkül is eladó		4500
273	Önarckép, virággal	„	4000
274	Önarckép, kalappal	„	4000
275	Férfi képmása	„	3000
276	Csendélet	„	3000
277	Őszi tájkép	„	4500
278	Kereszthegy	„	2500
279	Fehér lovak	„	3000
280	Tájkép	„	2500
281	Naplemente	„	2500
282	Eső után	„	2000
283	Nagybányai ucca		2000

Nemzeti Szalon 1926. nov.
48. csop. kiáll

284	Alkony	2500
285	Felhős táj	2000
286	Nőrablás (vázlat)	1000
287	Virághegy	mgtul.
288	Tájkép	mgtul.
289	Anya gyermekkel	mgtul.

Pasztellek:

290	Nagybányai táj	1000
291	Nagybányai táj	1000
292	Nagybányai táj	800
293	Nagybányai táj	800
294	Nagybányai táj	800
295	Nagybányai táj	800
296	Nagybányai táj	800
297	Nagybányai táj	800
298	Nagybányai táj	800
299	Nagybányai táj	800
300	Kompozició	800
301	Tájkép	600
302	Tájkép	600

236 Nagy kerek teritő-, horgolt-, rece- [illegible]vert csipke berakással 1500
237 Nagy kerek teritő-, fehér himzés- és recével 1400
238 Széles recélt betét, régi magy. motivum 800
239 Keskeny receguipürrel betét vastag fonálból 400
240 Kesk. receguipürrel betét vastag fonálból 400
241 Széles receguipürrel betét vastag fonálból 800
242 Széles csipke, vastag fonálból, macramé-horgolás 600
243 Csipke,- rece-, arany himzéssel magy. motiv. 250
244 Csipke-, rece-, arany himzéssel magy. motiv. 250
245 Keskeny betét-, rece, magyar motivum vastag fonálból 250
246 Nagy kötött tablette 250
247 Csipke, recéből 200
248 Csipke, recéből magyar motivum, vékony fonálból 150
249 Csipke, arany fonálból kötve 200
250 Kötött csipke, finom fehér fonálból 150
251 Zsebkendő, kötött csipke széllel 75
252 Zsebkendő, vert csipke széllel 90

313 Nagy diófa 2000
314 Vihar előtt 1500
315 Tájkép, pasztell 1000
316 Önarckép, olajfest. mgtul.
317 Öregember, pasztell 2000
318 Facsoport, olajfest. 3000
319 Tanulmányfej, olajfest. 2500
320 Tünődő öregember, olajf. 3000
321 Nő legyezővel, pasztell 2000
322 Édes anyám, olajf. mgtul.
323 Édes apám mgtul.
324 M. N.-né urnő arcképe mgtul.
325 Akt kompozició 3500
326 Erdő széle 4000
327 Szérű 2000
328 Virág csendélet 2500
329 Pünkösdi rózsák 3000
330 Kék kalapos nő 3000
331 Tanulmány fej 2000
332 Kis leány fej 1500
333 Csendélet 1500

Jándi Dávid

Kishoutky Zsolt – Murádin Jenő: Nagy Oszkár. Nagybánya Könyvek 2. Miskolc, 1993, 23, 26, 29, 37, 47.

JÁNDI Zsuzsa

Ciáll.

5. 68.p

Új Mív. 1993

e

ümé

é

mé

é

é

émiai Bizottsága

Jandl Sándor

JANDL SÁNDOR, Saxophon és fafuvóhangszerkészítő. Törökbálint, Grimm Ferenc-u. 39.
Tárcsázza először a *268-928 számot, azután kérje
Törökbálint 4

Bptávb 1940 szept.

Magyar Könyvszemle VI. 252

Pálfáyat, a nagykanizsai szinház pálfáyatát

Jandor Ottó épitém nyerte

Budapesti Hirlap. 1882. VII. 1

179. n. 3. o. (Cs. ösk.)

MDK

Jandó Gizella, textilmüv.

Iparm. Isk. Évk. 1934-36.

43.1.

Jandó Gizella, textiles, 1939. végbizonyitványt nyert

Iparművészeti Isk. Évk. 1880-.1941. Bp. 1942.

33 l.

párkány, végül erősen kiugró ór
bádogfedeles toronysisakján 189
találjuk a torony feljáróját, f
nélküli ovális vakablak /B/. A
már a bejárati homlokzatról ism
meg további három falpillér tag
a pillérközökben helyezkednek e
de itt nincs oldalbejárat. Az e
latlan.

A keleti oldal felé kontyo

Belseje: Kis négyzetes alaprajz
ből jutunk a kórus alá. A kórus
félköteg tartja. A két oldalsó
szélesebb pedig kosárives hevedek, toszkán fejezetekkel. A kór
erőteljes párkány zárja le. A f
egyaránt tagozatlanok. A hajót

M.D.K.

Jandjovrek Venceslaus, lakatosm.

Pesten dolgozott. Szül. Jitsin, in Bohemia. Róm.k. nőtlen
Pesten polgárjogot nyert, 1805, V.27. 247.o.

Semesváry Ferenc: Lakatosipari érdekességek a Magyar
Nemzeti Múzeum gyűjteményében. 237.o.

Folia Archaeologica. XVII. 1965. Bpest. Múzeumi Ismeret-
terjesztő Központ. 4p.

JANDÓ Péter

Ámyékkatár Ticell. 1992. Újvidék

6. 70.

Új Mív 1993

e und Sehnsüchte der mensch-

unweit von ihrem bisherigen
ungszentrum renoviert und

räume aus den ehemaligen Stal-
zu einer Freiluftgalerie umge-
ist.

beitsbereich wurde auch die
sichtbar beeinflußt - die
ben kräftiger, Blöcke aus dem
erden verwendet. Gut Gasteil
ein Künstlerehepaar, nachdem
gehen. Ebenso strahlt diese
klassischen Fremdenverkehrs-
erings aus, die seit jeher zum
Wiener gehörte.

M. D. V.

JÁNDY Géza építész

Társtervező
~~Lásd.~~ Farkasdy Zoltán - Jándy

Víztorony-pályázat

Rácz Petér: Százköbméteres víztorony terapályázata
Magyar Építőművészet 1956. (V.) 2. sz.
46-49. l

Jándi Géza

"K.U.T." kiállításain a Nemzeti Szalonban vásznaival szerepelt.

NÜ. 934. IV. 17.

Jándy Géza

cikke:

Telepítés-optimális diszkrét kapacitásokkal. -Építés- és Közlekedéstudományi Közlemények, 1967. 11. köt. 1. sz. 19-32. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970. 1.sz. 68-107. l./

76. l.

Jónoli Zsuzsa festő" tanár

1969/70 tanévben fejezte be szakmai tanulmányát

A Magyar Képzőművészeti Főiskola közlése alapján

Jándi Zsuzsanna

Táj, I. gouache
Este, —u—

N. Országos Akvarell Biennálé
Eger, 1974.

Jándi Zsuzsanna

Táj I. gouache
Este, —"—

N. Országos Akvarell Biennálé
Eger, 1974.

Jándi Zsuzsa

az egervári várkastélyban aug. 20.-án nyílott meg az egervári művésztelep, ahol mint tőrzstag dolgozik Végh András és felesége, Jándi Zsuzsa.

Zalai Hírlap, 1973. aug. 28.

Jándi Zsuzsanna

Népmese,Visszatérés c. alkotásokkal szerepelt a II ker. Keleti Károly utca 22 tanácsteremben rendezett tárlaton.

Magyar Hirlap 1981/3/14/6
Korpé:Kerületi tárlat

Jándi Zsuzsanna, festő

JÁNDI ZSUZSANNA festőművész kiállítása nyílt meg Kecskeméten a GAMF Izsáki út 10. szám alatti kiállítási termében.

8.

– Kr

Népszabadság, Bp. 1980 nov. 21.

Jandik Ferenc

czustmuves

Bp. VIII Prater u. 59

Nemesfürk 1941

198 l.

797.

I
378.

797. Diego Rodriguez de Silva y Velasquez követője.

A mester sz. Sevillában 1599-ben. † Madridban 1660-ban.

Férfi lóháton.

A balfelé fordultan ágaskodó szürke lovon ülő katona jobb kezével a kantárszárat fogja és baljában veszszőt tart. Puha kalapjának karimája széles, haja rövid, arcza beretvált. Kabátja szürke, oldalán kard lóg és csizmájának hosszú szára térden felül ér. A háttér sík terület, hol lovascsapatok kelnek kézi tusára.

Fa, méretei 54 : 51·5 cm. — Mündler: XIV. 38.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok:

a) Az Esterházy-Képtárban. 1835: VII. 6. *D. Velasquez:* Ein vornehmer Mann zu Pferde. — 1844: VIII. 14. *D. Velasquez:* Ein vornehmer Mann zu Pferde. — 1865, 1866, 1867, 1869: XIV. 38. *D. Velasquez:* Egy előkelő lovas.

Jandik Ferenc

ötvös

Bp. VIII. Losonczi u. 4/a

Nemesék 1941

197. l

f Israels.

324 január 27-én.

vannak ábrázolva, a hol a hol balról két pipázó és beól, a tűzhelynél, térdreereszõ eledelt. Az előbbiek mellett : utóbbi közelében csípővas t. A férfiak közül az idősebb ját fogja, a fiatalabb pedig : (csépet) tart kezeiben. Az nféle edényekkel, középütt két ontakozik ki és a háttérben nik szemünkbe. Öltözete a sapka ellenzővel, kabát szűk arczélben ábrázolt asszonyszoknya. Jelzése alól balra:

·5 cm. — Lelt. sz. 3889. — Vé-5410 (114–909) és az 1909 9) sz. engedély értelmében az ől 90000 K-án. — Kifizettetett 280 (1057–909), az 1910 2–910), az 1911 január 1-jei 12 január 1-jei 160268–911 lszámoltatott 1909 május 16-án 341–910), 1910 április 6-án 69–911) és 1912 február 8-án óváhagyta az 1911 márczius és az 1911 márczius 11-iki rozat.

datok a Szépművészeti Múzeum-
s: **A szomszédok.**

III.
545 (3889)
618 (2327).

545

Yandl Anton

farcas

l.

Haberlandt

27.1.

Tóth István puszta szent lőrinczi lakos

hivatalnok (l: Pló-Szt. Lőrincz, Villa u. 49)

Szigeti József zágrábi lakos, hivatalnok (l: Zágráb) Adrovitz Madár budapesti lakos, ~~alperes~~ ~~ellen~~ hivatalnok (Alkotmány utca 16) és

(lakik és üzlete Szentiványi Gyula)

budapesti lakos, hivatalnok (l: Attila körút 56) alperesek ellen

618 kor. ..... fill. váltó-tőke s járulékai iránt.

30 FILLER

V ..... példány.

BUDAPESTEN

elválaszthatatlan és ellentétes elem működésében igazsá
gos és pontos viszonynak kell lennie, amely egyedül hatá
rozhatja meg az egyensúlyt. Ez az egyensúly már régót

ikuvásokat, határozatlan voltam, haboztam. Aztán egyzerre minden elviselhetetlen lett számomra... Most már em elégedtem meg csupán a protestálással. Most már emcsak *a m i* ellen harcolok, hanem *a m i é r t* is!... Minden ondolatom, még önkéntelenül is odahúz, mégha az életenet kellene is adnom, hogy biztosítsam a Szovjetunió sierét... Szeretnék élni addig, hogy meglássam Oroszország ervének sikerét és hogy az európai államok kénytelenek egyenek meghajolni az előtt, amit csökönyösségből most etagadnak és nem ismernek el.... Soha nagyobb szenveléllyel, kíváncsisággal nem hajoltam a jövő felé, mint ma!"

Gide-nek e páratlan izgalmas naplójegyzetei, amik az elmult hónapokban jelentek meg a Nouvelle Revue Francaisében, óriási megrőkönyödést, vihart idéztek elő nemcsak az irodalmi, de az egész szellemi, társadalmi életben. Folyóiratokban, napilapokban, könyvekben támadják Gide merész állásfoglalását. De ő megingathatatlan és nem hallgat a csábító szirénhangokra sem: „Józan fejjel és teljes őszinteséggel írtam meg ezeket. Azt fogják mondani, hogy elrabadtattam magamat és más egyéb hazugságokat. Tapasztaltam ezt már a Dreyfus-pör idején... Vannak veszedelmes igazságok és szükséges hazugságok — szokták ezek nyenkor hirdetni." És már vitatkozik is a Szovjetúnió elfogult, ósszindulatú ellenségeivel. Egy hazafi azt mondja neki, hogy az ötéves terv nem sikerülhet, mert akkor „mi", franciák elpusztulunk. — Erre éleslátással jegyzi meg Gide: *m i*: ez nem jelenti az egész Franciaországot, hanem egyszerűen a nagybankokat, a bourgeoist." — Igyekeznek bárati ismerősei meggyőzni őt arról, hogy ime „nem sikerült még legyőzni a népnek ezt a baját, azt a hibáját. Gide nyugodtan felel: „Ó, Ez csak azt mutatja, hogy rengeteg tehézséggel kell megküzdeni és jelenti azt, hogy nem csupán a termelési rendszerben szükségesek a mélyreható reformok, hanem a nép mentalitásában is". Irodalmi pajtásait, legjobb barátjait látja támadói között, akik ellen talán kezdetben fájt szembefordulni: „de nem maradhattam csöndben. Közömbösségből, türelemből elég volt! Az elnfél kegyetlenebb, mint én voltam!..."

Tévedés volna azt hinni, hogy A. Gide-nek ez a bátor megnyilatkozása minden mélyebb alapot nélkülöző, amolyan ro-

Jandl Kálmán

1915/16 I., 1917/18

Ferkèpzomfoiskèvk

95. l.

Jandó Sirella

textil

1929

Líniusk 1930. 84. l.

tanitványa.
06 julius 15-én. Amsterdamban 1669

ádása.

zolban, a melybe friss szalmát tettek,
bepólyázott és kendőbe burkolt gyermek
világit meg. Körülötte a botra támasz-
gyermekének lábainál helyezkedett el és
többiakból egy háttal áll, egy kiváncsian
egy kezeit összekulcsolta és imádkozik,
és szakálla ősz, jobb kezével meglepe-
tesz.

5 cm.-- Lelt.sz. 4049 .-- Értéke 1200 K.--
911 deczember 19-én (2151-911). Bejelen-
1-en (624-912).

.384-911
1-911-1
elt.6444.

mány elfogadtatott 1911 deczem-
-én.

24

Sz. 2. 384. 2151

Jandó Imre, asztalosmester

A Pécsett működött legjelentősebb kisiparosok adattára. Asztalosok:-1877-ben szül.Rákóspusztán.1895-ben szabadúl Segédként Bpesten 4 évig.1902-ben alpaitotta üzemét.gépekkel,6 alkalmazott.1910-ben mint mester első dijjal lett kitüntetve. 161.old

B.Horváth Csilla: Mozaikok a pécsi kisipar történetéből az 1920-as években 149.old

A Jan.Pan.Múz.Évk. XIX. 1974. Pécs

MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1973 DEC 7

Nógrád

Jandó Tibor

A KERAMIKUS

Korsós lány. E szobráért a művész nívódíjat kapott.
Fotó: Kulcsár

A művészt Iszkaszentgyörgyön, a kastély mellett találom meg. Energikus mozgással, közvetlenséggel fogad. Ürügyül képvásárlási szándékra hivatkozom. A műterembe vezet, amely inkább dolgozószoba, mint műterem. A falon kerámiaképek, maszkok, hottentotta oltár, a padlón szobrok, padlóvázák. A szemétlapáton felirat: ez a szemétlapát. Itt már nem tévedek el.

Az alkotások gazdag, csapongó fantáziáról árulkodnak. A Krúdy-illusztrációktól az anyaság dicséretéig sorakoznak: Az öreg halász és a tenger, Opheus, A kútnál, Ady, Menekülés, Szentivánéji álom, Pihenő bányász, a vőlegényt talicskán toló menyasszony, a husángot tartó ősember, amint éppen a katicabogárral ismerkedik, és sok más mű.

Jandó Tibort életéről, pályafutásáról faggatom. Negyvenhét éves. Már gyermekkorában több rajzpályázaton nyert, képei eljutottak a távoli Japánig is.

Képzőművészeti főiskolára járt, de... itt van némi „szépséghiba". Később a Képzőművészeti Alapnál cizellőr, retusőr, a Zsolnay gyárban művészeti tervező. Nagy mesterei: Sóvári János, Medgyesi Ferenc és Kisfaludy Stróbl Zsigmond szobrász elismerően nyilatkoztak róla.

Salamon Béla színművész nagyon kedvelte a „dolgait" és divat lett a Psota művésznő által hordott kerámiagyöngyökből is.

A művész számára különös élményt nyújtott Kincsesbánya, ahol az ötvenes években csillésként dolgozott. A csillék oldalát telerajzolta a munkatársak és vezetők figuráival. Felfigyeltek rá, kiemelték dekoratőrnek. Plakátterveivel minden esztendőben első lett vállalatuk a május 1-i szemlén. Antifasiszta plakátjait megdöbbenéssel nézték a dolgozók. Díszleteket tervezett az öntevékeny színjátszó csoportoknak, képzőművészeti szakköröket vezetett.

Közös kiállítása volt Budapesten, Bordeaux-ban. Az elmúlt évben Móron, Csóron is bemutatták alkotásait.

A művész jelenleg gyűjteményes kiállításra készül. Szüntelenül dolgozik, mert úgy érzi, sok mindent kell még magából „kigyúrnia".

K. J.

menyesen. Zsóriba
get teremtettünk
hétig üdülhessen
napját rendezünk
Ha dolgozni akar
nyű munkát bizto
kik — mondja Po
láné.

A havi ötven forintot egy feltétellel kapják a nyugdíjasok; ha évente öt napot segítenek kampánymunkák idején a gazdaságnak. A közgyűlés határozott így, közöttük a nyugdíjasokkal, nyugdíj előtt állókkal. A nyolcórás napokért külön bért kapnak, ha a nyugdíjas beteg, valamelyik családtag is besegíthet. Néhányan nem vették jónéven ezt az idős tagok közül, de végül is belátták, hogy a gazdaságnak szüksége van néha az ő dologhoz szokott kezeikre is. Ha

HORNOS JÓZSEF:
se húsvét, se karácsony...

meg betegek, a kötelezettséget eltörlik. Ez az öt nap azonban többet jelent vállalt kötelességnél. A termelőszövetkezethez való tartozást is kifejezi. Ezt érezhette tavaly Hornos Györgyné, akinek tűzifát küldtek, pedig betegsége miatt nem tud segíteni. Ezt érezte az a tíz asszony, akik Zsórifürdő gyógyvizétől

Dönt

A pártalapszervezetek munkájáról szóló értékelésekben szinte refrénként fordul elő a kritikai megállapítás: az alapszervezetek legfelső fórumain, a taggyűléseken ritkán hoznak határozatokat, s ha mégis, többnyire személyi kérdésekben. Az egyik járási pártbizottságon nemrég talán némi túlzással, de találóan így jellemezték a helyzetet: a pártdemokráciát, a tagságnak a döntésekhez való jogát szinte csak a vezetőségek megválasztására szűkítik le.

Előbb vita

Régi tapasztalat, hogy a taggyűléseken akkor aktív a tagság, ha oda döntésre érett, döntésre váró kérdések kerülnek. De hozzátehetjük ehhez: ahol nemcsak személyi, hanem egyéb kérdéseket is a taggyűlés elé visznek döntés végett, ott nemcsak a taggyűlésen aktívak a párttagok, hanem azt megelőzően, a döntések előkészítésében is. Ilyenkor ugyanis a taggyűlést megelőzi a sokoldalú tájékoztatás, az eszmecsere, a vita az eldöntésre váró kérdésekről a pártcsoportokban, a vezetőségben.

Ahhoz persze, hogy a tagság részt vegyen a döntések előkészítésében, nem elegendő ismertetni, mely kérdésekben kell majd állástfoglalni a taggyűléseken. Az alapszervezet vezetőségének kötelessége a megadni a tagságnak mindazokat az ismereteket, információkat, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a pártkollektíva érdemben állást foglalhasson. De az aktivitáshoz hozzátartozik az is, hogy maguk a pártcsoportok — és a kommunisták egyenként is — igyekezzenek tájékozódni, ismereteket gyűjteni, kiegészíteni a kapott információkat a saját tapasztalataikkal. De legalább ennyire fontos az is, hogy egyéni tapasztalataikat ellenőrizzék, vessék össze az általánossal, nehogy egyedi jelenségeket emeljenek az általánosságok rangjára. A kivételes esetekre alapozott következtetések ugyanis tévútra vezethetik a cselekvés módját keresőket. Mindezek együttvéve szükségesek a felelős állásfoglaláshoz, ahhoz, hogy a kommunista érdemben, alkotó módon vegyen részt a döntésekben.

Nem mechanikusan

Nem serkenti tevékeny részvételre, termékeny vitára a párttagságot az olyan „döntés",

M.D.K.

Jandorek János, lakatosm.

Pesten dolgozott. Szül. Pesten. Róm.k. nőtlen. Pesten polgárjogot nyert, 1843, VI.14. 247.o.

Temesváry Ferenc: Lakatosipari érdekességek a Magyar Nemzeti Múzeum gyüjteményében. 237.o.

Folia Archaeologica. XVII. 1965. Bpest. Múzeumi Ismeretterjesztő Központ. Bp.

JANDÓ ZOLTÁN szobrai

Zalai Hírlap

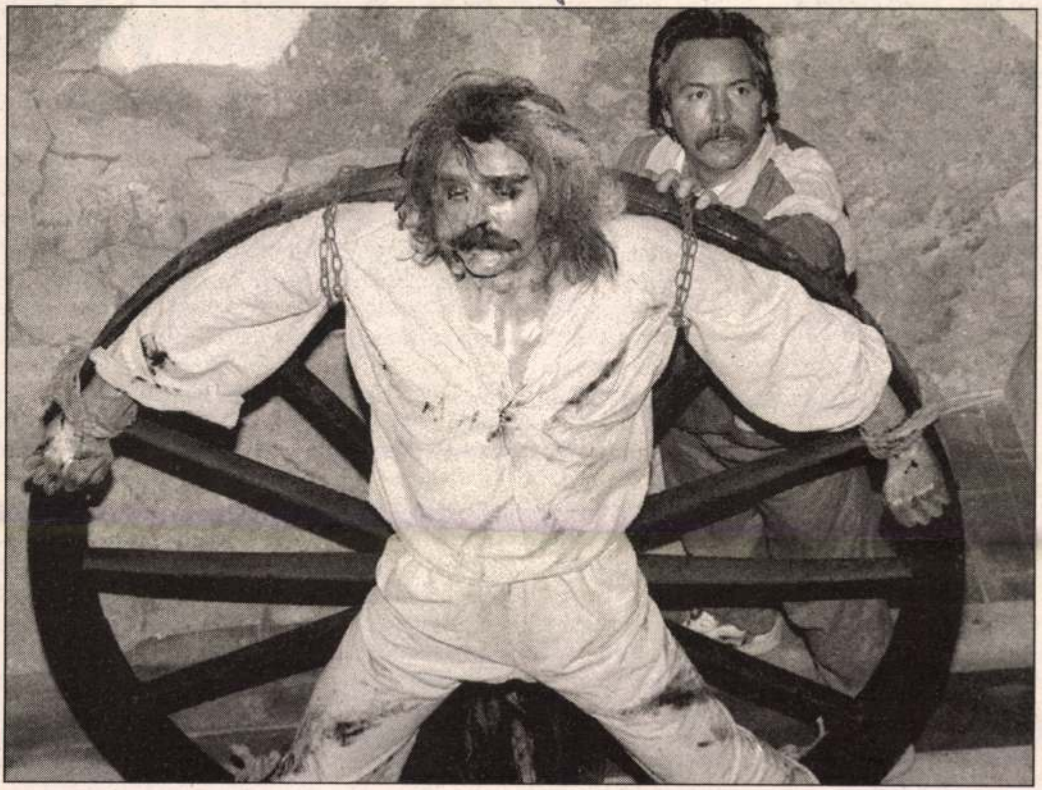

A középkori Magyarország vallatási, büntetési eszközeit bemutató kiállítás nyílik Visegrádon, a fellegvárban május 13-án. A panoptikum bábui *Jandó Zoltán* szobrász keze alól kerültek ki. **(MTI-fotó)**

A Volkswagen pert indít az Opel ellen

Nem enged az elsőségből a BVSC

A labdarúgó NB I. további eredményei:

Pécsi MFC—Vasas CV 1-3 (1-1)

Pécs, 3.000 néző. Jv.: Márton.

Gólszerzők: Kovács Z., illetve Fischer, Szilveszter, Mónos.

DVSC-Epona—Kispest-HFC 2-1 (2-1)

Debrecen, 8.000 néző. Jv.: Vad.

Gólszerzők: Sándor T. (2, egyet 11-esből), illetve Kovács B.

Stadler FC—F. Parmalat 2-0 (1-0)

Akasztó, 2.500 néző. Jv.: Piller.

Gólszerzők: Dragoner, Kovács Zs.

Kiállítva: Kertész (15. p.), illetve Kujundzic (10. p.), Jávorka (67. p.).

Ferencváros—Csepel SC 2-1 (1-1)

Üllői út, 12.000 néző. Jv.: Gergely.

Gólszerzők: Nicsenko, Jagodics, illetve Baranyi.

MTK FC—Haladás 3-1 (1-1)

Hungária körút, 2.000 néző. Jv.:

Már osztályozós

N. Olajbányász SE—Matáv SC Sopron 1-0 (1-0)

Nagykanizsa, 1.600 néző. Jv: Vavika.

Olajbányász: Czigóth — Szalai, Keszeg, Balog, Svélecz, Vidóczi (Gyulai 68. p.), Kiss, Visnovics, Molnár — Filipovics (Koller 89. p.), Szőke. Edző: Szabó Imre.

Sopron: Borsi — Tiba, Németh, Varga — Buzsáki (Ördög 65. p.), Fülöp, Gombás (Csollány 75. p.), Nagy, Salacz — Körmendi, Lukács (Stadler 80. p.). Edző: Burcsa Győző.

Lendületesen kezdtek a csapatok, ám ez hamar lelohadt, eseménytelenül, mezőnyjátékkal teltek a percek, s a vendégek harcoltak ki fölényt. Jobbára náluk volt a labda, a kanizsaiak nem tudtak akciókat kibontakoztatni. Helyzete azonban Gombáséknak is csak a 29. percben akadt, ekkor Svélecz és Tiba együtt ugrott fel egy beadásra, kettejük közt utóbbi elé csorgott a labda, ám a védő 7 méterről tiszta helyzetben a bal alsó sarok rosan jött a Sopron. A 60. percben Keszeg bizonytalankodása után Lukács törhetett középen kapura, ám Czigóth repült eléje, és lábbal tisztázott. A 66. percben szép jobb oldali akció végén Lukács lövése egy védőről Ördög elé pattant, aki 13 méterről nagy helyzetben lőtt, Czigóth viszont bravúrosan kiütötte a balra tartó labdát. A 74. percben a rendkívül aktív Ördög forgatta meg Balogot, de 15 méteres lövését biztosan ölelte magához a hazai kapus. A lelkesen és jól védekező Olajbányász előtt még adódott lehetőség, a 82. percben Svélecz lépett ki, ám hárították lövését. Jó iramú, ám hibákkal bőven tarkított meccset nyert a Bányász, mely küzdőszellemével és egységével ismét maga mellé állította közönségét. Nézhető színvonalú találkozó volt, melynek nagyon fontos három pontja osztályozós helyre repítette a hazaiakat.

JÁNDI ZSUZSANNA

KOSSUTH KLUB

Budapest VIII., Múzeum u. 7.

MEGHÍVÓ

JÁNDI ZSUZSANNA & GÖTZ JOHANNA

festőművész szobrászművész

kiállítására

A kiállítást megnyitja:

Kabai Csilla

festőművész

Megnyitó: 1997. szeptember 15-én 17^{00} órakor

A kiállítás megtekinthető:
1997. szeptember 15 – október 10-ig, hétfőtől péntekig 9^{00} – 18^{00}-ig
szombaton és vasárnap a klub egyéb rendezvényein

Jandosek Alajos

ötvös

szül. 1819. 1847 ben lett

mesterré Pesten.

Horváth Szentpéteri

254. l.

JANDOREK család

Jandorek (Jandjovrek, Jángyorek) épület- és műlakatos család. 1. *Vince* Csehországból, Jitsinből származik, még nőtlenként jött Magyarországra. 1804. márc. 25-én bemutatott mestermunkája alapján inkorporálták a céhbe.[84] 1805. máj. 27-én mint nőtlen lakatosmester kapta meg a pesti polgárjogot.[85] Riffel József lakatos leányát Josephát vette feleségül 1806. ápr. 14-én.[86] Archíválisan kimutatható munkái: az Invalidusok palotájában (ma a Főv. Tanács) dolgozott folyamatosan és a Kiscelli egykori trinitárius kolostorban a katonai parancsnokság részére.[87] Anyagi viszonyai feltűnően jók voltak, ami nagyobb vállalkozásokra vezethető vissza; a Rombach u. 551. sz., a Gyár u. 43. sz., és a Váci körút 40. sz. alatt volt háza.[88] 1825. ápr .14-én halt meg.[89] Az ipart özvegye folytatta. 2. *János* (Szül.: Pesten 1812. febr. 19—†Pesten 1861. dec. 1).[90] Apjánál tanulta a mesterséget, vándorlása után bemutatott mestermunkájával lett céhes mesterré 1839. jún. 9-én,[91] és 1843. jún. 14-én kapott mint nőtlen lakatosmester pesti polgárjogot.[92] 1862-ben szerepel utoljára a mesterek között.[92] 3. *József* 1807. márc. 12-én született Pesten.[94] Apjánál volt tanonc, és 1823-ban szabadult fel. Vándorúton nem volt, táblalegényként anyja özvegyi jogon folytatott iparának műhelyét vezette.[95] 1850. febr. 17-én lett céhes mesterré,[96] majd rövidesen alcéhmesterré választották és a céhek megszűnéséig az is maradt.

Perehány 1985

162-163.

ágyi István (Műbarát), Gábor Marianne

amás Galéria). Elekfy Jenő vízfestményei

s ábrázolásra és szigorú formai fegyelem-

a hanyatlás jeleivel találkozunk a művé-

a), Hrabéczy Ernő festményei (Alkotás),

em közölték. Az eredeti gépirat Oltványi

állított 65 olaj– és pasztellképét. A többi
ezték meg. A cikk keletkezésének ideje:

A KLASSZICIZMUS KOVÁCSOLTVAS-MŰVESSÉGÉNEK JELENTŐSEBB PESTI MESTEREI

Napjainkban már közhelyszámba megy a klasszicista kovácsoltvas-művesség alacsony színvonalának hangoztatása, noha mestereinek és alkotásainak számbavétele a mai napig nem történt meg, formai elemzésére is csak futólagos megállapításokat tettek és leginkább az egyenes pálcák, a futókutya motívumos, rozettás vagy a nyílvesszős díszítés szerepelt a meghatározások között, száraz akadémizmusát, fantáziátlan kötöttségét marasztalták el. A mesterekről szó nem esett, amit a Budapest története III. kötetében Nagy Lajos joggal hiányol és így ír: „A budai és pesti vasművességről összefoglaló feldolgozás nincs, adatközlés is alig — legfeljebb a Budapest műemlékei köteteiben."

Az adatközlés valójában igen gyér, — főleg a pesti vasművességről — azokból egy-két kivételtől eltekintve még a mesterek nevére sem következtethetünk, és az alkotások azonosítása máig nem történt meg. Azokat számbavenni pedig ma már igen nehéz — jórészt lehetetlen —, mert építési engedélyezés alá nem vonták ezeket a szerkezeteket, így tervek sem maradtak fenn, amelyekről készítőik megállapíthatók lennének. A betűk özönéből sem érhető utol alkotójuk neve, hiszen az építkezésekről híradás csak a 19. század utolsó negyedének kezdetétől 1874-től jelent meg, előbb a Budapester Bauzeitung und Wohnungsanzeiger, majd a Budapester Bau-Zeitung, és a Bauzeitung für Ungarn-ban. A magyar nyelvű Építési Ipar 1877-től, a Vállalkozók Lapja pedig csak 1879-től adott közre építőipari közleményeket, így aligha csodálkozhatunk a korszak műlakatos iparának, de főleg mestereinek és alkotásainak elfeledésén. Ezért tehát munkásságuk bemutatása, de még nevük említése is rendre kimaradt kovácsművészetünket ismertető kiadványokból, topográfiákban, építészmonográfiákban[1] bukkanunk csupán egy-két névre, de származásukat, működési idejüket, mesterré válásukat, vagyoni és egyéb viszonyaikat teljes homály fedte. A mesterek anonimitása is némileg hozzájárult e korszak vasművességének elvetéséhez, és az iparművészet e sajátos ágáról kiadványaink vagy semmit nem közöltek, vagy rövid lekicsinylő kritikával illették.

A csekély számban fennmaradt épületek kovácsoltvas szerkezetei jelzést nem hordoznak, így csak a levéltári, a szegényes könyvtári és hírlaptári adatokból és a feltárt kapcsolatokból lehetséges e kor kovácsoltvas-műveseit és valószínűsíthető alkotásaikat ismertetni.

Nem kívánjuk e tanulmányunkban a klasszicizmus vasmunkáinak változatos anyagát részleteiben elemezni, csupán leszögezzük, hogy a korábbi tűzikovácsolással készült játékos, olykor szeszélyes vonalú rácsokat rajzosabb, tektonikusabb szerkezetek, tisztább formák váltották fel és a tűzihegesztéses rögzítéseket főleg pántok és szegecsek helyettesítették. A kovácsoltvas rácsok e korszakban is az architektúra jellegét kívánták visszaadni, és a klasszicista rácsoknál még a 19. század húszas évei körül is találunk a későbarokkból utánérzett formákat.

Szándékunk tehát itt a mesterek — legalábbis vázlatos — bemutatása, és a gyéren előkerülő adatok alapján kívánunk adalékkal szolgálni e kor — ha szerényebb formálású is, de rendkívül változatos — kovácsoltvas-művességéhez.

Öntöttvas rácsokkal csak a klasszicizmus végnapjain találkozunk, a romantika időszakában vált kedveltté, de a korai romantikában még klasszicista formát hordoznak ezek, miként a Budapest V. Münnich Ferenc u. 19 sz. romantikus stílusú (ép. 1861) lakóépület udvari rácsai bizonyítják.

E korszak mestereinek egy része még a későbarokkban kezdte működését és főleg a klasszicizmusra tevődik munkásságuk, mint pl. Brinckmann Ferenc, Jungfrau András, Müller Henrik, Schwarz Farkas, id. Selner Ferenc, másik része a klasszicizmus kezdetén lett céhes mesterré pl. ifj. Selner Ferenc, Lenhardt Ignác, Nusser Jakab és munkásságuk mindvégig a klasszicizmus időszakára esik, míg a harmadik része az 1840-es évek táján kapta meg a mesterjogot, pl. Dlauchy Károly, Jungfer Ferenc, Kern István, Sosser András, Sirch Antal és tevékenységük a romantikába ível át. E tanulmányban tárgyalt mesterek munkái a későbarokk, copf és a klaszszicizáló stílusjegyek egyvelegében készültek.

Pest fejlődése a 18. század végén és a 19. század elején fellendült, a város túllépte falait, és a konjunktúrában átmenetileg roppant fellendülő építőipar ágazatai, így a lakatosság is jól jövedelmezett. A század elejétől 1850-ig Pesten közel 4000 ház épült.

Az építőipar fellendülése külföldi mestereket vagy legényeket is vonzott hazánkba és elsősorban Pestre. A klasszicizmus pesti vasművesei közül többen jöttek hazánktól nyugatra eső külországokból és mint mesterek kaptak Pesten polgárjogot. Csehországból települt át Dlauchy Ferenc, Bründl Vencel, Jandorek Vince, Jettmár János, Rottbauer Ferenc, Selner Ferenc, német földről Brinckmann Ferenc, Helfmann Sebestyén, Herczog Márton, Karl Tamás, Kreutzer János, Utzmann Sebestyén; Roller Ferenc, Bornhauser Antal és Kapeller János Ausztriából érkezett hozzánk és lett céhes mesterré.

Mestereink közül egykorú ábrázolás — ellentétben számos építésszel — csupán egyről maradt fenn, legalábbis erről tudunk. Dlauchy Ferenc 1840 táján készült olajportréját leszármazottja ma is őrzi.[2] Lakatosaink, a tehetősebbek megörökíttették magukat és családjuk tagjait, ezek a képek azonban mint ismeretlen portrék kallódnak. Sajnos tanulólevelek vagy vándorkönyvek sem kerültek elő a 19. század első feléből, és a Jungfer relikviák között is a legkorábbi Jungfer Gyula 1857-ből származó tanulólevele.

A Pesti Lakatos céh a 18. század elejétől működött, céhlevelüket I. Lipóttól nyerték 1701-ben „Német lakatos, órás, puskaműves céh" névvel, majd 1768-ban Mária Teréziától a magyar lakatosok és sarkantyúsok is kiváltságlevelet kaptak, és a két lakatos céh — főhatósági engedély nélkül — 1815-ben egyesült.[3] Egykori jogaik — melyekhez hosszú időn át görcsösen ragaszkodtak — 19. század első harmadára nagyon összezsugorodtak, a céh szerepe egyre formálisabbá vált, de gátlóereje még fennállott és a céhfelvétel előli elzárkózás gyakori volt.

Miként az ipar más ágazataiban, a lakatosoknál is 3—4 év volt a tanoncidő, és amikor az inasból legény lett, ugyancsak 3—4 év vándorútra indult. A hiányos adatokból annyit megállapíthatunk, hogy a legények vándorlása elsősorban a nyugati országok felé irányult, osztrák és

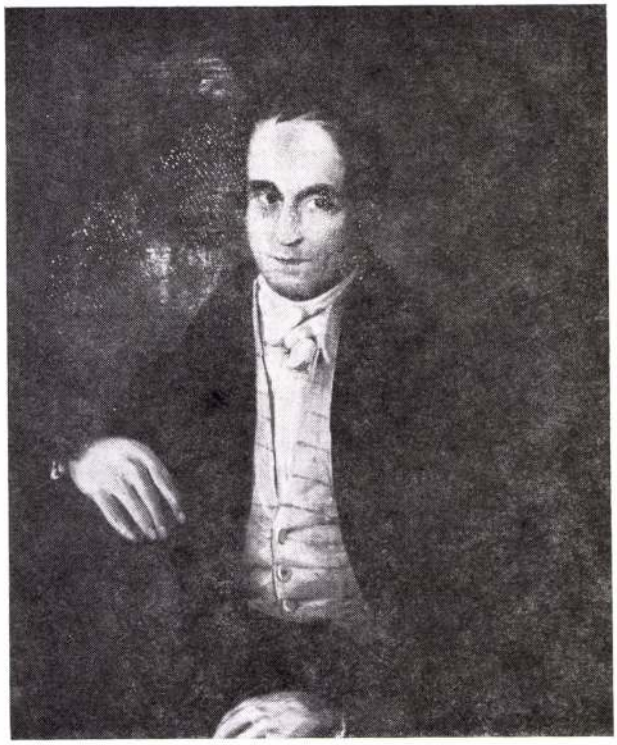

1. Schöfft Borbála: Dlauchy Ferenc arcképe, 1840 körül

német földön tanultak-dolgoztak, de Anglia, Franciaország és Oroszország sem maradt ki, miként azt Renner Károly esetében láthatjuk.

Rajzi képzésüket nyomon követni nem tudtuk, pedig a rajzi tudás is hozzátartozott mesterré válhatásukhoz, hiszen rajzi remek elkészítését is előírta a céh, ez pedig szükségessé tette ez irányú képzésüket-gyakorlatukat. II. József az iparos ifjúság jobb képzésére 1783-ban vasárnapi rajziskolák felállítását rendelte és kimondta, hogy az inasok csak az esetben szabadíthatók fel legényekké, ha a rajziskolát legalább egy éven át látogatták. A 19. század elején nagyobb városainkban már működtek rajziskolák.

A vándorút volt hivatva biztosítani a gyakorlati tapasztalatok megszerzését. Ezt követően kérhette a mesterjelölt a céhtől a remekelendők sorába felvételét és a mestermunka kiadását.

A 19. század első harmadának végén már egyre gyakoribbá vált a remekelés elodázása, különféle kifogásokkal felmentés kérése és ebben a Helytartótanácsnál vagy a Városi Tanácsnál gyakran támogatóra is találtak, ugyanis a céh elsőfokú felügyeletét ez utóbbi gyakorolta céhbiztossá kinevezett tanácsnoka útján, a másodfokú felügyelet a Helytartótanács hatáskörébe tartozott.

Jungfer Ferenc 1834-ben kérte Pest városa Tanácsától a lakatosok céhébe felvételének elrendelését, mert miként előadta, a 3 évi tanoncidő, és több mint 3 évi vándoridő alatt a mesterséget alaposan elsajátította, apja pedig mintegy két évtizeden át a Pesti Lakatos céh elöljárója volt, és ezzel jogalapot vélt a céhbejutásra.[4]

A céh vitatta vándorlásának eredményességét, mert nem folyamatosan dolgozott, hanem több helyen „csupán csak utazgatva" töltötte vándoridejét, és ezzel vándorlási kötelezettségének csak az előírás betűje szerint tett eleget. A továbbiakban a céh azt is panaszolja, hogy az évben már 4 pesti és 13 vidéki születésű kérte felvételét, és a mesterek számának növekedésével a már céh kötelékében levő és adót fizető mesterek létszámát növelnék, és ez anyagi romlásukat idézné elő. Egyben nem maradt el a ledorongoló bírálat sem a véleményezésből. Okvetetlenkedőnek, a céhszabályokkal szembeszegülőnek minősítette, olyan akaratosnak, aki folyamodványának elbírálását meg sem várva még a döntés előtt a Váci utcában műhelyt nyitott.[5]

A céh ellenállása ekkor még eredményes volt, a céh őt mesternek fel nem vette, a Tanács pedig azt el nem rendelte.

Egy évtized elteltével 1845-ben kísérelte meg ismét Jungfer Ferenc a céhbejutást és kérelmével a Helytartótanácshoz fordult. A céh véleményezésében Jungfer mesterségbeni avatatlanságát bizonygatta, mert részére 1835-ben kiadta a mestermunka feladatot, de csupán a rajzot készítette el a folyamodó, az anyagi remek készítése alóli felmentését szemgyengeségre hivatkozással kérte. Silány oknak minősítette ezt a céh, bizonygatva, hogy ha gyenge szemével a rajzi remeket elkészíteni tudta, még inkább el tudná készíteni az anyagi remeket, hiszen annál éles szemre szükség nincs, de retteg a feladat elvégzésétől, ami szakmai avatlanságát, a remek munka elkészítésére alkalmatlanságát igazolja. Egyben kérte a folyamodó Jungfer Ferencet remeklésre utasítani.[6]

A Helytartótanács végül is Jungfer javára döntött: az anyagi remek készítése alól felmentette, és a mesterek sorába felvételét elrendelte.[7]

Hasonlóan hosszú ideig húzódott Jandorek József céhfelvétele is. 1833-ban ő is felmentetni kívánta magát, de nemcsak a remeklés, hanem a vándorévek alól is. Apja halálára hivatkozással nem tudott vándorútra menni, mert az ipart anyja folytatta tovább, aki a mesterséget nem ismerte, így a munkákra neki kellett felügyelnie, de a szemgyengesége is akadályozta a tűz melletti munkák végzésében. Kérelme ekkor még eredményre nem vezetett.[8]

A céhek jogainak fokozatos zsugorodásával mind többen a központi hatalom támogatását keresték-kapták, és a kitartó kérelmezés a múlt század 40-es éveiben gyakorta eredményesnek is bizonyult, vagy könnyítéseket érhettek el.

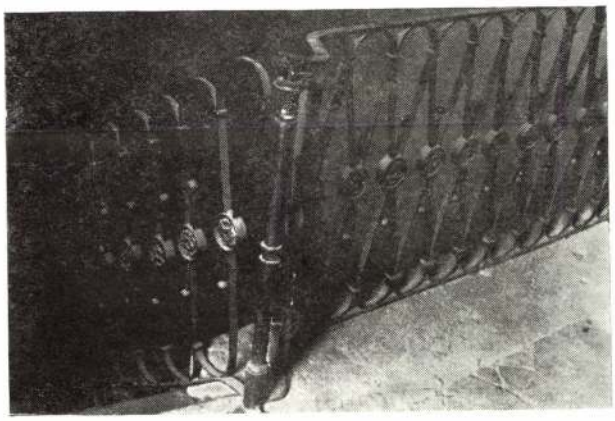

2. Dlauchy Ferenc: Lépcsőrács. Budapest VII. Majakovszkij u. 21.

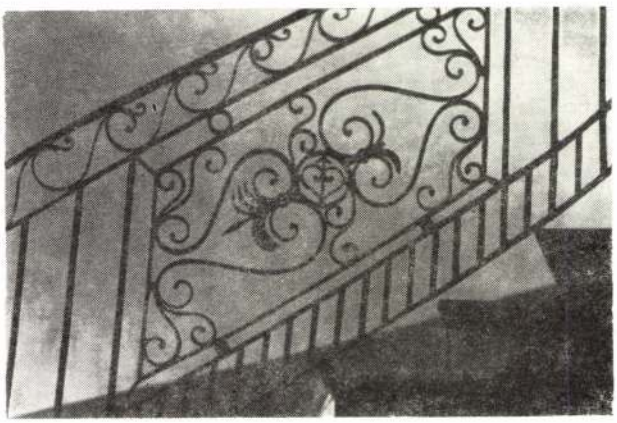

3. Dlauchy Ferenc (?): Lépcsőrács. Budapest V. Arany János u. 7.

1841-ben Jandorek József megismételte kérését, ugyanazokat az indokokat hozta fel, melyeket 8 évvel előbb is előterjesztett. A céh makacsul ellenállt, de a Helytartótanács a vándorévek alól felmentette, és csupán „könnyebbszerű" remek készítésére utasította.[9]

Érdemes vizsgálni a 19. század elejétől a céhes lakatosmesterek számát; 1803-ban mindössze 18 mestert tartottak számon, ebből magyar 5, német 13, 1805-ben magyar 5, német 15, összesen tehát 20. 1822-ben 25 a mesterek száma, négy évtizeddel később 1862-ben a céhbe tartozó mesterek száma 42, céhen kívüli 6, tehát négy évtized alatt alig duplájára emelkedett. A céhek megszüntetése után 1874-ben 151 a számuk. 1862—1874-ig tehát több mint háromszorosára emelkedett, ami a céhi kötöttség eltörlésével indokolható.

A céhbejutás legkönnyebb módja — miként más szakmákban is — a beházasodás volt, vagyis a mester özvegyével való házasságkötés. A lakatosok között is találunk erre példát. Brinckmann Ferenc Müller János, Graff György Alger József, Jettmár János Neugebauer Mátyás, Dlauchy Ferenc Svanya Pál özvegyét vette feleségül és vándorló legényből céhes mesterré lettek, megszerezve ezzel elődjük műhelyét, felszerelését, üzleti kapcsolatait, és ezzel egyszeriben biztos egzisztenciát teremtettek maguknak.

A céhfelvételi procedúrákban nemcsak a céh akadékoskodása érdemel figyelmet, hanem a mesterjelöltek ravaszkodása, alaptalan kibúvó keresése vagy a vándorévek, a remekfeladat, vagy mindkettő teljesítése alól. A szemgyengeségre vagy mellbetegségre hivatkozás napirenden volt nemcsak a lakatosoknál, hanem az ipar más ágazataiban is. Orvosi bizonyítványt látszólag könnyen szereztek, panaszolja is a céh: „Az Orvosi Bizonyítványokra mái időben építeni semmit nem lehet; mert az ilyes Orvosi Bizonyítványoknak, valamint árrok, úgy hitelek is most kevés."

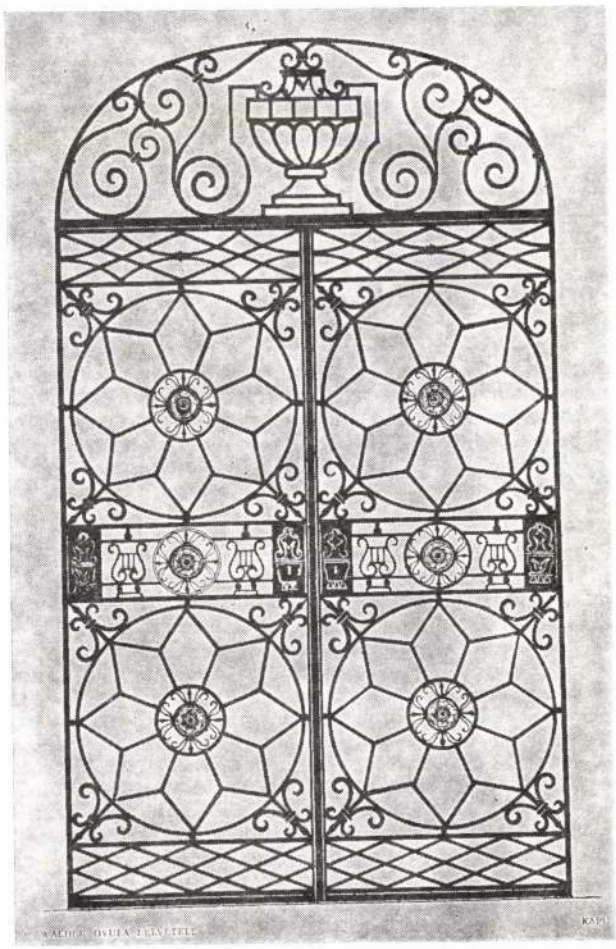

4. Klasszicista kovácsoltvas kapu. Wälder Gyula felmérése

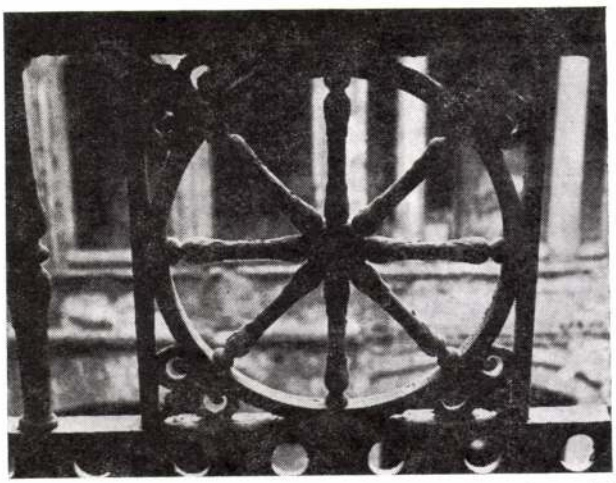

5. Klasszicista formájú öntöttvas rács, 1861. Budapest V. Münnich Ferenc u. 19.

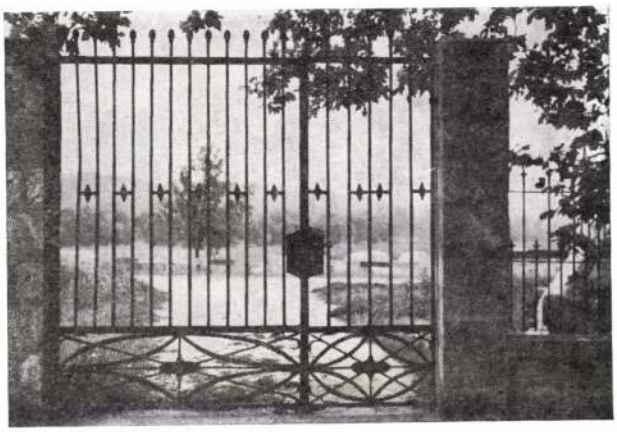

6. Renner Károly: Klasszicista vaskapu, 1823. Alcsút

A jelöltek céhen kívül is dolgozhattak két segéddel, így nem sokat törődtek a céhbejutás előírásainak teljesítésével. A fejlődés pedig a céhek jogait folyamatosan nyirbálta, a kor követelte átalakulással monopolisztikus helyzetük megszűnőben volt, és számításukban a felvételre várók nem is csalódtak, előbb-utóbb remekmunka nélkül is céhes mesterré válhattak, illetve a céhrendszer megszüntetésével iparjogot kérhettek.

A lakatosok társadalmi megbecsülése nem érte el az építészekét, noha vagyoni helyzetükben lényeges eltérés nem mutatkozott, a mesterek házzal, szőlővel megalapozott egzisztenciával rendelkeztek, gimnáziumi iskolázottság azonban ez időben még ritka náluk, nem úgy mint az építészeknél, akik a piaristák gimnáziumában általában a grammatista és a humanista osztályokat is abszolválták. Ennek ellenére az egyes lakatosmesterek és építészek közötti szorosabb kapcsolatra az eddigi kutatások során fény derült. Ezeknek a kapcsolatoknak egy része feltehetően csak az üzleti részre szorítkozott, de ezek ismeretében alkotásaik is részben nyomon követhetők.

Pollack Mihály 1833-ban a Th. König- (ma VII. Majakovszkij u. 21. sz.) és 1836-ban a Grenadierggassén (ma Városház u. 2.—Kossuth Lajos u. sarok) házat épített Dlauchy Ferenc számára, míg fia, Pollack Ágoston Dlauchy Károly részére 1852-ben a Bp. V. Tolbuhin körút 8. sz. — akkor még egyemeletes — házat. Nusser Jakab is közreműködött Pollack több építkezésénél és részére a Józsefvárosban Renng. 184. sz. (ma Futó u. 5. sz.) alatt épített Pollack házat.

Hild József 1856-ban Sosser Andrásnak L. Promena-

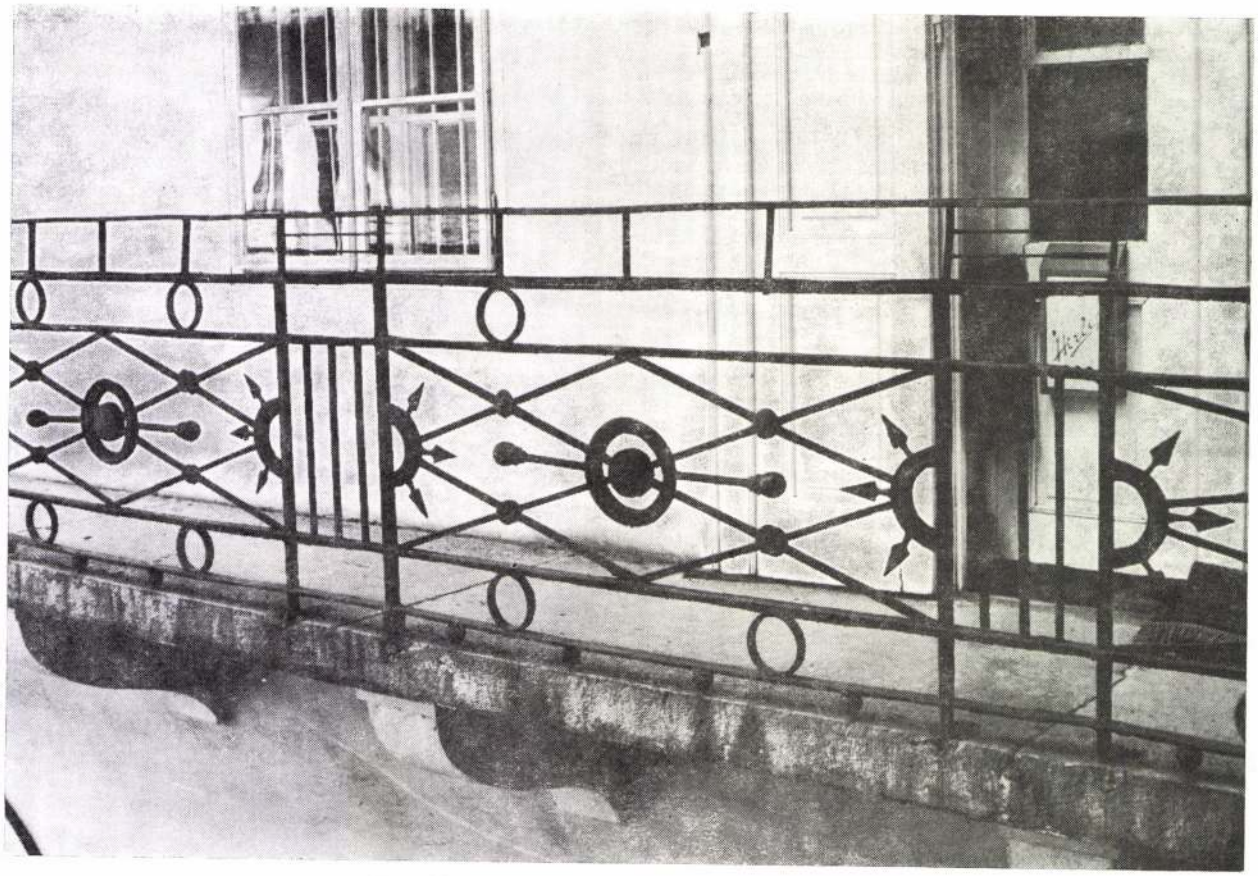

7. Függőfolyosórács. Budapest V. Petőfi Sándor u. 3.

deg. 4/40 (ma Szabadság tér 6. sz. kétemeletes) házat épített.

Az Ybl Miklós tervezte fóti templom lakatosmunkáit Dlauchy Károly készítette, és Ybl számára a Bp. IX. Tolbuhin krt. 15. sz. házat építette. Renner Károly lakatosmester útját Pollack egyengette József nádornál, aki mestermunkáját megtekintve a Pollack Mihály tervezte alcsúti kastélyának kertkapuját készíttette vele.[10]

Brein Fülöp Lenhardt Ignácnak, Kasselik Fidél Helfmann Sebestyénnek, Gottgeb Antal Pifkó Andrásnak, Hild Károly Bründl Jánosnak, Limburszky József Jungfer Ferencnek és Kern Andrásnak, Zofahl Lőrinc Kreutzer Jánosnak épített házat vagy végzett átalakítást.

Jungfrau András (csak leszármazottai használták a Jungfer nevet) Hofrichter Józseffel, Kasselik Fidéllel az ismert klasszicista építészekkel és Hofrichter Ferenc asztalosmester iparát özvegyi jogon folytató Hofrichter Erzsébettel állhatott szorosabb üzleti kapcsolatban. Jungfrau András hagyatékának elszámolása követeléseiket részleteiben felsorolja. Ezekben a fennálló követelésekben elsősorban — de csupán feltételezhetően — előleget kell látnunk, noha kölcsönügyletekből is eredhet, ezt sem zárhatjuk ki. Bármelyik lehetőség áll is fenn, a velük való szorosabb kapcsolatról árulkodik.[11]

A mesterek fiúgyermekeiket korán, 12—13 éves korukban műhelymunkára fogták, és a céhkönyvek tanúsága szerint szegődtetésük időpontja általában azonos a felszabadítás időpontjával. Apjuk foglalkozását követték tehát a fiúk, és így több generáción keresztül apa, fia, unoka, sőt olyan esettel is találkozunk, amikor dédunoka és ükunoka is követték egymást ugyanazon mesterségben. Jó példa erre a Jungfer vasműves-műlakatos család, akik több mint 160 éven át 1786—1949-ig a műlakatosipart folytatták Pesten, és az unoka Jungfer Gyula a 19. század utolsó harmadának legkitűnőbb hazai kovácsművésze volt, de a külföldi élmezőny legjobbjai között is számontartották.[12]

A klasszicizmus vasműveseinek sorát nagyapjával, a Jungfer lakatosdinasztia alapítójával *Jungfrau András*sal kezdjük, aki Dognácskán vagy Versecen született 1752-ben,[13] 1785-ben Szegeden lett mesterré,[14] majd 1786-ban Pestre jött és bemutatott mestermunkája alapján 1786. dec. 24-én a céhbe inkorporálták.[15] 1791. febr. 19-én mint lakatosmester pesti polgárjogot kapott.[16] Mindkét fia a lakatosságot tanulta. Az idősebbik fiú, András, 1815. szept. 22-én szabadult apjánál.[17] Útját csak az 1830-as évek elejéig tudjuk követni. Apja haláláig 1826. jún. 11-ig annak műhelyében dolgozott, utána önálló mesterként nem szerepel. Az örökség ráeső részét folyamatosan az 1830-as évek elejéig felvette, és talán más városban vagy külföldön folytatta mesterségét, vagy segédként, esetleg egy műhely vezetőjeként „táblalegényként" dolgozott.[18] Kisebbik fiára, Ferencre még visszatérünk.

Anyagi viszonyai feltűnően jók voltak. Házingatlana a Ketschkeméther Gasse 488. sz. alatt volt (ma a Kecskeméti u. 9. sz. 24108 hrsz. 5 em.+manzardos épület áll a helyén). Az épület nagyságát nem ismerjük, feltehetően azonban nagyobb méretű volt (az eladási ára is ezt igazolja), mert mint céhmester a céh tagjait minden évben legalább négyszer az évnegyedi ún. kántornapokon saját házába gyűlésre összehívni tartozott. Ehhez pedig megfelelő nagyságú házának kellett lennie. A Józsefvárosban háztelek állott a nevén, Kis-Tétényben pedig présházas szőlőbirtokot tudhatott magáénak.[19] A szőlőterület nem lehetett csekély, mert halála után árverésre került összesen 195²/₄ akó űrméretű különböző nagyságú boroshordó, ami több mint száz hektoliter bor tárolását tette lehetővé.[20] Ha a bor kezeléséhez szükséges hordók űrméretét levonásba helyezzük, akkor is 40—50 hl. terméssel számolhatunk. Pesti polgár saját termésű borát szabadon árusíthatta, ezt azonban mesterünk nem eladásra szánta, ugyanis a háznál kimérésre kerülő borok bormérőinek jegyzékében nevével nem találkozunk. Műhelyében becs-

Schwarz Farkas 1767. szept. 19-én született Pesten,[178] a mesterséget apjánál tanulta.[179] 1797. júl. 13-án vették fel a céhbe,[180] és mint lakatosmester 1809. jan. 30-án kapta meg a pesti polgárjogot.[181] A címtárban a német lakatosok között szerepelt.[182] 1813. szept. 13-án lett pesti választott polgár.[183] A tekintélyes és jómódú lakatosok közé számított. A német és a magyar lakatos céh egyesülésekor 1815. júl. 13-án Lenhardt Ignác és Jungfer András előtt 17 szavazattöbbséggel főcéhmesterré választották.[184] A Városliget kiépítésére 1818-ban 100.— Ft-ot adományozott.[185] 1830 körül halt meg. A Német színház fdszt.-i és I.em.-i műkovács és lakatosmunkáját ő készítette, de sok díszes cégér is fűződik nevéhez.[186]

id. Selner (Sellner, Söllner) Ferenc cseh földről Wienebergből — feltehetően vándorlása során — érkezett hazánkba.[187] A Pesti Német Lakatos céhnek az uralkodóhoz intézett beadványából[188] tudjuk, hogy a Szili féle (sarkantyús) mesterjogot a dominikánusoktól — amelyet ők végrehajtásra megszereztek — megvásárolta és a Magyar Lakatos és Sarkantyús céhbe inkorporálták 1786-ban. Még nem ismerjük ennek az egyedülálló esetnek a magyarázatát, de 1787. jan. 31-én mint lakatosmester kapta meg a polgárjogot.[189] A Magyar Lakatos és Sarkantyús céhnek éveken át főcéhmestere volt.[190]

ifj. Selner Ferenc (Szül. Pesten 1782—†Pesten 1856. márc. 2)[191] Feltehetően apjánál tanulta a mesterséget és bemutatott mestermunkája alapján 1809. júl. 23-án lett céhes mesterré.[192] A pesti polgárjogot mint házas lakatosmester 1817. febr. 15-én kapta meg.[193] Már az 1830-as években háza, telke és a Városerdőben présházas szőlője volt.[194] 1838. júl. 9-én Pest városának választott polgára lett.[195] A Bp. V. Münnich F. u. 3. sz. ház számára 1820-ban előbb I emeletesre, majd 1843-ban kétemeletesre épült,[196] így ennek épület- és műlakatosmunkája feltétlenül az ő nevéhez fűződik (azóta már átépült). A már lebontott Almásy Pál féle palotának folyosó- és erkélyrácsait ugyancsak ő készítette.[197] Az építészek közül előbb Brein Ignáccal, majd annak halála után (1934) ifj. Zitterbarth Mátyással állt kapcsolatban.

Sirch Antal (Szül.: Pesten 1795 —†Pesten 1857. nov. 25). A lakatosmesterséget apjánál Sirch Mihálynál tanulta,[198] aki feltehetően német földről települt Pestre, mivel 1805-ben még a német mesterek között tartották számon.[199] Fiát, Antalt mestermunkája alapján 1840. jan. 22-én vették fel a céhbe.[200]

Soszer (Sozer, Soser, Sosser) András 1801-ben született Erdődön. 1833-ban lett céhes mesterré,[201] és 1836. jan. 16-án mint erdődi születésű házas lakatosmester kapta meg a pesti polgárjogot.[202] 1858. ápr. 9-én halt meg,[203] bár 1860-ban szerepel utoljára a lakatosmesterek között. 1841-ben a Pesti megyeháza Városház utcai részének műlakatos munkáit végezte.[204]

Svanya (Schwanya) Pál mesterré válásának időpontja ismeretlen; a Pesti Német Lakatos céh kötelékébe tartozott.[205] 1796. jan. 25-én mint dunavecsei születésű házas lakatosmester kapta meg a polgárjogot.[206] Műhelye saját házában a ma Dob u. 16. sz. ház helyén állott.[207] 1811. jún. 17-én hunyt el.[208]

Utzmann Sebestyén Württembergből került Pestre, és 1818. ápr. 26-án vették fel a céh tagjai sorába.[209] 1823. júl. 26-án mint házas lakatoslegény (faber serrarius sodalis) kapta meg a pesti polgárjogot.[210] Ez feltehetően téves, mert vagy mesterség, vagy ingatlantulajdon alapján kaphatta azt meg. Ingatlantulajdonáról nem tudunk, de a felvétel indokában sem ez szerepel, a Pesti Lakatos céh mesterkönyvének tanúsága szerint ekkor már céhes mester volt. Mesterként lett tehát pesti polgár. 1847 után, de 1859 előtt halt meg, tehát a múlt század közepe táján.[211]

Az itt tárgyalt több mint félszáz mester klasszicista vasművességünk alkotógárdájának derékhadát jelenti. Azok szerepelnek e tanulmányban, akik a 19. század első fele Pestjének városképét meghatározó épületek díszes vagy kevésbé díszes, de feltétlenül műves és praktikus kovácsoltvas szerkezetein munkálkodtak. Célunk az volt, hogy az ismeretlenség homályából kiszakítva bemutassuk őket, és bár többek személyéhez alkotást megnevezni nem tudunk, de az építészekhez fűződő kapcsolatuk tevékenységi területükről árulkodnak vagy legalábbis azokat sejtetni engedik, és a bővülő építészmonográfiák sorával talán alkotásaik is jobban számbavehetők lesznek.

Pereházy Károly

JEGYZETEK

Rövidítések:
Archivi medi = AM
Archivi novi = AN
Budapest Főváros Levéltára = FL
Meisterbuch der vereiniat Güraerl: Schlosser, Büchsenmacher, Sporer und Sporuhrmacher Zunst 1782—1859 Meisterbuch
Országos Levéltár = OL
Pesti Lakatos céh = PLC
Pesti tanácsi iratok = Pesti tan. ir.
Testamenta et invertaria = Test.

1 *Zádor Anna:* Pollack Mihály. Budapest 1960., valamint Ybl Ervin: Ybl Miklós. Budapest 1957.

2 Dlauchy Ferencné Budapest VI. Népköztársaság útja 76. sz.

3 FL 5. Testületek (Bácskai Vera) Levéltári alapleltárak II. Bp 1969 Kézirat.

4 FL IV. 1202 Pesti tan. ir. Intimata 5213.

5 Ua.

6 Ua.

7 Ua.

8 FL IV. 1202 Pesti tan. ir. Intimata 5012.

9 Ua. Jandorek József 1841. szept. 4-i kérelme így szól:
„Mély alázatossággal esedezem Fenséges Császári Királyi Fő Herczegséged, és a Nagyméltóságú Magyar Királyi Helytartótanácshoz, méltóztasson engemet a' szokott legények vándorlásától fel menteni, és Pest várossa Hatóságának meg hagyni, hogy engemet lakatosmesternek fel vegyen, ezen indító okokból:
1^{ször}Helybeli születésű és volt helybeli polgári lakatosmester Jandurek Josefnek *(A beadványt szerkesztő hibásan írta, mert apja Vince volt, ez egyébként a csatolt igazolásokból is kitűnik. A szerző.)* fia vagyok, ki mesterségemet illendően kitanulván már 1823^{ik} évben legénynek felvétettem.
2^{szor} Midőn már vándorlásra készülnék édes atyám meg halván, a' sok magára vállalt munkák el készítésére szükséges volt, hogy a' háznál maradjak, hogy a munkára felügyeljek és azok annál bizonyosabban és jól elkészüljenek; mivel azok atyámtól leginkább szerződésképp vétettek át, tehát szegény anyámnak özvegyi állapotjában igen nagy kára támadhatott volna abból, hogy a munkák illendően el nem készülnének, e' mellett a' mesterség felügyelésére annál is inkább szükséges voltam, minthogy anyám többi apró testvéreim, nevelésével elfoglalva a' mesterség után mellyet nem is ért nem igen nézhetett.
3^{szor} Hozzá járult az is, hogy az ide·/· alá csatolt orvosi bizonyítvány szerint, beteges álapotom végett a tűz mellett lévő munkákat nem gyakorolhatnám, melly körülmény hasonlóképp a' vándorlástúl visszatartott, mert a' vándorlásban a' legényektől mindenféle munkák pontos elkészítése kívántatik.
4er Az ide ./2 és ./3 alá csatolt Theresia külvárosi Bíróság és több elő kellő választott polgárok bizonyítványai szerint már 16. évek óta anyám nevében a' mesterséget üzvén, azután minden szorgalommal eljártam és magamat mindig becsületesen, s illendően viselvén anyámnak özvegyi állapotjában mindenképp segítségére, és gyámolója lenni igyekeztem.
5^{ör} Hogy a mesterségemet illendően értem, és abban elegendőképp jártas vagyok, aztat tanúsítják az ide ./4 és ./5 alá csatolt okiratok, mellyek szerint én a helybeli Csász. kir. agg-katonák laktanyája és fertificatio számára készített munkákat atyám halála óta mindég jól, és pontosan, az ottani Fő-tisztség tellyes megelégedésére készítettem.
Ezen indító okokra nézve támaszkodván, alázatos kérésemet ismételem, méltóztasson Fenséges Császári Királyi Fő Herczegséged és a' Nagyméltóságú Magyar Királyi Helytartótanács Pest várossa Tanácsának meghagyni, hogy én a vándorlástúl felmentetvén a' lakatos mesterek közé felvétessek, mély tisztelettel maradván . . . Jandorek Josef."

A városi tanács a céhnek küldte meg véleményezésre a Helytartótanácshoz érkezett beadványt. A céh e kérelemre az alábbiakban adta meg véleményét:

„Jandurek Jósef Pesti születésű, Lakatos Inasságból felszabadúlt Legénynek, folyó évi September hó 4^{k} napján a' 31962 szám alatt, a' Nagy Mltgú Magyar Királyi Helytartó Tanács előtt megújjított abbeli alaptalan kérésére, miszerént, a' Folyamodó, *a' vándorlástól dispensáltatnék:* alázattal nyilatkoztatjuk:

1833.k évben már folyamodott az Esedező, a' mélyen tisztelt Nagy Méltóságú Magyar Királyi Helytartó Tanácshoz, és minden okokat, miket itten alaptalanúl újra felhoz, előadta, — de azon okok, akkor mindjárt a' maga útján megvizsgáltatván, alaptalanoknak találtattak, és a' Folyamodó, a' maga ebbeli kérésétől, akkór is elmozdíttatott, az ./. szerént. — Azólta a' körülmények nem változván: az —/. alatti Kegyes Intézvény megváltoztatására, semmi újabb ok fel nem forog.

Azon ok, mit a' Folyamodó, a' maga kérésének 2k pontja alatt fel hoz: egyáltaljába nem igaz; — mert ugyanis, a' Folyamodó, 1823k évbe szabadulván fel innasságból; a' Folyamodónak Édes Atyja pedig 1825be meghalván: igen természetes, hogy egy, vagy más fél éves Legény (kivált olyan Legény mint a' Folyamodó, ki Inas sem igen vólt, és így felszabadulásakor éppen semmit nem tudott) egy Műhely igazgatását magára nem vállalhatta, hanem azon Műhelyt, mindenkor, úgy nevezett Tábla-Legény (Werkführer) vezette. — Azomba, 1825be halálozván meg Folyamodónak Édes Atyja: ennek halála előtt is már elmehetett vólna a' Folyamodó vándorolni, ha csakugyan el akart vólna menni, — a' minthogy a' Folyamodónak testvérje Jandurek János el is ment vándorolni; s vándorlási éveit betsülettel kitöltvén és remekelvén, most Czéhünkbe Lakatos Mester. — Ugyan ezt tehette vólna a Folyamodó is.

1823ba szabadúlván fel a' Folyamodó az Inasságból: 18. évekig csak nem tartottak az ő boldogúlt Édes Atyja által hátrahagyott munkák, — és 18. évek óta, csak elmehetett vólna vándorolni a' Folyamodó. —

Látszik ezekből, hogy a Folyamodónak ezen feladása, csupán csalfaság, milyennel a' Fő Kormány Székhez folyamodni, szabad sem vólna.

Azon kitétel fenn áll, mit a' Folyamodó az ő Kérő Levelek 3k pontjába elöad. — Mert ugyanis a' Lakatos Legény (nem úgy mint a' Kováts) tűznél keveset dolgozik, — 's ha megkéri Mesterét, kinél vándoról, őtet soha tűzhöz állítani nem fogja; — de merően is ellenkezik a Folyamodó maga magával, a' midőn azt mondja, hogy tűz mellett nem dolgozhatik, és mégis Édes Atyja halála után, az egész Műhely igazgatását magára vállalta volna, — mint pedig tűzhöz járulás nélkül lehetetlen lett vólna.

Mindezekből világos, hogy a' Folyamodó vándorolni teljességgel nem akarván, inasságból egyszerre mesterré lenni, és az e' tárgyba fen álló Kegyelmes Királyi Rendszabályokat, költött színes okokkal kijádzani, újra törekedik.

Az Orvosi Bizonyítványokra, mái időben építeni semmit nem lehet; mert az ilyes Orvosi Bizonyítványoknak, valamint árrok, úgy hitelek is, most kevés.

Ugyan azért, alázatosan kérjük, a Folyamodót, a' maga megújjított, és most még alaptalanabb kérésétől, az ./. szerént, újabban is elutasíttatni, — lévén ... alázatos szolgái a' Helybeli Lakatos Mesterek Czéhe közönségesen."

10 *Kunits Michael:* Topogr. Beschreibungen des königreiches Ung. 1824. 185—188.

11 FL IV. 1202/cc Test. AN 979.

12 *Pereházy Károly:* Jungfer Gyula kovácsművész. Budapest A Főváros folyóirata. 1978. ápr. 24—27.

13 OL A 89 Anyakönyvek. Belvárosi Plébánia. Életkorát 74 évben rögzíti a halotti anyakönyv, így visszaszámolva állapítottuk meg születési évét 1752-ben.

14 Zádor—Genthon (főszerk.): Művészeti Lexikon II. kötet F—K. Budapest 1966. 535.

15 FL IX. 27. Testületek. PLC Meisterbuch.

16 Dr. Illyefalvi I. Lajos (szerk.): Pest és Buda polgárjogot nyert lakosai 1687—1848. Budapest é.n. (kéziratos kiegészített a Budapest Főváros Levéltárában).

17 FL IX. 27. Testületek. PLC Aufding- und Freysagbuch 1710—1874. Jungfrau András 1815. szept. 22-én fiát, Jungfrau Andrást felszabadította.

18 A tábla-legény elnevezésnek a német Werkführer a megfelelője. Feladata a műhely szakmai vezetése volt. Az ipart özvegyi jogon folytatók alkalmaztak „tábla-legényt" a műhely vezetésére. A céhek artikulusaiban általában megtaláljuk a táblajáratást. Ha céhbeli mester meghalt, a céh kötelékébe tartozó mesterek táblával vonultak ki a temetésre és vagy a mesternek vagy megbízottjának („képebeli emberének") jelen kellett lennie. A később ipartársulatoknál, majd az ipartestületeknél a zászló váltotta fel a táblát. A „tábla-legény" elnevezés a mester megbízottját, legalábbis rangban a mester után következő legényt jelentette.

19 FL IV. 1202/cc Test. 1826 AN 979.

20 Ua.

21 FL IV. 1203 Pest város Gazd. Biz. jegyzőkönyvei.

22 FL IV. 1202/h Pesti tan. ir. Relationes 5435.

23 FL IX. 27. Testületek. PLC Meisterbuch.

24 *Illyefalvi* i. m.

25 FL IV. 1202/h Pesti tan. ir. Relationes 5435

26 *Illyefalvi* i. m.

27 FL IV. 1202/cc Test. AN 3281.

28 Pester und Ofner Wegweiser, 1843-ban szerepel utoljára.

29 FL IV. 1202/cc Test. AN 3281. 1842. jan. 23-án a hagyaték-elszámolásnál 26 évesnek írják.

30 FL IX. 27. Testületek PLC Meisterbuch.

31 Pester Lloyd Kalender ... 1859.

32 FL IV. 1202/cc. Test. AN 3281. 1842. jan. 23-án a hagyaték-elszámolásánál 22 évesnek írják.

33 FL IX. 27. Testületek. PLC Meisterbuch.

34 FL IV. 1202/cc Test. AN 3281. 1842. jan. 23-án a hagyaték-elszámolásnál 27 évesnek írják.

35 Adress Kalender von Pest, Ofen ... für 1867—1874.

36 FL IV. 1202/cc Test. AN 3281. 1842. jan 23-án a hagyaték-elszámolásnál 20 évesnek írják.

37 Adress Kal ... 1867.

38 Születési anyakönyve leszármazottjánál Dlauchy Ferencnénél. Továbbá Terézvárosi plébánia Halottak anyakönyve XIV. kötet 322 lap halálozás 1859. okt. 15. Betegsége, halál oka: Marosmus senilis. Kora: 80 év. (Ez azonban téves, mert csak 73 éves. A szerző).

39 FL IX. 27. Testületek. PLC Meisterbuch.

40 *Illyefalvi* i. m.

41 FL IV. 1202/cc Test. AN 6219.

42 *Zádor* i. m.

43 FL IV. 1343/1 Visszaállított (Pesti) Városi törvényszék iratai 305/1866. Terézvárosi rk. plébánia Kereszteltek anyakönyve XI. kötet 324. lap. 1847. máj. 23-án. Keresztszülők: Polak Mihály építőmester és neje Magdolna, Schöft Guidó özvegy által. Belvárosi plébánia. Házasságot kötöttek anyakönyve. 1831. év 7. kötet 22. lap 67: fsz. Vőlegény: Dlauchi Franciscus serarius magister, szül. helye. Benatek Bohemia. rk. viduus, menyasszony: Schöfft Augustina szül. helye: Pestini, rk. coelebs. Házasságkötés ideje: 1831. jún. 21. Tanúk: Michael Pollack architektus et centumvir. P. D. Stefanus Khor urbarii praefectus.

44 FL IX. 27. Testületek. PLC Aufding- und Freysagbuch 1710—1874.

45 FL IX. 27. Testületek. PLC Meisterbuch.

46 FL 1202/cc AN 3541. Felesége Folget Teréz végrendeletében és hagyatéka elszámolásakor 1843-ban úgy jelölik mint, aki még felesége életében Pestről eltávozott, nem tudják él-e, és ha él hol van, de gyermekének halálakor 1847-ben sem tudnak róla semmit.

47 FL IV. 1343/1 Visszaállított (Pesti) Városi Törvényszék iratai 305/1866. Ebben apja Dlauchy Ferenc haláleseti felvételi lapján 1859-ben Dlauchy Károly lakatosmestert 42 évesnek tüntették fel. Visszaszámolva állapítottuk meg születési idejét, ill. Dlauchy Ferencnétől kapott adat.

48 Piaristák tanintézeti értesítője. 1827. In Schola grammatica anni I.

49 FL IX. 27. Testületek. PLC Aufding- und Freysagbuch.

50 FL IX. 27. Testületek. PLC Meisterbuch.

51 Adress Kal ... 1872.

52 FL IV. 1303/f Pesti tan. ir. III. 138/869.

53 FL IV. 1202/c. Intimata AN 2215. Halálának évszámából visszaszámolva állapítottuk meg születési évét.

54 FL IX. 27. Testületek. PLC Meisterbuch.

55 Lásd 53. sz. jegyzetet.

56 FL IX. 27. Testületek. PLC Meisterbuch.

57 *Illyefalvi* i. m.

58 Pester Lloyd Kal ... 1859—1865.

59 *Schmall Lajos:* Adalékok Budapest székes főváros történetéhez. Budapest székesfőváros kiadása 1899. Pest városi bizottság tagjai 1848., 1861. és 1867-ből.

60 FL IV. 1202/c Intimata AM 8246. Elhalt pesti polgárok névjegyzékei. Ebben halálakor 62 évesnek jelölik és ebből visszaszámolva állapítottuk meg születési idejét.

61 Adressbuch der Stadt Pesth auf das Jahr 1803 gedruckt bey Anna Landererin.

62 *Illyefalvi* i. m.

63 FL IX. 27. Testületek. PLC Meisterbuch.

64 *Illyefalvi* i. m.-ben nem szerepel, de a polgárok jegyzékében FL IV. 1202 V. Pesti tan. ir. Matricula civium Pesthinensium megtalálható.

65 OL A 82 Belvárosi plébánia. Házasságot kötöttek anyakönyve p. 42. Georgius Graff nőtlen, Theresia Alkerin özvegy.

66 FL IV. 1202/k Vegyes céh és iparügyek. Lakatos és Sarkantyús céh. A mesterdarab hibáiért 34,30 Ft-ot fizetett.

67 *Illyefalvi* i. m.

68 Adressbuch der Stadt Pesth auf das Jahr 1803 gedruckt bey Anna Landererin.

69 Dorffinger J[oseph] Andreas: Wegweiser für Fremde und Einheimische, durch die königliche ungarische Freystad tPest 1827.

70 FL IX. 27. Testületek PLC Meisterbuch.

71 *Illyefalvi* i. m.

72 Adress Kalender ... für 1874.

73 OL A 258 Józsefvárosi plébánia. Halottak anyakönyve 1310 sorsz. 1873. aug. 11-én Hajkó János nős lakatosmester, Raffay Mária férje, szül.: Fehérvár, lakik Bodza u. 17. 59 éves korában cholerában halt meg. Halottak szentségében nem részesült. Születési idejét visszaszámolva állapítottuk meg.

74 FL IX. 27. Testületek. PLC Meisterbuch.

75 *Illyefalvi* i. m.

76 *Kunits* i. m.

77 Pester und Ofner Wegweiser, Kalender ... 1845.

78 *Kunits* i. m.

79 FL IX. 27. Testületek PLC Meisterbuch.

80 *Illyefalvi* i. m.

Janesch László

M.É.K.

A Szegedi Objektközpont tervpályázaton 10000 Ft-os megvétel

Társtervező: Peschka Alfréd- Jámosa István- Szabados György- Szubi Tamás- Regele -Zoltán- Görgényi Judit- Örfi Éva

Magyar Építőművészet 1967/5. 2-3.l.

Janesch László építész

A alábbi épület egyik tervezője (szerzők)

P. A.: Városközpont „A" jelű lakóháza Kecskemét

Magyar Építőművészet 1970/3 20 old.

Janesch László építész

Antenna Hungária épülete

Építés, Technológia 1995/4. 10-17.

Premontrei templom falképei (nem végleges cím)

Boromissza Péter: A sikl
restaurálása / nem végl

Sonkoly Károly: Egy újab
kóház Pécs belvárosában

Lángi József: A mesztegn
/ nem végleges cím /

Sedlmayr János: Möller I
a Dolnji-Miholjaci urada

KIÁLLÍTÁS

követhetőbe

Közös reagálás a Pannon
kritika. / nem végleges
Szalay András: Rimanóczy
cím /

Lővei Pál: Kiállítás az

Janesch Péter, építész

Pozsár Béla: Az „Évkönyv" illusztrálására beküldött építészeti rajzokról.

Janesch Péter rajza. (repr.) „Téglagyár" c.

Magyar Építőművészet, 1957. 4-5 szám, 6-old.

Janesch Albert

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 167.

22-én.

a melyből

egyike fejét előrenyujtja és jobbra
ése hátul jobbra: G.v. H. Noack Fridenau

ki 26802 sz. leirattal 700 Kán.

03: III. 21-én az 1047 szvsz. leirat.

4-én. (791-902.)

-78

28

55

Fr. Christoph Janek

(1703-61) „Krisztus Heródes előtt" című

műve az egri képtárban.

Voit Pál szb.: Hevesmegye műemlékei II. kötet.

Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972.

1751

Janesch Albert
Rohamcsapatbeli harcos, olaj

Cs.Kir. sajtóhadiszállás kiáll. 1918. máj. O.M.K.T.
23 l.

Janesch Albert
Gadingerm, kréta

Cs.Kir. sajtóhadiszállás kiáll. 1918. május O.M.K.T.
27 l.

Janesch Albert festőművész
Oroszok a délnyugati fronton ebédközben, vizf.
Az 588 magaslat, vízfestmény
Árkászmunkások az Isonzó fronton, olajf.
Sajtóhadiszállás második kiállitása
Nemzeti Szalon, 1917 február

825. l. (Képe 826. l.) — Gerevich PA, 233—234. l. (Képe 233. l.) — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 173. l. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő. V., 1931., 6. l. — Berti Toesca 958. l.

SANO DI PIETRO (sienai festő, 1406—1481)
Madonna Sz Jeromos és sienai Sz Bernardin között
Fa, tempera, 55·5×35 cm.
Sienából. A kölni Ramboux- és az Ipolyi-gyüjteményből.
Trostspiegel in den Widerwärtigkeiten des Lebens. Dreissig Marienbilder . . . aus der Privatsammlung . . . J. A. Ramboux, Köln, é. n. 15. kép. — Ramboux, 133. szám. — Lepold—Homor 97. l. — Van Marle, IX., 1927., 528. l. (Sano di Pietro.) — Gerevich PA, 225. l. (Képe 224 l.) (Sano di Pietro.) — Décsei: Könyvismertetés. MM, V., 1929., 172. l. — Őszi kiállítás 1930., Ipolyi, 73. szám. — Gerevich IPGY, 95. l. (Képe 95. l.) — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 6. l. — Berti Toesca 947. l. (Sano di Pietro.) — Berenson 499. l. (Sano di Pietro.) — Lepold—Lippay 55. l.

SANO DI PIETRO (sienai festő, 1406—1481) KÖVETŐJE
Madonna Ker. Sz János és Sz Jeromos között

Zondpressik E.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;
beiratkozás éve 1880.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis 1945. Ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 1, 149 1

I. Jandric keramikus (Szabadka).
A szabadkai és szegedi képzőművészek közös kiállítása nyílt Szegeden, ahol művei szerepeltek.

(—): Kiállítási krónika.

Csongrád Megyei Hírlap, 1972. ápr. 25.

Jandrics Ivánt a képzőművészkör vezetője.

Május 14-én nyílt meg a szabadkai Kijkó Vlahović Munkásegyetem amatőr képzőművészeinek alkotásaiból rendezett kiállítás.

A képzőművészkör vezetője Jandrics Iván. A kiállítást Burszán Ilija, a Munkásegyetem igazgatója nyitotta meg.

Kovács Katalin: Bemutatkoztak Szegeden a szabadkai postás képzőművészek.
Postás Dalszó, 1980. jún.

Janeczek Károly

orgonaépítő (??)

„1771. Janeczek Károly
által Pozsonyban or-
gona készült," a tót-
komlósi ev. templom
részére, mely 1834-ig volt
használatban

Nem bizonyos, hogy fenti
az orgonakészítő, inkább
az orgona készíttető jenek
zvód látszik-

Horváth Sámuel:
Kalászok. Tót-Komlós
multjából és jeleneből.
Békéscsaba, 1881. 16. l

1341. Lucas Cranach.

Sz. Kronachban 1472 ok

III. Frigyes szász válasz

Mellig ~~Vállon alól~~ látható, ~~és~~ ki
haja, bajusza és szakálla ősz; s
gének himes gallérja fodros, ruh
kába vetett szalag fekete. Felir

1532

és jobbról a keretbe beragasztott

Frideri
furst v
Sac

dülten

Fa, méretei 20.7:14.6 cm.
Vétetett Gebr. Bourgeoistó
Elszámoltatott 1895: VI. 2
Az elszámolásra nézve l. a

904: IV. 26.

Janeck

Szirmay István:

Térdig, látható, kissé ~~[illegible]~~ balra fordultan áll. Jobb kezét nadrágja zsebébe dugta, balját kardjának markolatán nyugtatja. Haja rövid, bajusza hosszú, arcza leberetvált. ~~Öltözete~~ Mellét a szt István rend jelvénye mellett még egy rendjel és ~~[illegible]~~ egy ~~[illegible]~~ csillag díszíti. Öltözete: kettős elejű kabát, pantalló és vállra vetett köpeny. Mögötte balról a köveken tollas kalapját s jobbról inasát látjuk, felemelt ~~[illegible]~~ kulacsal ~~[illegible]~~. Derekát szolgálati jelvény fogítja. Felirata

COMTE ETIENNE SZIRMAY
avec son houssard Gyurka

alól balra: „Janeck 850."
jobbra: „Imp. chez J. Höfelich a Vienne".
Könyomat, az alak nagysága 34.4 c/m.
Köre rajzolta: Janek 1850.

Ltfa: 8131. (chin. pap.) a mester nevével
8648 kör. nyom. teljes felirattal.

39/94 № 128.
107/95 № 43.

Lichtenstein Ede. 10755.

Derékig, ülve, szembe néz, katonai egyenruhában és baljával kardjára támaszkodva. A háttérben oszlop, köpönyeg és csákó látszik. Felirata:

EDUARD FÜRST LICHTENSTEIN,
k.k. Oberst und Reg. Commandant des Prinz Wilhelm von Preussen
34ten hung. Lin. Inf. Regiment,
Gerichtstafel Beisitzer des Abaujvarer-Comitats etc. etc.

alól balra: Adam Janek lith.
jobbra: Gedr. bei Joh. Höfelich Wien.

Kr., mér. 13: 15.3 cm.

Sz.n. 76-901
251-901-28.

JANEK Antal egri kőmüves segéd. Egerben 1752-ben, mint --+ Vallner egri kőmüvesmester legénnyét emlitik.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit

M.D.K.

Fauer Antal, cséri kőműves-
mester

1752-ben, mint Valner
cséri kőműves mester lecsúnya
szerepel

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 344. old.

Magyar Építőművésnet, 1987. 2., 8-old.

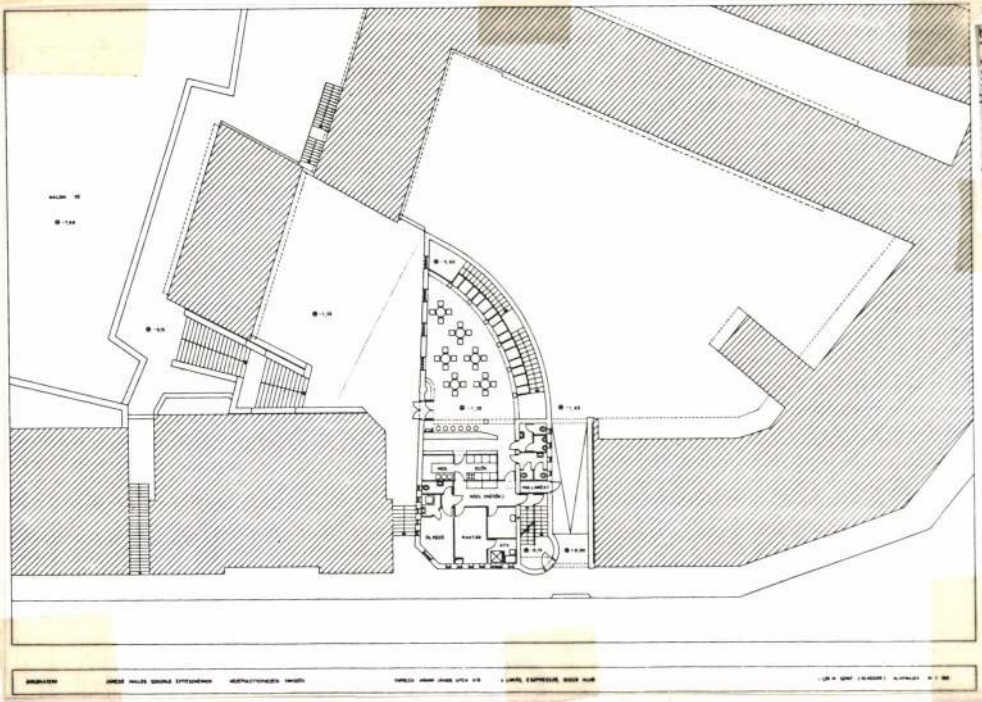

2. Alagsor alaprajza

Jancsó Miklós, építész
Tapolca, lapokban és szpreszó-diplomaton, 1986. Törvénte:
Jancsó Miklós.

Jancsó Miklós, építész 3.) Folytatás.
Tapolca, lakóház és eszpresszó. Diplomaterv, 1986. Tervezte: Jancsó Miklós.

3 3. Emeleti alaprajz

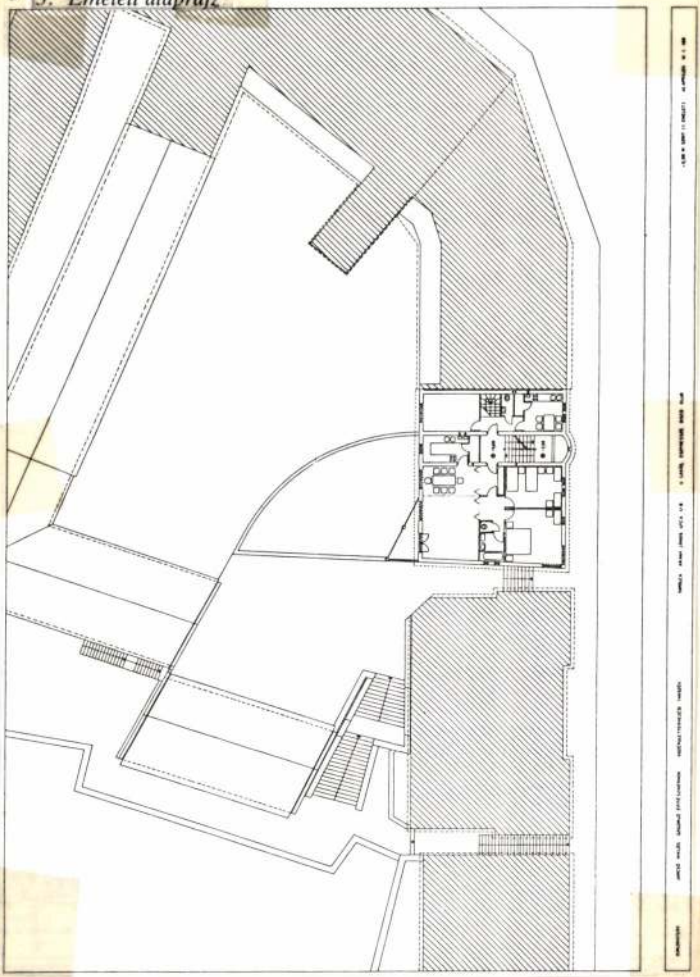

Magyar Építőművészet, 1987, 2., 8-old.

Jancsó Miklós, építész — 4. Folytatás

Tapolca, lakóház és expresszió. Diplomaterv, 1986. Tervezte: Jancsó Miklós.

4., 5. Homlokzatok és metszetek. [vesd.]

4., 5. Homlokzatok és metszetek

Magyar Építőművészet, 1987. 2., 9-okt.

Janesch Péter, építész 2.) Folytatás

Janáky István és Janesch Péter: Messepalast. Bécsi tervpályázat magyar terve.

1.,5. Légi felvétel Bécs belvárosáról. /repr./

2. A Messepalast meglevő épülete. /repr./

2. A Messepalast meglevő épülete

3. A magyar pályamunka alagsori alaprajza.
Tervező: Janáky István és Janesch Péter. /repr./

Magyar Építőművészet, 1988., 4-5., 2-3-old.

Janesch Péter, építész 1.) Folytatás.

Jánaky István és Janesch Péter: Messepalast, Bécsi tervpályázat magyar részvétel.

1986. szeptemberében kérte fel Két osztrák minisztérium Jánaky István építészt a „Messepalast" nagy nemzetközi múzeum pályázatán való részvételre. A tervek leadása 1987. júliusában volt. A zsűri 1987 nov.-ben hozta nyilvánosságra az eredményt. Hét egyformán díjat adtak ki, hatot osztrákok, egyet nyugatnémet építések nyertek.

Magyar Építőművészet, 1988., 4-5., 2-old.

Janesch Péter, Építész

3.) Folytatás,

Jonáky István és Janesch Péter: Messepalast, Bécsi tervzsályázat magyar terve.

Magyar építőmíveszet, 1988, 4-5. 4 old.

4. A pályázat helyszíne

forgalom esetén is.
líthető — a főbejáratok
ılnak fel. E nagy udvar
élet spontán jeleneteire
ngasse felől is elérhetik
rl-Schweighofer-Gasse
a mozgáskorlátozottak

és tűzoltók forgalma)
nyitott hátsó útvonalon
t kapu és udvar rendel-
rlátozással). A két em-

funkciók is helyet kaphatnak. — A Museum moderner Kunst kiállítóterei-nek alapterületét a látogatók teherbírását latolgatva némileg csökkentet-tük, viszont növeltük a múzeum raktárterületeit. Ezek egy része tanulmá-nyi raktárként is szolgálhat. E múzeum olvasótermét (B 2. 3.) úgy helyez-tük el, hogy az a kutatók, a múzeumlátogatók és a csak olvasni kívánók ré-szére egyaránt elérhető legyen.

A Messeplatzgarage legfelső szintje déli oldalának funkcionális kialakí-tásánál a terven jelzett gépkocsiszerviz helyén az eredetileg ide tervezett bevásárlóközpont telepítése is szóba jöhet, a lehajtó átépítése miatt kissé csökkentett területen.

Az elrendezés módot ad arra, hogy az új kiállítócsarnok és a három nagy

Janresch Péter, építész 4.) Folytatás (vége)

Janáky István és Janesch Péter: Messepalast, Bécsi tervpályázat magyar terve.

3. Földszinti alaprajz | repr. |

4. Keresztmetszet | repr. |

Magyar Építőművészet, 1984., 4-5., 5-old.

Janesch terek, épületek 1.) Folytatás.

BUDAPEST XII., LÉKAI TÉR 25—26. 1984—88

Janesch Péter, Karácsony Tamás = Épületek.

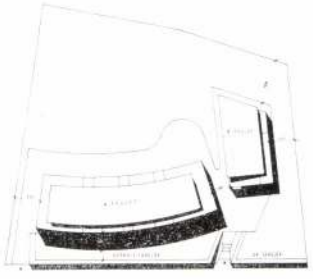

A II. változat helyszínrajza
Layout of the II. version

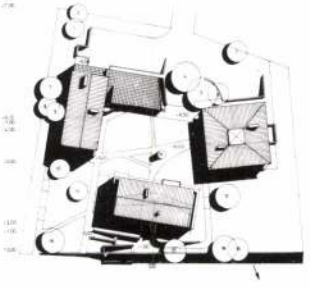

A IV. változat helyszínrajza
Layout of the IV. version

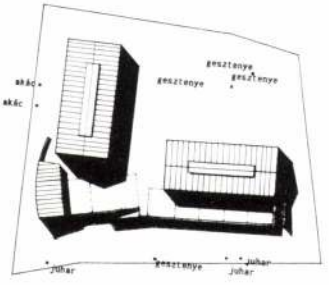

VI. változat helyszínrajza
Layout of the VI. version

Részlet a IV. változat műleírásából. „…a három épületet úgy helyeztük el a telken, hogy azok egy kellemes hangulatú lakóudvart zárjanak közre, …az egészséges fák megmaradjanak. A telek alsó határán álló terméskő támfal folytatásaként terveztük az épületek feltárását biztosító lépcsőket, rámpákat. A pihenő udvar része az „A" épület földszinti szárnyába tervezett közösségi térnek (rendezvényeknek, barkácsolásnak, játszószobának)… Architects: Tamás Karácsony and Péter Janesch

A telek a Böszörményi út felől
The place from the Böszörményi street

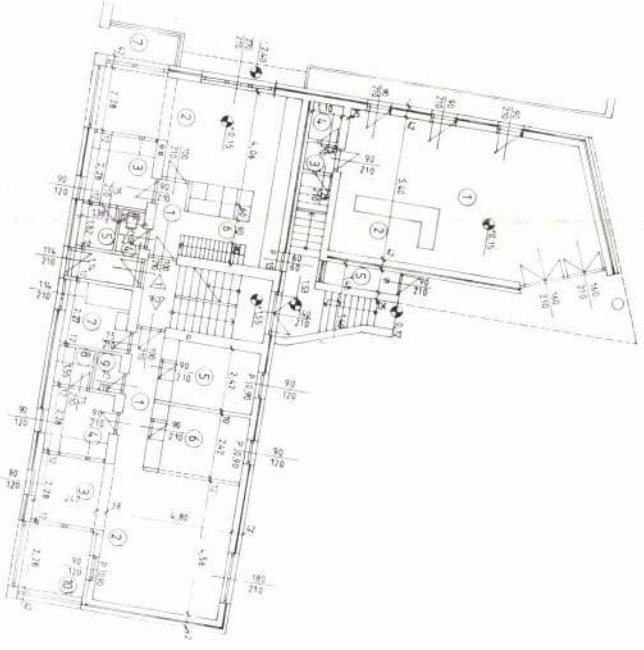

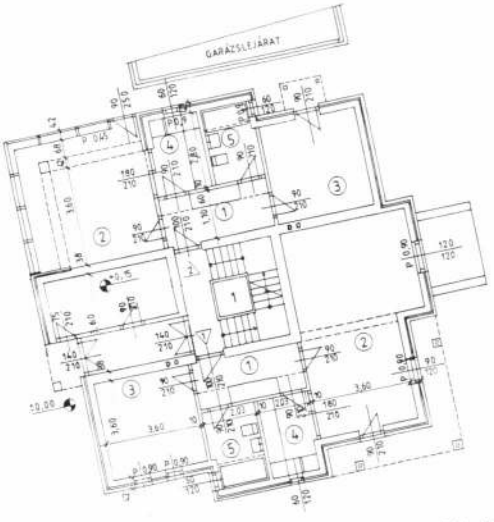

Telepítés –
a szomszéd telkek épületeive
(IV.—V. változat
Layout of the IV.—V. version

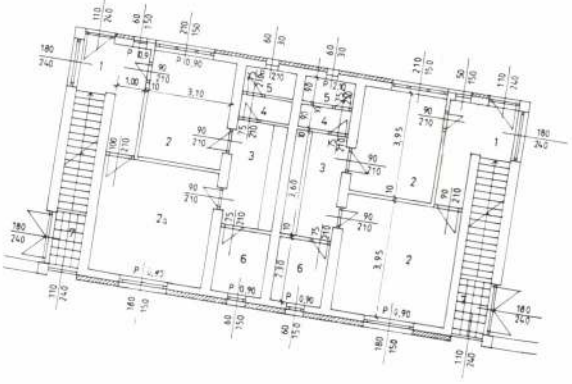

V. változat „A", „B", „C" épületek. Földszinti alaprajz

a kultúrák halála

Egy kultúra halálával a civilizáció korszaka kezdődik, és ezen a téren, a civilizáció terén, még sok tennivalója van annak az emberközösségnek, amely az illető kultúrát létrehozta. Tennivalója és nem mondanivalója.
Az élet materiális oldalát addig nem sejtett módon építi ki. A kultúrák külső értelemben vett fénykorukat tulajdonképpen a civilizációban érik el. A legnagyobb hatalomkifejtés, a legnagyobb gazdagság, a legnagyobb közbiztonság, a legnagyobb testi kényelem és anyagi luxus a civilizáció korszakában valósul meg.
Az ilyen korok újjáélesztik mindazt, ami a régi vallásosságból még újjáéleszthető, és azok a vezető szellemek, akik meggyőződtek a hit fontosságáról, de felvilágosodott elméjükkel magukat a hit miszticizmusának átadni nem tudják: a régi vallásos etika egy, miszticizmustól megfosztott formájának híveivé válnak. Valami felvilágosodott vallásosság lesz urrá a szellemi vezetőkön. A miszticizmusától, de ezzel együtt ősi erejétől is megfosztott késői vallásosság („Spätreligion", „Zweite Religiosität") úgyszólván kísérő tünete a kultúrák végének, de mélyebb jelentőség nélkül való. Sem újat nem mond, sem új fejlődéseket meg nem alapoz.

a Pantheon százada

Új kultúrák következnek. Sőt: a kultúrák új nagy íve következik.
Még nem tartunk az új nagy ív kezdeténél. Mert ha a keresztény kultúra festői, forró élete jelentette ennek a nagy fejlődési vonalnak a barokkját, akkor előbb még annak empire-ja jön. Olyan idő tehát, amelyben az egész eddig megtett út tudatossá válik, melyben annak tanulságait vonjuk le, melyben úgyszólván megismételjük az egész eddig megtett utat, amint a 19. század megismételte a keresztény kultúráét.
Amíg eddig minden empire korszak jelentette az illető kultúra ráeszmélését saját múltjára, de csakis arra, tehát II. Ramszesz kora a régi Egyiptomra, Augusztuszé a görög virágkorra, a 19. század eleje a keresztény középkorra nyúlt vissza — addig most olyan szellemi erőfeszítés megnyilatkozását látjuk, mely immár az emberiség egész múltját, az összes kultúrák eddig megtett útját óhajtja tudatossá tenni s belőle a tanulságokat levonni. Az egyiptomi, görög és keresztény kultúrák után tehát egy — nevezzük így: összefoglaló kultúra várható. Egy világ-empire.
A reneszánsz derült, örömmel teli századában az igazán nagy művészt kín tépi, mert a hegy csúcsán megpillantotta a tátongó mélységeket. Itt, ezekben a komoly és tragikus időkben, az igazi nagy művész a felfelé vívő ösvényt pillantja meg. Ott az „Utolsó Ítélet" harsog.
Itt a Pantheon nyugalma árad széjjel.
Ilyen idő az, amely előtt állunk.

II. A DuMont 1977-ben megjelentetett „Künstler Lexikon"-ja csak 1945 óta vagy ötven izmust sorol fel az előszavában.
Ami alapul szolgál a későbbi kritikáknak, s ami valószínűvé teszi a gyors elévülést, az szükségszerű velejárója valamennyi izmusnak: a szélsőségesen megfogalmazott program. A nagy igyekezet, hogy az alkotók a művészetet és vele a világot valami végleges érvényű és tökéletes igazsággal ajándékozzák meg, csaknem mindig arra vezet, hogy e víziók felfestése túl jól sikerül: a művészek megint és megint csak az ördögöt festik a falra. Olyan veszélyes tendenciáknak adnak abszurd formát, és azokat a tévedéseket túlozzák el, amik már különben is a levegőben lógtak. Könnyű tehát a következő mozgalomnak ezekre a veszélyekre és tévedésekre rámutatnia. És könnyű az újabb hibákba beleesnie. A modern művészet minden komolysága és harcos elkötelezettsége ellenére is inkább vígjátéki figura. A legveszélyesebb és legizgalmasabb helyeket keresi fel, hogy aztán elsőként menekülve ő legyen az, aki a leghangosabb riadót fújja. Az izmusok legtöbbje csak az egymást váltó törekvések folytonosságába helyezve kapja meg értelmét, ezért programjaik helyes vagy hibás voltát hiba is lenne „objektív szigorral" megítélni. A program tulajdonképpen csak taktikai fontosságú, és gyakran akkor helyes, ha „hibás", hiszen a provokáció és az oppozició az értelme.
Szembeszökő, hogy mennyire a perifériákra szorultak eközben a művészeteknek azok a funkciói, amelyek a polgári értelemben vett „szellemi értékekhez" tartoztak, s amelyek még a múlt században is a képzőművészet fő feladatainak számítottak: a reflexió, az interpretáció, a konstrukció és a dekoráció. A Riegl-féle fogalom, a „Kunstwollen" (a művészet akarása) elhalványult, és az előtérbe kerülő új tendenciát inkább nevezhetnénk „Epochenwollen"-nek, a korszak akarásának.

IV. Egy túlnépesedett világban, — amelyet az egész földre kiterjedő elektronikus kommunikáció és lökhajtásos repülőgépjáratok kötnek össze, túl gyors és erőszakos sebességgel ahhoz,hogy egy egészséges szervezetű ember megrázkódtatás nélkül asszimilálhassa — az emberek viszolyognak a beszéd és a képek további burjánzásától.
És ahogy csökken a nyekv tekintélye, úgy nő a csöndé.
Rimbaud elment Abesszíniába, hogy szerencsét próbáljon, mint rabszolgakereskedő. Wittgenstein, miután egy darabig vidéki tanító volt, a műtőszolga alantas munkáját választotta. Duchamp a sakkhoz pártolt. A hivatás példamutató megtagadását valamennyiük megtoldotta azzal, hogy kijelentette: korábbi költői, filozófusi, ill. képzőművészi teljesítményét jelentéktelen semmiségnek tartja.
Az igazán komoly szemlélet a művészetet „eszköznek" tekinti valamihez,ami talán csak a művészet feladásával érhető el; türelmetlenebbül ítélve meg, a művészet tévút vagy (a dadaista Jacques Vaché szavával) hülyeség.
A csönd a művész végső gesztusa a világtól elszakadóban: a csönd révén felszabadítja magát a szolgai alávetettségből, amellyel a világ — patrónusa és kliense, fogyasztója ellenlábasa, döntőbírája és művének meghamisítója — fogva tartja.
Egy ilyenfajta döntés csak azután születhet meg, hogy a művész bizonyságot tett tehetségéről és hitelt érdemlően ki is aknázta ezt a tehetséget. Miután a maga választotta normák alapján fölülmúlta versenytársait, gőgje számára már csak egy hely marad nyitva. Mert a csönd utáni olthatatlan vágy áldozatának lenni annyi, mint egy még további értelemben fölébe emelkedni mindenki másnak.
Rilke elképzelhetőnek tartja, hogy legyőzzük a tudat elidegenedését anélkül, hogy — mint a misztikusok radikális mítoszaiban — a nyelvet egészen magunk mögött hagynánk. Elegendő, ha **kíméletlenül szűkítjük a nyelv területét és használatát.** A megnevezésnek ez a megtévesztően egyszerű aktusa roppant szellemi felkészülést igényel (az „elidegenedés" ellenkezőjét). Nem kevesebb ez, mint az érzékek megtisztítása és összehangolt kiélesítése (szemben az olyan, egyébként nagyjából azonos célú, és a verbális-racionális kultúrával éppúgy hadilábon álló, erőszakos tervekkel, mint az érzékek szisztematikus összezavarása").
Amíg a művészet az állandó vallatás szorításában van, kívánatosnak látszik a kérdések némelyikében egy bizonyos játékos jelleg. Szokratésztől kezdve számtalan tanú van rá, hogy az irónia értékes a magánember számára: összetett, komoly módszer, hogy az ember megkeresse és meg is védje a maga igazát, és eszköz arra, hogy megőrizze a józan eszét. De ha az iróniát ízlésnormának teszik meg olyasvalamiben, ami lényegileg kollektív tevékenység, a művészet megteremtése kevésbé hasznosnak bizonyulhat. Valószínűtlennek látszik, hogy az ember vég nélkül folytathassa a saját feltételezéseinek állandó aláaknázását anélkül, hogy útját állná ennek a lehetőségnek a kétségbeesés, vagy egy olyan nevetés, ami az emberbe végképp belefojtja a szuszt.

A szöveg az alábbi művek felhasználásával készült:

I. Oswald Spengler
Ember és gép (Der Mensch und die Technik)
Egy új életfilozófia vázlata.
Ford.: Sz. Mátray Sándor
Bp. Danubia, 1943.

II. Ligeti Pál
Új Pantheon felé
A kultúrák élete a művészet tükrében
Bp. Atheneum, 1926.

III. Perneczky Géza
A korszak mint műalkotás
Bp. Corvina, 1988

IV. Susan Sontag
A pusztulás képei. A csönd esztétikája
Ford.: Várady Szabolcs
Bp. Európa, 1971

A közölt grafikon Ligeti Pál könyvének német kiadásában található:
Ligeti Pál
Der Weg aus dem Chaos
Eine Deutung des Weltgeschehens aus dem Rhytmus der Kulturentwicklung
München, Callwey 1931.

J. P.

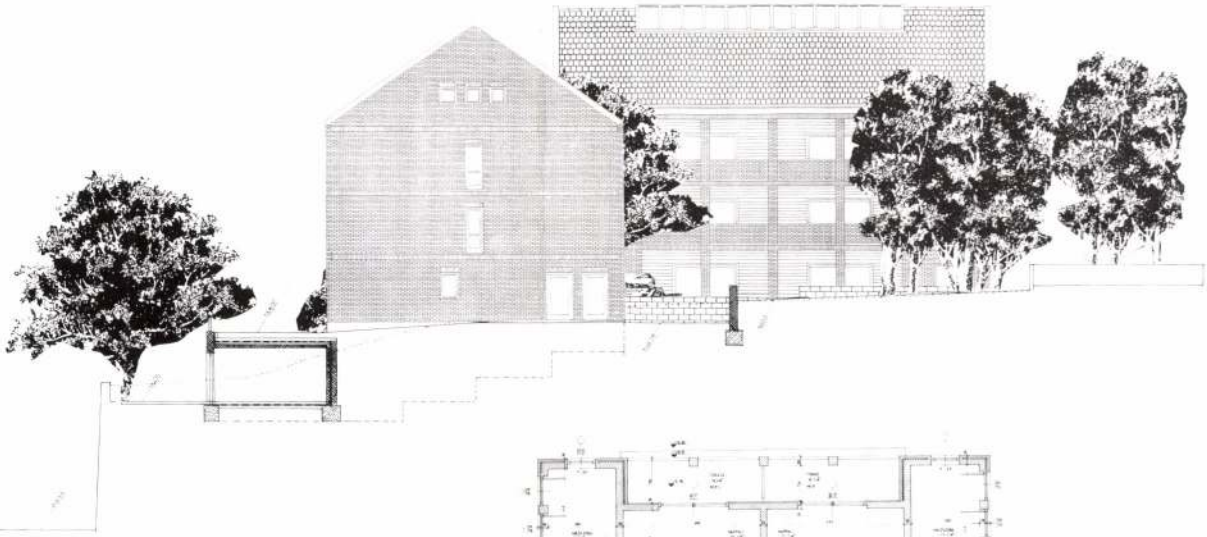

Nyugati összkép, metszet
West view, section

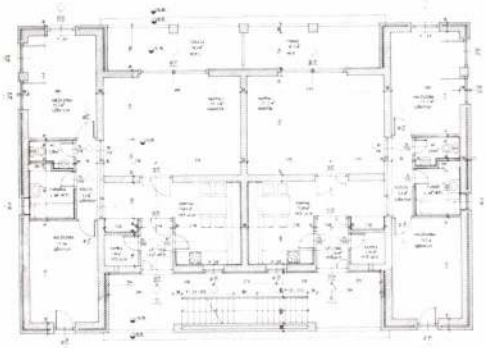

I. emelet alaprajza
Plan of the second floor

Lékai téri homlokzat
Elevation from the Lékai square

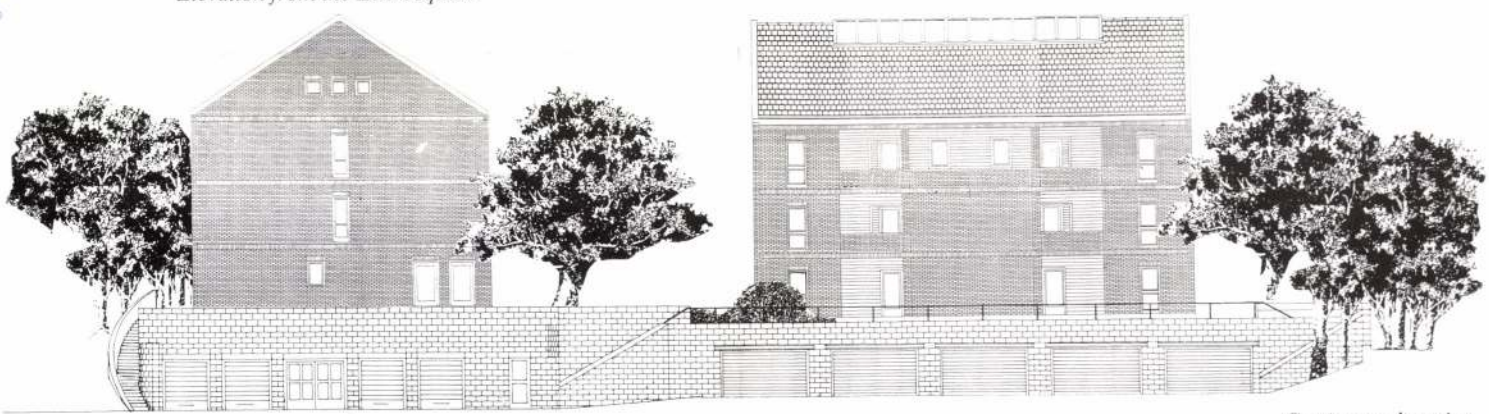

Garázssor alaprajza
Plan of the garage-line

0. Kazánház 25 m²
1. Garázs (2 gk) 25 m²
2. Garázs (2 gk) 30 m²
3. Garázs (1 gk) 16 m²
4. Sportszoba 30 m²
5. Szeméttároló 8 m²
6. Kerékpártároló 20,5 m²

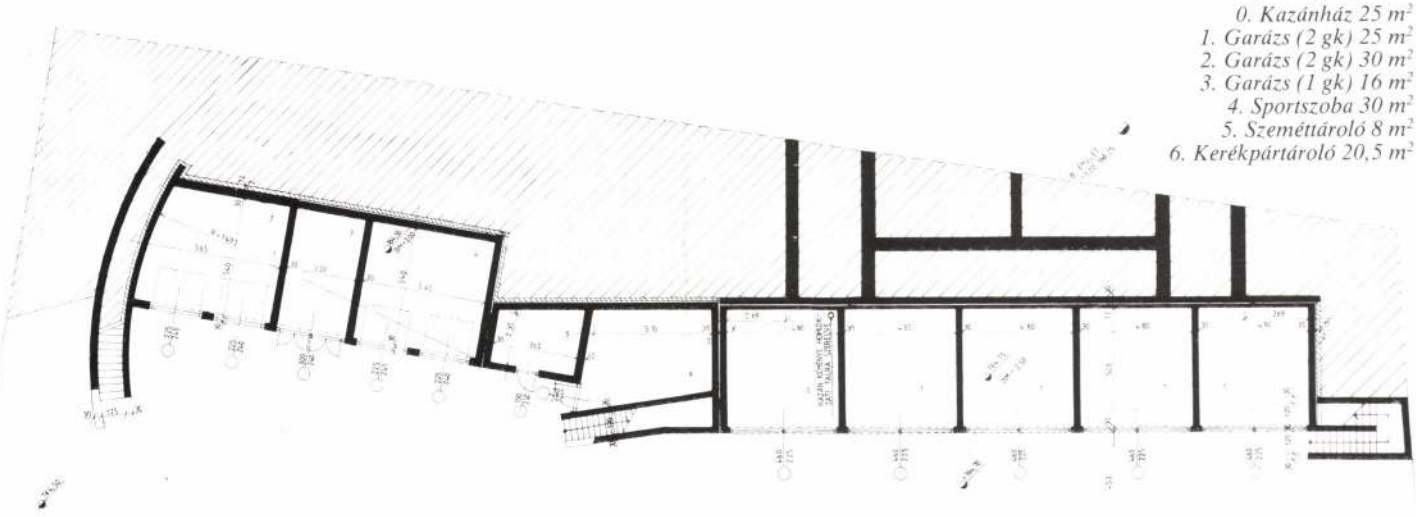

SZABADSÁG TÉR ÉS KÖRNYÉKE, CEGLÉD
TERVPÁLYÁZAT 1988

Cegléd tipikus példája lehet azoknak az alföldi mezővárosoknak, amelyek történelmük, kialakulásuk jegyeit utcáikon, házaikon is hordozva, főként különleges hangulatú városi tereikkel hívják fel magukra a figyelmet. A régi főtér, melynek közepén a katolikus templom áll, valaha vásártér volt. Ezt a szerepét lényegében máig megtartotta, jóllehet a vásár fogalma némileg átalakult. „Hétköznapi tér", a mindennapi bevásárlások, a piac színtere.

Ezzel szemben mesterségesen jött létre az új főtér, a kissé felfokozott milleneumi hangulat lendületes gesztusaként, régi parasztporták megszüntetésével. Szerepe sokkal inkább a reprezentáció. „Ünnepi" tér, szabályosan szerkesztett parkkal, sétányokkal, fasorokkal. A tér uralkodó épülete a református templom.

A meglévő állapot helyszínrajza
Layout plan of the existing condition

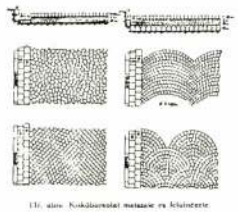

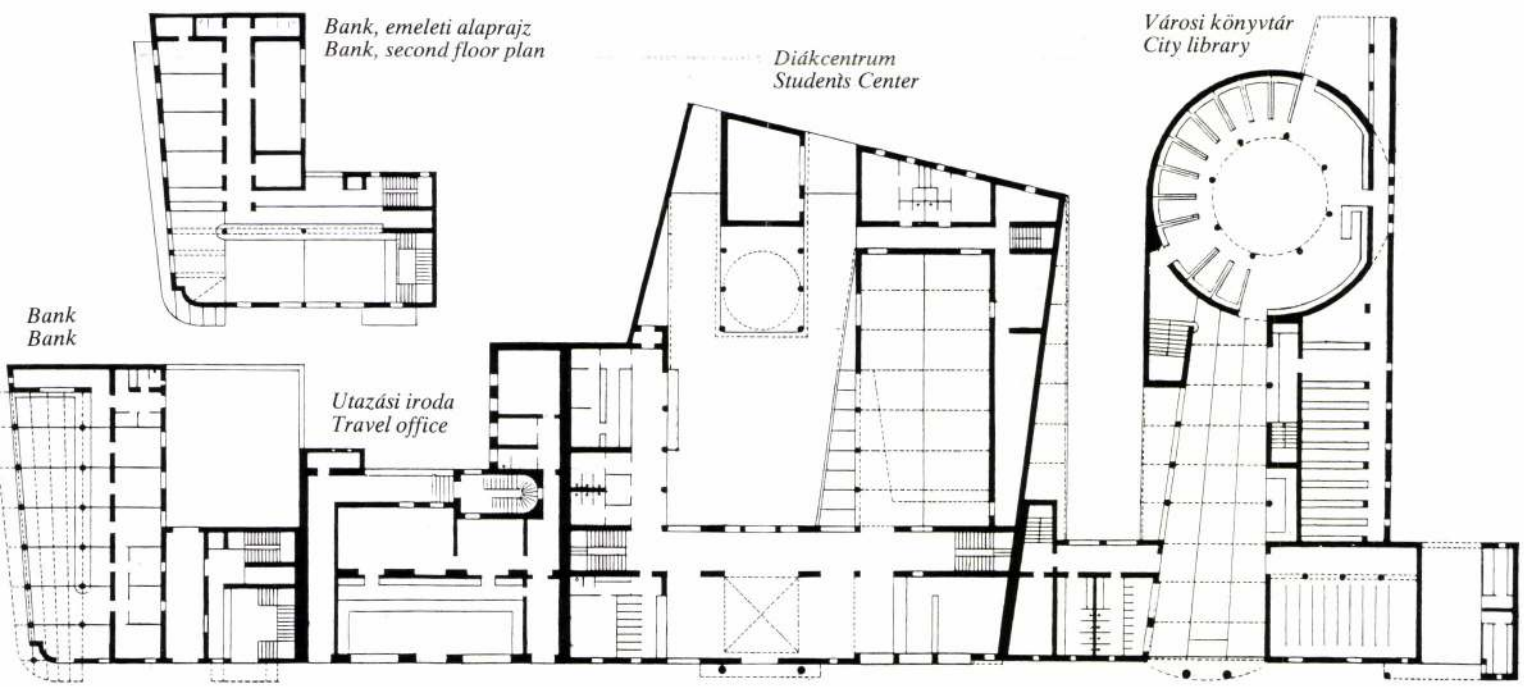

Földszinti alaprajz
Ground floor plan

Meglévő épület
Existing building

Utcakép, északi térfal
Street view, north wall

Janesch Péter építész

235813-AS SZÉK

JANESCH PÉTER

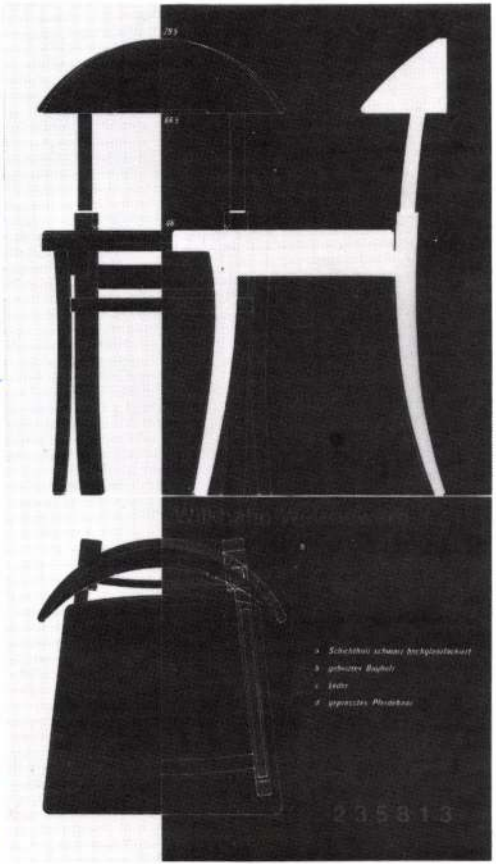

1

A Wilkhahn nyílt versenypályázatot hirdet ipari tervezők, építészek, belsőépítészek és mindezen hivatásokat tanulók részére.

A pályázat tárgya: Egy szék

Általánosan alkalmazható szék irodák és ahhoz csatlakozó helyiségek bútorozására.

Feltétel: Megvalósíthatóság

Időtartam: A Wilkhahn pályázat 1985. július 1-től 1986. január 15-ig tart.

Részvétel: Saját hazájukban és nemzetközileg aktív tervezők, építészek és belsőépítészek nevezését várjuk, valamint olyan diákokét, akik tervezésre, építészetre és belső tervezésre specializálódtak.

Zsűri: A beküldött pályázatokat 1986 februárjában bírálja el a Wilkhahn alkalmazottaiból és külső szakemberekből álló zsűri.

A rajzokat 1 : 1 léptékben kell benyújtani. A nevezéseket 1986. január 15-ig kell a Wilkhahn-hoz eljuttatni.

2

KÍNAI TANULMÁNYÚT 1987
KÉRDÉSEK-VÁLASZOK

Kínai tanulmányút
Október 24—november 8.

Október 24.: Budapest—Moszkva—Ulánbátor (repülőgéppel)

Október 25.: Ulánbátor: találkozás a helyi fiatal építészekkel.

Október 26—27.: Ulánbátor—Peking (vonattal).

Október 28.: „Ókori kínai építészet" c. előadás a pekingi Műszaki Egyetemen. A „Mennyei béke tere" és az óváros (Tacsalan), a császári palota (tiltott város) fogadás a Qianmen „Sült Kacsa" éttermében.

Október 29.: Peking: a kínai nagyfal (Pataling), Egy kínai falu, Ming Sírok (Van-Li császár „Földalatti palotá"-ja).

Október 30.: Peking: nyári palota, az Ég temploma

Október 31.: Peking—Hszian (vonattal)

November 1.: Lintung: Csin Si Huang-ti császár sírja (Az „Agyaghadsereg"), egy kínai falu, Hua Csing tó és park. Hszian: nyugati városkapu, vadludak nagy pagodája, előadás a Hsziani Műszaki Egyetemen.

November 2.: Hszian: Mohamedán nagy mecset, harangtorony Hszian—Sanghai (repülőgéppel)—

November 8.: Moszkva—Budapest (repülőgéppel).

1985 júniusában, az első év végén a Tanulmányi Bizottság a következő 3 kérdésre kért választ a Mesteriskola hallgatóitól:
Mit tartasz a modern építészet elveiből továbbra is maradandó értéknek?
Új építészeti értékek keresésénél melyek a szempontjaid?
Az utóbbi évek hazai és külföldi építészeti törekvéseiben milyen pozitív vonásokat látsz?

Ágó Mátyás

Mit tartasz a modern építészet elveiből továbbra is maradandó értéknek?
Egyszerűség — a közérthetőség és a használhatóság értelmében.
Tervezettség — a gondolatok megtestesítése és felépítése.
Természetesség — az anyagok használatában, a hagyományok továbbélésében.
Világosság — nem a mérhető fény, hanem az elvi tisztaság tekintetében. (...) A virágmag nem más, mint a virág legbelső lényegének jelképe, maga a „virágszellem". S ha az ember a virág láttán nem csupán pompás színeket, lágy szirmokat lát, finom illatot érez, hanem ráébred a belső sugallatra, amely a virág leglényegéből árad, szinte maga is átéli a virág életét."[1]

A modern építészet magja egyfajta tagadás. Ez a tagadás felnevelt egy nagytestű gömböt, mely addig dagadt, hogy minden mást kiszorított a látómezőből, és megfeszült héjára — a tisztaság jegyében — nem kifelé épült, húsosodott tovább, hanem osztódott, őrlődött, bomlott és közben egyre nőtt. Ahogy környezetére terpeszkedett, abban való igyekezetében, hogy legalább a környezeti hatások negatív lenyomatát magábadolgozza — a gömb széthasadt. Belsejéből jutott mindenhova, válogatás nélkül. Oda is, ahol a valóság nem hatolt a burok kemény falába, a legkisebb jelt sem adva létezéséről.

„Elvetünk minden formát, ami formulává süllyed. Így minden Bauhaus-munka célja az életerők egyesítése társadalmunk harmonikus kialakítására."[2] „Az építészet nem más, mint egy korszak akaratának a térbe való átültetése, amely él, változik és mindig új."[3] A

Karácsony Tamás felvétele

vább építenek a hajdan kigúnyolt nemzeti tradíciókon, svédek, norvégek, finnek mind nemzeti önállóságukat dokumentálják művészetükben, miért volna hát éppen csak egy magyaros törekvés lehetetlen, miért volna a magyar törekvés zárkózott sovinizmus? Ellenkezőleg, csakis ezen az úton, a képzőművészet útján, tudjuk különálló ma-

Janesch Péter, építész

Encs. Közösségi Ház, 1986. Tervpályázat. Építész: Ágó Mátyás, Janesch Péter.

Könyvtár – keleti homlokzat.
–"– – földszinti alaprajz
Szakkör – házak – É.K-i homlokzat.
} |repr.|

Fényszín – modell a) b) c) d) – fotó – kézimunka, barkács rajz, – mintázó szakkörök, e) előadó – terem, mozi, f) – könyvtár.
} |repr.|

Vázlatok a könyvtárépülethez – földszinti alaprajz 1. előtér, kihenő, 2. ruhatár, 3. büfé, 4. mosdók, 5. társalgó, 6. zenekar, 7. öltöző, 8. módszertani szoba, 9. raktár.
} |repr.|

Magyar Építőmű-részet, 1989, 1-2 szám, 75 – old,

Vázlatok a királyréti helyszínhez J. P.

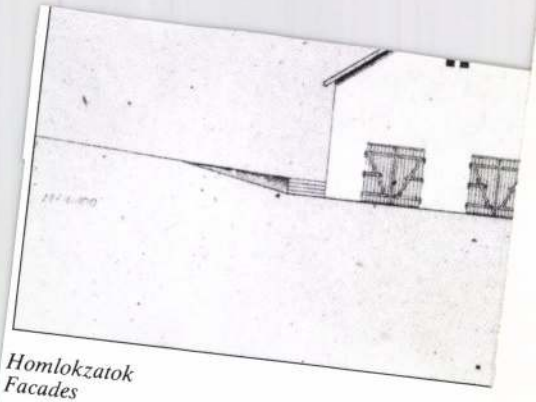

Homlokzatok
Facades

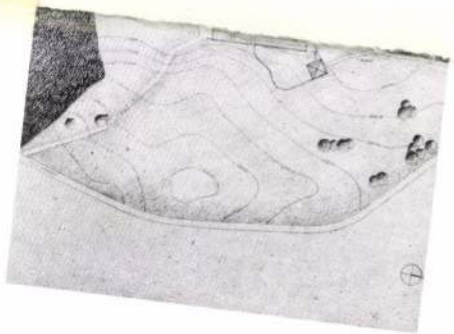

A tervezett épületegyüttes — melynek előtere a rét, háttere a sűrű erdő — két fő részből áll: A tervezési programot magába foglaló épületből (kiállítási, kutató-területkezelő és gazdasági épület), valamint az ehhez kapcsolódó „köztes térből" (udvar), amelynek célja, hogy az ide érkező turisták védett pihenő-gyülekezőhelyéül szolgáljon. A kőfalak által a rétből „kimetszett" udvar a kiállítási épületrészhez a fal tornácként való befordulásával kapcsolódik. A kőfal az uralkodó szélirány (északnyugat, észak, északkelet) felé tömör, várjellegű; a szép fekvésű délkeleti lejtő felé megnyitott, az udvar tömör fallal határolt legszélvédettebb sarkára faszerkezetű esővédő-tetőt terveztünk, amely egyben az együttes főbejárata.

A kisállatkertet a rétet határoló erdőben a főépülethez és a gazdasági kiszolgáló földúthoz is kapcsolódó turistaútra felfűzve, vadaspark jelleggel javasoljuk kialakítani, minél nagyobb természetes területet hagyva az állatoknak.
A tervezéshez felhasznált anyagok: kő, fa, vakolt tégla, cserép.

Cz. T.

A városépítő tervek meghatározó elemei jelenleg a bizonytalan beruházási perspektíva és a szélsőségesen eltérő építészeti felfogások. Egyébként is, az alkalmi lehetőségek csak egy hosszú távon egységes szemléletű adminisztráció esetében ígérnek megnyugtató eredményt. A feltételek többszörösen esetlegesek.

Keresünk egy alacsony költségű, nagy szervezőerejű struktúrát. Ilyenek lehetnek a növények. Javaslatunk szerint tehát először a rendezett városközpont **kereteit** adjuk meg a tájkép-építészet eszközeivel. A koncepcióval a beruházási gyakorlat sorrendjén változtatunk. Így a tervezett városközpont egész területén az út- és közműhálózat kiépítése, ezután a növénytelepítés egy ütemben valósulna meg, az építkezések megkezdése előtt. A szigetközpont az alapstruktúra kialakítása után várhatóan északról dél felé sűrűsödik be.

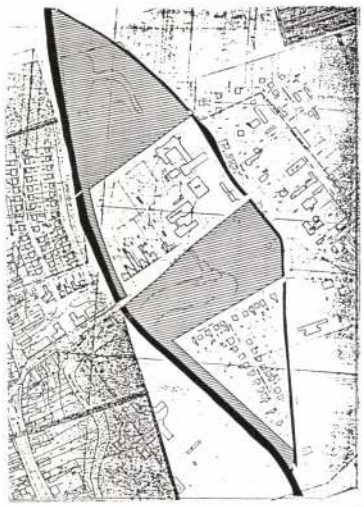

1

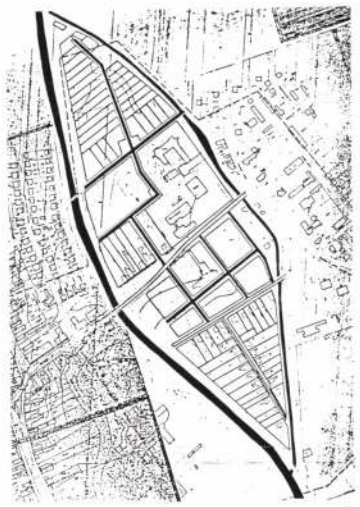

2

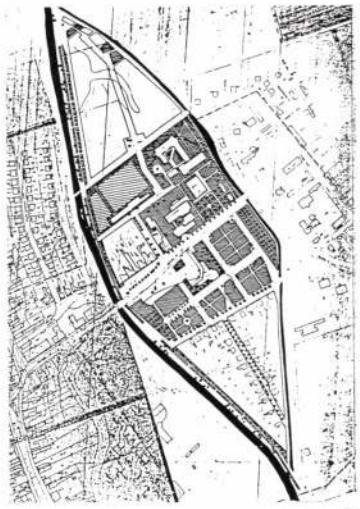

3

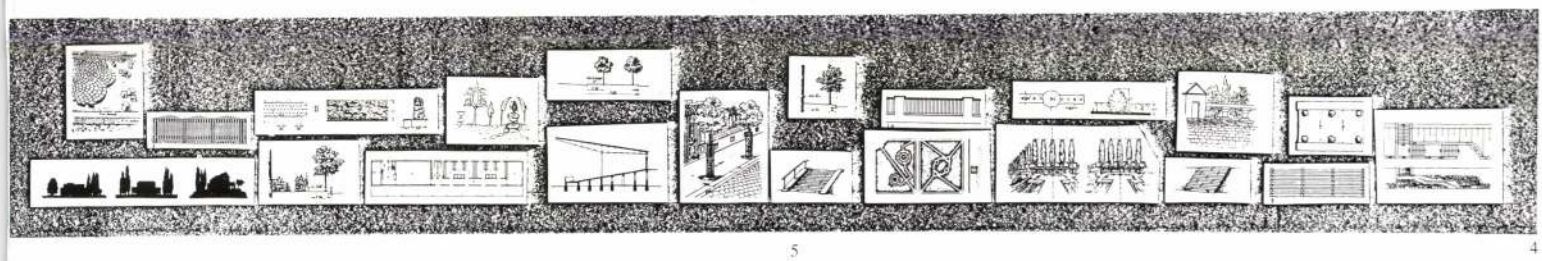

5

4

1. I. ütem: Malomárok — tereprendezés — tó — rakpartépítés

2. II. ütem: úthálózat — közmű — telekosztás

3. III. ütem: növénytelepítés

4. Elemek

5. Helyszínrajz:

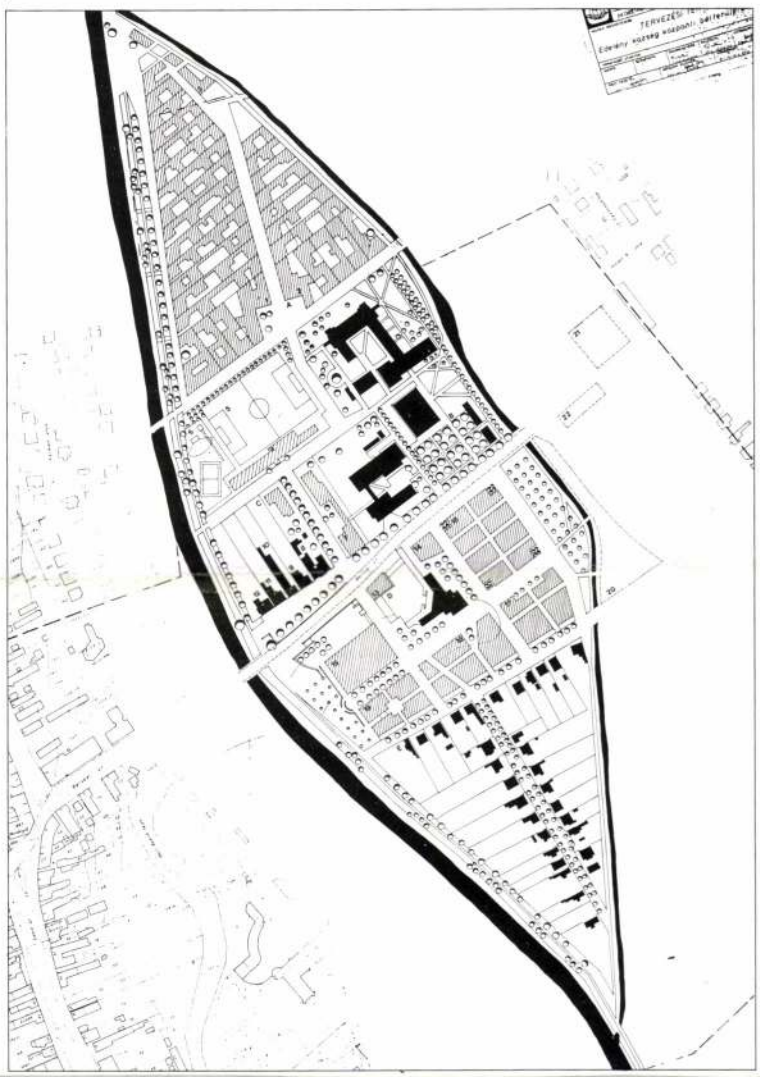

1. Élelmiszerbolt. 2. Zöldség-gyümölcs. 3. Vendéglátás. 4. Öltöző, tanmedence, fedett lelátó. 5. Füves pálya. 6. Salakos pálya. 7. Étterem, eszpresszó. 8. Posta. 9. Trafik. 10. Fodrász. 11. Fotó műterem. 12. Cukrászda. 13. Információs központ, stúdió. 14. Könyvtár. 15. Mozi, színházterem. 16. Kereskedelem (F + 3). 17. Kereskedelem és lakóházak. 18. Hivatal, lakóépület (F + 3). 19. Kereskedelem, lakóépület (F + 3). 20. Buszpályaudvar. 21. Piac. 22. Bútorbolt

Északi lakóterület: 120—130 lakáselhelyezése lehetséges intenzív beépítés esetén. Az épületek a terület közepén húzódó lakóútra vannak felfűzve. A hagyományos „nadrágszíj" telkeken (15 m telekszélesség) 4—6 lakásos társasházak építhetők magánerős formában.

Érdemes lehet az első épületek terveit — a már konkrét telkekre és építtetőkkel — meghívott építészekkel terveztetni. Ezek az épületek a későbbi, szabályozott beépítés mintájául szolgálhatnának.

Kertváros: A déli szigetrész minőségi cserékkel színvonalas kertvárossá, vagy telekosztásokkal az északi szigetcsúcshoz hasonló, sűrű beépítettségű övezetté fejlődhet.

Sport- és strandterület: Az északi szigetrész feltöltésekor kialakuló mesterséges szűrtvizű tó partján klubsport és szabadstrand létesíthető.

Malomárok: A sziget északi és déli végén egy-egy zsilip építése után a kb. 250 m hosszan betemetett árok kitisztítását javasoljuk. A malomárok és környéke jelenleg szemétlerakodó hely.

J. P. — K. T.

EDELÉNY, TERVPÁLYÁZAT

CZIGÁNY TAMÁS

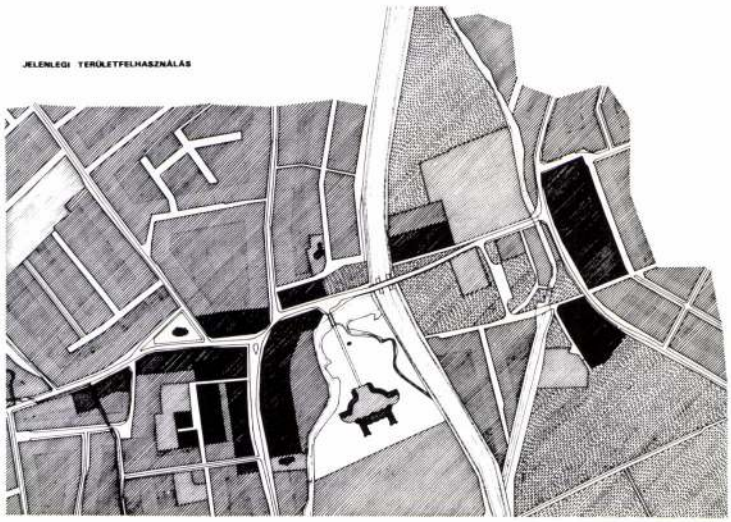

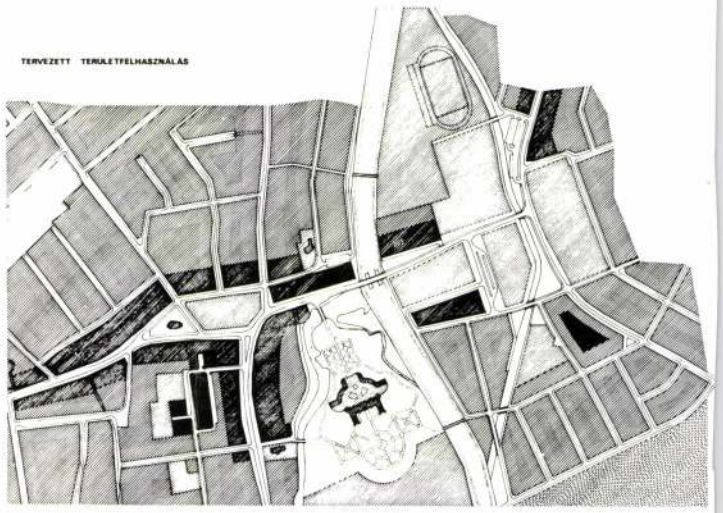

Lakóterület
Többszintes, telepszerű lakóterület
Intézményterület
Vegyes terület (lakás + intézmény)
Lakóterület összefüggő zöldfelülete

Beépítetlen terület
Zöldterület
Sportterület
Egyéb terület

Lakóterület
Többszintes, telepszerű lakóterület
Intézményterület
Vegyes terület (lakás + intézmény)
Lakóterület összefüggő zöldfelülete

Egyéb terület

Új beépítésre felhasználható terület
Kötelező beépítési vonal

Folyamatosan a mindenkori igények szerint átépülő (felújítás, részleges vagy teljes átépítés) terület a meglevő épületekkel

Változatlanul maradó terület
Sport-, ill. strandterület

Zöldterület

Sport-, ill. strandterület

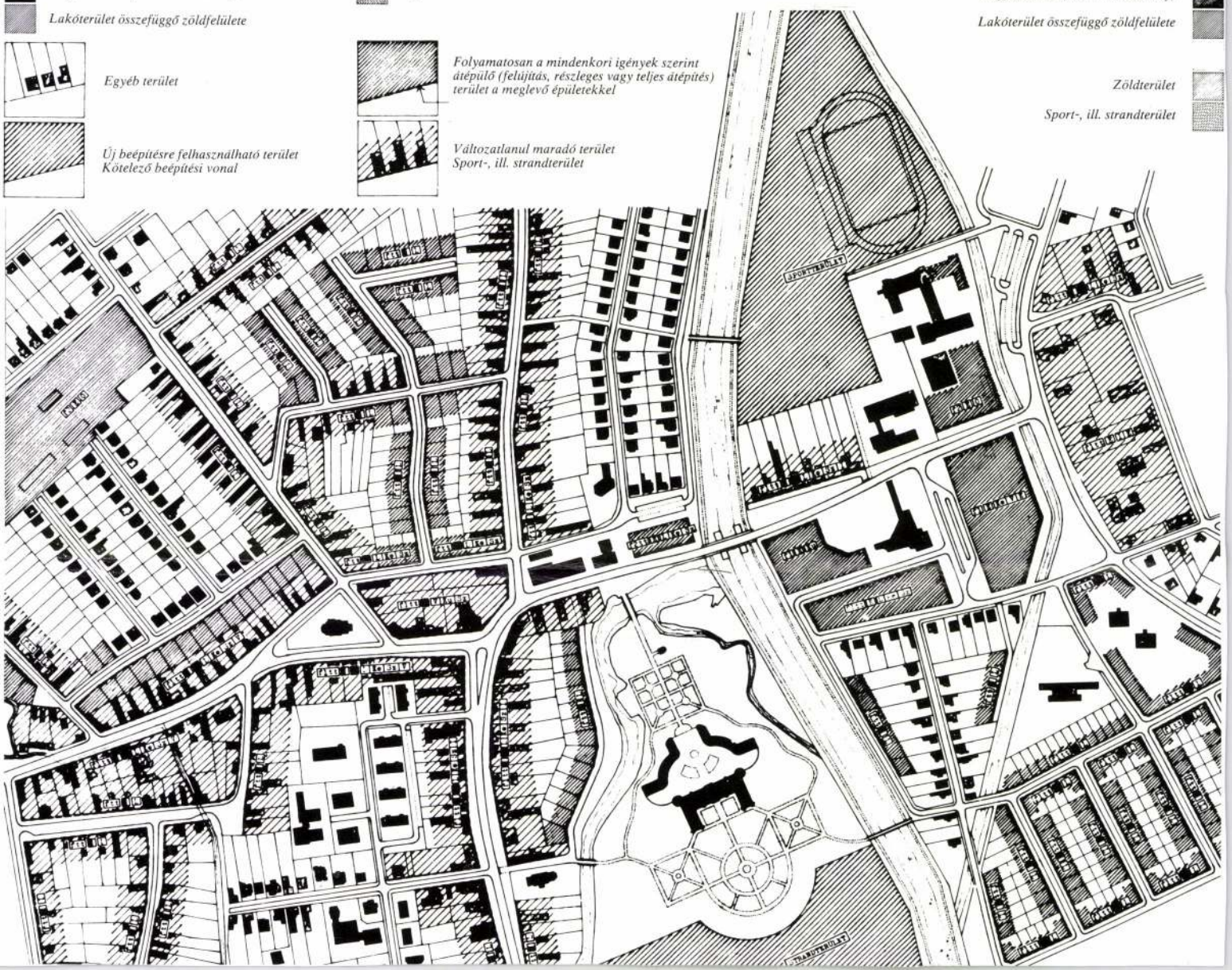

Janesch Péter, építész

2.) Folytatás.

TÁLLYA, TERVPÁLYÁZAT

JANESCH PÉTER
KARÁCSONY TAMÁS
SUGÁR PÉTER

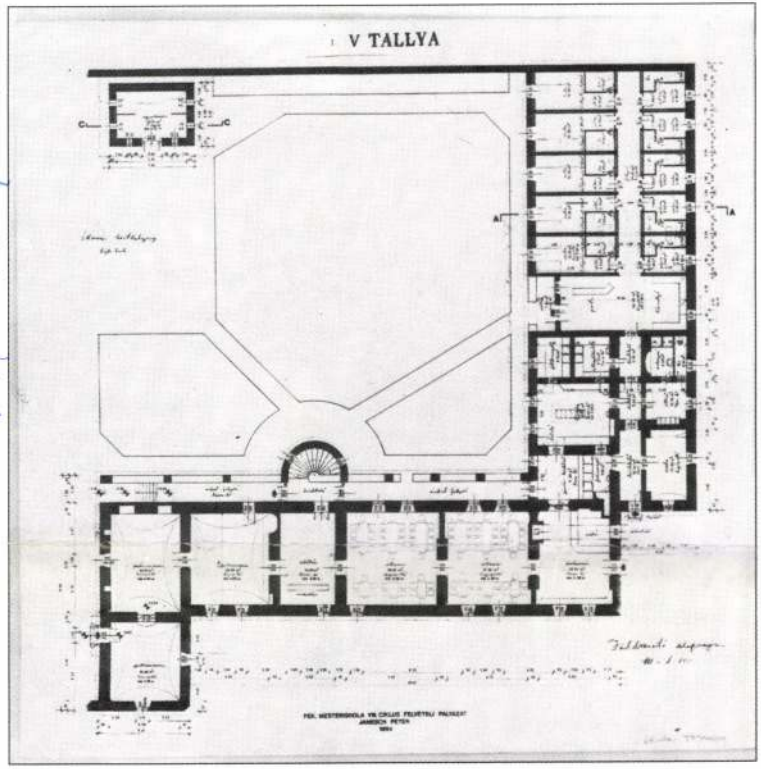

Postamúzeum és fogadó Tállyán. Felvételi pályázat.
Janesch Péter terve

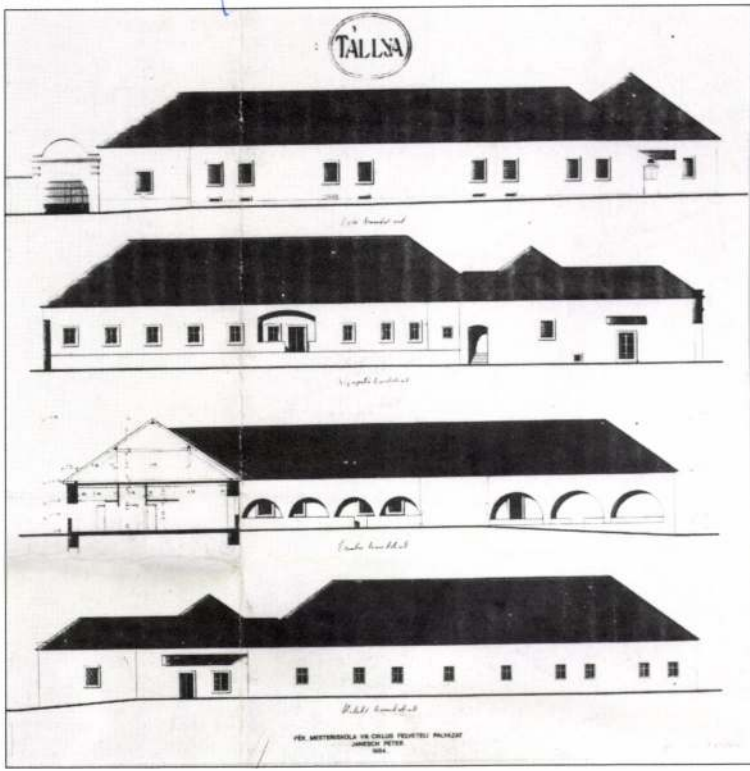

Post Museum and hostel in Tállya, Hungary.
Design by Péter Janesch

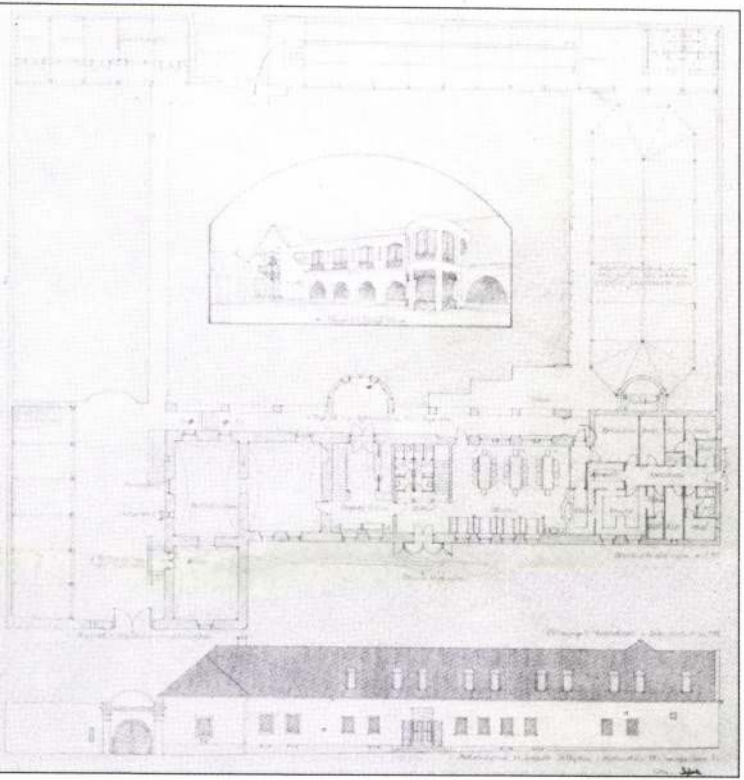

Postamúzeum és fogadó Tállyán. Felvételi pályázat. Somogyi-Soma Katalin terve

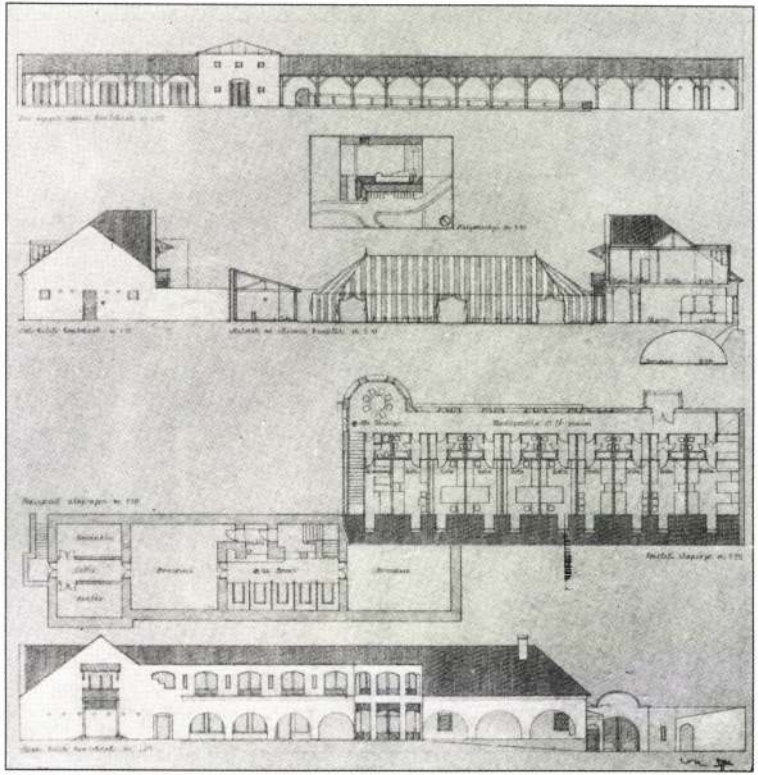

Post Museum and hostel in Tállya, Hungary. Design by Katalin Somogyi-Soma

Ferkai András

Szigor és érzékenység II.

Megjegyzések a mai magyar építészet egy vonulatához

A tanulmány első felében említett építészek a modern építészet redukcionizmusát egyrészt tudatos sokrétűséggel, másrészt a spontán építészetre emlékeztető „megkomponálatlansággal" igyekeztek meghaladni.

Néhányan úgy vélik, és ebben a posztmodern szertelensége csak megerősíti őket, hogy a mai helyzetben realizmusra, racionális építészetre van szükségünk. Jürgen Habermasszal egybehangzóan állítják: „a Modern – beteljesületlen terv", vagyis a modern építészetben kiaknázatlan tartalékok rejlenek. Csak a dogmákat és a be nem vált megoldásokat kell elvetni. Következetes, etikus magatartás jellemzi *Mónus János* (1944) munkáit. Fontosnak tartja, hogy házaink ne akarjanak többet mutatni, mint amire lehetőségünk van. Szikáran szerkesztett, ökonomikus épületeit a tér kezelése, az arányok és a ritmus teszi kvalitásossá (de hiszen mi más lenne az *architektúra* lényege?), a gondosan formált részletek pedig humánussá. Jó példa az építtető pénzének okos felhasználására az újgazdag környezetbe tervezett Miller-ház, egy átriumházszerű puritán villa nyers téglából és betonból, tágas, otthonos belső terekkel, egyedi tervezésű mahagóni ajtókkal-ablakokkal.

Hasonló realizmus jellemzi *Ferencz Istvánt* (1944) is, aki csalódva a napra szóló korszerűségeszményben, diktált divatban és designban egyaránt, olyan tárgyakban-épületekben hisz, melyeknek utóélete van. Bármilyen kommersz szerkezetből, készen kapott termékből képes szokatlan módon házat, bútort összerakni. Eredeti építő logikája és játékos szelleme megóvja attól, hogy munkái olcsóságuk miatt szegényesnek tűnjenek. A hajdani Miskolci Építész Műhely tagjaként érzékenyen figyel épületei környezetére, de a kontinuitás számára nem nosztalgikus formákat, hanem a régi és új közötti feszültséget, értő továbbépítést jelent.

Tomay Tamás (1948) ugyancsak szikár, racionális alkat, de esztétizálóbb természetű. Miként a budafoki menedzserképző portaépülete mutatja, olykor hajlandó a funkcionális és szerkezeti logikát a vágyott kompozíciónak alárendelni. Épületeinek szigorú geometriáját poétikus elemek, szokatlan arányok és a gyakran alkalmazott burkolótégla oldja. Érdekes módon próbálja föleleveníteni a harmincas és hatvanas évek modernizmusának köznyelvivé vált fordulatait, idiomáit (Torockó utcai ikerház, Tölgyfa utcai áruház és irodaház).

Turányi Gábor (1948) első munkája, a Munkásőrség badacsonytomaji üdülője, nóvumként robbant a szakmába: sokrétűsége és esetlegessége nemcsak a heroikus és analitikus szemléletet kérdőjelezte meg, hanem általában minden következetes mű normarendszerét. Turányi egyformán érzékeny a világból és a közvetlen környezetéből érkező hatásokra (helyekre, hangulatokra), és zavarba ejtő frissességgel, eredetiséggel ötvözi a különböző hatásokat. Más és más eszközökkel él megbízásainál, ami valamennyiben közös: a környezet tisztelete, az elmélyült műgond, legyen szó lakóházról, plébániáról vagy lovardáról. Hol visszafogottságot, szemérmes érzelmeket tükröznek, hol pedig valami darabos egyszerűség sugárzik belőlük, a szó jó értelmében, az életközeliség, természetesség szinonimájaként.

Hűvös elegancia jellemzi Nagy Tamás (1951) munkáit. Téglaburkolatú foghíjbeépítései a premodern korszak szigorúságát idézik: akkor is, ma is absztrakt funkcionalizmus és szélsőséges individualizmus között kellett egyensúlyozni. Ahogyan akkor többen döntöttek úgy, inkább lesznek tartózkodóak, szűkszavúak, semmint hogy olyat használjanak, ami nem bizonyul tartósnak, ma is vannak, akik hasonlóképp gondolkodnak. Törekvésük egybecseng az olasz racionalizmus klasszicizáló, típusalkotó szándékával. Nagy Tamás tiszta formákhoz, téglához fűződő eredendő vonzalmát, finom ízlését az Amerikában töltött két év, majd Makovecz Imre közelsége sem változtatta meg alapvetően, legfőljebb árnyalta, elmélyítette.

A pályáját Miskolcon, majd Janáky mellett kezdő *Dobai János* (1953) esetében érhető tetten legjobban a szigorúság motívuma. A hazai valóság indított el benne egy olyan önkorlátozó folyamatot, mely az öntörvényű formálástól a minden prekoncepció nélküli hétköznapiság felé vezetett. A tiszta szerkesztés legjobb IPARTERV-es hagyományát egyesíti a korábban elképzelhetetlen természetességgel: egy épületen többféle anyagot, burkolatot használ, a homlokzatok megkomponálatlannak tűnnek, mert a nyílások helye, mérete a helyiségekhez igazodik, mert spontánnak ható bővítmények, toldalékok tagolják. (fehérvári Glória CD-gyár; Chinoin üzemi épület terve) A végcél: anyagi és erkölcsi értelemben időtálló és hiteles épületeket alkotni.

A Mesteriskola VIII. ciklusa (1984–85) kiemelten foglalkozott az *archetipikus* fogalmával, vagyis az időtlen, az otthonos építészet mibenlétével. A hallgatók többsége természetesnek tartotta, hogy a kisvárosi-vidéki környezet léptékének, hagyományos beépítésmódjának megfelelő, egyszerű épületeket és együtteseket tervez, melyek meghitt hétköznapiságukkal, finom klasszicizálásukkal vagy laza spontaneitásukkal képesek újraszőni a felhasított városi szövetet, szétzilált helyi társadalmat, elillant hangulatot. E harmincas „fiatalok" (Balázs Mihály, Karácsony Tamás, Janesch Péter, U. Nagy Gábor, Sugár Péter) szemlélete többnyire még csak pályázati tervekből, fiókban maradt rajzokból olvasható ki. Azok helyzete előnyösebb, akik – mint Karácsony Tamás – serkentő szellemi közegbe és a több munkát ígérő vidékre került. Az esztergomi *É–II Tervező Szövetkezet* (Kund Ferenc, Maros Tamás, Hámory Judit) méretét, összetételét tekintve ideális a környéken adódó változatos feladatok ellátására. A hasonló szemléletű két generáció egymásra hatásából izgalmas helyi építészet bontakozott ki.

MAGYARORSZÁG

JANESCH Péter-epitere

Janesch László épületei

FOTÓK • PICTURES • HAJDÚ JÓZSEF

Bán Dávid

Kultur(ált) központ

Dél-Budai Kulturális Központ

A nemrégiben átadott Dél-Budafoki Kulturális Központ paradox módon a kereskedelmi tevékenységek bővülésének köszönheti létét. A Campona fejlesztésének gátat szabott a korai és igen rossz állapotban levő művelődési ház. Az északi oldalon azonban a bevásárlóközpont már nem kívánt terjeszkedni, így az ott lévő, kellő méretű telek adhatott terepet az új művelődési ház létrehozásához. A voltaképpeni telekcserével tehát megoldódott a fejlesztés és a kulturális tevékenység kérdése is.

A KÉTSZINTES, rendkívül nagy alapterületű kulturális központ tömegével, téglaburkolatával jól illeszkedik a környezet egyéb létesítményeihez. A három fő funkcióval bíró épület központi elemét maga a művelődési ház képezi, színházteremmel, kamara- és klubtermekkel, kiállítótérrel, közösségi helyiségekkel. A kulturális központot két oldalról az uszoda és a művészeti iskola tömege határolja. A három funkcionális szárny kellemes, kiegyensúlyozott arányban alkot egységet. Az uszoda, döntött tetejével egyfajta lezárást is ad a keleti szárnynak. A többtengelyű és aszimmetrikus épület összképében a kétosztatú bejárat a legdominánsabb.

A belső elrendezés az ilyen funkciójú épületekre jellemzően klasszikusnak mondható. Az előcsarnokból nyílik a földszint központi helyisége, a színházterem

és a kamaraterem, mellettük a technikai- és kiszolgálóhelyiségeket alakították ki. A hátsó fronton egy gondosan kiképezett táncterem, mellette kisebb klubhelyiségek sora helyezkedik el. Az emelet kétosztatú, az első és hátsó traktust a két szintet elfoglaló színházterem választja el. Itt kisebb termek, balett-terem, irodák és a folyosó kiszélesítésében egy kiállítóhelyiség kapott helyet.

Míg az épület küllemében a sötétebb, vöröses téglatónusok az általánosak, a belső térben már a világos, fehér falak jellemzőek. Az emeleti helyiségek kapják a legtöbb fényt: itt több tetővilágító is közvetlen napfénnyel látja el a folyosókat, a kiállítótereket. A földszint is sok természetes fényhez jut, a zártabb belső udvar felől nagy üvegfelületek határolják az előcsarnokot. Ez melegebb hónapokban részben ténylegesen is nyitottá válik az udvar felé, melyet az épület félkörívben határol.

A belsőépítészeti kialakítás során a tervezők láthatóan a lehető legnagyobb egység megteremtésére törekedtek. Az előcsarnokban a félköríves központi pultot kell kiemelnünk, de a tér a maga egészében is gondosan tervezett, a szemetesektől a ruhatári fogasokig mindent egységes vonalvezetés jellemez. Mégis itt éri az első sokkhatás a szemlélőt. Az épület használatába vételénél, úgy látszik néhány funkcionális kérdés még nem dőlt el, így – bár egy ilyen feladatú épületnél alapvetőnek gondolható – a büfé beillesztése sem. Míg az épület számos elemében a világosra kezelt fafelületek, vékony, szürke fémtárgyak jellemző-

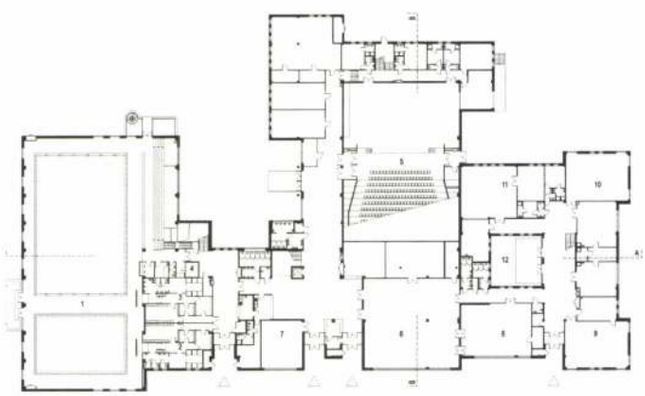

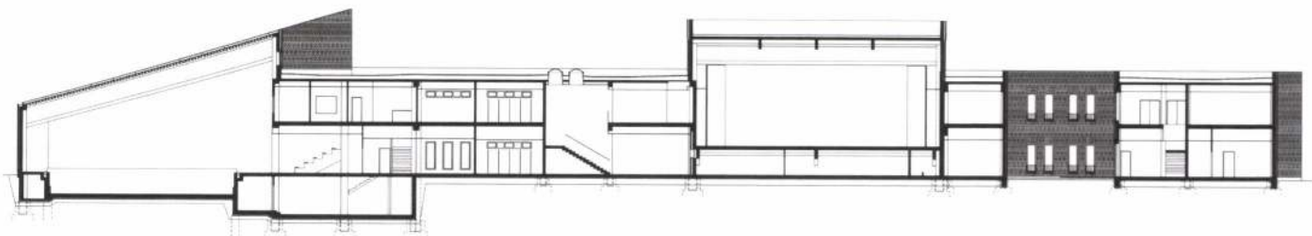

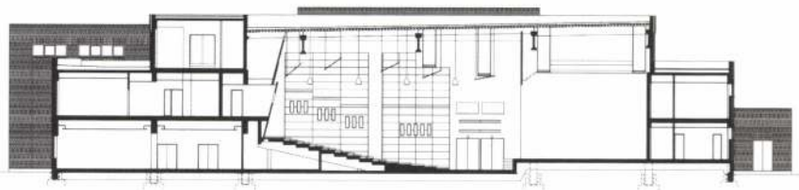

ek, addig maga a büfé – feltételezhetően a bérlő elvárását követve – megjelenésében nehézkesebb, organikus fapultot és cégért kapott. Összképében rendezetlenség, végiggondolatlanság mutatkozik, amely csak fokozódik a büfé előterében elhelyezett igen egyszerű, bordó, ormótlan fémszékekkel és asztalokkal. Nagy kár az épület kellemes összhatása szempontjából, hogy a belsőépítész keze idáig már nem terjedt, illetve bizonyos szintig nem szabályozták a belső terek használatát. Ugyanígy követhetetlen az amúgy eredetileg jól megtervezett, decens, modern vonalú fémtáblákon alapuló információs jelrendszer. Hamar megjelentek ugyanis a falakon a színes nyomtatóval varázsolt, házilag barkácsolt szivárványos betűkkel készített tájékoztató papírok. Ezek láthatóan nem alkalmiak, hanem egyes eredeti táblák hiányát is pótolni kívánják.

Az előcsarnok tehát egyszerre mutatta be a ház szerencsésen tervezett és „barkács" elemekkel továbbélő oldalát. Ez a kettősség számos helyen visszaköszön, de szerencsére kevésbé sokkhatás-szerűen, mint a büfénél.

Az uszoda medenceterét számtalan nagy üvegfelület teszi világossá, mellette egy kisebb napozókert is helyet kapott. Mindhárom egység külön bejárattal is bír, elkülöníthetőek egymástól, a beltérben azonban a terek átjárhatóak.

A tervezés során a belsőépítész kitért számos olyan apró részletre, berendezési elemre, mint például az információs rendszer egységességére, bizonyos alapvető berendezési tárgyakra, akár a szóróanyag-tartó kosárra, de ugyanitt említhetnénk az ezekkel harmonizáló kültéri utcabútorokat is.

Az épület mindenképpen megfelel központ-szerepének, jól egyesíti a kultúra, a kikapcsolódás, a sport és az oktatás funkcióit, ám se több, se kevesebb nem akar lenni ennél. Mindezekhez megfelelő, mondhatni kellemes környezetet tud nyújtani. Remélhetőleg nem jut a művelődési házak gyakran hanyatló sorsára.

TERVEZÉS / GENERAL DESIGN
HUNGARO-AUSTRO PLAN

ÉPÍTÉSZ, BELSŐÉPÍTÉSZ TERVEZŐK / ARCHITECTS, INTERIOR DESIGN
KÉZDY KATALIN, JANESCH LÁSZLÓ

SZERKEZETTERVEZÉS / STRUCTURE
SZEGEDI ANDRÁS, VARGA KRISZTIÁN

GÉPÉSZET / PLUMBING
KÉRY TAMÁS

ELEKTROMOS TERVEZÉS / ELECTRICAL PLANNING
KÓSA LÁSZLÓ, ULRICH NORBERT

KÖRNYEZETRENDEZÉS / LANDSCAPE
ANDOR ANIKÓ ,
DANHAUSER REZSŐ – LAND-A

AKUSZTIKA / ACOUSTICS
KARSAY ELEKNÉ

IRÁNYÍTÓ RENDSZER, FELIRATOK / COMMUNICATION
HALÁSZ GYÖRGY

SZÍNHÁZTECHNIKA / STAGE TECHNOLOGY
STRACK LŐRINC –
SZÍNHÁZTECHNIKA KFT.

ARCHITECTS
László Janesch, Katalin Kézdy

Dávid Bán

A Cultured Centre

Culture Centre in the South of Budafok

Recently inaugurated, the Culture Centre in the South of Budafok has, in a paradoxical way, been born out of the necessities of the extension of commercial acitivities. The very development of Campona was disadvantegously limited by the culture centre which was in bad condition rather too early. Yet the shopping centre on the northern side did not wish to extend, and the existing and suitably spatious lot provided enough space for the foundation of the culture centre. By actually exchanging construction sites also the issue of development and cultural activity was solved.

THE TWO-STOREY culture centre with an extraordinarily large area of its central block and its brick pavement fits well into other institutions of the neighbourhood. Housing three functions, the central section of the complex is the building of the culture house, with a theatre, chamber- and club-rooms, an exhibition area, communal rooms. The culture centre is flanked by the swimming-pool and the art school. The three functional wings with their well-proportioned scales come to create a pleasant unity. Topped with a slanting roof, the swimming-pool is also a kind of close-down of the eastern wing. The twofold entrance is a most dominant component of the multi-axial and asymmetrical building in its overall view.

The interior arrangement is sort of classical and typical of buildings with the same function. The central room of the ground-floor, as well as the theatre and the chamber room open from the foyer. Next to them there are rooms housing technical and service facilities. The back section comprises a carefully devised dance-hall with smaller club-rooms positioned in rows next to it. The upper-floor is divided into two, the first and the back part includes the two-storey theatre which also borders them. There are smaller rooms, a ballet-room, offices, and a corridor, whilst their extension is used as an exhibition area.

Whilst the exterior of the building is darker and dominated by reddish tones of brick, the interior is fairly light with its white walls. The upstairs rooms receive the most of the shunshine; here several of the skylights provide direct access of sunshine into the corridors and the exhibition areas. The ground-floor also abounds in natural light, from the direction of the more closed courtile the foyer is bordered by large glass expanses. In the warmer seasons it turns into a partly open-air one toward the courtile, which is bordered by the semi-circle of the building. Whilst preparing interior designs, the architects apparently wished for the largest unit possible. In the foyer the semi-circular central counter had to be removed, yet the entirety of the space is carefully designed: a kind of unified tracery features everything, ranging from the garbage cans to the racks in the cloakroom. However, this is the very spot where the viewer is shocked for the first time.

It seems as if some functional issues had not been solved by the time the building was taken over for utilization. This concerns also the insertion of the buffet, although one should think it belongs to the basic functions within a building of this type anyway. Whilst the building reveals wooden surfaces treated light in many of its details, it is thin and grey metal objects that rule here, whilst the buffet – probably in order to meet the client's ecpectations – is more bulky in its appearance, it also a weighty organic wooden counter and a sign-board as well. Its overall impression speaks of disorderliness and carelessness, which is further intensified by the highly simple and clumsy claret metal chairs and tables. The fact that the interior designer had no scope reaching beyond here is a shame regarding the otherwise pleasant overall appearance of the building, and the usage of the interior spaces have been left uncontrolled to some extent. Similarly, the informational system of signs is impossible to grasp even though originally well-devised and are based on decent modern-lined metal boards. Rather too soon home-mady clumsy printed information sheets appeared with letters in all colours of the rainbow right on the wall. They do not even look temporary ones, but are probably intended to replace the missing original boards. Thus the foyer reveals simultaneously the luckily designed side of the house surviving and also „do-it-yourself" components. This kind of duality returns and is repeated in several other details, yet it has an effect luckily less shocking than the refreshment room.

The swimming-pool section is lit by a range of vast expanses of glass joined by a smaller garden suited for sunbathing. Each of the three units have a separate entrance, and can be divided from one another, yet the interior spaces are traversable. Whilst planning, the interior designer tackled many tiny details, items of furnishing, such as the unification of the informational system, certain pieces of basic furniture, concerning even the basket for storing leaflets, including street furniture keeping in harmony with it. All in all, the building as such perfectly meets its central functions, unifying those of culture, recreation, sports and education without the ambition to become either more or less than that. It has the facilities to offer a pleasant environment to host all of them. Hopefully it shall not share the tragic destiny of decay so typical of culture centres.

Janesch Rudolf építész 1. Folytatás.

Ifjúsági Ház, Eger

Építész: Janesch Rudolf (KÖZTI)

Magyar Építőművészet, 1984. 4. sz. 32-old.

1. Az Ifjúsági Ház főhomlokzata

1/.

a szakadék a profi építészek és a köznép, a használók építészeti ízlése, kultúrája között. Arról van szó ugyanis, hogy a tervezőirodai építészek, sőt bizonyos mértékig a nagyvonalúbb maszek építészek is birtokában vannak egy évszázadok alatt felhalmozódott építészeti kultúrának, most beleértve a modern építészetnek a hagyományait is, és ezt ők midezideig, mint egy bálványt vagy stenséget őrizgették. Egyre nagyobb volt azonban azoknak a száma, akik nogy úgy mondjam „ekörül a tempom körül gyülekeztek" és bebocsájtást kívántak — az építészetbe. Nagyon sokáig ezek a tömegek valahogy kívül rekedtek az építészeten. Most viszont egyre több szakmabeli úgy gondolja, hogy ezek a tömegek olyan energiákat hozhatnak magukkal, amelyek talán az egész építészetet meg tudnák újítani. Ehhez még csak annyit, hogy viszont olyan végletbe sem szabad esni, amire vannak már példák, hogy egyesek elképzelnek valami egészen laza építészetet, amely csak a tömegigényeket, a spontán igényeket elégíti ki — ez majdnem biztos, hogy anarchiához vezet.

V. L.: Amikor ezt a házat tervezte, mit szeretett volna: hogy a szakmának, vagy hogy a használóknak tetsszen elsősorban?

J. I.: Az, hogy a köznéppel egy folyalyamatos és bensőséges kapcsolat alakuljon ki, az most még nagyon nehezen megy . . .

V. L.: Hát akikkel én a használók közül beszéltem, azok általában elégedettek voltak . . .

J. I.: Igen. Ez az elégedettség azonban, ami a riportból kihallatszott — most nem akarok senkit sem megsérteni — ez egy elég csekély tetszés. Ez nem az a fajta tetszés, ahogy mondjuk egy középkori német város polgára elfogadta városa templomát.

V. L.: Tulajdonképpen mire vágyik? Milyen tetszésnyilvánításra?

J. I.: Én nem tetszésnyilvánításra vágyom, hanem arra, hogy az építészet valahol összeérjen, összekovácsolódjon azzal a társadalommal, amelyikben az épület épül. Azt az építészeti kultúrát, amit a profi építészek ismernek és őriznek, és a köznép spontán építészeti kultúráját kellene valahogy egyesíteni. Jó lenne, ha találkozna ez a két tábor. És ebből valószínűleg jó építészet születne.

Visy László

2

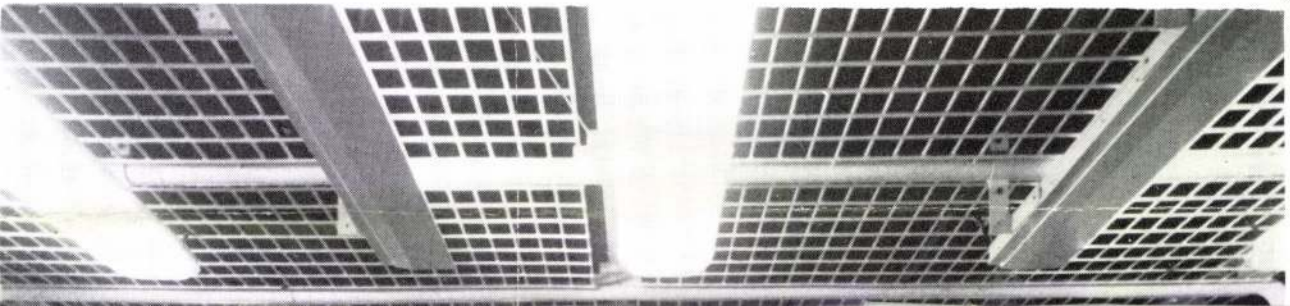

lecsupaszított préri-stílusa és a későbbi dekorativitása között. Európai utazása erősen rajta hagyta a nyomát, a korabeli forradalmi elmélettől, melyet Adolf Loos a modernizmus radikális őszinteségével hirdetett meg („a díszítés bűn"), Wrightnál éppen a Midway Gardens révén búcsúzott. A komplexum betonfalain végigvonuló fríz, a mintával ékesített betonfelületek, a terep mozgalmas síkokra bontása és az egyes épületek harmonikus viszonya mind az ornamentika újszerű felfogásának eredményei. Azt fogalmazzák meg, amit Wright csak a szigorú európai avantgárd mozgalmakkal szemben körvonalazott: hogy funkcionalizmus és dísz, beton és minta nem egymás ellentétei, hanem egymást erősítő, egyenrangú építészeti eszközök. Wright életművében e feloldhatatlannak tűnő ellentét évtizedekig főszerepet játszott: az új expresszivitás kifejezésbeli esélyeit számos munkája során, fokozatosan békítette össze a leegyszerűsített modern formavilággal. Az őt követő vagy még inkább tőle tanuló építészek számára ma is kétséges kimenetelű feladat e kettősség feloldása. A cikk szerzője a Midway Gardens-t jelöli meg Wright új irányba induló kísérleteinek fordulópontjául: a betontömbök és a díszített falak közös lehetőségeinek keresése ebben az impozáns parkban mutatja fel a későbbi új expresszionizmus lehetőségeit.

Graciano Silvestri írása a latin-amerikai modern egyik különleges alkotóját, *Eladio Diestét* mutatja be egy terjedelmes írásban. Wright-hoz hasonlóan, Dieste munkásságában talán a legvonzóbb az „érzelemmel telített geometria" paradoxona. Az uruguayi építész a '60-as évek óta a modern építészet „belső ellenzéke" megtisztelő nevet viseli. A tanulmány címe: *Konfliktusmentes modern.* A szerző Dieste munkásságában a funkcionalista betontömböktől az organikus formák felé haladást elemzi. Dieste a modern filozófiájával indult pályáján, de uruguayi származása, a tradíciók keresése és mélyen vallásos szemlélete sajátos árnyalatokkal gazdagította a funkció és forma egységét hirdető építészetet. Lendületes betonhéj-építményei, lágy ívei és fellazított tömegei finoman rímeltek a latin-amerikai vizuális kultúra eleven, bizarr karakterére. Később áttért a tégla alkalmazására, ezek lettek legizgalmasabb épületei. Az 1960-ban elkészült montevideói Atlanti-templom mozgalmasan ismétlődő ívei hullámzása, a tenger hullámainak ritmikus ismétlődését építészetté materializáló gesztusa elemi erővel hat ma is. Dieste ebben a művében érte el a természetes harmónia és a mérnöki tökély elegyének legmagasabb fokát. A tégla plasztikus felülete és a hullámformák által keletkezett feszültség finoman egyenlíti ki egymást, érzékeny szépséget valósít meg.

■ G. E.

Fragmentek Ivan Galeta filmjeiről

„... minden emberi lét, akármilyen fokon, de okvetlenül civilizált. Minden civilizáció mesterséges, vagyis nem természetes. Ebben a mesterségesben a természet feltétlenül szenved. Fel kell tenni a kérdést: van-e olyan civilizáció, más szóval, van-e olyan mesterségesen teremtett rend, amely a természetet nem nyomja el, hanem minden a saját helyén marad és szabadon kibontakozhat?

...Minden mozzanatot, amely a renormalizáció szolgálatában áll, el kell fogadni, vallás, művészet, gondolkodás... "

(Hamvas Béla: A korszenvedélyek utólagos igazolása, 1959-63 között)

Ivan Ladislav Galeta két héttel az évezredforduló előtt, 2000 december 17-én vetített és beszélt filmjeiről az Ernst Múzeumban, kapcsolódva a *Velencei Építészeti Biennálé* magyar pavilonjában, majd itt, Budapesten is bemutatott *Atlantisz-kiállítás* gondolatköréhez. Galeta, aki a Zágrábi Egyetem Művészeti Akadémiáján tanít, 1969 óta „V.I.R.a.G" című filmprojektjén dolgozik. Filmjei, előadásai, kiállításai e „work in progress" fejlődésének állomásai.

Az Ernst Múzeumban Galeta először a „PiRaMidas" című, 1972-1984 között készült, 1984 márciusában Vác mellett forgatott filmjéről beszélt. A felvételi helyszín egy 8 kilométeres, egyenes vasúti pályaszakasz. Ezen jár oda-vissza egy sínautó, a mozgásból és a négy kameraállásból alakul ki a film szerkezete. A film közepén – 7261. számú kocka, egyszerre idő- és térbeli centrum – egy üres, fehér, fény-filmkocka és 1/24 másodpercnyi csend van. Az újrakezdés alig érzékelhető pillanata. Elhallgat a hangsávon a férfi hang, és még nem szólal meg a női hang. A középpontot adó fehér köré komplementerre rendeződik a szivárvány színeivel (kék, sárga, vörös, illetve zöld, bíbor, narancs) megfestett filmkocka. A mozgás négy pozíciója miatt a film mint meander-labirintus működik. A teljesen szimmetrikus film snitthosszainak fogyása és növekedése a magyarázó rajzon – melyet Galeta az egész előadás alatt folyamatosan egymásra rajzolt – csúcsával egymásra fordított piramis, homokóra, Szaturnusz-idő.

Az idő: a film előkészítésének tizenkét esztendeje – ezalatt a művészet és tudomány, a legjobb értelemben vett hagyomány 120 kötetnyi irodalmát olvasták végig, hogy pontosan hathasson a film. És a forgatás pontos ideje –1984. március 20-án 11 óra 34 perc és 11 óra 39 perc között –, hiszen ez az igen kidolgozott és átgondolt szerkezet közvetlenül került a celluloid szalagra, vágás és egyéb utólagos beavatkozás nélkül.

Aztán 18 rövidfilm, a kertben készítve: a „permakultura" amivel 1995 óta elsősorban foglalkozik, a „mezőgazdasági tudatosság" kialakítása. Ezekből lírai-racionális darabokból is láthattunk néhányat. Madarak témája: hogyan készítsünk virágcserépből télre etetőt? Hogyan segítsük a túlélést? Felfordított cserép, viasszal megtöltve, faág-létra lóg ki belőle. Cinegék érkeznek, egyszer – alig észlelhetően – egy denevér. A zene Bartók *Mikrokozmosza*, a mozgás-ritmus harmóniája a film és a hangok között. A film hosszát a zene határozta meg, és nem fordítva.

Az intuíció a hagyományról öntudatlanul velünk hozott tudás folyamatos racionalizálása illetve metrikussá tétele. Az elvont, számmisztikát, mitológiát használó gondolati apparátus a filmek és a munkák hátterében marad, enélkül is értelmezhetőek, nézhetőek.

A kert Ladislav Galeta számára életforma is. Művészet-élet határ felszámolására gondolati és gyakorlati kísérlet. A kerti etűdök egyben az élet dokumentumai. A modern világ elidegenedettségével szemben újra tanulni az élet egyszerű törvényeit, mozdulatait. Recyling, vagy Hamvas szavával renormalizálni, nemcsak dolgokat, a természetet, hanem önnön gondolatainkat is. Rákapcsolódni a hagyományos életvitel és gondolkodás áramára, de pátosz nélkül. Humorral, mely jobbá teszi a lélek humuszát...

Esetleg egy üvegcsényi oreganóval, mely a kezdetek szigetéről érkezett, és az eredet originális illatait árasztja.

■ SIMON MAGDOLNA

Köszönet a c3 dokumentációs központjának és Adele Eizensteinnek a segítségért

Janesch Péter

Időképek

Néprajzi Múzeum, Budapest

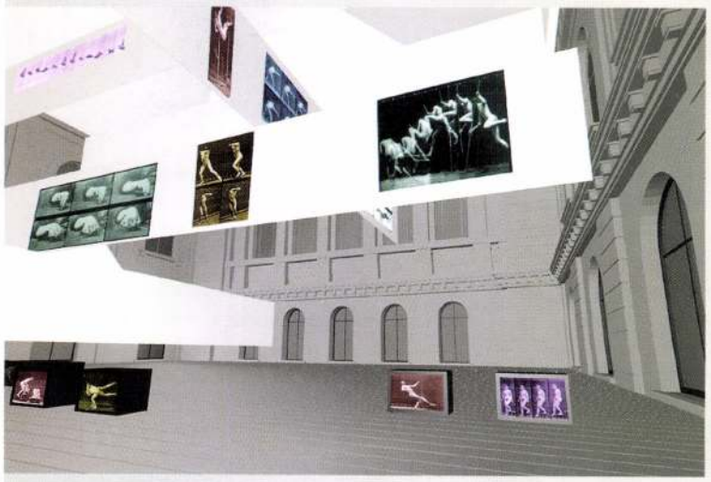

1.

2-3.

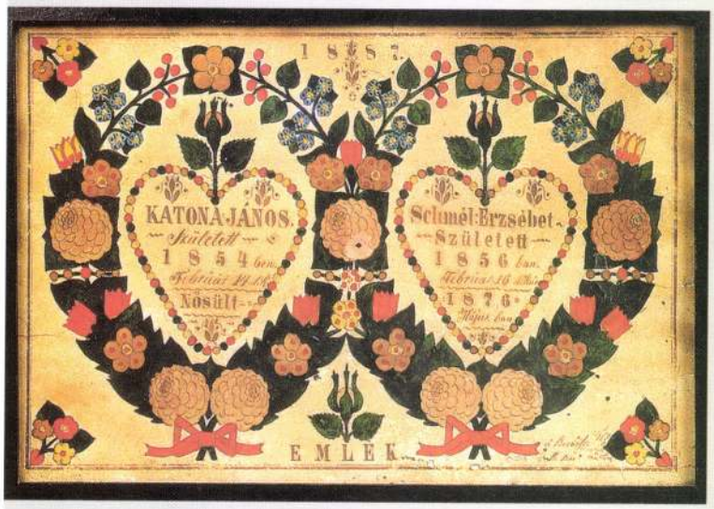

4.

Minden mitológia az idővel kezdődik, valamennyien – istenek és halandók – Kronosz gyermekei vagyunk. Az emberi történelem lázadások sorozata az Idő ellen. Az európai gondolkodás egyidős azzal, hogy az Idő legalább részeiben meghódítható számunkra: egy-egy szeletét – akárcsak a kertünkben – elkeríthetjük. A keleti gondolkodás pedig akkor vált nagykorúvá, amikor kinyilvánította: nincs más védelem az Idő ellenében, csak az, hogy zárójelbe tesszük. A zen tanítása szerint az ember számára az állandósult jelen a legfőbb érték, amivel kiiktatható az Idő felsőbbsége.

Talán az ezredforduló ihlette annak a grandiózus kiállításnak ötletét, amely egész évben látható a Néprajzi Múzeumban. Az ember időről alkotott felfogásának alakulását kívánja bemutatni a néprajz, a kulturális antropológia és az etnológia ismereteit fölhasználva. Az elvont Idő-fogalom mellett annak társadalmi vetületét is érzékeltetni próbálja. A probléma egyetemes volta ezúttal fölszabadítóan hatott a kiállítást megálmodó *Fejős Zoltán* és munkatársai, *Csupor István, Szacsvay Éva, Wilhelm Gábor* és a többiek fantáziájára. Olyan tematikus blokkokat különítettek el, amelyek egyrészt tekintettel vannak a tér- és idődimenzió emberfölötti léptékére, másrészt szociális kisajátíthatóságára is.

A második emeleten található (mert hogy a szemrevételt én felül kezdem) az *Időben élni* című rész, amelybe ilyen kérdések kerülnek tárgyi reprezentációra: Tárolás – az idő felhalmozása, Az idő vasfoga, Az egybetorlódott idő – mexikói szinkretizmus, Halál – az utolsó átváltozás, Időtlen idő – a zen vagy: *Álomidő, Izoláció* – az elzártság időtlensége. Sajátos egységet alkot a konkrét és az elvont: például a tibeti szertartáskorona és az időgép vagy a szinkretista házioltár a nahau indiánoknál Mexikóban. A halál kelléktárából csodálatos kalotaszegi gyászruhákat látunk, a gyászmunka valamennyi stációját követve. Az elmúlással próbálnak dacolni a melanéziai halotti maszkok és zsugorított emberfejek, a 18. századból igen jó állapotban fennmaradt magyarországi férfimúmia.

Egy emelettel lejjebb szállva a kiállítás önmaga műfaja előtt is tiszteleg: A múzeum mint időgép című installáció röviden összefoglalja, miként hozta létre a megőrzés vágya a múzeumot mint kiállítótermet, és hogyan próbálja a múltat a mindenkori jelen részévé tenni. Természetesen kétélű ambíció ez, hiszen a múzeumi jelenlét egyúttal múlttá is avat mindent. Kíváncsi volnék, hogy a technikai eszközök bámulatos gyarapodásán túl létezik-e még másfajta lehetőség a műfaj megújítására – amiről különben a kiállítási katalógusban is olvashatunk.

A földszinten a *Khronosz és tempus* című részt találni, olyan tematikus egységekkel, mint: *Az idő talánya, Az egyéni élet, Családi idő, Leszármazás, A falu és a város ideje, A nép, nemzet ideje, A Föld ideje* stb. Igen jó elgondolásnak tartom az idő mintegy térbeli kitágítását – így jutunk el a Fáyak családfájától (az 1100-as évektől napjainkig) a közlekedési eszközök és a nemzeti szimbólumok változásán át a Földről való elképzelések radikális átalakulásának reprezentációjáig. Sőt, az utóbbi esetében a civilizációs ártalmak következtében veszélybe került jövő is érzékelhető, s óhatatlanul Madách tragédiájának sivár eszkimó- és űrjelenete jut az ember eszébe (igaz, eszkimó öltözék és holdbéli táj látványával is találkozunk).

Talán az a háromszáz éves tölgyfakorong egyszerűségében is legplasztikusabb bizonyság az *Idő múlására*, amely egyszerre mutatja a rávésett történelmi dátumokat és a környezet pusztulását szimbolizáló végességet. Súlyos tárgy ez, súlyos dokumentum; mégsem hiszem, hogy meg tudná kötni az Időt – az időt, amelynek talányát nyilván ez a kitűnő kiállítás sem fogja megfejteni.

V. Bálint Éva

(A kiállításhoz egész évben egymást követő kamarakiállítások társulnak, január és április között pedig egy-egy alkalommal tudósok tartanak előadásokat az idő fogalmának különféle értelmezési lehetőségeiről.)

1. Janesch Péter és Kis Péter installációja | Installation of Péter Janesch and Péter Kis
2. Temetési maszk, Gabon. 20. sz. eleje | Funeral mask, Gabon, early 20th. c.
3. Türelemüveg, Selmecbánya | "Patience bottle", Slovakia, 1791
4. Házasságkötési emléklap, Harta | Marriage memorial leaf, 1887

Kiállítási koncepció és főrendező: Fejős Zoltán
Főmunkatársak: Csupor István, Szacsvay Éva, Wilhelm Gábor
Látványterv és installáció: Janesch Péter, Kis Péter
Grafikai arculat: Gerhes Gábor
Vetített képek: Peternák Miklós, Szegedy-Maszák Zoltán

NETBOX A SZIGETEN Önálló sátorban mutatkozik be az európai cigányság digitális felzárkóztatását célzó Login iniciatíva (logininitiative.eu) az idei Sziget fesztiválon. A felújított számítógépeket és drót nélküli internetkapcsolatot fair trade alapon kínálja a nonprofit szervezet: egy drót nélküli internetezésre alkalmas PC monitorral és Linux operációs rendszerrel nettó tizenötezer forintért rendelhető a netbox.hu portálon. A szolgáltatást a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Tomoron tesztelik május óta, a közösségi házból elosztott wifi-hozzáférés az egész faluban lefedettséget biztosít. Azóta a dél-baranyai Alsószentmárton 120 Netbox PC-t rendelt. Magyarországon az összes háztartás 38 százalékában van számítógép, a roma lakosság körében ez viszont csupán 13 százalék. A cigányságon belül szinte egyáltalán nincsen számítógépe és internet-hozzáférése a vidéki iskolázatlan rétegnek.

SOKFEJŰ MEDÚZA A hannoveri állatorvosi egyetem genetikusai az európai hidramedúzával folytatott kísérleteik során néhány gén manipulálásával olyan példányokat hoztak létre, amelyeknek kettő vagy akár több, tökéletesen funkcionáló feje van. A tudósok egészen tizenkettőig voltak képesek növelni a fejek számát egy állaton – adta hírül az Index. A mutációt a genetikusok az úgynevezett Cnox gének manipulálásával, kikapcsolásával érték el; ezek a gének irányítják embriókorban a medúza testének fejlődését. A tudósok szerint a kísérlet legfőbb tanulsága annak felismerése volt, hogy mindössze néhány gén manipulálásával milyen drámai változásokat lehet előidézni az élő szervezetekben.

VÉRCSOPORT-MÓDOSÍTÁS Egy massachusettsi cég olyan eljárást és műszert fejlesztett ki, amely lehetővé teszi az emberi vér vércsoportjának megváltoztatását. A vércsoport-módosító berendezés működése a koppenhágai egyetem kutatója, Henrik Clausen felfedezésén alapul, aki több ezer mikroba céltudatos átvizsgálása során olyan enzimeket izolált, amelyek nagy hatékonysággal képesek lehasítani a vörösvérsejtek felszínéről az A, illetve B típusú, antigénként viselkedő cukormolekulákat. Az A, illetve B antigénektől megszabadított vérsejtek így nullásnak tekinthetők. A gép prototípusa óránként hat infúziós tasaknyi vért képes átalakítani.

HIBRID MEGHAJTÁSÚ VONAT Egy hegyvidéki üdülőhelyen debütált a világ első hibrid, dízel-elektromos meghajtású motorvonata Japánban. A tetőn elhelyezett lítiumion-akkumulátorok táplálják a Kiha E200 négy elektromos motorját, a dízelmotorra csak a kaptatókon van szükség, a lassításkor felszabaduló energiával az akkumulátorokat töltik. A 46 ülőhellyel és 117 állóhellyel rendelkező vonat 60 százalékkal kevesebb üvegházhatást keltő gázt bocsát ki, 20 százalékkal hatékonyabban használja fel a dízel üzemanyagot és jóval csendesebb, mint hagyományos elődei. A hibridautók sikerén felbuzdulva egyre több vállalat fejleszt hibrid meghajtású vonatot, a technológia terjedésének legnagyobb akadálya a költségtényező; a Kiha E200 200 millió jenbe (308 millió forint) kerül, kétszer annyiba, mint egy hagyományos mozdony.

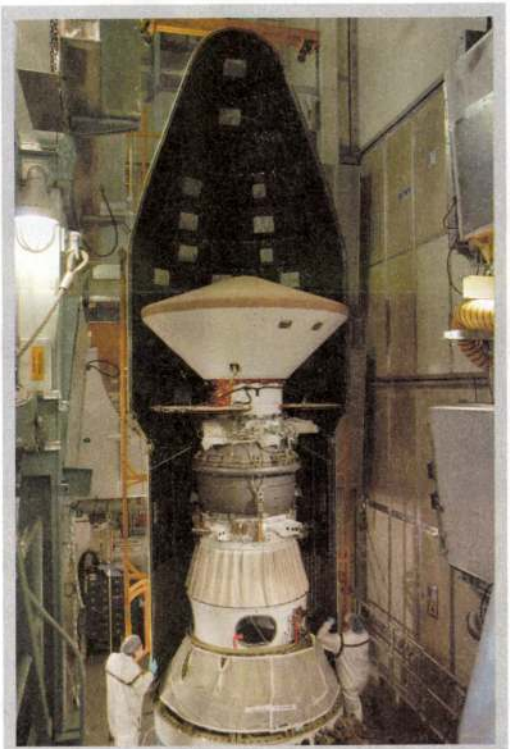

ELINDULT A MARS-SZONDA Szombaton egy Delta II hordozórakéta sikeresen útnak indította a NASA Phoenix nevű új Mars-szondáját. A Phoenix a tervek szerint jövő májusban száll le a bolygó északi pólusán. A misszió célja megdönthetetlen bizonyítékot szolgáltatni a víz jelenlétére, de az élet nyomait és éghajlati változások jeleit is keresi majd a talajminta-vételezésre specializálódott, helyváltoztatásra képtelen szonda. Feltételezések szerint a korábban meleg és vízzel teli bolygó súlyos klímaváltozási folyamatok hatására alakult át hideg és száraz planétává. A Phoenix egy korábbi sikertelen Mars-szonda, az 1999-ben, elvételt leszállás közben megsemmisült Mars Polar Lander (melynek több műszerét is megörökölte) kudarcát szépítheti, neve is erre utal.

EGY HÉT

morze

MEDIÁTOR Egy ausztrál jogász-informatikus kutatópáros egyezkedést támogató rendszert fejlesztett ki. A mediátorprogram válás esetén mindkét fél érdekeinek figyelembevételével segít megoldani a vagyon igazságos felosztását.

CIPRUSERDŐ Nyolc-tíz millió éves, eredeti állapotukban megőrződött mocsári ciprusokra bukkantak a bükkábrányi lignitbányában: a fákat a tervek szerint Ipolytarnócra, a Bükki Nemzeti Park igazgatóságának látogatóközpontjába szállítják. *(Cikkünket lásd a 24–25. oldalon.)*

JÓTÉKONYSÁG A mexikói Carlos Slim, a világ második leggazdagabb embere bejelentette, hogy több százezer olcsó laptopot adományoz a mexikói gyermekeknek. A távközlési mogul idén kétszázötvenezer, jövőre további egymillió laptopot szponzorál, mert kulcsfontosságúnak tartja a digitális oktatást.

AGYPACEMAKER A koponyájába süllyesztett elektródák segítségével magához tért a kóma közeli állapotból és újra megtanult beszélni és enni egy súlyos fejsérülést szenvedett amerikai férfi. A 38 éves páciens az első, akit az úgynevezett agypacemakerrel kezelnek.

JÓSESERNYŐ Időjárásjóslásra képes esernyőt hozott forgalomba egy cég az Egyesült Államokban. Kék színű fénnyel jelzi, ha eső várható, információit egy meteorológiai honlapról szerzi be.

INVÁZIÓ Óriás tintahalak garázdálkodnak Kalifornia partjainál. A tengervíz felmelegedése és a tonhal túlzott halászata vezetett ahhoz, hogy az agresszív ragadozók Mexikóból Kalifornia partjaihoz költöztek. A Humboldt-kalmár kétméteresre is megnő.

ÚJ HOLD A Cassini űrszonda felvételein a Szaturnusz körül keringő, eddig ismeretlen objektumra bukkantak a csillagászok. Az új hold mindössze két kilométer átmérőjű, felfedezésével a Szaturnusz ismert holdjainak száma hatvanra emelkedett.

„Megérkezik a Városliget a körútra”

Janesch Péter építész

Fotó: Németh Dániel

53 éves, de még mindig csak a legígéretesebb építészek között tartják számon. Jó helyezéseket ér el pályázatokon, néha nyer is, de ritkán jut el a kivitelezésig. Amikor a kormányzati negyedre kiírt pályázat eredményhirdetésén elhangzott a nyertesek neve (az övé mellett a japán Kengo Kumáé és a minusplus irodáé), a beváltható ígéretnek is szólt a taps.

Magyar Narancs: Az egész szakma ünnepelte a 2000-ben elkészült perbáli gyermekotthont, de a munkái inkább hányatott sorsúak. Például itt a harmadik Magház terve, ami miatt évek óta bíróságra jár.

Janesch Péter: Ahhoz képest, hogy a szakma milyen hatásfokkal dolgozik, hozom az átlagot. Száz tervből 2–5 valósul meg. Biztos, hogy extrém sokat próbálkoztunk, elsősorban a Karácsony Tamással együtt töltött húsz évben, de nem tartom magam lúzernek. Nem elég jó tervet csinálni, azt észre is kell venni, vagyis jó zsűri kell. A kormányzati negyed is ezen múlt. Egyébként brutális a sorozatom, a legfrissebb a józsefvárosi Magdolna utcai szociális bérház.

MN: Miért? Úgy tudtam, az a ház megépült.

JP: Áll a ház, de a nevemet le kellett vetessem róla. A kivitelező anyagi megfontolásokból mást épített meg. Maradtak az egyszerű anyagok és megoldások, de a minőséget kispórolták belőle, vállalhatatlan munka lett. Lehet, hogy eddig nem volt nagy szerencsém. Van a munkáimban valami provokatív vagy szokatlan elem, ami könnyen kerül konfliktusba egy hagyományosan működő rendszerrel. Az a fajta bonyolultság, amibe általában belemegyek, nem kompatibilis a rendszerrel, például az építőiparral, és ez másoktól is több munkát követel.

MN: Hasonló eset a 2004-es Velencei Biennále, ahol a magyar pavilon kurátora volt. A kiállítás egyszerre volt tiszteletadás Janáky Istvánnak, a mesterének, és a szépről való gondolkodás megjelenítésének. Ám a médiavisszhangot a szerzői jogi bukdácsolás váltotta ki (*lásd:* Takarásban, *Magyar Narancs, 2004. szeptember 23.*).

JP: A biennále ostobaságon bukott meg, mert a laptulajdonos, akinek az anyagát használtuk, meggondolta magát. Háromféle szépségeszményt jelenített meg a kiállítás. A Janáky-féle keresetlen vagy talált szépséget, amiben a józan megfontolások töredékei jöttek össze, ahogy egy-egy ember helyénvalón gondolkodik, és nem a reprezentációra gondol. Ennek tulajdonképpen inverze, ahol a szépet teszik meg témának. Lehetetlen vállalkozásba megy bele az, aki szép házat akar, erre az építész kezében megáll a ceruza. A szép a legjobb esetben csak eredmény, ha jó döntéseket hoztunk a tervezés során. Ezt értették félre, hogy ezt nem minősítésnek szántam, hanem állapotfelvételnek a kortárs kultúráról. Ahhoz, hogy a szépség organikusan jelenjen meg, kultúra kell. A művészettörténet tanulsága, hogy ha két feltétel adott, a lehatároltság és az idő, akkor arca lesz a kultúrának. Jelenlegi állapotunk lehatároltság tekintetében körülbelül a helyén van, mert az ugye a glóbusz. De ennek a globális kultúrának is lesz arca. Ez olyan, mint a bor, amelynek van friss, lelkes állapota, a must, aztán a közbülső, amitől rosszul leszel, utána lesz bor.

MN: Ezek szerint most a roszszullétnél tartunk.

JP: Most. Ha tudomásul vesszük, hogy egy folyamatban va-

gyunk, akkor onnantól kezdve nem hányunk ettől a „széptől". A terápiás mozzanat ez lett volna benne, mert lehet tudni, hogy mi az indulatok eredete. A harmadik elem, ahol a szépség a rendszerben van, a jól működés szépsége, amit a szövetszerkezetes betonnal mutattam be. Amikor az építészetből kivonul az ego, vagyis visszavonul azokra a területekre, amik nem a felszínen reprezentálnak.

MN: A kormányzati negyed merőben más eset, nemcsak azért, mert nincs szabad kéz és idő arra, hogy minden kiforrja magát, hanem mert az lenne a beruházás és a város legnagyobb kudarca, ha zárvány maradna.

JP: Olyan épületet akartunk lerakni, ami nem okoz a területen nemkívánatos turbulenciákat, egyensúlyzavarokat, hanem éppenséggel egyensúlyteremtő szerepet kap.

MN: Ma egy szűk kisebbség gondolkodik úgy, hogy a tervezői egónak vissza kellene húzódnia.

JP: Lehet, de a perbáli gyermekotthonnál modellezni lehetett azt a kultúravíziót, amiről beszéltem. Teljesen szabad kezet kaptunk. Azzal kezdtük az építkezést, hogy megépítettük a kerítést. Egyébként nem akármilyen építtető az, aki szó nélkül nézi, hogy az alapítványukba cseppenként összeszedett támogatás első része kerítésépítésre megy el. Ez olyan, mint egy keret. Sok kultúra falakat épít, hogy védje magát. Mi ezzel a kerítéssel védtük magunkat. Hét évig építettük. Ez belevisz egy olyan különleges elemet, ami megkülönbözteti más épületegyüttesektől. Azt érezni, mintha nőtt volna, lenne benne valami spontán. Hiányzik a rögtön felismerhető akarat, szándék. Szerettük volna, ha nem lenne idegen a szemben fekvő terézvárosi negyed épületszövetétől. Annak a tömör, zárt udvaros, gangos bérházas épületszövetéhez meglepően hasonló struktúrájú lett ez a nagy épületszövet, mert inkább az, mint épület.

MN: Mit ért pontosan ez alatt?

JP: Terézváros száz évvel ezelőtti beépítésénél is az volt a feladat, hogy a telekre épített négyzetméterek maximalizálása mellett a bevilágítást és a szellőzést is biztosítani kellett. Vettük ezt a négyszáz méter hosszú, hetvenöt méter széles, hatemeletnyi tömböt, kitöltöttük telekhatártól telekhatárig, a teljes beépítési magasságban. Először arra gondoltunk, hogy tizenegy belső udvar köré szervezzük a minisztériumokat. Ez finomodott ki erre a rengeteg, ötvennyolc udvarra. A térszervezése olyan újdonságokat hoz, hogy sehol sem kell mesterségesen világítani, csak este.

MN: Miben különbözik a kormányzati épületegyüttes egy nívós irodaépülettől?

JP: A kétféle módon integrált környezettudatosságával különbözik. Az egyik a felületén megjelenő hatféle kertészeti elem, melyeknek különböző funkcióik vannak, a másik az ún. autonóm ház jellege, a zöld vagy fenntartható ház. Van szimbolikája, az, hogy zöld. Vagyis ha ez a kormány ezt az üzenetet választja, akkor tudatosan foglalkozik ezzel a problematikával. Erre a ház egyfajta választ ad, ami szerencsésen találkozott a helyszín elvárásaival. Ha ide a kormány egy reprezentatív épületet szeretett volna, akkor a környezet elkezdett volna tiltakozni ellene. Így egyszerre tudott szimbolikus és funkcionális lenni, a környezetterhelés és az építészeti szempontok szerint is.

MN: A kivitelezésnél mekkora az esélye, hogy az épület a tervek szerint valósul meg? A zöld homlokzat nem az a típusú szokatlan elem, ami végül papíron marad majd?

JP: Az már nem a mi dolgunk, hogy a határidőt hogy tartják be. A tendergyőztes és az általa kiválasztott kivitelező szerződik. Ez az ő milliárdos kockázatú vállalása. Nem tartom elképzelhetőnek, hogy ezen a ponton megbukna a tervünk.

MN: Tudtommal a környezettudatos építési technológiáknak ez a kombinációja még sehol a világon nem valósult meg.

JP: A passzívházból New Yorkban felhőkarcolókat építenek, Magyarországon ez újdonság. Behozza a technológiát és úttörő lesz. A zöld homlokzat érdekes dolog, ilyen megoldást még nem láttam a világon. A Kertészeti Egyetem díszkertészeti tanszékének vezetőjét kértem fel konzulensnek, nem tartotta elvetemült megoldásnak. Lehet, hogy ez a zöld megoldás világviszonylatban is egyedülálló lesz. A használatbavételig van rá két évünk, hogy kikísérletezzük.

MN: Bízzunk abban, hogy működni fog. Egyébként sokan azt feltételezték, hogy a zöld ötletek Kengo Kumától, a japán sztárépítész-partnertől származnak, aki a Népszabadságnak adott nyilatkozatában a teljes projektet, kormányzati negyedestül, a Westend 2-vel együtt a magáénak vallja. Mi igaz ebből?

JP: Az ellentmondás feloldása az lehet, hogy nincs pontos képe arról, mit kaptunk az irodájától. Nem vele kommunikáltunk, hanem a munkatársaival. Feltételezem, hogy azt gondolja, szoros együttműködés volt köztünk. Kuma sztárépítész, 40-50 fős irodát üzemeltet, három földrészről dolgoznak nála fiatalok. Pár kivételtől eltekintve így működnek a nagy irodák.

MN: Végül is beszélhetünk a jól csengő magyar–japán közös munkáról, vagy nem?

JP: Ez végig bizonytalan volt. Hol azt gondoltuk, ragyogóan megy, hol azt, hogy nem lesz belőle semmi. Hiába van több mint egyéves tapasztalatom Japánban, a kulturális különbségek miatt rettentő nehéz megítélni, hogy mikor egyértelmű valami. A japánok alapvetően alá-fölé rendelt viszonyban gondolkoznak. A minusplusszal az együttműködés, az egyenrangú viszony az ideál. A teljes második ütemet Kuma irodája, a KKAA tervezte, és az szerintem szép megoldás, egy továbbfejlesztett változatban, ahol a program már sokkal pontosabb

– izgalmas dolog lehet. Ott a harmadik ütem is – ha lesz ilyen –, azon együtt dolgoztunk.

MN: Kengo Kumát egyébként ismerte korábbról?

JP: Személyesen nem, Z. Halmágyi Judit építész ajánlott neki. Kuma májusban keresett meg, amikor én már kivettem a pályázatot. Utána elkezdtem dolgozni rajta a megerősödött minusplusszal, hat fiatal építésszel, akikkel egy pécsi pályázat kapcsán már összehangolódtunk. Kumáék nagyjából két héttel a pályázat leadása előtt kezdtek feléledni, amikor mi már az épületnek mindenféle egyeztetéseivel messzire haladtunk, de a Nyugati csarnok, a Westend 2 és a kiszolgáló épületek ügyében még semmi sem volt meg. Ekkor szívesen kézbe vették volna az egészet, a kormányzati negyeddel együtt. Ezt udvariasan helyre kellett tenni, mert világos volt, hogy az épületek nem lóghatnak le ezer helyen a telekhatárról, amit ekkora távolságból az utolsó pillanatban, mobiltelefonon nehéz kijavítani – ezt elfogadták. Hajlamosak voltak elszállni azzal, hogy mi lenne jó Budapestnek. Például zöld kapcsolatot terveztek a budai várral, Demján telkét befásították, erdőt raktak a buszpályaudvar helyére. Aztán három nap alatt legyártottak négy beépítési változatot az egész területre, amik viszont baromi szépek voltak. Hirtelen felcsillant, hogy mégiscsak komolyan veszik, csakhogy még mindig probléma volt a szabályozással. Nem voltak képben. Mi meg azt mondtuk, hogy nyerjük meg az épülettel a pályázatot, és utána röpdössünk.

MN: Most csak az épületre kapnak megbízást, de a pályázatban ki kellett dolgozni a városrendezési és beépítési terveket a meglehetősen tág környezetre is a Nyugatitól a Dózsa György útig. Milyen hatásokkal lehet itt számolni?

JP: Abból indultunk ki, hogy ha felépül a kormányzati negyed, az képletesen olyan, mintha ledobnának oda egy bombát, egy jófajta bombát. Ezt a kört végignéztük. A Skála nem akar és nem is tud áruház maradni a Westend 1 és a tervezett 2 mellett, viszont mint irodaház iszonyú jó pozícióban van. A Skáláról ezért le kell venni az ügynökszemüveget, az előtte levő udvart be kell fedni, mert nem működik. Ha az a szándék, ami ma még nincs bebetonozva, hogy a Nyugatiból húzzuk ki a vonatokat, és legyen az Eiffel csarnokból egy színvonalas közvetítőtér, akkor a vasutat össze kell kötni a metróaluljáróval, ami nem lehet többé olyan elképesztően nyomasztó hely, aminek ismerjük. Egy ilyen helyzetbe hozott épület mellett nem lehet buszvégállomás, autóparkoló és felüljáró, hanem közösségi tér, ahonnan át lehet látni a túloldalra. Ugyanígy a Nyugati másik oldalán is. Ha nem akarjuk megkerülni a postát, és a Podmaniczky utca szűk járdáján bejutni a minisztériumokhoz, akkor ez a fő csapásirány, aminek szintén artikulált köztérnek kell lennie. Ide jelenleg egy magánberuházó tervez házat. Ezt mind át kell gondolni, ha nem akarjuk, hogy a környezet ellentmondásba keveredjen a kormányzati negyeddel. A Nyugati szerepe, hogy minőségi közvetítő tér legyen.

MN: A tervnek hangsúlyos részét teszi ki egy javaslat, amellyel elejét lehetne venni Terézváros fejetlen átalakulásának. Mi várható itt?

JP: Végigelemeztük a Teréznegyednek azt a szemben levő 22 tömbnyi részét, ami az Epreskertig, az Aradi utcáig és majdnem a Körútig ér. A több ezer terézvárosi tulajdonos mind egy bizonyos logika szerint fog viselkedni: elindul egy funkció- és tulajdonoscsere. Jó lenne ezt az elkerülhetetlen váltást keretek között tartani. Az önkormányzatnak nagy tulajdonhányada van minden épületben, jobbára az üzlethelyiségekben. Elképzelhető, hogy az önkormányzat szövetkezik a fővárossal és az állammal, hogy biztosítsák például a közmű- és burkolatcserét, új játszótereket, megoldják a parkolást üres telkeken és bontható épületek helyén. Ezt bárhol nem lehetne megcsinálni, de itt akkora lesz az áremelkedés, a minőség iránti igény, ami ezt a koordinált váltást reálissá teszi. Az állam is beszállhat, mert kiegészítő funkciókat kap meg, ha ügyes. Egy kormányzati negyed szatelitfunkciója talán az alapterületének öt-hatszorosát is igényli.

MN: A kiírásban egyébként nem is szerepelt a Terézvárossal való kapcsolat. A többi pályázó azzal a feladattal bíbelődött a legtöbbet, hogy hogyan lehet emberi fogyasztásra alkalmas módon összekapcsolni a Váci utat a Podmaniczky utcával.

JP: Nálunk a tengely a Podmaniczky, azt kell kiegyensúlyozni. A többieknél általában a síneknél van a tengely, a másik oldalt a Westend adja.

MN: De éppen e miatt a hangsúlyeltolódás miatt nem találták meggyőzőnek a teljes tervet. Míg önök 20 millió forintos díjat kaptak, addig a Finta Stúdió, melynek az urbanisztikai tervét dicsérték, csupán egymillióval kevesebbet. Már-már megosztott első helyről beszélhetünk azzal az irodával, amelynek a neve a legesélyesebbek között szerepelt, még mielőtt bárki egy vonalat is húzott volna.

JP: Nem érzek itt problémát. Ők nem konkurencia. Az utólagos elmondások szerint két részre szakadt a zsűri, végül egyértelműen azt mondták, hogy az épületre mi adtuk a legjobb megoldást, a Finta Stúdió a városrendezésre. Ha a Podmaniczky másik oldalával foglalkozunk, az nem zavarja az ő vizeiket. Minden kapcsolatot meg kell adni a Westend 2-vel. Mást tud egy pláza, amiben brandek képviseltetik magukat, és mást tud egy jól működő városi szövet. Ha olyan rehabilitáció valósul meg, ami közönségre számíthat, akkor azzal a másik oldal is jól jár.

MN: Miközben készül az épület, a Trigránit is elkezdi a Westend 2-t. Mi valósulhat meg azokból a városrendezési és beépítési tervekből, amiket a KKAA-val készítettek?

JP: Nem tudom. Az első tárgyalások a Finta Stúdió és a számomra ismeretlen beruházó között zajlanak, aki a vasúti felülépítést finanszírozza. Azzal nem is kommunikál az épület. A Westend 2 tervezője még ismeretlen.

MN: Akkor mégis biztosra lehet venni, hogy felülépítik a vágányokat?

JP: Nem tudok biztosat. Mi három ütemet állítottunk fel a javaslatunkban, az elsőt a kormányzati negyedre, a többi alternatív, aszerint, hogy a vasútra milyen megoldás születik. Mi a szint alá vezetett vasúttal számoltunk, amire felnevetni vagy legyinteni szoktak első reakcióként. Pedig meg kéne nézni, hogy mi áll szemben ezzel a valóban óriási kiadással. A felülépítés ugyanis egy nagyon erős kompromisszumos megoldást betonoz be. Csak bele kell gondolni, hogy néz ki: ha kihúzzuk a vonatokat az Eiffel-féle üvegcsarnokból, akkor a vonatok egyik vége a csarnok hátában, a másik vége a jelenlegi Ferdinánd hídnál lesz. Ezt le kell fedni, különben még rosszabb a helyzet. Viszont az Eiffel csarnok sosem lesz jó minőségű közvetítő tér, ha azt egy lefedett pályaudvar dugózza le, és aminek a forgalma átjáró forgalom lesz a vasúthoz. Egy káromkodós átjáróház. Ha a mi agyament verziónk jön be, akkor szintben találkozik a Lehel tér a Podmaniczky utcával, és az állatkertnek sem a vasút, hanem a park a szomszédja. És kapunk egy hatalmas, majdnem Central park nagyságú zöld folyosót, amin megérkezik a Városliget a körútra.

Somlyódy Nóra

Janesch Péter

A BESZÉLŐ NYÁRI DUPLASZÁMÁNAK TARTALMÁBÓL

Beszélgetés Greskovits Bélával a posztkommunista átmenetekről ■ Martin József Péter a Sarkozy-jelenségről ■ Várady Tibor a piacgazdaság irracionalitásairól ■ Seres László a jogbiztonság aláásásáról ■ Papp László Tamás Horn Gyula történelemfelfogásáról ■ Erdélyi Ágnes és Balogh László Levente Hannah Arendtről ■ Batár Attila Budapest építészetéről ■ Szakolczai Attila Michael Korda '56-os könyvéről ■ Révész Béla a Fekete Doboz indulásáról ■ Yehuda Bauer a genocídiumokról ■ Bodor Anikó rendőrképei ■ úttörők üzenete írók megfejtéseivel ■ kompozíciók Szilágyi Lenke fotóihoz: Tandori Dezső, Halasi Zoltán, Babiczky Tibor, Kiss Noémi művei ■ Szijj Ferenc novellája ■ Gács Anna Köves Éva kiállításáról ■ Szegő János recenziói www.beszelo.hu

építész embe®

Janesch Péter válaszol
Pásztor Erika Katalina kérdéseire

2007. szeptember 17. hétfő, 19.30

Kortárs Építészeti Központ /KÉK
Budapest, VII. Nefelejcs utca 26.

az epiteszforum.hu
Földalatti Beszélgetések sorozata keretében

támogatja a Nemzeti Kulturális Alap
médiapartner: ÉS, N&n és HAP Galéria

Minden érdeklődőt szeretettel várunk **2007. szeptember 17-In fél 8-tól a KÉK-ben!**
Kapucsengő > harapós portás > udvar > első emelet

Janesch Péter

JANKAY TIBOR
1899 - 1994

Magyar származású festő-, grafikus- és szobrászművész. Tanulmányait a budapesti Képzőművészeti Főiskolán végezte. Bebarangolta Európa több országát: Ausztria, Franciaország, Olaszország, Németország. Műveit először az Ernst Múzeumban, később a bécsi Albertinában, a new-yorki Metropolitan Művészeti Múzeumban, Los Angelesben mutatta be. Az Egyesült Államokban telepedett le, ahol tárlatai voltak Santa Barbarában, Clevelandban, Denverben, Pasadenában, San Franciscoban stb. Los Angelesben a George Pepperdine College tanára volt. Itthon, 1970-ben szülővárosában Békéscsabán rendeztek nagyobb méretű kiállítást műveiből. Gazdag, több ezer darab festményből, grafikából, szoborból álló hagyatékát a városnak adományozta.

TÁJ
papír, szén, 446x530 mm.
j.j.l.: Jankai D.T.
Ltsz.: K. 85.411.1.

Jankay Tibor "korábbi alkotásaiban fel-fellobbanó emlékek idézik azokat az erőfeszítéseket, amelyek nálunk a századelő francia festészete felé irányultak. De érdekes módon színezi azokat a német expresszionizmus és az osztrák szecesszió közelsége is, valamint a magyar nagy mesterek: Egry József, Vaszary János, Csók István, Czóbel Béla ihletése. ...

Festményei színben és vonalban összefogottak, a monumentalitásra törekszik, a naturalizmus nem veszi birtokába. Szinte ősi jelbeszéddel szól a szemlélőhöz, s közös értelmi és érzelmi alapra hivatkozó formajelekből építi ki alakjait kompozícióiban...

Művészi érdeklődésének másik területe a szobrászat. Fából, kőből farag, témája az ember, anya gyermekével, fiatal lány alakja, a napot jelképező lobogó hajú női fej. Megnyújtott formáiban egyfajta ősi primitívség érezhető mai nyelvre alkalmazva..." -

Kisdéginé Kirimi Irén

IRODALOM

T.O.: Jankay Tibor. Szabad Művészet. 1947. I. évf., 4. sz., 66.o.

Jankay Tibor kiállítása. Békéscsaba - 1970. Katalógus Kisdéginé Kirimi Irén előszavával.

XX.századi magyar származású művészek külföldön. Budapest - 1970. Katalógus.

D.J.: Jankay Tibor kiállítása Békéscsabán. Művészet. 1971. XII. évf., 4. sz., 47-48.o.

XXX: Városi képtár lesz Békéscsabán. Magyar Hírlap. 1996. január 15.

ALMÁSI TIBOR

A PATKÓ IMRE GYŰJTEMÉNY

XÁNTUS JÁNOS MÚZEUM
GYŐR, 2000

Magyar Iparművészeti Egyetem
Művészettörténeti Kutatóintézet
Könyvtár
Budapest
26 757

Janesch Rudolf, építész (Körti)
Ifjúsági Ilárn, Eger.

2.) Folytatás

2. Előtér, az egykori kapuáthajtó

Magyar Építőművészet, 1984. 4., 32. old.

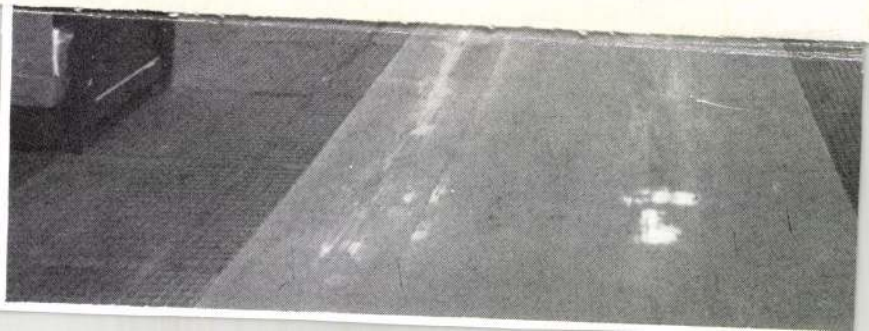

Janeschi Rudolf, építész |Közti| 3.) Folytatás

Ifjúsági Ház, Eger.

1. Földszinti alaprajz |repr.|

1. Földszinti alaprajz

2. Az I. emelet —"— |repr.|

2. Az I. emelet alaprajza

3. A II. emelet —"— |repr.|

3. A II. emelet alaprajza

4. Metszet |repr.|

4. Metszet

5-6. Az Ifjúsági Ház kiállító- és előadótermei. |repr.|

5—6. Az Ifjúsági Ház kiállító- és előadótermei

Magyar Építőművészet, 1984. 4., 34-old.

Jánesch Rudolf, építész / Közti
Ifjúsági Ház, Eger.

4.) Folytatás

Magyar Építőművészet, 1984. 4., 33-old.

3—6. A belső térré vált egykori udvar

6

1

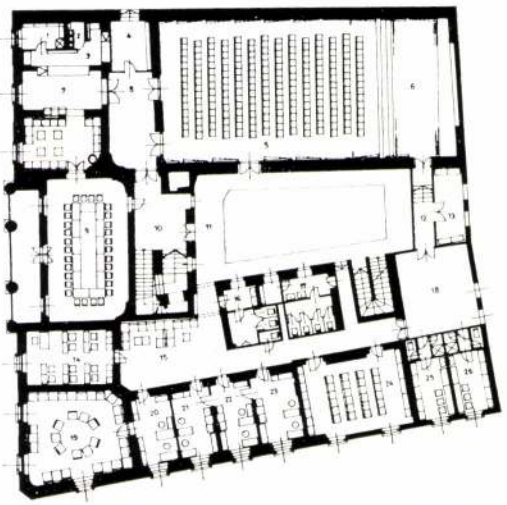

2

3

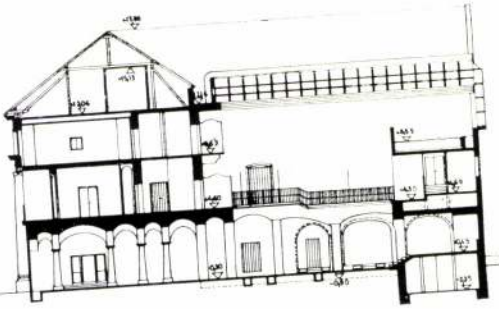

4

5

6

Janesch Rudolf építész

Most avatták fel Bp-en (V. Néphadsereg tér) a spanyol szabadsag hare emlékművét (eml.)
Közös műve hakkisz Agamemnonnal

N.N: Felavatták a spanyolországi szabadsaghare magyar önkéntesemek emlékművét

Magyar Nemzet 1970 XI. 10 3 old.

JANESCH RUDOLF

ÉPITÉSZ (KÖZTI)

TOLNAY LAJOSSAL KÖZÖSEN TERVEZTE A MISKOLCI NEHÉZIPARI MŰSZAKI EGYETEM KÖZPONTI KÖNYVTÁRÁT.

3 RAJZ, REPR.

10 FOTO, -"-

MAGYAR ÉPITŐMŰVÉSZET, 1970/1. 37-46. LAP

MDK

Jonesek Rudolf, építész

A spanyolországi magyar
önkéntesek emlékművének
építész-alkotója.

— : Emlékműavatás 3.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. nov. 4.

MDK

Janesch Rudolf, építőművész

A emlékmű építész-alkotója.

— : Leleplezték a spanyolországi szabadságharc magyar önkénteseinek emlékművét 5.

Népszabadság, Bp. 1970. nov. 10.

MDK

Janesch Rudolf, építész

Mint tervező adott tájékoztatót

(Terv.: Repr.)

(T.T.): Szakmai bemutató a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem új könyvtárépületének terve-iről 200.

KÖNYVTÁROS, Bp. 1966. április

XVI/4.

Janecsek Rudolf építész

A spanyol rabszabadságharc emlékművének egyik tervrajza

MTI 1969 XI. 26

Janesch Rudolf építész

Makrin Agamemnonnal közös
művét: Spanyol nagyvásárlás
Lakc magyar önkéntesemlet
emlékművét nov. 9-én avatják
(eml)

Magyar Mentet 1970 XI. 5

Janesch Rudolf

és Tolnay Lajos építészek által tervezett könyvtár-
épület ismertetése.

dr. Zsidai József: Miskolci Nehézipari Miszaki Egyetem Központi Könyvtára. - Magyar Építőművészet, 1970. 1.sz. 37-41. 1.

Janesch Rudolf

Körös alkotása Makrisz Agamemnonnal emlitve

Leleplezték a spanyolországi szabadsághare...
Népszabadság, Bp. 1970. nov. 10.

M.D.K.

Janesch Rudolf épitész

Miskolc, Nehézipari Müszaki Egyytem,

Központi toronykollégium

Társtervező: Janáky István

Magyar Épitőművészet 1968/2. 14-23.l.

Janesch Rudolf épitész M.D.K.

Miskolc, Nehézipari Müszaki Egyetem, Könyvtár.

Társtervező: Tolnay Lajos

Belsőépitész Moess Tibor

Magyar Épitőművészet 1968/2. 14-17.l.

Janesch Rudolf, építész

A Spanyolországban harcoló magyar csoport emlékmű-vének tervezője.

–: Új szobrokat, emlékműveket kap 1970-ben a főváros

3.

Népszabadság, Bp. 1969. nov. 27

MDK

Janesch Rudolf, építész MDk

A Miskolci Nehézipari Egyetem
Kollégiumának egyik tervezője.

Várlat. Repr.

Orosz István: Egészségügy, tudomány, kultúra, sport 12.

NÉPSZABADSÁG, kp. 1966. aug. 20.

M-D.K.

JANESCH Rudolf építéso

A kérwarnok terve

Magszépült a Mecenyánszky-terem

Magyar Nemzet 1962. április 14. 4. l.

Janes Rudolf, építész MDK

Jáky György építésszel együttműködve a Bajcsy-Zsilinszky út 76. n. ház két újonnan épülő emeletét tervezte s építette — lelkiismeretlenül, az építtetők megkárosításával.

Gerencsér Miklós: Emeletráépítés 7-l.

NÉPSZABADSÁG, Bn. 1962. aug. 11.

Janesch Rudolf

költségmegtérítésben

az alábbi pályázaton ~~megvételben~~ részesült egyik terv ~~egyik~~ szerzője.

Callmayer Ferenc: Budapesti televizió és mikrohullám központ fejlesztés-tervpályázata.

Magy.ép.ip.1971.5.sz.278-282.l.

Jonesch Rudolf

alkotta az V. Néphadsereg téri spanyol nemzetközi brigád magyar harcosainak emlékmű-architektúráját.

Bezza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

8471

Janesch Rudolf

az alábbi pályázaton megvételt nyert 27. számú terv egyik oszlopja.

Gizardi Kornélné: Korszerű vendéglátóipari együttes tervpályázata.1972. - Magy.Ép.Műv.1972.6.sz.2-8.l.

Janesch Rudolf építész

a miskolci Nehézipari Műszaki
Egyetem Könyvtárának építészetét említve

Magyar építészet 1945-70
119. old.

Janesch Rudolf

az alábbi tervpályázat on költségmegtérítésben részesült 20. számú pályaterv egyik szerzője.

A Budapesti Televizió Adóállomás és Mikrohullámú Központ fejlesztésére kiirt tervpályázat, 197o.
Magyar Ép.müv. 1971.3.sz.2-8.l.
8.l.

Jacques Prévert

Janesch Rudolf

Miskolc, Nehézipari Müszaki Egyetem /Janáky István, Albert Jenő, Tolnay Lajos, Janesch Rudolf építészek, Bősze György belsőépitész, chrenk Ágnes kertterv./ - Ism: T.L., Magyar Épitőművészet, 1968.2.sz.14-15.l.

Az 1968. évi magyar müvészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Müvtört.Ért. 1971.2.sz. 149-182. l. 155. l.

Janesch Rudolf, [épitém]

L.: Janáky István

Kéki B.: A miskolci egyetemi ... 707-712

KÖNYVTÁROS, Bp. 1970. dec. XX/12.

JANESCH Rudolf

JANESCH Rudolf: Ifjusági Ház, Eger. = MÉpitőmüvészet, 1984.4. 32- 34.p. ill.

Eger, Széchenyi u. 16.

JANESCH Péter építen

művei + életrajz

MÉp. 1998/2. 10–24. ill

+
Mért úgy-mért így élmény és gondolat, szövegszerűt.

uo. 1–47. ill.

Yamesch Péter építész

a MÉSZ Mesteriskolája VIII. ciklusának hallgatói:

Yamesch Péter (1953 Budapest) Magyar Iparművészeti Főiskola Építész szak, 1979.

Magyar Építőművészet, 1979., 1-2 szám, 2-ald.

Janesch Péter, építész
Csabadiház-tervek.

Janesch Péter: Műteremház, Piliscsaba, 1986. Nem épült meg

(vázl.)

Magyar Építőművészet, 1984. 1., 33-old.

Janesch Péter, építész
„Körlevelezőlap".

1. és 2. Óbuda, Bécsi úti téglagyár két épülete, 1978-as felvételek. (Mindkét épületet azóta lebontották.) (repr.)

3. Bp. XI. Kelenhegyi út, volt Finn Nagykövetség épülete (1978-as felvétel, azóta lebontva) ~~(repr.)~~ (említve).

4. Péliföld-Szentkereszt (Pest megye), templom, volt kolostor, hajdani iskola-kollégium és kálvária együttese. (repr.)

Magyar Építőművészet, 1986. 5., 14-old.

Janesch Rudolf, építész

Madách Kamaraszínház rekonstrukciója, Bp. VII. Madách Imre tér 6.

Építész: Mészáros Ilona (Körti)

az építész felhasználta Janesch Rudolf korábbi terveit.

Magyar Építőművészet, 1986. 1. 23-old.

Janesch Péter, építész

Szegő György: A terv.

Janáky István és Janesch Péter kiállítása,
[Tölgyfa Galéria, 1988. V. 9.–19.]

Bécs központjában, egy Fischer von Erlach tervezte barokk palota területe a Messepalast. Erre a 80–100 ezer négyzetméteres területre az Építészi és Technikai Szövetségi Minisztériumok, építészeti pályázatot írtak ki. A múzeumegyüttes megtervezésére Janáky Istvánt és Janesch Pétert is meghívták, – de nem az ő terveiket fogadták el kivitelezésre. Terveik most láthatók a Galériában.

Művészet, 1989. január, 2-old.

Jánesch Péter építész 1.) Folytatás.

Tállya Póstamúzeum és Kis Szálloda, 1984. A VIII. ciklus felvételi pályázata. Jánesch Péter, Karácsony Tanás, Sugár Péter.

A műemléképület a 18. szár-ban apácazárdának épült. Mint pósta a századfordulóig működött. Felelős fenntartás híján, különösen a háború után elromosodott. – Építési program, Póstamúzeum: 3 helyiségből álló, összesen 100² alapterületű, külön lezárható egység, szükséges mellékhelyiségekkel. – Kis Szálloda: 10 db, 2 ágyas szobát fürdővel. 2 db, 4 ágyas szoba, tusolókkal. Étterem, konyha, mellékhelyiségek, személyzett öltöző, 1 db.

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 8-old.

Janesch Péter épülete

FŰ-LES JANESCH PÉTER

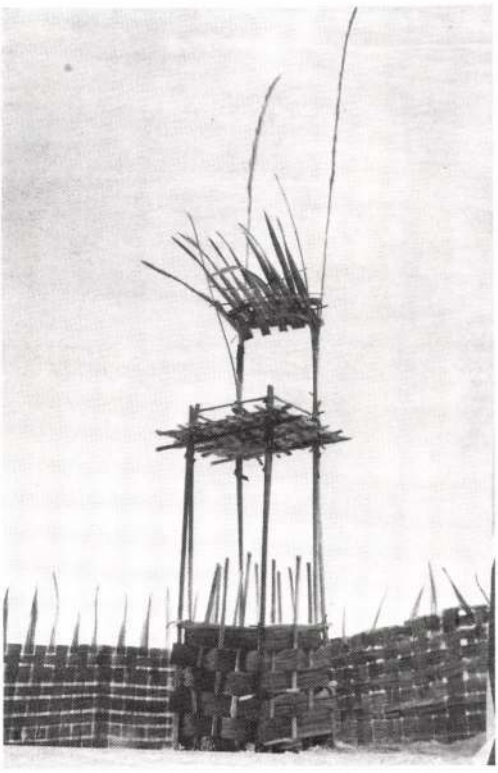

Janesch Péter. Fű-les. A „Békásmegyer '84" tervpályázatra benyújtott terv

„Békásmegyer '84" versenyterv kiírás

A tervezési terület határai: A Lakótelepi út, az ELMŰ trafóállomás, a Hegyláb utca, a Tamás utca, az Óbor utca és a Mező utca.

Előzmények: A tervezési terület a III. kerület, Békásmegyer Ófalu és a lakótelep között helyezkedik el, határos a sportterülettel, a program kialakításánál ezt is célszerű figyelembe venni. A mintegy 6 ha nagyságú terület átmenetet képez a lakótelep és a régi falu között. A két, merőben különböző településszerkezet találkozása igényli egy olyan speciális beépítés létrehozását, amely „kibékíti" egymással a kétféle struktúrát és esztétikailag is megoldja a kapcsolódást.

A tervezési terület adottságai: A terepadottságok a mellékelt tervezési alaptérképen érzékelhetők. Eszerint a terület délkeleti sarka a nagy feltöltés igénye miatt építésre kevéssé alkalmas. (A feltöltésre a magas talajvízszint miatt van szükség.)

Az ELMŰ trafóállomás nyugati határától induló nagyfeszültségű távvezeték a terület déli harmadán halad át, egy tartópillérrel „súlyosbítva" a beépíthetőséget. A tervező saját meggondolása szerint dönthet az esetleges nyomvonal módosításáról.

Tervezési program: A terepadottságokra és egyéb kötöttségekre való tekintettel az építhető lakásszám megállapítása tervezési feladat. A beépítés kialakítható mind tömbtelkes, mind lakótelkes formában. Törekedni kell arra, hogy az épületek egységes, a lakótelep és az Ófalu karaktere közötti „híd" szerepének betöltésére alkalmas építészeti kialakításúak legyenek. A lakóépületek részletes tervezésénél célszerű törekedni a változatos lakásnagyságokra és a változatos, esztétikus tömegképzésre.

A Budapesti Művészeti Hetek rendezői felhívják a figyelmet arra, hogy a benyújtott terveket a kiállítás során a közönség szavazatai minősítik. A kiállításon szavazók többsége nyilván „szakmán kívüli" lesz, ezért a terveket kérjük közérthetően, ízlésesen kidolgozni.

A kiállítás rendezői

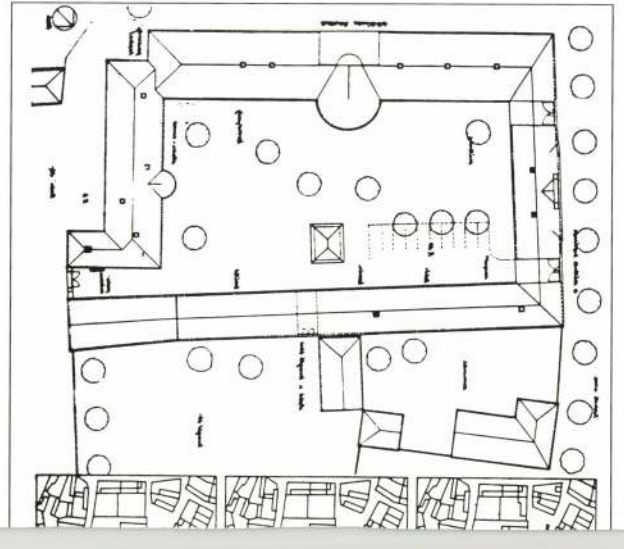

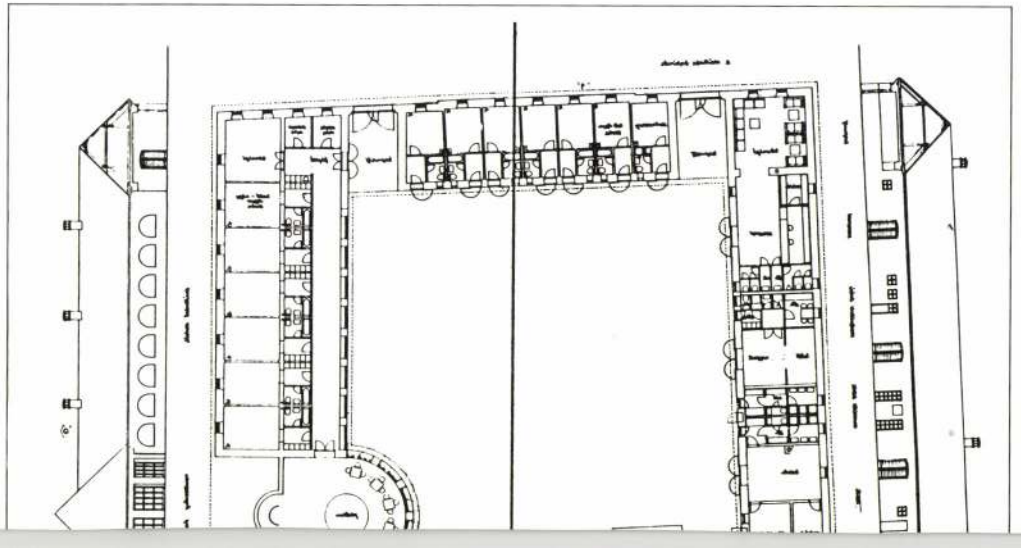

Janesch Péter, építész

Gyula, Szabadság tér és Környéke Rendezése, 1984-85. Tervpályázat Hallgatók – mester munkacsoportok.

Janesch Péter és Karácsony Tamás – Janáky István.

Janesch Péter és Karácsony Tamás terve: Fent balra: Piac tér, Élővíz-csatorna. Középen: Telepítés. Fent jobbra: a Szabadság tér déli tér-fala, Városház utca, kid. Lent: az Élővíz-csatorna környezetének építészeti kialakítása. a Szabadság tér déli lezárása, a Városház utca északi oldala. Az Élővíz-csatorna északi oldala. | repr. |

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 14-old.-17-old.

Janesch Péter, építész

Bodor Ferenc: Kisnemesek.

Bonchida, református templom. Fotó: Janesch Péter
[repr.]

Nagyszeben – Sibiu, 1985. [repr.] –"– –"– –"–

Magyar Építőművészet, 1989, 1-2 szám, 43-old.

Janosch Péter, építész
Üvegtorony, 1984–88.

Shinkenchiku Pályázat (J. A. 1987).

Dinasztiák korának piramisai /repr./
Iglu /repr./
A halfészek építése közben /repr./
Fáráó /repr./
Eszkimo /repr./
Fényes marakodó hal /repr./
(A kúrás részlete, fordította Havassy Gabriella)
(Kerényi Károly: Platonizmus).

Magyar Építőművészet, 1989., 1–2 szám, 34.– old.

Janesch Péter, épitész 2) Falfestés.
Vecsey Gyula: Erdélyi Tanulmányút a Csikrákosi Templom jelképei.

Magyar Építőművészet, 1989,
1–2 szám, 45-ok

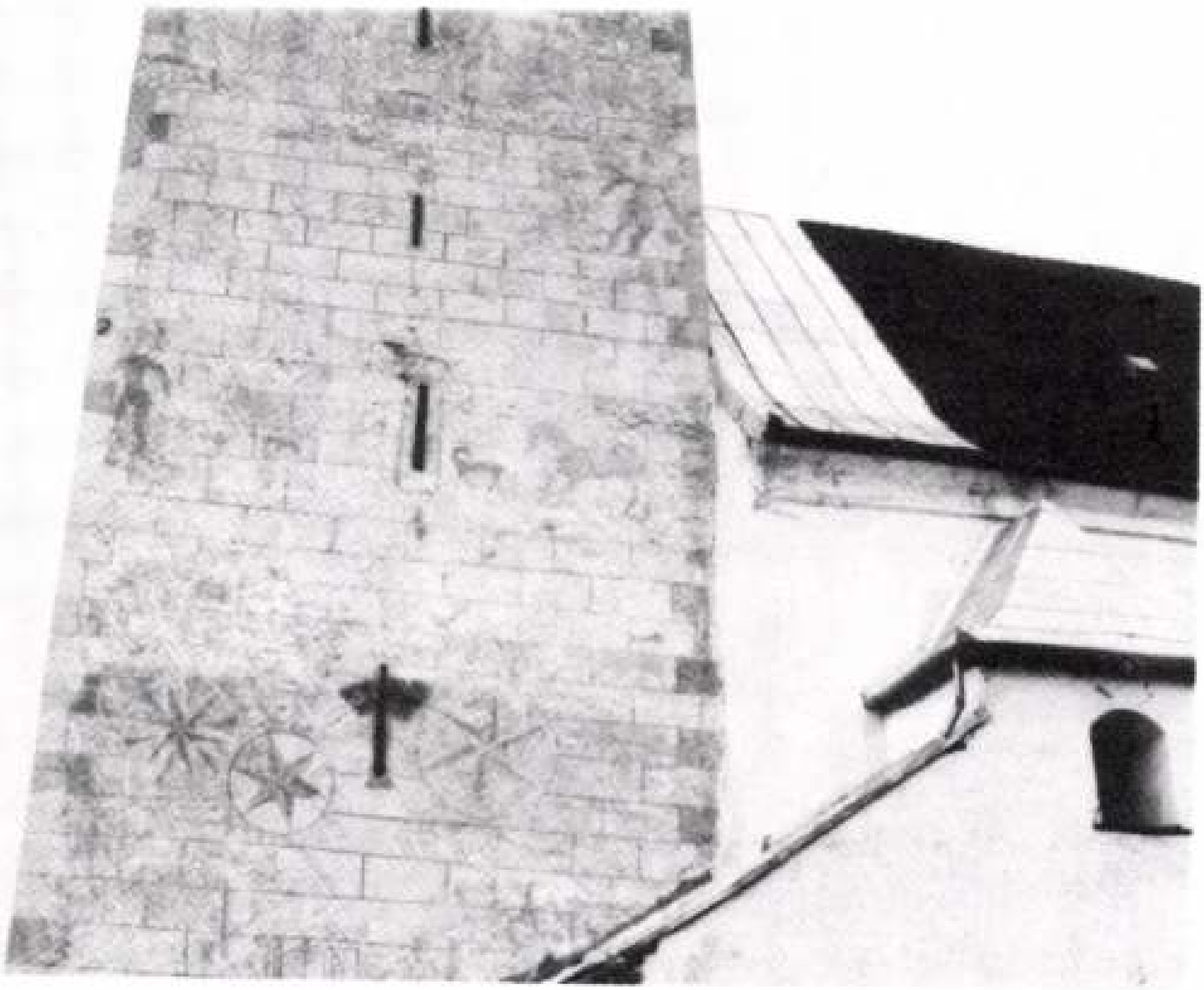

Csikrákos — Erődtemplom.
Csikrákos — Fortificated Church

Fotó: Janesch Péter

vesztett birtokperek buktatói között, s noha időnként vissza-vissza akar térni a kert valóságába, ilyenkor szelíden, hajtva a sokadik pálinka után, mindig visszataszigálom az időalagútba, hiszen rajta keresztül majdnem egy évszázadra látunk vissza, kaleidoszkóp vagy megfordított távcső alján mozognak ezek az általam még csak hírből is halványan sejtett emberek, néha egyik-másik határozott formát ölt az öreg szavai mögött, az asszony csak bólogat közben, időnként felszökken és fürgén elsuhan a hátsó szobák felé, hogy aztán szinte észrevétlenül üljön vissza. Ahogy száll ránk a lassú és elnyúló délután, úgy válik a szoba egyre világosabbá, megszokjuk a sötétet, észrevesszük a szabadságharcos honvédtiszt korabeli portréját a falon, a tárgyak határozottabb körvonalakat kapnak.

Az öreg belekezd a ház történetébe, régen volt igazságtalanságok és újabb törvénysértések leírása gomolyog a félhomályban, már nem is tudjuk, hogy hol húzódik a ma és a tegnap, lúdtollakkal írjuk a történetet, minden féloldalasra dől a szobában, talán az időtől, talán a ránk nehezedő történelemtől, halottak, és megint csak halottak állnak tehetetlenül szemben az öregember vádló mondataival — nincs számukra kiút, érvelés, megadással tűrik a vádlottak padján rájuk kényszerített szerepet, az elpuskázott történelem és győzelem és vereségek terhét. Végül is az események

pünk be a hosszú paraszts
magasságokba felrakott
kal, talán bogarakkal, eg
egyik társunk ráül a szeké
nában és kiabálni, egymá
gok, gazok kábítóan izgat
áll, titkáról, a széna mély
nem beszél, én sem kérde
csegése elsiettetné az élv

Az öreg sóhajtozik, szic
egy közgazdasági szakért
széna kilója így és úgy, h
tebb, elvont síkokra tereln
szakanyarodik a kert,
gyümölcsökhöz, amik ma
kertben, a kivágott és kivá
és felvágandó tűzifához, a
nyúló telet, a nehezen ke
számosokhoz, a figyelő g
hoz. A mindenre való figy
amit lassan mindenütt elv
len itt újra megtaláljuk. A
mában fösvény volt, az utc
a fákból, tehenekből, a fűt
számosokból, kemény és
zan, okos, mint ahogy a ta

Janesch Péter, építész 2.) Folytatás.

Terszpályázat: Dunakanyar Keresk.-i szolgáltató épületek; Királyréti Erdészeti Bemutatóház és kisállatkert.

Építész: Janesch Péter, Kovácsony Tamás.

Királyrét, helyszínrajz:

1. Főépület, madárház, kisállatházak, gazdasági épület.
2. Vízesblokk.
3. Üveghazak, biókert.
4. Parkoló, a) meglevő főút,
   b) Szokolya felé,
   c.) Királyrét -"-

|repr.|

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 59-old.

Janesch Péter, répítény

Bpest XIII., Kresz Géza u. 51. Tetőtér-beépítés. Tervező: Janesch Péter
Kivitelező: Nagy Balint.

Készült: 1984. XI. – 1985. V.
Építési költség: 7500,- ft/m²

1. Előtér
2. Fürdőszoba
3. W.C.
4. Közlekedő
5. Konyha
6. Műterem
7. Galéria

|repr.|

Előtte,
Utána.

|repr.|

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 49. old.

Janesch Péter, építész

Csoportkép a Szent Anna-tóban.

Balról jobbra: Nikó L., Turányi Gy., Balázs M.,
Kovácsony T., Janesch T., Szigát P.,
Nagy S., id. Nagy Gy.

Magyar Építőművészet, 1989., 1-2 szám, 45 – old.

Janesch Péter, építész 1.) Folytatás

Vécsey Gyula: Erdélyi Tanulmányút. a Csikrákosi Templom Jelképei (részlet).

Csikrákos – Erődtemplom. Fotó: Janesch Péter.

~~(repr.)~~

Dési paplak. (repr.) * —"—

Körösfő (repr.) —"—

Dési paplak.* Fotó: Janesch Péter

Magyar Építőművészet, 1989, 1-2. szám, 44-45. old,

MEGHÍVÓ

A soproni Liszt Ferenc Muzeum, 1955 július hó 3-án, délelőtt 11 órakor nyitja meg

49. KÜLÖNKIÁLLÍTÁSÁT

JANESITZ HENRIK

FESTŐMŰVÉSZÜNK († 1947) EMLÉKEZETE CÍMMEL

A megnyitón a művészt volt tanártársa, Horváth József festő méltatja.

A kiállítást a soproni dolgozók nevében a Városi Tanács Végrehajtóbizottságának kiküldötte, Ákos Ernő veszi át.

A kiállitás egész július folyamán munkanapokon 10—17, vasárnap 10—13 közt látható.

Janesitz Henrik

Fk. Csatkai Endre — Győr-Sopronmegyei Nyomda V. Soproni t. — 7795 — Fv. Krajnc Márton

NYOMTATVÁNY

Szentiványi Gyula dr.

Budapest

XI. Lágymányosi út 16

Janeschitz Henrik.

festő

szül. 1889. Székesfehérvár

Hegedűs László tanít-
ványa. Kecskeméten
Iványi Grünwaldmál.
1923 óta Sopronban él.

Csatkőrl

Janesitz Henrik

1909/10 - 1912/13

Ferképzomfoiskèvk

95. l.

XV. Lajos udvara, a raffinált gyönyör dekadens kora adja, bár mint embert, a Dubarry és Guimard boudoirok levegője élteti, formanyelve, alkotó intuíciója ellentmond önmagának is: mert mint művészhírnök, aki egy-egy vizionárius ecsetvonásával delacroixi, sőt maneti távlatokba hasít. A forradalom kitörése, sajnos, katasztrofális volt alkotó készségére. David pártfogására ugyan a „Jury des Arts" és a Mus. Nat. „intéző tanácsának" tagja lett, de megszokott atmoszférájából kitépve, sohasem birta megszokni az „új korszakot". Szegényen, jóformán elfelejtve halt meg. Gazdag oeuvrejéből kiemeljük: Corésus és Calliorhoe, A zongoraóra, A pásztor, Fürdő nők, Alvó bacchánsnő, Fiatal nő, Az ing (mind a Louvreban); Egy római villa kertje, A levél, a szerelem kútja, A hinta, Enyelgés (London, Wallace-gyüjt); A mosónők, A Colosseum romjai (Rouen), stb. Kiváló dekoratív művei: A művészetek (a Bergeret-szalón számára); Ünnepély St. Gloudban (a Banque de France kormányzójának palotájában); Mme Dubarry louveciennei kastélya számára öt kép: Az üldözés, A találka, Emlékezés, Apotheozis, az elhagyott (de már a forradalom alatt, grassei magányában fejezte be őket (ma mind egy newyorki műgyüjtőnél), stb. — Irodalom: E. et J. *Goncourt*: L'Art du 18. s. (Párizs, 1882, II); P. *de Nolhac* (1906); C. *Mauclair* (1904); Grappe (1913); G. *Kahn* (Berlin, 1912). *Gál.*

FRAIKIN, *Charles Auguste*, belga szobrász, * Herenthals 1819., † Brüsszel 1893. A brüsszeli múzeumban van Vénus és Ámor márványszobra (1845). Híres műve, a vesztőhelyre menő Egmont és Hoorn grófok emléke Brüsszelben, formailag a klasszicizmusból a realizmusba való átmenet, tartalmilag a nemzeti célzat kidomborítását képviseli.

FRAISE (francia), a széles nyakfodor, mely a nyakon magasan, szűken kapcsolódik, úgy, hogy a fejet a nyaktól [illegible] választja. II. Hen-

Janet, Ange Louis

1815 – 1872

l.

Vayer Szécheny

110 l.

6.

8.

JANESITZ HENRIK, festő

A Soproni Széchenyi Gimnáziumban Horváth József és Janesitz Henrik rajztanári működése alatt a tanitványok sorában voltak:Winkler Oszkár Ybl-dijas épitész,Richly Emil,Reinecker János,Ákos/Jaeger/Ernő,Szarka Árpád,a külföldre származott,jónevü akvarellista Kadnár István, stb. 272.old

SZABÓ JENŐ: A rajzoktatas szaz éve a soproni Széchenyi Gimnaziumban 272.old

Soproni Szemle, Helytört. folyóirat, XXX. 3.sz. Sopron, 1976.

Janesön Albert
Allegória, temp.

Cs.Kir. sajtóhadiszállás kiáll. 1918. máj. O.M.K.T.
29 l.

JANESITZ HENRIK, festő

A Soproni Széchenyi Gimnáziumban Horváth József és Janesitz Henrik rajztanári működése alatt a tanítványok sorában voltak:a szobrász- és országos műemlékrestaurátor Szakál Ernő és a jelenleg Budapesten működő Schey Ferenc. 273.old

SZABÓ JENŐ: A rajzoktatás száz éve a soproni Széchenyi Gimnáziumban 272.old

// Soproni Szemle, Helytört.folyóirat, XXX. 3.Sz.
Sopron, 1976.

JANESITZ HENRIK, festő

A Soproni Széchenyi Gimnáziumban a két festő-tanára, a kivételes tehetségü ,egyéniségü Horváth József és a végtelenül i énves Janesitz Henrik oly művészi légkört tudott teremteni maga körül,mely valósággal kivirágoz tatta a tehetségeket. 273.old

SZABÓ JENŐ: A rajzoktatás száz éve a soproni Széchenyi Gimnáziumban 27z.old

Soproni Szemle, Helytört.folyóirat, XXX. 3.sz. Sopron, 1976.

JANESITZ HENRIK, festő

A soproni Széchenyi Gimnázium rajzkiállitása ízelitőt ad a már beérkezett "öregdiákok" műviből is és igy lehetőséget nyújt ös zevetni az induló és az érett művész munkáját. A kiállitás e részében láthatjuk pl.:

JANESITZ HENRIK: "BADACSONYI TÁJ", cimü művét. 273.old

SZABÓ JENŐ: A rajzoktatas szaz éve a soproni Széchenyi Gimnaziumban 272.old

Soproni Szemle, Helytört. Folyóirat, XXX. 3.sz.
Sopron, 1976.

végzett külső, adatgyűjtő és aztán belső, adatfeldolgozó munkája egyik egy-egy újabb meg újabb bizonyság arra, hogy milyen áldozatszeretett szaktudományának fejlesztésén. Tanárkodása alatt majdnem téli és nyári szünidejét a kutatásaival kapcsolatos külső adatgyűjtés

Kísérleti, illetve minta-területi kitűzésének céljára külön műszert szerkesztett.

Önálló kiadványú művei között előkelő helyet foglal el az Akadémiai Kiadónál, Budapesten 1951-ben megjelent 628 oldalas „Erdőbecsléstan" című könyve. Ebben csaknem minden erdőbecslési elv, segédeszköz és eljárás ismertetésére kiterjeszkedik, amelyről egyáltalán tudomást szerezhetett. Egyszersmind azonban bírálatot is mond róluk. A „faállományszerkezettan" fogalmát az erdészeti irodalomba ő vezette be s ennek az újabban kialakult ismeretágnak nagy könyvében külön részt szentelt. Könyvének megírásával el nem múló hálára kötelezte személye iránt mindazokat a hazai erdész-kutatókat, akiknek a fatömegméréstan, fatermeléstan, faállomány-szerkezettan és növedékszámítástan ismeretanyagában búvárkodniok kell.

A közvetlen méretezésen alapuló fatömegmegmunkálások munka-, idő- és költségszükségletének csökkentése végett az akácosokra, a kocsánytalan tölgyesekre és a magszármazású bükkösökre megszerkesztette az egységes magassági görbéiket, és a két előbb említett fafajra kimutatta saját vizsgálati anyaga alapján a koronaátmérők és a mellmagassági átmérők viszonyát is, mint az erdők élőfakészlete légifelvételű fényképekről történő meghatározásának egyik nélkülözhetetlen feltételét.

Az akác fatermési és faállományszerkezeti viszonyai lekötötték tudományos érdeklődését szinte élete végéig. Az 1931-ben megjelent akácfatermési tábláit a minta-akácosok második felvételi adatainak feldolgozásával továbbfejlesztette. Kutatásainak újabb, egyszersmind haladottabb eredményei 1960-ban láttak napvilágot.

A hazai és külföldi tanulmányútjairól készített beszámolói, könyvismertetései, vitacikkei, külföldi erdészeti felsőoktatási intézményekről fennállásuk jelentős évfordulói alkalmából írt dolgozatai, emlékbeszédei, ünnepi szónoklatai, tanévnyitói, szakmai előadásai és felszólalásai, erdészeti felsőoktatásunk fejlesztése érdekében tett javaslatai, egyéb különféle cikkei stb., amelyek méltatására itt még távolról sem térhetünk ki, kötetekre mennek, s egytől-egyig sokoldalú tehetségéről, lelkiismeretességéről, érdeklődésének tág köréről és bámulatos munkabírásáról tanúskodnak.

Nagyfokú fogékonysága az új iránt még élte alkonyán is egyik legjellemzőbb tulajdonsága volt.

Attól kezdve, hogy testi erejének megfogyatkozását érezni kezdte, senkitől sem kívánta, hogy az Ő meglassudó életéhez igazodjék. „Az éltes embernek — mondta — nem az a dolga, hogy a fiatalabbakat fékezze haladásukban, hanem éppen ellenkezőleg az, hogy buzdítsa őket alkotóképességeik minél bátrabb és minél gyorsabb kifejtésére, maga pedig szeretettel nézze távolodásukat és szívből örüljön sikereiknek."

Élete utolsó éveiben, sőt utolsó napjaiban is serényen, lelkesen, a kötelességtudattól mélyen áthatva dolgozott. 1898-tól kezdve több mint 63 évi szakadatlan munkálkodás közben hunyt el, váratlanul, csaknem 85 éves korában.

Utolsó útjára — az Erdőmérnöki Főiskola főépületének csarnokából a Balfi úti temetőbe — a Magyar Tudományos Akadémia halottjaként kísértük el, április 9-én délután.

Aki ismerte Őt: tisztelte és szerette, és mindig kegyelettel emlékezik meg Róla.

Magyar János

1962 G
1021

Janesitz Henrik emlékezete
1889—1947

Ez az írás 1955-ben hangzott el a soproni Liszt Ferenc Múzeum 49. külön-kiállításán. Horváth József ismert szerénysége folytán nem kívánta annak közzétételét. A szerkesztőség örömmel tesz eleget az akkor elhangzott általános kívánságnak, hogy az érdemes művész emlékezetét az 1961-ben elhúnyt művésztárs hagyatékából megörökítsük.

Ha élne ma Janesitz Henrik, egészen biztosan le fogta volna a kezünket, hogy ezt a kiállítást megrendezzük. A túlzott szerénység, túlszigorú önkritika és a nyilvános szerepléstől való visszahúzódás volt fő jellemzője egész életének. Talán magas igényű és fejlett kritikai érzéke volt ennek egyik fő oka, mert mindenhol, s így önmagában is, csak az igazán magasrendűt kereste és értékelte, nem mindent látott bemutatásra érdemesnek, sok olyat is, amivel mások kérkedtek volna. Így valójában kevesen ismerték, és ez a kiállítás, amely az ő munkában gazdag, de elismerésben szerény életének akar hódolni, s mintegy jóvátenni a múltnak sok mulasztását, igen sokak számára, és a hozzáértőknek is, bizonyára meglepetés lesz. De legyen tanulság és példamutatás is, hogy miképp lehet és kell csendben, zajtalanul, ahogy Arany mondja: „...nem a hírért, nem a dicsőségért, nem hogy a világnak üssünk vele cégért" — dolgozni és hűségesen kitartva, egész életünket egy magasabb eszmény szolgálatában állítva, gyümölcsöztetni.

Mert eltávozott barátunk így tett.

Mint tanár oly lelkesen tanította az azóta már kihalásra ítélt tárgyakat, a rajzot és annak keretében mindazt, ami a szépérzéket pallérozza, mint kevesen. Lelkes odaadása itt nem ismert határt: tanítási módszereket próbált ki, folyton kísérletezve, hogy a jó helyébe jobbat állítson. Tanítás közben mindig nevelt is; nem szűnt meg hangsúlyozni, hogy a rajzolás, festés nem kézügyesség hanem érzelmi alapon álló értelmi munka. Igyekezett megláttatni a kicsiben a nagyot, a legszimplábbnak látszó dolgoknak mélységeit is, hogy a rábizottakat alázatra nevelje, hogy letörje a hivalkodó gőgöt, amelyet annyira megvetett, és hogy így szerény, dolgos, kötelességtudó embereket neveljen. Tanítványaihoz szigorú volt, de ez alatt a szigorúság alatt mindig érezhették a meleg, érző szívet, amely nemcsak az iskolai munkájuk alapján értékelte eredményeiket, hanem tekintetbe véve az otthon — sokszor nincstelen, szegényes — körülményeit is, mindenkor igyekezett az anyagiak tekintetében is segítségükre lenni. Hogy hány szegény, de érdemes diáknak járt ki segítséget, ösztöndíjat — érvényesítve befolyását, nagy rábeszélő képességét —, azt csak én tudom, aki évtizedekig együtt dolgoztam vele.

Igazán a tanári pályára termett és ehhez mindvégig hűségesen ragaszkodott is. Mindenkor büszke volt rajztanári mivoltára, érezte, hogy érzelmi vonalon az emberi lélek olyan területén munkálkodik, amely szerves része és kiegészítője a szellem értelmi kimüvelésének, és amely nélkül igazi, mély értékű ember alig lehet. Mindenkor visszautasította a rajztanárokat oly sokszor ért lebecsülő, legfeljebb váll-

veregető gesztust, amely nemegyszer az ún. hivatásos művészek részéről hangzott el és hangsúlyozta, hogy mi, rajztanárok neveljük a szépművészet szeretetére és majdani pártfogására azt az ifjúságot, amely épp ezen ösztönzés folytán lesz hivatva megbecsülést és kenyeret is adni a hivatásos művészeknek.

Hűséges társként, hosszú esztendőkön át, minden anyagi ellenszolgáltatás nélkül, tisztán ügyszeretetből segített vezetni a reál-iskolának azt a rajzkurzusát, amely a hét egy délutánján a rajz és festés terén mindazokkal foglalkozott, akik erre hivatottságot éreztek. Az egyetemi tanár és a szegény napszámos gyermeke és felnőttek is, akik nem voltak az iskola növendékei, egyaránt helyet találtak ezen szép kezdeményezésben, amely méltán tekinthető a szabadiskola itteni ősének.

Magas intellektusa, egyenes, szókimondó modora, elveihez való hűséges ragaszkodása mind olyan tulajdonságok voltak, amelyek a megbecsülés mellett sokak részéről tartózkodást, sőt ellenszenvet vontak maguk után, de ezzel ő nem törődött, mert befelé élt és nem a nyilvánosságnak.

Az a szerény kis ház a Csávai utcában, egy megértő feleség áldozatvállalásától is támogatva, csak arról beszélhet még ma is, hogy itt sohasem szűnt meg a szépnek a kultusza. A falak képekkel voltak tele, a szekrényekben a legszebb művészeti könyvek sorakoztak, melyeket sűrűn vásárolt és nemcsak magyar, hanem idegen nyelven is; nem szűnt meg olvasni és a tanítás kapcsán felhasználni a könyveket. Kis műterme sok-sok gondterhes órának, vívódásnak volt a tanúja, mert sohasem festett azért, hogy fessen, hanem mindig azért, hogy valami problémát oldjon meg,

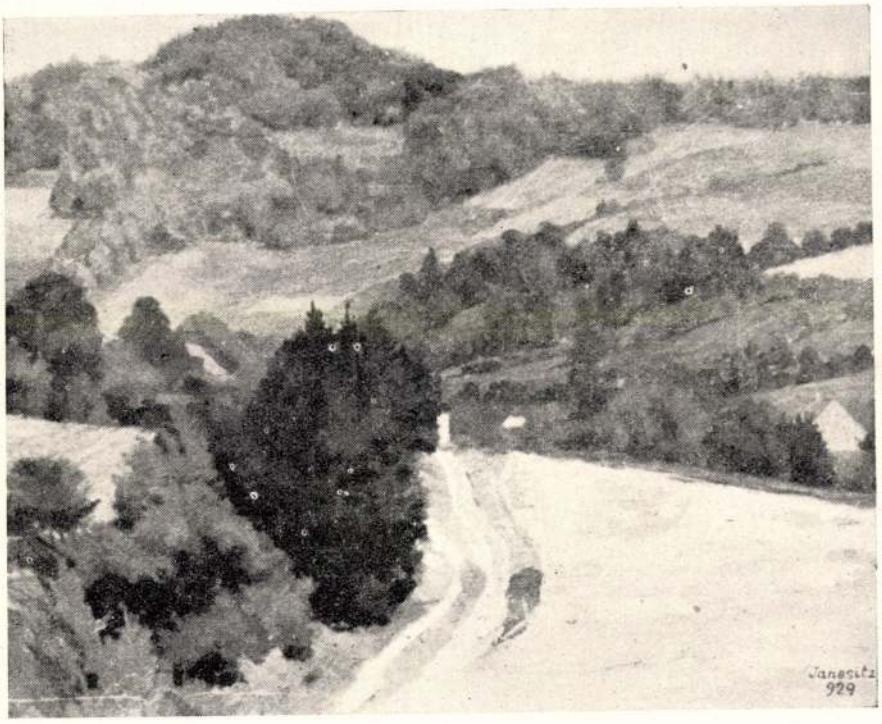

Janesitz Henrik: Stájer táj. Olajfestmény

és hogy soha nem szűnő művészi kedvtelését, a szép iránti hódolatát kielégíthesse. Csak azt tudtuk, hogy sokat dolgozik, de hogy mit és miért, csak ő tudta.

A soproni táj, a város, kimeríthetetlen kincsesbányája volt, akár ma is a rajzoló, festő szemének. S ehhez jöttek a nyári munkalehetőségek, nála leginkább a Balaton mellett. Ezek a képek, amelyeket kedves vendégeink itt látnak, a soproni tájak mellett nagyrészt ilyen vakációi-munkásságok eredményei. Különösen a Balaton mellett festett képek egyike-másika képvisel magas kvalitást, és olyan finomsá-

gokkal ékesek, a világítás, a hangulat, a víz gyenge vagy erősebb játékának annyira igaz tükrei, hogy a hivatásos Balaton-festők is szívesen vállalhatnák azokat. De bármelyiket nézzük is, akár kicsit, akár nagyot, akár teljesen megcsináltat, akár hevenyészve, lazán felfestettet, mindegyiknek egy az értéke: a táj finom, lírai átérzése, a színek, formák gyengéd összehangolása s valami olyan törekvés az igazság után, amely itt-ott a nagybányaiakat, különösen Ferenczy Károly természetlátását idézi. És még valami közös értékük van ezeknek a képeknek, még a gyengébben sikerülteknek is. Olyan valami, ami nélkül nincs értékes emberi munka, aminek hiányában csak robottá silányul minden cselekedetünk. Ez a valami, ami kihangzik itt minden képből: a kedvtelésből fakadó munkaszeretet, a természet előtt való mély, alázatos fejhajtás, a lefestésben megnyilatkozó ősi öröm. És bizonyára ez az, ami egy-egy dolgát fokozottan emeli lelki közösségbe hozzánk. És mindezt látva csak fájlalni tudjuk, hogy a fejlődés útján, mondhatnók félúton a végzet kiütötte kezéből az ecsetet, mert a művészi teljes megérés, biztosított munkalehetőségek mellett, az ő nagy akaraterejével bizonyára megvalósult volna.

Az az egy-két fej pedig, amely a kiállításon szerepel, szintén azt mutatja, hogy ezirányú adottsága is megvolt, de sokkal korábban kellett elmennie, semhogy a figurális festésnek sok, mindenféle nehézségét legyőzve a tájképekkel egyenrangút tudott volna létrehozni.

És a rajzai! Finom jellemző érzékről, a formák, átmetsződések megérzéséről tanúskodhatnak, és előttem sokszor dicsért és elismert mesterének, Hegedűs Lászlónak tanítása hangzik ki belőlük, aki mindenkor a rajz, a forma elsőbbségét hírdette.

És az Önarcképe! Ez az alig tenyérnyi kis rajz milyen tökéletes lélekbenézéssel ékes! Egy szkeptikus, tépelődő, sokat szenvedett ember keserű vonásait mutatja, akinek küzdelmes volt az ifjúsága, az első világháború megpróbáltatásai, sok szenvedés közt telt el legszebb fiatalkora.

Azután jött pár nyugodt, boldog esztendő, amelyek alatt bontogatta szárnyát alkotni vágyó akarata, de máris itt volt az újabb világégés, betegségekkel, súlyos megpróbáltatásokkal és korai elmúlással. Ezek ismeretében nézzük szeretettel és megértéssel ezt a csonka hagyatékot és hajtsunk lélekben zászlót az eltávozott barát legjobb szándékú munkássága előtt...

† Horváth József

Janesitz Henrik

festő Sopron

1889 – 1947

életrajz

Csatkai Sopron
Muzeum

Dr. Szentiványi Gyula

Budapest XI.
Lágymányosi utca 16

Janesitz Henrik.

Székesfehérváron született 1889-ben. Középiskolai tanulmányait szülővárosában végezte el. Az érettségi után Budapestre ment a képzőművészeti főiskolára. Tanárai voltak: Hegedüs László, Edvi Illés A. és Boszmay István. Tanári oklevelének elnyerése után a kecskeméti műrésztelepen dolgozott Iványi Grünwald vezetése mellett; szülei igen korán elveszítette. Nehéz kezdelmes ifjusága volt. Úgyszólván a maga erejéből lett embervé.

1913-ban bevonult egyéves önkéntesi katonai szolgálatra. 1914-től 1918-ig frontszolgálatot teljesített, miközben háromszor súlyosan, többízben könnyebben megsebesült. Súlyos maláriával került haza a frontról. Leszerelése után Székesfehérvárra került a reáliskolához tanárnak, onnan Dombóvárra helyezték az áll. gimn. hoz. 1922 szeptemberében került Sopronba a Széchenyi gimn. ba. Azóta itt élt 1947-ben bekövetkezett haláláig.

Kedves Gyula Bátyám !

Köszönöm szives leveledet,jól esett látnom régóta nem jelentkező soraidat. En most épen üdülni készülök,innen rövid válaszom.Szomoruságodra csak ennyit a lexikográfus állandóan átkozza saját magát,viszont őt meg áldják.Nálad ugy van,hogy már életedben sokan gondolnak nagy hálával Rád,mert azzal a sok papirossal sokaknak segitettél már.Telve vagyunk kortásaid köszönettel,mint a barát hallelujával.

Janesitzre nézve elküldöm a felesége eszkabálta életrajzot,amely csak pár mondattal hosszabb,mint a régebbi kartonom.Nem kell visszaküldened.Annyiból érdekes ember volt,hogy elkeseredett lévén a korviszonyok folytán,nem akart kiállitani sem.A " hozzá tartozik az általános müveletlenséghez" volt a szólása.Tulajdonképen akkor lettem figyelmes rá,amikor özvegye elkezdte eladogatni a képeket és tanácsot kért az egyik festőtől,ki is elcsodálkozva látta a grmadában heverő szép képeket.Főleg a balatoni képei megragadóak. Egypár erős soproni tájképe is van.Cim szerint azért nehéz felsorolni,mert a festő nem adott nekik cimet.Tehát van 13 balatoni képe,ebből 1-1 szigligeti,egy balatonberényi,a többi györöki részlet.Van három friedbergi tájképe. Figurális kettő:Gréti,Felesége arcképe.Megfejthetetlen eredetü táj van 3. Soproni részlet 9/Kurucdomb,Festetich major,Városi erdő,a többi általában a kópházi határ részletei,sokszor ugyanaz a táj tavasszal és ősszel/virágzó fák,kopaszodó fák/.Végül 12 szénrajz,mig az előbbiek mind olajfestmények. Az utóbbiakból egy kópházi részlet a tanács tulajdona,a többi mint az özvegyé. Végezetül a rajzok közül 11 fejtanulmány,3 a feleségét ábrázolja,egy tájkép legelésző kecskékkel,ezt a halála előtt rajzolta pár héttel.Végül szénrajzos önarcképe a muzeumé.

Szives örömest közöltem ezt Veled és sok-sok hálás szeretettel öllelek

1955 VII.lo

Bandi —

Janeschitz Henrik MDK

festő

Csatkai Endre: A 40 éves Soproni Képzőművészeti Kör története.

Janesitz Henrik

Stájer táj /repr./

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
Sopron 1962. Képmelléklet

Janesitz Henrik
1889 Székesfehérvár - 1947.

Hegedüs László tanitványa. Kecskeméten Iványi G mellett Seemann rajztanár utóda. 1923-tól Sopronban Soproni és más tájképeket festett. Kiállitások rendezője. Balatont is festette.
Liszt Ferenc Muzeum örzi müvét.

Csatkai Endre: A soproni képzőművészet története
1962. Sopron 23.1.

A 40 éves Soproni Képzőművészeti Kör története

4

1937

Irta:
Dr. CSATKAI ENDRE

A Soproni Képzőművészeti Kör kiadása

19 37
SZÉKELY ÉS TÁRSA KÖNYYNYOMDÁJA SOPRON, VÁRKERÜLET 64. SZ.

Művészeti egyesület alapításának eszméje már az 1880-as évek végén felmerült, az akkori javakorbeli festők, Storno Ferenc, Steiner Rezső és Brandl Gusztáv gyakran ejtettek róla szót a műkedvelő Zettl Gusztáv gyárossal; sőt Steiner Rezső a műbarátok közt is izgatott az eszme érdekében. Kezdetben asztaltársaság formájában akarták tömöríteni a szétszórt erőket, de mivel 1889-ben a több évtizeden át pihenő Zeneegyesületet szervezték meg ujra, a város értelmiségét ez inkább foglalkoztatta, mint az egész ujonnan felépitendő világ. Igy történt, hogy az eszme teljesen elaludt.

Steiner Rezső közben magániskolájában nagy sikerrel fejlesztette a műkedvelők képességeit, 1890-ben velük együtt kiállitást is rendezett. E tanitványok sorából később különösebben kitüntek Graf Ilma, Kláber Gyula, Brandl stb. Igy mindinkább ismét napirendre került a művészet kérdése. A szervezetlenségnek lehetett az is az eredménye, hogy a városházának királyképét nem soproni művészre bizták.

Steiner 1896. november 14-re értekezletre hívta össze a város művészeit és részben műkedvelésükről, részben műpártolásukról ismert férfiait. A hivatásosak közül Brandl Gusztáv, Hauser Károly, Kláber Gyula, ifj.

Storno Ferenc festők, Pintér Ignác szobrász, Gruber-Vermes Alajos üvegfestő műiparos, Schiller János épitész, a műkedvelők és műpártolók közül Markóczy Imre, Zettl Gusztáv, Trinkl István és Friedenreich Endre kaptak meghivást, de csak a következők jelentek meg a kaszinó cári szobájában tartott összejövetelen: Steiner Rezső, Brandl, Kláber, Pintér Ignác, Friedenreich, Markóczy és Trinkl. Az egyesület életére oly fontos értekezleten kimondották a művészeti egyesület alapitásának szükségességét és elhatározták a széleskörü szervezést, ugyanakkor elhatározták, hogy az egyesület védnökévé a műpártolásáról ismeretes Széchenyi György grófot kérik fel, Egy hét mulva ismét összejövetel volt, amelyen már alkotmányos formák közt folyt a tárgyalás, mert immár Soproni Képzőművészeti Kör néven Zettl Gusztáv elnöklete alatt egyesületi alapon, jegyzőkönyvvel stb. beszélnek a teendőkről. Ezen az összejövetelen már jelen van Seemann Kálmán reáliskolai rajztanár, neves festő, Meller Béla dr., a képzett műkedvelő, Málly Nándor reáliskolai tanár és számos műpártoló. A hetente tartott összejöveteleken egyre jobban bővül a társaság annak a jeléül, hogy a szervezkedő egyesületnek sikerült magára vonni a közfigyelmet. Igy jelennek meg az egyesületi asztalnál Bella Lajos, a hires régész, Bünker Rájmond, a neves néprajzi kutató, Haas Manó, a maga korában jól ismert zeneszerző és festő, Hild Lipót kőfaragó, Rupprecht Mihály jeles fényképész; a műkedvelők közül Christophé Ottó, a női egyenjoguság elvének kidomboritása céljából ott láthatni a jegyzőkönyvben Seemann Kál-

mánné Vörös Erzsi, országosan ismert festőművésznő, Lotz kedves tanítványának nevét is. Ülésről-ülésre szinesedik a jelenvoltak listája: Ullein József építész, Romwalter Károly nyomdász és litográfiai intézet tulajdonosa, Buck Ede festő, Thirring Gyula könyvkereskedő, Röttig Gusztáv és Littfass Károly könyvnyomdászok, Seifert Géza szobrász. Mindezek tanáccsal, ötlettel segitették át az egyesületet a kezdet nehézségein és ilyen módon a sok egyéb műbaráttal együtt, akiknek ma már nevére is alig emlékezik valaki, kiérdemelték a mai nemzedék háláját.

Ki kellett dolgozni első sorban az alapszabályokat; ezt Markóczy, Seemann és Steiner vállalták el, felhasználták Brandlnak korábbi tervezetét is. A december 4-i ülés meghatározta immár hivatalosan is az egyesület magyar és német nevét (Soproni Képzőművészeti Kör, Oedenburger Kunstverein), Storno Ferenc elkészitette a pecsét rajzát, ideiglenesen 15 tagu választmányt szerveztek; a tervezgetés lázában néha azonban mérföldnyelő csizmát huztak; igy szóba került az első hetekben egy szaklap kiadása, mely eszmét a tetemes költség miatt hamarosan el is ejtették; ép ugy nem sikerült (mint 40 év alatt soha) nyélbe ütni a művészbált, amelyre szintén nagy ambicióval készültek. Határozatba ment, hogy a kör minden működő tagja az önarcképét odaadja és életrajzi adatokat szolgáltat, igy lassanként magától kialakult volna a soproni művészettörténet utolsó fejezete, a későbbi időkben ez az eszme is csak részlegesen és elég szegényesen valósult meg.

Fiatalos buzgalommal itt-ott a sulykot is

elvetették, igy szó volt róla, hogy az összejövetelről való elmaradást irásban kell bejelenteni, illetőleg igazolni; ketté választották a tagságot, pártoló tagokra és rendesekre, az utóbbinál a mükedvelőktől megkivánták a képességek igazolását. És ami nem szokatlan müvészeti ügyekben, nemsokára megtörtént az első sértődés is, amelynek kapcsán Széchenyi Györgynél engesztelő látogatást tettek a vezetők. Kláber Gyula, a hivatásos festő már az elején kilépett a körből...

Mindamellett 1897 április 11-én, virágvasárnapján, félesztendei előkészités után meg volt az első közgyülés és ezzel a kör alapitása befejezést nyert. A rendes tagok száma ekkor már 45-re emelkedett.

Az alakuló közgyülés a kaszinó börzetermében zajlott le. A szokásos keretekben elintézett formaságok között a következő összeállitásban vette át a vezetést az első tiszti kar:

Elnök: Zettl Gusztáv.
Alelnökök: Storno Ferenc, Steiner Rezső.
Főtitkár :Markóczy Imre.
Titkár: Stráner Károly.
Pénztáros: Friedenreich Endre.
Háznagy: Málly Nándor.
Ellenőrök: Schwartz Károly, Bünker Rájmond.
Ügyész: Lágler Alfréd dr.

A választmány a következőképen alakult ki: Brandl Gusztáv, Ellinger Ernő, Haas Manó, Hegedüs Gyula, Kottaun Alfréd, Pintér Ignác, Printz Ferenc dr., Rupprecht Mihály, Seemann Kálmán, Seltenhofer Frigyes, Trinkl István, és Ullein József.

Az első közgyülés szeretettel emlékezett meg a város müvészeinek nesztoráról, id. Storno Ferencről és Mátrai Lajosról, aki a Széchenyi-szobrot alkotta, mindkettőt a kör tiszteletbeli tagjának választotta meg. Zettl Gusztáv, régi soproni család sarja, elfoglalt nagyiparos létére élénk részt vett a kör ügyeinek vezetésében. Jómaga ugyan csak mükedvelésből festegetett és inkább másolt, mint alkotott. Utazásai alatt, ha megtetszett neki valami, nem egy mütárgyat lerajzolt, és otthon gyüjteménye számára elkészittette, a megkedvelt festményeket pedig maga másolta le. Kitünő munkatársai akadtak, az alapitó Steiner mellett Markóczy Imre, szintén ugyan csak mükedvelő, de telve szervezőképességgel. Ilyen körülmények közt nem csoda, hogy az egyesület első nagy kiállitása nem váratott magára sokáig. A város szivesen ingyen rendelkezésre bocsátotta a festőtermet. 1891-ben épittette meg olyanformán, hogy a földszinten raktározták el a szinházi diszleteket, mig az emeleten pedig két tágas helyiség szolgálhatott az uj diszletek festésére. Bizonnyal nem gondoltak épitői arra, hogy ez utóbbival milyen nagy szolgálatot tesznek később a város müvészeti kulturájának.

Érthető érdeklődés előzte meg a kör első kiállitását. A kiállitott tárgyak nagy tömege, 280 főtétel alatt 330 tárgy, legalább is arról kellett, hogy meggyőzzön mindenkit, mennyire szükség volt az egyesület megalapitására. A természetes kiválogatódás most már magától jött. A hivatásos müvészek sorában ott szerepelt nagy sorozattal Storno Ferenc kész és vázlatos mü-

vekkel a legkülönbözőbb tárgykörből, néhány darabbal id. Storno is. Steiner Rezső nagy sereg arckép mellett a veszprémi és székesfehérvári egyházmegye számára készült müveinek kartonjaival, Hauser a reáliskola tulajdonában levő ismert képpel, amely az intézetet ábrázolja, Brandl, Seemann Kálmán, Kláber Gyula, a nagyreményü legifjabb Storno Ferenc, a művésznők. Mechlené Grossmann Hedvig és Seemann Kálmánné, a szobrászok Seifert Géza, Hild Lipót, Pintér, Schiller és Schneider Márton épitészeti tervekkel mindannyian ismert támaszai maradtak a későbbi tárlatoknak is. Az 50 kiállitó zöme egyelőre mükedvelő és müiparos maradt. Az érdeklődést mindenesetre fokozták, családi kapcsolatok révén bővitették a tárlat látogatóinak számát, de szinvonalának emeléséhez kevés kivétellel nem járultak hozzá. Feltünően nagy teret kellett engedni a másolatoknak is.

A müiparosok alkotásai közt ötlet dolgában Romwalter csoportja vezet. Tárlójában a kőnyomat készitésének módját mutatta be az egyes fokozatokon. Megemlitendő, hogy a kiállitás keretén belül lépett először a müfényképezés is első izben a világ elé; kár, hogy Rupprecht Mihály festett életképekkel akart versenyre kelni és beállitott csoportokat hozott.

Vendége is volt a tárlatnak: Mátray Lajos, aki a később a körnek ajándékozott Széchenyi mellszobrot küldte el Budapestről.

A megnyitó ünnepélyes külsőségei, a részletes sajtókritikák, Steiner Rezső izléses plakátja megtették a magukét, a több hétig nyitvatartott tárlatot a rendes tagokon kivül

2422-en nézték meg; volt katalógus is, boritéklapját Storno Ferenc rajzolta. Csak vételkedv nem volt tulzottan nagy, mindössze négy tárgy kelt el.

Ez tán kissé lehangolta a fiatal egyesület vezetőségét; de egyéb csapások is érték. Már az első évben meghalt Széchenyi György gróf, a védnök, mielőtt a kör életében nagyobb szerepet játszhatott volna; a kiállitással járó sok vesződség pedig Markóczy gyenge egészségét ásta alá, meg is halt 1898-ban; a hálás egyesület gondoskodott diszes siremlékéről, a rajta lévő arckép gipszöntvénye az egyesületi helyiséget disziti. Steiner Rezső rajza után Seifert Géza készitette.

A kiállitás mellett a közönség nevelésének ujabb más kitünő eszközére is ráhibáztak az elején. Előadásokat tartottak, amelyeken a szélesebb képzettségű művésztagok és irók értekeztek művészeti kérdésekről. A hosszu esztendőkig lankadatlanul folyó sorozat egyik-másik előadása diszesebb keretek közé is kivánkozott, igy folyt le Mály Nándor tanár előadása a városháza nagytermében, egyébként a kaszinó börzeszobájában gyült össze a tanulni vágyó közönség. Gyakori összejöveteleiket a mai Gambrinus nevü vendéglőben (Hoditsch) tartották, holott is 1903 körül lassan megkezdődött a helyiség művészi kialakitása. Együttesen vállalták a működő tagok; a mai meglévő faburkolat középső hosszukás mezeibe Sopronnak és a megyének nevezetes művészeit és nagyjait ábrázolták, fent és lent kisebb kockákba pedig a tagok részben maguk festette arcképei és soproni városképek, tájrészletek ke-

rültek. A bútorokat ónémet stílusban készíttették el. 1902-ben néhány működő tag azt ajánlotta, hogy meghatározott esti órákban lehessen rajzolni is a helyiségben. A vezetőség gondoskodott pódiumról, megfelelő világításról; rendkívül népszerű lett ez az intézmény, egyelőre csak természet után fejet rajzoltak, de később át akartak térni aktrajzra is. A vezetőség egy része erősen húzódozott az ötlettől, mert hiába, Sopron lakossága akkoriban még nem nézte a művészet szemszögéből az ilyen dolgokat és 1905-ben csak férfiakt rajzolását engedte meg nagy vonakodással a választmány.

Gondja volt rá az egyesületnek, hogy jóhire egyébként se csorbuljon, sőt elismertetése, mint művészeti ügyekben döntő intézményé, sem késsék soká. 1905-ben a soproni domonkosok kifesttették templomukat, de nem vették igénybe a soproni tervezőket, ami ellen a körben heves kifakadás hallatszott és ennek kapcsán az ujságban is tiltakozást jelentettek be.

Kiállításokkal ritkábban léptek ekkoriban még a közönség elé. A nagy erkölcsi sikerü első után csak 1899-ben rendezték meg a következőt, tehát csupán két évre az első után. Ezuttal a tavaszi időszakot választották. A műtárgyak száma csökkent, műiparosaink nyilván nem érezték magukat jól a művészeti alkotások közt; csak 253 képzőművészeti alkotás került kiállításra és közülök elkelt 19. Ez a siker a következő évre (1900) is szóhoz engedte a kiállítókat. A nemzeti szinekben pompázó katalógus képeket is hozott és 284 tétel alatt sorolta fel a műtárgyakat; az egy hónapig tartó kiállítást 1468

fizető látogató szemlélte meg. Ekkor lehetett először képeslapokat is venni a legnevezetesebb művekről. De vétel dolgában ez a tárlat nem emelkedett a második fölé.

Sőt az érdeklődés hiánya mind feltünőbb lett. 1901-ben a város gazdasági életét az Épitő bank bukása renditette meg. Maga Zettl elnök is elvesztette vagyona nagy részét, az anyagi gondok beteggé tették, ugy hogy a kör vezetésétől is egy darabig távol maradt. A vezetőség erre azt hitte, hogy talán a müpártolást valamely rendkivülibb müélvezet villanyozza majd fel. Igy örömmel vette a budapesti Nemzeti Szalon ajánlkozását, hogy Sopronba küld tárlatot. 1903-ban ünnepélyes keretek közt meg is nyilt az első fővárosi vendégkiállitás: a 225 müalkotás szerzői közt voltak elsőrangu nevek, mint Madarász Viktor, Telepy Károly, Ferenczy Károly, Vaszary János, Wagner Sándor, Edvi Illés Aladár, Balló Ede, Tull Ödön, Hegedüs László, Glatz Oszkár, Zemplényi Tivadar, Telcs Ede; köztük az általános szinvonalat tartva a soproni Mechlené is, a közönség látogatta is a kiállitást, amelynek fényes külsőségét a kaszinó nagytermének disze még fokozta, de vételre igen gyatrán került csak sor.

Csak hosszu habozás után 1905-ben, tavasszal szánta magát rá a kör, hogy a maga erejével álljon ismét ki. Értékes tanulságokat hozott ez a kiállitás és egyuttal a legkedvezőbben mutatta be a kör 10 éves működésének eredményét. A több mint egy hónapig tartó kiállitáson 41 kiállitó 307 mütárggyal szerepelt, 1600 volt a látogatók száma és 20 kép kelt el. A dilettánsok pepe-

cselő másolatai majdnem teljesen eltüntek, megszaporodtak a művészek, a később Párisba szakadt Gráf Ilma, a gartai születésü, de Budapesten müködő Lukácsy Lajos szobrász, Schármár Károly épitész léptek az eddigi erős sorba, melyen fájdalmas rést ütött a legifjabb Storno Ferenc korai halála. Magát ugyan mükedvelőnek számitotta, de messze fölötte ált Tschurl Károly az ujak közt. Külön csoportban mutatták be az esti rajzórák látogatói haladásukat, ezzel is hiveket toborozva a természet után való dolgozásnak szemben a másolgatással. 1905-ben mutatkoztak be először a fényképészek is. Már az első kiállitáson is szerepelt Rupprecht Mihály több «kompozició»-val és azóta is meg-megjelent, de ő hivatásos fényképész volt. 1903-ban azonban már a mükedvelő fényképészek száma is szépen megnőtt, az elsők közé tartozott a Képzőművészeti Kör mai védnöke, vitéz dr. Simon Elemér titkos tanácsos, Ujhelyi Kálmán cs. kir. kamarás, Heinrich Román, Roth Gusztáv stb. 1903. február utolsó napján jöttek először össze és Bünker Rajmond ajánlatára ugy döntöttek, hogy a Képzőművészeti körbe lépnek be, csak azt kérik, hogy az egyesületi helyiség mellé sötét kamrát kaphassanak. Az egyesület 1903 március 9-én fel is vette őket és ezzel mintegy 35 uj tagot és fürge munkatársat nyert. A csoportot Paukovits János és Röttig Odó vezették. A baráti hid épitésének első állomása az volt, hogy az anyaegyesület müvészeti előadásainak sorában Roth Gusztáv értékes előadásban ismertette a fényképezés müvészetét. Kár, hogy a csoport 1906-ban különvált

és jóllehet első fellépésük 1906-ban országos kiállitás keretében sikerült, 1907. I. 27-én feloszlott, képeit, pénzét a hajdani anyaegyesületnek adva át.

Az első 10 esztendő tehát igen szép eredményeket hozott; a nagy látogatottság és a helyenként szépen lobogó vásárlási kedv arra mutatott, hogy Sopron közönsége kezdi megszeretni a maga müvészeit, a kiállitások szinvonalának állandó javulása pedig az egyesület belső nevelő munkájának gyümölcse volt. Mindamellett Zettl Gusztáv kifáradt és 1906-ban az elnöki tisztségről lemondott. Utódjának Ullein József müépitészt választották meg. Szintén soproni bennszülött, aki apjával, a jónevü épitési vállalkozóval megteremtette azt a városrészt, amely a Széchenyi-tér és a vasuti vágányok közt terül el. Képzett és gyors elhatározásu ember volt, aki könnyedén megoldott olyan problémákat, amiken mások hosszu ideig rágódtak. Ilyen volt a helyiség kérdése. Biztos, hogy a vendéglői helyiség nem felelt meg, azonkivül az öreg házban állandóan attól féltek, hogy vagy ők zuhannak le a földszintre, vagy hegyibük szakad a tető. Ullein első nagyobb ténykedése az volt, hogy más egyesületi helyiség után nézett, a kaszinónak egyik lakása a második emeleten megüresedett, ott vetettek horgonyt. A megérkezés örömére nagy társas összejövetelt és házi kiállitást rendeztek, egyik sem sikerült valami kitünően, ellenben a rajzórák látogatottsága az alkalmas helyiségben megnőtt. Sőt Seifert Géza szobrász mintázó kurzust is létesitett.

Ullein mellett is ott dolgozott Steiner

Rezső, és uj társalelnök lett Ráthonyi Péter dr. fogorvos, lelkes mükedvelő. Bizonyos rugalmasságot tapasztalni most az egyesület életében: kapcsolatot keresnek a szomszéd városok müvészeivel, a győriek és szombathelyiek el is fogadják a baráti jobbot, a kemény szivü pozsonyiaktól még válasz sem telik. 1908-ban rendezik az első kiállitást Ullein elnöksége alatt 31 résztvevővel és 264 mütárggyal; a másolatok száma alig tünt fel, egyébként mindenki tudása legteljét nyujtotta, ugy hogy a kritika szerint ez a kiállitás felülmulta szinvonalban az eddieket, 1044 látogató közt volt Széll Kálmán, volt miniszterelnök és Rákosi Jenő is. Uj kiállitók voltak Hollós Béla és Somos Árpád festők, dr. Molnár Gyula pedig karikaturákkal állt ki és ezt az eddig nem szerepelt müfajt honositotta meg; később, mint szobrász szerepelt. Ez a kiállitás mutatott először irányzodást a tanulóifjuság felé is; már évek óta jutalmat tüzött ki a kör a reáliskola legjobb rajzolója számára, de hogy egyébként a fiatalság valamennyire is érdeklődött volna addig a tárlatok iránt, annak nem igen volt nyoma. Ezen a kiállitáson 360 diákjegyet adtak ki.

Azóta iskoláink vezetői nem mulasztják el, hogy ne részeltessék diákjaikat a kör kiállitásainak gyönyörködtető és nevelő hatásában.

Mégis a kiállitás deficittel zárult. Már végig fodrozott Európán a közeledő világháboru első tajtékja, a boszniai kérdés: gazdasági válság, drágaság vette el az emberek kedvét a müpártolástól. A világháboruig Ullein még három kiállitást rendezett, vettek

uj állványokat, hogy ne legyenek a festőteremhez kötve, 1909-ben az ev. ifjusági egyesület helyiségében, 1911. husvétján pedig a kaszinóban volt a kiállitás, Tschurl Károly és Petrik Béla uj rendezési elvekkel hoztak változatosságot, azonban csak a nyolcadik kiállitás 1913-ban hozott nagyobb eredményeket, több mint ezer látogató volt és eladtak 39 mütárgyat. A rajzkurzus szépen virágzott, kedvéért több uj tag is belépett. Az előadások szinvonalát pedig közvetlen a háboru előtt megpróbálták vetitett képek segitségével emelni.

Az idősebbek lassan-lassan kidöltek, elhunyt az öreg Storno (1907), Hauser Károly (1914), Kőszegi Brandl elköltözött Budapestre, nemsokára halála hirét hozta az ujság (1908). Jöttek uj emberek: Králik Gusztáv, rajztanár, az egyesület vezetőségében nagy szerepet játszó egyéniség, Fangh Dezső, jó, külföldön is ismert tájképfestő stb., 1911-ben Ágoston Ernő és Hernfeld Mici mutatkozott be.

A társadalmi életben is sok rokonszenvet ébresztett tiszteletreméltó küzdelme a kör iránt; a város vezetősége szakvéleményt kért a Liszt Ferenc szobor elhelyezésének ügyében, a régi lebontott szinház szobrainak sorsára nézve, viszont az egyesület szót emelt a Burckhardt szép szinházi függönyének megőrzésének érdekében és tanácsadói szerepet követelt a maga számára a muzeumi ügyek vezetésében.

Szép erkölcsi sikerek, nehéz anyagi küzdelmek között érte az egyesületet a világháboru; mint minden, a müvészet ügye is elakadt, sőt hamarosan vezető nélkül ma-

radt a kör, Ullein József anyagi romlásától való féltében öngyilkos lett 1915-ben. Helyét nem is töltötték egyelőre be, hanem az egyesület alapitója Steiner Rezső vette helyettesképpen a vezetést a kezébe és Ráthonyi alelnök hüséges segitőtársnak mutatkozott. E rendkivül nehéz időben rendezte a kör 9. és 10. kiállitását, egyiket a vak katonák, a másodikat a Vörös kereszt javára. 1917-ben sikerült megnyerni elnöknek Bauer Mihály földbirtokost. Rokonságban állt Zettl Gusztávval és családjában többen voltak mükedvelők. A háborus viszonyoknak végre valami jó oldalát is lehetett tapasztalni: nem egy jónevü müvész katonáskodott Sopronban, ők szivesen társultak helybeliekkel és 1917-ben a kaszinóban ujszerü rendezésben együttesen álltak a közönség elé a 11. rendes kiállitással. Ez alkalommal esténként a képek közt müvészestélyek is voltak, a közönség élénkebb kapcsolatot talált a müvészekkel. A tárlat nagy jövedelméből tellett házalapra is, mert az egyesületi helyiség kérdésnek megoldása mind égetőbb kezdett lenni. Közben ugyanis a kitünő szobákat kénytelen volt az egyesület ugyancsak a kaszinóban levő más (a mai) lakással felcserélni, a zegzugos lépcsők és egyéb körülmények nem teszik tulságosan vonzóvá helyiségünket. Persze a házalapot is felmorzsolta a később beállt pénzromlás.

A forradalmak és Sopron erős megpróbáltatásai természetesen nem voltak hatás nélkül az egyesület életére, de tagjai megtartották kellő higgadtságukat és igy a kör aránylag nyugodtan élte át a nehéz időt. Több sikeres kiállitáson tehetséges uj emberek lép-

tek a porondra; jóhirnévvel került ide idegenből Halász József, a kitünő vizfestő (meghalt 1935), nemsokára a kör vezetőségében is helyet vivott ki magának; majd a fiatalok gazdagsoru előretörése örvendeztette meg mindazokat, akik a természetes fejlődés hivei: Bielitz Margit, Csipkés (Tscheik) Kálmán, Kássa Gábor, dr. Ruhmann Jenőné Varga Margit, Wosinszky Kázmér, a Storno család harmadik nemzedékét képviselő Miksa, valamint Steiner Antal, az alapitó fia, aki az eddig ismeretlen miniatürt honositotta meg, lettek állandó kiállitók, mig a háboru alatt és egy darabig utána is találkozunk a következő vendégek nevével: Székessy Kurt, Gilemont Ödön, Tscheik Ernő, André Rezső, Belányi Viktor, Harmos Károly stb.

1921-ben Bauer elnök lemondott, egyelőre Seemann Kálmán rajztanár, költői hangulatu tájképek festője, hosszu ideig volt titkár vezette mint helyettes a kör ügyeit, majd Králik Gusztáv, 1909 óta volt titkár, tapasztalt kezébe került a gyeplő. 1921-től 1926-ig, a legnehezebb időben kezdte meg az ujjáépités nagy munkáját. Becsülettel, ernyedetlen szorgalommal. A rossz viszonyok miatt nem lehetett arra sem gondolni, hogy 1922-ben a kör kettős jubileumát méltón ünnepeljék meg, nevezetesen alapitásának 25. évfordulóját és a 15. rendes kiállitást. A pénzromlás és a tagok számának sülyedése szegélyezte bozótkép a nehéz utat. 1924-ben sikerült nemcsak egyszeri kormánytámogatást szerezni, hanem a város is beállt mecénásnak és azóta, bár jelentékenyen csökkentett összeggel, atyailag gondoskodott körünkről. Králik mindenképpen rajta volt, hogy a kör

kikerüljön a fásultságból. Évről-évre ismétlődő, ünnepélyesen megnyitott kiállitások, a könyvtár ujból való megszervezése, a könyvtáróráknak élénkitése előadásokkal, módot adtak arra, hogy a közönség állandóan tudjon a körről. Nagy nehézségekkel küzdött eleinte az ujból megszervezett aktrajzolás; hol a fütés, hol a világitás körül volt baj, Králik erős keze mindenhol rendet teremtett. Melegebbé tette a viszonyt a város és a kör között azzal, hogy ajánlatára az egyesület védnökévé választotta Sopron polgármesterét, a müvészetek rajongó barátját, dr. Sopronyi-Thurner Mihályt. Králik utolsóelőtti kiállitásán meg is látszott, a sok buzgalom eredménye: két hét alatt 1230 látogató tekintette meg belépőjeggyel a tárlatot és elkelt 36 kép. Viszont az utolsó egybeesett más kiállitásokkal és nem is lehetett megkapni kipróbált termet, igy bizony gyér eredménye lett csak.

Králik 1926 tavaszán megvált tisztségétől és Weinberger G. Adolf ny. postatanácsosnak adta át. Steiner tanitványa volt a festésben és ügyesen forgatva az ecsetet, hamarosan kiállító lett, 1910 óta több tisztséget viselt, igy a vezetést nagyobb zökkenő nélkül vehette át. Kár, hogy nagyobbszabásu tervezgetéseibe beleszólt a gazdasági válság. Az egyesületi vagyon egy része az egyik bankbukás folytán elveszett; a vásárlók kedve elenyészett, a magánosok helyét a város vásárlása nem tudta teljesen mégsem pótolni. Weinberger korszakát az a gondolat fütötte, hogy ha a közönség nem is tud vásárolni, a müvészet iránt érzett szeretetét fejleszteni kell. Ebből a célból mind nagyobb teret

nyitottak az élő szó propaganda munkájának. Évről-évre megvolt a kiállitás, próbaképpen 1928-ban rendeztek karácsonyi vásárt is (zsüri nélkül); a kiállitások anyaga szigoru birálóbizottság rostáján ment előzőleg át, igy hova-tovább magától elmaradt a kisebb tehetségü mükedvelők serege, de mivel a város hivatásos művészeinek száma megnőtt, még igy is kicsinek kezdett bizonyulni a Festőterem. Hogy alkalma legyen a közönségnek összemérni mieink képességét a fővárosiakkal, két izben rendeztek vendégkiállitást: 1928-ban a Nemzeti Szalon jött le, 1931-ben a «Képzőművészeti kiállitások» nevü alakulat. Mindegyik alkalommal jó nevek, de nem éppen elsőrangu anyag; az összehasonlitás a soproniak javára ütött ki. Megkezdődtek a városközi cserekiállitások is. Korábban is volt ugyan ilyesmi, de sulytalan maradt; 1933 tavaszán egyesületünk a Győri Képzőművészeti és Iparművészeti Társulat vendégeképpen nagy sikert ért el, az anyagi sem maradt el az erkölcsi mögött. Weinberger alatt rendszeresedett a művészettörténeti kurzus, amely három hónap alatt végig ment Középeurópa müemlékein és keretet adott a helyi müvészet történetéhez, séták és müteremlátogatások kisérték az elméleti előadásokat.

Az első három esztendő tanulsága alapján a kör vetitőgépet vásárolt, diapozitiveket pedig nagyrészben a kurzus jövedelméből szereztek. A jelen esztendeig nyolc izben lehetett megtartani a kurzust. Emellett voltak egyes kisebb előadások a köri helyiségben is, szabadon választott művészeti témákkal. Weinberger alatt még egy nagyon népszerü

dolog létesült, fővárosi előadók jelentek meg a városi mozi előadó asztalánál és vetített képekkel adtak elő; igy szerepelt Bierbauer Virgil dr., Glatz Oszkár kétszer, Kőszegi László, Lyka Károly és Csányi Károly. Mindezeket az előadásokat egyre fokozottabb érdeklődés fogadta.

Hála a sajtó megértő támogatásának, a tárlatok iránt sikerült állandóan ébren tartani az érdeklődést; az ismertetések szivesen felhivták a figyelmet az uj, friss, feltünő tehetségekre: uj festőkként jelentkeztek: Mende-Mühl Gusztáv, akinek mihamarabb sikerült a város falain kivül is nevet szerezni, Horváth József, a kitünő vizfestő, ma már országosan ismert művész, Janeschitz Henrik, Gróh Béla, Mühl Aladár, Sterbencz Károly, Storno Péter Pál, Bareuther Erzsébet, Sebeszta Ferenc, vitéz Ágotha Géza, Szent Istvány Aladár, Czmárits Margit, Papp Emilia, Mihálovits János stb. stb. A szobrászok rég pangó szakjában Molnár Gyula dr., Baumann Béla és Dabóczy István jelentkeztek; épitészeti rajzok révén a modern napi élethez kapcsolta Füredi Oszkár a tárlatokat. Rövid ideig Szent Istvány Gyula, korán elhunyt kiválósága művészetünknek, is kiállitónk volt.

Az egyesület pályázatok révén igyekezett tagjait serkenteni, izléses plakátja, szép diszoklevele lett ilyen módon.

Weinberger alatt támadt fel a fényképész szakosztály. A szétszórt erőket Csatkai Endre, akkor már az egyesület titkára tömöritette szakosztályba 1928 elején; sürü előadások, kirándulások hamarosan nagy lendületet adtak a mintegy 50 tagu csoport

életének, az év végén rendezett kiállitással a tüzpróbát is kiállták, de később, a második kiállitás után az egyesület nem adhatta meg mindazt, amit a csoport kivánt, igy különváltak és mint a MAOSz soproni csoportja működnek egyesületünkkel meleg baráti viszonyban tovább.

Weinberger alatt érte meg a kör 30. évét. Az elmaradt jubileumok pótlására 1927. decemberében nagyobbszabásu kiállitást rendeztek, amelynek javarészét a 19. század soproni festészetének bemutatása adta. Ezt Csatkai Endre gyüjtötte össze és rendezte, ezzel elsőnek adott az egyesület retrospektiv kiállitást e városban. Az ujabbkori részben is visszanyultak régebb kiállitó tagok munkáihoz.

Weinberger idejében létesült először nyári művésznövendék-telep. Tagjaival az egyesület szives kapcsolatot tartott fenn, a soproni szegénysorsu növendékeket addig, amig anyagi ereje megengedte, pénzzel is támogatta.

1934 első heteiben Weinberger G. Adolf elhagyta az elnöki széket. Olyan nehézségek tornyosultak feléje az egyesületi életben, amelyeknek leküzdésére meggyengült egészségi állapota miatt nem volt immár képes. A kiállitó művészek megnövekedett száma, ezzel szemben a kiállitási helyiség csekély befogadó képessége, az a körülmény, hogy amugy is korlátozott használati lehetősége mellett mind több egyesület is pályázik rá, mindez elégedetlenséget váltott ki a kiállitók közt, surlódások, panaszok özöne indult meg minden kiállitás alkalmával, igy az elnök

jobbnak látta, ha a kibontakozás nehéz feladatát másra bizza.

1934 februárjában dr. Holl Jenő vasutigazgató kormányfőtanácsost választotta meg a kör elnökének. Korábban Budapest művészeti életében nagy szerepet játszott és 1923-ban soproni lakos lévén, a kör azonnal választmányi tagságra kérte fel. Attól fogva szeretettel állt a vezetőség mellett, készen mindig nemcsak a tanácsra, hanem hathatós támogatásra is. Mint elnök a korábbi, helyesnek mutatkozó politikát folytatta, hogy t. i. a kör tekintélyét minél inkább meg kell erősiteni kifelé, hogy e városban elsősorban a mi művészeink jussanak feladatokhoz. Nagy erővel látott hozzá ehhez a nagy munkához. Fáradozásának eredménye az lett, hogy a kör minden megmozdulása, lett légyen az kiállitás megnyitás, előadás vagy efféle, a város szine-javának jelenlétében történt.

Most már nem volt nyilvános művészeti pályázat, ahol a kör ne lett volna képviselve. Holl elnök egyaránt buzgólkodott testületeknél és magánosoknál, hogy képvásárlásokkal és megbizásokkal segitsen művészeink anyagi helyzetén. Az egyesületnek magának is példát kellett adni; plakettpályázat, exlibris-pályázat és végül műlap-pályázat sarkalta művészeink alkotókészségét. Három éves elnöksége alatt megszaporodtak a kurzusok: az aktkurzus és a művészettörténeti tanfolyam mellé be lehetett iktatni rajzkurzust kezdők számára, ennek akkora sikere volt, hogy párhuzamos csoportot lehetett melléje felállitani. Az 1936—37-es évben szervezésre került a «Hogy készül?» ci-

mü ciklus, melynek keretében eddig hat műteremben nagyszámu közönség ismerkedett meg a műalkotás titkaival.

Több friss fiatal tehetség szaporitotta a kiállitók sorát. Ákos Jaeger Ernő, az exlibris-pályázat nyertese emelhető közülük ki már külső sikerei révén is, továbbá Richly Emil, Horváth Dezső, Roisz Vilmos és Rauhecker Alfréd. Megnövekedett a szobrászok száma; Vörös János kiforrott művészete mellett jólesik figyelni Szakál Ernő és Stöckert Károly nekilendülését. Két fővárosi tagunk is van ebben a szakosztályban, Haich Erzsébet és Torbágyi Novák György, az utóbbi érempályázatunk nyerteseképpen kapcsolódott bele körünk munkájába. Az épitészek sorát Hárs György és Gallus László gazdagitotta.

Az évi kiállitások mellett voltak vendégjárások is. A győriek nagy sikerrel adták vissza látogatásunkat; 1934-ben a kismartoni művészeti egyesület vendége volt körünk. Jóllehet a kiküldött anyag nem volt nagy, mégis hatalmas sikert aratott és Mende-Mühl Gusztáv megszerezte a vendéglátó egyesület kitüntetését. A kismartoniak 1935-ben a mi őszi kiállitásunk keretében viszonozták a miénkek bemutatkozását; meglepte műértőinket a fiatal egyesület szép munkássága és életrevalósága. A két város művészei közt állandósult a jó viszony, aminek több sikerült összejövetel is jelét adta. 1936-ban a kismartoni tárlatra ismét meghivták körünket és pedig olyan formában, hogy annak képviseletében Mende-Mühl-Gusztáv kisebb gyüjteményét kérték el. Itt is csak szép sikerről számolhatunk

be. Kapcsolataink Szombathelyel és Pécscsel, sajnálatunkra, nem tudnak kiterebélyesedni.

1936-ban Czenez Jánosnak gyüjteményes kiállitását rendezte meg a kör jelentős művészi sikerrel.

A művészeti előadások során tervszerüen a modern épitészetet, szobrászatot és rajzot mutatták be a vendégek: Somogyi Antal, Zádor Anna és László Gyula.

Dr. Holl Jenőt hosszu betegeskedése három év után, 1937-ben lemondásra késztette. Elnöksége sem volt mentes a belső bajoktól, de szeretetreméltó modora, mindent kiegyenlitő tapintatossága áthidalt minden bajt, amelyek főkép kiállitások idején támadtak. Az ő érdeme, hogy a jubiláris év, amelynek küszöbén rövid tisztsége alatt is nagy népszerüséget nyert uj elnökünk, Hőgyészy Pál főispán vette át a vezető szerepet, a béke jegyében áll és a kör minden tagja egybeforrt a közös munka érdekében.

Ennek a munkának különös értéket ad az a körülmény, hogy 40 év után is a kör hajdani alapitója, Steiner Rezső festőművész benne ma is vezető szerepet játszik, irányit és fiatalokat megszégyenitő buzgalommal kér részt a legnehezebb feladatok megoldásában. A kör büszkélkedhet még néhány taggal, akik az alapítás óta művészi munkájukkal egyaránt szolgálták a városnak és az egyesületnek művészeti törekvéseit, elsősorban Seemann Kálmánnéra, Storno Ferencre és Pintér Ignácra, a ma is tevékeny művészekre, továbbá dr. Meller Bélára, Christophé Ottóra, dr. Geronnay-Kossow

Imrére, Jéhn Vilmosra, Bakonyi Lászlóra, Stráner Gyulára, Altdörfer Viktorra, Russ Oszkárra és dr. Pokorny Róbertre gondolunk. Ha a jubileum esztendejében szinesebb köntöst vesz a feléjük szálló hálás szó, az nemcsak azért van, mert negyven esztendővel ezelőtt résztvettek a zászlóbontásban, hanem mert negyven esztendő forgatagában emelni segitették azt a lobogót, amely ma is dicsőségesen leng a soproni kultura felett...

Janeschitz Henrik 18

Klaber Mula 6

1979.X.4. [illegible] 15.oo/KJné/
RÁDIÓNAPLÓ

Vendégeink : Biró Ferenc az Országos Tervhivatal elnök-helyettese és Janfer Antal az Épitésügyi és Városfejlesztési Minisztérium miniszterhelyettese.

Telefonszámaink az adás alatt : 13o - o99.

- Kedves hallgatóink itt a Rádiónapló. Müsorunkat, tényleges müsorunkat hadd kezdjem egy idézettel : * "Az utóbbi évtizedek óriási technikai haladásra ellenére napjainkban az emberiség háromnegyed részének nincs megfelelő lakása. 1958-ban a világon kb. 5oo millió lakás volt, ebből azonban 2oo millió sürgősen szanálandónak itélt nyomortanya, 2oo millió az olyan lakás, amely avulás következtében a század végére lebontandó és csak loo millió a megfelelő

Jauler Antal, az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium miniszter-helyettese.

- No Major professzor úr bizony elég meredeken fogalmazott és egy csomó kérdést egyenesen az épitésügyi tárcához adresszált. Ön j gyzetelt, akkor tessék most ezekre a kérdésekre válaszolni, ha szabad kérnem !

- Én örülök annak, hogy Major professzor élesen fogalmazott, de meg is szoktam, hogy igy fogalmaz, ebből lehet érteni.
Én tisztelem őt is és a véleményét is, meg is értem ebben a konkrét esetben is

- Egyet is ért vele ?

- A paneles épitkezéssel ezt ki fogom fejteni.
Azért értem meg, mert félti az épitészetet, félti azt, amit épitünk, aggódik érte és az emberért aggódik, aki benne lakik, vagy majd benne lakik.

Amikor más megoldásról lenne szó akkor már ő is egy kicsit zavarban van, hogy mit kellene csinálni a mai körülmények között, amikor sok lakás kell és gyorsan kell, kevés az élő munka, a kapacitás és a pénz sem tul sok. Ez a kényszer helyzet.
Merevnek tartja ezt a rendszert, amiből nem lehet jó lakónegyedet csinálni, amiből az épitész nehezen tud variálni. Ez is igaz, ez is egy nehézség.

Amit mi eddig épitettünk házgyáras épités keretében ez az első szakasz volt, ez gyermekkora volt az egésznek, tanultuk a leckét tervezők, kivitelezők, használók, sőt a házgyár is egyaránt. Kicsit kapkodtunk is, szoritottak bennünket a problémák. Most léptünk abba a szakaszba, amikor az eddigi tapasztalatokat fel kell használni és jobbat csinálni. Jobbat csinálni x ugy is, hogy jobb lakásterveket, ugy is, hogy azokból jobb épületeket, illetv jobb épül tegyütteseket lehessen csinálni, tehát várost.

Kiirtunk egy pályázatot, ahol minden épitész, aki szivén viselte a lakásépitést résztvehetett, Részt is vettek, nagyon sok jó terv született, ennek alapján készitünk egy ugynevezett országos törzsállományt, ebből választhatják ki minden vidéki nagy körzetben is és Budapesten is azokat a lakásokat, amiket az ottani helyi specialitásoknak, igényeknek megfelelően épiteni akarnak

1979. X. 4. Kossuth 15.00 /Kjné/.
Rádiónapló

- lakástipusokra gondolsze ?

- lakástipusokat igen.

- Kik válasszák ezeket ki ?

- Ezt az épitész tervező, a házgyári kivitelező, a helyi tanács, a pártszervek, de az egész lakosság. Be akarjuk vonni az egész közvéleményt. Ezt tartjuk mi igazán nyilt várospolitikának.

- Igen, ez nagyon helyes és tényleg örülünk annak, mert most először halljuk tényleg hivatalos helyről, hogy ez lesz a jövő utja. Ugyanakkor azt mondják ám az épitészek, akik elég keserüen beszélnek ezekről a lakótelepekről, hogy nekik eddig és ugy vélik, hogy ezután is vajmi kevés beleszólásuk lesz abba. Nem azért, mert valaki megtiltja, hogy beleszóljanak, hanem azé rt, mert az a háttér ipar, amelyik előállitja ezeket a házgyári elemeket egyszerüen nem variábilis. Tehát olyan kicsi a mozgási lehetőség, hogy ők hiába próbálnak tervezni

- Igen, azt hiszem az a kérdés, hogy vajon a házgyári ipar követi e ezeket a terveket, alkalmazkodik- e a dijnyertes pályázatokhoz ?

- Amikor én mint az Épitésügyi és Városfejlesztési Minisztérium miniszt rhelyettese igy nyilatkozom akkor nemcsak a tervező épitész nevében nyilatkozom, hanem az épitésügyi tárca nevében, és amikor én ezt mondom az is természetes, hogy ezeket a terveket a házgyárasokkal és a kivitelezőkkel együtt csináljuk, ők minden fázisban résztvesznek. Tehát ezt meg lehet csinálni. Amikor előre kell lépni nemcsak az épitésznek kell előre lépni, hanem a háttér iparnak és az is előre fog lépni !

A különbség az lesz, hogy növelni fogjuk a nagyobb alapterületü lakások számát az anyagi lehetőségeinknek megfelelően

- Mennyivel kb ?

- Magát az átlag lakásszámot a következő ötéves tervbe olyan 55 - 56 négyzetméterre. De nem ez a lényeg, hanem ezen belül az arányokat fogjuk növelni.

- Igen, mert ezek az átlag számok nagyon csalókák, ezek eddig is elég csalókák voltak.
Csi
- Hálunk ugynevezett olyan többgenerációs lakásokat, hogy ne kelljen annyit költözni a családoknak. M goldjuk azt ezekben a lakástervekben, de épületekben is, hogy legyen nagy közös helyiség a családnak, de szeparálódni is tudjanak, kis szobákat is fogunk csinálni.

Megcélozzuk nagyobb távon az ugynevezett fekhely mentes nappalit és ezzel próbáljuk elérni, hogy amit Major professzor is nagyon helyesen elmondott, hogy bizonyos flexibilitás, változtathatóság legyen ezekben a lakásokban már.

Megszüntetjük ezzel azt is, hogy az országban nem mindenütt lesznek ugyanolyan lakónegyedek, hiszen a különböző körzetekben más lakásokat, más épületeket, más épületegyütteseket fognak tervezni, illetve épiteni.

- Ez az előbb emlitett választás szerint ugye ?

- Igy van. Ugy gondoljuk, hogy ezzel tényleg előre tudunk lépni. Van egy nagy veszély, nálunk ez gyakran előjön ez a takarékosság

- Azt hiszem ez nem veszély a takarékosság

- nem önmagában az, hanem ilyenkor elkezdenek működni bizonyos reflexek

- rossz reflexek néha

- Azt mondják takarékoskodunk a tervezői dijjal, ami az egésznek 1-2 %-a ugye, a területrendezési tervezést, a parkositást elhagyják, amit esetleg társadalmi munkában is meg lehet csinálni ! Szóval ezekre kell ügyelni

- Ez egy olyan fontos része ennek az egész lakótelep épitési ügynek, hogy szerintem szusszanjunk egyet, mert az előbb már egyszerre négyen is beszéltünk, hallgatunk egy kics muzsikát és utána folytatjuk.

- Amit elmondtam eddig az természetesen nem azt jelenti, hogy a tervező épitésznek könyü, vagy akár könyebb dolga lesz. Mert a jövőben a tervezőnek ugy kell szebbet, jobbat alkotni, hogy olcsóbbat,vagy legalábbis ne drágábbat csináljon !
Még ezen a téren is van lehetőségünk és a tanácsok felelősségét is szeretném kihangsulyozni, akik a fő épittetők, mert sajnos ugy néz ki, hogy nem 5o évre,hanem loo évre is épitjük ezeket a házakat. Ötven év mulva még nem tudjuk lebontani és ahhoz, hogy loo év mulva is ezeket valamilyen módon használni lehessen nagyon meg kell gondolni, hogy mit épitünk és hogyan épitünk.
Ezért kell, ezért nagyon fontos a lakosságot bevonni.

- Egyébként éppen a lakótelepek sorsáról, amikor Major professzor itt ecsetelte a dolgokat megjelent lelki szemeim előtt azok a betonsivatagok, amik a felrobbantott lakónegyedek nyomán maradnak. Tényleg ez lesz ezeknek a sorsuk ? Szóval mit lehet kezdeni egy ilyen szanálásra itélt beton lakóteleppel ? Vannak elképzeléseik ?

- Én nem tudom, hogy annyira sürgős, aktuális kérdés-e hogy azt megbeszéljük, hogy loo év mulva mit csinálunk ezekkel a házakkal ? Mindenesetre van egy olyan elmélet, hogy jobb lenne rövid időszakra épiteni lakásokat, amiket aztán érdemes lenne, vagy könnyü lenne elbontani. Nadehát ezeknek olcsóknak kellene lenni, olyan anyagokból épiteni, hogykét-három évtized mulva le lehessen törölni a föld szinéről és mást épiteni az akkori ember életmódjához igazodva.

- Én azt hiszem nem ilyen uj technológia már, hiszen itt van ez a Forfa technológia, amiből elég sok iskola óvoda, üzlethelyiség épült az utóbbi években. Én el tudom képzelni azt, hogy bizonyos helyeken ebből nagyon olcsó lakások is készüljenek.

- Igenám csakhogy nekem közben eszembe jutott valami, hogy itt szép csöndesen mi a Major professzor ur által taksált 5o esztendőt megdupláztuk ám, de vajon milyen alapunk van, hogy ezt megduplázzuk ? Tehát 5o-ről loo-ra emeltük az élettartamot. Eltartanak ezek loo évig ?

- Ez egy olyan vita, amit nem lehet leállenőrizni, mert akkor már nem élünk, de azok az anyagok, amiket felhasználunk a beton, az acél azok mind olyan tartós anyagok, hogy ezt természetessé teszik. Hiszen tégla épületek, sőt tovább megyek, vályogépületek állnak, százéves épületek

- többszáz évig is

- Sőt, többszáz évig is, tehát a betontól nyugodtan elvárhatjuk azt, hogy loo évig

- És én azt hiszem hogyha megszervezzük és időben felkészülünk ezeknek az épületeknek, lakótelepeknek a karbantartására, felujitására lehet, hogy nem is loo év, hanem még hoszabb ideig is

- Ez külön misét érdemelne, hogy a karbantartásukkal mi lesz ezeknek az épületeknek ? Mert hiszen nagyon csunyán fogalmazva ninbs egészen kitalálva még ez, és ha látom ezeket a lo-15 éves ilyen házakat, akkor bizony az ember azt mondja, hogy rájuk férne már valami, igazán nem is tudja az ember, hogy micsoda.

- Már az előbb beszélgettünk a lakótelepekről és arról, hogy nemcsak a házakat kell épiteni, hanem ott bizony a környezetet is ugy kell kialakitani, hogyxx az emberek ott szeressenek élni. Erről beszélgettem Vámosi Ferenccel, a lakótelepeknek egy ilyen fajta emberközpontubb szemléletéről.
Azzal a váddal kezdtük tulajdonképpen a beszélgetést, hogy a lakótelep elszakitja az embert a természettől.

- Ennek nem az elvi lehetősége hiányzik általába. Kevés olyan lakótelepünk van, ahol a kertmérnökök intenziv közreműködésével mindaz meg is született volna már, amit az adott területen meg lehet valósitani. Kétségtelenül, hogy a jelenlegi egyszerü füvesitésnéxl drágább megoldások is szükségesek de talán mégsem ez hiányzik igazán, hanem az, hogy a hazai gyakorlatban még nem valósult meg egy ilyen jellegü intenzivebb környezet alakitási szemlélet.

A költségek nem tulzottan magasak, nem azon mulik tulajdonképpen, hogy milyen pénzforrásaink vannak egyedül, szükséges ehhez egy tervezői szemlélet is, amely az eszközök felett rendelkezni tud és ismeri egyáltalán az alakitás uj lehetőségeit.

- Manapság szint már falun is lakótelepeket épitenek, az ember behajt egy kisebb nagyobb településre és ott is már ezek a nagy kockák fogadják. Nyilván nem ez a vidéki életmódnak a jövője gondolom legalábbis, mi a véleménye ?

- Svájcban évszázadok óta többszintes házakban lakik a parasztság, Tehát ugy érzem, hogy a mezőgazdasági életformától sem feltétlenül idegen pl. a többszintesség. Egy szomoru statisztikát olvastam a közelmultban, 1930-ban a magyar lakásállománynak 98 %-a földszinten volt. Ha a mai megváltozott képet vizsgáljuk, akkor rá kell ébrednünk arra, hogy a földszinthez kötöttség ez tulajdonképpen egy hagyományos régi világnak a továbbélése.

Nem kell messzebb menni, mint pl. Csehszlovákiába, ahol általában kétszintes lakóházakat találunk. Vagy Franciaországban, Angliában természetes a sokszáz éves több szintes falu.
Sorházaival, kétszintes sorházaival vagy más hasonló beépitési formáival.

- Nadehát ezek mégsem ilyen kkk kockaházak, 3-4 emeletesek, amely nem is tudom olyan idegenek attól a környezettől, ahol néha látja az ember

- Kockaházak. Tulajdonképpen arról van szó, hogy viszonylag alacsony tervezési szinten és talán tulzottan kevés anyagiakkal, de én azt hiszem inkább kevés szellemességgel megoldott házakról van szó.

Kétségtelen, hogyx a mi éghajlati viszonyaink eleve indokolják a zártabb, tehát a kocka jellegéhez közelebb álló épület megvalósitási formákat. És itt mégis ugy érzem, hogy ezt a kicsit nehézkes tömegszerüséget is jobban fel lehet oldani. Ehhez egy szemléletváltozás is szükséges, de főleg az, hogy az épitészetet olyanok gyakoroljék, akik erre magas szinten felkészültek.

- Ahogy szavaiból kiveszem talán a tömeges lakásépitésnél a lakótelepeknél is nem az a megoldás, hogy ezeket ne épitsük, hanem több fantáziával, több hozzáértéssel épitsék ezeket.

- A több hozzáértéssel kifejezés nagyon is pontos volt. Hiszen végülis arról van szó, hogy a tömeges lakásépitésben a lehető legmagasabb rendi szellemi gondolkodás jusson érvényre, vagyis a legjobb épitészek legjobb gondolatai valósuljanak meg, esetleg ugyanolyan, vagy még talán szerényebb anyagi körülmények között is, mint amellyel rendelkezünk.

Természetesen tudjuk azt, hogy erre hivatalból is törekszenek megfelelő irányitó szerveink. És mégis itt nagyon sulyos ellentmondásokat is fel kell emliteni. Hiszen a közelmultban voltunk tanui pl. egy érdekes, a paneles épitésre vonatkozó tervezési kisérletnek, a Lakóterv folytatott két éven keresztül egy olyan tervezési kisérletet, amely végülis különböző előirásaink egyeztethetőségének a hiányában tulajdonképpen adminisztrativ okokból buktak meg. Epitésügyi miniszterünk, maga személyesen sem tudta feloldani azokat az adminisztrációs nehézségeket, amelyek kötöttséget teremtve egy szabadabb tervezés lehetőségét gátolják.

-Vajon hogy néztek volna ki ezek az uj tipusu házak ?

- A külső felületükben is érdekesebbek, mozgalmasabbak lettek volna, főként azonban alaprajzi változtathatóságukkal, rugalmasabb alaprajzukkal alkalmazkodtak volna talán jobban egy jövő életformához.

- Apropó lakótelep, Kepes Jánosné Füredi park 2-ből telefonált, hogy a Füredi uti lakótelepet már 8 év után tatarozták és mégis rohadnak a csövek a pincében, jön fel a parketta. Ez nem takarékosság, miért nem takarékoskodnak ugy, hogy jó anyagokat épitenek be ?

- És án sem fogom megkönnyiteni a helyzetét Jampner elvtársnak, Asztalos Andrásné 209-857-ről Mátyásföldi centenáriumi lakótelepen nincs iskola és még egy csomó cédula van itt előttem, amely azt hiányolja, hogy ezek a lakótelepek valamennyire még csak felépülnek, de az iskolák, orvosi rendelők, üzletek, játszóterek, utak,

utcák, miegymás rendkivüli módon elmarad. Akkor [illegible] egyelőre ez a két-három téma.

- Előbb a tatarozás ügye. Nagyon sok ilyen konkrét példát vagy panaszt lehetne emliteni, ugy vélem, hogy ezekre igy válaszolni, hogy az adott esetbe mi van nem lehet. Tatarozás vonatkozásában ez elég általános gond, hogyx az anyagok nem olyanok, hogy hosszu ideig ne kellene az épületekhez hozzányulni, legalábbis az anyagok egy része.

Ez megint a lehetőségektől, körülményektől függött, ez okozza most a tatarozás terén a legnagyobb gondokat. Ezért törekszünk arra, ezt nem is merem kimondani, hogy inkább kerüljön valamivel többe, de olyan anyagokat épitsünk be, hogy évtizedekig nem kell hozzányulni

- Persze ez nem biztos, hogy többe kerül, mert összességében mégis olcsóbb lesz.

- Igy van.

- Tulajdonképpen Biró elvtárs mint profi ugy szól közbe, ha pénzről van szó. Eddig még nem a komplex gazdaságosgxság dominált, hanem az egyszeri beruházás

- és a pillanatnyi érdekx esetleg ugye ?

- a gazdaságosság, amibe benne van az üzemeltetés, karbantartás és minden.

- Akkor a másik kérdés, ami már kérdés komplexum tulajdonképpen. Hogy vajon az iskolák, óvodák miegymás az miért marad el a mi lakótelepeinken szinte mindig ? S azután csak késéssel, márakkor nem is olyan nagy örömet okoz az embernek mire meg van végre

- mertxx ez is addigra felnőttek a gyerekek mire azok megvannak.

- Ez is egy bonyolult kérdés, ennek is több oka van. Lehet oka pénzkérdés éppen, lehet oka kapacitás kérdés. Általánosságban az a problémánk, hogy mig a lakásvonalon biztositott volt nemcsak a kapacitás, hanem szerkezetek minden, ugyanez nem mondható el az ugynevezett kapcsolódó épületek vonatkozásában.
Most jutottunk el odáig, hogy az iparunk felkészült erre és különösen az ugynevezett könnyüszerkezetes épületekkel meg tudjuk ezt oldani, rövid időn belül [illegible] radást be tudjuk hozni és reméljük, hogy a jövőben [illegible] lépést tudunk tartani.

- Tulajdonképpen mennyit lehetne időben jósolni [illegible] hogy tényleg eljutunk a lemaradások pótlásába addig, hogy elérkezhetünk mondjuk egy olyan állapotra, mint a

ahogy pl. az az NDK-ban van, hogy előbb épitjük meg azokat a létesitményeket a lakótelepeken, amik ott feltétlenül az élethez szükségesek és aztán kezdjük felhúzni a lakásokat ? Egyáltalán szabad- e ezt megkérdezni, hogy eljutunk- e odáig ?

- Azt hiszem éppen most nem nagyon szabad ilyet kérdezni, mert most az előbb emlitett kifogásoknak az az oldala lép előtérbe, hogy hogy lesz erre pénz, ezekre a kapcsolódó létesitményekre és most jutunk el odáig, hogy nemcsak az adott lakónegyedhez szükséges ilyen alapfoku kapcsolódó létesitményeket épitjük meg, hanem megnézzük a környezetet is. Ez jó is meg rossz is.
Jó azért, mert figyelembe vesszük a régi településen meglévő ilyen ellátási intézményeket, épületeket és esetleg kevesebbet kell épiteni. Rossz azért, mert ha ott nincs meg a megfelelő ellátás, akkor itt kell több pénz itt kell többet épiteni.

Technikailag ez már megoldható, mert az ipari háttér meg van ehhez.

- Pest megyé, Vas megye, nagyon sok megyét lehetne felsorolni. Javuljon az egészségügyi ellátás, elsősorban a körzeti orvosi hálózat fejlesztése révén. Javuljon a kereskedelmi, a napi cikk bevásárlásának a lehetősége, tehát hogy ne kelljen többtiz kilométerről batyuzni a napi élelmiszer cikkeket, mert ugy hisszük, hogyha ezek az alapellátással összefüggő feltételek lényegesen javulnak ezekben a községekben, akkor csökken az az elvándorlási kényszer hatás, nem tudom helyes e ezt igy megfogalmazni

- elvándorlási kedv tulajdonképpen

- Va y az elvándorlási kedv, aminek következménye az a helyzet ami jelenleg kialakult nálunk

- Tehát hogy tulajdonképpen visszajuttassanak valamit abból, ami bent a városban ezek megtermelnek.

- Jandner elvtárs akar valamit

- Az ingázásról egy dolgot szeretnék megemliteni, mert itt szóba került a nemzetközi gyakorlat, különösen a nálunk fejlettebb nyugati országok gyakorlata.
Ott ez két lépcsőben zajlott le. Először mindenki betelepült a városba, utána kimentek a város környékére és inkább ingáznak önként.
De nem is ez a lényeg, hanem a kétlépcsős megoldás nagyon drága. És ha mi komolyan tervezünk, akkor ezt el kell kerülni és éppen ezért nem lehetőleg adminisztrativ uton, de valamilyen módon megakadályozni, hogyaz első lécsp kialakuljon, hanem inkább az aglomerációban letelepiteni/ezeket az embereket és inkább egy nagyon jó tömegközlekedési lehetőséget biztositani.

- Ez a népgazdaság számára is olcsóbb

- Nekem nagyon tetszett, amikor azt mondta lehetőleg nem valami adminisztrativ eljárással. Mennyire iritáló például az, hogy van ez a bizonyos szabály, hogy ötéven belüli állandó lakás esetén kaphat csak az ember jogot arra, hogyxx az igénylését beadja, ez rettentően iritálja az embereket.
Holott ha tudná az az illető, hogy nemx érdeke igazán, hogy Budapestre költözzék ugye mindjárt másként festene a dolog !

- Kétségtelen hogyha azt mondanák neki, hogy beköltözhet Budapestre, de csak 25 év mulva kaphat lakást, mert olyan a lakáshelyzet, a lakáshoz jutás körülményei Budapesten biztos, hogy gondolkodna azon, hogy más módon oldaná meg a lakáshelyzetét vagy lakáshoz jutatás feltételeit.

- Hadd korrigáljam. Egyébként nem az hogy tudná, hogy nem érdeke, hanem talán érezné hogynem érdeke, nem ?

- Itt szabadjon egy megjegyzésbe belekapaszkodni, ami elhangzott, hogy ez egy antidemokratikus intézkedés. Itt beszélgettünk közbe erről, hogy mindig az a kérdés, hogy kinek a szempontjából nézve. Például ugye, amikor egy értekezlet van és a dohányzást megtiltják, vagy megkérik a dohányzókat ez is egy antidemokratikus rájuk nézve, de akiknek csipi a szemét a füst azoknak ez egy megmentés, demokratikus.

- Ez is Budapest kétmillió lakosa szempontjából szerintem demokratikus intézkedés.

- Tulajdonképpen egy kulcs szóban foglalhatnám össze most az utolsó félórának a mondanivalóját; hogy lakásgazdálkodás. Mert hiszen erre megy ki tulajdonképpen minden. Hogyan jutunk lakáshoz, hogyan nem jutunk, kik jutnak, kik nem juthatnak egyáltalán ?

- A lakások ugye állami tulajdonu lakások, mégis alig van beleszólásuk a cserékbe. Ha jól tudom a tanácsok mindössze a cserék 3o %-át bonyolitották le.

- A szabad piacon a lakáscserék jelenleg azért haladják meg a Tanácsnál kötötteket, mert pénz áll mögöttük. Jelenlegi jogszabályok szerint mi igen minimális összeget tudunk fizetni egy leadott lakásért, ennek többszörösét fizetik meg a piacon az illetőnek. Valószinü, hogy itt változás lesz, a lakás használatbavételi értékhatárokat felül kell vizsgálni és ugy tudom, hogy ez már folyamatban is van és megfelelő összeggel kell honorálni, ha valaki leadja a lakását, hiszen nekünk egy lakásépités ma már több mint 6oo ezer forintba kerül.

- Jandner Antal miközben az itteni beszélgetés ment azt mormogta magában erre a felül kell vizsgálni a lakás használatbavételi dijakat, hogy azt is, mire gondolt még ?

- Sok mindent kell még felülvizsgálni, az egész lakásgazdálkodási elképzelésünket.
Nem tudom, hogy ez az én asztalom- e, nekem kellene e beszélnem ?

- Azt hiszem, hogy sokunk asztala, ugyanis amikor a Minisztertanács tavasszal megvitatta és elfogadta a hosszutávu lakásépitési tervet, akkor a határozatában utasította az illetékes minisztériumokat, főhatóságokat, hogy

a hatodik ötéves tervező munka keretébe dolgozzák ki az egész lakásgazdálkodás korszerüsitésével összefüggő teendőket, mert ugy itélte meg, hogy a jelenlegi jogszabály, ami szabályozza az egész lakásgazdálkodást, az már egy kissé mintha elavult volna. Hiszen más körülmények között született, azóta nagyon sokat változott a helyzet, következésképp szükséges a korszerüsitése azért, hogy az előbb elhangzott nehézségek oldásra kerüljenek. Hogy valóban a meglévő lakásállományunkkal is ugy gazdálkodjunk, hogy ebből a lakásállományból tényleges szükségleteket minél szélesebb körben minél nagyobb mértékben ki tudjuk elégiteni

- és a terhek egyenletesebb elosztása is

- igen, a teherviselés arányosabb megoszlása is rendkivül fontos ebben az összefüggésben.
Hiszen ma nagyon sokan laknak olyan lakásba, ami számukra nem megfelelő. Vagy nagy a lakás, vagy kicsi a lakás. Nagycsaládos fiatalok laknak kis lakásba, idős egyedülállók nagy lakásba. Mégis a meglévő jogszabályok, anyagi ösztönzési rendszer az nem tesi lehetővé, hogy közvetlenebb módon, gördülékenyebben, könyebben megoldódjék az a csere.

- Nagyon érdekes dolog, hogy azt szokták mondani pesti-esen, hogy az állam az kimarad a buliból. Épp azért, mert a szabad piacon cserélődnek ezek a lakások. Nem az a baj, hogy ellenőrzés nincs, hanem az a baj, hogy az államtól tulajdonképpen kevés összegért kapott, vagy éppen ingyen kapott lakások nagyon magas árfolyamon cserélnek gazdát és az állam pedig csak épiti a házakat, épiti a házakat és itt nem tudja lefölözni, hogy mondjam ennek a hasznát.
Nem lehetne valamit anélkül, hogy megint valamiféle adminisztrativ rendelkezést követelnék mindenképpen arrafelé terelgetni az érdekelteket, hogy ?

- Igen, ez a szándékunk a lakásgazdálkodás korszerüsitésével kapcsolatos vizsgálódások során, hogy feltárjuk mindazokat az összefüggéseket, amelyek hatnak az egész lakásgazdálkodásra és a lakáscserék megkönnyitésére és igy többek között ilyen gondolatokkal is foglalkozunk, hogy jobban érdekelté kell tenni a lakókat abban, hogy a szükségleteiknek megfelelő lakásban lakjanak.
Mert elképzelhetetlen dolog, legalábbis megitélésem szerint, hogyezt adminisztrativ uton oldjuk meg.

- Ugy gondolom érdekeltté kell tenni őket abban is, hogy a Tanácsokat bevonják ebbe a dologba, tehát hogy ne a magánpiacon értékesüljenek ezek a magánlakások.

- Igen, meggyőződésem hogy sokkal célravezetőbb lehet az az egész lakásra például, hogyha azt a lakások irányításával tudjuk megoldani. De ehhez az feltétlenül szükséges é szükséges az, hogy legyen cserealap, amire most ugy szem nagyobb lehetőségünk van, mint 5- lo évvel ezelt, amikor sokkal égetőbb lakásszükségleteket kellettkielégiteni ésmegoldai

- És gondolom az is nyon fontos lenne, hogy legyen egy nyilvántartás ! Mt az sem egészen olyan jó mint ahogy én hallom. Tehát hogy nincs egy kézben ennek az egész ügynek az intézése, tehát a véletlen hozza össze a partnereket, nem pedg egy már itt szó volt komputerről.

- Igen. Biztos, hogy anyilvántartás korszerüsitésére is szükség van, hiszerenélkül nem lehet szervezett lakáscserét sem bonyolitni és szervezettebb lakáselosztást sem végrehajtani.

Még talán annyit, hogyaz elosztásnál figyelembe vették tanácsaink eddig is a jvedelmi viszonyokat, pontosabban a fizetést az egy főrejutó fizetési viszonyokat, mégis azt hiszém, hogy sokal tágabb értelemben kell áttekinteni a lakáshoz jutás feltételei között a jövedelmet a fizetést, az egyéb vagyoni helyzetet, hogy társadalmilag igazságosan tudjuk a meglévő lakásállományt felhasználni.

- Kedves hallgatóink ! Müsorunk lassan végéhez közeledik, elköszönünk kedves vendégeinktől is és megigérjük Önöknek, hogy arra a számtalan kérdésre, amivel felkerestek telefonon müsorainkban azért vissza-vissza fogunk térni és az egyéni kérdéseket megkiséreljük eljuttatni az illetékesekhez.

Franz Jänggl

Esterházy Imre herceg primás sokat foglalkoztatott udvari építésze. Unokaöccse Franz Anton Pilgram.

Dercsényi Dezső, Entz Géza stb.: Magyar műemlékvédelem 1963-66. Budapest 1969.

1881

Jánossal.

magyarországi munkásságának kérdésében egyetért Voittal

Mojzer Miklós recenziója: Voit Pál: A barokk Magyarországon. - Művtört.Ért.1972.1.sz.9o-92.l.

Jáni István

Kompokötő

Jáni I.: Kompokötőszemmel az 1965. évi Lipcsei Kompomüvészeti Kiállításon

Magyar Grafika 1965 3 n.

rdő i

ok művészetéről:

Milyen pályázatokon vett részt: . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milyen megbizásai voltak (vannak): . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Jelentősebb müvei:. . . . . .

. . . . . .

M. D. K.

JANI Lukács asztalos ferences laikus

Meghalt 1784-ben 83 éves korában

1745-1746. Pécs, ferencesek, sekrestye-szekrények

1770. Szigetvár, ferencesek, sekrestyebútor

1771. Pécs, könyvtárszekrények

Nagyházy: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 128. 220. II. 211. 274. l.

JÁmi Lukács MDK

A szigetvári ferences templom /1736/ sekrestyéjében lévő szuette barokk intarziás miseruhaszekrényt készitette.
/ Török diszitőművészet hatásait mutatja./

28.o.

Bp

Molnár József: Szigetvár török müemlékei. 1958.

Jani Lukács faragó fráter M.D.K.

Szigetvár, ferences templom, sekres-
tyebutor, 1770 körül.

Genth. Mineml. 1959 I. 361.

Jani Lukács antalos M.D.K.

Kerzetes fráter. Pécs, ferences templom sekrestyéjének intarziás barok szekrényei. 1745

Volt ferences kolostor könyvtárszekrénye, rokoko faragással 1771.

Genth. Kneml. 1959 I. 264.

MDK

Jani Lukács laikus fráter /+ 1784.Pécs./

A pécsi Ferencrendi zárda sekrestyeszekrényének készitője 1745-46.
Jani Lukács sok emléket hagyott a templomban, sekrestyében, kórusban és a refectóriumban. Adatszerüen nem bizonyitható, de a kolostorban élő tradició és a stilusanalógia szerint, a szigetvári ferencrendi zárda sekrestyebutora is a Jani Lukács fráter munkája.Képek a 310, 311 és 313 old.-on.

Bárány Istvánné dr.: A pécsi Ferencrendi zárda sekrestyeszekrénye.
Magyar Müvészet 1933. 308-312.l.

Jani Lukács

MDK

Pécs müemlékei

A ferencrendiek temploma. Sekrestyéjének szép intarziás szekrényei Jani Lukács szerzetes fráter müvei 1745-ből.
Az irgalmasok temploma 1727-1731 épitették a kapucinusok. Homlokzatán Kiss György Immaculata-kőszobra.
Szt. Ágoston-plebániatemplom egy török dsámiból alakult át. Piéta-oltár szobrai tarthatnak számot érdeklődésre/bécsi Fischer Márton-féle/.

Magyar Müvészet 1929. 551.o.

Jani Lukács

minasztalos

Bigetvár, Pécs

XVIII. 7.

l. Jul

MUNKÁCS

kis templom, gotikus

RMV 12, 115 l.

Jani Lukás fráter

pécsi ferencrendi
templom sekrestye-
szekrenye

erőd

Bárányné

589. l.

Zalaegerszeg

Jani Lukács wszetes

MAGYAR MŰVÉSZET

1929. 551

1933. 308–313

I.kerület.

Pókornyi Tibor,huszár.Fehérvár

Weisenburgi Fischer Barna,lova

Waszala György

Walhauser György

Avasujvárosi Kovách Dezső,

Szentkirályi György, Tábori tü

Dezsényi Béla, (Gerő) Buzsán)"

Mészáros László, "

Laborfalvi Benke István,"

Gerő Zoltán, "

Pogány Dénes, "

Palotás István, "

Szentmiklóssy László, "

Stamoray János, "

Markhot Jenő, "

Jani Lukács

ferencrendi frater

A pécsi ferencrendiek templomának sekrestyéjében szép intarziás barokk szekrények 1745-ből.

Szőpécs. 83. l.

JANI *Lukács*, műasztalos, * 1701, † Pécs 1784, hol a ferences rendház laikus frátere volt. J. műve a pécsi Ferencrendi zárda remek intarziás sekrestyeszekrénye 1745—46-ból. Neki tulajdonítják a szigetvári ferences zárda sekrestyebútorait is.

E. G. I. 504 f

4 kv 6 hó 6 hét 9 nap 5 ó = ? hét = 241 ° 3155 hét

5 g 4 kg 3 dkg 5 g 8 mg = dkg = 50,403 ° 508

Jani Lukács

Magyar Művészet
1933, 308-313. l.

pécsi laikus ferencrendi fráter készítette
a pécsi ferencrendi zárda
sekrestye szekrényet
1745-46. intarziás

+ 1784. Pécsett 83 évi
korában.
Neki tulajdonítják a szigetvár ferencrendi zárda
sekrestye butorát

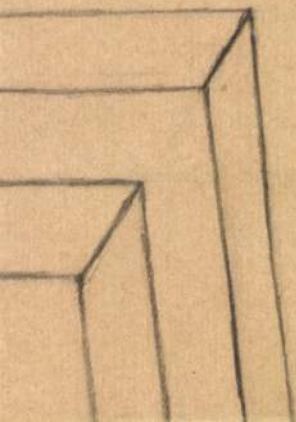

Jani Lukács

Vinasztalos 1745

l.

A szepmüvészeti könyvt.

Bp. 1940

1124. l.

~~Ezüst gyertyatartó~~ IV. 250

Jani Lukács

A pécsi szentferenc-
rendi templom
sekrestyéjének szek-
rényei.
Fenti munkája 1745-
1746.

Repr.
Magyarművelődtört

IV. 424. l.

1946				JAN
Óra	HÉTFŐ **7** Lucián vt.	KEDD **8** Szörény ap.	SZERDA **9** Julián vt.	C
8–9				
9–10				
10–11				
11–12				
12–1				
1–2				
2–3				
3–4				
4–5				
5–6				
6–7				

Jegyzetek

A PÉCSI FERENCRENDI ZÁRDA SEKRESTYESZEKRÉNYE

A régi magyar bútor kérdése művészettörténeti kutatásunk elhanyagolt tere volt mindig. Annyira megszoktuk hosszú időkön át azt mondani, hogy úgyis elpusztult minden emlék a török és kuruc—labanc háborúk alatt, míg kitört a világháború, aminek következményeképpen a Felvidéket és Erdélyt elvesztettük s ezzel a művészet- és kultúrtörténelmi kutatás két legfontosabb területe ha nem is elveszett, de rendkivül nehezen munkálhatóvá lett számunkra. A régibb generáció, főleg Divald Kornél munkáiban, a Magyar Iparművészet c. folyóirat háború előtti számaiban és a Magyarország Műemlékei c. kollektiv forrásmunkában, majd dr. Éber Lászlónak Az Iparművészet Könyve c. munka második kötetében[1] megjelent tanulmányában találunk ugyan adatokat, utalásokat, melyek egy-egy régi templomi, ritkábban világi bútorra vonatkoznak, de fénykép csak a legritkább esetben áll rendelkezésünkre és ezzel a további feldolgozás megakadt. Mennyi magyar bútor lappanghat még ismeretlenül régi családoknál vagy kolostorokban. Tervbe vettük e bútoroknak felkutatását és kultúrtörténetünk számára való megmentését. Ez lenne a magyar bútor történetének megalapozása, amely nehéz munkához az adatgyüjtés már nagyban megkezdődött.

Kutatásainkban két szempont vezérel: az egyik az egyházi, templomi bútoroknak a világiaktól elkülönített csoportosítása, a másik — időbeosztás, amely két nagy csoportban: a XVIII. század előtt való és a XVIII—XIX. századi bútorokat öleli fel. A XVIII. század előtt való emlékanyagban a templomi bútor fordul elő nagyobb számban, a világi bútorhoz viszonyítva s ez megint hazánk történelmi viszonyaival magyarázható. A XVIII—XIX. századi emlékeink számbavételénél látjuk, hogy a világi bútorok száma is növekszik. Eredetiségben a XVIII. sz. előtti bútorok vezetnek; a XVIII. századiak beleillenek abba a nagy egységbe, ami az osztrák-magyar és délnémet bútorművességet a XVIII. sz. elejétől a XIX. sz. elejéig összekapcsolja. A mi feladatunk lenne itt is a magyar karaktert meglátni és kidomborítani.

E tanulmányunkban egy sekrestyeszekrénnyel, mely a pécsi Ferencrendi zárda sekrestyéjében áll és melyet *Jani Lukács* laikus fráter készített 1745 -46-ban, foglalkozunk. Kiváló kvalítása mellett különös érdekessége, hogy mestere nevét és készítése idejét pontosan ismerjük. Tudjuk, hogy a szerzetesrendek betelepítésük óta folytattak művészi tevékenységet nálunk is. A magyarországi ferences zárdák között a XVII—XVIII. századokban alig van egy is, mely ne dicsekedhetnék valamilyen régi művészi bútorral Ezeket rendesen maguk a szerzetesek készítették. Néha a mesterember színtjén felülemelkedve igazi művészi produktumokkal lepnek meg. Érdekes feladat lenne a hazánkban működött szerzetes-művészek munkáinak ismertetése és méltatása. A sekrestyebútorok között mai tudomásunk szerint művészi szempontból, a székesfehérvári cisztercitatemplom sekrestyeberendezése (1764—67) után a pécsi intarziás szekrény következik. Már Szőnyi Ottó, Pécs és környéke c. vezetőjében s az e folyóirat pécsi számában (1929. V. évf. 8. sz.) közölt, „Pécs műemlékei" című írásában (551. l.), megemlíti s mivel ezen a nyomon haladva a sekrestyében nem találtuk meg a keresett bútort, a sekrestyés barát hátravezetett minket az udvar végén lévő asztalosműhelybe, ahol 10—12 fiatal ferencrendi szerzetes kalapált, gyalult, ragasztott és fényezett, egyszóval dolgozott, hogy az idők folyamán kissé megrongálódott bútort szakszerűen helyreállítsa. Megkapó látvány volt Szent Ferencnek késői, fiatal követőit munkaközben megfigyelni, amint a lelkesedés tüzében égve egy XVIII. századi szerzeteselődük munkáját restaurálni igyekeznek. Ez teljes mértékben sikerült is nekik s ma a bútor ismét ott áll a fehérfalú sekrestye bolthajtásai alatt.

A szekrény hatalmas ⌐ alakú, ú. n. Mária Terézia-stílusú intarziás bútordarab. Alapja diófa- és diógyökér borítás, thuyagyökér, ében-, körte- és paliszanderfa berakással. Fölépítés tekintetében a felső szekrényszerű részhez commode jellegű alsó rész csatlakozik, mely sokkal szélesebb s ezáltal a felső rész ajtajai előtt, végig a commodeok párkányának szintjén közel félméteres síma, vízszintes felület keletkezik. A szekrény homlokoldala két azonos részre osztható, rövid oldala egyrészes, hasonló kialakítású. Egy ilyen rész felül, két-két domború, egyenes párkányú szekrénytag közé foglalt ha-

[1] (1905, Athenaeum).

Magyar Művészet
1933. 10 sz.

REMBRANDT VAN RIJN (1606—1669): KAPUCINUS BARÁT (Titus)
Amsterdam, Rijksmuseum. Előbb a gróf Stroganoff-féle gyüjteményben

sonló, de magasabb és félkörívben záruló középszekrényből áll, melynek alul két-két 3 fiókos, hullámos profilú commode és egy homorú, keskenyebb szekrényrész felel meg. A tagolás fent és lent korintusi pilaszterek által történik. A felső részen, egy-egy ilyen pilaszterek által határolt domború tagon, félköríves ajtó nyilik, alatta és fölötte egy-egy kisebb fiókkal. A felső rész közepét aranyozott és üveggel fedett fülkében álló Szt. Ferenc-szobor jelzi. A hullámzó profilú alsó résznél a hosszoldalon, két homorú ajtónyilásos szekrényke fog közre négy, fiókos szekrényrészt, míg a rövid oldalon csak egy commoderészt határol két homorúajtós szekrény. Az egész fölépítése nagyon egyszerű és monumentális hatását a domború és homorú profilok variálása által keletkezett hullámzó fényeloszlás fokozza.

A diszítés a pilaszterek faragott kapitelljeitől eltekintve tisztán berakásos; az alsó rész figurális jeleneteiben kulminál a bútor egyéni jellege. A felső rész berakása egyszerű szalagos, a Mária Terézia-bútorra oly jellemző „Bandelwerk", amely minden domború ajtón más-más rajzú és felül keresztben végződik. Alul, a szekrény két síma oldalsó falán és a homorú görbületű szekrényajtókon látható a figurális berakás, mely a bútort oly jellegzetessé teszi. Az egyes jelenetek tárgya vallásos, többnyire a ferencrendi szerzetesek életéből merített, rajzuk kissé naiv, de annál erőteljesebben jellemző s különösen érdekes a kosztümöknek, a XVIII. század közepén dívó magyar, úri viseletnek visszaadása. Amennyiben a berakáshoz használt különféle faanyagok más-más színűek, vagy sokszor enyhén színesre pácoltak, az egész bútor méltóságteljes, barna alaptónusa kedvező színes accentust nyer. A kis jelenetek különféle rajzú, szalagos berakás között kapnak helyet; néha egy mezőben három jelenetet is láthatunk, néha az egész mezőt egy jelenet tölti ki. Nem célunk a jeleneteknek sorrendben való felsorolása, csak néhányat szeretnénk megemlíteni, hogy kiemeljük a mester változatos megfigyelőképességét. Ott látjuk, többek közt, csavart oszlopos fülkében Szt. Józsefet a kis Jézussal, majd egy szószékről prédikáló ferences barátot, amint magyarruhás nők és férfiak figyelemmel hallgatják. Az egyik ajtón felül Szt. Anna ruhát varr, mellette a kis Szűz Máriával, alul Szt. József ácsmunkával foglalatoskodik. Másutt gyóntató ferencrendi szerzetes látható, fent egy másik, áldozó kelyhet vivő barát, előtte magyarruhás kisfiú halad. Ott látjuk ezenkívül a barátokat hol zászlóval a kezükben, hol halálfej előtt imádkozva, hol asztalnál olvasva, hol gyertyát tartva, közben rokokoruhás urakkal, hölgyekkel és gyermekekkel.

A pécsi sekrestyeszekrény beleillik abba a nagy egységbe, melyet Ausztriában és Magyarországon a Mária Terézia-korabeli bútorok csoportja alkot. Ezeknek a bútoroknak az architektúrája a német barokk túlzásaitól mentes s az erős plasztikai hatást nem a díszítés, hanem a bútor profiljának lendületes volta adja meg. Jellemző a faragott díszítés takarékos alkalmazása a berakott dísz túlsúlya mellett és ennek a mozgalmas bútorhomlokzatnak a síkszerű, berakott dísszel való párosulásának eredménye a Mária Terézia-bútorok oly kiegyensúlyozott hatása. A mi szekrényünk érdekes voltát a figurális dísz mellett fokozza, hogy datálva van, mégpedig egy pilaszterkapitellen 1745 és az aranyozott középfülkében belül 1746 évszámmal. (Mindkét évszámot alkalmunk volt látni akkor, amikor a bútor még szétszedett állapotban volt.) A szekrény a maga egyszerű monumentális fölépítésével, világos, harmonikus tagolásával és enyhén hullámzó profilálásával a nemes Mária Terézia-stílusú bútoroknak abba a csoportjába illik, amelyet az Országos Magyar Iparművészeti Múzeumban lévő, s a girálti kastélyból származó, Szirmay-Potornyai címeres ebédlőszekrény és a sümegi püspöki könyvtár képviselnek. Korban is megegyeznek körülbelül. A pécsi szekrény 1745—46-os évszáma kissé későinek látszik a stílusjegyeihez viszonyítva, mert hiszen a XVIII. század közepe általában már a rokokó formavilága, aminek itt még nyoma sincsen. Tekintetbe kell vennünk, hogy hozzánk, hazánkba minden nyugati stílusáramlat kissé késve érkezik s így találkozhatunk a XVIII. század közepén még tiszta, nemes barokkformákkal.

A pécsi bútor mesterét is ismerjük Jani Lukács ferencrendi laikus barát személyében, akiről a pécsi Historica Domus így szól: Anno 1475 in Sacristia perificiuntur Armaria opera Religiosi fratris Lucae Jani arcularii Lajci. (Hist. Dom. 77.)[2] Jani Lukácsról különben igen szűkszavúan emlékezik meg a Historia Domus. Csak azt tudjuk róla, hogy 1784-ben halt meg Pécsett, 83., szerzetesi életének 54. évében. Die 26 augusti moritur R. F. Lucas Jani Laicus arcularius, qui plurima in Ecclesia, Sacristia, Choro et Refectoris argumenta reliquit (Hist. Dom. 460).[3] Az itt említett többi munkákról, amelyek a templomban és a refectóriumban lennének, nem tudunk bizonyosat; a refectóriumba nem is volt bejárásunk. Mindenesetre kár, hogy ilyen kiforrott művészi fantáziával és a monumentalitás iránt kifejlett érzékkel bíró

[2] 1745-ben készítette tisztelendő Jani Lukács laikus testvér asztalos, a sekrestyében a szekrényeket.

[3] Aug. 26-án meghalt R. F. Jani Lukács laikus asztalos, ki sok emléket hagyott a templomban, sekrestyében, kórusban és a refectóriumban.

SEKRESTYESZEKRÉNY, MAGYAR, JANI LUKÁCS MŰVE 1745—46
Pécs, Ferencrendi zárda
Zsabokorszky Jenő mérnök fölvétele

RÉSZLETEK AZ ELŐBBI BÚTORRÓL
Zsabokorszky Jenő mérnök fölvételei, Pécs

magyar asztalosmester munkáiról ilyen keveset tudunk.[4]

Még egy emlékünk van, amelyet — bár adatszerűen nem bizonyítható — stíluskritikailag mégis Jani Lukácsnak tulajdonítunk: a szigetvári ferencrendi zárda sekrestyebútora. A kolostorban élő tradíció azt tartja, hogy ezt is Jani Lukács készítette, amit azonban semmi írott adat nem támaszt alá. Sem a szigetvári, sem a pécsi Historia Domusok nem szólnak róla. Tekintve Szigetvár és Pécs majdnem szomszédos fekvését és az alábbiakban ismertetett stílusanalógiát, Jani Lukács fráter szerzőségét nyugodtan elfogadhatjuk.

A szigetvári bútor igen rossz állapotban van, ezért fényképben való közlésétől eltekintettünk. Első pillantásra nyilvánvaló a pécsi szekrénnyel való összefüggése: az egész bútor nem más, mint a pécsi egy szakaszának ismétlése. Itt is ugyanaz a niveaukülönbség látható szélességben a bútor felső és alsó része között. Felül, itt is korintusi pilaszterekkel elválasztott hét, domoborúajtós szekrényke nyílik, három-három azonosan egyenes párkányú, a középső nagyobb és kiemelkedő, félköríves lezárású. Ennek megfelel lent két, hullámzó profilú, háromfiókos, szélesebb commode-szerű rész, középütt (a felső, félköríves lezárású szakasz alatt) szélesebb, kétoldalt egy-egy keskenyebb szekrénykével. Felül az ajtók itt is félkörívben nyílnak, alul négyzetesen. Anyaga a dió és diógyökér, dísze a faragott kapitellektől eltekintve szimmetrikus, szalagos ébenfaberakás, mely az ajtókon, a fiókokon és a boltcikkelyekben foglal helyet. Szép, nyugodt, monumentális benyomást kelt, melyen csak a rossz állapota kifogásolható. Kétségtelenül Jani Lukács műve a szigetvári bútor is, annyira rokon fölépítésben és dekoratív elgondolásban a hiteles pécsi bútorral. Lehet, hogy néhány évvel korábban készült annál, de túlnagy korkülönbség a kettő között nem tehető fel.

Hogy a magyarországi szerzetesrendek tagjai művészi munkákat alkottak, ez egyáltalában nem elszigetelt jelenség. Gondoljunk csak a Dominikánusok budai szobrászműhelyére, melynek kiváló művészi eredményeit a Halászbástya Múzeum nem egy faragott márványsírköve hirdeti. A XVIII. században gyakran fordult elő, hogy a fráterek maguk készítették a templompadokat, a sekrestyebútorokat és a rendház más berendezését. A számos példát, ami még részben feldolgozásra vár, felsorolni lehetetlen lenne, csak megemlítjük a sok közül a szécsenyi ferencrendi kolostor sekrestyebútorát, melyet a XVIII. század közepén készítettek *Spiegel Márton* és *Oszter Liborius* asztalos fráterek, az egri Minorita-templom padjait és orgonakarzati padsorát, melyeket *1772-ben Fráter Josephus Stesele és 1778-ban Fráter Benedictus Mönch* készítettek, s a budapesti központi papnevelőintézeti könyvtár remek berendezését és ajtaját, melyeket ugyancsak a XVIII. század közepén készítettek a pálos szerzetesek. Fráter Jani Lukács intarziás szekrénye egyike a legnagyobb művészi értékkel bíró emlékeinknek és fényes tanujelét adja annak, hogy az akkori magyar bútorművesség nem állott a többi országoké mögött.

Dr. BÁRÁNY ISTVÁNNÉ

[4] A Historia Domusbeli adatokat főtisztelendő Páter Kaiser Ferdinánd pécsi házfőnök úr kedves előzékenységének köszönhetem.

313.l.

Jani Lukács

JANIĆ, MIHAJLO (Életrajzi adatai ismeretlenek)

Aradi szerb ikonosztáz tervező és faragó. Bánáti, temesvári és pest-budai működéséről maradtak fenn adatok az 1840-es, 50-es évekből.

96. A pesti szerb templom ikonosztázisának vázlata, 1838 után *26.*

lav. tus, akv., p., 240x300 mm
Budapest, Szerb Egyház tulajdona

A pesti szerb templom ikonosztázisának felújítására az 1838-as árvizet követően került sor. A temesvári szerb templom ikonosztázisa, amelynek készítője szintén a rajz szerzője volt, a terv közvetlen előzménye.

A barokk korban kialakult ikonosztázis-típus hagyományainak továbbélését jelzi a rajz mind építészeti, mind plasztikai vonatkozásban. Ez a típus az osztrák barokk és rokokó stílus elemeivel gazdagodott. A XVIII.–XIX. század fordulóján számos jelentős emlékét teremtették meg névről ismert, vagy ismeretlen faragók. A pesti szerb templom részére benyújtott terv talán csak tagoló pilléreinek hangsúlyaival jelez változást a klasszicizmus irányába. Készítője az építészeti-szobrászati műhelyrajz technikáját, tetszetősségre is törekvő, de amellett pontos előadásmódját jól ismerhette.

Az ikonosztázis-terv jelzi, hogy az előző korszak követelményei elsősorban a hagyományokhoz leginkább igazodó egyház művészetében érvényesülhettek. Az ikonosztázis a tervek szerint el is készült 1857-ben aranyozott és színezett fából. A középső ajtó szárnyai és az oldalajtók dús áttört faragása leveles-rózsás díszítésű. Hasonló dús faragás díszíti az ikonosztázis képeit is. A már a klasszicizáló biedermeier stílusjegyeit is mutató festményeket a korszak jeles arckép- és életképfestője, Sterio Károly készítette.

Irod: Vujicsics D. Sz.: A pesti szerb templom. Bp. 1961.

Sz.J.

Művészet Magyarországon 1780-1870
MTA MKCS - HNG Bp. 1971

93. Pákh Albert képmása, 1867 *77.*

márvány, 57 cm
MNM letéte az MNG-ban.

Petőfi egykori barátját, a hatvanas évek neves íróját és lapszerkesztőjét valószínűleg saját és Marastoni József az Ország Tükre c. lapban megjelent rajzát figyelembevéve mintázta meg Izsó Miklós. Pákh ajánlotta Izsót a debreceni Emlékkert Társulatnak a Csokonai szobor elkészítésére, így kapcsolatuk közeli lehetett.

A mellszobrot, amelynek kisméretű gipszelőzménye az egri múzeumban található, mozgalmas plasztikai hatások jellemzik.

Sz.J.

94. Sebesült zászlótartó, 1869 *77.*

terrakotta, 20,8 cm
Jelezve a talapzat jobb oldalán: IZSÓ 1869.
MNG ltsz. 3358

Izsó a hatvanas években több kis terrakotta-vázlatot készített, melyek emlékszobor-terveknek is tekinthetők, noha konkrét emlékművek megvalósítására nem nyílt alkalom. Ezek közé tartozik a Haldokló Petőfi (1864), a Sebesült honvéd (1869), és a Sebesült zászlótartó is. Valamennyi a művész negyvennyolcas élményeinek és eszményeinek visszhangja.

A Sebesült zászlótartó alakját a marosvásárhelyi honvédszobor pályázatára készítette, de sikert nem aratott vele. A balkezével zászlót tartó, bepólyált jobbkarú honvéd figurája vázlatos kidolgozású, de így is őrzi a kis Izsó-szobrok plasztikai firsseségét. Szép romantikus ötlet, hogy az aláhulló zászló ráomlik a katona vállára, s egybemosódik a köpeny tömegével, mintegy – jelképesen is – eggyéolvasztva az alakot és a zászlódrapériát.

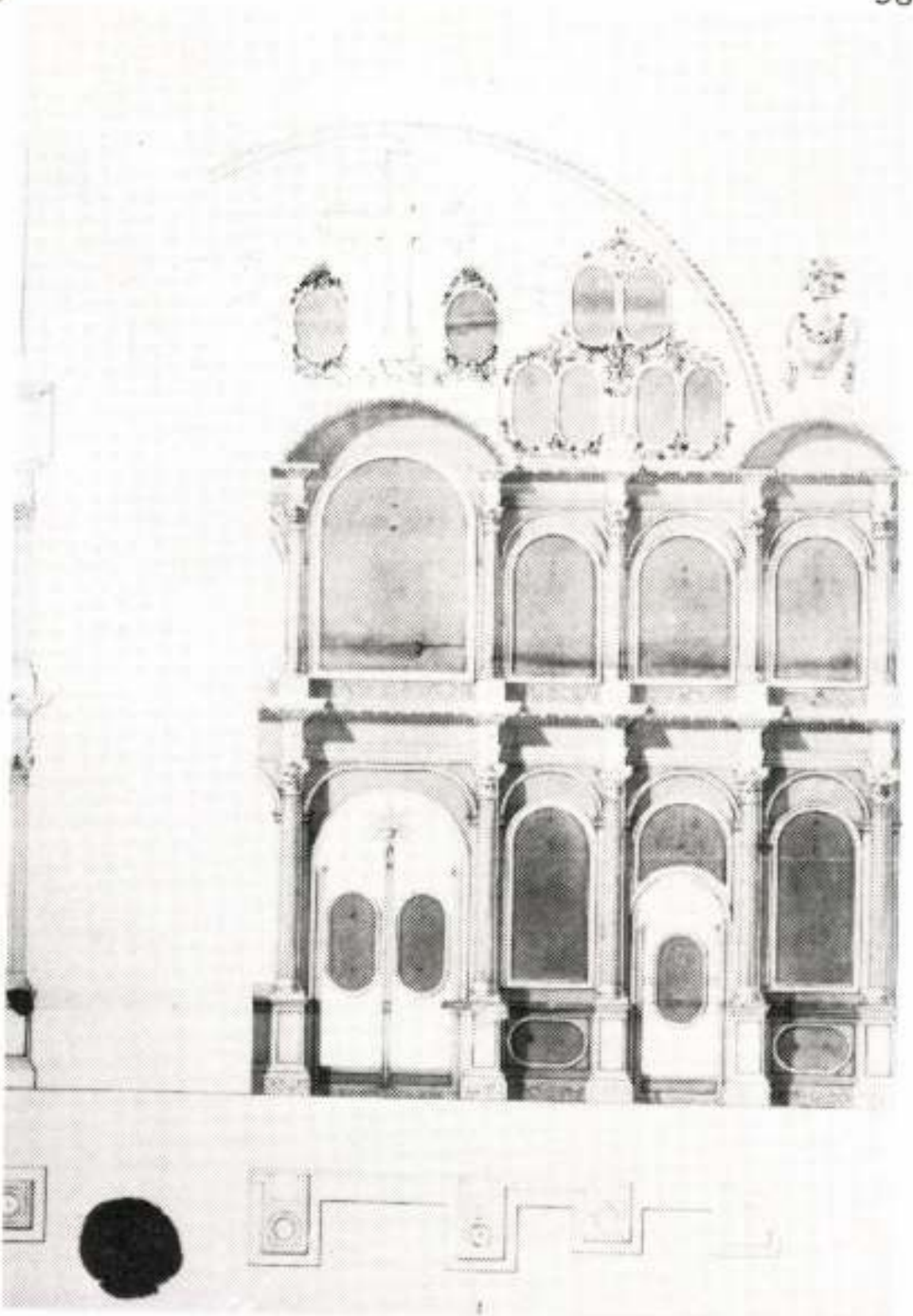

102

102

Magyar Könyvszemle
1941. III. n.

Berkovits Ilona:

AZ ESZTERGOMI ULÁSZLÓ-GRADUALE

KORVIN MÁTYÁS utóda, II. ULÁSZLÓ olyan hatalmas örökséget kapott nagy elődjétől, amelynek fenntartása és gazdagítása még akkor is rendkívüli feladat lett volna, ha az új király sokkalta nagyobbméretű egyéniség, mint amilyen a valóságban volt. II. ULÁSZLÓ királyságát nem támogatta a sors, midőn a közepes tehetségű embert a nagyszerű renaissance uralkodó utódává jelölte és azzal sem, hogy abban a korban ült a trónon, midőn talán a legnagyobb képességű egyéniség sem tudta volna már tragikus útjáról visszavezetni a nemzetet. A történetírás a MÁTYÁST követő uralkodót talán a hiteles valóságnál is szigorúbb kritikával illette, még magyarázatot sem keresve botlásaira és a valóban megvolt kisebb értékeit sem volt hajlandó észrevenni súlyos fogyatkozásai mellett.

Így került, s bizonyos mértékig joggal, a Corvina-könyvtár bomlásának kezdete is az ő nevével kapcsolatba. A Corvinák tékozlása azonban korántsem történt oly óriási mértékben, mint azt II. ULÁSZLÓnak tulajdonítják. Az elajándékozások nem lehettek olyan nagymérvűek, hogy a hatalmas könyvtárat ekkor alapjaiban megingathatták volna. Ha ULÁSZLÓ nemtörődömsége csakugyan oly nagyfokú volt a kódexek tékozlásában, amint ezt róla vélik, — sokkal kevesebb Corvina pusztult volna el a törökdúlás, még inkább Buda visszafoglalása alkalmával, és jóval kisebb mértékben semmisültek volna meg a hozzánemértők keze alatt. Számos Corvinát elajándékozott ULÁSZLÓ, de szolgáljon mentségéül, hogy talán nem is annyira a könyvtár iránti közömbösségből, hanem sokkal inkább politikai érdekből. A királyt szegénysége gátolta, hogy az idegen követeket és az udvarában megforduló humanistákat az akkori szokás szerint dús ajándékokkal halmozza el; a pompás Corvinák méltóan pótolták ezt. ULÁSZLÓ politikai érdekei elsősorban Bécshez fűződtek: már gyermekei házasságának megvalósulásáért is igyekezett minden-

nullam mencionem fecerunt de fundacione alicuius lampadis super domo predicta, et de facto transacti sunt quattuor anni post mortem dicti domini prepositi, quibus nec lampas ardebat, nec pro ea aliquis census de predicta domo requirebatur.

Egerváry László tárnokmester 1494. február 8-án kelt ítéletleveléből, mely az esztergomi káptalan 1760. november 17-én kelt hiteles másolatában maradt fenn a gróf Zichy-levéltárban „205 csomó 1 szám" jelzet alatt.

GÁRDONYI ALBERT.

képen MIKSA kedvében járni. Így CUSPINIANUS, a bécsi követ játszi könnyedséggel kaparinthatta meg a szebbnél-szebb Corvinákat; a bécsi könyvtár is őrizte meg az utókor számára a legtöbb Corvinát.

A Corvina-könyvtár gyarapítását ULÁSZLÓ már nemigen folytatta. De ennek oka ugyancsak inkább szegénysége, semmint a humanista műveltség iránti közönye volt. A király 1498-ban Firenzébe küldi FARMOSER SÁNDORT, hogy nagy elődje könyvtartozásait rendezze;[1] de Itáliában újabb könyveket már nem vásárol. Az udvarába törekvő olasz műveltségű humanisták elől is elzárkózik. LAMPRIDIUS CERUINUS raguzai költő hiába küldi e célból II. ULÁSZLÓNAK ajánlott költeményeit.[2] A külföldi humanistáknak a magyar királyhoz írott művei is erősen megcsappannak. CERUINUSON kívül csak ANDRONICUS MATHEUS TRAGURINUS magasztalja ULÁSZLÓT egy költeményében; továbbá a pistoyai DOMINICUS RANNUSIUS CRISPUS „*De ascensione Domini*"[3] és JOHANNES MICHAEL NAGONIUS II ULÁSZLÓNAK ajánlott művei ismeretesek.[4]

II. ULÁSZLÓ uralkodása alatt a budai udvar olaszos színezete is erősen megfakul. Az olasz műveltségű főpapok, ifj. VITÉZ JÁNOS, KÁLMÁNCSEHI DOMONKOS, VÁRADI PÉTER, BÁTHORI MIKLÓS, SZATMÁRI GYÖRGY, THURZÓ ZSIGMOND, KESSERŰ MIHÁLY, GOSZTONYI JÁNOS, BAKÓCZ TAMÁS továbbra is az olasz humanizmus őrizői lesznek. De az 1500-as évek elején a még MÁTYÁS udvarában élt főpapok egy része eltávozott az élők sorából. Az olasz humanisták közül BONFINI tart ki mindvégig, 1503-ban bekövetkezett haláláig, II. ULÁSZLÓ mellett. Ezenkívül CINTIO DI SAN SEPOLCRO továbbra is udvari költője, JULIUS AEMILIUS pedig udvari orvosa marad a királynak. BONFINI, mint II. ULÁSZLÓ

[1] FÓGEL JÓZSEF: II. Ulászló udvartartása. 1913. 102. l. — FRAKNÓI VILMOS—FÓGEL JÓZSEF—GULYÁS PÁL—HOFFMANN EDITH: Bibliotheca Corvina, 1927. 26. l.

[2] HEGEDŰS ISTVÁN: Analecta Recentiora. 1906. 42—94. l. — FÓGEL J.: i. m. 81. l.

[3] CSONTOSI JÁNOS: II. Ulászlónak ajánlott kézirat a Konstantinápolyi Eszki Szerailban. Magyar Könyvszemle, 1889. 30—34. l. — HOFFMANN EDITH: Régi Magyar Bibliofilek. 1929. 165. l.

[4] ÁBEL JENŐ—HEGEDŰS ISTVÁN: Analecta Nova. 1903. 297. l. — HOFFMANN E.: i. m. 166. l.

udvari történetírója folytatja a MÁTYÁS alatt megkezdett nagy művét, Magyarország történetét, amelyet 1494—1495. években másolt JÁNOS scriptor. II. ULÁSZLÓ mégsem lehetett oly érzéketlen a tudományok és az olasz humanisták iránt, ha BONFINIhez annyira ragaszkodott és elismerése jeléül már 1492-ben magyar nemességet adományozott neki, amint később BONFINI másolójának, JÁNOS scriptornak is.[5]

Mindvégig kitart ULÁSZLÓ mellett FELIX PETANCIUS RAGUSANUS, MÁTYÁS budai miniátorműhelyének vezetője is. Megmarad helyén az elszegényedő királyi udvarban; de e mellett mint a király bizalmi embere, fontos politikai küldetéseknek tesz eleget. A budai miniaturafestészet így FELIX PETANCIUS RAGUSANUS irányításával a MÁTYÁS-kori miniaturaművészet szellemében működik tovább. Közvetlenül MÁTYÁS halála után a legszebb budai Corvinákat már ULÁSZLÓ számára fejezik be. A párizsi CASSIANUS, a velencei AVERULINUS, a newyorki (volt holkham-halli) *Evangelistarium*, a müncheni BEDA-Corvinák, továbbá a párizsi ARISTOTELES ősnyomtatvány mind a MÁTYÁS-kori budai miniaturaműhely csillogó fényét hirdetik. De ezen túl a budai miniaturafestészet termelése erősen megcsappanhatott. Korántsem készülnek már oly nagy számban kódexek, mint MÁTYÁS idejében. FELIX PETANCIUS RAGUSANUS a XVI. század elején két pompás munkát, a török *Genealogiát* és a nürnbergi *Historia Turcica*-t készíti uralkodója számára.[6] II. ULÁSZLÓ budai miniátorműhelyéből a már említett kódexeken kívül még csak egy *Antiphonale*-töredéket (Orsz. Szépművészeti Múzeum) ismerünk. De fel kell tételeznünk, hogy a műhelynek több alkotása megsemmisült. Hiszen ULÁSZLÓ továbbra is foglalkoztat scriptorokat és miniá-

[5] BONFINI művének másolására vonatkozó adatok II. ULÁSZLÓ számadáskönyveiben találhatók. Közli ENGEL, JOHANN CHRISTIAN von: Geschichte des Ungrischen Reichs und seiner Nebenländer, Halle, 1797. Erster Theil. 91., 94., 169. l. — A munka töredékeit felfedezte JAKUBOVICH EMIL; Bonfini-kódextöredék a Magyar Nemzeti Múzeumban. MKSzle, 1919. 11—117. l., és Az eredeti Bonfini-kódex második töredéke. MKSzle, 1925. 19—27. l. — JÁNOS scriptorra vonatkozólag lásd DÉCSÉNYI GYULA: II. Ulászló-korabeli címereslevelek. Turul, 1891. 60. l. és BONFINI másolójának címereslevele. MKSzle, 1894. 264—267. l., TÓTH LÁSZLÓ: Bonfini másolójának címereslevele. Turul, 1929. 60. l. — HOFFMANN EDITH: i. m. 163. l.

[6] BERKOVITS ELENA: Felice Petanzio Ragusino, capo della bottega di miniatori di Mattia Corvino. Corvina, Archivio. Budapest, 1940. 53—84. l.

torokat. BONFINI másolójának, JÁNOS scriptornak működése mellett adatunk van arra, hogy 1495-ben PÁL scriptor egy *Gradualén* dolgozik,[7] továbbá MÁTYÁS egy miniátora, ZOAN ANTONIO CATTANEO madocsai apát, mint királyi könyvek miniátora 1495-ben s 1498-ban is működött még.[8] Más munkák is készültek még a király számára. Tudjuk, hogy NICOLAUS DE MIRABILIBUS udvari káplán „*De vera felicitate*" című művét, GIBÁRTI KESSERŰ MIHÁLY pedig ISOKRATES *De regibus*ának fordítását készítette a királynak.[9]

A humanista műveket II. ULÁSZLÓ örökölte és ajándékba kapta. Ő maga minden bizonnyal elsősorban vallásos műveket készíttetett. Könyvtárából két imakönyve ismeretes,[10] de ezek még magyar királlyá koronázása előtt készültek. Viszont PÁL scriptor Budán másolt egy *Gradualét*, és amint látni fogjuk, egy prágai miniátor is *Gradualét* festett a király részére; II. ULÁSZLÓ valószínűleg több liturgikus szerkönyvet ajándékozhatott egyházainak. A vallásos munkák megrendelése a király mély vallásosságával függött össze. MÁTYÁS számára a humanista alkotások voltak az elsődlegesek; a budai miniátorműhelyben liturgikus kódexeket elsősorban a főpapok, KÁLMÁNCSEHI DOMONKOS, FILIPECZ JÁNOS, NAGYLUCSEI ORBÁN rendeltek. MÁTYÁS részére ezek leginkább már csak a nyolcvanas évek második felében készültek (pl. a Vatikáni Corvina *Missale*, a Vatikáni *Breviárium*, a Budapesti [volt Bécsi] *Antiphonale*). MÁTYÁS uralkodása alatt, a korábbi években hiány is lehetett Budán az egyházi szer-

[7] ENGEL: i. m. 112. l.

[8] A madocsai apát működésére nézve lásd ENGEL i. m. 152. l. — LUKCSICS J.: Monumenta Romana Episcopatus Vesprimiensis. Bp., 1907. IV. p. 88. l. LXXIII. — SÖRÖS P.: Az elenyészett bencés apátságok. Bp., 1912. 333. l. — HOFFMANN EDITH: Der künstlerische Schmuck der Corvincodices. Belvedere, 1925. 149. l. — BALOGH JOLÁN: A madocsai apát. Henszlmann-lapok, 1927. 5. sz., és Adatok Milánó és Magyarország kulturális kapcsolatainak történetéhez. Bp., 1928. 27—29. l. — HOFFMANN EDITH: A Nemzeti Múzeum Széchényi Könyvtárának illuminált kéziratai. Bp., 1928. 56. l., és Régi Magyar Bibliofilek. 161—164. l. — BANFI FLORIO: Fra Giovanni Antonio Cattaneo in Ungheria. Memorie Domenicane. Firenze, 1936. pp. 305—315. — BERKOVITS E. i. m. 71—72. l.

[9] FÓGEL J. i. m. 81. l.

[10] Az oxfordi Bodleiana és a krakkói Jagello-könyvtár tulajdonában. HOFFMANN E.: Régi Magyar Bibliofilek. 164. l.

könyvekben; a budai műhelyben a hetvenes évek végén készült Filipecz *Pontificale* szövege bizonyítja ezt. E kódex szövegírója ugyanis a római császár, és a királykoronázás eskümintája szerint XIV. századi *Pontificalét* másolt. A római császárkoronázás eskümintájában „Ego Karolus rex bohemie" (54. a. lap) s „Ego Karolus rex romanorum annuente Domino futurus imperator" szerepel, a királykoronázás szövegében pedig „Ego Ludouicus" (60. a. lap) olvasható: tehát a Filipecz-*Pontificale* eredetije egy Nagy Lajos-kori kódex volt.

Az Ulászló-korabeli budai miniaturafestészet fennmaradt termékeinek csekély számával szemben meglepő gazdagodást mutat a budai címereslevélfestészet. Amíg Mátyás idejéből tizennyolc címereslevelet ismerünk — amelyek közül kettő Bécsben készült —, addig Ulászló korából harminchét címereslevél maradt fenn, — ezek közül ugyancsak kettő készült külföldön, Prágában.[11] II. Ulászló budai címereslevelei között szép számmal találunk olyanokat, amelyek miniátor közreműködésére vallanak, mind magas művészi színvonalról és a budai renaissance miniaturafestészet határozott fejlődőképességéről tanúskodnak.

II. Ulászló, a magyar és latin nyelvet is alig beszélő idegen Jagello-király azonban nehezen illeszkedett be az olasz humanizmustól átitatott budai udvarba. Vallásos lélek, aki naponta három misét hallgat és folytonosan imádkozik.[12] A budai renaissance szabadabb szelleme számára idegen maradt. 1502—1503. években Budán élt Lobkovitz Bohuszláv cseh humanista egy levelében az akkori udvar légkörét így jellemzi: „Szinte tűrhetetlen, hogy az egyháziak többet foglalkoznak Plautusszal és Vergiliusszal, mint az evangeliummal. Szorgalmasabban tanulmányozzák Epicurus tanait, mint a Kánonokat."[13] Az idegenből érkezett király minden igyekezete arra irányul, hogy saját szellemiségének megfelelő légkört honosítson meg Budán. II. Ulászló nemcsak magyar, hanem lengyel és cseh király is, s ezáltal a magyar főváros egyúttal központja lesz a cseh udvartartásnak is. A király különösen a cseheket kedveli, cseh udvarnokokkal

[11] V. ö. Csoma József: Mohácsi vész előtti címeres levelek nyomai. Turul, XXIII. kt. 1906. 22—25. l.

[12] Fógel J.: i. m. 35. l.

[13] Fógel J.: i. m. 88. l.

véteti magát körül, akiknek — akár a magyaroknak — külön kapitányuk van. De ugyancsak cseh ULÁSZLÓ káplánja, továbbá három apródja.[14] MÁTYÁS olasz humanistáinak helyére is csehek és németek kerülnek. Az olasz humanizmust így a magyartól idegenebb cseh váltja fel. Budán külön cseh kancellária működik: SCHELLENBERG JÁNOSsal, SCHLECHTA JÁNOSsal és OLMÜTZI ÁGOSTONnal az élén. A Bécsből leutazgató CELTIS CONRÁD és STIBERIUS mellett, két éven át Budán tartózkodik a cseh humanizmus legkiválóbb képviselője, Hassensteini LOBKOVITZ BOHUSZLÁV is. CELTIS megalapítja Budán a dunai társaságot, a „Sodalitas Litteraria Danubiana"-t, de nagyobb kulturális eredménye ennek nemigen lesz. Amint az udvari cseh kultúra is a magyar szellemi életben — a tehetetlen király erőtlensége s az udvar egyre gyengülő ereje folytán — csaknem teljesen hatástalan maradt.

II. ULÁSZLÓ azonban nemcsak az udvarában veszi körül magát csehekkel. Több munkát készíttet Prágában, cseh művészszel. A király különben is pártolta a cseh művészetet, Prágában például ő építtette a Hradsin híres dísztermét.[15] Budán valószínűleg több cseh kódexet használhattak. Így az 1500-as évek elején egy bejegyzés tanúsága szerint Budán volt az óprágai Szent Egyedről elnevezett Ágoston-rendi kanonokoknak egy díszesebb *Benedictionale*ja.[16] II. ULÁSZLÓ eddigi ismereteink szerint Csehországban két magyar vonatkozású munkát rendelt: két Prágában készült címereslevelet. 1497-ben KUBINYI LÁSZLÓ címereslevele (Kubinyi-levéltár, Árvaváralja) és 1509-ben MURONYI WEÉR ANDRÁS címereslevele (Orsz. Levéltár) készült Prágában. A KUBINYI-címereslevél egyszerűbb kiállítású és korántsem jelentős művészi alkotás.[17] Sokkal díszesebb a MURONYI WEÉR-címe-

[14] FÓGEL J.: i. m. 67., 70., 73. l.

[15] GENTHON ISTVÁN: Magyar műkincsek Csehországban. Apollo, 1937. 61. lap.

[16] Orsz. Széchényi Könyvtár Cod. lat. 252. „Ecclesiae ad S. Aegidium veteris Pragae Canonicorum regularium S. Augustini." Utolsó lapján „Ad relationem Magnifici domini Joannis de Stellnbergk (!) Summi Cancellarij Regni Boemie" olvasható. SCHELLENBERG 1503-ig volt cseh kancellár Budán. HOFFMANN E.: A Széchényi Könyvtár illuminált kéziratai 63. l., BARTONIEK EMMA: Codices Manu Scripti Latini vol. I. Codices Latini Medii Aevi. Bp., 1940. XII. 223 l. No 252.

[17] Képét közli: KUBINYI FERENC és MIKLÓS: A Kubinyi-család története. I. kt. 1900. 39. l. II. kt. 1906. 10. l.

reslevél. Ez a három éves LAJOS herceg cseh királlyá való koronázásának évében, 1509. szeptember 29-én kelt Prágában, amikor ULÁSZLÓ hosszabb időt töltött a cseh fővárosban. Itt ajándékozott nemességet LAJOS herceg főétekfogójának és familiárisának, MURONYI WEÉR ANDRÁSnak, aki már fiatalkora óta II. ULÁSZLÓ udvarában teljesített szolgálatot. E címereslevél, szövege s a címer is régóta ismert.[18] De sajnálatos körülmény, hogy heraldikusaink mellőzik a címereslevéleken található egyéb díszítések közzétételét, — pedig a címerfestő művész meghatározásánál ezeknek vizsgálata gyakran sokkal értékesebb eredményekre vezethet, mint a heraldikai tradíciókban fogant sablónosabb beállítású címerkép. A nagyméretű MURONYI WEÉR-címereslevelet — amelynek díszes címere a szokott helyen, a szövegkezdetnél, a felső balsarokban látható — három oldalt gazdag növényi díszítés, sárgásárnyékolású világoszöld, kemény, gazdag csipkézetű levelekből s vékony ágasbogas indaszárakból képezett ornamentika ékesíti. A levelek és indaszárak hajlásai továbbá kis aranycseppekkel vannak kitöltve.

A MURONYI WEÉR-címereslevél kitűnő mesterének egy nagyobbszabású művét ismerhetjük fel az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár egy díszes, nagyméretű (615 × 425 mm) *Graduale*jában. A MURONYI WEÉR-címereslevél díszítése egyszerűbb kivitelezésben megegyezik az *Esztergomi Graduale* festéseivel, annyira, hogy ez minden írásbeli adatnál meggyőzőbben bizonyítja a két munka mesterének azonos voltát. Az *Esztergomi Graduale* magyar egyház számára készült: megtaláljuk benne a magyar szentek himnuszait. (SZENT ISTVÁN 339. b. lap, SZENT ERZSÉBET 354. b. lap.) Hogy a kódex II. ULÁSZLÓ tulajdona volt, azonfelül, hogy a MURONYI WEÉR-címereslevél mestere festette, a *Graduale* díszes kötése is bizonyítja. A XVI. századi vaknyomásos fehér disznóbőrkötés köldökveretében az ágaskodó kétfarkú cseh oroszlán, az alsó sarokvereteken pedig az egyfejű lengyel sas látható. A felső veretek későbbi pótlások: nagyon is valószínű, hogy helyükön eredetileg a magyar címer volt, s talán éppen ezért vesztek el az eredeti veretek. A kötés

[18] HORVÁTH SÁNDOR: A Muronyi Weér-család címerlevele 1509-ből. Turul, 1905. 84—86. l., ÁLDÁSY ANTAL: Címereslevelek I. kt. 1904. 24. l. A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának Címjegyzéke II.

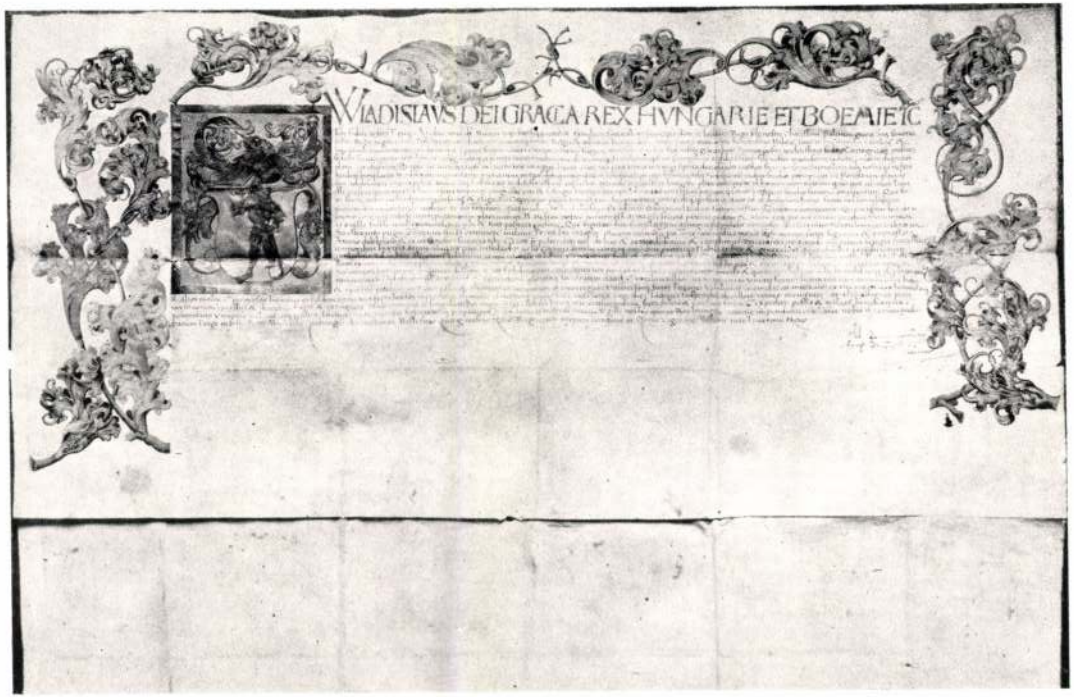

Muronyi Weér András címereslevele.

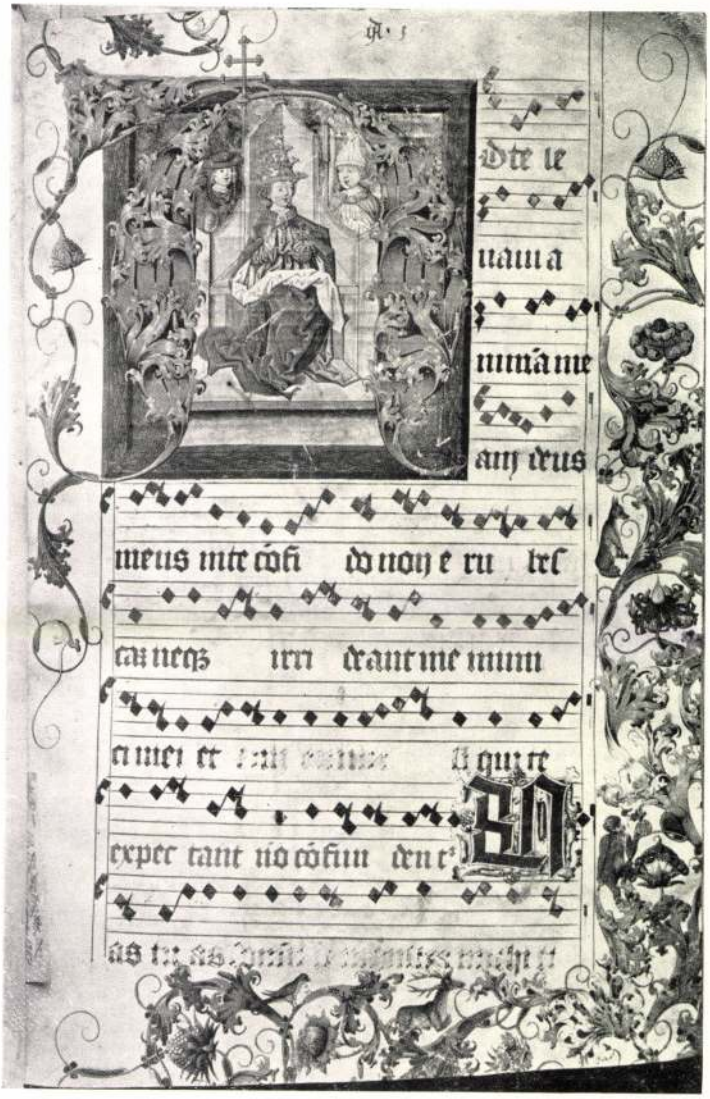

Esztergomi Ulászló-Graduale (11. a. lap).

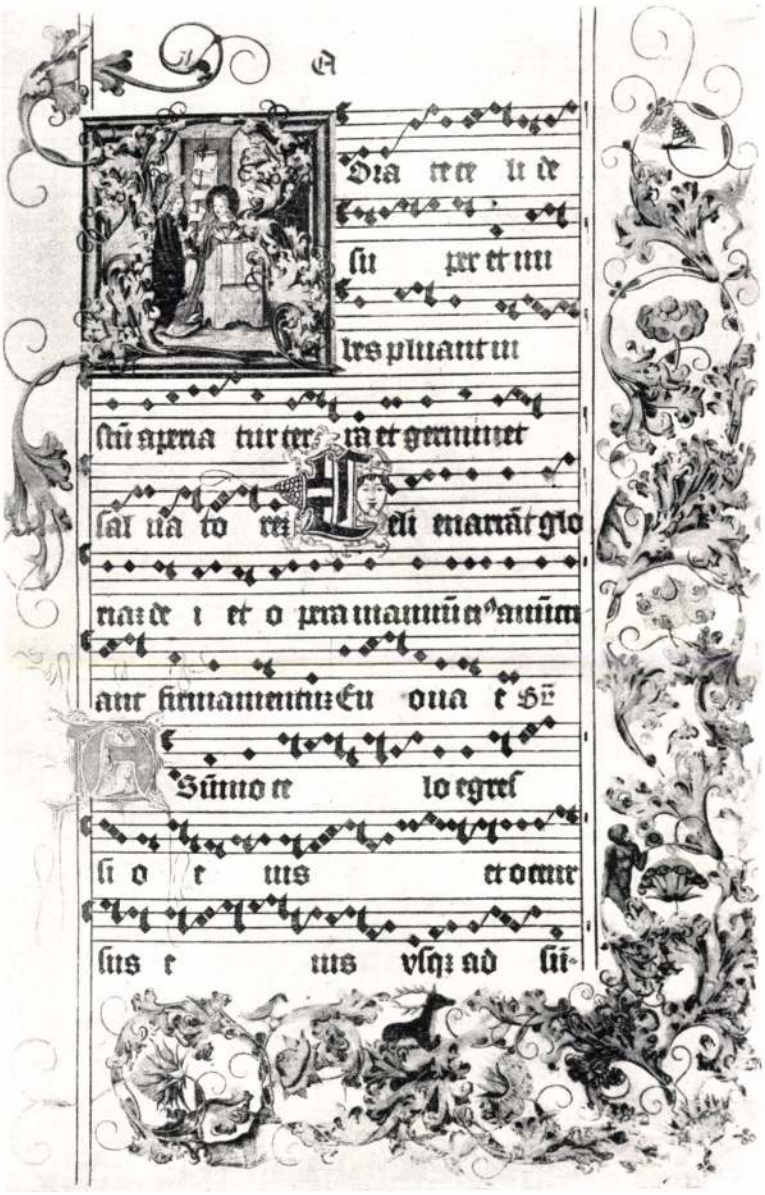

Königgrätzi Graduale.

Esztergomi Ulászló-Graduale (185. b. lap.) Részlet.

alapján már 1882-ben II. Ulászló kódexének tekintették a *Gradualét*, amelyet azonban a régebbi források XV. századi munkának tartottak.[19] Hoffmann Edith a *Gradualét* nem sorolja II. Ulászló kódexei közé.[20]

A Muronyi Weér-címereslevél és az *Esztergomi Graduale* festője korántsem ismeretlen művészegyéniség. Ellenkezőleg. A XVI. századeleji cseh miniaturafestészet egyik legjelentősebb művésze. A kitűnő miniátort és műveit, két Csehországban lévő *Gradualét* K. Chytil ismerteti.[21] E két kódex egyike a mladoboleszlávi templom részére készült 1500 körül, s jelenleg a prágai Lobkovitz-könyvtár tulajdona; a másik egy königgrätzi (hradec-královéi) *Graduale*, amelyet Joannes Franus városi tanácstag ajándékozott a Szentlélek templomának: ez a *Graduale* 1506 körül készülhetett. A korábbi, prágai *Graduale* értékes s ritka adatot őrzött meg számunkra: a művész nevét. Az egyik iniciálében ugyanis egy ifjú kezében tartott tekercsen a miniátor neve olvasható: „Janicek Zmilely z Pisku", Piseki Zmilely János. Az esztergomi *Graduale* és e két csehországi *Graduale* miniaturáinak s díszítéseinek hasonlósága annyira szembeszökő, hogy stíluskritikai egybevetésük és vizsgálatuk szinte felesleges. A miniaturák és növényi díszítések meglepő stílusbeli egyezése folytán nemcsak az válik bizonyossá, hogy egy időben s egy műhelyben készültek, hanem az is, hogy mind a három kódexet Janicek Zmilely festette. Mind a három *Gradualéban* csaknem teljesen megegyező díszítéseket találunk: a miniaturák felépítése, az angyalok arctípusa, az állatok, virágok elhelyezése is minden kétséget kizáróan egy mester munkáját bizonyítják.

Az esztergomi *Graduale* rendkívül gazdag: 16 lapszéldíszítést találunk a kódexben, amelyek mindig csak kétoldalt, a külső és alsó lapszélen keretelik a szöveget. E lapszéldíszítések jóval pompázóbbak a Muronyi Weér-címereslevélnél, amelynek egyszerűbb levélornamentikáját itt gránátalmákkal gazdagítja a miniátor. A díszítés közé továbbá nagy pompaszeretettel

[19] Könyvkiállítási Emlék 1882. 110. l., 324., — 1896-i Ezredéves Országos Kiállítás. A tört. főcsoport hiv. katalógusa. 133 lap. 1692.

[20] A Régi Magyar Bibliofilek c. munkájában II. Ulászló könyvei között nem szerepel.

[21] Chytil, K.: Vyvoj miniaturniho Malířstvi Českého ze doby králu Rodu Jagellonského V. Praze, 1896. IV. fejezet. 324—329. l.

epret, szarvast, majmot, emberi figurákat, zenélő, térdeplő, imádkozó angyalokat, török lovas harci jelenetet (233. b. lap), sőt egy helyütt, templomszenteléskor a növényi díszítés helyett egy falusi búcsú kedves jeleneteit festi. Az ágas-bogas nagy levelek, miként a címereslevelen is, kemények, duzzadtak, mintha modelljük fémből készült volna: a gótikus ötvösmunkák és fafaragványok nyugtalanul csavarodó, erősen csipkézett, plasztikusan képzett leveleit követik.

A pompás lapszéldíszítések mellett 13 nagyméretű iniciáléba illesztett miniaturát tartalmaz az esztergomi *Graduale:* Szent Gergely pápa a trónuson (11. a. lap), az Angyali Üdvözlet (12. b. lap), a Három királyok imádása (36. b. lap), Krisztus jeruzsálemi bevonulása (104. a. lap), a Szentlélek megjelenése (154. a. lap), a Templomszentelés (185. b. lap), a feltámadó Krisztus (189. b. lap), Keresztelő Szent János (220. b. lap), a Holdsarlós Madonna (234. b. lap), Szent Anna, Mária és a kis Jézus (241. a. lap), a Fájdalmas Krisztus a kínszenvedés eszközeivel (267. a. lap), a diadalmas Krisztus trónon (282. b. lap), s végül egy ritkább ikonográfiai ábrázolás, Krisztus a pokol tornácában (294. b. lap). Ezenkívül még rengeteg egyszerűbb iniciálét találunk a kódexben, amelyek kétfélék: az egyik fajtát fekete, ritkán arany, vörös vagy kék betűk képezik, amelyeket vékony vízfestékkel színezett levél, eper, férfifej, nő, pásztor, lovas, angyal, bagoly, majom, sárkány stb. díszít (összesen 667 drb). A másik fajtát kaligrafikus modorban festett iniciálék képezik (kék vagy zöld betű vörös díszítéssel, s vörös betű kék vagy zöld díszítéssel), amelyekben ugyancsak groteszk férfifej, nő, angyal, majom, medve stb. látható (összesen 387 drb). A miniaturákkal díszített iniciálékat széles színes, többnyire zöld keret szegélyezi. A betűt magát, általában, egy színben tartott, halványabb és sötétebb tónusokkal plasztikusan árnyékolt, gazdagon csipkézett levelek alkotják, amelyeknek vékony szára áttöri a keretet és mereven nyúlik a lapszélre. A miniaturák alapja többnyire arany, poncolt kockahálós díszítéssel. Tájképi hátteret csak két ízben, a Három királyok imádásánál és a Templomszentelés jeleneténél találunk.

Az érett gótika szellemében festett miniaturákon a figurák merevek, reprezentatívak, ünnepélyesek. Itt a miniátor keményesésű, földresúlyosodó nehéz ruharedőket fest, amelyek mögött

teljesen eltűnik a test. Ezek a gondosan kidolgozott, komoly, áhítattal telített, vallásos tárgyú miniaturák éles ellentétben állanak a lapszélekre festett népies jelenetekkel, amelyek csupa humorral és tobzódó vidámsággal telítettek. Könnyedek, elevenek, frisseség, verizmus árad belőlük. Ezek más technikával is készültek. Vékony vízfestékkel, könnyeden odavetett ecsetvonásokkal közvetlenül a pergamenlapra vannak festve. Az „In dedicatione ecclesiae" ünnepénél egy falusi búcsú vidám s verekedő jeleneteit (185. b. lap) festi meg a miniátor. Itt a lap alsó szélén szakállas, pirosruhás és sapkás férfi talicskát tol, amelyben kulacsot és gabonakoszorús karót tartó kalapos öregasszony ül. Mögöttük három férfi halad, kezükben gabonakoszorúval, cséppel. A háttérben szürke sziklán széleskoronájú fa emelkedik. A lap alsó külső sarkában egymás haját, fülét tépő két paraszt verekszik, egyik elszakadt rózsaszín nadrágban s kék zekében, a másik piros ruhában. E jelenet fölött a lap külső szélén viszont tekejátékosok ünnepi szórakozását mutatja be a művész. Zöld tájban, szalmatetős ház udvarán négy férfi áll, kettő magasra emelt ütőt tart a kezében, míg a másik kettő a kitűnő találaton ámuldozik. A két verekedő parasztnak és a talicskában öregasszonyt toló férfinak az ábrázolása Balogh Albin megállapítása szerint két XV. századi rézmetszetet követ.[22] E metszetekhez viszonyítva a *Graduale*ban e jelenetek háttere meggazdagszik. A talicskás jelenetnél három férfival és egy nagy fával, míg a két verekedőnél a háttér felhúzódik a lap külső szélére és a tekézők jelenetével bővül. Ettől eltekintve a miniátor pontosan követi a metszeteket. A talicskában tolt öregasszony motívumát különben megtaláljuk idősebb Lucas Cranach *„Der Jungbrunnen"* című képén (Berlin, Állami Múzeum). De az esztergomi *Graduale*ban nemcsak itt találkozunk a német metszetek utánzásaival. A miniaturák általánosságban Wolgemut metszeteinek hatását tükrözik. A miniátornak egyik jellegzetes vonása, hogy állandó arctípusokkal dolgozik. Nem hiába nevezték „kedveské"-nek (zmilely): mindig egyforma naív, kedves

[22] Zákonyi Mihály-nak, az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár igazgatójának szóbeli közlése. A két metszetet lásd Herre, Paul: Deutsche Kultur des Mittelalters in Bild und Wort. Leipzig, 1912. Wissenschaft und Bildung: 100/101., 110—111. lapok, 241., 243. kép.

gyermekarcokat fest, kis szájjal és szemmel, s ha öregít, úgy e gyerektípust öregítő jegyekkel, ősz hajfürtökkel, szakállal, homlokránccal stb. látja el.[23] Ezzel szemben a népies figuráknál erősen egyénít, olykor torzít is.

Az esztergomi *Graduale* Szent Gergelyt ábrázoló lapjának (11. a. lap) növényi díszítése pontosan egyezik a königgrätzi *Graduale* egyik lapjával. Az ornamentika felépítése, a virágok, állatok elhelyezése motívumról motívumra csaknem teljesen azonos. A festett kódexek vizsgálatánál gyakran kísért az a gondolat, hogy a miniátor a lapszéldíszítések festésénél esetleg már kész sablónokkal s mustrákkal dolgozik. Ennek feltételezése sehol sem volna annyira indokolt, mint éppen e két lapszéldíszítésnél. De ha ezeket alaposabban szemügyre vesszük, úgy láthatjuk, hogy nagy egyezésük ellenére, kis eltérések is mutatkoznak: így például a gömböt tartó majom, vagy a pihenő szarvas tartásában, a kacskaringós indák lendületében stb. Ezek mindenképen a mustrák alkalmazása ellen szólnak. Az esztergomi *Graduale* ugyanezen lapjának Szent Gergely-miniaturája viszont a prágai *Graduale*nak ugyancsak Szent Gergelyt ábrázoló miniaturájával mutat közeli kapcsolatot. Teljesen megegyezik az *A* betűnek a kidolgozása, s a sarkokban elővillanó poncolt kockahálós alapozás, továbbá a figurák elhelyezése, tartása, öltözéke és az egész kompozíció. De eltérés mutatkozik a trón felépítésében, továbbá Szent Gergely arcának kidolgozásában. Az esztergomi *Graduale*ban a trón kecsesebb, fínomabb arányokat mutat. Itt a csupasz, gyerekarcú pápát ősz hajfürtökkel festi a miniátor, míg a prágai *Graduale*ban az ugyancsak gyerekarcú pápát szakállasan.

A CHYTIL-től ismertetett két csehországi *Graduale*n, továbbá az általunk tárgyalt MURONYI WEÉR-címereslevélen és az esztergomi *Graduale*n kívül még egy *Graduale*t kell JANICEK ZMILELYnek tulajdonítanunk. Ez a zittaui Városi Könyvtár Mscr. A. III. jelzetű kódexe, amelyet ismertetője, ROBERT BRUCK, német munkának vél.[24] A zittaui *Graduale* datált, 1512-ben készült és JANICEK ZMILELY legérettebb munkájának tekinthető; a

[23] V. ö. CHYTIL, K.: i. m. 26. l.

[24] BRUCK, ROBERT: Die Malereien in den Handschriften des Königreichs Sachsen. Dresda, 1906. 374—377. l. Közli a kódex részletes leírását.

növényi díszítések zsúfolt gazdagsága, az arctípusok, a földresúlyosodó, plasztikus, keményesésű ruharedők festése stb. szól elsősorban JANICEK ZMILELY szerzősége mellett. Miként az esztergomi *Graduale*ban, úgy a zittauiban is a vallásos és népies elemek éles ellentétével találkozunk. A Templomszentelés ünnepénél az alsó lapszélen ugyancsak a búcsú vidám jeleneteit találjuk; asztal mellett lakmározó bohócsapkás férfiakat, táncolókat, dudást, parasztokat stb.[25]

JANICEK ZMILELY Z PISKU korának minden bizonnyal legkitűnőbb cseh miniátora volt. Lehet, hogy még több, általunk nem ismert munkát is készített II. ULÁSZLÓ számára. Felvethetnők végül, hogy a XVI. század első éveiben festett esztergomi *Graduale* talán azonos a Budán 1495-ben PÁL scriptor által másolt *Graduale*val? Nem sok valószínűség szól mellette. Szinte elképzelhetetlen, hogy a budai renaissance miniátorműhely folytonos foglalkoztatása mellett egy Budán készült *Graduale*t Csehországban festettek volna. Vajjon JANICEK ZMILELY járt volna Budán? Lehetséges. (Az egyik lapszélen ábrázolt magyar-török lovas harci jelenet is szorosabb magyar kapcsolatra utal.) De ellene szól az, hogy a MURONYI WEÉR-címereslevelet Prágában festette akkor, amikor II. ULÁSZLÓ hosszabb időt töltött Prágában. Még fokozottabban cáfolja ezt a feltevést az a körülmény, hogy a kitűnő prágai miniátor működése nem hagyott nyomot a hazai miniaturafestészetben.* BERKOVITS ILONA

[25] Képét közli: BRUCK, R.: i. m. 376. l.

* Ezúton is hálás köszönetemet fejezem ki Dr. Lepold Antal apostoli protonotarius úrnak, az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár prefectusának, hogy a könyvtár festett kódexeinek tanulmányozását megengedni kegyes volt.

A PROTESTÁNS GÁLYARABOK KÖNYVEI.

A pozsonyi kirendelt bíróság előtt 1674-ben lefolyt tömegper a protestáns lelkészek, tanárok és tanulók ellen összeesküvési és lázadási perként szerepel az ítéletben, az irodalomban és a köztudatban is, holott nyilvánvalóan és főként sajtópernek tekintendő, mert a vádak állítólagos levelezésen és lázító nyomtatványok terjesztésén alapulnak. A könyvtörténet érdeklődését már ez egy tény is eléggé indokolja a per iránt.

A továbbiakban azonban még néhány más mozzanat is igényt tarthat a könyvtörténet figyelmére.

A per vádlottai t. i. sem Pozsonyban, sem magyarországi, sem olasz börtöneikben nincsenek elzárva egyes könyvektől s ezek közelebbről való megnézése talán egy-két vonással gyarapíthatja ismereteinket a XVII. századbeli magyar nyomtatványok körében is.

A nagy kérdéssel való foglalkozás úgyis jobb alkalomra marad. Az egész gályarab-nemzedék legalább ezerötszáz, ha nem kétezret is megközelítő könyvet, röpiratot, disszertációt, prédikációt és alkalmi írást létrehozó saját termelése ugyanis nem fér be egy cikk keretébe, sem kellő előmunkálat nélkül alaposan és megfelelően fel nem dolgozható. Itt tehát csak azokat a könyveket veszem sorra, amelyek a gályarab-per vádlottainak a per folyamán, hazai börtöneinkben vagy olasz útjukon és nápolyi rabságukban estek a kezük ügyébe és játszottak a sorsukba.

1. A „Győzedelmeskedő fegyver" című könyv első felbukkanása.

Az 1674. március 5-ére Pozsonyba idézett protestáns lelkészek perében az esztergomi káptalan által tartott vizsgálat során bukkan fel először az a vád, hogy a *„Győzedelmeskedő fegyver"* című könyvvel lázítottak s hogy felségsértést követtek el.

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KÖRÚT 9—11
Telefon: 227-651, 221-285

Janics Istvánné

Népszava

1956 MÁJ 20

470

1372 —

Kiosztották az MSZT és a Népművészeti Intézet pályázatának díjait

A múlt ősszel az MSZT és a Népművészeti Intézet pályázatot írt ki *a magyar—szovjet barátság gondolatát* kifejező népművészeti alkotásokra. Az ország minden részéből 290 népművész több mint 600 művét küldte el a pályázatra. Szombaton az MSZT központi székházában Baranyai Tibor, a Népművészeti Intézet igazgatója ismertette a pályázat eredményét és átnyújtotta a díjakat a győzteseknek.

Az 5000 forintos I. díjjal **Sztelek Dénesi**, a népművészet mesterét (Budapest) tüntették ki remekbe készült faragott tanulószoba butoráért. II. díjat, 2000—2000 forintot kapott **Janics Istvánné** (Alsószentmárton) díszpárnájáért. **Nagy Ferenc** VIT-díjas (Tab) faragott kürtjéért, **ifj. Lévai Józsefné** (Tard) és **Tóth. G. Mihályné** (Tura) népi hímzéséért. III. díjként 1000—1000 forinttal jutalmazták **Fazekas István**, a népművészet mestere (Nádudvar), **Kovács József** (Mernyeszentmiklós), **Nyikos Róza** (Hövej) és **Tóth Lajos** (Budapest) pályamunkáját.

A pályázat eredményének kihirdetése után nagyszámú érdeklődő jelenlétében ünnepélyesen nyitották meg a kiállítást. Jelen volt a megnyitáson *Mihályfi Ernő* népművelési miniszterhelyettes, *B. V. Gorbacsov* és *V. A. Krucskov*, a Szovjetunió budapesti nagykövetségének titkárai és *V. N. Kelin* sajtóattasé. *Kende István* népművelési miniszterhelyettes megnyitó beszédében hangsúlyozta, hogy a pályázat népművészeink széles körében talált visszhangra.

A kiállítás *június 4-ig mindennap 10—19 óra* között tekinthető meg. (MTI)

LAPKIADÓ VÁLLALAT
SAJTÓFIGYELŐ SZOLGÁLAT
BUDAPEST, VII., LENIN-KORÚT 9—11
Telefon: 227-651, 221-252
Népszava

Gyors segítség

A *Népszava* alig két hónappal ezelőtt foglalkozott hazánk olajproblémáival. Akkor a kőolajbányászok teljesítették a termelési előirányzatokat, de minden erőfeszítésük ellenére a fúrási, feltárási tervek mögött maradtak. Ennek főoka a berendezések, műszaki felszerelések leromlottsága, a megfelelő utánpótlás többéves hiánya volt. Annak idején a cikkben hangsúlyoztuk, hogy egyik legjelentékenyebb hazai alapanyagbázisunkat nem veszélyeztetheti tovább az ügyek formális intézése. Minden vezetőnek, aki az olajiparra vonatkozó kérdésekben dönt, gondolnia kell arra, hogy nemcsak ma, holnap is kell olaj.

A párt Politikai Bizottsága a legégetőbb problémák megoldása érdekében határozatot hozott. Ennek hatását azonban *az olajmezőkön még nemigen érzik.* A fúrótornyoknál a szerszámellátás alig változott. A nagylengyeli olajmezőn még ma is 18—20 perccel tovább tart minden méter fúrási ideje, mert a szükséges fúrócső hiányában más minőségű csővel kénytelenek dolgozni. Ehhez jön még a tartalékmotorok és egyéb alkatrészek, a kemény kőzetekben is nagy teljesítményre képes görgős fúrók hiánya. A helyzet még mindig az, hogy nem egy berendezésnél nyolcórás munka után nyolcórás javítgatásra van szükség.

A nagylengyeli 82-es fúrási pontnál immár 12 napot rabolt el, hogy 1900 méter mélység-

sége a király is jóváhagyta. Így látható, hogy nem könnyű szerrel, nem születésével, hanem kemény és fárasztó erőfeszítéssel fogja az ifjú főherczeg a tiszti bojtot kivívni magának.

József főherczeg sakáljával.

KÉPEK AZ ORSZÁGOS TORNAVERSENYRŐL.

Az országos tornaversenyről mult számunkban részletesebben megemlékeztünk. Az akkor közlöttek pótlásául adunk most néhány képet a verseny egyes jeleneteiről.

Az első kép a versenytért tünteti fel tágas síkjával, emelvényeivel és háttérben a liget fáival. A téren épen gyülekeznek és rendbe állanak az izmos tornászó ifjak, hazánk jövő reményei. Készülnek a tusára, a nemes versenyre és keblöket a győzelem reménye dagasztja. Festői tarka jelenet volt ez a nagy, általános készülődés.

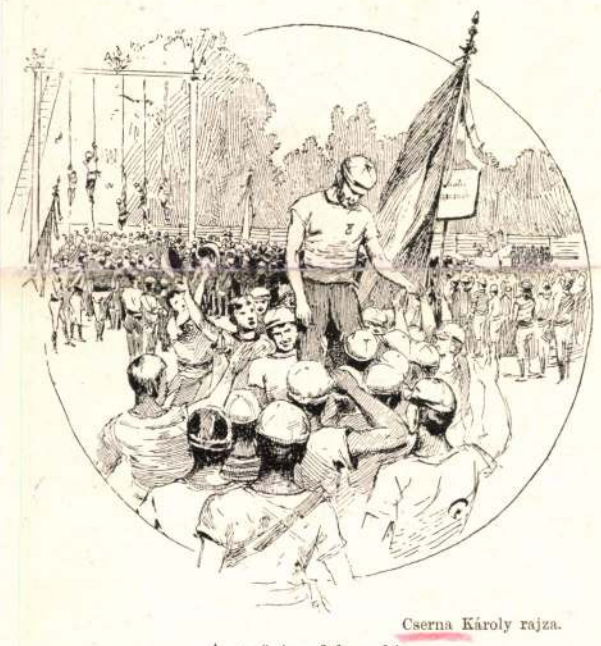

Cserna Károly rajza.

A győztes fölemelése.

Második képünk az aradi és losonczi állami tanítóképző-intézet növendékeinek csoportjait mutatja, az első sorban állók kezében a jelző táblákkal, melyeken látható volt, melyik csoport melyik tanintézet növendékeiből került ki.

Mikor vége volt a versenyeknek, az ifjuság vállaira emelte a győzőt s úgy hordozta körül a versenytéren az összesereglettek zajos éljenzése közben.

A lelkesedés azonban akkor érte el a tetőpontját a mikor az országos versenyek megteremtői, gróf *Csáky* Albin közoktatásügyi miniszter és *Berzeviczy* Albert államtitkár, végig sétáltak a tanulók közt, a kikhez buzdító szavakat intéztek. Az ifjuság meleg ovácziókban részesítette őket s körsétájukban szakadatlan volt az ifjuság éljenzése és lelkes újongása.

E két utolsó jelenetet örökíti meg harmadik és negyedik képünk.

«AZ ÉJSZAKI MADÁRHEGYEK TÁJÁRÓL»

Herman Ottó új könyve.

I.

«*Az éjszaki madárhegyek tájáról*» czimmel kiváló érdekű könyv hagyta el a sajtót mint a természettudományi könyvkiadó-vállalat 50-ik kötete; Herman Ottó irta, s a természettudományi társulat adta ki.

A könyv története röviden összefoglalva ez: Herman Ottót megbizta a társulat a «Madarakról» szóló nagy munka megirásával; a természetbuvár elvállalja a megbizást és első dolga megfigyeléseket tenni. Az éjszaki sarkvidék valamint a déli sarkvidék is általában arról nevezetes, hogy szigetein a madarak, fajra nézve kevesen, számra nézve annál seregesebben sokasággá verődnek össze s a szirteken az úgy nevezett *madárhegyeket* alkotják. Ide vonzotta szive először is Hermant. 1888. év derekán járta meg a madárhegyek tájékát, elhajókázva a dán terület legészakibb csúcsától, Frederikshaventől, a norvég tengerpart mentén, be a sarkkörbe egészen Vardőig, Hell Miksa és Sajnovics János egykori megfigyelő állomásáig.

A norvég parti városokat egymásután útba ejti; elvonul szemünk előtt Bergen, Trondhjem, Bodő, Tromsö, Hamerfest és Vardő; mindenütt tölt egy-két napot; tesz-vesz, lát-néz, kutat, sőt helyenként mint fölfedező szerepel.

A sokoldalú tudós s a pihenést nem ismerő buvár: ime az a vonás, a mi a könyv minden lapján felénk tükröződik. Tavaszszal hagyta el hazáját s a merre megyen, mindenütt a tavasz mosolyg feléje nemcsak bájaival, hanem változó, olykor dermesztő hidegével is. És Herman nem állapodik meg ott, a hol kellemes lehetne az élet, hanem megy kutatni esőben, ködben, hóban épen mint a madarak, melyek életét tanulmányozta s melyek esőben, sőt hóban is fészket épitenek, mert rövid az idő — sietni kell. Bámulatosan vonzók azok a vázlatok és képek, melyeket egy-egy madárról, egyes tájakról s jelenségekről ad.

Maga a pompás kiállitású könyv 36 nyomott iven 75 képpel, 3 szines táblával és 1 térképpel jelent meg, gyönyörű rajzokkal és olcsón, mert 5 frt 50 krajczárért kapható szép vászon kötésben.

Hasztalan ott a dicséret, a hol a tett szól önmagáért; hiú törekvés volna a munkáról s egyéni sajátságairól valami képet adni — puszta szóval; sokkal jobban tanuskodnak érdemeiről a szemelvények, melyeket a munkából vett képekkel együtt bemutatunk.

*

A szerző oly időben tette meg norvégiai útját, mikor az éjszaki földgömb e tájékain a nap le nem nyugszik s a jó norvégek az «éjféli nap idejében» valósággal fürdenek a fényben, melegben, világosságban. «Az éjféli nap» czimü fejezetből néhány részletet itt közlünk:

Nekünk, a mérsékelt égöv lakóinak, kik a nap és éj közötti váltakozásra már társadalmilag, sőt élettanilag is reá vagyunk formálva, s hozzá vagyunk szokva, hogy itt a legrövidebb téli nap is nap s a legrövidebb nyáréj is valóságos éjszaka, — bajos átértenünk és fölfognunk azokat a viszonyokat, a melyek a sarkkörben fennállanak, különösen az éjszaki szélesség ama táján, a melyekre hónapokon át löveli sugarait az «éjféli nap», — hogy azután hónapokon reájuk boruljon a sarkköri éj fátyola; a melyek hónapokon át nem tudják azt, hogy mi az éjszaka, hogy ismét hónapokon át ne tudhassák: mi a nap!

Mennél északibb a sarkkörben való fekvés, — irja Herman Ottó — annál korábban következik be, annál később szünik meg az éjféli Napnak valóban fönséges tünete.

A tünemény e felszálló és leszálló természetéhez és különösen ahhoz képest, hogy az éjféli Nap egyszersmind a legmélyebb állást is jelenti s hogy ez utóbbiban a Nap a szemhatár gőzkörét megközeliti vagy belé is merül, nagyon érthetővé teszi azt, hogy a fényhatás erőre és színre nézve rendkivül változatos és rendkivül szép.

Mikor annak a félkorongnak hideg sugara végig villan a tundrán, nem sokat változtat a sarki táj e valóságos «nihil»-jén.

A virradat bizonytalan kékes-szürkesége hideg szürkévé változik, mert a tundrának se füve, még kevésbbé fája. A Jeges-tenger viharával való küzdelemtől megőszült kő ez, melynek kérgét az idő vasfoga — eső, hó, fagy — szilánkokra tördelte, összezúzta miriád dirib-darabra. A mi itt változatosság, az a hófolt, mely talán kozmikus portól szennyes.

Az éjféli félkorong párákon szüri át fényét s rábocsátja erre a kietlenségre; fénye sárga, vagy vörös, izzásnak indítja a felhőzet fodrait s ez azután ibolyás lehellettel szövi be a tundra kietlenségét.

A Nap korongja majd teljesen láthatóvá válik, sőt éjféli nyugvója mind magasabbra esik, annyira, hogy fölötte áll a szemhatár gőzkörének s az éjféli Nap ekkor hideg, fehér fényt szór a tundrára, a nélkül, hogy — az igazin — életet fakasztana; csak a hófolt horpad valami keveset. Ez azután a tundra nyara.

Egészen más a hatás ott, a hol a tenger uralkodik, a hol csak zátony, szikla, halomsziget emelkedik a Jeges-tenger színe fölé, a hol az ember szeme északnak szabadon kitekinthet a szemhatárig s nem talál más ütközőre, mint arra a párázatra, a mely a tengert az égbolttal úgyszólván összeforrasztja.

Itt az aránylag mégis csak mélyen álló éjféli Nap óriási fénybarázdát vet a víz szinére a bámuló ember felé; a fénybarázdát a mozgó hullámok millió darabra tördelik s villogtatják, mennél távolabb, annál apróbbakra, mennél közelebb, annál nagyobbakra, a közelben dagadó hullám tükrös oldalán pedig tisztán látjuk a Nap képét, a mint elnyúlik, majd darabokra szakad.

Még szebb e kép, ha a néző és az éjféli Nap közé sziklasziget esik s a Nap szikla vagy sziklák fölött áll.

«Van még egy formája az éjféli napnak, — irja továbbá Herman Ottó, — mely úgyszólván megrohanja az embert, hogy azután ámulatba ejtse. De sok mindennek kell összejátszani, hogy a hatás teljes legyen.

A Napnak már alant kell járni, hogy azokba a párás rétegekbe jusson, a melyek fényének vörös, izzó szint kölcsönöznek; a Napnak a tenger fölött kell állani; kell a tünethez soknemű, alakos felhőzet, a zenitben borulat, és kell hozzá az a sajátságos, szalagosan álló sarkköri köd, mely valami sziklaszigetre úgy telepedik le, hogy alatta a sziget tömbje, fölötte a csúcsok lássanak. Kell hozzá nyugtalan tenger és végre az, hogy a hajó, mely a szemlélőt viszi, szigetközök árnyékában haladjon s abból ki se kerüljön, míg a Nap nem érte el állásának legmélyebb pontját, természetesen merő északon.

«Ez a látvány a maga teljes pompájában ragyogott föl 1888 julius 21-én, a midőn a «Sirius» hajó a Skorő-sziget déli fokát megkerülte; pontban 12 órakor északi irányban hasított be az orrával a Fuglő-sund nyugtalan vizébe.

Fuglő szigete, — a nagy, — a 70° fokon túl s teljesen a Jeges-tengerbe van kitolva. Égnek meredező kettős sziklacsúcsa, a derekán fehérlő hómező, meztelen és meredek sziklaoldalai, melyek a kikötést lehetetlenné teszik, arktikus vadságot kölcsönöznek neki. Árnyékba vetett oldalával igazán feketén mered a délfelöl közeledő hajóra.

A mint a hajó a sundba bejutott, utasai legott megértették, mi okozta azt az izzó vörös fényt, mely már messziről volt látható, a mint a sund déli részeit, mint valami tűzvész beszőtte: az éjféli Nap ott égett vörös fényben, a nyugtalan tenger éles szemhatára fölött.

Naplóm igy szól: «A hajó szembe ment a legfönségesebb pompában ragyogó éjféli Napnak, mely úgy három átmérőnyi magasban állott az aczélosan csillogó Jeges-tenger egészen éles szemhatára fölött. Az égbolt egész felhőzete, a Fuglő köd-kalapja, az alsó széleken égő aranyban fénylett. A szemhatár alján egy ibolyakék pászta s ismét egy fodrozott s fodrain izzó következett. Azután a ködnek és felhőzetnek egész poézise gyült ki. Az ibolyaszín pászták szélei tüzesen villogtak, a borulatot a vörösre tüzesitett vas színe szőtte be. A Nap korongja megnagyitva, vöröses fényben ragyogott. Az éjféli Nap melege itt is, mint a Risőn, + 9° C. volt. A Fuglő mellett látott éjféli Nap tüneményében le nem irható fönség nyilatkozott.» Nem lehet leirni, nem lehet lefesteni, ezt látni kell!

Ez a sarkkör napszaka s evvel ellentétes a kör éji szaka, mely akkor következik be, a mikor a Föld pályafutásában az őszi æquinoctiumtól a téli solstitiumon át a tavaszi solstitium felé halad. Ekkor az éj jelenségének szakai ugyanazok, a minők a nyárszak idején a napéi.

Magán az éjszaki sarkon 6 hónapig uralkodik az éj, a sarkkör szélein tehát délfelé haladva, a sarkköri éj hoszsza csökken. Így az Éjszakifokra november 18-kán, Tromsőre november 25-kén veti utolsó pillantását a Nap, s megjelenik ujra arasznyi időre januárius 17-kén Tromsőben, januárius 24-kén pedig az Éjszaki-

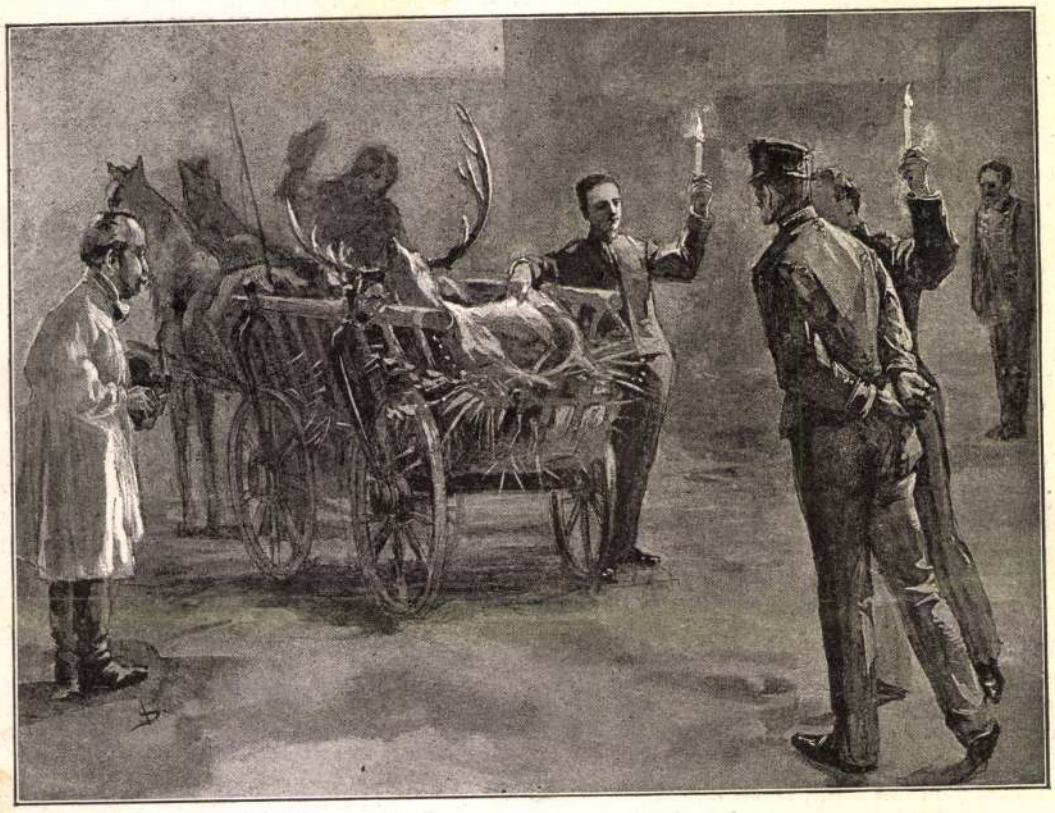

HAZATÉRÉS A VADÁSZATRÓL.

A «JÓZSEF FŐHERCZEG» CZIMŰ KÖNYVBŐL.

Lapunk legutóbbi számában már ismertettük azt az új könyvet, melyet közelebb Thewrewk István írt József főherczegről és családjáról.

Ugyanebből a könyvből most három érdekes képet közlünk.

Az egyiken József főherczeg «mint szakács» van ábrázolva. Az ezen látható jelenet 1891 őszén történt Aradmegyében, a főherczeg kisjenői uradalmán. Az ott időző József főherczeget ugyanis meglátogatta Kis-Jenőn nagyobbik fia, József Ágost, ki erdélyi vadászatairól érkezett oda, hogy az ottani erdőkben is vadászgasson. Hogy a fiatal főherczegnek ne kelljen minden nap ebédre haza fáradnia, az atya főherczeg hol itt, hol ott találkát adott fiának a vadászterületen s oda vitette az ebédet. Egy napon aztán azzal lepte meg a fiát, hogy az uradalmi erdőnek egyik kies helyén maga főzött neki katonás ebédül «czakumpakk»-ot és «Grenadiermarsch»-ot. Reggeli 8 óra után kiséretével együtt a kijelölt helyre hajtatva, ott hatalmas tüzet rakatott, egyenruháját levetette és szakácsköténynyt adatott úgy magának, mint kisérete tagjainak, kik vele együtt nyomban hozzáláttak a húspuhitásnak és vagdalásnak, krumplihámozásnak, szalonna- és hagymavagdalásnak; aztán fölállittatta a tűz fölé a bográcsokat s olyan katonás ebédet készitett, hogy fáradtan oda érkezett fia a vendégekkel együtt nem győzte dicsérni a jobbnál jobb ételeket.

A másik kép ugyanezen napról azt a jelenetet mutatja, mikor este, vacsora táján a kisjenői kastély udvarára szállitották be szekéren azt a hatalmas szarvast, melyet József Ágost főherczeg a rögtönzött ebéd után lőtt az erdőben. Az otthon már türelmetlenül várakozó társaság gyertyákat kapva kezébe szaladt ki a szerencsés vadászszal együtt a hatalmas zsákmány megszemlélésére.

A harmadik kép József főherczeget és kedvencz *sakáljá*t ábrázolja. Ezt az afrikai vadkutyát szülötteföldjéről kapta a főherczeg 1878 tavaszán, mikor fiumei nyaralójában időzött. József főherczeg, ki az állatok idomításához, sőt szeliditéséhez is nagyon ért, rögtön nevelése alá fogta a kis kölyök vadat, mely csakhamar annyira hozzá szokott új urához, hogy örökké nyomában volt s még éjjelre sem távozott el mellőle. Olykor-olykor neveletlenkedett ugyan a kis sakál, mely egyiránt meg-megtépte úgy a szobabeli tárgyakat, mint a kert virágait; de nagyobb kárt sem akkor, sem később nem tett sem emberben, sem dolgokban, sőt kedves állatjává lett még a főherczegi gyermekeknek is. Később Alcsúthra került a sakál, hol külön földalatti lakást épittetett neki a főherczeg.

Strelisky fényképe.

LÁSZLÓ FŐHERCZEG.

*

Ugyanez alkalomból bemutatjuk József főherczeg ifjabb fiának, a 18 éves *László főherczegnek* a legújabb arczképét is, mely mint katonát ábrázolja őt, honvéd lovassági hadapród egyenruhában. László főherczeg a mult év októberében kezdte a gyakorlati katonáskodás tanulását, még pedig nem oly szükkörüleg, mint más közönséges újoncz, hanem összefoglalva a gyalogsági, lovassági és a tüzérségi gyakorlatokat is. Egyszerre három katona egy személyben!

De ez még nem minden. Azonkivül, hogy hetenként három délelőtt gyalogsági, más három délelőtt lovassági, egy délután pedig tüzérségi gyakorlatokat végez a rendes katonákkal együtt, négy délután 2 órától 7-ig elméleti katonai tárgyakat tanul. Csupán a szombat délutánja, meg a vasárnapja szabad, mely időt rendesen Alcsuthon szokta tölteni.

László főherczeg katonai kiképzését Agisburgi *Himmel* közös hadseregbeli alezredes vezetése alatt, a legkiválóbb készültségű tisztek és tanárok végezik a következő beosztással: A gyalogsági gyakorlatokat a 6. sz. ezred 4-dik századával *Bozorics* kapitány, — a lovassági gyakorlatokat a 13. sz. huszárezred 6. századával *Gaischin* kapitány, — s a tüzérségi gyakorlatokat a 4. tüzérezreddel *Jankovits* kapitány parancsnoksága a'att. Az elméleti tárgyakat a következők adják neki elő: a történelmet és szolgálati szabályzatokat *Bauriedel* kapitány, a német nyelvet és katonai földrajzot *Leide* kapitány, a magyar nyelvet *Pokorny* budapest-második kerületi kir. kath. főgymnáziumbeli tanár, a franczia nyelvet *Izos* egyetemi nyelvtanitó; végül a vivást és tornázást *Lytomisky* főhadnagytól tanulja.

Mint annak idején József Ágost, úgy most László főherczeg is a legnagyobb kitartással és szorgalommal végzi úgy elméleti, mint gyakorlati tanulmányait s minden tanitója dicséri jó felfogását és komoly igyekezetét. Jenő főherczeg sokszor jelen van a lovassági gyakorlatain s örömmel látja, mily türelemmel és buzgón végzi a legfárasztóbb föladatokat is a szép fejlettségű, de a rendes ujonczoknál jóval fiatalabb főherczeg.

László főherczeg kiképzése 3 évre van tervezve, s az ennyi időre szabott kiképzés tervét, úgy a mint Himmel alezredes elkészitette, ő fel-

Janicsek Sándor rajza.

JÓZSEF FŐHERCZEG MINT SZAKÁCS.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ

Uj Szó 1977 MÁJ 1 0

Janiga József

No 21

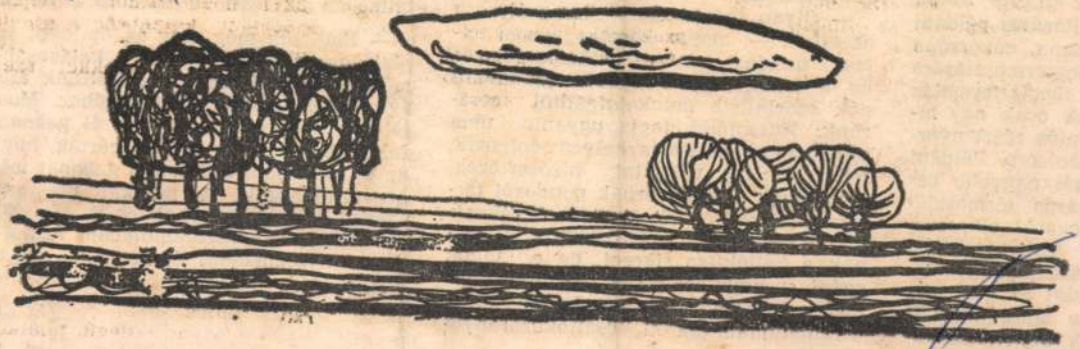

Janiga József: FÁK

a figyelmet. A
rt *Kulcsár Szabó*
yításával például
bona, cukorrépa
negtermesztésére
többlettermelés
ak csak egy bi-
entős részt nyer-
lérésére. Például
nél nagyobb be-
rárpa termesztés-
További elhatáro-
gabonatermést
isztítják, így ma-
adni és plusz ér-
za maradó törött
ék, amit takarmá-

zetésével az állattenyésztők szocialista munkabrigádja.

— Olyan brigád ez — hangsúlyozta az elnök —, amely következetesen teljesíti mindazt, amit a példamutatás és és a munkakezdeményezés szakaszán egy szocialista munkabrigádtól elvárunk. Huszonhat tagja ugyanis nem egy, hanem más-más helyen dolgozik, tehát fejők, valamint hízósertések, anyakocák és hízómarhák gondozói tartoznak kötelékébe. A jó eredményeknek így kettős hatása van. Ösztönzőleg hatnak a kollektíva sikerei, de a tagok egéni eredményei pedig a munkatársakat is jobb munkára ösztönzik.

Külön mutatják ki csallóközaranyo-

És meg egy pc
lítésre méltó. A
lagos malacelvá
telmében az idé

— Említsük n
akik egyszerű,
módon járulnak
évfordulók mél
februárban kezd
raktár építését,
az új termésből
ott tárolhatunk.
szerint végzik, ugyanakkor sem a sertéshizlalda rekonstrukciójában, sem pedig a nyolclakásos épületünkön nincs lemaradás.

(EGRI)

Janiga Jóźef Festó

KIÁLLÍTÓ MŰVÉSZEK:

DARÁZS ROZÁLIA szobrászművész (Ógyalla),
JANIGA JÓZSEF festőművész (Nagymegyer),
KOCSIS ERNŐ festőművész (Komárom),
KOPÓCS TIBOR grafikusművész (Komárom),
LIPCSEY GYÖRGY szobrászművész (Dunaszerdahely),
NÉMETH ILONA festőművész (Dunaszerdahely),
NAGY JÁNOS szobrászművész (Hetény);
MESTER PÉTER grafikusművész,
PLATZNER TIBOR festőművész,
SZILVA JÓZSEF festőművész,
SZKUKÁLEK LAJOS festőművész — (Komárom)

Komárom—Esztergom Megye Önkormányzata
a Kernstok Károly Művészeti Alapítvány
és a Kuny Domokos Múzeum meghívja a

CSALLÓKÖZI
magyar képzőművészek

című kiállításra

1994. július 17-én 11 órára

Megnyitja:
PÁSZTOR ISTVÁN,
Észak-Komárom polgármestere

Nyitva:
július 30-ig, naponta 10—18 óráig
Hétfő szünnap

Helye: TATA, VÁR

úgy meg kell védenie az idegen szerzőt, mint a saját maga szerzőit. Ez az elv egyik vonatkozásban az egyik országra nézve kedvező, más vonatkozásban a másikra. Komoly hátránnyal iparművészeinkre ez a rendelkezés nem jár, mert a nekünk legfontosabb országok: Ausztria, Németország, Franciaország époly hathatósan védik az iparművészeti alkotásokat, mint a mi új törvényünk. Az is kétségtelen, hogy előbb-utóbb az összes kultúrországok követni fogják a mi példáinkat: megadják a teljes védelmet az iparművészetnek.

RÉGI PEST-BUDAI ASZTALOSMESTEREK

ÍRTA DR. SIKLÓSSY LÁSZLÓ

A pest-budai polgárok régi matrikulái, telekkönyvei, valamint egyéb megfakult írások elmondják, kik voltak az első asztalosmesterek Buda vára visszafoglalását követő évtizedekben. Budán: Wotte Erhardt (1686.), Sayer Jakab (1688.), Franck Dániel (1692.), Hausewitz Ferenc (1692.), Sterl Mihály (1693. előtt), Schönmayer Lóránd (1693. előtt), Noth János (1694.), Wischer András (1698.), Kurcz János, Janirl Ferenc (1700. előtt), Ober János, Oth János (1700. előtt), Jeiner Károly (1714.), Schultz József Lőrinc (1711.), Zimmermann Frigyes (1713.), Tafferner Simon (1719.), Oth József (1725.) nevével találkozunk, Pesten pedig Riedt János (1690.), Korb Ferenc (1692.), Nachtigal Sámuel (1693.), Huber Tamás (1703.), Prokits Simon (1718.) és Stadler Ádám (1729.) nevét találjuk, mint olyanokét, akiket e hasznos polgári ipar úttörőinek nevezhetünk.

Mit műveltek e derék asztalosmesterek? Az asztalosipar akkor is elsősorban az építőipartól függött. Az építőipar pedig hamarosan nekilendült a dunaparti kettős városban. Az uralkodó győztes csapatai ugyanis egy romhalmazt kaptak vissza ősi ellenségüktől, a töröktől, úgyhogy ugyancsak munkának kellett látni, hogy a hőn óhajtott győzelem nyomában élet is mutatkozzék. És valóban, a XVII. század utolsó éveiből nem egy adat van az építők serény munkásságáról. Építőművészek, építőmesterek, kőművesek, szobrászok nyakrafőre telepedtek meg e városainkban s az ő munkásságuk maguk után vonta a többi iparágak fejlődését is.

Csakhamar azonban egy olyan időszak következett be, amely dicsőséges lapokat tölt meg ugyan történelmünkben, fővárosunk multjában azonban éppenséggel nem volt örömökkel teli. Értem a Rákóczi-felkelés korszakát, amikor Buda és Pest állandó csatározási pontja volt a kuruc és labanc seregnek. Elemi csapások is meglátogatták a lakosságot, úgyhogy a szatmári béke után mindent újból kellett kezdeni.

A fejlődés feltételei azonban megvoltak. Nyilvánvaló volt, hogy a kettős város központi fekvésénél fogva előbb-utóbb az ország első empóriuma lesz. A pesti vásárok mind élénkebbek lettek s a polgárság vagyonban, bizakodásban mindinkább gyarapodott. A buzgón katolikus lakosság sort kerített a régi templomok restaurálására, új templomok építésére. Ha ehhez hozzávesszük, hogy évről-évre emelkedtek új középületek is, nyilvánvaló, hogy asztalosmestereinknek volt elég munkaalkalmuk.

A két város katolikus jellege Mária Terézia idejében nyilvánult legerősebben. A hívők a legnagyobb buzgóságot fejtették ki, hogy a templomok belső felszerelése, amelyben végre is asztalosé a legnyomatékosabb szó, megfeleljen a szent célnak. E törekvés emlékéül maradt ránk oly monumentális emléke a pesti asztalosiparművészetnek, amilyent jelenleg a hittudományi karnak a központi egyetem épületében levő könyvtárában csodálhatunk. Ez az épület eredetileg a Pálosok kolostora volt s az asztalosmunka megrendelőinek és készítőinek jövőbe látó monumentális gondolkozását mi sem jellemzi jobban, mint Korabinszkynak 1786-ban tett megjegyzése, mely szerint a Pálosok könyvtárában 10.000 kötet van, a pompás berendezés ellenben mégegyszer ennyi könyv befogadására alkalmas. Az illető mester azonban nem elégedett meg evvel az alkotásával, hanem még egy csodaművel is megtoldotta azt, amennyiben ugyanezen forrásunk szerint egy olyan gépezetet szerkesztett, amelynek segélyé-

Magyar Iparművészet
1922.

vel abban a pillanatban, amikor valaki a szobába lépett, a szoba padlója alól egyszerre csak asztal, székek és íróeszközök emelkedtek fel.

Hogy ki volt az a mester, aki mindezt megalkotta, még megállapításra szorul, szintúgy, mint azoké a mestereké, akik a többi templomokban és egyéb középületekben dolgoztak. Azt a mestert, aki a krisztinavárosi templom asztalosmunkáit végezte, ismerjük; Münzberger Jánosnak hívták. Az ő tevékenysége egyébként már a XVIII. század végére esik, arra az időre, amikor Buda és Pest fejlődése hivatalos elismerést és megerősítést nyert.

Tudvalevő ugyanis, hogy II. József az országos főhivatalokat Budára és Pestre helyezte át Pozsonyból, amivel a kettős város valósággal fővárossá lett. Ipar és kereskedők számára egészen új perspektívák nyíltak meg ily módon, a polgárok is mind kényelmesebben és díszesebben óhajtottak berendezkedni, aminek következtében az asztalosiparban is egy új nemzedék ragadta magához a vezetést.

E generációban egy társas cég vezetett, amely már valósággal gyárszerű jelleget kölcsönzött iparunknak. A Kerner és Vogel cégről van szó. A cég lelke Vogel Sebestyén volt, aki 1804-ben került a pesti polgárok sorába. Nyilván már előzőleg is tevékenykedett. Az új stílust, amely ezidőben lábrakapott, leginkább ő tette magáévá. Akkoriban úgy hívták, hogy „egyiptomi stílusban" készülnek ezek a bútordarabok, amelyeket „múmiafejek" ékítettek. Amikor aztán 1809-ben megkötötték Napóleonnal a békét s egyideig egy kényszerű osztrák-francia barátság uralkodott, elismerték, hogy „francia stilus". Manapság mindezt empire-stílusnak nevezik.

Manapság a Budapesten felbukkanó valódi régi empire-bútorok oroszlánrészéről alaposan feltehető, hogy Kerner és Vogel gyárszerű műhelyéből kerültek ki. A cég modern módon igyekezett kihasználni az újsághirdetések csábító erejét. Már a Vereinigte Ofner und Pester Zeitung 1805-ik évfolyamában olvassuk ezt az érdekes hirdetését:

„Die Unterzeichneten, als Unternehmer der grossen Mobilien-Niederlagen in der Behausung des Herrn von Kemnitzer an der Brücke, dann in jenem des Herrn von Hertschut Nro. 238, nächst den goldenen Sieb, in Pest, nehmen sich zum wiederholtenmal die Freiheit, die geziemende Anzeige zu machen, dass sich ihre Niederlagen mit allen Gattungen Möbeln, von den geringsten bis auf die elegantesten bestehend in Roll-, Schreib- und anderen Kästen, Secretärs, Damen-, Roll- und Arbeits-Tischeln, Canapés, Macedoin, Causaise und Paphos, mit Atlas, Cashmir und Zitz bespannt, dann in Spiegeln und Lustern ganz neu assortiert und dabey weder Fleiss noch Kosten gespart haben, um alles in gehöriger Solidité, zu äusserst billigen Preisen zu verfertigen. Unter andern wird ein vollständiges Ameublement nach Egyptischer Art, gewiss Beifall finden und ein zahlreicher Zuspruch soll für sie die Eineiferung zur vermehrten Thätigkeit seyn. Kerner & Vogel."

Érdekes, hogy Pesten németül hirdettek Kerner és Vogelék, Bécsben ellenben magyarul. Így az 1807-ik évi Magyar Kurir a következő hirdetésüket hozza:

„A Kerner és Vogel Pesten levő Mobiliák Fabrikájokban ismét minden éle legújabb módi és a jó izérzéshez alkalmaztatott mobiliák, avagy házi bútorok találhatnak, a'mellyel tudniillik vagy a' tsinosságra, vagy a haszonra szükségesek. Nevezetessen szép Kanapék, Pirutzok, Paphosok, nyugvónyoszolyák, azokhoz tartozó székekkel egyetemben, Secretáriusok, író Commódok, Toillettek, 's köntöstartó Almáriumok, jádzó-író-mulató asztalok, zófák, mindenféle nyoszolyák, egy szóval mind azok a' tárgyak, mellyek egy jól készült és mobiliált házhoz meg kivántatnak.

Továbbá igen szép lusterek, falra való gyertyatartók, és lámpások, rézből, üvegből és fából valók meg aranyozva, vagy meg ezüstölve, a' legújabb módi rámákba tsinált tükrök, asztalon álló, vagy falon függő órák, nem különben a' leg finomabb Florentziai Alabástrom kőből és Kristály üvegből való asztali készületek elegendők találtatnak a' fent nevezett fabrikában.

Végtére mindenféle fából készült szobák, padimentomozására megkivántató táblák, nem különben különbkülönbféle formájú szőnyegek fognak ennek utánna abban találtatni."

Látjuk, hogy két telepe is volt a cégnek Pesten. Az egyik a város legforgalmasabb házában, a Kemnitzer-házban, amely a nemrégiben megszünt Angol-királyné szálloda helyén volt. De ezenkívül kiterjeszkedtek a vidékre is. Így Temesvárott és Debrecenben is volt lerakatuk.

A gyár idővel Vogel Sebestyén tulajdonába ment át, aki egyike volt Pest leggazdagabb polgárainak. Családi élete azonban igen szerencsétlen volt. Később Coffin Károly kárpitos-asztalossal társult.

Jónevű asztalosmester volt Hickade Antal, akinek Beleznay generális kertjében volt az asztalosműhelye 1808-ban, innen költözött 1809-ben a Wurm-házba, viszont a Beleznay-kertben Stand Ignác és Reisinger asztalosmesterek telepedtek meg.

A szoros értelemben vett szobabútoron kívül másmiegymást is csináltak az asztalosok. Így például óratokokat, amelyek

közül különösen a nagy lábas órák asztalosmunkája érdemel figyelmet. Ilyen például az a gyönyörű Mária Terézia korából való példány, amely a budai városházáról a jelenlegi főpolgármesteri helyiségbe került. A zongorák favázát és burkolatát is asztalosoknak kellett készíteniök. Ilyen volt „S. A. Jockl Priv. Möbel Fabr. in Pest", akinek egy műve a fővárosi múzeum VII. termében látható.

Nagy divatja volt az ú. n. empire időkben a zenélő óráknak, valamint egyéb zenélő bútoroknak, dobozoknak, asztaloknak. Ilyenekkel egy Gurk József nevű bécsi mechanikus foglalkozott, aki Pesten a Halzl-féle, a „Paradicsomhoz" címzett szállóban ütött tanyát. Amint ő maga elmondja, ő „Niemetz úrnak, Esterházy herceg könyvtárosának és mechanikusának tanítványa, aki olyan szekretereket, trümókat, szekrényeket és kabinetteket csinál, amelyek nemcsak bájos struktúrájuknál fogva meglepőek, hanem azért is, mert a leghíresebb költeményeket és a legjobb operákat adják elő".

A céhek sem maradtak restek az egyéni törekvésekkel szemben. A mai asztalosszövetkezetek mintájára ők is létesítettek együttes raktárt. Így az 1804—1805. években azt olvassuk, hogy a pesti becsületes asztaloscéhnek a nagy szeminárium épületében volt a raktára, a budai asztalosmestereké pedig — akik épületmunkát és parketta-készítést is vállaltak — Budán, a Hajóhíddal szemben a Falk-féle házban.

Keresett asztalosmesterek voltak: Walser Ágoston, Prückner József és Rossnagel Márton, akiknek raktára 1818-ban a Hatvani-utcában, a Horváth-házban volt.

Később az elegánsabb asztalosraktárak a Nagyhíd-utcába (ma Deák Ferenc-utca) költöztek. Ezenkívül még a Kecskeméti-utcában voltak asztalosboltraktárak.

Nem kell hinnünk, hogy az asztalosság valami német iparág volt. Magyar emberek is szívesen foglalkoztak vele. Így 1827-ben Belnay Imre, Bengyel István, Diószeghy Gábor, Eötvös János, Sersényi József, Simonyi György, Szivárgó János, Tolnay Mihály és Újváry Sándor nevével találkozunk.

Eközben mult az idő és változott az ízlés. Az empire-kor merevségét, a klasszicizmussal való dicsekvést és azt az egész pompát, amelyet a nagy francia császár szelleme terjesztett el egy időre, a háborúban kifáradt nemzetekben az egyszerűség és a polgári kényelem iránt való vágyódás váltotta fel. Így jött létre az a stílus, amelyet korunk biedermeyer-művészetnek nevezett el. Ennek legkarakterisztikusabb megnyilvánulása éppen a bútor.

A magyar biedermeyer-bútor külön tanulmányt érdemelne meg. Széchenyi korának, hazánk legboldogabb korszakának bútora ez. Most főképpen egy kiváló asztalosmester működésére mutatok reá. Remélem, a későbbi kutatás róla is többet fog írhatni.

Hatvanból jött a balparti fővárosba egy Steindl János nevű asztalosmester, akit 1790-ben vettek fel polgárnak. Fia, Ferenc szintén beállt a műhelybe és 1826-ban vétette fel magát a polgárok könyvébe. Valószínűleg ez az év volt atyjának halálozási éve is, mert a Molnár-utca 160. sz. a. lévő családi házukról 1827-ben már azt olvassuk, hogy az Steindl János örököseinek a tulajdona. Itt volt Steindl Ferenc műhelye, amelyet az első időben megosztott egy Pallady Ferenc nevű, szintén jóhírű asztalosmesterrel.

A társas cég azonban nem sokáig volt együtt, mert 1831-ben már egy hirdetést találunk a pesti német újságban, amelyben Steindl Ferenc közli, hogy raktára a Mária Dorottya-utca 13. sz. a. lévő Rupp-féle házban van, a harmincad hivatallal szemben; ajánlja a közönségnek a legmodernebben és legjobban kidolgozott bútorait szép politúros diófaborítással.

Steindl hamarosan a főváros elismert legkitünőbb asztalosmesterévé fejlődött. Erről tanuskodott az 1842. évi első magyar iparműkiállítás is, amelyről Kossuth Lajos választmányi aligazgató készített részletes jelentést. Ebben olvassuk Steindlről, aki az ezüst emlékpénzes osztály részese lett, a következőket:

„Steindl Ferenc úr pesti asztalosmester (Király-utca 830. szám). Művei legfényesebb termeinkben rég honosok, 's ha kik távolabb vidéken nevéről őt nem is ismerték volna is (mert Budapesten és vidékén ki nem ismerné?), bizonyosan örvendeni fognak, ha megértik, hogy azon ékes szobaszerkezet, mellyet a' dunai gőzhajókon, kivált az újabbakon minden utas gyönyörködve szemlél, honi születésű mester kézműve. Igenis, már 8 olly gőzhajó hasítja Dunánk habjait, mellynek belső készülete Steindl úrtól van. Műhelye talán e' honban legnagyobbszerű: mert folyvást 40—50 legénnyel dolgozik, kinek bő alkalmuk van Steindl úr rajzain mesterségök magasb fokát megkísérteni. A kiállításra két asztalt 's egy ruhaszekrényt küldött, raktárából vetteket, a' mint eladásra közönségesen készen állanak; 's a' műbírák azt is ezüst érdempénzre

méltaták; de Steindl úr előttem úgy nyilatkozott, hogy a jövő iparműkiállításra különösen készít valamit, a' mi műiparos képességét tökéletesen képviselje; kit is emlékpénzének átnyújtásakor ezen becses ígéretére az egyesület nevében örömmel emlékezteténk."

Szóval Steindl volt a berendezője az első dunai gőzhajóknak is. Hogy milyen volt ez a berendezés, arról Kossuth hallgat, ellenben nem jelentéktelenebb író-ember pótolja ezt a mulasztást, mint maga Kazinczy Ferenc, aki 1831-ben a következőket írja a hajóról, amelyen útját Pestre megtette:

A vendégszoba gyönyörű. Meredek grádicsának deszka-lépcsői sárgaréz-pléhbe vannak szögve; s innen jobbra és balra két kisded rekesz nyílik a terítő számára, ki ide zárja tányérait, üvegeit. Asztalok s karatlan székek kőrösfa-szeletekkel vannak borítva, s a talpazat parkételt. A falak deszkája világos sárga színnel van befestve, s a vesszőzet s egyéb cifra rajta zöld; így a négy vékony oszlop is, mely a padlást a szoba közepén a betörés ellen védi. Ablaka egyik és másik oldalán három, s hosszaskerek metszésű, s üvegtáblás és zsalus. Az ajtó mellett jobbra és balra két tükör, épen oly metszésű, mint a hat ablak, s így a szobát nyolc ablak látszik világítani. A hajó farában még egy szoba, hova innen esik a bemenés, hálásul az asszonyságoknak. Az utasok egyenkint ebédelnek, vagy ha úgy tetszik, kisebb társaságokban, s a konyhacédula el van vetve a terített asztalokon, hogy kiki tudhassa, mit kívánhat és mennyiért. A falak mellett párnázott pad fut el, s az, éjjel, ágyul szolgál az utasoknak."

Manap is elég sok olyan bútor ismeretes, amelyekről meg lehet állapítani, hogy Steindl műhelyéből kerültek ki. E bútorok komoly kompozicióról, az anyag szakértői megértéséről, lelkiismeretes munkáról tanuskodnak, úgyhogy megállapíthatjuk, hogy a magyar asztalosiparnak a forradalmat megelőző időben is megvolt a maga hivatott asztalos iparművésze.

Steindl egyébként még az 1860-as években is szorgalmasan tevékenykedett.

Több oldalról hallottam azt az állítást, hogy Steindl Ferenc fia volt Steindl Imre, parlamenti palotánk nagyhírű építője. Ez nem felel meg a valóságnak, mert Steindl Imre Steindl Károly ezüstművesnek, Steindl Ferenc testvérének, aki 1876—1878. táján halt meg, volt a fia. Steindl Ferencnek is volt egy fia, akit Rudolfnak hívtak. Ő szintén atyja mesterségét tanulta, atyja halála után azonban felhagyott az ősi foglalkozással és szenvedélyesen kezdett foglalkozni térképgyűjtéssel, térképrajzolással, úgyhogy geografiai körökben is előnyösen ismertté tette nevét. Ez volt a 60-as évek végén és a 70-es évek elején. Később azonban spekulálásra adta magát és vagyonát elvesztette. Végül a Népszínház pénztáránál kapott egy szerény állást és e minőségben halt meg az 1880-as évek elején.

Miután ilyképen végeztem a Steindl-család genealógiájával, hadd térek vissza Steindl Ferenc kortársaira, akikről ugyancsak Kossuth Lajos szolgál nekünk tanulságos összeállítással iparkiállítási ismertetésében.

Asztalos és bútorzati művekkel egyébiránt az iparműkiállítás gazdagon el volt látva, kiállítottak ugyanis még a' következők:

1. Scharschmidt Fridrik Budáról, egy írószekrényt. Scharschmidt Fridrik úr azon hét, évet, mellyet Angliában 's Franciaországban töltött, derekasan használta 's szorgalmas méh gyanánt tért vissza honába, melly szép tehetségét bizonnyal méltányolandja. Az egyesület óhajtja, hogy ösztönül vegye további haladásra az emlékpénzzeli kitüntetést.
2. Hanky Mihály Pestről 62-féle magyarországi fából kirakott mozaik képet; és saját találmányú faboríték (Fournir) metsző gépen vágott faboríték-köteget.
3. Baranyai Lajos úr dernei jószágán, Biharmegyében, gyárilag készült mosaik parquette-k állíttattak ki.
4. Zofcsák József pesti asztalos americai fahídmintákatvasutakhoz, egy locomotiv-mintát; fénymázképmásolatos asztallapot és parquetteket.
5. Zánik János Pestről egy mahagóni ékszerfapolcot.
6. Krüger János Pestről varróasztalkát, levegő- és vízhatlan ablakrámát, rugonyos székmintát és több darabokból álló, szabatosan összeilleszthető köbpéldányt.
7. Pallády Ferenc pesti asztalos (Király-utca, saját házában) kerevetasztalt, hajtott talappal.
8. Tamberger Mátyás Budáról (Viziváros, Kígyó-út 194. sz. a.) íróasztalt.
9. Trescher Mihály Pestről (Dorottya-utca) különféle bútorokat.
10. Zlamál Victor Pestről (Teréziaváros, Vitéz-utca 907. sz.) írószekrényt.
11. Tapfer Henrik Pestről (Ferencváros, Mészáros-utca 53. sz.) parquetteket.
12. Bernthaler Antal Pestről (Kismező-utca 191. sz.) szintúgy parquetteket.
13. Coffin Károly pesti bútorárús és kárpitos (Redout-épületben) különféle borított bútorokat.
14. Berkes János pesti kárpitos, borított zsellye-székeket állítottak ki.

E felsorolásból Pallády Ferencről, aki kezdetben társa volt Steindlnek, már tettünk említést. Régi cég volt a Coffin cég is, amely régi hírlapjaink tanusága szerint a század eleje óta működött Pesten. Ez az iparoscsalád angol származású lehetett, mert Coffin angolul koporsót jelent. Tehát nomen et omen, avval a különbséggel, hogy Pesten már vidámabb bútordarabokat gyártottak.

Külön kell megemlékeznünk Hanky Mihály asztalosmesterről, aki 1839-ben boldogan tette közzé, hogy gőzerőre berendezett borítófavágómalma Retek-utca 1253. szám alatt két és fél évi munka után végre elkészült. Hogy ez a nagyobbstílusú iparos miképpen járt e vállalkozásával és hogy ő maga milyen szabású ember volt, azt ugyancsak Kossuth mondja el nekünk következőképpen:

„Hanky Mihály úr pesti asztalosmester azon férfiak egyike, kikben a' műipar ösztönének bizonyos teremtő szikrája lakik, melly a' megszokottság szűk bilincseiből felebb és felebb új találmányokra törekszik. Fájdalom, véletlen szerencsétlenségek röptének, úgylátszik, szárnyát szegdezik. Mikint a' hazafikebelnek fáj, midőn a' művész Szentpéteryt ezüst kanalakat látja kovácsolni, úgy fáj, midőn Hankyt, a' találékony, fáradhatlan, buzgalmas iparművest a' gyaluasztalhoz látja szegődni, 's fenyőszéklábakat gyalulgatni. Hanky Mihály úr, ki a' gépészet felsőbb szakaiban is járatos, Káposztás Megyeren saját szerkezetű fűrészmalmot állított; egy pár év rendkívüli szárazsága egészen víz nélkül hagyá; átvitte Verőcére Vác vidékén, herceg Eszterházy jószágára, egy felhőszakadás minden építményét elsöpré: talán első volt Pesten, kinek agyában egy gőzmalom eszméje megvillant, és épitett egyet 's felsőbbségi engedelemmel épített a' Retek-utcában, 's őrlött benne lisztet, és metszett gőzgéppel faborítéklapokat (fourniere), mellyeknél jobbat a' legszigorúbb műbírák ítélete szerint is kívánni nem lehet: és — a' szomszédok tűzveszély, örökös zaj 's alkalmatlanság tekintetéből ellene panaszt tőnek, és — malma, mellynek pénzerejét haladó gőzgépei adósságba verték, megállíttatott, 's a' vállalkozó szellemű férfiú értéke csőd alá, személye az asztalosműhely gyaluasztalához került; de az említett szikra, mint költőben a' dal ingere, itt sem nyughatik; e' szigorú körülmények közt is éppen most szerkezett össze egy szerszámot, azon habosan rovátkos fapárkányzat (façonnierte Pariser leisten) készítésére, mellyet akkorig egészen külföldről valánk kénytelenek hozatni; talált fel egy igen leleményes parquettmetsző gépet, mellyel nemcsak szögletes, hanem mindenféle virágos mozaik padolattáblákat lehet metszeni; és talált fel egy gépet, mellyel az üszökös buzát azon üszökportól, mellyet a' buza- nélkül kitisztítani ekkorig lehetetlennek tarttaték, 's az illy üszökös (spitz brandig) buza egy, sőt $1^1/_2$ forinttal is árban alább állott; egészen kitisztítja. Hanky úr olly férfiú, kinek találékony elméje egyedül is megérdemelné, hogy a' törvényhozás a' hasznos találmányok gyümölcseinek a' feltalálók számára biztosításáról gondoskodjék. Az iparműkiállításra 62-féle magyarországi fából összerakott mozaikot küldött be, melly egy áttekintésre szem elé állítja Magyarország fagazdaságának legnagyobb részét, 's ugyancsak az említett faborítéklapokat, Retek-utcai gőzmalmának talán utolsó művét. A' műbírák ezen lapokat bronz emlékpénzzel jutalmazandóknak ítélték, mellyről midőn a' közönséget értesíteném, szabadságot veszek magamnak a' derék kézművest a' közönség figyelmébe nemcsak asztalosmunkákra, hanem különféle műmalmok felállítására is ajánlani. Jelenleg lakik a' Király-utcában a' jobbfelöli sor utolsó házában 629. szám alatt."

Természetesen voltak olyan asztalosmesterek is, akik nem állítottak ki az iparműkiállításon. Ilyen volt Schwarz Mátyás asztalosmester, aki 1829-től 1837-ig munkavezető volt a Vogel-féle gyárban. A mondott idő végén önállósította magát s a József-tér és Újvásár-tér közé eső Almásy-féle ház udvarán rendezte be bútorraktárát. Ő különösen cseresznyefa- és diófaborítású bútorait ajánlta a vásárlóközönségnek.

Már Steindlnél is láttuk példáját annak, hogy régi iparosainknak nemcsak magánlakásokat kellett bebútorozniok, hanem alkalmuk nyílott nagyobbszabású térkitöltési munkálatokra, arra, amit mai nyelven belső dekorációnak neveznek. Így be kellett rendezni az akkoriban megnyíló kávéházakat, cukrászdákat, gyógyszertárakat és így tovább. Természetesen nem mindenütt maradt fenn a berendezést szállító asztalos neve, a kutatás azonban ebben a tekintetben is talál adatokat.

Így jelentékeny esemény volt a pesti kávésipar terén, amikor Privorszky kávés 1840-ben a Váci-utcában berendezte a Reneszansz kávéházát. Ehhez az asztalosmunkákat Verniczky asztalosmester szállította Városmajor-utcai (Főherceg Sándor-utca) műhelyéből. A kávésnak billiárdokra is volt szüksége, ezeket először Bécsből akarta megrendelni, végül azonban ezeket

is Verniczkyvel készíttette el a billiárdjátékosok nagy megelégedésére. Verniczky be is rendezkedett a billiárdasztalkészítéshez és egy 1844-ben közzétett hirdetése szerint „maga által készített mahagóni-, kőris-, szi.-, nyár- és cseresznyefa tekeasztalokat“ tartott raktáron.

Hasonló feladat jutott osztályrészül 1843-ban Mady pesti asztalosmesternek, aki Hohe György „Török császár“ kávéházát rendezte be a Rózsa-téren. Ismeretlen, de nagyon kiváló mester csinálhatta a várbeli Russwurm cukrászdának ma is meglévő gyönyörű berendezését. Ha nem csalódom, ez a cukrászda azonos a Lántzky-féle cukrászdával, amelyet 1841-ben kínáltak eladásra, különösen kiemelvén a berendezést, amely „politírozott cseresnyefából való volt, mahagóni berakásokkal.“

Általában véve nem sok az, amit arról tudunk, hogy hol vannak régi pesti és budai asztalosműveink. Pedig jelentékeny számban megtalálható kell, hogy legyenek. Steindl-bútora szép számmal volt Lechner Gyula tanárnak. Régi pesti családoknál — sajnos, ezek is fogyóban vannak — alkalmilag sokra lehet rábukkani. Összegyűjtésükről eddig soha szó nem volt. Az iparművészeti múzeumban egy XVIII. századvégi budai szekrényen kívül semmi sincsen. Országos jellegű múzeumaink nem foglalkoztak ilyesmivel a tárgyak lokális jellege miatt, fővárosi múzeumunk vezetői pedig nyilván azért nem mertek ilyen bútorokat összegyűjteni, mert ú. n. szignált és datált darabok alig vannak köztük; nem akartak egy második iparművészeti múzeumot csinálni. Így a két bába között elveszett a gyerek.

Ilyen külső és alapjában véve mellékes szempontoknak azonban nem szabad meghódolni. Budapestnek, reméljük, meg lesz a jövője, de biztosan tudjuk, hogy megvan a multja. És ebben a multban művészet is van.

Emlékeinket gyűjtsük össze hamarosan, nehogy azt kelljen mondanunk, hogy a világháború okozta borzalmas felfordulás a kegyeletes megemlékezésnek ezt a megnyilvánulását is lehetetlenné tette.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI FŐISKOLA IPARMŰVÉSZETI OKTATÁSA

ÍRTA MEGYER-MEYER ANTAL

Az O. M. Kir. képzőművészeti főiskola Vass József kultuszminiszter úr által jóváhagyott új szervezeti és tanulmányi szabályzata új lendületet, friss vérkeringést visz be a főiskola belső életébe. Egy új virágzás kora hajnalodik a főiskola berkeiben, egy új, nagyobb fellendülés, mint amilyen már máskor is látható volt, midőn a tanári karban új emberek helyeződtek el, kik friss kedvvel, új érzésekkel és eszmékkel termékenyítették meg a főiskola munkálkodását.

A legutóbbi ilyen fellendülés 20 évvel ezelőtt volt észrevehető, amidőn Kevész Imre, Hegedüs László, Zemplényi Tivadar és Olgyai Viktor kerültek az iskolához. Ez időbe esik bele az iparművészet tanításában is történt nagy lendület, bár itt tanárváltozás akkoron nem volt, de Nádler Róbert, Dörre Tivadar és Havranek Ferenc professzorok nagyszerű érzékkel az idők változását átérezve, a tanítás menetét, a tananyagot, a tanítás szellemét a kor és idők követelményeinek megfelelőleg változtatták át s választották meg. A főiskola e fellendülése, mondhatni virágzása korából került ki számos kiváló képzőművész és az iparművészet terén működő számos kiváló iparművész és tanár.

A közbejött utolsó 8 szomorú esztendő, mint más egyéb elsőrangú intézményünknél, itt is, más belső körülményekkel együtt, lerontott sok nemes törekvést, igyekezetet s ez újabb reform haladéktalanul szükségessé vált.

Míg az előző reformkorszakok azonban nem idéztek elő nagyobb változást az intézet belső életében, úgy a mostani új szabályzat életbeléptetése lényeges, az alapépítményekre kiható változásokat hozott magával s az intézetet egyetemi rangsorba emelte. Az intézet szervezeti része teljesen átalakult: autonóm alapra építtetett át, amely azon üdvös hatást tartalmazza, hogy az élet kívánalmait hamarabb

MDK

Janirl Ferenc

Siklóssy L.: Régi pest-budai asztalosmesterek.
M.I. 1922.

9.1.

Theodosius Janinka

festi

laid

Sze Misk. IV. 401 l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enge

.....

a műhelyfő

8. sorsz. Műhelyi n

1795.

Janinka Theodosius

muszka ovszají piktor nak félévi
házbér tartozása fejében
ugyanezen elárvetelettnek

Miskolcz város
levéltára.

Janik Lászlóné

MDK

Kálvária I-II, kerámia

Miccarnok 1943 Téli kiállitás

Janik Lászlóné MDK

Kálvária I-II. kerámia

Műcsarnok 1943. nov-dec.
Téli kiállitás

Janikné Flamm Mária

MDK

Mária

Mücsarnok 1943 A magyar müvészetért c.kiáll.

MDK

Janikné Flamm Mária, szobrász

Mária.

Műcsarnok. IV.Képcsűv.kiáll. "A Magyar Művészetért".
1913.máj.10-30. Kat. 11.1.

MDK

Jánikné Flamm Mária, szobrász

"..megkapó kicsisége ellenére Madonnája, aminek stilusa a Felvidék régi müvészetére emlékeztet".

B.Gr.Bródi Ilona: " A magyar művészetért" mozgalom nagy kiállitása. Előszámok. Uj Magyarság. 1943 máj.16. 13.l.

MDK.

Janikovszky Éva

Könyvillusztrációinak lipcsei kiállitásáról

Magyar Nemzet 1965 ápr.16.lap -

M. D. K.

Theodosius Janinka orosz ikonfestő

Miskolcon dolgozott a XVIII. sz. végén

Magyar or. iparmův. tk.
Somogyi Egyházi 39.

M.D.K.

Janinka Theodosius
orosz művész

A miskolci volt görögheleti templom díszítésén dolgozott.

Munkácsy Piroska: Ihonosztár Bp. 1947.

62. l.

Janik János

építész

Borsabányáról (Ugocsa-
maros m.) 1871-ben 19 éves.

Janik János, építész, Borsabányáról (Mármaros m.), 19 éves korában, 1871 okt.-ben iratkozott be és 1873 márc.-ig az építészeti szakosztályon Th. Hansen hallgatója volt.

lásd

Fleischer Béla 54. l.

T. 4002.

a bástyákkal megerősitett vár, a me-
lőtérben az erdélyi csapatok tábora
egy sas röpül, a háttérben pedig a
balra. Felirata a kép felett:

ponit duo insignia miracula, alte-
sed coaleste alterum, Cometam videli-
entem: & praegrandem Aquilam,
simi Principis Transyluani
aere se librauit.

nouus coelo sereno apparens és befe-

4 : 15.2 cm.

Janicsek Sándor, Jertő l. Ipolyi S.

Janicsek Sandor

~~Aint~~ [illegible]

Fecef

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

lyezem:

vagy helyettesének
írása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Janicsek Sándor

(Ipolyi Sándor)

1891. Páris.

(83) Csalódi boldogsag. Olajf. 500 f.

(187) Délután. Olajf. 150 frt.

Téli kiállítás 1891/92

1892. Budapest.

(86) A két Kedvenc. Olajf 400 frt

(440) Mariska. Vizf. 50 f.

Téli kiállítás 1892/93

Janicsek Sándor festő l. Ipolyi S.

Felsőlövői ev. egyház kelyhe, XIV. sz

VI. 301

Janitsek Sándor

1883/84 – 1885/86 és
1892/93 – 1896/97 a Benczur
féle iskola növendéke

Ferkèpzomfoiskèvk

95. l

laume Juvénal des Ursins kancellár (Louvre), Önarckép (Wien, Liechtenstein Gall.) és a mecenása, Estienne Chevalier, Franciaország kincstárnoka számára készült diptychon, amelynek egyik szárnya: Szűz Mária a gyermek Jézussal, ma az antwerpeni, másik szárnya: Estienne Chevalier és patrónusa Szt. István, a berlini múzeumé. Autentikus még egy rajz: Férfiarckép (London, Oppenheimer-gyüjt.). Ám F. igazi jelentősége — a neki tulajdonított több kép elvitathatósága miatt — főkép miniatűrjeiben rejlik. Az akkori, leginkább Franciaországban virágzó könyvművészetnek egyik leghivatottabb, kiválóan finom és keresetlen képviselője. Állítólag már az ő kezét dícsérik a Bible naturalisée egyes lapjai is De kétségkívül az ő remekei: az Estienne Chevalier-féle, 40 miniatűrt egyesítő Livre d'heures (ma Chantilly, Condé-múz.), a francia Boccaccio-kiadás, Les cas nobles hommes et femmes malheureux illusztrálása müncheni Hofbibliothek), Károlynak, I. Lajos öccsének imakönyve (Pá-s, Bibl. Mazarin), Josephus Flavius tiquités Judaiques-jének 11 csodá-s lapja, Phil. de Comynes ima-yve, a Szt. Mihály-rend alapsza-ainak miniatűrjei (mind a párizsi Nat.-ban). Ezekből a művekből kozik ki valójában F. komoly, a németalföldi mesterek által isolt, de realizmusában józan t tartó, fejlett stílérzéket, ih-udást és ízlést egyesítő mű-raktere, amely nemcsak kor-hanem hazája festészetének 'ejlődésére, úgyszólván kor-hatást gyakorolt. — Iro-*Durrieu*, Les antiquités ju-árizs, 1908). G. *Lafenestre* zs, 1905). P. *Durrieu:* Le Boccace de Munich (München, 1909). *Gruyer*, Chantilly, les 40 F. (Párizs, 1897) stb. *Gál.*

FOURNIER (eitsd: *furnié*). *Louis*

Jamischek Károly

orgonakészítő

Pozsony 1776

O.

Weyde Walch

131.

10001/1934. szám. 10002.

A Müemlékek Országos B

Hivatalból.
Közszolgálati ügyben.
Dij átalányozva.

MDK.

Janicskity János

Kiállitási kritika

Somogymegyei Néplap 1966 ápr.6.

MDK.

Janicsák Mihály

1932-ĺvi Tavaszi Tárlaton az alábbi műveivel szerepelt: Virradat
Anyám virágai
Kis Duna Soroksárnál.

Tárgymutató.

MDK

Janicsák Mihály, festö

Mezei virágok. Olf.

Kispesti Városháza. Nagy Balogh János eml.kiáll. és Repr.Egyes. Tárlat. 1931.márc.7-14. Kat.

lásd:

J a n i c s e k /Ipoly/ Sandor
festő

M Ű V É S Z E T
II.évf. 1903.
46-48.
"In memoriam"

Janicsek Mihály
festőművész

Kispesti Képzőművészek Kiállítása - Kispesti város
háza nagytermében - képével szerepel.
Mezei virágok c.olajfestményével ért el nagy sikert.

Uj Nemzedék
1931.III.15.

MDK

Janicsek Sándor

1893)

Fekete J: M. képirók. PN. 303.sz.

MDK

Janicsek Sándor

Leány cicával, olaj

Árverési Közlöny 94. aukció

27-28 l.

MDK

Janicsek Sándor

Leány cicával, of.

Árv.Csarnok, 1940. jun. 94.sz. 27. 1.

Janicsek Sándor

"A téli kiállitás" cimmel ir M. a Mücsarnokban rendezett tárlatról és "a legifjabb müvésznemzedék legjelesebb képviselői" közé sorolja az ott szereplő müvészt.

Képes Családi Lapok, Bp. 1891. dec. 6.
XIII. évf. 49. sz. 778-779. lap.

MDK

Janicsek Sándor

Leány cicával, of.

Árverési Közl. 1938. dec. 8.rk. 88. sukc.

1.

22

MD K

Janicsek Sándor, festöm.

Leány cicával. Olf. Jelz.

Árv. Közl. 1936. márc. 76.sz.2.rk.sz. 4c.1.

MDK

Janicsek Sándor

Leány cicával, of.

Árv.Közl. 1940.dec. 7.rk.sz. 96.sukc.
~~xxxxx~~ 24 l.

Janicsek Sándor

MDK

Mariska, vizf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Janicsek Sándor MDK

A két kedvenc, olf.

Műcsarnok 1892/93. téli kiáll.

Janicsek Sándor

MDK

Családi boldogsággg olf.

Műcsarnok 1890/91. téli kiáll.

Janicsek Sándor

MDK

Délután, olf.

Műcsarnok 1890/91. téli kiáll.

MDK

Janicsek Sándor

József főherceg mint szakács, rajz, repr.

Vasárnapi Ujság 1893. 23. sz. 389.l.

Janicsek Sándor

Leány cicával, olaj

Árverési Közlöny, 1936. márc. 2. rendk.sz.

4o 1.

Janicsek Sándor

Festőiskolában, temp.

Mü- és Régiségkereskedelmi Váll. IX. Művészeti
aukció. Bp. 1948. 13 1.

Janicsek Sándor
Leány cicával, olaj

Árverési csarnok. 1939. 16 1.

MDK

Janicsek Sándor
Leány cicával, olaj

Árverési Közl. 1938. dec.8.rk.sz.98.auk. 22 l.

Janicsek Károly

pozsonyi orgonagyító 1761-ben készítette az óaradi minorita templom orgonáját.

Lakatos Ottó

Aradtört. II k.

Arad, 1881. 44. l.

Jamicsák Mihály
festő
Kispest
Bem u. 70.

MKSz 1947

Janicsek József

szül Podolinban (Szepes m)
1864 jul. 1 – 6 reál –
mübeszmörcudék
1884/85 I. – előkészítő osztály
1884/85 II

Hódmezővásárhelyi városi múzeum

IV. 257

Janicsek József

1884/85

Ferkèpzomfoiskèvk

95. l.

rik hozta divatba, de Franciaországon kívül is viselték. III. Henrik óta a

Janics János

Nagykárolyból, 1789-ben
23 éves.

Janics János, Nagykárolyból, 23 éves korában, 1789 okt. 20-án iratkozott be.

lásd
Fleischer Bées. 54. 1.

T. 3907.

és köröndökkel megerősitett vár fog-
id vezet, a háttért a tón túl hegyek
szik; az előtérben pedig a török te-
alakja élénkiti és kissé idább sza-
fogja és a mely előtt a pénzes lá-
szél. Felirata a táblán:

NGAR:
R DIVITIAS FATUUM

credas, nubere Stultum
linquere disces.
greifft zur Ehe,
k, leid, hadder, wehe.
eigen art,
ssgelacht wart.

9.6 : 15 cm.
Schatzkästlein, Frakfurt 1624-1628.

-7282.

Janics Antal

Budáról, 18 éves volt
1846-ban, mikor az antik
rajzosztályba iratkozott be.

Janics Antal, Budáról, 18 éves korában, 1846-ban az antik rajzosztály hallgatója volt.

Vása

Fleischer Béla 54. l.

T. 3825.

ákkal megerősitett vár, melynek kapu-
török temető köti le figyelmünket,
ullámzanak, mig jobbról erőd köti

l. Lago és befejezése: 5. Sepolture
inposseso.

6.1 : 10.6 cm.
e del Danubio Bologna 1685.

Franz Jänggl

Esterházy Imre herceg primás sokat foglalkoztatott udvari építésze. Unokaöccse Franz Anton Pilgram.

Dercsényi Dezső, Entz Géza stb.: Magyar műemlékvédelem 1963-66. Budapest 1969.

1881

Jánich Ernő, szobrász

E műsorban Barcsay Jenő emlékezik: fiatal éveit Budapesten, a Főiskolának ugyszerezett épreskertben – most Bajza u. – lévő épületben lakott és dolgozott. Többen laktak ott, a művészek közül Jánich Ernő, Mihálcz Pál és mások!

Esti Magazin.

1977. máj. 31. Kossuth. 12.30 K Gyné

mdk

Janicz Istvánné textilnüvész
népmüvész
párnalapja 2. díjat nyert
szőttes.

Lengyel György: Magyar szovj. baratság gondolata a népmüvészetben.

Népmüvelés, 1956. 6. sz. (Lázóborítólapbelsejen)

M.D.K.

Janicz Istvánné,

népművén

békegalambokkal díszített, kimzett párnalapját említi:

Lengyel Györgyi: Magyar Szovjet barátság gondolata a népművészetben

Népművelés, Bp. 1956. jun. 4.

MDK

Janics Istvánné népművész

Alsószentmártoni. Baranyai szőttesekkel szerepel az MSZT és a Népművészeti Intézet pályaműveinek kiállításán.
(képfelirat; fénykép repr.)

Hírben-képben jelentjük.
Nők Lapja, Bp. 1956. május 31. [2. l.]

JANIČ, Mihailo faragó

1839-1845 pesti szerb templom

Művtört. Él. 1991. 116. p.

Angela, Petronella

'EMBER

VASÁRNAP
ENTEK ÜNNEPE †

apja, Achilles, Tóbiás ☽
rton, Győző, Hubert
Károly, Karola, Rómeo
eg, Tétény, Zakariás
lni Krisztina, Leonardo ❑
ongor, Engelbert, Florencia
VASÁRNAP †
Gotfrid, Kál, Kolos

azilika búcsúja, Tivadar
t Leó, Réka,
drás ○
ád, Ménás
nás, Aba, Keresztély
entek és boldogok emlékn.
na, Megyer, Szaniszló
Klementina, Vanda
VASÁRNAP †
t Albert, Lipót, Artúr

argit, Ödön, Otmár
ortenzia, Gergő, Hilda ☾
ál bazilikák búcsúja, Jenő
Erzsébet, Abdiás
og, Bulcsú
a bemutatása, Olivér
VASÁRNAP, †
KIRÁLY ÜNNEPE
emon

ápa, Kolumbán, Klementina
András és társai
ora, Virág ●
i Katalin, Alán, Liza
rád, Szilveszter
ínia
kab, Stefánia
VASÁRNAPJA †
Rápolt, Ilma

o., Andrea, Tarján

30 K *Római egyház első vert.,* Pa

DECEMBER

1 K	Elza, Blanka, Elígiusz, Natasa	
2 Sz	Melinda, Aurélia, Bibiána, Vivien	☽
3 Cs	*Xavéri Ferenc,* Atália, Lúciusz	
4 P	*Damaszkuszi János* Borbála, Barbara	❑
5 Szo	Vilma, Csaba, Sába, Sebő	
6 V	ÁDVENT 2. VASÁRNAPJA Miklós, Mikola, Csinszka, Leonita	†
7 H	*Ambrus,* Antónia, Ágoston	
8 K	*SZEPLŐTELEN FOGANTATÁS* Mária Immakuláta, Emőke	
9 Sz	Natália, Filótea, Valéria	
10 Cs	Judit, Eulália, Loretta, Gemella	○
11 P	*Damazusz,* Árpád, Enciána, Szabin	
12 Szo	*Chantal Franciska,* Gabriella	
13 V	ÁDVENT 3. VASÁRNAPJA Lúcia, Luca, Éda, Ottilia	†
14 H	*Keresztes János,* Szilárda, Bertold	
15 K	Valér, Detre	
16 Sz	Etelka, Adelaida, Albina	☾
17 Cs	Lázár, Belizár, Olimpia	
18 P	Auguszta, Graciella, Töhötöm	
19 Szo	Viola, Orbán, Oros, Urbána	
20 V	ÁDVENT 4. VASÁRNAPJA Teofil, Liberátusz	†
21 H	*Canisius Péter,* Izidor	
22 K	Zénó, Flavián, Jutta, Xavéria	
23 Sz	*Kenty János,* Viktória, Niké	
24 Cs	Ádám, Éva, Adél, Azálea, Iringó	●
25 P	KARÁCSONY, JÉZUS SZÜLETÉSE ÜNNEPE Anasztázia, Eugénia, Zseni, Botond	
26 Szo	KARÁCSONY 2. NAPJA István, első vértanú, Előd	
27 V	SZENTCSALÁD VASÁRNAPJA János ap., Fabiola, Teodor	†
28 H	**Aprószentek,** Kamilla, Teofil	
29 K	*Becket Tamás,* Bökény, Jonatán	
30 Sz	Dávid, Hunor, Libériusz	
31 Cs	*I. Szilveszter pápa,* Donáta, Melánia	

szünet

iadó: Lukács László — FNYV. 5. (R) — Felelős vezető: Veres István

Janič Mihail

oradi perb faforagó képítette a Vóci
„tcai görög keleti templom faforagásait.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970. 4631

901

Jani Lukács

asztalos

Gentrüneul

123 (sobbor)
133. l.

A vall.és közokt.magyar m
alatt kiadott és a IX.ker
tének másolata:

Az ut

(V.,

a tárc

A Muemlékek Orszá
tartandó muemlékei hivatal
ványának sokszorositási kö
engedélyezvén, utasitom az
get a Muemlékek Országos Bi
tájára, elszámolás kötelez

JANI LUKÁCS

1745-46-ban készítette a pécsi ferencesek templomának sekrestyéjében álló szekrényt, Mária Terézia-stílusban, diófából, ében és körtefa-berakásokkal. Egyházi és polgái életből vett jelenetek ékesítik. (eml.)

A pécsi képzőműv. kistükre. 3.

JELENKOR, 1971. március.

Jani Lukács, [fafaragó, stb.]

A ferencesek templomának sekrestyéjében áll 1745-46-ban kénített nagyméretű szekrénye. Gazdag intarziás díszt figurális ábrázolásokat rejt. Az ábrázolások mindennapi jeleneteket mutatnak be.

— : A pécsi képzőművészet kis tükre (3)

283-286.

JELENKOR, Pécs 1971. március XIV/3.

Janits Mihály

aradi fazsobrász

készítette a temesvári

belvárosi görög Kel.

szerb-templom kisés

ikonosztázisát. Ennek

mintájára készült a

pesti szerb templom iko-

nosztázisa, valószínűleg

fénti műhelyében.

Schoen Arnold

Budapest ikonosztázisai

MAGYAR MUVESZET

1936 334. l.

Janits Mihály

fametsző, fazegó.

laid

Berkeszi. Temesvári

művének.

g. l.

.....-i m. kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

azaz: ..... Korona .....

mely összeget, mint évi ..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

lakbérnegyedre eső részletet, a .....-i m. kir. posta- és tá

..... pénztárból minden hiány nélkül felvettem.

Kelt .....-n, 190..... évi ..... hó 1

Janitsch Mihály

fametsző

lásd

Berlesi: temesvári univ.
J2. l 34.

-i m. kir. posta- és távirda-pén

kir. posta- és távirda-pénztár.

Nyugta

zaz: ..... Korona .....

..... K lakpénzemből az 190..... évi .....

et, a .....-i m. kir. posta- és táv

l minden hiány nélkül felvettem.

.....-n, 190..... évi ..... hó 1-

Janits Miklós

vésnök tanoncz

2 rend

Iparrajziskola 1889/90

35. l.

Graffius Joh.: Disput. De Transsylvania.
Altdorf, 1700 VIII. 117

J anitsáry Iván

M.P.Z.

Diplomatervét jutalmazták

Jutalmazta az Építészek Szövetsége a kiváló diplomamunkákat
Magyar Nemzet 1966. okt. 2. 11. 1.

JANITSCHECK, Joseph, nozsonyi kőmüves-segéd

J. J. Maurergesell, 6 éves lánya meghalt. (1807, 829 l)

Pressburger Zeitung
(Genthon)

JANITSCHEK, Johann, pozsonyi könövezegéd

J. Janitscheck, Maurergesell, 5 napos lánya meghalt. (1800, 1127 l)

—

J. Janisch, Maurergesell, 8 hónapos fia meghalt (1808, 853 l)

—

J. Janitschek, Maurergesell, 2 éves lánya meghalt. (1815, 1117 l)

—

U. az, 9 hónapos fia meghalt. (1816, 1297 l)

—

J. Janigtzuk, Maurergesell, 60 éves felesége meghalt. (1836, 529 l)

—

Pressburger Zeitung

(Genthon)

JANITSCHEK, Karl, morvaországi orgonakészítő

K. Janitzeck, Orgelmacher, 2 éves fia meghalt. (1766, 98. szám, 4 l.)

—

K. J. Orgelmacher 8 heten fia meghalt. (1775, 75. szám, 8 l.)

Preßburger Zeitung
(Gentner)

JANITSCHEK Károly

GÁT Eszter: Pest-budai zongorakészitők. = Tanulmányok Budapest Multjából XXIII. Bp., 1990 173. p.

JANJIĆ, Mihajlo fanarjot

DAVIDOV, Dinko: Spomenici Budimske eparhije.
Beograd ; Novi Sad : Prosveta ; Matica srbska,
1990 297 p. + ill

Janitsek András

„Csend"

(testmény a műnellék-
leten)

Igaz Szó 1977/8

JANITSEK András
Kolozsvár, ?
IA Képz. Főisk. Kvár, festő

Banner Erdély

felfogása szerint maga a szent,

eltségét mutatják az alakjához füződő
é választása elől állitólag a ludak
ok gágogásukkal elárulták. A Capito-
bukkan föl e halála után költött

24/ révén középkori hagyomány ma-
köpenyével kapcsolatban. Szerinte
köpenyét hordták a csatákban, és
y /capella/ őreinek, a papoknak a
/. Tény az, hogy Nagy Károly aacheni

Janitsek László, kovácsmester

A mádi kovács-kerékgyártó céh tagja 1835-ben.
291.o.

Bogdál Ferenc: A mádi kovács-kerékgyártó céh. 283.o.

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve..VI.1966.Miskolc.
A Herman Ottó Mús.Kiadása.Miskolc

Jánik József festőművész

– Masmenc ontendeji alhot Kiskunmajsán. Franciás ihlésű dolgozó alföldi festő. ... olyan vaelista, aki a francia pointillizmus és kubizmus egyik független folytatója.

Lásd: Litkey Györgynél

Somogyi Néphap, 1983. dec. 10.

Jamirl Ferenc

1700 cl. 2/4

laid

Budapesti artalomneste-

rek.

~~tak kiva~~ [illegible]
voltak és mint művész,
maga Szerelmey sem
tartozott a legjobbak
közé, amit a ~~sorozat~~ kiadván
eppelen általa kénített
lapja, a „Jánok és kun
főkapitánya" kellően
tanúsít. — A kiadvány-
nak csak első kötete
jelent meg. Egyéb kiad
ványaiban csak elvétve
fordulnak elő színes
nyomatok. A komo-
litográfiát Szerelmey
nek sem sikerült ná-
lunk meghonosítani
de később sem hono
sodott meg. A grafik
hatása inkább ~~anti~~
színtelenségében, a fe
ferete tónusokkal

JANISCH, óaradi vrobrász

J, Bildhauer aus Alt-Strad, kívítette 1838-ban a temesvári gör. kel. templom ikonosztázát. (1841, 109–110 l)

Preuburger Zeitung
(Genthon)

MDK

/1910/ Jánis Georg

festő

A Zsolnay-gyár művészeti munkáiban közreműködött 1885-1890.

66.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

MDK

Janisch Almos,

a M.Akv.-és Pesst.f.Egy. művész tagja.

A Magy. Akv.-és Pesst.f.Egy. K.kiáll. 1923.nov.
Nemz. Szal. Kat.

M. D. K.

JÄNISCH Jónas Mihály stukkátor

1768. Fertőd, Esterházy-kastély, terem és folyosó stukkódísz megadott tero szerint 350,- forintért

Agghazy: Barokk szokrászat ... Bh. 1959.
I. 221. l
II. 93. l.

M.D.K.

JÄNISCH, Johann Michael stukkatura (kiszitő)

Sigmund Winckler-rel elvállalják az eszterházi kastély emeleti előcsarnokának stukkó diszitését 1768.

Müvészet 1955. 1. sz.
Valkó Arisztid: Fertőd / Eszterháza, Süttör: Győr-Sopron megye/ mesterei, müvészei 1720- 1768 között

132.l.

DANIEL JANISCH, textilfestőmesxxter

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
107.- Daniel Janisch, Iglo. 152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974.

DANIEL JANISCH, textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715-ből.--A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
137.- Daniel Janisch, iglo. 152.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr, 1974.

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 II. 138 l.

Név: Janisch Matthias

Foglalkozás: Szivepes (Glaser)

Szárm. hely: _____

Hitfelekezet: _____ Csal. állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1691 és 1697 között

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

Janisch Mátyás
üvegesmester

Krisztinatéri Szüz Mária szobor.
1702-ben állittatta Janisch Mátyás üveges mester. 1855-től jelenlegi helyén.
1928-ban a megrongált eredetit muzeumba szállitották, helyén Fischer Antal kőfaragó másolata.

Zakariás G. Sándor: Budapest. Kp. 1961.
34.1.

Janisch Tivadarné

textil

O. Iparm. és Háziipari kiáll. Magyar Iparművészet, 1929. 133. l.

Jauiss Tivadarné

Hímzései szerepelnek a békéscsabai Auróra-kör által Békéscsabán rendezett kiállításon.

M. 1926. IX. 10. (Magyarság)

Janischek Karl

pozsonyi orgona építő
1776-ban épitette a pozsonyi
ág. hitv. ev. templom figu-
rális diszitésű orgonáját.
Azt a XIX. században egy
ujabb orgonával cserélték
ki, míg ez ujabban egy egész
modern orgonával cseré-
tetett ki.

Weyde, Dr G. Die evang.
Kirche und ihr Erbauer
M. Walch. Pressburg 1924. 13 l.

Janits

Bauer B. és Janits 1791-ből való rajzát /Pest, Károlyi-kert/ közli

Örsi Károly: Az elmúlt 10 év kertépítési eredményei a műemlékvédelemben.
Műemlékvédelem, 1971.3.sz. 129-135. l.

134.0.

Janitzeck (Janicek, Janeschek)
József
orgonakészítő
Prágában született
1761-ben telepedett le
Pesten.
Egyébként lásd.

Zoz Pp zene
94 l. 95. l.

ják, hálás szívből Ro

Medgyes 1907. sze

Kivá

A medgyesi ág. h
igazgató

Leu

JANITZEK karl s. JANITSCHEK

Janitz, Johann

bécsi udvari szinházi festő

l.

Tanulmányok Bpest II.

146. l. 153. l. - 157. l.

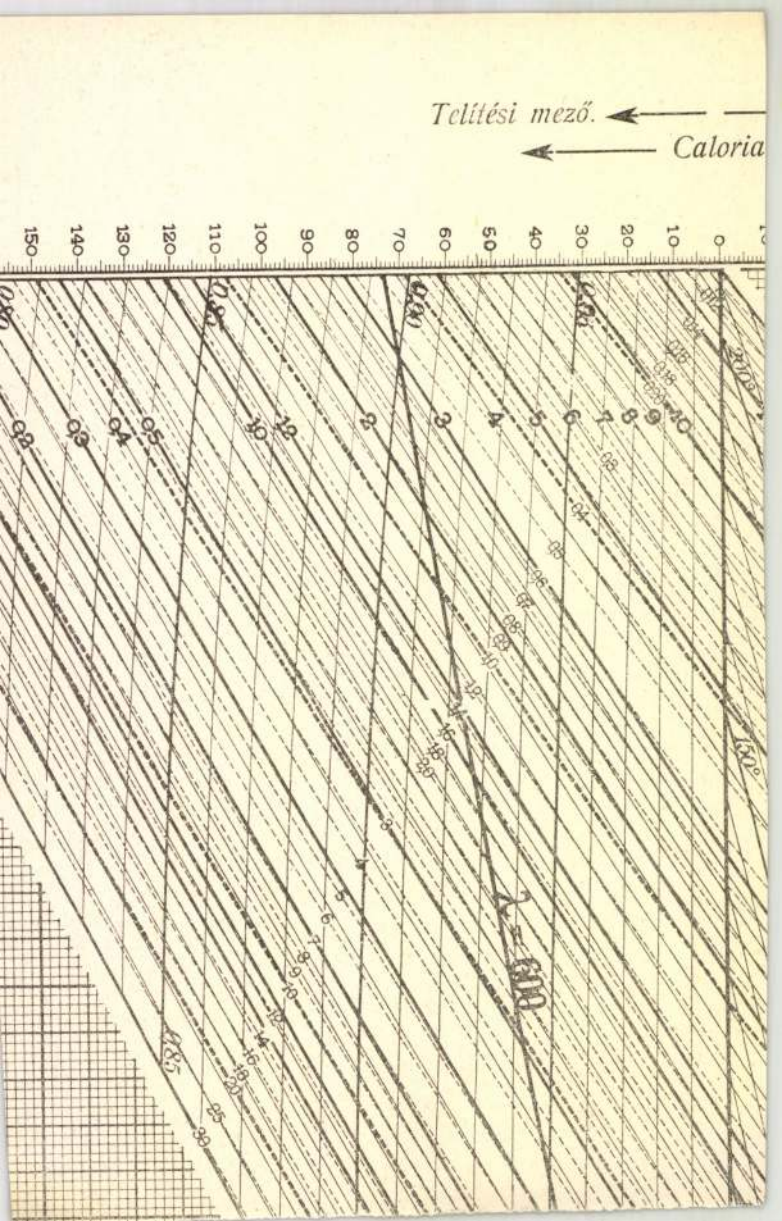
Telítési mező.
Caloria
λ = 600

Janitz

udvari festő

A pesti Német Szinház kulisszáit /40 diszletet/ festett.

140.o. 115 és 120 jegyz.

ZÁDOR ANNA: POLLACK MIHÁLY. Bp. 1960.

Janitz Johann

disclettesto

l.

Zádor - Rador

398. L.

Janitzek József

orgonakeszítő

l.

Isoz Bprene

187. l.

többnyír

188, 189. l.

199. kép. *Fajá*

SGRAFFITÓS EDÉNYEK,
2 drb. kors) és 3 drb. tányér, fajánsz,
mázasak.
Erdélyi munkák, XVIII—XIX. század.

KORSÓK,
9 drb., fajánsz, alakosak, részben ónfedél
Alvinci munkák, XVIII. század.
Gerevich PA, 258. l. — Erdélyi ki
1931., 490—491. szám.

KORSÓ,
fajánsz, ónfedővel, festette Knöller (1720—
Bayreuthi munka.
A San Marco-gyüjteményből.
Gerevich PA, 262. l.

KORSÓK,
6 drb. fajánsz, polikrom.
Wischaui munkak, XVIII—XIX. század.

3. Beremend

Krisztus feltámadása templom. 1735-ben épült kisebb falusi templom. A 19. században felújították és fémsisakos tornyot építettek hozzá. Ikonosztázát kevéssé ismert ikonfestő készítette 1897-ben.

4. Budakalász

Gábriel arkangyal temploma. Az elsődleges gerendatemplom a 18. század elején épült. A mostani templomot kőből és téglából építették a 18. század második felében: 1752-ben került tető alá, és 1787-ben kibővítették. 1908-ban felújították. Az egyszerű oltárfal 1905-ben készült, a rajta levő ikonokat a 18. század nyolcvanas éveiben festették. A II. világháború után az egyházközség költségén felújították.

5. Budapest

Szent Györgynek szentelt templom. Elsődleges formában 1688-ban épült. Ez kisebb méretű templom volt, úgyhogy helyén 1733-ban jelentősebbet építettek, s ezt a század közepén masszív, rokokó elemekkel díszített harangtoronnyal látták el. Elsődleges ikonosztázát az aradi Stefan Tenecki festette, aki a kijevi festőiskolában tanult. 1838-ban ezt az ikonosztázt átvitték az adonyi szerb templomba, ahol a II. világháborúban négy ikon kivételével elégett, s ezek közül kettőt ismét visszavittek Pestre, kettő pedig Szentendrén a Szerb Egyházművészeti Gyűjteményben látható. A pesti templom új ikonosztázának faragását az ismert aradi Mihajlo Janjić fafaragó mester készítette késő klasszicista stílusban. Az ikonosztáz ikonjait a görög Sterio Károly festette, akinek Szent György trónusikonján látható is az aláírása. Az éneklőszékekre és fölébük a középkori Nemanjić-házból való szenteket festette.

A pesti templom oltárterítője a Krisztus siratásának kompozíciójával 1750-ből való művészi hímzés, Žefarović Hristofor munkája. A templom falaira Mihajlo Živković ikonjait helyezték, amelyek a balassagyarmati szerb templom ikonosztázának (1815) részei, valamint Arsa Teodorović ikonjait, ezek pedig az egykori budai szerb templom ikonosztázán álltak.

A templomot Pfannl Egon vezetésével az Országos Műemléki Felügyelőség állította helyre (1957–59).

JANJIĆ, Mihajlo fafaragó
Ars Hungarica 1988/1. 107.r.

második felében építették. A régi templomra vonatkozó első adatok 1667-ből származnak, [illegible] gije bácskai püspök számára megfestették benne a *Krisztus mennybemenetele* ikont. A mostani templom 1786-ban épült. Téglából rakott, vakolt falú épület, alapzatát kváderkövek alkotják. A nyugati oldalon levő bejárati ajtó kőkeretes, ez háromszoros oldalirányú pilasztert alkot. Ikonosztáza hagyományos, alacsony típusú. Az ikonokat moszkopoliszi festők készítették, Teodor Simeonov mester segédjei, 1770 táján.

11. Eger

Szent Miklósnak szentelt templom. Az első szerb templomot 1663-ban említik először. Ezt az elsődleges templomot a 18. század első felében felújították. A mostani monumentális építmény 1785 és 1789 között épült, neoklasszicista stílusban és a nyugati homlokzatán fűzérdíszekkel. Az ikonokat Bécsben tanult, ismeretlen görög festő festette. Az ikonosztáz rendkívüli minőségű faragását a szerémségi Nikola Janković készítette 1789 és 1791 között, aki egy időre Egerben telepedett meg, és „egri fafaragóként" írta alá a nevét. Ezenkívül ő készítette a szentendrei székesegyház, valamint a miskolci pravoszláv templom ikonosztázának fafaragásait is. Az ikonosztáz ikonjait a bécsi Anton Kuchlmeister festette a 19. század első éveiben, aki a miskolci és a budapesti görög templom ikonosztázainak festőjeként is ismert. Az egri templomban múzeumi kiállítás formájában láthatók Görög Péter (Petrus graecus de Csongrád) ikonjai, aki macedóniai származású volt. Ugyanitt láthatók Tyimofej Szemjonov, Mihail Jakovlev, Prokopij Gorbunov és egy K.A. aláírású festő – valamennyien orosz mesterek – ikonjai is. Néhány nagyobb méretű ikont, melyek egy tervezett ikonosztáz számára készültek, Arsa Teodorovićnak tulajdonítanak.

12. Grábóc

Szerb pravoszláv kolostor Tolna megyében, templomát Szent Mihály arkangyalnak szentelték. Az elsődleges kolostortemplomot kőből építették, és mellé kisebb lakóépületet is emeltek 1587-ben a dalmáciai Dragović kolostorból menekült szerzetesek. Az építkezésre a budai török pasától szereztek engedélyt. A III. Arsenije Čarnojević pártriárka alatt végbement vándorlásig Grábóc a szerbség fontos szellemi és művelődési központja volt a Duna mentének ezen a részén, de kapcsolatot tartott fenn a Balkán-félsziget

Jánk.

Szatmár vm.

gróf Hadik-Barkóczy Endre
végrendeletkastélya

RK. templom XV. századból.

Ref. templom a XIX.
század elején
épült.

Gör. kath. templom
épült XIX. sz. elején

Borovszky. Magyarorsz. vm

Szatmár vm.

87. l.

69. Örallja.-Boldogfalva. Délkeletről

Angelo Jank, festő

Szent-Istvány Gyula tanitványa volt 1909-ben a müncheni Képzőmüv. Akadémián./Kompsitions Schüler/.76.old

Füredi Oszkár: Szent-Istvány Gyula, a bányászélet festője. 75.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XVIII. 1964. Sopron

...misszios nővéreknek utalják át

Perel a Bojtorján együttes

BUDAPEST – Hitelrontásért több milliós perre készül a Bojtorján együttes. Ha nyer, a pénzt az irgalmas nővéreknek utalja

Az egyik kereskedelmi rádió reklámjában a népszerű tévés műsorvezető, Vágó István a Sió gyümölcslé szombati születésnapi buliját hirdeti. Elhangzik, a bulin a Bojtorján együttes koncertezik majd.

Nos, az idén 25 éves Bojtorján – amely egyébként az egyetlen olyan magyar zenekar, ami a Wembley stadionban is koncertezett – nem tud a fellépésről.

– A reklámműsort egyébként magam is hallottam, sőt a bulira invitáló plakátokon a nevünket is olvastam. Öt éve muzsikáltunk utoljára. Hamarosan visszatérünk, de nem szombaton. Terveink szerint a legjobb dalainkból cd-n és kazettán válogatást adunk ki. Ennek üzleti sikerét is veszélyezteti ez az álhír – mondta Kemény Győző (45) zenekarvezető. – Felhívtam a Sió reklámügynökségét. Azt válaszolták, egy hakniszervező adta el a csapatunkat. Kértem, keverjék ki a szövegből a bennünket érintő részt. Azt nem lehet, sokba kerül, mondták. És különben is, bizonyítsam be, hogy az én zenekarom az igazi Bojtorján!

Kemény Győző ezért ügyvédhez fordult. Ha a Bojtorján együttes megnyeri a pert, a pénzt az irgalmas nővéreknek juttatja.

Virág Márton

Fotó: Fazekas István

Kemény Győző visszatérést tervez

Szemrevaló

Shanine(28)

ANTAL IMRE NAPI VICCE

Az öreg házaspár otthon ül. A feleségnek migrénje van, a férj a derekát fájlalja. A férj megjegyzi:

– Időváltozás lesz, hasogat a derekam!

– Igazad lesz, mert nekem meg a fejem fáj. De milyen furcsa, hogy harminc évvel ezelőtt nem volt időváltozás.

Blikk

Már csak 832 nap 2000-ig

Egy, az Egyesült Államokban bejegyzett vállalat csütörtökön bejelentette, hogy transzbalkáni olajvezeték megépítését tervezi.

A vezeték naponta 750 ezer hordónyi olajat lenne képes továbbítani a Fekete-tengertől az Adria partjára. A vállalat az albán–macedón–bolgár AMBO olajvezeték-társaság. Közlése szerint a beruházás 850 millió dollár lenne, a munkák jövőre kezdődnének meg, s a vezeték 2000-ben készülne el. Hossza 910 kilométer, egyik vége Burgaszban, a másik az albán Vlorában lenne.

Blikk 1999 IX.20

TANKAY TIBOR fertő

zott. Egy másik somogyi osban is félmilliós szám- hagyott maga után, de ért már körözték.

Egy pécsi hotelben csíp- ék fülön a rendőrök. Itt csak nyolcvanezres sarat hagyott naga után.

Mindezek után a nyomozók nem ültek fel a dajkamesének, amely szerint az elfogott tulajdonképpen dúsgazdag monacói üzletember, csak most éppen elfogyott a pénze, feleségétől pedig még nem érkezett meg az utánpótlás.

– Sok feljelentés volt már ellene. Mindenhol más néven jelentkezett be, ezért akadtunk nehezen a nyomára. Hajnalban, szinte álmában fogták el a járőrök – mondta Kardos Péter nyomozó.

BCSI

tisztítási munkái miatt szeptember 22-én hétfőn 8 órától szeptember 30-án kedd éjszaka 2 óráig az I., II., III. és a XII. kerület egész területén csökken a víznyomás, és megzavarosodik az ivóvíz.

Tömegbaleset

BUDAPEST – A Szentendrei úton tegnap négy személygépkocsi ütközött egymásnak. Egy Trabant 18 éves hölgy vezetője nekiütközött a mellette haladó Volvónak, s ebből karambolsorozat alakult ki. A Trabant vezetője súlyos, életveszélyes, további tíz személy pedig könnyű sérülést szenvedett.

Meglopták a festőművész hagyatékát

BÉKÉSCSABA – Nemrég nyílt kiállítás az Amerikában elhunyt magyar festőművész, Jankay Tibor hagyatékából. A megnyitón derült ki, hogy 18 értékes képet elloptak a gyűjteményből

Az Egyesült Államokban elhunyt Jankay Tibor évek óta hánykolódó, a városra testált hagyatékáról az utolsó hír az volt, hogy Csabán közalapítványt hoznak létre, és állandó kiállítása lesz. Ám kiderült, hogy már sosem láthatjuk a teljes gyűjteményt. A mintegy háromezer olajfestményből, 278 szoborból álló hagyatékból ugyanis a Los Angelesben készített leltár szerint hiányzik 18 festmény és 12 szobor, valamint hat alkotás a művész néprajzi gyűjteményéből. Értékük egyelőre nem ismert, de szakértők szerint a festmények önmagukban is milliókat érnek.

Nem tudni, hogy az alkotások hol tűntek el, ám minden bizonnyal a három hónapig tartó szállítás során kelt lábuk, alighanem még Los Angelesben.

Donáth Tibor

Kiskamasz nagy tűzerővel

Nyomozóknak dicsekedett az elcsent Zbrojovkával

NÓGRÁD – Készséges segítőjüket buktatták le szolgálaton kívüli nyomozók. Miután egy fiatalembertől útmutatást kértek, egyikük barátságosan oldalba veregette. Meglepetésére pisztoly akadt a kezébe

Két, szolgálaton kívüli, főiskolás nyomozó helyismeret híján az útjukba akadó F. Eriktől (14) kért felvilágosítást. A kérdezett örömmel válaszolt, sőt beszállt az autóba is, hogy megmutassa a keresett helyet. A búcsúzásnál egyikőjük barátságosan megpaskolta a srác oldalát, és miután ott kemény tárgyat észlelt, rákérdezett, mit tart a zsebében. Erik természetes büszkeséggel közölte: ott bizony pisztoly lapul, és szó nélkül megmutatta a Zbrojovka 6,35-öst. Miután elmondta, hogy rossz a közbiztonság és elmúlt már 14 éves, ezért dukál neki is egy pisztoly, s hamarosan azt is elárulta, hogy Vácon szerezte egy besurranás alkalmával.

A megadott címre kiszálló rendőrök a házkutatás során a pisztolyhoz tartozó lőszert, fegyveralkatrészeket és hadipuskához tartozó töltényeket is találtak.

– ács –

Patak Jenő

Jank Keresztély festő/19.sz./

/München/a Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1864.I.évf.79.old.

Patak Jenő

Jank festő/19.sz./ müve a Müegylet kiállitasán.

Fővárosi Lapok 1864.I.évf.86.old.

Jank Kerentély festő

(München)

Magyar képrőművész, 1864

ápr. 5. I. 1. 11. - ápr. 20. I. 2. 29-30

A Magyarországi Műszlet.

H Jank Keresztély festő / München/

A Magyarországi Müegylet, Magyar Képzőmüvész 1864.ápr.5.I.1.11. és ápr.2o.I.2.29-3o.

Patak Jenő

Táblakép. és "Szinkör Pólában"

"Szt. István Bourgesban" Jank Keresztély

festő müvei a Müegylet tárlatán.

Fővárosi Lapok 1864. I. évf. 79. old.

Janka család, kovácsok

A mádi kovács-kerékgyártó céh tagjainak leszármazottai Mádon ma is megtalálhatók és a Janka család ma is ezt a mesterséget üzi. 292.o.

Bogdál Ferenc: A mádi kovács-kerékgyártó céh. 283.o.

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VI. 1966. A Herman Ottó Múz. Kiadása. Miskolc.

JANKA TAMARA

Biennálé Békéscsaba

2002

Janka György, kovácsmester

A mádi kovács-kerékgyártó céh tagja 1835-ben. 291.o.

Bogdál Ferenc: A mádi kovács-kerékgyártó céh. 283.o.

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VI. 1966. Miskolc.
A Herman Ottó Múz. Kiadása. Miskolc.

Janka János festőművész

Ernst-Muzeum csoportkiállitása - képpel vesz részt

Nemzeti Ujság 1931.XII.15.

Janka Jenő építészmérnök Eger 1914

Józsefnádor 1939/4o

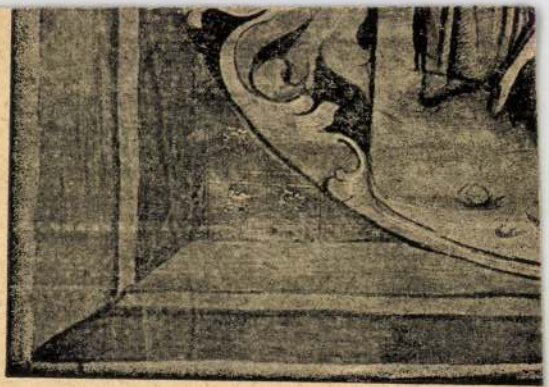

356. kép. *33. (Mss. I. 3.) Graduale (*

A kék égbolton ötágú aranycsillag. (356. kép.) A lap külső szélét stilizált levelű ornamentika díszíti, amelyben középen zöld talajon, hátsó nézetben, lovára boruló, menekülő sárgaruhás harcos látható, akit egy másik üldöz, hosszú dárdával a kezében.

(B XII—B XVIIII levél a kötet elejére van kötve.)

104a lap (F III): (Domine, ne longe facias auxilium tuum a me) *D* iniciálé (170×168 mm) széles zöld keretben aranyalapon rózsaszín betű. A betű belsejében *Krisztus jeruzsálemi bevonulása.* Aranyalapon, sárga talajon zöldesszürke szamáron ül Krisztus, kékesszürke ruhában. Jobbkezét áldóan fölemeli, balkezével a gyeplőt fogja. Mögötte kék ruhában, piros-zöld köpenyben, mezítláb ősz szakállú, glóriás apostol áll,

Janka Jenő

okl. építészmérnök

szül. Eger 1914.

Végzett 1940.

József nádor 1939/40

228. f.

IV.

JELENTÉS

A M. KIR. JÓZSEF NÁDOR MŰSZAKI
ÉS GAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM

1940. ÉVI

M.D.K.

Janka Zoltán

Tervvei után megépitik az első magyar szerkesztésü vitorlázó repülőgépet Gyöngyösön.

Városok Lapja. 1937. XXXII.évf. 11.szám. 342.o
Gyöngyös.

JANKANITS JÁNOS,bodnárlegény pecsétje

A Tállyai bodnár céh 1802-ből származó pecsétnyomata Jankanits szabadulólevelén 1841-ből,bár nem tökéletesen de fennmaradt.Kerek 4.2 cm.Körirat:"P.TÁLLYA V.BODNÁR CZEH PECSETYE 1802 +".Két oroszlán cimerpajzsot tart ötágú koronával.Pajzsban hordó,fakorzó,bunkó és bárd. 214.old. 100.jegyz. 53.kép.

BODÓ SÁNDOR: Borsodi,abaúji és zemplémi céhpecsétek 189.old

A HERMAN OTTÓ MUZEUM ÉVKÖNYVE,IX. 1970
Miskolc, 1971

JANKANITS JÁNOS, bodnárlegény pecsétje

A tállyai bodnár céh pecsétnyomata 180?-ből, bár nem tö
kéletesen, de fennmaradt több legény szabadulólevelén.
Kerek 4.2 cm. Körirat: "P. TÁLYA V. BODNÁR CZEH PECSETYE
1802 +". Két oroszlán címerpajzsot tart, ötágú koronával.
Pajzsban hordó, fakörző, bunkó és bárd. 214. old. 100. jegyz
53. kép. Fekete repr.

BODÓ SÁNDOR: Borsodi, abaúji és zempléni céhpecsétek
189. old

A HERMAN OTTÓ MÚZEUM ÉVKÖNYVE, IX. 1970
Miskolc, 1971

MDK

Janka D.Tibor
Singer Manó tanitó arcképe, festm.

Mult és Jövő, 1941. 416 l.

Jankai Tibor

A los-angelesi művészeti kollégiumhanáka

Zsilipek (i képe (emli)

Szerepel a békéscsabai múzeum

háslatán

B.M: Huszonötév képzőművészet

Békéscsabai Népujság 1970 I.9

Jankai-Deutsch Tibor

Békésbatáról indult.
Műreivel szerepelt a kiállításon.

Dér Endre: A Békésbatáról indult műrészek jubiláris kiállítása
Tiszatáj, Szeged 1968. XII. 1117.

Jankai Deutsch Tibor

fest.

mit. Békéscsaba 1899

l.

Ujvelt Zsl

405. l.

ságától.

Yankai D. Tibor

festő

Műcs. Miáll, 1932-től

Pipics 114. l.

KECSKEMÉT

Ref. Főiskola, 1830

Kézé VV 1857, 105 l.

A Megyei Könyvtár tisztelettel meghívja Önt

JANKAY TIBOR

festőművész

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRA

A kiállítást 1991. május 30-án 15.00 órakor

KOSZTA ROZÁLIA

festőművész

nyitja meg.

A BÉKÉSCSABAI MEGYEI KÖNYVTÁR KIÁLLÍTÁSAI 51.

Daniel lesznek.

● Városi képtár létesítését tervezik a békéscsabaiak. Az önkormányzat elképzelése szerint ott kapna helyet Jankay Tibornak, a békéscsabai születésű, Los Angelesben elhunyt festőművésznek a hagyatéka, valamint a Kortárs Szlovák Galéria, amelynek anyagát jelenleg a békési megyeszékhely időszaki kiállításán láthatják az érdeklődők. A csabai városházi elképzelések szerint a képtár a megyeszékhely főterén, a Szent István tér 10. szám alatti palotába kerülne.

● Jövőre lesz ötven éve, hogy a stockholmi operaházban először lépett színpadra (A bűvös vadász Agátájának szerepében) Birgit Nilsson. Alig tíz év múlva Bayreuthba hívták, ahol Izoldaként olyan sikert aratott, hogy attól kezdve minden rendező vele akarta énekeltetni Wagner összes szoprán hősnőjének szerepét. Nilsson három évtizeden át az operaszínpadok koronázatlan királynője volt, mígnem 1985-ben visszavonult az énekléstől. A Malmö melletti birtokán élő énekesnő nem tétlenkedett: összegyűjtötte és megírta pályafutásának emlékeit, amelyek La Nilsson címmel idén jelentek meg. A könyv egy csapásra bestseller lett Svédországban. Nem csoda, hiszen Nilsson a kötetben tanúságát adja: nemcsak énekhangjával, hanem életszagú, humoros stílusával is képes lebilincselni a közönséget.

Mastel het, és itt a karácsony, az üzletekből szinte az utcára folyik az áru, a tömeg meg szívja, ahogy a pénztárcája bírja. A lemeztársaságok, kiadók is már rég a piacra zúdították ünnepi termékeiket, a legutolsó adagot úgy két héttel ezelőtt, s kínosan ügyelnek arra, hogy egyik korosztály se maradjon ki a szórásból.

Az idei karácsonyi lemezpiac legnagyobb méretű, a fogyasztást vizuális és auditív agymosással elősegítő reklámkampánya kétségtelenül az EMI archívumából előbányászott és leporolt Beatles-felvételeket kísérte. Jóllehet, az államfőknek kijáró biztonsági intézkedések között megjelent dupla Beatles Anthology alig pár hete kapható csak, még annak is a könyökén jönnek ki részletei, akik egyébként ki nem állhatják a négy gombafejűt. Amolyan gumicsont lett ez, mint a Nemzeti Színház ügye, melyet minél tovább rágnak, annál több a nyál és a hab. Talán ennek is köszönhető, hogy a Beatles mind a mai napig a világ legsikeresebb együttese, jóllehet John, Paul, George és Ringo 25 évvel ezelőtt intettek érzékeny búcsút egymásnak, s szellemi vezérük, *John Lennon* is másfél évtizede halott.

Lényegesen kisebb hisztériahullám és médiahírverés kísérte a Beatles örök riválisának számító, még ma is aktív rockmatuzsálem, a Rolling Stones legeslegújabb albumát, a Stripped-et. (Ez azért érthető is, mert túl a zenei értékeken a Beatles anyagiakban is kifizetődőbb vállalkozás, hiszen míg az elmúlt 18 hónapban a Stones 121 millió dollárt kasszírozott Amerikában, addig a három megmaradt gombafejű 130 milliót, s mindezt anélkül, hogy egyetlen stúdióba vagy színpadra betették volna a lábukat!) Ez az album szintén azokat vette célba, akik egy kicsit szeretnének opálos tekintettel fiatalkorukra emlékezni, amolyan best of és unplugged egyszerre, bár ezeket a minősítéseket *Mick Jagger* kikéri magának. Mindenesetre a lemezen egyetlen új dal sem található, sőt az 1989-es Slipping away kivételével valamennyi a zenekar első tíz esztendejének terméséből való, köztük a Street fighting man, az Angie, a Wild horses, a Love in vain, a Not fade away, a The spider and the fly, no és Bob Dylan számukra örök érvényű dala, a Like a Rolling Stone.

A felvételek a hírek szerint jórészt próbákon készültek, s valóban egyik-másik úgy is szólal meg – nem technikailag, hanem hangulatát tekintve –, mintha valami füstös klubban adnák elő, a poharat és a székeket emelgető törzsközönségüknek. Jaggerék járják is a klubokat, jókedvűen nosztalgiáznak, s bár az albumon nem nagyon érződik, hogy valamennyien ötven felett húzzák az igát, azért ez az album sok újdonságot nem rejteget. Hírnevük nem lesz nagyobb tőle, legfeljebb jelenlétük igazolására jó. Lehet, hogy többet nem is akartak.

(jávorszky)

Rolling Stones: Stripped. Virgin, 1995

● Újabb öt, úgynevezett „zöldmezős" beruházás valósul meg 1996-ban Székesfehérvárott. A település – amely a nyugat-európai szakértők szerint egyike a világ tíz legerőteljesebben fejlődő térségének – változatlanul népszerű a külföldi befektetők között. Nagy István polgármester elmondta, hogy a Székesfehérvárott letelepült, "zöldmezős„ beruházást megvalósító cégek az idén kétezernél több új munkahelyet teremtettek, s jövőre várhatóan ugyanennyi álláslehetőséget kínálnak majd az átadásra kerülő új üzemek.

● A német Rewe cég új élelmiszer-üzletláncot épít ki Magyarországon. Ennek első lépéseként tegnap Alsónémedi határában lerakták a hálózatot majdan ellátó órási raktárház alapkövét. Öt hónap alatt vasbeton-szerkezeti elemekből 21 ezer négyzetméteres bázis épül, ez látja majd el gyümölccsel és tejtermékkel a diszkontboltokat.

● Megkezdte működését a könyvtárosok, népművelők, pedagógusok, hivatalnokok által alapított Nógrád Megyei Területi Önkéntes Nyugdíjpénztár. A tagtoborzást januárban kívánják elkezdeni, ám már 70 tagot tartanak nyilván. A csatlakozóknak 1996-ban bruttó jövedelmük 4 százalékát kell majd befizetniük a pénztár által vezetett egyéni számlájukra.

magasló jelentőségű – új termék, eljárás, szolgáltatás létrehozására, illetve piaci bevezetésére irányuló – innovációt hozott létre. Pályázhatnak magánszemélyek és Magyarországon bejegyzett társaságok, s az innováció alapja lehet kutatás-fejlesztési eredmény, szabadalom, know-how, illetve technológiatranszfer. A jelentkezés határideje 1996. február 6.

földi elismertséget 0 és 15 pont közt díjazzák. A bírálóbizottság tudósokból, egyetemi tanárokból, gazdasági és üzleti szakértőkből áll. Az ünnepélyes díjátadásra jövő év február 28-án kerül sor. Minden innovációnak minősített pályázat díszoklevelet kap és a leírása az alapítvány külön kötetében is megjelenik.

(v)

PÁLYÁZAT

A Budapest XII. ker. Önkormányzat Képviselő-testülete pályázatot hirdet

jegyzői álláshely betöltésére.

Pályázati feltételek:
- állam- és jogtudományi egyetemi vagy államigazgatási főiskolai végzettség,
- büntetlen előélet,
- legalább 5 éves szakmai/államigazgatási gyakorlat.

A pályázathoz csatolni kell:
- részletes szakmai önéletrajzot,
- diplomamásolatot,
- 3 hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítványt.

Előnyben részesül az állam- és jogtudományi egyetemi végzettséggel, valamint nyelvvizsgával rendelkező pályázó.

Bérezés: a Köztisztviselői Törvény alapján, megegyezés szerint.
A pályázat benyújtási határideje: 1996. január 31.
A pályázat elbírálási határideje: 1996. február 28.
Az állás betölthető: a képviselői testület döntését követően azonnal.

A pályázatot a XII. kerületi Önkormányzat polgármestere címére kell benyújtani: 1126 Budapest, Böszörményi út 23-25.
A kiíró fenntartja a jogot, hogy a pályázatot eredménytelennek nyilvánítsa, amennyiben a megadott határidőben megfelelő pályázatok nem érkeznek.

Jankai Tibor

OMIKE

KÉPZŐMŰVÉSZETI CSOPORT

IV. KIÁLLITÁS

AZ ORSZÁGOS MAGYAR ZSIDÓ MUZEUM
TERMEIBEN
(VII., DOHÁNY-UTCA 2.)

TÁRGYMUTATÓ

1943. ÁPRILIS HÓ

FESTMÉNYEK ÉS RAJZOK:

		Pengő
1.	**Alpár Sándor**: Lovasok, olajfestmény	180.—
2.	**Alpár Sándor**: Fürdő után, olajfestmény	450.—
3.	**Anna Margit**: Csendélet, tempera	300.—
4.	**Anna Margit**: Pihenő lány, tus	150.—
5.	**Ámos Imre**: Gyertyagyujtás, tus	180.—
6.	**Ámos Imre**: Alkonyat, olajfestmény	400.—
7.	**Aszódi Weil Erzsébet**: Velence, rézkarc	100.—
8.	**Aszódi Weil Erzsébet**: Szajnaparton, rézkarc	180.—
9.	**Aszódi Weil Erzsébet**: Küzdelem a létért, rézkarc	160.—
10.	**Aszódi Weil Erzsébet**: Arab udvar, akvarell	250.—
11.	**Bán Béla**: Férfifej lámpával, olajfestmény	350.—
12.	**Bálint Endre**: Fák I., pasztell	260.—
13.	**Bálint Endre**: Fák II., pasztell	260.—
14.	**Bálint Rezső**: Olvasó leány, pasztell	300.—
15.	**Beck S. Elza**: Merengő, szines rajz	350.—
16.	**Beck S. Elza**: Arckép, szines rajz, magántulajdon	
17.	**Bihari Ari**: Fehér rózsák, olajfestmény	500.—
18.	**Bolmányi Ferenc**: Szeptember végén, olajfestmény	900.—
19.	**Bolmányi Ferenc**: Lefekvés előtt, olajfestmény	800.—
20.	**Csabai Ékes Lajos**: Szent Péter templom, pasztell	400.—
21.	**Csabai Ékes Lajos**: Nyergesi táj, pasztell	250.—
22.	**Csalány Béla**: Szentendrei utca I., olajfestmény	400.—
23.	**Csalány Béla**: Szentendrei utca II., olajfestmény	450.—
24.	**Diener-Dénes Rudolf**: Virágok, pasztell	240.—
25.	**Diener-Dénes Rudolf**: Műteremsarok, olajfestmény	300.—

		Pengő
26.	**Diener-Dénes Rudolf**: Zsófi olvas, pasztell	400.—
27.	**Diener-Dénes Rudolf**: Virágcsokor, olajfestmény	660.—
28.	**Eisler Györgyi**: Háztetők, tus	60.—
29.	**Eisler Györgyi**: Öreg néni, rézkarc	120.—
30.	**Eisler Györgyi**: Pécsi táj, rézkarc	120.—
31.	**Erdei Viktor**: Vitatkozók, vöröskréta rajz	350.—
32.	**Erdei Viktor**: Kocsiban, vöröskréta rajz	350.—
33.	**Erdei Viktor**: Reggeli ima, vöröskréta rajz	300.—
34.	**Erdei Viktor**: Sátoros ünnep, vöröskréta rajz	400.—
35.	**Erdős Lajos**: Bibliai jelenetek I., linoleum, darabonként keret nélkül	18.—
36.	**Erdős Lajos**: Bibliai jelenetek II., linoleum, darabonként keret nélkül	18.—
37.	**Erdős Lajos**: Tanulmányfej, olajfestmény	300.—
38.	**Farkas László**: Téli táj, kréta, magántulajdon	
39.	**Farkasházy Miklós**: Ecsetek és üvegek, pasztell	400.—
40.	**Fenyves Edith**: Női fej, magántulajdon	
41.	**Fenyves Edith**: Kiskapunál, olajf., magántulajdon	
42.	**Földes Péter**: Leányarckép, magántulajdon	
43.	**Friedbauer Béla** (Pápa): Önarckép, olajf.	350.—
44.	**Friedbauer Béla** (Pápa): Apám, olajf., magántulajdon	
45.	**Friedbauer Béla** (Pápa): A gyász, olajf.	300.—
46.	**Füri S. József**: Tájkép, olajfestmény	250.—
47.	**Füri S. József**: Csendélet, olajfestmény	300.—
48.	**Gimes Lajos**: Északi tengerpart, olajfestmény	980.—
49.	**Gimes Lajos**: Téli Tabán, olajfestmény	980.—
50.	**Gimes Lajos**: Vasárnapi kirándulók, olajfestmény	980.—
51.	**Graber Margit**: Szentendrei piac, olajfestmény	600.—

Pengő

52. **Graber Margit**: Leány korsóval, olajfestmény ... 400.—
53. **Graber Margit**: Csendélet, olajfestmény ... 600.—
54. **Glück Félix**: Női fej, pasztell ... 180.—
55. **Göndör Bertalan**: Síncsiszolók, kréta ... 500.—
56. **Gyenes Gitta**: Erdő mélye, tempera ... 300.—
57. **Hay Károly László**: Kisváros, olajfestmény 350.—
58. **Hay Károly László**: Háztetők, tempera ... 250.—
59. **Hajduné Rasofszky Anna**: Magda, pasztell 500.—
60. **Hegedüs M. Ella**: Vasárnap délután, tempera, magántulajdon
61. **Hellmann Márton**: Aréna uti templom, olajfestmény ... 500.—
62. **Hellmann Márton**: Aréna uti templom esőben, olajfestmény ... 500.—
63. **Hellmann Márton**: Önarckép, olajfestmény 350.—
64. **Hermann Lipót**: Zsoltármondás, olajfestmény ... 600.—
65. **Hermann Lipót**: Tállyai udvar, olajfestmény 750.—
66. **Horovitz Iván**: Angyalka, magántulajdon
67. **Horovitz Iván**: Férfi fej, pasztell ... 150.—
68. **Jankai Tibor** (Békéscsaba): Téli táj, olajf. 400.—
69. **Jankai Tibor** (Békéscsaba): Falu, pasztell 400.—
70. **Jándi Dávid**: Család, pasztell ... 350.—
71. **Jándi Dávid**: Anya gyermekkel, pasztell ... 400.—
72. **Karczag Zoltán**: Ősz, pasztell ... 300.—
73. **Karczag Zoltán**: Dunapart, tempera ... 200.—
74. **Kazár László**: Kukoricamorzsoló, szénrajz 200.—
75. **Kazár László**: A reggel, tus ... 150.—
76. **Kazár László**: A régi malomban, szénrajz 150.—
77. **Kassovitz Emil**: Óbudai táj, tempera ... 70.—
78. **Kassovitz Emil**: Ujpesti táj, tempera ... 70.—
79. **Kádár Béla**: Tájkép, tempera ... 400.—

		Pengő
80.	**Kádár Béla:** Amazon, tempera	400.—
81.	**Kemény Zsigmond** (Gyöngyös): Kisvárosi utca, pasztell	500.—
82.	**Kemény Zsigmond** (Gyöngyös): H. Rózsi arcképe, pasztell, magántulajdon	
83.	**Kondor György:** Hid, olajfestmény	300.—
84.	**Kondor György:** Erdő, olajfestmény	200.—
85.	**Kun Sándor:** Tavasz a tóparton, olajf.	250.—
86.	**Lakos Alfréd:** Régi könyvek, olajfestmény	980.—
87.	**Lázár Éva** (Dés): Nyugalom, szénrajz	500.—
88.	**Lukács Ágnes:** Szegény asszony, olajf.	200.—
89.	**Lukács Ágnes:** Ülő nő, tollrajz	70.—
90.	**Lukács Ágnes:** Olvasó néni, tollrajz	70.—
91.	**Magyar-Mannheimer Nelly:** Alkonyat, olajfestmény	600.—
92.	**Márkus Imre:** Adagio, pasztell	400.—
93.	**Márkus Imre:** Fürdő nő, szines rajz	220.—
94.	**Márkus Imre:** Rabbi és unokája, szinesrajz	180.—
95.	**Märle Róbert:** Talmudista, akvarell	100.—
96.	**Mészáros Mihály:** Tájkép, olajfestmény	450.—
97.	**Oelmacher Anni:** Interieur, tempera	250.—
98.	**Pap Géza:** Falusi utca, pasztell	300.—
99.	**Pap Géza:** Kert, olajfestmény	350.—
100.	**Pásztor György:** Téli táj, pasztell	150.—
101.	**Pásztor György:** Őszi táj, pasztell	100.—
102.	**Perlrott Csaba Vilmos:** Napsütés, olajf.	980.—
103.	**Perlrott Csaba Vilmos:** Csendélet, olajf.	800.—
104.	**Perlrott Csaba Vilmos:** Szentendrei táj, olajfestmény	980.—
105.	**Perlrott Csaba Vilmos:** Tájkép, olajfestmény	980.—
106.	**Pogány Margit:** Apokalyptikus lovasok, olajfestmény	eladó
107.	**Pogány Margit:** Hóolvadáskor, olajfestmény	400.—

		Pengő
108.	**Porter Paula**: Őszi hangulat a Sión, olajfestmény	750.—
109.	**Porter Paula**: Dr. Heller Bernát arcképe, olajfestmény	eladó
110.	**Reichental Ferenc**: Borús nap, olajfestmény	300.—
111.	**Reichental Ferenc**: Kislány pohárral, olajfestmény	450.—
112.	**Reichental Ferenc**: Fiú, olajfestmény, magántulajdon	
113.	**Reichental Ferenc**: Belga halászfalú, olajfestmény	900.—
114.	**Rónai Géza**: Téli alkony, pasztell	500.—
115.	**Rónai Géza**: November, pasztell	500.—
116.	**Rosenberg Jenő**: Önarckép, olajfestmény	100.—
117.	**Roszner Károly**: Dávid a parittyával, akvarell	480.—
118.	**Rózsahegyi Jenő**: Halászó macska utcája, olajfestmény	350.—
119.	**Rózsahegyi Jenő**: Öreg párisi házak, olajfestmény	100.—
120.	**Rózsahegyi Jenő**: Tavaszi udvar, olajf.	150.—
121.	**Schalk László**: Napraforgós táj, olajpasztell	250.—
122.	**Schalk László**: Csendélet, olajfestmény	570.—
123.	**Schalk László**: Nagybányai tanyaudvar, olajfestmény	570.—
124.	**Scheiber Hugó**: Városrészlet, pasztell	300.—
125.	**Schönberger Armand**: Olvasó leány, tempera	300.—
126.	**Schönberger Armand**: Csendélet, tempera	300.—
127.	**Schönberger György**: Imádkozó férfi, tempera	100.—
128.	**Sz. Markovits István**: Balaton, olajf.	350.—
129.	**Szenes Fülöp**: Dr. Ribáry Géza arcképe, olajfestmény, magántulajdon	

		Pengő
130.	**Szécsi Armand**: Ifjú legény, olajfestmény	250.—
131.	**Szigeti Jenő**: Kilátás a Gellérthegyről, pasztell	400.—
132.	**Szigeti Jenő**: Szentendrei utca, pasztell	500.—
133.	**Szin György**: Elysiumi fák alatt, olajfestmény	800.—
134.	**Szin György**: Szentendre, olajfestmény	600.—
135.	**Szin György**: Vizhordó leány, olajfestmény	360.—
136.	**Ungvári-Rosenberg Miklós**: Zöld szoba, olajfestmény	500.—
137.	**Ungvári-Rosenberg Miklós**: Kályha mellett, olajfestmény	400.—
138.	**Vadász Endre**: Óratorony, tempera	400.—
139.	**Vadász Endre**: Halászbárkák, tempera	450.—
140.	**Vadász Endre**: Köd, tempera	450.—
141.	**Vadász Endre**: Téli táj, tempera	450.—
142.	**Vajda György**: Gyűlölet, tempera	150.—
143.	**Vajda György**: Libanon, tus	50.—
144.	**Vajda Julia**: Csendélet I., pasztell	350.—
145.	**Vajda Julia**: Csendélet II., pasztell	300.—
146.	**Vas Éva**: Kompozició, pasztell	300.—
147.	**Veszprémi Rózsi**: Virágszál, olajfestmény	400.—
148.	**Virág H. Tera**: Bibliás férfi, olajfestmény	450.—
149.	**Wilhelm Lujza**: Tanulmányfej, olajf.	350.—
150.	**Wilhelm Lujza**: Virágok, olajfestmény	220.—
151.	**Zemplényi Magda**: Vizpartján I., akvarell	150.—
152.	**Zemplényi Magda**: Vizpartján II., akvarell	150.—
153.	**Zádor István**: Feleky Géza arcképe, olajfestmény, magántulajdon	
154.	**Zádor István**: Kékruhás hölgy, olajfestmény, magántulajdon	
155.	**Zádor István**: Arckép, olajfestmény, magántulajdon	

SZOBROK:

		Pengő
156.	**Bokros-Birmann Dezső**: Guggoló, terrakotta	260.—
157.	**Csillag István**: Gyermek tanulmányfej	350.—
158.	**Csillag István**: Dr. Hevesi Simon és Dr. Kiss Arnold plakettje, bronz	120.—
159.	**Csillag István**: Dr. Hevesi Simon plakettje, gipszmodel	eladó
160.	**Edinger Tamás**: Babi, gipsz	200.—
161.	**Farkas Aladár**: Gyermekfej, gipsz, magántulajdon.	
162.	**Farkas Aladár**: Fáradtság. aluminium	65.—
163.	**Kunvári S. Lilla**: Leányfej, gipsz	450.—
164.	**Kunvári S. Lilla**: Dr. M. E. arcmása, bronz, magántulajdon.	
165.	**Kunvári S. Lilla**: Dr. M. E.-né arcmása, bronz, magántulajdon	
166.	**Örkényi Strasser István**: Munkásnő, gipsz, kőben kivitelezve	500.—
167.	**Örkényi Strasser István**: Dervis, gipsz, fémben kivitelezve	500.—
168.	**Örkényi Strasser István**: Elhagyottan, gipsz, fémben kivitelezve	500.—
169.	**Örkényi Strasser István**: Az özvegy, gipsz, fémben kivitelezve	950.—
170.	**Pán Márta**: Ülő nő, gipsz	300.—
171.	**Pán Márta**: Az uj nemzedék, gipszvázlat	150.—
172.	**Setét Julia**: Tanulmányfej, gipsz	600.—
173.	**Szőllősi Endre**: Terrakotta relief	200.—
174.	**Szőllősi Endre**: Bölény, terrakottában kivitelezve	600.—

OMIKE IX., Üllői-út 11. Telefon: 187-711

Szent-László Nyomda (Dr. Nagy Béla) Budapest Felelős kiadó: Dr. Bacher-Bodrogh Pál

A Gazdasági Főtanács fontos határozatokat hozott az általános életszínvonal emelése és az ipar fejlesztése érdekében

A Gazdasági Főtanács szerdán *Nagy Ferenc* miniszterelnök, továbbá *Rákosi Mátyás* miniszterelnökhelyettes, valamint a távollevő *Szakasits Árpád* miniszterelnökhelyettest is képviselő *Bán Antal* iparügyi miniszter jelenlétében, több miniszter és államtitkár bevonásával az alábbi fontos kérdéseket tárgyalta:

Az új költségvetés

Foglalkozott az 1947—48. évi második stabilizációs költségvetés előkészítésének kérdésével. Intézkedett a munkálatoknak olyan ütemben való lefolytatása iránt, hogy

az új költségvetési tervezet már augusztus 1-én nyilvánosságra hozható legyen.

Az új költségvetés számol az úgynevezett hároméves terv beruházásaival is. Az idevonatkozó részletes rendelkezés a hivatalos közlönyben a napokban megjelenik.

Új vetőmagkiutalás

A beszolgáltatási kötelezettséget pontosan teljesítő gazdák jutalmazása, valamint a kintlevő gabonakészletek begyűjtésének fokozása érdekében elrendelte a Gazdasági Főtanács, hogy

azok a gazdák, akik beszolgáltatási kötelezettségükön felül április és május hónapban további kenyérgabonát ajánlanak fel, a felajánlott gabona jövőesztendei árát kapják.

A gazdák erre a jutalomra a gabona új árának megállapításáig a jelenlegi búzaárakon felül mázsánként 20 forint előleget kapnak.

A Gazdasági Főtanács ismét újabb tavaszi vetőmagot utalt át a földmüvelésügyi minisztérium részére. Ilymódon az eddig már átadott készletekkel együtt a Gazdasági Főtanács összesen 800 vagón árpát, 900 vagón zabot, 130 vagón kölest és 150 vagón kukoricát biztosított a tavaszi vetések céljára s erre a célra rendelte átadni a burgonyadézsmának a teljes eredményét is.

Tojás, gyümölcsíz, cipő

A belföldi tojásszükséglet biztosítása céljából elrendelte a Főtanács, hogy *külföldre csak az viheti ki tojást, aki előzetesen a belföldi szükségletre megfelelő mennyiséget tárol.* Előzetesen másfél vagón belföldi készletet kell tárolni ahhoz, hogy két és fél vagón kivihető legyen. Döntő szempontnak azt tekintette a Főtanács, hogy összel legalább 300 vagón tojást kell tárolni, amihez, persze, hozzá lehet számítani a háziasszonyok által bizonyára eltett jelentős készleteket is.

A Főtanács elhatározta *62 vagón 52% cukortartalmú vegyes gyümölcsíznek piacradobását.*

A behozatalra kerülő bőrök legmagasabb árának áthidalására olyan rendszert létesített, hogy a típuscipők továbbra is az eddigi árakon és jóval nagyobb, egyelőre *havi 150—160.000 pár mennyiségben legyenek gyárthatók.*

Százhúszezer orsó behozatala

Ugyancsak az általános életszínvonal emelése és az ipar fejlesztése érdekében tárgyalta a Főtanács a hároméves terv egyik legfontosabb kérdését, a textilipari szűk keresztmetszet leküzdését. Bizottságot küldött ki, hogy előkészítsék

120.000 orsó külföldről való behozatalát, mintegy 20 millió forint értékben.

Foglalkozott a Főtanács a további *gyapotbehozatal* kérdésével is. Máris megállapítható, hogy amennyiben az idevonatkozó határozatok megvalósulnak, a textilipar maximális gyapotszükséglete ez év végéig biztosítva van, úgyhogy továbbra is fenntartható a mai rendszer: *a textilgyárak a magyar dolgozók életszínvonalának emelése érdekében három műszakban és vasárnap is dolgoznak.*

A rézgálic árusítása állami jövedék

Az ország gazdaságpolitikáját döntően érinti a Gazdasági Főtanácsnak az a határozata is, melylyel a péti nitrogénművek újjáépítésére ezévi április és május hónapokra összesen tízmillió forint hitelt szavazott meg abból a célból, hogy ne legyen műtrágyahiány, sőt jelentős mennyiség jut majd exportra is. Elrendelte *a karbid forgalmának azonnali felszabadítását* és ezzel kapcsolatban a karbid árát is csökkentette.

A szőlősgazdák olcsó rézgáliccal való ellátása érdekében a Főtanács *állami jövedékké tette a rézgálic árusítását.*

Hatvannyolc millió hitel építkezésekre

Elfogadta a Gazdasági Főtanács az épületlehelyreállításra fizetendő kölcsönhozzájárulásra vonatkozó kormányrendelettervezetet, amely már csütörtökön minisztertanács elé kerül. A rendelet alapján a legközelebbi hetekben

folyósításra kerül a 68 millió forintos építkezési hitelösszeg jelentős hányada.

Bizottságot küldött ki a Főtanács a fűrészipar és az építőanyagipar racionalizálására, illetőleg termelésének fokozására.

A Főtanács *a jugoszláv érc-importra 3 millió forint, amerikai szerszámgépek importjára 1.8 millió forint, az állami selyemtenyésztési üzem forgótőkeszükségletére 700.000 forint, az állattenyésztés előmozdítására törvényhatósági és állattenyésztési alapok részére 3 millió, az állami szérumok, az oltóanyagtermelő intézet részére 1.2 millió, a szántási hitelekre újabb 3 millió, szarvasmarha felvásárlására 1 millió, traktorjavításra pedig 2 millió forint hitelt állapított meg.*

Foglalkozott még a Főtanács a *kiadandó valorizációs rendelettel is.* A tervezet már előrehaladott állapotban van és csupán egyes kérdések tisztázása maradt még hátra.

— **Schillinger Zsuzsa és Lengyel István** elvtárs, a Kunfi Gárda országos vezetőségi tagja házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.) (X)

Ami az ellenforradalmi terror idején nem volt bűncselekmény

Sipos Kamilló vallomása a Landau-ügy tárgyalásán

A népbíróság Rácz-tanácsa szerdán folytatta a *Landau-ügy* tárgyalását. Kihallgatták *Sipos Kamillót*, a másodrendű vádlottat, aki kijelentette, hogy olyan bűnökkel vádolják, amelyek *azokban az időkben nem számítottak bűncselekményeknek, a mai törvények értelmében azonban bűnösnek érzi magát.* Mindazonáltal véleménye szerint hibáért már egyszer megbűnhődött. Vallomásában elmondotta, hogy egy *Ruzics* nevű ügyvédnek akart szívességet tenni, aki neki, mint a „Magyarország" munkatársának elmondotta, hogy *Landauék* ki akarják forgatni izsáki szőlőbirtokából Dóbé Nándort. Ezután hivatkozott egy táviratra: az izsáki csendőrség *Landaut* körözte. *Sipos*, aki a kémelhárítóosztálynál nyomozó volt, őrizetbe vette *Landaut* és előállította a Hadik-laktanyába. Az ezután történtekre nem akar emlékezni.

Tóth Endre harmadrendű vádlott ártatlanságát hangoztatta és csak annyit ismert be, *hogy kétszer megütötte Landaut.* Előadása szerint *Dánfy-Danszky* és *Sipos* bántalmazta az áldozatot.

Tanúként elsőként *Teasdale Gaston* nyugalmazott ezredest hallgatták ki, aki a kémelhárító osztály segédhivatalának vezetője volt. *Hallotta, amikor Dánfy és társai a Hadik-lak anyában felelősségre vonták és bántalmazták a meggyilkoltat.* Ő kiment a folyosóra, de még onnan is hallotta a szerencsétlen jajveszékelését. *Koroknoki Amadé* volt ezredes laktanya ügyeletes tiszt volt azon az éjszakán a laktanyában, amikor *Landau* állítólag felakasztotta magát. *Ingadozó és zavaros vallomása után a bíróság nem eskette meg.* A harmadik tanú *Köhler Artúr* kereskedő, volt százados, a honvédelmi minisztérium C-osztályán teljesített akkoriban szolgálatot. Ő vitte el a laktanyából *Rupert Rezső* képviselő intervenciója nyomán a minisztérium C-osztályára *Landaut. Tud arról, hogy a minisztérium C-osztályán tovább kínozták a szerencsétlen kereskedőt.* A tárgyalást csütörtökön folytatják.

— **Nagy Ferencnél küldöttség** járt, hogy tiltakozzék a szabad hitoktatás ellen. A miniszterelnök kijelentette a küldöttség előtt, hogy ezt a kérdést küldöttségjárással, tüntetésekkel nem lehet a szenvedélyek gyujtópontjába vinni. Tiltakozom az ellen, hogy azzal vádolják a demokrácia kormányát, hogy bárkinek vallásához akarna nyúlni — mondotta Nagy Ferenc. A szabad vallásoktatás kérdése azért vetődött fel, mert a világ országainak többségében már ez van. A csepelközségi küldöttség megnyugvással vette tudomásul a miniszterelnök szavait.

— **Az ajkacsingervölgyi bányavidék** dolgozói a felszabadulás kétéves fordulójára megfeszített erővel *napi 100 vagón szenet termelnek.*

Ami jó — az jó —
ARTIN a biztos
HAJHAJTÓ!

Megbízható, tartós, luxuskivitelű
a
gamma
öngyujtó
Lerakat: Schneller S.
IV, Aranykéz utca 2. Tel.: 182-230
Gyár: XI, Fehérvári út 81/85. T. 258-890

HERCEGI SZERETŐ
A SZEZON KIEMELKEDŐ FRANCIA FILMJE!
EGYIK FELÜLETÉRE
PARÁDÉS ALAKITÁSA!
ÁRMÁNY ÉS SZERELEM!
SZENVEDÉLYES ROMANTIKA!
A GÁLÁNS PÁRIS KULISSZA TITKAI!
ASSZONYPÁRBAJ A BÁLTEREMBEN.
Rendezte: Marcel Tournel
PREMIER MA:
ROYAL APOLLO
Szombattól:
ÁTRIUM
is!

Az egész világ lelkiismeretéhez szól

John Hersey:
HIROSIMA

Eddig csak sejtettük, de ebből a könyvből — hat túlélő drámai erejű élményei alapján — teljes hitelességgel ismerjük meg az atombomba szörnyű pusztítását és világot megmozgató jelentőségét

Fűzve 14.— DANTE Kötve 18.—

Minisztertanács elé kerül a főváros adórészesedési ügye

Kővágó József polgármester *Bechtler Péter* és *Fodor Gyula* alpolgármesterek és *Beliczay Imre* pénzügyi tanácsnok kíséretében fölkereste *Rácz Jenő* pénzügyminisztert, hogy az adórészesedés tervbe vett leszállítása ügyében tárgyaljanak. A polgármester feltárta a nehéz helyzetet, amelybe a főváros kerülne, ha adórészesedését 35-ről 25 százalékra szállítanák le. A pénzügyminiszter közölte, hogy a héten ezt az ügyet ismét minisztertanács elé terjesztik.

A Meteorológiai Intézet jelentése

Várható időjárás: Mérsékelt, szél, változó felhőzet, többfelé kisebb esők, éjjel helyenként talajmenti fagy. A nappali hőmérséklet nyugaton emelkedik, keleten alig változik.

— **Óvás!** Az Orvosszakszervezet felhívja az elvtársakat, hogy csak olyan személyeket fogadjanak el szakszervezeti képviselőként, akik fel tudják mutatni a szakszervezet elnöke és főtitkárja aláírásával, valamint a hivatalos pecséttel ellátott megbízólevelet.

TARZAN mulatságos kalandjai a felhőkarcolók között

TARZAN New-Yorkban

JOHNNY WEISSMÜLLER, MAUREEN O'SULLIVAN és CSITA majom

Metro-Goldwyn-Mayer—Mopex-film

Előtte a színpadon Rosita és Alexander akrobatikus táncospár

Városi Színház

3, 5, 7 órakor

MA PREMIER!!!

A pankrátornő megdicsőülése

Tévedések elkerülése végett meg kell jegyeznem, nem hivatásos „pankrátornőről" lesz szó az alábbiakban. Csak amolyan amatőrről, aki úgy jutott ehhez a tiszteletreméltó címhez és majdan legendás dicsőséghez, mint szamár a füléhez.

Egyik napilapunk „NőI ökölcsapás a győztes pankrátor homlokán" címmel lelkendező cikkben számolt be arról a feledhetetlen történelmi eseményről, amely nemrégiben a Sportcsarnok egyik pankrációs birkózómérkőzésén játszódott le. Egy hőslelkű amazon afölötti elkeseredésében, hogy nem az a birkózó győzött, akinek hive, a viadal után megrohanta Radu Lukács pankrációs birkózót, fogcsikorgatva megcibálta a fülét és végső felháborodásában öklével az elképedt pankrátor homlokára sujtott. Arról, hogy ez az ütés okozott-e belső szervi elváltozást a birkózó koponyájában, nem szól a krónika.

Ez történt, semmi egyéb, de nagyon jellemző esemény. Köztudomású, az úgynevezett „gyengébb nem" képviselői minden korban nagy számban és felettébb kedvelték az izgalmas, sőt sokszor véres mutatványokat. Az antik világ ilyen kedélyes látványosságaitól eltekintve, Borgia Lucretiáról és társnőiről nem is beszélve, ott találjuk őket a boldog inkvizíciós idők autodaféi körül, fellelhetők a nagy történelmi tömeggyilkosságok szemlélői, sőt részvevői között, de ott tapsolnak manapság a bikaviadalokon letaposott torrero haldoklásának, valamint a cirkuszok és sportcsarnokok húskolosszusainak is, amikor egymás fülét tépik ki vagy éppen karját és lábát csavargatják ki a helyéből. Freud legyen a talpán, aki ezt megérti.

Mindettől eltekintve azonban csak annyit szeretnék még a derék „pankrátornő" hírlapi megdicsőülésének a margójára írni, hogy lerombolt, kifosztott országunk mai állapotában kissé frivol és ízléstelen játéknak hat a nyomorgó és küszködő magyar népet ilyen szenvedélyes természetű sportlédik cirkuszi kalandjaival traktálgatni. Egyébként férfiúi nagyrabecsülésemet küldöm a lelkes „pankrátornő"-nek.

(pikay)

Szellemi élet

Béke a filmügyben

A filmgyártás megindítása ügyében kiboesátott belügyminiszteri rendelet körül támadt viharok és félreértések után most megoldás lehetőségével számolhatunk. A Szociáldemokrata Párt a két munkáspárt szakértőinek ezirányú megbeszélésén ismertette javaslatait, amelyeket a filmszakma érdekeltjeinek meghallgatása eredményeként terjesztett elő.

Tisztázódott a tévesen értelmezett „előzetes cenzurák" problémája is. Az az álláspont alakult ki, hogy rövid időn belül sikerül a demokratikus szellemnek megfelelő művészi szabadság légkörében a teljes lendületű magyar filmgyárást megteremteni.

A sokat vitatott 150.000 forintos támogatás kérdése is tisztázódott, ezt minden reális költségvetéssel rendelkező film megkapja kölcsönképpen és a kölcsön csak a film jövedelmezése után lenne behajtható.

Remélhető, hogy a megértő szellemben haladó tárgyalások rövidesen megvalósítják a régóta sürgető problémát: a demokratikus művészvilág sorompóba állítását az új magyar filmgyártás érdekében.

Kultúrkrónika

„Alkotás" címmel, *Kassák Lajos* szerkesztésében, nálunk rég nem látott művészi formaszépséggel megjelent a Magyar Művészeti Tanács folyóiratának kettős száma. A tanács munkaköre a magyar művészeti élet minden területét felöleli, ennek megfelelően a folyóirat megszólaltatja a szétágazó munkakör minden irányát, a művészetfilozófiától a filmig. Az első számot a szerkesztő súlyoslendületű írása vezeti be arról, hogy a folyóirat nem kíván kizárólagos művészi irányokat szolgálni, keresse a művész benne a maga módján az igazságot. *Kiss Pál* a „Művészet lélektaná"-ról, *Kárpáti Aurél* az „Örök színház"-ról, dr *Borbíró Virgil* „Az új városépítés — természetes városépítés", *Nikos Kazantzaki* „A halhatatlan szabad emberi szellem" címmel, *Szabolcsi Bence* „A modern zene mérlegé"-ről, *Kner Imre* „A könyv művészeté"-ről, *Major Ottó* „Gondolatok a reálizmus"-ról, *Szűcs László* „A hagyományos művészetekről és a filmről" *Schubert Ernő* „Ipar és művészet", *Murányi-Kovács Endre* „Francia festők és kritikusaik" címmel közöl értékes tanulmányt. Irodalmi részében a folyóirat közli *Kassák, Weöres, Berda* verseit, *Déry Tibor* elbeszélését, *Bartók* két levelét. Illusztratív részében látjuk *Barcsay Jenő, R. Delaunay, Schubert Ernő, Farkas István, Nemes-Lampérth József, Picasso, Földes Lenke, Berény Róbert, Borsos Miklós, Bokros Dezső, Bán Béla, Vedres Márk, Moholy-Nagy László, Kmetty János, Domanovszky Endre, Hincz Gyula, Derkovics, Ferenczy Noémi, Mattis-Teutsch János, Lossonczy Tamás, Korniss Dezső* egy vagy több reprezentatív darabjának reprodukcióját.

*

Jankai Tibor festőművész erőteljes színlátásával és kifejező grafikai nyelven, telve vágyódással, valami szebb és jobb iránt, őszinte realizmussal kifejezője korszakunk tragikus fordulatainak. Tájai és alakjai változatos formálókészségéről adnak számot, telve a felszabadulás lehetőségeivel, ma azonban azt látja feladatának, hogy színekben és vonalakban a mélyresüllyedt emberi sorsról beszéljen. (Andrássy út 69.)

sz. s.

*

A libanoni küldöttség javaslatot tett a Szociális és Gazdasági Tanácsban, hogy a klasszikus műveket fordítsák le az Egyesült Nemzetek minden nyelvére. A javaslatot hétfőn áttették az UNESCO-hoz, hogy vizsgálják meg a megvalósítás módjait.

*

Heine, a forradalmár költő életét írta meg egy nagyszerű könyvben *Fejtő Ferenc* elvtárs, a Párizsban élő kitűnő fiatal író. A könyv francia kiadása olyan siker volt, hogy rövidesen Londonban megjelent angol fordításban is, ugyancsak nagy sikerrel. Magyarul a könyv a *Népszava*-könyvkereskedés kiadásában hamarosan megjelenik.

*

A drottningholmi svéd belsőhalászati intézet megküldte két kiadványát. Az egyik, német nyelven, *Arne Lindroth* tollából, terjedelmes kísérleti biológiáját adja a csuka termékenyítésének és fejlődésének; a másik, angolnyelvű kiadás, *Gunnar Alm* tollából, hasonló szellemben dolgozza fel a halak elsatnyulásának jelenségeit, különös tekintettel a folyami sügérre.

SZÍNHÁZAK MŰSORA

Opera: Hovanscsina (6). **Nemzeti:** Tükör (7). **Nemzeti Kamara Színház:** Romok (7). **Vígszínház:** Pilátus (7). **Pesti:** Váratlan vendég (7). **Madách:** Egerek és emberek (7). **Művész:** Vidám kísértet (7). **Belvárosi:** Könnyű préda (7). **Fővárosi Operett:** Okos mama (7). **Medgyaszay:** Szakíts helyettem (7). **Pódium:** Mester-Dálnokok (½8). **Kamara Varieté:** Francia saláta (7). **Royal:** Hej, színművész (7). **Józsefvárosi:** Uraim, csak egymásután (7). **Vidám Operett:** Nincs előadás.

Ki s kalauz

A Magyar Írók Szövetsége **szókházában** (Vilma királynő út 10) 27-én, csütörtökön 6 kor Zelk Zoltán tart előadást „Költészet és realizmus" címmel. Hozzászólnak: Vas István, Devecseri Gábor, Képes Géza stb. Vendégeket szívesen lát a szövetség. — Graber Margit Perlrott-Csaba és Szobotka Imre gyüjteményes kiállítása március 29-én nyílik meg a volt Ernst-múzeumban (Nagymező utca 8). — A Balkán Bizottság „A Balkán történelmi fejlődése" címmel előadássorozatot rendez. A Nagy Ferenc miniszterelnök bevezető előadásával megnyílt előadássorozat keretében legközelebb pénteken délután 5 órakor dr Váczy Péter egyetemi tanár „A Balkán történelmi fejlődése a törökök megjelenéséig" címmel tart előadást. Ezt követően április 11-én, pénteken „A Balkán a török hódoltság alatt" címmel dr Fekete Lajos egyetemi tanár, míg április 18-án, pénteken „Nemzeti államok kialakulása a Balkánon" címmel dr Tóth András, a Teleki Intézet tanára ad elő. Az előadások (Szentkirályi u. 7. földszint) ingyenesek és nyilvánosak.

SZÉKESFŐVÁROSI ZENEKAR:

Händel — Haydn — Brahms sorozat V. márc. 27-én, csüt. este ½8. Zeneak.

VEZ.: KÓRODY ANDRÁS

Brahms Kettősverseny. Lengyel Gabriella, Dénes Vera, Händel orgonaverseny. Pécsi Sebestyénnel, Haydn: Militer szimf.

Fischer Annie ápr. 2-án

Z. 7-kor. Jegyek Koncertnél.

MOZIK MŰSORA

ADY (tel.: 220-230): Casablanca (3, 5, 7; szombat és vasárnap: 1-kor is).
CITY (tel.: 128-129): Valakit megöltek (½4, ½6, ½8; szombat és vasárnap: ½2-kor is).
CORVIN (tel.: 339-393): Arab éjszakák (4, 6, 8; vasár- és ünnepnap: 11 és 2-kor is).
ELIT (tel.: 128-993): Csillagok parádéja (½4, ½6, ½8; szombat, vasár- és ünnepnap: ½2 kor is).
KAMARA (tel.: 423 901): Valakit megöltek (4, 6 8; szombat és vasárnap: 2-kor is).
LLOYD (tel.: 123-043): Csitri (½4, ½6, ½8; szombat, vasár- és ünnepnap: ½2-kor is).
ÓBUDA: Tavasz a Broadwayn (½4, ½6, ½8).
PALACE (tel.: 222-426): A két bűvészinas, Stan és Pan (11, 1, 3, 5, 7, 9).
PÁTRIA: Szemben a halállal (4, 6, 8; szombat, vasár- és ünnepnap: 2-kor is).
PHÖNIX: Richmondi rejtély (11, 1, 3, 5, 7).
UGOCSA: Őrség a Rajnán (3, 6, 7).
ADRIA (Pestszentlőrinc): **Lady Hamilton** (½6, ½8; vasár- és ünnepnap: ½4-kor is).
CORSO (Újpest, tel.: 423-493): **Hova lettél drága völgyünk** (½6, ½8; vasár- és ünnepnap: ½4-kor is).
JÓZSEF ATTILA (Rákospalota, tel.: 293-296): **Szingapuri táncosnő** (5, 7; vasár- és ünnepnap 3-kor is).
VILÁGOSSÁG (Pesterzsébet): **Menekülő ember és Kanadai véreb** (½4, ½8; vasár- és ünnepnap: ½2 és ½4-kor is).
WEKERLE (Kispest): **Mrs. Miniver** (3, 8; vasár- és ünnepnap: 4-kor is).

A RADIÓ CSÜTÖRTÖKI MŰSORA:

BUDAPEST I. 6.30: Falurádió. **6.45:** Reggeli torna. **7.00:** Hírek, műsorismertetés. **7.20:** Hanglemezek. Közben: Naptár. **8.00:** Asszonyok világhíradója. **8.15:** Hanglemezek. **9.00:** A Postászenekar játszik. **10.00:** Hírek. **12.00:** Hírek. **12.15:** A Házi-együttes játszik. **13.00:** Sóstay-Horváth Etel előadása. **13.20:** Kamarazene. **14.00:** Hírek. **14.10:** Bágya András szerzeményeit előadja Szűcs Stefánia, Héjjas Ilona és a Holéczy-együttes. **15.00:** Helyszíni közvetítés a komárommegyei Szend községből. **15.15:** Rádiótskola. **15.55:** Műsorismertetés. **16.00:** Ádám Jenő népdalműsora. **16.30:** Gyermekrádió. **17.00:** Hírek. **17.10:** Párthíradó. **17.20:** Vöröskereszthözlemények. **18.00:** Közvetítés az Operaházból. „Hovanscsina." Zenés népdráma négy felvonásban. Az első felvonás után: A Magyar-Szovjet Művelődési Társaság műsora. A második felvonás után: Hírek, sporthírek. Előadás után: Hírek és krónika oroszul. **22.00:** Hírek. **22.20:** Mit hallunk holnap? **22.30:** Hanglemezek. **23.00:** Hanglemezek. **24.00:** Hírek. **00.10:** Hírek és krónika franciául. **00.20:** Hírek és krónika angolul.

— **Az Iszlám tegnap és ma** címmel dr hollósi Somogyi József egy. m. tanár tart előadást a Fővárosi Népművelési Központ Szabad Egyetemén ma délután 6 órakor (Múzeum körút 6—8). (X)

Baba bőrét Vasenol védi!

Drótkerítést, vasszerkezetet, lakatosmunkát Deichsel

gyorsan és jutányosan szállít XIII, Váci út 98. Tel.: 180-687, 189-635 sodronygyár

— **Jankai Tibor gyüjteményes kiállitása.** Ritkán jelentkező festő Jankai Tibor. Régebben — már az első világháboru után — Párisból küldözgetett mutatóba képeket bizonyos kiállitásainkra, egy izben kisebb gyüjteménnyel is szerepelt az Ernst-muzeumban, de évek óta semmijét sem láttuk. Közben megjárta Amerikát, s most végre itthon van, békéscsabai hazájában él. A Lipótvárosi Társaskör Szent István-köruti helyiségében tekintélyes gyüjteményét mutatja be. Munkái jobbára tájképek, békési motivumok feldolgozásai. Köztük vannak Jankai legsikerültebb munkái, a „Csabai határ" cimü pasztelkép, amely az előtér finom zöldje és a háttéri ég gyengéd kékje között tavasziasan zsenge fák sorát ábrázolja. Az olajjal festett képek között a haragos fekete-kék egü „Tanyavilág" (67.) és a 75. meg 76. számu téli kép a legmeg kapóbb. A tájfestő Jankait a levegő és napfény játéka érdekli különösen, s több képén kisérli meg ritka atmoszferikus tüneményeк megragadását. Vannak a kiállitásnak alakos festményei is, de azok nem érnek fel a tájképekhez. Négy kis terrakotta szobra érdekes kisérlet a plasztika terén. *(e .a.)*

1941 nov. 28.

Ujság

1196. TANYER, porcellán, vörös-zöld virágdisszel. Japán,

1188. OVÁLIS BROS, camea, arany filigrán keretben. Olasz, XIX. század. 480.—

1188a KÉT OLTÁRGYERTYATARTÓ, ezüst, triponos lábbal. Magyar, barok. 1200.—

1189. CSÜNGŐ MÉDAILLON, arany. 1870 körül. 45.—

1190. OVÁLIS ÉKSZERDOBOZ, ezüst, négy lábon áll. London, XIX. század. —.—

M.D.K.

Jankai Deutsch Tibor békéscsabai festőművész

"Nővérek" c. képével kapcsolatban a lap megirja, hogy ezzel a képével az Ernst-muzeum "...most megnyilt csoportkiállitásán sikert aratott. Jankai Deutsch Párisban végezte tanulmányait és zürichi, bécsi kiállitásai után az Ernst-muzeumban most kiállitott 12 rajza és festménye müvészi körökben feltünést keltett."
A kép repr.-ját közli a lap.

Szinházi Élet. Bp. 1926. szept. 27-okt.3.
XVI. évf. 39. sz. 39. lap.

. . . .

MDK

Jankai Tibor

"Fiatal lány", olajfestm.

Magyar Művészhetek Reprezentativ Képzőm.
Kiáll.1947.Jan.Ernst Múzeum.Kat. 10.1.

MDK

Jankaii Tibor festö

Fiatal lány. Vizf.

Föv.Kpt.-[illegible].-II.Szabad Nemz.Kiáll. 1947.márc.16.-
ápr.6. Kat. 12.l.

MDK

Jankai Tibor, festőm.

a békéscsabai Szabadiskolában korrigál.

Szabad Müvészet, 1947. 6-7.sz. 129. l.

M.D.K.

Jankai Tibor

Magyar festőművész "Laguna Beach-ben nagysikerü kiállitást rendezett. ~~Itteh~~ Itthon Szinyei-Merse Pál, Balló Ede és Vaszary János tanitványa volt." irja a lap. Az amerikai lapok nagy elismeréssel irnak róla.

"Szinházi Hét" c. rovat hiradása.
Szinházi Élet. Bp. 1935. dec. 1-7. XXV. évf. 49. sz. 36. lap.

MDK

Jankai Tibor, festöm.

Anya és gyermeke. Olf.
Szüret. "

Budai Izr. Nőegyl.helys.-ben:OMIKE képzöm. téli csop. kiál
1944.febr 21. -márc.19. Kat.

KDK

Jankai Tibor, festö.
szül. 1899

109.sz. Fek.kréta.
110. " Auschwitzi mártirok. "

Stockholmi grafikai kiáll. 1948.April.
Nemzeti Muzeum/Stockholm/ Katal. 19.1.

Rónay Mária

Jankai Tibor: Kompozició, ef.

KEPES FIGYELŐ

1947. 34.sz.

/Los Angeles meghivott egy magyar müvészt/

MDK

Jankai Tibor /Békéscsaba/

Téli táj, of.

Falu, paszt.

OMIKE IV. kiáll. 1943. ápr.

MDK

Jankai Tibor, festő.

Munkatáborosok utazása.

Omike – III. Képző m. kiáll. – 1942 jan. – Tm.

MDK

Jankai Tibor, festöm.

Komp.	Olf.
Várakozók.	"

OMZsmus.-OMIKE. Képzőműv.csop.V.kiáll.
1943.szept.24.-okt.17. Kat.

MDK

Jankai Tibor: Anya és gyermeke. olf.
Szüret, olf.

OMIKE Téli kiáll. A Budai Izr. Nőegylet helyiségeiben 1944. febr. 21 - márc. 19.

M.D.K.

Jankai Tibor festőművész

Fényképét hozza a lap a "Magyarok Világhiradója" c. rovatban. A művész a losangelesi szépművészeti Muzeumban kollektiv kiállitását nyitotta meg. Irja a lap a művész fényképe mellett.

Szinházi Élet. Bp. 1935. szept. 8-14. XXV. évf. 37. sz. 37. lap.

.I. .

MDK

Jankai Tibor

Műveivel szerepel a vidéki művészek I. kiállításan.

Rabinovszky Máriusz: Vidéki művészeink.

Szabad Művészet, 1947. 8.sz. 154.lap

Jankai Tibor

Szabad Művészet, 1947

I. évf. 5.52. 89-90.o. kiállítások.

Tavaszi tárlat. /V.V./

Jankai Tibor festő

(Békéscsaba)

Szabad Művészet, 1977.

I. évf. 4. sz. 66. o. kiállítások. –

Faubai Tibor.

MUNKÁS A MŰVÉSZETRŐL. Nemrégen tért haza a Szépművészeti Múzeumból elrablott műkincseink egyrésze. A mesterműveket a múzeum kiállította. Porpáczy Győző a Ganz Dolgozók Lapjában lelkesedéssel számol be a látottakról:

„Belépek társaimmal a termek bővebb áttekintése céljából, hogy a visszakerült műkincsekben újból gyönyörködhessünk. A katalógus útmutatása szerint az első terembe léptünk be, ahol a XIV—XV. század műveit néztük meg. Tovább haladva elénk tárulnak világhírességek lélekemelő képei, többek között — helyszűke miatt csak néhány nevet említhetünk meg — Dürer, Van Dyck, Goya, Greco, Frans Hals, Murillo, Rembrandt emlékeit lelkünk virágaival koszorúztuk meg.

Befejezésül hálás köszönettel adózunk mindazoknak, akik a kiállítást megnyitották. Reméljük, most már alkalom adódik, hogy a mai művészsokaság, mielőtt kiállítanák műveiket, előzőleg megnézhetik régi nagy mesterek örökbecsű alkotásait tanulás és egy kis összehasonlítás végett."

SZOLNOKI HÍR. A Szolnoki Kultúrnapok keretében „Szolnok a magyar képzőművészetben" címmel nagyhatású kiállítást rendeztek. Bemutatták a szolnoki képzőművészeti élet multjának keresztmetszetét; Pettenkoffentől kezdve, Deák Ébneren, Bihari Sándoron át Fényes Adolf, Pólya Tibor és Iván, Révész Péter Pál, Förstner Dénes, Kléh János, Aba-Novák Vilmos, Áldor János, Olgyay Ferenc, Zombory Lajos művei szerepeltek a tárlaton. A telep törzstagjai közül Bernáth Aurél, Basilides Barna, Borbereki Kováts Zoltán, Chiovini Ferenc, Gáborjáni Szabó Kálmán, H. Mattióni Eszter, Vidovszky Béla és Zádor István állítottak ki. A telep nesztora Szlányi Lajos régebbi képeivel szerepelt. A szolnoki szervezeti csoport tagjai közül Udvary Dezső, Baranyó Sándor, Benedek Jenő, Botos Sándor, Korda Béla és Patay Mihály állítottak ki. Pátzay Pál és Koszta József is résztvettek munkáikkal a kiállításon. A város, a megye és a vállalatok majdnem az összes műveket megvásárolták.

A nyiregyházai Bessenyei György népfőiskola képzőművészeti tagozata június 15-én zárta le első évét. A növendékek nincstelen értelmiségből és parasztifjakból kerülnek ki. A művészeti tárgyakat Diószegi Balázs, Boross Géza, Z. Szalay Pál festőművészek és Berky Nándor szobrászművész, a közismereti tárgyakat pedig szaktanárok adják elő.

KAPOSVÁRI HÍR. A Berzsenyi Irodalmi és Művészeti Társaság Kaposváron a várossal karöltve VASZARY JÁNOS szülőházát emléktáblával jelölte meg és az ünnepséggel kapcsolatban Vaszary-emlékkiállítást rendezett. A kiállításon Vaszary képein kívül Rippl-Rónai és Iványi-Grünvald művei szerepeltek. Az élő somogyi festők közül résztvettek Bernáth Aurél, Kunffy Lajos, Zombory Soós István, Lovrics Kálmán, Pazsitski Sándor, Ruisz György, Liebsöckl Jenő és Halvax Gyula.

Békéscsabán a Szabadművelődési Felügyelőség közreműködésével és támogatásával Szabadiskola nyílt meg, amelynek anyagi fenntartásához a Szabadművelődési Ügyosztály járul hozzá. Az iskolát Sass Árpád festőművész vezeti. Jankai Tibor, Miklós István és Kánya István festőművészek korrigálnak. A művészettörténeti előadásokat Kerekes György vállalta. A Szabadiskola anyagi támogatás nélkül már két év óta működik.

A pesterzsébeti művészek, az ottani Újjáépítési Kiállítás keretében külön teremben mutatták be munkáikat, közöttük Littkey György és Nolipa István Pál festőművészek. A kiállítást eddig 25.000 ember nézte meg.

Könyvek a művészetről

POGÁNY Ö. GÁBOR: A MAGYAR FESTÉSZET FORRADALMÁRAI

Végre egy összefoglaló, komoly, jelentős és elég részletes mű a magyar piktúra legértékesebb és legérdekesebb korszakáról. Amit nálunk a nagybányaiak és az utánuk következők adtak a magyar művészetnek, jelenti tulajdonképpeni belépésünket az európai korszellembe, elszakadásunkat az egyoldalú, száraz germán befolyástól és hozzákapcsolódásunkat a friss és magas színvonalú francia művészethez. A mult még friss — alig 50 éve, hogy Hollósy megalapította a nagybányai iskolát —, s ez a műtörténész elé igen nagy feladatot szab, a helyes történelembe-helyezés s a tárgyilagos értékelés nehéz feladatát. Számtalan irány, stílustörekvés nőtt ki azóta a naturalizmus-impresszionizmusból, nagy próbatétel, hogyan igazodik el bennük és hogyan értékel a jelen és a jövő szempontjából is a műtörténész, akitől hozzáértés mellett elfogulatlanságot is kívánunk. Pogány Ö. Gáborban megtaláljuk a tárgyilagos mérlegelőt és ismertetőt.

Könyve tartalma: a magyar festészet története, Hollósy Simon, illetve a nagybányai iskola fellépése óta a legmaibb máig. Pogány öt fejezetre osztja művét: az első általános, ismertető, történelmi megvilágítás, színesen, érdekesen megírva. A következő négy fejezetben: „Az előzmények", „A középen", „A forradalmárok" és „A forradalom örökösei" címűekben részletesen foglalkozik külön-külön mind a 76 festővel, akikről könyve szól. Különösen a „Helyzetkép" c. bevezetőre kell felhívni a figyelmet — anélkül természetesen, hogy a többi négy fejezetet elhanyagolhatnánk —, mert ebben nemcsak a gondolkodó, tárgyát jól ismerő és jól írni tudó műtörténész szólal meg, de a művészet iránt lelkesedő is. Lelkesedése azonban nem befolyásolja tárgyilagosságában. Összevetése, ismertetése józan, megfontolt és mély, de éppen lelkesedése hevíti mondanivalóját meleggé, meggyőzővé. Ennek a „Helyzetkép"-nek az a jelentősége, hogy megmutatja azt a korszellemet, amelyből az egyes festők munkássága kinőtt, megmutatja a külföldi, pontosabban a párisi összefüggéseket, hatásokat, s az egyes festők közötti eszmei, mesterségbeli rokonvonásokat, mindazt tehát, ami az egyes festők munkásságán túl, az összesség munkáját jól érzékelhetően, világosan elénk tudja hozni.

A következő fejezetekben részletesen foglalkozik 76 festővel. Lehetséges, hogy itt, némely művésznél, véleménye ellenkezik más véleményekkel, azonban Pogány olyan gondosan figyelt, mérlegelt és összegezett, hogy hozzáértése és tárgyilagossága kétségbe nem vonható.

Ebben a kitűnő könyvben kifogásolni csupán azt lehet, hogy nyelvezete néhol tul összevont ahhoz, hogy mindenki számára élvezhető, érthető legyen. Az ilyenfajta műveknek közvetlenebben kell szólaniok az olvasóhoz. Vannak Pogánynak megállapításai, amelyek részletes tájékozottságot tételeznek fel az olvasóban a művészet általános, nagy kérdéseiben s vannak olyanok is, amelyeket Pogány fogalmazott meg először s amelyek bővebb magyarázatra szorulnának.

Hetvenhárom mélynyomású, egyszínű és 30 többszínű melléklet gazdagítja a könyvet. Volna észrevételünk a színes reprodukciókra: ezek nem mindegyike adja vissza az eredeti valóságos színeit, néha még megközelítően sem (pld. Derkovits: Híd télen c. képénél). Nem tudjuk, vajjon a nyomda, vagy a klisékészítő hibája-e ez? Ettől függetlenül a könyv kiállítása elsőrendű; tiszta nyomás, szép betűk, jó papír. Vajjon, a címlapon miért hiányzik a szerző neve? (Officina-kiadás.) **b. s.**

VIZSGÁT TETTEK...

A Zeneakadémián megrendezték az operai tanszakos növendékek félévi vizsgáját. Március 10-én és március 31-én, két estén át hallgattuk az új énekeseket, akik a rokokótól a verista operákig és Kodályig mindent kipróbáltak és bemutattak.

A vizsgákon láttunk kezdetleges teljesítményeket is. Hibák voltak a stílusérzék körül, nem győzött meg a hangképzés alapossága, nem volt csiszolt az előadás vagy a fiatalok nem viselték kellő méltósággal jelmezeiket s a jelenet a humorba hajlott. Örömmel figyeltünk fel viszont egy-egy szebb hangszínre, bár el kell ismernünk, hogy ez a legritkább. Pedig erre ugyancsak szükség van.

Albert Mária
(Varga foto)

A szereplők nagyrésze eléggé tanácstalan volt a színpadi játékot illetően. Dicséretes kivételnek láttuk Albert Mária másodévés operai növendéket, Albert Mária a Tosca második felvonásában szerepelt. Szikrázóan fekete hajú, vérbő drámai erőt sejtető Tosca. Kellemes, dekoratív színpadi jelenség, figurában meggyőző. Muzikális és színekkel teljes hanganyaggal rendelkezik. Érdeklődéssel várjuk a nagyreményű fiatal drámai szoprán legközelebbi fellépését, s hogy a fiatal — drámai hang hogyan érvényesül más szerepekben.

Határozott és biztos felfedezésünk Szecsődy Irén, aki a Turandot harmadik felvonásából Liu áriáját énekelte nagy biztonsággal, megragadó hangszínnel, remek és öntudatos formálóérzékkel. Nagy terjedelmű hangot »árult el« Somló Erzsébet a vizsgaelőadás Aidája.

S. V.

Három kiállítás

A Fokusz-galériában Halápy János színpompás, pointillista felfogású festményeit állította ki. A Nemzeti Szalon KÉVE-kiállításán, Benedek Jenő, Emőd Aurél, Szentiványi Jenő, valamint Dudás Jenő művei keltettek feltűnést. Jankai Tibor festőművész és grafikus szabadszervezeti kiállításával, valamint Tevan-kiadásban készült Mártírok című rajzkötetével aratott megérdemelt és komoly sikert.

B.

Halápy János: »Kertem«
(Foto Lukács Zsuzsa)

Benedek Jenő: »Modell«
(Escher foto)

Emőd Aurél: »Római emlék«
(Escher foto)

EZ AZ IGAZSÁG

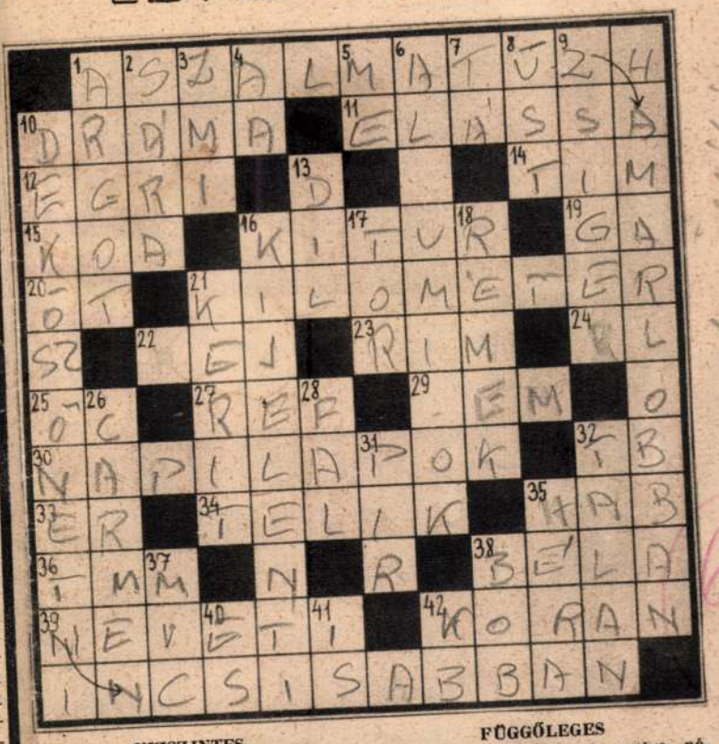

VIZSZINTES

1. EZ AZ IGAZSÁG!
10. Színmű
11. Elföldeli
12. A bikavér jelzője
14. Só is van ilyen
15. K O A
16. Más helyét erőszakos módon elfoglalja
19. Gallium vegyjele
20. Számjegy
21. Ezer méter
23. Az emberi test fontos része
24. A verssor végén eseng vagy sántít
26. R L
25. Ő C
27. Vallásrövidítés
29. Tagadószó
30. Naponként megjelenő újságok
32. T B
33. Német személyes névmás
34. ... múlik az idő
35. A borbély és a cukrász dolgozik vele
36. T M M
38. Több magyar király neve volt
39. Kacagja
42. A mohamedánok szent könyve

FÜGGŐLEGES

1. A francia külvárosok nyelve, nálunk jassznyelv
2. Bibliai női név
3. Z M I
4. Azonos magánhangzók
5. Engem, nekem — franciául
6. Fehérjék, legismertebb képviselőjük a tojásfehérjék
7. Morse-szótag
8. Nagyobb edény
9. Az emberi test belsejét hálózza be
10. A VIZSZINTES I FOLYTATÁSA (az 5. kockába kettősbetű SZ kerül)
13. Római szám: 549
16. Határozottan mondja
17. Nagy lakoma
18. Mesebeli félelmetes alakok
21. Keritéssel lát el
26. Bizet híres operájának címe
28. Olyan fehér mint a...
31. Arerózsa
32. Esetleg
35. Zeus felesége volt
37. Római szám 1095
38. ..... hereceg (operetthelm)
40. Kijelentett mássalhangzó
41. Kötőszó
42. Körülbelül rövidítése

BEDNAY JÓZSEF

KÉPES Figyelő

POLITIKAI, TÁRSADALMI, MŰVÉSZETI ÉS GAZDASÁGI HETILAP

A szerkesztésért és kiadásért felel:
Dr. VÁSÁRHELYI FERENC
főszerkesztő

Szerkesztő: PETUR LÁSZLÓ

Kiadja: a „FIGYELŐ" Újságírók Lap-, Könyvkiadó és Kultúraterjesztő Szövetkezete

Igazgató: ELEK REZSŐ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 54
TELEFONSZÁM: 223-424

Csekkszámla szám: 12768

A „Képes Figyelő" képeinek, valamint bármely szövegrészének még kivonatos közlése is tilos

Fényképeket, kéziratokat, rajzokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza!

471673 — Az Athenaeum Rt. mélynyomása, Budapest

Felelős: Gorszky Tivadar igazgató

Tyúkszeme fáj?
Bőrkeményedés kínozza?
Gyökeresen eltávolítja a

Radex
MÉLYENHATÓ TYÚKSZEMIRTÓ
Ára 3.— forint
Azonnali biztos hatás!

Nem akarok megőszülni!!!
„HEINZELMÄNNCHEN"-féle
Physichrom-hajrenovator
Csalhatatlan szer az egészséges, természetes hajszín visszanyerésére és az őszülés ellen való védekezésre. Ez a hajvíz erősíti és szépíti a hajat, remekül fokozza a haj növését és megakadályozza az őszülést a legmagasabb korig
HEINRICH MÄNNCHEN, WIEN
Ára: 15.— forint
Magyarországon gyártja:
TÖRÖK PATIKA
Budapest, VI, Király-utca 12

KÉPES
Figyelő

Michele Morgan
az »Elveszett boldogság« (LA SYMPHONIE PASTORALE) főszerepében, a cannesi filmversenyen a »világ legjobb színésznője« díját nyerte. A film egyébként az egyetlen NEMZETKÖZI NAGYDÍJAT kapta. André GIDE regényéből készült költőien szép filmet, melynek férfi főszerepét Pierre BLANCHAR játssza, a közeljövőben Pesten is bemutatják.

(Gibé—Unio-film X)

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1961 MÁJ 28

MAGYAR NEMZET

Jankay Tibor

Jankay Tibor, Amerikában élő festőművész, főiskolai tanártól, legutóbbi Los Angeles-i kiállításán három képet megvásárolt a bécsi Albertina-múzeum.

ó a
t,
rt
ni

Jankai D. Tibor

festő

nem járt a képző-

művészeti főiskolára,

de nem tudnak

róla -

7. félév.

Jankai D. Tibor

Festő

Ernst Museum kiáll.

123. sz.

1931 dec.

Borsod

Apátfalva, cziszter
Bóldva, r. k. templ
Borsod, várrom.
Cserépfalu, ref. ter
Cserépváralja, tem
Dédes, várrom.
Diós-Győr, várrom.
Eger-Farmos, r. k.
Földvár az aranyos
Geszt, Leányvár ro
Kács, várrom.
Zárda marad
Kis-Győr, Halom v.
Harsár vár r
Leányvár.
Kecskevár.
Kusityán, zárdaron
Lászlófalva, ref. te
Martonyi, klastrom
Miskolcz, ref. temp
Fatemplom.
Noszvaj, ref. templ
Okod határában Mu
alapfalai (?

Jankai D. Tibor

festő

retrospektív kiállítása (1914—1933-ig)

a békéscsabai Aurora Körben 1933 ápr.

Meghívó

Jankai Dezső

Tibor

festő

l.

Ernst Múz. 131. kiáll

205, 217. sz.

1904. III. 3.

Déva (161/1904.)

utiszámla

Yarikai Deutsch

Tibor

Ernst Múz. kiállításai

@XXXI. 1932

205, 217

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Jankai Deutsch

Tibor

Jestő

101. Jankai Deutsch Tibor: Kerti vendéglő (olajf.) 380 pengő.
102. Jankai Deutsch Tibor: Pihenő munkás (pasztell) 200 pengő.
103. Jankai Deutsch Tibor: Halász-család (olajf.) 250 pengő.
104. Jankai Deutsch Tibor: Parf (pasztell) 150 pengő. pengő.

Nemzeti Szalon

1929. jan.

Kut

A

SPIRITUÁLIS MŰVÉSZEK SZÖVETSÉGE

15 ÉVES, JUBILÁRIS

KIÁLLÍTÁSÁNAK

KATALÓGUSA

Jankai D. Tibor

4

MAGYAR MUVESZET

1932. 64.

os kiszolgálás!

VDAPEST

Jankai D. Tibor

irod

(Kézdi.) Festők és iparművészek. Pesti Hirlap

1931. dec. 13.

U. 3142

Az Ernst Múzeum

kiállítása alkalmából

T.

LEVELEZŐ-LAP.

SOLYMOSI KÉPSZALON
BUDAPEST,
IV., KOSSUTH LAJOS-UTCA 13.
TELEFON: AUT. 89-7-62.

Saját érdekében ismét

Budapest, a postabélyeg kelte.

Bátorkodom b. figyelmét felhivni ama körülményre, hogy a nálam vásárolt képek mai napig ese-~~dékes~~ hátralékos részlete,

P 220.—

cimemre még nem érkezett be.

Amidőn ennek szives pótlására felhivom, vagyok

teljes tisztelettel

Solumosi Képszalon
Budap[illegible] [illegible]ssuth Lajos-u. 13.
Telefon: 837—62.

Jankai Deutsch Tibor

Kut 1929 jan Eiak
4 festmény

feskő Békéscsabán.

Táj és élesképekkel nyerpelt a Képzőművészek Vidéki Szövetsége 1928. évi tárlatán.

Felsővizköz h. n. IX. 173.

Jankai Dr. Tibor

Festő

retrospektív kiállítását
(1914 – 1933-ig)
rendezte a békéscsabai
Aurora-Kör 1933 évi
16 – 27-ig Békéscsa-
ban.

Jankai Deutsch Tibor

IPARMŰVÉSZET

A KERÁMIA

ÍRTA: **BORSZÉKY FRIGYES.**

A kerámia tulajdonképen az „agyagművesség". A szó eredetét egy görög szigeten lévő helység, Keramostól vette, hol annak idején, mert igen jó és alkalmas agyagrétegeket találtak, a fazekasmesterség nagy lendületet vett és messze vidékeken is a legszívesebben a keramosi edényeket vásárolták. Ezek t. i. nemcsak a célt kiválóan szolgáló anyagukkal, de ízléses, a kor művészi felfogásának is megfelelő formáikkal nagyon kedveltek voltak, különösen a nők szerették, akik sokat tartottak arra, hogy szép redőzettel ékes ruhájukhoz és ritmikus mozgásukhoz alkalmazkodó edényeket kapjanak. Azért kellett a vízhordó-edényeknek, az olajmécsesnek, különböző tálaknak stb. olyan formát adni és olyan fogásra alkalmassá tenni, hogy azok használat közben a test szép vonalait, a szabad karok és lábak mozgását előnyösen érvényesítsék.

Az agyagiparosság a művészi felfogás fejlődésével mindig lépést tartott, sőt mint a múzeumokban látható római és görög edények is igazolják, azok készítői és díszítői koruk nagy művészei voltak. Mert igenis, a tégla éppen olyan agyagból készült kerámia, mint a fazekas műhelyéből kikerült bögre, köcsög, tál stb., vagy a mult század végén divatos „majolika", miket német és cseh gyárak sok ezerszámra gyártottak a műkedvelő festegetők számára is, kik azután a megadott minták szerint kiszínezték és újraégetésre visszaadták a gyáraknak. Ezek a majolikák, melyek szintén magukon viselik koruk megnyilvánuló teljes ízléstelenségét, szintén kerámiák.

A mai értelemben vett kerámia a fehér cserépáru, a kőedény (Steingut), fayence. A legfinomabb kerámia pedig a porcellán, amit már nem is neveznek kerámiának, mert mint porcellán vált közismertté. Úgy a porcellánnak, mint a fehér kőedénynek, valamint a közönséges fazekasárunak alapanyaga az agyag. Az agyag ősi, vulkánikus eredetű, különböző kőzetek évezredes szétmállásának vízmosások útján történt lerétegződése. Ha tiszta és idegen anyagoktól teljesen mentes volt az útja, úgy hófehér porcellángyártásra alkalmas. Ha már valami más kőzet keve-

veredett — főleg vastartalmúak — hogy az sárgás, sőt barnásvörös-színű lesz égetés után, úgy az már fazekas árura, vagy tégla és tetőcserép készítésére lehet csak alkalmas.

Az agyagból formált, bármilyen célt szolgáló tárgyat az agyagból égetik. A könnyen gyúrható, formázható és a gyártási cél számára megfelelően előkészített agyagot vagy fehér formájában, kaolint, a korongos formázza, vagy megfelelő gipszformába önti. Miután az elkészült tárgy jól kiszáradt, első égetésre kemencébe teszik, hol az agyag megfelelően magas hőfokú meleget kap. A kemence lehűlése után a kiszedett tárgyak porózusak, — a vizet áteresztik — tehát egy kemény, üvegszerű anyaggal, a mázzal vonják be és ezzel újra kemencébe kerülnek, hol megfelelő hőfokon a beborító mázréteg megolvad. Lehűlés után az üvegszerű réteggel ellátott tárgyakat ismét kiszedik a kemencéből és a fehér árun, főként porcellánon, díszítés, aranyozás a máz felett történik, természetesen újraégetéssel. A kőedénynek nevezett tárgyakon szokásos a máz alatti festés. A sárga agyagárun (fazekasárun) még nyers állapotban történik a díszítés különböző színűre festett agyagból, az úgyneveztt engóbból. Ezt az eljárást gyakorolják a magyar fazekasok is, feleségükkel és gyermekeikkel. A fazekasmester, aki a korongon ül és a legkülönbözőbb edényeket, tejesköcsögöt, vizeskorsót, bögrét, tálat, lábast stb. szabadkézzel „húz" és

JANKAI DEUTSCH TIBOR: FIATAL LEÁNY

nagy gyakorlatával majdnem hajszálpontosan egyformán, a felesége pedig díszíti, helyesebben

[Jankai Tibor]

albuma

[] Mártirok. — —
rajzai Zsolt Béla
előszavával. Bérés
csaba, 1947. Tevan.

Jankai Tibor, Békéscsaba

Szobában, olaj
Révész, "
Hajón, "

Magy. Képzőművészek Szabadszervezete I. kiáll.
Ernst Muz. 1947. jul. 6 1.

MDK

Jankai Tibor festőmüv.

B: Három kiáll. Képes Figyelő,
1947. ápr. 5. kx

MDK

MDK

Jankai Tibor

V.Zs: Négy kiáll. Nagy.Nemz. 1947, márc. 23. 7 l.

Jankai Tibor

Kárnya István

Miklós István

Sass Árpád

békéscsabai festők

lásd

Szabad Művészet

1947. 129. l.

4/Pg

GYŐR

Püspökvár: Simor-kápolna

R. Károly: A Simor-kápolna Győrött.
VV 1863, 300 l.

Jankai Tibor

dělviděki festo

of
- Mosónők
- Anya a gyermekével
- Zöld hangulat
- Fiatal leány

Szeged 1946. okt

28 ápis 11

MEGELŐZŐLEG AZ EGYETEMI TEMPLOMBA

TÁRGYS

1. *Dr. Fináczy Ernő* Rector Magnificus
3. *Dr. Hekler Antal* egyet. ny. r. tanár
   előadást tart.
3. *Dr. Yolland Arthur* egyet. ny. r. tanár je
4. *Dr. Méhelÿ Lajos,* a bölcsészettudom
   tanévi egyetemi pályamunkákról szól
5. A Rector Magnificus kiosztja a pály

Budapest, 1928.

Kir. m. egyeten

Jankai Tibor

Békéscsaba 134. sz.

Bágyadt fények, of

Szeged 1938/6.

Lásd még

Jósa alatt is

ORSZÁGOS · BIZOTT

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Jankay Tibor

1969 AUG 5

DÉLMAGYARORSZÁG

Szeged

— Jankay Tibor előadása a művészklubban. A Szegeden tartózkodó amerikai szobrász- és festőművész, a békéscsabai születésű Jankay Tibor tart diavetítéssel illusztrált előadást műveiről ma, kedden este 6 órai kezdettel a szegedi Sajtóház újságíró klubjának művészklubjában.

1021

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
Békéscsaba

1969 JUL 19

Jankai Tibor

1071

1969. július 20.

Csabai születésű amerikai festőművész Békéscsabán

Jankai Tibor festőművészt, a Los Angelesi-i George Pepperdine College tanárát látja vendégül hétfőn este fél 8 órakor a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat békéscsabai szervezetének művészeti klubja.

A klubesten mutatják be a művész alkotásairól készített színes diaképeket is.

MDK

Jankai Deutsch Tibor

Párisi lány

Mohács emléke. Ernst Muz. 84.kiáll. 1926.szept.
7 l.

MDK

Jankai Deutsch Tibor

Anya és gyermeke, rajz

Nővérek, "

Mohács emléke. Ernst Múz. 24. kiáll. 1926. szept.

7 l.

MDK

Jankai Deutsch Tibor

Vizsga előtt

Mohács emléke. Ernst Muz. 84. kiáll. 1926. szept.

15.1.

MDK

Jankai Deutsch Tibor

Menekülés, rajz

Párisi házak, graf.

Párisi lány, graf.

Kohács emléke. Ernst Mus.84.kiáll. 1926. szept.

7 l.

MDK

Jankai Deutsch Tibor

Svéd nő, graf.

Szent Flórián, rajz

Mohács emléke. Ernst Muz. 84.kiáll. 1926.szept.

7 l.

MDK

Jankai Deutsch Tibor

Menekülés, rajz

Párisi házak

Mohács emléke. Ernst Muz. 84.kiáll. 1926.szept.
7 l.

MDK

Jankai Deutsch Tibor

Vizsga előtt, festm.

Mohács emléke. Ernst muz. 84.kiáll. 1926. szept.

15 l.

MDK

Jankai Deutsch Tibor

Anya és gyermeke, rajz

Mohács emléke. Ernst Muz. 84.kiáll. 1926.szept.
7 l.

MDK

Jankai Deutsch Tibor

Svéd nő

Szent Flórián, rajz

Mohács emléke. Ernst Muz. 84.kiáll. 1926.szept.
7 l.

MDK

Jankai-Deutsch Tibor

Szajna partján

KUT 3. kiáll. Ernst Muz. 1926. márc. 16 l.

MDK

Jankai-Deutsch Tibor

Épülő házak

KUT 3. kiáll. Ernst Muz. 1926. márc. 16 l.

MDK

Jankai-Deutsch Tibor

Séta

KUT 3. kiáll. Ernst Múz. 1926. márc. 17 l.

MDK

Jankai-Deutsch Tibor

Párizsi utca

KUT 3. kiáll. Ernst Múz. 1926. márc. 16 l.

MDK

Jankai Deutsch Tibor, Békéscsaba

Gál E: Képzőművészek Vidéki Szöv. I. kiáll.
Képzőművészet, 1928, 6.sz. 23 l.

MDK

Jankai Deutsch Tibor,
festőm. Békéscsaba.

Szajna partján. Olt.
Festőnő a Szajna partján. Olt.
Fiatal leány. Olt.
Tornácon. Olt.
Révész. Olt.

Nemz. Szal. 388.kiáll.
Képzőművészek vidéki szövetségének I.kiáll.
1928.jan. Kat.

MDK

Jankai Deutsch Tibor / Békéscsaba/

Résztvett a Képzőm. Vidéki Szövetsége I.kiall.-án.

Gál Endre dr.: A Képzőm. Vidéki Szövet. I. Kiall.

Képzőművészet, 1927. 6.sz. 23.l.

MDK

Jankai Deutsch Tibor.

Fiatal leány. Repr. 30.1.

A Műcsarnok téli tárlata.
Képzőművészet. 1928.jan. II.évf. 6.sz. 30.1.

MDK

Jankai Deutsch Tibor
Fiatal leány, festm. repr.

Képzőművészet, 1928. 16.sz. 3o l.

Jankai Deutsch Tibor, Békéscsaba

Szajna partján, olaj
Festőnő a Szajna partján, olaj
Fiatal leány, olaj
Tornácon, olaj
Révész, olaj

Képzőművészek Vidéki SzÖv. I. Kiáll. N. Szal.
1928. jan. 5 l.

Jankai Deutsch Tibor

Békéscsaba
Ferenc József-tér 16.

Kompozíció, Téli táj,
Madonna, Révész,
Hívó leány, of.

Szeged 1928 I.-

6.	Dr. Dercsényi Dezső	egy. m. tanár előadó	E.06394
7.	Dr. Dercsényi Dezső	felesége	B.09866
8.	Dr. Pálinkás László	muzeumi s.őr	D.05744
9.	Dr. Farkas Elemérné Dr. Gangel Judit	műemléki s.őr	E.06394
10.	Dr. Szabó Erzsébet	műemléki s.őr	E.06394
11.	Foglárné Dr. Tombor Ilona	~~tanár~~ műem. őr	C.02671
12.	Saláth Ferenc	szakaltiszt	
13.	Saláth Ferenc	felesége	

Összesen

Budapest, 1946 április

Jankai Deutsch Tibor
Egy festőnő

Ernst-Museum CXXXI. /jubiláris/ kiállításán, 1932.
május. 2o 1.

A kosztümök gondos részletezéséből kivilágl
hogy a képet oly művész festette, ki Rákó
kíséretében résztvett.

Ipolyi Arnold: Századok, IV., 1870., 572. l.
Új Magyar Sion, II., 1871., 375. l. — Ipoly
Biharvármegye, 274. és 275. sz. — Ger
vich PA, 220. l. — Őszi kiállítás, 193
Ipolyi, 105. és 107. szám. — Gerevi
IPGY, 94. l.

MAGYAR FESTŐ, 1758-ból
Mária Terézia
Vászon, olaj, 140×110 cm.
Ipolyi Arnold gyüjteményéből.
Ipolyi, Biharvármegye, 318. szám.

MAGYAR FESTŐ, 1780 körül
Életkép kártyázókkal

Életkép (58. kép)
Fa, olaj, egyenként 30×45 cm.
Ipolyi Arnold gyüjteményéből.

Jankai Deutsch Tibor

Anya és gyermeke

Ernst-Museum CXXXI. /jubiláris/ kiállitása. 1932.

május, 21 l.

M.D.K.

Jankai Tibor

A Képzőművészek Szabadszervezete kiállitásán a Városháza dísztermében szerepelnek a müvés munkái, melyekről Berend: "Esztergomi kiállitás" cimmel ir a "Szinház Szeme Füle" c. rovatban.

Szinház, Bp. 1947. szept. 2-8. III. évf. 36. sz.

M.D.K.

Jankai Tibor

Berend Ilona: "Vidéki müvészek monstre kiállitása" cimmel ir az Ernst muzeumban rendezett nagyméretü tárlatról és kiemeli a müvész munkáit.

"Szinház Szeme Füle" c. rovat
Szinház, Bp. 1947. juli 8-14. III. évf.
28. sz.

M.D.K.

Jankai Tibor

A Szabadszervezetben bemutatott müveit kiemeli Berend Ilona: "Tavaszi Tárlat" c. beszámolójában.

Szinház, Bp. 1947. május 27.- juni 2. III. évf. 22.sz.

Jankai Tibor
festő

M.D.Y

Kiolonos érdeme, hogy hipcibe
kitetszenek a helyi valóság
írei is.

Kovács Gyula: Csabai festők jubileumi kiállítása
Művészet, 1969. március – 47 lap

Jankai Deutsch Tibor

Szerepel az alábbi tárlaton

Dés Endre: A Békéscsabáról indult művészek jubiláris kiállítása

Tiszatáj 1968 XII n. 1117 old.

IPARMŰVÉSZET

A KERÁMIA

ÍRTA: **BORSZÉKY FRIGYES.**

A kerámia tulajdonképen az „agyagművesség". A szó eredetét egy görög szigeten lévő helység, Keramostól vette, hol annak idején, mert igen jó és alkalmas agyagrétegeket találtak, a fazekasmesterség nagy lendületet vett és messze vidékeken is a legszívesebben a keramosi edényeket vásárolták. Ezek t. i. nemcsak a célt kiválóan szolgáló anyagukkal, de ízléses, a kor művészi felfogásának is megfelelő formáikkal nagyon kedveltek voltak, különösen a nők szerették, akik sokat tartottak arra, hogy szép redőzettel ékes ruhájukhoz és ritmikus mozgásukhoz alkalmazkodó edényeket kapjanak. Azért kellett a vízhordó-edényeknek, az olajmécsesnek, különböző tálaknak stb. olyan formát adni és olyan fogásra alkalmassá tenni, hogy azok használat közben a test szép vonalait, a szabad karok és lábak mozgását előnyösen érvényesítsék.

Az agyagiparosság a művészi felfogás fejlődésével mindig lépést tartott, sőt mint a múzeumokban látható római és görög edények is igazolják, azok készítői és díszítői koruk nagy művészei voltak. Nemcsak az urnákat és díszvázákat, de bármilyen háztartási edényüket is koruk művészetét reprezentáló díszítménnyel és alakos kompozíciókkal látták el. Ebből a korból még egyfajta kerámiai terméket ismerünk — a téglát. Mert igenis, a tégla éppen olyan agyagból készült kerámia, mint a fazekas műhelyéből kikerült bögre, köcsög, tál stb., vagy a mult század végén divatos „majolika", miket német és cseh gyárak sok ezerszámra gyártottak a műkedvelő festegetők számára is, kik azután a megadott minták szerint kiszínezték és újraégetésre visszaadták a gyáraknak. Ezek a majolikák, melyek szintén magukon viselik koruk megnyilvánuló teljes ízléstelenségét, szintén kerámiák.

A mai értelemben vett kerámia a fehér cserépáru, a kőedény (Steingut), fayence. A legfinomabb kerámia pedig a porcellán, amit már nem is neveznek kerámiának, mert mint porcellán vált közismertté. Úgy a porcellánnak, mint a fehér kőedénynek, valamint a közönséges fazekasárunak alapanyaga az agyag. Az agyag ősi, vulkánikus eredetű, különböző kőzetek évezredes szétmállásának vízmosások útján történt lerétegződése. Ha tiszta és idegen anyagoktól teljesen mentes volt az útja, úgy hófehér porcellángyártásra alkalmas. Ha már valami más kőzet keveredett közé, úgy azonban, hogy az égetése után a fehéres színe megmaradt, de a porcellánt jellemző áttetszősége nincs meg, kőedényárut készítenek belőle. Viszont, ha már az eredeti tiszta fehér agyaghoz annyi más különböző anyag ke-

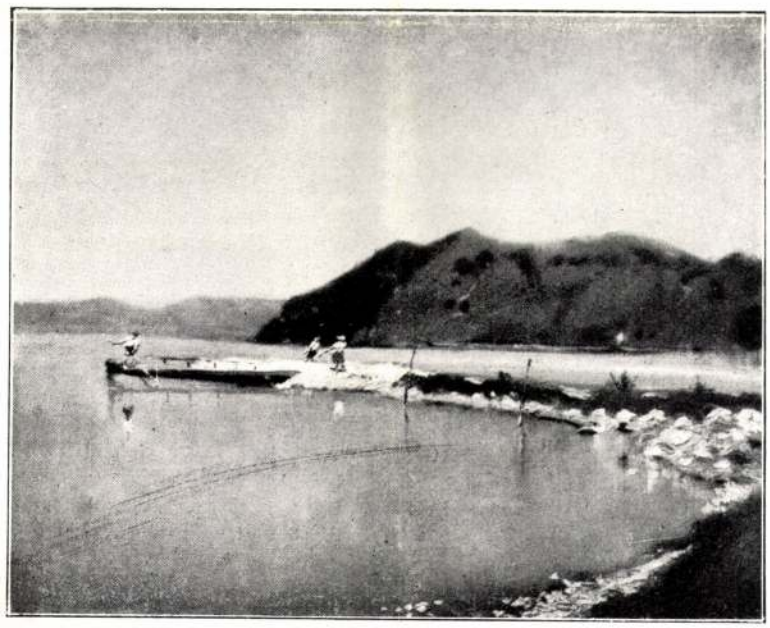

SOLYMÁSSY KONRÁD: BALATON

Képzőművészet
1928. 6 27

veredett — főleg vastartalmúak — hogy az sárgás, sőt barnásvörös-színű lesz égetés után, úgy az már fazekas árura, vagy tégla és tetőcserép készítésére lehet csak alkalmas.

Az agyagból formált, bármilyen célt szolgáló tárgyat az agyagból égetik. A könnyen gyúrható, formázható és a gyártási cél számára megfelelően előkészített agyagot vagy fehér formájában, kaolint, a korongos formázza, vagy megfelelő gipszformába önti. Miután az elkészült tárgy jól kiszáradt, első égetésre kemencébe teszik, hol az agyag megfelelően magas hőfokú meleget kap. A kemence lehűlése után a kiszedett tárgyak porózusak, — a vizet áteresztik — tehát egy kemény, üvegszerű anyaggal, a mázzal vonják be és ezzel újra kemencébe kerülnek, hol megfelelő hőfokon a beborító mázréteg megolvad. Lehűlés után az üvegszerű réteggel ellátott tárgyakat ismét kiszedik a kemencéből és a fehér árun, főként porcellánon, díszítés, aranyozás a máz felett történik, természetesen újraégetéssel. A kőedénynek nevezett tárgyakon szokásos a máz alatti festés. A sárga agyagárun (fazekasárun) még nyers állapotban történik a díszítés különböző színűre festett agyagból, az úgyneveztt engóbból. Ezt az eljárást gyakorolják a magyar fazekasok is, feleségükkel és gyermekeikkel. A fazekasmester, aki a korongon ül és a legkülönbözőbb edényeket, tejesköcsögöt, vizeskorsót, bögrét, tálat, lábast stb. szabadkézzel „húz" és

JANKAI DEUTSCH TIBOR: FIATAL LEÁNY

nagy gyakorlatával majdnem hajszálpontosan egyformán, a felesége pedig díszíti, helyesebben „írja" a cifrákat rá. A gyerekek kézhez dolgoznak.

ÉBER SÁNDOR: L. O. FRESKÓPORTRÉJA

A magyar agyagművesség történetét csak pár századra tudjuk visszavezetni. A legrégibb emlékek a kályhacsempe-készítés művészetét igazolják. Bizony sokkal szebbek, artisztikusabbak azok, mint a mai közízlésnek megfelelő gyári készítmények. Az erdélyi korsók, tányérok, a felvidéki „habán"-tálak mind bizonyítékai és alapjai a magyar kerámiai műiparnak. Ha kezdetben az olasz vagy szász mesterek hatásának nyomai látszanak is rajtuk, a magyar gelencsérek műhelyéből rövidesen zamatosan magyar ízű és örökbecsű tárgyak látnak napvilágot s egyes példányok ma már külföldi múzeumoknak is féltett kincse.

A XVIII. század eleje hoz forradalmi változást a kerámia terén. Bár Kínában már Kr. e. 100 évvel szép és tökéletes porcellánt gyártottak, Európa a porcellánkészítés ezer sárkánnyal féltve őrzött titkát nem tudta ellesni s csak a véletlen segítette ekkor az aranycsináló (?) Böttgert, hogy a porcellánkészítésre rájött és I. Frigyes szász fejedelem Meissenben Európa első porcellángyárát megépítette. Egész kis hadsereg, vízárok, felvonóhíd és egyéb óvintézkedésekkel akarta a nagy titkot megőrizni, de ez csak ideigóráig sikerült, mert a meisseni gyárat rövidesen

KRÓNIKA ÉS SZEMLE

LEVANTE KIÁLLÍTÁS ÉS MINTAVÁSÁR TEL-AVIV — 1932. Egy teljes év késéssel lesz az idén megrendezve a közelkelet egyetlen mintavására Tel-Avivban. Azonban, amint az építkezés az 1929 augusztusi szomorú események után óriási mértékben növekedett, úgy lesz ez a kiállítás tekintetében is.

Az utolsó kiállítás 1929 áprilisában volt. Ez akkor összesen párszáz kiállítóval csak néhány ezer négyzetmétert foglalt el. Így is mint egyetlen ilyen állandósult intézmény Ázsiában óriási érdeklődés homlokterébe került. Az idei kiállítás méreteit következőkből sejthetjük. Csupán az angol kormány külön építés alatt lévő pavillonja 600 angol kiállító iparost fogad magában. A lengyel pavillon 400 iparosnak fog helyet adni. Ezenkívül számtalan német és francia cég a kevert pavillonokban.

A belföldi gyáripar is szépen fejlődött azóta és e célból is jóval nagyobb területeket kellett tervbe venni, hogy mind az új alakulatokat el lehessen helyezni.

Mindezeken kívül igen lényeges és talán politikai következménye van a ténynek, hogy a környező országokban lévő kisipar is képviseltetni fogja magát. Ez a tény sok ezer arab látogatót fog biztosítani a vásár részére.

A vásár rendezősége már több ország vasút- és hajóstársaságaival megállapodást létesített, amelynek értelmében az utasok nagyszerű utazási kedvezményeket fognak tudni igénybevenni. Például a román vasútak és hajóstársaságok oda és vissza 50 százalék engedményt fognak adni a menetdíjból. Részletekről túlkorai volna még írni. De a tény maga, hogy ily komoly előkészületek történnek már ma a kiállításra, amely csak hat hónap mulva lesz, bizonyítja, hogy ez is jelentős etapot fog képezni az ország további fejlődésében.

Az ugyanakkor megrendezendő Makkabiádra is sokfelől készülnek a nagy csoportok és kétségtelen, hogy a jövő tavaszi turistaszezon a legélénkebb lesz az eddigiek között Palesztinában. *Goldstein Mór* (Tel-Aviv).

A BRITH IVRITH HÉBER SZÖVETSÉG működése minden tekintetben felülmúlja a várakozást. Az előadásokon, kurzusokon, szemináriumokon megtelik a terem és a héber tanulásra jelentkezők száma a legkülönbözőbb rétegekből egyre nagyobb arányokban növekedik. A második előadáson dr. *Hevesi* Ferenc pesti rabbi ismertette szép héber stilusban és gondolatokban gazdagon a *Próféta-ság lényegét*. A hallgatók között volt *Pröhle* professzor, a budapesti egyetem keleti nyelvtanára, akit dr. *Patai* József elnöki megnyitójában melegen köszöntött. A harmadik előadáson dr. *Róth* Emil egri főrabbi, aki egy évet töltött a jeruzsálemi egyetemen, a *héber kulturának diaszporai problémáit* tárta fel. Vagy tizen szóltak hozzá az érdekes kérdéshez, rabbik és laikusok, fiatal fiúk és leányok válogatott héberséggel. Az első szemináriumot *Wachsberger* Mózes tanár tartotta Achad Haamról és köréről, nagy érdeklődés mellett. A héber nyelvkurzuson haladóknak tart előadásokat *Patai* Ervin György, *Tisbi* Illés. Kezdőknek: *Redlinger* Juci és *Krämer* Móric. A szemináriumokon előad még dr. *Richtmann* Mózes, dr. *Weisz* Pál, héber dalokat tanit *Feldmann* Lajos.

A Héber Szövetség helyisége, melyet a pesti hitközség bocsátott rendelkezésre, Wesselényi-utcai 44. számu iskolaépület fizikatermében van.

AZ OMIKE HITVÉDELMI SZÖVETSÉGÉNEK FÜZETEI. Értékes munkát végez a Hitvédelmi Szövetség a zsidóság mai problémáinak tárgyalásával. Az ankétsorozat külön füzetekben is megjelenik dr. *Hevesi* Ferenc és dr *Friedmann* Gyula szerkesztésében. Az első füzet: Ankét az önantiszemitizmusról. Az 1931. nov. 17-én rendezett ankéton elhangzott előadások teljes szövegét adja ez a füzet 32 oldalon. Dr *Hevesi* Simon magasröptű elnöki megnyitója után dr *Kecskeméti* György nagyszabású előadása következik, majd dr *Schächter* Antal felolvasása, végül *Sós* Endre szavai után dr *Hevesi* Simon záróbeszéde. Érdeklődéssel várjuk a második füzetet, mely a *kitérésről* szóló ankétot fogja bemutatni dr *Kiss* Arnold, dr *Gartner* Pál és *Sass* Irén előadásaival.

A MULT ÉS JÖVŐ MŰVÉSZETI SZALON „EZER KARIKATÚRA" KIÁLLÍTÁSA egyre szélesebb rétegű érdeklődést kelt. Politikai klubok, egyesületek, műgyűjtők egész sorozatokat szereznek meg a régi politikai élet nagy egyéniségeit megörökítő művészi karikaturákból. *A Szépművészeti Múzeum is értékes sorozatot választott ki a magyar karikatura régi és modern mestereinek műveiből.* Iskolák elviszik növendékeiket, hogy itt tanulmányozzák a magyar karikatúra fejlődését. A nagy érdeklődésre való tekintettel a „Mult és Jövő Művészeti Szalon" az érdekes kiállítást december végéig hosszabbította meg. A Mult és Jövő Művészeti Szalon helyiségei Vilmos császár-út 34 alatt vannak.

STERN SAMUNÉ ELŐADÁSA, amelyet a Goldmark-terem felavatásán tartott, élénk visszhangot keltett. Minden enkinek helyeslésével találkozott finom fejtegetése a szeretetről és összetartásról, melyre ma a zsidóságnak a legnagyobb szüksége van. Az elnökasszonyt meleg ünneplésben részesitették.

Finom **félikabátok városi bundák**

feltünő olcsó árban és nagy választékban

Fehér M. Miksa

(Ezelőtt Kohn Heilmann és Fiai, cs. és kir. udvari szállítók)

Budapest, IV., Károly-körut 12. sz.

Mértékutáni elsőrendü uriszabóság

„Mult és Jövő"-re való hivatkozással engedmény!

124 darab különféle méretű

árverésen vásárolt valódi perzsa szőnyeg

minden elfogadható áron

ANTIKART R. T.

IG.: STERNBERG Z. J.

VII., DOB-UTCA 31. SZÁM

LOHR MÁRIA „Kronfusz“
vegytisztító és kelmefestő
Gyár és központ:
VIII., Baross-utca 85. szám
Telefon: József 302—37

AZ UJPESTI IZR. NŐEGYLET 60 ÉVES JUBILEUMA. Az ujpesti izr. nőegylet f. é. november 22-én díszközgyűlés keretében ünnepelte fennállásának 60-ik évfordulóját. Az ünnepi közgyülés igen díszes közönség előtt folyt le. Dr. *Kálmán Ödönné*, a nőegylet kiváló elnökasszonya tartalmas megnyitó beszédében ecsetelte azokat a szenvedéseket, amelyek hittestvéreinket marcangolják. „Ártatlan gyermekek sírása, szerencsétlen anyák fájdalmas zokogása hangzik felénk, támogatásért könyörgők támolyognak elénk és mi nem dughatjuk be füleinket, nem zárhatjuk be ajtainkat, hanem követnünk kell az Ur parancsát, aki a biblia szerint a szegényt „az én népemnek“ nevezi s aki „az árvák atyja“ és „az özvegyek birája“, amely parancs úgy szól, hogy a szegény is húsodból való és ha látod őt mezitelen, fel kell ruháznod, ha éhes, kenyeret kell adnod neki, ha kitaszított, hajlékot kell neki nyujtanod.“

A nagy tetszéssel fogadott megnyitóbeszéd után dr. *Walles* Antal titkári jelentésében vázolta a nőegylet 60 éves munkásságát és a jövendő munkaprogrammot terjesztette elő. A hitközség nevében *Arányi* Adolf elnök mondott lelkes beszédet, majd dr. *Friedmann* Dénes főrabbi és dr. *Lichtmann* Mór rabbi szóltak az ünnepi hangulathoz mért nagyhatású beszédben a nőegylet jótékony munkájáról. Dr. *Baracs* Marcelné dr. Kálmán Ödönné elnöknő kiváló munkásságát emelte ki. *Deucht* E. Lajos, *Jolész* Béla, *Barta* Dezső és dr. *Fábián* Béla orsz. képviselő ünnepelték a nőegyletet, dr. Kálmán Ödönné elnökasszonyt és kiváló munkatársait: Székely Miksáné és Ehrenwald Lászlóné alelnököket.

AZ OMIKE MŰBARÁTOK KÖRE közgyülésén *Vészi* Józsefné közvetlen megnyitója után dr. *Neményi* Ernő tartott értékes előadást a zsidó művészet lényegéről és lehetőségeiről. Az érdekes és újszerű fejtegetésekre még visszatérünk. Dr. *Frisch* Ármin tanár, kulturtanácsos, a Műbarátok Körének életrehívója, ismertette a kör működését az utolsó esztendőben. A közönség lelkesen ünnepelte *Kreisel* Bélát az iskolavezető tanárokkal együtt. Azután megtekintették a változatos kiállítást a növendékek munkáiból, melyekből néhányat mai számunkban reprodukálunk.

A növendékek közül ki kell emelnünk *Balla* Éva színpompás, erősfantáziájú és ötletes reklámterveit, *Löwy* Károly, *Kalmár* István plakát- és üzleti grafikai munkáit, *Stark* Ernő modern elgondolású, de a tradició nemes patinájában elgondolt héber betűit és a zsidó muzeumot propagáló plakátját. A szép és nívós kiállítás és az egész munka sikere *Kreiszl* Béla rajzolóművész tanár, dr. *Bánk* Ernő igazgató és dr. *Frisch* Ármin kulturtanácsos szakszerű vezetésének tulajdonítható.

AVIGDOR HAMEIRI HÁZALAPRA beérkezett dr Fodor Lajos, Hatvan gyüjtése. Dr Illés Gyula ügyvéd, Hatvan 10 P, Major Henrik, a Magyar-Olasz Bank igazgatója 10 P, Friedlaender Gyula cukorgyári tisztviselő 5 P, Fodor Aladár 5 P, összesen 30 P.

PATAI JÓZSEF HERZL-KÖNYVÉRŐL irja dr. *Kálmán* Ödön főrabbi a kőbányai Hitközség Értesítőjében: *Új könyvet ajánlok híveim figyelmébe. E gyönyörűen kiállított, ragyogóan megírt, nagy fáradsággal, tudással szerkesztett könyv láttán elhallgatni kell minden pártpolitikának, kicsinyes nagyképűségnek. Ez irodalom, zsidó irodalom!* Patai József „Herzl“ cimű díszmunkája 29 fejezetben, közel 400 oldalon jelent meg. Patai e művében maga is felemelkedik, még a cionizmuson is túlra; a zsidóság lángoló szeretetében, a költőiség tiszta, napsugaras levegőjében csak az írhat így valóságról, aki a zsidóság ábrándos szerelmese s aki az életből az irodalom magaslatára visz föl egy magához hasonló nagy-nagy ábrándozót, prófétai lelkű férfiút... *Nem lehet bírálatban ismertetni e könyvet. Olvassátok el híveim, mert általa gazdagabbak lesztek tudásban, érzésben, zsidóságtokban!*

A PESTI HITKÖZSÉG ÉPÍTKEZÉSEI ELÉRKEZTEK A TELJES BEFEJEZÉSIG. A Hősök Emléktemplomában már imádkoznak s esketnek, a Kultúrház helyiségeiben már zsidó kiállítás és művészi előadások voltak, a Goldmark-teremben szinte estéről-estére vannak zsidó előadások, hitvédelmi ankétek, bankettek, Pro Palesztina előadások és viták. Mintha mégis friss élet kezdene pezsdülni az építkezés betetőzéséül. Mintha mégsem lett volna improduktív befektetés, amit a dohányutcai templom körül a jövő számára emeltek. Kultúrcentrum van itt keletkezőben, amelyből talán egészségesebb és bensőségesebb zsidó élet fog fakadni. És azon a helyen, ahol Herzl szülőháza állott, teljesülni fog az ő mottója: „Vissza a zsidósághoz!“ A pesti hitközség építkezéseinek, művészi szempontból való méltatásának külön számot fog szentelni a Mult és Jövő.

A BÉKÉSCSABAI ORT. IZR. ELEMI ISKOLA leleplezte *Singer* Manó nyug. tanitó arcképét, melyet volt tanítványai Jankai D. Tibor festőművésszel festettek meg. Az ünnepelt üdvözlésére megjelent Jánossy Gyula polgármester, Korniss Géza kultúrtanácsnok. Dr. Eisenberg Bertalan iskolaszéki elnök, Stern Ármin hitk. elnök, Moldoványi és Kozsuch igazgatótanítók, Prónai Ernő dr. és Herzog Henrik dr. elnök üdvözölték. A volt tanítványok nevében dr. Sajó Jenő leplezte le a képet, melyet Schwartz Henrik tanító vett át az iskola részére.

RÓTH TESTVÉREK
ÓRA- ÉS ÉKSZERÁRU-KERESKEDŐK
Budapest, VII, Dob-utca 16. V.é.I.28
(Gozsdu-udvar)
Aranyat, ezüstöt és brillliánst
a legmagasabb napi áron veszünk!
Legolcsóbb bevásárlási forrás!
TELEFON:
J. 414—17

POLLÁK SAROLTA kozmetikus legmodernebb szépségápoló intézete. Hajszálak kiirtása arcról, karról. Szemölcsirtás. Hámlasztások. Bérletrendszerű arcápolás. Esti kikészítés. „MIRACLE“ krém, puder, szappan hatása bámulatos. Ránctalanít, üdít, szépít fehérít. Szétküldés utasítással. Díjtalan tanácsadás (Prospektus). VI., Andrássy-út 38, I. em. Párisi áruházzal szemben

AZ ERNST-MÚZEUM KIÁLLITÁSAI

CXXIII.

CSOPORTKIÁLLITÁS,

MELYEN

ÁGOSTON VENCEL, CZENE JÁNOS,
CZÓBEL BÉLA, CSÓKA ISTVÁN,
JANKAI D. TIBOR, VADÁSZ ENDRE

FESTŐMŰVÉSZEK MŰVEI ÉS AZ

ALKOTÓ IPARMŰVÉSZEK KIÁLLITÁSA

LÁTHATÓ

A KIÁLLITÁST RENDEZTÉK:

ERNST LAJOS ÉS DR. LÁZÁR BÉLA

AZ ERNST-MÚZEUM KIADÁSA
BUDAPEST, 1931 DECEMBER HÓ

MOST JELENT MEG:

ERNST-MÚZEUM.

I. füzet. ERNST LAJOS: Jacopo Tintoretto: Szent István Mária oltalmába ajánlja Magyarországot.

MAYER L. AUGUST: Tintoretto egy ösmeretlen magyar vonatkozásu képe.

II. füzet. Dr. LÁZÁR BÉLA: Bernhard-Strigel: II. Ulászló és családjának arcképe.

III. füzet. Külföldi mesterek magyar vonatkozásu művei.

IV. füzet. Dr. FERENCZY ZOLTÁN: A Petőfi-terem.

V. füzet. ERNST LAJOS: Petőfi arcképei.

Az Ernst-Múzeum kiadása.

—◈—

AZ ERNST-MÚZEUM MŰVÉSZ-KÖNYVEIBŐL ujabban megjelent a VI. Rippl-Rónai József és a VII. Vaszary János.

Előbbi füzetek:

I. Csók István. II. Iványi-Grünwald Béla. III. Perlmutter Izsák. IV. Gyárfás Jenő. V. Rudnay Gyula.

Egy-egy füzet ára 2 pengő.

A füzeteket Dr. LÁZÁR BÉLA irta.

KAPHATÓK A PÉNZTÁRNÁL.

Légrády Testvérek nyomdai műintézete, Budapest. (Igazgató: Kertész Árpád.)

MÁSODIK TEREM.

Czene János.

A Munkácsy-Céh egyik kiállításán tünt fel aktos kompozíciójával. Biztos formák és pasztozus előadásának frissessége kapta meg akkor a szemlélőt. Azóta egyre szinesebb lett. Mestere, Rudnay Gyula meseszerüsége hatott rá és inditotta meg elképzeléseit. A fák éneklő fiatalok, a kiránduló-társaság vidám csapatja, a hamis kártyás szép hullámvonala, az asztal körül ülő ivók csoportjának lágy vonalvezetése, a szülei házat elhagyó költő, Petőfire emlékeztető mozdulatban, csupa elképzelés, csupa álomkép foglalkoztatja Czene János fantáziáját is. Szinei és formái keresik még a harmóniát, de magyaros világa és egyre jobban nemesedő tónus-érzéke — tehetségének zálogai — művészi jövőjének biztató jelei.

Czene János festményei.

20.	Hamis kártyás	200.—
21.	Hazafelé	400.—
22.	Önarckép	150.—
23.	Idyll	400.—
24.	Tavaszi dal	300.—
25.	Szabadban	250.—
26.	Kirándulás	150.—
27.	Ivók	250.—

28. Lány kosárral . . . . . 400.—
29. Mezőn. Magántulajdon.
30. Vendéglőben . . . . . 100.—
31. Aktkompozició . . . . . 400.—
32. Fák alatt . . . . . 100.—
33. A költő . . . . . 250.—

HARMADIK TEREM.

Csóka István.

Grafikai tehetségének szép bizonyságát láttuk már egyszer e termekben. A fiatal művész azóta a pasztellhez fordult, mert lelkében a gyöngéd szinek, a lágy átmenetek, a szép formák és a tónusok finomságai ébredeztek. A vonal küzd nála a szinnel. Hogy e küzdelemben a szint jogaihoz juttassa, azért fordult a pasztellhez, melynek gyöngéden selymes tónusai körülölelik a legélesebb formát is. Innen szineinek formát követő, formát beburkoló ereje.

Csóka István pasztelljei.

34. Szegények . . . . . 100.—
35. Őszi táj . . . . . 60.—
36. Akt . . . . . 100.—
37. Strand . . . . . 80.—
38. Csavargó . . . . . 80.—
39. Velencei tó . . . . . 80.—
40. Ebédosztás . . . . . 80.—
41. Cigányfiu . . . . . 60.—
42. Szerelem . . . . . 100.—
43. Hajnali vándorlás . . . . . 80.—
44. Tanulmányfej . . . . . 80.—
45. Őszi táj . . . . . 60.—
46. Ülő nő . . . . . 150.—
47. Ősz . . . . . 80.—
48. Jelmezes lány (A székesfőváros pasztell-dijának nyertese) . . . . . 150.—
49. Aktok . . . . . 200.—

NEGYEDIK TEREM.

Czóbel Béla.

Rippl-Rónai József irja egyik levelében: „A művészet az izlésben és az egyéni interpretálási képességben csucsosodik ki."

Mikor nagybányai tanulmányai után Czóbel Béla kikerült Párisba, — annak már több mint negyedszázada, — Rippl-Rónai ideálja ihlette. Első jelentkezésekor a Salon d'Autumne-ben már feltünt. De ekkor még nyakig benne volt a nagybányai tradicióban. Pedig minden törekvése az volt, hogy megtalálja önmagát. Már ekkor — 1906-ban — ezt irta egy önvallomásában: „Igen, elfeledni mindent, mi rám erőszakolt, eldobni mindazt, mi másokból kiválogatott, semminek lenni, s ujra megszületni, hogy az első hang az én gagyogásom legyen, mi, ha mondattá válik, szóljon az bármiről, én rólam beszéljen." (Modern Művészet, I. 305.)

És ezt a magáratalálást keresi, kutatja, kegyetlen önkinzással, immáron e huszonöt év óta. Leszállott a primitivekhez, hogy ujra gyermek legyen és megtalálja a maga hangját. A természet egyéni interpretálását tüzte ki céljául ő is. Körülötte viharok dulhattak, ő önmagába fordult és önmagát kereste. Nehéz sors, keserves munka, hihetetlen önfeláldozás, de állta becsületesen, makacsul és meg nem tántorodott soha.

A párisi kritika mindjobban elismerte ezt az aszkéta munkát, s ma az ugynevezett „párisi iskolának elismert tagja. Körülötte a különböző izlések

meg nem szünnek vitázni. Ő nyugodtan állja a harcot. Magára marad vagy elismerik, — mindegy. Ő az, ami lenni akar. Jó-e, rossz-e, — nem kérdi. Csak fest, ahogy festenie megadatott. Huszonöt év óta ott áll a harc mezején. Társai irányt változtatnak, nem törődik velük. A maga meggyőződésének kérlelhetetlen birája.

Czóbel Béla művészete iskolapéldája az uj utat törni akaró nagy akarásnak. Nem tür meg semmi koncessziót, a világot főformáira vezeti vissza, a struktura kihangsulyozásával beéri. Szinei komorak, mert az alapformák hordozói. Ha itt-ott felcsillog egy-egy tiszta szin, mint gyümölcs-csendéletén, az csak a forma kisérője. Most már nem a kontur a főeszköze, de minden formája még most is mintha ólompántba volna bepréselve, mely a szilárd konstrukciót szolgálja. Aszkéta lelkének tükörképe ez a puritán formavilág.

Czóbel Béla festményei.

50. Csendélet . . . . . 400.—
51. Merengő nő . . . . . 750.—
52. Falusi utca . . . . . 750.—
53. Falurészlet . . . . . 300.—
54. Hintó . . . . . 750.—
55. Kép magamról . . . . . 500.—
56. Magyar parasztlány . . . . . 900.—
57. Kékruhás lány . . . . . 400.—
58. A háló . . . . . 900.—
59. Hatvani parasztházak . . . . . 750.—
60. A hatvani kastély. Báró Hatvany Ferenc ur tulajdona.

61. Csendélet . . . . . 400.—
62. Nő virággal . . . . . 900.—
63. Csendélet. A Fruchter-gyüjteményből.
64. A Muzsa. A Fruchter-gyüjteményből.
65. Gémeskut . . . . . 900.—
66. A Szajna . . . . . 750.—
67. Az öreg martiniquei nő . . . . . 750.—
68. Falusi utca. A Fruchter-gyüjteményből.

ÖTÖDIK TEREM.

Vadász Endre.

A rézkarc nemes művészete Rembrandtnál érte el csucspontját. De a mód, ahogy ő kezeli a tűjét, nem az egyetlen s nem lehet örökös forma. Vadász Endre nem követi őt, nem a fény és árny hullámzó játékaiból emeli ki a formát, hanem a tiszta vonal puritán egyszerüségével *irja le* formáit, s a vidéki várost, a köszörüs embert, a halkofát, a vasuti hidat, az alföldi tájat, csupa vidéki magyar motivumot foglal vonalhálózatába. A vonal biztonságát, határozottságát és egyszerüségét keresi. Nem tónushatásokra tör, hanem az éles és csalhatatlan formaigazságra. Innét előadásának nemessége, könnyedsége és ereje.

Vadász Endre rézkarcai.

68. *a)* Dunai malom;
b) Tél . . . . . 20.—
69. Uszoda . . . . . 15.—
70. Köszörüs . . . . . 15.—
71. Róma . . . . . 15.—
72. Halkereskedés . . . . . 15.—
73. Halas kofák . . . . . 15.—
74. Havas ut . . . . . 15.—
75. Kertészet . . . . . 15.—

76. Tutajok . . . . . 15.—
77. Vasuti híd . . . . . 15.—
78. Külváros . . . . . 15.—
79. A Fertő-tó . . . . . 15.—
80. Halászbárkák . . . . . 15.—
81. Kilátás az ablakból . . . . . 15.—
82. Alvó nő . . . . . 10.—
83. Boronálás . . . . . 15.—
84. Végig a parton . . . . . 15.—
85. Tóparton . . . . . 15.—
86. Alföld . . . . . 15.—
87. Halászbárka . . . . . 15.—
88. Fűzfák a parton . . . . . 15.—
89. Kanyarodó . . . . . 15.—
90. Vadászat . . . . . 15.—

HATODIK TEREM.

Jankai D. Tibor.

Jankai D. Tibor is a vidéken él, de mennyire másképp hat rá a kis város, mint akár Ágostonra, akár Vadászra. Jankai D. Tibor telivér rajzoló, akinek az élet széles formákban, nagy fény- és árnyhatások közt, éles ellentéteket alkotva jelenik meg. A falusi életet nagy szemmel látja. A táj főformáiban tünik fel képzeletében. Minden olyan egyszerü és olyan robusztus a szemében. A lágy és finom hatások elől kitér. Csak a szélesen felfogott formák izgatják. Hajlama a monumentálitás felé vonza.

Dr. Lázár Béla.

Jankai D. Tibor eredeti rajzai.

91. Kompozició . . . . . 30.—
92. Fürdözők . . . . . 30.—
93. Magvető . . . . . 30.—
94. Anya gyermekével . . . . . 30.—
95. Gyümölcsszüret . . . . . 30.—
96. Csavargó . . . . . 30.—
97. Hegyes táj . . . . . 30.—
98. Anya és gyermeke . . . . . 30.—
99. Falusi lány . . . . . 30.—
100. Fonó asszony . . . . . 30.—
101. Gyermek . . . . . 30.—
102. Mese . . . . . 30.—

103. Mosónők . . . . . 30.—
104. Pásztor . . . . . 30.—
105. Körmenet . . . . . 30.—
106. Mosás . . . . . 30.—
107. Rőzsehordók . . . . . 30.—
108 Patakpart . . . . . 30.—

NAGY TEREM.

Az alkotó iparművészek kiállitása.

Résztvesznek:

A. Stehlo Lili
Ábrahámné Rusinczky Anna
Baja Sándor
Báthory Julia
Braun Lili
Büky Béla
E. Deli Anna
Gádor István
Gáldi Éva
Górka Géza
Hamvas Magda
Kandó Magda
Kassák Lajosné és Nagy Piri
K. Kende Judit
Knerr Erzsévet
Kovács Gina
Kovács Margit
Molnár Kálmán
Molnár Margit
Pataky Piri
Soós Irén
Steinfeld Olga
E. Teván Margit
Gy. Wahl Valéria
Zilzer Hajnalka, stb.

Árak jelezve a tárgyakon.

Minden megvett tárgy azonnal elvihető.

Jegyzetek.

[illegible]

Gorka Géza

Jankai D. Tikor

Aovábbítassal

Ernst

1931 dec

41

Jankai D.Tibor festőművész

Ernst-Muzeum CXXIII.csoportkiállitása.Képével vesz. részt

Pesti Hirlap 1931.XII.15.

Jankai D.Tibor festőművész

Ernst-Muzeum CXXIII.csoportkiállítása - képével vesz részt

Pesti Hirlap 1931.XII.22

MEGHIVÓ

JANKAI TIBOR FESTŐMŰVÉSZ

1941 NOVEMBER 23-TÓL DECEMBER 7-IG
A LIPÓTVÁROSI TÁRSASKÖR HELYISÉGÉBEN,
V. SZT. ISTVÁN-KÖRÚT 1. I. EM. RENDEZENDŐ

GYÜJTEMÉNYES KIÁLLITÁSÁRA

KIÁLLITÁS NYITVA:
DÉLELŐTT 10—2-IG

Jankai Tibor Békéscsabán született. Első tanulmányait szentkatolnai Bálint Benedeknél, a budapesti Képzőművészeti Főiskolán Balló Edénél, majd Vaszary Jánosnál végezte. Későbbi tanulmányait Párisban a Julien Akadémiában és más európai városokban folytatta. Kiállításai voltak Budapesten az Ernszt Muzeumban, a clevelandi, los-angelesi állami muzeumokban, stb.

NYOMTATVÁNY

.....

.....

.....

TEVAN BÉKÉSCSABA 52802

JANKAI TIBOR festő

OMIKE 1909-1944 549
J63

Jankai D. Tibor festö.

Katol. Szemle. 1932. I. 132-36. l.

Jankai-Deutsch festö.

KUT.1927.1.sz.márc.31.16.1.

Jankai Tibor

JANKAI TIBOR
KÉPKIÁLLITÁSA
1941 NOV. 23-TÓL DEC. 7-IG

A LIPÓTVÁROSI TÁRSASKÖR HELYISÉGÉBEN
BUDAPEST, V. SZENT ISTVÁN-KÖRÚT 1. I. EMELET

Jankai Tibor Békéscsabán született. Első tanulmányait szentkatolnai Bálint Benedeknél, a budapesti Képzőművészeti Főiskolán Balló Edénél, majd Vaszary Jánosnál végezte. Későbbi tanulmányait Párisban a Julien Akadémiában és más európai városokban folytatta. Kiállításai voltak Budapesten az Ernszt muzeumban, a clevelandi, los-angelesi állami muzeumokban, stb.

2. Merengő . . . . . 100 P
3. Hóolvadás . . . . . 80 „
4. Vízpart . . . . . 80 „
5. Ősz . . . . . 80 „
6. Hazafelé . . . . . 80 „
7. Sümeg . . . . . 80 „
8. Hegyoldal . . . . . 80 „
9. Csabai határ . . . . . 80 „
10. Falu . . . . . 80 „
11. Csendes vidék . . . . 80 „
12. Szegény család . . . . 80 „
13. Mosónők . . . . . 80 „
14. Balaton . . . . . 120 „
15. Kútnál . . . . . 100 „
16. Alföldi táj . . . . . 100 „
17. Cséplés . . . . . 100 „
18. Kaszálják a herét . . . 90 „
19. Révész . . . . . 140 „
20. Nagybánya . . . . . 130 „
21. Békési táj . . . . . 140 „
22. Szanazug . . . . . 130 „
23. Szegény békési . . . . 140 „
24. Félakt . . . . . 150 „
25. Gondolkodó . . . . . 140 „
26. Szeretet . . . . . m. t.
27. Anya és gyermeke . . . m. t.
28. Szegény negyed . . . 140 P
29. Fésülködők . . . . . 140 „
30. Lajosmizsei táj . . . . 160 „
31. Tarjáni cigányok . . . 150 „
32. Cigány utca . . . . . 160 „
33. Pihenő szüretelők . . . 160 „
34. Dorci primás utcája . . 160 „
35. Szentendre . . . . . 150 „
36. Falu széle . . . . . 150 „
37. Tanya . . . . . 180 „
38. Csabrendeki mosókút . 180 „
39. Bágyadt fények . . . . 200 „
40. Sümegi táj . . . . . 180 „
41. Völgyben . . . . . 160 „
42. Sümegi cigányok . . . 180 „
43. Márciusi nap . . . . . 200 „
44. Pihenő . . . . . 200 „
45. Magvető . . . . . 200 „
46. Köröspart . . . . . 180 „
47. Szüretelők . . . . . 200 „
48. Duna Szentendrénél . . 200 „
49. Csendes utca . . . . . 200 „
50. Krumpli kapálók . . . 180 „
51. Fonyódi táj . . . . . 200 „

52. Marokszedők . . . . . 200 P
53. Virágot szagolgató gyermek . . . . . 200 „
54. Falusi udvarban . . . . 200 „
55. Cigánynegyed . . . . 180 „
56. Kora tavasz . . . . . 200 „
57. Szőlő kötözők . . . . 200 „
58. Békési cigány Páris . . 230 „
59. Munkatáborosok utazása 200 „
60. Gondolkodó leány . . . 200 „
61. Utca Szikszavában . . . 160 „
62. Kubikos . . . . . 200 „
63. Erdőben . . . . . 160 „
64. Paprikaföldön . . . . 180 „
65. Ritmus . . . . . 200 „
66. Fürdés után . . . . . 200 „
67. Tanyavilág . . . . . 200 „
68. Badacsonytomaj . . . . 200 „
69. Tavasz . . . . . 200 „
70. Békési Páris . . . . . 200 „
71. Horgászók . . . . . 200 P
72. Cigány kunyhók . . . 180 „
73. Fürdőzők . . . . . 180 „
74. Tavaszi munka . . . . 180 „
75. Szegény család . . . . 180 „
76. Tél . . . . . 180 „
77. Kirándulók . . . . . 160 „
78. Csabai táj . . . . . 180 „
79. Pihenő munkás . . . . 180 „
80. Köröspart . . . . . 200 „
81. Badacsony . . . . . 200 „
82. Köszörűs . . . . . 200 „
83. A Körös Fényesnél . . . 180 „
84. Műteremrészlet . . . . 250 „
85. Gyermekét mosdató anya 100 „
86. Merengő . . (Terrakotta) 150 „
87. Női fej . . „ 150 „
88. Fésülködők „ 200 „
89. Anya és gyermeke „ m. t.

TEVAN BÉKÉSCSABA 52803

Jankay Tibor • 1899–1994

A JANKAY TIBOR MŰVÉSZETI KÖZALAPÍTVÁNY
ÉS A CSÓK ISTVÁN GALÉRIA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT
1998. OKTÓBER 22-ÉN, CSÜTÖRTÖKÖN 17 ÓRÁRA

Jankay Tibor

emlékkiállításának megnyitójára
a Csók István Galériába

A kiállítást megnyitja:

VÁRHEGYI ATTILA

a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának
államtitkára és

BELLÁK GÁBOR

a Magyar Nemzeti Galéria művészettörténésze

Közreműködik:

Pászthy Julia *és* Fodor Ferenc

ének *gitár*

A kiállítás megtekinthető:

1998. november 8-ig naponta, 10–20 óráig

1052 Budapest, Csók Galéria, Váci utca 25.
Tel./Fax: 318-2592

Jankay Tibor festőművész Békéscsabán született 1899. március 24-én, hatgyermekes családban. Iskoláit szülővárosában kezdte, művészeti tanulmányait Budapesten az Iparművészeti Főiskolán, majd a Képzőművészeti Főiskolán folytatta. A főiskolás évek alatt találkozott Szinyei Merse Pállal, tanítványa volt Vaszary Jánosnak.

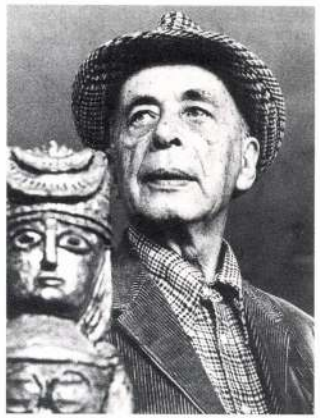

Jankay számos külföldi tanulmányúton vett részt, így Zürichben, Drezdában, Firenzében, Bécsben, Párizsban. Ez utóbbi helyen ismerkedett meg Matissal, Picassóval és M. Utrillóval is.

Békéscsabán 1926-ban nyílt meg az első önálló kiállítása a Munkácsy Mihály Múzeumban az Auróra Kör rendezésében. 1934-ben műtermet kapott a várostól, szintén a múzeumban.

Az 1939–1945 közötti évek rendkívül nehéz időszakát jelentették az életének.

A munkatáborok borzalmai, a nagyváradi gettó, a Németországba induló vagonok... ahonnan a cseh-német határnál sikerült megszöknie, és életben maradt.

A világháború alatt a művészet volt élete megmentője. Mindig kellett valamit rajzolni, festeni – pl. térképet vagy a parancsnokok arcképét. Ez a tudás segítette át a legkritikusabb pillanatokban.

Felesége – Alexander Irén – is hazakerült 1945. januárjában a német koncentrációs táborból. Békéscsabán a Teleki utcában emeletes lakást utaltak ki számukra.

1948. novemberében – Jankay édesanyjának inspirálására, aki már kint volt Los Angelesben – kivándoroltak Amerikába.

Jankay Tibor 1949. márciusában tanári katedrát kapott Los Angelesben a Pepperdine Egyetemen, ahol később a képzőművészeti tanszék egyik vezetője volt, és 1977-ig tanított.

Jankay érdeklődésének középpontjában két fontos dolog volt: a tanítványai és az alkotás. Műveivel önálló és csoportos kiállításokon mutatkozott be az Egyesült Államokban.

Kivándorlása után háromszor látogatott haza Békéscsabára, először 1969-ben, majd 1976-ban és 1979-ben. „Már nagyon régen élek Amerikában. Gondolat- és álomvilágomban többet vagyok Csabán, mint máshol a világon. Csaba volt az a hely, ahol az érzésvilágom született, a szépet, a jót, a gyönyörűt ott találtam meg" – vallja visszaemlékezésében.

Végrendeletében szülővárosára, Békéscsabára hagyta gazdag életművét.

1994. március 20-án, 95 éves korában hunyt el Los Angelesben.

Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata elfogadta a hagyatékot, és a végakaratban foglaltakat. A művészeti alkotások állandó bemutatására a művész nevét viselő múzeum megvalósítását tervezi. E célt szolgálja a város által létrehozott Jankay Tibor Művészeti Közalapítvány, (számlaszáma: 11733003–20107116), amely közhasznú szervezetként várja az adományokat, a Jankay Múzeum minél előbbi megnyitásához.

Addig is arra törekszik az alapítvány, hogy Jankay Tibor alkotásait rendszeresen a közönség elé tárja, és művészetével megismertesse az érdeklődőket, művészetbarátokat.

A JANKAY TIBOR MŰVÉSZETI KÖZALAPÍTVÁNY
ÉS A CSÓK ISTVÁN GALÉRIA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT
1998. OKTÓBER 22-ÉN, CSÜTÖRTÖKÖN 17 ÓRÁRA

Jankay Tibor

emlékkiállításának megnyitójára
a Csók István Galériába

A kiállítást megnyitja:

VÁRHEGYI ATTILA

a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának
államtitkára és

BELLÁK GÁBOR

a Magyar Nemzeti Galéria művészettörténésze

Közreműködik:

Pászthy Julia *és* Fodor Ferenc

ének *gitár*

A kiállítás megtekinthető:

1998. november 8-ig naponta, 10–20 óráig

1052 Budapest, Csók Galéria, Váci utca 25.
Tel./Fax: 318-2592

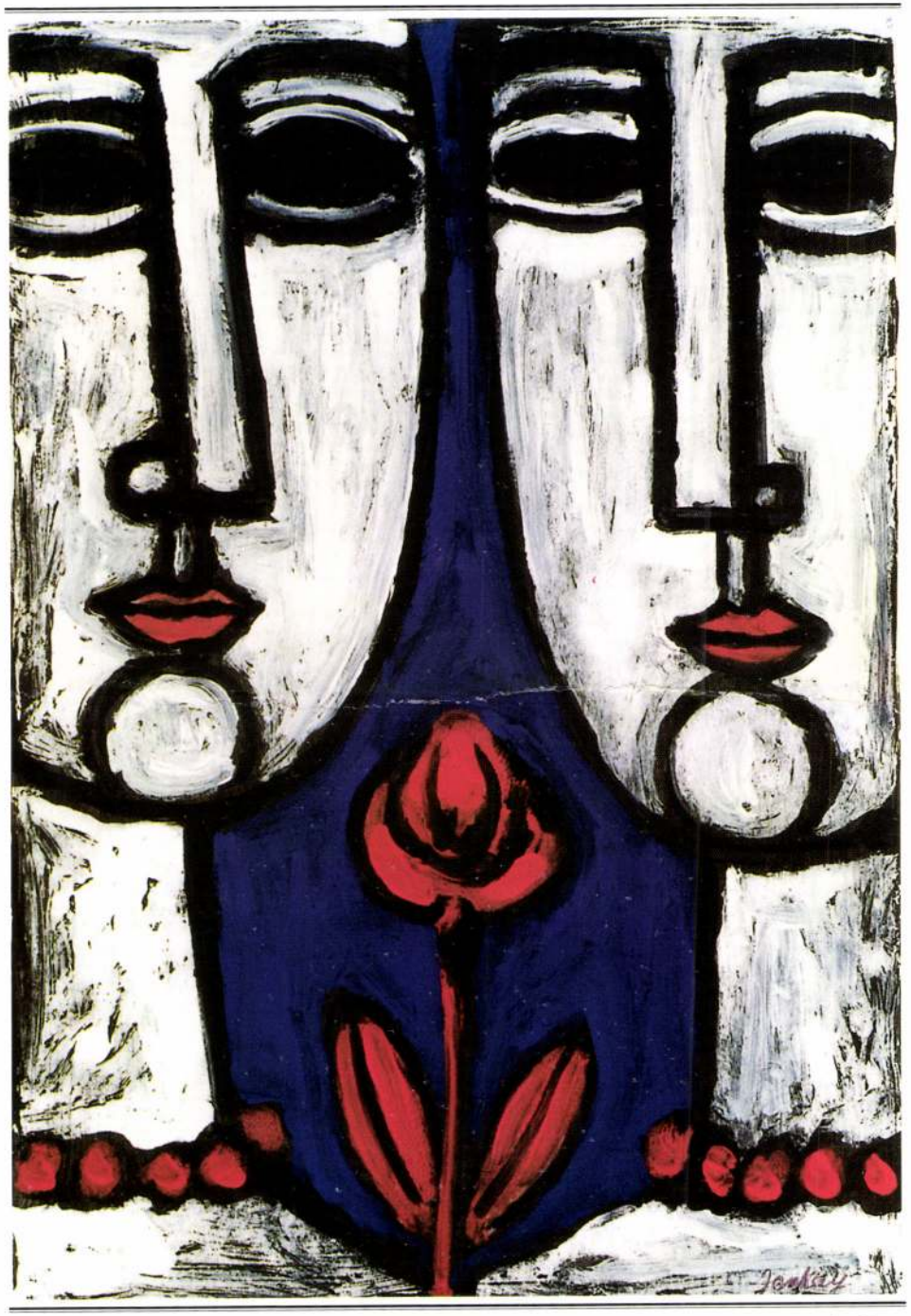

Jankay Tibor • 1899–1994

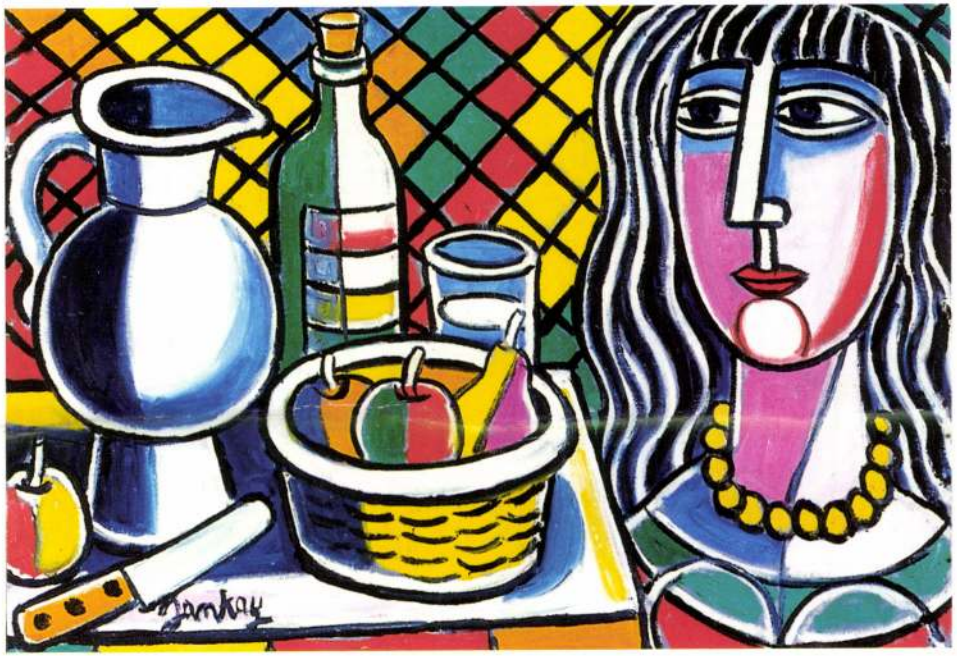

Meghívó

JANKAY Tibor

A szemelvényeket válogatta : B. TUROK Margit

Lapok az Önvallomásból. [=

Új Ausra, 1989/3.

46 – 49. ill.

XX. sz. 45. n / Mesterek

JANKAY Tibor

DÉR Endre: Jankay 90 éves =
Új Auróra, 1989/3.
42 - 45. ill.

XX. sz. 45. n / Mesterek

Jankay Tibor
festő

Könnyed, friss, mozgalmas színekben
és vonalakban egyaránt a „Sulykolók"-ja.
A „Csabai munkás"-ban célszerű
negényeszbert hoz a művész közel a ne-
zőhöz.

D.J.Jankay Tibor kiállitása Békéscsabán.
Művészet,1971. április - 47. oldal

Jankay Tibor
festő.

A „Hár előtt" cimű munkájához az átlos képépítés és a lanyos szinek adnak erőt. A „Csabai csatorna" az árnyalatok erzékenységét dicséri.

D.J.Jankay Tibor kiállitása Békéscsabán.

Müvészet,1971. április - 47. oldal

Jankay Tibor
festő

A „Kettes" című műtebben az anya
és gyermek kapcsolatával foglalkozik.
A kompozíció zártsága és összefogott-
sága látható a „Csabai madonnába".

D.J.Jankay Tibor kiállitása Békéscsabán.
Müvészet,1971. április - 47. oldal

Jankay Tibor
festő

A tájgrafikai a fogalmazás frissesé-
get dicsérik. Kiállított sokszorosító
grafikai munkái egyéni úton ki-
szélnek.

D.J.Jankay Tibor kiállitása. Békéscsabán.
Müvészet,1971.április - 47.oldal

Jankay Tibor
festő

A művész a festészeten kívül szívesen foglalkozik a szobrászattal és elsősorban az ősi művészetekkel, India, Délamerika művészetével.

D.J.Jankay Tibor kiállitása. Békéscsabán.
Müvészet,1971.április - 47.oldal

Jankay Tibor
festő

A művész utolbi évek munkáiról
kiállított fényképek palettájánál
megszmisedéséről adnak lárt.
Ebben hozzé jatszik California nap-
sugaras ege.

D.J.Jankay Tibor kiállitása. Békéscsabán.
Müvészet,1971.április - 47.oldal

Jankay Tibor
festő

Kiállításán bemutatta a „Megfiatt emberek"-et, az „Egyedül"-t a „Cigánymadonna" ami művét.

D.J.Jankay Tibor kiállítása Békéscsabán.
Művészet,1971. április - 47. oldal

Jankay Tibor
festő.

Jankay Tibor több évtizede elkerült Magyarországról. Most először Békéscsabán a Munkácsy Mihály Múzeumban volt tárlata.

D.J.: Jankay Tibor kiállítása Békéscsabán.
Művészet, 1971. április - 47.oldal

Jankay Tibor
festő

1899-ben született Békéscsabán, tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán végezte Budapesten. Majd Olaszország, Franciaország, Ausztria, Németország gyűjteményeivel ismerkedett meg.

D.J.: Jankay Tibor kiállítása Békéscsabán.
Művészet, 1971. április - 47.oldal

Jankay Tibor
festő

Az első budapesti kiállítása után már
a bécsi Albertinában láthatók művei. Megd
New-York, Cleveland, San Francisco, Pasade-
na és Los Angeles kiállító termeiben nagysiker.

D.J.: Jankay Tibor kiállitása Békéscsabán.
Művészet, 1971. április - 47.oldal

Jankay Tibor
festő

1947-ben megrázó erejű lapokat ad
közre Tevan kiadásában „Mártirok"
amiket. Ezek a horzalmas tragikumok
szemelyes élmeny ábrázolások.

D.J.: Jankay Tibor kiállitása Békéscsabán.
Müvészet, 1971. április - 47.oldal

Jankay Tibor
festő.

Jelenleg Los Angelesben a George
Pepperdine College tanáraként
működik Jankay Tibor.

D.J. Jankay Tibor kiállitása Békéscsabán.
Művészet, 1971. április - 47.oldal

Jankay Tibor
festő

Békéscsabai kiállításának anyaga a két világháború között készült. Bemutatók a tárlaton 43 olajképet, 12 temperát, 60 grafikát és rajzot.

D.J. Jankay Tibor kiállitása Békéscsabán.
Művészet, 1971. április - 47.oldal

Jankay Tibor
festő

Házak, utcák, Csatornapart, kerek
és ebben a tájban élő munkálkodó
emberek, ez Jankay festői világa.

D.J. Jankay Tibor kiállitása Békéscsabán.
Művészet, 1971. április - 47.oldal

Jankai, D. Tibor festőművész

Erns-Múzeum Csoportkiállitása - képével vesz részt

Az Est 1931.XII.13.

Jankai D.Tibor festőművész

Ernst-Muzeum csoportkiállitása - képével vesz részt

Müveit szénnel rajzolja s ez maga már nehézkesen tolmácsolja a müvészi érzést.Csavargó tipusai,csavargó alakjai,a "Magvető",a "Pásztor",a "Fonó asszony",az "Anya és gyermeke" ilyen erősebb lapjai.

Pesti Hirlap 1931.XII.13.

Jankai D.Tibor festőművész

Ernst-Muzeum csoportkiállitása - képével vesz részt.

Nemzeti Ujság 1931.XII.13.

Jankay D.Tibor festőművész

Ernst-Museum csoportkiállitása - képvel vesz részt

Nemzeti Ujság 1931.XII.15.

Jankay Tibor festőművész

Csoportkiállitás Ernst Múzeumban - képével vesz részt

Mint rajzoló ad egy sor érdekes, szélesen odavetett, affektusos lapot.

8 órai Ujság 1931. XII. 13.

Jankai B- Tibor festőművész

Csoportkiállitás az Ernst Muzeumban - képével vesz részt
Rajzok.Sok tudás,dem nem elég könyedség jellemzi munkáit.

Esti Kurir 1931.XII.15.

Jankai D.Tibor festőművész

Brno-muzeumban festők és iparművészek kiállításaképével vesz részt

Magyarország 1931.VII.13.

Jankai Deutsch Tibor.
(Békéscsaba).

a Nemzeti Szalonban rendezett Kép-
könművészek Vidéki Szövetségének
kiállításán műveit szerepeltetik.

Nemzeti Ujság, 1928. jan. 6.

Jankai Deutsch

A KUT 1929-es kiállitásán a Nemzeti Szalonban részt vett.

Rabinovszky Máriusz: Két korszak határán 1965. Bp. 200.l.

M.D.K.

Jankai D. Tibor

Fényképét közli a lap-"A clevelandi tavaszi tárlaton Jankai D. Tibor dijat nyert "Elhagyottak" c. festményével. Jankai festőművész Békéscsabán született és a budapesti "Kut"-társaság tagja." - megjegyzéssel, a "Magyarok Világhiradója" c. rovatban.

Szinházi Élet. Bp. 1930. május 26-31. XX. évf. 22. sz. 62. lap.

Jankai D. Tibor

Körmenet
Mosás
Rőzsehordók
Patakpart

Ernst Muzeum Kiállitásai CXXIII.csoportkiállitás katalogusa14 lap , 1931.

Jankai D. Tibor

Anya és gyermeke
Falusi leány
Fonó asszony
Gyermek
Mese
Mosónők
Pásztor

Ernst Muzeum Kiállitásai CXXIII.csoportkiállitá katalogusa 13-14 ap ,1931.

Jankai D. Tibor

Kompozició
Fürdőzők
Magvető
Anya gyermekével
Gyümölcsszüret
Csavargó
Hegyes táj

Ernst Muzeum Kiállitásai, CXXIII.csoportkiállitás katalogusa 13 lap, 1931.

MDK

Jankai - Deutsch.

dr. Hendel kritikus kiemeli J.D. erejét és báját.

r.m.:A KUT németországi kiállitása.
KUT.1927.II.évf.1.sz. 16.1.

MEK

Jankai Deutsch, festöm.-t

A Duisburger Zeitung -on kivül egy másik kritika is dicsérön emliti.

r.m.: A KUT németországi kiállitása.
KUT.1927.II.évf. 1.sz. 16.1.

MDK

Jánkai-Deutsch festöm.

a kiállitások harmadik állomása:Duisburg.

J.D. egyike azoknak/ Duisburger Zeitung/ akik az örege
mellett megállják helyüket.
/1912-ben rendezett kölni kiállitáson a magyarok expresz
szionizmusukkal vezetö helyet foglaltak el./

r.m.: A KUT németországi kiállitása.-Duisburger Museums-
KUT. 1927.II. évf.1.sz. 16.1. verein.

Jankai D. Tibor

festő, Kut-tag.

Békéscsaba.

Műcsarnok

1939. febr - márc. kiáll. 401.

Jankai Tibor

Festő

A *Magyar Képzőművészek Szabad Szervezetének* kiállítási helyiségében *Jankai* Tibor tárlata nyílt meg. Jankai, bár még kutat a formák és a stílusok között, képei mégis magukkal ragadóak, mély lélekláttásukkal, az emberi szenvedésnek és szellemnek ragyogó kifejezésével. Jankai mélyre néz és ki tudja fejezni azt, amit lát.

Magyar Nemzet

1947. márc. 23

a jogosultak mindazok, akik az *a)* és *b)* bekez-

ebruár havi 2 napos kenyérszelvényeire 40 dkg
ocsátású „Nagy-budapesti élelmiszerjegyek tizenöt-
gyek 2 napos szelvényeire 30 dkg, (1 napos szel-

sok, valamint a terhes és szoptatós anyák pót-
szolgáltatni. (Nehéz testi munkásoknak, terhes és
ásoknak 2 napra 20 dkg-ot).
avonként továbbra is 1·20 kg, melyet az eseten-
arányában szolgáltatnak ki.
s egyéb fínomlisztből készült ipari terméket csak
árolni.
t esetenként más élelmiszer kiszolgáltatását is el

Jankay Tibor

Rózsaszín önarckép repr.

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tihar

Egyetlen repr.

Jankay Tihar festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

Subjektivák repr.

Jankay Tibor fortepiánóra kiállítása
Munkácsy M. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

Megfázott emberek)

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

Csabai Madonna repr.

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

Csendélet repr.

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

Leányportré (rezv.)

Jankay Tibor festőművészkiállítása
Munkácsy M. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

Pásztor repr.

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

Cigányok repr.

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

Lány virággal rep.

Jankay Tibor festőművészkiállítása
Munkácsy M. Múz. Bekéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

152. Ketten, 1968. k.ny. elj. 66×56
153. Leány —"— —"—
154. Kompozíció V. —"— —"—

Jankay Tibor Sestönművész kiállítása
Munkácsy M. Múz. Bekéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

149. Fiatal leány 1968. k. ny. elj 66×56
150. A zene — " — — " —
151. Memento Mori — " — — " —

Jankay Tibor Sestönnüvész Diállítása
Munkácsy M. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

146. Angyalok vonosa, 1968. K. ny. elj. 66x56
147. Tabuji asszonyok — " —
148. Összetartós II. — " —

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

143. Összetartás I. 1968. Kny. elj. 66x56

144. Tangerpontok — " — — " — — " —

145. Élet és halál — " — — " —

Jankay Tibor festőművész kiállítása

Munkácsy M. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

140. Kompozíciál N. 1968. Eny. elj. 66x56
141. Nővérel —"— —"— —"—
142. Kiengesztelődés —"— —"— —"—

Jankay Tibor festőművész kiállítás
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970

Jankay Tibor

137. Kompozíció I. 1968. R.ny. elj. 66×56
138. —"— II. —"— —"— —"—
139. —"— III. —"— —"— —"—

Jankay Tibor festőművész kiállítás
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970

Jankay Tibor

134. Galai anatómiák, 1957. lp. 47×27

135. Fürdőről, 1968. 2. ny. elj. 66×56

136. Dihenő leányok, 1968. 2. ny. elj. 66×56

Jankay Tibor festőművész kiállítása

Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

131. Merengő, 1952. Lp. 43×31
132. (Elhagyottak), " " 41×31
133. Gondolkodó csoboi emberek Lp. 41×31

Jankay Tibor festőművész kiállítása

Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

128. Anya és gyermeke, 1952. rk.p. 30x19
129. Fürdőző, 1952. rk.p. 23x19
130. Fiatal leány, 1952. lp. 43x31

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy T. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

125. Lány virágyal sp. 23×17
126. Mosónők, 1952, lp. 42×30
127. Ribenő lány -"- sk.p. 22×19

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy T. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

123. Munkásportré vör. kr. p. 43x30
124. Csabai kolhusal — " — 60x80
124. Lány virággal, sp. 23x17

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy T. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

120. Csaboi kertek sp. 45x56
121. Vízhorslós — " — 45x55
122. Lámpportré akv.p. 50x43

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy T. Múz. Békéscsaba, 1970.

JANKAY

JANKAY TIBOR 1899-ben született Békéscsabán. – Képzőművészeti tanulmányait Budapesten a Képzőművészeti Főiskolán végezte, diplomát is szerzett, majd külföldi tanulmányútra ment Európa több országába. Járt Bécsben, Párizsban, Olaszországban, Németországban, s ezekbe az országokba később kiállítóművészként is visszatért. Mint ilyen, első ízben Budapesten szerepelt az Ernst Múzeumban, később a bécsi Albertinában, majd az Egyesült Államokban a New York-i Metropolitan Művészeti Múzeumban, továbbá a kaliforniai Los Angelesben állították ki műveit. Nagyobb önálló kiállítást rendezett Santa Barbarában, szerepelt még képeivel Clevlandben, Denverben, San Franciscóban, Pesadenában. A kaliforniai Akvarell Társaságnak tagja, jelenleg Los Angelesben a George Pepperdine College tanára.

Testvérek

Szegények

Nagymosás

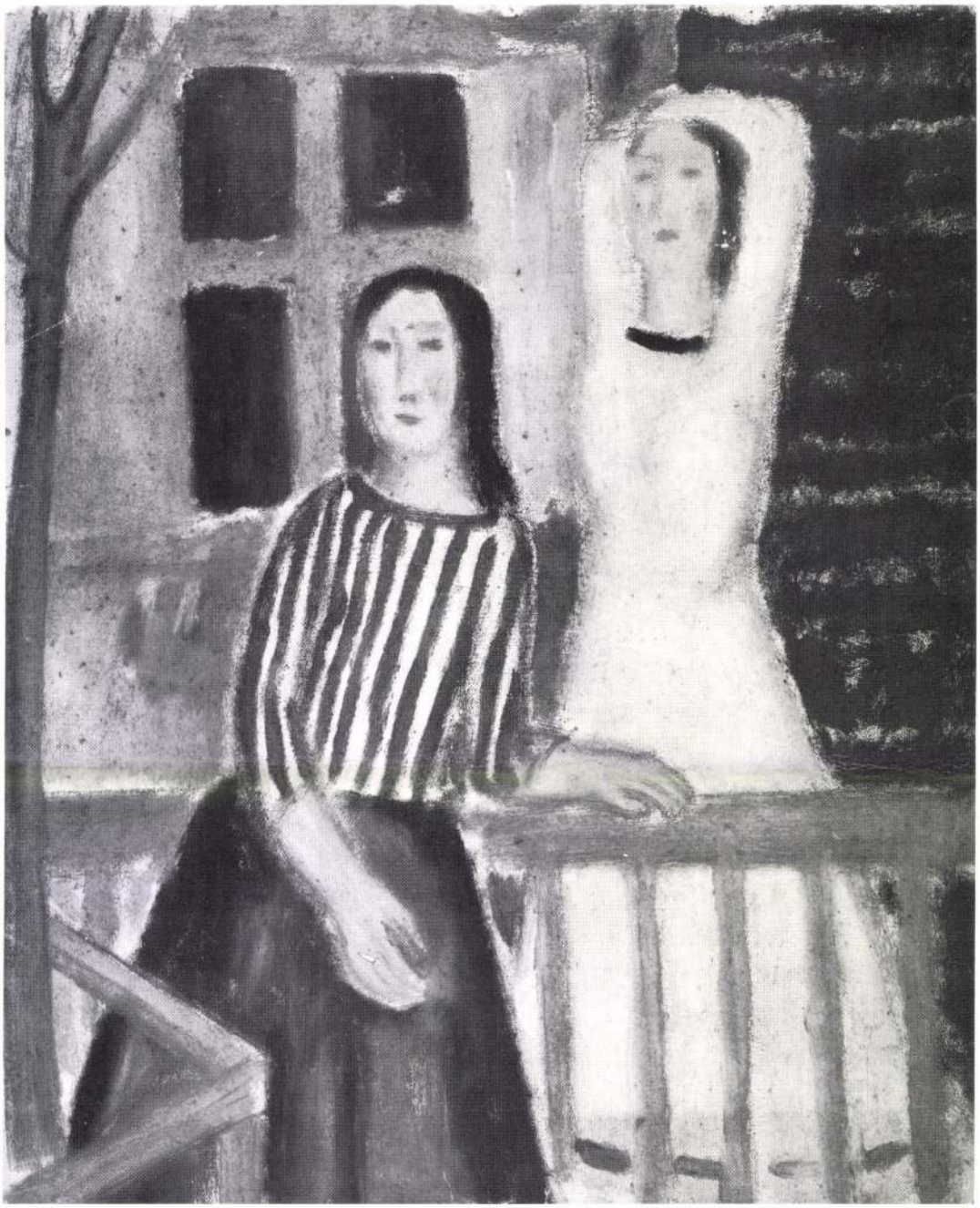

Két leány

Lófürösztés

Anya gyerekkel I.

Anya gyerekkel II.

Vízparton

Mosakodás

A címoldalon: Kalapos önarckép

A katalógus Békéscsabán a Megyei Könyvtárban rendezett kiállítás alkalmából készült.

Megtekinthető: 1991. május 30–június 25-ig.

JANKAY TIBOR ETNOLÓGIAI GYŰJTEMÉNYE

Dürer óta hosszú a sora a művészeknek, akiket megragadott az Európán kívül élő népek alkotásainak szépsége, a határozott kifejező erő, a megmunkálás kifinomultsága. Különösen nagy visszhangott kapott az afrikai népek művészete a 20. század elején a párizsi művészvilágban, amikor egy nagy művészeti forradalom keretében már nem csupán stíluselemeket emeltek át afrikai maszkokból és szobrokból a maguk műveibe olyan kiemelkedő egyéniségek, mint Picasso vagy Matisse, hanem magának a látásmódnak a lehetőségeivel is kísérleteztek. Ennek a forradalomnak az utóéletét ismerhette már meg a fiatal éveiben Párizsban tanult Jankay, aki épp az említett két művészre, könyvtárából megítélhetően, erősen odafigyelt, és állt be maga is a sorba. Valószínűleg ebből az időszakból eredeztethető ugyanis érdeklődése a nem európai műalkotások iránt, amely azután később mélyült el, amikor a borzalmas történelmű Európát elhagyva anyagi biztonságban élhetett festőművészként és művészeti oktatóként az Egyesült Államokban. A törzsinek nevezett művészet gyűjtőjévé vált, és 143 tárgyát bármely múzeum örömmel tekintené a magáénak. Könyvtárának tanúbizonysága szerint igyekezett mindent megtanulni a tárgyakról, amelyek figyelmét megkapták, sőt alkotói kihívást is jelentettek számára. Ez a könyvgyűjtemény önmagában véve is érték, számos munkát tartalmaz, amely hazai könyvtárakban egyáltalán nem lelhető meg.

A tárgyak szemléjéből arra következtethetünk, hogy elsősorban művészként válogatott az emberiség kincsei között, azt igyekezett megszerezni, amin megakadt a szeme, kevésbé vezették azok a gondolatok, amelyek a törzsi művészet alkotóit munkára serkentették. Elsősorban nyugat- és közép-afrikai tárgyak vonzották, a hagyományosnak mondható afrikai művészet reprezentatív darabjai vagy azok újraalkotásai.

Ide sorolhatók a Guineában élő baga nép körében használatos, nőnemű lényt ábrázoló nimba maszkok, amelyeket a szimo titkos társaság tagjai viseltek a fejükön szertartásaikon. Ebbe a csoportba tartozik a nyugat-szudáni térségből való madármaszk vagy a malii bamana nép körében készült női ős ábrázoló szobor, amelyek mindegyike jól illeszkedik az említett térségből ismert kiemelkedő alkotások közé. Inkább különböző elemek újraalkotását képviseli viszont az a Maliból való dogon szoborpár, amely a dogon mitológia „első embereit" ábrázolja, olyan stílusjegyeket alkalmazva, amelyek a dogon mellett a Kongó-medence több népénél is megtalálhatók.Az afrikaiak mellett láthatunk néhány kiválóan megmunkált óceániai tárgyat is, mint amilyenek az Észak-Új-Guineából, a Sepik-folyó vidékéről származó faragványok. Az új-guineai tárgyak talán még inkább foglalkoztatták a művészt, mint a más kontinensekről valók, aminek bizonyságai az általa kifestett pajzsmaszkok és egy kauri szemekkel ellátott faragvány.

Akad néhány indiai tárgy, táncoló istennők és istenek szobrai, maszkok, miként mexikói agyagmaszkok is , utazások emlékei, amelyet a megfelelő szakmunkák beszerzése követett. Előfordul turistáknak készített, hagyományokban egyáltalán nem gyökerező újkeletű tárgy is, mint egy kezében kést tartó maszait ábrázoló kamba szobor amilyennel a ma Kelet-Afrikába látogatók gyakorta találkozhatnak, s nekik már ez jelenti az afrikai művészetet.

Ez a széles körű érdeklődés egyszerre teszi ezt a tárgyegyüttest esetlegessé és becsessé, mert valamely külsődleges módszeresség helyett az egyéni vonzalom bizonyítéka. Ezért Jankay Tibor etnológiai gyűjteménye, és nem egyszerűen egy a törzsinek nevezett művészeti gyűjtemények sokaságából.

SÁRKÁNY MIHÁLY

Jankay Tibor

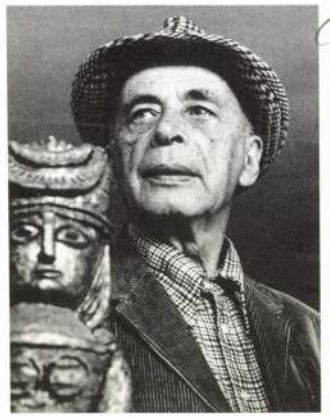

JANKAY TIBOR

(1899-1994), ahogy oly sok alkalommal említette, különös és mély szeretettel vonzódott szülővárosához, Békéscsabához. Számos nemzetközi siker után újra és újra visszatért szeretett alföldi embereihez, tájaihoz, barátaihoz. S hosszú, majd öt évtizedes amerikai emigrációja után is úgy vélte, csak és kizárólag Békéscsaba lehet az ő művészetének és hagyatékának méltó örököse. 1969-es első hazalátogatását követően többször is visszatért Békéscsabára s ahogy írásaiból, feljegyzéseiből kitűnik, régi terve volt, hogy mindenét szülővárosára hagyja majd. 1997-ben ez a hagyaték került a festőművész végrendeletének értelmében Békéscsabára, s ennek a hagyatéknak egy jelentős részét tekintheti most meg a város közönsége egy új, állandó kiállítás keretein belül

Jankay Tibor rendszeres művészeti tanulmányait 1918 őszén kezdte meg a budapesti Képzőművészeti Főiskolán. Itteni tanárai közül Szinyei Merse Pálra és Vaszary Jánosra emlékezett legszívesebben vissza. Már az 1920-as évek elejétől kezdve rendszeresen kiállítja munkáit, kezdetben Békéscsabán, Gyulán, Orosházán, majd Budapesten, az Ernst Múzeumban a KUT (Képzőművészek Új Társasága) modern művészeivel együtt, s külföldön is. A kritika már korai munkái kapcsán értékelte Jankay biztos kompozíciós készségét; azt a képességét, hogy kevés eszközzel és kevés motívummal is képes rendet és feszültséget teremteni a képfelületen. Grafikáinak festményeinek meghatározó vonása, hogy bennük Jankay környezete, a békési tanyák egyszerű emberei, szegény cigányai, Békéscsaba dolgos polgárai jelennek meg.

Jankay végső emigrációja előtt két ízben is megfordult Amerikában. Orvos bátyja, majd később édesanyja is ott élt, így számára Amerika több biztonságot nyújtott, mint az akkoriban kivándorló százezreknek. 1929 októberétől, illetve 1934 őszétől kezdve mindkét alkalommal csaknem egy-egy évet tölt az Egyesült Államokban. Először Ohioban, majd öt évvel később Los Angelesben. Ekkor már autója is van; avval kóborolja be Kalifornia forró és vad vidékeit. Mindkét ott tartózkodása komoly anyagi és művészi sikereket hoz számára; díjakat nyer, nagy múzeumokban mutatják be képeit, vásárolnak tőle. Jankay mégis haza vágyik.

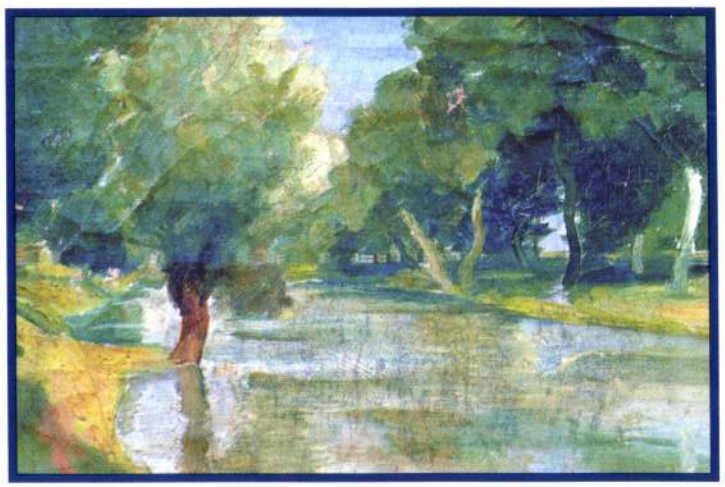

Hazaszeretetét a második világháborús munkaszolgálatos évek sem tudták kioltani belőle. Megrendítő háborús élményeit a Mártírok című szénrajzsorozatában dolgozza fel, mely sorozat 1947-ben a Tevan Kiadó gondozásában jelenik meg. Hazaszereteténél talán csak az édesanyja iránti szeretete nagyobb, s így végül úgy dönt, hogy 1948-ban követi anyját, s testvéreit Kaliforniába. 1949-től egyetemeken oktat rajzot, festészetet, mintázást, s vezet művészeti kurzusokat. Tevékenységét mind kollégái, mind növendékei elismerik és értékelik. A tanárkodásban Jankay életének egy új értelmét fedezte föl, olyannyira, hogy idős korában, a kilencvenedik év körül már nem is festett, csak beszélt, böleselkedett, s fiatal, huszonéves növendékei, barátai atyjukként, mesterükként tisztelték és szerették őt, s volt olyan is, ki szerelemre lobbant e kedélyes és tisztaszívű aggastyán iránt.

Érdekes, hogy Jankay Tibor festészetében az amerikai motívumok szinte semmi nyomot nem hagytak. Korai éveiben, s emigrációjának éveiben is szinte mindvégig a hazai élményeit és emlékeit festette újra és újra, egyes motívumokat több példányban, s több variációban is. Amerika hatása inkább Jankay alkotóerejének példátlan kibontakozásában, kísérletezőkedvének lenyűgöző gazdagodásában érhető tetten (kerámiákat, kő, üvegmozaikokat tervez, szobrokat mintáz, s a legszokatlanabb anyagokból: csavarból, drótból, szögekből készít reliefeket), s abban az életfilozófiában, aminek lényege a minél tisztább emberi viszonyok és kapcsolatok megteremtése. Ez az egyszerűség és tisztaság sugárzik Jankay késői képeiről is. Közülük az egyik legkiemelkedőbb darab a gitáros fiút ábrázoló The Spirit of Venice című munkája 1989-ből. A kép az 1992-es Venice-i fesztivál plakátja, emblémája lett, pólót, s lemezborítót díszítettek vele. Ezen a kompakt lemezen Venice Beach utcai zenészei hallhatók, ki-ki a maga produkciójával. Mind Jankay barátai voltak, s sokan még ma is ott muzsikálnak az óceánpart forgalmas sétányain; este megállnak, s mint valami rendkívüli tüneményt, napról-napra megbámulják a beach-ek, coast-ok, drive-ok és boulevard-ok e fiúra emlékeztető, kissé melankólikus naplementéjét. Ez Jankay utolsó évcinek világa: a szabad csavargók, zenészek, artisták rezignált, de elpusztíthatatlan vitalitású világa. Festészetében pedig a tiszta színek, egyértelmű és tiszta formák, a megnyugtató zárt kompozíciók világa.

Ahogy egyik utolsó interjújában mondta, az óceánban az Alföld szélességét, tágasságát, végtelenségét érezte, s biztos, hogy minden este ott az alkonyatban szülőföldjére gondolt. „Már nagyon régen élek Amerikában. Gondolat- és álomvilágomban többet vagyok Csabán mint máshol a világon. Csaba volt a hely, ahol az érzésvilágom született, a szépet a jót, a gyönyörűt ott találtam meg." mondta 1983-ban. Megőrizte, s az óceán partján újra is fogalmazta magában az alföld képét, de megőrizte fiatalságának vitalitását is, melyet csak ekkor, öreg korában, egyedül, eloldódva a családi kötelékektől tudott összhangba hozni az amerikai élet eszményével. Így maradt magyar festő, alföldi festő ott, az idegenben, de így lett ízig-vérig amerikai festő is.

BELLÁK GÁBOR

Jankai Deutsch Tibor

festö

1915–18.

Éimisk 1930.82 M.

Jankay Tibor

117. Békési utca sup. 46×56
118. Korcsolyázó gyerekek sup. 45×55
119. Mosás sup. 53×41

Jankay Tibor festőművész kiállítás
Muntasy M. Múz., Bekescsaba, 1970

Jankay Tibor

114. Kisbány virággal sp. 54×44,5
115. Ketten sp. 56×46
116. Csaba vésszlet sp. 24×28

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970

Jankay Tibor

111. Fürstöröl sp. 54 x 44
112. Kerstenártatól sp. 52 x 41
113. Kislány kenyérrel sp. 56 x 44

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970

Jankay Tibor

108. Pihenő kr. p. 35×47
109. Út Californiába kr. p. 40×50
110. Californiai téj sp. 44×54

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

105. Cigánytelep sp. 40x36
106. Kopáhely sp. 30x29
107. Tavaszi tér kr. p. 28,5x43

Jankay Tibor festőművész kiállítás
Munkácsy M. Múz., Bekescsaba, 1970

Jankay Tibor

102. Nagymosás sp. 60x48
103. Nőt portré sp. 75x60
104. Cigánypar sp. 40x36

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

99. Templomba menő, 1926. szp. 51x41

100. Falusi Sébutoni szp. 40x36

101. Hazafelé kr. p. 48x60

Jankay Tibor festőművész kiállítása

Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

96. Tokaji utca, 1926. szp. 55 x 45
97. –"– munkás –"– –"– 51 x 41
98. –"– piac –"– –"– 53 x 42

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz., Békescsaba, 1970.

Jankay Tibor

93. Párizsi csavargó kr. 25x35
94. Párizsi utca 11. 1924. szp. 45x35
95. Akt, szp. 42x52

Jankay Tibor fertőmüvén kiállítás

Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

90. Hajó a Szajnán, 1924. Párizs sp. 51×40
91. Lépcsőt Párisban — " — 51×40
92. Párisi utca I. 1924. sp. 51×35

Jankay Tibor fertőmúvész kiállítása

Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970

Jankay Tibor

87. Szajnopart, 1924, Párizs szp. 49 x 40
88. Hídi Párizs szp. 49 x 37
89. Montmartre, 1924, Párizs szp. 51 x 40

Jankay Tibor fertőmúvész kállítása

Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

84. Résülkötő sp. 45 x 36,5
85. Párizsi nő, Párizs sp. 41 x 30
86. Folyóponton, 1924, Párizs sp. 49 x 40

Jankay Tibor fertőmúnén kálhátéc

Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

81. Önarckép műteremben, olaj, 54×47

82. Párizsi önarckép, 1924, Párizs, olaj, 51×6

83. Fürdőző nők, olaj, 45×38

Jankay Tibor festőművész kiállítása

Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970

Jankay Tibor

78. Patakhíd sp. 50x43

79. Tanuló kislány sp. 52x42

80. Tavasz akv. p. 50x38

Jankay Tibor festőművész kiállítása

Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

75. Pásztor szp. 54×47
76. Kislány asztalnál szp. 55×47
77. Piheneő szp. 38×57

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

72. Hegyi falu ov. 43×50
73. Séta ov. 46,5×54,5
74. Falu a hegyek között ov. 47×54.

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

69. Erdőben szp. 56×44
70. Nővéret szp. 54×45
71. Lány almával szp 55×46

Jankay Tibor fertőművész kiállítás
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

66. Ablakban sp. 55×47
67. Almoneskőt sp. 47×55
68. Házak a stombolttalan sp. 57×45

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

63. Harotónő csalód sp. 58x42
64. Nagybánya sp. 50x46
65. Merengő sp. 50x46.

Jankay Tibor festőművész kiállítás
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

60. Folyópartom szp. 40x50
61. Falu széle szp. 47x42
62. Faluszéli házak szp. 42x42

Jankay Tibor festőművész kállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

57. Berélgető övegek sp. 55x45
58. Övegasszony sp. 50x40
59. Pipázó öregember 55x42

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba 1970.

Jankay Tibor

54. Anya gyermekével tp. 59,5x48,5
55. Behavarott fehér op. 49x59
56. Csoboj munkás op. 60,5x49

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba 1970.

Jankay Tibor

51. Egyetül ok. 66,5 x 57,5
52. Masakostás ok. 49 x 60
53. Megfázott anyavel tp. 44 x 48,5

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba 1970.

Jankay Tibor

48. Falusi utca II. ol. 55×65

49. Olvasó ol. 56×67

50. Lányok ol. 51×40,5

Jankay Tibor festőművész kiállítása

Munkácsy M. Múz., Békéscsaba 1970.

Jankovy Tibor

45. Pihenőt ov. 41,5x56
46. Karomülő tp. 56x44
47. Falusi utca I. tp. 53x64,5

Jankovy Tibor festőművész kiállítása

Munkácsy M. Múz., Békéscsaba 1970.

Jankovy Tibor

42. Cigánycsalád op. 67×57
43. Sulykolás v.t. 45×50,5
44. Kislány II. o.p. 60×51,5.

Jankovy Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba 1970.

Jankovy Tibor

39. Cigánnyak II. ok. 60x49
40. Ház előtt tp. 57x67,5
41. Békési cigánnyak ok. 66x76.

Jankovy Tibor festőművész kiállítása

Munkácsy M. Múz., Békéscsaba 1970.

Jankay Tibor

36. Madonna II. of. 68 × 58

37. Nori portré tp. 42 × 38

38. Cigányok I. ov. 50 × 38

Jankay Tibor festőművész, kiállítása

Munkácsy M. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

33. Madonna I. op. 45 × 35.
34. Galoi Madonna op. 63 × 46
35. Kenthelyjség to. 40 × 35.

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

30. Csendélet op. 60x49,5
31. Féltés op. 60x43,5
32. Önarckép II. t.p. 60x47,5

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankovy Tibor

27. Kastély Californiában of. 35×45
28. Csónakház ov. 83×108
29. Tengerpart Californiában of. 80×60

Jankovy Tibor / festőművész kiállítása

Munkácsy M. Múz. Bé Kécsaba, 1970.

Jankay Tibor

24. Csabai Zsilip of 65x75
25. Tavasz 1934, Pécs 55x63
26. Park Californiában 50x60

Jankay Tibor festőművész kiállítása

Munkácsy M. Múzeum Békéscsaba, 1971

Jankay Tibor

21. Banátnők ok. 56×67
22. Csákolók ov. 65×55
23. Szamarugi erdő ov. 60×80.

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz. Bé Késcsaba, 1970.

Jankay Tibor

19. Falu a sloumbok körött 67×56

20. Virpantan 56×67

21. Pilvenes a virpantan 65×55.

Jankay Tibor festőművész kiállítása

Munkácsy M. Múz. Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

16. Nagymosás ok. 69,5×56,5
17. Almaszüvet ok. 55×67,5
18. Békési kishány ok. 60×50

Jankay Tibor festőművészi kiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

13. Korsós lány 40x30
14. Rózsaszín önarckép t.k. 60x44
15. Lófürösztés ol. 60x70

Jankay Tibor festőművészkiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970

Jankay Tibor

10. Nagyfalunyai tér t.k. 80x60
11. —"— —"— t.k. 63x71
12. Körmenet ov. 40x50

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz., Pékescsaba, 1970.

Jankay Tibor

7. Ön ov. 56×76
8. Önarckép I. ov. 37×29
9. Kalapos önarckép ov. 65×52,5

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

4. Kislány I. o.k. 52×42
5. Kettős arckép, o.k. 60×49,5
6. Önarckép I. o.v. 57×29

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Békéscsaba 1947 szept. 18-án

T. Dr. Szentiványi Gyula szerkesztőurnak
Budapest.

A Szabad Művészet c. folyóiratban megjelenő közleményére, küldöm életrajzi adataim: Születési hely: Békéscsaba 1899 Március 24. Következő helyeken tanultam: Iparművészeti iskola: 1915 – Képzőművészeti főiskolában 1918 Balló Edénél, később Vaszary János nál. 1924–26 Paris Julien Akademia. Kiállitások: (Gyüjteményes) Ernszt Muzeum 1926. 1931. Cleveland Art Muzeum 1930. Los Angeles Art muzeum 1935 — Lipotvárosi Társaskör 1941 dec. A Képzőművészek Sz. Szervezete kiállitótermében 1947 Március. ~~Fo~~ Gyüjteményben levő munkák: Székesfővárosi Képtár: Szentendrei utca. A bécsi Albertinumban: zalamegyei rajzok. Munkáim vannak még különböző amerikai magán gyüjteményekben. – Művészeti irány: Dekorativ konstruktivismus.

Maradtam tisztelettel
Jankai Tibor festő
Békéscsaba Városi Muzeum

U.I.: Munkásságom alapján a los angelesi Pepperdin College Képzőművészeti tanárnak hivott meg. 1947 Szept.

A HÓNAP MŰTÁRGYA

1986. június

JANKAY TIBOR

ALMASZEDŐK

szénrajz

47 x 54 cm

JANKAY TIBOR 1899-ben született Békéscsabán. – Képzőművészeti tanulmányait Budapesten a Képzőművészeti Főiskolán végezte, diplomát is szerzett, majd külföldi tanulmányútra ment Európa több országába. Járt Bécsben, Párizsban, Olaszországban, Németországban, s ezekbe az országokba később kiállítóművészként is visszatért. Mint ilyen, első ízben Budapesten szerepelt az Ernst Múzeumban, később a bécsi Albertinában, majd az Egyesült Államokban a New York-i Metropolitan Művészeti Múzeumban, továbbá a kaliforniai Los Angelesben állították ki műveit. Nagyobb önálló kiállítást rendezett Santa Barbarában, szerepelt még képeivel Clevlandben, Denverben, San Franciscóban, Pesadenában. A kaliforniai Akvarell Társaságnak tagja, jelenleg Los Angelesben a George Pepperdine College tanáraként működik.

1970-ben gyüjteményes kiállítása volt Békéscsabán.

Jankay Tibor itthoni éveiben rendkívül termékeny festő volt. Bizonyítja ezt békéscsabai magángyűjteményekben fellelhető műveinek nagy száma is. Korábbi alkotásaiban fel-fellobbanó emlékek idézik azokat az erőfeszítéseket, amelyek nálunk a századelő francia festészete felé irányultak. Gyakori külföldi útjairól esetenként hírt hozott az itthonmaradtaknak az új, vagy éppen alakuló stílustörekvésekről, miközben pikturáján elkerülhetetlenül átvonult halkan és finoman a magyar mesterek hatása is. Nagybányán eltöltött évei külön korszakot jelentenek munkásságában. Itt készült festményei a magyar plein-air csilogását idézik. A szülőföldhöz való ragaszkodás nemes veretű fényei azonban a békési, a csabai ihletésű képein teljesednek ki.

Békéscsaba város ismert és köztiszteletben álló alakja volt. Sokan emlékeznek rá ma is, amint kerékpárjára szerelt eszköztárával feltünt a Körösparton vagy a város valamely régi utcájában, hogy választott motivumait látomássá fokozva megfesse újra és újra, év- és napszakok változásai szerint. Sokszólamú művészete szinte magában egyesíti az 1920–1940 közötti évtizedek csabai pikturájának teljes tájékozódási lehetőségét. Színértékeiben, a szegénysor iránti szánalmában, a tömörségre való törekvésben sok érték sűrűsödik, ezért joggal mondhatjuk, századunk első felében városunk izlésnevelő egyénisége volt.

A hónap műtárgyaként kiállított "ALMASZEDŐK" című képe nagybányai korszakából való.

Jankai Tibor
Kiss Kroács Gula
e.a. Koch Judit
Koss László

— **A Festő- és Szobrászképző Iskola kiállitása.** Alkotmányutcai (19. szám, V. em.) mütermi helyiségében érdekes kiállitást rendezett ez a müvészeti magániskola tanárainak, növendékeinek és meghivott vendégeinek munkáiból. A tanárok: Örkényi Strasser István szobrász, Rozs János és Perlrott Csaba Vilmos festőmüvészek. Örkényi Strasser izmos szobrászi tehetségét már több alkalommal méltattuk. Gyermekét felfelé tartó anyája hatalmas plasztikai erővel megmintázott csoport. Márvány női mellszobra és fába faragott „Koldusleánya" is tehetséges munka. Rozs Jánosnak már szerencsésebb festményeit is láttuk. A mostaniak közül „Körhintá"-ja és „Külváros" cimü vizfestménye a legkülönb. Az érdemes Perlrott Csaba mindössze néhány tollrajzvázlatát állitotta ki. A mütermet látogató meghivottak közül Gábor Marianne szép pasztel női fejét és „Konyhában" cimü képét, Molnár Piroska „Kávéházban" cimü tehetséges festményét, Budai Nemes György „Bár"-ját, Koch Judit finom virágcsendéletét és ülő női aktját, G. Beck Judit temperamentumos előadásu és a mozdulatot kitünően megrögzitő tollrajzait, Révai Mária biszterrel készült ecsetrajzait, Schalk László tollrajzát és rézkarcát, Bolmányi Ferenc fejtanulmányát, Jankai Tibor gyengéd szinharmóniáju paszteljét és N. Hegedüs Ella „Kinai

Mincsed
Ujság
1941
dec. 18

24/Pg

10

negyed -et említjük meg. A növendékek közül szénrajzaival és rézkarcaival, bennök szemmellátható nagy technikai tudásával Göndör Bertalan válik ki, de tehetség érzik Suváda Lajos önarcképében és tollrajzában is, továbbá Spindler László szines ecsetrajzában, Szegő Katalinnak sötétségbe fullasztott csendéletében, Boschán György utcai vedutájában és Glück Félix munkáiban. A fiatal szobrászok közül ifj. Kiss Kovács Gyula mintázataiban, Béneri Oszkár gyermekfejében, Sz. Köves Piroska szépen megkomponált ruhátlan férfialakjában, Löffler Ervin tulzott méretü és formázatu ülő női alakjában és Koss László dr. női fejében érzünk tehetséget. (e. a.) 1941. dec. 18.

Mod

an.

en 1823-ban C

jkép.

Hegyes és erdő
zépütt hegyes facsoportal és
kétkerekü fedett talyigán
uton lévő es pi
családfő háttal ül és hall
nemez kalapot viselő, és b
az asszony ölbevett gyerme
ing és nadrág. A jármű rúd
hőzött. Jelzése alól jobbr

Festmény, aranyozt
(vászon, méretei 80:1
és annak kivonatában 2. —

L tartó családdal.

180·3 : 130·5

Clichée.

GUSTAVE CAS

6 (349)

2

Jankai Tibor

Pesti

Békéscsaba

l.

Szabad Művészet

1947. 154. l.

8.12.

hondhatjuk, hogy a jelenlegi meg-
int az „egyetemi ifjak egyetemen
ása" az ú. n. klinikai lelkész hatás-
megfelelő lenne, ha *a kérdéses hóna-*
kisegítő segédlelkész beállításával
tevékenységektől mentesítve volna.
megvilágítja ennek szükségességét :
x feladata, hogy az egyetemi temp-
ó s nagy reményekkel induló „nagy-
" *gyülekezeti életét* irányítsa és szol-
ódon. Ezenkívül a körzet területén

valószerű okai között szerepel az, éppen a legértékesebb ifjúsági elen tegetni való ideje". Este pedig má az egyetemre, mivel ezt a távolság tiszántúli diák *messzelévőnek* tartja jól felszerelt *társalgó* áll rendelkezé

2. *A heti összejövetelek (bibliaó* délután) igen alkalmas megoldásnal leg hét bibliakör működik a debrec gatók között : ebből *öt* áll a klinikai vezetése, illetőleg irányítása alatt foglaltam bele a theologusok külö

A bibliaórák *időpontjának* meg geteg akadállyal kell megküzdeni. I zalban megtalálni az elrejtett tűt, m vacsoráig terjedő időben egy olya kanni, amely tíz hallgatónál többn napon át szétszórt előadások ; m intézeti, szemináriumi, laboratóriu város három részén ; könyvtáridő,

Avvakb
2

Jankai Tibor
Miklós István
Nikelszky Géza
Rubovics Márk
Sass Árpád

l. Szabad Művészet
1947. 11. n. 223 l

5/Pj

tovább Jankai Tibor

Miklós István

Sass Árpád

békéscsabai festők

l.

Szabad Művészet

1947. 12. 27

256. l.

3/Pg

MDK

Jankai Tibor

pasztellek

e.a: Festő és Szobrászkép. Isk.kiáll. Ujság,
1941. dec. 18.

MDK

Jankai Tibor

Fiatal leány, olaj

M. Képzőmüv. Szab. Szerv. tav. tárlat, 1947. máj. 5 l.

MDK

Jankai Tibor festőmüv.

Népszava, 1947. márc. 27. 4 l.

MDK

Jankai Tibor békéscsabai festő

Szab. Müv. 1947. 12.sz. 256 l.

MDK

Jankai Tibor békéscsabai festő

Szab. Müv. 1947. 129 l.

MNK

Népszava, 1947. márc. 27. 4 l.

Jankai Tibor

rajz

Nagyvilág

1947. máj. 1.

(Mártírok, Jankai Tibor rajzai.)

MDK

Jankai Tibor

Szab. Müv. 1947. 11.sz. 223 l.

Jankai Tibor

wod
a
Szivárvány
1947. márc. 29.
(Mártirok. Jankai
Tibor rajzaiból.)

Jankai Tibor

Mártirok c. rajz –
gyűjtemenyének
ismeretése
irád

S. E.: Martirok.
Jankai Tibor rajzai. –
Tevan kiadás –
Uj Élet 1947. ápr. 3

Jankai Tibor

Jenő

Békéscsaba

Zrínyi u. 21.

MKSz 1947

Jankai Tibor

fotó

Békéscsaba

l.

Szabad Művészet

1947. 66. l.

ESZTERGOM

Temetői kápolna

Majer István: Esztergom. VV 1856, 294 l.

Jankay Tibor, festő 2.

és formaalkotó« csoport, a francia poszt-impresszionista, kubista és expresszionista irányzatokhoz állott közel. Elsősorban baloldaliságukban különültek el más művészeti csoportoktól. A KÚT magába olvasztotta Rippl-Rónaitól kezdve a korábbi polgári demokratikus gondolkozású Nyolcakat: Márffyt, Kernstokot, Czóbelt, de Kmetty, Vaszary és Egry József is tagjai voltak. Az Aurora e kiállítási tevékenységének azonban nemcsak a naprakészségében, a jelen megértésében és közönség elé tárásában nyilvánul meg az érénye, hanem – könnyen lehet, hogy épp ennek a tiszta, töretlen és egészséges légkörnek következtében – a művészeket letelepítő – megtartó eredményében is. Ekkor 14 művész él Békéscsabán (1927-ben), s nemcsak festők, hanem 3 szobrász, 2 grafikus, és rajtuk kívül alkalmanként iparművészek is.

Az Aurora művészet-közvetítő szervezésének köszönhető egy további, szintén nem eléggé méltányolható jelenség is. A kiállítás-politika jóvoltából különböző művészeti csoportosulások kapnak kiállítási lehetőséget, s ezáltal a vidéki tájékozódási és később társulási lehetőséget. Ezáltal erős kapocs fűzi egybe a vidék képzőművészeit a Paál László Társasággal, a Nemzeti Szalonnal, a Szinyei Társasággal, a KÚT-tal. A kiállításokat látogató közönség nem csupán a saját vidéke »házi« művészeit láthatja tárlatokon, hanem Botyánszkyt, Jankayt, Kapitány Józsefet, Mokos Józsefet, Sass Árpádot, Wágner Józsefet, mint a Nemzeti Szalon kiállítóját, vagy Kolozsváry Sándort, mint a KÚT tagját. Ezek után nem hat frázisnak az 1930-as városközi és Békéscsaba város retrospektív kiállításának katalógusában olvasható nyilatkozat: »az Auroránál vezető gondolata volt megadni az érvényesülési lehetőséget minden iránynak, amely komoly törekvéssel a művészi szépet keresi, megtartani a múltból, ami érték, de meglátni, sőt megkeresni az új művészetből, ami a mai lelket tükrözi, ami a ma nyelvén szól«. (A program megfogalmazása szintén Révész Sándortól származik.)

Természetesen naivitás lenne azt képzelnünk, hogy ez a prosperitás a művészeti közéletben teljes értékű volt, hogy csak elég volt megszervezni a kiállításokat, megmutatni a helyes irányt, a legetikusabb művészi magatartást. Továbbra is ki-ki a saját műveltsége, képzettsége, körülményei szerint dolgozott (ezek mindig is determinálják az embert, megrendelésre portrékat, piacra kellemkedő tájképeket és csendéleteket. Különösen sok virágcsendélet festődött a 30-as években. S akit nem szorítottak úgy a körülményei, elmehetett más vidékekre élményeket gyűjteni, függetlenítve magát a kisváros középszerűségétől, mint Jankay Tibor festő például.

Az Aurora képzőművészeti szakosztályának 1930-ig lezárt tevékenységében mindenestre csak értékes, ha liberálisan válogatott is, de értékes művészeti programok szerepeltek, s kitapintható volt a progresszív irányok felé haladás.

Ha az 1930 utáni időszakot nézzük, egyrészt az Aurora vezetésében, másrészt az Aurora színhelyének, a múzeumnak a tevékenységében és vezetésében beállott változásokat kell regisztrálnunk. Az Aurora elnöki tisztjét már 1930 előtt átveszi dr. Korniss Géza városi kultúrtanácsnok. Személyében, tevékenységén keresztül a Horthy-rendszer politikája érvényesült.

Miután az Aurora és a múzeum vezetése ily módon összeforrott, magából a múzeum kiállításpolitikájából, támogatási gyakorlatából vonhatunk le következtetéseket az Aurora tevékenységére vonatkozóan. Úgy tűnik, hogy az Aurora azután csak ritkán vállalja ezeket a kiállításokat. A kiállítási programra ugyanis jel-

Az egyesület létrejöttében a társas zenélés öröme, a közösségben szerzett zenei élmény hatása volt a döntő. Amíg 1911-ben csak ketten-hárman voltak dr. Südy Ernő lakásán muzsikálni, addig 1912-re már annyira bővült a társaság, hogy vendégszereplést is vállaltak. Az első felkérés a helybeli református egyháztól jött, és 1912. március 2-án volt a Nádor Szálló nagytermében a szereplés. Az estnek nagy társadalmi visszhangja volt. A muzsikusokhoz irodalmat és képzőművészetet kedvelők csatlakoztak. Alapos előkészítés és sajtótámogatás útján szervezték meg az Aurora alakuló ülését 1913. február 2-án, majd az első közgyűlést március 20-án.

Az 1913. október 23-i hangversenyen van egy figyelemre méltó jelenség, s ez a vonósnégyes. Ezt az együttest, amelynek tagjai Demeter Károly I. hegedű, dr. Fenyvesi Károly II. hegedű, Nyári Géza brácsa és dr. Pescariu Jenő cselló, az Aurora első vonósnégyeseként kell üdvözölnünk. A társas zenélés magasrendű tiszta formája ez, melynek művelői hosszabb idő óta együttműködnek. Van a városban rejtett zenei kincstartalék. Az első világháborút követően az 1920-as évben Mastalka Ede, Kvasz Sándor, Tevan Rezső és Steiner Károly kvartettje lép be az öntevékeny muzsikálók körébe. 1928-ban ismét új társulás jön létre Déri Ignác, Réthy István, dr. Röhm és Déri Ottó személyében. A negyedik kvartett a nyomukban jár, s csak a II. hegedűs Réthy István a közös tag, a többiek (Paukert Hugó, Ellmann György és Weisz Ernő) újak. Velük társul Pongrácz István zongorista, hogy előadják Schubert »Pisztráng« – ötösét. 1934-ben az ötödik és hatodik kvartett lép fel. Rajtuk kívül van még egy hetedik vonósnégyese is a városnak. A kvartettezők megismertetik a tagsággal Haydn, Mozart, Beethoven, Schubert, Debussy, Bartók és Kodály műveit.

Új hangszer a zongora, mely a trió műfajának művelésére ad lehetőséget. Az új szereplők a Pongrácz-fivérek: István és Géza. Nélkülük úgyszólván nincs műsor az Aurorában 1943-ig. Önállóan mint

csak részben ismerték fel a múzeum valódi szerepét és feladatait, vagy ha néhányan tudták is, hogy mit kellene tenni (pl. Linder László), nem volt elég erejük, befolyásuk, hogy elképzeléseiknek érvényt szerezzenek.

V. KISS MARGIT

BÉKÉSCSABA KÉPZŐMŰVÉSZETE A KÉT VILÁGHÁBORÚ KÖZÖTT

A két világháború közötti békéscsabai képzőművészeti élettel érintőlegesen három ízben foglalkoztam: a békéscsabai múzeum képzőművészeti gyűjteményének ez időszakra datált művei kapcsán, valamint két művész: Mokos József és Jankay Tibor munkássága okán.

Jelen előadásom gondolatai tovább rajzolják a vázlatos képet: az Aurora zenei, irodalmi és képzőművészeti kör tevékenysége felől, a békéscsabai Közművelődés Háza – nemkülönben a város vezetőségének egykorú szemlélete és kiállítási politikája felől, összevetve a két világháború közötti Magyarország képzőművészetének hasonló jelenségeivel, jellemző irányulásával.

Békéscsaba képzőművészet iránti érdeklődéséről szólván dr. Révész Sándor, az Aurora képzőművészeti szakosztályának titkára a következőket írta: »a képzőművészet problémái szinte teljesen ismeretlenek voltak városunkban«. Ez a megállapítás az Aurora tevékenységének első periódusára vonatkozik: arra az időre, amikor az irodalom és különösen a zenei programok már figyelemre méltó pezsgést indítottak el –, de még a 20-as évek elején is »elhanyagolt terrénum« (Révész S.) volt a művészetek között a képzőművészet.

Hogy egyáltalán megállapították az Aurora képzőművészeti szakosztályát, annak oka nagy valószínűséggel dr. Révész Sándor művészet iránti fogékony szellemiségében, egyéniségében keresendő. A 10-es évek Magyarországáról írja: »az egész országban művészeti és kulturális téren óriási nekilendülés indult meg«; a magyar művészeti élet »kábulatából föllocsúdva igyekezett egyéniségét, korának stílusát megtalálni«, »Irodalomban akkor vetődtek felszínre Ady, Babits, Móricz, Kosztolányi stb. írásai, képzőművészetben Szinyei, Rippl-Rónai, Ferenczy, Csók stb. véglegesen bizonyítják a nagybányai iskola, az impresszionizmus győzelmét«. Ezek a mondatok ugyan impresszionizmus néven jelölnek meg minden új eredményt a képzőművészetben kissé differenciálatlan fogalommal, de mindenesetre arról is tudósít bennünket, hogy ismeri és érti a legutóbbi idők leglényegesebb fordulatait, Rippl-Rónai dekorativitását, és a Nagybányán történt művészeti forradalmat – az egész képzőművészet új feladatvállalását.

Ő maga is (Révész S.) azok közé tartozik, akikről így ír: »1910 körül kezdett ennek a generációnak a fiatalsága, amely nagyobbrészt már a békéscsabai gimnázium-

képzőművészetében. Révész Sándor csodaként emlegeti, s azt is kifejti, hogy a szakosztály által szervezett esztétikai és művészettörténeti előadások, amelyek korábban történtek, nehezen és majdnem reménytelenül közelítették a jelenkori művészet befogadását.

A Vidovszky-kiállítás után indult meg a pezsgés. Önálló tárlatot rendeznek a csabai múzeumban. Perlrott Csaba Vilmosnak, a Nagybányáról induló, ott forradalmat kirobbantó »neos«-nak, aki akkor már túl van Matisse, Braque, Gauguin közvetlen hatásán, és bejárta csaknem egész Európát, a maga stílusába olvasztva a német expresszionizmust is. (Az idő tájt a párizsi Notre Dame százféle színpompája káprázтatja a legújabb közönséget.) Ugyanebben az évben Jankay Tibor is önálló kiállítást kap a múzeumban, aki szintén frissen tért haza Párizsból – korábban bécsi, zürichi, drezdai iskolákat látogatván, s most itthon a Képzőművészek Új Tár-

gát is: Zvarinyi Lajos »megragadó« őszi tájrészleteiről szólván Kézdi Kovács László tájképeinek (egyébként erősen kommersz tájképeinek) aranysárga tónusához méri, és Zvarinyi »halvány, fonnyadt, szürkészöld« tónusait dicséri, önelégült hazafiúi pátosszal, amikor így ír: »ecsetje mintha egyenesen ennek a – nekünk csabaiaknak – szívünkhöz nőtt tájjellegzetességnek megörökítésére volna hivatva«. Másutt alig rejtetten hosszasan időzik a dekadencia, a művészi önkény és torzítás elutasításánál, – Perlrott Csaba Vilmos rövid, hárommondatos méltatásának bevezetéseként. (Jankayról pl. csak megjegyzi, hogy budapesti tárlatokon többször aratott sikert, s hogy most amerikai turnén van.)

Az Aurora képzőművészeti szakosztályának tevékenységéből mindenesetre az említett kiállítások: Perlrott Csaba Vilmos, Jankay Tibor 1926-os, valamint a KÚT (Képzőművészek Új Társasága) 1927-es kiállítása a csúcspont. A KÚT, az addigi európai hatásokat magábaolvasztó »új tér

Jankay Tibor, festő 1

V. KISS MARGIT

JANKAY TIBOR

A kultúrák szenvedélyes szeretete, – a szinte misztikus szeretetvallás, a formálás öröme jellemzi – most, közel 80 évesen is. (És persze puritánság. Másképp aligha képzelhető el, hogy egy vázlatfüzettel, 20 dekányi uzsonnával naponként elinduljon témát gyűjteni.)

Munkássága két periódusra oszlik – 1926-tól, első kiállításától 1948-ig, Amerikába való távozásáig és 1948-tól máig. Első korszakára röviden az európai kultúra hatása, a másodikra jórészt az ősi amerikai kultúra nyomja rá bélyegét.

A »Szabad Művészet« első évfolyamának (1947) szeptemberi száma felhívást közöl a művészek szabadszervezetének tagjaihoz a Nagy Magyar Művészlexikon szerkesztésének szándékával. A lap megjelenése után Jankay Tibor levélben küldi el életrajzi adatait Szentiványi Gyulának, a főszerkesztőnek: 1899. március 24-én született Békéscsabán. 1915–18-ig az Iparművészeti Iskolába járt, majd Balló Edénél folytatta tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán az 1918–19-es évben – később Vaszary Jánosnál.

A szűkszavú adatközlés nem mondja el, hogy freskófestést tanult az Iparművészeti Iskolában, s hogy – nyilván ezt a négy évet beszámítva – a Képzőművészeti Főiskola II. évfolyamára vették fel az 1918–19-es évre (Ilosvay Varga István az osztálytársa). Még bejárnak Benczurhoz, ismerik Szinyei korrigálásait. Balló Ede osztályáról nincs sokkal több mondanivalója Jankay Tibornak. Az elkövetkező évek a nyugtalan vándorlás, keresés évei. Tanult Bécsben Joseph Casin-nál, Ferenc József udvari szobrászánál, Zürichben, Drezdában, de közben itthon is járt, majd 1924–26 között Párizsban a Julien Akadémián. 1926-ban, az Ernst Múzeumban a KUT III. kiállításán szerepelt először, s »12 rajza és festménye művészi körökben feltűnést keltett«. Ettől kezdve itthon tartózkodik, s bár művészi stílusa, francia igazodása kialakult, mégis szüksége van Vaszary fölényes biztonságára az új eszmék terén. Éppen Vaszary János, a Főiskola tanára vezeti el Jankayt a Képzőművészek Új Társaságának körébe. Ebben a társaságban, ahol Márffy, Czóbel, Egry József, Kmetty János, és természetesen Vaszary, Rippl-Rónai voltak tagok (többek között), a két világháború közötti időszak egyik leghaladóbb szellemű csoportjában a francia iskolázottság a jellemző – a kubizmus, a fauvizmus utáni törekvések egyéni alkalmazása. Vaszary eszméi nagy hatással voltak rá egyébként is; a művészi szabadságot, mint pedagógiai módszert tőle tanulja, és későbbi évei során hasznosítja. Különösen Vaszary azon eszméi fogják meg, hogy »a természetből csak kiindulni« kell, nem másolni. Az 1927-es év a KUT németországi bemutatkozásának éve: a külföldi lapokban Jankay nagy dicsé-

a ... galmazódik; a kecskeméti telepről a kiosztott-szétszabdalt Csontváry-... a' ...lménye, Badacsonytomajból az Egryvel való beszélgetések, tapasz... ...lnek mélyen emlékezetében. Csabrendeken készített figurális ké... ...özül három darab a bécsi Albertina Múzeum gyűjteményében van.

A negyvenes évek felé egyre nagyobb szerepet kap munkái között a tájkép. ... ...orszakból való *Erdő* című pasztellje 1941-ben készült Békéscsabán. A kompozíció sokkal kevésbé feszült már, mint korábbi, figurális képein, az expresszívebb formálás, a sejtelmes fények, a diszkrét-tompa zöld-vörös komponált színek egy rezignált lelkiállapotot sugallnak. 1941-es kiállításán a Lipótvárosi Társaskörben Elek Artur tolmácsolja az Újságban: »Munkái jobbára tájképek, békési motívumok feldolgozásai. Köztük vannak Jankay legsikeresebb munkái. A tájfestő Jankayt a levegő és a napfény játéka érdekli kölcsönösen; s több képén kísérli meg ritka atmoszférikus jelenségek megragadását. Vannak a kiállításnak alakos festményei is, de azok nem érnek fel a tájképekhez«. Ugyanezen kiállításon Jankay négy szobrát is bemutatja, melyeket Elek Artur érdekes kísérletnek ítél a plsztika terén.

1947-ben kiadott Mártírok című albuma láger-élményeit örökíti meg – a német expresszionizmushoz közeli stílusban. Közben Békéscsabán is újraszerveződik a művészeti élet; szabadiskolát szerveznek, amelynek egyik előadója Jankay Tibor. Ugyanez év márciusában a Képzőművészek Szabad Szervezetének kiállítóhelyiségében (a Képzőművészeti Főiskola alagsorában) Jankay önálló kiállítást rendez. A lapok örömmel üdvözlik: »képei mély léleklátásukkal magukkal ragadnak« – írja a Magyar Nemzet; a Népszava »kifejező grafikai

Jankay Tibor, festő (2

nyelvét« dicséri, a Szabad Művészetben pedig Toroczkai Oszvald ír róla: »Erős egyéniség, aki a maga útját megalkuvás nélkül járja. Grafikai munkái is a legnagyobb figyelmet érdemlik meg... Bár vidéken él, eleven kapcsolatban áll azokkal a törekvésekkel, amelyek az egész magyar művészetet mozgatják« – írja, s ez nem csupán a felszabadulás utáni rövid periódusra vonatkozik. Ugyanezen évben a Tavaszi tárlaton is szerepel, s a Szabad Művészet című folyóirat szerint »az általános színvonalból kiemelkedik«.

Mindezek alapján hároméves ösztöndíjat szavaznak meg számára, és műtermet kap Nagymaroson. Ez év szeptemberében a Los Angeles-i George Pepperdine College művészeti tanárnak hívja, és ő hosszas töprengés után elfogadja a meghívást, 1948 őszén kiutazik.

Ettől kezdve – több mint húsz éven át – a művészet tanára Los Angelesben. Különös szeretettel vonzódik a világ minden tájáról összesereglett színesbőrűek iránt, akik a maguk különböző előképzettségével gyakran csak 1–2 évig hallgatói, s akiknek ilyen rövid idő alatt kell művészettörténeti ismereteket és grafikai-festői-szobrászi technikákat megtanítania.

Ő maga is műveli ezeket a műfajokat – néha hónapokig csak grafikázik, máskor addig gyúrja az anyagot, míg el nem fogy, – aztán újra elölről. Kezdetben itthoni témákkal foglalkozik: expresszív stílusban fogalmazza újra a csabai motívumokat, az itthon megfigyelt, munkát végző embereket. Később a jellegzetesen Los Angeles-i motívumokat is megrajzolja, lefesti: a tengerpart, a repülőtér a témái, de nem a látvány az egy az egyben, hanem erősen dekoratív stílusban, hangsúlyos kontúrokkal és tiszta színekkel átélt valóság. Festményei mintegy üvegablak-stílusban készülnek.

Ez újabb periódus legszebb munkái szobrok, főként agyagból, de találékony az új anyagok felhasználásában is: műanyaggal, fával, festett fával, üveggel, cseréppel is dolgozik. Ezek a plasztikák nem akadémikus értelemben szobrok. Gyakran csak fejek, stilizált növénymotívumok között, vagy nap-formában, vagy rovákolt oszloptörzseken – a tengerből kihalászott faragott oszlopokhoz, az Új-Guineából származó plasztikákhoz, vagy az újabb népművészet cégérfaragványaihoz hasonlóan. Ezen ősi közép-amerikai területről származó motívumokat és darabokat gyűjti is Jankay Tibor, s a maga plasztikái között állítja ki a kertben, a szintén mintázásra ingerlő, változatos formájú kaktuszok között.

Legújabb élményei is a szobrászat bűvöletében érték 1978 tavaszán görögországi utazása közben. A korai görög plasztikák báját, kifejező erejét szereti, »naiv realizmusnak« nevezve azok stílusát.

Jankay Blow

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748,340-726

1974 DEC 25

Békésmegyei Népújság

Jankay Tibor

1021

Jankay Tibor — Csabai madonna

Jobb munkakörülmények között eredményesebb a termelés

Az Erdőgazdasági, Fűz- és Kosáripari Vállalat saját nyersanyagot dolgoz fel és valutát kap érte. A készáru 90 százalékát Békés megyében állítják elő. A békési kosárgyárnak Békésen 3, Köröstarcsán, Békéscsabán, Eleken, Körösladányban, Dévaványán és Biharugrán 1—1 üzeme van. Ezeknek az üzemeknek az évi termelése értékben meghaladja a 90 millió forintot.

A gyár a fűzfavesszőt az ország öt fűzüzem-vezetőségétől kapja. Az üzemvezetőségek, melyek közül az egyik Békéscsabán van, részben a kosáripari szövetkezeteket is ellátják nyersanyaggal.

A békési kosárnak világszerte hírneve van. A minőségnek köszönhető, hogy mintegy 15 ország — egyebek közt az NSZK, Franciaország, Olaszország, az Egyesült Államok és Kanada — évről évre igényt tart rá. Az utóbbi években nő a belföldi megrendelés is.

Kelendő tehát a békési kosár, a termelése pedig gazdaságos. Ennek bizonyítéka a vállalat évről évre növekvő nyeresége, amelyből mind több jut a fejlesztésre is. Igaz, van mit tenni azért, hogy a vállalat termékei minőségben és árban továbbra is versenyképes maradjon, de azért is, hogy a dolgozók munkavédelmi, egészségügyi és szociális körülményei megfeleljenek a mai követelményeknek.

***

A vállalat 1975-ben 27 millió lékát pedig a munka- és szociális körülmények javítására.

A termelést segíti majd elő a körösladányi új kosárfonó üzem, amely 6 millió forint költséggel 1975 júliusában készül el és 120 dolgozónak biztosít jó munkakörülményeket. A fűztermés gazdaságosabb feldolgozására a vállalat 10 új típusú hántoló- és több más fűzbetermelő — nehéz fizikai munkát könnyítő — gépet, továbbá tehergépkocsikat, vontatókat szerez be. Vásárol két munkásszállító autóbuszt is.

A munka- és a szociális körülmények javítását szolgálja majd többek között, hogy Békésen a II-es számú kosárfonó üzemben megfelelő öltözőt, mosdót, zuhanyozót, valamint központi fűtést létesítenek. Központi fűtés lesz az I-es számú telepen is. Biharugrán új kosárfonó üzem épül. A békési fűztelepen öltözőt, fürdőt, ebédlőt alakítanak ki. A köröstarcsai fűztelep munkatermet kap és új kutat is. Feilesztik Lentiben a vállalat fűz- és kosárfonó telepét, Sárvárott a fűztelepét.

A szakszervezet, illetve a munkavédelem képviselői egyetértettek azzal, hogy a vállalat a fejlesztési összeg jelentős részét fordítja a munka- és szociális körülmények javítására. Az üzemekben ilyen vonatkozásban elmaradás van, amelynek pótlása minden bizonnyal a munka termelékenységét is elősegíti majd. A dolgozók mintegy 60 százaléka nő, akik-

MDK

Jankay Tibor: Jertő

Kiállítása nyílik meg
Békéscsabán.

—: Hallottuk

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1970. júl. 9.

Jankay Tibor, festő

MDK

Békéscsabai születésű, az Egyesült Államokban élő festőművész. Kiállítása nyílik meg júl. 12-én Békéscsabán.

—: Kulturális hírek

7.

Népszabadság, Bp. 1970. júl. 10.

Jankay Tibor festő

Békéscsabán született. 1947 óta az USA-ban él. Kiállítását 12-én nyitják meg Békéscsabán

Magyar Nemzet 1970 VII. 10. 6 old.

Jankai Tibor

1. Szántás
2. Írók
3. Napraforgók között

Csabai Festők Jubileumi Kiállítása
Békéscsaba 1968

Jankay Tibor festő pobr. tanár

magyar nármazásu művész, Pepperdine College, Dept. of Art, South Vermont at 79th Street (90044), Los Angeles, USA.

International Directory of Arts, Berlin I. 1965/66⁸ közlése alapján

Jankay Tibor

MAGYAR HÍRLAP SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ESTI HIRLAP

1970 JUL 9

1021

JANKAY TIBOR festőművész kiállítása nyílik július 12-én a békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeumban.

MTI SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

Jankay Tibor

MAGYAR NEMZET

Budapest

1970 JUL 10

Jankay Tibor festőművész kiállítását július 12-én nyitják meg Békéscsabán a Munkácsy Mihály Múzeumban. Jankay Tibor Békéscsabán született, 1947 óta az Egyesült Államokban él.

1071

Jankay Tibor

Hajó a Szajnai nagy.

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

Párizsi nő repr.

Jankay Tibor festőművész kiállítás
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

Korcsolyázó gyerekek nepr.

Jankay Tibor festőművész kiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

1. Békési magtár o.v. 40x50
2. A napszámos és Csalódja ov. 55x45
3. Férfipartné ov. 45x 30

Jankay Tibor festőművészi állítása

Munkácsy M. Múz, Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor

szül.: 1899, Békéscsaba. Festő.
A Képzőműv. Főiskolán és Párizsban tanult.
1933: önálló kiállítása. Számos kiállítása volt az USA-ban és Európában.
Jelenleg Los Angelesben él. Dekorativ absztrakt kompozíciókat fest. 1970: kiállítása Békéscsabán.
Műveiből ajándékozott a Szépm. Múz.-nak.
Kiállított művei: Kompozíció I. 1970, olaj, vászon (repr.)
122 x 85 cm { Kompozíció II. —— " ——

XX. századi magyar származású művészek ~~kiállítása~~ külföldön.
Bp. Műcsarnok, 1970. – Kiáll. kat. Bev.: Dr. Bognár József
32. l.

Jankay Tibor szobrászművész (USA)

Az ötéves szegedi Művészklub közreműködői közé tartozik.

Palmer Zoltán összeállítása.

Csongrád m. Hírlap, 1973. jún. 3.

Jankay Tibor

Ketten vur.

Jankay Tibor festőművészkiállítása
Munkácsy M. Múz., Békéscsaba, 1970.

Jankay Tibor, festő

Kép: Repr

Jankay Tibor: Önarckép 79.

Új Auróra, Békéscsaba, 1978. dec. 78/3.

Jankay Tibor, Jestő

Személyes jellegű írás.

Cseres Tibor: Emlékszavak Jankay Tiborhoz 80-81.

Új Auzóra, Békéscsaba, 1978. dec. 78/3.

Jankay Tibor, festő

L.: Kritika Pál

Molnár Zolt: Két portré 60-65.

Új Auróra, Békéscsaba, 1980. ápr.

1.

Jankay Tibor, festő

L: Tóth Ernő

Dér Endre: Új Lap a napsütésben 74-80

Új Aurora, Békéscsaba, 1981. dec 1981/2

Jankay Tibor, Jestő

Emlékeket felelevenítő
írás Jankay Tiborról.

Dér Endre: Élet és halál 83 – 84

Ú; Amóra, Békéscsaba, 1978. dec. 78/3.

Jankay Tibor, Jestő

Kép: Repr

Jankay Tibor: A zene 147

Új Amóra,

Békéscsaba, 1978. dec. 78/3

Jankay Tibor, Jestő

Mű: Repr.

Jankay T.: Kerti plasztika II. 110.

Új Amóra, Békéscsaba, 1978. dec. 78./3

Jankay Tibor, festő

kép:

Repr

Jankay Tibor: Maroknedők 17

Új Auróra, Békéscsaba, 1978. dec. 78/3.

Jankay Tibor, festő

Kép: Repr.

Jankay Tibor: A napozó 138.

Új Auróra, Békéscsaba, 1978. dec. 78/3.

Jankay Tibor, Jestő

Kép: Repr.

Jankay Tibor: Lányportré 68.

i Amóra, Békéscsaba, 1978. dec. 78/3.

Jankay Tibor, festő

kép: Repro

Jankay Tibor: Painter 42.

Új Tükör, Békéscsaba, 1978. dec. 48/3.

Jankay Tibor, Jertő

Kerti plasztika I.

Rep

Jankay, Tibor: Kerti plasztika I 26.

Új Auróra, Békéscsaba, 1978. dec. 78/3

Jankay Tibor, festő

L: Kozma Rozália

Kozma R.: Beszélgetés Jankay Tiborral 42 - 48

Uj Auróra, Békéscsaba, 1980. ápr.

1.

Jankay Tibor, Jestő

Kép: Repr.

Jankay Tibor: Kislány apitalnál 88.

Új Auróra, Békéscsaba, 1978. dec. 178/3

Jankay Tibor

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HÍRLAP

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

JUL 1 4

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG

Békéscsaba

1021

Megnyílt Jankay Tibor festőművész kiállítása

A Békéscsabai Munkácsy Mihály Múzeum igazgatója Dér László üdvözölte vasárnap 11 órakor a múzeum kiállítótermében a Jankay Tibor békéscsabai születésű, az Egyesült Államokban élő festőművész tárlatán megjelenteket.

Ezután Babák György, a békéscsabai városi tanács elnökhelyettese beszélt Jankay Tibor munkásságáról, elmondta többek között, hogy nem lehet meghatottság nélkül szemlélni a művész képeit, aki több mint húsz éve a távozás után még mindig csabai munkásokat, szanazugi tájakat, csabai madonnákat fest.

Az elnökhelyettes megnyitója után Kisdéginé Kirimi Irén, a Magyar Nemzeti Galéria művészettörténésze méltatta Jankay Tibor művészetét, a szülőföldhöz való ragaszkodását, művészetének emberi közelségét. Köszönetet mondott Békéscsaba városának és a Munkácsy Mihály Múzeumnak azért, hogy a kiállítás rendezésére lehetőséget teremtettek.

Kisdéginé Kirimi Irén dr. Jankay Tibor húgával, Margittal beszélget.

A kiállítás egyik részlete.

(Fotó: Demény)

1:0 (1:0)

Szeged, 300 néző. V: Nyári. *Dózsa:* Jáger — Bartkó, Pataki, Hegyi, Hajdú, Szaffián, Pusztaszeri, Szél, Molnár, Magyar, Balogh. Edző: Zallár Andor. *Szarvas:* Nagy II. — (Kisuczky), Kerekes, Mihály, Magyar, Kócsa, Brakszatórisz II, Gajdos, Bertók (Fest), Roszik, Müller, Orovecz. Edző: Bencsik Gyula. A Dózsa — óriási potyagóllal — már a 3. percben megszerezte a vezetést. Egy kapu elé ívelt labdát három szarvasi védő is elrúghatott volna, ehelyett egymásra vártak s a bekkbanó Balogh a hálóba lőtt, 1:0. A 20. percben Molnár tiszta helyzetben a szai mellé gurított. Később kapufát fejelt. Szüne zőnyjáték alakult szarvasi fölénnyel. A ben Fest egyenlíthe de kivárt a lövéssel az ötösön szerelték. ben Mihályt a játék jegyzésért kiállította. A látottak alapján a döntetlen igazságosabb lett volna. Jók: Pataki, Pusztaszeri, Molnár, ill. Kisuczky, Kocsa, Roszik. A szarvasi együttes hétfőn kéthetes edzőtáborozásra Dunapatajra utazott. (Csabai Pál)

Kiskunfélegyháza — Gy. MEDOSZ 3:0 (1:0)

Kiskunfélegyháza, 800 néző. V: Tomka. A gyulaiak az alábbi összeállításban játszottak: Barna — Kádár, Szilágyi, Szőke, Kékesi, Guti, Mészáros (Urbán), Tóth I, Csőke, Nagy L., (Marschall), Nagy J. Edző: Himer József. A román túra után fáradtan pályára lépő gyulai csapat jól kezdett. A 2. percben Mészáros beadásszerű lövése a kapufáról Nagy J. elé pattant, aki óriási helyzetben hibázott.

Kiegyenlített játék után a 25. percben Szőke rossz átadását elcsípték és a hazai támadás végén Kelemen 5 méterről a kapuba fejelt, 1:0. A félidő hátralevő részében a félegyháziak játszottak fölényben. Az 53. percben Nagy J. jó helyzetben elhamarkodottan lőtt mellé, utána Guti 3 méterről a kapufára fejelte a labdát, Csőke pedig a mérkőzés legnagyobb helyzetét kihagyva 3 méterről lőtt a kapu mellé. A továbbiakban Barna védései arattak sikert, majd a 75. percben Kádár nagy hibájából Ézsi szerzett gólt, 2:0. Három perccel a befejezés előtt Rubányi volt eredményes, 3:0. A hajráig teljesen nyílt volt a találkozó. Kiváló játékvezetés. Jók: Kelemen, Villányi, Rubányi, ill. Tóth I, Barna, Szilágyi. (-r-f)

A CSOPORT VÉGEREDMÉNYE

1. Kiskunfélegyháza	3	2	1 —	7:3	5
2. Szegedi D.	3	1	1	1 4:4	3
3. Gyula	3	1	1	1 5:7	3
4. Szarvas	3 —	1	2	4:6	1

A CSONGRÁD—BÉKÉS MEGYEI MÉH VÁLLALAT ÉRTESÍTI ÜGYFELEIT,

hogy

július 15 — július 30-ig

leltározás

miatt a GYULAI és SARKADI telepén az ügyfélforgalom szünetel.

4720

nika, Bp. Spartacus—
Tatab. Bányász—Bp. HSC, Goldberger—FTC, Győri Textiles—OGSC. **IX. forduló (IX. 27.)** FTC

Sport

Megle a Kórház

Kossuth SE — B

NB III-as labdarúgó mérkőzés. Békéscsaba, 150 néző. V.: Gyarmati. **Kossuth SE:** Lopatovszki —Schwanner, Terhes, Ujszegi, Szécsi, Bódi, G. Kovács, Dalkó, Majnik, Benke (Sebők), Havaj. Edző: Szilágyi Péter. **VTSK:** Krátki (Kovács I.) — Fábián, Félix, Kalcsó, Román, Bodó, Varga, Tóth, Kovács II., (Csulik), Knyihár, Sarkadi (Karadi). Edző: Szombati György. Meglepetésre a vendégek léptek fel támadólag. A 19. percben Bódi 40 méteres szabadrúgása a kifutó Krátki fölött a hálóba hullott. (Óriási potyagól!) 1:0. Ezután a csabaiak támadtak, de akcióikban nem volt átütő erő. A 33. percben Kovács II. kétszer is hibázott gólhelyzetben (!). A 47. percben Varga rontott jó helyzetben, majd a másik oldalon

MDK

Jankai-Deutsch

Rabinovszky: KUT kiáll. N.Szal.ban. Nyugat,

1929. jan. 16. 146 l.

IPARMŰVÉSZET

A KERÁMIA

ÍRTA: **BORSZÉKY FRIGYES.**

A kerámia tulajdonképen az „agyagművesség". A szó eredetét egy görög szigeten lévő helység, Keramostól vette, hol annak idején, mert igen jó és alkalmas agyagrétegeket találtak, a fazekasmesterség nagy lendületet vett és messze vidékeken is a legszívesebben a keramosi edényeket vásárolták. Ezek t. i. nemcsak a célt kiválóan szolgáló anyagukkal, de ízléses, a kor művészi felfogásának is megfelelő formáikkal nagyon kedveltek voltak, különösen a nők szerették, akik sokat tartottak arra, hogy szép redőzettel ékes ruhájukhoz és ritmikus mozgásukhoz alkalmazkodó edényeket kapjanak. Azért kellett a vízhordó-edényeknek, az olajmécsesnek, különböző tálaknak stb. olyan formát adni és olyan fogásra alkalmassá tenni, hogy azok használat közben a test szép vonalait, a szabad karok és lábak mozgását előnyösen érvényesítsék.

Az agyagiparosság a művészi felfogás fejlődésével mindig lépést tartott, sőt mint a múzeumokban látható római és görög edények is igazolják, azok készítői és díszítői koruk nagy művészei voltak. Nemcsak az urnákat és díszvázákat, de bármilyen háztartási edényüket is koruk művészetét reprezentáló díszítménnyel és alakos kompozíciókkal látták el. Ebből a korból még egyfajta kerámiai terméket ismerünk — a téglát. Mert igenis, a tégla éppen olyan agyagból készült kerámia, mint a fazekas műhelyéből kikerült bögre, köcsög, tál stb., vagy a mult század végén divatos „majolika", miket német és cseh gyárak sok ezerszámra gyártottak a műkedvelő festegetők számára is, kik azután a megadott minták szerint kiszínezték és újraégetésre visszaadták a gyáraknak. Ezek a majolikák, melyek szintén magukon viselik koruk megnyilvánuló teljes ízléstelenségét, szintén kerámiák.

A mai értelemben vett kerámia a fehér cserépáru, a kőedény (Steingut), fayence. A legfinomabb kerámia pedig a porcellán, amit már nem is neveznek kerámiának, mert mint porcellán vált közismertté. Úgy a porcellánnak, mint a fehér kőedénynek, valamint a közönséges fazekasárunak alapanyaga az agyag. Az agyag ősi, vulkánikus eredetű, különböző kőzetek évezredes szétmállásának vízmosások útján történt leréteződése. Ha tiszta és idegen anyagoktól teljesen mentes volt az útja, úgy hófehér porcellángyártásra alkalmas. Ha már valami más kőzet keveredett közé, úgy azonban, hogy az égetése után a fehéres színe megmaradt, de a porcellánt jellemző áttetszősége nincs meg, kőedényárut készítenek belőle. Viszont, ha már az eredeti tiszta fehér agyaghoz annyi más különböző anyag ke-

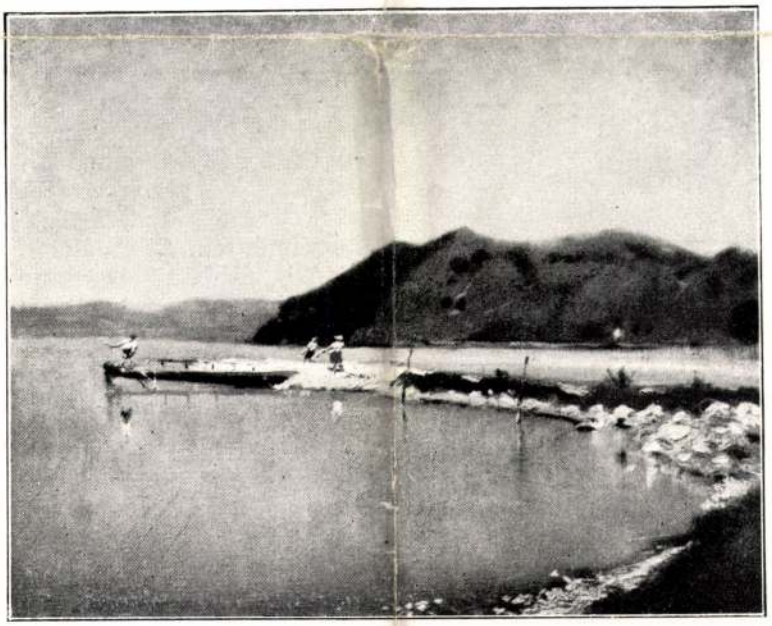

SOLYMÁSSY KONRÁD: BALATON

veredett — főleg vastartalmúak — hogy az sárgás, sőt barnásvörös-színű lesz égetés után, úgy az már fazekas árura, vagy tégla és tetőcserép készítésére lehet csak alkalmas.

Az agyagból formált, bármilyen célt szolgáló tárgyat az agyagból égetik. A könnyen gyúrható, formázható és a gyártási cél számára megfelelően előkészített agyagot vagy fehér formájában, kaolint, a korongos formázza, vagy megfelelő gipszformába önti. Miután az elkészült tárgy jól kiszáradt, első égetésre kemencébe teszik, hol az agyag megfelelően magas hőfokú meleget kap. A kemence lehűlése után a kiszedett tárgyak porózusak, — a vizet áteresztik — tehát egy kemény, üvegszerű anyaggal, a mázzal vonják be és ezzel újra kemencébe kerülnek, hol megfelelő hőfokon a beborító mázréteg megolvad. Lehűlés után az üvegszerű réteggel ellátott tárgyakat ismét kiszedik a kemencéből és a fehér árun, főként porcellánon, díszítés, aranyozás a máz felett történik, természetesen újraégetéssel. A kőedénynek nevezett tárgyakon szokásos a máz alatti festés. A sárga agyagárun (fazekasárun) még nyers állapotban történik a díszítés különböző színűre festett agyagból, az úgyneveztt engóbból. Ezt az eljárást gyakorolják a magyar fazekasok is, feleségükkel és gyermekeikkel. A fazekasmester, aki a korongon ül és a legkülönbözőbb edényeket, tejesköcsögöt, vizeskorsót, bögrét, tálat, lábast stb. szabadkézzel „húz" és nagy gyakorlatával majdnem hajszálpontosan egyformán, a felesége pedig díszíti, helyesebben „írja" a cifrákat rá. A gyerekek kézhez dolgoznak.

ÉBER SÁNDOR: L. O. FRESKÓPORTRÉJA

JANKAI DEUTSCH TIBOR: FIATAL LEÁNY

A magyar agyagművesség történetét csak pár századra tudjuk visszavezetni. A legrégibb emlékek a kályhacsempe-készítés művészetét igazolják. Bizony sokkal szebbek, artisztikusabbak azok, mint a mai közízlésnek megfelelő gyári készítmények. Az erdélyi korsók, tányérok, a felvidéki „habán"-tálak mind bizonyítékai és alapjai a magyar kerámiai műiparnak. Ha kezdetben az olasz vagy szász mesterek hatásának nyomai látszanak is rajtuk, a magyar gelencsérek műhelyéből rövidesen zamatosan magyar ízű és örökbecsű tárgyak látnak napvilágot s egyes példányok ma már külföldi múzeumoknak is féltett kincse.

A XVIII. század eleje hoz forradalmi változást a kerámia terén. Bár Kínában már Kr. e. 100 évvel szép és tökéletes porcellánt gyártottak, Európa a porcellánkészítés ezer sárkánnyal féltve őrzött titkát nem tudta ellesni s csak a véletlen segítette ekkor az aranycsináló (?) Böttgert, hogy a porcellánkészítésre rájött és I. Frigyes szász fejedelem Meissenben Európa első porcellángyárát megépítette. Egész kis hadsereg, vízárok, felvonóhíd és egyéb óvintézkedésekkel akarta a nagy titkot megőrizni, de ez csak ideigóráig sikerült, mert a meisseni gyárat rövidesen

JANKAY TIBOR

Békés Megyei Hírlap 1998. 04. 10.

Pap Ádám és Horváth Mónika, a nyertes pályamű alkotói a tervek előtt FOTÓ: LEHOCZKY PÉTER

Jankay gyűjtemény és kortárs galéria

Tizenhárom bíráló 13 pályaművet értékelt március 13-án Békéscsabán, a Szent István tér 10. szám alatti épületre kiírt Jankay Tibor Képzőművészeti Gyűjtemény és Kortárs Művészeti Galéria beruházási programterv pályázatán. A díjnyertes munkákból tegnap nyílt kiállítás a megyei könyvtárban.

A város vállalta, hogy méltó módon gondoskodik a külföldön elhunyt Jankay Tibor festőművész hagyatékának bemutatásáról — mondta Szilvásy Ferenc, a pályázatot bíráló bizottság elnöke, megnyitva a kiállítást. A Szent István téri épület gyakorlatilag üres, és átalakításával kívánják létrehozni a hagyatékhoz és a városhoz méltó művészetek házát. Az előzetes számítások szerint közel 250 milliós beruházás a tervek szerint 2000 körül kezdődhet majd el.

A művészeti galéria kialakítására három megyéből érkeztek pályázatok. I. díjat kapott Horváth Mónika és Pap Ádám terve. II. díjat kapott a Szilágyi Lajos, Rapport István, Kónya Géza és Grotka István által készített, valamint a Gömöri Zoltán, Báhner József, Csuvár Zsolt készítette tervek. A legjobb alkotást 800 ezer, a két második helyezett tervet 500, 500 ezer forinttal díjazta a bíráló bizottság. A város 300 ezer forintért megvásárolta a Szabó János által készített, és 200, 200 ezer forintért a Papp Zoltán—Shulcz Péter páros, valamint a Banner Zoltán, Kmetykó János, Széri-Varga Géza, Nagy Elemér, Pataki Ibolya készítette programterveket. A tervek két hétig tekinthetők meg a megyei könyvtárban.

K. A.

Pályázata már van a gyulavári tornateremnek

A gyulai képviselő-testület tegnapi, rendkívüli ülésén két pályázat közeli határidejű benyújtása és az önkormányzat OTP-részvényeinek értékesítése szerepelt. A gyulavári Bay Zoltán Általános Iskolának nics tornaterme, megépítését az önkormányzat saját erőből nem tudja finanszírozni, csak elnyert pályázati pénzekkel együtt. A Gyulához tartozó településrészen élők régi igénye a sportlétesítmény, az iskola növekvő tanulói létszáma is külön sürgetővé teszi a hiány pótlását. *Lebenszky Attila* polgármester tájékoztatásként elmondta, a megyei területfejlesztési tanács céljellegű decentralizált 150 millió forintos keretéből ha elnyernek az idén 10 millió forintot, kezdődhet a beruházás. A tornaterem becsült költsége 107 millió forint a legújabb számítások szerint, ebből kétéves ütemezésben összesen 20 millió forintot szeretnének a megyei keretből elnyerni. A saját erő az 1998-as költségvetésben biztosított. *Makovecz István*, a településrész önkormányzati vezetője kérte, a pályázat benyújtásával teremtse meg az esélyt a testület. A képviselők bár hangsúlyozták, Gyulának illő régi adósságát törlesztenie, megkérdőjelezték az anyagi erejüket, a következő testületre a beruházás átörökítésének erkölcsi oldalát. *Lengyel Sándor*, a pénzügyi bizottság elnöke kiállt amellett, hogy a finanszírozás elhatározás kérdése, a tornatermet 1999-re fel kell építeni. A pályázati kiírással lehet ütemezni a pénzügyi teljesítést. Ezzel a módosító indítványával hozták meg a határozatot, vagyis benyújtják a pályázatot a területfejlesztési tanácshoz és az elnyert támogatással 1999-ben befejezik a tornatermet.

Döntöttek az OTP-részvények értékesítéséről, a befolyt összeget a Munkácsy és a Mohácsy szakközépiskolák felújítási keretének megemelésére fordítják, s a sport támogatására. Támogatják a szociális foglalkoztató pályázati részvételét a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatásának elősegítésére úgy, hogy a szükséges saját erőt az intézmény gazdálkodja ki. **Sz. M.**

A madzag főszereplő lesz Békés várossá nyilvánításának 25. évfordulóján

Az egyik legenda szerint a mohácsi vész utáni időkben az élni akaró békési magyarok fatornyot emeltek a templom fölé. Céljuk az volt, hogy a harang hívogató és búcsúztató hangja mellett, tűzvészkor azt félreverve adjanak üzenetet az embereknek. Igen ám, de a környékbeliek nem járultak hozzá a költségekhez, másként szólva nem fizettek adót. Erre mondta *Pataki István*, Békés polgármestere tegnap délelőtt azon a sajtótájékoztatón, melyen a település várossá avatásának ünnepségeiről szólt. Az előbbieket kiegészítette még azzal: a hagyományteremtés szándékával a „madzagosság" égisze alatt augusztusban, a tavalyi *Rock a Torony* körül koncert mintájára vidám városi fesztivál rendezését terve-

kormányzatának ünnepi testületi ülése, kitüntetések átadása és ünnepi műsor követ. Április 16-án *„Békés régen és ma"* címmel diaképes várostörténeti bemutató és filmvetítés lesz. Az ünnepi események részeként rendezik meg a József Attila szavalóversenyt, a filharmóniai előadás vendégeként köszöntik Szokolay Sándor Kos-

1967 JUN 18

Békéscsabától — Los Angelesig

Mindig örömmel olvassuk a messzire vetődött értékeinkről szóló jó híreket. Most a magyar származású *Jankay Tibor* festőművész újabb sikeréről értesültünk. Californiában él, művészetprofesszor Los Angelesben, és most van a legújabb képés szoborkiállítása a hollywoodi Bognar-Galleries termeiben. Az angol nyelvű meghívó címlapját Jankay Tibor két jellegzetesen modern alkotásának a képe díszíti. Műveiről az amerikai sajtó és rádió évek óta ismételten beszél.

Magyar lexikonnak (1929) Fónagy Béla tollából származó ismertetéséből, jelen kiállítása meghívójának a szavaiból, itteni barátaitól és ismerőseitől kapott adatokból meg a magam szerény emlékeiből összeállított rövid életrajza a következő: Békéscsabán, 1899-ben született. Ott nevelkedett. Legelőször édesanyja, majd iskolai rajztanára, Jankó vette észre művészi tehetségét. Jankó kezdte rajzolni tanítani. Később Budapesten, a Képzőművészeti főiskolán tanult, majd továbbképzésen Bécs, Zürich, Drezda főiskoláin és Páris Julien-Akadémiáján volt. Békéscsabán az akkori Ferencz József tér 16-ban, (a mostani Szabadság téren) volt szülői háznak a Körös-partra lenyúló gyümölcsöskertjében épített műteremben dolgozott. Szemtanúja voltam annak, hogy az ablakokat saját

Jankay Tibor **Arcok**

maga üvegezte be. Külföldi tanulmányútjain Olaszország, Ausztria, Svájc, Németország és az Egyesült Államok művészetét ismerte meg. Legelőször Budapesten, a KUT III. kiállításán állított ki. Azután az Ernst-múzeumban, a Szépművészeti Múzeumban, majd New York Metropoliten-múzeumában, Los Angeles County-múzeumában, Santa Barbara, Cleveland, Denver, San Francisco, Pasadena, és más városok művészeti múzeumaiban volt tárlata. Sok hazai és külföldi múzeum vásárolt tőle képet. Tagja a Californian Watercolor Társaságnak. Redland művészeti egyetemének volt társtanára. Jelenleg a George Pepperdine College művészettanára Los Angelesben.

Jankay Tibor pályfautása a Nagyalföld történelmi, jellegzetes Körös-táji városából, Békéscsabáról ívelt felfelé. Ugyanonnan, ahonnan valamikor Munkácsy is indult, a „Reök bácsi kunyhója" mellől. Jankay szerette ezt a barátságos, meleg alföldi várost, a Körös-partot, a vízbe lógó szomorúfűzeinek szomorkás hangulatát, akácvirágzáskor az utcákat borító virágszőnyeget, az akácillatot, a nagy, széles, sima, fekete földet és a felette levő ritkán felhős, végtelen eget, sajnálta és szerette a munkában görnyedő embereket, akikkel együttérzett, és e szeretetéről sok képe tanúskodik.

Szerény kerti műtermében rajzokat, finom akvarelleket, leheletszerű pasztelleket, erőteljes olajfestményeket, szembeszökő linóleummetszeteket meg kifejező erejű, erővel teljes szobrokat alkotott. Stilizált figurális kompozíciói voltak túlsúlyban.

Művészeti tehetségét, ízlését kedves, derűs melegszívű, bársonyos hangú édesanyjától örökölte, akit nagyon szeretett, aki a hat gyermekének a nevelése mellett maradó kis szabad idejében kertjének gyönyörű virágait odaadó szeretettel gondozta. Hogy örömet szerezzen édesanyjának, a szobáik mennyezetét csodálatosan szép freskókkal díszítette. Édesanyja iránti szeretetének egyik kifejezéseként eredeti családi nevét (Deutsch) édesanyja utóneve (Janka) után változtatta Jankay-ra.

Később Békéscsaba városa azzal tisztelte meg, hogy a Munkácsyról nevezett múzeumában műtermet adott a számára. Főleg ebben az időszakban készítette azokat a képeit, amelyekkel a Viharsarok jellegzetes tájait és robotoló zselléreit tárta a világ szeme elé.

A második világháború rá is katonaruhát kényszerített. Munkaszolgálatos lett, lágereket járt. Akkor is, ott is készített vázlatokat, rajzokat. A háborúból töretlenül tért vissza. A felszabadulás utáni képein és plakátjain élményszerűen nyilvánul meg az antifasizmus. Úgy is lehetne mondani, hogy szerette az embereket, meg az egész természetet, és nem bírta megérteni ő sem, hogy az emberi őrület milyen mérhetetlen rombolást, mennyi nyomorúságot, szenvedést és halált okoz.

Megnősült. Később feleségével, Irénnel együtt kivándorolt Amerikába. California földje Jankay Tibor tehetségének és fáradhatatlan szorgalmának sikereket termett, annak ellenére, hogy a szerénysége párját ritkító. Újságok, rádió dicsérő kritikáinál nagyobb dicséretet jelentenek maguk az alkotásai, amelyeket műtermi és kiállítási helyszíni közvetítésben mutat a nagy nyilvánosságnak az amerikai televízió.

Jankay Tibor művei láttán (ahogyan ezt Vadon József esztétikus és festőművésznő felesége is mondják) „érzi az ember, hogy ez a művész korunk gyermeke. Nem felületes és csalóka szemfényvesztésre törekszik, hanem gondolatot, érzést, belső tartalmat fejez ki az anyaggal, amit régóta érett művész biztosságával kezel."

Ez a hazánkfia amerikai sikerei ellenére sem feledte el azt a környezetet, amelyben itt felnőtt. Érdeklődésemre adott válaszában ezt írja: „...naponta 7—8 órát Csabán vagyok, ugyanis alighogy elalszom, odavisz az álom... Irénkének szoktam mondani elalvás előtt, hogy Isten veled, Irénkém, nemsokára Csabán találkozunk..." Azt is írja, hogy „Úgy veszem észre, hogy Vasas Miskának is honvágya van Csaba után. (V. M. szintén Békéscsabáról indult festőművész. Szerző.) Miska tizenkilenc évi világbolyongás után a Körös-partról álmodozik..."

Hazánktól távol, a föld másik oldalán, a nagy tenger partján, pálmafák alatt Jankay Tibor visszaálmodja magát Békéscsabára, a szomorúfűzekkel szegélyezett Körös barátságos városába, amelyet ma is változatlanul szeret. Vágyódó, hűséges szeretettel gondol itt, az óhazában élő rokonaira, barátaira, akik örülnek Jankay Tibor pályája állandó emelkedésének, amelyet a tehetsége, szorgalma és szeretetreméltó egyénisége méltán megérdemelt.

Dr. V. K.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307
BÉKÉS MEGYEI
NÉPÚJSÁG

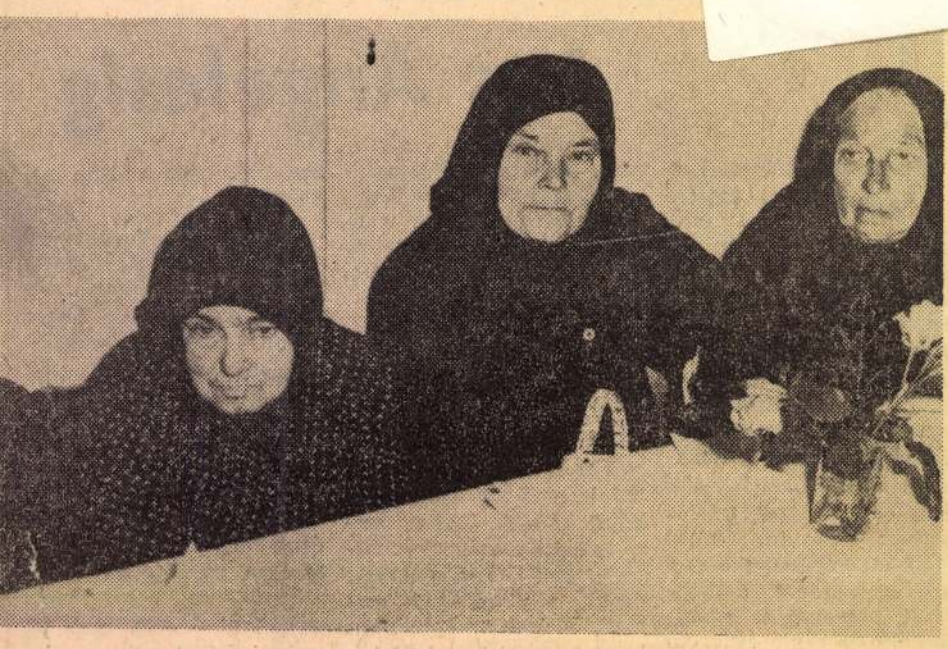

...gek napja Zsadányban

...lvásnak tettünk ...napokban, ami... ...drás, a zsadányi ...elnöke megkért: ...nem is, de most, ...n tiszteljük meg ... részt az ünnep...

...amos arra, hogy ... valahogy mi is ...al voltunk, hogy ...ber, aki az élet... ...d az összejövete... ...és beleegyezően ...ság teljesen az ...nyította.

...ség megkezdése ...ttságának titká... ...lóné felhívta a ...gy fontos dolgo... ...egekkel megtár... ...esz „csendes" a ...így is történt, ...önbséggel, hogy ... — a járadékosok ... —, elsősorban ... kevés havi ösz... ...es fiatalabb tsz... ...ssz munkája mi... ...tak". Kiderült, ...igaza van annak ...gy az öreg em... ...ember. Ezt iga... ... jelentős szám... ... férfiak és nők ...és unokáikkal ...esen dolgoznak ...ezetekben. Pél... ...ó bácsi 70 éves ...rissen, jó erőben ...a, amióta a tsz... ... a sertésgondo... ...vedelme a nyug... ...-2500 forint. Van ...y két 16—17 éves ...szeretetére és a ...megtanítson. Az ...th Gyula — rok... ...úgy nyilatkozott, ...a volna őket be... ...nkára nevelni.

...m az elnök be... ... a komolyan fi... ...látszik, jó néven ...etesnek is ve... ...yan és megfon... toltan tárgyal a tsz-vezetés velük. Mert mit is mond Gyenes András?

— Hiba volt, hogy ritkán vettük figyelembe az idősek véleményét. Valahogy úgy gondolkoztunk, hogy a becsületes munka után pihenjenek nyugodtan, majd mi elintézzük ügyeinket. Kiderült, hogy ez így helytelen, szeretnénk ezen javítani... Kérjük okos és józan javaslataikat, hiszen gazdag élettapasztalattal rendelkeznek. Es szeretnénk azt is kérni, hogy aki teheti, jöjjön minél többet a tszbe és ki-ki tehetsége, ereje szerint tevékenykedjen...

Elmondta még az elnök, hogy a zárszámadás után a sok eső nagy jövedelemkiesést és munkatorlódást okozott. Azonban, ha nehezen is, de a betervezett 41 forint értékű munkaegységet biztosítják.

— Ezt a „gazdasági csatát" — mondotta — azonban csak az idősek segítségével és a fiatalok gyorsabb, áldozatkészebb munkájával tudjuk megnyerni.

Az felszólalók közül többek között Pocsai István, hetvenéves fogatos megemlítette, hogy aki jobban dolgozik, azt jobban is meg kell becsülni. Egyöntetűen a munka mellett döntöttek az öregek és hangoztatták, hogy a fiatalok jelentős részét a vezetőség hívja vissza a városokból, mert ott kevesebbet keresnek és magukra vannak hagyatva...

Egész délelőtt csak úgy ömlött a szó, a sok okos és hasznos javaslat az idős emberekből. És ez érthető is, hiszen sokan már hetekkel előtte készülődtek erre a napra, beszélgettek, mert sokak életében a rengeteg munka mellett ez az összejövetel jelenti az egyetlen változatosságot. Tarsoly Imre, a tsz párttitkára a beszélgetés közben csendesen megjegyezte:

— A 606 tsz-tagból ez a 182 öreg, a mi tartalékunk, akikre ha szükség van, akár éjjel, akár nappal, mindenkor számíthatunk. Sajnos, a fiataljaink egy része hűtlen lesz hozzánk. De talán közös erővel és anyagiakkal ezen is tudunk majd változtatni...

Végezetül a több órás, hasznos beszélgetés után jólesően vették tudomásul az öregek, hogy a tsz vezetői tőlük telhetően gondoskodnak róluk. Mindenki kapott 200 forint jutalmat, ebédre jó nagy adag birkapörköltet és utána egy üveg sört. Ezenkívül ígéretet kaptak, hogy a járadékosok anyagi helyzetén rövidesen javítanak.

Pocsai István 70 éves fogatos a munka nagyobb megbecsülését és a lusták felelősségre vonását kéri.
Fotó: Demény Gyula

...szünetében Márk László sertésgondozó Csjernyik ... községi nőtanács titkárával, Szilágyi Lászlónéval, ...ság vezetőjével és Gyenes András tsz-elnökkel élénk vitát folytat.

A befejezéskor jöttünk rá, hogy részünkre volt külön megtiszteltetés, hogy egész életükben keményen dolgozó, egyszerű, becsületes emberek körében lehettünk. Jólesett meghallgatni értékes javaslataikat, amit nagyon reménünk, a tsz vezetői is hasznosítanak.

Pankotai István

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-063, 337-748, 340-726

1969 JUL 23

BÉKÉS MEGYEI NÉPÚJSÁG
Békéscsaba

Huszonegy év után

Interjú Jankai Tibor festőművésszel

Szobor a művész los angelesi műtermében.

Szűkszavú, ám tekintélyes adataival annál többet mond egyik los angelesi kiállítása, sokszorosított életrajza.

„Jankai Tibor Európában, Magyarországon született. A Budapesti Képzőművészeti Akadémia, majd a Párizsi Julan Akadémia hallgatója. Tanulmányait Ausztriában, Svájcban, Olaszországban és Németországban folytatja. Ami Európát illeti, Budapesten a Műcsarnokban és az Ernst Múzeumban, Bécsben, az Albertina Múzeumban, az Egyesült Államokban pedig a New York-i Metropolitan, a los angelesi Santa Barbara Múzeumban állít ki. A sor ezzel korántsem teljes, hiszen rendszeresen részt vesz a clevelandi, denveri, san franciscoi tárlatokon is."

Az idős festőművész, aki élete egyharmadát Békéscsabán élte le, 21 éves távollét után először látogatott haza. Beszélgetésünk ebből az alkalomból született.

***

— A biográfia adatai közül hiányzik az, hogy nemcsak Békéscsabán éltem, de itt is születtem. Volt néhány kiállításom. Szám szerint: tizenkettő. Később 1930-ban a Képzőművészeti Főiskola növendékeként Szinnyei Merse Pál és Vaszary János keze alatt tanultam.

— Az 1930-as „Békéscsaba" monográfia említést tesz egy külföldi tanulmányútról.

— Abban az időben egymás után két ízben is az Egyesült Államokban jártam.

— Mikor határozta el, hogy letelepszik?

— A dolog nem olyan egyszerű... 1948-ban már elég szép sikereket mondhattam magaménak; ebben az évben rendeztem önálló kiállítást a Műcsarnokban, a székesfehérvári képtár három képemet vásárolta meg, s ugyancsak ekkor kaptam háromévés ösztöndíjat is. A másik oldal pedig, az Egyesült Államokban élő idős édesanyám. Nos, ő volt az, akinek igent mondtam.

— Itthon, barátaival kapcsolatban maradt?

— Többségükkel, igen. Kohánnal haláláig leveleztem, Barcsay mester ugyancsak régi barátom — Párizsban együtt diákoskodtunk. Gyakran meghívtuk egymást vendégségbe — néhány szem kockacukorra.

— Az Egyesült Államokban miből élt meg?

— Előlről kezdeni mindenkinek nehéz. Egy külföldinek végképp az. Nehéz út vitt addig, amíg a George Pepperdive College tanára lehettem. Ez a tanároskodás sem folyamatos, közben négy évig a redlands-i egyetemen adtam elő, majd újra a college-ban. Jelenleg is ez a munkahelyem.

— Ön amerikai állampolgár; mi a véleménye a Hold-utazásról?

— Tudja, az amerikaiak nagyjából kétféleképpen reagáltak: vagy lelkesedtek, vagy háborogtak, mondván, hogy ezzel is több lesz az adó. Én? Én boldog vagyok. Belekerültem mindkét világháborúba, s azok után a borzalmak után nagyszerű látni, hogy az ember végre az, aminek lennie kell.

— Mi a véleménye szülővárosáról?

— Amikor ideért a vonatom, először nem mertem leszállni. Ne gondolja, hogy túlzok, hiszen amíg itt éltem, húsz év alatt csak két jelentősebb építészeti esemény történt: a katolikus bérpaloták építése. Annak idején, ha befutott a vonat az állomásra, már látni lehetett a templomtornyokat. Most új házakat láttam, nos... a csabaiak, ez az ország azt művelte, amire mindig is képes volt, csak nem adtak alkalmat neki a bizonyításra.

— Meddig marad itthon?

— Sajnos, csak augusztus 16-ig. Frankfurtban repülőgép vár 17-én, Los Angelesben pedig a munkám.

—csik—

Törik a dohányt Kunágotán

Beérett a hevesi dohány a kunágotai Bercsényi Tsz-ben. A dohánykertészek július 21-én, hétfőn elkezdték a törését. A viszonylag kedvezőtlen időjárás ellenére dohánylevélből igen jelentős mennyiségű termésre számolnak a tsz 40 holdas táblájáról. A zöld leveleket mesterséges szárítóba viszik, ahol olajtüzelésű kazánok segítségével előállított meleg levegővel érlelik.

A dohányipari vállalat kísérletképpen ebben a szövetkezetben rendezkedett be dohányszárításra. Erre a célra négykamrás helyiséget építettek, melyet a szövetkezet eddig különféle gyógynövények és ha a szükség úgy hozta, szemes termények szárítására is használt.

vasvázas szín siak újítása

kapcsolatban elmondotta, hogy a zín telt zsákokkal való körülrakásához 2500—3000 zsákra lett volna szükség. A zsákban tárolt abona külső oldala rendszeresen elentős tárolási veszteséget szenved. Ezt úgy kerülték el, hogy alincsdeszkákat vásároltak, s bből ember magasságú palánkot sináltak a szín köré. E fölé hulámpalából készítettek falat. A ibetonozott színben 85 vagon gaonát tárolnak madárkár nélkül.

Nagy ... 1926—1969

Gyászlobogókat lenget a szél a járási művelődési központ, a pártbizottság, a tanácsháza homlokzatán: Nagy Imre elvtárs, a járási művelődési központ volt igazgatója, a párt fáradhatatlan harcosa hosszas betegség után 43 éves korában elhunyt.

Egy végtelenül szerény, halk beszédű, csendes mosolyú, mindenki által nagyra becsült ember szíve szűnt meg dobogni. És talán azért ilyen fiatalon, mert még akkor sem tudott tétlen maradni, amikor már szigorú orvosi előírások követelően előírták számára a pihenést, a nyugalmat.

Békés község lakossága megrendülten készül a szerda délutáni végtisztességére, hiszen szinte mindenki ismerte, szerette, becsülte, tisztelte.

Ismerték, mert a felszabadulás első napjától kezdve mindenütt ott volt, ahol a lakosságért valamit tenni lehetett.

Szerették, mert mindenkihez volt egynéhány kedves szava, és mindenkor önzetlenül készen állott a bajba jutottak segítségére.

Becsülték, mert egész életében tántoríthatatlan hittel haladt a párt által megjelölt úton még betegen is mindig kért valami szerény megbízatást.

Tisztelték, mert a társadalmi végtisztességadás úttörőjeként nagyon sok gyászoló család fájdalmát enyhítette kegyeletteljes közreműködésével.

Nehéz elhinni, hogy végleg eltávozott közülünk. A nyomasztó színű gyászlobogók búcsút intenek, szívünket összeszorítja a fájdalom. Búcsúzunk Nagy Imrétől, a harcostárstól, a baráttól, az embertől, akinek megbecsült emlékét mindig a szívünkben hordozzuk.

Dr. OKI.

A könyvtárhálózat híreiből

A községek egyik művelődési centrumára, a könyvtárak fejlesztésére egyre több gondot fordítanak a községi tanácsok. Átalakítással vagy építkezéssel biztosítá a könyvtár, a fürdő egyik, már nem használt helyiségét alakították át céljaira. A réginél háromszor nagyobb alapterület lehetőséget biztosított a felnőtt és ifjúsági részleg elkülönítésére, valamint belső raktárhelyiség és olvasóterem kialakítására. A községi tanács 12 ezer forint értékű bútor vásárlásával is hozzájárult a könyvtár korszerűsítéséhez, mely így — sajátos adottságainál fogva — a fürdőzők pihenését és szórakozását is szolgálhatja.

A Megyei Könyvtár módszertani csoportja most fejezte be a közeljövőben átadásra kerülő orosházi művelődési otthonban elhelyezendő városi könyvtár funkcionális tervét. A csoport jelenleg az újkígyósi községi könyvtár építési programját készíti.

azokat a feladatokat, amelyeket néhány töprengő tiszt, bár ez lenne a hivatása, nem óhajt ellátni.

1835 augusztus 18-án a légió 125 tisztje, több mint 4000 altisztje és katonája szállt partra a spanyolországi Tarragonában. Nehéz harcok vártak az alakulatra. Gyakran nagy túlerővel találták magukat szembe. Így történt ez nem messze a spanyol—francia határtól, Tirapegui-nál is, 1836 április 26-án. Don Carlos tízezer emberével kellett megküzdeniük a légiósoknak. Úgy harcoltak, mint akik nem sokra becsülik az életüket. Cordova spanyol tábornok napiparancsba foglalta vakmerőségüket:

— Katonáim, a francia idegenlégió tagjai megmutatták nektek, spanyoloknak, hogyan kell győzni vagy meghalni!

Drága árat fizettek a légiósok ezért a dicséretért, számuk alaposan megfogyatkozott, ugyanúgy, mint 1836 augusztus elsején a Zubiri mellett vívott csatában. Ahogy csökkent az alakulat létszáma, úgy sorakozott egyre több kitüntetés Bernelle parancsnok mellén.

Fontos szerepet játszott a spanyolországi harcokban a német Conrad ezredes, akit a katonák „öreg Fritz"-nek neveztek. Ő fehér lován minden csata előtt végigjárta az alakulatot, ellenőrizte, hogy minden egység végrehajtotta-e parancsát és lelke-

Tündér Ilonáról. Attól talán elalszik... De ilyeneket ne mondjon neki, hogy „lesz még tavasz". Mert ő az egyetlen, aki elhiszi.

Pufó.

Levél: Kaptam ajándékba egy édes kis csacsit...

Válasz: Én meg sok levelet kapok.

„Kérem".

Levél: Van egy udvarlóm, reális rendes ember, kissé száraz és komoly, és aztán van egy fiu, aki gyönyörüeket mond... mit tegyek?

Válasz: Asszonyom, tudok egy kis mesét. Volt egy hölgy, annak volt két udvarlója. Az egyik a margarétáról beszélt neki, a másik a marharépáról. Az asszony az utóbbit választotta. Igaza volt.

Cuci.

Levél: A bokám elég vékony, de aztán hirtelen, szinte átmenet nélkül vastagodni kezd a lábam. Mit csináljak?

Válasz: Mihelyt gyógymassage-t, vagy kozmetikai intézetet nyitok, ön lesz az első, akinek prospektust küldök. Egyelőre még lelki klinika.

Kiváncsi.

Levél: Mi lesz az uj operettjének a címe?

Válasz: Renüli fecském.

Üzenetek

Két kislányom van. Egész szivből köszönöm az aranyosan, derüsen, meleg, finom kis levelet. Isten éltesse önt is meg a két kicsi lányát is. — *Irma.* Van önnek arról fogalma kisasszonyom, hogy milyen kicsinyes, milyen sekélyes apróságok azok, amik önt elkeserítik. Amint egy vízcseppen benne van az egész tenger karaktere, ugy benne van abban a levelében egy kicsinyes kör minden gyülölködés szivük minden áskálása. Egyetlen módja, hogy ön felvértezze magát ezek ellen a támadások ellen, hogy nem törődik vele. Kérem, nagyon kérem, hogy ne törődjön velük. — *Gyermekszerelem.* Köszönöm bizalmát, de ilyen érzelmi dolgokban, ahol a család érdekelve van és érdeke van még néhány ember, akik közvetlenül belefolynak a dolgokba, nem lehet véleményem. Csak arra kérhetem önt, hogy meggondoltan, igen nagyon óvatosan és a szive szerint cselekedjen. — *Hulló falevél.* Vigyázni kell. Az elhamarkodott gyengédtelenség emlékét egy egész életen keresztül magukkal hordozzák az olyan szivek, amelyek érezni tudnak és amelyek nincsenek kegyetlenkedésekre berendezve. Az ön szive is ilyen, egész biztos, hogy ilyen, tehát ismétlem nagyon vigyázzon!

Cs. B. Szeged. A verseket én nagyon szépeknek és nagyon érdekeseknek találtam. Sajnálom, hogy a *Szinházi Élet* csak ritkán és akkor is speciális irányu versek közlésével foglalkozik. Ha nekem módomban állna közölném azokat. — *Minden csak illuzió.* Szivesen várom az emlékkönyvét és talán abban meg tudom adni a választ is egyuttal problémájára, amelyet kedvesnek és érdekesnek találok és semmiesetre sem tragikus. — *Kaposi és Szamosi.* Ne haragudjanak az urak, meg fogják látni, előbb-utóbb jelentkezni fog a két hidegszivü leány. A világért sem akartam önöket megbántani, egy kis tréfát csináltam és azt reméltem, hogy önök is mosolyogni fognak rajta. — *Ilse.* Bizony ugy látom, hogy önnek tényleg előnyére volna, ha minél előbb elkerülne a szülői háztól. Okosan és megfontoltan kell cselekednie. — *Egy meghasonlott lélek.* Kénytelen vagyok az üzenetek között válaszolni önnek, mert az a kérdés, amelyet ön elém tár, kizárja a nyilvánosságot. Csak annyit mondok önnek, hogy ön is, meg társnői is egy férfi önzésének, beteges és abnormális hiuságának az áldozatai. Magától értetődőleg ez a kritikám csak akkor áll fenn, ha teljes egészében igazak azok a körülmények, melyeket nekem megirt. Nem tudok önnek mást mondani, csak azt, hogy emberelje meg magát, rázza le ezt a szuggesztiv hatást, paroncsolja meg magának, hogy nem ül fel az álpátosznak, a jóságba és gyengédségbe burkolt cinizmusnak. Az ön és az önök érzése, ragaszkodása beteges és hiábavaló és amellett egy olyan utra tereli az önök lelkét, ahonnan nincs megállás. Egyet ajánlok önnek: válasszon ki egy férfit csak az összehasonlitás okából. Egy férfit, akármilyent, csak legyen tisztességes, lelkü, bátran szembenéző erős karu, jóravaló, olyant, aki küzd az élettel, küzd a családjáért, küzd azért, akit szeret és hasonlitsa össze az önök álszenteskedő, férfiatlan, betegesen hiu ideáljával. Ha ezen összehasonlitás után nem tudja levonni a konzekvenciákat, akkor nagy baj van, akkor az azt jelenti, hogy ön már nem lát tisztán, de én remélem és hiszem, hogy le tudja vonni a konzekvenciákat, mert hiszen levele értelemről és beteges rajongásában is bizonyos önállóságról tesz tanubizonyságot. Isten vezérelje! — *D.* Uram! Nyugalmat és türelmet ajánlok önnek, vigyázzon, néha egy elhamarkodott lépés tönkre teheti nemcsak egy élet, hanem több élet boldogságát. Férfiasan és kitartással kell küzdeni és akkor el is éri a célját. — *Kecskeméti kis barna.* Csak tőle magától. — *Egy szőke leány.* A vers szép, őszinte és megható. Kérem irja még a címét és a kivánt kis költeményt, régi kis versemet szivesen elküldöm önnek. — *Nem tudok feledni.* Önnek is az a hibája, ami a legtöbb embernek: még mielőtt a csapások jönnének, már is összeroskad alattuk. Hiszen önt még nem érték csapások, legfeljebb egy-két terve nem sikerült, egy-két érzésével, talán a legkomolyabbal is visszaélték. De hiszen ez olyan dolog, hogy mindnyájunkkal is megesett már az életben. Idézek egy kis részt a leveléből: „Elszegényedett nemesi család tagja vagyok. Az életem kusza, ez az irásom is zavaros, mert hiszen a sok szenvedés, a sok lelki kinokozta idegesség kuszálja össze. Bocsássa meg, hogy az idegeit próbára teszem a lelkemet. Ezt ajánlom önnek is. Nézze meg az ember, hát szabad ennyire mindjárt összepottyanni? — *M. B.* Nehéz és szomoru családi probléma. Bár tudnék önnek egy olyan tanácsot adni amiről meg volnék győződve, hogy önt a helyes utra vezeti. De hát az ilyen házassági válási ügyben annyi komplikáció van, (fájdalom, ezt tudom a saját magam életéből), annyiféle tekintet jön előtérbe, a gyerek pedig annyira komplikál, hogy higyje el, bajos ebbe egy idegen embernek beleszólni. Ha van édesanyja, tőle kérjen tanácsot, ha pedig már nincsen, akkor attól, akit az édesanyja a legjobban szeretett. — *Dr. F. K. orvos.* Hogy képzeli azt, hogy ilyen komoly és ilyen megható kérdésben én ironiára, pláne tréfálkozásra ragadtatnám magamat. Én csak a tréfás kérdésekre, kis könnyü problémákra szoktam tréfás választ adni, mert az a meggyőződésem, hogy ezzel is gyógyitok. Kivánságának eleget teszek, nem irom le a kérdést és nem megyek bele a dolog lényegébe, csak gratulálok az ön nemes és megható jó szivéhez. — *Havasi gyönör.* Végtelenül sajnálom, hogy szimpatikus sorait dacára nem tudok önön segiteni, de fájdalom, arról már meggyőződtem, hogy az én protekcióm semmit sem ér sehol. Ne veszitse el a türelmét, igyekvei olyan szerények és anyvira megérdemli, hogy biztosan fog boldogulni.

Ibolya. A müvészné Szemere-utca 16. sz. alatt lakik. — *Három Bohém* 17 éves korában még nem bohém az ember, sőt nem is

Gond.

Levél: Fiatal ember vagyok és nagyrabecsülök egy asszonyt. Ennek a barátnőnek az ura nem tud letenni egy csunya rossz szokásáról: folyton más nőkkel foglalkozik.

Válasz: Uram, lehet, hogy az az asszony önnek tényleg jó barátnője, de ön semmiesetre sem jó barátja az urának. Mit ártja ön bele magát az ilyen dolgokba. Ez a férjnek és a feleségnek a privát ügye, ez gyakran előfordul és mindig az a kérdés, hogy mennyire fujják azt fel. Ön azt a jeligét választotta, hogy: „Gond". Annak a családnak az érdekében kérem önt, amely család iránt ön ilyen intenzív érdeklődést mutat, hogy legyen más gondja önnek.

Uriemberek.

Levél:
Kedves jó Doktor ur, köszönjük válaszát
Csak annyiban módositjuk szives vigaszát
Hogy NŐK vagyunk mi ketten, éppen a
javából
Akik soh'sem fogynak ki a vidám tréfából.

Válasz: Bravó! Becsaptak, de nem haragszom. Üdvözlöm a vidámságot a szivükben és a derüt és mosolygást az arcukon. Önök bizonyára igen kedves hölgyek lehetnek.

Kislány 1926.

Levél: Müvészi pályára készülök, mert szépen tudok énekelni és táncolni. Viszont van egy komoly udvarlóm, aki esetleg emiatt elmaradna tőlem.

Válasz: Ön azt irja, hogy anyagi viszonyai kényszeritik a müvészi pályára, mint kenyérkereső pályára, mert udvarlója is szegény és ketten együtt nem tudnának megélni. Hogyha azt keresztülviheti, ha tényleg oly szép tehetsége van, amint saját magáról megállapitja, akkor mindenesetre lépéseket kell tennie tervének keresztülvitele érdekében, a vőlegényét pedig meg kell győznie arról, hogy ez a kettő, a házasság és a müvészi pálya egészen szépen összeegyeztethető, sőt bizonyos szint, érdekességet, hogy úgy mondjam, bizonyos tarkaságot ad a müvészi pálya a fiatal életnek. Gondolkozzanak ezen és talán cselekedjenek szerény véleményem szerint.

Magdus.

Levél: Két fiuba vagyok szerelmes, mit csináljak?

Válasz: Kedves Magdus ön még sokra fogja vinni.

Sárga Paula.

Levél: Ő 21 éves, én 16 vagyok. Mi ez, gyerekszerelem?

Válasz: A saját érdekükben azt kivánom önökknek, hogy csak az legyen és semmi más.

Bazsarózsa.

Levél: Szegény lány vagyok, tisztességes iparos gyermeke. Udvarlóm azt mondja, hogy az ő köreiben nem házasodhat senki szegényen és rangján alul...

Válasz: Udvarlójának abban igaza van, hogy különféle társadalmi körök vannak és a társadalomnak e köreiben különféle dolgok mennek végbe.

Lesz még tavasz.

Levél: A 40 éves nagynénim folyton táncol. Nem birok vele.

Válasz: Fektesse talán le a necces ágyacskájába, simogassa meg azt a kis buksi fejét és meséljen neki Árgirus királyfiról és

Jankai Deutsch Tibor békéscsabai festőművész „Nővérek" cim.ü képe, amely az Ernst-muzeum most megnyilt csoportkiállitásán sikert aratott. Jankai Deutsch Párizsban végezte tanulmányait és zürichi, bécsi kiállitásai után az Ernst-muzeumban most kiállitott 12 rajza és festménye müvészi körökben feltünést keltett

Tauri Kálmán
SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRMONDÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-743, 340-726

DOLGOZÓK LAPJA
Tatabánya

1970 JUL 18

1021

1970. július 18. szombat

Mint a kenyér...

A fényes nyári délelőttben annyira zöldek az udvari növények, hogy mély zöld derengést borítanak az egész lakásra. S ebben a mélyzöld délelőttben Kálmán bácsi, a nyugdíjas pedagógus ismét egy szép alkotáson dolgozik. Színes furnérból intarziás berakással erdei állatok sorát mintázza. Úgy kell ez az elfoglaltság, mondja, mint a mindennapi kenyér. Bár ez a nemes alkotás több, mint unaloműző hobby.

Nem egy ilyen kép — mert falra akasztva az otthon díszei ezek — megjárt még kiállítást is. Sőt már neves művészek is úgy zsürizték Tatán Janki Kálmán munkáit, hogy ezek művészhez is méltó alkotások.

Jelenleg a tatai Öreg-várban a vadászati kiállítás anyagában kaptak helyet Janki Kálmán képei. A tacskó, a szirti sas, az éjjeli bagoly és a többi is mind elragadó alkotás. A hazai és a külföldi látogatók napról napra megcsodálják ezeket a kiállított képeket.

A napokban az Öreg-tóhoz közeli erdőben barangolt. Szavak nélkül, némulva néztem a nyugdíjas pedagógust, aki sejtelmesen puha csendben egy csipogó kismadárra figyelt, s aki évtizedekkel ezelőtt gyönyörű módon tanult meg színes furnérból formát alkotni és ezzel örömet szerezni másoknak. Mert ez az ő legnagyobb gyönyörűsége. És hozzá még az is, hogy a nyugdíjas napok mindegyikén a kerti rigók füttyébe a képalkotó szerszám muzsikáját is belezengeti.

(Kubik)

hirdetés

A Komáromi Lenfonógyár azonnal felvesz gépésztechnikusokat és kőműves szakmunkásokat.
1554

állás
echni-
őt\fel-
nya I.,
1539

LAKÁS

Oroszlányban, háromszobás, tehermentes ház, 650 négyszögölön, 76 gyümölcsfával eladó. Táncsics 64. (Sportnál). 1571

sképző
háromi
alábbi
ok be-
, vil-
zerelő,
-má-
töltő-
séhez
séges.
e kell
n je-
máro-
1540

JÁRMŰ

Eladó oldalkocsis 750 köbcentis BMW prima állapotban, műszaki vizsga, adó, biztosítás rendezve. Fizetési engedmény lehetséges. Érdeklődni hétfőtől—péntekig Új Papírgyár, Posta, Csószer. Lábatlan. 1570

Jó karban levő IZS motorkerékpár „Duna" oldalkocsival eladó. Megtekinthető mindennap du. 3-tól. Lábatlan, Rákóczi Ferenc u. 38. 1558

módlány.
III.
kirsak.

VEGYES

Sezlonok, ágybetétek 900 forinttól. Mintát küldök, szállítás díjtalan. **GELLÉR** (HEIMLICH) kárpitos, **PÁPA.** 1436

eny.
ifjú-
Ri-
ma-
9,30:
sek.
0,15:
ozat.
rész.
2,45:

164 cm, magas, 32 éves barna, elvált férfi **házasság** céljából megismerkedne, 25—30 éves korig, lánnyal vagy asszonnyal. „Megértés" jeligére a tatabányai Magyar Hirdetőbe. 1568

600 négyszögöl szőlő + 1 hold szántóföld belterület, **eladó.** Érdeklődés: Szák, Mészáros Miklós. 1555

lásoknak!

ntrum Áruház ajánlata:

154 Ft

44 Ft

Jánki Viktor

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR IFJÚSÁG

1956 OKT 11

1610

JÁNKI VIKTOR KERÁMIKUS MŰVÉSZ: VÁZA

ILYEN KÖ
KÖZÖTT érkez
a tábornok-min
hány héttel eze
ba, ahol részt v
rületi Gyűlésén
szokásos ünnep
tések nemcsak Conakry ut-
cáin maradtak el — ahol *le-*
hurrogták De Gaulle-t — ha-
nem a Területi Gyűlésen is
„megfeledkeztek" a hosszú tá-
bornok üdvözléséről... Ehe-
lyett Sekou Touré — válaszol-
va De Gaulle *„gazdasági se-*
gélynyújtási igéreteire" — ki-
jelentette: *„Legyünk inkább*
szegények, de szabadok, mint
gazdagok — rabszolgasorban...
Soha nem mondunk le törvé-
nyes függetlenségi jogunkról!"
De Gaulle hiába fenyegetőzött, hogy visszahívják a francia szakembereket, kivonják a francia tőkét és félben hagyják a megkezdett ipari építkezést, ha Guinea a szeptember 28-i népszavazáson *„nem"*-mel szavaz: *a szeptember végi vasárnapon úgyszólván csak a négyezer francia szavazott De Gaulle mellett...*

Igy született meg *október 2-án* Afrikában az új, független köztársaság, amely miniszterelnökévé a *harminchat éves* Sekou Touré-t választotta, akinek első kijelentése az volt, hogy *a Guineai Köztársaság alkotmánya demokratikus lesz, kinyilvánítja, hogy a hatalom a népé és a nép gyakorolja azt.*

AFRIKÁBAN tehát ismét

Magyar virtus

vagy:

Kerekes Bódi bácsi Münchenben

és herr Sebastian Wieselmayer Kajászó-Sz.t.-Udvaron

Irta és rajzolta: Jankó Elemér

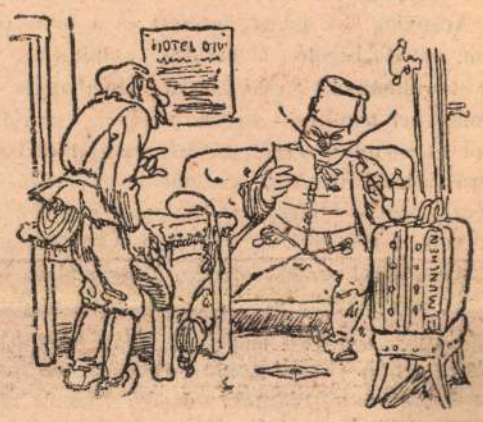

1. Bódi bácsi, alig hogy megérkezett,
Német hordár hoz neki szép levelet:
«Letyen gérem ma ebédre szerendzsém!
Lesz negem a fiszondládázs angenehm!»

2. «Grüsz Sie Gott! Willkommen!» — «Szervusz!
No, vigécz?
És a böcsös egészséggel hát vistécz?
«Danke, danke! Gesszenem, meklehedzs,
Frisen kinéz! Mintik munter, immer fesch!»

3. Magyar bácsi, német fetter jó barát —
Fogyasztják is erdők vadját, hegy borát.
Gyümölcstartó: egy szép márvány Kupidó —
Nagy Münchenben nincsen hozzá fogható.

4. «Szervusz sógor, nagy volt az én örömöm
Ezt a szives vendéglátást köszönöm.
Szüret felé nekem legyen szerencsém!»
«Piszonyozsan! Es war mir sehr angenehm!»

Egy ifjan elmult nagy magyar tehetség

A tragikus sorsu Jankó Elemérről

Nem volt még olyan korán fejlett tehetsége a magyar müvészetnek, mint Jankó Elemér. Bár huszéves sem mult, mikor a halál végzett vele, a maga nemében már teljesen kész, önálló és igen eredeti müvész volt.

Jó örökséggel indult el. Apja Jankó János volt, a mult század harmadik harmadának legnépszerübb torzképrajzolója, a *Bolond Istók*, a *Borsszem Jankó* és sok egyéb élclap hires figuráinak megteremtője. Csak a Sanyaró Vendel, Seiffensteiner Salamon, Mokány Berci alakjára emlékeztetünk. Jankó János nem rajzolónak, hanem festőnek indult s az élclapillusztrálásra kedvének ellenére fanyalodott rá, mikor a kenyér gondja szorongatni kezdte. A Nemzeti Muzeum egykori „Képtárá"-ban, majd pedig a Szépmüvészeti Muzeumban sok nemzedék bámulta megindultan Jankó János hires paraszttragédiáját, a menyasszonyi menetet ábrázoló nagy festményt, mely azt a pillanatot mutatja be, mikor az esketésről hazahajtató ifju asszony félőrülten akarja kivetni magát a lakodalmi szekérből, az ut porában vérző mellel, holtan elterült kedvesének láttára.

Jankó János, mikor kisebbik fiának, Elemérnek (1872 márciusában született) ébredező müvészi tehetségét észrevette, nyomban arra gondolt, hogy olyan müvészt nevel belőle, amilyenné ő maga, a körülmények ellenkező erejénél fogva sohsem fejlődhetett. Az alig tizenhatéves ifjut előbb Budapestre küldte a Mintarajziskolába, majd Münchenbe az Akadémiára.

Münchenben Jankó Elemér csakhamar nagyon otthonos lett. Egy ideig Hollósy Simonhoz is járt tanulni, de azután szabadjára eresztette rajzolói kedvét és groteszk képzeletét. Münchenben a „Fliegende Blätter" akkoriban volt virágjában. A kitünő müvészek hosszu sora dolgozott belé, köztük olyan kimagasló egyéniségek, mint Oberländer és Hengeler. A német rajzolóhumornak ezek a kitünő képviselői nagy örömmel fogadták maguk közé a gyermekifju magyart. Jankó Elemérnek mindjárt tág tere nyilott Münchenben rajzolói virtuózitásának megmutatására. A „Fliegende Blätter", de más lapok is szivesen közölték torzitó, de ötletes és ellenállhatatlan humoru rajzait.

A korai nagy siker megártott az ifju müvésznek. Aránylag sok pénzt keresett és a fölös pénz vidám, sőt dorbézoló életmódra csábitotta. Komoly tanulmányait csakhamar abbahagyta és gyermekkori terveit — mikor a népek csatáját, a poklot és mennyországot, az Itéletnapját és egyéb ekkora méretü témákat kisérelt meg ceruzájával megérzékiteni — félretette. Heves és szenvedélyes lélek volt, a végsőig függetlenségre vágyódó, minden kényszerrel szembeforduló. Münchenben belészeretett egy magyar urilányba s mert meg nem hallgáttatott, főbelőtte magát. A golyó szerencsére elvétette célját, halált nem okozott, de félszemébe került a müvésznek. Jankó Elemér attólfogva feketekötelékes félszemmel járt s akik abból a korából ismerték, azok emlékezetében elválaszthatatlan keskeny pofaszakállas arcától a fekete kötelék.

Az otthoni ápolás hamar talpraállitotta s Jankó visszament előbb Berlinbe, majd Münchenbe. De akkor előfogta régebbi keletü és sokkal veszedelmesebb betegsége, a tüdővész. A sorsa is megnehezült, mert hazulról alig kapott támogatást, a munkát viszont egyre kevésbbé győzte. Nehéz helyzetében a „Fliegende Blätter" gondoskodott róla. Merész ötletességéért és bravuros rajzáért ott igen nagyra becsülték a fiatal müvészt.

Ugyszólva holtának pillanatáig rajzolgatott Jankó Elemér. S mikor 1892 február 27-én végzett vele a betegség — egy hónappal utóbb lett volna esedékes a huszadik születésnapja — már nem sok dolga volt vele. Elgyöngült ujjai közül könnyü volt kibillentenie a fáradt ceruzát.

Jankó Elemér utolsó rajzai közül közlünk egy mulatságos sorozatot, mely jól képviseli a müvész torzitva jellemző és mindenképpen ötletes ábrázoló módját.

ELEK ARTUR

Jankó Elemér

* Lyka München

67.73.6

HOFFMANNÁL

IV., Gerlóczy-utca 5.
IV., Károly király-út 28.

1. **Szoknyanadrág,** kockás sportszövetből 18.50
Sportbluz eolinból . . . 6.80
2. **Sportöltöny,** gyapjuszövetből (1 kabát, 1 hosszu vagy 1 sportnadrággal, mellény nélkül) 39.—
3. **Sport-szoknyanadrág,** villámzárral 16.50
Hozzávaló sportblúz . . . 6.80

4. **Sportöltöny** gyapjuszövetből (1 kabát, 1 golfnadrággal, mellény nélkül) 48.—
5. **Sportkosztüm,** barna, szürke és zöld szinben 49.—, 36.—
6. **Divatöltöny,** (1 kabát 1 hosszu nadrággal, mellény nélkül) gyapjuból 48.—

...ok

Régi szücsselyemmel hímzett matyó-kézimunkák

(Zsóry Lajosné gyüjteménye.)

Kis Jankó Bori néni, a „legtövösebb" matyó-rajzoló

Pólik Erzsa leánya szintén kitünő rajzoló

Faragott bölcső (Holló-műterem)

ALFA SEPARATOR

A kormányzó a mezőgazdasági kiállításon megtekinti az ALFA SEPARATOR rt. pavillonjában az uj Alfa gazdasági és trágyalé-szivattyut

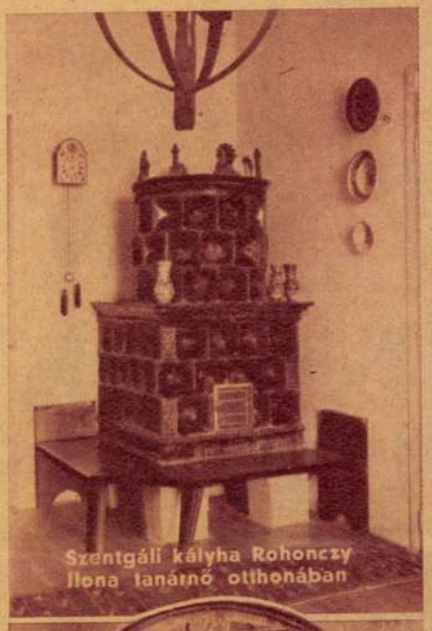

Szentgáli kályha Rohonczy Ilona tanárnő otthonában

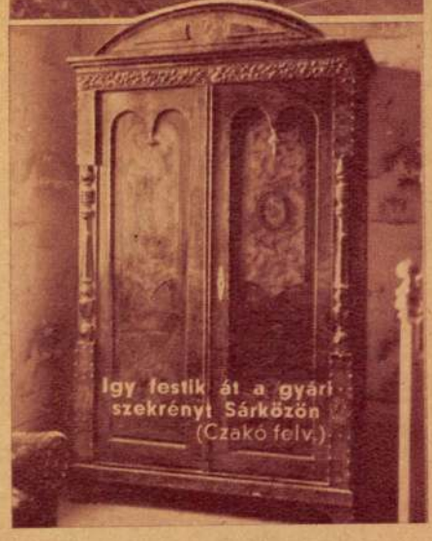

Igy festik át a gyári szekrényt Sárközön (Czakó felv.)

JÉZUSTÁRSASÁGI SZENT ISTVÁN FIUNEVELŐINTÉZET

78 pengő a havi tartásdij a **Kalocsai Jézustársasági Nevelőintézetben. Nevelésünk:** Valláserkölcsi, hazafias, szociális, családias. **Célja:** a művelt, jellemes és vallásos ifju. Csoportonkint külön nevelő. Állandó felügyelet, szigoru tanulmányi ellenőrzés. A szülők időnkint teljes bizonyitványt kapnak a növendék tanulmányi előmeneteléről. **Zene:** intézeti vegyes zenekar, 35 tagu fuvószenekar. **Modern nyelvek** (francia, angol, német): havi 1 P. Nyelvészeti körök, irodalmi körök, technikai és fizikai kör. Gépirás, szépirás, művészi rajz. **Sport.**

Kérjen illusztrált prospektust!

Cim: Szent István Nevelőintézet, Kalocsa

Jankó
pénzverő

l.

Házi Sopron tört.
II r. 4. k.
1461. 163. l.

MAGYARSÁG

LAPKIADÓ R. T.
KIADÓHIVATALA
BUDAPEST, II. HUNYADI JÁNOS-UT 2,
TELEFON: *156-010.

Testvér!

A napokban lezajlott országgyülési
győzelmes előretörését mutatják. A Magy
ebben osztoznak azok a nemzeti szocialista
a magyar sajtó történetében példátlanul
Magyarság előfizetési dijait rendszeresen me
után a Magyarság ujramegjelenését.

Reméljük, hogy a kormány most n
zeti szocialista tömegek egyetlen napilapjá

M.D.K.

JANKÓ Elemér Jestő

megh. 1892. Jankó János fia

Hallósy tanítványa München

Fekvő öregemben akt ja rövidületben.

A Fliegende Blätter rajzolója

Tudóniszben halt meg 20 éves korában

Réti István: A nagybányai művésztelep

Bp. 1954. 297., 298. l.

M.D.K.

Jankó Elemér
festő

Tornyai barátja.

Bodnár Éva: Tornyai János
M.M.M. Évkönyve 1952. 201 l.

M.D.K.

Jankó ~~János~~ Elemér
festő

Művészete magyar.

Bodnár Éva: Tornyai János
M.M.M. Évkönyve 1952. 200 l.

Jankó Elemér
festő

MDK

Bodnár Éva: Adatok Tornyai János művészetéhez

MMM Évkönyve 1951, 1951.

MDK

Jankievicz István

tanársegédi teendőkkel megbizott ösztöndijas hallgató.

Képzőmüv. Főisk. Évk. 1930-31. 59 l.

Jankl Ádám, Kőnnüvesegéd,

1769. Pozsony.

Pressburger Zeitung

1769., 82. sz.

Pozsony. Jankl Ádám, kőművesegyed,
1769.

Pressburger Zeitung
1769, 82. sz.

JANKL, Adam, pozsonyi kőművesegéd

A. J. Maurergesell, 2 éves lánya meghalt. (1769, 82. szám, 4 l)

Pressburger Zeitung
(Gouthon)

KDK

Janko Alexi

bratislavai festőmxüvész pasztell képét megvásárolta a Szépmüvészeti Muzeum.

Esti Hirlap 287 sz. 1958. dec. 6 2 old.

MDK

Jankó Alexy

csehszlovák festőművész kiállitása a Műcsarnokban. 50 akkotást mutat be. /szlovák tájak, gobelinek /

Esti Hirlap 192 sz. 1958. aug. 16 2 old.

MDK

Janko Alexy

szlovák festőművész kiállit a Mücsarnokban.

Esti Hirlap 161 sz. 1958. jul. 11 2 old.

Nép-szabadság XVI. 205.

1958. augusztus 30, szombat

Janko Alexy csehszlovák festőművész kiállítása

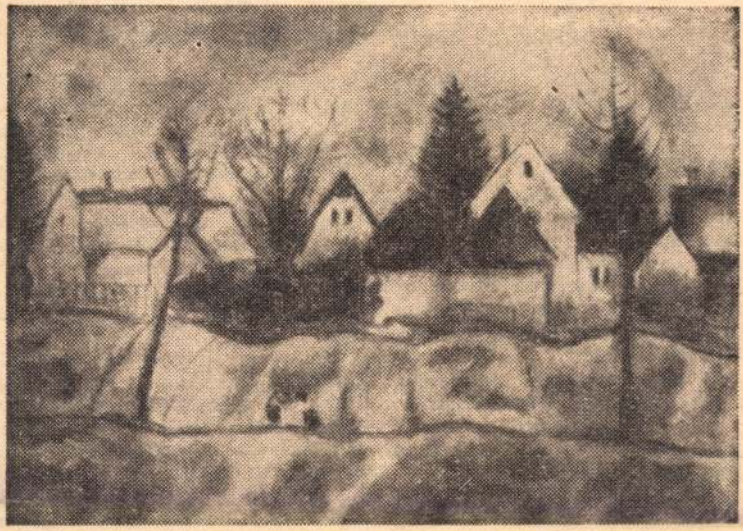

Falusi utca.

A csehszlovák képzőművészet egyik jelentős alakját ismerhetjük meg a Műcsarnok termeiben megrendezett kiállításon. *Janko Alexy* ahhoz az idősebb szlovák festőgenerációhoz tartozik, amely az első világháború után a sajátos nemzeti szlovák formanyelv megteremtését tűzte célul. Eközben Alexy nem tudta kivonni magát az ez idő tájt nagy erővel jelentkező romantikus narodnyik-szemlélet hatása alól, amely a népművészet formavilágában látta a nemzeti formanyelv kialakításának természetes kiindulópontját.

Alexy korai munkásságának jelentős részét a szlovák földnek és népének elmélyült tanulmányozására fordította. Erre az időre emlékeztet a kiállításon az oravai várról festett nagyobbméretű olajfestménye, amelynek súlyos és tömör formái, nehéz földszínei drámai

szervezői tevékenységet is folytatott a szlovák népi-nemzeti kultúra felvirágoztatása érdekében.

1937 óta *Alexy* Bratislavában él és dolgozik. Munkásságában egyre nagyobb helyet kapnak a városi, a családi és a társadalmi élet témái is, s festői törekvéseiben — *a realizmus*. A festő a pasztell puha színharmóniáival meleg, érzelmes atmoszférát teremt képein. Kulturáltság és ízlés jellemzi portréit, alakos képeit és városi tájait *(Miroslav Svanda mártír feleségével. A volt parlament épülete Bratislavában)*. Megoldásaiban azonban érezzük időnként az érdeklődését sokfelé megosztó művész technikai nehézkességét, amely néha a túldolgozottságban is megnyilvánul.

Érdekes törekvést mutatnak az ötvenes évek elejéről keltezett dekoratív üvegablak- és gobelintervek, amelyeken a festő

RENDBEN MEGY A FELVÁSÁ

Továbbra is biztosítjuk a lakoss

Sághy Vilmos miniszterhelyettes nyil

Sághy Vilmos élelmezésügyi miniszterhelyettes nyilatkozott a begyűjtés eltörlése óta szerzett tapasztalatokról és az élelmiszerellátásról.

— Mint ismeretes, 1957-ben a tervezettnél jobb termést takarítottunk be — mondotta. — Az 1958. évi terméséről még nincs teljes képünk, azonban annyit már megmondhatunk, hogy a késői kitavaszodás és a májusi nagy szárazság ellenére

a mezőgazdaság termelése megközelíti a tervezett színvonalat.

A termelési eredmények összefüggésben vannak azzal, hogy a mezőgazdaság termelési szerkezete jelentősen megváltozott. Egyrészt csökkent a kalászos gabonafélék vetésterülete, másrészt nőtt az ipari növények, valamint a takarmánynövények vetésterülete. Ez utóbbi együtt jár az állattenyésztés termelékenységének növekedésével. Amíg 1938-ban az ország szántóterületének kereken 54 százalékán termeltünk kalászos gabonát, addig 1958-ban a kalászos gabona-vetésterület aránya a szántóterületnek mintegy 40 százalékát teszi ki. Szembetűnő az utóbbi években a kukoricatermelés, valamint a pillangós virágú növények termelésének fejlődése. A takarmánynövények megteremtik az állattenyésztés alapját [illegible] közvetve javítják a talaj- [illegible] pillangós növények pedig [illegible] a talaj nit- [illegible] -vfélék

az állatok és állati termékek értéke. 1954-ben az összfelvásárlásból 57 százalék volt az állati termékek aránya, 1957-ben ez már 70 százalékra emelkedett. Számos példa mutatja az állattenyésztés területén is az új mezőgazdasági árpolitika helyességét. 1956-hoz képest 1958 második negyedében mintegy 70 kilogrammal magasabb a levágásra kerülő marhák átlagsúlya.

Az első félévben mintegy 80 millió literrel több tejet vásároltunk fel, mint 1955 hasonló időszakában. Ez tette lehetővé, hogy tíz forinttal csökkentsük a vaj kilogrammonkénti árát és emeljük a fogyasztói kannatej zsírtartalmát. Ez a két intézkedés egyébként 150 millió forint megtakarítást jelent a lakosságnak. A sertésállományon belül nőtt a hússertések aránya. 1958. I. félévi sertésfelvásárlásunk magasabb volt, mint a kötelező beadás utolsó 3—4 esztendejének első felében; sok jel mutatott arra is, hogy baromfi- és tojástermelésünk is fejlődik. Ebben az évben több naposcsibét vásároltak a termelők, mint a megelőző években. Nagyon fontos lenne, hogy meghonosítsuk és széles körben elterjesszük hazánkban a baromfitenyésztés nagyüzemi módszereit. A felvásárlásnak akadályozója az e téren még mindig elég erős spekulációs tevékenység.

— Hogyan alakul az összfelvásárlás a kötelező beadás időszakához képest?

Egyelőre csak 1957-ről tudunk [illegible] -ben és 1956-ban, amikor még [illegible] -ni mezőgazdasági árpolitikával [illegible] -ről a szlovák nép multja- [illegible] -ről emlé- [illegible] -ről a szlovák tör- [illegible] -ről a szlovák nép dicső- [illegible] -ről a szlovák nép multja- [illegible] -ről a szlovák tör- [illegible] -ről a szlovák nép dicső- [illegible]

P. I.

MNK

Jankó András

"Elmélet és gyakorlat"

Pogány Ö. Gábor: Az Első Magyar Képzőművészeti Kiállitás. I.
Szabad Nép. 1950. VIII. 27. 11. 1.

Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

MAGYAR HIRDETŐ
SAJTÓVÁLLALAT

Dr. Mihályfi Ernő
ügyvéd

Dr. Mihályfi Ernő ügyvéd úr részére.

A Magyar Hirdető Sajtóvállalat kiadóhivatalának címe: Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17. Telefon: 188-296, 188-307.

Szekeres Ilona

termelü

MDK

Jankó Bori, Kiss

l.: Kiss Jankó Bori

Nők Lapja, Bp. 1953. január 1. [20. l.]

Janko E.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

beiratkozás évre 1889.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis 1945. Ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 1, 149 1

mdk

Sankó Elemér

Karikatura rajzai (Borszem Sankó ilelap)

Hirek.

/. Sankó Elemér utolsó rajzai.

Pestmegyei Hirlap 1895. 15. sz ápr 14. 4. l

Neuste Nachrichten

Neuste Nachrichten vom Tage

Neuste Nachrichten vom Tage.

MDK

Jankó Elemér, graf.

Utolsó rajzai. Bpest. 1895.

Dr. Szemlér Lőrinc gyüjteményének aukciója. Bp. 1936.
Könyvdiszek. - Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5.ck.sz. 72.l.

MDK

Jankó Elemér

Jankó Elemér utolsó rajzai. Vasárnapi Ujság 1895. 16. sz. 259.l.

MDK

Jankó Elemér

Elek A.: Egy ifjan elmult nagy magyar tehetség. A tragikus sorsu Jankó Elemérről. Az Ujság Vasárnapja 1929. 8. sz. 25.l.

MDK

Jankó Elemér

Vas. Ujs. 1892. 178.1.

MDK

Jánki Dávid

Képzőművészet. Ujság 1938. jan. 1.

M.D.K.

Jánki János szobrászmüvész

Csabai Ékes Lajos társkiállitója a Müvész Galériában. "Sajátos felfogásu égetett agyagszobrait.." kiemeli Berend Ilona: "Három kiállitás" c. kritikájában.

Szinház, Bp. 1947. nov. 11-17. III. évf. 46. sz.

Janke Kálmán

ökl. műértő

l.

Erődi – Bodnár

213. l.

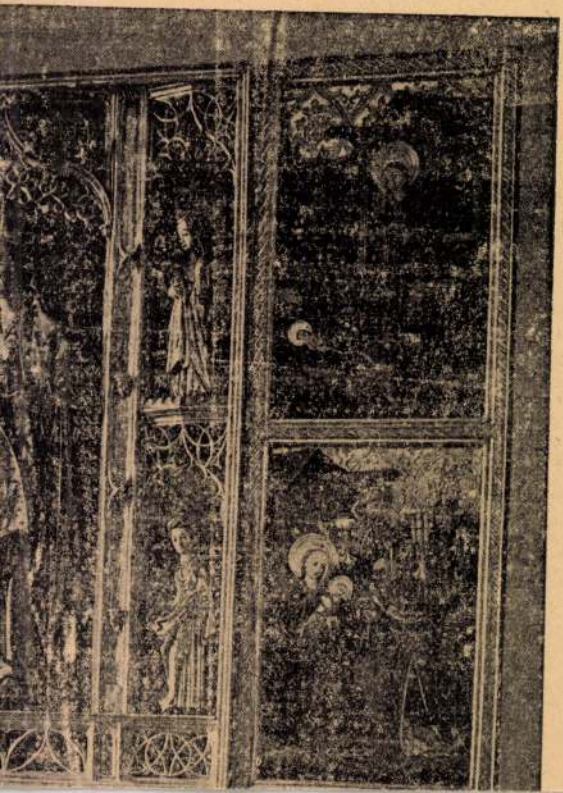

Fanbay-Deutsch

festőművész

Képzőművészek Uj Társasága kiállítása - Benzeti Szalonban - képével szerepel.

Magyarság
1929.I.6.

Tanbos-Deutsch Tibor

festőművész

KUT Képzőművészek Uj Társasága kiállítása - Nemzeti Szalonban - képével szerepel. mihány egészen ugyanaz kép képpel szerepel.

Nemzeti Ujság
1929.I.6.

Jankay Tibor M.D.K.

Budapesten a Képzőművészeti Akadémián tanult Balló Edénél és később Vaszary Jánosnál. 1948 óta Amerikában él; jelenleg a Redland Egyetem (Californiában) tanára. A newyorki Metropolitan Muzeumban és számos más muzeumban láthatók festményei. 1951-ben az International Madonna Festivalon első dijat nyert az itt bemutatott festményével.

Magyar album. Szerk.Incze Sándor. Elmhurst 1956, American Hungarian Studies Foundation. 56.p.

Tibor, Jankay

Mühödik: USA, Los Angeles, Pepperdine College, Dept. of Art, South Vermont at 79th Street (90044); Instructor, festénetet, nohánatot tanít.

International Directory of Arts. 8th Ed. 1965/1966 I. /Ed.: H. Rauschenbusch/, Berlin, é.n. Deutsche Zentraldruckerei AG. 1004 l., ill., 538.1

Jankai Tibor festő

M.D.K.

A Békéscsabán létesítendő Művészeti Szabadiskola előadójának javasolva előadójául javasolva , 1947.

Képzőművészeti élet a felszabadulás után 103.l.
A MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK. KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II
Bp. 1965

SZÍNHÁZ

Fra Girolamo-t, a tavalyi Telekipályázat díjnyertes drámáját adták elő pénteken a nemzeti színházban. Hőse Savonarola, a középkori szabadságharcok egyik legkimagaslóbb alakja, a ki Róma zsarnoksága ellen küzdött és elbukott. Somló Sándor, a pályadíjnyertes darab szerzője, fantasztikus alakot csinál Savonarolából (a kinek klastromi neve Fra Girolamo) s míg egyrészt valóságos varázserővel ruházza fel, a melynek sem férfiu, sem asszony nem tud ellenállani, másrészt emberi gyöngeségeit is nagyobbítja. A hős ezáltal romantikusabb lesz ugyan, de nem igazabb. Fra Girolamo bukását Somló darabjában az okozza, hogy nem tud ellenállani a delilai csábnak. A darabnak legkiválóbb előnye az ügyes korrajz és a költői nyelvezet.

MŰVÉSZET

Jankó Elemér utolsó rajzai. A szellem sziporkái rövid életüek: egyet puffan a kis rakéta, pillanatra vakító fényt áraszt, aztán elenyészik.

Csak egy faja van a szellem tüzijátékának, a mely maradandóbb. Mikor az ötletnek akad olyan megörökítője, hogy fikszirozni tudja.

Ez a képesség meg volt a francia *Grévin*-ben, megvan a német *Oberländer*-ben és meg lett volna a legteljesebb mértékben Jankó Elemérben is, ha olyan korán el nem ragadja a halál.

Et unguis leonam! Az a kis füzet, melyet a *Borsszem Jankó* édes apja, Ágai Adolf összeállított Jankó Elemér utolsó rajzaiból, világosan tárja fel előttünk annak a nagy veszteségnek horderejét, melyet a humorosan illusztráló művészet a fiatal piktor halálával szenvedett. Mi nekünk Grévin és Oberländer! hisz' ők nem voltak abban a helyzetben, hogy a megszólalásig híven alakot adjanak a magyar humornak. Jankó Elemér, a geniális apának nem kevésbbé geniális fia pedig azt cselekedte. Ha végig lapozunk a kis füzetet, a kacagás közben hirtelen szomoruság száll meg, mert eszünkbe jut, hogy a ki ezeket a pompás figurákat alkotta, már nincs többé.

Valóban Ágai Adolf jobb és szebb emléket nem állíthatott volna Jankó Elemérnek az olvasóközönség szivében, mint mikor ezt a füzetet kiadta.

MINDENFÉLE

A gyujtó apoteozisa. Gyárak, a melyek Ujpesten vagy másutt, buzgósággal, kénnel és egyébbel fabrikáljátok a gyujtókat: fogjatok ezentúl mélységes áhitattal mindennapi munkátokhoz! Ha eddig olyan gyujtókat gyártottatok, a melyeket szervi fogyatkozásaik miatt nem lehetett meggyujtani, bizony mondom, nem tudhatjátok, mikor faragcsáltok a világosság szolgálatába olyan gyujtó-szerszámokat, a melyeket — kegyeletből hagynak meggyujtatlanul. Mert nevezetes és históriai fontosságu dicsőség érte a gyujtót Fridrichsruhében. Kurta nadrágos, csúnya stájerek zarándokoltak el oda, hogy meglássák, meghallják és megbámulják az öreg Bismarckot. Valamelyikük eldadogott egy alkalmi ódát, Bismarck nagypolitikával felelt neki és aztán kiállított az udvarra az ajándékba kapott sörös hordókból egyet: hadd igyanak egyszer kedvükre a szegény stájerek. A nagy ember látásától és némiképpen a sörtől is megmámorosodtak a kedves stájerek és turbékolni kezdtek, valamint a szerelmes stájer kamasz szokta a stájer leány ablaka alatt.

— Egy szál virágot, egy fürtöt a szalmaszín hajadból! — nyögi az ifju.

— Valami emléket, a miről az unokánk is megemlegesse, hogy ez a Bismarcké volt — sóhajtott az erkély alól a stájer had.

És Bismarck . . . Az öreg úr szomorúan simogatta meg tar koponyáját. Fürtöket már nem osztogathat a rajongóknak, csókján sem ittasodhatnék meg a kedves stájer népség. Körülnézett. Az íróasztalon ott feküdt egy pipakolosszus és nehány száz gyujtó. A pipát maga is úgy kapta ajándékba — még az öreg Vilmostól, az Isten nyugosztalja meg — de a gyujtókból telik ajándék. És marékra fogván az egész csomó gyujtót, úgy osztogatta ki szálankint a stájerek között. Boldog gyujtók és boldog stájerek! Sohasem fogják meggyujtani sem a gyujtókat, sem a stájereket. A kegyelet fogja őrizni, unokák fogják bámulni, legendák fogják megaranyozni: ó, azon a nagy napon büszkébben lobogott el minden gyujtó és a melyik sehogy sem gyulladt meg, azzal a dicső tudattal hullott a porba, hogy méltó rokona azoknak a históriai gyujtóknak, a melyeket Friedrichsruhéból vittek világgá a stájerek. És most már bealkonyodott a hajfürtöknek. Helyükbe lép a gyujtó.

Ti pedig, gyárak, a melyek Ujpesten vagy másutt fabrikáljátok a gyujtót: fogjatok ezentúl mélységes áhitattal mindennapi munkátokhoz!

K. E.

A fésüről.

Éva anyánk is fésülködött már: a tíz ujjával. Ádám apánk is kikapós volt már: Lilitnek hívták azt a démoni lényt, a kiért megcsalta feleségét. Aranyszínü haja volt, mely sarkig omlott alá és kék szeme, mely az első embert az elveszett paradicsomra emlékeztette. Pedig e szemek csillogásában nem volt semmi angyali. Hisz Lilit démon volt, az elkárhozott angyalok közé tartozott, a kik földi szerelemért lemondtak a mennybéli üdvről. Az ő kedvéért találta föl Ádám az első fésüt. S mikor végig simitotta vele fürteit, szikrák pattantak ki a hosszu, aranyszínü szálakból. Ezen a napon sirt először Éva és mosolygott a kielégített hiuság gyönyörében Lilit.

1. Sumatrai fafésü. — 2. Rézbörü nő fésüje kóból. — 3. és 4. Braziliai fafésü, fehér- és fekete szálakkal díszitve. — 5. Madártollal díszitett fésü a Carolin-szigetekről. — 6. Keletafrikai fésü.

Azóta mindig nagy szerepet játszott a fésü a nők toilettejében. Hogy miből készítette Ádám az első fésüt? Tán halszálkából, vagy rózsatövisből. Nem ismerte még a hófehéren csillogó elefántcsontot és az ezer színtjátszó tekenős héjat — különben ebből faragott volna fésülő készüléket kedvese számára. Valószínü az is, hogy egy mai divathögy gúnyos mosolylyal fogadná az efféle ajándékot, de Lilit még naiv volt és nem ismerte a fényüzés raffinementját. Megelégedett azzal, hogy olyasmit kapott, a mi nem volt meg vetélytársnőjének.

Séthnek hívták Éva kedvenc fiát. Nagyon fájt neki édesanyja megaláztatása és törte fejét, hogyan állhatna bosszut anyjáért, a nélkül, hogy megsértené apját. Addig gondolkozott, míg kitalálta a diadémszerü fésüt, mely már nem csupán arra való, hogy a hajat rendbe hozza, de már fejdísz is. Rubinttal és más drágakővel diszítette és

Ujdonk 1895. I. 18

azon a napon, mikor Éva feltűzte, ő mosolygott, Lilit arca pedig olyan lángpiros volt, mintha a pokol emésztő tüze tükrözött volna vonásaiban.

Így történt-e, vagy másként — de tény, hogy a mithoszi korban is viseltek már a nők fésüt. Csakis az asszonyok, mert a lányoknak meg volt tiltva. Számukra az övet találták fel, melyet viszont az asszonyok nem viselhettek. A asszíroknál és a babyloniaiaknál már a legnagyobb fényüzést találtak ezen a téren. Semiramis ívalaku fésüt viselt, a melynek közepe koronaalakura volt formázva és ékét a monda szerint nem drágakövekből, hanem a mennyboltozattól elhódított csillagokból készíttette. S mikor a nagy királynő meghalt, fésüjét az istenek visszakérték és most is ott ragyog a tejut szomszédságában.

1. Turkesztáni kőfésü. — 2. Dekáni (hátsó indiai) fafésü. — 3. Birmai fésü. — 4. Szibériai fésü elefántcsontból. — 5., 6. és 7. Kinai fésük. — 8. Japáni fésü. — 9., 10., 11. és 12. Singhali fésük.

Theodora császárné, a nagy Jusztinián felesége, a ki színésznőből a keletrómai birodalom uralkodónője lett, a napnak minden órájában más fésüt tűzött fel. S a derék bizanciak e szerint rendezték be időszámításukat. Legnevezetesebb fésüje az volt, melyet egy vetélytársnője — koponyájából faragtatott, mert Jusztinián ép olyan kikapós volt mint Ádám, csakhogy Theodora kevésbbé türelmes mint Éva. Egy este magához csalta a szép szőke Militát, megölette rabszolgáival és a legnagyobb művészt egész birodalmában azzal bízta meg, hogy készitsen Milita koponyájából diadémot. Milita szőke fürtei helyettesítették a drágaköveket és mikor Jusztinián megtudta a gyilkos cselekedetet, szerelmesen mosolygott és így szólt:

— Most már kettőt szerethetek egyben!

1. Sumatrai csontfésü. — 2. Ökörfejet utánzó fésü Celebes szigetéről. — 3. Fésü Celebes északi részéből. — 4. Uj-Guineai fésü. — 5. és 6. Uj-Kaledoniai fésük.

Berenice királyné, a ki oka volt annak, hogy a szent föld ismét elveszett a kereszténység számára, (mert két fivér viselt háborut kegyéért és Saladin szultán azalatt könnyü szerrel hódított el várost város után) Berenice sajátságos módját találta fel a fésü alkalmazásának. Mikor a két vetélkedő fivér, Godofréd és Walter vesztett csata után hozzá menekült Askalon várába és azt kérdezték tőle, hogy már most mitevők legyenek, ketté törte fésüjét, a melynek két vége damaszkuszi acélból készült apró tőr volt és megosztotta a vetélytársak közt. Megértették őt és mikor Saladin csapatai betörtek a városba, halva találták a két fivért. Megölték magukat Berenice fésüjével.

Maria Antoinette, a kit tönkretett egy nyakék, a fésükben is nagy fényüzést fejtett ki. Volt egy ilyen toilettekészüléke cédrusfából és egy másik, mely az ősi habsburgi vár kertjében álló ezeréves tölgy ágából készült. De legnagyobb becsben mégis azt a kis csontfésüt tartotta, melyet fogságában adtak neki. Ezzel simitotta le őszülő fürtjeit a kivégzés reggelén, miközben szomoru mosolylyal mondta:

— Ime az utolsó fényüzés, mely még megmaradt számomra . . .

Ma már nincs olyan civilizálatlan nép széles e világon, a mely nem ismerné a fésü használatát. Kitünik ez

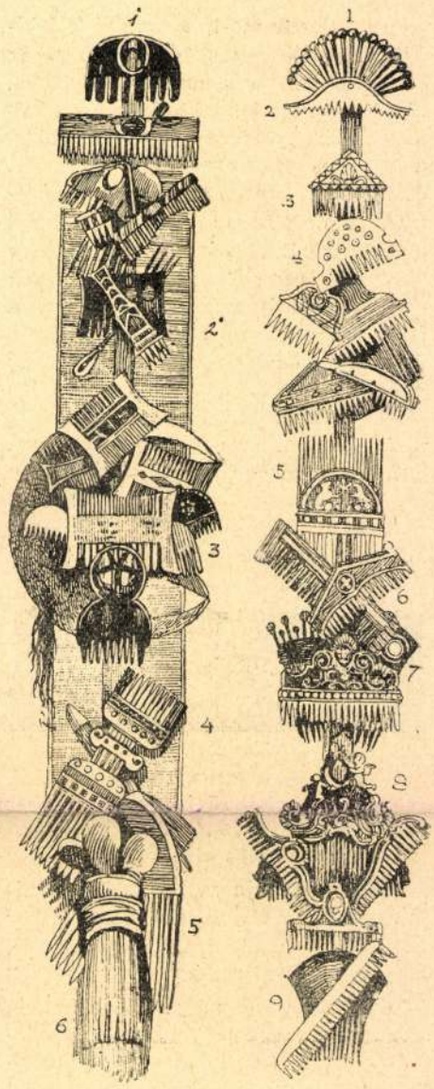

1. Őskori fésü. — 2. Régi gumán fésü. — 3. Görög fésü. — 4. Római fésü. — 5. Gállia földjéről való fésü. — 6. Gót fésü. — 7. Renaissance-korszakbeli fésü. — 8. XVIII. századbeli fésü. — 9. Modern fésü.

1. Régi egyiptomi fésü. — 2. Assziriai fésü. — 3. Ázsiai, török és arab fésü. — 4. Zanzibári fésü. 5. és 6. Délafrikai fésü.

mellékelt rajzainkból is, a hol a legkülönfélébb fésük vannak bemutatva. A Fidzsi-szigeteken például abban áll a házasságkötés, hogy a fiatal leányt a házi bálvány mellé állítja a vőlegény és ott tüz hajába fésüt, a melynek speciálitása még abban is áll, hogy embercsontból készíti a vőlegény. Mert a Fidzsi-szigetek lakói — emberevők.

T. R.

Földrengésekről. A görögök hite szerint Encyklades, az óriás, okozta a földrengéseket. Zeüsz a titánok e leghatalmasabbikát legyőzvén, lábaira az Aetnát, mellére a Vezuvot hengerítette. Valahányszor pedig a lenyügözött titán megunta a hátán fekvést és lábainak egy kis mozgást akart szerezni, megrendült a föld. Mi már tudjuk, hogy

Jankó Elemér

festő, rajzoló.

J. János fia. A minta rajz iskolában tanult, hol csakhamar állami ösztöndíjat is kapott. Ennek elvégzése után a münchenni akadémiára küldte atyja. 17 évés korában már az első pályázaton a nagy díj ugyanese lett, humoros rajzait pedig a Fliegende Blätter közölte. Erős naturalisztikus érzéke s minden külső benyomás iránt fogékony kedége egyaránt alkalmas tulajdonságok voltak arra, hogy belőle minden irében modern művész fejlődjék. Már pályája kezdetén untatkozott benne a szatirikus rajzoló. Gyakran betegeskedett. A halálfélelem gyötörte, sez a vivodás egyik Reserves pillanatában kezébe adta a tegyvert. A lövés csak fél szemének világát oltotta ki. Ekkép elnyomorodva egy napon fél szemmel és fél tudóvel érkezett vissza Pestre. Jankó János ekkor Berlinbe küldte fiát Gyógyulás végett. Elemér nem iképen megerősödve tert vissza Münchenbe, de a javulás nem untatkozott tartósnak. A szerencsétlen fiatal

Janko Elemér 2

már nem tudott megbirkózni a
gyorsan rombolo betegséggel. Két
testvérdeig szenvedett Meghalt
1892 február 27én

Szana Tamás Janko János élete
és munkái: Bpest 1899. 92-98 l.

III. 648. Jankó Elemér, 17 éves, prot., szül. Budapesten, Magyarországon, atyja festőművész, Hackl élő modelles osztálya, 1889 okt. 21.

Som 187. l.

itett keretekben lévő tojásdad medaillo-
t látjuk és pedig:
lczad jobbra. Fejét babér övezi, hosszú ha-
ják alatti szakála kicsiny. Nyakkendő-
rtbe van öltözve. Körirata: „Leopoldus

olczad jobbra. Haja hosszú, bajusza ki-
kkendőjének csipke végei láthatók s vért-
hael Rex Polon."
nyolczad jobbra. Haja rövid, bajusza hosszú
icsiny. Vértbe van öltözve s prémes palást-
Johann III. Rex Polon.

l, hétnyolczad jobbra. Fején turbán van
rk díszít; bajusza kicsiny s arcza lebe-
hord. Körirata: „Muhamed. Imp: Turc."
.455." áll.

térrel, melynek méretei 14.8: 7.8 c/m.

ngarisch-Polnisch-Türckische Kriegs
pag. 455.

Jankó Elemér

1887/88 - 1888/89

Ferkèpzomfoiskèvk

95.0.

Jankó Elemér

Cod.

Tábori Kornél: Magyar humor. Pesti Napló. 1913. márc. 23. (Kéjjel)

U. 539. 543

. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől

.4/940. szám.

A Műemlékek Országos Bizottsága tek. Elnökségének,

Budapest,

IX. Hőgyes Endre-u.10.

vatalból.
gálati ügyben
talányozva.

Jankó Elemér

Művészet 1912

187

Selyenkendő, XVIII-ik sz.-beli.

VI. 148

Jankó Elemér

Mód

Vas. Vp 1895. 2591.

Láod

A Boosszen Jankó
1895 be félévre előfizre
tör vezére. Kulon
kiadta Jankó Elmer
utolsó vagyont.

Ara 1 frt 50 kr.

Jankó Elemér

rod

Pein Zsiöf, Ma-
gyar mintermett.
Magyar Szalon
V. 1886. 631.

Janko Elemér

† 1892. Münchenben

19 éves korában

Raprokat is rézzitett volt
már a Fliegende
Blätter Számaga

Vas. Ny 1892.
178 l

Jankó Elemér

erod

Csicseri Bors. Jankó Elemér. Nemzet, 1895. 98 sz.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ....

tésénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ..... , 191 ....

.....

tanu.

.....

tanu.

Jankó Elemér, festő-
Szül. 1872 (?) —
Meghalt. 1892. május (?) 27 én
Münchenben.

Tehetséges kezdő, a Münchenben tanult, s 1891 [illegible] az akademián. Szorakozás
lap a München Fliegende Blätter számára rajzolt. Betegeskedett, a egészséget alázásta az a lázas szorgalom is, amelyet dolgozott.

Önzullosszegéről ez a forrás nem emlékezik meg.

Jankó Elemér †, Magyar Geniusz, 1892. I Köz. 157, l. a minvész szerképével.

Jankó Elemér, festő; szül.
megh. 1892 márczius Münchenben. T. János festő és rajzoló
fia.

Janko Elemér

Somogyi Miklós: Magyarok a müncheni képzőművészeti akadémiain. Művészet. 1912. 187. l.

Jankó Elemér

„Fiú arcképe, 1887, olaj, vászon, 27×21 cm
M. Nemzeti Galéria; 22. sz. reprodukció.

Lyka Károly: Történelmi és művészet
Kossuth, Budapest, 1970.

Jankó Elemér

(1872-1892) karikaturista, Jankó János fia. A „Fliegende Blätter"-ben közölt humoros tollrajzai nagy népszerűnek voltak Münchenben.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l. 333 l.

Jankó Elemér

hivatásos karikatúra-rajzoló, Jankó
János fia volt. Korábban, mielőtt
Münchenben jött Szekely Bertalan tanít-
ványa volt.

Lyka Károly: Vándorlásaimban a művészet
körül, Budapest, 1970. 363 l. 48 l.

Jankó Elemér

a müncheni Fliegende Blätter rajzolója. Fiatal korában halt meg Münchenben.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

46 l

Jankó Elemér

1890 körül Münchenben dolgozott.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1930. 263 l.

41 l.

Jankó Elemér

az 1880-as évek vége felé, München-ben Hollósy Simon köréhez tartozott.

Lyka Károly: Vándorlásaim a művészet körül, Budapest, 1970. 363 l

321

Jankó Elemér

festő

cród

Réti István: Fiatal Kori emlékek.

Emlékkönyv Lyka Károly hetvenötödik születésnapjára. Bp. 1944.

24. l.

NÉMET (DÉLNÉMETI) FESTŐ, 1470 körül
Apostolok
Fa, tempera, 44×69 cm.

NÉMET FESTŐ 1480 körül
Jézus születése
Fa, tempera, 41×31 cm.
A sterzingi oltár mesterének köre.

NÉMET FESTŐ, 1490 körül
Kettős kép. Balra: *Az alvó apostolok.* Jobbra: *Krisztus az Olajfák hegyén*
Fa, olaj, 150×282 cm.
Az Ipolyi gyüjteményből.
Ipolyi Biharvármegye, 141—142. szám.

NÉMET FESTŐ, 1490 körül
Jézus születése
Fa, tempera, 40·5×61 cm.
Lepold—Lippay, XV. tábla.

NÉMET (DÉLNÉMET) FESTŐ 1500 körül
A szenvedő Krisztus
Fa, tempera, 75×59 cm.
Őszi kiállítás, 1930., Ipolyi, 82. szám. —
Lepold—Lippay, XIV. tábla.

NÉMET FESTŐ, 1500 körülről
Szent Katalin eljegyzése
Fa, tempera, 68×51·5 cm.
Benesch Belved: 70. l. (A kölni Bertalan-oltár mesterének köre.)

Jandró Elemér
rajzoló

Tőváros: Lapok 1895. ápr. 9., 1127. old.
(Műrészetek. J. E. utolsó rajzai.)

Kalmán

Jankó Elemér

Pipáló parasztrajz, repr.

Emlékmintarc

1888.

Tanulmány, rajz repr. u.o

ntonio Moro, Gerard Seghers, Gerard van onthorst, Peter van Bloemen, az olasz larco Basaiti (átfestett kép), Batt. Zelotti, . Bassano, Luca Ciamberlano (signált kép), . B. Pittoni, Pietro Rotari, a német Lucas ranach (Madonna).

Különös figyelemre méltónak tartjuk a raudtzi várban őrzött régi cseh festményeket. kötet VIII. tábláján reprodukált kép egy árnyasoltár része s XV. századi cseh mester műve. Négy szentet ábrázol. Német és asz hatások keresztezését árulja el a helyi ola általános jegyeivel. Nyers, határozott rvonalak, kemény rajz, összegző, hangsúozott mintázás s mindez bizonyos erőteljes gygyel. A reprodukcziót szemlélve, északagyarországi festőink művei jutottak eszünkbe, lyek hasonló benyomást tesznek, mint a gy régi festészetünk alakulásában sok hanló tényező munkált közre. XV—XVI. szádi festészetünk ép úgy német és olasz hasoknak rusticus, de azért jellegzetes kevee, mint a korabeli cseh s általán osztrák tészet. Nem birunk még az emlékek oly rvű ismeretével s vonatkozó levéltári adaknak sem vagyunk oly bővében, hogy megapítható lenne, vajjon közvetlen érintkezés dménye-e ez, vagy csak egyszerű párhu-

Jankó Elemér festő és grafikus *
† 1892 Münchenben. J. János fia.

~~Falfestmeinych XV.-st beli a báni~~

~~templomban~~ VI. 243

Jankó Elemér

Thieme_Becker

XVIII. 388-l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Nyaralásomat a finn-ugor kongresszussal együtt járó hosszabb északi utazásom után itt Siófokon, a székesfővárosi leventeüdülőben fejezem be, ahonnan bejártam a budapesti leventék összes táborait.

Szives üdvözlettel

Dr. Némethy Károly.

*

Mendola 1936 augusztus 12.

számolni.

A hatszáz kép legtöbbje a modern fényképészet egy-egy remeke. S igazán nem volt irigylésreméltó a *Némethy* tanácsnokból, *Vidarényi* főmérnökből, *Kopp* Jenő dr-ból, a Székesfővárosi Képtár igazgatójából, *Kunst* János dr. főorvosból és *Pacher* Béla dr. tanácsjegyzőből álló zsüri, amelynek a dijak odaitélése felett kellett dönteni. Órákon keresztül folyt a birálat nehéz munkája, amig végül megtörtént a döntés, amely igazságosan jutalmazta meg a szép fényképek között is a legszebbeket.

Szendy Kár

★

Vegyük sorra először a kiállitás dijnyertes fotóművészeit. Az első dijasok sorát *Bor* Dezső, az ismertnev fényképész nyitja meg, aki ezuttal is érdekes anyagga a kiállitáson. Dijnyertes képe a *Hidépités* erőteljes ha meglátásu, technikában is elsőrendü tehetségre vall de nagyon jók a további képei is, amelyek közül kül *Nagymosás* és a *Vásár* fogja meg az ember figyeln Bélának egyik portréja kapott első dijat. Nyugodt, kif felvevője nagy érzékét bizonyitja. *Dulovits* Jenő, a n művész ezuttal is képei lágy tónusával éri el a legna tást. Dijnyertes felvétele, a *Kukoricás* — egyik legsze kiállitásnak. Ugyanezt mondhatjuk el egy másik ké *Alkony*-ról, amely az utcai ivlámpák világitó kont fák ágán sötét pontokként gubbasztó verebeket rögzi *nay* Ferenc erőteljes portretista: *Tul a szemüvegen* mindkettő jó meglátásu kép. *Halász* József három kiál közül kétségtelenül a dijnyertes *Játék a vizzel* em Szinte hallani a képről a viz csobogását! *Havlin* Káro nek a régebbi kiállitásokról néhány finom interieur kezünk, ezuttal egy rendkivül érdekes dunaparti téli érdemelte ki az első dijat. Elragadóan kedves *Hoszk*

Janko Elemér

vul. Bpesten 1872-

1887/88. I. vendéglát

1888/89 II " "

Turtschany, Andreas d. Turcsányi András

Jankó Elemér

Művészet 1912. 187

Frigges császár-múzeum, berlini V. 54.

Jankó Elemér

Szül. Bp. 1872 márc 24

1887/88 II. I. osztály

1888/9 I. II. "

Temesvári állami gimnázium

V. 190.

Jankó Elemér utolsó
vagyai

Bpest 1895.

Artes X 926.n

< Jankó Gyula >

építész ?

cikke

< > Az új ferihegyi repülőtér forgalmiépület terepalyázatának általános tanulságai.

MMÉEKözl

1940. 14. l.

MMEDKÖZI

MDK

Jankó

az 1906-os Világkiállitáson

szobájára

mindjárt jelentkezett vevő.

Czakó: Milanoi. 1907. 33.o.

Janko Gyula

építész

Kétszobás családiház,

repr.

Képzőművészet

1933. 152. l

-

észitett közcsó és összekötőcső

től:

szekötőcső	összesen
8.126.63	171.833.84
4.736.18	2o2.214.o5
1.918.78	3o1.4o5.51
8.292.84	3o3.o18.88
9.599.31	264.324.64

Előirányzat	Zárószámadás szerint
8o.ooo.- P	3o9.o18.o3 P

MDK

ifj. Jankó építész

Tér és Forma, 1927, 8.sz. 2, 3 l.

MDK

ifj. Jankó építész

Tér és Forma, 1927, 8.sz. 4 l.

~~Deli, Taragó és~~

ifj Jankó

épitesek

l.

Tér és Forma

1927, 8. n. 2, 3. l.

3

tornáin ~~előállott~~

tathatott volna m

volna.Most már ez

szükséges lenne a

célból a csatornál

tésével lehet kise

ni.A csatornák gor

ránt az intézkedés

a hótömegek behato

rostéllyal látandó

Várfelügyelő U

zatáról jelentést

Budapest,1917

~~Deli és~~ ifj Jankó
építészek

l.

Tér és Forma
1927. 8. sz. 4. l.

2

A müemlékek országos Bizottság

Deli, Farkó és Jankó, ép.-k

tervét megvették a fővárosnak a Németvölgyi uton, Róna utcában és Kisfaludi utcában építendő bérházainak tervpályázatán.

Becz Jenő: A fővárosi kislakás-XXXX tervpályázatok.
Képzőművészet. 1927. 3. sz. 17-19.l.

MDK

Kolasz, Katzler, és Janké

Koronázási emlékkönyv., 267. junius.

Természet után rajzolt 20 illusztrációval. Fenti művészek munkái.

Dr. Szemlér Lörinc gyüjt.-nek aukciója. Bp. 1936.
Könyvviszek.- Könyvillusztrációk.
Árv. Közl. 1936. 5. rk. sz. 75. l.

~~Deli Lajos és~~

~~és Farago Ferenc~~ ifj Jankó Gyula

bpesti építésvez

az alábbi terop.

I. díj.

MAGYAR. EPITOMUVESZET

1927. 5-6. sz. (Az Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár R.-T.-maköi székházának terópályázata.)

3

MAGYAR ELLENŐRZŐ BÉLYEG

MDK

ifj. Jankó Gyula budapesti épitész, az alábbi tervp.
I. dij.

Magy. Épitőművészet, 1927, 5-6.sz. /Az Arad-Csanád Gazdasági Takarékpénztár R.T. makói székházának tervpályázata/

irj.Jankó Gyula, épitész

mint társszerzö Deli és Faragó épitészekkel együtt tervezte az autógarage-t, melyröl a Képzömüvészet decemberi száma hirt adott. /Hibaigazitás/

Képzömüvészet. 1928. 7.sz. 62.l.

MDK

ifj. Jankó Gyula épitészmérnök

A Kamara uj tagjai. MM.és ÉE. 1928. IX.21.
268 l.

MDK

Jankó Gyula ifj. épitész

Ifj. Jankó Gyula bpesti épitész palyamúve, a Balokányi-liget tervpalyazatán.

Cikk: Weichinger és Dörre epitészek nyertek a Balokányi-liget tervpályázatán az I. dijat.

Dunantul, 1926. dec. 21. 3. l.

MDK

ifj. Jankó Gyula épitész

MM és ÉE kiáll. kat. Szombathely, 1934. szept.

Jankó Gyula és [illegible]

épárnuű vész épitének

l.

A Pesti Városhára

1935. 5. 22. 16. l.

Budapest, 192 3.okt.25.

•

yi Gyula urnak

Budapest

elismertük becses számláját
ó hó 26. -i értékkel a pénz-
ékeffy Jenő ur által.

Teljes tisztelettel

AZAI BANK RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

MDK

Jankó Gyula

Czakó E.: Iparmüvészeti kiáll. Aradon. Magyar Iparmüvészet 1905. 211.l.

MDK

Jankó Gyula

Magyar Iparmüvészet 1897/98. 324.l.

MDK

Jankó Gyula és fia iparmüvész épitészek

A Pesti Városháza 1935. 5. sz. 16.l.

Jankó Gyula

iparmúvész-tanár
Arad.

l.

Exp Milan 1906

10, 11. l. képekkel.

40, 41. l. képekkel

Jankó Gyula

festő

Páll Andor mérnökkel
készítette a marosvá-
sárhelyi Bodor-kút
rekonstrukciós tervét,
mely szerint a kut
mását 1935-36. ban
Budapesten a Margit-
szigeten felépítettek.

Lásd Bodor Péter
irodalmát.

MAGYAR RÉGÉSZETI MÜVÉSZETTÖRTÉNETI
ÉS ÉREMTANI TÁRSULAT
Budapest IX.,Üllői-ut 33-37.

M E

a Társulat 1952.szeptember 27.-én,
évadnyitó k

a rómaikori lakóházak és fürdő

Vezető: dr.Sz

Találkozás d.u.3 órakor a helyszi
Pálné-u.63./

Megközelités: A Margit-hid budai h
/leszállás a Knurr
A 6-os autóbusszal /

Vendégeket szivesen látunk.

Budapest, 1952.szeptember 19.

F.k.: Dr.Dobrovits Aladár.

MDK

Jankó Gyula

Az 1906-os Világkiállitáson kiállitott uri szobája készült Áradon.

38.o.

Czakó : Milanoi. 1907.

Jankó Gyula és

Pállandor

rekonstruálták

Bodor Péter 1820–22-ben Marosvásárhelyt épített és 1911-ben lebontott kutját a bpesti Margitszigeten 1935–36-ban.

Rexa Dezső:

Margitsziget.

Bp. 1940.

Officina

39. l.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

368. Jankó Gyula, ép. MDK

Szül. Arad, 1902. Okl. kelte: 1925. Sz.: 9074

.kir. József Műegyetemen oklevelet, abszolutóriumot vagy oklevélhonosítást nyert építészek névjegyzéke. 1923-1928-ig.

XXXXXX ÉP-IP - ÉP-MŰVÉSZET, 1931. márc. 1. 41. l.

MDK

Jankó Gyula

Almási Balogh L: A karácsonyi kiáll. Magyar Iparművészet 1903. jan. 1. 1-28. l. képekkel.

MDK

Jankó Gyula

Uri dolgozó, repr.

Magyar Iparművészet 1905. 206.1.

Jankó Gyula

Szód

Csáfparm 565. l.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Jankó Gyula

Arad.

Észerdobos és festő.

(Turini kiállítás.)

Repr.

Magyar Iparművészet

1902. 194. l.

VENEZIA

Mostra di Tiziano

25 Aprile - 4 Novembre 1935 - XIII

Palazzo Pesaro

---

12 Cartoline

Serie A

Jankó Gyula

építész

szül Arad 1902

okl. nyert 1925

Névjegyz. Műegyetem 10 l.

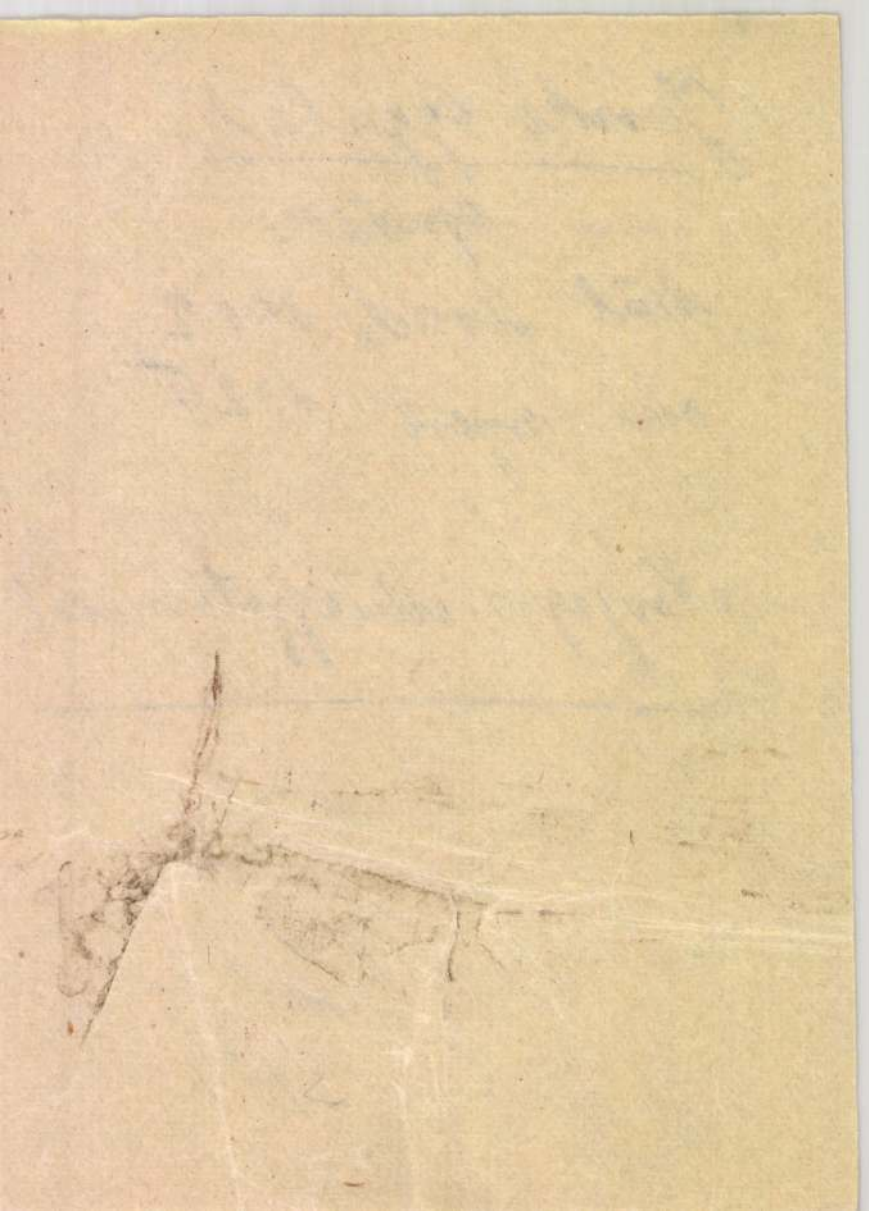

Jankó Gyula

Jankó Gyula min. műsz. tan.,
okl. építész, I. Attila-krt 13/21.
357-314

Budapest, 1940. sept

deletek/1937: VI.t.c./hatályukat vesztik.

7.§.

A jelen törvény védelme alá tartozó épitmények ily jellegét tulajdonosaik tartoznak a telekkönyvbe bejegyeztetni. A tulajdonos változása esetén, akár adásvétel vagy öröklés utján történjék is az, a régi tulajdonos köteles ezen körülményt az ujjal közölni s róla a Főfelügyelőséget 8 napon belül értesiteni. Az állami, vagy más közületi tulajdonban lévő ilyen jellegü emlékek esetleges rendeltetésének megváltoztatásáról az illető hatóság köteles a

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

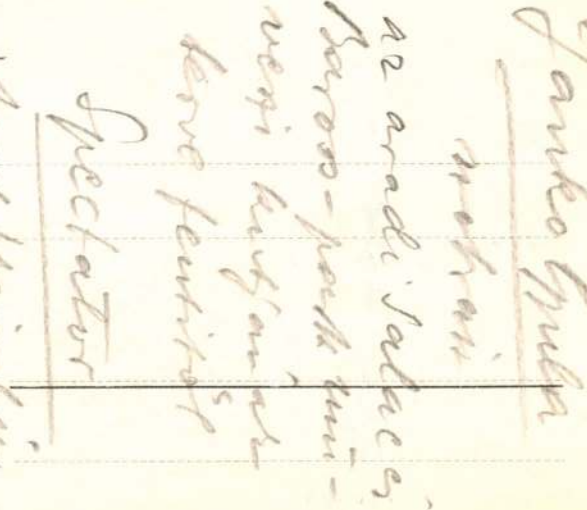

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

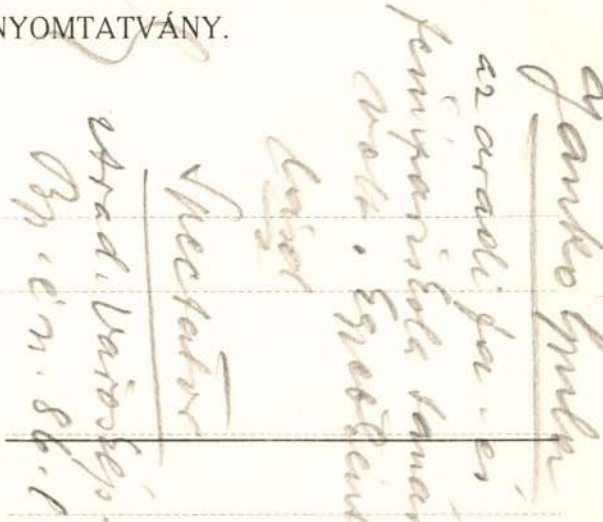

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 ..... évi ..... hó ..... n ..... napján

.....

délelőtt / délután ..... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Jankó Gyula

festőművész és tanár

Aradon

1861/2-ben végezte az

alsóbbi iskolát.

Jánosi II. ker. reálisk

106. l.

BUDAPEST
9
10 DEC 10
2
MAGYAR KIR. POSTA

Jankó Gyula

az aradi állami fa-
és fémipariskolában
fehetére pácolt körte-
fából készült butorai-

Éber László dr. A
karácsonyi kiállítás-
Magyar Iparmüvészet

1905. 16 l.

történő, ugyanis feldányozban való előállítását másolásnak nevezzük.

~~A grafikának két~~

Aszerint, hogy a nyomólemezt maga a művész kéníti el, vagy más szakember hozza létre valamely eredeti művéni alkotás után, beszélünk eredeti és reproduktív grafikáról.

~~A grafika meglehetősen zavaros ez~~

A grafika fogalma nálunk, különösen a nagyközönség~~ben~~ előtt, megle-

Janko Gyula
festő
Budáról, 1864-ben 21 éves

Jankó Gyula, festő, Budáról, 21 éves korában, 1864 okt.-ben iratkozott be a festészeti szakosztályba, melynek 1867 máj.-ig hallgatója volt.

lásd
Fleischer Béla 54. l.

T. 2965.

a bástyákkal megerősitett vár
rben elhelyezett sátrakon túl Schwendi
a melyeknek egy része mászólétrákat
rben pedig a hegyek fölött az irány-
lenik meg. Felirata:

VNG TOCKAY IN OBER VNGERN WIE DIE
ÑO 1565.

t: P. 98.
: A. Die Voestung Tockay és be-
ri vō Schwendi leger.

6.7 cm.

97.

Jankó Gyula

Művészet 1907

70.

Jankó Gyula

Művészet 1907. 70.

Ar	P	f

Kelet			Mértékegység			
év	hó	nap				
			800			Ba

Ányakvi sz.:.....

Név: .....

Lakcim: .....

Szaktárgyak: .....

Évfolyam: ..... Vallás: ..... Szül. év.: .....

Szaktárgyain kivül tud .....

.....

Tanitást vállal: h e l y b e n — v i d é k e n.

Kapott-e már állást a Segitőtől és milyen esetekben: .....

Megjegyzések: .....

Janko Gyula(budai) F.M.19.2.

1862-ben kezdte Bécsi ak. (Ly.N.r.116.)

MDK

Jankó Gyula festő

OMKT. 1868.i sorshuzásának eredménye. Műcsarnok, 1868. 47-48. l.

MDK

Jankó Gyula és Páll Andor

Bodor Péter marosvásárhelyi zenélő kutjának a Margitszigeten lévő másolatát készitették 1936-ban.

Magyar Épitőművészet 1943. évi számainak boritéklapján.

MDK

Jankó Gyula és Páll Andor

rekonstruálták Bodor Péter 1820-22-ben Marosvásárhelyt épitett és 1911-ben lebontott kutját a bpesti Margitszigeten 1935-36-ban.

Rexa Dezső: Margitsziget. Bp. 1940. Officina. 39.l.

Jankó Gyula

és

Páll Andor

úrnak
úrnőnek

Budapest

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

mus
cid

Bodor Péter
marosvásár-
helyi zenélő-
kutjának a Mar-
gitszigeten lévő
másolatát kerzi-
tették 1936-ban

Magyar Épitő-
művészet
1943. évi
számának
boritéklapján
(A szent Margit-
sziget leirása.)

NORVÉG MATYÁS EGYESÜLET ONLAHOD SOCIETAS MATTIA CORVINI 1920

MEGHÍVÓ

a

KORVIN MÁTYÁS

MAGYAR-OLASZ EGYESÜLET

KÖZGYŰLÉSÉRE

az Országos Magyar Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—35) dísztermében folyó évi június hó 24-én, hétfőn délután 6 órakor

Gerevich Tibor
elnök

Franklin-Társulat nyomdája

Jankó MDK

szerepel az értékes kollekcióban.

K.A.: A Képzőművészek Egyesületének jubiláris kiállítása.
Pesti Napló. 1934 dec. 8. 12.1.

Jankó Gyula

~~Csellagi Lajos 47 l.~~

~~Deutsch Mór~~

Jankó Gyula festő

tovább Maszák Hugóné

Minich József, szobrász

Massalkó János

Schuster Lajos

7/Pg

lásd

Műcsarnok

1868. 47–48. l.

(Az GMKT. 1868.-i sorshúzásának eredménye)

a többi ismert

művész műveit

ellenőrizni, hogy

megvannak-e?

[redacted] Keszthely.

Az előtérben lévő vár k
lakozik, a Balaton tulsó part
vár köti le figyelmünket. Fel

KESZTHEL

Rm., mér. a vk.

126-94-

Jankó Elemér

után. — Jankó Elemér, Jankó Jánosnak, a jeles rajzolóművésznek fia, ki Münchenben a festészeti akadémia nagy tehetségű növendéke volt, s a «Fliegende Blätter» már évek óta közölt tőle sikerült rajzokat, 19 éves korában, Münchenben. — Rausz

Vas. Lyc.
1892 · 178. l

MDK

Jankó Elemér

Rozsnyay Kálmán: Atya és fiu tragédiája.
Pérely. 9o-1o2.l.

B) MAGYAR KÖNYVDISZ ÉS KÖNYVILLUSZTRÁCIÓ — SZÁMOZOTT ÉS LUXUS KÍADVÁNYOK, DÍSZMŰVEK

(*B*) rész 749-től 1266-ig.)

		Kikiáltási ár pengőben
749.	ADY ENDRE, Új versek. **Nagy Sándor** címlapjával. Bpest, Pallas. 1906. 8r., fvkts. I. kiadás. Ritka!	5.—
750.	A FRANKLIN TÁRSULAT KÉPES MESEKÖNYVEI. 1. Hamupipőke, 2. Csipkerózsika, 3. 3. Hüvelyk Matyi, 4. A vörösbóbitás kis leány. Budapest, é. n. 4r., 4 kötet, fvktsek. Négy ritka gyermekképeskönyv színes rajzokkal . . .	2.—
751.	**Akantisz Viktor.** MALONYAY JÁNOS, Anthropokalypsis, azaz jelenések az emberiség jövendőjéből. Bpest, 1916. K. 8r., er. pergamentkötésben. 100. sz. példány. Leírta és díszítette AKANTISZ VICTOR	2.50
752.	—. K. J. Á. J. (ÁGOSTON JÓZSEF), „A nagytapolcsányi csuda", vagy: „Az első csizma Nyitra vármegyében". Bpest, 1906. 8r., fve. A szerző s. k. ajánlásával.	1.50
753.	A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT ALBUMA 1890. és 1891. 9 műlapja 2 füzetben. 2r., fvkts (melybe az eredeti borítéklapok bele vannak kötve!)	4.—
754.	A KÉVE KÖNYVEI I—VIII. Bpest, 1912—1916. K. 4r., 8 kötet, er. vktsek. Számozott példányok!	6.—
755.	A KIRÁLY KÖNYVE. Bpest, (1899.) Luxuskiadás, mely kevés példányszámban jelent meg. 4r., er. dúsan aranyozott borjúbőrkötésben, zománc díszekkel és csattal. Ilyen kifogástalan állapotban ritka! Vászon védődobozban. Számtalan képpel és műmelléklettel	36.—
756.	ALBUM VÖRÖS IDŐKBŐL. 10 Szüts-féle műlap. (1920.) Bpest. Ivrét. — ÁPRILIS. Vörös album. 1919. április 3. Fve	1.50
757.	ALBUMLAPOK. Kiadja az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat Budapesten. (1879.) 46 Acélmetszetű műlap imperiál negyedrétű er. fvászonkötésű mappában	24.—
758.	ALCYONE (KRISNAMURTI), A mester lábainál. Bpest, (1911.) 12r., fve	1.—
759.	ALMANACH nemes szívek számára, az 1896-iki szökő évre. Az 1796-iki Almanach mintájára. Bpest, Athenaeum. 12r., er. papírkts. Pest kir. szabad és ker. város látképével	2.—

Kikiáltási ár pengőben

760. ALMÁSY DÉNES GR., A zsadányi és törökszentmiklósi Almásy grófok. Kétegyháza, 1903. 4r., er. díszes bőrkötés aranymetszéssel. Kevés példányban készült és könyvkereskedői forgalomba nem került magánkiadvány! . . . . 20.—

761. A MAGYAR BIBLIOPHIL TÁRSASÁG KIÁLLÍTÁSAI. Ifjusági és gyermekképeskönyv kiállítása. Rendezte: MAJOVSZKY PÁL. Bpest, 1921. — A régi Buda és Pest könyvekben, képekben. Rendezte: KREMMER DEZSŐ. Budapest, 1922. — A nyomtatott könyv diszítése. Rendezte: MAJOVSZKY PÁL. — A magyar szépliteratura virágoskertje. Rendezte: KREMMER DEZSŐ. Bpest, 1925. — A Magyar Bibl. évkönyve I—II. Budapest, 1928—31. 2 kötet. Számozott kiadványok . . . . . 5.—

762. A MAGYAR HIRLAP MILLENIUMI ALBUMA. Budapest, 1896. 4r., er. népies vászonkötésben. . . . . 3.—

763. A MAGYAR KÖNYVKIADÓK MILLENIUMI KÖNYVJEGYZÉKE 1896. Bpest, 1896. Lex. 8r., er. egész bőrkötésben. A bejegyzés szerint Emich Gusztáv példánya . . . . 2.—

764. A MAGYAR ORSZÁGHÁZ. Steindl Imre alkotása. Szerk.: NEY BÉLA. Bpest. Imp. 4r., er. díszes fbkts védődobozban. Egyike a legszebb magyar díszműveknek. Sok műmelléklettel . 16.—

765. A MAGYAR RÉZKARCNYOMÓ MŰHELY KÉT RÉZKARC-MAPPÁJA. ~~Aba-Novák, Brenner,~~ Gyenis Sándor, Markó, Patkó, Szőnyi, Tihanyi és Tordai-Schilling egy-egy eredeti szignált rézkarcával. (A sorozatból több nem jelent meg!) 45. sz. példány eredeti mappában. 4r. . 6.—

766. A MAGYAR ZSIDÓ HADI ARCHIVUM ALMANACHJA. 1914—1916. Budapest, 1916. 4r., fve 1.50

767. ANONYMUS. Béla király névtelen jegyzőjének könyve a magyarok viselt dolgairól. Budapest, Akadémia. 1892. (Hasonmás kiadás.) A kézirat olvasását közli FEJÉRPATAKY LÁSZLÓ. (I. melléklet.) U. o. Ford.: SZABÓ KÁROLY. Jav.: FEJÉRPATAKY LÁSZLÓ. U. o. 8r., 3 rész egy vászonkötésű táblában. Ritka! . . . . . 16.—

768. A PESTI NAPLÓ ALBUMAI. (Himfy-album Arany—Zichy-album, Bánk Bán, Shakespeare, Jókai, Csoda-album, Magyar hősök albuma és

az Ujság albuma 1906. évre.) 4r., 9 kötet, eredeti vászonkötések . . . . . 3.—

769. GRÓF APPONYI SÁNDOR EMLÉKEZETE. Bpest, Magyar Bibliophil Társaság. 1926. N. 8r., fve 203. sz. példány . . . . . 2.—

770. ARANY BIBLIA. A Szentírás feltüntetve a legnagyobb művészek képeiben. Szöveggel ellátta TALABÉR JÁNOS. I. Ó-Szövetség. II. Uj Szövetség. Bpest, Méhner. (1884.) Folio, 2 kötet, eredeti fbőrkötések . . . . . 16.—

771. ARS NOVA II. A jelenkor képzőművészetének válogatott remekei fénymetszetekben. Szerk.: BÁRÓ MYRBACH FELICZIÁN. Bpest, 1902. 52 névre szóló amateurpéldány. A fénymetszetek merített vastag papiron. 4r., eredeti egész bőr, vörös szattyánbőr mappában és védőtokban . . . . . 30.—

772. A SZERETET ÉS HÁLA KOSZORÚJA, mellyel a magyar ciszterci rend főpapjának, Vajda Ödön úrnak áldozati kelyhét övezi aranymiséje ünnepén. Zirc, 1908. — Ciprus-ág, melyet III. Béla magyar király ravatalára tesz a Magyar Ciszterci rend. Irta: MÉSZÁROS AMAND. Budapest, 1898. 4r., 2 füzet. Merített papiron . 2.—

773. ~~Azary—Prihoda, Szegedi—Szücs, Merényi, Bissz, Margit és Gáspárné Erdélyi Aranka~~ 42 erotikus rézkarca 4 papirmappában . . . . . 10.—

774. AZ EZEREGY ÉJSZAKA KÖNYVE. Teljes és irodalmi magyar fordítás J. C. MARDRUS nyomán. Ford.: KÁLLAY MIKLÓS. Bpest, (1920—1.) Külön lenyomat tudományos körök és bibliofilek részére. 20. sz. példány erotikus illusztrációkkal, amelyek a rendes kiadásból hiányzanak. N. 8r., 7 kötet, fve . . . . 24.—

755. AZ ORSZÁGOS MAGYAR IPARMŰVÉSZETI ISKOLA ÉRTESÍTŐI ÉS ÉVKÖNYVEI 1910—1915-ig. 5 kötet Számos műmelléklettel . . . 3.—

776. **Baditz Ottó.** KISS JÓZSEF, Mese a varrógépről. Bpest, 1884. 8r., er. vkts aranymetszéssel . 2.—

777. **Bálint Rezső.** Formák — foltok — vonalak. 10 litográfia. KOSZTOLÁNYI DEZSŐ előszavával. Bpest, 1918. 4r., er. fvászon mappában. 29. sz. példány, az első lapon a művész autogrammjával . . . . . 5.—

778. BÁN ZSIGMOND, Az út, az igazság és az élet. Bpest, 1896. 32r., fve. Ritka gyémántkiadás! . 1.—

Kikiáltási ár pengőben

779. GR. BÁNFFY MIKLÓS — BERÉNY RÓBERT, BALÁZS BÉLA, Játékok. Gyoma, Kner. 1917. K. 8r., fve 1.50

780. BANGHA BÉLA, Imakönyv a művelt katholikus közönség számára. Bpest, 1920. 12r., er. selyemkts aranymetszéssel, 10 mélynyomású műmelléklettel. Papirtokban . . . . . 5.—

781. **Bardócz Árpád.** Toporoutz 1915—1916. Tíz eredeti kőrajz. Eredeti papirmappában . . . 5.—

782. —, SZARKA GYULA, Toporoutz. Visszaemlékezés. Vácz, 1917. 8r., fve . . . . . 1.—

783. BARÓTI LAJOS — CSÁNKI DEZSŐ, Magyarország története. Bpest, 1896. A millenium alkalmából megjelent gyémánt-kiadás. 64r., fve. Felvágatlan. . . . . 2.—

784. **Barta Ernő.** Elnémult csataterek. 10 eredeti litográfia. 78. sz. példány. Eredeti ívrétü félvászonmappában. Minden egyes lap a művész aláírásával . . . . . 5.—

785. **Basch Árpád.** HERCZEG FERENCZ, Szelek szárnyán. Bpest, 1905. 4r., er. vkts. I. kiadás! . 2.—

786. —. PAP ZOLTÁN, Rekviem. Versek. Bpest. 1918. K. 8r., fve . . . . . 2.—

787. —, Ut a halhatatlanság forrásához. A magyar képzőművészek egyesületének jelmezestélye. Bpest, 1897. — Naptár 1901. évre Hornyánszky V. könyvnyomdája. **Heyer Artur** színes fejléceivel. Hosszúkás alakú 8r., 2 füzet . . . —.50

788. **Batthyány Gyula gróf.** TORMAY CECILE, A régi ház. Regény. Bpest, Singer. 1914. 8r., fve. I. kiadás! . . . . . 2.—

789. **Bayros, Marquis Francois de.** A gyüjtő Bayros-albuma. Bpest. É. n. A Szent György-céh kiadása. 50 számozott példányban megjelent amateur-kiadás 10 heliogravure melléklettel. És 6 külön (erotikus) melléklettel. 17. sz. példány Bayros s. k. aláírásával. Er. félpergamentmappában . . . . . 8.—

790. BÉKEFI REMIG, Emlékkönyv, melyet Magyarország ezeréves fennállásának ünnepén közrebocsát a hazai cziszterczi rend. Bpest, 1896. 4r., er. diszes bőrkötés aranymetszéssel. . 5.—

791. **Bihari Sándor, Karlovszky Bertalan** és mások. MIKSZÁTH KÁLMÁN. A jó palócok. Bpest, 1890. 4r., er. vkts. aranymetszéssel. Elfogyott díszkiadás! . . . . . 10.—

792. **Bihari Sándor.** ADORJÁN SÁNDOR, Gólyafészek. Bpest, (1894.) 8r., er. vkts . . . . . —.50

Kikiáltási ár pengőben

793. BILLE MÁTÉ, Csiripiász. Négy énekben elő- és utónyögéssel. Tetemesen javított és bővített első kiadás. Erzsébet-tér, a Veréb-fészek kiadványa (Bpest), 1893. 12r., fve. Megjelent 21 példányban, XX. sz. példány, mely EDVI ILLÉS ALADÁR számára készült . . . . . 3.—

794. **Bloch Gyula.** PÓSA LAJOS, Gyermekversek. Szeged. 1886. K. 8r., er. vkts. Ritka első kiadás. POLLÁK ZSIGMOND fametszetei Bloch után 2.—

795. BLOCH KÁROLY. Az üdvözítő életéből. Bpest, é. n. 23 rézmetszetű műlap. Er. ívrétü vászonmappában . . . . . 3.—

796. **Boriss László.** MÓRICZ ZSIGMOND, A szerelmes levél. Kis regény. Bpest, Légrády. 1918. 12r., er. kartonkts papirtokban . . . . . 2.—

797. **Bortnyik Sándor.** SZÉLPÁL ÁRPÁD, Tüntetés. Bpest, 1918. 24. sz. példány, a szerző és az illusztrátor autogrammjával. Ritka! 8r., er. kartonkötésben . . . . . 2.—

798. **Bród Ernő.** A magyar Figaro naptára. 1908. 4 lap —.50

799. BRÓDY SÁNDOR, Az ezüst kecske. Díszítették magyar festők. Bpest, 1898. 4r., er. díszes selyemkötésben, Fadrusz Jánosné plakettjével, selyem előzék-lapokkal, díszes védőtáblával . . . . 2.—

800. BUDAPEST. Képes Album. Hornyánszky Viktor kiadása. Har. 8r., er. bőrkts. Képekkel . 1.—

801. BUDAY EMMA, Porszemek. Versek. Bpest, 1905. K. 8r., fvkts (melybe az eredeti boríték-lapok (**Rozsnyay Kálmántól**) hozzákötve) . . —.50

802. BYRON, Mazeppa. KOSZTOLÁNYI DEZSŐ fordítása. Gyoma, 1917. K. 8r., fve. **Divéky József** címlaprajzával. I. kiadás! . . . . . 1.—

803. CHRONICA HUNGARORUM 1473. A budai krónika. Bevezető tanulmánnyal FRAKNÓI VILMOSTÓL. Bpest, 1900. 4r., fve. Hasonmás-kiadás! . . . . . 4.—

804. **Conrad Gyula.** KISFALUDY KÁROLY. A pártütők. Eredeti vígjáték. Pest, 1820. — Budapest, Rózsavölgyi, 1920. 15. sz. példány. K. 8r., eredeti bőrkötés tokban . . . . . 5.—

805. —. TAVASZ RÓMÁBAN. Bpest, 1913. Folio, er. fvkts. 15. sz. példány. Conrad Gyula 6 eredeti szines kőrajza TÉREY GÁBOR előszavával, a művész s. k. ajánlásával . . . . . 8.—

806. **Crane, Walter.** Felolvasása a Lipótvárosi Casinóban 1900 október 16-án. A boríték hátlapján **Márk Lajos** karrikatúrája WALTER CRANE-tól. Forgalomba nem került. 4r., füzve . . . 1.50

Kikiáltási ár pengőben

807. **Csánki Dénes.** DELI (THALLÓCZY LAJOS), Tudákos levelek. Bpest, 1914. 8r., fűzve . . . 1.—

808. CSÁNKI DEZSŐ, Árpád és az Árpádok. Történelmi emlékmű. Budapest, Franklin. Folio, er. díszes bőrkts plakettel **Holló Barnabás**-tól . 10.—

809. CSERNA ANDOR, Wilde-breviárium. A művészet és a szépség kedvelői számára. Budapest, 1921. 12r., fbőrkts 16. sz. példány 1.50

810. —, Beethoven-breviárium. A zene kedvelői és a mester tisztelői számára. Budapest, 1921. 12r., félbőrkötés. 5. sz. példány . . . . . 2.—

811. **Cserna Károly.** KISS JÓZSEF, Ünnepnapok. Bpest, Franklin. 1888. K. 8r., pergamentborítéklapokban. Szerző s. k. ajánlásával EMICH GUSZTÁV-nak. Díszkiadás finom papiron . . 5.—

812. CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY, A csókok. Egy történet az arany időből. Békéscsaba, Tevan-kiadás. 1920. 16r., er. ezüst-veretes glacébőrkötésben. Tokban. 13. sz. példány! . . . 10.—

813. CSŰRÖS FERENC, A debreceni városi nyomda története. Debrecen, 1911. 8r., fűzve . . . 1.—

814. CZOBOR BÉLA—SZALAY IMRE, Magyarország történelmi emlékei az ezredéves kiállításon. Budapest—Bécs. Gerlach Márton és Tsa. 4r., 2 kötet, er. díszes bőrkötések . . . . 10.—

815. DALIÁS IDŐK MUZSIKÁJA. Zenei ünnep a Magyar Kir. Operaházban. 1918. 8r., fve. Számos illusztrációval . . . . . 1.—

816. DANKÓ JÓZSEF. Könyvornamentikai kiállítás. Bpest, 1882. K. 8r., er. pergamentutánzatú kötésben. Merített papiron 1.50

817. —, A francia könyvdísz a renaissance korban. Bpest. Akadémia. 1886. 8r., félvászonkötésben 2.—

818. DANTE, A Pokol. Ford.: ZIGÁNY ÁRPÁD. Bpest, 1908. 46. sz. névre szóló példány merített papiron. 8r., fűzve . . . . . 3.—

819. DEÁK FERENCZ EMLÉKEZETE. Szerk.: TÖRS KALMÁN. Budapest, 1876. 8r., vktés. Lithográfiákkal . . . . . 1.—

820. DEÁK GEJZA. Rajzok, dalok. 1898—1906. Bpest, (1906.) Könyvárusi forgalomba nem került. A kötet kiállítása a hires Gibson-Calendar-ok hatását mutatja. Har. 4r., er. papirkts 1.50

821. **Domeczkyné, Volf Irma.** TOMPA MIHÁLY, Virágregék. Huszonnégy aquarell-virágképpel. Bpest, Franklin. 4r., er. selyemkötésben, aranymetszéssel, tokban . . . . . 4.—

Kikiáltási ár pengőben

822. **Devéria.** MUSSET, ALFRED DE, Gamiani, vagy a kicsapongás két éjszakája. Bpest, 1919. Magánkiadvány, 100 számozott példány közül az 50. sz. DEVÉRIA erotikus kőrajzaival. 4r., er. fvkts . . . . . 10.—

823. P. DIDON, Jézus Krisztus. Francia eredetiből fordították KISS JÁNOS és SULYOK ISTVÁN. Bpest, 1896. 4r., díszes aranyozású amateur-bőrkötés selyembetéttel . . . . . 20.—

824. —, Jézus élete. Ford.: ZIGÁNY ÁRPÁD. Bpest, 1935. 4r., er. vkts. **Bida Alexandre** rajzaival díszített második magyar kiadás. . . . . 4.—

825. DIENES LAJOS, Tréfaságok az ifjúság számára. Bpest, (1878.) 8r., fve. Er. borítékban. Fametszetű képekkel . . . . . 1.—

826. **Divéky József.** GVADÁNYI JÓZSEF, Egy falusi nótárius budai utazása. Békéscsaba, Tevan-kiadás. 1918. K. 4r., er. kézzel színezett félbőrkötésben. Japán papiroson nyomott, névre szóló amateur-kiadás. Dr. Szemlér Lőrinc számára készült 10. sz. példány. D. J. szignált fametszeteivel . . . . . 16.—

827. —. FAZEKAS MIHÁLY, Ludas Matyi. Eredeti magyar rege négy felvonásban. Békéscsaba, 1917. K. 4r., er. bőrkts aranymetszéssel. D. J. szignált fametszeteivel. Tokban . . . . . 16.—

828. —. BALÁZS BÉLA, Lélek a háborúban. Gyoma, Kner. 1916. 8r., er. vkts . . . . . 1.—

829. —, Éjfél. Magyar írók misztikus novellái. Összegyűjtötte BÁLINT ALADÁR. Gyoma, Kner. 1917. — Kísértet-históriák. Idegen írók novellái. Ford.: BALÁZS BÉLA. Gyoma, Kner. 1917. 8r., 2 kötet, er. fvktsek 1.50

830. —. CSOKONAI VITÉZ MIHÁLY, Lilla. Érzékeny dalok III könyvben. 1793—1802. Békéscsaba, Tevan. 1920. 8r., kézzel szinezett pergamentkötés védő tokban. XIV. sz. példány . . 10.—

831. **Dörre Tivadar.** MIKSZÁTH KÁLMÁN, A jó palócok. (Tizenöt apró történet.) Bpest, Légrády. 1882. 8r., fve. I. kiadás! . . . . . 2.—

832. —, P. SZATHMÁRY KÁROLY, Törökvilág Magyarországon. Bpest, (1892.) A kötés **Szemlér Mihály** rajza. — KINGSLEY KÁROLY, A hősök. Bpest, 1893. **Szemlér Mihály** kőrajzaival és kötésrajzával, 8r., 2 kötet, er. vktsek . . . . 1.—

833. —. GYULAI PÁL, Egy régi udvarház utolsó gazdája. Bpest, Franklin. 1898. — D. T. rajzaival, fába metszette **Morelli Gusztáv** . . . 2.—

5

Dörre Tivadar

Kikiáltási ár pengőben

834. DRESCHER PÁL, Régi magyar gyermekkönyvek 1538—1875. Bpest, 1934. 8r., fve. 203. sz. példány, mellékelve a szerző névjegye . . . 5.—

835. **Dürer Albert,** Élete és művészete. Írta: SZENDREY JÁNOS. Fényképnyomatokban kész.: DIVALD KÁROLY. Bpest, 1885. I. füzet (melynél több nem jelent meg!), 2r., fve. 5 műlap magyarázó szöveggel. Ritka! . . . . 2.—

836. **Dürer Albrecht** kisebb Passiója. Esztergom, 1875. 4r., vkts . . . . . 6.—

837. DUPANLOUP BÓDOG, A mi Urunk Jézus Krisztus. Ford.: RUSCHEK ANTAL. Bpest, Franklin. 1895. N. 8r., er. selyem díszkötésben aranymetszéssel. Velinpapírra nyomott díszkiadás számos illusztrációval . . . . . 3.—

838. **Edvi Illés Aladár.** ZÁGONI MIKES KELEMEN, Törökországi levelei. Bpest, Franklin. 1906. 4r., er. díszes préselt bőrkts . . . . 8.—

839. **Ehrenreich, Adam,** Icones principum, procerum ac praeter hos illustrium virorum, matronarumque veteris et praesentis aevi quibus Hungaria et Transsylvania clarent. Budapestini, Ranschburg. 1904. Nunc ab aeribus originalibus reimpressae. 4r., er. fpergtkts 120 rézmetszettel 24.—

840. **Ekwall Kanut.** TEGNÉR EZSAIÁS, A Frithiof-monda. Svéd eredetiből ford.: GYŐRY VILMOS. Bpest, é. n. 4r., er. vkts aranymetszéssel, 12 fényképezett melléklettel . . . 2.—

841. EMLÉKKÖNYV A KIRÁLYI MAGYAR TERMÉSZETTUDOMÁNYI TÁRSULAT FÉLSZÁZADOS JUBILEUMÁRA. Bpest, 1892. Lex. 8r., er. párnázott dísz-bőrkts . . . . . 2.—

842. EMLÉKKÖNYV FŐMAGASSÁGÚ ÉS FŐTISZTELENDŐ SIMOR JÁNOS, A RÓMAI SZENTEGYHÁZ BÍBORNOKA, MAGYARORSZÁG HERCZEGPRÍMÁSA ESZTERGOMI ÉRSEK ÚR ARANYMISÉJÉNEK ÜNNEPÉRE. Esztergom, 1886. 4r., er. vkts . . . . 1.—

843. ENDRŐDI SÁNDOR, Kuruc nóták 1700—1720. Bpest, Athenauem. 1898. 12r., erszényes bőrkötésben . . . . . 3.—

844. EÖTVÖS JÓZSEF BR., Költeményei. **Székely Bertalan** és **Keleti Gusztáv rajzaival.** Buda-Pest. Ráth. 4r., er. vkts 1.50

845. EÖTVÖS JÓZSEF BR., Költeményei. **Székely Bertalan** és **Keleti Gusztáv** RAJZAIVAL. Pest. Ráth. 1869. 4r., er. díszes vkts . . . . 2.—

Kikiáltási ár pengőben

846. **Erdei Viktor.** Eros immaterialis. E. V. 14 litografiája. A bevezetést EISLER MIHÁLY JÓZSEF írta. Budapest, 1910. Ívrétű er. félvászonmappában . . . . . 5.—

847. —. RÉVÉSZ BÉLA, Beethoven miniature. Bpest, (1917.) 8r., er. kartonktsben 1.50

848. **Erhardt Ernő,** Magyar irredenta. Bpest, (1920.) 6 műlap redeti borítékban. (Megjelenésekor az ügyészség elkobozta!) . . . . . 1.—

849. FALU TAMÁS, Padok zenéje. Verses kötet. Bpest, (1915.) 12r., er. papírköts . . . . . —.50

850. **Falus Elek.** SZOMORY DEZSŐ, A nagyasszony. Regényes színmű négy felvonásban. Bpest, Nyugat. 1914. 8r., fve. 9. sz. példány! . . . 1.—

851. —. KISS JÓZSEF, Levelek hullása. Budapest, Singer. 1908. 4r., er. pergtkts . . . . . 3.—

852. —. MÓRICZ ZSIGMOND, Harmatos rózsa. Bpest, 1912. 8r., fve. I. kiadás. Ritka! . . . 1.50

853. **Faragó József** karrikaturái. Faragó szemléje. A tíz szobor és egyebek. KOBOZ ANDOR rímeivel. Bpest. Singer. (1898.) 4r., fvks (F. J. politikai karikatúrái.) . . . . . 2.—

854. FAYLNÉ-HENTALLER MARISKA, Kedvenc könyvem. Mesék és versecskék kis gyermekek számára. Bpest. É. n. Színezett képekkel és fametszetekkel. K. 4r., er. fvkts . . . . . --50

855. **Feiks Jenő.** BRÓDY MIKSA, Boszorkánytánc. Bpest, 1901. 8r., fvkts . . . . . --.50

856. **Ferenczy Sándor.** (BECK) ZSUZSANNA MÁRIA, Arany bárkán, ezüstös vizeken. Budapest, Pallas. 1918. 8r., fve . . . . . --.50

857. **Feszty Árpád.** A magyarok bejövetele. Körkép. Bpest, Könyves Kálmán R. T. Ívrétű, er. vkts. 2.50

858. —, GYULAI PÁL, Nők a tükör előtt. Beszély. Bpest, Franklin. 1888. 8r., vkts . . . . . 2.—

859. FITZ JÓZSEF, A könyv története. Bpest, 1930. 8r., er. bőrkts. 17. sz. példány a szerző autogrammjával . . . . . 3.—

860. FITZ JÓZSEF, Hess András a budai ősnyomdász. Bpest, A Magyar Bibliophil Társ. kiadása. 1932. 203. sz. példány. 8r., fve . . . . . 3.—

861. **Forbát Alfréd,** 10 Ex libris. Bpest, Szt. Györgycéh. 1916. K. negyedrétű er. fvászon mappában. 45. sz. példány a művész autogrammjával . . 2.50

862. FOREL ÁGOSTON, A nemi kérdés. Bpest, Nova. 1926. 49. sz. példány a szerző autogrammjával. Lex. 8r., er. vkts . . . . . 3.—

Kikiáltási ár pengőben

863. FORSTER GYULA, III. Béla magyar király emlékezete. Bpest, Hornyánszky. 1900. 4r., fbőrkts . . . . . 10.—

864. **Frecskay László.** „Von Fall zu Fall." Kegel-Chronica. 1881. (Wien) 4r., fvkts. Mindössze 200 példányban jelent meg. Mellékelve Frecskaynak a 20. oldalon közölt 2 eredeti rajza . . . . 3.

865. —. (LACI V. F.) Ein Ritt durch Wien. Von CONIMOR, Leipzig, 1876. 8r., fvkts. Mellékelve Frecskay L. 2 eredeti karrikatúrája . . . 1.50

866. —. NOLTSCH W. O., Zwanglose Schönheits-Gallerie. I—II. Serien. Wien. O. J. 8r., 2 kötet, fve és kötve. Mellékelve Frecskay László egy-egy eredeti karrikatúrája . . . . . 2.—

867. (LACI V. F.), Ein Ritt durch Wien. Von CONIMOR. Leipzig, 1896. 8r., fve. Er. borítékkal. Mellékelve Frecskay 3 eredeti karrikatúrája . 2.—

868. **Führich Joseph von,** KEMPIS TAMÁS négy könyve Krisztus követéséről. Nagyvárad, 1891. 4r., er. vkts aranymetszéssel . . . . . 4.—

869. **Gaál István.** SZÉCSKAY GYÖRGY, Vándordalok. Ujabb versek. New-York, 1920. K. 8r., er. vkts. A költő arcképével és autogrammjával . 1.—

870. **Gábel Gyula,** Erzsébet királyasszony emlékének. Bpest, 1905. 4r., er. vkts. Szerző ajánlásával . . 1.50

871. **Gábor M. Mihály.** KISS ARNOLD, A háború legendái. Bpest, 1916. 4r., párnázott bőrkötés 2.—

872. **Gallén-Kalléla.** Akszeli, Kullervo énekei. Ford.: VIKÁR BÉLA. Bpest, (1908.) 8r., amateurpapirkötés (az elülső színes borítéklap belekötve) . 2.—

873. **Gara Arnold.** Boldog világ. MÓRICZ ZSIGMOND összes állatmesei. Bpest, Nyugat. (1912.) 4r., eredeti félvászonkötés. I. kiadás! . . . 1.50

874. **Gara Arnold.** PUSKIN SÁNDOR, Anyégin Eugén. Regény versekben. Oroszból ford. BÉRCZY KÁROLY. Bpest, Genius. 1920. 4r., er. bőrkötés, tokban. 16. sz. példány. GARA ARNOLD 8 szignált rézkarcával . . . . . 12.—

875. **Gedő Lipót.** Magyar műgyüjtők és bibliofilek. Bpest, 1931. 4r., er. bőrkötés. Mellékelve Gedő Lipót SZEMLÉR LŐRINC dr.-t ábrázoló rajzának próbanyomata . . . . . 8.—

876. **Gedő Lipót és Pólya Tibor.** FOUQUÉ DE LA MOTTE, Undine. Bpest, 1920. 8r., er. pergamentutánzatú kötésben, **Végh Gusztáv** er. rajzával. (Forgalomba nem került amateur-kiadás, melyből a kiadó bejegyzése szerint 10 példány készült . . . . . 3.—

Kikiáltási ár pengőben

877. **Geiger Péter.** WENZEL GUSZTÁV, Képek Magyarország történetéből. Pest, Heckenast. 1862. Har. folio, er. fbőrkötés aranymetszéssel. Ritka! . . . . . 7.—

878. **Geiger Richárd.** KNER IMRE, Könyv a könyvről. Gyoma, 1912. 4r., fve 1.50

879. **Gergely Imre és Heyer Artur.** VAY SÁNDOR GR., Munkái. Bpest, Orsz. Mon. Társ. 8r., 10 kötet, er. selyemkötések . . . . . 4.—

880. GÖMÖRI JENŐ. A nagy háború katonanótái. Gyüjtemény. Bpest, 1918. Névre szóló 9. sz. példány a szerző s. k. ajánlásával és levelével. 8r., fve 1.50

881. GÖMÖRY OLIVÉR, Erdő, mező és aszfalt. Bpest, 1900. K. 4r., fve. Felvágatlan japáni papirosra nyomott 8 számozott példány közül a 2. számú . . . . . 3.—

882. GÖNDÖCS BENEDEK, Sírvirágok. Pest, 1868. K 8r, er. bőrkts aranymetszéssel . . . . 1.—

883. GOMBOSTŰ-NAPTÁR HÖLGYEK SZÁMÁRA. Az 1863, 64, 65. évekre. Szerk. RÓZSAÁGI ANTAL. 12r., 3 kötet, er. vktsek és papirkts. (Az 1863. és 64. évi naptárnál a címlapok hiányzanak!) . . . . . 1.—

884. GONCOURT, EDMOND és JULES, A nő a XVIII. században. Ford. WILDNER ÖDÖN. Budapest, Rózsavölgyi. 12r., 2 kötet, er. amateur-bőrktsek papirtokban. 39. sz. számozott pl. 8.—

885. **Goró Lajos.** JÓKAI MÓR, Egy magyar nábob. Képes díszkiadás. Bpest, 1894. N. 8r., er. vkts 2.—

886. —. HEVESI JÓZSEF, Hamis gyémántok. Bpest, 1887. K. 8r., fbőrkts. Merített papirra nyomott példány . . . . . 2.—

887. —. JAKAB ÖDÖN, Árgirus. Tündérmese. Bpest, 1895. K. 4r., er. vkts aranymetszéssel . 1.50

888. —. SZOMAHÁZY ISTVÁN, Az ujság. Budapest, 1893. 8r., fve . . . . . —.50

889. **Grandville.** SWIFT, Gulliver utazásai. Ford.: WILDNER ÖDÖN. Bpest, Rózsavölgyi. 12r., 4 kötet, er. papírktsek . . . . . 2.—

890. **Greenaway Kathe.** GYŐRY VILMOS, Reggeltől estéig. Bpest. É. n. 4r., er. fvkts . . . . 1.—

891. GREGUSS JÁNOS, AGGHÁZY GYULA, GYULAI LÁSZLÓ, GREGUSS IMRE és mások. Költők lugasa. Bpest, é. n. 8r., er. vászonkötés aranyvágással . . . . . 1.—

892. **Gróf József.** PUSKIN SÁNDOR, Pique-dáma. MALONYAY JÁNOS fordítása. Bpest, Sacel-

láry. G. J. kézzel színezett fametszeteivel. 1920. 12r., er. borjúbőrkts. 11. sz. példány. Tokban 4.—

893. **Gulácsy Lajos.** KELETI ARTHUR, A kámzsás festő strófái. Bpest, 1912. K. 8r., fűzve . . . 1.—

894. **Gyárfás Jenő.** JAKAB ÖDÖN, Marosszéki történetek. Bpest, 1886. 8r., fvkts . . . . . 1.—

895. GYARMATHY ZSIGÁNÉ, Tarka képek a kalotaszegi varrottas világából. Bpest, 1896. 4r., er. selyemkötésben. Díszpéldány vastag papiron, különleges selyemkötésben arany metszéssel, a szerző s. k. ajánlásával. Ebben a kiállításban csak néhány példány készült! . . . . . 3.—

896. GYŐRY VILMOS, Mesekönyv. Bpest. (1873.) Kőnyomatú műmellékletekkel. 4r., er. fvkts . 1.—

897. GYULAI GENERÁLIS IMÁDSÁGOS KÖNYVE. A régi magyar tipografia egy ritka emléke. Kiadja KNER IMRE. Gyoma, 1926. 8r., fűzve. Mindössze 200 példányban jelent meg régi merített papiron! . . . . . 1.—

898. **Gyulay László.** ARANY JÁNOS dalai. Bpest, dapest, 1884. 4r., eredeti vkts aranymetszéssel 1.—

899. —, VÖRÖSMARTY MIHÁLY. Zalán futása. Bpest, Méhner. 1886. 8r., er. vkts . . . . 1.—

900. HÁM ANTAL, Ifjú szentek élete. Bpest, 1909. 8r., er. vkts . . . . . 1.—

901. **Hammersberg Elemér.** INOUE TETSUJIRO, Őszirózsa. Japán éposz három énekben. Ford.: NYEVICZKEY ZOLTÁN. Bpest, (1907.) 8r., kartonkötés . . . . . 1.—

902. **Haranghy Jenő.** MADÁCH IMRE, Az ember tragédiája. Bpest, Pantheon. XII. sz. példány. 4r., er. pergamentutánzatú kötésben . . . 6.—

903. —. TAKÁCS EDIT, Költeményei. Debrecen, 1916. K. 4r., er. kartonkts. Amateurkiadás merített papiron, a rajzolóművész autogrammjával 1.50

904. —. Költeményei. Debrecen, 1916. K. 4r., fűzve 1.—

905. —. MÓRICZ ZSIGMOND, Vidéki hírek és más elbeszélések. Budapest, Táltos. 1917. 8r., fűzve. 19. sz. példány a szerző és a rajzolóművész autogrammjaival . . . . . 3.—

906. **Harding, Emily I.,** FORGÓ BÁCSI, (ÁGAI ADOLF) képeskönyve. Bpest, (1887.) 4r., fvkts 1.—

907. **Hédouin.** MAISTRE, XAVIER DE, Utazás szobám körül. Ford.: SZANA TAMÁS. Bpest, 1884. K. 8r., fvkts . . . . . 1.—

Kikiáltási ár pengőben

908. **(Hegedüs László — Mühlbeck Károly.)** Mesék. FARKAS IMRE szövege TARNAY ALAJOS hangjegyeivel. Bpest, é. n. Har. 8r., fve . . . 1.—

909. **Hegedüs László.** A Magyar Szemle emlékalbuma 1888—1898. Bpest, 1898. 8r., er. vkts . . 1.—

910. **Helbing Ferenc.** Naptár 1904-re. 4színes körajz. Haránt 2r., fvkts . . . . . 1.—

911. **Hermann János.** HERMANNÉ LUDWIG BLANKA, Valóságok. (Medgyes, 1910.) K. 8r., fve . . . . . 1.—

912. HEVESI LAJOS, Jelky András bajai fiú rendkívüli kalandjai. 2. jav. kiadás. Bpest, 1880. 8r., er. vkts. E híres ifjúsági könyvnek ritka példánya, melynek előszavát a szerző a 3. kiadás számára sajátkezűleg átjavította . . . . 5.—

913. HEVESI SÁNDOR, Shaw-breviárium. Az író, az ember és a művek. Bpest, Rózsavölgyi. 12r., fbőrköts. 64. sz. példány . . . . . 2.—

914. **Heyer Artur.** Tarka világ. Év és hely nélkül. 2r., er. fvkts. Gyermek képeskönyv kartonlapokra vonva 1.50

915. —. ROBOZ ANDOR. Kis vitézek. Bpest, é. n. Har. ívrét, er. fvkts . . . . . 1.—

916. —. Az Ujság Album-naptára. 1907. Bpest. 1906. K. ir., fve. A boríték rajza **Basch Árpádtól** . . —.50

917. —. PEKÁR GYULA. Az esztendő legendája. Bpest, 1899. 8r., er. papírktsben (rajza **Vaszary Jánostól**) . . . . . —.50

918. **Hirsch Nelli.** RUSCHEK ANTAL, A keresztény nő. Bpest, 1898. 8r., fve. Ritka! . . . . 3.—

919. HÖLGYEK LANTJA, Magyar költőnők műveiből szerkesztette ZILAHY KÁROLY. Ferenczy Teréz acélmetszetű arcképével. Pest, 1873. K. 8r., vkts aranymetszéssel . . . . 3.—

920. **Hoeppner Gyula.** FOUQUÉ DE LA MOTTE, Undine. Rege. Bpest. É. n. 4r., er. selyembetétes félbőrkötésben aranymetszéssel . . . . . 4.—

921. **(Homicskó Athanáz),** LÖWY ÁRPÁD, (Dr. RÉTHY LÁSZLÓ), Magyar etnographia. Gyoma, 1910. 24 kézzel színezett erotikus rajz, eredeti mappában, névre szóló 9. sz. példány 4r. Hozzá: LÖWY ÁRPÁD, Válogatott versei. Kiadják: Barátai. (Arad, 1919.) 467. sz. példány 8r., fűzve . . . . . 6.—

922. **Honti Nándor—Kovács Mihály.** FALK ZSIGMOND, Mozgófényképek. Novellák és elbeszélések. Bpest. Singer. É. n. 8r., fvkts . . . . 1.—

Kikiáltási ár pengőben

923. **Honti Nándor.** HOCK JÁNOS, Vigasztalások könyve. Elmélkedések és hangulatok. Bpest, Athenaeum. 1903. K. 4r., díszes borjúbőrkötésben, aranymetszéssel . . . . . 6.—

924. HONVÉDALBUM. Szerk. SZOKOLY VICTOR. Rajzokkal **Wágner Sándor, Litzenmayer Sándor, Benczúr Gyula, Jankó János, Munkácsy Mihály és Szinnyei Páltól.** Pest, 1868. 2r., er. díszes vkts aranymetszéssel . . . . . 5.—

925. —, Szerk. SZOKOLY VIKTOR. Pest, 1868. 2r., fve. (Az eredeti borítéklappal.) **Wagner Sándor, Lietzenmayer Sándor, Benczúr Gyula, Jankó János, Munkácsy Mihály és Szinyei Merse Pál** fára metszett rajzaival . . . . 3.—

926. HUMORISZTIKUS UTAZÁSI NAPTÁR 1864. ÉVRE. Pest, 1864. — GARABONCIÁS DIÁK. Sárkányfogak. Pest, 1862. 8r., 3 füzet. Fametszetű képekkel 1.50

927. HUSVÉT. A céhbeliek első könyve. Bpest, 1914. K. 4r., er. papirkts. Sok illusztrációval . . 1.—

928. **Huttkay Lipót.** Mikes Kelemen törökországi levelei. Eger. 1905. 8r., fve. **Merített papiron,** hártyaborítékkal . . . . . 1.—

929. JANCSOVICS ISTVÁN, Kirándulás Istambolba. Pest, 1864. 8., er. vkts. Egy térképpel és acélmetszettel . . . . . 2.—

930. **Jankó Elemér.** Utolsó rajzai. Bpest, 1895. 4r. fvkts . . . . . 2.—

931. **Jankó János.** Mamelukok albuma. Kiadja BOLOND ISTÓK. Bpest, (1878.) I. és II. füzet. 4r., er. vkts. Ritka! . . . . . 5.—

932. —. JÓKAI MÓR. Rab Ráby. Regény. Állandó melléklet az „Üstökös" humorisztikus hetilaphoz. Címmel J. „Rab Ráby"-jának első lenyomata. 4r., fvkts . . . . . 5.—

933. —. VARGYAS ENDRE, Magyar szabadságharcz története 1848—1849. Pest, Heckenast. 1867. K. 4r., préselt egykorú bőrkötésben. Ritka első kiadás! . . . . . 5.—

934. **Jankó János—Neogrády Antal—Spányi Béla—Vágó Pál—Vastagh György.** BARTÓK LAJOS, Téli regék. Költemények. Bpest. E. n. 4r., er. vkts aranymetszéssel . . . . . 2.—

935. **Jaschik Álmos.** PETŐFI SÁNDOR, János vitéz. Bpest, 1920. 69. sz. példány, JASCHIK s. k. aláírásával. 8r., er. bőrkts tokban . . . . 5.—

Kikiáltási ár pengőben

936. —. VÖRÖSMARTY MIHÁLY, Csongor és Tünde. Színjáték 5 felvonásban. Bpest, (1920.) Kellner. 121. sz. példány. 4r., er. pergtkts . . 4.—

937. —. PETŐFI SÁNDOR, Szabadság, szerelem. Bpest, 1920. 12r., er. papirkts . . . . . 1.—

938. —. GÁSPÁRNÉ DÁVID MARGIT, A divat története. Erkölcsök, szokások, viseletek. 1765—1920. Bpest, 1923. 8r., er. antilopbőrkts tokban. 8.—

939. **Jeges Ernő.** KÖRNYEY ZOLTÁN, Szerelem és halál. Versek. Bpest, 1920. 8r., er. fbőrkts 7. sz. példány a költő s. k. aláírásával 2.50

940. JOANNES SECUNDUS, Csókok könyve. Ford. REXA REZSŐ. Bpest, 1909. K. 4r., fve 246. sz. példány . . . . . 2.—

941. JÓKAI MÓR, Forradalom alatt írt művei. 1848—1849. Bpest, 1875. 8r., vkts. I. kiadás. Jókai fára metszett önarcképével. Mellékelve Jókai fényképe s. k. ajánlásával FRECSKAY JÁNOSNAK . . . . . 2.—

942. JUHÁSZ JENŐ, Az én kertemből. Versek. Szerző rajzaival. Bpest, 1911. 8r., fve. . . . . —.50

942/a. JULIA ÉS A NŐK. Bpest, é. n. K. 8r., er. selyemkötésben aranymetszéssel. 69. sz. példány. Forgalomba nem került erotikus magánkiadvány, számos képmelléklettel . . . . . 5.—

943. KASSÁK LAJOS, Uj költők könyve. GYÖRGY MÁTYÁS, KASSÁK LAJOS, KOMJÁT ALADÁR, LENGYEL JÓZSEF lírai antologiája. Bpest, A Ma kiadása. 64. sz. példány, a költők s. k. autogrammjaival. **Máttis Teutsch János** egy eredeti linoleum metszetével. 8r., er. papírkts 2.50

944. KÁLMÁN BÁCSI (MIKSZÁTH KÁLMÁN), Tündérvilág. Bpest, 1875. 9 színnyomatú képpel. 4r., er. (laza) fvkts . . . . . 1.—

945. KÁRMÁN JÓZSEF, Fanni hagyományai. Békéscsaba, Tevan-kiadás. 1916. K. 8r., er. papírkötésben tokkal 9. sz. példány . . . . . 5.—

946. KATONA JÓZSEF, Bánk bán. Dráma 5. szakaszban. Pest, 1821. Kisebbített hasonmás-kiadás, mely Bpest, Rózsavölgyinél jelent meg 1920-ban. 11. sz. merített papíron készült példány. K. 8r., er. bőrkts tokban . . . . . 8.—

947. **Keleti Gusztáv.** Tokaj-hegyaljai album. Kiadja a Tokaj-hegyaljai Bormívelő Egyesület. Szerk.: SZABÓ JÓZSEF ÉS TÖRÖK ISTVÁN. Pest, Emich. 1867. 21 remek színes kőnyomatú

képpel és egy térképpel és egy pompás címképpel. Har. 4r., fve . . . . . 8.—

948. —, Az Eszterházy-képtár eredeti fényképekben. Pest, Ráth. 1871. 4r., er. díszes vkts . . . . 6.—

949. —, Az Eszterházy-képtár eredeti fényképekben. Pest, Ráth. 1871. 2r., er. díszes préselt zöld bőrkötésben aranymetszéssel . . . . . 10.—

950. **Kempter, Ernst, — Louis Marion Wachlmeyer.** RAITH TIVADAR, Alkonyi szimfónia. Paris. 1914. 8r., fve. A borítéklap rajzát **Ráth Jenő** festőművész készítette . . . . . —.50

951. **Kepes György.** DÁN GYÖRGY, Túl a valón. Rajzok, groteszkek. Bpest, é. n. A szerző s. k. ajánlásával. —, Egyszerű történetek. Bpest, 1931. —, Először és utoljára. Versek. Bpest, 1931. —, Lovag Ruth Szilveszter balladája. Bpest, 1931. K. 8r., 4 kötet, fve . . . . . 2.—

952. KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ, A fájdalom könyve. (Bpest, 1925.) Har. 8r., fve. 15. sz. példány a szerző ajánlásával Dr. SZEMLÉR LŐRINCNEK 2.—

953. **Kimnach László—Mannheimer Ágost.** TÓTH SÁNDOR, Kuruc-világ. Bpest, (1886.) 8r., eredeti vkts . . . . . 1.—

954. KISS JÓZSEF, Költeményei. **Ferenczy Károly, Grünwald Béla, Hollósy Simon, Réti István, Thorma János** képeivel. Bpest, Révai. 4r., er. díszes vkts dús aranyozással . . . . . 5.—

955. KNER IMRE, A tipográfiai stílus elemei. Gyoma, 1933. 8r., er. fvkts. 250 példányban készült és forgalomba nem került . . . . . 2.—

956. **Kober Leó.** Háborús ABC. 31 tollrajz. Bpest, 1918. Folio, er. fvászonmappában . . . . 4.—

957. **Kolozsvári Sándor.** KISFALUDY KÁROLY, Tollagi Jónás viszontagságai. Békéscsaba, Tevan-kiadás. 1920. K. 4r., Cserna Juliska kézzel színezett bőrkötésében. 8. sz. példány. A rajzoló-művész autogrammjával . . . . . 5.—

958. —, KISFALUDY SÁNDOR, Regék a magyar előidőből. Békéscsaba, Tevan-kiadás. 1920. 8r., er. bőrkts aranymetszéssel. Tok. 3. sz. példány, mely DR. SZEMLÉR LŐRINC részére készült 10.—

959. KÖLTŐK ALBUMA. Szerk.: RADÓ ANTAL. Magyar festőművészek rajzaival. Bpest, é. n. 4r., er. vkts aranymetszéssel . . . . . 2.—

960. KÖLTŐK ALBUMA. Jelenkori magyar költők verseiből. Harmincöt magyar festőművész képeivel. Bpest, Lampel. (1898.) 4r., er. díszes vkts 3.—

Kikiáltási ár pengőben

961. KÖNYVKIÁLLÍTÁSI EMLÉK. A „Könyvkiállítási Kalauz“ 2-ik bővített kiadása. Bpest, 1882. 4r., fve. Felvágatlan! 2.50

962. **Körösfői-Kriesch Aladár.** Ruskinről és az angol praerafaelitákról. Bpest, 1904. 8r., er. vkts. Illusztrációkkal 1.50

963. **Kőrösfői-Kriesch Aladár—Nagy Sándor.** P. ÁBRAHÁM ERNŐ, A hollók fája és egyéb mesék. Bpest. (1917.) 8r., er. papírkötés . . . 1.50

964. **Kriesch Aladár és Nagy Sándor.** KORONGHI-LIPPICH ELEK, Költeményei. 1880—1902. Bpest, 1903. K. 4r., fve. A költő autogrammjával 3.—

965. **Kollarz Ferenc.** TÓVÖLGYI TITUS, A rónák vésze. Vázlatok a betyáréletből. Pest, 1872. 8r., fve. Felvágatlan. Fametszetekkel . . . . 1.—

966. **Komáromi Katz Endre.** LŐRINCZY GYÖRGY, Fekete rózsák. Bpest, 1912. K. 8r., fve . . . 1.—

967. —, TUBA KÁROLY, Ködön át. Költemények. Bpest, 1910. 8r., fve. Szerző s. k. ajánlásával PÁLYI EDÉNEK . . . . . —.50

968. **Konewka Pál.** SHAKESPEARE. A Szent-Iván éji álom. Ford.: ARANY JÁNOS. Bpest, 1880. 4r., er. vkts aranymetszéssel . . . . . 2.—

969. **Kónya Sándor.** MARCZALI FRIGYES, Ébredés. Versei. Bpest, 1910. 8r., fve . . . . —.50

970. **Koppay József.** Szépek tükre. Budapest, Ráth. É. n. Er. ívrétü vászonkötésben, aranymetszéssel. KOPPAY 10 fénymetszetü műlapja . . 2.—

971. **Korniss Vilma és Lakatos Arthur.** BÁRDOS ARTUR, Két ösvény. Budapest, Singer, 1903. K. 8r. fve. A szerző s. k. ajánlásával . . . 1.50

972. KORONÁZÁSI EMLÉKKÖNYV. 1867. junius 8. Természet után rajzolt 20 illusztrációval **Kolasz, Katzler és Jankótól.** A szöveget írták: FALK MIKSA és DUX ADOLF. Pest. 2r., er. félvászonkötés . . . . . 5.—

973. KORONÁZÁSI ALBUM. **Bató József, Bér Dezső, Csont Ferenc, Dudits Andor, Endrey Sándor, Gedő Lipót, Herman Lipót, Honti Nándor, Komáromi-Kacz Endre, Pólya Tibor, Pór Bertalan, Rippl-Rónai József, Rudnay Gyula, Végh Gusztáv, Vészi Margit, Zádor István** eredeti rajzaival és festményeivel. Bpest, 1917. K. folio, er. vkts . . . . . 4.—

974. KORONGHI-LIPPICH ELEK, A művészetek és a stilus. Budapest, 1908. 203. sz. példány. K. 8r., papirkts. 1.50

Kikiáltási ár pengőben

975. LIPPICH ELEK (KORONGHI), A finnek és a finn művészet. 93. sz. példány GALLÉN-KALLELA arcképével 8r., fve 1.50

976. **Kós Károly.** KÁRPÁTI AURÉL—VAJDA LÁSZLÓ, Kőmives Kelemen. Bpest, Táltos. 1919. 8r., er. fpergtkts 53. sz. példány a szerzők és az illusztrátor autogramjaival . . . 1.50

977. KOSZTOLÁNYI DEZSŐ, A szegény kisgyermek panaszai. Békéscsaba, Tevan. 1913. 8r., fvkts. 143. sz. példány . . . . . 3.—

978. KOVÁCS KÁROLY. Ország-világ almanach. Szerk.: VÁRADI ANTAL és FALK ZSIGMOND. Bpest, 1907. 4r., er. fvkts . . . . 1.—

979. **Kozma Lajos.** BALÁZS BÉLA, Hét mese. Gyoma, Kner. 1918. 8r., fve. Amateur-kiadás merített papiron a szerző autogrammjával. Elfogyott! . . . . . 3.—

980. —. Exlibrisei. Budapest, 1909. 8r., er. pergtkts, 16. sz. példány er. tokban . . . . . 4.—

981. —. KIRÁLY GYÖRGY, Egy özvegyasszonyról és egy katonáról való história... Gyoma, Kner, 1920. 12r., er. pergtkts. Kézi szinezésü fametszetekkel. K. L. Er. papirtokban. 15. sz. számozott példány . . . . . 4.—

982. —. KIRÁLY GYÖRGY, Egy nemes emberről és az ördögről való história... Gyoma, Kner, 1920. 12r., er. pergamentkötés papírtokban. K. L. kézzel szinezett fametszeteivel. 13. sz. példány . . . . . 4.—

983. —. RÉVÉSZ BÉLA. Találkozás hamupipőkével. Budapest, 1909. 4r., er. pergamentkts. 5. sz. péld. hollandi Van Gelder-papíron, melyből mindössze 50 példány készült . . . . 20.—

984. —. ADY ENDRE, Az uj Hellász. Budapest Amicus. 1920. 8r., színes kecskebőrkötésben. 19. számú példány, a kiadó (Reiter László) kézjegyével. Tokban . . . . . 5.—

985. —. Utolsó ábrándok. Melódiák. Rajzolta... (Budapest, 1906.) 4r., er. kartonkötés . . . 3.—

986. —. Neue Bahnen ungarischer Buchkunst. EMERICH KNER, Über die Aufgaben des Verlegers, **Ludwig Kozma,** Randbemerkungen eines ungarischen Buchkünstlers. Gyoma, 1922. 4r., fve . . . . . 2.—

987. —. KIRÁLY GYÖRGY, Az Miasszonyunk Szűz Mária csodáiról való hét legenda... Gyoma, Kner. 1920. 12r., eredeti pergamentkötés.

K. L. kézzel szinezett fametszeteivel. 15. sz. példány. Papirtokban . . . . . 4.—

988. **Kreidolf Ernő.** VIKÁR BÉLA, Virágmesék. Budapest, É. n. Har. folio, er. fvkts. . . . 2.—

989. **Kron Jenő.** Rézkarcai. 10 eredeti rézkarc. Minden egyes lap a művész s. k. névaláirásával. LYKA KÁROLY előszavával. 4. sz. példány. Er. ívrétü vászonkötésü mappában. . . . 10.—

990. **Kubin Alfréd.** SCHMITZ, A. H., Hasis. Elbeszélések. Ford.: BÁLINT LAJOS. Bpest, Kultura. 1918. 8r., er. szines papirkts. 734. sz. példány . . . . . 2.—

991. **Kürthy György.** Versei. Bpest, 1901. A szerző rajzaival. K. 8r., fve. Különleges bordázott barna papíron. —, Flamma vestalis. Kolozsvár, 1909. K. 8r., er. fakéregkötésben . . . . 2.—

992. —. HARSÁNYI ZSOLT, Szinházi kis lexikon, Budapest, Légrády, 8r., vkts. . . . . 1.—

993. SZEMERE GYÖRGY, Füllentő Gergely. Budapest, 1917. 8r., er. papirkts . . . . . 1.—

994. KRUDY GYULA, Szindbád. Ifjúsága és szomorúsága. Budapest, 1917. 4. sz. példány, 8r., 2 kötet, fve. A szerző autogrammjával . . 2.—

995. **Kutzer Ernst.** Komor és derüs képek a világháboruból. 1917. 34 szinnyomatu lapból álló sorozat eredeti haránt negyedrétü fvászonmappában 1.50

996. **Lakatos Artur.** BATTLAY GEYZA, Dalok a néma leányhoz. Budapest, 1900. L. A. rajzaival. A szerző s. k. ajánlásával SZEMLÉR LŐRINCNEK . . . . . 1.—

997. —. BATTLAY GEYZA, Csöndes ember. Versek. Budapest, 1904. 4r., fve 1.50

998. **Lakatos Alfréd.** LAKATOS ANDOR és VÉRTES JÓZSEF, Illésiász. Budapest, Singer. K. 8r., fve. . . . . —.50

999. **Lambrecht Kálmán** és **Varró István,** A világirodalom anekdotakincse. Budapest, 1922—23. K. 8r., 2 kötet, fbőrktsek Amateur-kiadás meritett papiron. 42. sz. példány. . . . . 6.—

1000. LAUS PODAGRAE AZ AZ KÖSZVÉNYNEK DITSIRETI. Gyoma, Kner. 1936. 20. sz. példány. A Magyar Bibliophil Társaság tagjai számára készült. 12r., fve . . . . . 1.—

1001. LEHEL FERENC, Csontváry Tivadar. A posztimpresszionizmus magyar előfutárja. Budapest, 1931. 4r., er. vkts. 12. sz. példány a

szerző s. k. ajánlásával DR. SZEMLÉR LŐRINCNEK . . . . . 10.—

1002. **Lénárd Róbert.** A Dolomitok. 15 eredeti szignált grafikai lap. 6. sz. luxuspéldány 25 közül. Er. 4r. vászonmappában. Bpest, Kéve kiadása 1917. . . . . 20.—

1003. LESSING, Barnhelmi Minna vagy a katonaszerencse. Ford.: KAZINCZY FERENCZ. Bpest, Franklin. 1889. 8r., er. diszes vkts aranymetszéssel . . . . . 2.—

1004. LESZNAI ANNA, Mese a bútorokról és a kis fiúról. 1918. Gyoma, Kner. — KOZMA LAJOS, Balázs Béla. Testvérország. Gyoma, Kner. 1918. 12r., 2 kötet, er. fvktsek . . . . . 1.—

1005. LESZNAI ANNA. A kis pillangó utazása Lesznán és a szomszédos Tündérországban. Bécs—Lipcse, (1913.) 4r., er. fvkts . . . . 2.—

1006. **Lizzie Mack.** CSENGERI JÁNOS, Tündérszép képeskönyv. Szines képekkel. Bpest, É. n. K. 4r., er. fvkts . . . . . 1.—

1007. **Löschinger Hugó.** GYULA BÁCSI, A mesemondó. Bpest, (1896.) 4r., er. fvkts . . . . 1.—

1008. —, ZERDAHELYI GYULA. Turris eburnea. Bpest, 1895. 8r., fve. (Megjelenésekor elkobozták!) . . . . . 1.—

1009. **Lőw, Fritzi.** LONGUS, Daphnis és Chloé. Pásztorregény. Wien, Hellas-Verlag. É. n. 8r., er. pergamentutánzatú kötésben. 550. sz. példány 5.—

1010. LŐWY ÁRPÁD (dr. RÉTHY LÁSZLÓ), Tréfás versei.. Második kiadás. Kiadják: Barátai. Arad, 1929. 8r., er. vkts 9. sz. példány . . . 4.—

1011. **Lotz Károly.** Falfestményei. Húsz fénymetszetű táblával és **Morelli Gusztáv** fametszeteivel. Szövegét írta RIEDL FRIGYES. Bpest, 1899. 2r., er. vászonkötés . . . . . 6.—

1012. —, PETŐFI SÁNDOR, Válogatott költeményei. Elbeszélő költemények. Pest, Emich. 1867. Lyrai költemények. Pest, Athenaeum. 1869. 12r., 2 kötet, félbőrkötések L. K. acélmetszetű cimképével 3.—

1013. LOVAGJÁTÉK A HUNYADIAK KORÁBÓL. Budapest, 1902. Har. 8r., fve 1.50

1014. LOVASTORNA EMLÉKKÖNYVE, a lovagok ama tornajátékának, a mely királyi Urunk, I. Ferencz József felséges színe előtt — székvárosában Budapesten, az Urnak 1902-dik esztendejében Szent Pünkösdnek ünnepén — legmagasabb királyi házának herczegnői, herczegei... vívtak s melyet e foliánsban **Olgyay F. T., Zombory**

Lajos és Markó Ernő képírók, nemkülönben Gr. VAY SÁNDOR, GERGELY ISTVÁN és REXA DEZSŐ krónikások segedelmével örök emlékezetül. Bpest, 1902. Har. 2r., er. pergamenkötés . 10.—

1015. LOVÁSZI KÁROLY, Butapest. Békéscsaba, 1913. —, Ugat. Békéscsaba, Tevan. 1912. —, Pfujságok és pfujságírók. Békéscsaba. 3 füzet 1.—

1016. LUTHER MÁRTON, Vasárnapi és ünnepi egyházi beszédei. Németből fordította: ZÁBRÁK DÉNES. Braunschweig és Pozsony. 4r., er. díszes aranyozású félbőrkötés . . . . . 1.—

1017. MAGYAR FESTŐK. Szerk.: KORONGHI LIPPICH ELEK. 45 rézfénynyomatú műlap. Bevezető tanulmánnyal. 4r., er. vászondiszkötésben, védődobozban . . . . . 20.—

1018. MAGYAR HÖLGY-KOSZORÚ ALBUM. 1870. Pest. 19 eredeti fénykép (magyar szépségek) er. k. 4r., bőrkötés aranymetszéssel. Táblája csonka. 2.50

1019. **Magyar-Mannheimer Ágost,** MIKSZÁTH KÁLMÁN, A tekintetes vármegye. Bpest, 1885. 8r., fve 2.—

1020. MAGYAR MŰVÉSZEK ALBUMA. Eredeti fényképek. I. évfolyam (melynél több nem jelent meg). Bpest, Ráth. 1886. 2r., er. díszes vászonmappában . . . . . 4.—

1021. MAGYAR TÖRTÉNETI ÉLETRAJZOK. Máskor a M. T. A. Tört. Biz. segélyezésével kiadja a M. T. T. Most szerkesztik Szilágyi Sándort. Bpest, Frankiln. 1887. — TÖRTÉNELMI TÁR. Névnapi folyósirat. Szerkesztik Szilágyi Sándort. — ÉLETRAJZI FORGÁCSOK. Bpest, 1888. 8r., 2 füzet. Ritka! . . . . . 3.—

1022. **Majer István.** Ezer műkereszt. Eredetileg ollóval rögtönözve. Bpest, Pallas. 1884. 4r., er. díszes vászonkötés . . . . . 2.—

1023. **Major Henrik.** Panoptikuma. Írók és hirlapírók karrikatúrái KOSZTOLÁNYI DEZSŐ előszavával. Békéscsaba, Tevan-kiadás. 1913. K. 8r., fűzve 1.—

1024. —, KÁRPÁTI AURÉL, Az én örökségem. Bpest, Singer. 1909. 8r., fűzve . . . . . —.50

1025. —, KRÚDY GYULA, Aranykézutcai szép napok. Békéscsaba, Tevan. 1916. 8r., er. fpergkts. 11. sz. példány 2.50

1026. **Major Henrik és Kürthy György.** HARSÁNYI ZSOLT, Komédiások. Békéscsaba, 1911. Har. 8r., fűzve . . . . . —.50

1027. **Makoldy József.** Az utcáról. Bpest, 1919. 13. sz. példány. A címlappal együtt 10 eredeti litográ-

fiát tartalmazó mappa, a művész sajátkezű aláírásával. Ritka díszmű . . . . . 5.—

1028. MANÉROS ALBUM. Báró Atzél Béla púrosz generális vitézi tettei dicsőségére és a brézelék gyönyörűségére kiadja a Fifigonesz BOLOND ISTÓK. Bpest, 1893. 4r., fve. Igen ritka kuriózum! . . . . . 5.—

1029. **Marastoni Jakab** tiz rézkarca és rézmetszete. Kézirat. Az eredeti lemezekről új levonatokban kiadta a SZENT GYÖRGY CÉH. Er. fvászon mappában 10 drb. rézmetszet . . . . . 7.—

1030. **Marastoni József.** EMILIA (SZEKFI MÓRNÉ), Magyar nők évkönyve. Első évfolyam. 1861. — Második évfolyam. 1862. Kőnyomatú címképpel és arcképekkel. 2 darab . . . . . 2.—

1031. (MARCZALI PÓLI)—(MARCZALI BÖZSE) Szív és pohár vagy a szerelem hatalma. Érzelmes történet számos ábrázolással és helyes morállal. (Bpest, 1908.) Har. k. 8r., fve . . . . —.50

1032. **Márffy Ödön.** PETŐFI SÁNDOR, Szilaj Pista. Salgó. A bevezetést irta: BABITS MIHÁLY. Bpest, Amicus. 1920. 25. sz. példány Reiter László ajánlásával SZEMLÉR LŐRINCNEK. K. 4r., er. bőrkts, tokban . . . . . 3.—

1033. **Márk Lajos.** HERCZEG FERENC, Andor és András. Budapesti történet. Bpest, Singer. 1903. 8r., er. vkts. I. kiadás! . . . . . 3.—

1034. —, NAGY ENDRE, Gyönyörű lovagkor. Bpest, 1905. 2r., fvkts . . . . . 2.—

1035. —, BRÓDY SÁNDOR, Az asszonyi szépség. Bpest, 1897. K. 8r., er. selyemkötésben aranymetszéssel. **Márk Lajos, Dudics Andor és Rippl-Rónai József** rajzaival . . . . . 2.—

1036. —, TÉLI TÁRLAT. Bolond Istók képes kalauza az 1892—93-iki képzőművészeti kiállításról. 8r., fűzve . . . . . —.50

1037. **Márk—Dudics—Rippl-Rónai.** BRÓDY SÁNDOR Az asszonyi szépség. Bpest, 1897. K. 8r., fvkts (melybe az eredeti borítéklapok bele vannak kötve!) . . . . . 1.—

1038. **Márkus Géza.** MIKSZÁTH KÁLMÁN, RÁKOSI JENŐ, BRÓDY SÁNDOR ÉS TÖBBEN. Mesés album. A Magyar Hirlap kiadása. Bpest, é. n. Har. 8r., er. fvkts . . . . . 1.—

1039. **Marold Ludek.** MARGUERITTE PÁL, Maria-Anne. Regény. Bpest, é. n. N. 8r., er. vkts . . 1.—

1040. **Márton Ferenc.** TORMAY CECILE, Álmok. A M. O. V. E. 1920. évi naptára részére irta . . .

Bpest, 1920. 12r., er. papirkts 42. sz. példány a szerző és a rajzoló autogrammjaival . . . 2.—

1041. **Máttis Teutsch János,** Linoleum-albuma. Bpest, A Ma kiadása. (1917.) Har. folio, er. fvktsü mappában. V. sz. példány a művész autogrammjával 12 műlap, minden egyes a művész kézjegyével. (Mindössze 10 példányban készült!) 8.—

1042. **Medgyes László.** Figurák. Tíz eredeti színes litográfia. Bpest, Dick. 1917. 4r., er. fbőrkötésü tokban. (A litográfiák a művész szignálásával vannak ellátva.) . . . . . 6.—

1043. —. Aranyfüst. Bpest, Ráth. 1913. 8r., pergamentkts, 28. sz. példány szerző autogrammjával 1.50

1044. MEGFAGYOTT MUZSIKUS 1905, 1906, 1908, 1913, 1914, 1920. évfolyamai. Részben számozott kiadványok. (Két kötet amateur egészvászonkötés, a többi fve. K. és n. 8r.) 6 kötet . . . 5.—

1045. MIHÁLY REZSŐ. Bariék kalandjai a nagy világban. Bpest, 1910. 4r., er. vkts. Gyermekképeskönyv 1.50

1046. MIKSZÁTH KÁLMÁN, Frivol akta. Brézói ludak. Bev. JÓKAI MÓRTÓL. Bpest, Révai. 1882. 12r., er. vkts. I. kiadás! 1.50

1047. MIKSZÁTH KÁLMÁN, Az én kortársaim. Bpest, 1904. Har. 8r., er. celluloid kötés **Basch Árpád** kötésrajzával 1.50

1048. MIKSZÁTH KÁLMÁN, Frivol akta. Brézói ludak. Bev. JÓKAI MÓR. Bpest, Révai. 1887. 12r., er. bőrkts. Merített papírra nyomott péld. 2.—

1049. MODERN MAGYAR KÉPTÁR. Kiadja a Művészház Budapesten. (1911.) 20 eredeti linoleummetszet er. papirmappában . . . . . 3.—

1050. MOLNÁR JÁNOS, Keleti utam. Bpest, 1886. 12r., fve. Baráti kör számára csekély példányszámban megjelent alkalmi nyomtatvány. A címlap rajza **Szemlér Mihály** műve . . . . . 1.—

1051. **Morelli Gusztáv.** Költők lugasa. Bpest, é. n. Uj bővített kiadás, 8r., er. vkts aranymetszéssel . 1.—

1052. —, SZÁSZ KÁROLY, Virágos kert. Bpest. É. n. 4r., er. vkts. aranymetszéssel 1.50

1053. —, GERELY ISTVÁN, A Miatyánk könyve. Bpest, 1902. 4r., er. diszes préselt vkts . . . 5.—

1054. MŰBARÁTOK KÖNYVE. Bpest. Kiadja a Műbarátok Köre. 1891. N. 8r., bord. félbőrkts. A legszebb magyar amateur-kiadványok egyike . . 3.50

1055. **Mühlbeck Károly.** TÓTH BÉLA, Gül Baba. Budapest, 1907. 4r., er. fbőrkts . . . . . 5.—

Kikiáltási ár pengőben

1056. —, BARTÓK LAJOS, Hattyúdalok, Bpest, 1906. K. 4r., pergamentpapirba kötve . . . . . 1.—

1057. —, MIKSZÁTH KÁLMÁN, Beszterce ostroma. Bpest, 1896. —, Kísértet Lublón és egyéb elbeszélések. Bpest, Légrády. É. n. **M. K. Neogrády** és **Jankó rajzaival**, 2 kötet . . . . . 4.—

1058. —, BENEDEK ELEK, Virágos kert. Bpest. É. n. 4r., er. fvkts . . . . . 1.—

1059. **Mühlfeith.** Szegedi vázlatok. 8 eredeti fametszet. Szeged, Move. 1919. K. ívrétű félvászonkötésű mappában. 47. sz. példány . . . . . 5.—

1060. MŰKEDVELŐK ALBUMA. Eredeti fényképek. A műtárlatok legkedveltebb festményei után. Bpest, Ráth. É. n. 8 eredeti fénykép, 4r., er. díszes vászonmappában . . . . . 4.—

1061. BÁRÓ MÜNCHHAUSEN CSODÁLATOS KALANDJAI. Pest, (1863.) Kézzel színezett fametszetű képekkel. K. 4r., vkts . . . . . 1.—

1062. **Muhits Sándor.** MAJTHÉNYI GYÖRGY, Esteli énekek. Budapest, Jókai nyomda. É. n. 8r., fve —.50

1063. —. KÁRPÁTI AURÉL, Budai képeskönyv. Budapest, (1917.) 8r., fve . . . . . 1.—

1064. —. HARASZTHY LAJOS, Aki vagyok. Budapest, Hornyánszky. 1912. 8r., fve . . . . —.50

1065. **Myrbach Feliczián.** DANCZER ALFONS, A mi hadseregünk. Az osztrák-magyar monarchia népei fegyverben és zászlók alatt. Bpest, 1889. 8r., er. diszbőrkötés. M. 11 szinnyomatú képével és számos rajzával 2.50

1066. NÁDAI PÁL, Az iparművészet Magyarországon. Budapest, 1920. 23. sz. példány a szerző autogramjával. 8r., er. fbőrkts tokban . . . 3.—

1067. NÁDOR-EMLÉK. József cs. kir. főherczeg Magyarország félszázados nádorának élete. Irta: HORVÁTH MIHÁLY. Pályaképek Főherczeg József nádor életéből. Irta: GARAY JÁNOS. Pest, Heckenast. 1865. 4r., er. diszes vkts . . 2.—

1068. NÁDOR-EMLÉK. József cs. k. főherczeg Magyarország félszázados nádorának élete. Irta: HORVÁTH MIHÁLY. Pályaképek főherczeg József nádor életéből. Irta: GARAY JÁNOS. Pest, Heckenast. 1865. 4r., er. diszes bőrkötésben, aranymetszéssel. . . . . 3.—

1069. **Nagy Endre.** Szeplőtlen asszony. Budapest, (1916.) Szerző rajzával . . . . . 1.—

1070. **Nagy Sándor.** MALONYAY DEZSŐ, A magyar képírás úttörői. Bpest, 1905. 4r., er. bronzveretes

díszbőrkötésben csatokkal vászon védő dobozban . . . . . 16.—

1071. —. DIEGO, Tépett lapok. Bpest, 1910. K. 8r., fve —.50

1072. —. JÁNOSI GUSZTÁV, Paedagogium. GIOVANNI PASCOLI latin költményének fordítása N. S. könyvdíszével. Merített papírra nyomott 3. sz. példány moireé-selyemkötésben (melybe az eredeti borítéklapok bele vannak kötve!). Ritka magánkiadvány! . . . . . 2.—

1073. —. MIGRAY JÓZSEF, Magasban. Költemények. Bpest, Táltos. 1918. 8r., er. fpergkts 19. sz. példány hollandi papíron, az író és rajzolóművész aláírásaival 1.50

1074. —. BARCZA SÁNDOR, Mesék. Líra prózában. Bpest, 1914. Emlékkiadás merített papíron. 8r., fve . . . . . 1.—

1075. —. INOTAY LÁSZLÓ, Napfiak meséi. Év és h. nélkül. K. 4r., er. vkts 1.50

1076. **Nagy Sándor és Nagy Sándorné.** ÖZV. BÁTHORY NÁNDORNÉ, Tündérvilág a Városligetben. Ifjúsági regény. Bpest, É. n. Har. 8r., er. vászonkötés 1.50

1077. **Nagy Sándorné, Kriesch Laura.** LUDVIG JANKA. Mesék piciknek és nagyoknak. Bpest, Franklin. É. n. K. 4r., er. fvkts aranymetszéssel 1.50

1078. **Nagy Virgil,** Vajda-Hunyad vára. A Műbarátok körének 1910. évi tagilletménye. Számos képpel. 8r., er. fbőrkts . . . . . 1.—

1079. NAYAD. FÜRDŐI-ALBUM. Szerk.: BALÁZS SÁNDOR, HUSZÁR IMRE ÉS RÓZSAÁGI ANTAL. Első évfolyam. Pest, 1863. 8r., er. papirkts. **Rohbock L.** három acélmetszetű képével 2.—

1080. **Nemes Mihály.** NAGY GÉZA, A magyar viseletek története. Bpest, Franklin-Társulat. 4r., er. díszes vkts. Részben színes táblákkal . . 16.—

1081. NEMZETI DICSŐSÉGÜNK. Fényes korszakok a magyar nemzet történelméből. HOCK JÁNOS szövegével. 50 fénynyomatú műlap. 4r., er. vászonkötés aranymetszéssel. Vászon védődobozban . . . . . 10.—

1082. **Neogrády Antal.** JÓZSEF FŐHERCEG. Erdei magány és egyéb vadásztörténetek. Bpest, 1913. 4r., er. bőrkts védőfadobozban. Számos műmelléklettel . . . . . 4.—

1083. —. ERDÉLYI ZOLTÁN, Vesztett boldogság. Verses regény. Bpest, 1898. N. 8r., er. vkts . . 1.—

1084. —. JAKAB ÖDÖN, Róza. Költemények. Bpest, 1907. 8r., er. egész bőrkötés . . . . . 1.—

Kikiáltási ár pengőben

1085. —. JAKAB ÖDÖN, Szilágyi és Hajmási. Költői beszély négy énekben. Bpest, Lampel. É. n. 8r., fvkts . . . . . —.50

1086. —. BÁRSONY ISTVÁN, Magyar természeti és vadászati képek. Bpest, Athenaeum, 1900. 8r., er. vkts . . . . . 3.—

1087. —. JAKAB ÖDÖN, A két imposztor. Bpest, Franklin. 1913. 8r., er. vkts . . . . . —.50

1088. —. MIKSZÁTH KÁLMÁN, A fekete kakas. Bpest, Légrády. — Szent Péter esernyője. Bpest, Légrády. 8r., 2 kötet, fve 2.50

1089. (NICZKY-TARNÓCZY MALVINA GR.), Malvina költeményei. Pest, 1861. —, KHERN EDE, Színes könyv. Díszemlény. Brassó, 1861. 8r., 2 kötet, fve . . . . . 2.—

1090. ŐSI ERÉNY. Fényes korszakok a magyar nemzet történelméből. Bpest, Kosmos. 4r., vkts 3.—

1091. **Olgyay Ferenc.** BÁRSONY ISTVÁN, Magyar földön. Természet és vadászat. Bpest, Athenaeum. É. n. 4r., er. vkts . . . . . 2.—

1092. —. BÁRSONY ISTVÁN, A róna és az erdő. Bpest, 1902. 8r., er. vkts . . . . . 2.—

1093. **Orczy Tekla br.** LÉVAY MIHÁLY, Imakönyv a kath. hívek számára. Bpest. (1900.) K. 8r., bőrkts 4.—

1094. —. Imakönyv a keresztény katolikusok használatára. Pest, 1868. 8r., barna bőrkötés . . . 10.—

1095. **Orlai Petrich Soma.** VÖRÖSMARTY MIHÁLY, Szép Ilonka. Bpest, 1901. 4r., er. vkts . . . . 50.—

1096. ORSZÁGOS MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT ALBUMA 1896 és 1897. évre. 14 műlap (8 és 6), ívrétű vászonkötésben . . . 4.—

1097. OVIDIUS, A szerelem művészete. Ford. SZANA TAMÁS. Bpest, Révai. 1883. K. 8r., fve. Rendkívül ritka kiadás. 29. sz. példány. Egyike a legelső magyar számozott amateur-kiadványoknak 5.—

1098. PADOS JÁNOS, Myrtuslombok. Költeményfüzér. Pest, 1861. K. 8r., er. vkts aranymetszéssel —.50

1099. **Pálla Jenő.** HARSÁNYI LAJOS, Hagia Sophia. Bpest, 1913. K. 4r., fve . . . . . 1.—

1100. —. HARTMANN JÁNOS, Petőfi-tanulmányok. Bpest, Franklin. 1910. 8r., fve . . . . . 1.—

1001. **Pályi Flóra.** Eredeti litografiái. Két naptár. 1918. 8r., fve . . . . . 1.—

1102. **Pap Henrik.** BARTÓK LAJOS, Mohács után. Bpest. É. n. 4r., er. díszvkts aranymetszéssel . 1.50

1103. PAP ZOLTÁN, Muzsikaszó. Regény dalban. Bpest, Petőfi-Társaság kiadása. 4r., er. vkts **Basch Árpád** által díszített fedőlappal és a leg-

híresebb festőművészek festményeinek rézmetszetű képeivel . . . . . 3.—

1104. PARLAGI MIKLÓS ANTAL, Az első pesti bölcsőde vagy gyermek védőce. Egy képlettel. Pest, 1867. 8r., selyemkötés aranymetszéssel . . 1.—

1105. PESTI GYÖRGY, Haláltáncéneke **Holbein** képeivel. Bev. ellátta DÉZSI LAJOS. Bpest, 1927. 203. sz. példány. K. 8r., er. kartonkötés . . . 2.—

1106. PETŐFI-ALMANACH. Budapest, 1909. 12r., er. díszes préselt magyaros motívumokkal díszített debreceni (Dávidházy-féle) bőrkötésben, er. papirtokban . . . . . 8.—

1107. PETŐFI SÁNDOR, Költeményei. Első teljes kiadás. Bpest, Athenaeum. 1874. 4r., er. vkts . . 2.50

1108. PETŐFI SÁNDOR, Dalaim. Bpest, Franklin. 1909. 16r., antilopbőrkötés, tokban . . . . 4.—

1109. PETŐFI SÁNDOR, Összes költeményei. Hazai művészek új rajzaival és a költő arczképével. Bpest, Athenaeum. 1900. K. folio, 2 kötet, er. vászonkötések plakettekkel . . . . . 4.—

1110. **Pólya Tibor.** Vidám képek. 6 színes műlap. Eredeti félvászonmappában. Ívrétű er. félvászonmappában . . . . . 4.—

1111. —. (BORZOVAI NAGY OTTÓ), „Zsupra aggnő!" Egy XVI-ik századbeli nótárius tréfája. Bpest, 1918. 8r., fűzve . . . . . 1.—

1112. **Pór Bertalan** 16 eredeti harctéri litografiája. H. és év nélkül. (1916.) Mindössze 100 példányban jelent meg, minden lap a művész aláírásával. Er. ívrétű félvászonmappában . . . . . 10.—

1113. **Poulbot.** RENARD, JULES, Csutak úrfi. Ford.: ORBÓK ATTILA és KÁLLAY MIKLÓS. Bpest, 1919. 4r., fűzve 1.50

1114. **Prihoda István.** GOETHE, A napló. Ford.: BABITS MIHÁLY. Bpest, é. n. (1920.) 67. sz. példány a fordító és illusztrátor autogrammjával, **Végh Gusztáv** kézzel színezett eredeti pergament kötésében mellékelve a kőrajzok külön levonatban is. K. 8r., er. pergtkts tokban . . 6.—

1115. PRIKKEL MARIAN (RÉTHEI), A magyarság táncai. Számos képpel, hangjeggyel és 6 műmelléklettel. Budapest, 1924. 8r., er. kartonkts 29. sz. példány a szerző autogramjával 5.—

1116. **Prüner Arnold.** GYÓNI GÉZA, Élet szeretője. Versek 1909—1914. Budapest, Athenaeum. 1917. 8r., fve. . . . . 2.—

Kikiáltási ár pengőben

1117. PULSZKY FERENCNEK ÖTVENÉVES ÍRÓI MŰKÖDÉSE JUBILEUMÁRA 1834—1884. Budapest, Franklin. 1884. 4r., vkts. **Doby Jenő** két metszetével és 2 fénynyomatú éremtáblával . 2.—

1118. RADISICS J.—SZENDREI J., Magyar műkincsek. Kiadja a Műbarátok Köre. Budapest, 1896—1901. 120 rézmetszet-illusztrációval és 55 heligravure melléklettel, (37 szinezett). 4r., 3 kötet 6 részben, bord. félbőrkötések . . . 28.—

1119. **Radóné Hirsch Nelli.** GYULAI PÁL költeményei. Budapest, Franklin. 1902. 4r., erdeti bőrkötésutánzat aranymetszéssel . . . . . 5.—

1120. RAJZTANÁRJELÖLTEK ÉS MŰVÉSZNÖVENDÉKEK EMLÉKLAPJA. IV. évfolyam, 1883. Az orsz. mintarajztanoda és rajztanárképezde emléklapja 1888. 2 füzet, 2r., eredeti borítékokban. Ritka! 1.50

1121. II. RÁKÓCZI FERENC vezérlőfejedelem és a szövetkezett rendek 1705. szeptember 20-ikán a szécsényi gyűlésen kiállított szövetséglevele. Hasonmás kiadás. Bev. ellátta: BOROVSZKY SAMU. Bpest, 1911. 2r., er. perg.-utánzatú köt. 1.50

1122. **Ramberg A.** GOETHE, Hermán és Dorottya. Ford.: LEHR ALBERT. Bpest, 1900. K. 8r., fve 1.—

1123. REISZ FRITZ. Karácsonyfa. Felállította: BENEDEK ELEK. Bpest, é. n. Félvászonkts —.50

1124. REMÉNY. Irodalmi és művészeti évkönyv. Szerkesztette: VACHOTT SÁNDORNÉ. Pest, Heckenast. 1861, 4r., eredeti díszes vászonkötés. Sok lithográfiával . . . . . 5.—

1125. —, Irodalmi és művészeti évkönyv. Szerk.: VACHOTT SÁNDORNÉ. Pest, Heckenast. 1861. 4r., félvászonkts. Sok lithográfiával . . 3.—

1126. RÉVÉSZ BÉLA, A magunk útján. Énekek, glosszák. **Biró Mihály** díszeivel. Budapest, Világosság. (1910.) K. 8r., fűzve . . . . —.50

1127. REVICZKY GYULA, Ifjúságom 1874—1883. Első szerelem — Emma — Perdita — Változatok. Budapest, Révai. 1883. K. 8r., fve. Igen ritka. 6. sz. példány. Egyike a legelső magyar számozott amateur-kiadványoknak. (Címlapján magánkönyvtári bélyegző!) . . . . . 5.—

1128. RIEDL FRIGYES, Magyarok Rómában. Budapest, A Magyar Bibliophil Társ. kiadása. 1930. 8r., er. fvkötés. 203. sz. példány. Mellékelve szerző sajátkezű levele SZEMLÉR LŐRINCHEZ . . . . . 3.—

Kikiáltási ár pengőben

1129. **Rippl-Rónai József.** Emlékezései. Bpest, Nyugat. 1911. 61. sz. példány a művész s. k. aláírásával. N. 8r., eredeti félpergamentkötés . . . 3.—

1130. —. Ötven rajza. Budapest, Könyves Kálmán Rt. Har. 4r., tokban . . . . . 12.—

1131. **Robida A.,** Száz év mulva. A huszadik század regénye. A szöveg közé nyomott 300 erdeti képpel és 38 képmelléklettel. Bpest, (1885.) N. 8r., er. vkts. 1.50

1132. ROSENFELD, MORRIS, Költeményei. (Gettódalok.) Ford. KISS ARNOLD. Bpest, 1908. 8r., er. pergtkts. Merített papírra nyomott 20. sz. példány! . . . . . 3.—

1133. ROSTI PÁL, Uti emlékezetek Amerikából. 2 színezett képpel, 13 kőmetszvénnyel, 2 acélra metszett tájképpel és 25 fametszvénnyel. Pest, Heckenast. 1861. 4r., er. díszes vkts. . . . . 12.—

1134. —, Uti emlékezetek Amerikából. 2 színezett képpel, 13 kőmetszvénnyel, 2 acélra metszett tájképpel és 25 fametszvénnyel. Pest, Heckenast. 1861. K. fólió, fve. Er. borítékban . . . 7.—

1135. **Rozsnyay Kálmán.** BUDAY EMMA, Versek. K. 4r., fvkts. Különleges zöld papírra nyomott példány a szerző kézírásával 1.50

1136. **Rusz Károly.** Az 1867-iki magyar felelős minisztérium. Nyolc arckép és életrajz. Pest, Heckenast. 1867. 8r. ,fve. R. K. fametszeteivel, **Marastoni József** rajzai után . . . . . 2.—

1137. SACELLÁRY PÁL (SZÉKÁSI), Egy délelőtt a Rózsavölgyi cégnél. Bpest, 1921. 64r., fve. Baráti kör számára nyomatott magánkiadvány. 54. sz. példány . . . . . 2.—

1138. **Sarkady Emil.** WILDE OSCAR, Salome. Ford. BATTLAY GEYZA. Bpest, 1907. 8r., fvkts. (Az elülső borítéklap belekötve!) 1.50

1139. **Sassy Attila.** VIDOR MARCELL, A csukott szirmú rózsa. Bpest, (1914.) 8r., fve . . . . —.50

1140. —. AIGLON, Opium-álmok. Ford.: HARASZTI HUGÓ. Budapest, Világosság. É. n. 1. sz. példány, mely SZEMLÉR LŐRINC DR. részére készült. A kötést a művész eredeti rajza díszíti. 4r., er. pergtkts . . . . . 6.—

1141. —. KAFFKA MARGIT KÖNYVE. Bpest, 1906. K. 4r., amateur-fvkts. I. kiadás! . . . . . 2.—

1142. SCHMITT JENŐ, Művészet, etikai élet, szerelem. Bpest, 1917. 8r., fve. 170. sz. példány . . . 1.—

Kikiáltási ár pengőben

1143. SCHNORR GYULA (KAROLSFELDI). A Nibelung-ének. Ó-német hőskölteméný. Ford. SZÁSZ KÁROLY. Pest, Ráth. 1868. 4r., fbőrkts . . . 3.—

1144. SCHOENER RAJNOLD. Róma. Ford.: YARTIN JÓZSEF. Bpest, é. n. 4r., er. vkts. Díszmű 290 rajzzal . . . . . 3.—

1145. **Schumacher Fülöp.** KISS JÁNOS—GERELY JÓZSEF, Jézus élete. Bpest, 1903. Har. 4r., er. szövetkts 2.50

1146. **Senyei József.** Egy honvéd lovas hadosztály törzs. A m. kir. Honvéd lovas hadosztályparancsnokság urai. Emlékezésül a világháború vígabb napjaira. Orosz harctér, 1916. Bpest. 29 er. színes lithográfia er. vászontokban . . . . . 8.—

1147. SHAKSPERE-ALBUM. Jelenetek és alakok Shakspere színműveiből. Acélmetszetű műmellékletekkel. Bpest, Ráth. É. n. 4r., fve . . . 2.—

1148. SIDNEY CARTON, Emlékek. Az előszót írta MAX NORDAU. Az arcképet rajzolta **Harrington Mann.** A címlapot **Max Benirschke.** Bpest, 1907. K. 8r., fvkts, 232. sz. példány a szerző autogrammjával 1.50

1149. SIKLÓSSY LÁSZLÓ, Aprógyüjtés. Bpest, 1918. 8r., fve 4. sz. példány. Az író autogrammjával 1.—

1150. —, Ex-libris. („A Gyüjtő" ex-libris száma.) Az ex-libris Magyarországon és külföldön. Budapest, É. n. 4r., er. antilopbőrkts. Luxuskiadás a szerkesztő aláírásával és 102 külön műmelléklettel. E 150 számozott példányban megjelent amateur-kiadás 20. sz. példánya . . . 20.—

1151. —, A régi Budapest erkölcse. Bpest, Táltos. 1922—23. 8r., 3 kötet, fve 3 sz. példány. A szerző autogramjával . . . . . 2.—

1152. SIMOR-JUBILAEUM 1886. okt. 28-án a nagyszombati érseki főgymnasiumban. Nagyszombat, 1886. K. folio, lila bőrktsben ezüstözött fémveretekkel . . . . . 1.—

1153. SOMLÓ SÁRIKA, Hallali. Vadász történetek. Bpest, 1914. A címlap **Kató K.**, az iniciálék **Gyömrői E.** rajzai után. K. 4r., fve. . . . . —.50

1154. **Spányi Béla.** BARTÓK LAJOS, Kárpáti emlékek. Költemények. Bpest, 1885. 8r., er. vkts aranymetszéssel 1.50

1155. **Spányi Béla, Pataky László és mások.** BÁRSONY ISTVÁN, Erdőn, mezőn. Természeti és vadászati képek. Bpest, 1894. 4r., er. vkts . . 2.—

1156. **Stolzer Jenő.** PETERDI ANDOR, A mélységből. Bpest. É. n. 8r., fve . . . . . —.50

Kikiáltási ár pengőben

1157. **Storno Ferenc ifj.** KNAUZ NÁNDOR. A Garan-melletti szent-benedeki apátság. Budapest, 1890. I. kötet (melynél több nem jelent meg!) 4r., er. díszes vörös bőrktésben aranymetszéssel . . 5.—

1158. SZALAY KÁROLY, A magam útján. Költemények. Bpest, 1901. 8r., fve. Szerző s. k. ajánlásával és autogrammjával . . . . . 1.—

1159. —, Őszi verőfény. Költemények. Bpest, 1912. 8r., fve. 219. sz. példány a szerző s. k. ajánlásával és autogrammjával, melékelve a szerző levele 1.50

1160. SZANA TAMÁS, A könyv régen és most. Budapest, 1888. 8r., er. fvkts 3. sz. számozott pl. Ritka! . . . . . 8.—

1161. —, Markó Károly és a tájfestészet. Bpest, Athenaeum. 1898. N. 8r., bord. félbőrkts 106. sz. példány! . . . . . 5.—

1162. —, Petőfiné Szendrey Julia. **Baditz Ottó, Neogrády Antal, Roskovics Ignácz, Stetka Gyula** és **Spányi Béla** rajzaival. Budapest, Grill. 1891 8r., díszkiadás selyemkötésben arany metszéssel . 4.—

1163. —, Magyar költők szerelmei. Bpest, Hornyánszky, 1887. K. 8r., fve. Merített papíron, csekély példányszámban készült . . . . . 2.—

1164. —, Egy amateur naplójából. Bpest, Athenaeum, 1889. 8r., fvkts . . . . . 3.—

1165. —, Izsó Miklós élete és munkái. Bpest, Athenaeum. 1897. N. 8r., bord. félbőrkts 371. sz. példány . . . . . 5.—

1166. —, Jankó János élete és munkái. Bpest, Athenaeum. 1899. N. 8r., bord. félbőrkötés . . . 5.—

1167. —, Magyar müvészek. Műtörténelmi vázlatok képekkel. Bpest, Révai. 1887. 4r., fve. Vastag papírra nyomott amateurkiadás! . . . . 8.—

1168. **Szántó Lajos.** SZOMAHÁZY ISTVÁN, Barátaim a halottak. Bpest, 1920. 8r., er. fbőrkts 3. sz. példány, mely DR. SZEMLÉR LŐRINC részére készült 1.50

1169. SZÁZADOK LEGENDÁI. Kiadja az Országos Monografia Társaság. 1913. évf. Budapest. 4r., 2 kötet, er. antilopbőrkötések. Rengeteg illusztrációval . . . . . 10.—

1170. **Szécsi Gyula.** BÁRSONY ISTVÁN, Mulattató vadászrajzok. Vidám kalandok és adomák gyüjteménye. Bpest, Athenaeum. 1905. . . . . 1.50

1171. —, TOMPA MIHÁLY, Összes költeményei. Rendezték barátai: ARANY JÁNOS, GYULAI PÁL, LÉVAY JÓZSEF és SZÁSZ KÁROLY.

Kikiáltási ár pengőben

Bpest, Méhner. 4r., er. pegamoidkötésben aranymetszéssel . . . . . 4.—

1172. **Székely Aladár. Fényképei.** Írók és művészek. ADY ENDRE és IGNOTUS előszavával. Bpest, (1915.) 4r., er. vkts 2.50

1173. **Székely Bertalan.** GREGUSS ÁGOST, Népek lantja. Pest, 1866. 12r. er. vkts. Sz. B. acélmetszetű címképével, metszette **Doby Jenő** . . 2.—

1174. **Szemlér Mihály.** Első magyar rendszeres rajz-iskola. Pest, 1861. 34 különböző füzet. Er. kőrajzok . . . . . 2.—

1175. **Szemlér Mihály** és mások. MÓKA BÁCSI (HALÁSZ IGNÁC), Legszebb magyar mesék. Bpest, (1899.) Második sorozat. 8r., 3 kötet, er. vktsek . . . . . 3.—

1176. —. SEIDEL PÁL, A magyarok története s a világtörténelem főbb eseményei népiskolák használatára. Bpest, 1884. — KUTTNER SÁNDOR, Első oktatás a magyarok történetében. Bpest, 1886. —, Első oktatás a magyarok történetében. Bpest, 1889. — SCHREBER, M. G. D. — BOGNÁR ANTAL, Orvosi szoba-gymnastika. Bpest, 1888. 8r., 4 kötet, fvktsek . . . . . 1.—

1177. —. RADÓ VILMOS, Magyar gyermek- és népmesék. 2. bőv. kiadás. Bpest. É. n. 8r., er. papírkötés . . . . . 2.—

1178. —, Magyar gyermek- és népmesék. Összeállította RADÓ VILMOS. Bpest, (1883). K. 8r., er. vkts 2.—

1179. — emlékkiállítás és más SZEMLÉR-vonatkozású katalógus. Összesen 6 drb . . . . . 1.—

1180. —. PÓSA LAJOS, Virágok könyve. Bpest. É. n. 4r., fve. Mellékelve a 16. lapon közölt illusztráció eredetije . . . . . 3.—

1181. —. PÓSA LAJOS, Virágok könyve. Bpest, é. n. 4r., fve . . . . . 1.—

1182. —. PÓSA LAJOS, Virágok. Képeskönyv. Bpest, é. n. 4r., er. fvkts . . . . . 1.—

1183. —. PÓSA LAJOS, Virágok. Képeskönyv. Bpest, é. n. 4r., er. fvkts . . . . . 1.—

1184. —, BEKSICS GUSZTÁV. A szabadság országa. Bpest, Aigner. (1881.) 1—4. füzet. 8r., fve. Sz. M. fametszetű képeivel . . . . . —.50

1185. —. Tizenkét eredeti rézkarca. Kiadta a Szent György-céh. 4r., er. fvktsü mappa. Ritka! . . 10.—

1186. —. Viseletképek. Szemlér Mihály eredeti pauzái 62 lapon . . . . . 6.—

1187. —. HOHENAUER IGNÁC, Magyar királyok és hősök csarnoka regényes jelenetekkel. Első

könyv (melynél több nem jelent meg!) Pest, 1870. N. 8r. er. fvkts. 11 eredeti lithográfiával 1.50

1188. —. GYULAI PÁL, Apróbb gyermekmesék. Budapst, é. n. K. 8r., eredeti félvászonkötés . 1.—

1189. —. Az öt világrész. Kihúzható képeskönyv. Budapest, É. n. K. 4r., eredeti félvászonkötés 1.—

1190. —. HOHENAUER IGNÁC, Erzsébet. Történeti beszély. Pest, 1865. Sz. M. szines kőrajzaival és er. kötéstervével. — HOHENAUER IGNÁC, A napkeleti rege gyöngyei. Pest, 1864 1.—

1191. —. A pesti első magyar képzőművészetek Academiájának. Pest, 1851. nov. 2-i keletű elismerő oklevele SZEMLÉR MIHÁLY részére Marastoni Jakab, Ürményi Ferenc, Kubinyi Ágoston és Ney Ferenc s. k. aláírásával. — Tyroler rézmetszetű fejlécével, a háttérben a Lánchíd képe látszik! . . . . . 10.—

1192. —. Díszoklevél Sz. M. részére az országos középiskolai tanáregyesület 1891. évi jubileumi kiállítása alkalmából — Az Országos Nőiparegylet 2 díszoklevele 1875. és 1885-ből SZEMLÉR MIHÁLYNÉ szül. FRECSKAY JÓZSA részére. 3 drb . . . . . 2.—

1193. —. Magyar Gyermek-színház. Bpest. É. n. Sz. M. eredeti kőrajzai. (Mellékelve 10 szöveg könyvecske. Rajzminták. Er. kőrajzok. Fűzve 4.—

1194. —. HOHENAUER, IGNATZ, Rundgang in den Thiergärten. Pest. O. J. Har. ívrét, er. fvkötés. Színes kőnyomatokkal. (A fedőlapon a régi pesti állatkert képe!) 1.50

1195. —. HOHENAUER, IGNATZ, Rundgang in den Thiergärten. Pest. O. J. Har. ívrét, er. fvkötés. Színes kőnyomatokkal. (A fedőlapon a régi pesti állatkert képe!) 1.50

1196. —. Az elemi rajztan alapvonalai. Pest, 1863. II. és III. füzet. 2r., 2 füzet, az eredeti borítékokban. — Elemi rajzlapok középtanodák számára. Bpest, 1873—79. 5 különböző füzet er. borítékokban. — Rajzlapok szabadkézzel való rajzoláshoz. Budapest. 1882. 9 különböző füzet, er. borítékokban. Mellékelve festő-minták Szemlértől 2.50

1197. —. Diabolin. Galopp für das Pianoforte. Componirt von PHILIPP FAHRBACH. Bpest. O. J. 4r., fve. Velinpapirra nyomott zenemű. — Im Maiengrün. Polka-Mazur für das Pianoforte. Componirt von PHILIPP FAHRBACH.

Kikiáltási ár pengőben

SZEMLÉR MIHÁLY eredeti kőrajzával díszített borítékokban 1.50

1198. —. Állatsereglet képekben. Bpest, 1887. — A magyar gazda munkája. Bpest, é. n. — Kis képeskönyvek. Összesen 10 darab . . . . 2.—

1199. **Szemlér Mihály után Harsányi Gyula.** PÓSA LAJOS, Mariska meséi. Bpest, é. n. 8r., er. vkts —.50

1200. SZENDREY JÁNOS, Az regisegh tudomanyanak hajdany allapotja, avagy a természeth és myvézeth ritkaságjai. Bpest, Franklin. 1885. N. 4r., fűzve. 20. sz. példány . . . . . 1.—

1201. SZENT ISTVÁN KIRÁLY INTELMEI Szent Imre herceghez SPANGÁR ANDRÁS fordításában. Bpest, Magyar Biliophil. Társ. kiadványa. 1930. 4r., fűzve . . . . . 2.—

1202. **Szigethy István.** Ex libris. Rajzos könyv. KARINTHY FRIGYES írásával. Kolozsvár, 1916. 8r., fűzve. Felvágatlan példány . . . . 2.—

1203. —. Rajzok Szomoryhoz. Sz. I. illusztrációi. Kolozsvár, 1917. 8r., eredeti félvászonkötés . 2.—

1204. —. 10 erotikus rajz Ige mappájából. Bpest, 1920. 71. sz. példány a művész autogrammjával. K. 8r., fűzve . . . . . 2.—

1205. SZOKOLY VIKTOR, Mexikó Miksa császárig. (Tíz könyomatú kép.) Pest, 1866. 8r., er. díszes vkts . . . . . 2.—

1206. **Tábor János.** HEINE HENRIK, Sabbat hercegnő románca. Bpest, Awiwa. Ford. JÁVOR BELLA. 1920. 12r., er. pergtkts. 5. sz. példány az illusztrátor és a fordító autogrammjaival 2.—

1207. **Tardos Taussig Ármin.** Linoleummetszetei. CSERZY MIHÁLY, JUHÁSZ GYULA, MÓRA FERENC írásaival. 28. sz. példány a rajzolóművész és az író autogramjaival. Szeged, 1919. Eredeti papírmappában 4 műlap. Ritka! . . 4.—

1208. TAVASZ. Ünnepi lap Erzsébet királyné védnöksége alatt álló Vörös Keresztegylet javára. Bpest, 1880. 2r., fvkts. Díszes alkalmi nyomtatv. 1.—

1209. TAVASZI VIRÁGOK BRAUN IZABELLA VIRÁGOS KERTJÉBŐL. A magyar irodalomba ültette át HALÁSZ DEZSŐ. Pest, É. n. Har. k. 8r., r. fvkötés. Színes kőrajzokkal . . 1.50

1210. TERMÉSZETBARÁTOK ÉS VADÁSZOK ÉVKÖNYVE. Szerkeszti GR. LÁZÁR KÁLMÁN. I. évi folyam. Hat különnyomatu képpel és számos más fametszvénnyel. Pest, Emich. 1867. 8 r., fve. A boríték **Rusz Károly** fametszete . . . 2.—

Kikiáltási ár pengőben

1211. THEWREWK ISTVÁN, József főherceg. Budapest, Grill. 1893. 8r., r. párnázott bőrkötésben aranymetszéssel . . . . . 3.—

1212. THUMANN PÁL. SZÁSZ KÁROLY — VARGHA GYULA, Jó gyermekek könyve. Bpest. 1883.) 4r., eredeti félvászonkötés. Ritka! . . 2.—

1213. —. HAMERLING RÓBERT, Ámor és Psyche. Költemény. Ford.: ÁBRÁNYI EMIL. Budapest és Eperjes, é. n. 4r., er. dísz. vkts aranymetsz. 2.—

1214. —. HEINE, Dalok könyve. Ford.: ENDRŐDI SÁNDOR. Budapest, 1892. 8r., eredeti vkötés 2.—

1215. **Tichy Gyula.** HANGAY SÁNDOR, A sátán evangyélioma. Budapest. 1911. 8r., fűzve . . —.50

1216. —. FEKETE LÁSZLÓ, Versek. Bpest, 1916. 8r., fűzve . . . . . —.50

1217. —. Egy tusos üveg meséi. Bpest, 1909. 4r., fve. 15. sz. példány . . . . . 4.—

1218. —. HANGAY SÁNDOR, Meztelen emberek vihar előtt. Bpest, 1912. 8r., fűzve . . . . 1.—

1219. **Tichy Kálmán.** HANGAY SÁNDOR, Esett harcos szíve vére. Budapest, 1912. 8r., fűzve . . —.50

1220. TITÁNOK KÖNYVE. Vers — Próza — Rajzok. Bpest, 1902. K. 8r., fve Merített papíron 1.50

1221. **Tofani.** MME LESCOT, Szeret? Nem szeret? Ford. GYŐRY ILONA. Bpest, Légrády. É. n. N. 8r., eredeti vászonkötés . . . . . —.50

1222. TOMPA MIHÁLY, Virágragék. Pest, Heckenast. 1868. K. 8r., díszes bőrkötésben . . 2.—

1223. **Tordai Schilling Oszkár** eredeti erotikus rézkarcai. 5 lap. Kevés példányszámban készült magánkiadvány . . . . . 8.—

1224. **Toroczkai-Wigand Ede,** Himes udvar. Bpest, Táltos, 1916. — Cserényös házak. Bpest, 1916. — Öreg csillagok. Bpest, 1916. — Régi kert s miesei. Bpest, 1917. — Hajdonába régös-régön. 4r., 5 kötet, er. fpergtkötések. 60. sz. számozott példányok az illusztrátor autogramjaival . . 10.—

1225. TÓTH BÉLA, A mi Urunk Jézus Krisztus gyermekségéről írott könyv. Pallas, 1894. 12r., Kötve . . . . . 5.—

1226. —. A mi Urunk Jézus Krisztus gyermekségéről írott könyv. Budapest, 1894. 12r., fűzve 1.—

1227. **Ujváry Ignác.** PÓSA LAJOS, Arany ABC. Bpest, É. n. 4r., er. fvkötés. Színes képekkel 1.—

1228. **Undi Mariska.** SZIKRA (GRÓF TELEKINÉ), Régen . . . Bpest, é. n. 8r., er. pergamentköt. 1.50

Kikiáltási ár pengőben

1229. **Vadász Miklós.** MOLNÁR FERENC, A Pál-utcai fiúk. Bpest, Franklin. 1912. N. 8r., er. kartonkötésben. Első díszkiadás . . . . . 4.—

1230. —. KNER IZIDOR, Aforizmái. Gyoma, 1917. K. 8r., eredeti félvászonkötés 1.50

1231. —. ROBOZ ANDOR, Jancsi és Juliska. Bpest. É. n. — Palkó, generális. 2 gyermek képeskönyv. N. 4r., 2 kötet, eredeti félvászonkötések 1.—

1232. SZÉP ERNŐ, Irka-firka. Budapest, Franklin. 1913. 8r., fűzve . . . . . 1.—

1233. **Vágó Pál.** JÓKAI MÓR, Utazás egy sírdomb körül. Bpest, 1889. 4r., er. vkt. aranymetszéssel 1.50

1234. —. BEÖTHY ZSOLT, Ráskai Lea. Költői beszély. Budapest, 1887. 12r., fűzve . . . . . —.50

1235. **Váradi Albert.** KISS JÓZSEF, Háborús versei, Bpest, A Hét kiadása. 1915. K. 4r., fve. 74. sz. példány a szerző autogrammjával . . . . 2.—

1236. VÁTSZJÁJANA, Káma-Szutra. Régi hindu Ars Amatoria. Ford. BAKTAY ERVIN. **Parlagi Dóra** könyvdíszeivel. Bpest, 1920. 8r., er. fakötésben merített papirra nyomott 51. sz. példány, mely DR. SZEMLÉR LŐRINC részére készült . . . . . 24.—

1237. VAY BÉLA BR., Az én régi pénzeim. Alsó-Zsolca, 1902. 4r., er. fbőrkts. aranymetszéssel. Kevés példányban készült magánkiadvány, mely könyvkereskedői forgalomba nem került 16.—

1238. **Végh Gusztáv.** SZINI GYULA, Válogatott elbeszélései. Bpest, Magy. Bibl. Társ. kiadása. 1933. 203. sz. példány. 8r., fűzve 1.50

1239. VÉGH GYULA, A XX. sz. könyvművészete. A Magyar Bibliophil Társaság első kiállítása az Iparművészeti Múzeumban. Bpest, 1921. A 10 merített papirra nyomott példány közül a 3. sz. példány Végh Gyula autogrammjával. 8r., eredeti papírkötés, papírtokban . . . 3.—

1240. —. Régi magyar könyvkötések. **Végh Gyula** színes rajzaiban. A M. B. T. kiállítása 1936. április havában az I. M.-ban. Bpest, 1936. 8r., eredeti papírkötés, 20. sz. példány . . . . . 3.—

1241. **Vértes N. Marcel.** KELETI ARTUR, Az boldogtalan Raymondo és az szerentsés Bertrandus lovagoknak hiteles szerelmes története. Budapest, Pallas, 1920. 8r., er. bőrkts. Hollandi merített papíron készült XIX. sz. számozott pl. Papírtokban . . . . . 6.—

Kikiáltási ár pengőben

1242. **Vogel Herman.** GASTON BERINGERET, Nicolo levelei. Ford.: GYÖRY ILONA. Bpest, 1897. 8r., fűzve . . . . . 1.—

1243. WILDNER ÖDÖN, Goethe-breviárium. A költő élete, művei és igéi. Bpest, Rózsavölgyi. 45. sz. példány. 12r., fbőrkts 2.50

1244. WOHL JANKA. Az én első albumom. Bpest, 1892. Har. 8r., bord. félbőrkts. Kevés példányszámban, — baráti kör számára készült és forgalomba nem került. Ritka! . . . . . 2.—

1245. **Zádor István.** 10 eredeti litográfiája az orosz harctérről. Bpest, 1915. Ívrétű er. vktsű mappában. 165. sz. példány . . . . . 5.—

1246. —. RÁKOSI VIKTOR, Bobby és Csiba. Két kutya története. Bpest, (1912.) N. 8r., er. vkts 1.50

1247. —. FRANCE, ANATOLE, Gyöngyike. Mese. PONGRÁCZ ÁRPÁD fordítása. Bpest, 1922. 8r., er. fvkts . . . . . 1.—

1248. —. DANTE, A Pokol. Fordította BABITS MIHÁLY. Bpest, Révai. 1913. K. 4r., er. pergtkts kötőszalagokkal. Elfogyott, első amateur-kiadás! . . . . . 4.—

1249. ZARÁNDY A. GÁSPÁR, Huba vére Szemere. Bpest, Hornyánszky. 1910. 4r., díszes er. vkts 120 táblamelléklettel és igen sok szövegképpel 20.—

1250. **Zichy Mihály.** Segitség! Eperjes, Nagy Károly, Torockó tűzkárosultjainak fölsegélésére. Bpest, (1887.) Imp. 4r., amateur-egész vászonkts. — ZICHY MIHÁLY egy kompoziciójával, mindkét eredeti borítéklap belekötve, számos rajzzal és műmellékletben 10.--

1251. —. MADÁCH IMRE, Az ember tragédiája. Bpest, 1887. 4r., er. vkts aranymetszéssel. Z. M. 15 fénymetszetű műlapjával. A Zichy-rajzokkal diszített díszkiadás ritka első kiadása . . 4.—

1252. —. MADÁCH IMRE, Az ember tragédiája. Bpest, 1887. 4r., er. vkts aranymetszéssel. Z. M. 15 fénymetszetű műlapjával. A Zichy-rajzokkal díszített díszkiadás ritka első kiadása . . . 4.—

1253. —. MADÁCH IMRE, Az ember tragédiája. Bpest, 1888. Zichy Mihály 20 fénymetszetű képével. A Zichy 20 képével diszített mű első kiadása! . . . . . 4.—

1254. —. Deák-album. Emlékkönyv. Bpest, 1876 4r., er. vkts aranymetszéssel 1.50

1255. —. Die Liebe. num. Exemplar O. O. 358. (1917.) 4r., er. fvászonmappában 40 műlappal . . . 35.—

Kikiál-
pen.

1256. —, Tizenkét illusztráció Fausthoz. Magyarázó szövegét írta REXA DEZSŐ. Bpest, 1913. K. fol., fve . . . . . 3.—

1257. —, GRÓF ZICHY GÉZA, A leányvári boszorkány. Költői beszély. Bpest, 1881. 4r., er. vkts aranymetszéssel 2.50

1258. —. Garay-album. Bpest, 1898. 4r., er. vkts. Z. M. egy képmellékletével 1.50

1259. —. RUSZTAVELI, Tariel a párducbőrös lovag. Ford. VIKÁR BÉLA. Z. M. 26 képével. Bpest, Athenaeum. 1917. 8r., fve . . . . . 2.—

1260. —. ARANY JÁNOS, Balladái. Fac-simile kiadás. Bpest, Franklin. 4r., 2 kötet, er. fbőrktsek 10.—

1261. —, Élete és művei. A művész legkitűnőbb alkotásaiból negyven kép. (Heliogravur és egyéb.) Bécs—Budapest, Athenaeum. N. 4r., eredeti díszes félbőrkötés . . . . . 12.—

1262. —. ROSKOVICS, STB., Petőfi-album. A Petőfi-Társaság megbízásából szerkesztették: BARTÓK LAJOS, ENDRŐDI SÁNDOR és SZANA TAMÁS. Bpest, 1898. 4r., eredeti celluliod-kötésben, Z. M. egy műlapjával . . . 2.—

1263. —. VARGHA OTTÓ, Aradi vértanuk albuma. Bpest, 1892. 4r., er. vkts aranymetszéssel. Z. M. két fénnyomatú rajzával . . . . . 2.—

1264. —. MADÁCH IMRE, Az ember tragédiája. Drámai költemény. A költő arcképével egy és ZICHY MIHÁLY öt fénynyomatú képével. Budapest, Athenaeum. 1897. 8r., eredeti vktés 2.—

1265. —. COMTE GÉZA, L'histoire d'un chateau. Bpest. É. n. A képek **Molnár Árpád** rajzai után készültek. 4r., eredeti vászonkötés . . . . 1.—

1266. GRÓF ZRINYI MIKLÓS, Ne bántsd a magyart. Újonan kibocsátotta a Spolarich-család. Bpest, 1920. 8r., fve, 8. sz. példány diósgyőri papíron, melyből összesen 35 példány készült . . . . . 3.—

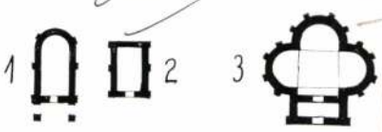

Pécs, a templomok városa

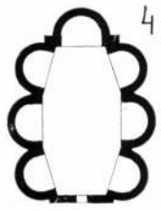

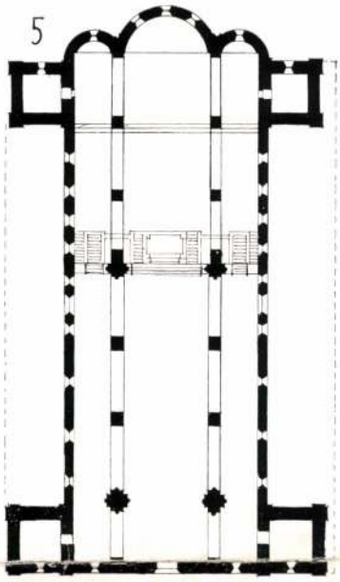

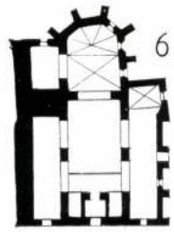

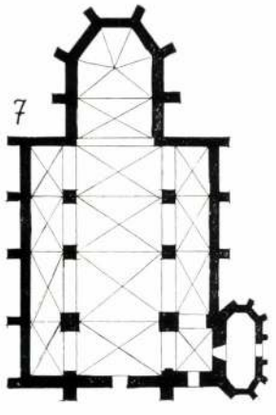

Pécs középkori templomai.
I. rajz.

Pécs a IX. századtól a török hódoltság után a város 1780-ban bekövetkezett szabad királyi városi rangra emeléséig az Öt templom városa néven szerepelt. Honnan eredt ez az elnevezés, tényleg öt temploma volt-e a frankkor városának, a további kutatásoknak kell még eldönteniök. De bizonyos, hogy a római kor Sopianaejának ókeresztény temetőjét már a IV. század második felében legalább egy bazilika díszítette, éspedig a mai székesegyház altemploma helyén, a különleges alaprajzú temetői kápolnák, kultuszépítmények környezetében, mint a háromkarélyos temetői kápolna, azaz a kétszer is kifestett cella trichora, továbbá a szőlőfürthöz hasonló alaprajzi elrendezésű, hétkarélyos temetői épület, cella septichora, végül az egyszerű egyenes, vagy íves záródású támpilléres temetői kápolnák sora, amelyek alatt festett, festetlen sírkamrák húzódtak meg a föld mélyén (I. rajz, 1—4. ábra). A magyar középkor egy részüket átvette, egyet tovább is megtartott, sőt továbbfejlesztette nagyszabású püspöki székesegyházává, amelynek éppen e csodálatos mult magyarázza meg az alaprajzi rendszerében észlelhető különlegességeit, mint a templomtestből kinyúló négy torony, az altemplom, szentély és néphajó hármas tagozódása, különös térkapcsolása, a [illegible]választó pillérsor rendkívüli távolsága, amellett jellegzetes elhelyezkedése az ókeresztény temető leghangsúlyozottabb, felső szegélyén, mind azt igazolják — számtalan egyéb bizonyíték mellett — hogy a pécsi Szent Péter székesegyház feltétlenül ókeresztény eredetű és töretlen összefüggést mutat a helyén elhangzott első imától a mai, lenyűgöző ünnepi szertartásokig. A pécsi Szent Péter székesegyház egészen különleges helyet foglal el az egyetemes művészettörténet lapjain. Szintén római, de pogány alapokon, a pogány temető sírjai felett épült Pécs második legnagyobb középkori temploma, az elmúlt években feltárt Szent Bertalan plébániatemplom, amelynek szélessége megegyezik a püspöki székesegyházéval, hossza pedig meghaladja a 45 m-t, azaz több mint fele a nyulánk székesegyháznak. Kialakulása az egyhajós, egyenes szentélyzáródású alapállapottól a háromhajós, gazdag boltozatú, későközépkori rendszerig egész sorozatát mutatja a közbeeső változatoknak, gazdag faragványos leletanyaga most van rendezés alatt (I. rajz, 7. ábra). Ma is áll, részben átalakítva (1744) a jóval kisebb, de egészen különleges hangulatú társa, a Mindenszentekről elnevezett templomocska a várostörténeti szempontból különös érdekességű egykori Malomszeg-külváros, azaz a római kortól az elmúlt századfordulóig a pécsi iparosság központját jelentő Tettyevölgy egyik dombhajlatán, amely ma is álló cintermével a török hódoltság alatt az ittmaradt kereszténység egyetlen temploma és heves hitviták színhelye volt (I. rajz, 6. ábra). A barokk korban alakították át háromhajóssá, érdekesek a mellékhajók feletti, negyedkörű, faszerkezetű dongákkal fedett emporái. A többi középkori templom mind megsemmisült, csupán néhány falcsonkjából rögzíthetjük a benedekrendiek Citrom-utcai kolostortemplomát, a ferencrendiek középkori temploma szintén eltűnt, a mai templom alapjai őrzik nyomait, a Scitovszky-téri középkori templom egyelőre még nem oldott rejtély, a várbeli Szent János társaskáptalan templomának alapfalaira udvarmesteri lakás épült. E templomok többi társaikkal együtt a pécsi föld mélyén rejtőznek és szerencsés ásóra várnak. A török hódoltság nagyszámú templomából kettő áll még ma is. Gázi Kászim pasa dsámija, a török Pécs főtemploma, a már említett Szent Bertalan-templom köveiből, falmaradványaiból épült a XVI. század második felében. A jezsuiták többször bővítették, még a XVIII. század folyamán, legújabb átépítése 1938-ban kezdődött meg és az ezzel kapcsolatos műemléki és régészeti feltárás derítette fel kialakulásának érdekes történetét (II. rajz, 1. ábra). Az ugyancsak a XVI. század második felében épült mai kórházkápolna, egykor Jakovali Hasszán templomocskája, körülötte dervis-kolostorral, ma is teljes egészében áll karcsú minaretjével (II. rajz, 2. ábra). Mindkét épület gömbkupolája stalaktitos csegelyeken áll és érdekes szerkezeti részleteket mutat. A többi török templom nagyrészt megsemmisült, még a XVIII. század első évtizedeiben, helyrajzi rögzítésük azonban az 1724. évi telekkönyv alapján, azok rekonstrukciója segítségével, pontosan sikerült. Néhány falcsonkot őriz a Kazinczy-utcai polgári kaszinó padlása, de az Ágoston-téri templom hajófalai is török eredetűek az itt feltárt szamárhátas ablakok tanusága szerint. Az újkor, a hódoltság utáni barokk XVIII. századi építőtevékenysége egyszerűbb, helyi formák kialakításával, alkalmazásával egész sorát építette ki Pécsett is a templomoknak. A belvárosi templom kupolás szentély bővítése és torony, sekrestye és kápolna építése mellett szintén a török magból fejlesztették ki az Ágoston-téri templom csehboltozatos rendszerét (1702.) (II. rajz, 3. ábra). A domonkosok Király-utcai templomát azóta bérházzá alakították át, az egyetlen centrális barokk-templom krip-

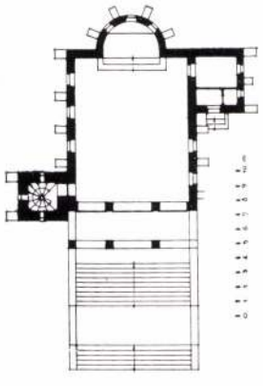

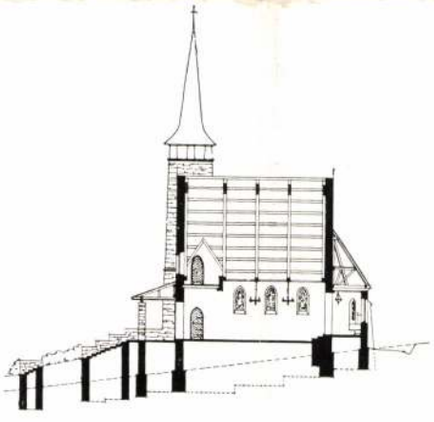

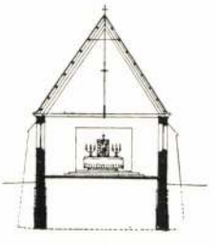

A galyatetői római katholikus kápolna

Tervező: JANKÓ GYULA

A galyatetői római katholikus kápolnát az Állami Nyugdíjjárulék Alap építtette az egri érsekség által rendelkezésre bocsátott telken a galyatetői sportszálló alatt. Az építkezést 1940 őszén kezdték meg és még az év folyamán nagyjából be is fejezték. Tekintettel a rossz talajviszonyokra, aránylag költséges alapozást kellett készíteni (alagcsövezéssel kombinálva). A toronynak különálló vasbetonlemez alapja van. A talaj 2 kg/cm^2-e van igénybevéve. A falazatok a helyszínen talált pyroxén-andezit kőből készültek. A homlokzat ennek megfelelően sárgás és vörösesbarna oxidfelületek meghagyásával durván megfaragott kőből készült, természetes színű portlandcementhabarcs hézagolással. A tetőhéjak magyar módon fedett eternit-palából készültek. A torony és az apsis kisméretű lemezekkel fedettek. A belső tér egybe van vonva a fedélszék légterével, ezáltal az oldalfalak különösebb megemelése nélkül el volt helyezhető az aránylag tágas orgonakarzat. A kápolnában 50 kényelmes ülőhely és az orgonakarzatot beleértve, 150 állóhely van.

A kápolnatorony és tetőszerkezet ácsmunkáit HELLENBRAND ÖDÖN ácsmester, Budapest, XIV., Erzsébet királyné-út 2/a. telefon: 220-203, készítette.

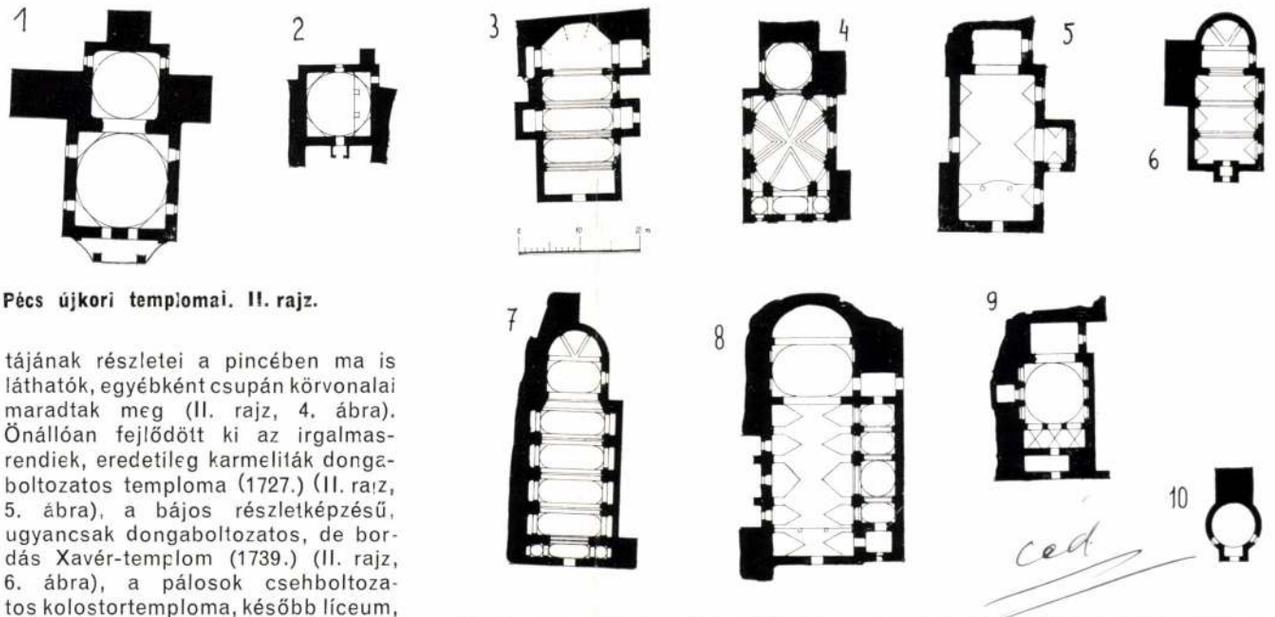

Pécs újkori templomai. II. rajz.

tájának részletei a pincében ma is láthatók, egyébként csupán körvonalai maradtak meg (II. rajz, 4. ábra). Önállóan fejlődött ki az irgalmasrendiek, eredetileg karmeliták dongaboltozatos temploma (1727.) (II. rajz, 5. ábra), a bájos részletképzésű, ugyancsak dongaboltozatos, de bordás Xavér-templom (1739.) (II. rajz, 6. ábra), a pálosok csehboltozatos kolostortemploma, később líceum, ma egyetemi templom (1741.) (II. rajz, 7. ábra), a bizonyosan középkori alapokon kifejlődő, azóta többször bővített ferencrendi kolostortemplom (1745—1758.)(II. rajz, 8. ábra), az egyhajós havihegyi templom, amelynek köveit a pestis-sujtotta polgárság vállain vitte fel a meredek hegyoldalon (1791—1810.), majd a XVIII. század váltakozó stílusárnyalataiban a Notre Dame nőzárda kupolás kolostortemploma (1852) (II. rajz, 9. ábra) és a kálvária kis kerek Szent Sír kápolnája (1810.) (II. rajz, 10. ábra), végül a hegyvidék kis búcsújáró templomocskái, mint a lámpásvölgyi Bertalan- és a donátusi búcsújáró kápolnák. A XIX. század legnagyobb szabású templomépítkezése mégis a Szent Péter püspöki székesegyház kétszeri restaurálása, átépítése volt (1803—35. Pollák Mihály és 1882—91. Schmidt Frigyes). Ez utóbbi, közel egy évtizedes munka teljesen új köntösbe öltöztette a többször átépített középkori templomot, véglegesítette a tornyok közét kitöltő kápolnasort, a gótikus boltozatokat az ősi síkfödémmé alakította vissza, a régi épületből csak a hajófalakat, a tornyok tövét és a teljes altemplomot hagyta meg, de az átépítéskor talált gazdag faragványos kőanyaggal Közép-Európa egyik legértékesebb kőmúzeumát alapozta meg. Még a század végén épült az evangélikusok egyhajós temploma (1874. Baldauf János). Ilyen előzmények után, ebben a különös stílushangulatban, amely végigjátszott az ókeresztény temetőépületek, kápolnák sorától a középkoron, újkoron át a mult század végéig romanticizmusáig elképzelhető minden stílusváltozat húrjain, született meg Pécs mai templomépítészete. A harmincas évekig a készülő és lezajló világháború és a vallásosság lanyhulása hosszú évtizedes csendet teremtett, csupán a reformátusok gótizáló, egyhajós, téglatemploma épült fel (1906. Károlyi Emil). A város erőteljes növekedése indította el az építkezéseket a perifériákon. 1927-ben befejeződik a Pécs-gyárvárosi romantikus hangulatú fogadalmi templom (III. rajz, 1. ábra, Pilch Andor), 1930-ban a jezsuiták kéttornyos, romanizáló, a székesegyházra emlékeztető temploma (III. rajz, 2. ábra, Fábián Gáspár), a modern szerkezeteket az előbbinél a nagyméretű vasbetón síkmennyezet, az utóbbinál az ugyancsak vasbetón keresztboltozatok jelentik a főhajók felett. 1932-ben felépítik a temetői Szent Mihály-kápolnát, amelynek térképző gondolatát a pécsi török templomok ihlették meg, hatalmas vasbetón kupolája, érdekes alaprajzi megoldása (a szentély és kriptalejárat a ravatalozással kapcsolatban), elsőrangúan megoldott kriptája a város egyik legértékesebb alkotásává teszik (III. rajz, 3. ábra, Weichinger—Nendtvich). Pár évi szünet után megépül a régi donátusi búcsújáró kápolna helyén a bájos hangulatú, faszerkezetű síkfödémmel képzett templom érdekes megoldású szabadszószékével a búcsúsok részére, olaszos hangulatával festői dísze a környező szőlőhegyeknek (Hoffmann László, III. rajz, 4. ábra.). Ugyancsak ebben az évben fejeződik be a pálosok Kardoss-úti csarnokrendszerű kolostortemploma, árkádos folyosóval csatlakozó, vasbetón kampanileje, belső és külső megoldásában egészen újszerű hatásokra törekvő és azokat meg is valósító rendszere hatásos hangsúlyt ad az előtte kiépített Magaslati-útnak és a környező hegyvidéknek (Weichinger Károly, III. rajz, 5. ábra). Még folyik a belvárosi templom, a már említett Gázi Kászim pasa dsámijának kibővítése. Térképzése, formái most bontakoznak ki és bizonyos, hogy a mielőbbi befejezés hangsúlyozottan alátámasztja és igazolja annak a törekvésnek helyességét, amely az igen értékes műemlék bővítését a tervezett módon, nagy félkörű síkmennyezetű, felülvilágítós árkáddal szegélyezett toldalékkal óhajtotta megoldani (Körmendy Nándor, III. rajz, 6. ábra). A megyeri kertvárosi templomnak még csak alapfalai állanak, osztatlan, nagyméretű terét a katonaság részére történő igénybevétel, egyszerű formáit a súlyosodó gazdasági viszonyok okolják meg (Gosztonyi Gyula, III. rajz, 7. ábra).

Pécs történetében, mint mindenütt, békés, nyugodt idők váltották egymást a pusztulás évtizedeivel. Templomok épültek és tűntek el nyomtalanul, de azt hisszük, ami örök, magasabb értéket képvisel, az valamilyen formában megmaradt. És reméljük, hogy a ma templomai közül is fennmaradnak majd azok, amelyek tényleg értéket képviselnek, hogy tanúi legyenek egy korszak jellegzetes építészetének, jóakaratú művészi törekvéseinek.

DR. GOSZTONYI GYULA

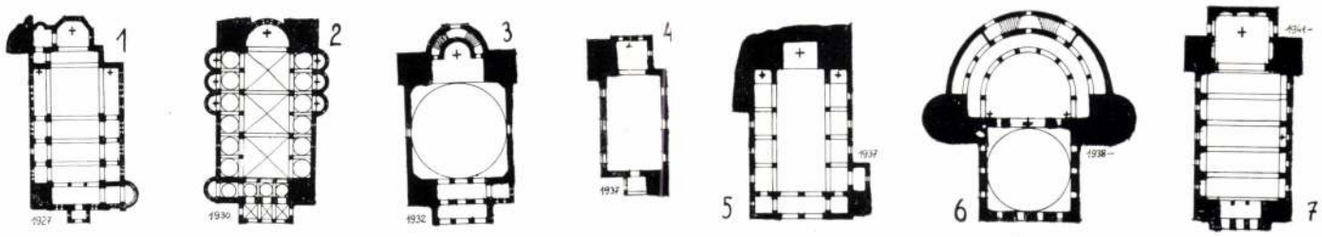

Pécs mai templomai. III. rajz.

Magyar Építőművészet
1941. 12. sz.

Moson–magyaróvári református templom

Tervező: SZEGHALMY BÁLINT

A budapest–bécsi országúton haladva, Moson és Magyaróvár között már messziről feltűnik egy érdekes épület: a reformátusok új temploma. Ez a templom úgy külső, mint belső megjelenésében és minden részletében magyar és jellegzetesen kálvinista szellemű építmény. A rendelkezésre álló saroktelek mély fekvése és az előtte elhúzódó országút magas volta szükségessé tette az épület jelentékeny kiemelését. Ez a körülmény indokolja az egész épületnek alagsorral való ellátását és ennek az alagsornak gyülekezeti teremmé való kialakítását. Az egyhajós templom belső szélessége 8 m, belső hossza pedig 15 m, de még hozzá fog csatlakozni az egyelőre fel nem épített, 4·70 m hosszú, sokszögalakú záródás is. A 32 m magas, jellegzetes formájú karcsú torony a templom északnyugati sarkán emelkedik és alsó szakasza a templom előterét képezi. Ebből az előtérből vezet fel a karzatra a kis toronyban elhelyezett csigalépcső. A templom jelenlegi állapotában 200 ülő- és 150 állóhellyel összesen 350 lélek befogadására alkalmas. A templom lábazata, valamint a támpillérek faragott balatonalmádi vörös homokkővel burkoltak s a kőburkolatok és a tetőzetek meleg piros színeivel a falak halványszürke vakolata kellemesen harmonizál.

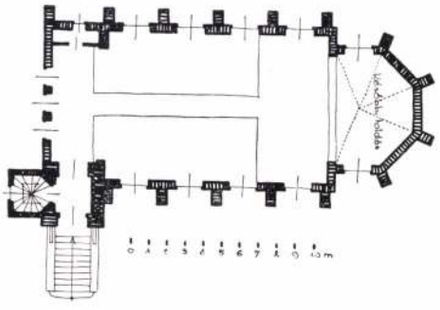

Moson–magyaróvári ref. lelkészlakás

Tervező: SZEGHALMY BÁLINT

A 3 szobát, irodahelyiséget, tágas előszobát, konyhát, kamrát és fürdőszobát magábanfoglaló lelkészlakás az új templom mögött épült fel, mellékutcára néző főhomlokzattal, íves tornáccal, vörös kőlábazattal, teljesen a templom stílusában kiképezve. Kálvinista egyszerűség, anyagszerűség és célszerű alaprajzi megoldás jellemzik az épületet, amely a családi lakóházakkal beépített környezetbe harmónikusan illeszkedik bele.

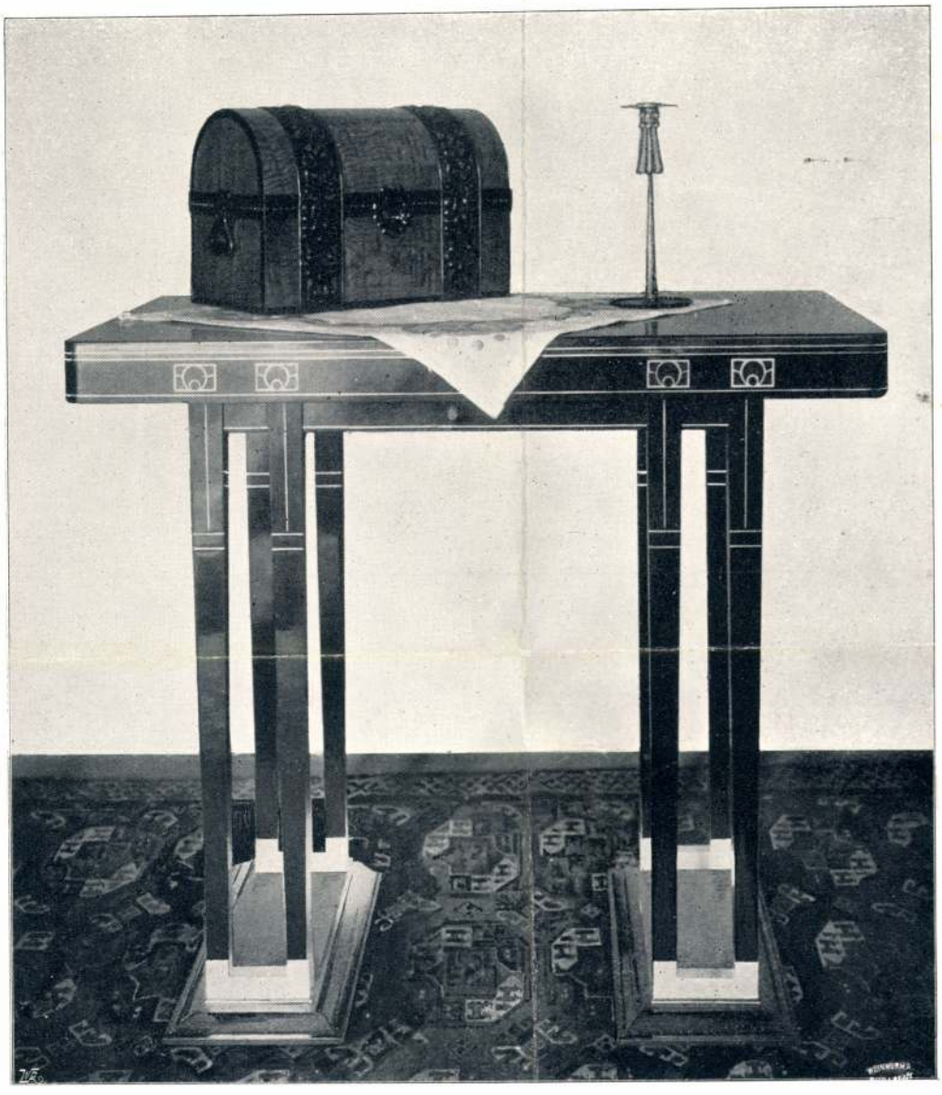

SZALONASZTAL, ÉKSZERDOBOZ
ÉS VASGYERTYATARTÓ

TERVEZTE JANKÓ GYULA
KÉSZÜLT AZ ARADI ÁLL. FA-
ÉS FÉMIPARI SZAKISKOLÁBAN

KEREVET, OVÁLIS ASZTAL, KAROSSZÉKEK
BIEDERMAYER-TIPUSOK

URBÁN IVÁN TULAJDONA

EREKLYETARTÓ SODRONYZOMÁNCZOS DÍSZSZEL

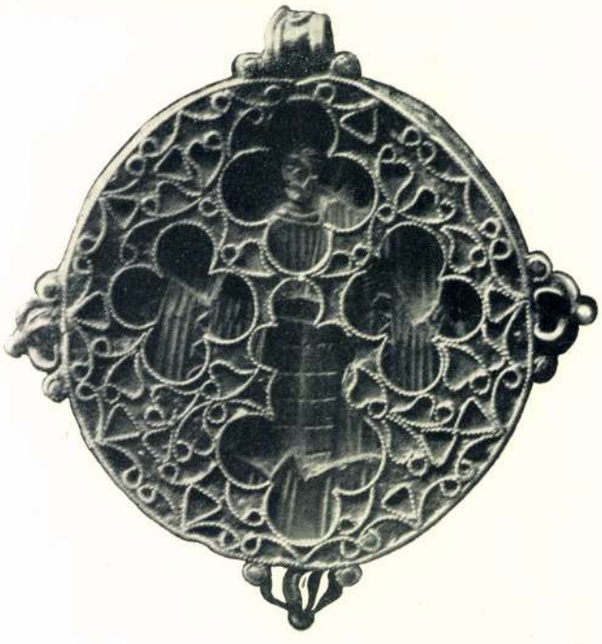

ÖZV. PETROVITS MIHÁLYNÉ TULAJDONA

zárt tömegekből áll, a szerves tagoknak különösebb hangsúlyozása nélkül. Kremer János ebédlője már tagozottabb, sok helyütt egész a gyakorlatiasságon túl is. A Jankó-szobák legsikerültebbike a két úri dolgozó. Az egyiket Lisinszky Lajos vitte ki, a másikat pedig Eberwein József. Az utóbbinak előkelően zárkózott darabjai monumentális gondolatokat költögetnek. A könyvszekrénynél még a párkány is jól hat, vízfelfogó szerepe természetesen nincs, csak egyszerű idézet az építészet nemesebb tagjai közül.

Ami a teremben ezeken kívül a szekrényekben ki volt állítva, az már csaknem mind világot járt holmi. Az elismert nagy művészeinktől származó bronztárgyak, Mirkovszkyné és Undi Mariska bársonymunkái, Horti, Gróh és Ács edényei a többi társaikkal együtt már nem egy világkiállításon öregbítette a magyar kéz munkájának hírnevét. Zsolnay is inkább kerámiai fogalom, mint vezetéknév. Sovánka maratott üvegei, Horti-Hibján és Tarján ékszerei mind-mind ízes művészeti csemegék. Nagy Sándor — Belmonte Leo, Faragó Ödön — Tu:l, Fischhof Jenő, Gondos és Schedel bőrmunkáiban is csak a bazárárútól teljesen megtévelyedett ízlésű ember nem lelhet örömet. Maybőhm Károly üvegablakai kiérdemelték az áhítatos tiszteletet, Jankó Gyula cementvázái (készítették a gurahonci cementgyárban) az anyag új irányú felhasználására mutatott egészséges utat. Meg kell említeni még az aradi Hartmann Pál biztató porcellánfestészeti kisérleteit.

Mindezek koronája volt pedig az ő felsége budai palotájából átengendett hazai iparművészeti tárgyak, díszfeliratok, kelyhek, szobrok stbből álló kincsek és az O. M. Iparművészeti Múzeum 1900-iki párisi vásárlásaiból származó műtárgyak. Úgy hogy az egész kiállítás a régi, a népipari, a tervezőművészeti, az iskolai és a modern részével együtt ritkán együtt látható gazdagságot tárt a látogató elé.

S mégis — sajnos — a közönség, akinek kedvéért annyi jóakarat és művészi készség szállott sorompóba, a kiállítást nem tudta teljes mértékben élvezni. Sokakban hiányzott a helyes megítélési szempont és a művészi tárgyak megértéséhez szükséges lelki készültség. Az átlagos vidéki publikumnak még megvannak a maga romantikus hajlamai. Emlékében kavarog valami a XVII. század parfümös világából, vagy legalább is imponál neki a bécsi Makart óta tengődő-lengődő atelier-ízlés. Pedig sem a Lajosok frivol despotizmusával sem a hamis pompát nyujtó szárított virágcsokrokkal, fali tálakkal, fényképes állványokkal és „fantázia“ bútorokkal nem fűzi össze semmi lelki rokonság. Az eleganciát tévesen mégis a cifrában keresi. Fontosabb előtte a pompázó látszat, ha az mindjárt bombasztikus is, mint a rendeltetésszabta követelményeknek okos kifejezése. Hiába! A lelke nem érett még meg annak a nagy igazságnak a megértésére, hogy a gyakorlati igényeknek megfelelő egyszerű szerkezet, szolíd anyag a maga világos beszédjével a legszebb. A nehézkes tagolás, a bonyodalmas polclabirinthus, a körülményes intarziák, az unalmas faragások lehetnek technikailag kitünően előállítva, de tetszeni csak primitív izlésnek tetszhetnek.

Általában az aradi közönségben sem keltett a kiállításon fölhalmozott sok művészi munka olyan visszhangot, mint aminőt megérdemel. Az Iparművészeti Társulat által tartott előadások kapcsán serkedt ugyan némi érdeklődés, de a közönség készületlen része továbbra sem érezte meg a zománcmunkák, a maratott üveg vagy a metszett bőr finomságait. Hiába volt szebb a zománcmunka mint a festett bádog, a maratott üveg kiválóbb mint a cseh gyári árú és a kézzel metszett bőr hiába őrzött meg többet a művész lelkéből, mint a géppel préselt, mégis a laikus szemlélőknek a legméltányosabbjai csak elhitték a jó szóra, hogy ez az igazi művészi ipar, hogy

vonalakkal rajzolt ábrázolás a világosságnak oldalt tekintve uszkált a mázon, annak jeléül, hogy nem máz alatti festéssel készült, azaz hamisítvány. Sőt volt egy egész szekrény, melynek összes rokokó pásztorai s empire mitologikus figurái mind modern gyártmányok voltak. Szomorú bizonysága ez annak, hogy a mai gyűjtőt mennyire fel lehet ültetni.

A falakat szőnyegek és régi hímzések borították. Kiváló volt Stengel Andor XVII. századi bockharai szőnyege. Az iparművészeti múzeumból átengedett régi hímzések pedig a magyar díszítő elemek kincsestárából adtak kostolót az aradiaknak.

*

A második helyiséget eredeti tervezetek és háziipari tárgyak töltötték meg. Kriesch, Undi, Vaszary, Háry, Maróthy, Apáti Abt, Hazay, Nagy Sándor, Lakatos, Rozsnyay, Barta, Csányi, Ács stb. rajzain át lehetett látni, hogy miként készül a művészi gondolat a tehnikai kivitel előtt. A kiállított tervezetek nagy részt már a gyakorlatban is megvalósítattak, jó része pedig a Mintalapokban jelent meg a megfelelő részletrajzokkal.

A háziiparszerűleg készített munkák csoportjában foglaltak helyet Dékáni szubtilis halasi csipkéi, versenytársával a Soóvárott vert keményebb csipkékkel együtt, amely utóbbi érdekében Divald Kornél lapunkban már több ízben emelte fel hívatott szavát. A Faragó Ödön művészi vezetése alatt álló mármarosszigeti himző- és szövőtanműhely is a finomabb munkák egész sorát kínálta olcsó áron. Míg a kizárólag népies varrottasoknak és szőtteseknek Gyarmathyné, Némethné, Kovalszkyné és Grünbaumék csináltak propagandát. Ugyane csoportban voltak elhelyezve az ötletes Weszely Vilmosnak újabb játéktárgyai is, amelyek részben a Werther Hugó-féle békéscsabai gyárból, részben pedig a hegybánya-szélaknai játékkészítő iskolából kerültek ki.

Külön helyiségben állított ki az aradi fa- és fémipari szakiskola, amely három szakosztályának, az asztalosok, faragók és műlakatosoknak sikeres működését mutatta be Nesnera igazgató és Jankó tanár dicsőségére. Az asztalosok egy szálloda-szobát, egy szalonrészletet s néhány magányos bútordarabot állítottak ki, amelyeknek terveit Jankó Gyula készítette, mint a vasmunkákét is. A bútorok iskolai tanmenetet reprezentáltak ugyan, de sohasem az egységes művészi hatás rovására. A berakásoknak s faragásoknak gazdagsága mindig cél- és anyagtudatos. A vasmunkák közül a legegyszerűbbek voltak a legelegánsabbak.

*

Végül a negyedik helyiség, az aradi ipartestület tulajdonképeni díszterme, szolgált a modern iparművészet csarnokául. Kétoldalt szobák voltak elhelyezve benne a középen pedig üvegszekrényekben apróbb iparművészeti tárgyak.

Az installációt Jankó Gyula tervezte. Szellemes megoldásával ellensúlyozta a terem suta hatását. Felkoszorúzott lécvázakkal fogta össze az egység érdekében az interieurőket a többi tárgyakkal.

A bútorok kizárólag Aradon készültek. Az asztalosság mesterségét oly tökéletesen ismerik itt, hogy versenyző párjára alig lelhetnénk az országban.

A tehnikai munka jóságával tünik ki a Lengyel Lőrinc ebédlője, amelynek formai megoldása azonban eredetiségre igényt nem tarthat. Hálószobája Faragó Ödönnek rajza nyomán készült, cseresznye fából, berakott díszítéssel.

Reinhardt Kálmán úri dolgozójával és leány-szobájával (mindkettőt Reinhardt Fülöp tervezte), az állami érmet is megnyerte. Különösen a fehér jávorból készült leány-szobája hatott üdén.

A többi bútorokhoz a terveket úgyszólván egyedül Jankó Gyula adta. E sokoldalú fiatal tanárnak a kiállítás létrejöttében is oroszlánrésze van. Szobái mind nyugodtan egyszerűek, itt-ott egy kevés építészeti mellékzöngével. Czirkál Gyula által készített fehér hálószobája

Magyar Iparművészet 1905.

GYERMEKSZOBA
TERVEZTE UNDI MARISKA

AZ ASZTALOSMUNKÁT KÉSZÍTETTE
MÓCSAY JÓZSEF

A MŰBARÁTOK
INTÉRIEUR KIÁLLÍTÁSA

MAPPATARTÓ SZÉK ÉS ÜLŐKE
TERVEZTE KRIESCH ALADÁR

AZ ASZTALOSMUNKÁT
MÓCSAY JÓZSEF,
A BŐRMUNKÁT
BELMONTE LEÓ KÉSZÍTETTE

CUKORKATARTÓK
TERVEZTE
WESSELY VILMOS

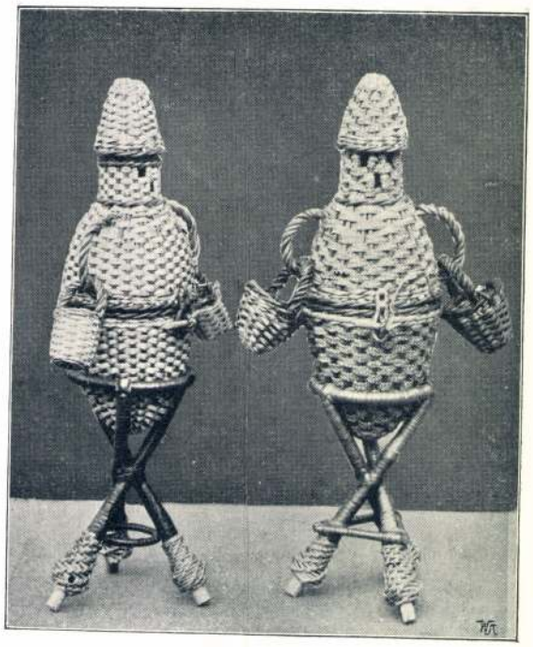

KÉSZÍTETTE A BÉKÉSI
ÁLL. KOSÁRFONÓ-
ISKOLA

URI DOLGOZÓ

TERVEZTE JANKÓ GYULA
KÉSZÍTETTE LISINSZKY LAJOS, ARAD

a ballada menetéhez, és szemlélhetővé téve a szerencsétlen király tragédiáját. E füzet ára 2 forint 50 krajczár.

Kossuth iratainak új kötete. Kossuth egészen rendezte már «Iratai» V-ik kötetét is, mikor a toll örökre kihullt kezéből. Az V-ik kötetet az «Athenaeum» húsvétra akarta közrebocsátani, de közbejött *Helfy* Ignácznak, Kossuth művei sajtó alá rendezőjének betegsége, s igy az új kötet csak egy héttel később, április 21-én fog megjelenni. A kötetet bevezeti *Kossuth Ferencz* levele Helfy Ignáczhoz, a melyben köszönetet mondva az iratok körül eddig kifejtett fáradozásáért, a maga és öcscse nevében felkéri, illetőleg megbizza, hogy Kossuth Lajos összes irodalmi hagyatékát sajtó alá rendezze. Utána következik *Helfy* előszava, a melyben röviden elmondva az új kötet történetét, kiemeli és méltatja annak főbb részeit, a végén pedig tájékoztatást nyujt a hátrahagyott kéziratokról, azoknak változatos, a közélet minden ágára kiterjedő tartalmáról. Ekkor következik a szöveg *első része*, a mely az 1860—63-ki korszakot öleli fel, kimerítően tárgyalja az októberi diploma keletkezését és utóhatását, az emigráczió erőlködését ennek ellensulyozására s végül jönnek a «csatolmányok», a melyek kizárólag közjogi fejtegetéseknek vannak szentelve. A *második rész* az 1863-iki lengyel forradalom történetét, az arra vonatkozó diplomácziai tárgyalásokat s a magyar emigráczió az idő szerinti törekvéseit rajzolja. A két rész mindegyike négy-négy fejezetre van beosztva. A kötetet egy Helfy által irt függelék fejezi be. Az egész kötet 520 lapra terjed.

Történelmi monographiák. A közelgő ezredévi ünnepélyre majd minden törvényhatóság siet a saját speciális történelmét megiratni; különösen a vármegyék vesznek részt e dicséretes versenyben, a melyből kettős haszon háramlik nemzetünkre: mélyebb és nagyobb érdeklődés támad a múlt emlékei iránt, s ezen fölül sok olyan részletes történelmi adat jut napvilágra, a melyek különben még nagyon sokáig rejtve maradtak volna; tehát magára a tudományra is kétségtelenül hatással lesznek a készülő monographiák. Legújabban két ilyen monographiára hirdetnek előfizetést: *Várady* Ferencz «Baranya vármegye múltja és jelene», *Halis* István és *Hoffmann* Mór pedig a «Zala vármegye és városai» czíműre. Mind két mű díszes illusztrácziókkal fog megjelenni: amaz két kötetből, emez egyből fog állani. Ennek előfizetési ára 3 frt, amaz füzetekben jelenik meg s egy füzet ára 60 kr.

Az «Osztrák-Magyar-Monarchia irásban és képben» czimű nagy népismertető vállalatnak Magyarországról szóló részéből a IV. kötet 13-ik (az egész vállalatnak 228. füzete) jelent meg. Most ebben *Baksay Sándor* Baranyamegyéről szóló érdekes és szépen irt dolgozatának befejezését kapjuk; a néhai Albrecht főherczeg béllyei uradalmának élénk rajza után az egész Mecsek környékének egy összefoglaló áttekintése következik, a melylyel a különösen sikerült czikk véget ér. Ugyane füzetben kezdődik Vasmegye leirása *Balogh Gyulától*, a ki e történelmileg szintén nagy szerepet vitt megye nevezetes helyeit épen úgy, mint kisebb fontosságú községeit is alaposan ismerteti. E füzetet is több szép eredeti illusztráczió diszíti. A vállalat a magyar kir. államnyomda kiadásában s a Révai-testvérek bizományában füzetenként jelenik meg minden hónap 1-én és 15-én. Egy-egy füzet ára 30 kr. A füzetek minden hazai könyvárus utján megszerezhetők úgy egyenként, mint egész évre szóló előfizetéssel, vagy pedig havonként teljesitendő részletfizetéssel.

A szél iránya a magyar szent korona országaiban czimen a természettudományi társulat most bocsátotta közre *Hegyfoky* Kabosnak, az ismert meteorologusnak szorgalmasan összegyüjtött s feldolgozott adatait a magyarországi széljárásokról. Sok év följegyzéseit használta föl az ország minden részéből. Öt térkép is van mellékelve a könyvhez, s azokon különböző évszakok szerint feltüntetve a legáltalánosabban uralkodó szélirány. Tudományos használatra szánt mű lévén, a magyar szöveg után rögtön a németről is gondoskodtak, s a könyv igy két nyelven jelent meg. Ára tagoknak 1 frt 50 kr, nem tagoknak 2 frt.

Mintalapok iparosok és ipariskolák számára. A kereskedelmi miniszterium kiadásában megindult vállalatból a 3-ik füzet hagyta el a sajtót. Ez a *fémipar* számára ad mintalapokat, s azokon ajtó és butor-vasalásokoz, lámpásokhoz, rácsokhoz, rostélyokhoz, erkélyekhez, kapukhoz, stb való izléses rajzokat. Magyarázatokkal *Edvi Illés* Aladár látta el. A füzet ára 1 frt. Egész évre 12 füzet 10 frttal rendelhető meg.

Mikes Lajos, a Fővárosi Lapok belmunkatársa, *Költemények* czím alatt kiadja 1889—1895-ben irt verseinek gyüjteményét. A csinos kiállítású kötet előfizetési ára 1 frt 50 kr, mely szerző czimére (Ferenczieк tere 4. szám) küldendő be, május 1-ig. Mutatványúl álljon itt a gyüjteményből a következő kis költemény:

Kigyulladt lelkednek perzselő tüzével
Viszonzád szerelmem. Nem keresett még fel
Oly gyönyörű álom, mint e valóság volt;
S nem volt soha álmom,
Melyről jobban tudtam volna, hogy csak álom,
Mint e valóságról.

Elmult, vége vége mindörökre, érzem,
Nincs erő a földön, nincs erő az égben,
A mely rügybe hajtsa a mult száraz fáját,
Szivem lombja-fosztott vadon erdejében
Mint idegen hallom, alig alig értem
Magam is, emlékim bánatos nótáját.

Az Athenaeum olvasótárában egyszerre három kötet jelent meg. Az egyik *Ambrus* Zoltán könyve, ki kritikai dolgozatai mellett az elbeszélő irodalomhoz is szivesen hozzá fordul. Ezekből tizenegy van most egybegyüjtve «*Ninive pusztulása és egyéb történetek*» czim alatt. Jó olvasmányok egytől egyig. Kétkötetet pedig D'*Annunzio* regénye, «*A gyermek*» foglal el. Olaszból Balogh Arthur fordította. Az olasz elbeszélő és regényirodalom ujabban méltó figyelmet kelt messze az olasz határokon is. Annunzio a modern irány egyik szivesen olvasott irója, kinek a regényében a magyar olvasó is élvezetet fog találni. Az Athenaeum olvasótárának egy-egy kötete, kemény vászon kötésben, 50 kr.

Arany «Toldi»-járól tanulmányt irt *Székely* Aladár. Igyekezik behatolni Arany hires eposzának szépségeibe, az alkotásba, az előadásba, a nyelv tisztaságába és 129 oldalnyi könyvben elemezi «Toldit.» A Franklin-társulatnál jelent meg s ára 80 krajczár.

A föld és népei, *György* Aladár népszerü földrajzi és népismertető, gazdagon illusztrált vállalatából megjelentek a 13—16. füzetek. E füzetek Amerika leirását tartalmazzák, s jól megfelelnek a czélnak, melyet a szerkesztő maga elé tüzött. Egy füzet ára 30 kr.

Korrajzok. Dr. *Körösi* Lászlónak ismert vállalatának 12—14-ik hármas kötete *Vadnay Károly* életrajzát közli, ki évtizedek óta mint hirlapiró, szerkesztő, kritikus, szépirodalmi iró (regényekkel és elbeszélésekkel) oly mozgalmas életet töltött be irodalmunkban. A terjedelmes életrajz csaknem lépésről lépésre kiséri az érdemes irót munkásságában, regényeiről bővebb ismertetést is nyujt.

Uszás, oktatási és kiképzési irányelvek; irta *Beszédes* Frigyes m. k. honvédőrnagy, a Ludovika-akadémia tanára. Az uszáshoz szolgál utbaigazításokkal, s e mellé több ábrát is közöl. Ára 40 kr s az Athenaeum-társulat kiadása.

Jankó Elemér utolsó rajzai. Egy fiatalon elhunyt, szép tehetségű rajzoló emlékét eleveníti föl a korai veszteség bánatával az a negyedrét alakú füzet, melyet a «Borsszem Jankó» élczlap adott ki most féléves előfizetői részére. Jankó Elemér, a mi geniális torzképrajzolónknak, Jankó Jánosnak fia volt, hévvel, tehetséggel kezdett lépdelni atyja nyomdokán. Ugyanazt a genret választotta, mely atyjának oly előkelő helyet szerzett a magyar művészek közt. Münchenbe ment tanulni, még mint gyermek, s torzképeit mindjárt szivesen közölték még oly válogatós lapok is, mint a «Fliegende Blätter.» Fájdalom, hogy alig érhette meg a gyermek ifjúság végét, husz éves korában, 1892 febr. 27-ikén meghalt Münchenben. A «Borszem Jankó» utolsó rajzaiból albumot állított össze, melyet Csicseri Bors (Ágai Adolf) látott el előszóval. Az oly korán elveszett tehetség fölötti szomorú érzéssel nézzük végig e vidám rajzokat. A kötet az Athenaeumnál jelent meg s ára 1 frt 50 kr.

Keresztély Sándor, kedvezőleg ismert zongoratelep-tulajdonos, külföldi elsőrendü munkások szerződtetése mellett «Hungária» név alatt zongoragyárat alapított, melynek czélja a legkitünőbb zongorák és pianinók honi gyártása. Reméljük, hogy Keresztély zongoratermához hasonlólag mintaszerű lesz gyári telepe is. Ha igy lesz: Magyarország zenekedvelő közönsége részéről biztos pártfogásra számithat.

Archaeologiai értesitő. XV. kötet, 2. szám. Érdekes tartalmú füzet, mely részletesen tárgyalja a dunántúli legújabb bronzleleteket, az úrmezei s csarnatői ásatások eredményét, a budapesti lóversenytéri népvándorláskori leleteket, ismerteti a pécsi székesegyház régiségeit s a zágrábi székesegyház kincstárát. Különösen érdekes Réthy László azon czikke, melyben azt bizonyítja, hogy azon, hazánk területén gyakran található éremfajok, melyeket eddig IV. Béla és V. István királyoknak tulajdonítottak, egy századdal régiebbek, mint eddig hitték s a valóságban II. Béla és IV. István idejéből valók. Ezen érmek egy részén sajátságos keleti irásjegyek láthatók, melyeket némelyek a kunoknak vagy mongoloknak tulajdonítottak, míg Réthy szerint ezen pénzeket a köztünk lakozott mohamedán hitű arab s bolgár kereskedők, az ú. n. izmaeliták verték, kik Kálmán király ideje óta szerepeltek hazánkban, mint a pénzkamarák bérlői, s a kik az említett érmekben, az általuk forgalomba hozott keleti érmeket utánozták, a mi különben nem volt ritkaság a nyugati országokban sem, s Franczia-, Spanyol- és Olaszországból is több efféle utánzat ismeretes.

Magyar irók élete és munkái. A Magyar Tudományos Akadémia megbizásából *Szinnyei* József szerkesztésében folyó életrajzi nagy lexinkonból megjelent a 31. füzet (IV. kötet 3. füzete), mely a *Halász* és *Harsányi* nevek közé eső 204 irónak életrajzát foglalja magában. Az eddig megjelent 31 füzetben 7298 irónak életrajza s munkáinak jegyzéke van felsorolva. A munka Hornyánszky Viktor könyvkereskedő kiadásában jelenik meg és egyes füzet ára 50 kr.

Előfizetési fölhivás. *Thewrewk* István «Nincsenek többé leányok!» (Mai-történetek.) czimű művére hirdet előfizetést Rozsnyay Károly könyvkiadóhivatala (Budapest, Múzeum-körút 15. sz.) A tiz ivre terjedő munkára az előfizetések május 15-ig küldendők be. — *Makai Emil három könyvére* hirdet előfizetést Singer és Wolfner könyvkereskedése. Makai Emil a «*Zsidó költők*» czimű kötetével keltett figyelmet, a régi idők zsidó költőiből állitván össze magyar nyelven egy gyüjteményt. Ezt az «*Énekek éneke*» követte, a bibliának örökéletű lirai regénye, versekben. A két könyv már elfogyott, most készül az új kiadás belőlök, s ezekkel együtt hagyják el a sajtót a szerzőnek eredeti versei, melyeket a lapokból ismer a szépirodalmat kedvelő közönség. Ennek «*Margit*» lesz a czime. A három kötetre együtt 3 frtjával, diszkötésben 5 frtjával lehet előfizetni; külön egy-egy kötetre 1 frt 20 krral, vagy diszkötésben 2 frttal.

A műcsarnok tavaszi kiállítása. Április 14-ikén, húsvét vasárnapján nyilt meg a műcsarnokban a tavaszi kiállítás, tisztán magyar művészek számos, érdekes festményével. Szobor azonban alig van hat. A kiállított művek száma 246.

A kiállító művészek között képviselve vannak: *Benczúr* Gyula, ki Ferdinánd bolgár fejedelem nagy ülőképét állította ki, *Ujváry* Ignácz «István, első magyar király szentté avatása» czimű nagy oltárképpel, *Gyárfás* Jenő «Pax» czimű az egyházpolitikára vonatkozó szimbolikus festménynyel, *Márk* Lajos «Láz» czimű szintén nagy festménynyel, — továbbá kisebb-nagyobb művekkel: *Aggházy* Gyula, *Angyalffy* Erzsi, *Baditz* Ottó, *Basch* Gyula, *Brodszky* Sándor, *Bruck* Miksa, *Burger* Lajos (Sélley kir. táblai elnök nagy alakú arczképét állította ki), *Edvi Illés* Aladár, *Endrey* Sándor, *Fényes* Adolf, *Ferenczy* Károly, *Györök* Leo, *Horthy* Béla, *Istvánffy* Gyula, *Jendrássik* Jenő, *Jászai* József, *Kacziány* Ödön, *Karlovszky* Bertalan, *Karvaly* Mór, *Kézdi Kovács* László, *Komlóssy* Ede, *Koroknyai* Ottó, *Koszkol* Jenő, *Kriesch* Aladár, *Kubányi* Lajos, *László* Fülöp, *Ligeti* Mór (szoborművekkel), *Mednyánszky* László báró, *Mesterházy* Kálmán, *Nádler* Róbert, *Neogrády* Antal, *Olgyay* Ferencz, *Pállik* Béla, *Pállya* Czelesztin, *Peske* Géza, *Rubovics* Márk, *Somsich* József gróf, *Spányi* Béla, *Székely* Árpád, *Szenes* Fülöp, *Szlányi* Lajos, *Tahy* Antal, *Telepy* Károly, *Teltsch* Ede (szobrokkal), *Tornai* Gyula, *Valentiny*, *Vajda* Zsigmond, *Vaszary* János, *Zemplényi* Tivadar, sat.

A tárlatot e hó 13-án mutatták be a meghívottaknak. Megjelent *Zsilinszky* Mihály közoktatásügyi államtitkár is, ki az Abbaziában időző Wlassics Gyula minisztert helyettesítette. Az államtitkárt *Keleti* Gusztáv, az országos képzőművészeti társaság igazgatója és *Telepy* Károly műtáros fogadta és kalauzolta. Zsilinszky nagy figyelemmel nézte végig a kiállítást és elismerését fejezte ki. A kiállítás érdekességét négy pályadíj sorsa fokozza. E díjak a következők: 1. az *Ipolyi* Arnold püspök alapítványából *1000 frtos díj*, egyházi szent, vagy magyar történeti olajkép, vagy szobor kitüntetésére, 2. a *Ráth-féle 300 frtos díj*, táj-, állat-, csendélet-kép vagy valamely szoborműre, 3. a gróf *Eszterházy* Miklós Móricz 300 frtos díja, vízfestményre, végül 4. a «Műbarátok» *1500 frtos ösztöndíja*.

Ezer koronás drámai pályázat. *Porzsolt* Kálmán, a «Fővárosi Lapok» szerkesztője, ezer koronás drá-

mai pályázatot ajánlott föl a nemzeti szinház számára s ezt Perczel Dezső belügyminiszterrel levélben tudatta. A levélben elmondja, hogy semmiféle kikötéssel sem korlátozza a pályázatot, csupán azt kéri, hogy a nemzeti szinház műsorába beillő s egész estét betöltő oly szinműre tüzessék ki, mely a jelenkori magyar társas életből veszi tárgyát; a pályadíj csak oly műnek adassék ki, melyet a biráló bizottság méltónak talál a nemzeti szinházban való előadásra. Ha a pályázat ereménytelen volna, a pályadíj ujból kitüzetik. A nyertes pályamű a szerző tulajdona marad, a budapesti nemzeti szinház előtt azonban azt másutt előadni joga nincs. A pályázati fölhivást gróf *Festetics* Andor, a nemzeti szinház helyettes igazgatója a jövő hét folyamán fogja közzétenni.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia nagy gyüléseit május 7—12-ik napjain tartja meg. Az ünnepélyes diszgyülés május 12-ikén lesz. Ennek egyik tárgya dr. *Kautz* Gyula emlékbeszéde Kerkapoly Károly volt pénzügyminiszter és egyetemi tanár fölött. Az emlékbeszéd méltatja Kerkapolyt mint politikust, tanárt, filozofust, s foglalkozik a személyével összefüggő 1865—75 ig terjedő politikai és pénzügyi eseményeivel.

MI UJSÁG?

Földrengések. E hó 14-ikén, husvét vasárnapjának késő estéjén nagy földrengések voltak Közép-Európának azon hegyes vidékén, mely Tiroltól Magyarországig terjed. A földingás kiterjedt délfelé Olaszország felső részére, még Florenzben is érezhető volt; éjszakon pedig majdnem Bécsig. Legnagyobb erejét Ausztriában érezték és pedig Krajnában, hol Laibach városa ugyan sokat szenvedett. Elhatolt a föld hullámzása Boszniába, Horvátországba, a hol Zágrábban, Károlyvárosban s a közbe eső helyeken elég erősen jelentkezett. Heves volt a rázkódás *Fiuméban, Velenczében, Triesztben*, itt azonban jelentéktelenebb falrepedéseken kívül baj nem történt. Magyarországon egész Zalában és Vasmegyében jól érezték.

A föld hullámzása ezen a nagy területen mindenütt a 11—12 óra közti időben jelentkezett, a legtöbb helyen 11 óra 20—30 perczkor. A rengések kiindulási pontja a Karst hegység volt, és pedig *Laibach* körül. Itt nagy rombolásokat okozott s a lehulló falak több embert megöltek, még többet megsebesítettek. Krajnában még a következő napokon is megujult az ingás, nem oly mértékben, mint először, hanem mégis fokozva az épületekben esett kárt, és a rémületet, úgy hogy Laibachban a lakosság az utczákra költözött ki, a házakba visszatérni még e hó 17-ikén sem mert. Laibachban az április 14-ikén esti 11 óra után oly erővel támadt földingás reggel 6 óráig még huszonhárom újabb lökést adott. Alig maradt ép ház, és sokat le kell majd hordani. A templomok, közintézetek is sokat szenvedtek, egyik kaszárnya omladozik. A lakosság a szabad tereken sátrak alatt, vasuti vaggonokban, kocsikban, ládákban, káposztás hordókban ütötte föl szomorú tanyáját. Mintegy 20,000 volt azok száma, kik a réteken tanyáztak. A boltokat, mindenféle üzletet bezártak. Az országos múzeumban falak dőltek össze, s kétségtelen, hogy nagy átalakítás nélkül használni nem lehet; a gyüjtemények nagy része megrongálódott, összetörték a lehullt falak. Az új szinház a tetejétől alapjáig megrepedt. Az evangelikus templom düledezik. A papok a szabad tereken és mezőkön tartottak isteni tiszteletet. A kémények, téglák folyton zuhognak, az utczákon járni életveszélyes. E hó 17-ikéről még mindig nagyon szomorún hangzottak a tudósítások: A város majd minden háza lakhatatlan, a boltozatok bedüléssel fenyegetnek és a falak ferdén állanak. Az épületek legnagyobb részét teljesen le kell bontani. Az iskolákat és a hivatalokat bezárták; a lakosság butorkocsikban, bérkocsikban és vasuti vaggonokban tartózkodik. Eddig 40 sátort emeltek, a melyek mindegyike 40 embert fogadhat be. A környékről folyton érkeznek jelentések a földrengés óriás pusztításairól, emberélet azonban nem veszett el. A laibachi lapok a lakosságot nyugalomra és józanságra intik. A megrongált házakat megtámasztják. A beomlással fenyegető párkányokat és kéményeket lehordják. Az épületek megvizsgálását folytatják. A kiköltöztetett lakosokat lehetőleg fedél alá hozzák. A *király* 10,000 frtot adott a laibachi segélyre szorultaknak, ugyananyit szavazott meg Laibach városa, továbbá még 10,000 frtot barakok építésére. Az első bécsi népkonyha-egyesület már berendezte a konyhákat, hol 6000 ember étkezhet. Laibach és Les közt külön vonatok közlekednek, hogy a lakosok a városon kivül tölthessék az éjjelt. Az idő hűvös.

Keresztelő az uralkodó-családban. *Ottó* főherczeg neje, *Mária Jozefa* főherczegnő e hó 13-án egészséges fiu gyermekkel örvendeztette meg családját, Bécsben. A keresztelő e hó 16-án volt, s megjelent azon a király, *Károly Lajos* főherczeg és neje *Mária Terézia* főherczegnő, a nagy szülők, továbbá *György* szász herczeg, a másik nagyapa, valamint az uralkodó családnak összes Bécsben időző tagjai és az udvari méltóságok. *Lajos Viktor* főherczeget, mint keresztapát, Frigyes főherczeg helyettesitette. A szertartást dr. Gruscha bibornok érsek végezte. Az ujszülött főherczeg *Miksa* Jenő, Lajos, Frigyes Fülöp, József, Mária neveket kapta.

Rudolf trónörökös emlékszobra Korfu szigetén. Királynénk művészi emléket állittat Korfu szigetén levő kastélyában Rudolf néhai trónörökösnek. Nem régiben Korfuba hivatta Chiattone luganói szobrászt, s megbizta, hogy Rudolf trónörökös emlékére szobrot készítsen. A szobor hat méter magas és három méter széles lesz; homlokrészén Rudolf trónörökös mellszobra egy fülkeszerü mélyedésben, felette pedig szárnyas géniusz terjeszti ki védőleg kezeit. A diszes emlékmű részére külön mauzoleumot épittet a királyné s az Achilleion-nyaraló parkjának egyik szép helyére fogja elhelyeztetni.

A pápai nunczius Magyarországon. A Vatikán bécsi követe, a nunczius, csak ritkán látogat el Magyarországra, a hol különben is az esztergomi herczegprimás, mint a pápa született követe, képviseli a Vatikánt. *Agliardi* nunczius most hosszabb látogatásra jött Magyarországra, épen mikor az egyházpolitika ismét napirendre kerül egy pár nap mulva. Remélhető azonban, hogy ő exellenciájának semmi köze a politikához. A husvét ünnepeket *Esztergomban* töltötte, a hol az egyházi küldöttségeken kívül a hatóságok és a katonaság is tisztelgett a nunczius nál. *Agliardi* e hó 16-ikán délután utazott el hajón Esztergomból. *Vácznál* Schuszter Konstantin püspök, a káptalan tagjai, a polgármester, s nagy sokaság várta, s a püspök üdvözölte. *Budapestre* esti 8 óra előtt érkezett. A nunczius a szeminárium épületében szállt meg, a hol *Cselka* Nándor czímzetes püspök köszöntötte latinúl. Körülte a papságon kívül az arisztokráczia számos tagja gyült össze. Agliardi a hetet Budapesten tölti, s hétfőn vagy kedden Nagyváradra utazik, *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspök látogatására. N.-Váradon is több napot akar tölteni.

Gróf Zichy Jenő ázsiai expedicziója. Gr. Zichy Jenő a magyarok ősi nyomainak kutatására április 23-ikán indul el az expedicziő tagjaival. Lembergbe mennek először s onnan Odesszába, honnan a kaukázusi tartományokba utaznak. Az expedicziő tagjai közt van: *Bálint* Gábor, a turáni nyelvek tanára a kolozsvári egyetemen; dr. *Szádeczky* Lajos, a magyar történelem tanára ugyanott, dr. *Wosinszky* Mór, ki az ásatásokat és régészeti kutatásokat fogja végezni. Utközben csatlakoznak az orosz szaktudósok, és pedig: *Radde* Gusztáv, a tifliszi muzeum igazgatója, *Weidenbaum* ethnografus és *Kahlberg* orosz tábornok, az orosz katonai térképrajzoló osztály vezetője.

Széchenyi lovas képe a nemzeti kaszinóban. Gr. *Zichy* Jenő a gr. Széchenyi István emlékezetére a nemzeti kaszinó számára megrendelte Széchenyi lovasképét *Pállik* Bélánál. A kép, mely részben már el készült, életnagyságban ábrázolja Széchenyit, a mint a pesti oldalon a lánczhid környékén a Dunapart sürgő népe között lovagol. Háttérben a budai várpalota és a lánczhid emelkedik napfényben.

Az állatkert vendégei. Nagy közönség nézi most az állatkertben a *sioux-indiánok* csoportját. Husvét első napján mutatták be magokat rendkivül nagyközöns ég előtt. Festői társaság s főleg lövéseik biztosságával aratnak általános bámulatot. Van egy, ki a feldobott üveg golyókat el nem hibázza. A lövés mellett bravurjuk még a pányvázás. A száguldó lovakat lóhátról rendkivül ügyesen pányvázzák el. A primitiv hadakozási müveleteket is szivesen elnézi a közönség és tapsokban kifogyhatatlan minden mutatvány után.

Bessenyei szobra. *Bessenyei* Györgynek, az irodalom érdemes uttörőjének Nyiregyházán szobrot akarnak állitani. Már régebben gyüjtenek rá s remélik, hogy a még hiányzó összeget hamar összegyüjthetik, ugy hogy jövő esztendőre fölállíthatják az emléket.

Milleniumi emlék az ország határán. A pozsonyi alispán, Klempa Bertalan a milleniumi nagybizottság egy küldöttségével Dévényben járt, hogy alkalmas helyet keressen ki, hol Magyarország ezeréves fenállásának emlékére már messziről látható oszlop emeltessék. Legalkalmasabbnak találta a küldöttség a dévényi hegyet, mely a Morva és Dráva összefolyásánál ép az ország természetes határa.

Vásár a Múzeum-kertben. Az operai vásárt nem sokára, az eddigi megállapodás szerint, május 5-én újabb vásár fogja követni és pedig ezúttal a Múzeum-kertben és a fővárosi szegénygyermekkert-egyesület javára. Lesznek előadások, hangversenyek és főképen lesznek sátrak, czukrászat, rögtönzött korcsmák, a melyekben a főváros előkelő leányközönsége árusítja az italokat és az édességeket.

HALÁLOZÁSOK.

UJFALUSSY SÁNDOR.

Ujfalussy Sándor, Szatmármegye és Szatmár város főispánja, a nagybányai református egyházmegye főgondnoka, meghalt e hó 12-én, 51 éves korában, Remetemezőn. Szatmármegyében kezdte pályáját s még fiatal ember volt, mikor alispánná választották. Ezután nem sokára Jász-Nagy-Kun-Szolnokmegye főispánjává nevezték ki, a mely állásában épen ugy, mint Szatmártt, szintén megnyerte az összes körök becsülését. Ebben az időben tüdőbajba esett, fürdőhelyről fürdőhelyre utazott és ő volt az első, a ki, a mikor Koch tanár a kochint kitalálta, magát az uj gyógyitó anyaggal beoltatta. Valóban ugy látszott, hogy Ujfalussy a kochinnal való gyógykezelés után visszanyerte egészségét s mikor Domahidy Ferencz helyébe őt nevezték ki Szatmárvármegye főispánjává, ujult erővel és lelkesedéssel tért vissza szülőföldjére, a maga megyéjébe. Egészségi állapotában a javulás azonban látszólagos volt, a régi baj ismét visszatért, talán még hevesebb mértékben, mint először. Állapota napról-napra szemmel láthatólag rosszabbodott, mig végre a halál megszabaditotta szenvedéseitől.

Domanovszky Endre, a tud. akadémia tagja, a magyar bölcsészeti irodalom egyik legrégibb művelője, meghalt Budapesten, 78 éves korában. Az iskolaügynek is buzgó munkása hunyt el benne. Szarvason. Sopronban, majd pedig a nagy-szebeni jogakadémián tanított; 1887-ben nyugalomba vonult, s azóta Budapesten lakott. A filozófia irodalmát kevesen ismerték annyira, mint Domanovszky, s még egész a legutóbbi napokig (mert csak alig egy pár napot gyöngélkedett halála előtt) is folyton kutatott és dolgozott, hogy befejezze megkezdett fő művét. «A bölcsészet történetét.» Ebből négy kötet jelent meg, de még csak az új-korig jutott el a terjedelmes munkával, mely a források, az adatok tekintetében és a filozófiai irodalomra vonatkozólag tiszteletre méltó munka. A renaissance korszakból is sokat feldolgozott már. A nyájas, szeretetre méltó öreg urat, ki oly szivesen kedveskedett mindenkinek tobákos szelenczéjéből egy csipetnyivel, a fővárosi tudományos körökben mindig ott lehetett látni; rendes látogatója volt a könyvtáraknak, a tud. akadémia üléseinek, hol gyakran felolvasott.

A Stadion számára oly ovális területet rajzoltunk ki, amelybe Európa legnagyobb Stadionja helyezhető el. Előtte a külső Andrássy-út végén hatalmas tér lenne a Stádion főbejárója előtt. A főbejáró-kapu maga építészeti remek kell, hogy legyen. *Jobb- és baldoldalán kőtáblákkal, melyekre az olimpiászokon győztes ifjak neveit véssük, hisz 1896 óta minden olimpiász adott egy-egy magyar győztest! Az egész Stadion 16 kapuját oszlopok díszítenék. Minden vármegyének meg lenne* — a megszállottaknak is — *az oszlopa*, amint Washingtonban a Lincoln-emlékművet a 48 állam 48 oszlopa hordja. Az oszlopokon, alkalmas módon a megyék címerei rendezhetők el. Egyelőre, természetesen csak a meg nem szállt vármegyék címerei nyernének elhelyezést egy-egy oszlopon. A többit majd aszerint vésnők fel, amint a területek felszabadulnak. A főbejáró előtti téren két nagy vízmedence lenne, amelyek egyikével a *Buvár Kund* alakja lehetne összekapcsolható, másikával annak a *marseillesi polgárnak* nemes alakja, aki amikor 1851-ben a franciák nem engedték Kossuth Lajost Franciaország területén áthaladni, úszva vitt egy koszorút a nagy magyar szabadsághős hajójához. A két medencét szintén a Rákos vize táplálhatná, amely a városligeti tavat ellátja vizével.

A Stádion hosszú időkre készül, szép, maradandó emlék kell, hogy legyen. Nem a Kossuth-szobor sikertelensége, hanem a királyi vár, az Országház, a büszke dunai hidak, Valdahunyad vára, a csepeli kikötő nagy koncepciójú tervei kell, hogy inspiráljanak megalkotásakor, amelyekkel a Kárpátok egységes országának fővárosát világnevezetességgé tenni akaró, nemes tradiciókat őrző apáink Pestbudát megajándékozták.

SZEMLE.

Tempera-vasöntvények előállítására való kemencék. Kúpolók nem alkalmasak a tempera vasöntvények előállítására, mert a kiterjedt vasanyag egyenlőtlen; e célra alkalmasabbak a lángkemencék. Ezekben 120—300 *mm* vízoszlopnyi szélnyomással dolgoznak. Az összes szükséges levegőmennyiségnek mintegy 25%-a a felső kemencerészbe a megolvasztott adag fölött jut be. Az oxidálás okozta veszteség különböző, de ha különleges elővigyázati intézkedéseket teszünk, e veszteséget mérsékelhetjük. Renszerint a C 6%-a, a Si 0·35%-a, a Mn 0·2%-a, és a 1·3 Fe-nek %-a vész el; a Fl-tartalom nem szenved változást, ezzel szemben a S-tartalom kissé növekszik. Az amerikai tempera vasöntődékben túlnyomó részben szenet használnak fűtőanyagul, olajat ritkábban. A szénportüzeléssel is kielégítő eredményeket lehet elérni; itt az olvadási sebesség 30-ról 20 min/t-ra csökken; az oxidálás okozta veszteség jóval kisebb s a kiszolgálás egyszerűbb. Többnyire 1—20 *t*, néha csak 5 *t* és 30—40 *t* befogadóképességű kemencéket használnak.

Az öntvényt a temperáló ágyazatot magábazáró négyszögletes izzító kemencében hevítik, melyek befogadó képessége 20—25 *t*. A legújabb építési rendszert a Dressler-kemence képviseli, mely több mint 100 *m* hosszú és melynek tüzelése generátorgázzal, olajjal vagy szénporral történik. Az eltávozó gázok a másik oldalról a kemencébe belépő adagolásokat ellenáramlásban felmelegítik, miáltal, szemben a régebbi rendszerekkel, a tüzelőszerben megtakarítást és kedvezőbb hőmérsékletszabályozást lehet elérni. A tempera vasöntvények céljait szolgáló izzító kemencékben 820—920 fokos hőmérsékletekkel dolgoznak, mely hőfokot 40—80 órán át tartanak fenn, azután 730 fokig mérsékelik, hogy a szükséges reakciók létre jöhessenek; végül aztán lassan, óránként mintegy 7 fokkal lehütik az öntvényt.

La Technique Moderne, 19. kötet (1927) 253. lap. *Finászy.*

Szakirodalom.

Könyvismertetések, bírálatok.

Rovatvezető: Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE, egyleti könyvtárnok

(Az ismertetésre szánt könyveket lehetőleg két példányban, úgyszintén az ismertető kéziratokat is szíveskedjenek a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Könyvtára, illetőleg a rovatvezető címére: IV, Reáltanoda-u. 13—15. sz. II. em. küldeni.)

Útügyi Szemle. Havi folyóirat az útépítés, városrendezés és és útforgalom szolgálatában. Szerkesztik dr. Spiró Dezső és dr. Székely Zsigmond. Megjelenik 26—38 oldal tartalommal havonkint egyszer.

Az utolsó ötven esztendő a mindenkori kormányok közlekedésügyi politikájában jellemző tünetként mutatja közlekedési eszközeink közül a vasutak feltűnő dédelgetését, a másik kettőnek, a közútnak és víziútnak a háttérbeszorításával, amely politikának káros hatása azután közutaink elhanyagoltságának képében az idők folyamán mindinkább szembetűnővé vált. Egy új korszaknak kellett elkövetkeznie, mely az államhatalmat közutaink érdekeinek intenzív felkarolására, általában pedig az útépítés reformszerű újjáalakítása körül most lázas tevékenységre kényszeríti. *Ez az új korszak az automobilizmus kora.*

Az új közúti törvények, a kormány új irányú közlekedési politikája, melyben közutaink újjáépítése körül korszakos alkotásokra irányuló erős elhatározás állapítható meg, és végül a mérnökegyletben tartott sorozatos útügyi előadások, és ezzel kapcsolatban a szakirodalmunkban is mind sűrűbben jelentkező olyan közlemények, melyek az útburkolatok terén jelentkező újítások kérdéseit teszik tudományos és gyakorlati irányú megvitatás tárgyává, — a maguk összességében mind olyan jelenségek, melyek erősen az említett célnak, közutaink újjáépítésének és egész útügyünk korszakos átalakításának céljait kívánják szolgálni.

Ily viszonyok között természetes és érthető dolog, amikor az útügy összes érdekeit szolgálni hivatott szaklapok tűnnek fel és az e téren jelentkező, s mind a tudomány, mind a gyakorlat körében felmerülő problémákat tárgykörükbe vonják.

Az Útügyi Szemle programmja, miként azt beköszöntőjében olvassuk, hármas irányú. Egyik irány a műszaki ismeretterjesztés, a másik a közgazdasági tájékoztatás, a harmadik a népszerűsítés, a propaganda, mint az útügy fejlesztésének leghatásosabb eszköze.

Díszes kiállításban, finom papíron nyomva, a Wodianer F. és fiai grafikai intézet és kiadóvállalat R.-T. kiadásában jelenik meg. *Pirovits Aladár.*

Magyar szerzők irodalmi munkássága 1927/28-ban a technikai és ipari irodalom, valamint az ezekkel rokon tudományágak területén.

Közli: Dr. LÓSY-SCHMIDT EDE, egyleti könyvtárnok.

VII. közlemény. (XCVIII.)

A) KÖNYVÉSZET. (Bibliográfia.)

Anyagvizsgálók Közlönye. Kiadja a Magyar Anyagvizsgálók Egyesülete. Budapest, I, Műegyetem. Felelős szerkesztő: *dr. Misángyi Vilmos* műegyetemi tanár. 1928. VI. évf. Kis 8°. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, I. ker., Műegyetem Mechanikai Technológiai Intézet. Előfizetési ára egész évre 10 P.

Dr. Kotsis Iván műegyetemi nyilv. r. tanár: *A tihanyi magyar biológiai kutató intézet épületei.* Budapest, 1928. Nagy Lex. 8°, 23 l. 39 ábrával. Nyomatott a kir. magy. egyetemi nyomda 350 éves jubileuma esztendejében.

Králik Pál és Sass Loránt okl. vegyészmérnökök: *Technikai chemiai vizsgálati módszerek.* Glötzer József, Millner Tivadar, Dr. Náray Szabó István, Dr. Plank Jenő, Sarudy Béla, Zacharias László és Zimányi Károly okl. vegyészmérnökök közreműködésével összeállították: Budapest, 1927. 8°, 296 l. 40 szövegábrával és számos táblázattal A Kir. Magy. Természettudományi Társulat kiadása. Centrumnyomda r. t. nyomása

Tüzeléstechnika Energiagazdasági, hőtechnikai és tüzelőszervegyészeti folyóirat. A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének melléklete. Budapest, 1928 julius 8. I. évf. 1. szám Nagy Lex. 8°. Szerkesztik: Vitéz *Gálocsy Zsigmond* és *Vecsey Béla.* Szerkesztőség: I., Logody-u. 62. Kiadóhivatal: IV., Reáltanoda u 13—15.

Az Országos Munkásbiztosító Pénztár jelentése az 1926. évről. Budapest, 1927. Nagy Lex. 8°, 258 l. a szöveg közé nyomott számos táblázattal (Könyomat.) Az Orsz. Munkásbiztosító Pénztár házi sokszorosítása.

Kereskedelmünk és iparunk az 1927 évben. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamarának a kereskedelemügyi m. kir. miniszterhez intézett évi jelentése az 1927. évről. Budapest, 1928. 8°, 415 l. A Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara kiadása, a Pesti könyvnyomda részvénytársaság nyomása.

Dipl. Ing., Dr. mont. A. Hornoch, a. o. Professor der Geodäsie und Markscheidekunde an der königl. ung. Montan- und Forsthochschule zu Sopron: *Das Verwerferproblem im Lichte des Markscheiders.* Wien, 1927. Ivrét, 60 l. A mű végén 4 rajzmellékleten 46 ábrával. Julius Springer Wien kiadása.

Egyleti közlemények.

Új tagjaink. Fölvette a választmány 1928. évi június hó 28-án tartott 677. (rendes) ülésén. *Rendes tagok: Bresel Gusztáv* (Borsodnádasd), *Fábry József, Rottenberg László, Zwickl Gyula* (Győr).

A gépészeti-, gyáripari- és elektrotechnikai szakosztály üléseinek jegyzőkönyve.

1927 december hó 30-án. Elnök: Dr. Szabó Gusztáv, jegyző: Kostásy István.

Elnök bejelenti, hogy az Egylet 60 éves jubileumával kapcsolatban a szakosztályra hárul a feladat, hogy Mechwarth András szobrát megkoszorúzza. A szakosztály a koszorúzási

ünnepen elmondandó emlékbeszéd megtartásával a szakosztályi elnököt bízza meg. Ezután aknaszlatinai György István. okl. gépészmérnök. *Anyagkimerülési jelenségek, tartós feszültség megállapítása* című előadását tartja meg. Ebben kifejti, hogy a legtöbb szerkezeti alkatrész igénybevétele állandó változásnak van alávetve. Ennélfogva a szerkezeti anyagoknak csupán sztatikus kísérletekkel megállapított szilárdsági adatai a váltakozó igénybevételeknek alávetett szerkezeti részek számításához nem alkalmasak. Ennek kapcsán ismerteti a tartós feszultség megállapítására szolgáló pontos és közelítő eljárási módokat és kísérleti gépeket.

Elnök megköszöni a hatalmas előadást az ülést berekeszti.

1928 január hó 14. Elnök: dr. Szabó Gusztáv, jegyző: Rostásy István.

Az ülésnek a szakosztályi elnök által való megnyitása után a szakosztály a Hollán pályadíjat odaítélő bizottságba Lechner Egont, az egyleti tanács tagjait kijelölő bizottságba: Jendrassik Kornélt, az 1927—28. évi Kossuth közgazdasági pályakérdést javasló bizottságba Feyér Gyula és Ordody János kartársakat küldte ki. A szakosztály tagjai közé iktatta Mezei Emil és dr. Schmidt József tagtársakat. Ezekután az elnök felkéri dr. K. Sachs okleveles gépészmérnököt *Az elektromos nagyvasutak áramrendszere, különös tekintettel a nagy teljesítményü higanygőzös áramátalakitókra,* című előadásának megtartására.

Előadó kifejti, hogy a nagyvasutak elektrifikálásánál választandó legalkalmasabb rendszer körüli viták végül abban csúcsosodtak ki, vajjon az elekromos nagyvasutak energiaellátása az általános országos energiaellátás körébe bevonandóe, vagy sem. Míg néhány évvel ezelőtt még azon szempont volt irányadó, hogy az elektromos nagyvasutak energiatermelés tekintetében is feltétlenül függetlenek legyenek, addig ma már mindinkább azon felfogás nyomul előtérbe, hogy a vasútvontatás célját szolgáló külön erőtelepek létesítése nem gazdaságos, hogy energiájukat ipari forgóáram alakjában, az általános áramellátást szogáló erőtelepektől szerezzék be és a nekik legmegfelelőbb áramrendszerre átalakítva használják fel. Ezen felfogás általánosabb elterjedése folytán a választandó áramrendszer körüli vita lényegesen egyszerűsödött, mivel az ipari forgóáram alakjában rendelkezésre álló nagyfeszültségű áram akár közvetlenül, akár egyfázisú áramra vagy egyenáramra átalakítva tetszés szerinti feszültséggel felhasználható.

Az áramátalakításnak említett különböző módozatait előadásában részletes ismertetés tárgyává tette, különös tekintettel a forgóramra való átalakításhoz használatos nagyteljesítményü higanygőzös áramátalakítókra.

Előadását pedig az összes áramrendszerű legújabb típusú mozdonyoknak ismertetésével fejezte be.

Elnök az érdekes előadást megköszöni az előadónak s aztán az ülést berekeszti.

1928 január hó 28. Elnök: dr. Szabó Gusztáv, jegyző: Rostásy István.

Az ülés megnyitása után az elnök felkéri dr. Vér Tibor okl. gépészmérnököt *A kifáradás mibenléte és hatása az anyag sajátságaira* című előadásának megtartására.

A kérdések amit előadásában tárgyalt a kifáradási határ hollétére, állandóságára, a kifáradt anyagon észlelhető mikroszkópi és mechanikai változásokra és a kifáradás mibenlétére vonatkoztak.

Bemutatta a mechanikai technológiai tanszéken végzett kísérleteinek eredményeit, melyeknél meghatározott helyen kifárasztotta a próbatest egy bizonyos részét, s azt az ép részekkel együtt húzó hatásnak vetette alá. Igy közvetlenül szemléltethetővé vált ugyanazon anyag ép és kifáradt részeinek a viselkedése. Vetített képekkel mutatta be az elcsúszási vonalhálózat (Hartmann-féle vonalhálózat) lényegesen feltűnő megváltozását a kifáradt anyagon az ép helyeséhez viszonyítva, továbbá diagrammokkal bizonyította a kifáradt részek nyúlás, szívóssági munka veszteségét és a keménység növekedését.

Majd a törés keletkezésének különböző módját, a különféle törési felületeket ismertette, kiterjeszkedve az éles átmenetek káros voltára és a legömbölyítés növelésével az anyagellenállóképesség növekedésére. Rámutatott arra, hogy a kifáradási határ milyen ingadozást adhat és miből származnak azok, végül a kísérletek alapján tárgyalta a kifáradás okát, melyet az ellentétes orientáció következtében fellépő belső feszültségek keletkezésében látja. A kifáradásnál fellépő repedések bekövetkezését, a kifáradási határt pedig mint a rugalmassági határ és mint az orientálódási képesség kezdeti értékének a függvényét tekinti.

Az előadáshoz Bartell János, György István, Lehóczky Gyula, Schaffer Frigyes, dr. Misángyi Vilmos szóltak hozzá.

Elnök megköszöni az előadónak és a hozzászólóknak érdekes és tartalmas fejtegetéseiket.

1928. február hó 4-én a szakosztály résztvett a Magyar Elektromos Művek Országos Szövetsége által rendezett előadáson, melyet Zippernowszky Ferenc okl. gépészmérnök *Bevezetés a korszerü világitási technikába* címmel tartott a szövetség által létesített fénykísérleti állomás előadó termében.

1928 február 11. Elnök: dr. Szabó Gusztáv, jegyző: Rostásy István.

Elnök az ülést megnyitja és felkéri Thoma Albert okl. gépészmérnököt *Szerkezeti anyagok minőségi kérdései az amszterdami és berlini kongresszuson* című előadásának megtartására. Előadó általános beszámolót adott a két kongresszusról, egyes főbb minőségi témáknak, úgy mint a folyási határ, a bemetszett próba, a kopási ellenállás, a korrosió és az anyagkifáradás kérdésének mai állását ismertette, végül az anyagminőségi kérdések terén a szerkesztő, az acél vagy fémművek és az anygvizsgáló közötti együttműködés szükségességét hangoztatta. Ennek az együttműködésnek központi irányitójául legilletékesebbnek a magyar anyagvizsgálók egyesületét tartja.

Az előadást dr. Misángyi Vilmos hozzászólása után az elnök megköszöni és az ülést berekeszti.

1928. február hó 18-án a szakosztály részvett a Magyar Elektromos Művek Országo Szövetsége által rendezett előadáson, melyet Pillitz Dezső okl. vegyészmérnök *A korszerü világitási technika gyakorlati alkalmazása* címmel tartott meg. Az előadás befejeztével a szakosztályi elnök köszönetét fejezte ki a Szövetségnek, hogy e két előadás megtartásával lehetővé tette azt, hogy a szakosztály tagjai megismerhették a fénykísérleti állomás propaganda munkáját.

A Budapesti Mérnöki Kamara közleményei.

A Kamara új tagjai. A kamara választmánya által felvett alábbi tagok ellen a törvényes határidőn belül fellebbezés nem érkezvén, ezek felvétele jogerőre emelkedett.

Uj tagok tehát 1928. évi augusztus hó 27-től: *Árkay* Sándor Bertalan építészmérnök Budapest I, Városmajor-u. 54. — *Baranyi* Gyula vegyészmérnök, Budapest IX, Soroksári-út 119. — *Bauer* István építészmérnök, Budapst I, Horthy Miklós-út 84. — *Béky* Barna mérnök, Budapest I, Budafoki-út 5. — *Buchalla* Jenő erdőmérnök, Füzérkomlós. — *Csermák* Vilmos mérnök, Tiszaroff. — *Csicsely* János mérnök, Kunhegyes, Sárkánytó-u. 1356. — *Czilli* Jenő építészmérnök, Bpest VI, Csengeri-u. 19. — *Dittert* Győző György erdőmérnök, Kapuvár. — *Ember* Kálmán bányamérnök, Kisterenye, Chorin bányatelep. — *Derzsi* István mérnök, Pápa, Vörösmarty-u. 12. — *Fodor* István Gyula erdőmérnök, Szeged, Dugonics-tér 7. — *Grossmann* György mérnök, Makó, Deák Ferenc-u. 15. — *Grosz* Frigyes Sándor mérnök, Somoskő. — *Hacker* Miksa mérnök, Sopron, Temlom-u. 6. — *Hajós* Miklós építészmérnök, Bpest VI, Hunyady-tér 4. — *Heffner* Gyula mérnök, Millenium-telep, Soroksár. — *Horváth* Ede gépészmérnök, Szombathely, Operint-u. 22. — *ifj. Jankó* Gyula építészmérnök, Budapest VIII, József-körút 2. — *Kiss* Károly bányamérnök, Eger, Uszoda-u. 6. — *Kovács* Alajos mérnök, Berettyóújfalu. — *Krenner* Jenő mérnök, Rédics. — *Krén* Ferenc építészmérnök, Budapest III, Kórház-u. 9. — *Márkus* János erdőmérnök, Iharos. — *Mikulik* József Gábor gépészmérnök, Budapest II, Szász Károly-u. 3. — *Müller* István mérnök, Zalaegerszeg, Kossuth L.-u. 36. — *Ozsváth* Mihály erdőmérnök, Pálháza. — *Ölveczky* Ferenc mérnök, Esztergom. Szt. Anna-u. 22. — *Ries* Gyula mérnök, Budapest III, Bécsi-út 88. — *Rozinek* Arthur gépészmérnök, Budapest II, Füge-u. 4. — *Dr. techn. Sailer* Géza vegyészmérnök, Ozd. — *Somogyi Sándor* erdőmérnök, Miskolc, Toronyalja-u. 33. — *Somogyi* Zoltán erdőmérnök, Szekszárd, Rákóczi-út 12. — *Schmidt* Gusztáv erdőmérnök, Németboly. — *Szadai* Ferenc mérnök, Gyula, Part-u. 19. — *Szegedi* Béla Jenő gépészmérnök, budapest I, Hidegkúti-út 115/b. — *Szili* László gépészmérnök, Budapest II, Keleti Károly-u. 26. — *Szügyi* Gyula erdőmérnök, Kútfej. — *Timár* Béla mérnök, Budapest V, Wahrmann-u. 13. — *Dr. Tóth* János, mérnök, Tamási. — *Varga* Géza gépészmérnök, Budapest VII, Rózsa-u. 25. — *Ifj. Vesei* József mérnök, Pápa, Jókai Mór-u. 46—48. — *Zeleznik* Gyula építészmérnök, Debrecen, Homok-u. 9.

A Kamara postatakarékpénztári cheque-számlájának száma: 28.844.

A Kamara telefonszáma: Aut. 855—06.

kosárakat, szikrálógokat, ablak és kerek-
z használatos sodronykötelet, **betonirozáshoz**
bb kivitelben legjutányosabb árban szállit:

ándor sodronyszövet-, fonat- és keritésgyára.

i-ut 48—49. sz.

etés ingyen és bérmentve. — Jutányos.

1934. 215-1

MMÉÉVK

gyelőséghez be-

s.) A nagyszalat-

igazoló nyugta csatolandó. Az ajánlatok a iskolákra külön-külön nyujtandók be. A mű szaki művelet és részletes feltételek neveze

ételе és eladása házbontásokat a legn

De BATTISTA és SCHAB

SZOBRÁSZOK

nytárában 3 koronáért beszerezhetők. Az pok rajzai a máv. E. I. szakosztályában thetők meg.

dapest. (P á l y a f e n t a r t á s i f á k s z á l- s a.) A máv. budapest—balparti üzletvezeg a vonalain az 1910. évben, esetleg 1911 912. évben szükséglendő pályafentartási fák szállitására pályázatot hirdet. A megliő szükséglet a következő:

dei fenyőfa deszka	85 m.³
genye „ „	508 „
ic „ „	209 „
etszett erdei fenyőfa	8 „
„ jegenye „	572 „
„ luc „	607 „
erités süritési léc puhafából 1·4 m. h. 50 mm. átm.	47000 drb.
etszett jegenye fenyőfa léc	350 m.³
rdei fenyőfa padló	133 „
genye „ „	526 „
uc „ „	28 „
örös „ „	27 „
eritési rud puhafából 6. m. h. 50 mm. átm.	6000 drb.
eritési rud puhafából 6 m. h. 80 mm. átm.	8080 „
uhafa rud 6. m. h. 100 mm. átm.	395 „
„ „ 10 „ „ 130 „ „	181 „
ülönféle puhafa rud	91 m.³
uhaszélfa jegenye fenyőfából	10 „
örösfenyő szálfa	16 „
uhaszéldeszka	4300 fm.
edőzsindely	205,000 drb.

z ajánlatok o k t ó b e r 9-én déli 12 óráig ezett üzletvezetőség I. általános osztályánál

Budapest. (K ö kereskedelemügyi 1910. év elejétől terjedő időben szü kák biztositása irá tályában s z e p t e versenytárgyalás fo lapja, valamint a b ződés tervezet, an is foglaltatnak, a ministerium segéd tekinthetők. Az ajá s az ajánlathoz a tárnál leteendő 4 nyugta csatolandó.

Budapest. (N y posta és távirda gyalást hirdet I. k hálózat előfizetőin magyar szent koro pestinek kivételéve hálózatok előfizető sor) cimü, évenkin havában megjelenő ugyszintén az éve április, augusztus adandó „Pótfüzet való előállitására. zat hivatalos névs távirdaigazgatóság névsor" kéziratát igazgatóság bocsát sére; a nem hiv vállalkozó állitja e névsorfüzetet, min

egységáron 1952 kor., G l a n z Lajos (Komárom)

Jankó Gyula ifj.

építész

1.

MMÉEÉvk
1937. 216. l

szakaszának kiépítésére (108.079 kor. 09 fill.) : H o f b a u e r Jakab és L e h n e r Sándor (Budapest) 227.946 kor. 71 fill., F r a n k I. és tsa (Eszék) 204.741 kor. 70 fill., R o h e i m Károly és fiai (Zombor) 192.928 kor. 10 fill., G e i r i n g e r Károly (Budapest) csak a

Ajánlatot tettek:

a verseci kisrét ármentesitése céljából a versec—paulisi, versec—kisréti, versec—nagyszredistyei csatornákon és Mesits patakon végzendő medermélyitési és töltés épitési földmunkákra: Somlyó József 125944 k. 77 f., Hofbauer és Lehner 130726 k. 86 f., Fóris Vilmos 86088 k. 42 f., Schiffer Miksa 111.596 kor. 10 fill.,

továbbá 1. a Berzava Óbirda stb. csatornákon, 2. az árapasztó csatornán, 3. a Surgány patakon és 4. a Pogánis patakon végzendő földmunkákra:

Grünwald testv. 1.) 2,101.928 k. 94 f., 2.) 549904 k. 17 f., 3.) 247911 k. 56 f., 4.) 83751 k. 60 f., ifj. Ecker József 2.) 381183 k. 57 f., 3.) 158241 k. 42 f., 4.) 80212 k. 80 f., Hofbauer és Lehner 1.) 2,293.319 k. 95 f., 2.) 449921 k. 59 f., 3.) 189889 k. 70 f., 4.) 84931 k 20 f., Fóris Vilmos 1.) 1,587.773 k. 38 f., 2.) 412428 k. 12 fill., 3,) 163516 kor. 13 fill., 4.) 67237 korona 20 fillér, Schiffer Miksa 1.) 1,747.888 k. 56 f., 2.) 562101 k. 99 f., 3.) 184614 k. 99 f., 4.) 94368 korona 20 fillér, Fischer Henrik 1) 2,129.729 korona 68 fillér, 2) 437,423 korona 77 fillér, 3) 216,263 kor. 27 fillér, 4) 94,368 koronával, Deutsch Emil és Lipót a verseci kisrét ármentesitésénél végzendő földmunkákkal együtt 2,670.000 kor. illetve 2,640.000 korona átalányösszeggel.

Az összes munkálatok kivitelével Fóris Vilmos budapesti mérnököt bizták meg.

., bronz-, veresréz-, pakfong- és ezüst-öntésre, ugyszinndennemü horgany-, cin- és ólom-öntésére, valamint nyból öntött felirati táblákra városok, gyárak és magánfelek részére.

munka és gyors kiszolgálásért kezeskedem. *Telefon 61-69*